1st INTERNATIONAL HEALTH SCIENCE AND LIFE CONGRESS

1st ULUSLARARASI SAĞLIK BİLİMLERİ ve YAŞAM KONGRESİ

IHSLC

ABSTRACT BOOK
(Poster Presentation)

1st INTERNATIONAL HEALTH SCIENCE and LIFE CONGRESS (IHSLC 2018)

02-05 MAY 2018 / BURDUR-TURKEY

ABSTRACT BOOK

(Poster Presentation)

Edited by
Asst. Prof. Dr. Mümin POLAT
Asst. Prof. Dr. Soner DÖNMEZ

2018
BURDUR

1st INTERNATIONAL HEALTH SCIENCE and LIFE CONGRESS (IHSLC 2018)

02-05 MAY 2018 / BURDUR-TURKEY

This book is subject to copyright. All rights are reserved, whether the whole or part of the material is concerned. Nothing from this publication may be translated, reproduced, stored in a computerized system or published in any form or in any manner, including, but not limited to electronic, mechanical, reprographic or photographic, without prior written permission from the publisher.

The individual contributions in this publication and any liabilities arising from them remain the responsibility of the authors. The publisher is not responsible for possible damages, which could be a result of content derived from this publication.

Published, May 2018

www.ihslc.org
www.ihslc.mehmetakif.edu.tr
ihslc2018@gmail.com
ihslc@mehmetakif.edu.tr

1st. INTERNATIONAL HEALTH SCIENCE and LIFE CONGRESS (IHSLC 2018)

02-05 MAY 2018 / BURDUR-TURKEY

ORGANIZATION COMMITTEE

HONORARY PRESIDENT

PROF. DR. ADEM KORKMAZ - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY RECTOR

CONGRESS PRESIDENT

ASST. PROF. DR. MÜMİN POLAT - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

MEMBERS OF THE ORGANISATION COMMITTEE

ASST. PROF. DR. ÇİĞDEM AYDIN ACAR- MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. CANAN DEMİR BARUTCU- MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. SONER DÖNMEZ- MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. MUSTAFA KILINÇ- MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. ŞÜKRİYE YEŞİLOT- MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
RESEARCH ASST. DENİZ DEMET- MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
RESEARCH ASST. AYŞE YACAN KÖK- MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
MASTER STUDENT GÜLCİHAN AYBİKE DİLEK- MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
MASTER STUDENT ÜMMÜHAN ÇİFTÇİ- MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
MASTER STUDENT ALİ SERT- MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

SCIENTIFIC SECRETARY

ASST. PROF. DR. CANAN DEMİR BARUTCU - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR.ŞÜKRIYE YEŞİLOT - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
LECTURER HATICE CEYLAN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
RESEARCH ASST. DENIZ DEMET - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ADVISORY BOARD

PROF. DR. MEHMET KARACA - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. HÜSEYİN DALĞAR - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. ÖZCAN ÖZGEL - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. HAKAN ÖNER - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. SABAHAT GÖZÜM - AKDENİZ UNIVERSITY
PROF. DR. MUSTAFA DOĞA TEMİZSOYLU - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. KÜRŞAT ÖZDAŞLI - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. GAMZE EKİNCİ - HACETTEPE UNIVERSITY
PROF. DR. MEHMET ZEKİ YILDIRIM - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. HİLMİ KARATOSUN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. MURAT KAYALAR - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. AYNUR BAŞALP - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
PROF. DR. FÜSUN EROĞLU - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
PROF. DR. HASAN YASAN - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
PROF. DR. NİLÜFER CALAPOĞLU - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
PROF. DR. MUSTAFA CALAPOĞLU - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
PROF. DR. İSMAİL ÖZMEN - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
PROF. DR. HİCRAN BEKTAŞ - AKDENİZ UNIVERSITY
PROF. DR. AYŞEGÜL İŞLER DALGIÇ - AKDENİZ UNIVERSITY
PROF. DR. EMİNE EFE - AKDENİZ UNIVERSITY
PROF. DR. ZEYNEP ÖZER - AKDENİZ UNIVERSITY
PROF. DR. NALAN TÜZMEN - DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY
PROF. DR. GÜLSEREN KOCAMAN - DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY
PROF. DR. HÜLYA OKUMUŞ - DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY
PROF. DR. ABDULLAH RUHİ SOYLU - HACETTEPE UNIVERSITY
PROF. DR. GÜNHAN ERDEM - GİRNE AMERİKAN UNIVERSITY
PROF. DR. AYNUR GÜL KARAHAN ÇAKMAKÇI - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
PROF. DR. MELEK GÜLSÜN ÖZENTÜRK - EGE UNIVERSITY
PROF. DR. İLHAN TOMANBAY - İSTİNYE UNIVERSITY

SCIENTIFIC BOARD *

ASSOC. PROF. DR. EMRAH ATAY - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. FERDİ BAŞKURT - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. ZELİHA BAŞKURT - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. EBRU ÇUBUK DEMİRALAY - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. AHMET HULUSİ DİNÇOĞLU - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. EMEL TAŞÇI DURAN - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. TÜZÜN FIRAT - HACETTEPE UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. AFŞİN AHMET KAYA - GÜMÜŞHANE UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. ŞÜKRAN ÖZKAHRAMAN KOÇ - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. MUSTAFA LAMBA- MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. HATİCE MERT - DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. SERDAL ÖĞÜT - ADNAN MENDERES UNIVERSITY
ASSOC. PROF. DR. SAİME ŞAHİNÖZ - GÜMÜŞHANE UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. ÇİĞDEM AYDIN ACAR - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. ÇİĞDEM KARABACAK ATAY - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. BİLGE BAL ÖZKAPTAN - SİNOP UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. BURCU BAKIR - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. CANAN DEMİR BARUTCU - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. MURAT BAYEZİD - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. İLKAY BOZ - AKDENİZ UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. HALE SEÇİLMİŞ CANBAY - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. MERVE ÇAMLIBEL - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. SAADET ÇÖMEZ - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. ÖMER GÜRKAN DİLEK - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. BELGİN DİLMEN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. SONER DÖNMEZ - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. SEMA ÖZMERT ERGİN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. AYŞE DERİCİOĞLU ERGUN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. GÜL ERGÜN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. SERAP GÖKÇE ESKİN - ADNAN MENDERES UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. ÇİĞDEM GÜN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. AYSUN GÜZEL - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. SARP KAYA - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. UMMAHAN KAYGISIZ - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. ERHAN KEYVAN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

ASST. PROF. DR. ŞEVKİNAZ KONAK - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. GÜLSÜM KORKUT - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. FATMA SELCAN KUŞ - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. MURAT ABDULGANİ KUŞ - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. SERCAN ÖZBEK - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. DİLEK SAĞIR - SİNOP UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. DERYA ŞAHİN - SİNOP UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. EMİNE HİLAL ŞENER - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. SİBEL ŞENTÜRK - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. SEVCAN ATAY TURAN - AKDENİZ UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. NEVİN USLU - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. ESİN ÇETİNKAYA USLUSOY - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. MERİÇ ÜNAL - SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. HALİL YALÇIN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. ŞÜKRİYE YEŞİLOT - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
ASST. PROF. DR. ÜYESI MELEK ZUBAROĞLU YANARDAĞ – MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
DR. NAZİFE BAKIR - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
DR. ELÇİN ÜLKER EFTELİ - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
LECTURER NURVET BÜYÜKYÖRÜK - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
LECTURER HATİCE CEYLAN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
LECTURER SENAN ERGİN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
LECTURER İLKNUR MARAŞLI - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
LECTURER HATİCE ÖZSOY - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
LECTURER AKIN SÜZER - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
LECTURER DEMET TEKİN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
LECTURER NEHİR UÇAR - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY
LECTURER AYŞE YAMAN - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

*** The Scientific Committee is listed alphabetically by surname.**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC BOARD

PROF. DR. MURAT BEDANOKOV - MAIKOP STATE TECHNOLOGICAL UNIVERSITY; RUSSIA
PROF. DR. GÜNHAN ERDEM - GİRNE AMERİKAN ÜNİVERSİTESİ, KKTC
PROF. DR. VLADİMİR PEŠİĆ - UNIVERSITY OF MONTENEGRO; MONTENEGRO
ASSOC. PROF. DR. SOKOL DURO - AGRICULTURAL UNIVERSITY, ALBANIA
ASSOC. PROF. DR. ROSEN DIMITROV - TRAKIA UNIVERSITY, BULGARIA
ASST. PROF. DR. MOHAMMAD REZA HEIDARI - SHAHED UNIVERSITY, IRAN
ASST. PROF. DR. HOSSEIN ASGAR POUR – ÇOMÜ, TURKEY
ASST. PROF. DR. MAREK SOBOLEVSKI - UNIVERSITY OF TECHNOLOGY, POLAND
ASST. PROF. DR. ALDONA MIGALA-WARCHOL - UNIVERSITY OF TECHNOLOGY, POLAND
ASST. PROF. DR. PENKA YONKOVA - TRAKIA UNIVERSITY, BULGARIA
ASST. PROF. DR. KAMELIA STAMATOVA-YOVCHEVA - TRAKIA UNIVERSITY, BULGARIA
DR. MIKAS BALKEVICIUS - NGO INSTITUE, LİTHUANIA
lecturer REZA NOROUZZADEH - SHAHED UNIVERSITY, IRAN

AWARD BOARD

PROF. DR. MEHMET KARACA (PRESIDENT OF THE AWARD BOARD)
PROF. DR. NİLÜFER CALAPOĞLU
ASSOC. PROF. DR. FERDİ BAŞTÜRK
ASSOC. PROF.DR. EBRU ÇUBUK DEMİRALAY
ASST. PROF. DR. PENKA YONKOVA
ASST. PROF. DR. ŞÜKRİYE YEŞİLOT
DR. MIKAS BALKEVICIUS

LAW CONSULTANT OF CONGRESS

LAWYER YUSUF ÇİFTÇİ - BURDUR LAWYER ASSOCIATION

WEB DESIGN

lECTURER HÜSEYİN KARAOĞLU - MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY

WELCOME TO IHSLC 2018

Dear Colleagues;

We are honored to announce that the 1st International Health Sciences and Life Congress will be held at Burdur Mehmet Akif Ersoy University Congress and Culture Center between May 2-5, 2018 and invite you to this scientific meeting.

The current situation and problems will be discussed by bringing together academicians, sectoral stakeholders and students working in the field of health sciences in Burdur, the charming city of the Mediterranean region, decorated with the historical and natural beauties of "Teke (Goat) region's capital". We aim to present you with the current information and proposals for future solutions at the congress.

Multi-disciplinary Health Science and Life-based conference; Conferences, panels, and courses will be organized and oral / poster notifications will be accepted in the fields of Nursing, Basic Medical Sciences, Midwifery, Nutrition and Dietetics, Child Development, Physiotherapy and Rehabilitation, Emergency and Disaster Management, Biological and Life Sciences, and other interdisciplinary fields.

We invite you to the scientific and social program of the 1st International Health Sciences and Life Congress to share with the your valuable contributions in our province where you can find motifs of a rooted nomadic folklore and present our respect and love.

Kind Regards…

Assist. Prof. Dr . Mümin POLAT
Congress President

Content

DÜŞME RİSKİ OLAN HASTALAR VE HEMŞİRENİN ROLÜ 1
TOKSİK HEMŞİRELİK VE BİR KURBAN OLARAK HASTALAR 1
YAYLADA YAŞAYAN BİREYLERİN BEL PROBLEMLERİNE YAKLAŞIMI: ADANA İLİ ÖRNEĞİ 2
APİTERAPİNİN TARİHÇESİ 2
ANTİBİYOTİK DİRENÇ GENİNİN ARAŞTIRILMASI VE KARAKTERİZASYONU 3
FONKSİYONEL GIDA KATKISI OLARAK *SCHİZOCHYTRİUM* SP. S31 KAYNAKLI OMEGA-3 ÜRETİMİ 4
ÖZEL EĞİTİMİN ÖZEL ANNELERİ: ENGELLİ ÇOCUK SAHİBİ KADINLAR 4
SIMULTANEOUS DETERMINATION OF THE FOOD COLORANTS IN DRINK SAMPLE BY HPLC USING MULTI-LINEAR REGRESSION 5
YENİDOĞAN YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE GELİŞİMSEL VE ATRAVMATİK BAKIM: POSTURAL DESTEK 5
FARKLI KUŞAKLARA GÖRE HEMŞİRELİK İMAJININ BELİRLENMESİ 6
LIPOLEIOMYOMA: A RARE ENTITY IN THE UTERUS 7
HOW DO INTERNATIONAL STUDENTS' ACCULTURATION ATTITUDES AFFECT THEIR HEALTH-PROMOTING BEHAVIORS IN TURKEY? 7
ASSESSMENT OF OXIDATIVE STRESS, INFLAMMATION AND DNA DAMAGE IN PATIENTS WITH SEVERE OBSTRUCTIVE SLEEP APNEA SYNDROME (OSAS) 8
MODELING AND SIMULATION FOR DIFFERENT PURPOSES IN NUCLEAR MEDICINE APPLICATIONS 8
MALIGNANT MIXED TUMOR (CHONDROID SYRINGOMA) 9
ELEKTRONÖROFİZYOLOJİK TEKNİKLER İLE GÖZ HAREKETLERİNİN VE NÖROLOJİK SİNYALLERİN ELEKTROOKÜLOGRAFİ YÖNTEMİNİ KULLANARAK DEĞERLENDİRİLMESİ 9
PERİOPERATİF HİPOTERMİ VE AĞRI 10
INVASIVE MICROPAPILLARY BREAST CARCINOMA 10
EFFECT OF USE OF ALPHA-BLOCKING AGENTS ON SEXUAL FUNCTIONS IN PATIENTS WITH LOWER URINARY TRACT SYMPTOMS 11
BAZI BENZOİK ASİT TÜREVLERİNİN UV-SPEKTROSKOPİSİ YÖNTEMİYLE KEMOMETRİK ANALİZLERİ 12
YENİLENEMEZ ENERJİ KAYNAKLARININ İNSAN SAĞLIĞINA ETKİLERİ 12
ASETONİTRİL-SU ORTAMINDA BAZI BENZOİK ASİT BİLEŞİKLERİNİN UV SPEKTROFOTOMETRİSİ METODUYLA BİR ARADA MİKTAR TAYİNLERİ VE ELDE EDİLEN VERİLERİN KEMOMETRİK YÖNTEMLERLE DEĞERLENDİRİLMESİ 13
HEMŞİRELİK I. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKLI YAŞAM BİÇİMİ DAVRANIŞLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER 14
UZAMIŞ YATAK İSTİRAHATİNDE ÜRİNER SİSTEM SORUNLARI VE ÖNLEMEYE YÖNELİK GİRİŞİMLER 14
MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMA: İŞ BİRLİĞİ KAVRAMI AÇISINDAN SAĞLIKLA İLGİLİ MESLEK ANDLARININ İNCELENMESİ 15
BAZI BODIPY FLOROFORLARIN SENTEZİ VE UYGULAMALARI 15
MÜZİK TERAPİSİNİN BESLENME BOZUKLUKLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 16
CERRAHİ HASTALARDA ELASTİK BASINÇLI ÇORAP KULLANIMINDA HEMŞİRENİN ROLÜ 17
HASTANELERDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 17

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN CERRAHİ HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ DERSİ'NDEN BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ 18
SAĞLIKTA ŞİDDET: YAYGINLIK, RİSK FAKTÖRLERİ VE ÖNLEME 19
BARİATRİK CERRAHİDE VİTAMİNLER 20
YENİDOĞANIN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ GELİŞİMSEL BAKIM UYGULAMALARI KAPSAMINDA FİZİKSEL ÇEVRENİN DÜZENLENMESİ 20
POSTPARTUM AĞRI ve EMZİRME 21
IS FIXATION AWAY FROM CARCINOGENESIS POSSIBLE? 22
HEMŞİRELİKTE MOBBİNG VE CİNSİYET İLİŞKİSİ 22
THE IMPORTANCE OF NUTRITION IN RHEUMATOID ARTHRITIS 23
ŞİDDET DOĞASINDA BİR KAVRAM: OSTRASİZM 23
TESTİS DOKUSUNDA OKSİDATİF STRES ÜZERİNE KUERSETİNİN VE 2600 MHZ (4.5 G) ELEKTROMANYETİK ALAN ETKİLERİNİN HİSTOLOJİK AÇIDAN İNCELENMESİ 24
SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA GÖRÜLEN MESLEKİ ENFEKSİYONLAR 25
THE ADENOSQUAMOUS CARCINOMA OF THE UTERINE CERVIX; REVIEW OF A RARE AND AGGRESSIVE TUMOR 25
KOLOREKTAL KANSERLERDE MOLEKÜLER PATOLOJİ: DERLEME 26
TÜRKİYE' DE YAŞAYAN SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN YAŞADIĞI SAĞLIK SORUNLARININ HALK SAĞLIĞI BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ 27
A RESEARCH ON THE BACTERIOLOGICAL QUALITY OF SOURCE AND NETWORK WATER 27
BASINÇ YARASI GELİŞME RİSKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE ÖLÇEK KULLANIMI 28
GREYFURT KABUĞU YAĞININ MİKROKAPSÜLLENMESİ ÜZERİNE YÜZEY AKTİF MADDELERİN ETKİSİ 28
AZERBAYCANDA PETROL VE DOĞALGAZ ÜRETİMİ VE NAKLİ TESİSLERİNDE ÇALIŞAN SAĞLIĞININ ORGANİZASYONU 29
ALERJİK REAKSİYONLARDA PROBİYOTİKLERİN ROLÜ 29
ROLE OF THE PROBIOTICS IN ALLERGIC REACTIONS 30
AKREDİTE BİR KURUM OLAN HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ İHSAN DOĞRAMACI ÇOCUK HASTANESİNDE PEDİATRİK ERKEN UYARI SİSTEMİ KULLANIMI 30
ACHILLEA MILLEFOLIUM'UN (CİVANPERÇEMİ) ANTİMİKROBİYAL AKTİVİTESİ 31
THE EFFECT ON NIGELLA SATIVA HUMAN HEALTH AND NUTRITION 32
SPORCULARDA KARBONHİDRAT YÜKLEME (GLİKOJEN YÜKLEME) YARAR SAĞLAR MI? 32
RELATIONSHIP BETWEEN COFFEE CONSUMPTION AND RISK OF CANCER 33
YAŞLILARDA DEPRESYON VE BENLİK SAYGISI 33
ÖZGÜL TEDAVİSİ OLMAYAN BİR VİRÜS: ZİKA VİRÜSÜ 34
HEMŞİRELİK MÜFREDATINDA AFET HEMŞİRELİĞİ EĞİTİMİ: LİTERATÜR TARAMA 34
TÜRKİYE'DE YARA BAKIMI İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR: BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ 35
İLK VE ACİL YARDIM ÖNLİSANS MÜFREDATINDA VÜCUT GELİŞTİRME: LİTERATÜR TARAMA 36
HEMŞİRELİK MÜFREDATINDA STOMA EĞİTİMİ: LİTARATÜR TARAMA 37
EFFECT OF CYTOKININS ON AXILLARY SHOOT PROPAGATION OF NEPETA NUDA SUBSP. NUDA L. 37

IN VITRO GERMINATION AND AXILLARY SHOOT PROPAGATION OF NEPETA NUDA L. SUBSP. LYDIAE DAVIS 38
HEMŞİRELİK MÜFREDATINDA SAĞLIK HUKUKU EĞİTİMİ: LİTERATÜR TARAMA 38
HEMŞİRELİK MÜFREDATINDA ADLİ HEMŞİRELİK EĞİTİMİ: LİTERATÜR TARAMA 39
EVALUATION OF DYNAMIC THIOL/DISULPHIDE HOMEOSTASIS IN ASTHMA PATIENTS 40
REGÜLATÖR T HÜCRE İMMUNİTESİ 40
EFFECT OF CAROTENOIDS ON COGNITIVE FUNCTION 41
MULTIDISCIPLINARY APPROACH IN SEXUAL ASSAULT 42
THE EVALUATION OF THE IN VITRO HEMOSTATIC AND ANTINFLAMMATORY ACTIVITIES OF ASTRAEUS HYGROMETRICUS (PERS.) MORGAN 42
BENEFITS OF OLIVE LEAVES ON HEALTH 43
MATERNAL WESTERN DIET AND ITS EFFECTS ON FETUS 43
GLOBAL PROBLEMS IN HUMAN HEALTH; MASKED MICOTOXINS 44
ORGANIC CHROMIUM (CHROMIUM III) AND HEALTH 44
ADOLESAN DİŞİ SIÇANLARDA İZOTRETİNOİNİN OOSİT MATURASYONU ÜZERİNE ETKİSİ 45
DİYABETİK AYAK BAKIMI 46
FORCED DEGRADATION STUDY ON CLIMBAZOLE BY RPLC 47
REVERSED PHASE LIQUID CHROMATOGRAPHIC METHOD DEVELOPMENT AND STRESS DEGRADATION STUDIES FOR QUINAPRIL 47
A SPECIFIC RPLC METHOD FOR VALIDATION OF BUTOCONAZOLE IN HUMAN URINE 48
FİTOÖSTROJENLER VE SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ 48
OBEZİTE TEDAVİSİNDEKİ MODERN YAKLAŞIMLARIN İNCELENMESİ 49
INVESTIGATION OF THE EFFECT OF BORON ON TRACE ELEMENT AND PROTEIN CARBONIL LEVEL IN PARACETAMOL-INDUCED HEPATOTOXICITY MODEL 50
NEUROPATHIC ASPECT OF ORGANOPHOSPHATE TOXICITY 50
SPİRULİNA PLATENSİS İLE ÜRETİLEN YOĞURDUN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ 51
PHYSICOCHEMICAL EFFECTS OF UV APPLICATION İN FLUID FOODS 51
PULSED LIGHT TECHNOLOGY IN FOOD DECONTAMINATION 52
NUTRITIONAL VALUE OF ELDERBERRY (*Sambucus* sp.) AND ITS EFFECTS ON HUMAN HEALTH . 52
GERİATRİK İNOVASYONLAR: TEDAVİ VE BAKIM UYGULAMALARINDAKİ YENİLİKLER 53
İNME GEÇİREN HASTALARDA ORAL HİJYENE YÖNELİK YAPILAN UYGULAMALARIN ETKİSİ .. 54
POSTPARTUM DÖNEMDE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI 54
SEREBRAL PALSİLİ ÇOCUKLARIN KOLCABA'NIN KONFOR KURAMINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ 55
BİR KAHRAMAN FENOMENİ: TRAVMA SONRASI GELİŞİM 55
EFFECTIVENESS OF EDUCATION AND TELEPHONE-SUPPORTED NURSING INTERVENTION BASED ON ROY ADAPTATION MODEL TO PROMOTE ADHERENCE LIFESTYLE CHANGE: A RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL PROTOCOL 56
KARACAÖREN BARAJ (I-II) GÖLLERİ' NİN GİRİŞ VE ÇIKIŞ SULARININ MAKROOMURGASIZ FAUNASINDAKİ DEĞİŞİMLER 57
THE EFFECT OF TEMPERATURE AND PERCENTAGE OF ORGANIC MODIFIER ON RETENTION MECHANISM OF SOME TRICYCLIC ANTIDEPRESSANTS IN RPLC USING SOLVATION PARAMETER MODEL 57

OPTIMIZATION AND VALIDATION OF RPLC METHOD FOR SIMULTANEOUS DETERMINATION OF METFORMIN AND SULPHONYLUREAS USING AN EXPERIMENTAL ANALYSIS 58
BESLENME EĞİTİMİ ALAN BİREYLERDE EĞİTİM SÜRESİ VE SIKLIĞININ BESİN TERCİHLERİNE ETKİSİ 58
INCREASING QUALITY OF LIFE WITH MEDICAL NUTRITION THERAPY IN PARKINSON PATIENTS 59
ZOR HAVAYOLU DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILAN PREDİKTİF TESTLER 60
HOW TELOMER LENGTH IS AFFECTED BY DIET AND NUTRITION? 60
TRAVAYDA HİDROTERAPİ UYGULAMALARININ DOĞUM SONUÇLARINA ETKİSİ 61
SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TÜKETİMİNİN İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNE POTANSİYEL FAYDALARI 61
KADIN VE GÖÇ 62
TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ VE KADIN YOKSULLUĞU 62
BEING OESOPHAGUS CANCER AT 27 YEARS OLD: CASE REPORT 63
ÇİVRİL YÖRESİNDEKİ ADOLESANLARDA BESLENME OKURYAZARLIĞININ MEVCUT DURUMU VE ETKİLEYEN FAKTÖR 63
HASTANE ÖNCESİ ALANDA İŞ BASİTLEŞTİRME ÇALIŞMALARI: FIT TRİYAJI ÖRNEĞİ 64
WORK SIMPLIFICATION IN PRE-HOSPITAL AREA: FIT TRIAGE EXAMPLE 65
DERİN BİR NEFES AL: PULMONER HİPERTANSİYONDA BAKIMI YÖNET! 65
SON DÖNEM KARACİĞER HASTALIKLARINDA PALYATİF BAKIM 66
BASINÇ YARASI EVRELEME SİSTEMİNDEKİ YENİLİKLER 66
ALT EKSTREMİTEDE ETYOLOJİSİ BİLİNMEYEN LENFÖDEM OLGUSU-FİZYOTERAPİNİN ETKİSİ 67
BESİN ALERJİLERİ 68
TÜRKİYE'DE DOĞURGANLIK ORANI VE EKONOMİK AKTİVİTE ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİ 68
PNÖMONİLİ BUZAĞI AKCİĞERLERİNDEN VE KLİNİK MASTİTİSLİ SIĞIR SÜTLERİNDEN *MYCOPLASMA* SPP. İZOLASYONU 69
THEORIES OF AGING 70
MUKOZİT YÖNETİMİNDE KANIT TEMELLİ UYGULAMALAR 70
EVDE BAKIM HİZMETLERİNDE FİZYOTERAPİSTİN ROLÜ 71
NAZOGASTRİK TÜP YERLEŞİMİNİ BELİRLEMEDE KULLANILAN YÖNTEMLER 72
YAŞLILIKLA İLGİLİ YETERSİZLİKLERİ DENEYİMLEMEDE YAŞLI SİMÜLASYON KIYAFETİ 72
YAŞLILARDA POLİFARMASİ ve HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI 73
EVALUATION OF ALLERGIC PROPERTIES OF GMO FOODS: REVIEW 74
MELAMINE TOXICITY IN DAIRY PRODUCTS 74
CHEMICALS IN MEAT COOKED HIGH TEMPERATURES AND PRECAUTIONS 75
KLİNİK ÖRNEKLERDEN İZOLE EDİLEN *ACINETOBACTER* TÜRLERİNDE ANTİBİYOTİK DİRENÇ ORANLARININ BELİRLENMESİ 75
BALANCE TRAINER® EGZERSİZLERİNİN POLİNÖROPATİLİ BİR OLGUDA ETKİNLİĞİ: OLGU SUNUMU 76
GENÇ BİREYLERDE AKILLI TELEFON KULLANIMININ YÜRÜME PARAMETRELERİNE ETKİSİ 77
KUMLUCA İLÇESİNDE ÖĞRENİM GÖREN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN OBEZİTE HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARI İLE BEDEN KİTLE İNDEKSLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 77
SOSYAL ADALET KAVRAMININ BAKIMA YANSIMALARI 78

BİTKİSEL KAYNAKLARDAN SAFLAŞTIRILAN LİPAZ ENZİMLERİ VE DETERJAN ENDÜSTRİSİNE UYGUNLUKLARI 79
EFFECTS OF CADMIUM ON MITOCHONDRIAL DNA 79
MITOCHONDRIAL DNA AND CARCINOGENESIS 80
THE USE OF NOOTROPICS IN COSMETIC NEUROLOGY: EFFECTS, SIDE EFFECTS AND FOOD INTERACTIONS 80
YOĞUN BAKIMDA AĞRI YÖNETİMİ İÇİN KULLANILAN ÖLÇEKLER 81
GLİSEMİK İNDEKS VE OBEZİTE 81
BESLENME VE DİYETETİK ÖĞRENCİLERİNİN GIDA GÜVENLİĞİ SİSTEMLERİ HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI 82
ÖĞÜN ZAMANININ SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ 82
ANOTHER CANCER-WARRIOR PHYTOTHERAPEUTIC: NOBEL PRIZE WINNER *ARTEMISIA ANNUA* 83
BESLENME VE DİYETETİK ÖĞRENCİLERİNİN GIDA GÜVENLİĞİ KONUSUNDA BİLGİ DÜZEYLERİNİN SAPTANMASI 84
KADIN: GÖÇ SORUNUNUN NERESİNDE? 84
TALASEMİ MAJOR HASTA EBEVEYNLERİNİN TALASEMİ KONUSUNDA BİLGİLERİ 85
SAĞLIKLI BİREYLERDE KANSER RİSK FAKTÖRLERİ 86
PREVENTING AND MANAGING PROBLEMS THAT CAN DEVELOPED AT HOME AFTER KNEE ARTHROPLASTY: AN ALGORITHM BASED ON MODEL OF LIVING 86
DİYABETTE MEYVE VE SEBZE TÜKETİMİNİN ÖNEMİ 87
İNEK SÜTÜ PROTEİN ALERJİSİ VE ALTERNATİF SÜT ÖNERİLERİ 87
FUNCTIONAL DAIRY PRODUCTS AND EFFECTS ON HEALTH 88
SPORCU BESLENMESİNDE PROTEİNLERİN ÖNEMİ 88
MEAT-BASED BIOACTIVE COMPONENTS 89
EİSENİA FETİDA SİNDİRİM KANALI EPİTELİNDE BULUNAN GLİKOKONJUGATLARIN LEKTİN HİSTOKİMYASI İLE BELİRLENMESİ 89
ÇİNKONUN BİLİŞSEL GELİŞİM ÜZERİNE ETKİSİ 90
EİSENİA FETİDA EPİDERMİSİNDEKİ GLUKOKONJUGATLARIN LEKTİN HİSTOKİMYASI İLE BELİRLENMESİ 91
RELATIONSHIP AMONG LATENT TRIGGER POINTS AND PAIN, DISABILITY, QUALITY OF LIFE . 91
ÇOCUK VE ERGENLERDE DUYGUDURUM BOZUKLUKLARI 92
AKUT VE KRONİK BOYUN AĞRILI HASTALARDA AĞRI SÜRESİ TEDAVİ TERCİHLERİNİ ETKİLER Mİ? 93
ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNDE STRES 93
YAŞAM TARZI DEĞİŞİKLİKLERİNİN KARDİYOMETABOLİK RİSK FAKTÖRLERİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME 94
BOZA 94
LIFESTYLE CHANGES WITH CORONARY ARTERY DISEASE PATIENTS: THE IMPORTANCE OF NURSE TELEPHONE FOLLOW-UP INTERVENTIONS 95
EFFECTS OF DIETARY BORIC ACID SUPPLEMENTATION ON GST, SOD AND CATALASE ENZYME ACTIVITIES IN DROSOPHILA 96
IN SILICO INVESTIGATION OF ASPIRIN AND TELOMERASE ENZYME INTERACTION 96

BUZAĞI VE İNEKLERDE SAPTANAN *CRYPTOSPORİDİUM PARVUM* PARAZİTİNİN SUBTİPLERİNİN BELİRLENMESİ 97

YAŞLANMA VE MİKROBİYOTA 98

STAPHYLOCOCCUS AUREUS'UN ANTİBİYOTİK DİRENÇLİLİĞİ 98

KEFİR VE KEFİR TARHANASI 99

INVESTIGATION OF LOCALIZATION AND PAIN THRESHOLD OF MYOFASCIAL TRIGGER POINT IN CHRONIC PELVIC PAIN: A PILOT STUDY 99

İLKEL BUĞDAYLAR: SİYEZ BUĞDAYI 100

BAKLAGİLLER VE GLİSEMİK İNDEKS 101

SPORCULAR İÇİN SIVI TÜKETİM ÖNERİLERİ NASIL OLMALIDIR? 101

PROGRESİF GEVŞEME EGZERSİZLERİ 102

APPLICATION OF FURFURYLAMINE BOUND KETO-OXIME COMPOUND AS MODIFIER IN THE VOLTAMMETRIC DETERMINATION OF NICKEL(II) ION 102

MEME KANSERİNDE KULLANILAN TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TEDAVİLERVE KULLANIM NEDENLERİ: SİSTEMATİK DERLEME 103

GAZETELERDE YER ALAN MALPRAKTİS İLEİLGİLİ HABERLERİN İNCELENMESİ 104

VOGEL CONFLICT TEST IN TERMS OF BIOLOGICAL FACTORS ANALYSIS 104

AKDENİZDEN TOPLANAN LAMBUKA ve AKYABALIKLARININ FOSFOLİPİT ve TRİAÇİLGLİSEROL YAĞ ASİTİ İÇERİĞİ 105

OLEOGEL TECHNOLOGY IN THE PRODUCTION OF STRUCTURED OILS 106

POTENTIAL OF OLIVE OIL AND OLIVE FRUIT IN THE GÖLLER REGION 106

THE FIRST EXPERIMENTAL RESEARCH ON THE PATHOGENICITY OF ARCOBACTER BUTZLERI IN ZEBRAFISH 107

KURKUMİNİN ALZHEİMER HASTALIĞI ÜZERİNE ETKİSİ 107

RATLARDA DENEYSEL FORMALDEHİD TOKSİKASYONUNA BAĞLI KARACİĞER HASARINDA ASTAKSANTİNİN HEPATOPROTEKTİF VE SERUM AMİLOİD A DÜZEYİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN İMMUNOHİSTOKİMYASAL VE SEROLOJİK OLARAK İNCELENMESİ 108

GESTASYONEL DİYABETTE BESLENME TEDAVİSİ 109

RUHSAL BOZUKLUĞU OLAN HASTALARDA HASTALARIN TEDAVİYE UYUMLARI İLE SAĞLIK OKURYAZARLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ 109

ANNE SÜTÜ İLE BESLENME 110

MULTİPL SKLEROZLU HASTALARDA İKİLİ GÖREVİN DENGE ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ: PİLOT ÇALIŞMA 110

HİRUDO VERBANA EPİDERMİSİNDEKİ GLUKOKONJUGATLARIN LEKTİN HİSTOKİMYASI İLE BELİRLENMESİ 111

SIĞIR FETUSLARINDA MANYETİK REZONANS GÖRÜNTÜLERİNİN REFERANS DEĞERLERİ 112

HİRUDO VERBANA SİNDİRİM KANALI ÖRTÜ EPİTELİNDE BULUNAN GLİKOKONJUGATLARIN LEKTİN HİSTOKİMYASI İLE BELİRLENMESİ 112

ANATOMICAL AND MORPHOMETRICAL STUDIES ON STERNUM OF COMMON SWIFT (*APUS APUS*) 113

IONOPHORE ANTIBIOTICS: TOXICITY, MODE OF ACTION AND NEUROTOXIC ASPECT OF CARBOXYLIC IONOPHORES 113

ANTIMICROBIAL INGREDIENTS COMMONLY USED IN THE FOOD INDUSTRY 114

NURSING CARE IN ELDERLY PATIENT UNDERGOING TOTAL KNEE ARTHROPLASTY: CASE REPORT 114

ASSESSMENT OF AN ACTIVE INGREDIENT OF ANTIDIABETIC DRUG, SITAGLIPTIN - METFORMIN COMBINATION, GENOTOXICITY IN HUMAN PERIPHERAL LYMPHOCYTES USING MICRONUCLEUS TEST 115

COULD SHORT PERIOD DICAMBA TREATMENT BE GENOTOXIC TO *ALLIUM CEPA* GERMINATED IN WATER? 115

YARASALAR VE ZOONOZ HASTALIKLAR 116

BATS AND ZOONOTIC DISEASES 116

LYME DISEASE 116

CAT SCRATCH DISEASE 117

PROPHYLAXIS OF DISEASES ORIGINATED FROM PETS 117

USE OF SNAKE VENOM IN HEALTH 118

MAGGOT 118

TULAREMIA 119

GENÇLERDE KARDİYOVASKÜLER HASTALIK RİSKLERİNİ AZALTMADA 119

HEMŞİRENİN ROLÜ 119

MEME KANSERİNDE REPRODÜKTİF FAKTÖRLERİN ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME 120

BESLENME VE DİYETETİK ÖĞRENCİLERİNİN HELAL GIDA FARKINDALIĞI VE TUTUMU 121

LIQUID CHROMATOGRAPHIC BEHAVIOUR AND DETERMINATION OF PHENYTOIN 121

RİSK ALTINDAKİ SIĞINMACI ÇOCUKLARA MAHREMİYET EĞİTİMİ 122

LACK OF ASSOCIATION BETWEEN MTR A2756G GENE POLYMORPHISM AND MULTIPLE SCLEROSIS 123

HEAVY METAL CONTENT OF LIVER and KIDNEY IN LEVANT VOLE (Microtus guentheri – DANFORD AND ALSTON 1880) IN THE POLLUTED REGIONS IN KORKUTELI, ANTALYA-TURKEY 123

DETECTION OF HEAVY METAL ACCUMULATION IN SKIN WITH FUR TISSUE OF MICROTUS GUENTHERI (DANFORD AND ALSTON 1880) COLLECTED FROM POLLUTED SITES IN KORKUTELİ, ANTALYA 124

A STUDY OF BONE HEAVY METAL ACCUMULATION IN LEVANT VOLE (*Microtus guentheri* - DANFORD and ALSTON 1880) SITES NEAR MARBLE AND STONE QUARRIES IN KORKUTELI, ANTALYA-TURKEY 124

VEGETABLE SOURCES OF OMEGA 3 125

SINGLE CELL OIL: HEALTH BENEFITS AND NUTRITION 126

DUYGUSAL İSTİSMAR İLE İLGİLİ SON 10 YILDA YAPILMIŞ HEMŞİRELİK ÇALIŞMALARI DERLEMESİ 126

KÜRESELLEŞMENİN ÇOCUK SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİSİNDE HEMŞİRENİN ROL VE SORUMLULUKLARI 127

İNCİNEBİLİR GRUPLARA MÜDAHALEDE EKİP YAKLAŞIMININ ÖNEMİ 127

SCAPULAR POZİSYONUN DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILAN PROTRAKTÖR METHODUN ÜÇ TEMEL OMUZ POSTÜRÜNDEKİ GÜVENİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ 128

"CERRAHİ HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ DERSİ ALAN ÖĞRENCİ HEMŞİRELER TARAFINDAN YAPILAN BAKIM PLANLARININ FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİ NANDA HEMŞİRELİK TANILARI IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ" 129

CYTOGENETİC ANALYSİS OF 4759 AMNİOCENTESİS CASES: A 21-YEAR SİNGLE CENTRE EXPERİENCE 129

BİR ROMATOİD ARTRİT HASTASININ ROY ADAPTASYON MODELİNE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI 130

DEMOGRAFİK YAŞLANMA VE SOSYO-EKONOMİK RİSKLER 131

GÜNÜBİRLİK CERRAHİYE BAŞVURAN KADINDOĞUM HASTALARININ PERİOPERATİF HEMŞİRELİK BAKIM GEREKSİNİMLERİ VE KARŞILANMA DURUMU 131

MATERNAL BESLENMENİN OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU İLE İLİŞKİSİ 132

AĞRI FİZYOPATOLOJİSİ 133

ANATOMİK ANOMALİSİ OLAN BİR BEBEĞE SAHİP OLMANIN AİLEYE GETİRDİĞİ RUHSAL SORUMLULUKLAR 133

DORYSTOECHAS HASTATA YAPRAK ÖZÜTLERİNİN ANTİBAKTERİYAL ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI 134

ACIGÖL (DENİZLİ)'DEN İZOLE EDİLEN ALKALİFİLİK BAKTERİLERİN ENZİMATİK AKTİVİTELERİNİN ARAŞTIRILMASI 135

ANTİBİYOTİK KULLANIMININ İNSAN VE HAYVAN SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ 135

HEALTH EFFECTS OF CONSUMPTION OF UNPROCESSED RED AND PROCESSED MEATS 136

BALIK PATOJENLERİNE KARŞI *Origanum onites* L. BİTKİSİ UÇUCU YAĞININ ANTİBAKTERİYEL AKTİVİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 136

JİNEKOLOJİK KANSERDEN SONRA KADININ CİNSEL SAĞLIĞI HAKKINDA NEDEN KONUŞAMIYORUZ? 136

TOPLUMSAL CİNSİYET ROL KALIPLARININ GÖLGESİNDE ÜREME SAĞLIĞI 137

DETERMINATION OF POSSIBLE GENOTOXIC EFFECTS OF XYLITOL USING CYTOKINESIS-BLOCK MICRONUCLEUS CYTOME ASSAY 138

THE HEPATOPROTECTIVE EFFECT OF ALOE VERA ON ISCHEMIA-REPERFUSION INJURY IN RATS 139

OTOİMMÜN HASTALIKLARDA VE GEBELİKTE HELMİNTLERİN ETKİSİ 139

HİRUDOTERAPİNİN İNFERTİLİTEDE KULLANIMI 140

TÜRKİYE'DE BESLENME VE DİYETETİK EĞİTİMİNİN RAKAMSAL GELİŞMELER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 141

SÜTÜN İSKELETİ; KEŞ (KURUT) 141

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN BULAŞICI HASTALIKLAR KONUSUNDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ 142

AĞRININ RENGİ :"SİYAH" 143

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİNDEN İZLOLE EDİLEN YÜKSEK SEVİYEDE AMİNOGLİKOZİD DİRENÇLİ (YSAD) *ENTEROCOCCUS* SPP. İZOLATLARIN GENTAMİSİN VE STREPTOMİSİN ANTİBİYOTİKLERİNE KARŞI MİK DEĞERLERİNİN BELİRLENMESİ 144

TAVUK ETİNDEN İZOLE EDİLEN YÜKSEK SEVİYEDE AMİNOGLİKOZİD DİRENÇLİ (YSAD) ENTEROKOKLARDA AMİNOGLİKOZİD MODİFİYE EDİCİ ENZİM (AME) GENLERİNİN VARLIĞININ ARAŞTIRILMASI 144

POTENTIAL ANTIGENOTOXIC EFFECTS OF RETINOL (VITAMIN A) AGAINST THE GENOTOXIC EFFECTS OF MITOMYCIN-C, AN ANTITUMORAL AGENT, BY SISTER CHROMATID EXCHANGE TEST 145

ANTOSİYANİNLERİN ANTİ-OBEZİTE ETKİSİ 146

THE EXOPOLYSACCHARIDE PULLULAN HAS CYTOTOXIC EFFECT IN HUMAN BREAST CANCER CELLS 146

KRONİK KARACİĞER HASTALARINDA HEPATOPULMONER DEĞİŞİKLİKLER 147

SİROZ HASTALARINDA FİZİKSEL AKTİVİTE 147
SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN ORGAN BAĞIŞI HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYİ VE TUTUMLARI 148
INTERLEUKİN 1RA VNTR POLYMORPHİSM İS ASSOCİATED WİTH ORAL SQUAMOUS CELL CARCİNOMA SUSPECTİBİLİTY 149
SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN RADYOLOJİK TETKİKLERDEKİ RADYASYON BİLGİ DÜZEYLERİ 149
KÜRESELLEŞMENİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ 150
DETERMINATION OF EFFECT OF HEMOGLOBIN, PARATHORMONE AND FERRITIN LEVELS ON GENETIC DAMAGE BY SISTER CHROMATID EXCHANGE TEST IN CHRONIC KIDNEY FAILURE PATIENTS 151
MEME KANSERİ TEDAVİSİ SONRASI ÜST EKSTREMİTESİNDE FONKSİYON BOZUKLUĞU GELİŞEN OLGUDA MANUEL TEDAVİNİN ETKİSİ 151
GIDA KATKI MADDELERİ 152
ESKİ İLAÇLARIN YENİ ENDİKASYONLARI: ANTHELMENTİK İLAÇLARIN ANTİKANSER ETKİNLİK POTANSİYELLERİNE DAİR BİR GÖZDEN GEÇİRME 152
EL, AYAK VE AĞIZ HASTALIĞINDA ÖNEMLİ ARTIŞ 153
A NEW CONCEPT IN NURSING EDUCATION: SELF REGULATED LEARNING 153
KANSER TANISI İLE İZLENEN ÇOCUKLARDA OYUN TERAPİNİN KULLANIMI 154
DİYABETTE İLAÇ UYUMU VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER 154
İNSUYU MAĞARASINDAN İZOLE EDİLEN BAKTERİLERİN BİYOKİMYASAL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ 155
ANTIBACTERIAL ACTIVITY OF LEAF AND STEM EXPLANTS OF *INDIGOFERA ZOLLINGERIANA* SEEDLINGS OBTAINED *IN VITRO* 156
OBESITY AND ZINC: WHICH CAME FIRST, THE CHICKEN OR THE EGG? 156
AĞRI KONTROLÜNDE NONFARMAKOLOJİK YÖNTEMLER 157
ONKOLOJİ HASTALARINDA SEMPTOM GÜNLÜĞÜ TUTMA ve BAKIMA KATKILARI 157
OBSESİF KOMPULSİF BOZUKLUK HASTALIĞINI KONU ALAN KİTAPLARIN İNCELENMESİ 158
HONAMLI IRKI KEÇİLERDE KALBİN ARTERİAL VASCULARİZASYONU 159
BEBEK ÖNDERLİĞİNDE EK GIDAYA GEÇİŞ: 159
KENDİ KENDİNE BESLENME YÖNTEMİ 159
BAKTERİLERİN MUHAFAZASINDA PÜSKÜRTMELİ KURUTMA YÖNTEMİNİN KULLANIMI 160
PROBİYOTİKLERİN MİKROENKAPSÜLASYONUNDA KULLANILAN YENİ YÖNTEMLER 161
PROBİYOTİKLERİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ 161
KANATLI BESLEMEDE ANTİBİYOTİKLERE ALTERNATİF OLARAK PROBİYOTİK MİKROORGANİZMALARIN KULLANIMI 162
SESSİZ ÇIĞLIK: YAŞLI İSTİSMARI 162
KAYBOLAN ZİHİNLER: ALZHEİMER HASTALIĞI 163
PEDİATRİK ETİK;BEN DE VARIM! 163
MAKAMDAN SIHHATE MÜZİK TERAPİ: GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE 164
MEME KANSERİ OLAN HASTALARDA KEMOTERAPİ TEDAVİSİ SIRASINDA DÜZENLİ EGZERSİZİN ÖNEMİ 165
KANSERDEN KORUNMAYA KARŞI TUTUM 165

DELİ BAL ZEHİRLENMESİ VE TEDAVİ YAKLAŞIMI 166
ASMADA KALLUS KÜLTÜRLERİ İLE ANTOSİYANİNLERİN ÜRETİMİ 167
PREPARATİF YÜKSEK PERFORMANSLI SIVI KROMATOGRAFİ TEKNİĞİ İLE BİTKİ EKSTRAKTLARINDAN BİOAKTİF BİLEŞİKLERİN SAFLAŞTIRILMASI 167
SPORCU SAĞLIĞINDA MİKROBİYOTANIN ROLÜ 168
65 YAŞ ÜSTÜ BİREYLERDE BAĞIŞIKLAMA ve HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI 169
ZEYTİN YAPRAĞININ KARDİYOVASKÜLER SAĞLIK ÜZERİNE ETKİSİ 170
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DEPRESYON DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ 170
ÜLKEMİZDE GELENEKSEL GIDA OLARAK KULLANILAN ÜZÜM PEKMEZLERİNİN ANTİOKSİDAN, ANTİ-ÜREAZ VE ANTİKOLİNESTERAZ AKTİVİTELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 171
KÜRESELLEŞMENİN ÇOCUK SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİSİNDE HEMŞİRENİN ROL VE SORUMLULUKLARI 172
PESTİSİTLERİN İNSAN SAĞLIĞI VE ÇEVREYE OLAN OLUMSUZ ETKİLERİ 172
ASBEST MARUZİYETİ İLE OLUŞAN AKCİĞER HASTALIKLARI 173
D VİTAMİNİNİN METABOLİK SENDROM ÜZERİNE ETKİSİ 174
KURKUMİNİN ANTİDİYABETİK ÖZELLİKLERİ 174
TIBBİ ADAÇAYI' NIN FARMAKOLOJİK ETKİLERİ 175
FERMENTE SÜT ÜRÜNLERİNİN KOLESTEROL ASİMİLASYONU ÜZERİNE ETKİSİ 176
DELPHİNİDİN KLORÜR'ÜN ANTİOKSİDAN KAPASİTESİNİN BELİRLENMESİ 177
DETERMINATION OF ANTIOXIDANT CAPACITY OF DELPHINIDIN CHLORIDE 177
THE EFFECT OF SCOPOLETIN ON BUTYRYLCHOLINESTERASE ENZYME 178
EFFECT OF PELARGONIDIN ON ACETYLCHOLINESTERASE ENZYME 178
FERMENTE GIDALARIN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ 179
YENİDOĞANLARDA VE ÇOCUKLARDA İLAÇ UYGULAMA HATALARI 179
MEDICATION ERRORS IN NEWBORNS AND CHILDREN 180
YENİDOĞAN YOĞUNBAKIM ÜNİTESİNDE HEMŞİRELERİN İNTRAVENÖZ İLAÇ UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 181
EVALUATION OF NURSES INTRAVENOUS MEDICATION ADMINISTRATIONS IN A NEONATAL INTENSIVE CARE UNIT 181
SAĞLIK EĞİTİMİNDE ELEŞTİREL DÜŞÜNMENİN ÖNEMİ 182
ADOLESAN DİŞİ RATLARDA İZOTRETİNOİNİN FOLLİKÜL AKTİVASYONUNDAKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ 183
ORGANİK TARIM ÜRÜNLERİ VE SAĞLIKLI BESLENME 184
RESVERATROL OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞUNUN TEDAVİSİNDE ETKİLİ OLABİLİR Mİ? 184
SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA GASTROÖZEFAGEAL REFLÜNÜN BESLENME ALIŞKANLIKLARI ÖFKE DÜZEYİ VE ANKSİYETE DURUMU İLE İLİŞKİSİ 185
SAMSUN HALK SAĞLIĞI MÜDÜRLÜĞÜ'NDE ÇALIŞAN PERSONELİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROL TUTUMLARININ BELİRLENMESİ 186
GRAM NEGATİF BAKTERİLERİN GENİŞLEMİŞ SPEKTRUMLU BETA LAKTAMAZ ENZİMLERİ 186
ÇİFTLİK HAYVANLARINDA MASTİTİSİN BAKTERİYOLOJİK KÜLTÜR İLE TEŞHİSİNİ GELİŞTİRMEK İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALAR 187
BEL VE ALT EKSTREMİTE AĞRISI OLAN GERİATRİK OLGULAR İLE AĞRISI OLMAYAN OLGULARIN DENGE VE YÜRÜMELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 187

ALOE VERA BİTKİSİNİN SAĞLIK ALANINDAKİ UYGULAMALARI 188

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SÜT VE ÜRÜNLERİNİ TÜKETİM DÜZEYLERİ İLE BEDEN KÜTLE İNDEKSLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 189

SİGARA TÜKETİM MİKTARININ MULTİPL SKLEROZ HASTLARINDA FONKSİYONEL VE SEDANTER DÜZEYE ETKİSİ 190

İNTERSEKS BİREYLERİN SAĞLIĞI VE HEMŞİRELİK 190

YAŞLI BİREYLER İÇİN FARKLI EGZERSİZ SEÇENEKLERİ 191

ÜREME SAĞLIĞINDA GENETİK DANIŞMANLIK 191

PRETERM BEBEKLERDE BESLENME 192

HASTANE ORTAMINDA GÜRÜLTÜNÜN HEMŞİREYE ETKİSİ 193

OBEZ YETİŞKİNLERDE BESLENME DURUMU VE DİYET KALİTESİNİN DEPRESYON, ANKSİYETE VE STRES DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ 193

DEPRESYONDA MÜZİK TERAPİ 194

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ DÖNEM 2 ÖĞRENCİLERİNİN FİZYOLOJİ SINAVI ANKSİYETESİNİN İNCELENMESİ: MODİFİED SCİENCE ANXİETY SCALE VE WESTSİDE TEST ANXİETY SCALE 194

NİSİNİN ANTİLİSTERİAL ETKİSİ 195

HAYVANSAL GIDA KAYNAKLI BİYOJEN AMİNLER 196

OSTEOPOROZLU HASTALARDA KİNEZYOFOBİ 196

TEDAVİYE DİRENÇLİ DİYABETİK AYAK OLGUSUNDA PLATELET RİCH PLAZMA JELİN KULLANILMASI 197

ÖLÜMÜ YAKLAŞAN HASTAYA BAKIM VERME 197

ASHERMAN SENDROMUNA UTERUS KAYNAKLI MEZENKİMAL KÖK HÜCRELERİN VE EKSOZOMLARININ ETKİLERİ 198

HEMİPARETİK SEREBRAL PALSİ'Lİ ÇOCUKLARDA EL BİLEĞİ KİNEZYO BANTLAMANIN EL BECERİLERİNE ETKİSİ: PİLOT ÇALIŞMA 199

AİLE MERKEZLİ BAKIM ÖLÇEĞİNİN ÇOCUK ONKOLOJİ KLİNİKLERİNDEKİ ÖNEMİ 199

ALZHEİMER HASTALARINDA FİZİKSEL PERFORMANS VE KOGNİTİF DÜZEY ARASINDAKİ İLİŞKİ 200

İLK VE ACİL YARDIM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ TANIMA VE BİLDİRİMİ KONUSUNDAKİ TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 201

ÇOCUKLUK ÇAĞI ENSEST VAKALARDA MAĞDUR VE SALDIRGANIN OLUŞTURDUĞU SAVUNMA MEKANİZMALARI 201

DUDAK-DAMAK YARIKLARININ ETİYOLOJİSİNDE FOLİK ASİTİN ÖNEMİ 202

PARTIAL PURIFICATION AND CHARACTERIZATION OF LACTASE BY *LACTOBACILLUS KEFIRI* 202

LACTASE, PROTEASE AND LIPASE ACTIVITIES OF *LACTOBACILLUS PARAKEFIRI* KCTC5087 203

KÜRESELLEŞMENİN ÇOCUK SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİSİNDE HEMŞİRENİN ROL VE SORUMLULUKLARI 203

46,XY,DER(7)(7PTER→QTER::13Q1.3→QTER),DEL(13)(13Q1.3→QTER) KROMOZOM KURULUŞUNA SAHİP OLGU SUNUMU 204

46,X,DER(Y)(YQTER→P11.3::2Q2.1→QTER),DEL(2)(2Q2.1→QTER) KROMOZOM KURULUŞUNA SAHİP OLGU SUNUMU 204

THE EFFECT OF DMSO (DİMETHYL SULFOXİDE) ON CHROMOSOMAL ABNORMALİTİES IN HUMAN PERİPHERAL BLOOD LYMPHOCYTE 205

PEDİATRİK DİYABETİK HASTALARDA ANJİYOTENSİN KONVERTİNG ENZİM (ACE) GEN POLİMORFİZMİ ANALİZİ 205

OMEGA 3 'LERİN KONAK MODÜLASYONU VE PERİODONTAL HASTALIK TEDAVİSİNDEKİ ÖNEMİ 206

BURDUR İLİ MERKEZDE 65 YAŞ VE ÜSTÜ BİREYLERDE NON STEROİD ANTİİNFLAMATUVAR İLAÇLARIN BİLİNÇLİ KULLANIM FARKINDALIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ 206

SYNTHESIS OF A NOVEL COMPOSITE ELECTROLYTE: AN ALTERNATIVE MATERIAL TO FOSSIL FUELS 207

MICROENVIRONMENT AND MESENCHYMAL STEM CELLS IN CANCER 207

PERİODONTİTİSLİ BİREYLERDE SALYA LAKTOFERRİN SEVİYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 208

POSTPARTUM DÖNEMDE YAŞAM KALİTESİ VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI 208

TIBBI AMAÇLA KULLANILAN BİTKİLERDEKİ FENOLİK BİLEŞİKLERİN EKSTRAKSİYONU 209

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KAHVALTI YAPMA DURUMUNUN OKUL BAŞARISINA ETKİSİ 210

PERKÜTAN ENDOSKOPİK GASTROSTOMİSİ (PEG) OLAN HASTAYA KANITA DAYALI HEMŞİRELİK BAKIMI 210

PEDİATRİK DİYABETİN TEDAVİSİNDE KULLANILAN TEKNOLOJİNİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI 211

TOTAL PARENTERAL BESLENME SOLÜSYONLARI İLE FARMAKOLOJİK BİLEŞENLERİN ETKİLEŞİMİ 212

IMMOBILIZATION OF LIPASE ENZYME ONTO CROSSLINKED HYDROGEL CONTAINING POLYVINYL ALCOHOL, GELATIN AND CARBOXYMETHYLCELLULOSE 212

PERIO-ENDO LEZYONLAR 213

DENEYSEL ŞİZOFRENİ ÇALIŞMALARI 214

YÜRÜYEBİLEN GERİATRİK BİREYLERDE DENGENİN, GÜNLÜK YAŞAM AKTİVİTELERİ VE DÜŞME KORKUSU ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ 214

TEKNOLOJİNİN BİR YANSIMASI: MOBİL SAĞLIK UYGULAMALARI 215

OBEZİTENİN POPÜLER TEDAVİSİ BARİATRİK CERRAHİ 215

ORGAN TRANSPLANTASYONUNDA KULLANILAN HTK (HİSTİDİN TRİPTOFAN KETOGLUTARAT) SOLÜSYONUNA EKLENEN ASETİL L-CARNİTİNİN UTERUSTAKİ FİBROZİSE ETKİLERİ 216

PREVALANCE OF THE PARVOVIRUS B19 IN AFYON KOCATEPE UNIVERSITY PRACTICE AND RESEARCH HOSPITAL IN THE LAST FIVE YEARS (20102-2017) 217

AMELIORATIVE EFFECTS OF VITAMIN C AGAINST WI-FI (2.45 GHZ ELECTROMAGNETIC RADIATION) RELATED HEPATIC PATHOLOGY IN RATS 217

SAĞLIKLI YAŞLANMA 217

HSV-1 AND HSV-2 SEROPOSITIVITY RATES IN PREGNANT WOMEN ADMITTED TO A UNIVERSITY PRACTISE AND RESEARCH HOSPITAL IN TURKEY 218

HASTANEDE KALAN YAŞLILARIN YEMEK HİZMETİNDEN MEMNUNİYETLERİNİN VE YEMEKLERİ TÜKETİM DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 219

SANTRAL SİNİR SİSTEMİ HASTALIKLARININ FARMAKOTERAPİSİ İÇİN YENİ YAKLAŞIMLAR: KOLİNERJİK RESEPTÖRLER VE İLİŞKİLİ LİGANDLAR 219

65 YAŞ ÜSTÜ BİREYLERDE BAĞIŞIKLAMA ve HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI 220

KURUTMA TEKNİKLERİNİN GIDA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ 221

EVDE BAKIM HİZMETLERİNDE FİZYOTERAPİSTİN ROLÜ 221

MEME KANSERİ OLAN HASTALARDA KEMOTERAPİ TEDAVİSİ SIRASINDA DÜZENLİ EGZERSİZİN ÖNEMİ 222
COMPARISION OF PRUFICATION TECHNIQUES OF BROMELAIN 223
RİSK ODAKLI YAKLAŞIM VE ÇOCUK SUÇLULUĞUNU ÖNLEME 223
MENOPOZ DÖNEMİNDEKİ KADINLARIN MENOPOZA YÖNELİK TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 224
GEBELİKTE OBEZİTE 224
KANGURU BAKIMININ MATERNAL ETKİLERİ 225
RUHSAL İYİLİĞE GİDEN YOL: AFFEDEBİLME 226
İNFERTİL ÇİFTLERİN İNFERTİLİTE STRESİYLE BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ 226
POLİKİSTİK OVER SENDROMU (PCOS) VE İNFERTİLİTE 227
PERİODONTAL TEDAVİDE STATİNLERİN ROLÜ 228
ÜREME SAĞLIĞI VE SİGARA İLİŞKİSİ 228
PERİODONTAL ENFEKSİYON VE HİPERLİPİDEMİ 229
PERİODONTAL HASTALIK İLE HÜCRE DUVARI LİPİT METABOLİZMASI ARASINDAKİ İLİŞKİ 230
2-AMİNO-6-METİL PİRİDİN-METAL HALOJEN KOMPLEKSLERİYLE MODİFİYE EDİLMİŞ ANTİBAKTERİYAL MİKROLİFLERİN ELEKTROEĞİRME YÖNTEMİYLE ELDESİ 230
TURİZM SEKTÖRÜNDE KADIN İSTİHDAMI VE İŞ GÜVENLİĞİ 231
TURİZM SEKTÖRÜNDE YAŞANAN İŞ KAZALARI 231
YAŞLILARDA POLİFARMASİ ve HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI 232
ALGILARIMIZ, DEĞERLERİMİZ: RUH SAĞLIĞIMIZ 232
HEMŞİRELERİN ÜRİNER SİSTEM ENFEKSİYONLARINI AZALTMAYAYÖNELİK MÜDAHALELERİ 233
OMEGA – 3 YAĞ ASİTLERİNİN ŞİZOFRENİ HASTALIĞI ÜZERİNE ETKİSİ 234
YENİDOĞANLARDA AĞRILI GİRİŞİMLER SIRASINDA KULLANILAN NONFARMAKOLOJİK YÖNTEMLER 234
ONKOLOJİ HASTALARININ SEMPTOM YÖNETİMİNE AKUPRESÜRÜN ETKİSİ 235
AYDIN İLİNDE SOLUNUM YOLU ENFEKSİYONU ÖN TANISIYLA YATAN HASTALARDA PARAİNFLUENZA VİRUSLARI VE ÖZELLİKLERİ 236
BLOOM'S TAXONOMINE IMPORTANCE FOR NURSES 236
KRONİK MEKANİK BEL AĞRILI HASTALARDA FARKLI TETİK NOKTA TEDAVİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 237
TİP 2 DİYABET YÖNETİMİNDE MOBİL VE İNTERNET TABANLI EĞİTİM VE UYGULAMALARIN ETKİNLİĞİ 238
ACCEPTANCE EDUCATION OF NURSES ON THE CHANGE OF ELECTRONIC HEALTH RECORDS 238
OCCURRENCE OF AFLATOXIN M1 IN UHT MILK AND INFANT FORMULA SAMPLES CONSUMED IN BURDUR, TURKEY 239
METABOLİK SENDROM İLE İNFERTİLİTE İLİŞKİSİ 239
SAĞLIK SİSTEMİNDE GÜNCEL YENİLİKLER: 240
E-NABIZ UYGULAMASI 240
ÇOCUK İHMALİ VE İSTİSMARI İLE MÜCADELE 241
SPECTROPHOTOMETRIC DETERMINATION OF PK_A VALUES OF CARVEDILOL IN ACETONITRILE-WATER BINARY MIXTURES 241

TİP-2 VE GESTASYONEL DİYABETLİ GEBE PLASENTALARININ TROFOBLAST GELİŞİMİ, ANJİYOGENEZİS YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ 242
GALANİN VE EGZERSİZİN RATLARDA UZAYSAL HAFIZA PERFORMANSINA ETKİSİ 243
AROMATERAPİ: FRANKİNCENSE (BOSWELLİA CARTERİİ)'NİN FARMAKOLOJİK ETKİLERİ..... 243
PATULİNİN TOKSİK ETKİLERİ 244
GIDA GÜVENLİĞİ VE HALK SAĞLIĞI AÇISINDAN PİMARİCİN'İN NİCEL OPTİMİZASYONU VE TAYİNİ İÇİN YÖNTEM GELİŞTİRİLMESİ 244
HİDRONEFROZUN PEDİATRİK DEĞERLENDİRİLMESİ PEDİATRİC ASSESSMENT OF HYDRONEPHROSİS 245
KRONİK MEKANİK BEL AĞRISINDA FONKSİYON İLE TETİK NOKTA ARASINDAKİ İLİŞKİ 245
FLIPPED CLASSROOM AND NURSING STUDENTS' HEALTH EDUCATION 246
FİZYOTERAPİSTLERİN MEDİKAL ULTRASONOGRAFİK CİHAZ KULLANIMININ TEDAVİ ETKİNLİĞİ ÜZERİNE BİR DERLEME 246
YAŞLI BİREYLERİN YAŞAM KALİTESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER 247
SİKLOPENTENON PROSTAGLANDİNLER 248
ISIRIKTAN HASTALIĞA: SITMA VE SITMA AŞISI 248
FİZYOTERAPİ VE REHABİLİTASYON BÖLÜMÜ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TEDAVİLER HAKKINDAKİ BİLGİ, TUTUM VE İNANIŞLARININ İNCELENMESİ 249
INVESTIGATION OF KNOWLEDGE, ATTITUDES AND BELIEFS ABOUT COMPLEMENTARY AND ALTERNATIVE TREATMENTS OF PHYSIOTHERAPY AND REHABILITATION DEPARTMENT SENIOR STUDENTS 249
EVDE BAKIM HİZMETLERİNDE TELE-HEMŞİRELİK 249
SPOR VE EGZERSİZ BİLİMİNDE İNFRARED TERMOGRAFİK GÖRÜNTÜLEME UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR DERLEME 250
HEMŞİRELİĞİ ÖZÜ VE ESASI: BAKIM 250
ESSENCE AND BASIS OF NURSING: CARE 250
HASAT SONRASI TARIMSAL ÜRÜNLERDE KULLANILAN KİMYASALLARIN İNSAN SAĞLIĞINA ETKİSİ 251
KALICI STOMALI HASTALARDA BESLENME SÜRECİNE İLİŞKİN SAĞLIKLI YAŞAM DAVRANIŞLARI GELİŞTİRMEDE EĞİTİMİN ÖNEMİ 251
FERMENTE GIDALARIN ÜRETİMİNDE ETKİLİ OLAN MAYALARIN GIDA KORUYUCU VE FONKSİYONEL ÖZELLİKLERİ; SAĞLIK AÇISINDAN ÖNEMİ 252
SİYANOBAKTERİYEL TOKSİNLER: NODULARİNLER 253
CERRAHİ ALAN ENFEKSYONLARI VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ 253
ORUÇ TUTAN VE TUTMAYAN TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERİN METABOLİK DEĞERLERİ VE ÖZBAKIM DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 254
HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE TEORİ VE UYGULAMA ARASINDAKİ BOŞLUK 254
GAP BETWEEN THEORY AND PRACTICE IN NURSING EDUCATION 255
MALPRACTICE IN PSYCHIATRY CLINICS AND THE ROLE OF NURSING 256
ATTITUDES AND BEHAVIORS OF NURSING STUDENTS TOWARDS LGBTI INDIVIDUALS 257
THE IMPACT OF THE PRACTICE OF THE MENTAL HEALTH AND ILLNESS NURSING LESSON ON STUDENT NURSES 257
BAĞIRSAK MİKROBİYATASI VE PSİKİYATRİK HASTALIKLARDAKİ ETKİSİ 258
HEMŞİRELERDE MESLEKTAŞ DAYANIŞMASI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER 258

HEPİMİZİN SORUNU: ERGEN SUÇLULUĞU 259
EFFECTS OF REIKE TOUCH THERAPY ON LIFE QUALITY OF ELDERLY INDIVIDUALS WİTH DEMANTIA 259
EFFECT OF THERAPEUTIC TOUCH ON LIFE QUALITY OF ELDERLY INDIVIDUALS 260
YAŞLIDA BESİN-İLAÇ ETKİLEŞİMİ VE HEMŞİRELİK 261
HEMŞİRELİĞİN YANSIYAN YÜZÜ: HEMŞİRELİK İMAJI 261
İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSIYON UYGULAMALARININ HASTA BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDIRILMESI 262
DETERMINATION OF THE LEVEL OF KNOWLEDGE OF NURSES AND OBSTETRİCİANS OPERATING PHENYLKETONURIA SCREENING PROGRAM AND THEIR OPINIONS ABOUT THE EFFICIENCY OF THE PROGRAM 262
ÇOCUKLARIN SİBER CİNSEL TACİZİ 263
DÜZENLİ FİZİKSEL AKTİVİTENİN KANSER RİSKİNİ AZALTMADAKİ YERİ 263
DUYGUSAL YEME 264
HEMODİYALİZ UYGULANAN BİREYLERDE TEDAVİYE UYUMDA MOTİVASYONEL GÖRÜŞMENİN ETKİSİ 264
HEMŞİRELİKTE ŞİDDET ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: BİBLİYOMETRİK ANALİZ .. 265
TÜRKİYE'DEKİ PSİKİYATRİ HASTALARINDA İÇSELLEŞTİRİLMİŞ DAMGALANMA: SİSTEMATİK DERLEME 266
DİŞ HEKİMLİĞİNDE GENEL ANESTEZİ VE SEDASYON 266
HEMŞİRE VE HEKİMLERİN AĞRILI HASTAYA YAKLAŞIMLARINA İLİŞKİN HASTALARIN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ 267
ROY ADAPTASYON MODELİNİN KADIN SAĞLIĞI ÇALIŞMALARINDAKİ YERİ 268
PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ BAKIŞ AÇISIYLA RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARINDA RİSK YÖNETİMİ 268
POZİTİF GEBELİK DENEYİMİ İÇİN ANTENATAL BAKIMIN KULLANIMINI VE KALİTESİNİ ARTIRMADA DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ'NÜN ÖNERİLERİ 269
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KESİCİ DELİCİ VE TIBBİ ALETLERİ GÜVENLİ KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARI 270
ERGENLERİN SEBZE VE MEYVE TÜKETİMİ YARAR VE ZARAR ALGILARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER 270
ÇOCUKLARA YÖNELİK GÜNÜBİRLİK CERRAHİDE HAZIRLIK PROGRAMLARININ KULLANIMI VE HEMŞİRELİK SÜRECİ 271
HEMŞİRELİKTE KANITA DAYALI UYGULAMANIN ÖNEMİ 272
AİLE SAĞLIĞI MERKEZINE BAŞVURAN TİP 2 DIYABETLI HASTALARDA CİNSİYETLE İLİŞKİLİ FARKLILIKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ 272
BİR ERKEK ANOREKSİYA NERVOZA OLGUSUNA YÖNELİK HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU 273
AMELİYAT ÖNCESİ, SIRASI VE SONRASI HASTA EĞİTİMİNDE MOBİL ÖĞRENME 274
HEMŞİRELERDE MESLEKİ TÜKENMİŞLİK VE YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ 274
SPİNAL CERRAHİDE AĞRI YÖNETİMİ 275
ÇOCUK ACİL SERVİSİNE ZEHİRLENME NEDENİYLE BAŞVURAN OLGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ 275
CYTOMEGALOVIRUS SEROPREVALENCE IN PREGNANT WOMEN AND CHILDREN PATIENTS IN PROVINCE OF AFYONKARAHISAR, TURKEY 276

ORAL MİCROBİYOTA VE İMMUN SİSTEM ETKİLEŞİMİ 276
HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNDE ANKSİYETE DURUMUNUN KARİYER KARARI YETKİNLİK BEKLENTİSİNE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ 277
RUHSAL BOZUKLUKLARIN GENETİK AKTARIMI VE VERİLECEK GENETİK DANIŞMADA 278
PSİKİYATRİ HEMŞİRESİNİN ROLÜ 278
SEZERYAN SONRASI VAJİNAL DOĞUM 278
ÇOCUK CERRAHİ KLİNİKLERİNDE HASTA GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK STRATEJİLER: LİTERATÜR TARAMASI 279
OTİZM VE HEMŞİRELİK 280
MALE NURSERY IN SOCIETY 280
BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNİN LABORATUVAR ÖRNEK ALMA MERKEZİNE BAŞVURAN HASTALARIN KAN YARALANMA FOBİ DURUMLARININ BELİRLENMESİ 281
HEMŞİRELİK BAKIMINDA YAŞAM BECERİLERİ 282
KALP DESTEK CİHAZI OLAN HASTALARDA HEMŞİRELİK YÖNETİMİ 282
DİYABETİK AYAK VE CERRAHİ YAKLAŞIM 283
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AMELİYATHANE DENEYİMİ ÖNCESİ STRES DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ 284
İRRİTABLE BAĞIRSAK SENDROMUNDA KULLANILAN BİTKİSEL ÜRÜNLER VE DİYET DESTEKLERİ 284
ONKOLOJİ HEMŞİRELERİNİN ETİK KARAR VERME DÜZEYİ 285
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞININ İNCELENMESİ 286
SAĞLIK AKADEMİSYENLİĞİNDE KADIN OLMAK 286
HEMŞİRELİKTE GÜÇLENDİRME 287
UNOBSERVED BUT VERY IMPORTANT: NURSING AND POLITICS (A NARRATIVE REVIEW) 287
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL İLKYARDIM UYGULAMALARINA İLİŞKİN BİLGİ DÜZEYLERİ 288
THE EFFECTS OF OBESITY ON MATERNAL AND FETAL HEALTH: LITERATURE REVIEW 289
TRAVMATİK HEMATOM GELİŞEN HASTADA HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU 289
AMELİYATHANE ORTAMINDAKİ ERGONOMİK RİSKLERİ ÖNLEME: BİR REHBER ÖNERİSİ 290
GELECEĞİN DENİZCİLERİ DENİZDEN NE KADAR BESLENİYOR? (RİZE İLİ ÖRNEĞİ) 291
THE IMPACT OF KIDNEY DISEASE ON THE PATIENT, HIS/HER FAMILY AND THE HEALTHCARE PROVIDERS 292
SEZARYEN İLE İLGİLİ YAPILAN TEZLERİN LİTERATÜR İNCELENMESİ 292
HEMŞİRELİK/EBELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNDE AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞININ İŞLEVSEL OLMAYAN TUTUMLAR İLE İLİŞKİSİ 293
BİR DEVLET ÜNİVERSİTESİ HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNDE MALPRAKTİS EĞİLİMİ 293
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN MEME KANSERİ VE KENDİ KENDİNE MEME MUAYENESİNE YÖNELİK EĞİTİMİN KAYGI DÜZEYİ VE SAĞLIK İNANÇ MODELİ ÜZERİNE ETKİSİ 294
DOKUNMA VE HİSSETMENİN BİLİMİ: HAPTONOMİ VE FETÜS ÜZERİNE ETKİLERİ 295
POSTPARTUM DÖNEM VE CİNSEL YAŞAM: YOK SAYILAN BİR GEREKSİNİM 296
SOSYAL HİZMETTE SUÇA MARUZ KALMIŞ YAŞLI MAĞDURLARA YAKLAŞIM 296
BURDUR İLİ'NİN ÇEVRE SAĞLIĞI PLANI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ 297

SDÜ TIP FAKÜLTESİ İNTERN ÖĞRENCİLERİNDE SİGARA, ALKOL VE UYUŞTURUCU İLE İLGİLİ BİLGİ DURUMLARI 298

YAŞLI BİREYLERDE DÜŞMENİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK KANITA DAYALI EGZERSİZ YAKLAŞIMLARI 298

DOĞAL AFETLER SONRASI GÖRÜLEN BULAŞICI HASTALIKLAR 299

TERÖRİZM KAYNAKLI HALK SAĞLIĞI SORUNLARI 299

TERÖRİZM VE HALK SAĞLIĞI 300

İTFAİYE MEMURLUĞU HİZMET SINIFININ DEĞERLENDİRİLMESİ 300

ASETONİTRİL-SU ORTAMINDA BAZI BENZOİKASİTBİLEŞİKLERİNİNUV SPEKTROFOTOMETRİSİ METODUYLA BİR ARADA MİKTAR TAYİNLERİ VE ELDE EDİLEN VERİLERİN KEMOMETRİK YÖNTEMLERLE DEĞERLENDİRİLMESİ 301

ERGENLERİN SOSYAL GÖRÜNÜŞ KAYGISI İLE SPORA KATILIM GÜDÜSÜ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 302

BİLGİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ (BİT) VE ÇOCUK İSTİSMARI 302

MAKÜ ÖĞRENCİLERİNDE AFET VE ACİL DURUMLARIN FARKINDALIĞININ ARAŞTIRILMASI . 303

DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE TANISI OLAN ÇOCUKLARIN AİLE İLİŞKİLERİ 304

CİNSEL EĞİTİM: KİM (LER) TARAFINDAN, HANGİ YAŞTA, NE ÖĞRETİLMELİ? 304

MULTIPL MİYELOMDA PD1/PDL1 İNHİBİTÖRLERİ 305

ANTALYA EĞİTİM ve ARAŞTIRMA HASTANESİNE 2016-2017 YILLARINDA BAŞVURAN YABANCI TURİSTLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ 306

NOKTÜRNAL BRUKSİZM VE NEDENLERİ? 306

SERVİKS İNTRAEPİTELİYAL NEOPLAZİ VE SKUAMÖZ HÜCRELİ KANSERİ-HPV İLİŞKİSİ: 10 YILLIK TEK MERKEZ DENEYİMİ 307

MEASUREMENT OF PROVINCIAL HEALTH PERFORMANCES: DATA ENVELOPMENT ANALYSIS METHOD 307

BİLGİ GÜVENLİK SİSTEMLERİNDE AÇIK KAPI: ÖRGÜT KÜLTÜRÜ VE İNSAN DAVRANIŞLARININ ETKİSİ 308

HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKLI YAŞAM BİÇİMİ DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ 308

EVDE SAĞLIK HİZMETİNDE PERSONEL ÇİZELGELEME VE ARAÇ ROTALAMA PROBLEMİ: BİR DEVLET HASTANESİNDE UYGULAMA 309

SAĞLIK SEKTÖRÜNDE DEĞİŞEN VE GELİŞEN YENİ TRENDLER: MEVCUT DURUM DEĞERLENDİRMESİ VE ÖNGÖRÜLER 310

KNOWLEDGE LEVELS OF LABOR HEALTH AND BEAUTY CENTER WORKERS ON HYGIENE AND INFERTILE DISEASES; SIIRT EXAMPLE 310

OBAMACARE ÇERÇEVESİNDE ABD SAĞLIK SİSTEMİ VE POLİTİKALARININ İNCELENMESİ 311

İMMÜNNUTRİSYONDA n-3 YAĞ ASİTLERİNİN(YA) KULLANIMI 312

OSTEOARTİKÜLER BRUSELLOZDA RADYOLOJİK DEĞERLENDİRME 312

SPORCULARDA BESİNSEL ERGOJENİK DESTEKLER 313

PEDİATRİK DİYABETİK HASTALARDA ANJİYOTENSİN II TİP 1 RESEPTÖR (AT1R) GEN POLİMORFİZMİ ANALİZİ 314

FİZYOTERAPİ VE REHABİLİTASYON BÖLÜMÜNDE FİZYOLOJİ EĞİTİMİNE ÖĞRENME BİÇEMLERİNİN ETKİSİ 314

DİYABETLİ HASTALARDA DİYET TEDAVİSİNE UYUM VE EĞİTİM GEREKSİNİMİ 315

GLUTAMİNİN ÇEŞİTLİ EKSTREM DURUMLARDA VÜCUDU KORUMA VE KULLANIM MEKANİZMALARI 316

TEMPOROMANDİBULAR EKLEM RAHATSIZLIKLARININ FARKLI GRUPLARINDA FİZİKSEL AKTİVİTENİN İNCELENMESİ 316

İMMUNOHİSTOKİMYASAL ÇALIŞMALAR İÇİN ANTİJEN RETRİEVAL YÖNTEMİ 317

İNMELI HASTALARDA ALT EKSTREMITEYE UYGULANAN MODİFİYE KISITLAYARAK ZORLAYICI HAREKET TEDAVİSİNİN ETKİNLİĞİ: YAŞAM KALİTESİ SONUÇLARI 318

SMOKING, PAIN AND IMPAIRED SLEEP QUALITY 318

KBY HASTALARININ BESLENME DURUMLARININ VE ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLERİNİN BELİRLENMESİ 319

ÇEŞİTLİ KLİNİK ÖRNEKLERDEN ELDE EDİLEN SERRATİA MARCESCENS İZOLATLARININ ANTİBİYOTİK DİRENÇ PROFİLİNİN BELİRLENMESİ 319

FONKSİYONEL GIDA BİLEŞENİ OLARAK GIDA KAYNAKLI BİYOAKTİF PEPTİTLERİN KULLANIM POTANSİYELLERİ VE İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ 320

YAŞLI BİREYLERDE DİYET ASİT YÜKÜ VE YAŞAM KALİTESİ İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 321

SPORCULARDA HAMSTRINGLERİN KUVVETLENDİRİLMESİNDE HEDEFE YÖNELİK EGZERSİZ SEÇİMİ 321

İNSAN SAĞLIĞI İÇİN DOĞRU BESLENMEDE YENİ BİLGİLER 322

NÖROLOJİK REHABİLİTASYONDA MÜZİK TERAPİNİN ROLÜ 322

KANSERİ ÖNLEMEDE VE TEDAVİ ETMEDE EGZERSİZ 323

SAKRAL OTURUŞ SERGİLEYEN BİLATERAL SEREBRAL PALSİLİ ÇOCUKLARIN VERTİKAL KOL ERİŞİM MESAFELERİNİN ÖZÜRLÜLÜKLE OLAN İLİŞKİLERİ 324

HAFİF-ORTA ÖZÜR DÜZEYİNDEKİ MULTİPL SKLEROZ HASTALARININ DEPRESYON DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ 324

PEYNİR ALTI SUYU PROTEİNLERİNİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ 325

SAĞLIKLI GENÇ YETİŞKİNLERDE BOYUN KAS ENDURANSI İLE SKAPULATORASİK KAS KUVVETİ VE KAVRAMA KUVVETİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 325

QUERCETIN AND MALE INFERTILITY 326

AŞIRI TUZ TÜKETİMİNİN AZALTILMASI PROGRAMI''NIN KİŞİLER ÜZERİNDEKİ YANSIMASI 326

ALZHEİMER DEMANS'LI BİREYLERDE ALT EKSTREMİTE KAS KUVVETİ İLE YÜRÜME HIZI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 327

ELEKTROSTATİK POLYESTER TOZ BOYA İŞÇİLERİNDE FEV_1/FVC ORANI VE EGZERSİZ KAPASİTESİ İLİŞKİSİ 328

SPORUN AĞRI VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ 328

MEME KANSERİNE BAĞLI LENFÖDEMDE KOMPLEKS BOŞALTICI FİZYOTERAPİNİN YÜRÜME, DENGE VE KLİNİK PARAMETRELER ÜZERİNE ETKİSİ: OLGU SUNUMU 329

OBEZITENİN TIBBİ BESLENME TEDAVISINDE DIYET PROTEININ MİKTARI MI ?- KALİTESİ MI? 329

KARDİYOVASKÜLER HASTALIKLARDA FARKLI ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLERİN KULLANILMASI: BEL/BOY ORANI, BOYUN ÇEVRESİ 330

TEMPOROMANDİBULAR EKLEM DİSFONKSİYONU OLAN HASTALARDA AĞRI VE KİNEZYOFOBİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 331

ERKEK BİREYLERDE MULLİGAN TRAKSİYON DÜZ BACAK KALDIRMA TEKNİĞİNİN ESNEKLİK VE HAREKET AÇIKLIĞINA AKUT ETKİSİ 331

SAĞLIKLI GENÇLERDE KALF KASLARINA UYGULANAN FOAM ROLLER VE KOMPRESİF MYOFASYAL GEVŞETMENİN AYAK BİLEĞİ DORSİFLEKSİYON HAREKET AÇIKLIĞI, VERTİKAL SIÇRAMA VE DİNAMİK DENGEYE ETKİSİ 332

BİNGÖL İL MERKEZİNDE YAŞAYAN FİBROMİYALJİ SENDROMLU KADIN HASTALARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ 332

FİBROMİYALJİ SENDROMLU KADIN HASTALARDA YAŞAM KALİTESİ DÜZEYİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER 333

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE BEL AĞRISI ŞİDDETİ İLE FİZİKSEL AKTİVİTE, DEPRESYON VE UYKU KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 334

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİGARA KULLANIMININ ESNEKLİK VE YORGUNLUK ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ 334

DART ATMA HAREKETİNİN DEĞERLENDİRMESİNDE KULLANILAN YÖNTEMLERİN LİTERATÜR İNCELEMESİ 335

SAĞLIKLI GENÇLERDE TÜM VÜCUT VİBRASYON EĞİTİMİNİN DENGE VE PERFORMANS ÜZERİNE ETKİSİ 335

NÖROLOJİK REHABİLİTASYONDA GİYİLEBİLİR SENSÖRLERİN KULLANIMI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN ANALİZİ 336

PARKİNSONLU HASTALARDA TEKNOLOJİ TEMELLİ YÜRÜYÜŞ DEĞERLENDİRMELERİNİN LİTERATÜR ANALİZİ 336

MENOPOZ ÖNCESİ VE SONRASI KAS KUVVETİ, FONKSİYONEL KAPASİTE VE DÜŞME RİSKİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 337

NÖROLOJİK YAŞLI HASTALARA UYGULANAN EGZERSİZLERİN DÜŞME KORKUSU, DENGE, MOBİLİTE VE YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ 338

EL BİLEĞİNDE KUVVETİN, PROPRİYOSEPSİYONUN VE FONKSİYONUN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ: PİLOT ÇALIŞMA 338

EL BİLEĞİ EKLEMİ PROPRİYOSEPSİYON DEĞERLENDİRMESİ İÇİN KULLANILAN ÜÇ FARKLI YÖNTEMİN GEÇERLİLİĞİNİN VE GÜVENİLİRLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: PİLOT ÇALIŞMA .. 339

GERİATRİK BİREYLERİN GÜNLÜK YAŞAM AKTİVİTELERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ 340

FAZLA KİLOLU OBEZ ADÖLESANLARIN METABOLİK SENDROM DURUMLARI VE ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 340

MEKANİK BOYUN AĞRILI HASTALARDA UYGULANAN SERVİKO-TORASİK GEÇİŞ BÖLGESİ MANİPÜLASYONUNUN ETKİNLİĞİ 341

DİYET VE AEROBİK EGZERSİZİN PREMENSTRÜEL SENDROM ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA 341

TRANSTİBİAL AMPUTASYONU OLAN BİREYLERDE KİNEZYOFOBİ, DENGE VE PERFORMANS ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 342

YAŞLANAN KASLAR VE GENLER 342

OMUZ CERRAHİSİ SONRASINDA YAŞANILAN UYKU PROBLEMİNİN YAŞAM KALİTESİ VE AĞRI İLE İLİŞKİSİ : ÖN ÇALIŞMA 343

THE EFFECT OF ACUPRESSURE ON SYMPTOMS MANAGEMENT 344

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN RİSKLİ SAĞLIK DAVRANIŞLARI VE SAĞLIK HİZMETLERİ KULLANIMI 344

DİYABET YÖNETİMİNDE TELEFON ve MOBİL UYGULAMALARIN KULLANIMI 345

KÜLTÜR VE ÇEVRENİN RUH SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİSİ VE PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ 345

TRANSVAJİNAL DONÖR NEFREKTOMİNİN KADIN CİNSEL İŞLEVİNE ETKİSİ 346

KALİTELİ HEMŞİRELİK BAKIMI VERİLMESİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: HEMŞİRE GÖRÜŞLERİ 346
ICD KULLANAN HASTADA GORDON'UN FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİ DOĞRULTUSUNDA HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU 347
ALZHEİMER HASTALARINDA EVDE BAKIM HİZMETİNDE HEMŞİRELERİN ROLÜ 348
KANSERDE BAKIM VERİCİLERİN FİZİKSEL, PSİKO-SOSYAL VE SPİRİTÜEL İHTİYAÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 349
PULMONER REHABİLİTASYON ve HEMŞİRELİK 349
KİŞİLERARASI İLETİŞİM VE KADIN CİNSELLİĞİ 350
HEMŞİRELİK VE EBELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İŞ BULMA ENDİŞELERİNİN UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNE ETKİSİNİN ÖLÇÜLMESİ 351
STRESSFUL SITUATIONS IN NURSING STUDENTS AND COPING METHODS 351
DİABETES MELLİTUS ÜZERİNE HEMŞİRELİK LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ: 352
PARENTERAL BESLENME DESTEĞİNDE KANITA DAYALI HEMŞİRELİK: GÜNCEL BAKIŞ 352
HEMŞİRELERİN PALYATİF BAKIM İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE UYGULAMALARI 353
ERKEKLERE YÖNELİK YENİ KONTRASEPTİF YÖNTEMLER AİLE PLANLAMASININ GELECEĞİ OLABİLİR Mİ? 354
EVDE HEMODİYALİZ UYGULAYAN HASTALARIN DENEYİMLERİ 354
VE DİYALİZ ETKİNLİĞİ 354
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ORGAN NAKLİ VE BAĞIŞINA İLİŞKİN BİLGİ, TUTUM VE DAVRANIŞLARI 355
FETÜSÜN "YAŞAMA HAKKI" VE ETİK 356
KALP YETERSİZLİĞİ VE ÖZ-BAKIM 356
SELF-ESTEEM IN INDIVIDUALS WITH ORTHOPEDIC SURGERY 357
YANSIYAN KULAK AĞRISININ ÖNEMİ 358
TIBBİ ATIK YÖNETİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR KAMU HASTANESİ ÖRNEĞİ 358
ERKEK HEMŞIRELIK ÖĞRENCILERIN KADIN SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞIRELIĞI DERSI KLINIK UYGULAMASINA İLIŞKIN GÖRÜŞLERI 359
HASTA DÜŞMELERİNİN ÖNLENMESİNDE EGZERSİZİN ÖNEMİ 359
OLGU SUNUMU: TULAREMİ TANILI BİR ÇOCUĞUN HEMŞİRELİK BAKIMI 360
KANSER TEDAVİSİ ALAN HASTALARDA GEVŞEME EGZERSİZLERİNİN YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ 361
PROSTAT CERRAHİSİ SONRASI İNKONTİNANSTA TEDAVİ YAKLAŞIMLARI VE EGZERSİZİN ETKİSİ 361
AMELİYAT ÖNCESİ ORAL KARBONHİDRAT SOLÜSYON KULLANIMININ AMELİYAT SONRASI İNSÜLİN DİRENCİNE ETKİSİ 362
HEKİM VE HEMŞİRELERİN HASTALARIN SİGARA BIRAKMA GİRİŞİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞ VE DAVRANIŞLARI 362
HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRE YARDIMCILIĞI UNVANI HAKKINDAKİ BİLGİ VE GÖRÜŞLERİ 363
10 YILLIK ÇİLE: GLUTEAL YERLEŞİMLİ YAYGIN HİDRADENİTİS SUPPURATİVA'LI OLGUNUN HEMŞİRELİK BAKIMI 364
2018 ICN TEMASI SAĞLIK BİR İNSAN HAKKIDIR: HEMŞİRELER ÖNCÜ BİR SES 364
YAŞLILIKTA ENFEKSİYON HASTALIKLARI VE ÖNEMİ 365

YAŞLILARDA DİYABETES MELLİTUS PATOFİZYOLOJİSİ 366
NURSING ROLE IN CONTROL OF PAIN IN OPERATING ROOM 366
ANNELERİN BEBEK BESLENMESİNE YÖNELİK TUTUMLARININ VE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ 367
İNANÇ AĞIRLIKLI BAŞA ÇIKMA DURUMUNUN ENGELLİ ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN GENEL BAŞA ÇIKMA BECERİLERİNE ETKİSİ 367
HEMŞİRELİK ARAŞTIRMALARINDA İHTİYAÇ ANALİZİNİN KULLANIMI: BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ 368
İSTENMEYEN HİPOTERMİ VE HEMŞİRELİK BAKIMI 369
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNİ SEÇME NEDENLERİ VE MESLEKLERİNE İLİŞKİN METAFOR ALGILARI 370
İLK VE ACİL YARDIM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE BAŞETME YOLLARININ BELİRLENMESİ 371
ÇOCUK GELİŞİMİ PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMDE MİZAH KULLANIMINA İLİŞKİN TUTUMLARI 371
MUĞLA İLİNDE 2011-2015 YILLARI ARASINDAKİ BEBEK ÖLÜMLERİ DEĞERLENDİRİLMESİ 372
DİABETES MELLİTUS TANILI HASTALARDA ZOR HAVAYOLUNU ÖNGÖRMEDE FARKLI YÖNTEMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI 372
ASSESSMENT OF OPTIC NERVE DIAMETER IN PATIENTS UNDERGOING EPIDUROSCOPY 373
URBAN EQUIPMENT AND ERGONOMICS FOR PEOPLE 373
KRONİK HASTALIĞI OLAN ÇOCUĞA SAHİP AİLELERDE TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TEDAVİ YÖNTEMLERİNE BAŞVURU DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 374
GERİATRİK ACİLLERE YAKLAŞIM 375
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'DE ENGELLİ REFAHININ DEĞERLENDİRİLMESİ 375
MEME KANSERİ TEDAVİSİNDE MULTİDİSİPLİNER TEDAVİ EKİBİNİN ÖNEMİ 376
TÜRKİYE'DE BELEDİYELERİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ENGELLİLERE YÖNELİK HİZMETLER 376
EVRENSEL TASARIM İLKELERİ BOYUTUNDA ENGELLİ BİREYLERİN SAĞLIK HİZMETLERİNDEKİ ERİŞİMİ 377
YAŞLILARDA KAN AKIMI KISITLANMASI İLE KAS KUVVETLENDİRME UYGULAMASININ KAS-İSKELET SİSTEMİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME 378
EL BİLEĞİ FLEKSİYON VE EKSTANSİYON HAREKETİNİN ÖLÇÜMÜ İÇİN BİR MOBİL APLİKASYONUNU GEÇERLİLİĞİNİN VE GÜVENİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ: PİLOT BİR ÇALIŞMA 379
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AKILLI TELEFON KULLANIMI VE BAŞ AĞRISI İLİŞKİSİ 379
KENT MERKEZİ VE KIRSAL KESİMDE YAŞAYAN ÇOCUKLARIN FİZİKSEL AKTİVİTE SEVİYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 380
ONKOLOJİDE KULLANILAN DİYET DESTEKLERİ VE ANTİOKSİDANLAR 381
KURU İĞNELEMENİN KAS KUVVETİ VE KONTRAKSİYON KALINLIĞINA ETKİSİNİN BELİRLENMESİ: SİSTEMATİK İNCELEME 381
MATERNAL BESLENMENİN ANNE SÜTÜ OLİGOSAKKARİTLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ 382
MATERNAL BESLENMENİN FETAL İMMÜN SİSTEM ÜZERİNE ETKİLERİ 383
YETİŞKİN KADINLARIN İŞTAH DURUMUNU ETKİLEYEN BAZI ETMENLER VE ÖĞÜNLERE GÖRE BESİN GRUBU TERCİHLERİNİN İNCELENMESİ 383

EGZERSİZ VE DİYETİN VÜCUT AĞIRLIĞI KAYBINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ- PİLOT ÇALIŞMA 384

EFFICACY OF PHYSIOTHERAPY AND REHABILITATION ON ADOLESCENCE WITH MONOSYMPTOMATIC NOCTURNAL ENURESIS: CASE REPORT 384

GENÇ YETİŞKİNLERDE GÜNLÜK AKTİVİTE SEVİYESİ İLE DENGE VE DÜŞME RİSKİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 385

ORAL PRESENTATION ABSENCE OF HORIZONTAL FISSURE OF RIGHT LUNG 386

FİZYOTERAPİ VE REHABİLİTASYON BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN GELENEKSEL VE TAMAMLAYICI TIP (GETAT) UYGULAMALARINA YÖNELİK FARKINDALIĞI, TUTUM VE İNANÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 387

FİZYOTERAPİ PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN BÖLÜME YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ 387

EPİGALLOKATEŞİN GALLAT VE OBEZİTE ÜZERİNE ETKİSİ 388

POSTERİOR SPİNAL FÜZYON CERRAHİSİ ADELOSAN İDİOPATİK SKOLYOZLU BİREYLERDE DENGE PARAMETRELERİNİ ETKİLER Mİ? 389

SİSTEMATİK DERLEME 389

KÖK HÜCRELER 389

MOTOR İMGELEME BECERİSİNİN İNCELENMESİ 390

BOYUN EKSTANSÖR VE FLEKSÖR KAS KUVVETİ İLE SKAPULAR KASSAL ENDURANS VE ÜST EKSTREMİTE STABİLİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (PİLOT ÇALIŞMA) .. 391

TÜRKİYEDE İLK KEZ TESPİT EDİLEN BİR MANTAR TÜRÜNÜN NEDEN OLDUĞU POLİNÖROPATİ : 2 VAKA RAPORU 391

INVESTIGATION OF RELATIONSHIP BETWEEN FUNCTIONAL INDEPENDENCE LEVEL, SOCIAL APPEARANCE ANXİETY AND HOSPİTAL ANXİETY DEPRESSION IN NEUROLOGICAL DISABLED INDIVIDUALS 392

KARBON TETRAKLORÜR İLE OLUŞTURULAN KARACİĞER HASARINDA MDA AKTİVİTESİ ÜZERİNE *TRİBULUS TERRESTRİS*'in ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI 392

PERİFERİK ARTER HASTALARINDA, KAS KUVVETİ, DENGE VE FONKSİYONEL MOBİLİTE DÜZEYİNİN YÜRÜME KAPASİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 393

SAĞLIKLI BİREYLER VE PARKİNSON HASTALARINDA BEDEN KİTLE İNDEKSİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE İLE İLİŞKİSİ 394

KOKSARTROZLU HASTALARIN YAŞAM KALİTELERİNİN İNCELENMESİ 394

İDİYOPATİK PARKİNSON HASTALARINDA FİZİKSEL ETKİNLİK DÜZEYİ İLE DENGE PERFORMANSLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ 395

GENÇ ERİŞKİN BİREYLERDE PEKTORALİS MİNÖR UZUNLUĞU İLE KOR ENDURANSI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: PİLOT ÇALIŞMA 396

DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU (DEHB) BULUNAN ÇOCUKLARDA POSTÜRAL KONTROLÜN YÖNETİCİ İŞLEVLER ve SEÇİCİ DİKKAT İLE İLİŞKİSİ – ÖN ÇALIŞMA. 396

MEME KANSERİ İLE İLİŞKİLİ LENFÖDEMLİ BİREYLERDE KOMPLEKS DEKONJESTİF FİZYOTERAPİNİN ÖDEM, YAŞAM KALİTESİ VE ÜST EKSTREMİTE FONKSİYONLARINA ETKİSİ: PİLOT ÇALIŞMA 397

THE EFFECT OF PRACTICE ON COMPATIBILITY OF STRAIN RATIO MEASUREMENTS IN SONOELASTOGRAPHY OF BREAST LESIONS 398

ADOLESAN DİŞİ RATLARDA İZOTRETİNOİNİN FOLLİKÜL AKTİVASYONUNDAKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ 399

PREMETÜRE BEBEKLERE YAPILAN İNVAZİV İŞLEMLER SIRASINDAKİ AĞRIYI AZALTMADA İŞİTME DUYUSUNA (SES'E) YÖNELİK GİRİŞİMLERİN ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME 399

2-AMİNO-6-METİL PİRİDİN-METAL HALOJEN KOMPLEKSLERİYLE MODİFİYE EDİLMİŞ ANTİBAKTERİYAL MİKROLİFLERİN ELEKTROEĞİRME YÖNTEMİYLE ELDESİ 400

IN SILICO INVESTIGATION OF IBUPROFEN AND TELOMERASE ENZYME INTERACTION 401

DENTİJERÖZ KİST: BİR OLGU RAPORU 401

AĞIZ MUKOZASINDAKİ DİŞETİ BÜYÜMESİ: PYOJENİK GRANULOMA 402

TÜRKİYEDE SAĞLIK BİLİMLERİNDE (HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ, SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ, SAĞLIK YÜKSEKOKULU, SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU) HİSTOLOJİ VE EMBRİYOLOJİNİN YERİ 403

COMPARISON OF FALLING, PHYSICAL ACTIVITY AND FEAR AVOIDANCE BELIEFS IN ELDERLY PEOPLE WITH AND WITHOUT HYPERTENSION 403

FUTBOLCULARDA FONKSİYONEL HAREKET VE BAZI PERFORMANS PARAMETRELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 404

KANSER HÜCRE ÖZELLİKLERİ VE KANSER PROGRESYONUNDAKİ ÖNEMİ 405

UŞAK ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ KURAMSAL SINAV SORULARININ ZORLUK VE AYIRT EDİCİLİKLERİNİN ZAMANA GÖRE DEĞİŞİMİ 405

SAĞLIKLI YETİŞKİNLERDE YAŞ İLE BİRLİKTE DENGE İLE İLİŞKİLİ DUYUSAL İNTEGRASYON DEĞİŞİMİNİN İNCELENMESİ 406

SAĞLIKLI YETİŞKİNLERDE UYGULANAN GLÜTENSİZ DİYETİN MAKRO VE MİKRO BESİN ÖĞESİ YETERSİZLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ 406

BİLATERAL TOTAL DİZ PROTEZİ UYGULANAN HASTALARINDA KAPALI KİNETİK ZİNCİR EGZERSİZLERİNİN AĞRI ŞİDDETİ VE EKLEM HAREKET AÇIKLIKLARINA ETKİSİ 408

İDİYOPATIK PARKİNSON HASTALARINDA ZAMANLI KALK YÜRÜ TESTİ'NİN NORMAL VE KOGNİTİF FORMUNUN MENTAL VE KOGNİTİF FONKSİYONLARLA OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESI 408

DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARDA NÖROBİLİŞSEL EGZERSİZ PROGRAMININ(NEP) YÖNETİCİ FONKSİYONLAR ve REAKSİYON ZAMANINA ETKİSİ-PİLOT ÇALIŞMA 409

HIV VE EGZERSİZ 410

SAĞLIKLI GENÇ ERİŞKİNLERDE ALT EKSTREMİTE, GÖVDE KAS KUVVETİ, ENDURANSI VE FİZİKSEL AKTİVİTE ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 410

POLİKİSTİK OVER SENDROMU VE OBEZİTE İLİŞKİSİ 411

PRACTICES THAT IMPROVE QUALITY OF LIFE IN FOOT DROP DISEASE 412

PULMONER REHABİLİTASYON PROGRAMI UYGULANAN KONTROLSÜZ ASTIM HASTALARINDA EGZERSİZ KAPASİTESİNDEKİ KAZANIM İLE İLİŞKİLİ FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ 412

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜRLER ARASI DUYARLILIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 413

THE IMPORTANCE OF THE IMAGING MODALITIES FOR THE MACROANATOMICAL AND HISTOLOGICAL STUDY OF THE RABBIT ADRENAL GLANDS 414

SOSYAL ALANDA EMZİRME: BİR ANNE HAKKIDIR! 414

LYME DISEASE 415

VENTRİKÜLER DESTEK CİHAZI VE ÖZ YETERLİK 416

BEBEKLERDE GÜVENLİ UYKU ORTAMININ SAĞLANMASINDA HEMŞİRENİN ROLÜ 417

FİZİKSEL AKTİVİTENİN PSİKOSOSYAL SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ 417

ERKEKLERE YÖNELİK YENİ KONTRASEPTİF YÖNTEMLER AİLE PLANLAMASININ GELECEĞİ OLABİLİR Mİ? 418

SERVİKS İNTRAEPİTELİYAL NEOPLAZİ VE SKUAMÖZ HÜCRELİ KANSERİ-HPV İLİŞKİSİ: 10 YILLIK TEK MERKEZ DENEYİMİ 419

MIGRATION POTENTIAL OF FOOD PACKAGING MATERIALS TREATED WITH COLD PLASMA TECHNOLOGY 419

POTENTIAL USAGE OF BACTERIOPHAGES AS ANTIBACTERIAL AGENTS IN CHEESE PRODUCTION 420

ÖĞRENCİ HEMŞİRELERE GÖRE KLİNİK HEMŞİRELERİN EĞİTİME KATKISI 421

THE EFFECT CIDR® APPLICATION ON THE FERTILITY OF MERINO EWES AT THE OUT OF BREEDING SEASON 421

EFFECTS OF DIAZEPAM ON BIOTESTER ORGANISMS 422

COMPARATIVE PHARMACO-CHEMICAL STUDY BETWEEN BACTERIOSTATIC SULPHAMIDES AND ANTIDIABETIC SULPHAMIDES 422

DÜŞME RİSKİ OLAN HASTALAR VE HEMŞİRENİN ROLÜ

Neşe İŞCAN AYYILDIZ

Karadeniz Teknik Üniversitesi/Tonya Meslek Yüksekokulu/ Evde Hasta Bakımı Programı/Türkiye/neseayyildiz@ktu.edu.tr

Düşmeler, dünyadaki tüm sağlık bakım hizmeti veren kurumlarda önemli bir hasta güvenliği problemidir. Düşmelere bağlı olarak bireylerde; yaralanma ve fonksiyon kayıpları, hastanede kalış süresinin uzaması, tedavi maliyetinin artması, yaşam kalitesinin azalması, anksiyete ve korku gibi birçok olumsuz durum meydana gelmektedir. 65 yaş ve üstü hastalar, kronik hastalıklar nedeniyle sağlık durumu bozulmuş olanlar, kas hastalığı olanlar, denge ve yürüme bozukluğu olanlar, ortostatik hipotansiyonu olanlar, santral sinir sistemi lezyonu olanlar, düşme hikayesi olanlar, diüretik, antihipertansif, kuvvetli analjezik, antipsikotik ya da hipnotik özellikli ilaç kullanan, sık idrara çıkan ya da diyare olan hastalar, mental durumu değişmiş olanlar, demans, parkinson hastaları, kısmi görme problemi olanlar düşme riski yüksek olan bireylerdir. Hastanelerde güvenli ortam sağlanarak hastayı ikincil yaralanmalardan korumak hemşirenin en önemli yasal ve etik sorumluluklarındandır. Bu doğrultuda; düşme riskini önlemek amacıyla hastalar kliniğe kabulde düşme riski yönünden değerlendirilmeli, hasta ve yakınları eğitilmeli, hasta, hemşire odasına yakın bir odaya taşınmalı, hemşire çağrı zilinin hastanın kolay ulaşabileceği yerde olması sağlanmalı, yatak kenarlıkları yukarıda tutulmalı, sedye, tekerlekli sandalye ve yatağın tekerlekleri kilitlenmiş olmalı, hastanın sık ihtiyaç duyacağı kişisel malzemelerine kolay ulaşabilmesi sağlanmalı, ortostatik hipotansiyon olasılığına karşı yataktan kademeli olarak kalkma konusunda bilgilendirilmeli, yatak - banyo arasındaki yollar boş tutulmalı, hastanın takılabileceği, geçişini engelleyecek kablo ve malzemeler ortamdan uzaklaştırılmalı, hasta ve yakınına, hastanın düşme riskini etkileyecek ve düşme durumunda komplikasyonu arttıracak ilaçların yan etkileri konusunda bilgi verilmeli, düşme riski yüksek olan hastaların, tek kişilik odalarda yatıyorsa oda giriş kapısına, iki kişilik odada yatıyorsa hem oda giriş kapısına hem de hasta yatak başına dört yapraklı yonca figürü asılmalı, hasta saat başı ziyaret edilmeli, uzun süren yatak istirahati-ameliyat ve sedasyon tedavisi sonrası ilk kez ayağa kalkacak hastalara eşlik edilmeli.

Anahtar Kelimeler: Düşme Riski, Hemşirelik

TOKSİK HEMŞİRELİK VE BİR KURBAN OLARAK HASTALAR

[1]Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, tulay.hashemi@gmail.com

[2]Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, docdrdilekekici@gmail.com

Toksik sözcüğü, bir toksin veya bir zehir tarafından etkilenmiş, bir sakatlığa veya ölüme sebebiyet verme kapasitesi olan şeklinde ifade edilebilir. Sözcük, Yunancada, "toksikon" olarak yer alırken daha sonra Latincede "toksikus" olarak adlandırılmıştır. Bu ikisinin de anlamı zehirli demektir. Toksin, zehirli bir madde, özellikle de yaşayan hücrelerin ve örgütlerin ürettiği bir proteindir.

Toksik davranışlar; başkalarını hırpalamayı, pasif-agresif liderliği, yıkıcı dedikoduları, dolambaçlı siyaseti ve birçok olumsuzluğu içerir. Kişileri, grupları ve hatta organizasyonları uzun vadede zayıflatabilecek verimsiz iş davranışları sergileyen bireyler, toksik kişiliklerdir.

Zehirli, kendi içinde bir birliği olmayan toksik örgütlerde; yıkıcı, sömürücü, işlevsiz ve kötü davranışlar ve bu davranışların kolayca yayılıp tolere edilebildiği görülmektedir. Bu tür çevrelerdeki işler ve görev birimleri arasında yaşanan çatışmalar, yanlış bilgilendirme ve takdim edilmeleri ile beraberinde agresif davranışları içeren bir suçlama kültürüne dönüşür.

Sağlık kuruluşlarında bazı birimler toksik olmakla ünlüdür. Bu birimlere gittiğinizde çalışanların liderlik konusunda alaycı bir tavır sergilediğini, hemşirelerin birbirlerine iyi davranmadığını ve düzelme konusunda da umut vadetmediğini hissedersiniz.

Sağlıksız bir hastane kültürünün hastaları öldürebileceğini biliyoruz. Ancak bundan daha önemli olan ise tükenmişlik yaşayan bazı hemşirelerin hastalara kasıtlı olarak zarar verebilmesidir. Örneğin, hastanın analjeziklerini kasıtlı olarak vermemek, fiziksel tespit gerekmediği halde veya hastayla çok uğraşmamak için hastaya fiziksel olarak tespit uygulamak, kendisi

hakkında şikâyette bulunan bir hastaya hemşirenin daha sonra zorbalık yapması bu duruma birkaç örnektir.

Organizasyonlar da yaşayan, büyüyen ve gelişen; tıpkı canlı hücreler gibi bazı toksik davranışlarla kirlenebilen yapılardır. Sağlık bakım hizmetlerinin sunulduğu kurumlarda çalışan hemşirelerin de çeşitli nedenlerde toksik davranışlar sergilemeleri sadece kurum ve diğer çalışanlar açısından değil, hastalar açısından da önemli olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Toksik hemşire davranışlarının hasta güvenliğini olumsuz etkilememesi için, yöneticiler toksik iş ortamlarına yönelik düzenleyici çalışmalar yapmalıdırlar.

YAYLADA YAŞAYAN BİREYLERİN BEL PROBLEMLERİNE YAKLAŞIMI: ADANA İLİ ÖRNEĞİ

Ece ACAR[1], Tuba ZOROĞLU[1]

[1]Karabük Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Fizyoterapi Programı, eceacar@karabuk.edu.tr, tubazoroglu@karabuk.edu.tr

Bel problemleri bireylerin sıklıkla ağrı semptomu ile baş etmelerini gerektirebilir. Çok eski zamanlardan beri bel ağrısının tedavisine önem verilmekte ve gerek medikal alanda gerekse halk arasında çeşitli yöntemler denenmektedir. Alternatif tedavi yöntemleri halen halk arasında kullanılabilmekte ve kültürler arası farklılıklar göstermektedir.

Bu çalışmanın primer amacı yaylada yaşayan bireylerin bel problemleri ve tedavi yöntemleri hakkında tutumlarını belirlemekti. Bunun yanı sıra araştırma sonunda bireylerin bel ağrısı sıklığını belirlemeyi de amaçlamaktayız. Araştırma Adana ili Aladağ ilçesi Kızılgedik Yaylası'nda yaşayan bireyler ile gerçekleştirildi. Veri toplama aracı olarak tarafımızdan oluşturulan ve üç bölüm içeren soru formu kullanıldı Soru formunun birinci bölümünde bireylerin sosyodemografik ve karakteristik özellikleri ikinci bölümü bel ağrısının varlığı ve bu ağrı ile ilgili çeşitli tedavi yöntemlerinin denenip denemediği, son bölümünde ise bel ağrısı hakkında bildiklerinin doğruluğu araştırılmak istendi.

Çalışmaya yaş ortalaması 46,45±14,78 yıl olan 20 birey katıldı. Katılımcıların %40'ı çoğu zaman, %45'i bazen, %15'i nadiren bel ağrısı yaşadığını belirtti. Katılımcıların %35'i bel ağrısı sebebiyle hiçbir zaman doktora gitmediğini ve %60'ı hiçbir zaman korse kullanmadığını belirtirken, bireylerin %70'i medikal dışı hiçbir yöntemi denemeyeceğini belirtmiştir. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon (FTR) aldığını belirten 15 katılımcının %30 'una göre FTR çoğu zaman yararlıdır. Bel ağrısı hakkında bilinenlere bakıldığında; bireylerin %40'ı bel ağrısının hiçbir zaman tam olarak geçmeyeceğini, %85'i ameliyattan korktuğunu belirtmiştir. Katılımcıların hiçbiri bel çektirme, sülük, hacamat gibi farklı yöntemleri denemediğini belirtmiştir.

Medikal tedavi dışında alternatif yöntemleri denemeyeceğini belirten bireylerin ortalaması oldukça yüksektir. Bu durum kişilerin bel ile ilgili problemlerde ciddi sorunlar (felç gibi) yaşamaktan korkmalarından kaynaklanabilir. Nitekim ameliyat olmaktan korkanların oranı da benzer şekilde yüksek bulunmuştur. Bel ağrısı FTR programına katılanların fayda görme oranı düşüktür. Bu durum kişisel ve tıbbi farklılıklardan kaynaklanabileceği gibi, fizyoterapi ve rehabilitasyonda tercih edilen tedavi çeşitlerinden de kaynaklanabilir.

Anahtar Kelimeler: Bel ağrısı, Yaylada yaşam, Alternatif tedavilere

APİTERAPİNİN TARİHÇESİ

Betül BATTALOĞLU İNANÇ, Ahmet KARA

1. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Aile Hekimliği AD.

Apiterapi, bal, polen, propolis, arı sütü ve arı zehiri gibi ürünlerle yapılan tedavilerdir. Arı zehirinin hem akupunktur iğneleri ile birlikte kullanılması, hem de gerektiğinde o noktalara arı zehiri enjekte edilmesi yöntemi de apiterapinin içinde bulunan bir tedavi yöntemidir. Apiterapinin ne olduğu tanımlanarak, tarihçesinin ve Ülkemiz toprakları ve özellikle Muğla ili ile olan ilintisi üzerinde durulacaktır. Literatür taranarak elde edilen bilgilerin interaktif sunumu planlanmaktadır. İnsanların varlığından önce, Paleozoik dönemin Karbonifer döneminde yeryüzünde böceklerin varlığına

fosiller tanıklık etmektedir. Arılar, nispeten değişmemiş formda, 50 milyon yıl civarında varlardı. 12.000 yıl önce ilk arı resmi tasvir edilmiştir. MÖ 10 000 Avrupa'da mağara çizimlerinde hastalar için değerli ve tedavi edici bir ürün olan bal avlayan adam tasvir edilmiştir. 6,000 yıl önce, Kızılderililer, bir gıda olarak balı ve yara iyileştirici olarak propolisi kullanmışlardır. 5,000 yıl önce apiterapi üzerine ilk kitap çıkmıştır. En eski yazılı kayıt muhtemelen MÖ 3000 yılında deri enfeksiyonu veya ülser için bal kullanımını yazan bir Sümer tabletidir. Diğer taraftan 4,000 yıl önce, geleneksel Mısır tıbbında arı ürünleri, özellikle bal, balmumu ve propolis ("blackwax") kullanılmıştır ve o zamanın Papirüs yazıları Dr. Edwin Smith tarafından 19. yy da satın alınmıştır.

İnsanların arı kolonileriyle doğrudan temas ettikleri gün Apiterapi tarihte yerini almıştır dersek doğru bir yaklaşım olur. Daha sonra, ilk arıcılar özellikle tatlı bal, acı arı ekmeği ve tatlı-ekşi büzücü arı larvaları gibi arı ürünlerini ortaya çıkarmışlardır. 50 milyon yıl önce yer kürede varolan arıların ürünleri tüketilmeye başlandığında ve arı zehirine maruz kalındığında apiterapinin tarihi de kayıt altına alınmış oluyordu. Çin'den sonra, kovan sayısı bakımından, ikinci sırada yer alan Ülkemiz. Henüz bu ürünleri yeterince tanımamamkta, sağlıkta kullanımlarının bilincine henüz varamamaktadır. Apiterapi tedavi Ünitemizin oluşmasıyla, Üniversitemiz bilgilendirmede gerekli öncülüğü yapacaktır, kanaatindeyiz.

Anahtar Sözcükler: Muğla, Apiterapi, Arı, Türkiye

ANTİBİYOTİK DİRENÇ GENİNİN ARAŞTIRILMASI VE KARAKTERİZASYONU

Nurcan Vardar Yel[1]

[1] Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı, İstanbul

Çevresel mikroorganizmalar arasında antibiyotik direncinin ortaya çıkması ve yayılması, yakın gelecekte küresel bir tehdit haline gelebilir. Bu sorunu en aza indirgemek için doğal ortamlardan yeni antibiyotik direnç genleri hakkında bilgi gereklidir. Bu çalışmanın amacı, antibiyotik direncinin sıklığı ve çeşitliliği hakkında fikir sahibi olmak ve karasal çevrede bulunan genlerin doğrudan klonlama araçlarını kullanmanın yaygınlaştırılarak antibiyotik direnç genleri hakkında bilgi sahibi olmak. Bir beta-laktamaz geni, kombine bir ekim ve doğrudan klonlama stratejisi kullanarak karasal bir yeraltı ortamından ilk kez izole edilmiştir. İlgili geni içeren toplam 10 plazmit DNA'sı rasgele seçildi ve evrensel primerler ile dizi analizi gerçekleştirildi. Bakteriyel ribozom gen dizileri, mevcut DNA veritabanlarını kullanarak Ulusal Biyoteknoloji ve Enformasyon Merkezi (NCBI) web sitesinde Temel Yerel Düzeltme Arama Aracı (BLAST) işlevini kullanarak analiz edildi. Bu bakteri topluluğunda bulunan mikroorganizmaların *Bacillus* spp. ile yakından ilişkili olduğu bulunmuştur. 16S rRNA genleri için üretilen nükleotid dizileri, GenBank'a eklenmiştir. Araştırma sonucu taranan gen, *Bacillus licheniformis*'ten elde edilen penisilinaza büyük oranda benzerlik göstermiştir. Direnç geni, alt klonlama yoluyla teyit edildi ve minimum inhibisyon konsantrasyonu değerleri, birkaç betalaktam antibiyotiğine karşı ölçüldü. Üç farklı izolat a rifampisin (100 ug / ml), neomisin (50 ug / ml), kanamisin (100 ug / ml), ampisilin (100 ug / ml) veya tetrasiklin (10 ug / ml) antibiyotikleri ile 37 ° C'de 24 saat süreyle inkübe edilerek test edildi.

Bu çalışma, gelecekteki antibiyotik direnç ile ilgili tehditlerini en aza indirgeme çabalarına yardımcı olabilecek antimikrobik maddelere direnç konusundaki bilgileri genişletmektedir.

Anahtar Sözcükler: Beta-laktamaz, Antibiyotik direnci, Metagenomik

FONKSİYONEL GIDA KATKISI OLARAK *SCHİZOCHYTRİUM* SP. S31 KAYNAKLI OMEGA-3 ÜRETİMİ

Nurcan Vardar Yel[1]

[1] Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı, İstanbul

Günümüzde endüstriyel ölçekli omega-3 yağ asidi üretiminin yaklaşık %85'i balık yağlarından elde edilmektedir. Fakat balık kaynaklarından elde edilen yağların denizlerdeki kirliliğe bağlı olarak ağır metal ve toksik kimyasal barındırma riski, balık stoklarındaki azalış, tat ve kokudan duyulan rahatsızlık gibi birçok etmen alternatif bir kaynağa ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Doğada, balıkların bünyelerinde barındırdıkları omega-3 yağ asitlerini alglerden temin ettiği bilinmektedir.

Gıda ve yem endüstrisinde besin takviyesi olarak kullanılmak üzere mikroalgden omega-3 yağ asidi üretimine yönelik Ar-Ge çalışması gerçekleştirmektir. Proje çıktısı, yüksek oranda bir tür esansiyel omega-3 yağ asidi olan dokosaheksaenoik asit (DHA) barındıran ürün olacaktır. İstatiksel tasarım deneyleri ile biyokütle üretimi üzerinde etkisi olduğu belirlenen parametrelerin optimum koşulları belirlenmiştir. Optimum koşulları deneysel tasarım yöntemleri ile belirlenmesinin ardından fermentörde yarı-kesikli üretim yapılıp yağ ekstraksiyonu ve analizi için kullanılacak biyokütle üretilmiştir.

İstatistiksel analiz sonuçlarına göre, maksimum biyokütle (26.86g/L) üretimi, 2.29 g/l Monosodyum glutamat (MSG), pH 5.8 yetiştirme koşulları ile elde edilmiştir. Maksimum lipit (% 35) üretimi 0.49 g.L-1 MSG, 17.6 °C sıcaklık koşullarında elde edilmiştir. Yenilenebilir ve sürdürülebilir yöntemler ile gıda, ilaç ve yem sektöründe kullanılmak adına, mikroalgler ile bir tür omega-3 yağ asidi olan DHA elde edilmektedir. Temel bakış açısı ise balık yağı kullanılmadan DHA elde edilmesinin mümkün kılınması ve fermentasyon sonrası elde edilecek biyokütlenin fonksiyonel gıdalara besin takviyesi olarak belirli oranlarda direkt olarak katılması ile DHA oranı yüksek gıdaların (bebek maması, ekmek, paket gıdalar) kullanımının sağlanmasına olanak sağlayabilir.

Anahtar Sözcükler: Omega-3, Dokosaheksaenoik asit, Fermantasyon, Fonsiyonel gıda

ÖZEL EĞİTİMİN ÖZEL ANNELERİ: ENGELLİ ÇOCUK SAHİBİ KADINLAR

Ece Acar[1], Tuba Zoroğlu[1]

[1]Karabük Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Fizyoterapi Programı, eceacar@karabuk.edu.tr, tubazoroglu@karabuk.edu.tr

Özel eğitim ve rehabilitasyon doğuştan veya sonradan kaza veya hastalık sebebiyle sakatlık durumu oluşan bireylere özgü eğitim olarak tanımlanabilir. Bireyler düzenli olarak bu merkezlerde fiziksel ve zihinsel aktiviteler açısından eğitim almaktadırlar. Bu durum özellikle annelerin çocuklarına bakabilmek ve onların yaşam kalitesi artırabilmek amacıyla çalışma hayatından ve sosyal yaşamdan uzaklaşmasına yol açabilmektedir

Bu çalışmanın amacı çocuklarının tedavisi amacıyla özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine düzenli olarak gelen kadınların bir işte çalışma durumu ve sosyodemografik özelliklerinin belirlenmesiydi.

Tanımlayıcı amaçla gerçekleştirdiğimiz bu çalışmada Çalışma Karabük ili'nde yer alan 3 adet özel eğitim merkezine çocuklarını düzenli olarak tedavi amaçlı getiren kadınlar ile gerçekleştirildi. Tarafımızca hazırlanan soru formu 2 bölüm içermekteydi. Birinci bölümde katılımcıların sosyodemografik özellikleri ile daha önce bir işte çalışıp çalışmadıkları sorgulandı. İkinci bölüm ise çocuklarının tanısı, yaşı, aldığı tedavi sıklığı gibi çocuğa özgü sorulardan oluştu. Araştırma yaş ortalaması 38,59± 10,48 olan 34 kadın ile gerçekleştirildi. Sahip olunan çocuk sayısı 1-4 arasında değişen kadınların çocuklarının tanıları ise; %23,5 Beyin felci (cerebral palsi), %17,6 Otizm, %17,6 down sendromu %11,8 kas hastalığı ve%29,5 diğer hastalılar olarak değişmekteydi. Kadınların %11,8', i eşinden ayrı yaşadığını belirtti. Katılımcıların %88,2'si ev hanımı, %5,9'u devlet memuru, %5,9'u ise özel sektör çalışanıydı. 18 kadın (%52,94) çocuklarının rahatsızlığını öğrenmeden önce bir işte çalıştığını belirtti. Kadınların herhangi bir işte çalışmadığı veya çocuklarının bakımı dolayısıyla çalıştığı işten ayrıldığı görülmektedir. Oysaki yaş ortalaması göz önüne alındığında katılımcılar aktif olarak çalışabilecek

üretken yaş dönemindedir. Bu durum bireysel ve ulusal alanda ciddi sosyoekonomik kayıp sebebidir. Kadınların özel gereksinimli çocukları ile birlikte iş hayatına dahil edilebileceği uygulamalara ihtiyaç vardır. Çalışmamız bu yönde hayata geçirilecek bir proje ile ileri aşamaya taşınacaktır. Kadınların çalışmak istemeleri veya hangi tür işlerde (evden, yarı zamanlı vb.) çalışmayı tercih edecekleri sorgulanmadığından araştırmanın eksik yönünü oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel eğitim ve rehabilitasyon, Üretimde kadın, Kadının annelik rolü

SIMULTANEOUS DETERMINATION OF THE FOOD COLORANTS IN DRINK SAMPLE BY HPLC USING MULTI-LINEAR REGRESSION

Güzide PEKCAN ERTOKUŞ[1] , A. Hakan AKTAŞ[1]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Kimya Bölümü, Isparta / Türkiye

guzideertokus@sdu.edu.tr

Allura red, sunset yellow, tartrazine and caramel are color substances used in foods. In this study, allura red, sunset yellow, tartrazine and caramel were simultaneously determinated without any chemical pre-separation by HPLC method. The role of food coloring in the food industry is really important. However, when some synthetic colorants are consumed, especially in excessive amounts, they can have pathological effects. Therefore, the use of the dyes must be controlled according to the laws and regulations. Because of this, analysis is quite important for synthetic colorants. The use and the amount of these chemicals must be controlled because they can occasionally produce allergy, asthma and other health disolders in sensitized individuals. Various analytical methods have been used for the qualitative and quantitative analyses of food color, including HPLC. In this study, Chemometric calibration method multiple linear regression (MLR) and carbon dioxide in a beverage sample of caramel, allura red, tartrazine and sunset yellow pigments at the same time determinations were performed successfully without the use of any allocation amount. Before applying these methods, principal component analysis (PCA) was applied in the calculations. HPLC method was evaluated as the data obtained chemometrics. MLR calculated from experimental data, calibration methods, a good fit between the observed and the results were compared statistically.

Keywords: Allura red; caramel; chemometry; sunset yellow; tartrazine, chemometry.

YENİDOĞAN YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE GELİŞİMSEL VE ATRAVMATİK BAKIM: POSTURAL DESTEK

[1]Güzide ÜĞÜCÜ, [2]Rana YİĞİT, [3]R. Ayça ÖRETEN, [3] M. Kerim ÖZASLAN, [3]S. Cemre KARAGÖZ

[1]Mersin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, e-posta: guzide.ugucu@outlook.com

[2]Mersin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, e-posta: ranayigit@yahoo.com

[3]Mersin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Intern Hemşire, e-posta: keremcocuq@yandex.com

Doğum kilosuna bakılmaksızın son adet tarihine göre doğum haftası 37 ve daha küçük olan bebekler prematüre olarak tanımlanmasının yanında doğumdan itibaren ilk 28 günlük sürece yenidoğan dönemi denir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) güncel verilerine göre her yıl yaklaşık 15 milyon erken doğum gerçekleşmekte ve bu doğumlar dünyadaki tüm doğumların %11'ini oluşturmaktadır. Bu ise her on doğumdan birinin preterm eylem olduğunu göstermektedir. Fizyolojik, nörobiyolojik ve psikososyoduygusal yönden immatür olan prematüre bebeğin gereksinimlerinin karşılanması, intrauterin yaşama benzer çevrenin oluşturulması, gelişiminin desteklenmesi sıklıkla teknik araçlarla donanımlı bir yenidoğan yoğun bakım ünitesi, bilgi ve beceriyle donanımlı profesyonel sağlık ekibiyle mümkündür.

Ünitede bebekle en çok etkileşimde bulunan sağlık profesyoneliyse yenidoğan hemşiresidir. Bu derleme; yenidoğan yoğun bakım ünitesindeki prematüre bebeğin atravmatik ve gelişimsel bakımı çerçevesinde postural desteğin önemi ve ne şekilde uygulanması gerektiği konusunda hemşirelere bilgi ve farkındalık sağlamayı amaçlamaktadır.

Konuyla ilgili yayınların geriye dönük olarak taranmasında Mersin Üniversitesi internet erişim ağı üzerinden anahtar kelimelerle Türkçe ve İngilizce çeşitli kombinasyonlar yapılarak Pubmed, Science Direct, Medline, Psychinfo, Ovid, ve ULAKBİM Türk Tıp Dizini arama motorlarında tarama yapılmıştır. Ocak 1999- Kasım 2017 tarihleri arasında ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanmış ilgili çalışma, derleme ve gözden geçirmeler değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Hemşire, yenidoğanın yaşa uygun pozisyon ve postural bütünlüğünü sağlayabilmek için doğum haftası, tıbbi/cerrahi kısıtlılıkları değerlendirir. Gelişim belirli bir sıra ve düzen izler. Gelişim ilkeleri konusunda hemşire baştan ayağa (sefalakaudal), merkezden uca (proksima-distal) ilkelerini bilir. Fetusun sefalokaudal gelişimi 29-32. haftalarda başlar. Bu haftalarda alt ekstremite fleksiyonu, 35-37. haftalarda ise kol fleksiyonu gelişir. Kanıtlar hastanede kalma sürecinde yer çekimi ve kas-iskelet hassasiyeti nedeniyle prematüre bebeğe destekleyici pozisyon verilmesi gerekliliğini göstermektedir. Doğum haftası 32 haftanın altında olan bebeklerde ilk 72 saat içinde orta hat pozisyonu verilir. Bu pozisyon bebek hemodinamik dengeye ulaşana kadar korunmalıdır. Rutin bakım sırasında yaşa uygun postural destek bebekte stres davranışlarını azaltmaktadır.

Bedensel hareket ve konum duyusuna propriyoseptif denir. Postural destek; propriyoseptif, taktil, görsel ve işitsel yeterli ve gerekli uyaranı alan bebeğin stres belirtilerini gözlemlemeye izin verecek niteliktedir. Düşük riskli prematüre bebeklerde pozisyon değişimi postural duruşu sağlarken sinir-kas ve kemik-eklem işlevlerini korur. Bunun aksine yer çekimi posturun düzleşmesi, kalçaların dışa rotasyonu, omuz retraksiyonuna neden olabilmektedir. Sonuçta kısıtlı hareket ve yerçekimi etkisi ile kafatası deformasyonları, anatomik yapı değişiklikleri aynı zamanda beyin morfolojisi, beyin işlevleri ve nörogelişimsel bütünlüğü etkiler. Hemşire, yenidoğanın gelişimsel özellik ve gereksinimleri doğrultusunda bakım planlar. Bu nedenle; özel ve hassas popülasyon olan yenidoğan yoğun bakım ünitesindeki bebeğe postural destek sağlanması nörogelişimsel yönden oldukça önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Atravmatik bakım, Gelişimsel bakım, Postural destek, Yenidoğan yoğun bakım ünitesi**.**

FARKLI KUŞAKLARA GÖRE HEMŞİRELİK İMAJININ BELİRLENMESİ

İlkay ÇULHA*, Esin DALYAN*, Ayşegül SEVİM*

**Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Eskişehir*

Günümüzde toplumlar; sessiz kuşak (1927-1945 doğumlular), bebek patlaması kuşağı (1946-1964 doğumlular), X kuşağı (1965-1980 doğumlular), Y kuşağı (1981-2000 doğumlular) ve Z kuşağından (2000 sonrası doğumlular) oluşmaktadır. Toplumun hemşirelik imajını, hemşirelerin mesleki yeterlilikleri ve hizmet sunduğu bireylere karşı davranışları oluşturmaktadır. Bu imaj meslek üyelerini ve adaylarını olumlu/olumsuz etkileyebilmektedir. Çalışmanın amacı; farklı kuşaklarda yer alan bireylere göre hemşirelik imajını belirlemektir.

: Araştırma, Kasım-Ocak 2017 tarihleri arasında Eskişehir ilinde yer alan bir üniversite rektörlüğünde çalışan, bir öğrenci yurdunda yaşayan ve bir lisede öğrenim gören sessiz kuşak hariç diğer kuşakları temsil eden 226 bireyle gerçekleştirilen tanımlayıcı bir çalışmadır. Sadece araştırma izni alınabilen kurumlardan verilerin toplanması çalışmanın sınırlılığıdır. Araştırmanın verileri; sosyo-demografik özelliklerin ve hemşirelik mesleğine yönelik ifadelerin yer aldığı 17 soruluk veri formu ve Hemşirelik İmajı Ölçeği kullanılarak toplandı. Ölçek; üçlü likert tipte 28 madde ve "Genel Görünüm", "İletişim", "Mesleki ve Eğitimsel Nitelikler" olarak 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten en düşük 28, en yüksek 84 puan alınmaktadır. Yüksek puan hemşirelik imajının olumlu olduğunu göstermektedir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda tek yönlü varyans analizi kullanıldı. Anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edildi. Çalışma grubunun 129(%57.1)'u kadın, 97 (%42.9)'si erkek olup yaş ortalaması 25,66±13,02 yıl idi. Çalışmaya katılan bireylerin 159(%70.4)'u öğrenci, 91(%40.3)'i Y kuşağının temsilcisidir. 69 (%30.5) kişi daha önce hemşirelik hizmeti almış olduğunu; 31(%13.7)'i aldığı hizmette hemşirenin kişiliğinin etkili olduğunu belirtmektedir. Bireylerin %76.5'i hemşireliği toplumun sağlığına yardım eden gerekli bir meslek olarak ve %61.1'i hastanın yardımcısı olarak ifade etmektedir. Çalışma

grubunun hemşirelik imajı puanları 40-79 arasında değişmekte olup ortalaması 62.12±7.19'dır. Bebek patlaması kuşağının hemşirelik imaj puanı en yüksek olup (66.93±8.97), 4 farklı kuşağı temsil eden bireylerin hemşirelik imaj puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmıştır (F=1.858;p=0.005).

Bebek patlaması kuşağının hemşirelik imajı diğer kuşaklardan daha yüksek olup; orta düzeydedir. Kuşakların hayata bakış açıları ve yaşam tarzlarındaki farklılıklar bu durumda etkili olabilir.

Anahtar kelimeler; hemşirelik, hemşirelik imajı, kuşaklar

LIPOLEIOMYOMA: A RARE ENTITY IN THE UTERUS

Yelda DERE*, Özgür İLHAN ÇELİK*, Serkan Yaşar ÇELİK*, Leyla TEKİN*, Özcan Dere**

*: *Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Medicine, Department of Pathology*

**: *Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Medicine, Department of Surgery*

Lipoleiomyomas are rare subtypes of uterine leiomyomas composed of ordinary smooth muscle cells admixed with lipocytes. The incidence has been reported to range between 0.03% and 0.02. They are very uncommon and occur in obese women of perimenopausal and postmenopausal age group. Defining histopathologic characteristics of lipoleiomyoma. Fifty-one year old woman applied with irregular uterine bleeding lasting for two weeks. The medical history revealed periods of irregular mensturel bleeding for the last one year. The laboratory tests showed no abnormality except slightly decreased hemoglobine level of 11.8 mg/dl. In ultrasonographic examination, a large, 64x61 mm cm sized uterine mass located in the posterior region of the corpus was found concordant with leiomyoma. In addition to this emdometrium was measured as 19 mm. Because of the bleeding symptoms and anemia the patient underwent abdominal histerectomy. In macroscopic examination, cervix, tuba uterinas and ovaries were normal whilst a submucosal, 7x6.5x6 cm sized uterine mass was found in sections of the uterus. Endometrial cavity was normal with a thickness of 2 mm and no intracavitary mass was observed. The mass was lobulated and had gray-white cut surface concordant with leiomyoma. In microscopic examination, lipoid areas was recognized in between ordinary leiomyomatous tissue. The lipocytes were S100 positive and ordinary leiomyomatous areas were smooth muscle actin positive. A diagnosis of lipoleiomyoma was given according to these findings.

Lipoleiomyomas were firstly described by Meis and Enzinger. They are composed of benign smooth muscle cells admixed with scattered lobules of adipose tissue, sometimes in only focal areas. They are generally seen in obese postmenopausal women and are typically asymptomatic. It is important to remember this entity in order to reduce the doubt of malignant lipomatous tumors in this localization. It is also important to be aware of this condition because it may present with clinical symptoms similar to leiomyoma but has distinctive radiological and histological features.

Keywords: Lipoleiomyoma, Uterus, S100

HOW DO INTERNATIONAL STUDENTS' ACCULTURATION ATTITUDES AFFECT THEIR HEALTH-PROMOTING BEHAVIORS IN TURKEY?

Emel TAŞÇI DURAN*

Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
tasciemel@gmail.com

International university students are in a situation in which they must address problems related to cultural transition; thus, the concept of acculturation with migration emerges This is a cross-sectional study that explores the effects of acculturation attitudes on the health-promoting behaviors of international students in Isparta, Turkey.

The study has been carried out in eight faculties at Suleyman Demirel University. The sample comprised 138 volunteer students. The data were collected by means of three forms. The first form, called Data Form was consisted of question on sociodemographic status, the health status, attitudes of Turkish peoples related to

immigrant student, status of presence abroad, second form; the Health Promotion Lifestyle Profile Scale (HPLP), third form the Acculturation Attitudes Scale (AAS). The data were applied by face-to-face interview technique. Data were analyzed using the Statistical Package for the Social Sciences.

Correlation analysis revealed a positive correlation between the mean HPLP scores and the mean acculturation attitude scores (r=0.321, p<0.001). It is important for health professionals working with international students to understand the interactions between acculturation attitude and health-promoting behavior.

Results illustrate that the health promotion behaviour of students, who have moved to Turkey from their own countries for educational purposes, is adversely affected, and those that culturally adapt more to the place they live have better health promotion behaviour.

Key words: Cultural Diversity, Acculturation, Migration, International Students, Health-Promoting Behaviors

ASSESSMENT OF OXIDATIVE STRESS, INFLAMMATION AND DNA DAMAGE IN PATIENTS WITH SEVERE OBSTRUCTIVE SLEEP APNEA SYNDROME (OSAS)

Muhammet Yusuf TEPEBAŞI

Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp fakültesi, Isparta/Turkey

Obstructive sleep apnea is a chronic disease characterized by recurrent episodes of pharyngeal collapse leading to apnea and hypopnea during sleep. Apnea-hypopnea attacks cause hypoxia by lowering oxygen saturation levels. Oxidative stress induced by hypoxia can lead to inflammation and DNA damage.

The aim of this study is to investigate the effect of intermittent hypoxia on oxidative stress and inflammation in patients with severe OSAS. We also aimed to investigate the effect of oxidative stress on DNA damage in these patients.

A total of 67 individuals were measured by polysomnography during the night. Peripheral ven blood was collected. Cholesterol, triglyceride, Cholesterol, triglyceride, HDL, hs-CRP, TAS and TOS values of all subjects were measured in blood serum by calorimetric method. The comet assay method was used to investigate DNA damage. We found a statistically significant increase in oxidative stress and inflammation parameters in severe OSAS patients (p <0.05). We also found increased DNA damage in severe OSAS (p<0,05).Our results showed that oxidative stress and inflammatory markers changed markedly in severe OSAS patients, and that DNA damage was also present.

Key Words: Obstructive Sleep Apnea Syndrome, oxidative stress, TAS, TOS, inflammation, DNA damage

MODELING AND SIMULATION FOR DIFFERENT PURPOSES IN NUCLEAR MEDICINE APPLICATIONS

Handan TANYILDIZI[1,2], Serkan SUGEÇTİ[3]

[1]*Medical Imaging Techniques Program, Vocational School of Health Services, Altınbaş University, Istanbul, Turkey.*

[2]*Physics Department, Science Faculty, Istanbul University, Istanbul, Turkey.*

[3]*Electroneurophysiology Program, Vocational School of Health Services, Altınbaş University, Istanbul, Turkey*.

handan.tanyildizi@altinbas.edu.tr

The use of the Monte Carlo method to simulate radiation transport has become the most accurate way of estimating radiopharmasotics' biodistribution in an organ and other quantities of interest in imaging or treatment. This trend has continued for the prediction of the absorbed dose in diagnostic procedures using radionuclides as well as the assessment of image quality and the quantitative accuracy of radionuclide imaging and the evaluation of the absorbed dose in treatment. As a consequence of this generalized use, many topics being raised were needed to answer as the need and potential of Monte Carlo techniques, how accurate they really are, what would it take to apply them clinically and make them available widely to the nuclear medicine community at large. The programs us for medical applications and conceptual role of the Monte Carlo method are briefly introduced in this study, which are followed by a survey of its different applications in diagnostic and therapeutic nuclear medicine.

All simulation programs have specific goals. GATE is a versatile and adaptable platform for simulating experiments in both diagnostic and therapeutic nuclear medicine applications. GATE require basic knowledge level of C++.

Keywords: Monte Carlo, Package program, Nuclear medicine.

MALIGNANT MIXED TUMOR (CHONDROID SYRINGOMA)

Sumeyye Ekmekci[1], Ebru Cakır[2], Ulku Kucuk[1]*

[1] Health Sciences University Tepecik Training and Research Hospital, Department of Pathology, Izmir, TURKEY

[2] Katip Çelebi University, School of Medicine, Atatürk Training and Research Hospital, Department of Pathology, Izmir, TURKEY

Sumeyye Ekmekci ekmekcisumeyye@gmail.com

Ulku Kucuk kucukulku@hotmail.com

Ebru Cakir *arabaci.ebru@gmail.com*

Malignant mixed tumors are very rare tumors, also known as malign syringomas.Benign tumors account for less than 0.01% of all primary adnexial skin tumors.They are ecrin ductus-derived tumors and most commonly found in the trunk and extremities.Less than 50 malignant cases were reported in the literature.Sometimes benign and malignant tumors are seen together and suggesting the question of malignant transformation from benign tumors.To define the characteristics of malignant mixt tumor A 61-year-old male patient underwent excision of six different masses localised as the upper lip, temporal, occipital, and vertex.Excisional materials with macroscopically skin ellipsoid features a solid, nodular gray-white lesion that is uniformly limited on the cross-section of the excisional material.Tumor sizes range from 4.5cm to 1cm in diameter. H&E stained sections prepared from 6 different localizations have similar histological appearance. Microscopically, the tumor is composed of epithelial and mesenchymal-like component with lobulated contour. Myxomatous and cartilaginous areas are also observed in thetumor. Epithelial areas are predominant, especially in the periphery of the tumor, cuboidal or polygonal cells are in the form of cords or nests. Mesenchymal areas are observed in the central of the tumor. After 2 months, excision materials came to our laboratory from the scalp and back localization. Macroscopic and microscopic features of tumors with tumor sizes ranging from 1.5cm to 0.4cm in diameter, are similar to previous findings. Pulmonary metastasis was detected 6 months later. Diagnosis of malignt mixed tumor was made with these histopathologic findings.

This entity, first described by Billroth in the salivary gland in 1859, was first described in skin in 1961 by Hirsch&Helwig and Theterm of chondroid syringoma began to be used. Recurrence, local or distant metastases are reported. Apart from lung and bone metastases, nodal metastasis can be seen in more than 1/3 of the cases. Early and extensive surgical excision is recommended for treatment. There is no effect of RT and/or CT on the down sizing of the tumor. It can be tried in advanced stages.

ELEKTRONÖROFİZYOLOJİK TEKNİKLER İLE GÖZ HAREKETLERİNİN VE NÖROLOJİK SİNYALLERİN ELEKTROOKÜLOGRAFİ YÖNTEMİNİ KULLANARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Serkan SUGEÇTİ[1*], Handan TANYILDIZI[2]

[1]Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Elektronörofizyoloji Programı, İstanbul

[2]Altınbaş Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programı, İstanbul

**serkan.sugecti@altinbas.edu.tr*

Göz ve göz küresi hareketlerinin incelenmesi ve göz küresi bölgesindeki elektriksel potansiyellerin ölçümü elektrookülografi (EOG) teknikleri ile yapılmaktadır. Farklı fizyolojik durumlarda göz hareketlerinin algılanması ve nörolojik hastalıkların belirlenmesinde EOG testleri rutin olarak kullanılmaktadır. EOG sinyalleri göz çevresinden non-invaziv yüzey elektrotları ile alınabilmektedir. Göz küresindeki elektriksel potansiyelin göz hareketlerine bağlı olarak değişimi ile göz hareketlerinin tespiti kolayca yapılabilmektedir. EOG sinyal frekans bandı (0.1 Hz ile 10 Hz arasında) çok dardır. Genlik değerleri ise 0.01-0.1 mV seviyesindedir. Ayrıca EOG sinyallerinin algılanması ve fizyolojik sinyallerin algılanmasında yüksek CMRR' ye (common

mod rejection ratio-ortak mod bastırma oranı) sahip Enstrümantasyon Kuvvetlendiriciler kullanılmaktadır.

EOG çekimlerinde oluşabilecek hatalar en aza indirgenmelidir. Yapılan çalışmalarda EOG sinyallerden anlamlı sonuçlar elde etmek beklenmektedir. Sinyallerden anlamlı sonuçlar elde edebilmek için sinyalin değişiminin hangi anda alındığı iyi analiz edilmelidir. Sinyal değişimlerindeki tüm anlar göz hareketlerini vermektedir. Gözün hareketinin yönüne göre sinyalde artan ve azalan genlik değerleri izlenebilmektedir.

Elektrot artefaktları; elektronörofizyolojik çalışmalarda çok önemli sorundur. EOG çekimlerinde elektrotun doğru yerleştirilmesi ve kullanılan jelin doğru uygulanması gerekmetedir. Göz hareketleri ve nörolojik sinyal bozukluklularında EOG sinyallerinden etkin bir biçimde değerlendirip doğru teşhis konulması önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Nörofizyolojik sinyaller, Elektrookülografi, Artefakt

PERİOPERATİF HİPOTERMİ VE AĞRI

Pınar TUNÇ TUNA[1], Birsel Molu[1], Halil İbrahim TUNA[1]

[1]Selcuk University Aksehir Kadir Yallagoz Health School

Anesteziden bir saat önce ve anesteziden 24 saat sonra vücut sıcaklığı 36 ºC'nin altına düşmesi "perioperatif hipotermi" olarak tanımlanır. Perioperatif dönemde hastanın sıcaklığını korumak tüm cerrahi ekibin sorumluluğundadır. Ekipte yer alan hemşireler hipotermi ve komplikasyonlarını bilmeli ve etkili önlemler almalıdır. Perioperatif hipotermi komplikasyonlarından birisi olan ağrı, hipotermide yaşanan titreme nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Cerrahi girişim uygulanan hastaların % 80'inden fazlasında ağrı görülmektedir. Kontrol edilmediği takdirde, hastaların yaşam kalitelerinin bozulması, iyileşmenin gecikmesi, postoperatif komplikasyonların artması ve dolayısıyla maliyetin artmasına neden olmaktadır. Hipoterminin neden olduğu ağrı tedavisinde genellikle analjezikler kullanılmaktadır. Bununla birlikte, analjeziklerin ağrı tedavisinde önemli bir yere sahip olmalarına rağmen, analjezikler hipotermiyi tekrar tetikler ve bu nedenle ağrıya neden olur. Bu derlemede, hipoterminin neden olduğu ağrıyı azaltmada aktif ve pasif ısıtma tekniklerinin kullanımını değerlendiren çalışmalar incelenmiştir. Hipotermi, perioperatif hipotermi, üşüme ve ağrı anahtar kelimeleri ile taramalar yapılmıştır.

Aktif ve pasif ısıtma teknikleri ağrıyı azaltmada etkili olabilir, ancak bu alandaki çalışmalar sınırlı kalmaktadır. Hipotermi nedeniyle oluşan ağrıyı azaltmak için yapılan çalışmayı artırmak ve bu konuda sağlık çalışanlarına eğitim vermek önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Ağrı, Hemşirelik, Perioperatif Hipotermi

INVASIVE MICROPAPILLARY BREAST CARCINOMA

Leyla Tekin[1], Yelda Dere[1], Özgür İlhan Çelik[1], Serkan Yaşar Çelik[1], Özcan Dere[2]

[1] Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Medicine, Department of Pathology

[2] Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Medicine, Department of SurgeryMammary epithelium might give rise to a large variety of types of breast carcinoma with different morphologic features and biologic behavior. Representing approximately **6%** of all breast cancers, the invasive micropapillary breast carcinoma (IMPC) **'pattern'** is one in which the tumor develops **fairly prominent** clear spaces, into which the tumor cells form into **cohesive clusters**. Mean age 59 years, range 25 - 92 years. The **mortality rate** for micropapillary breast cancer is unfortunately quite **high**, at **over 40%.**

A '**pure**' invasive micropapillary breast tumor is **rarely seen**. Usually micropapillary breast carcinoma is mixed-in with invasive **ductal** carcinoma.

A 31-year-old woman came to us with a painless mass in her left breast. Mammographic examination of her left breast showed a partially infiltrative mass without microcalcifications and with no axillary lymph-node enlargement. These clinical and radiological features were suspicious for malignancy.

The tumor showed a highly distinctive architecture characterized by tufts of cells arranged in pseudopapillary structures devoid of fibrovascular cores and surrounded by empty, clear spaces lined by delicate strands of fibrocollagenous stroma. This pattern mimicked

extensive lymphatic permeation; however, these spaces were devoid of endothelial lining.

This tumor was characterized by delicate pseudopapillary structures lacking fibrovascular cores floating freely in empty, clear spaces formed by a stromal, fibrocollagenous, sponge-like network mimicking extensive lymphatic permeation. Invasive micropapillary breast carcinoma is a **highly aggressive** form of breast cancer which requires the **earliest possible diagnosis** and **aggressive intervention**, as well as **management**. In conclusion, IMPC is a special subtype of invasive ductal carcinoma with an aggressive nature. Moreover, despite the small number of studies to date, IMPC of the breast is undoubtedly not as rare as generally thought.

Keywords: Breast masses, Micropapillary carcinoma, evaluation of histopathologically

EFFECT OF USE OF ALPHA-BLOCKING AGENTS ON SEXUAL FUNCTIONS IN PATIENTS WITH LOWER URINARY TRACT SYMPTOMS

Ahmet Murat Bayraktar[1], Mehmet Emin Şirin[2], Sedat Taştemur[3], Özdem Levent Özdal[3], Arslan Ardıçoğlu[4]

1-Clinic of Urology, Konya Training and Research Hospital, Konya,Turkey.

2- Clinic of Urology, Kırşehir State Hospital, Kırşehir, Turkey

3- Clinic of Urology, Türkiye Yüksek Ihtisas Training and Research Hospital, Ankara, Turkey

4- Clinic of Urology, Yıldırım Beyazıt University Medical Faculty, Ankara Turkey

Benign prostatic hyperplasia(BPH) and erectile dysfunction(ED) are major health problems that increase in frequency with advancing age and have adverse effects on men's quality of life. To investigate the effects of the alpha blockers on the erectile functions and sexual quality of life.A total of 53 patients who had been admitted to T.Y.I.H. Urology clinic with the LUTS between January2011 and June2011 were included in the study. Of all patients, 18 were placed on AlfuzosinXL 10mg/daily; 17 on TamsulosinMR 0,4mg/daily; and 18 on DoksazosinXL 8mg/daily. The patients were all assessed and compared on the basis of such parameters as TPSA and FPSA levels, urodynamic maximum flow rates(Qmax) and mean flow rates(Qave), postvoiding residual volumes(PVR), “International Prostate Symptom Score(IPSS)”, IPSS-L,”Sexual Quality of Life-Male(SQoL-M)” and “International Index of Erectile Functions-5(IIEF-5)” measured both before the alpha blocking therapy and in the 3th month of the treatment.

Compared with the values obtained before implementation of the therapies, there appeared to be statistically significant increases in Qmax(12,98±3,51vs17±6,18;p<0,01)and Qave(7,02±2,36vs8,6±3,79;p<0,01), while significant decresas in PVR were detected (89,85±88,3vs54,09±64,22;p<0,01)in the 3rd month of the treatment. IPSS (14,79±4,38vs10,08±4,88;p<0,01)and IPSS-L(3,45±1,13vs2,62±1,13;p<0,01) significantly decreased, whereas IIEF-5(15,77±5,35vs18,23±5,24;p<0,01)and SQoL-M(62,81±28,03vs69,75±5,31;p<0,01) scores displayed significant increases.We observed no adverse effect necessitating discontinuation of the therapy in the patients.

We observed in the present study favorable effects exerted by the alpha blockers on the LUTS, quality of life related to voiding, sexual functions and ultimate quality of sexual life as a result of the formers common contributions. We believe that elucidation of this issue with the help of further studies of larger series evaluating the effect of alpha blockers on sexual functions and sexual quality of life would prove beneficial both in informing the patiens with LUTS and ED and in accurate therapy planning in them.

Keywords: Alpha blocker, prostate, sexual quality of life

BAZI BENZOİK ASİT TÜREVLERİNİN UV-SPEKTROSKOPİSİ YÖNTEMİYLE KEMOMETRİK ANALİZLERİ

A. Hakan Aktaş, Ümit UÇAR

Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Kimya Bölümü, Isparta/Türkiye

Bu çalışmada üç farklı benzoik asit türevinin 3,73mg KCl+ %30 asetonitril su ortamında farklı derişimlerdeki miktar tayinleri amaçlanmıştır. Spektrofotometrik ölçümlerde kullanılan 2-kloro benzoik asit, 2,4-dikloro benzoik asit ve 3,4-dikloro benzoik asit'in spektrofotometre ile olan ölçümlerinde piklerin birbirlerine oldukça yakın olması nedeniyle 2-kloro benzoik asit, 2,4-dikloro benzoik asit ve 3,4-dikloro benzoik asit 3,73mg KCl+ %30 asetonitril su içerisindeki çözeltilerinin 190-265 nm arasındaki UV spektrumları çizildiğinde 230-245 nm'ler arasında 2-kloro benzoik asit, 2,4-dikloro benzoik asit ve 3,4-dikloro benzoik asit spektrumlarının girişim yaptığı görülmektedir. Dolayısıyla karışımlarında her iki etken maddenin aynı anda hiçbir ayırma işlemi gerekmeksizin miktar tayinlerinin doğrudan bu spektrum aralığında absorbans değerlerinin ölçülmesi ile yapılması mümkün değildir. Bundan dolayı maddelerin miktar tayinleri için üç farklı (PLS, PCR ve PCA) kemometrik yöntem geliştirilmiştir.

2-kloro benzoik asit, kararlı, yanıcı ve aynı zamanda güçlü bazlarla, güçlü oksitleyici bir maddedir. Pka: 2.92, ph: 3.4, ampirik formülü $C_7H_5ClO_2$, molekül ağırlığı: 156,565 g/mol Erime noktası: 138-140°C ve kaynama noktası: 285°C'dir. 2,4-dikloro benzoik asit(ph; 2,8), halojenlenmiş bir karboksilik asittir. Ampirik formülü: $C_7H_4Cl_2O_2$, molekül ağırlığı: 191.012 g/mol, Erime noktası 157-160°C, kaynama noktası 200°C. Karboksilik asitler, bunları kabul edecek bir baz varsa hidrojen iyonları bağışlarlar. Böylece hem organik hem de inorganik bazlarla reaksiyona girerler. 3,4-dikloro benzoik asit(ph; 2,8, pka; 3.60) normal depolama ve taşıma koşullarında kapalı kaplarda oda sıcaklığında kararlı ve oksitleyici bir maddedir. Ampirik formülü: $C_7H_4Cl_2O_2$, molekül ağırlığı: 191.007 g/mol, erime noktası 207 - 208°C'dir.

PLS sonuçlarına göre 2-kloro benzoik asit için % Geri Kazanım; 99,98447, Standart Sapma; 0,610448, 2,4-dikloro benzoik asit için % Geri Kazanım; 100,148, Standart Sapma; 2,976443 ve 3,4-dikloro benzoik asit için % Geri Kazanım; 99,95612, Standart Sapma; 1,215104 olarak bulunmuştur. PCR sonuçlarına göre 2-kloro benzoik asit için % Geri Kazanım; 100,1353, Standart Sapma; 0,121655, 2,4-dikloro benzoik asit için % Geri Kazanım; 100,5945, Standart Sapma; 10,52262 ve 3,4-dikloro benzoik asit için % Geri Kazanım; 100,1353, Standart Sapma; 4,271541 olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Benzoik asit türevleri, kemometri, 2-kloro benzoik asit, 2,4-dikloro benzoik asit, 3,4-dikloro benzoik asit, PCA, PCR, PLS, UV spektrofotometre,

YENİLENEMEZ ENERJİ KAYNAKLARININ İNSAN SAĞLIĞINA ETKİLERİ

*Mürüvvet Gül TANRIÖVER, *Gülistan KÖSE

**Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım Afet Yönetimi Bölümü Burdur-Türkiye*

Yenilenemez enerji kaynakları, kullanıldığı takdirde tekrardan eski durumuna dönemeyen enerji kaynaklarına denilmektedir. Gerçekte doğada yenilenemez enerji kaynakları bulunmamaktadır. Buna karşın bazı enerji kaynaklarının tekrardan eski haline gelmeleri oldukça uzun zaman aldıkları için yenilenemez enerji kaynakları adı ile anılmaktadır. Akaryakıt, bor, kömür, doğalgaz gibi enerji kaynakları yenilenemez enerji kaynakları arasında yer almaktadır ve bunların kullanılması oldukça yaygındır. Özellikle petrol ve doğalgaz gibi fosil enerji kaynakları insanların sıkça kullandığı kaynaklar arasında yer almaktadır. Günümüzde yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanım oranı %95i geçmektedir. Bundan dolayı günümüzde 50 yıl içinde bu enerji kaynaklarının tükeneceği tahmin edilmektedir. Bu tür fosil kaynakları eğer tükenir ise insanların yenilenebilir enerji kaynaklarına yöneleceği açıkça bellidir. İlerleyen zamanlarda güneş enerjisinin kullanım oranı gittikçe artacağı tahmin edilmektedir. Yenilenemeyen enerji kaynakları tabiatın üst kısmında ortaya çıktığı için insanların onları bitirmeden evvel onların tabiatı bitireceği uzmanlar tarafından tahmin edilmektedir. Çünkü yenilenemeyen enerji kaynakları doğayı oldukça olumsuz bir şekilde etkilemektedirler. Doğalgaz, kömür

ve petrol gibi fosil yakıtlar genelde termik santrallerde elektrik enerjisi üretmek amacıyla kullanılır. Günümüzde kullanılan benzin, LPG ve boya gibi kaynaklar ise petrol kaynaklı ürünlerdir. Fosil yakıtlar binlerce yıl içinde oluşmuş yenilenemez enerji kaynakları olarak bilinir. Bu enerji kaynaklarının kullanılması doğaya zarar vermektedir. Fosil yakıtların kullanılması doğada CO ve CO2 bileşiklerinin birikmesine yol açmaktadır. Gazların havada birikerek çoğalması küresel ısınmanın giderek artmasına sebep olmaktadır. Günümüzde fosil yakıtların giderek azalması insanların yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmasını daha da zorunlu bir hale getirmektedir.

Sonuç olarak; yenilenebilir enerji kaynaklarının ortaya konması ve kullanımının yaygınlaştırılması uzun vadede doğanın dengesi ve insan sağlığı açısından büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yenilenemez enerji kaynakları, Yenilenebilir enerji kaynakları, İnsan sağlığı

ASETONİTRİL-SU ORTAMINDA BAZI BENZOİK ASİT BİLEŞİKLERİNİN UV SPEKTROFOTOMETRİSİ METODUYLA BİR ARADA MİKTAR TAYİNLERİ VE ELDE EDİLEN VERİLERİN KEMOMETRİK YÖNTEMLERLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Tuğçe PEKUZ, Enes ÇIRACI, A. Hakan AKTAŞ

Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Kimya Bölümü, Isparta / Türkiye

Benzoik asit, (C_6H_5COOH) Molekül ağırlığı 122.12'dir ve aromatik asitlerin en basit örneğidir. Beyaz pulcuk ya da küçük kristaller halinde bulunur. Organik çözücü karışımında veya sıcak suda kolaylıkla çözülebilmektedir. Benzoik asit; alkol, eter, benzen, kloroform, karbon disülfit ve karbon tetraklorid içerisinde yüksek çözünürlük gösterir fakat suda çok az bir çözünme özelliğine sahiptir.

3-bromobenzoik asit(3.81 pKa); $C_7H_5BrO_2$ molekül yapısındadır. Molekül ağırlığı 201,02 g/mol, erime sıcaklığı 155-158 °C' dir. Potasyum permanganatın oksitlenmesi yoluyla m-bromotoluen ile elde edilebilir. Suyun kaynama sıcaklığında M-bromotoluen, potasyum hidroksit karıştırılır. Potasyum permanganat yavaşça ilave edilir, sonra 4 saat geri akışla ısıtılır. Süzüntü ve asitleştirmeden sonra, ham elde etmek için filtreleme yapılır. Hamuru etanol içinde çözmek için amonyak kullanılır ve daha sonra asitleştirmek için hidroklorik asit kullanılır. Filtrasyon ve yıkamanın sonunda ürünü alabiliriz. 4-bromobenzoik asit; 201.019 g/mol molekül ağırlığına ve $C_7H_5BrO_2$ molekül yapısına sahiptir. Erime sıcaklığı 252-254 °C'dir. Genel olarak karboksilik asitler, bunları kabul edecek bir baz varsa hidrojen iyonlarını bağışlarlar. Bu şekilde hem organik hem de inorganik bazlarla reaksiyona girerler. Bazlarla olan reaksiyonları, önemli miktarlarda ısı açığa çıkar. Bir asit ile bir baz arasındaki nötralizasyon, su artı bir tuz oluşturur.

Bu çalışmada bazı benzoik asit türevlerinin tek ve iki protonlu bileşiklerinin su-organik çözücü ortamlarında UV spektrofotometrisi metoduyla tayinleri yapılmıştır. Deneyde PLS sonuçlarında benzoik asit için standart sapma 15,3708, % geri kazanım 101,1555; 3-bromo benzoik asit için standart sapma 4,663562, % geri kazanım 100,2915; 4-bromo benzoik asit için standart sapma 4,949036 % geri kazanım 100,1411 olarak bulunmuştur. PCR sonuçlarına göre ise benzoik asit için standart sapma 15,33757, % geri kazanım 100,5205; 3-bromo benzoik asit için standart sapma 4,659246, % geri kazanım 100,2493; 4-bromo benzoik asit için standart sapma 4,8753, % geri kazanım 100,4427 olarak bulunmuştur. Deney sonuçlarında benzoik asit için LOD 52,63518, LOQ 159,5005; 3-bromo benzoik asit için, LOD 15,42952, LOQ 46,75611; 4-bromo benzoik asit için LOD 16,22969, LOQ 49,18087 olarak hesaplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Benzoik asit, benzoik asit türevleri, asetonitril-su, spektrofotometri, kemometri.

HEMŞİRELİK I. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKLI YAŞAM BİÇİMİ DAVRANIŞLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Esin ÇETİNKAYA USLUSOY, Fadime Gamze TEKİN

Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Üniversiteyi kazanıp ailelerinden ayrılan öğrencilerin edindikleri davranış biçimleri sağlıkları açısından çok önemlidir. Araştırma Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü 1. sınıf öğrencilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı tipte yapılan araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden I. ve II. öğretimde öğrenim gören 168 birinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veriler, kişisel bilgi formu ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları ölçeği uygulanarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirmesinde frekans, yüzde, t Test, One-Way Anova ve Tukey HSD testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin genel olarak Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları puan ortalamaları 129.20 ± 18.6 olarak belirlenmiştir. Öğrenciler manevi gelişim alt boyutundan en yüksek puanı (27.06±4.09) almışlardır. Ayrıca, cinsiyete, yaşa ve babanın çalışma durumuna göre ölçek toplam puan ortalaması ve alt boyut ortalamaları farklılık göstermiştir.

Sonuç olarak, bu araştırmada öğrencilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları orta düzeyde olduğu ve bazı sosyodemografik özelliklerin etkilediği bulunmuştur. Öğrencilere yönelik sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını artırıcı uygun sağlık eğitim planları geliştirilmeli ve hemşirelik öğrencilerinin bu konudaki farkındalıkları artırılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları, Öğrenci Hemşire, Sağlığı Geliştirme.

UZAMIŞ YATAK İSTİRAHATİNDE ÜRİNER SİSTEM SORUNLARI VE ÖNLEMEYE YÖNELİK GİRİŞİMLER

Neşe İŞCAN AYYILDIZ [1]

Karadeniz Teknik Üniversitesi/Tonya Meslek Yüksekokulu/ Evde Hasta Bakım Programı/Türkiye/neseayyildiz@ktu.edu.tr

Birçok insan hasta ve yaralı bireylerin sağlığına kavuşması için yatak istirahatinin oldukça faydalı olduğunu düşünmektedir. Bazen ağır bir hastalıkta yatak istirahatinden başka şans kalmayabilir. Ancak istirahatin bizzat kendisi nadiren yarar sağlar. Diğer taraftan vücuttaki her organ ve sistemler immobilizasyondan etkilenerek daha da kötüye gidebilir. Uzun süren yatak istirahatine bağlı idrar yapmada güçlük, üriner staz, böbrek taşı oluşumu ve üriner yol enfeksiyonları gelişebilir. Hasta devamlı yatsa bile mesanenin doluşuna karşı duyarlıdır ve yatar pozisyondayken idrar çıkışında zorlanır. Yatak içinde hastalar ördek ve sürgü kullanmaktan rahatsızlık duyabilirler. Bunun yanı sıra, sırt üstü pozisyonda ördek ya da sürgü kullanmak perianal kasların gevşemesini engeller ve mesanede biriken idrara bağlı mesane distansiyonu ile taşma inkontinansları gelişebilir. İmmobil bireylerde yerçekimi mesane ve böbreklerin boşalmasında önemli role sahiptir. Ayakta durur pozisyonda yer çekimi, idrarın renal pelvisten üretere serbestçe akmasını kolaylaştırırken sırtüstü yatar pozisyon ise idrarın renal pelviste toplanmasına ve durgunlaşmasına yol açar. Durgunlaşmış idrarda kristallerin, epitel döküntülerin ve partiküllerin çökmesi ile böbrek taşları oluşur. Sürekli yatmanın iki hafta sonrasında idrardaki kalsiyum üç katına çıkabilir. Bu durum taş oluşumuna katkı sağlar, renal taşlar da idrar yolu enfeksiyonlarının gelişimine neden olur. Aynı zamanda özellikle kadın hastalarda perine bakımının uygun ve düzenli yapılmayışından veya kalıcı üriner kateter kullanımından dolayı hastalarda üriner yol enfeksiyonları gelişebilir. Tüm bu sorunları önlemek için; hastanın yeterli sıvı alması sağlanmalı, mümkünse erkek hastaların ayakta, kadın hastaların sandalyenin üzerinde sürgüye oturarak idrar yapmaları sağlanmalı, perianal kasların gevşemesini kolaylaştırmak için perine üzerine sıcak uygulama ya da karın üzerine elle hafif baskı yapılmalı, bu yöntemlerle miksiyon gerçekleşmediğinde mesane kateterizasyonu yapılmalı, üriner durgunluğu

engellemek için hastaya yatak içi aktif-pasif egzersizler yaptırılmalı ve mümkün olan en kısa sürede ayağa kaldırılmalı, gereksiz üriner kateterizasyondan kaçınılmalı.

Anahtar Kelimeler: Yatak istirahati, Üriner sistem, Hemşirelik

MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMA: İŞ BİRLİĞİ KAVRAMI AÇISINDAN SAĞLIKLA İLGİLİ MESLEK ANDLARININ İNCELENMESİ

Gülsüm ANÇEL*, Yasemin ÇEKİÇ*

**Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*

Etkili ve verimli sağlık hizmetleri multidisipliner çalışmayı gerektirmektedir. Multidisipliner çalışma, birden fazla disiplinin bütünleştirme yapılmaksızın tek bir konu üzerine odaklanmasıdır (Piaget, 1972). Multidisipliner çalışma "işbirliği" düşüncesine sahip olmayı gerektirmektedir (Rolfsen ve Bitter, 2013). İş birliği, amaca tönelik olarak sorumluluk üstlenmiş, sürekli ilişki içerisindeki insanların yaratıcı, ortak ve uyumlu eylemidir (Bolat, 1996). Bu çalışmada sağlık mesleklerinin andları incelenerek multidisipliner çalışmanın önemli bir göstergesi olan "işbirliği" kavramına ilişkin temaları ortaya koymak amaçlanmıştır. "İşbirliği" kavramına ilişkin temalar "içerik analizi" yapılarak belirlenmiştir.

Hemşirelik: "Sağlık ekibinin bütün üyeleri ile işbirliği yapacağıma ve onları destekleyeceğime" Ebelik: "Meslektaşlarımı, ekip üyelerini ve diğer bireyleri mesleki rollerim içinde destekleyeceğime ve onlarla işbirliği yapacağıma" Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon: "Meslektaşlarım ve sağlık ekibinin bütün üyeleri ile işbirliği yapacağıma, onların haysiyetlerine saygı göstereceğime" Tıp: "Tıbbi bilgimi hastaların yararı ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi için paylaşacağıma"

Beslenme ve Diyetetik: "Bilgilerimi ve deneyimlerimi başta meslektaşlarım olmak üzere her kesimle ve her koşulda paylaşacağıma"Bilgi ve Belge Yönetimi: "Mesleki işbirliği ve dayanışmaya özen göstereceğimi"Bu çalışmada 20 sağlık disiplininin meslek andları incelendiğinde, 9'unun meslek andının olmadığı, meslek andı olan 11'inden 6' sının işbirliği temasını içerdiği ve işbirliğinin; "bilgiyi paylaşma", "sağlık ekibinin üyelerini destekleme" ve "sağlık ekibiyle dayanışma gösterme" şeklinde ifade edildiği belirlenmiştir. Ayrıca sadece hekimlik andının güncelleştirildiği ve eleştirel olarak incelendiği (Göksel, 1981, Örs, 1991, 1992) belirlenmiştir.

Tarih boyunca mesleğe başlamadan önce her üye meslek andı içerek toplumla vicdani bir sözleşme yapmıştır (Göksel, 1981, Sümen, 2017). Meslek andları üyelerin topluma yapacağı katkıyı ve bu katkıyı sunarken uyulacak ilkeleri göstermektedir. Multidisipliner çalışma ve işbirliği, sağlık mesleklerinin mutlaka uyması gereken ilkelerdendir. Meslek andları üyelerin toplumla sözleşmesini etkili bir biçimde yerine getirmesinde ilk uyarıcı görevi görmektedir. Bu nedenle bu çalışma, andların multidisipliner yaklaşım ve işbirliğini vurgulayacak şekilde güncellenmesinin gerekliliğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: İşbirliği, meslek andı, multidisipliner ekip, sağlık

BAZI BODIPY FLOROFORLARIN SENTEZİ VE UYGULAMALARI

Mehmet YILMAZ, Esengül KIR

Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Kimya Bölümü, 32260, Isparta, Türkiye

E-mail: chem.mhmt@gmail.com, E-mail: esengulkir@sdu.edu.tr

Günümüzde supramoleküler kimya, kimyasal çalışmaların günden güne hızla büyüyen alanlarından biridir. Supramoleküler bileşiklerin estetik olarak güzel duran doğası, direkt bağlanmayla kurulan moleküler modelleme, ev sahibi molekülün deneysel davranışı ve supramoleküler kompleksler bu alana var olan ilgiyi giderek arttırmış ve bu alanın genişlemesini sağlamıştır. BODIPY (4,4-difloro-4-bora-3a,4a-diaza-s-indasen) boyalar, floresan organik bileşikler arasında son 20 yılda önemi hızla artan moleküllerdir ve günümüzde de üzerinde çokça çalışılmaktadır [1]. BODIPY bileşikleri boyar madde özelliklerine sahip olduğu ve bu tür bileşiklerin özellikle görünür bölgede ve yüksek

absorbansa sahip olan türlerinin sınırlı sayıda olması yapılan bu çalışmayı daha önemli bir hale getirmektedir. Bu çalışmada, BODIPY floroforlarının türevi olan molekül 4 (4-(2,8-diethyl-5,5-difluoro-1,3,7,9-tetramethyl-10-(4-(2-nitrovinyl) phenyl) -5H-4λ^4,5λ^4-dipyrrolo[1,2-c:2',1-ʃ] [1,3,2] diazaborinin) molekül 1'(4-(hydroxymethyl) benzaldehyde) den yola çıkılarak sentezlenmiştir. Sentezlenen moleküllerin yapısı ^{1}H-NMR, ^{13}C-NMR ve F-TIR kullanılarak değerlendirilmiştir. BODIPY floroforlar apolar yapıda olan bileşiklerdir. Bu bileşikler, suda çözünmez veya çok az çözünür, organik çözücülerdeki çözünürlükleri ise iyi olan moleküllerdir. Apolar çözücüler çevreye daha zararlı olduğu için bu çalışmada %50 asetonitril-su ikili karışımı kullanılarak apolar çözücülerin bu dezavantajı azaltılmış ve bu ortamda da yüksek verim elde edilmiştir. Amino asitler , insan vücudu için gerekli olan temel yapıtaşlarıdır.Bu nedenle amino sitlerin tayini, tanınması ve miktarlarının belirlenmesi oldukça önemlidir. Elde edilen BODIPY floroforların sistein, homosistein ve glutatyon gibi aminoasitlere karşı duyarlı olup olmadığı araştırılmış ve molekül 4'ün sisteine karşı daha duyarlı olduğu tespit edilmiştir. Molekül 4 ile çok kısa zamanda ve düşük derişimlerde sistein tayini moleküler floresans spektroskopisi yöntemi ile yapılmıştır. Ayrıca sentezlenen yeni floroforlar hem organik hem de sulu çözeltisinde oldukça yüksek ışıma saçabilmektedir.

[1] Burghart, A.; Kim, H.; Welch, M. B.; Thoresen, L. H.; Reibenspies, J.; Burgess, K.;Bergstrom, F.; Johansson, L. B., 1999, J. Org. Chem. 64, 7813-7819.

Anahtar Kelimeler: BODIPY, Amino asit, Floresans, Sistein

MÜZİK TERAPİSİNİN BESLENME BOZUKLUKLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Gizem Helvacı[1], Sercan Özbek Yazıcı[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, E-mail: ghelvaci@mehmetakif.edu.tr

[2]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Yrd.Doç., E-mail: sozbek@mehmetakif.edu.tr

Terapi olarak müzik kavramı, müziğin zihin ve beden üzerinde 'şifa' etkisi yapabileceği inancına dayanmaktadır. Aktif ve pasif olmak üzere iki farklı müzik terapi çeşidi vardır. Aktif müzik terapisinde kişiler, tek veya grup halinde terapistleri rehberliğinde şarkı söylemekte ya da müzik aleti çalmaktadırlar. Pasif müzik terapisi ise kişilere müzik dinleterek gerçekleştirilmektedir. Her iki terapi türünde de müzikler, terapi uygulanacak kişilerin müzik tercihlerine göre özelleştirilerek uygulanmaktadır. Müzik terapisinin bebeklik çağı, adölesan dönem ve yaşlılık dönemine ait beslenme sorunları üzerinde olumlu etkilerinin olduğu düşünülmektedir. Bebeklerde yeterli büyüme ve gelişmenin sağlanması için anne sütü alımı önemlidir. Emzirme için ise bebeklerde, emme-yutma-solunum koordinasyonu gerekmektedir. Ancak prematüre bebeklerde bunun mümkün olmaması sebebiyle oral yoldan beslenme girişimleri genellikle kalp hızında artış ve solunum kesilmesi ile sonuçlanır. Müzik terapisi prematüre bebeklerde emme refleksini geliştirmekte, enerji harcamalarını ise azaltmaktadır. Aynı zamanda terapi, prematüre bebek annelerinin stres düzeylerini azaltmakta, anne sütü sekresyonlarını ise arttırmaktadır. Müzik terapisi, özellikle adölesan döneminde görülen ve bozulmuş yeme davranışı ile karakterize anoreksiya nevroza hastalığında, yemek sonrası yaşanan anksiyeteyi azaltmaktadır. İlerleyen yaşla birlikte ortaya çıkan ve beslenme problemlerinin sık görüldüğü demans hastalığında da müzik terapi etkilidir. Dinlendirici müzik eşliğinde besin tüketen demans hastalarında ruh hali olumlu etkilenmekte ve iştahları artmaktadır. Aynı zamanda müzik, parkinson hastalarında görülen besini kavrama ve ağza götürme gibi yeme- içme hareket yeteneği bozukluklarını olumlu etkilemektedir.

Müzik terapi, her yaş grubundaki beslenme problemlerinin düzeltilmesine yardımcı olabilecek etkili bir yöntemdir. Beslenme bozukluğu tedavilerinin diyetisyen ve müzik terapistlerinin ekip çalışması ile çok yönlü olarak değerlendirilmesi tedavideki başarının artmasını sağlayacaktır.

CERRAHİ HASTALARDA ELASTİK BASINÇLI ÇORAP KULLANIMINDA HEMŞİRENİN ROLÜ

*Arzu ŞEN , **Elif DİRİMEŞE

*Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AB, Zonguldak

** Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AB, Zonguldak

Derin ven trombozu; vücüdun derin venlerinde trombüs oluşumu ile karakterize tüm dünyada yaygın olarak görülen morbitide ve mortalitenin yüksek olduğu önemli bir sağlık problemidir. DVT geliştiğinde akut dönemde; pulmoner emboliye, kronik dönemde ise; kronik pulmoner hipertansiyon, post-trombotik sendrom ve tekrarlayan venöz tromboembolilere neden olmaktadır. DVT hastane ölümlerinin % 10'nundan sorumludur.

DVT önlenebilir bir hastalıktır. DVT'nin tanı ve tedavisi kadar DVT riski altındaki bireylerinde korunması önemlidir. Bu nedenle cerrahi öncesi, sırası ve sonrasında hastayı DVT'den koruma oldukça önemlidir. DVT önlenmesinde farmakolojik, mekanik ve cerrahi yöntemler uygulanmaktadır. Bu yöntemlerin temel amacı; trombüs oluşumunun engellenmesi, emboli komplikasyonunun azaltılması, klinik tablonun düzeltilmesi ve tekrarlamaması amaçlanmaktadır. DVT'nin önlenmesinde kullanılan mekanik yöntemlerden elastik basınçlı çorapların (EBÇ) cerrahi girişim deneyimleyen hastalarda kullanımı etkin ve güvenilir bir girişim olarak kabul edilmektedir. EBÇ'ın etkin olabilmesi için hasta bireye doğru ölçülerde doğru beden giydirilmesi gerekmektedir. EBÇ'lar DVT riskinin önlenmesinde etkili bir yöntem olsa bile çorapların yanlış beden ölçüsünde giydirilmesi, uygun şekilde giydirilmemesi, takibinin doğru şekilde yapılmaması, çorap giyen hastaların uzun süre oturması, çorabın katlanarak kıvrılması, kıvrılmaya ve bir alanda toplanmaya bağlı olarak özellikle ayak bileklerinde ve diz kenarlarında turnike etkisi oluşturması ve bu etkinin uzun sürmesi nedeniyle komplikasyonlar gelişebilir.

EBÇ giyen hastaların bakımından primer sorumlu kişi hemşirelerdir. Hemşirelerin; EBÇ kullanımına, hastalar için doğru beden seçimine, çorabın hastalara giydirilmesine ve değerlendirilmesine, yanlış kullanımların ve hastaya yansıyan zararların önlenmesine önem vermelidir. Hemşireler çorabın doğru bedende olduğundan, doğru yerleştiğinden emin olabilmek ve herhangi bir alanda perfüzyonu engelleyecek bir kısıtlama, sıkma, katlanma ve turnike etkisi olmadığını belirlemek için çorabı düzenli olarak değerlendirilmelidir. Günde en az bir defa hemşireler tarafından çorap çıkartılarak cilt bütünlüğü; ciltte lezyon, kızarıklık, nem, sıcaklık, renk değişikliği, ödem ve şişlik yönünden değerlendirilmelidir.

EBÇ kullanımında doğru ölçüm tekniği ve doğru beden seçimi ile etkili sonuçların gelişmesi ve komplikasyonların önlenmesi sağlanır. Ayrıca hastalara çorabın önemi, nasıl giyileceği ve kullanımı hakkında sağlık profesyonelleri tarafından eğitim verilmelidir

HASTANELERDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Mustafa KILAVUZ[(1)], Elif Meltem KESKİN[(2)]

[(1)]Prof. Dr. İlhan Varank Sancaktepe Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Uzman Hemşire

[(2)]Fatih Sultan Mehmet Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Hemşire

İş sağlığına ilişkin çeşitli tanımlar vardır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) uzmanlarınca 1950 yılında yapılan tanımlama şöyledir: "İş sağlığı; tüm mesleklerde işçilerin fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik durumlarını en üst seviyeye ulaştırmak ve bu seviyeyi korumak; çalışma koşulları sebebinden sağlıklarının bozulmasını engellemek; çalışmaları esnasında sağlıklarına aykırı etmenlerden korumak; onları fizyolojik ve psikolojik durumlarına en uygun bir çalışma ortamına yerleştirmek ve bu durumu sürdürmektir. Sağlık sektörü aşırı derecede emek isteyen

sektörlerden birisidir. Sağlık çalışanları, hastalara ve/veya doku parçaları ile kirlenmiş tıbbi malzeme ve donanım, kirlenmiş çevreye, bulaşıcı etkenlere maruz kalma potansiyeli yüksek, sağlık sahasında çalışan kişiler olarak tanımlanır. Ülkemizde Sağlık Bakanlığı tarafından 06 Nisan 2011 tarihinde "Hasta ve Çalışan Güvenliğinin Sağlanmasına Dair Yönetmelik" yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Sağlık Bakanlığı hasta ve çalışan güvenliği açısından tüm sağlık kuruluşlarını değerlendirmeye başlamıştır. Bu derlemenin amacı hastanelerde iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının değerlendirilmesini incelemektir.

Bu makale derleme olarak hazırlanmıştır. Öztürk ve arkadaşlarının Trabzon'da yapmış olduğu bir çalışmada, çalışanların geçirdikleri iş kazaları kapsamında hemşirelerin %34'ü, hekim ve diğer sağlık personelinin %30'u hasta ve yakınlarının uyguladığı sözel şiddeti, meslek hastalığı kapsamında hemşirelerin %27'si kanseri, hekim ve diğer sağlık personelinin %21'i uyku bozukluğunu açıklamışlardır. Kahraman ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada katılımcıların %62,8'nin Çalışan Güvenliği Genelgesi'ni okumadıkları; 62,8'nin hastanede çalışan güvenliğine yönelik yazılı bir düzenlemeden haberdar olmadıkları ve %62'sinin hastanede çalışan güvenliği komitesinin olup olmadığını bilmedikleri saptanmıştır. Araştırmaya dâhil edilen sağlık çalışanlarının %57,2'si kurumda enfeksiyonların önlenmesine yönelik yazılı düzenleme olup olmadığını bilmemektedir.

Hastaneler çalışanlarına iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları hakkında eğitimler verilmelidir. Eğitimler öncesinde ve sonrasında personelin bilgisi karşılaştırılmalıdır. Çalışanlara rutin olarak sağlık taramaları yapılmalıdır. Çalışanlara üstlerine düşen görev ve sorumluluklar benimsetilmelidir.

Anahtar kelimeler: İş sağlığı ve güvenliği, Sağlık Çalışanı, Mesleki R

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN CERRAHİ HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ DERSİ'NDEN BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ

Altun Baksi*, İkram Bozan Durğun **

** Dicle Üniversitesi Diyarbakır Atatürk Sağlık Yüksekokulu, altun.baksi@hotmail.com*

*** Dicle Üniversitesi Diyarbakır Atatürk Sağlık Yüksekokulu, ikram.bozan@dicle.edu.tr*

Cerrahi hastalıkları hemşireliği dersinin etkin ve kaliteli bir şekilde yürütülebilmesi için öğrencilerin dersten beklentileri önemlidir. Öğrencilerin cerrahi hastalıkları hemşireliği dersinden beklentilerinin incelenmesidir.

Tanımlayıcı bir araştırmadır. Araştırma, Diyarbakır ilinde bir sağlık yüksekokulunun 2. sınıf öğrencilerinde Şubat 2018 tarihinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Dersi'ni alan toplam 78 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada hesaplanan örneklem büyüklüğüne ulaşılmıştır (n: 65). Araştırma verileri araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan form aracılığıyla dönem başında dersin ilk günü toplanmıştır. Araştırma için kurumdan ve öğrencilerden izin alınmıştır. Veriler sayı, yüzde ve ortalama ile değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.6, %61.5'i kadın, %47.7'sinin annesi okuryazar değil, %89.2'sinin babası lise mezunu, %63.1'i anadolu lisesi mezunu ve %46.9'u 70-80 arası akademik ortalamaya sahiptir. Öğrencilerin %40'ı mesleğe olumlu bakış açısına sahip ve 6.66±2.32 (0-10 arası puanlandırma üzerinden) ortalama ile dersin önemli olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %46.9'u slayt kullanılmasını, %87.1'i derste video gösterimini ve %73.8'i dersin sabah olmasını istediklerini belirtmiştir. Öğrencilerin %96.9'u ders notu verilmesini istediklerini ve %73.8'i kaynak kitap takibinin gerekli olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %61.5'i derste hafif/klasik müzik dinletilmesini istemediklerini, %53.8'i neden olarak odaklanamayacaklarını, %84.6'sı derste aktif eğitim yöntemlerini kullanmak istemediklerini, %33.4'ü neden olarak hocanın daha iyi anlattığını ve %9.1'i psikolojik olarak yük olduğunu belirtmiştir. Yine öğrencilerin %54.7'si hocanın sınıfı derse katmasını istemediklerini

belirtmiştir. Öğrencilerin %72.6'sı kullanılan slaytların kısa ve anlaşılır olmasını, öğrencilere dersten beklenti/önerileri sorulduğunda %35'i ders notu verilmesini, uygulama/beklenti önerileri sorulduğunda %18'i klinik uygulama grupları oluşturulurken görüşlerinin sorulmasını istemiştir.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ders notu verilmesini isterken, kaynak kitap kullanımının gerekli olmadığını belirtmiştir. Yine öğrencilerin büyük çoğunluğu aktif eğitim yöntemlerini ve yarısından fazlası hocanın sınıfı derse katmasını istemediklerini belirtmiştir. Dersin etkili ve kaliteli yürütülebilmesi açısından öğrenci beklentilerinin göz önünde bulundurulması önerilmekle birlikte öğrencilerin aktif eğitim yöntemlerinden kaçındıkları görülmektedir. Bu durumda aktif eğitim yöntemlerinin yararları üzerinde durulmalı ve öğrenciler hazır oluşluluk açısından desteklenmelidir.

Anahtar Sözcükler: Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Dersi, Ders Anlatma, Öğrenci Beklentileri, Hemşirelik, Tanımlayıcı Araştırma.

SAĞLIKTA ŞİDDET: YAYGINLIK, RİSK FAKTÖRLERİ VE ÖNLEME

Hülya ARSLANTAŞ[1], Rüveyda YÜKSEL[2], Cihan EKTİRİCİOĞLU[3]

[1,2,3] Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Aydın / hulyaars@yahoo.com

Dünya Sağlık Örgütü şiddeti; kendine ya da bir başkasına, grup ya da topluluğa yönelik olarak ölüm, yaralama, ruhsal zedelenme, gelişimsel bozukluğa yol açabilecek fiziksel zorlama, güç kullanımı ya da tehdidin amaçlı olarak uygulanması olarak tanımlamıştır. Sağlık kurumlarında şiddet ise; hasta, hasta yakınları ya da diğer herhangi bir bireyden gelen, sağlık çalışanı için risk oluşturan; tehdit davranışı, sözel tehdit, fiziksel saldırı ve cinsel saldırıdan oluşan durum olarak tanımlanmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Çalışma Örgütü ve Uluslararası Hemşireler Birliği'nin 2002 yılı "Sağlık Sektöründe İşyeri Şiddeti" başlıklı ortak raporuna göre; sağlık çalışanlarının %50'sinden fazlasının mesleklerini uyguladıkları her hangi bir zamanda şiddete maruz kaldıkları bildirilmektedir. Rapora göre, sağlık alanında hizmet verenler diğer iş alanlarında çalışanlara göre 16 kez daha fazla saldırıya uğramaktadırlar.

Dünyada yapılan çalışma sonuçlarına göre; sağlık çalışanlarının %8-%57'sinin fiziksel şiddete, %24,3-%82'sinin sözel şiddete maruz kaldığı bildirilmektedir. Ayrıca yapılan çalışmalarda hastalar tarafından sağlık çalışanlarına yapılan sözel ve fiziksel saldırıların yarısının kayıt altına alınmadığıve resmi olarak kaydedilmeyen şiddet olaylarının %55-80'in üzerinde olduğu da bildirilmektedir. Ülkemizde yapılan çalışmalarda da; sağlık çalışanlarının %1,8 ile %59,2'sinin fiziksel şiddet, % 49,5 ile % 98,5' inin ise sözel şiddete maruz kaldıkları bildirilmektedir.

Sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin artmasına sağlık çalışanlarının;hasta ve ailesi ile sıklıkla zor koşullar altında,yakın ilişki içinde çalışması,24 saat kesintisiz hizmet verilmesi,stresli aile üyelerinin varlığı,aşırı kalabalık/rahatsız edici ortamlarda çalışılması,vardiya halindeyken yalnız veya az sayıdaki personelle çalışılması,sağlık bakım endüstrisinde maliyeti azaltma girişimleri nedeniyle hizmet sunumuna yansıyan eksiklikler,hizmet alımı için uzun beklemeler,aşırı kalabalık ve rahatsız edici bekleme odaları, fakir çevre dizaynı, yetersiz güvenlik önlemleri,toplumun şiddet içeren davranışlarının yasalarla sınırlanmamış olması, medya v.b gibi faktörler gösterilmektedir.

Sağlıkta şiddetin önlenmesinde;kurum içi güvenlik işleyişi hakkında iş akışı şemaları ve görev dağılımlarının belirlenmesinin, hastane girişlerinin mümkün olduğunca az sayıda olmasının, acil durumlar için emniyet sınırları ve çalışanların kaçabilecekleri kapıların olmasının, koridorların güvenliğinin kameralarla ve iyi ışıklandırmalarla sağlanmasının, acil durumlarda basılabilecek ziller, panik butonlar v.b olmasının, başta güvenlik görevlileri, acil çalışanları olmak üzere çalışanlara iletişim becerileri, öfke kontrolü ve özellikle öfkeli hasta ve hasta yakınıyla iletişim konularında eğitim verilmesinin, acil serviste hasta ve yakınları için "hasta bilgilendirme alanları" oluşturulmasının, sağlık çalışanlarının sağlık hizmeti sunumu esnasında şiddete uğraması halinde, acil verilmesi gereken hizmetler hariç olmak üzere hizmetten çekilme talebinde bulunabildiklerinin bilinmesinin v.b gibi faktörlerin etkili olduğu bildirilmektedir. Son yıllarda sağlıkta şiddetin

ürkütücü boyutlara ulaşması nedeni ile konuya dikkat çekmek amacıyla bu derlemede; sağlıkta şiddetin yaygınlığı, risk faktörleri ve önlenmesi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, şiddet, risk, önleme.

BARİATRİK CERRAHİDE VİTAMİNLER

Burcu Ateş Özcan
Okan Üniversitesi- Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Restriktif ve malabsorptif yöntemler kullanılan bariatrik cerrahide nütrisyonel durum bozukluklarının önemini unutulmamalıdır (Özellikle kombine olanlarda). Bariatrik cerrahi geçiren hastalarda protein, vitamin (A, D, E, B1, B6, FA, B12) ve minerallerin (Ca, Fe, Zn, Cu, Mg) diyetsel alımlarında azalma olduğu ve besin ögesi alımının besinsel gereksinimlerini karşılamada %50'nin altında kaldığı belirlenmiştir. En yaygın görülen yetersizlikler ise sekonder hastalıklara neden olabilmektedir.

Post op 8-15 hafta içinde kusmaya bağlı gelişen yetersiz B1 vitamini suplemantasyonuna bağlı B1 vitamini yetersizliği görülebilir. Eğer kusma devam ederse yetersizlik oral suplemantasyon rağmen devam edebilir. Tiamin yetersizliği, Wernicke's ensefalopatisi ve Korsakoff's sendromu gibi akut ve kronik ensefalopatilerin gelişmesi ile ilgilidir.

Başlangıçta yetersizliği yoksa, karaciğerde depoladığı için, B12 yetersizlikleri bir süre gözlenmeyebilir. Gelişen düşük B12 seviyeleri; yetersiz B12 alımı, diyet proteinlerinin bozulmuş hidrolizi ve intrinsink faktör miktarının ya da intrinsink faktör ve B12 arasındaki etkileşimin yetersizliği ile ilişkili olabilir.

Gastrik bypass'ı takiben folik asit yetersizlikleri nadiren görülür (<%1). Folik asit yetersizliği periferal nöropati ve miyelopati ile ilişkilidir. Oral folik asit (FA) suplementasyonu referans aralığa ilerlemede etkin bir gelişme sağlar. FA suplemantasyonu B12 yetersizliğini maskeleyebilir ve nörolojik hasar ilerlemesine sürükleyebilir.

Ca malabsorbsiyonu olan hastalarda D vitamini yetersizliği hipokalsemiyi arttırabilir. Hipokalsemi ve D vitamini yetersizliği sekonder hiperparatirodizme neden olabilir. Bu sebeple bu hastalarda potansiyel Ca ve D vitamini absorbsiyon eksiklikleri dikkatli düşünülmeli ve etkin tedavi uygulanmalıdır.

Cerrahi sonrası 6-12.aylarda düşük vit. E düzeyleri görülmüştür (5-10 yıl sonunda görülmemektedir.) Yetersizlik durumlarında derin tendon refleksleri, trunkal ve ekstremite ataksisi, titreşim ve pozisyon duyusunda azalma, oftalmopleji, kas güçsüzlüğü, ptosis ve dizartri ile karşılaşılır.

Özet olarak; mikro besin ögesi yetersizlikleri bariatrik cerrahi sonrası yaygındır ve birçok pre ve post op bariatrik cerrahi hastasında mikro besin ögesi testi yapmak ve gerekli noktalarda multivitamin ve mineral suplementasyonu uygulamak besin yetersizlikleri ve aneminin önüne geçmede etkilidir.

Bariatrik cerrahide hastalarının düzenli ve dikkatli takip edilmesi ve multidisipliner çalışma şekli gerekli ve şarttır.

Anahtar Kelimeler: Bariatrik cerrahi, morbid obezite, mikro besin ögeleri, vitaminler

YENİDOĞANIN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ GELİŞİMSEL BAKIM UYGULAMALARI KAPSAMINDA FİZİKSEL ÇEVRENİN DÜZENLENMESİ

Ayla KAYA[1] ,Şerife Tutar Güven[1] ,Ayşegül İŞLER DALGIÇ[1]
[1]*Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı*

Yenidoğan bebekler için doğumdan itibaren olumlu bir fiziksel çevre yaratmak bebeğin kendini güvende hissetmesi, ebeveynleriyle güçlü bağ kurması, fiziksel ve psikososyal gelişimi için önemlidir. Yenidoğanın fiziksel çevre düzenlenmesinde amaç, bebeğin çevresinin yeni ayrıldığı uterus ortamına benzetilmesidir. Yapılan çalışmalarda yenidoğanın beyin gelişiminde çevresel faktörlerin önemli etkisi olduğu belirtilmiştir.

Bu derlemenin amacı, yenidoğanın bireyselleştirilmiş gelişimsel bakım uygulamaları kapsamında fiziksel çevrenin düzenlenmesine ilişkin verilerin kavram haritası ile sunulmasıdır.

Bu derlemedeki verilerin kavram haritası olarak sunulması planlanmıştır.

Dokunma, bebeklerde ilk gelişen duyudur ve yenidoğanın önemli çevresel girdilerindendir. Yenidoğan bebekler

dokunulmaktan ve okşanmaktan çok hoşlanırlar. Tüm bu nazik uyaranlar yenidoğanın güvende olma duygusu ve anne-bebek bağlanması açısından önemlidir. Bebeğe dokunurken nazik olmalı, ani tutma ve çekme davranışlarından kaçınılmalıdır. Aşırı ışık/gürültü gibi uyaranlar yenidoğan için çevresel tehlikelerdendir. Yenidoğanın dokunmadan sonra en iyi gelişen duyusu işitmedir. Yenidoğan anne karnındayken onun kalp atışlarını, sesini vb. algılar ve bu sesleri tekrar duyduğunda sakinleşir. Yenidoğanın yanında çalan cep telefonu, televizyon, yüksek sesle konuşmak, kapıların çarpılması vb. etmenler yenidoğanın rahatsız olmasına ve ileride davranış problemleri, motor becerilerde azalma gibi durumlara neden olabilmektedir. Dokunma ve işitmeden sonra yenidoğanı en çok etkileyen çevresel etken görmedir. Uterus içinde ışıktan korunan bebek doğduğunda yoğun ışığa maruz kalır. Sürekli parlak ışık yenidoğanın uyku düzenini ve kilo alımını olumsuz etkiler. Ortamdaki ışık ve gürültünün azaltıldığı çalışmalarda, yenidoğanın daha hızlı kilo aldığı, beslenme süresi ve uykusunun daha düzenli olduğu bulunmuştur. Koku ve tat birbirinden ayrılmaz iki duyudur ve yenidoğanın çevresini deneyimlemesinde önemlidir. Her yenidoğan annesinin sütünün kokusunu ve tadını ayırt edebilir. Hoş olmayan kokularda tepki gösterir, kalp ritminde artma gibi değişiklikler olur. Bu nedenle yenidoğan deodorant, alkol gibi keskin kokulardan uzak tutulmalıdır. Yenidoğan bebek tatlı solüsyonları tercih ederken ekşi, acı tatlardan hoşlanmaz, strese girer. Bu bağlamda yenidoğan hemşiresinin tüm bu konularla ilgili ebeveynleri ve diğer sağlık çalışanlarını bilgilendirmesi yenidoğan sağlığı açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yenidoğan, Gelişimsel Bakım, Fiziksel Çevre, Hemşire

POSTPARTUM AĞRI ve EMZİRME

Funda Evcili[1], İlkay Yurtsever[2]

[1]*Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, Sivas, Türkiye*
e-mail: *fundaevcili@hotmail.com*

[2]Hemşire, Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Yükseklisans Öğrencisi, Sivas, Türkiye
e-mail: ilkayyurtsever@hotmail.com

Gebelik sırasında meydana gelen fizyolojik değişikliklerin doğumu izleyen ilk 6-8 hafta içinde tekrar eski halini almasına "involüsyon" denir. En önemli involüsyon, uterusta gerçekleşmektedir. Uterus, gebelik öncesi normal fonksiyonlarına ve ölçülerine dönebilmesi için doğumun hemen ardından hızlı bir involüsyon sürecine girmektedir. Doğumu takiben uterusta hissedilen kontraksiyonlar, involüsyonunun önemli bir habercisidir. Kontraksiyonlar, oksitosin hormonunun salınımına paralel olarak ortaya çıkmakta, doğum sonu kanamanın önlenmesinde hayati bir önem taşımaktadır. Uterin kontraksiyonlar, abdomende kramp tarzı ağrı (afterpain) şeklinde algılanmaktadır. Ağrılar ilk 12 saat içinde oldukça şiddetli olabilmekte, ortalama ilk dört gün boyunca kadın tarafından belirgin olarak hissedilmektedir. Doğum sonu ağrı, kadının fiziksel / mental iyilik halini ve yenidoğanın bakım gereksinimlerini karşılayabilme gücünü olumsuz etkilediği için önemli bir problemdir.

Doğum sonu ağrı, emzirme davranışı ile yakından ilişkilidir. Emzirme sırasında posterior hipofizden salınan oksitosin hormonu, uterin kontraksiyonları uyarmakta, kontraksiyonlar kadında ağrı ve rahatsızlık hissinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Emziren kadınlarda genellikle bele, göğüse ve alt abdomene yayılan doğum sonu ağrılar emzirmeyen kadınlara göre oldukça yoğun şekilde hissedilmektedir. Doğum sonu ağrı uzarsa nöro-hormonal stres tepkisine neden olabilmektedir. Bu durum anksiyete, uykusuzluk ve yorgunluğuna yol açmakta, depresyon riskini artırmaktadır. Emzirme ile artış gösteren doğum sonu ağrı, kadınların emzirme konusunda isteksizlik yaşamasına da neden olabilmektedir. Annenin ağrı

yaşayacağı korkusu ile emzirmeyi reddetmesi, yenidoğanın anne sütünden mahrum kalmasına neden olmaktadır. Yetersiz anne sütü ile beslenen bebeklerde hipoglisemi, hiperbilirubinemi riski artmaktadır. Emzirmenin anne ve bebek arasında ilişki kurmayı ve bağlanmayı güçlendiren bir rolü vardır. Doğum sonu ağrı nedeniyle emzirilmeyen bebekler anneleri ile etkili bağlanma sürecini başlatamazlar. Emziremeyen bir annede suçluluk, anksiyete ve hüzün gibi duygu durum değişiklikleri yaşanma olasılığı da artış göstermektedir.

Doğum sonu ağrı nedeniyle emzirme sürecinde yaşanabilecek problemler sağlık profesyonellerinin dikkati ile erken dönemde tanılanabilir ve bireyselleştirilmiş bakım girişimleri çözüme kavuşturulabilir. Postpartum kliniklerde çalışan hemşireler ve ebeler doğum sonu ağrının anne / yenidoğan üzerinde olumsuz etkilerini önlemede önemli sorumluluklara sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Postpartum, Uterin Kontraksiyon, Ağrı, Emzirme, Öz Yeterlilik

IS FIXATION AWAY FROM CARCINOGENESIS POSSIBLE?

Ceren UĞUZ GENÇER, Yelda DERE**, ÖZCAN DERE***, Volkan KARAKUŞ****, Özgür İLHAN ÇELİK**, Serkan YAŞAR ÇELİK***

** Department of Anatomy, Mugla Sitki Kocman University, Faculty of Medicine- Mugla,Turkey*

*** Department of Pathologhy, Mugla Sitki Kocman University, Faculty of Medicine,-Mugla, Turkey*

**** Department of General Surgery, Mugla Sitki Kocman University, Faculty of Medicine –Mugla,Turkey*

***** Department of Hematology, Mugla Sitki Kocman University, Faculty of Medicine – Mugla, Turkey*

cerenuguz@gmail.com

Buffered formalin, which is the most widely used fixative was accepted as the most ideal one except the side effects. As the "European Composites Industry Association" announced the the carcinogenic and mutegenic effects of formaldehyhde to a higher level in 2014, the studies searching for another alternative became more and more important. We aimed to compare six solutions for their ability of fixation. Six fixatives (Glyofix, F13, PBE, modified Carnoy, modified Methacarn, buffered formaline) were used for the fixation of the tissues excised from 6 western albino rats. The morphological features, nuclear and cytoplasmic details, and immunohistochemical expression profliles were revised and the solutions were scored for their ability of fixation. Modified Methacarn which is a methanol based fixative was the closest to formaldehyde especially for the fixation of solid organs. Glyofix was the most applicable solution for lymphoid organs such as thymus and spleen but modified Carnoy was the ideal one for bone marrow fixation. Buffered formaline was generally the most suitable solution for tissue fixation.

The carcinogenic and mutagenic category of formaldehyde were raised in 2014. After this, new researches focusing on the alternative fixation became one of the most popular topics. Because no other optimal (easily applicable and cheap) alternative was still not found, searching for other options is still one of the most important targets of many studies.

Keywords: Fixative, Formaldehyde, Glyofix, F13, Modified Carnoy

HEMŞİRELİKTE MOBBİNG VE CİNSİYET İLİŞKİSİ

Tulay.Hashemi, Dilek Ekici

[1]Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, tulay.hashemi@gmail.com

[2]Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, docdrdilekekici@gmail.com

İş yerinde psikolojik şiddet olarak ifade edilen mobbing, taraflardan biri olan zorbaların, mağdurlara sistemli ve sürekli bir şekilde uyguladıkları, gizli ve incelikli birçok zorbalık davranışını içerir. Çoğu kez üstler veya aynı kademedeki çalışanlar ile yaşanan çatışma sonrasında başlayan ve mobbinge dönüşen bu davranışlar, mağdurların çeşitli psikosomatik semptomlar sergilemesine neden olmaktadır. Mobbingin daha çok insan kaynağına ihtiyacı olan otel, banka, ulaşım, eğitim ve sağlık gibi sektörlerde görüldüğü bilinmektedir. Hemşireler de yoğun insan kaynağı ihtiyacı olan sağlık sektöründe, iş gücünün büyük bir kısmını oluşturmakta ve mobbingden mustarip olmaktadırlar. Ülkemizde daha

çok kadınların oluşturduğu hemşirelik mesleği üyelerinin, mobbinge maruz kalması konusunda cinsiyetin rolüne ilişkin ise yapılan çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmaktadır.

Hemşirelerin ruh sağlığı sadece kendilerini değil, toplumu da yakından ilgilendirmektedir. Hemşirelerin ruh sağlıklarının iyi olmaması, sundukları sağlık hizmetinin niteliğini de olumsuz olarak etkilemekte, iş hayatında ciddi problemlere neden olmaktadır.

Literatürdeki araştırmaların sonuçları incelendiğinde hemşirelerin yoğun bir şekilde mobbinge maruz kaldıkları, çalışmaların bazılarında erkeklerin, bazılarında kadınların daha fazla mobbinge maruz kaldığı sonucunun çıktığı görülmektedir.

Araştırmalar farklı değişkenler, yöntemler, örneklemler ve desenleri içerdiğinden sonuçları birbiriyle çelişebilir. Küçük ölçekli çalışmalar nadiren kesin cevaplar verebilir. Bu durumda gerekli olan, yeni çalışmaları artırmak değil, birikmiş çok sayıdaki çalışma bulgularını anlamlandırabilmektir. Bu ise meta-analiz çalışmalarıyla mümkündür. Bu konu ile ilgili olarak da alan yazındaki çalışmaların derlenip, cinsiyetin, hemşirelerin mobbing davranışları ile karşılaşmasında etkili olup olmadığı bir meta-analiz çalışması ile incelenmesi uygun olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mobbing, psikolojik şiddet, hemşirelik, cinsiyet.

THE IMPORTANCE OF NUTRITION IN RHEUMATOID ARTHRITIS

Tuba AYDIN[1], Buket GÖNEN[2], Uğur GÜNŞEN[3]

[1]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*
taydin@bandirma.edu.tr

[2]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*
bgonen@bandirma.edu.tr

[3]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*
ugunsen@bandirma.edu.tr

Rheumatoid arthritis (RA) is a chronic inflammatory disease characterized by inflammation, swelling and functional deterioration, especially in joints such as hands, wrists, feet, knees, kubitus, ankles and shoulders. Rheumatoid arthritis, osteoporosis and cardiovascular diseases, because it is also related to public health is an important disease. A balanced diet provides adequate intake of nutrients. Proper nutrition of the patient plays an important role in relieving the symptoms of the disease, combating the effects of treatment and reducing the risk of complications. In patients treated with corticosteroids, calcium and vitamin D can be prevented from anemia when supplemented with iron, and bone mineral loss can also be reduced. Balanced rest, exercise and healthy nutrition programs are inseparable parts of the treatment of patients with rheumatoid arthritis, as bone mass recovery, bones and joints are provided at this site. In particular, fatty acid supplementation can improve symptoms and sometimes reduce drug use. Increasing consumption of fruits and vegetables, as well as adequate intake of vitamins and other trace elements, reduces the risk of developing the disease. In patients with rheumatoid arthritis, iron, vitamin C (in case of anemia) as well as calcium, zinc, B vitamins and other antioxidants are necessary in a balanced diet rich in n-3 fatty acids.

Key words: Rheumatoid arthritis, Nutrition, Vitamin, Mineral, Fatty acid

ŞİDDET DOĞASINDA BİR KAVRAM: OSTRASİZM

[1]Gül ERGÜN,

[1]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Burdur*
Email: ergun@mehmetakif.edu.tr

Sosyal dışlanma (ostrasizm); işsizlik, gelir ve mal varlığı yetersizliği gibi ekonomik nedenler; eğitimsizlik, yaş ve cinsiyet gibi bireysel nedenler; sosyal güvence eksikliği ve toplumsal destek yoksunluğu gibi sosyal ve kurumsal nedenler ve politik haklardan yararlanamamak ve politik karar alma mekanizmalarına katılamamak gibi politik nedenler neticesinde ortaya çıkmaktadır (Şahin, 2009). Sosyal dışlanma bazen şiddete uğrayan bireylerin toplumdan izole edildiği, yalnızlığa itildiği ve birçok psikopatolojilerle karşılaşma olasılığının olduğu bir süreçte de karşımıza çıkabilir (McLeod 1984).

Bu derleme türündeki araştırmanın amacı ülkemiz literatüründe yer almayan ostrasizm kavramının şiddetle ilişkisini açıklamak ve ostrasizme karşı psikiyatri hemşiresinin rollerini tanımlamaktır.

Araştırma, 01.02.2018-01.03.2018 tarihleri arasında ulusal ve uluslararası literatür incelenerek, çeşitli makale ve kitaplarda ki bilgilerden yararlanılarak yapılmıştır.

Bireyin olumlu pozitif ilişkiler kurmasını ya da temel deneyimlerinden biri olan gruba ait olma isteğini engelleyen en önemli faktörlerden biri sosyal reddedilme ya da ostrasizm yaşamasıdır. Başkaları tarafından dışlanma ve önemsenmeme olarak tanımlanabilecek ostrasizm, birçok bireyin karşılaştığı, pek çok farklı grupta ve ortamda yaşanan güçlü bir olgudur. Birey yaşamının sadece belirli bir döneminde değil her döneminde ostrasizm yaşayabilir (Büyükcebeci, Engindeniz, 2017). Maslow'un gereksinimler piramidinde yer aldığı gibi sevme, sevilme ihtiyaçlarını karşılayamaz ve sosyal reddedilme sürecini deneyimlerse şiddete eğilimli olabilir (Warburton, Williams, Cairns, 2006). Diğer taraftan şiddete uğrayan bireyde ostrasizm deneyimleyerek yalnızlığa yönelebilir (Twenge et al., 2007; Williams, 2007). Ostrasizm şiddetin sonucu olabileceği gibi, şiddete nedende olabilmektedir. Psikiyatri hemşireleri şiddet ve özellikle gün geçtikçe prevelansı artan aile içi şiddetle ilgili riskli grupları erken tarama programları ile tanımlayarak bireylerin şiddet eğilimlerine ve bireylerin psikolojik sağlamlıklarının geliştirilmelerine yönelik desteklenmelerine müdahale planları geliştirmelidir (Öz ve Yılmaz, 2009). Şiddetin yaşandığı vakalarla karşılaştığında, özellikle ülkemizde ve dünyada kullanımı giderek artan bilişsel-davranışçı temelli psikoeğitim, öfke kontrolü, duyguları tanıyabilme ve kontrol edebilmeyi destekleyen psikoeğitim modülleri oluşturmalıdır (Demiralp ve Oflaz, 2007).

Anahtar kelimeler: Şiddet, Ostrasizm, Psikiyatri Hemşiresi

TESTİS DOKUSUNDA OKSİDATİF STRES ÜZERİNE KUERSETİNİN VE 2600 MHZ (4.5 G) ELEKTROMANYETİK ALAN ETKİLERİNİN HİSTOLOJİK AÇIDAN İNCELENMESİ

İrem Postacı[1], Özlem Coşkun[2], Nurgül Şenol[3], Melda Azman[1], Selçuk Çömlekçi[2]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyomühendislik Anabilim Dalı

[2]Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümü

[3]Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Çalışmamızda 2600 MHz (4.5 G) mobil telefon yayınımına maruz kalan ratların testis dokusu üzerine etkilerinin belirlenmesi ve bu etkileri önlemede antioksidan olan kuersetin (3,3',4',5,7-pentahidroksi flavon)'in etkisinin histolojik yöntemlerle incelenmesi amaçlandı. Bu çalışmada, 32 adet erişkin erkek *Wistar-Albino* tipi rat, her grupta 8 rat bulunan dört gruba ayrıldı. Birinci grup (kontrol grubu) sıçanlara herhangi bir işlem uygulanmadı. İkinci grup (sham grubu) sıçanlar, deney süresi boyunca (30 gün), her gün bir saat süreyle elektromanyetik alan (EMA) etkisine maruz bırakılmadan EMA düzeneği içinde tutuldu. Üçüncü grup (EMA grubu) sıçanlar, deney süresi boyunca her gün bir saat süreyle 2600 MHz'lik EMA etkisine maruz bırakıldı. Dördüncü grup (EMA+ Qu grubu) sıçanlara ise her gün günlük tek seferde gavaj yöntemi ile 100 mg/kg/gün kuersetin verilmiş ve ardından bir saat süreyle 2600 MHz EMA etkisine maruz bırakıldı. 30. günün sonunda sakrifiye edilen hayvanlardan; histolojik incelemeler için testis dokuları alındı. Histopatolojik değerlendirmelerde tüm gruplarda hafif düzeyde hücrelerde dejenerasyon, tübüllerde dilatasyon, spermatogenik hücre konfigürasyonunda hücre dökülmeleri ve spermatogenik seriye ait hücrelerde yer yer açılmalar tespit edildi. Tüm gruplarda TNF-α immun pozitif hücre boyanması da zayıf reaksiyon oluşturmuştur. Sonuç olarak histolojik incelemelerde gruplar arasında farklılık olmamasından dolayı EMA'nın önemli bir hasar oluşturmadığı gözlendi.

Anahtar Kelimeler : —4.5 G, Kuersetin, Mobil Telefon, Rat, Testis

SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA GÖRÜLEN MESLEKİ ENFEKSİYONLAR

Eray CAN[1],Serhan AÇIKER[1]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü

Sağlık çalışanlarının meslek riskleri içinde enfeksiyonlar ve oluşturdukları hastalıklar önemli yer tutmaktadır. "Sağlık çalışanları yapılan çalışmalara göre toplumdan daha fazla risk altındadır. Sıklıkla hasta kanı ile direk temas etmek durumunda kaldıklarından dolayı, özellikle Hepatit B virüsü, Hepatit C virüsü ve HIV gibi kan ile bulaşan viral enfeksiyonların bulaşması açısından sürekli risk altındadırlar." Bu araştırmada sağlık çalışanlarında gözlenen mesleki enfeksiyonlara değinilmiştir.

Çalışmamız tanımlayıcı tipte bir çalışma olarak planlanmıştır. Araştırmanın verileri YÖK'ün Ulusal Tez Merkezi Arşivinden 'Sağlık Çalışanlarında İş Sağlığı ve Güvenliği, İş sağlığı, iş güvenliği ve sağlık çalışanları ve İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü Başkanlığı'nın 'Meslek Hastalıkları ve İş ile İlgili Hastalıklar Tanı Rehberi' incelenerek yapılmıştır.

Sağlık çalışanına enfeksiyon bulaşı en sık kesici veya delici aletler ile perkütan(deri geçişli) yaralanma sonucu gerçekleşmektedir. Perkütan yaralanma özellikle enjeksiyon, kan alma, iğne başlığının kapatılması, iğnelerin atım işlemleri, kirlilerin ve atık malzemelerinin taşınması, kan ve vücut sıvılarının enjektörden tüplere aktarımı gibi işlemler sırasında gerçekleşmektedir. En sık bildirilen yaralanma nedeni, iğne başlığının yeniden kapatılmasıdır.

Sağlık çalışanlarının mesleki sağlıklarını korumak için düzenli ve sürekli olarak tarama,tanı ve bağışıklama programlarının uygulanması gerekmektedir.Sağlık çalışanlarına düzenli aralıklarla mesleki iş güvenliği eğitim programları yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Mesleki Enfeksiyonlar, Hastane

THE ADENOSQUAMOUS CARCINOMA OF THE UTERINE CERVIX; REVIEW OF A RARE AND AGGRESSIVE TUMOR

Özgür İLHAN ÇELİK[1], Serkan Yaşar ÇELİK[1], Yelda DERE[1], Leyla TEKİN[1], Hakan CAMUZCUOĞLU[2], Ceren UĞUZ GENCER[3]

1:Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Medicine, Department of Pathology
2:Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Medicine, Department of Gynecology and Obstetrics
3:Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Medicine, Department of Anatomy

Uterine cervical cancer is the second most common cancer in women under 45 years-of-age. The first leading subtype of cancer in cervix is Squamous-cell-carcinoma(SCC) and the second common type is the adenocarcinoma. Adenosquamous carcinoma of the uterine cervix(ASC); is a rare tumor classified in the group of Other Epithelial Tumors in WHO-Classification-2014. It accounts for approximately 4% of all cervical cancers. We aimed to present the clinicopathological characteristics of ASC.

We reviewed the pathological materials of two patients diagnosed as ASC at Muğla Sıtkı Koçman University Education-Research Hospital. The patients were 31 and 52 years-old. The tumors of both patients were very big, originating from cervix, infiltrating through the endometrium to the whole myometrium, with angiovascular invasions and parametrial invasions. ASC is defined as a malignant-epithelial-tumor comprising both adenocarcinoma and SCC. It occurs in both young and old women.There appears to be a slight association with pregnancy. The precursor lesions are both Squamous-Intraepithelial Lesion(SIL) and Adenocarcinoma in-situ. Human-Papilloma-Virus Types16 and 18 are frequently identified. This tumor is grossly indistinguishable from adenocarcinoma and SCC. On microscopic examination, the glandular component of ASC is usually of endocervical type, but may be mucinous. The squamous component generally includes areas that are well-differentiated and contain either keratin pearls or sheets of cells with individual-cell-keratinization. To make the diagnosis of ASC; both SCC and adenocarcinomatous components must be recognised clearly.

ASC metastasize to pelvic-lymph-nodes twice as-frequently-as SCC or Adenocarcinomas. Despite the increase in pelvic lymph-node metastases, the prognosis in patients with ASC has not been significantly worse than that of patients with SCC or adenocarcinoma, although other series have reported a poorer prognosis associated with this tumor. However it has been suggested that adenosquamous differentiation may be a predictor of poorer outcome in carcinomas of a more advanced stage.

Key words: Adenosquamous carcinoma, Cervical Carcinoma, Adenocarcinoma,

KOLOREKTAL KANSERLERDE MOLEKÜLER PATOLOJİ: DERLEME

Serkan Yaşar ÇELİK[1], Özgür İLHAN ÇELİK[1], Yelda DERE[1], Leyla TEKİN[1], Özcan DERE[2]

1:Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Patoloji Anabilim Dalı

2:Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı

Kolorektal kanserler(KRK); ileri yaşlarda insidansı oldukça artan tümörlerdir. Genellikle öncül adenomatöz poliplerden kaynaklanırlar. Kolonoskopiyle erken tanı alan ve erken evre olgularda tedavi mümkündür. Genetik yatkınlığı ve ailede KRK hikayesi olanlarda erken yaşlarda gelişebilir. Etkilenen segmentin cerrahi rezeksiyonu temel tedavi yaklaşımıdır. İleri evre olgularda adjuvan tedavi yaklaşımları mevcuttur.

Yeni tedavi alternatiflerinin kullanıma girmesiyle histolojik biyobelirteçlere ek olarak giderek önem kazanmakta olan moleküler/genetik biyobelirteçleri derlemek ve tartışmak.

KRK gelişimine sebep olan genetik değişiklikler üç grupta incelenebilir ;

1-Tümör süpresör gen aktivitesinin azalması/kaybolması(APC,p53,DCC)

2-Protoonkogenlerde oluşan değişiklikler(K-ras, N-ras)

3-DNA onarımıyla(mismatch-repair) ilgili genlerdeki değişiklikler.

KRK'lar hücre çoğalması, farklılaşması, metabolizması ve ölümünü düzenleyen sinyal yolaklarında görev alan genlerde meydana gelen bozuklukların birikmesi sonucunda gelişirler. Bu yolaklardan en önemlileri; Wnt,TGF,p53,PIK3 ve RTK-RAS'tır. Genetik olarak en sık etkilenen genler ise APC,KRAS,p53,BRAF,PIK3CA,SMAD4,ARIAD1A ve FBXW7'dir. Epitel hücresinin neoplazik sürece girmesi için gerekli olan genetik değişimler birbirinden farklı iki mekanizmayla açıklanmıştır: a-Kromozomal kararsızlıklar(genomic instability):[Vakaların %85'inde bulunur. Kromozom sayı ve yapısında delesyon/translokasyon gibi değişikliklerden ibarettir. Adenom-karsinom sekansından gelişen tümörler bu gruptadır. Mekanizması; Onkogen aktivasyonu (*KRAS,PIK3CA*) veya tümör-supresör-gen inaktivasyonudur(APC,SMAD4 ve Tp53) Sporadik KRK'ların ve Familyal-adenomatöz-polipozis hastalarının kanser yolağıdır.] b-Bazı karmaşık DNA mutasyonları ve diploidinin artmasıyla kendisini gösteren değişiklikler(Microsatellite instability-MSI):[DNA-tamir-genlerinde defekt vardır. Sporadik(BRAF-mutasyonu) veya herediter olabilir. MSI; dokulardan elde edilen DNA'lardan polimerize-zincir-reaksiyonu(PCR) ile çoğaltılan amlikonların karşılaştırılmasıyla değerlendirilir. Bu test dışında Patolojide immünohistokimyasal olarak DNA hatalı-eşleşme-tamir proteinleri(MLH1,PMS2, MSH2 ve MSH6) kanserli dokuda çalışılabilmektedir.]

MLH1 ve MSH2 mutasyonları HNPCC(Lynch) sendromlu KRK'ların %85-90'ında, sporadiklerin %10-15'inde görülmektedir. Bu mutasyonu bulunanların hayatları süresince KRK oluşma riski %70-90 arasındadır. Bu nedenle mutasyonlu hastaların erkenden belirlenmesi; KRK erken tanı ve etkin tedavisini sağlayabilecektir. Ayrıca defektif-DNA-hatalı-eşleşme-tamir mekanizması gösteren KRK'lı hastalar 5-Florourasil adjuvan-tedavisinden fayda görmedikleri gibi aksine ilacın yan etkilerinden dolayı zarar görmektedirler. Bu yüzden adjuvan tedavi verilecek hastalarda tedavinin planlanması açısından genetik durumlarının belirlenmesi oldukça önemlidir. Artık MSI da KRAS ve BRAF gibi bağımsız prognostik belirteç olarak tanımlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kolorektal karsinom, Moleküler Patoloji, Genetik.

TÜRKİYE' DE YAŞAYAN SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN YAŞADIĞI SAĞLIK SORUNLARININ HALK SAĞLIĞI BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ

Savaşın sonuçlarından kaynaklanan sağlık sorunları, günümüzde tüm dünyayı ilgilendiren küresel bir sorun oluşturmaktadır. (Merill S, Hodge GD.). Savaşlardan kaynaklanan sağlık sorunları, ölüm, yaralanma, hastalıklar gibi bireylerin tüm yaşamını etkileyen uzun dönem etkilere neden olmaktadır (Merill S, Hodge GD.). Savaş, insanların kitleler halinde kendi ülkelerini terk ederek başka ülkelere iltica etmelerine yol açmakta ve mülteci olarak yaşamalarına neden olmaktadır. (Türkoğlu, 2011:101-109). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) raporuna göre: Dünyada 2014 yılı sonunda 65.3 milyon insan zorunlu olarak yer değiştirmek zorunda kaldığını, yüzde 47'sinin kadınlardan oluştuğunu bildirmiştir. Bu istatistikler göç eden mültecilerin yaklaşık yarısını oluşturan kadınların karşılaştığı fiziksel, sosyal ve psikolojik sorunların üzerinde önemle durulması gerektiğini göstermektedir.(Bilican ve Ayan, 2016; Çelik ve Sevil, 2016).

Bu çalışma, Türkiye' de yaşayan Suriyeli mülteci kadınların yaşadığı sağlık sorunlarına halk sağlığı bakış açısıyla yönelik olarak çözüm önerileri bulmak amacıyla planlanmıştır.

Çalışmada literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Konu ile ilgili araştırmalara ulaşmak için Türk Tıp Dizini, Google Akademik, YÖK Tez Tarama, Pubmed, Google Scholar, EBSCO Host, Web of Science veri tabanlarında; "Suriyeli mülteci", "göç", "sağlık", "kadın sağlığı" ve "halk sağlığı" anahtar sözcükleri Türkçe olarak kullanılmıştır.

Literatür incelendiğinde, mülteci kadınların üreme sağlığı sorunları, bulaşıcı hastalıklar, yetersiz doğum sonu bakım, sosyo-ekonomik açıdan yaşanan sorunlar, çocuklarının bakım ihtiyacını karşılayamama, yalnızlık, istismar, istenmeyen gebelikler gibi halk sağlığı sorunlarıyla karşılaştıklarını göstermiştir.

Son yarım yüzyılda yaşanan savaşlar ve karşılaşılan sömürüler nedeniyle göç de yaşanan en önemli değişimlerden birisi kadın göçünde yaşanan artış göze çarpmaktadır. Mülteci kadınların yaşadıkları bulaşıcı hastalıklardan korunma, sanitasyon, aile planlaması yöntemleri, istismar gibi halk sağlığı sorunları önemle ele alınması gereken bir konudur. Bu hassas ve önemli gruba koruyucu sağlık hizmetleri sürekli olarak kişilerin kolay erişebileceği şekilde sağlanmalıdır. Koruyucu sağlık hizmetlerinde çalışan deneyimli sağlık profesyonellerinin aktif rol alması ve sunulan hizmetlerin sağlık eğitimleri ve farkındalık ile desteklenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Göç, kadın sağlığı, Suriyeli mülteci, sağlık, halk sağlığ

A RESEARCH ON THE BACTERIOLOGICAL QUALITY OF SOURCE AND NETWORK WATER

Aysel Gülbandılar[1], Ahmet Sinan Kılıçoğulları[1], Ayşenur Yavaş[1], Havva Çetinkaya[1], Mine Sarı[1], Mihriban Sarıkaya[1] ,

[1] Department of Food Technology, Altıntaş Vocational School, Dumlupınar University, 43800 Altıntaş Kütahya, Turkey

In this study, water samples were collected from different sources and network water at the same points in Kütahya province for regular and sterile conditions for three months. The samples were analyzed by bringing to the Altintas Vocational School laboratory in the cold chain and they were aimed to evaluate the bacteriological qualities of these waters. The results will be evaluated according to criterion of ''Regulation on the Quality of Water Intended for Human Comsumption''. The presence of coliform bacteria is closely related to the hygiene of the water. For this reason, it is considered that bacteriological control of the source waters should be carried out more frequently in terms of public health.

***Keywords*:** water quality total coliform, drinking water,

BASINÇ YARASI GELİŞME RİSKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE ÖLÇEK KULLANIMI

Elçin EFTELİ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Basınç yaraları, tüm dünyada sağlık bakım kurumlarında önemli bir sağlık sorunu olmakla beraber, yatağa bağımlı hastalarda karşımıza çıkan en önemli komplikasyonlardan biridir. Hemşireler, basınç yarası gelişimini önlemede önemli rol ve sorumluluğa sahip olan sağlık profesyonelleridir. Basınç yaralarını önlemek için düzenli bir şekilde risk değerlendirmesi yapılması ve önleyici uygulamaların erken dönemde başlatılması gerekmektedir.

Risk değerlendirme ölçeklerinin kullanılması, basınç yarası gelişimi açısından risk altında olan bireyleri belirlemek için yapılan değerlendirme sürecinin önemli bir bileşenidir. Basınç yarasını önlemeye yönelik geliştirilen tüm rehberler basınç yarası riski taşıyan bireylerin saptanmasında geçerli ve güvenilir bir risk değerlendirme aracının kullanımını önermektedir. Risk değerlendirme aracı, hemşirenin hastanın durumunu ve basınç yarası gelişme riskini sistematik olarak değerlendirmesine yardımcı olmaktadır.

Amerika Ulusal Basınç Yarası Tavsiye Paneline göre; ideal bir risk değerlendirme aracının ayırt etme gücünün, duyarlılık ve özgüllük değerlerinin yüksek olması gerekmektedir. Bunun yanında ölçeğin hızlı ve kolay uygulanabilir olması da önem taşımaktadır.

Kliniklerde geniş bir kullanıma sahip olan Norton ve Braden ölçekleri yaygın bir şekilde test edilmiştir. Literatürde Braden ölçeğinin dahili-cerrahi klinikler, yoğun bakım ve bakım evleri gibi farklı alanlarda, geniş yaş aralığında değerlendirilmiş ve farklı kesme puanlarına sahip oldukları, Norton ve Waterlow ölçeğinin gözlemciler arası uyumunun düşük olduğu Waterlow ölçeğinin duyarlılığının yüksek olmasına rağmen düşük özgüllüğe sahip olduğu belirlenmiştir. Yoğun bakım kliniklerinde yapılmış geçerlilik güvenirlik çalışmaları değerlendirildiğinde; duyarlılığın Waterlow, özgüllüğün Douglas, pozitif tahmin değerinin Fragmment, negatif tahmin etme değerinin Douglas ölçeğinde en yüksek olduğu belirlenmiştir Literatürde geniş ölçüde kullanılması önerilen bazı risk değerlendirme ölçeklerinin riskli hastaları belirleme ve koruyucu önlemleri almada pek çok hastada etkisiz ve yetersiz kalabileceği belirtilmektedir.

Mevcut ölçeklere göre daha basit, kolay kullanıma sahip, geçerli ve güvenilir ölçeklerin geliştirilmesi ve kullanımının arttırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

GREYFURT KABUĞU YAĞININ MİKROKAPSÜLLENMESİ ÜZERİNE YÜZEY AKTİF MADDELERİN ETKİSİ

Okan Bayram[1], Elif Köksal[1], Fethiye Göde[2]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kimya ABD, Isparta
[2]Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fak., Kimya Bölümü, Isparta

Mikrokapsül, polimer bir duvar ve bu duvar içerisinde koyulmuş bir çekirdek materyalinden oluşur [1]. Günümüzde eczacılık, ilaç, kozmetik gibi sektörlerde mikrokapsülleme çalışmaları kullanılmaya başlanmıştır. Greyfurt kabuğu yağının özellikle cilt ve saç bakımındaki önemli etkileri sayesinde kozmetik endüstrisinde kullanılmaya başlanması, bu yağa olan ilgiyi arttırmaktadır.

Malzemelerin kapsüllenmesi için çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Bunlar içerisinde koaservasyon yöntemi en eski ve sıklıkla kullanılan bir yöntemdir [2]. Çalışmamızda kullanılan koaservasyon yöntemi zıt yüklü iki kolloidin [3] etkileşmesinden kaynaklanan kompleks koaservasyon yöntemidir. Bu çalışmada, greyfurt kabuk yağı içeren mikrokapsüllerin jelatin ve arap zamkı biyobozunur doğal polimer karışımları kullanılarak kompleks koaservasyon yöntemi ile oluşturulması amaçlanmıştır. Mikrokapsüllerin üretimi sırasında, emülsiyonu oluşturmak için farklı derişimlerde (% 0.3(w/v), % 0.5(w/v) ve %0.7(w/v)) PVA, SDS, Tween-20 yüzey aktif maddeleri kullanılarak bunların mikrokapsülasyon oluşumuna etkileri araştırılmıştır.

Çalışma kapsamında üretilen mikrokapsüllerin morfolojik özellikleri ve oluşumları optik mikroskop ve taramalı elektron mikroskobu (SEM) ile analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mikrokapsül, Kompleks Koaservasyon, Greyfurt Kabuğu Yağı, Jelatin, Arap Zamkı

AZERBAYCANDA PETROL VE DOĞALGAZ ÜRETİMİ VE NAKLİ TESİSLERİNDE ÇALIŞAN SAĞLIĞININ ORGANİZASYONU

Ramiz Aliyev, Azer Abdullayev, Vafa Paşaeva, Güney Gurbanlı, Narmina Gula
(Türk-Amerıcan Medıcal Center)
Baku/AZERBAYCAN
ramiz_askeroglu@yahoo.com

Azerbaycan eski çağlardan beri petrol çıkarma ile anılmıstır ve bununla ilgili ilk belgeler IX yüzyıla aittir. Son yüzyılda Azerbaycanda petrol ozel ekipman yardımı ile elde edilmektedir. Bu bölge için önemli bir tarih olan 1994. yıl 20 Eylül-de Batılı şirketlerle ve kardeş ülke Türkiye ıle çok avantajlı olan `Yüzyılın Sözleşmesi` imzalandı. O dönemden beri Dünyanın petrol merkezlerinden biri olan Azerbaycan 14 ülkeden 30 petrol şirketleri ile işbirliği yapmaktadır. Aşağıdakı tüm bilgiler sağlık hizmetleri çalışmaları ve petrol endüstrisinin işçi sağlığı ilkelerini tanıtmak için verilmiştir. Azerbaycanin Devlet Petrol Şirketi (SOCAR) Türkiye Petrolleri A.O.(TPAO), BP, TEKFEN ve diğer uluslararası petrol-gaz şirketleri ile işbirliği halindedir. Azeri-Çıraq, Güneşli, Şahdeniz-1, Şahdeniz-2 ve diğerleri petrol ve gazın elde edildiği yerlerdir. Petrol üretimi kimyasal maddelerle ilişkili olduğu için deri, göz, kardio-pulmonar sistem hastalıklarının profilaksisi ve önlenmesi önem taşıyor.Bu sebebten karada çalışan ofshore petrol ve gaz platforması işçileri duzenli olarak medical Check Up görmektedirler.Prosedurun tamamında işçinin görev kabiliyyetinin yerinde olduğunu belirten tıbbi sertifika veriliyor. Sertifika İngiltere`de eğitim almış ve OİL AND GAS UK uluslararası veb sitesinde kayıtlı olan hekimler tarafından gercekleştiriliyor. Gerekli güvenlik önlemlerinin gözetilmesine ragmen çalışanlar yaralanmalarla karşı-karşıya kalabilmektetirler. İstatistiklere göre yaralanmaların ana türlerini çürükler, gerilmeler, parezler, gözlerde küçük yabancı cisimler ve nadiren daha ciddi travmalar teskil etmektedir. Tüm çalışma sitelerinde ilk yardım saglık merkezleri vardır . İhtiyaç durumunda helikopter ve hızlı reanimobillerle hastaları tahliye etmek mumkündür. Yatılı tedavi gerektiginde hastalar tam donatımlı olan Merkezi Neftçiler (Petrol Işçileri) Hastanesine taşınmaktadır.

Azerbaycan`ın Petrol ve Gaz Endüstrisinin gelişiminin hiçbir sağlık itkisi olmadan ve tüm sağlık güvenlik standartlarına uygun olarak progresif hızla ilerleyeceği güvenle söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Çalışan sağlığı, Özel ve Kamu işbirşiği, Petrol ve Gaz endüstrisi

ALERJİK REAKSİYONLARDA PROBİYOTİKLERİN ROLÜ

Tuba AYDIN[1], Buket GÖNEN[2], Uğur GÜNŞEN[3]
[1]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye taydin@bandirma.edu.tr*
[2]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye bgonen@bandirma.edu.tr*
[3]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye ugunsen@bandirma.edu.tr*

Probiyotikler yeterli düzeyde alındıklarında konakçı sağlığı üzerinde olumlu etkileri olan ve bağırsak sisteminin mikrobiyal dengesini sağlayan canlı mikroorganizmalardır. Yapılan son araştırmalarda, barsak mikroflorası ve alerjik duyarlılık arasında bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Probiyotiklerin alerjik hastalıklar üzerine etkisi tam olarak bilinmese de, barsaklarda özgül olmayan savunma bariyerine uyarıcı etkide bulunması, artan intestinal geçirgenliği normale dönüştürmesi ve barsak mikroflorasını değiştirmesi ile açıklanmaktadır. Ayrıca bu etkinin intestinal immünoglobulin A (IgA) yanıtını arttırması ve intestinal yangı yanıtını hafifletmesi ile ilgili olabileceği belirtilmektedir. Hayvanlar üzerinde

yapılan çalışmalar, istenilir miktarda bulunan bakterilerin alerjinin gelişmesine neden olan immun duyarlılığı azaltabileceğini göstermiştir. Probiyotik kültür olarak "*Lactobacillus* GG" kullanılan bir araştırmada, bu kültürün yüksek risk altında bulunan çocuklarda erken atopik hastalıkları önleme de etkili olduğu bulunmuştur. Alerjik bünyeli çocuklara standart alerji tedavisi yanı sıra *Lactobacillus rhamnosus* GG ve *Bifidobacterium lactis* Bb-12 içeren mama verildiğinde alerjik semptom ve bulguların daha çabuk kontrol altına alınabildiği bildirilmiştir.

Anahtar kelimeler: *Probiyotik, barsak mikroflorası, immun duyarlılık, alerji*

ROLE OF THE PROBIOTICS IN ALLERGIC REACTIONS

Tuba AYDIN[1], Buket GÖNEN[2], Uğur GÜNŞEN[3]

[1]University of Bandirma Onyedi Eylul, Faculty of Health Science, Department of Nutrition and Dietetic, Balikesir-Turkey, taydin@bandirma.edu.tr

[2]University of Bandirma Onyedi Eylul, Faculty of Health Science, Department of Nutrition and Dietetic, Balikesir-Turkey, bgonen@bandirma.edu.tr

[3]University of Bandirma Onyedi Eylul, Faculty of Health Science, Department of Nutrition and Dietetic, Balikesir-Turkey, ugunsen@bandirma.edu.tr

Probiotics are viable microorganisms that, when taken in adequate amounts, confer a health benefit on the host and provide microbial balance of the intestinal tract. In recent research, the intestinal microflora is stated that there is a relationship between allergic and sensitivity. Although the effect of probiotics on allergic diseases is not fully understood, it is explained by the fact that stimulant effect on the non-specific defense barriers in the gut, normalization of increased intestinal permeability and alteration of intestinal microflora. It is also stated that this effect may be related to increased response to intestinal immunoglobulin (IgA) and alleviation of intestinal inflammatory response. Studies in animals have shown that the bacteria in the desired amount can reduce the immun sensitivity that causes the development of allergy. In a study using "*Lactobacillus* GG" as a probiotic culture, this culture was found to be effective in preventing premature atopic diseases in children at high risk. It has been reported that children with allergic diseases can be treated with allergic treatment as well as allergic symptoms and symptoms can be controlled more rapidly when *Lactobacillus rhamnosus* GG and *Bifidobacterium lactis* Bb-12 containing food are given.

Key words*: Probiotic, intestinal microflora, immun sensitivity, allergy*

AKREDİTE BİR KURUM OLAN HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ İHSAN DOĞRAMACI ÇOCUK HASTANESİNDE PEDİATRİK ERKEN UYARI SİSTEMİ KULLANIMI

Neşe KAPLAN, Ayşegül KARACA, Hilal ÖZER

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi, Ankara/ Türkiye

Hastanede yatmakta olan pediatrik hastalar sürekli olarak hemşire kontrolündedir. Hemşirelik bakımının temel amacı mevcut problemlerin yanı sıra oluşabilecek sorunları da önceden saptamayı içerir. Dikkatli ve sistematik bir değerlendirme, zamanında ve doğru girişimlerle hastanın iyileşme sürecini hızlandırır.

Bu çalışma hospitalize olup serviste izlenen hastaların erken dönemde fizyolojik değişikliklerinin farkındalığını tartışmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Konuyla ilgili yabancı kaynaklar taranmış olup daha sonra likert tipi anket Türkçeye çevrilmiştir.

Yatan çocuk hastalar , solunum ve kardiyak arrest ile ölüme kadar gidebilen hızlı ve ani kötüleşme riski taşırlar. Bu açıdan çocuk hasta izleminde objektif klinik belirteçler ve riski belirleyebilen yöntemler kullanılarak fizyolojik değişikliklerin erken tanınması önem kazanmaktadır. Kliniği bozulmuş hastaların zamanında tanınması mortaliteyi ve morbiditeyi etkileyecek ve zamanında yapılacak uygun girişimlerle mavi kod sisteminin uyarılma sıklığı azalacaktır. PEUS (Pediatrik Erken Uyarı Sistemi) yatarak izlenen hasta çocuklardaki klinik kötüleşmeyi zamanında tespit etmek için geliştirilmiş bir skorlama sistemidir. Hastanın genel

görünüm, solunum ve kardiyovasküler sistemindeki değişiklikleri objektif olarak değerlendirmesi yapılıp, her parametre puanlanması sonucunda kliniği bozulmuş hastanın yoğun bakım ihtiyacını erken dönemde saptamayı amaçlamaktadır. Hacettepe Üniversitesi İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi 2014 yılından bu yana PEUS'u kullanmakta, kliniği bozulan servis hastalarının erken dönemde yoğun bakım ünitesine devri yapılmakta tedavileri planlanarak iyileşme süreçleri hızlanmaktadır. Bu durum hastane içi bakım kalitesini arttırarak hastane içinde verilecek kritik kararların zamanında alınmasını sağlar.Hastanede yatan çocukların mortaliteyi ve morbiditelerinin azalması için PEUS kullanımı önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hasta, Klinik Kötüleşme, Peus

ACHILLEA MILLEFOLIUM'UN (CİVANPERÇEMİ) ANTİMİKROBİYAL AKTİVİTESİ

[1,2]Kübra Güney Kaya, [2]Erman Oryaşın, [3]Selim Sekkin, [2,4]Bülent Bozdoğan

Adnan Menderes Üniversitesi [1]Sağlık Bilimleri Enstitüsü, [2]REDPROM Araştırma Merkezi, [3]Veteriner Fakültesi Farmakoloji ve Toksikoloji AD, [4]Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji AD.

Antimikrobiyal bileşikler, mikroorganizmaları inhibe eden doğal, sentetik veya yarı sentetik olarak bulunan maddedir. Civanperçemi, Compositae (Asterace) familyasından bir bitkidir ve en eski bitkisel kaynaklı ilaçlardan biridir. Dünyanın her yerinde yayılım gösterir. Achillea cinsinden Avrupa, Asya ve Amerika'da 130, Türkiye'de 25 tür tespit edilmiştir.

Çalışmamızda *Achillea millefolium*'un (AC) Gram pozitif ve negatif bakterilere ve bir *Candida albicans* suşuna, karşı etkinliğinin saptanması amaçlanmış.

Çalışmada bakteri koleksiyonumuzda yer alan klinik izolatlar ve referans suşlardan 28 suş maya, Gram pozitif ve negatif bakteriler kullanılmıştır. Bakteri suşları 37°C'de TSA besiyerinde, maya SDA besiyerinde gece boyunca inkübe edilmiştir. *AC*'un %100 saf uçucu yağı disk difüzyon yöntemiyle kullanılmıştır. Mikroorganizmanın 0.5 McFarland süspansiyonu katı ortam plakalarına yayılmış ve 10ul, 20ul, 30ul *AC* içeren diskler plakalara yerleştirilmiştir. Bakteriler için 37C'de 24 saat, maya için 30C'de 24 saatlik inkübasyondan sonra inhibisyon zonlarının çapları ölçülmüştür(mm).

AC diskleriyle oluşan inhibisyon zon çapları tabloda gösterilmiştir. Tüm Gram pozitif bakteriler ve *Candida albicans* suşunda inhibisyon zonu oluşmuştur. *Pseudomonas aeruginosa, Salmonella enteritidis Salmonella typhi,* ve *Esherichia coli*, suşlarında zon görülmemiş yalnızca *Shigella flexneri* suşunda 30ul ile 11mm zon görülmüştür.

	AC (ul)		
İzolatlar (sayı)	Zon Çapları (mm)		
	10 µl	**20 µl**	**30 µl**
Staphylococcus aureus (6)	10-26	18-26	22-30
***Bacillus sp* (4)**	15-18	16-24	17-35
Micrococcus lutens	14	15	32
Listeria sp (2)	15-18	15-21	18-25
Enterococcus faecalis (2)	11-12	12-18	15-28
Streptococcus pyogenes	40	40	43
Candida albicans	11	13	15

Achillea millefolium yağının Candida albicans ve Gram pozitif bakterilere karşı etkinliği tespit edilmiş, fakat Gram negatif bakterilere etkisiz bulunmuştur. Bu çalışmada *A. millefolium* uçucu yağının antimikrobiyal aktivitesinin zayıf olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle gıdaların raf ömrünün uzatılması için gıda koruyucu olarak kullanım potansiyeli zayıftır.

Anahtar Kelimeler. *Achillea millefolium,* antimikrobiyal, Civanperçemi, bakteri, maya

THE EFFECT ON NIGELLA SATIVA HUMAN HEALTH AND NUTRITION

Tuba AYDIN[1], Buket GÖNEN[2], Hüseyin ESECELİ[3]

[1]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*
taydin@bandirma.edu.tr

[2] *Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*
bgonen@bandirma.edu.tr

[3] *Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*
heseceli@bandirma.edu.tr

Nigella Sativa, also called Nigella, belongs to the family of wedding flowers (Ranunculaceae). Nigella; It grows in countries like Iran, Pakistan and India. It is very rich in nutritional value. There are protein, carbohydrate, essential oil, fixed fat, tannin, some vitamins and minerals and fiber in Nigella Sativa. Also unsaturated fatty acids are arachidonic acid, oleic acid, linoleic acid and eicosadienoic acid. Nigella seed oil is a rich source of polyphenols. Many foods are used as spices and sweeteners in bread, pickles and bakery products. Nigella sativa (Nigella Sativa) has also been used extensively in traditional custody for the prevention and treatment of many diseases for thousands of years. Nigella Sativa and its main component, thyrokinin, is a rich antioxidant and radical scavenger. It also shows anti-inflammatory, anti-tumor, anti-diabetic effects. Nigella and thymokinon are responsible for cholesterol balance in the body, healing of the thyroid state, regulation of blood sugar and insulin release, inflammatory response, weight loss, memory strengthening and many other important functions. In addition, nigella sativa oil provides an increase in the number of killer cells required for the immune system. It also induces insulin secretion from pancreatic beta cells. It improves glycemic control and lipid profiling and enhances PON-1 activity. In addition, thyrokinin induces death of the lung, liver, colon, melanoma, breast cancer and various cancer cell lines. Nigella Sativa oil reduces the abnormal values caused by oxidative stress in heart and liver enzymes. Lactation increases the learning and memory of nursery grasses during newborn and growth periods. For these reasons, Nigella sativa support should be emphasized in the amount suitable for feeding.

Keywords: *Nigella sativa, thyrokinin, antioxidant, antidiabetic*

SPORCULARDA KARBONHİDRAT YÜKLEME (GLİKOJEN YÜKLEME) YARAR SAĞLAR MI?

Şeniz GENİŞ[1] Gülşah KANER[2]

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Öğrenci,
senizgenis32@gmail.com

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Doç.Dr.,
kanergulsah@gmail.com

Uzun süreli bir egzersizde yorulmaya başlanmaktadır. Bu noktada kaslarda ne kadar glikojen depolanmışsa sporcu o kadar geç yorulmaktadır. Kaslarda depolanan glikojen diyetle alınan karbonhidrat ve egzersiz miktarına bağlıdır. Karbonhidrat yükleme, antrenman ve beslenme programı değiştirilerek dayanıklılık sporcularının kas glikojen depolarının arttırılması işlemidir. Karbonhidrat yükleme işlemi ile kas glikojen depoları ortalama %50-100 oranında arttırılabilmektedir. Karbonhidrat yüklemede amaç performansın arttırılmasıdır. Karbonhidrat yükleme işlemi müsabakadan önceki 1-3 gün dinlenme ve yüksek karbonhidrat alımı şeklinde uygulanır. Uygulanan bu diyetin 10-12 g/kg karbonhidrat içermesi gerekmektedir. Bu kadar yüksek karbonhidrat içeren diyetin tüketimi zor olacağı için diyette yüksek karbonhidrat içeren içecekler bulunmalıdır. Yüksek karbonhidrat içeriği olan bu içecekler 15-20 gram karbonhidrat içeren izotonik sporcu içecekleri ile karıştırılmamalıdır. Karbonhidrat yükleme işlemi dayanıklılık sporcuları (kayak, uzun mesafe koşuları, yüzme, bisiklet, triatlon ve tenis turnuvaları) için yararlı olsa da, 60 dakikadan daha az süren müsabakalarda herhangi bir yarar sağlamamaktadır. Hatta bazı dezavantajlara da sahiptir. Kaslarda depolanan her 1 gram glikojen ile birlikte yaklaşık 3 gram da su depolanmaktadır. Bu depolanan su vücut ağırlık artışına ve kas sertliğine neden olmaktadır. Glikojen kullanıldıkça su serbest kalmakta bu durum sıcak havalarda yapılan antremanlarda avantaj sağlasa da artan vücut ağırlığı özellikle kısa süreli aktivitelerde artan glikojen deposunun sağladığı yararları etkisiz kılmaktadır. Ayrıca,

voleybol, futbol ve basketbol gibi durup başlayan sporlarda da benzer şekilde avantaj sağlamamaktadır.

Anahtar kelimeler: Karbonhidrat yükleme, glikojen yükleme, dayanıklılık sporları

RELATIONSHIP BETWEEN COFFEE CONSUMPTION AND RISK OF CANCER

Buket GÖNEN[1], Tuba AYDIN[2], Uğur GÜNŞEN[3]

[1]Bandırma Onyedi Eylül University, Faculty of Health Sciences, Nutrition and Dietetics Department, Balıkesir-Turkey

bgonen@bandirma.edu.tr

[2]Bandırma Onyedi Eylül University, Faculty of Health Sciences, Nutrition and Dietetics Department, Balıkesir-Turkey

taydin@bandirma.edu.tr

[3]Bandırma Onyedi Eylül University, Faculty of Health Sciences, Nutrition and Dietetics Department, Balıkesir-Turkey

ugunsen@bandirma.edu.tr

Coffee is one of the most common consumed beverages in the world. The impact on health continues to be a matter of debate. It contains potentially many useful ingredients, as well as harmful compounds. Phytochemical compounds in coffee (diterpenes, melanoidins and polyphenols) are protective against cancer by preventing oxidative stress and oxidative damage. These features are effective early on in the transformation of a normal cell into a malignant tumor. In many studies, coffee polyphenols have been shown to have many health-promoting properties, including antioxidants, anti-inflammatory, anti-cancer, anti-diabetes and anti-hypertensive. The biological activities of polyphenols are usually frontal with antioxidant properties. Polyphenols tend to neutralize carcinogenic metabolites and reduce reactive oxygen species. They also modulate the immune system by affecting the proliferation of white blood cells and the production of factors involved in immunological defense. In scientific studies, coffee consumption was associated with a reduced risk of liver, prostate, pancreatic, and colon cancer. It is recommended that 3-4 cups of coffee a day are useful for healthy adult individuals. Studies that show effects on the health of the coffee should be increased.

Key Words: Coffee, cancer, polyphenol, antioxidant

YAŞLILARDA DEPRESYON VE BENLİK SAYGISI

[1]Int. Hem. Zuhal SAVAŞ,[2]Int. Hem. Sevgi DİNLER

[1]Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Intern Hemşire,

e-posta:sevgidinlerr@gmail.com

Aging; is a physiological phenomenon in which people experience a decline in their physical and mental abilities and lose their power and social role. Human development continues throughout life. However, in the aging process, this development is accompanied by mental and physical depression. Some old individuals experience negative feelings as; introversion, feeling lonely and isolation, such feelings predispose to depression. Self esteem; the feeling of self-worth, self-satisfaction, self-efficacy and success. The loss of power in the elderly individual will affect self-esteem in a negative way and increase the predisposition of the elderly person to depression. This review was written to show the need to reduce the susceptibility to depression in elderly individuals in the community and to increase self-esteem parallel to this

In the review, studies in the Turkish and English literature which investigate the effect of depression on self-esteem in elderly individuals in the community were analyzed and information on this topic was presented.

According studies and literature regarding the relation between depression and self-esteem in old age; it has been determined that psychological depressions caused by: losing their love, physical loss, living dependent on others, moving away from productivity, thinking about approaching death, and loneliness lead to depression in the individual and this affects the individual's self-esteem negatively.

In elders; studies of the effects of depression caused by psychological factors on self esteem have shown that elderly individuals benefit themselves and their surroundings, maintain their position in society, feel good in situations where they can perform their mental and physical functions, increase self-esteem and decrease depression. It has been found that achieving the psychological satisfaction of the individual, active participation in social life and relationships, sustaining

physical health, to realize its own potential and it has been found to ensure that self-respect is maintained at a high level.

Keywords: Aging, depression, self-esteem

ÖZGÜL TEDAVİSİ OLMAYAN BİR VİRÜS: ZİKA VİRÜSÜ

*****Erdi Onur GÖKKAYA *Ali SERT
**Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*

Zika virüsü Flaviviridae ailesinde bulunan Flavivirüs genusunda yer alan ve tek zincir RNA'lı bir arbovirüs'dür. Zika, ismini Uganda'daki Kampana bölgesi yakınlarında bir ormanlık bölgeden almıştır. İlk kez 1947'de Uganda'daki sarıhumma virüsü için ormansal döngünün araştırmaları yapılırken rhesus maymunlarından izole edilmiştir. İlk olarak insanlarda 1954 yılında Nijerya'da sonraki yıllar içerisinde tekrar Uganda ve ardından Tanzanya'da izole edilmiştir. Sivrisinek yoluyla zika virüsünün (ZV)'nin başlıca bulaşma yolu Aedes cinsi sivrisinekler aracılığıyladır. Sivrisinekler infekte kişileri sokarak virüsü alır. İnfekte sivrisinekler diğer insanları sokarak virüsün yayılmasına neden olurlar. Anneden bebeğe vertikal yolla bulaşmada ise ZV anneden bebeğe gebelik süresince geçebilir. Hastalığın özgül bir laboratuvar bulgusu yoktur. Geçmiş dönemde yapılan çalışmalar virüsün belli koşullarda nörotropizm gösterdiğini ortaya koymuştur. Klinik tablo hemorajik sendromlarla seyredebilen diğer arbovirüs infeksiyonlarıyla karışabilmektedir. Bu nedenle asetilsalisilik asit ve non-steroid antienflamatuar ilaç kullanımından kaçınmak faydalı olabilir. Zika virüs enfeksiyonunun kuluçka süresi 12 güne kadar uzayabilmekle beraber genellikle yedi gün kabul edilir. Ateş nadiren 39-40°C'yi bulabileceği gibi genelde subfebril seyreder. Döküntü kaşıntılı, makulopapüler karakterdedir. Artralji semptom süresi en uzun olan bulgu olup iki hafta hatta daha uzun sürebilir. Diğer bulgular kusma, baş ağrısı, retroorbital ağrı ve miyaljidir. Lokalize veya jeneralize lenfadenopati olabilir Ateş ve ağrı yakınması olan hastalarda asetaminofen, kaşıntılı döküntüsü olan hastalarda antihistaminik ilaçlar kullanılabilir. Zika virüsün şu an için bilinen en ciddi komplikasyonu mikrosefali ve nörolojik gelişim bozukluklar olması sebebi ile gebeler veya gebelik planı olanlar salgın bölgelerine seyahat etmemesi konusunda uyarılmalıdır. Zika virüs enfeksiyonunun tedavisi yatak istirahati, analjezik, antipretik gibi destekleyici tedavidir. Spesifik antiviral tedavisi veya aşısı bulunmamaktadır. Sonuç olarak: Belli salgın bölgelerine gitmeden önce önlemler alınmalıdır. Koruyucu bir aşısı veya özgül bir tedavi seçeneği yoktur. Bu nedenle hastalıktan korunmaya yönelik stratejiler önem kazanmaktadır. Klinik bulguların geliştiği kişilerin hızla sağlık kuruluşlarına başvurarak gerekli testlerin yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: Virüs, bulaşma, sivrisinek,

HEMŞİRELİK MÜFREDATINDA AFET HEMŞİRELİĞİ EĞİTİMİ: LİTERATÜR TARAMA

[1]Arzu KIVRAK [2]Hülya BAYBEK [3]Mahmut BELER [4]Tuğba YILDIRIM

[1]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, akivrak@mu.edu.tr
[2]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, bhulya@mu.edu.tr
[3]MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, mahmutbeler@mu.edu.tr
[4]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Öğrenci, tugbayildirimtr@gmail.com

Hemşirelerin afet sürecinde yer alması ve konu ile ilgili eğitimlerin geliştirilmesi tüm dünyada kabul gören bir gerekliliktir Bütün hemşireler afetlere hazırlanmak, afetlerden korunmak, afet anında ve sonrasında da bilgi ve becerilerini kullanmak için temel yetkinliklere sahip olmalıdır. Aslında hemşirelerin hangi alanda özelleşmiş olurlarsa olsunlar her birinin afet bakımını planlama ve yürütme yeteneklerine sahip olması gerektiği, afete hazırlık ve müdahalenin bütün hemşirelerin bilgi ve becerilerinin bir parçası olması gerektiği ICN tarafından da vurgulanmıştır.

Bu çalışma ile hemşirelik müfredatında afet hemşireliği eğitimi hem içerik hem de bağlam bakımından tartışılmakta ve öneriler sunulmaktadır.

Araştırma deneysel olmayan tasarım modelinde tanımlayıcı olarak yapılmış, karşılaştırmalı eğitim araştırmasıdır. Araştırmanın evrenini 118 Hemşirelik lisans programı oluşturmaktadır. Hemşirelik eğitimi veren kurumların listesine YÖK Lisans Atlasında tarama yapılarak ulaşılmıştır. Çalışmanın örneklem seçimi yapılmaksızın bütün müfredatlara ulaşılması planlanmıştır. Çalışmanın verilerini Hemşirelik bölümlerinin müfredat programlarında yer alan ders isimleri oluşturmuştur. Ders isimlerine Üniversitelerin resmi web siteleri taranarak ulaşılmıştır. Bu araştırmada verilerin toplanmasında belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. İlkyardım derslerin diğer üniversitelerin müfredatlarındaki karşılıkları belirlenerek excel programında veri tabanı oluşturulmuştur. Değerlendirmede sıklık ve yüzdelik değerleri kullanılmıştır.

YÖK Atlasta 118 hemşirelik lisans programı bulunmaktadır. Bu programların %50.8'i Yüksekokul, %49.2'si Fakülte hemşirelik bölümüdür. Yüksekokulların %76.7'si (N=46) devlet, %23.3'ü (N=14) vakıf üniversitesidir. Fakültelerin ise %67.2'si (N=39) devlet, %32.8'i (N=19) vakıf üniversitesidir Bu programların 27'sinin (%22.9) resmi web sitesinde müfredatlarına ulaşılamamıştır. Müfredatına ulaşılan 91 üniversitenin %16.5'inde (N=15) afet hemşireliği dersi bulunmaktadır. Afet hemşireliği eğitimi veren üniversitelerin %60'ında zorunlu, %40'ında ise seçmeli ders olarak verilmektedir. Afet hemşireliği dersi üniversitelerin %93.3'ünde tek dönemde, %6.7'sinde ise iki dönemde müfredatta yer almaktadır. Müfredatta yerleştiği dönemler açısından incelendiğinde %33.3 ikinci sınıf, %66.7 üçüncü sınıf müfredatında yer aldığı görülmektedir.

Tüm hemşirelerin afetlerden etkilenen insanlara bakım vermeye hazır olması ve afet sürecindeki rolünü bilmesi için öncelikle lisans düzeyinde standart bir Afet Hemşireliği eğitimi verilmesi ve hemşirelik bölümlerinde afete hazırlık konusunda bir dersin tüm profesyonel hemşireler için zorunlu olması gerektiğinin farkına varılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Afet Hemşireliği, Müfredat.

TÜRKİYE'DE YARA BAKIMI İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR: BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ

[1]Mahmut BELER [2]Hülya BAYBEK [3]Arzu KIVRAK [4]Tuğba YILDIRIM

[1]Öğr. Gör., MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, mahmutbeler@mu.edu.tr

[2]Yrd. Doç. Dr., MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, bhulya@mu.edu.tr

[3]Öğr.Gör., MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, akivrak@mu.edu.tr

[4]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Öğrenci, tugbayildirimtr@gmail.com

Vücut yapı bütünlüğünün bozulması ile ortaya çıkan doku kayıplarına yara denir. İnsanoğlu doğumuyla başlayan hayat sürecinin pek çok safhasında, mutlaka yaralanma dediğimiz olayla karşılaşır. Yara bakımı ve semptomlarının değerlendirilmesi ekip işi olmakla birlikte, hemşirenin rollerinden biridir.

Çalışmamız Türkiye'de yara bakımına yönelik yapılan araştırmaların ve bu alandaki yayınların niceliksel ve niteliksel olarak incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. 2018 yılından geriye dönük olarak mevcut literatür "Yara bakım" anahtar kelimeleri Türkçe yayınların taranmasına uygun olarak 3 farklı Türkçe arama motorunda (Akademik Google, Ulakbim, YÖK Tez) yapılmıştır. Literatür tarama sürecinde "Yara bakımı" konu başlıklarını barındıran dergi, makale ve tezler incelemeye alınmıştır. Tarama sonucu YÖK Tez ve ULAKBİM "Yara bakımı" anahtar kelimelerini içeren 192 yayına ulaşılmış ve bu kriteri sağlamayan 180 yayın inceleme dışı bırakılıp 12 kaynağa ulaşılmıştır. Google Akademikte ise bulunan 9.920 sonuçtan "Yara bakımı" başlığı incelendiğinde bulunan 100 sayfanın tamamı taranarak 50 adet kaynak bulunmuştur. Toplamda çalışmaya 62 kaynak dâhil edilmiştir. Yara bakımına yönelik konuyla ilişkili 62 adet çalışma bulunmaktadır. 62 makalenin %48'inin (n=30) araştırma, %50'sinin (n=31) derleme makalesi, %2'inin (n=2) olgu sunumu olduğu; araştırma makalelerinin %68'sının (n=18) deneysel, %40'ünün (n=12) tanımlayıcı araştırmalar olduğu belirlendi. Çalışmaların %52'si (n=32) genel yara bakımına yönelik çalışmalar olduğu; %21'inin (n=13) bası yarası, %14 (n=9) diabetik ayak yarası, %13 (n=8) yanık yarasına yönelik yapılan araştırmalar

olduğu belirlendi. Genel yara bakımına yönelik yapılan çalışmaların %50'si (n=16) araştırma, %50'si (n=16) derleme makalesi; bası yarası konusunda yapılan çalışmaların %46'sı (n=6) araştırma, %46' sı (n=6) derleme makalesi, %8'i olgu sunumu; diabetik ayak yarasına yönelik yapılan çalışmaların %56'ı (n=5) derleme, %44'ü (n=4) araştırma makalesi; yanık yarasına yönelik yapılan çalışmaların %63'ü (n=5) araştırma, %37'si (n=3) derleme makalesi olduğu belirlenmiştir. Bulgular sonucunda Hemşirelik alanında yara bakımına yönelik çalışmaların yetersiz olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışmalarında daha çok bası yaraları, diyabetik ayak yaraları, yanık yaraları gibi kronik yaralara yönelik yapıldığı diğer yara bakım çalışmalarının ise yapılmadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yara bakımı, Yara İyileşmesi, Hemşirelik.

İLK VE ACİL YARDIM ÖNLİSANS MÜFREDATINDA VÜCUT GELİŞTİRME: LİTERATÜR TARAMA

[1]Mahmut BELER [2]Hülya BAYBEK [3]Arzu KIVRAK [4]Tuğba YILDIRIM [5]Gamze AKDOĞAN

[1]MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, mahmutbeler@mu.edu.tr

[2]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, bhulya@mu.edu.tr

[3]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, akivrak@mu.edu.tr

[4]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Öğrenci, tugbayildirimtr@gmail.com

[5]MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, Öğrenci, gamzeakdogan3@gmail.com

Günümüzdeki teknolojik ilerlemelere karşın ambulans çalışanları, kurtarma ve taşıma işlerini kendi kas kuvvetleri ve kassal dayanıklılıkları ile başarmak zorundadır. Bu durum, ambulans çalışanlarının düzenli olarak egzersiz yapmaları gerekliliklerini ortaya çıkartmaktadır. Yaşam kurtarmada fiziksel özelliklerin ön planda olduğu bu meslek grubunun eğitiminde beden eğitimi ve spor uygulamaları diğer dersler kadar önemli olmakta ve öğrencilerin gelecek yaşamlarında çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışma ile İlk ve Acil Yardım (Paramedik) müfredatında vücut geliştirme eğitimi hem içerik hem de bağlam bakımından tartışılmakta ve öneriler sunulmaktadır. Araştırma deneysel olmayan tasarım modelinde tanımlayıcı olarak yapılmış, karşılaştırmalı eğitim araştırmasıdır. Araştırmanın evrenini Paramedik önlisans programı bulunan 107 üniversite müfredat programı oluşturmaktadır. Paramedik önlisans programı bulunan kurumların listesine YÖK Lisans Atlasında tarama yapılarak ulaşılmıştır. Çalışmanın örneklem seçimi yapılmaksızın bütün müfredatlara ulaşılması planlanmıştır. Çalışmanın verilerini Paramedik önlisans müfredat programlarında yer alan ders isimleri oluşturmuştur. Ders isimlerine Üniversitelerin resmi web siteleri taranarak ulaşılmıştır. Bu araştırmada verilerin toplanmasında belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Vücut geliştirme derslerin diğer üniversitelerin müfredatlarındaki karşılıkları belirlenerek excel programında veri tabanı oluşturulmuştur. Değerlendirmede sıklık ve yüzdelik değerleri kullanılmıştır. YÖK Atlasta 107 İlk ve Acil Yardım önlisans programı bulunmaktadır. Bu programların %66.4'ü (N=71) devlet, %33.6'sı (N=36) vakıf üniversitesidir. Bu üniversitelerden 28'inin (%26) resmi web sitesinde müfredatlarına ulaşılamamıştır. Müfredatına ulaşılan 79 üniversitenin %84'ünde (N=66) beden eğitimi ve vücut geliştirme dersi bulunmakta, %16'sında bulunmamaktadır. Beden eğitimi ve vücut geliştirme eğitimi veren 66 üniversitelerin %50'sinde (N=33) "seçmeli ders" %50'sinde zorunlu ders statüsündedir. Beden eğitimi ve vücut geliştirme dersinin, üniversitelerin %37.9'unda tüm dönemlerde, %36.4'ünde toplam 2 dönemde, %25.7'sinde ise tek bir dönem müfredatında yer aldığı belirlenmiştir. Araştırmada eksikliği belirlenen sonuçlardan yola çıkarak; resmi web sitesinden müfredatlarına ulaşılamayan Paramedik bölümlerinin web sitelerindeki eksikliklerin tamamlanması, müfredatında vücut geliştirmeye yönelik eğitimi olmayan bölümlerin bu konudaki eksikliklerini tamamlamaları ve ilgili derslerin 4 dönemi de kapsayacak şekilde yeniden planlanması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Paramedik, Vücut Geliştirme, Beden Eğitimi, Müfredat

IHSLC 2018

HEMŞİRELİK MÜFREDATINDA STOMA EĞİTİMİ: LİTARATÜR TARAMA

[1]Mahmut BELER, [2]Hülya BAYBEK, [3]Arzu KIVRAK
[4] Hatice Hande KÜÇÜKMUMU

[1]MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, mahmutbeler@mu.edu.tr
[2]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, bhulya@mu.edu.tr
[3]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, akivrak@mu.edu.tr
[4]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Öğrenci, hhandekmumcu@gmail.com

Stoma, vücut mekanizmasının çalışmasında herhangi bir sorun olduğunda bireyin yaşam süresini uzatmak, sağlıklı ve verimli bir şekilde yaşayıp çalışmalarını sağlamak amacı ile yapılmaktadır. Hemşireler için önemli bir uzmanlık alanı olan stoma bakımı; dünyanın pek çok ülkesinde stoma bakım hemşiresi adı altında çalışan özelleşmiş klinik hemşireleri tarafından yürütülmektedir. Bu çalışma ile hemşirelik müfredatında stoma eğitimini hem içerik hem de bağlam bakımından tartışılmakta ve üniversitelerde stoma eğitimlerinin hedef ve içeriklerine yönelik öneriler sunmaktadır.

Araştırma deneysel olmayan tasarım modelinde tanımlayıcı olarak yapılmış, karşılaştırmalı eğitim araştırmasıdır. Araştırmanın evrenini 130 Hemşirelik lisans programı oluşturmaktadır. Hemşirelik eğitimi veren kurumların listesine YÖK Lisans Atlasında tarama yapılarak ulaşılmıştır. Çalışmanın örneklem seçimi yapılmaksızın bütün müfredatlara ulaşılması planlanmıştır.

Çalışmanın verilerini Hemşirelik bölümlerinin müfredat programlarında yer alan ders isimleri oluşturmuştur. Ders isimlerine Üniversitelerin resmi web siteleri taranarak ulaşılmıştır. Bu araştırmada verilerin toplanmasında belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Stoma derslerin diğer üniversitelerin müfredatlarındaki karşılıkları belirlenerek excel programında veri tabanı oluşturulmuştur. Değerlendirmede sıklık ve yüzdelik değerleri kullanılmıştır.

YÖK Atlas'a ek olarak yeni açılan üniversitelerle birlikte toplam 130 hemşirelik lisans programı bulunmaktadır. Bu programların %43'ü yüksekokul, %56'sı fakültedir. Yüksekokulların %78.5'i (N:44) devlet, %21.4'ü (N:12) vakıf üniversitesidir. Fakültelerin ise %67.5'i (N:50) devlet, %32.4'ü (N:24) vakıf üniversitesidir. Bu programların 29'unun (%22.3) resmi web sitesinde müfredatlarına ulaşılamamıştır.

Müfredatına ulaşılan 101 üniversitenin %85'sında (N:86) stoma dersi bulunmamaktadır. Stoma eğitimi verme oranı %15 (N:15)'dir ve bu okulların %73'ü (N:11) devlet okuludur. Stoma, dersi veren üniversitelerin %100'ünde seçmeli ders olarak verilmektedir. Stoma dersi üniversitelerin %73.3'ünde tek dönemde, %13.3'ünde iki dönemde, %13.3'ünde tüm dönemlerde müfredatta yer almaktadır. Müfredatta yerleştiği dönem açısından incelendiğinde en fazla (%60) oranında 3. Sınıf müfredatında yer aldığı görülmektedir.

Araştırmada eksikliği belirlenen sonuçlardan yola çıkarak; resmi web sitesinden müfredatlarına ulaşılamayan Hemşirelik bölümlerinin web sitelerindeki eksikliklerin tamamlanması, müfredatında stoma bakımına yönelik eğitimi olmayan okulların müfredatlarında bu derse yer vermeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Stoma, Stoma Hemşireliği.

EFFECT OF CYTOKININS ON AXILLARY SHOOT PROPAGATION OF NEPETA NUDA SUBSP. NUDA L.

Yelda EMEK, Bengi ERDAĞ

Department of Biology, Faculty of Arts and Sciences, Adnan Menderes University, Aydın, Turkey

e-mail: emekyelda@gmail.com

Nepeta nuda ssp. *nuda* L, a member of *Lamiaceae* family, is valuable due to its essential oils. Essential oils of plants has antimicrobial, antiviral, antifungal and antioxidant activities. Because of medicinal properties interest on the species has been increased. Therefore, *in vitro* propagation methods should be developed for reduce damage to wild population and rapid propagation of plant.

The main objective of the study was to research of different type of cytokinins on *in vitro* axillary shoot propagation of medicinal plant *Nepeta nuda* subsp. *nuda* L. Seed vigour was determined by using tetrazolim test

and seed viability was determined as %. Seeds were surface-sterilized and transferred to jars including distilled water. Paper bridges and glass beads were used to provide physical support for the seeds. Plantlets obtained from germination of seeds were transferred onto Murashige and Skoog medium (solidified with agar) for seedling development. Seedlings developed on MS medium were seperated from primary roots and transferred to MS medium supplemented without and with different types and concentrations of cytokinins for axillary shoot propagation. All cultures were incubated at 24 ± 2 °C under a light regime of 16 h photoperiod by cool-white fluorescent lamps. Seed viability is found 70% according to tetrazolium test. The maximum shoot number per explant and the maximum shoot length were obtained on MS medium supplemented with 1 mg/L KIN.

Key Words: *Nepeta nuda* subsp *nuda*, *In vitro*, Axillary, Cytokinin

IN VITRO GERMINATION AND AXILLARY SHOOT PROPAGATION OF NEPETA NUDA L. SUBSP. LYDIAE DAVIS

Bengi ERDAĞ, Yelda EMEK

Department of Biology, Faculty of Arts and Sciences, Adnan Menderes University, Aydın, Turkey

Due to increased interest in biologically active ingredients, the use of plant sources is increasing day by day. Unconscious harvesting of plants from their natural habitat increases the oppression on endemic plants and biotechnological methods are used to prevent them.The objective of the present work was to develop a rapid micropropagation system for *Nepeta nuda* L. subsp. *lydiae* Davis an endemic plant, thus allowing its exploitation without threat to local biodiversity.

Seeds were surface-sterilized and incubated in different *in vitro* media for germination. Paper bridges and glass beads were used to provide physical support for the seeds. The cultures were maintained at 24 ±2 ° C temperature with a 16-h light period. Radicle emergences were evaluated as a primary indicator of seed germination. Results of germination experiments are expressed in percentage. Germinated seeds were transferred onto Murashige and Skoog medium for seedling development. Four week old seedlings developed on MS medium were seperated from primary roots and transferred to MS basal medium supplemented with different types and concentrations of cytokinins for axillary shoot propagation. A control treatment without cytokinins was also included.

The results of the experiments have shown that the highest germination was observed in distilled water. In axillary shoot propagation experiments, the highest shoot number per explant was obtained MS medium supplemented with 0.1 mg/L KIN.

In this study, *in vitro* germination and axillary shoot propagation of *N. nuda* subsp. *lydiae* an endemic plant were evaluated. With this method, it was aimed to reduce the pressure on the natural population.

In this study, effect of cytokinins of axillary shoot propagation of *N.*

Key words: *Nepeta nuda* subsp. *lydiae*, *In vitro*, Germination, Endemic

HEMŞİRELİK MÜFREDATINDA SAĞLIK HUKUKU EĞİTİMİ: LİTERATÜR TARAMA

[1] Mahmut BELER, [2]Çiğdem ALACA, [3]Mirel KAVADAR

[1]MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, mahmutbeler@mu.edu.tr
[2] MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, mahmutbeler@mu.edu.tr
[3]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, mirelkvdr@gmail.com

İnsan hakları ve içeriğinde yer alan yaşama hakkı ve sağlık hakkı, hasta hakları kavramını da beraberinde getirmiştir. Sağlık hizmeti alan bireyin sağlık kurumları ve sağlık çalışanları karşısındaki haklarını ifade eden hasta haklarının önemi gün geçtikçe artmasına karşın, sağlık çalışanlarının konuya yeterince özen göstermediği düşünülmektedir.

Bu çalışma ile hemşirelik müfredatında sağlık hukuku eğitimi hem içerik hem de bağlam bakımından tartışılmakta ve öneriler sunulmaktadır.

Araştırma deneysel olmayan tasarım modelinde tanımlayıcı olarak yapılmış, karşılaştırmalı eğitim araştırmasıdır. Araştırmanın evrenini 132 Hemşirelik lisans programı oluşturmaktadır. Hemşirelik eğitimi veren kurumların listesine YÖK Lisans Atlasında tarama yapılarak ulaşılmıştır. Çalışmanın örneklem seçimi yapılmaksızın bütün müfredatlara ulaşılması planlanmıştır. Çalışmanın verilerini Hemşirelik bölümlerinin müfredat programlarında yer alan ders isimleri oluşturmuştur. Ders isimlerine Üniversitelerin resmi web siteleri taranarak ulaşılmıştır. Bu araştırmada verilerin toplanmasında belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Sağlık hukuku derslerinin diğer üniversitelerin müfredatlarındaki karşılıkları belirlenerek excel programında veri tabanı oluşturulmuştur. Değerlendirmede sıklık ve yüzdelik değerleri kullanılmıştır.

Bu programların %42'si yüksekokul, %58'i fakülte hemşirelik bölümüdür. Yüksekokulların %76.4'ü (N:42) devlet, %23.6'ı (N:13) vakıf üniversitesidir. Fakültelerin ise %68.8'i (N:53) devlet, %31.2'i (N:24) vakıf üniversitesidir. Bu programların 6'sının (%4.5) resmi web sitesinde müfredatlarına ulaşılamamıştır.

Müfredatına ulaşılan 126 üniversitenin %59.5'inde (N:75) sağlık hukuku dersi bulunmamaktadır. Sağlık Hukuku eğitimi verme oranı %40.5 (N:51)'dir. Sağlık Hukuku dersi veren üniversitelerin %96'ında (N:49) seçmeli, %4'ünde (N:2) zorunlu ders olarak verilmektedir.

Sağlık Hukuku dersi üniversitelerin %94.'inde tek dönemde, %4'ünde iki dönemde, %2'sinde 4 dönemde müfredatta yer almaktadır. Müfredatta yerleştiği dönem açısından incelendiğinde en fazla (%31.37) (N:16) oranında 6. dönem müfredatında yer aldığı görülmektedir.

Hemşire, sağlık bakımında bağımsız, yarı bağımlı ve bağımlı rollerini uygulayarak hemşirelik yasası başta olmak üzere ilgili yasa ve yönetmeliklerle hemşirelik sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için öncelikle lisans düzeyinde standart bir sağlık hukuku eğitimi verilmesi ve hemşirelik bölümlerinde sağlık hukuku konusunda bir dersin tüm profesyonel hemşireler için zorunlu olması gerektiğinin farkına varılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Hemşire, Sağlık Hukuku, Müfredat.

HEMŞİRELİK MÜFREDATINDA ADLİ HEMŞİRELİK EĞİTİMİ: LİTERATÜR TARAMA

[1] Mahmut BELER, [2]Mirel KAVADAR [3]Ayşenur ÇELİK

[1]Öğr. Gör., MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, mahmutbeler@mu.edu.tr

[2]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Öğrenci, mirelkvdr@gmail.com

[3]MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, Öğrenci aysennurc@gmail.com

Uluslararası Adli Hemşireler Birliği Adli hemşirelik; "Hemşirelerin almış oldukları temel eğitimlerini, şiddet, travma ve diğer suç olgularının failleri ile travma ve/ veya ölüm olgularındaki kurbanların muayenesi ve bilimsel olarak araştırılmasında adli alanda kullanmaları " olarak tanımlamıştır.

Bu çalışma ile hemşirelik müfredatında adli hemşirelik eğitimi hem içerik hem de bağlam bakımından tartışılmakta ve öneriler sunulmaktadır.

Araştırma deneysel olmayan tasarım modelinde tanımlayıcı olarak yapılmış, karşılaştırmalı eğitim araştırmasıdır. Araştırmanın evrenini 132 Hemşirelik lisans programı oluşturmaktadır. Hemşirelik eğitimi veren kurumların listesine YÖK Lisans Atlasında tarama yapılarak ulaşılmıştır. Çalışmanın örneklem seçimi yapılmaksızın bütün müfredatlara ulaşılması planlanmıştır. Çalışmanın verilerini Hemşirelik bölümlerinin müfredat programlarında yer alan ders isimleri oluşturmuştur. Ders isimlerine Üniversitelerin resmi web siteleri taranarak ulaşılmıştır. Bu araştırmada verilerin toplanmasında belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Adli Hemşirelik derslerinin diğer üniversitelerin müfredatlarındaki karşılıkları belirlenerek excel programında veri tabanı oluşturulmuştur. Değerlendirmede sıklık ve yüzdelik değerleri kullanılmıştır.

Bu programların %42'si yüksekokul, %58'i fakülte hemşirelik bölümüdür. Yüksekokulların %76.4'ü (N:42) devlet, %23.6'ı (N:13) vakıf üniversitesidir. Fakültelerin ise %68.8'i (N:53) devlet, %31.2'i (N:24) vakıf

üniversitesidir. Bu programların 6'sının (%4.5) resmi web sitesinde müfredatlarına ulaşılamamıştır. Müfredatına ulaşılan 126 üniversitenin %67'inde (N:88) adli hemşirelik dersi bulunmamaktadır. Adli hemşirelik eğitimi verme oranı %33 (N:44)'dür. Adli hemşirelik dersi veren üniversitelerin %100'ünde seçmeli ders olarak verilmektedir.

Adli hemşirelik dersi üniversitelerin %88.6'sında tek dönemde, %9'unda iki dönemde, %2.2'inde 4 dönemde müfredatta yer almaktadır. Müfredatta yerleştiği dönem açısından incelendiğinde en fazla (%25) oranında 7. dönem müfredatında yer aldığı görülmektedir. Ülkemizde görev tanımı yapılmış, yasal olarak tanımlanmış adli hemşireler bulunmamaktadır. Bu nedenle adli vakanın değerlendirilmesi çoğunlukla özel eğitim almamış hemşireler tarafından yapılmaktadır. Bu bağlamda lisans düzeyinde standart bir adli hemşirelik eğitimi verilmesi ve hemşirelik bölümlerinde adli hemşirelik konusunda bir dersin tüm profesyonel hemşireler için zorunlu olması gerektiğinin farkına varılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Hemşire, Adli Hemşirelik, Müfredat.

EVALUATION OF DYNAMIC THIOL/DISULPHIDE HOMEOSTASIS IN ASTHMA PATIENTS

Rukiye Nar[1], Aliye Gamze Calis[2]

[1]Ahi Evran University, Faculty of Medicine, Department of Medical Biochemistry, Kirsehir, Turkey
[2]Ahi Evran University, Faculty of Medicine, Department of Chest Diseases, Kirsehir, Turkey

Asthma is the chronic inflammatory lung disease and oxidative stress is an important component in airway inflammation. Airway reactivity and airflow limitations are the result of contribution between several cell types and mediators in asthma. High levels of reactive oxygen and nitrogen species and decreased antioxidant defenses play significant role in the airway inflammation and asthma severity

This study aims to investigate dynamic thiol/disulphide homeostasis in patients with asthma. A total of 103 subjects, including 56 patients with asthma and 47 healthy controls, with similar age and gender were included in the study. The native thiol, total thiol, and disulphide levels and the disulphide -native thiol, disulphide-total thiol, and native thiol-total thiol ratios were analyzed and compared between the asthma and control groups using a novel automatized spectrophotometric assay. The levels of native thiol ($p < 0.001$), total thiol ($p < 0.001$) and disulfide ($p < 0.001$) were significantly lower and CRP levels ($p <0.001$) were significantly higher in patients with asthma when compared with those in the control group. Negative correlation was detected between CRP levels with native thiol, total thiol and disulphide levels ($p < 0.05$). And a significant positive correlation was detected between FEV1 and FVC1 levels with native thiol and total thiol ($p <0.01$).

The thiol/disulphide homeostasis parameters may be used as a novel oxidative stress marker in asthma disease but further studies are needed to investigate the role of thiol/disulphide homeostasis in asthma.

Keywords: thiol/disulfide homeostasis, asthma, oxidative stress

REGÜLATÖR T HÜCRE İMMUNİTESİ

Aysun Özkan[1], Deniz Ekinci[2]

[1]Akdeniz Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Antalya, Türkiye, aozkan@akdeniz.edu.tr

[2]Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye, ekincid@akdeniz.edu.tr

Yapılan çalışmalar, kemoterapötik tedaviler sonrası hastalarda regülatör T hücrelerin (Treg) arttığını göstermektedir. Ayrıca Treg hücreleri kanser ve inflamatuar koşullardan otoimmün hastalıklara kadar immün homeostazide rol oynar. Treg'ler T hücrelerinin bir alt grubu olup peptid-MHC ile eşuyaran varlığında uyarılan TCR'ler aktif T hücrelerinin çoğalmasını ve sitokin üretimini baskılar. İntrinsik şekilde işleyen anerjiden farklı olarak Treg cevaplılığı diğer hücrelerin cevabını düzenleyerek engeller. Treg'ler iki şekilde ortaya çıkar. Doğal Treg (nTreg) timustaki gelişim sırasında fonksiyon kazanır, indüklenebilir Treg (iTreg) periferde naif CD4+ T hücrelerin farklılaşması sırasında gelişir. Hem nTreg hem de iTreg transkripsiyon faktörü FoxP3 ekspresyonu ve CD25 yüzey ekspresyonu ile

karakterizedir. Treg'ler immün baskılayıcı etkilerini IL-10, TGF-β, IL-35 ve galektin-1 gibi baskılayıcı sitokinlerin salınımı ile uzaktaki hücreleri etkileme, hücre- hücre teması, IL-2 lokal konsantrasyonunun tüketimi, apoptozisin tetiklenmesi ve hücre-hücre temasında hücre döngüsünün durdurulması ile gösterir. Hücre-hücre temasında Treg'lerin CD39, CD73 ve LAG-3 vasıtasıyla, antijen sunan hücreleri veya yanıt veren T hücreleri granzim ve perforin kullanarak öldürdükleri gösterilmiştir. Birkaç mekanizma sinerjik bir şekilde çalışabilir. İnsanlarda yüksek CTLA-4 ve PD-1 ifade eden Tregler in vitro yüksek supresif kapasiteye sahiptir. CTLA-4'ün CD80 ve CD86'ya ligasyonu dendritik hücrelerde indoleamine 2,3 (IDO) deoksijenaz yolağını aktive eder. Ayrıca immunsupresif kynurenin üretimine öncülük eder veya Foxo3 transkripsiyon faktörünü aktive eder. Bu da dendritik hücrelerde sitokin üretiminin baskılanmasına neden olur. Diğer mekanizmalar ise natural Treglerin IDO veya siklik AMP ile T hücre aktivasyonunu inhibe ettikleri ve T hücre apoptozunu uyarmaları ile ortaya çıkan etkilerdir.

Burada, Treg hücrelerinin inhibitör etkileri ile kontrol ettikleri hemeostazi mekanizmaları ve bu mekanizmalar sonucu oluşan Treg hücre immunitesi açıklanarak yeni tedavi stratejilerinin belirlenmesine ışık tutulacaktır.

Anahtar kelimeler: Treg, Hemoastazi, İmmünite

EFFECT OF CAROTENOIDS ON COGNITIVE FUNCTION

Buket GÖNEN[1], Tuba AYDIN[2], Hüseyin ESECELİ[3]

[1]*Bandırma Onyedi Eylül University, Faculty of Health Sciences, Nutrition and Dietetics Department, Balıkesir-Turkey*
bgonen@bandirma.edu.tr

[2]*Bandırma Onyedi Eylül University, Faculty of Health Sciences, Nutrition and Dietetics Department, Balıkesir-Turkey*
taydin@bandirma.edu.tr

[3]*Bandırma Onyedi Eylül University, Faculty of Health Sciences, Nutrition and Dietetics Department, Balıkesir-Turkey*
heseceli@bandirma.edu.tr

Carotenoids are oil-soluble pigments synthesized only by microorganisms and plants. Animals and people take carotenoids by diet.

In humans, 10% of carotenoids have provitaminase activity. They affect the growth regime, immunity responsibility. However, thanks to the growth task, carotenoids have a positive activity against the development of cancer, the development of cardiovascular diseases, the prevention of free radicals and the effect of antioxidation. There are more than 600 varieties of carotenoids in the nature. Only 30-50 of them are part of a normal human diet. Lutein and zeaxanthin, taken from dietary carotenoids, are obtained from dark green leafy vegetables, orange and yellow fruits. In addition they form macula pigment in human eyes. The macula, composed of lutein and zeaxanthin, has pigmentary antioxidant properties and protects the eye from harmful beams. To create the macula pigment in the eye, only lutein and zeaxanthin pass the blood-brain barrier from the carotenoids. For this reason, the macula may be a bio-indicator of lutein and zeaxanthin in pigmented brain. Epidemiological studies show that lutein and zeaxanthin may protect against age-related macular degeneration, age-related cataracts, and visual disturbances and cognitive disorders. In adults, higher lutein status is associated with better cognitive performance. In addition, lutein supplementation improves cognitive performance. Oxidative damage and inflammation reduce cognitive performance, especially in the elderly. The effects of carotenoids on cognitive

performance are a result of their antioxidant and anti-inflammatory agent properties. However, a large number of experimental and animal studies suggest that carotenoids are protective in the pathogenesis of Alzheimer's disease. According to the data obtained up to now, the researches which show the effects of carotenoids on cognitive health should be increased.

Key words: Carotenoid, lutein, zeaxanthin, cognitive function, alzheimer

MULTIDISCIPLINARY APPROACH IN SEXUAL ASSAULT

Emine Tuğba TOPÇU[1,*], Ebru EREK KAZAN[2]

Yildirim Beyazit University Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Ankara, Turkey.
**tgbtpc@hotmail.com*

Sexual assault is one of the most serious and most increasing crimes that tend to increase all over the world. In this sense, medical and judicial proceedings for the protection of victims and for the investigation of crimes committed affect the judgments in the proceedings. Thus, improper practices and negligence will result in increases in crimes of sexual assault if judicial decisions that do not reflect the conclusion of the truth reach high rates. For this reason, in this study, the importance of multidisciplinary approach to sexual assault is mentioned.

Nurses encounter sexual assault victims in various settings, especially in emergency services. The person who is sexually assaulted is firstly evaluated in triage to determine any serious injuries when the emergency service arrives. If there is a need for emergency care, the patient is treated by an emergency physician and a nurse. Forensic health care professionals (forensic physicians, sexual assault nurses) and nurses can work in collaboration to provide rapid and long-term care for patients' health care needs, improving the examination of the victims and providing excellent care.

It is also of great importance to identify and report on the medical-legal dimension by the authorities in cases of sexual assault. Medical-legal evaluation includes the management of medical care and evidence. In this sense, it is very important for the health professionals to handle the case as a multidisciplinary clinician and to communicate with the authorized persons and notify them, it is important to establish sexual assault training centers in order to provide a multidisciplinary approach.

Key words: Sexual assault, multidisciplinary approach, sexual assault nurses

THE EVALUATION OF THE IN VITRO HEMOSTATIC AND ANTINFLAMMATORY ACTIVITIES OF ASTRAEUS HYGROMETRICUS (PERS.) MORGAN

N. Sarac[a], H. Allı[a], T. Baygar[b], A. Ugur[c]

[a]Department of Biology, Faculty of Science, Mugla Sitki Kocman University, 48000 Mugla, Turkey
[b]Material Research Laboratory, Research Laboratories Center, Mugla Sitki Kocman University, 48000 Mugla, Turkey
[c]Section of Medical Microbiology, Department of Basic Sciences, Faculty of Dentistry, Gazi University, 06500 Ankara, Turkey

Most of the non-edible mushrooms contain biologically active metabolites that are functional for modern medicinal applications. Within the present study, the hemostatic and antiinflammatory activities of *Astraeus hygrometricus*, naturally grown in Turkey, were evaluated. The *in vitro* hemostatic activity of the ethanolic extract obtained with a soxhlet apparatus determined by activated partial thromboplastin time (APTT) and prothrombin time (PT) assays using commercial reagents. The antiinflammatory activity of the extract was determined by lipoxygenase inhibition assay. When compared with the negative control DMSO, *A. hygrometricus* extract demostrated hemostatic effect in the PT test that evaluates the extrinsic coagulation pathway. The extract showed no inhibition on the lipoxygenase enzyme activity. As a result, the *A. hygrometricus* extract exhibited potent hemostatic activity besides being a potential source for bleeding control.

Key Words: Medicinal mushroom, lipoxygenase inhibition, hemostatic

BENEFITS OF OLIVE LEAVES ON HEALTH

Tuğba TATAR[1], Nilüfer ACAR TEK[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Cevat Sayılı Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü. E-mail: dyt.tugba@hotmail.com

[2] Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenmeve Diyetetik Bölümü. E-mail: acarnil@hotmail.com

Olive leaves (OL) are traditionally used for centuries in the Mediterranean. Phenolic compounds of OL have antioxidant, antihypertensive, hypoglycemic, hypocholesterolemic and cardioprotective properties (1). OL which are cheap, renewable and source of biophenol, should be utilized in food industry and benefited from nutritional and therapeutic effects of them (2).

The aim of this study is to summarize the importance of olive leaves and their effects on health, using the most current literature. In the research, those related to the topic were selected from the articles reached. The studies conducted in the past years and that don't overlap with keywords are excluded. In studies, it's observed that administration of olive leaf extract (OLE) to diabetic rats results in significant decreases in total cholesterol, triglyceride, insulin and blood glucose levels (3). In a limited number of studies, it's found that visceral fat and weight gain were reduced and positive effects on the metabolic syndrome were shown (4). OL polyphenols are antiinflammatory and protective against DNA damage. It's also phytoestrogenic. Therefore, it interacts with estrogen receptors and reduces the prevalence and progression of hormone-related cancers (5). In a study, it's shown that OLE protects gastric mucosa by reducing the expression of NF-KB, COX-2, TNF-α and prevents gastritis by alleviating oxidant/antioxidant imbalance and inflammation (6). In another study, it's observed that administration of OLE to rats with parkinson's disease results in significant increases in SOD, CAT and GPx levels, preventing the increase of malonaldehyde levels and the depletion of TH-positive neurons in the midbrain. Therefore it's thought that OL are neuroprotective and may be useful for preventing the death of dopaminergic neurons (7). In conclusion; OL should be used as nutritive and therapeutic food, shouldn't be industrial waste.

Keywords: Olive leaves, Human health, Benefits

MATERNAL WESTERN DIET AND ITS EFFECTS ON FETUS

Tuğba TATAR[1], Nilüfer ACAR TEK[2]

1Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Cevat Sayılı Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü. E-mail: dyt.tugba@hotmail.com

2 Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenmeve Diyetetik Bölümü. E-mail: acarnil@hotmail.com

Nutrition is one of the important factors affecting health throughout life. Studies have found that not only postnatal nutrition but also maternal nutrition affects offsprings' health (1). Both maternal undernutrition and overnutrition play a role in increasing the susceptibility to various diseases in later life of offsprings (2). Nowadays high fat western diet and junk foods become widespread. The continuation of western diet habits during pregnancy leads to danger for the later life of the fetus (3).This review aims to summarize the effects of maternal western diet on the postnatal health of the fetus.The research was made in the Google Scholar, Springer, Pubmed, ScienceDirect databases and selected the articles related to topic.Maternal western diet causes hyperglycemia, hyperinsulinemia, hyperlipidemia and increased adiposity in offsprings at early age (4). Thus, offsprings have a tendency to obesity and metabolic syndrome (5). In a study, it's found that increased lipogenesis gene expressions, upregulated expressions of genes involved in β-oxidation, impaired glucose tolerance, increased serum cholesterol and hepatic steatosis (6). The changes in the hepatic tissue increase the risk of NAFLD (7). In another study, an increase in the activation of opioid and dopaminergic signaling in the central reward pathway of the offspring is observed. Therefore permanent changes are found in food choice that the tendency of the fatty and junk food is increased (8). Exposure of the offspring to obesity at an early age leads to changes in the central leptin signaling pathway and hyperleptinemia. Since obesity and hyperleptinemia have a stimulating effect on the hypothalamus-pituitary-thyroid axis, thyroid hormones may also contribute to the development of hypertension by affecting cardiovascular functions (9).In conclusion; physiological evidences shows that maternal western diet causes various diseases in offsprings..

Keywords: Maternal western diet, Fetus, Junk foods

GLOBAL PROBLEMS IN HUMAN HEALTH; MASKED MICOTOXINS

[1]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*
taydin@bandirma.edu.tr

[2] *Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*
bgonen@bandirma.edu.tr

[3] *Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*
heseceli@bandirma.edu.tr

Mushrooms and mushroom spores can colonize and penetrate into the matrix of agricultural products, and can produce mycotoxins in pre-harvest and post-harvest applications, processing and storage stages. Mycotoxin producing fungi in the field of agriculture; saprophytic fungi colonizing plant crops in the field and / or harvested plant products and phytopathogenic organisms infecting the plants living in the field. While it is known that only a small number of pathogenic fungi produce mycotoxins in plants, most of the spoilage fungi secrete a series of toxic metabolites. *Aspergillus, Fusarium, Alternaria penicillium* are the most important fungi that produce mycotoxin in food products.

Mycotoxin contamination in foodstuffs is an important health threat that causes economic losses for humans and animals both in developed and developing countries around the world. Contaminated food or feed consumption with mycotoxin; resulting in acute or chronic problems such as carcinogen, immunosuppressive or estrogenic effects. Mycotoxins; liver, kidney, nervous system and immune system. Common symptoms seen in humans are diarrhea, vomiting and gastrointestinal problems.

Mycotoxin derivatives that can not be detected by traditional analytical techniques are defined as masked mycotoxins because their structure changes in plants. The chemical transformations that make up the masked mycotoxins are commonly catalyzed by enzymes and plant enzymes involved in detoxification processes. The group of masked mycotoxins includes both extracellular (conjugated) and nonextractable (bound) variants. When analytical standards are available, the structures of conjugated mycotoxins are known and can be determined. However, linked mycotoxins can not be accessed directly and it is necessary to separate them by chemical or enzymatic processes prior to chemical analysis.

Nowadays, it is impossible to assess the risk of masked mycotoxins in the eyes due to lack of data. For this reason, there is a need for more toxicological studies, preferably comparing the origin with masked mycotoxin. The purpose of this review is to summarize the current knowledge of the identification, formation, toxicity and effect of masked mycotoxins.

Keywords: *Mycotoxin, fungus, toxin, health*

ORGANIC CHROMIUM (CHROMIUM III) AND HEALTH

Buket GÖNEN[1], Tuba AYDIN[2], Hüseyin ESECELİ[3]

[1]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*

bgonen@bandirma.edu.tr

[2]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*

taydin@bandirma.edu.tr

[3]*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Balıkesir-Türkiye*

heseceli@bandirma.edu.tr

Chrome is one of the minerals that the human body needs. There are 3 different forms in nature. These are the main chromium form of trivalent chromium (chromium III), which is taken up with nutrients and is biologically active. Chromium is mostly in the form of trivalent (Cr^{+3}) in nature. This form is thought to be essential for the activation of certain enzymes and the stabilization of protein and nucleic acids. The average person has 0.4-6 mg of chromium in his body. The chromium level shows great differences among societies. In general, it is noteworthy that fewer diabetes and heart diseases are seen in communities with high chromium uptake. In general, it is noteworthy that fewer diabetes and heart diseases are seen in communities with high chromium uptake.

The most important component of the GTF (Glucose Tolerance Factor) is that it is necessary for the chromium material to benefit from carbohydrates. GTF acts in concert with insulin, allowing glucose to enter the cell.

The chemical structure of GTF is thought to be a complex of trivalent chromium with nicotinic acid, glutamic acid, glycine and cystine. Thus, chromium, GTF, as a component, affects the synthesis of protein and RNA, and is reported to improve the absorption of amino acids. Another effect of chromium is on fat metabolism. Adequate chromium uptake is necessary for a healthy cholesterol level.

Only 2-10% of chromium taken with food can be absorbed by the body and used by the body. So chromium absorption is rather weak. The chromium organic form is absorbed much more easily than the inorganic form. Absorbed chromium is transported by binding to calm proteins. The most important of these proteins is transferrin. In case of iron deficiency, chromium absorption increases. Chromium, which is so important for human health, is 11 mcg in 100 gr broccoli, 7.5 mcg in grape juice and 2.7 mcg in potato.

Especially in women during pregnancy, chromium is more needed. This need is 200 mcg. Functional food is needed to meet the chromium need at certain levels in the foods. For this, animal products such as eggs, milk, meat can be used.

The aim of this review is to emphasize the fact that organic chrome has a critical prescription for human health and the need to use right resources to feed.

Key Words: Trivalent Chromium, chromium III, glucose tolerance factor (GTF)

ADOLESAN DİŞİ SIÇANLARDA İZOTRETİNOİNİN OOSİT MATURASYONU ÜZERİNE ETKİSİ

[1,a]Kaçamak Pınar, [1,b]Özoğul Candan, [2,c]Sarıbaş Gülistan Sanem, [1,d]Dizakar Akarca Saadet Özen, [1,e]Emniyet Asiye Aslı

1. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji – Embriyoloji Anabilim Dalı

2. Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji – Embriyoloji Anabilim Dalı

İzotretinoin, ergenlik döneminde ve yetişkinlikte şiddetli akne tedavisinde kullanılan sentetik bir retinoiddir. Retinoidler, hücresel büyüme, farklılaşma, hücre yüzeyi değişimi ve bağışıklık modülasyonunu modifiye ederek keratinositleri etkiler. Retinoidlerle ilişkili başlıca yan etkiler keilitis, cilt ve mukozanın kuruluğu, cildin kırılganlığının artması, hiperlipidemi, transaminazların yükselmesi, miyalji, artralji ve hiperostozdur. Son zamanlarda, izotretinoinin ovaryum üzerindeki etkileri deneysel ve klinik çalışmalarla araştırılmaktadır. Çalışmamızda amaç izotretinoin uygulamasının adolesan dönemdeki dişi sıçan ovaryumlarında oosit maturasyon faktörleri GDF9 ve BMP15 ekspresyonlarına etkisini değerlendirmektir. 32 adet adolesan dişi sıçan her birinde 8 denek olacak şekilde 4 gruba ayrıldı:

*Kontrol Grubu: 30 gün boyunca boş gavaj uygulaması (gavaj stresi) yapıldı.

*Susam Yağı (Çözücü) Grubu: 30 gün boyunca 1.42 ml soya yağı gavaj uygulamasıyla verildi.

*Düşük Doz Grubu: 30 gün boyunca 1.42 ml hacimde 7,5 mg/kg/gün izotretinoin gavaj uygulamasıyla verildi.

*Yüksek Doz Grubu: 30 gün boyunca 1.42 ml hacimde 15 mg/kg/gün izotretinoin gavaj uygulamasıyla verildi. Ovaryum dokuları Bouin solüsyonunda tespit edilerek alışılmış histolojik takip yöntemlerinden geçirildi. GDF9 ve BMP15 ekspresyonlarını belirlemek için immünohistokimya yöntemi uygulandı ve Leica Fotoışık mikroskobunda görüntülenip fotoğraflanarak değerlendirildi.

*Kontrol ve çözücü grubunda, gelişen folliküllerdeki oositlerde sitoplazmik GDF9 immün tutulum belirlenirken, düşük doz izotretinoin grubunda primordiyal follikülde ve yüksek doz izotretinoin grubunda primordiyal, unilaminar ve erken antral folliküllerdeki oositlerde negatif GDF9 tutulumu gözlendi.

*BMP15 immün tutulumu değerlendirildiğinde ise kontrol ve çözücü grubunda; gelişen folliküllerdeki oositlerde pozitif tutulum gözlenirken izotretinoin gruplarında özellikle de yüksek doz grubunda primordiyal, unilaminar ve antral follikülerde bulunan oositlerde negatif BMP15 tutulumu belirlendi.

İzotretinoinin ovaryumlar üzerindeki hormonal (Korkmaz ve ark., 2016), histopatolojik ve apoptotik (Abalı ve ark., 2013) etkilerinin araştırıldığı birçok çalışmaya rağmen izotretinoinin üreme sağlığındaki etkilerini ortaya koyan yeterli veri bulunmamaktadır. Çalışmamızda,

izotretinoinin ovaryumlarda oosit maturasyonunda kritik öneme sahip olan GDF9 ve BMP15 ekspresyonlarını doza bağlı olarak azalttığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: İzotretinoin, GDF-9, BMP-15, Oosit maturasyonu

DİYABETİK AYAK BAKIMI

Afife YURTTAŞ[1], Ebru Gamze DEMİREL[2]

[1]*Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Erzurum*

e-mail: afife-72@hotmail.com

[2]*Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi*

e-mail: ebru.gamze00@gmail.com

Diyabetik ayak; tip 2 diyabet hastalığının komplikasyonlarından olan periferik arter hastalığı ve nöropatiye bağlı ortaya çıkan, organ kaybına neden olabilecek bir komplikasyondur. Bu komplikasyon bireyleri psikolojik ve fiziksel yönden olumsuz olarak etkilemektedir. Aynı zamanda bireyler ekonomik olarak da önemli zorluklarla karşılaşırlar. Yapılan çalışmalara göre Türkiye'de diyabet sıklığı %13,7'dir. Diyabetli hastaların ortalama %15-20'sinin hastalıkları boyunca en az bir kez ayağında yara oluşmakta ve %7 ile %20'si ilerleyen zamanlarda herhangi bir seviyede amputasyon ile sonuçlanmaktadır. Diyabetik ayağın organ amputasyonu derecesine gelmesini önlemek için yapılan yara bakımı önemli bir uygulamadır. Ayrıca diyabetik hastalar, ayak problemleri oluşmadan önce önleme yollarının, erken tanımanın ve problem oluştuğunda doğru tedaviye ulaşmanın öneminin farkında olmalıdır. Özbakım gücü ve diyabet hakkında bilgi diyabetik ayak kontrolünün sağlanmasında önemli bir yere sahiptir

Hemşirelik girişimleri diyabetik ayak yarası olan hastalarda gerek bilgilendirme gerekse yara bakımı açısından oldukça önemlidir. Bu girişimler ile hem yaranın iyileşmesi hem de hastanın psikolojik ve fizyolojik iyi olması hızlanır ve yaşam kalitesi artar.

Anahtar Kelimeler: diyabet, diyabetik ayak, hemşirelik

ROTATOR MANŞET PATOLOJİSİ OLAN HASTALARDA DENGE EĞİTİMİNİN ETKİNLİĞİNİN İNCELENMESİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ PİLOT ÇALIŞMA

Ertan Şahinoğlu[1], Bayram Ünver[2], İzge Hakan Günal[3], Serkan Erkuş[4]

[1] *Dr. İsmail Atabek Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Tıp Merkezi, İzmir*
ertan.sahinoglu@hotmail.com
[2] *Dokuz Eylül Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, İzmir*
bayram.unver@deu.edu.tr
[3] *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı, İzmir*
izge.gunal@deu.edu.tr
4 Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı, İzmir
s.erkus@ymail.com

Rotator manşet patolojileri, kas-iskelet sistemine bağlı omuz ağrısına neden olan rahatsızlıkların başında gelmektedir. Literatürde, omuz ağrısı yaşayan hastaların ağrı ve fonksiyonel etkilenmeye bağlı olarak sağlıklı kişilere göre postural denge kaybı yaşadığı gösterilmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde rehabilitasyon programları omuz bölgesindeki ağrıya, eklem hareket açıklıklarına ve kuvvetlendirmeye odaklanmaktadır. Bu hastalardaki denge etkilenimi dikkate alınmamakta ve buna bağlı olarak ilerleyen dönemlerde gelişebilecek ek rahatsızlıklar önlenememektedir.

Çalışmanın amacı; rotator manşet patolojisi nedeniyle rehabilitasyon gören hastalarda, denge eğitiminin herhangi bir etkisinin olup olmadığını araştırmaktır.

Çalışma, tek kör randomize kontrollü çalışma olarak planlandı. Çalışmaya alınması gereken en küçük örneklem büyüklüğü, kontrol ve çalışma grubuna eşit olacak şekilde toplam 42 olgu olarak hesaplanmıştır. Şimdiye kadar toplam 11 olgu (5 olgu kontrol grubu, 6 olgu çalışma grubu) çalışmaya alınmıştır. Her iki gruptaki hastalara fizyoterapist eşliğinde postür, germe, kuvvetlendirme egzersizleri ile ev programı verilmiştir. Çalışma grubuna ek olarak ev programı şeklinde denge eğitimi verilmiştir. Tedavi süresi, fizyoterapist eşliğinde 6 hafta/haftada 3 seans olarak oluşturulmuştur. Ev programı 6 hafta/haftada 7 seans olarak uygulanmıştır. Değerlendirme ve sonuç ölçümleri; tedavi öncesi ve sonrası, ağrı ve fonksiyonel değerlendirme (Shoulder Pain and Disability Index-Türkçe ölçeği) ile denge

değerlendirmesi (Tetrax İnteraktif Postural Stabilite cihazı) şeklindedir.

Gruplar arası denge değerlendirmesinde anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$, Mann-Whitney U Testi). Her iki grubun grup içi değerlendirmesinde, denge ölçümü arasında anlamlı fark yoktur ($p>0.05$, Wilcoxon Ranks Testi). Bununla birlikte ağrı ve fonksiyonellikte kontrol grubu kendi içinde anlamlı fark oluşturmazken ($p>0.05$, Wilcoxon Ranks Testi), çalışma grubunda anlamlı fark vardır ($p<0.05$, Wilcoxon Ranks Testi).

Rotator manşet patolojisi olan olgularda denge eğitiminin etkinliği yoktur. Çalışma grubunda ağrı ve fonksiyonel kaybın iyileşmesine rağmen dengenin değişmemesi denge etkileniminin ağrı ve fonksiyonelliğe bağlı olmadığını düşündürmektedir. Fakat çalışmanın tamamlanmadığı ve güvenilir sonuçlar için olgu sayısının yeterli olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Rotator Manşet Rehabilitasyonu, Fizyoterapi, Omuz, Denge Egzersizi

FORCED DEGRADATION STUDY ON CLIMBAZOLE BY RPLC

Zehra ÜSTÜN*, Ebru ÇUBUK DEMİRALAY*

**Suleyman Demirel University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Chemistry, Isparta, Turkey*

ebrucubuk@sdu.edu.tr
zehra_ustun@hotmail.com

Climbazole is an imidazole antifungal agent that can provide antidandruff benefits when incorporated into a shampoo matrix. Climbazole has a good efficiency against m*alassezia furfur*, an anthropophilic fungus causative agent of several skin disorders, justifies its use an antidandruff agent in shampoos, conditioners and hair tonics.

Forced degradation is a powerful tool used routinely in pharmaceutical development in order to develop stability-indicating methods that lead to quality stability data and to understand the degradation pathways of the drug substances and drug products. These degradation studies ensure appropriate stability of final pharmaceutical products in very early stages of pharmaceutical development. In the forced degradation study, simple, specific and accurate reversed phase liquid chromatography (RPLC) method was developed in order to study decomposition of climbazole under the various stress conditions (hydrolytic, oxidative, thermal and photolytic). Climbazole was subjected to acid (0.1 M HCl) and alkaline (0.1 M NaOH) hydrolytic conditions as well as to oxidative decomposition (3% (v/v) H_2O_2) at room temperature. The RPLC method that could separate all degradation products formed under various stress conditions involved a Pinnacle DB Cyano column and a mobile phase comprising of acetonitrile-water binary mixture (45:55%, v/v). The flow rate and detection wavelength were 1 mL/min and 202 nm, respectively. It was found that the susceptibility of climbazole to decomposition increased in following manner: thermal condition <alkaline condition <acid condition <photolytic condition<oxidative condition.

Keywords: Climbazole, Stress Testing, Forced Degradation, RPLC.

REVERSED PHASE LIQUID CHROMATOGRAPHIC METHOD DEVELOPMENT AND STRESS DEGRADATION STUDIES FOR QUINAPRIL

Erdem KUZUCANLI*, Zehra ÜSTÜN*, Ebru ÇUBUK DEMİRALAY*

**Suleyman Demirel University,Faculty of Arts and Science, Department of Chemistry, Isparta, Turkey*
:ebrucubuk@sdu.edu.tr
zehra_ustun@hotmail.com
erdemkuzucanli@gmail.com

ACE inhibitory drugs were the first medications applied to lower blood pressure in hypertensive patients. Because of therapeutic effects and low side effects, ACE inhibitors are a group of medicines with many subordinate members who are still presently on the market day after day. Quinapril is one of the most effective ACE inhibitors currently in use.

In this study, the degradation profile of quinapril under stress conditions was determined by the RPLC method. The chromatographic separation was achieved on a YMC Triart C18 column (3 µm, 150 mm x 4.6 mm) with isocratic flow. The mobile phase at a flow rate of 0.5 mL/min, consisted of acetonitrile-water binary mixture

(45:55%, v/v) at pH 3.5. The UV detection was carried out at 210 nm. Quinapril was exposed to hydrolytic (acidic and alkaline), oxidative, photolytic and thermal stress conditions. The resultant stressed samples were analyzed by the proposed method. The peak purity of analyte peaks in the stressed samples was confirmed by diode array detector. As a result of the experiments performed, it was observed that the most degradation occurred in alkali condition with 59.9%.

Keywords: Quinapril, Hypertensive agents, Forced Degradation, RPLC.

A SPECIFIC RPLC METHOD FOR VALIDATION OF BUTOCONAZOLE IN HUMAN URINE

Zehra ÜSTÜN*, Ebru ÇUBUK DEMİRALAY*

**Suleyman Demirel University,Faculty of Arts and Science, Department of Chemistry, Isparta, Turkey*
zehra_ustun@hotmail.com
ebrucubuk@sdu.edu.tr

Butoconazole is a new imidazole, effective as therapy for vulvovaginal candidiasis for women who prefer solid-type vaginal preparations and it is a synthetic imidazole derivative with fungistatic properties. Butaconazole is active against many dermatophytes and yeasts. It also contains antibacterial effects against some gram-positive organisms.

The purpose of this study was to validate a reliable analytical method for the pharmacokinetic study of butoconazole in human urine by a reversed phase liquid chromatography method (RPLC) with ultraviyole detection. The bioanalytical method was carried out using a Pinnacle DB Cyano column (250 x 4.6 mm i.d., 5 µm particles) and UV detector set at 202 nm. The optimum assay conditions were acetonitrile-water binary mixture (45:55, v/v) and pH 7.0 as the mobile phase and at column temperature 25ºC. The calibration curves were linear (r>0.999) in the concentration ranges of 3-12 µg/mL for butoconazole in urine. The method were validated by determination of the limit of detection (LOD, 0.259 µg/mL), the limit of quantitation (LOQ, 0.786 µg/mL) and intra-day and inter-day relative standard deviations (RSDs, <1%). Recoveries obtained from spiked human urines at three concentration levels were calculated and the mean recovery was found 98.5%.

Keywords: Butoconazole, Antifungal Agent, RPLC, Quantification, Human Urine.

FİTOÖSTROJENLER VE SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Gül Eda Kılınç, Pınar Sökülmez Kaya

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, SAMSUN

guleda.kilinc@omu.edu.tr
pinar.sokulmez@omu.edu.tr

Fitoöstrojenler yapısal olarak östrojen benzeri bitkisel kaynaklı polifenolik nonsteroidal bileşiklerdir. Fitoöstrojenlerin (isoflavonlar, lignanlar ve kumestanlar ve prenilflavonoidler) menopozal semptomlar, kardiovasküler hastalıklar, insülin direnci, obezite, kanser ve osteoporoz üzerinde etkileri olabileceği belirtilmektedir.

Fitoöstrojenlerin sağlık üzerine etkilerini inceleyen çalışmaları özetlemektir.

Fitoöstrojenlerin sağlık üzerine etkilerini konu alan (PubMed, Google Scholar, Embase, ScienceDirect ve BioMed gibi veri tabanlarında 'Fitoöstrojenler ile Menopozal Semptomlar, Osteoporoz, Kardiyovasküler Hastalıklar, Kanser, insülin direnci, obezite ve Bilişsel Fonsiyonlar' anahtar kelimeleriyle) çalışmalar incelenmiştir.

2002-2015 yılları arasında yayınlanmış 26 makaleye ulaşılmış olup: fitoöstrojenlerin menapozal semptomlar üzerine etkilerini inceleyen 3 meta analiz çalışmasında soya izoflavonlarının menapozlu kadınların sıcak basmalarının sıklığı ve şiddetini azalttığı, osteoporoz üzerine etkilerini inceleyen bir çalışmada diyetle fazla izoflavon alımının femur boyun kemiğinde ve lomber omurgada mineral yoğunluğunu arttırdığı; bir çalışmadaysa fitoöstrojenlerin menapozal semptomlar üzerinde etkili olmadığı belirtilmiştir. Asya toplumunda yüksek tüketilen fitoöstrojenin batı ülkelerine göre kardiyovasküler hastalık görülme oranını daha fazla azalttığı; postmenapozal dönem sonrası Japon kadınlarındaysa serebral ve miyokard enfarktüs riskini

azalttığı saptanmıştır. Yine yüksek fitoöstrojen tüketiminin göğüs kanseri (4 çalışma), endometrial ve over kanseri (1 çalışma) riskini azalttığı bildirilmiştir. Yapılan 3 çalışmada genistein ve daidzein tüketiminin erkeklerde prostat kanserini azaltabileceği belirlenmiştir. Fitoöstrojenlerin insülin direnci üzerine etkilerini inceleyen 4 çalışmada glukoz metabolizmasını düzenlediği ve insülin direncinde azalma sağladığı özellikle genisteinin glukoz metabolizması üzerinde daha etkili olduğu saptanmıştır. Fitoöstrojenlerden genisteinin adipoziteyi, başka bir çalışmada daidzeinin karaciğer yağlanması, vücut ağırlığı ve plazma adiponektin seviyelerini azalttığı bildirilmiştir. Fitoöstrojenlerden yetersiz diyetle enerji alımında, vücut ağırlığında ve adipozitede artış saptanmıştır. Diyetle soya tüketiminin trigliserit ve düşük dansiteli lipoproteini azaltarak, yüksek dansiteli lipoprotein seviyelerini arttırarak lipid profilleri üzerinde olumlu etki yaratabileceği belirlenmiştir. Ayrıca 3 çalışmada fitoöstrojenlerden izoflovanların bilişsel fonksiyonları iyileştirdiği ancak uzun süreli fitoöstrojen kullanımının yaşlı kadınlarda bilişsel fonksiyonları negatif etkilediği vurgulanmıştır.

Fitoöstrojenlerin çeşitli hastalıklar üzerinde olumlu etkilerinin olabileceği ancak tedavi yöntemi olarak kullanılabilmesi için çalışmaların arttırılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Fitoöstrojenler, sağlık

OBEZİTE TEDAVİSİNDEKİ MODERN YAKLAŞIMLARIN İNCELENMESİ

Hasan Basri SAVAŞ

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı, Alanya, Antalya, Türkiye.
hasan.savas@alanya.edu.tr

Genel anlamda kilo fazlalığı diye bilinen obezite, vücuttaki yağ dokusunun fazlalığıdır**.** Obezite, hem kendi başına tedavi edilmesi gereken bir hastalık olması hem de ilişkili bulunduğu, kanser, kardiyovasküler hastalıklar, kolesterol bozukluğu, hipertansiyon, diyabet başta olmak üzere birçok ciddi hastalık sebebi ile önemlidir. Obezite, sıklığı tüm Dünyada ve Türkiye'de giderek artmakta olan önemli bir sağlık sorunudur. Obezite tedavisinde üç temel modern yaklaşım bulunmaktadır: Doğru beslenme ve yaşam tarzı değişikliği ile kilo vermek, ilaç tedavileri ve cerrahi tedaviler.

Bu çalışmada, önemli ve yaygın bir sağlık sorunu olan obezitenin tedavisi için önerilen güncel yaklaşımların incelenmesi amaçlanmıştır.

Obezite ve tedavisi hakkındaki güncel araştırmalar ve bilimsel kaynaklar incelenmiş ve elde edilen son veriler derlenmiştir.

Doğru beslenme ve yaşam tarzı değişikliği ile kilo vermek, obezite ve ilişkili hastalıkların önlenmesinde, tedavisinde, takibinde ilk uygulanacak basamaktır. Diğer tedavi metotları olan ilaç ve cerrahi tedaviler ile kıyaslandığında muhtemel yan etki ve komplikasyonlar, maliyet, uygulama zorluğu, girişimsel riskler gibi faktörler açısından kilo vermek öncelikli ve avantajlı tedavi seçeneğidir. Maliyetsizdir, kontrollü ve doğru yapıldığı sürece yan etkisi yoktur, girişimsel bir risk içermez. İlaç kullanımı mutlaka ilgili uzman doktorların reçete etmesi ile olmalıdır. Bu ilaçların kilo kaybı üzerine etkileri orta seviyededir ve kesilmesi halinde tekrar kilo alınması görülebilmektedir. Çeşitli cerrahi tedaviler, obezite, diyabet, kan şekerinin düzenlenmesi, beklenen muhtemel yaşam süresinin artması üzerinde olumlu etkiler verebilir. Ancak, oluşabilecek çok çeşitli komplikasyon ve yan etkiler sebebiyle ancak ileri düzeyde obez bireylerde, ancak ilgili uzman doktorların tavsiyesi üzerine, diğer tedavi seçenekleri ile birlikte değerlendirilerek cerrahi tedavi uygulanmalıdır.

Obezite, tedavisi mümkün ve gerekli olan yaygın bir hastalıktır. İlaç ve cerrahi yöntemlerle obezite tedavisi için yeni araştırmalara devam edilmelidir. Sonuç olarak, obezite için tüm tedavi seçenekleri içerisinde, doğru beslenme ve yaşam tarzı değişikliği ile kilo vermek ilk sırada değerlendirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Obezite, tedavi.

IHSLC 2018

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF BORON ON TRACE ELEMENT AND PROTEIN CARBONIL LEVEL IN PARACETAMOL-INDUCED HEPATOTOXICITY MODEL

Binnaz KURU[1], Funda KARABAĞ ÇOBAN[2]

[1]*Department of Molecular Biology and Genetics, Institute of Science and Technology, Uşak University Uşak, Turkey*

[2]*Departman of Biotechnology and Molecular Biology and Genetics, Faculty of Arts and Science, Uşak University, Uşak, Turkey*
canturkbinnaz@gmail.com

Paracetamol is an effective analgesic and antipyretic agent when used in therapeutic doses. However, when taken in high doses, oxidative stress can cause serious hepatotoxic damage.

Boron is an element that protect oxidant/antioxidant balance in tissues and reduces oxidative stress-induced damage by increasing glutathione stores. Trace elements in our body are effective in various metabolic and signal mechanisms in normal physiological limits. Changing the amount of trace elements in our body has an effect on oxidant/antioxidant system and production of radical oxygen species. In this study, the effect of boron on trace element and protein carbonyl levels was investigated by creating parasetamol induced hepatotoxicity model.

70 male rats were used in 180-200 grams of Wistar Albino. 1. Control, 2. Paracetamol, 3. Paracetamol+50 gr Boric acid, 4. Paracetamol+100 gr Boric acid, 5. Paracetamol+200 gr Boric acid, 6. Paracetamol+NAC, 7. 200 gr Boric acid. Levels of TAS, TOS, AST, ALT, PCO, protein-sh and trace element (Mg, Zn, Mn, Cu, Co, Se, B) were measured from the liver tissue and blood samples.

The data were statistically evaluated as standard deviation with SPSS-18 ANOVA. $P < 0.05$ was considered significant. As a result of this study, antioxidant capacity and except for cobalt other trace element levels were decreased in parasetemol group compared to control group in parasetemol induced hepatotoxicity model, In comparison with the groups given boron and paracetamol group, it was observed that boron has a protective effect against damage and it has an antioxidant capacity increasing effect. ($p < 0.05$).

Key words: Paracetamol, Hepatotoxicity, Boron, Trace element, Rat

NEUROPATHIC ASPECT OF ORGANOPHOSPHATE TOXICITY

Asım Kart

Department of Pharmacology and Toxicology, Faculty of Veterinary Medicine:

Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey

Organophosphates (OPs) are known to produce a delayed neuropaphy in man and domestic animals. Other than acute cholinergic toxicity of OPs, they have been known to cause a delayed neuropathy which is called Organophosphorus Induced Delayed Neuopathy (OPIDN). Clinical manifestation of OPIDN is characterized by a delay period which is observed between 8 to 14 days after dosing. Toxic signs induce flaccid paralysis of lower and upper limbs and changes in the neurons which are defined as a central-peripheral distal sensory-motor axonopathy. Alhough the mechanism is not clearly understood, OPs toxicity is attributed to inhibition of neuropathy target esterase enzyme (NTE). The initiation of OPIDN requires inhibition of NTE. The methods to elucidate mechanism of he toxicity may include use of other chemicals which can potentiate or prevent toxicity by Phenylmethylsulfonyl Fluoride (PMSF) is one such agent which has been widely utilized in mechanistic studies of OPIDN. Phenylmelhylsulfonyl fluoride is a serine protease inhibitor which has been used to elucidate the mechanism of OP induced delayed neuropathy. Phenylmethylsulfonyl fluoride prevents OPIDN when given prior to an OP compound, but if PMSF is administered after an OP compound it potentiates the neurotoxicity.

Keywords: Organophosphates, delayed neuropathy, neuropathy target enzyme

SPİRULİNA PLATENSİS İLE ÜRETİLEN YOĞURDUN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

Sümeyra Aydemir[1], Zübeyde Öner[2]

[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye*

[2]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, Isparta, Türkiye*

sumeyra-aydemir@hotmail.com
zubeydeoner@sdu.edu.tr

Sağlık açısından yoğurt, mide asit sekresyonunun yetersiz olduğu durumlar, diyare (bakteriyel, viral), kronik kabızlık, bağırsak sendromu ve diğer fonksiyonel gastrointestinal hastalıkları tedavi etmek amaçlı tüketilmektedir. Ayrıca yoğurt, antimikrobiyal, antikanserojenik, antikolesterolemik etkiler de gösterir. Yoğurtta bulunan *Lactobacillus* ve *Bifidobacterium* cinsi olan probiyotik laktik asit bakterileri kolon kanseri riskinin azaltılması ve immun sisteminin güçlendirilmesinde de kullanılmaktadır. Yoğurt gibi fermente süt ürünleri yararlı etkileri ve besleyici özellikleri nedeniyle dünyada çok tüketilen besinler arasında yer aldığından, zenginleştirme işlemini bu gıda ürünlerinde uygulamak tercih edilir.

'*Spirulina*' tek hücreli mavi-yeşil alglerin çeşitli türlerinden oluşur. En yaygın olan türleri *Spirulina maxima* ve *Spirulina platensis*'dir. Günümüzde fonksiyonel gıdaların üretimi için çeşitli ürünlerde *Spirulina platensis'*in kullanıldığı yapılan çalışmalarda görülmektedir.

Yapılan literatür araştırmasında Barkallah vd. (2017) bu iki yararlı besin maddesini birleştirerek yaptığı çalışmada, *Spirulina*'nın yoğurda dört farklı konsantrasyonda (%0.25, %0.5, %0.75 ve % 1) eklenmesinden sonra, yoğurdun fermantasyon süreci, dokusu, nutrasötik ve duyusal özellikleri üzerine etkisini araştırmışlardır. *Spirulina'*nın % 0.25 oranında eklenmesi fermantasyonu hızlandırmış ve yoğurdun dokusal ve duyusal özellikleri üzerine olumsuz etkisi görülmemiştir. Yoğurdun sadece beslenme kalitesini arttırmakla kalmayıp, aynı zamanda antioksidan aktivitesini ve nutrasötik özelliğini de arttırmıştır.

Agustini vd.(2016) ise, farklı konsantrasyonlarda *Spirulina platensis*'i (%0.5, %0.75, %1, %2 ve %3) yoğurda eklemişlerdir. % 1 *Spirulina platensis* ile kontrol (% 0 *Spirulina platensis*) karşılaştırıldığında % 1 oranında *Spirulina platensis* ilavesi ile zenginleştirilen yoğurt, protein, viskozite ve toplam laktik asit bakterileri açısından kontrol ile önemli farklılıklar göstermiştir.Ayrıca *Spirulina*'nın antiviral, anti-mutajenik ve kolesterol düşürücü etkilerinden dolayı tıbbi amaçlı kullanılmasına yönelik çalışmalar artan bir ilgi ile devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı, *Spirulina* ile zenginleştirilmiş yoğurdun kalitesi ve sağlık üzerine etkisini araştırmaktır.

Anahtar sözcükler: *Spirulina Platensis*, Yoğurt, Gıda Zenginleştirmesi

PHYSICOCHEMICAL EFFECTS OF UV APPLICATION İN FLUID FOODS

Seydi Yıkmış[1], Harun Aksu[2], Ramazan Mert Atan[1], Levent Gülüm[3], Mehmet Alpaslan[1]

[1] *Namık Kemal University, School of Health Sciences, Department of Nutrition and Dietetics, Tekirdağ, Turkey*

[2] *Istanbul University, Veterinary Faculty, Department of Food Hygiene & Technology, Istanbul, Turkey*

[3]*Abant İzzet Baysal University, Mudurnu Süreyya Astarcı Vocational High School, Bolu, Turkey*
syikmis@hotmail.com

Ultraviolet (UV) light is a type of radiation that has a wavelength in the electromagnetic spectrum of wavelengths between 10-400 nanometers. There are three ultraviolet light regions in the electromagnetic spectrum. These are UV-A (315-400 nm), UV-B (280-315 nm) and UV-C (200-280 nm). UV light has the ability to inactivate pathogenic microorganisms in the UV-C region. Inactivation efficiency follows a range in which maximum inactivation occurs at a range of about 254 to 264 nm. It is known that the use of UV-C light in food affects microorganisms in a wide spectrum, while it also has a positive effect on foodstuffs in other aspects. The use of shortwave ultraviolet (UV-C) in food processing can also extend the shelf life of food products and reduce the health risks associated with the presence of pathogens. This application can be applied to prevent foodborne diseases in fresh fruits and vegetables, fresh

fruit juices, fresh meat, poultry and seafood. In some studies, ultraviolet light showed antimicrobial effects in the wavelength range of 100-280 nanometers. In general, in a variety of studies it has been shown that the destruction of microorganisms is caused by the penetration of the UV-C light into the outer membranes of the cells, which leads to enormous damage to the DNA due to the formation of thymine dimers, which prevents the microorganisms from undertaking DNA transcription and replication, by causing death. In this study, the physicochemical effects of UV application of fluid foods are mentioned.

Keywords: Ultraviolet, physicochemical, antimicrobial

PULSED LIGHT TECHNOLOGY IN FOOD DECONTAMINATION

Seydi Yıkmış[1], Harun Aksu[2], Nursena Kağan[1], Levent Gülüm[3], Mehmet Alpaslan[1]

[1] Namık Kemal University, School of Health Sciences, Department of Nutrition and Dietetics, Tekirdağ, Turkey

[2] Istanbul University, Veterinary Faculty, Department of Food Hygiene & Technology, Istanbul, Turkey

[3]Abant İzzet Baysal University, Mudurnu Süreyya Astarcı Vocational High School, Bolu, Turkey

syikmis@hotmail.com

Pulsed light systems used for food decontamination can broadband the spectrum from ultraviolet to infrared, with a few strokes applied at a time, each pulse can last from 100 ns to 2 ms. Despite the high intensity of radiation, short pulses prevent the product from overheating and still provide inactivation of microorganisms due to both photochemical and photothermal effects. In this application, microbial inactivation occurs by various mechanisms, such as chemical changes in the microorganisms' proteins, membranes and other cell components, the breakdown of the DNA chain. In conventional UV applications, the cell can repair itself under certain conditions, but it has been found that the work done by the high energy and intensity applied pulsed light method is in jeopardy so that the cell can not repair itself. In studies conducted, mold spores are more resistant than bacteria. It is well suited for inactivation of microorganisms on solid surfaces, but applicability in liquid media is limited to clear liquids. However, penetration depth is quite small due to the optical properties of the environment. It is very suitable for inactivation of microorganisms on solid surfaces, but applicability in liquid media is limited to transparent liquids. Positive results were obtained at the end of the application in the applications of the fruit changes in the microbial and nutrient quality parameters. Pulsed light technology is also used in the meat industry. In this study, a new technology used in food decontamination has been given to the application of pulsed light.

Keywords: pulsed light, new technology, decontamination

NUTRITIONAL VALUE OF ELDERBERRY (*Sambucus* sp.) AND ITS EFFECTS ON HUMAN HEALTH

Sema Özmert Ergin[1], Gizem Helvacı[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Yrd.Doç., E-mail: sozmert@mehmetakif.edu.tr

[2]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, E-mail: ghelvaci@mehmetakif.edu.tr

Elderberry is a flowering shrub or tree belonging to the family *Adoxeaceae*, with dark purple berries and white flowers. Elderberry, remarkable with its content-rich and remedial aspects, is among medicinal and aromatic plants, with its increasing production. It is cultivated widely in Asia, North Africa and South America. In our country, it is mostly grown in Western and North Anatolia. Elderberry is also known in Turkey by names such as 'black elderberry, sultan otu, şakmelek otu, patlangoz, telligelin'. *Sambucus nigra* in tree form and *Sambucus ebulus* in shrub form are naturally grown species in our country. Berries, flowers, and leaves are its consumed parts. Its berry is used as a coloring agent in some foods. Elderberry is rich in protein, amino acid, unsaturated fatty acids, vitamin (especially B6, vitamin A and C), antioxidant, flavanoid, mineral matter (calcium, phosphorus, potassium, magnesium, iron, zinc). Linoleic acid, linolenic acid, and oleic acid are fatty acids found in its seeds. Its consumption is known to boost the immune

system and prevent cancer. However, its berry has also antiviral, antibacterial, antifungal and antitumor properties. It is used especially as a supportive plant in the treatment of influenza and cold. It is considered that it increases insulin secretion. It has effects preventing diseases such as obesity, dyslipidemia accompanying to diabetes, as well as its effects lowering the postprandial lipid level and cholesterol, preventing lipid peroxidation and reducing body weight. Since the immature green fruits of the black elderberry contain cyanhydric acid, they can cause toxic effects when consumed, resulting in poisoning.

Elderberry is a curative plant that has positive effects on the prevention and treatment of many diseases. It is an important product in alternative medicine and pharmacology fields. Since black elderberry is widely used and consumed in European countries, its production should also be increased in Turkey. Studies on product promotion will increase the consumption of this plant and its contribution to the country economy.

Key words: Elderberry *(Sambucus sp.)*, Nutrition, Human health.

GERİATRİK İNOVASYONLAR: TEDAVİ VE BAKIM UYGULAMALARINDAKİ YENİLİKLER

Hicran Bektaş[1], Simge Kalav[1], Arife Altın Çetin[2]

hbaydin@akdeniz.com.tr, simge.kalav@gmail.com.tr, arife.altin@hotmail.com.tr

[1]*Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Antalya*

[2]*Akdeniz Üniversitesi Hastanesi, Antalya*

Geriatrik inovasyonlar yaşlı bireyin tedavi ve bakım sürecine olumlu katkılar sağlayabilmektedir. Geriatrik inovasyonlar teknolojik, tıbbi, iletişim, çevre-ekonomi, yönetsel yenilikler olarak gruplandırılabilir, ancak teknolojik inovasyonlar bunların tümünü içermektedir. Yeniliklerin bazıları şunlardır:

Tedavi uygulamaları: İlaçların dozajı, yan etkileri ve kontrendikasyonlarını içeren ilaç kodu taranmasına yönelik mobil uygulamalar mevcuttur. Bakımevi çalışanlarının başlarına taktıkları akıllı gözlük uygulamasıyla, aynı anda aile hekimi ile görüşülebilmekte, yaşlının bulunduğu ortamda klinik olarak değerlendirilmesi sağlanmaktadır. Yaşlılar için tasarlanan sanal gerçeklik uygulamasında yaşlıların sanal bir dünyada, çocukluk evlerini, dünyanın farklı bölgelerini ziyaret edebildikleri, uygulamanın sosyalleşme, sanal ipuçlarının yardımıyla bir tür anımsatma terapisi olarak kullanılabildiği bildirilmektedir. Karpal tünel sendromu gibi hastalıkların erken tanısı için eldeki sinirlerin elektriksel işlevini ölçen bilgisayarlı eldiven kullanılmaktadır. Birinci basamak hekimlerinin geriatristlerden rehberlik almasını sağlayan bilgisayar tabanlı gerokonsültasyon danışmanlık hizmetleri kullanılmaktadır.

Bakım uygulamaları: İnme geçiren yaşlıların engelli el fonksiyonlarına yardımcı olan giyilebilir robotik tutucu; pelvik kas antrenmanını izleyerek ve inkontinansla ilişkili nemi ölçerek üriner inkontinansı tedavi eden giyilebilir cihaz ve uygulama sistemi tasarlanmıştır. Ev ortamlarında kullanım için geliştirilen robotlar yaşlı bireyin günlük yaşam aktivitelerine yardımcı olabilmekte, sosyal arkadaşlık sağlayan robotlarla yaşlı sosyalleşebilmekte, demansı olan yaşlının yemek yemesi için robotlar uyarı verebilmektedir. Ev ortamındaki yaşlılarda basınç ülseri gelişme riskini azaltmak için, sürekli basınç izleme teknolojisi geliştirilmiştir. Akıllı saat uygulamalarıyla arama yapılabilmekte, ivmeölçerle yaşlının hareketi ve düşme durumu algılanabilme; akıllı cep telefonları kullanımına dayalı sesli ve görsel uyaranlarla ilaç hatırlatması ve ilgili sağlık profesyonellerine mesaj gönderimi sağlanabilmektedir. Akıllı ev uygulamalarında vücut sensörleri kullanılarak yaşlıların temel yaşam parametreleri ölçülebilmekte, algılayıcı sensörler içeren akıllı yataklar ile uyku sırasındaki vücut hareketleri, uyku derinliği, uyku bozuklukları izlenebilmektedir.

Geriatrik teknolojilerin yaşlının ev ortamındaki yaşam kalitesini arttırılmasında katkı verici olabileceği düşünülmektedir. Ancak akıllı cihazlar hiçbir zaman sağlıklı kişilerarası ilişkilerin, sağlık profesyonellerinden doğrudan alınan bakım ve tedavinin yerini tutamayacağı için, geriatrik inovasyonların insan ilişkilerini ve profesyonel bakım ilişkilerini engellemesine izin verilmemelidir.

Anahtar Sözcükler: Geriatri, yaşlı, inovasyon, tedavi, bakım

İNME GEÇİREN HASTALARDA ORAL HİJYENE YÖNELİK YAPILAN UYGULAMALARIN ETKİSİ

Simge Kalav[1], Arife Altın Çetin[2], Hicran Bektaş[1]

simge.kalav@gmail.com.tr, arife.altin@hotmail.com.tr, hbaydin@akdeniz.com.tr

[1]Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Antalya

[2]Akdeniz Üniversitesi Hastanesi, Antalya

Kötü ağız hijyeni, disfajisi olan inme hastalarında aspirasyon pnömonisi açısından önemli bir risk faktörü olarak görülmektedir. Diğer yandan periodontal sağlığın kötü olması inme rekürrensi ve daha ciddi inme ile ilişkili olabilmektedir. Bu derlemenin amacı inme geçiren hastalarda oral hijyene yönelik girişimlerin etkisinin incelenmesidir. Akdeniz Üniversitesi elektronik veri tabanları ve PUBMED veri tabanı "((stroke OR cerebrovascular accident OR cva) AND (oral health OR oral hygiene OR dental health)) and ((randomized controlled trials))" anahtar kelimeleri kullanılarak İngilizce yayımlanan çalışmalar açısından yıl sınırlaması olmaksızın incelenmiştir. Konuyla ilgili 1.382 uluslararası yayına ulaşılmış olup, araştırmaya dahil edilme kriterlerine uygun olarak 10 yayın çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Çalışmaların büyük çoğunluğunun randomize kontrollü çalışma olduğu; oral sağlığı geliştirmeye yönelik uygulanacak girişimlerin çoğunun hastalara (rehabilitasyon ünitesinde yatan, ayaktan rehabilitasyon hizmeti alan ya da yoğun bakımda yatan) yönelik planlandığı, bunun yanı sıra bakım veren aile üyesi ve sağlık profesyonellerine yönelik uygulamaların yer aldığı çalışmalar olduğu saptanmıştır. Çalışmalarda hastalara yönelik uygulanan girişimler arasında oral sağlığı geliştirmeye yönelik programların kullanımının ağırlıklı olduğu görülmüştür. Bu programların kapsamında; "oral hijyen eğitimi, klorheksidinli (%1; %0.2; %0.5) ağız bakımı, manuel diş fırçalama, elektrikli diş fırçası kullanma, profesyonel diş temizliği, arayüz fırçası, dil temizleyici, emici fırça, ağız bakım çubuğu kullanımı" gibi uygulamaların tek başına ve/veya kombinasyon şeklinde gerçekleştiği saptanmıştır. Sağlık personeline yönelik uygulanan planlı davranış teorisi rehberliğinde web tabanlı sürekli profesyonel gelişim programı dikkat çekmiştir. Bakım veren aile üyelerinin ele alındığı çalışmada ise bireyselleştirilmiş ev tabanlı yapılan bir ağız bakım eğitim programı incelenmiştir. Çalışma sonuçları dikkate alındığında uygulanan girişimlerin plak düzeyini azaltma, ağız sağlığını iyileştirme, ventilasyon ilişkili pnömoni gelişimini azaltma, hastanın yaşam kalitesini arttırma, bakım veren aile üyelerinin ağız bakımı bilgisi ve öz yeterliliğini iyileştirebilme ve hemşirelerin oral hijyen bakımı sağlama konusundaki genel istek, tutum, öznel norm ve bilgi düzeylerini arttırma gibi olumlu etkileri olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: İnme, ağız sağlığı, ağız hijyeni, diş sağlığı, randomize kontrollü çalışmala

POSTPARTUM DÖNEMDE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI

Ezgi ŞAHİN[1]

[1] İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul, ezgisahin@arel.edu.tr

Postpartum dönemi 6 hafta süren ve anneler için hem biyolojik hem de psikolojik ve sosyal değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Özellikle lohusalığın ilk haftası, fizyolojik ve psikolojik yönden bir geçiş dönemidir. Gebelikte ve doğum eyleminde enerji ihtiyacının ve fiziksel yorgunluğun artması, doğumda yumuşak doku travması ve artan kan kaybı, doğum sonrası dönemde kadının komplikasyonlar yönünden risk altında olmasına ve sağlık sorunlarının artmasına neden olmaktadır. Genel olarak postpartum dönemde annelerin bakım gereksinimleri, daha çok yenidoğanın gereksinimlerine ağırlık verilmesi nedeniyle gözden kaçmaktadır. Bu nedenle de anneler, postpartum bakım hizmetlerinden yeterince yararlanamamaktadır. Postpartum bakım hizmetleri içinde daha çok anne ve bebek ölümleri ile ilgili hastalık nedenleri ve bunların kontrol altına alınmasına öncelik verilmektedir. Postpartum dönemi hemşirelik bakımı, doğumun hemen ardından bebeğe ve anneye yönelik bütüncül şekilde planlanıp başlanmalı ve lohusanın evde de uygulayabileceği şekilde eğitilip taburcu edilmesi sağlanmalıdır Annelerin, herhangi bir sorunu yoksa normal doğumdan 12-24 saat sonra, sezaryan doğumdan ise 3-5 gün sonra taburcu edilmektedir. Doğum sonrası annelerin erken taburcu olmaları, birçok sağlık sorunu yaşamalarına neden olmaktadır. Hemşireler ilk ev ziyaretini taburculuk

sonrası en geç 48 saat içinde yapmalıdır. Ancak anne ve bebeklere nitelikli bir izlem ve bakımın sağlanması ve annelerin yaşadıkları sorunların değerlendirilmesi için diğer ziyaretlerin hemşireler ya da ebeler tarafından en az 6 hafta sürmesi gerekmektedir. Postpartum döneminde, annelerin yeterli sıklıkta ziyaret edilmemesi, annelerin ve bebeklerin bu dönemde yaşayacakları sorunların artmasına ve tekrar hastaneye yatmalarına neden olmaktadır. Bu bağlamda hemşireler tarafından, annelerin postpartum dönemdeki bakım gereksinimlerinin öncelikli olarak ele alınması hem anne hem de bebek sağlığının geliştirilmesine yarar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Postpartum, postpartum dönemi, hemşirelik bakımı

SEREBRAL PALSİLİ ÇOCUKLARIN KOLCABA'NIN KONFOR KURAMINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Meltem Gürcan* Sevcan Atay Turan**

**Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi*

meltemgurcan32@gmail.com

*** Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

ataysevcan@gmail.com

Serebral palsi (SP) beyin korteksindeki istemli hareketi başlatan motor alanların zarar görmesi sonucu oluşan ilerleyici olmayan, kronik bir hastalıktır. SP çocukluk çağının en sık görülen nöro-gelişimsel bozukluğudur. Klinik bulgular zedelenmenin şiddetine, zamanına, zedelenen bölgeye göre değişiklik gösterir. Zor doğumlar, preterm ve düşük doğum ağırlıklı bebekler, gestasyonel enfeksiyonlar, SP' ye en çok neden olan etmenlerdir.

Dünyadaki 17 milyon SP'li çocuğun en az 2/3'ü bir ya da iki kolunu hareket ettirememektedir. Bundan çocukların neredeyse tüm günlük yaşam aktiviteleri etkilenir. SP'li çocukların genel sağlık durumlarını düzeltmek, yeni beceriler kazandırmak önemlidir. Çocukların günlük yaşam aktivitelerini bağımsız olarak gerçekleştirebilmesi, geleceğe yönelik potansiyel dezavantajlarının en aza indirilmesi için ömür boyu ilgiye, eğitime ve rehabilitasyona ihtiyaçları vardır. SP'li çocuklar; mental retardasyon, sözel iletişimde bozulma, anksiyete, epileptik nöbetler, solunum, görme ve işitme problemleri, çiğneme, yutma güçlükleri, deri bütünlüğünde bozulma, eklem kontraktürleri ve ağrıları, kalça çıkığı, pozisyon verme zorlukları gibi problemler yaşarlar. SP konforun en çok bozulduğu hastalıklardan biridir.

Konfor ferahlık, huzur, memnuniyet halidir. Rahatlık kavramı, psikolojik, fiziksel, sosyal ve çevresel yönden olmak üzere çok yönlüdür. Bebeğin kucağa alınması, çocuğa uygun pozisyonun verilmesi, ağrısı olan çocuğa analjezik verilmesi, uyuması için sessiz, karanlık uygun bir odanın sağlanması, çocuğa banyo yaptırılması, bir çocuğun elinin tutulması çocuk için rahatlığı ifade eder. Yaşamı kolaylaştıran herhangi bir şey, homeostatik mekanizmalar, iç ve dış çevre arasındaki uyum rahatlık olarak adlandırılabilir. Konforun önemi Florence Nightingale dahil birçok hemşire kuramcı tarafından dile getirilmiştir. Katherina Kolcaba 1992 yılında rahatlık kavramını incelemiştir. Bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasını ifade eden rahatlık kavramı, bireylerin 'Ne zaman?' ve 'Neye?' ihtiyacının olduğunu anlamayı gerektirir. Kolcaba' ya göre rahat, sıkıntısız hastalar, daha çabuk iyileşir, hastalık stresiyle daha iyi baş eder, daha iyi rehabilite olur.

Konfor hemşirelik bakımının bütünsel bir sonucunu ifade eder. Hemşireler ailelere danışmanlık yapmalı, farkındalık kazandırmalı ve aileleri desteklemelidir. Klinikte veya evde bakım yönetimi takip edilmeli ve aileyle işbirliği yapılmalıdır.

BİR KAHRAMAN FENOMENİ: TRAVMA SONRASI GELİŞİM

** Yazışma adresi: volkan.ayaz@yeditepe.edu.tr*

Yard. Doç. Dr. Işıl Işık, Yeditepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Öğretim Üyesi

Hem. Volkan Ayaz, Yeditepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Burslu Yüksek Lisans Öğrencisi*

Terör olayları, doğal afetler, cinsel saldırılar, cinayet ve yaralamalar her gün izlediğimiz haberlerin büyük bir bölümünü oluştururlar. Mağdurlar için bu travmatik olaylar hayatlarındaki bir kilometre taşı haline gelirken,

dışarıdan bakan bizlerin beklentisi bu olayların mağdurlar üzerinde kötü etkiler bırakacağı yönündedir. Ancak son yıllarda yapılan çalışmalar travmanın kişi üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamış ve bazı kişilerde travma sonrasında ruhsal bir büyüme gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Bu fenomen "Travma Sonrası Gelişim" olarak isimlendirilmiştir. Travma sonrası gelişim, "oldukça zorlu koşullarla mücadele etmenin sonucunda kişinin pozitif yönde psikolojik değişiklikler yaşaması" olarak tanımlanmaktadır. Yeni imkânların keşfedilmesi, kişiler arası ilişkilerin gelişmesi, kişisel gücün farkına varılması, hayatı takdir etme, ruhsal yönden değişiklik yaşama olmak üzere kişiyi beş alanda etkilemektedir. Travma sonrası gelişim; stres, kişilik yapısı, duygusal açıklık, başa çıkma mekanizmaları, sosyal destek, çevresel özellikler, dünya görüşü, ruminasyon şekli, maneviyat ve iyimserlik başta olmak üzere birey ve travmatik olay ile ilgili birçok farklı faktörden etkilenmektedir. Travmatik olay olarak tanımlanan olayların (kaza, doğal afet, cinsel saldırı, cinayet, yaralama vb.) neredeyse hepsinde hemşireler aktif görev almakta ve mağdurlar ile bire bir iletişim kurmaktadırlar. Travma sonrası gelişimin hemşireler tarafından anlaşılması ve travma mağdurlarına yaklaşımların bu çerçevede yapılandırılması, birey ve toplum ruh sağlığının gelişiminde önemli bir etken olacaktır.

Anahtar kelimeler; travma, travma sonrası gelişim, travma sonrası büyüme, hemşire

EFFECTIVENESS OF EDUCATION AND TELEPHONE-SUPPORTED NURSING INTERVENTION BASED ON ROY ADAPTATION MODEL TO PROMOTE ADHERENCE LIFESTYLE CHANGE: A RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL PROTOCOL

Selma TURAN KAVRADIM, Zeynep ÖZER**
** Akdeniz University Nursing Faculty/ Antalya, Turkey*

TEKHARF 2017 study is emphasized that both the cardiovascular diseases mortality and the prevalence of new coronary events in Turkish adults are higher than other countries and that the protective measures against coronary disease in our country should be much more active. Also studies in our country states that a systematic, comprehensive secondary prevention program, scheduled discharge training and home monitoring delivered by health professionals is required after coronary diseases.

Randomised controlled trial with 3 months of follow-up to evaluate the lifestyle changes adherance, quality of life and self efficacy compared to usual care. This randomized controlled trial protocol is offering 3 innovations. Firstly, the contents of structured telephone-supported calls, secondly life style changes based on the Roy Adaptation Model that we expect to enhance intervention's effectiveness and third the trial's design includes an enhancement of the standard randomized clinical trial that allows rapid-cycle innovation. A total of 66 patients with will be myocardial infarction randomised to either standard care or theory based education and telephone-supported nursing intervention. The intervention group will receive pre-discharge training session and telephone follow-up at 1, 3 and 8 weeks that provide information, motivation, support to recommendations for healthy lifestyle changes.

The intervention period lasts 3 months; the primary outcome is adherence to lifestyle changes medication adherence, dietary, smoking behavior and exercise. Secondary outcomes are quality of life, self-efficacy, triglyceride, HDL and LDL, body weight, BMI, number of emergency services. This randomized controlled trial will use a telephone-supported and educational nursing intervention based on Roy Adaptation Model for secondary prevention to emphasize adherance lifestyle changes with patients miyocardial infarction. This innovative platform will provide evidence of in closing the treatment gaps in adherence.

Key Words: Telephone intervention, Roy adaptation model, Theory-based management, Adherance, Lifestyle changes

KARACAÖREN BARAJ (I-II) GÖLLERİ' NİN GİRİŞ VE ÇIKIŞ SULARININ MAKROOMURGASIZ FAUNASINDAKİ DEĞİŞİMLER

[1]Melek ZEYBEK, [1]Seda ÖZGÜL, [1]Büşra KARAKAŞ, [2]Seray YILDIZ

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Isparta

melekzeybek@sdu.edu.tr; ozgul.seda32@gmail.com; busrakarakas0@gmail.com

[2]Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi, Temel Bilimler Bölümü, İzmir
seray.yildiz@ege.edu.tr

Karacaören Baraj Gölleri (I-II), hem bölgenin enerji ve sulama ihtiyacını karşılamakta, hem de doğal güzellikleri ile ilgi çekmektedir. Fakat bu barajlar Isparta Çayı, Kovada Kanalı ve çeşitli kirleticiler tarafından kirletilmektedir. Bölgenin önemli su kaynaklarından olması, yoğun olarak kafes balıkçılığı yapılması, turizm açısından ve tarımsal bakımdan önemli olmasından dolayı Karacaören Baraj Gölleri'ni besleyen kaynakların kirliliğinin araştırılmış olması önem taşımaktadır. Çalışma konusu olarak seçilen makroomurgasızlar, Su Çerçeve Direktifi'ne göre kirlilik belirlenmesinde kullanılan önemli parametrelerden biridir.

Bu çalışmada Karacaören Baraj Gölleri (I-II)'nin giriş ve çıkış sularında makroomurgasız faunasındaki değişimler ve bu değişimlerin kirlilikle bağlantısının saptanması amaçlanmıştır. Karacaören-I Barajı, Burdur'da Aksu Çayı üzerinde 1977-1990 yılları arasında; Karacaören-II Barajı ise Burdur'da 1988-1993 yılları arasında inşa edilmiştir. Karacaören-II Barajı, Karacaören-I Barajı ile beslenmektedir. Çalışma, Ağustos 2010- Nisan 2011 tarihlerinde mevsimsel periyotlarla gerçekleştirilmiştir. Biri Karacaören-I Baraj Gölü girişinde, ikincisi Karacaören-I Baraj Gölü çıkış noktasında, üçüncüsü ise Karacaören-II Baraj Gölü çıkışında olmak üzere 3 istasyon belirlenmiş, 500µ göz açıklığındaki standart kick-net kullanılarak örneklemeler yapılmıştır.

Çalışma sonunda, Turbellaria, Gastropoda, Bivalvia, Oligochaeta, Hirudinea, Crustacea, Insecta sınıflarına ait toplam 40 taksa tespit edilmiştir. Makroomurgasızlar içerisinde en baskın grup Insecta sınıfı olmuştur. En fazla birey 2. istasyonda, en az birey 1. istasyonda belirlenmiştir.

Çalışmada en düşük çeşitlilik 1. istasyonda belirlenmiştir. Yapılan çeşitli çalışmalarda burada yüksek organik kirlilik yükü belirlenmiştir. Kirliliğin kaynağı, Isparta ilinden ve çevrede yer alan yerleşim birimlerinden akarsuya karışan kirleticilerdir. Bu noktada tespit edilen taksonların kirliliğe toleranslarının fazla olduğu ve yüksek baskınlık değerlerine ulaştığı görülmektedir. Diğer istasyonlarda ise tür çeşitliliğinde artış gözlemlenmiştir. Bunun sebebinin, ilk istasyondan giren kirli suyun barajda uzun bir süre dinlendikten sonra daha temiz olarak ikinci istasyondan çıkmış olduğu düşünülmektedir. Muhtemelen, baraj bir çöktürme havuzu görevi görmektedir. Tüm istasyonlarda ortak olan türler, temiz sulardan, çok kirli sulara kadar her türlü ortamda bulunabilen kozmopolit türlerdir. Bu çalışma TÜBİTAK-BİDEB 2209 Üniversite Öğrencileri Yurt İçi / Yurt Dışı Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karacaören Baraj Gölleri I-II, Makroomurgasız, Fauna, Değişim

THE EFFECT OF TEMPERATURE AND PERCENTAGE OF ORGANIC MODIFIER ON RETENTION MECHANISM OF SOME TRICYCLIC ANTIDEPRESSANTS IN RPLC USING SOLVATION PARAMETER MODEL

Y. Doğan DALDAL*, Esma MAVİ ETÖZ*, Ebru ÇUBUK DEMİRALAY*, Güleren ALSANCAK*

**Suleyman Demirel University,Faculty of Arts and Sciences, Department of Chemistry, Isparta, Turkey*

Authors e-mails: daldal.dogan@gmail.com

Retention in RPLC is a very complex process involing a great variety of interactions that are difficult to describe exactly. It is well-known that the solvation parameter model has been applied to prediction of retention behaviour of solutes in RPLC. The linear solvation energy relationship (LSER) equation correlates the retention of solutes in specific system to their characteristics as described by the Abraham parameters.

The LSER approach give the detailed descriptions of different interactions which take place between the solutes and chromatographic system. Moreover, this approach provides a good model for describing the effect of combined effect of column tempareture and organic modifier content.

In the present study, influence of temperature and percentage of organic modifier on retention and selectivity were studied for some tricyclic antidepressants. To explain the change in retention observed in the experimental studies, the solvation parameter model was fit to the obtained data sets and the result are evaluated. The dissociations equilibria of these solutes was studied through their retention properties. The temperature difference between its pKa 25 ^{o}C (common reference value) and 37 ^{o}C for these compounds were predicted by using the Abraham solvation descriptors. The results of these type of compounds by RPLC, and also are generally useful prediction of the effect of column temperature and percentage of organic modifier. The principal factors governing the retention on RPLC column were explained using the relative contributions of each solvatochromic descriptor to the measured retention factors.

Keywords: Antidepresants, RPLC, Abraham solvation descriptors, combined effect

OPTIMIZATION AND VALIDATION OF RPLC METHOD FOR SIMULTANEOUS DETERMINATION OF METFORMIN AND SULPHONYLUREAS USING AN EXPERIMENTAL ANALYSIS

Y. Doğan DALDAL*, Dilara BAŞAT DERELİ*, Oğuz SÖĞÜT*, Hülya ORTAK*,
Ebru ÇUBUK DEMİRALAY*, Güleren ALSANCAK*

**Suleyman Demirel University,Faculty of Arts and Sciences, Department of Chemistry, Isparta, Turkey*

Authors e-mails: hulya.ortak@yahoo.com

Diabetes mellitus is a heterogeneous group of disorders characterized by abnormalities in carbohydrate, protein, and lipid metabolism. Drugs belonging to sulfonylureas (glipizide, gliclazide, glibenclamide) are the commonly prescribed hypoglycemic drugs for the treatment of non-insulin dependent type II diabetes mellitus. RPLC is the most widely used chromatographic method for separating mixture of metformin and sulphonylureas. To speed up method development, it is often necessary to predict retention of different solutes under different conditions. Response surface methodology is a very useful technique which help to understand the interaction among experimental parameters.

In the present study an isocratic RPLC method was investigated for the separation of metformin and sulphonylureas binary mixtures using central composite design. After scraning phase and the selection of the fundamental chromatographic conditions, a central composite design (CCD) was applied to optimize the main variables that could influence the separation and simultaneous quantification of the metformin and sulphonylureas by RPLC. The key factors examined in the optimization phase are the concentration of acetonitrile in the mobile phase, the column temperature and the eluent pH. Chromatographic study was performed with Cogent phenyl hydride column. At each condition, the mobile phase containing 30 mM phosphoric acid was used. The adequate separation condition was established using CCD results. The developed method was successfully applied for the estimation of metformin and gliclazide in tablet dosage form.

Keywords: RPLC, CCD, sulfonylureas, optimization

BESLENME EĞİTİMİ ALAN BİREYLERDE EĞİTİM SÜRESİ VE SIKLIĞININ BESİN TERCİHLERİNE ETKİSİ

Zeynep UZDİL[*,1], Pınar SÖKÜLMEZ KAYA[*,2], Canan ASAL ULUS[*,3]

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Kurupelit/Samsun*

[1]zeynep.uzdil@omu.edu.tr
[2] pinar.sokulmez@omu.edu.tr
[3] casal@omu.edu.tr

Yeterli ve dengeli beslenmenin davranışa yansıması öncelikle eğitimle mümkündür. Teknolojinin ve gıda sanayinin gelişimi ile birlikte çocukluktan itibaren yaşamın her döneminde bireylerin beslenme konusunda bilinçlendirilmesinin önemi nedeniyle bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Sağlık alanında eğitim alan öğrencilerin aldıkları beslenme eğitimi ve süresinin besin tüketimlerine etkisinin belirlenmesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi' nde 3 eğitim dönemi beslenme eğitimi almış beslenme ve diyetetik (BD) ve 1 eğitim dönemi beslenme eğitimi almış ebelik bölümü (EB) lisans öğrencilerinin (19-32 yaş arası 99 kişi) besin tercihleri değerlendirilmiştir. Veriler SPSS 21.0 istatistik paket programında değerlendirilmiş; $p<0.05$ anlamlı kabul edilmiştir.

BD ve EB için BKİ ortalamaları sırası ile 21.69±2.61 kg/m^2 ve 21.85±2.99 kg/m^2 olup (ortalama 21.78±2.82 kg/m^2) ($p>0.05$), yaş otalaması 20.99±1.99 yıldır. EB öğrencilerinin, BD öğrencilerine göre sıklıkla öğün atladıkları (sırası ile %56.0, %44.0) belirlenmiştir ($p>0.05$). Öğrenciler en fazla öğle öğününü atlamakta (%51.7) olup, EB öğrencilerinde (%62.2) BD öğrencilerine göre (%37.8) yüksektir ($p<0.05$). EB öğrencilerinin BD öğrencilerine göre krem çikolata, mayonez, hazır meyve suyu, işlenmiş et ürünleri (sucuk, salam gibi), gözleme-börek, sebze ve patates kızartmasını daha fazla tükettikleri saptanmıştır (EB ve BD için sırası ile % 76.2, %72.2; %61.9, %61.1; %84.1, %66.7; %77.8, %63.9; %90.4, % 88.9; %90.5, 72.2 ve %92.1, %91.7) ($p<0.05$). Beyaz ekmeği EB, tam tahıllı ekmeği BD öğrencileri tercih etmektedir (EB ve BD için sırası ile %93.7, %81.6 ve %52.4, %80.6) ($p<0.05$). Her gün süt tüketim sıklığı BD, sebze yemeği tüketim sıklığı EB öğrencilerinde daha fazladır (sırası ile %80.0, %70.0; $p<0.05$).

Beslenme eğitimi alsalar da EB öğrencilerinin besin tüketimlerinde bazı sağlıklı olmayan tercihlerin olduğu saptanmıştır. BD öğrencilerinde alınan eğitim süresi ve sıklığı arttıkça sağlıksız besin tercihlerinin azalıp sağlıklı tercihlerin arttığı görülmektedir. Sağlık ve yaşam kalitesi için önemli olan beslenme eğitiminin nitelik ve sürekliliği, tüm öğrenciler ve toplumdaki bireyler için gereklidir.

Anahtar Sözcükler: Beslenme eğitimi, Besin seçimi, Üniversite öğrencileri

INCREASING QUALITY OF LIFE WITH MEDICAL NUTRITION THERAPY IN PARKINSON PATIENTS

Nesibe ARSLAN BURNAZ [1], Özge GÜL[2], Emre ÇAVUŞ[2], Sedat DEMİREL[2]

[1] Department of Nutrition and Dietetics, Faculty of Health Sciences, Gümüşhane University, Turkey/ nsbburnaz@gmail.com.

[2] Department of Nutrition and Dietetics, Faculty of Health Sciences, Gümüşhane University, Turkey

Parkinson's disease (PD), the incidence is increasing with advanced age. The nutritional habits and the dietary practices of Parkinson's patients (PP) are influential in the treatment of the disease and the quality of life.

The aim of this study was to identify common recommendations by analyzing the researches related to the applications scope of medical nutrition therapy of PD, to increase the life quality of the patients and ensure that they can continue their daily activities independently.

This study examines the effect of nutritional status in medical treatment applications of PP by meta-analysis. In this context, the studies in the literature were screened and the common and different findings of related studies were evaluated.

The incidence of PD is 1% in individuals over 50 years of age. It is a slow-moving person-specific disease. Hence, most of the patients are able to continue their normal lives independently by using medical drugs in the first stages. In advanced stages, in patients with decreased appetite, weight loss occurs. Many studies have proved that the illness affects the physical, mental, and social functions of individuals and consequently greatly reduces their quality of life. In recent studies indicated that iron accumulation in the brain of PP may cause dopaminergic neuron degeneration in the pathogenesis of the disease. It has been reported that with nutrition programs, patients may be prevented from breaking in the bones, undesired weight loss, muscle weakness and constipation.

In PD, patients need to be fed adequate and balanced to protect their current health and perform their daily activities independently. The planning of the nutrition is effective in preventing undesired weight loss and reducing side effects of medical treatment. For this

reason, medical nutrition therapy is of vital importance in PD.

Keywords: Parkinson Disease, Medical Treatment, Medical Nutrition Therapy

ZOR HAVAYOLU DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILAN PREDİKTİF TESTLER

Hatice Akpınar[1], Müge Çına Aksoy[2]

[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ağız Diş Çene Cerrahisi AD. Genel Anestezi Bölümü drakpinarhatice@gmail.com*

[2]*Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ağız Diş Çene Cerrahisi AD. mugecına@hotmail.com*

Hayati fonksiyonların devamlılığı havayolu açıklığının sağlanması ve sürdürülmesine bağlıdır. Zor havayolu anestezisti en fazla endişeye sevk eden durumdur. Anesteziye bağlı mortalitenin başlıca sebebi havayolunda oluşan problemin çözülememiş olmasıdır. Havayolu ile ilgili oluşabilecek komplikasyonların azaltılması zor havayolunu öngörebilmek ve yeterli hazırlık yapabilmekten geçer.

Bu çalışmadaki amacımız zor havayolu ile ilgili tüm prediktif testleri birarada sunarak klinisyenin preoperatif muayenesinde işlerini kolaylaştırmak ve daha güvenli havayolu hazırlığı için bir klavuz oluşturmaktır.

ZOR HAVAYOLU DEĞERLENDİRME TESTLERİ

1-Tiro-Mental Mesafe (Patill işareti): Baş tam ekstansiyonda iken çenenin en alt uç noktası ile tiroid çıkıntı arasındaki uzaklık .7.5 cm'den büyük kolay, 6-7.5 cm şüpheli, 6 cm'den küçük zor,

2-Ağız Açıklığı: 4 cm kolay, 3-4 cm arası şüpheli, 3 cm'den küçük zor,

3-Sterno-Mental Mesafe: Baş tam ekstansiyonda iken çenenin en alt uç noktası ile manibriyum sterni arasındaki uzaklık 12,5 cm.den az ise zor entübasyon için risk var.

4-Boyun ekstansiyonu: 30 derceden fazla ise kolay, 10-30 derece arası şüpheli, 10 dereceden az ise zor,

5-Hyomental mesafe: 7 cm'den büyükse kolay,

6-Mandibular uzunluk: 9 cm'den büyükse kolay,

7-Mandibular boşluk muayenesinde kitle varlığı zor entübasyon olarak değerlendirilir.

8-Temporamandibular eklem hareketliliği lateral pozisyonda muayene edilir.

9-Üst Dudak Isırma Testi: Grade 1-2-3 kolay, 4 zor

10-Mallampati Skoru 1-2 kolay, 3 şüpheli, 4 zor

11-Cormack Lehane Laringoskopik Görünüm Grade 1-2 kolay 3-4 zor entübasyon olarak değerlendirilir.

Yukarıda bahsedilen testler dışında zor entübasyonu ve zor ventilasyonu destekleyen fizik muayene bulguları ve daha önce yaşanan bu tip problemler de preoperatif değerlendirme fişlerine işlenmelidir.

Sonuç olarak poliklinik şartlarında yapılabilecek bu noninvaziv testler operasyondan önce hastanın havayolunun sağlanması ve sürdürülmesi ile ilgili oluşabilecek sorunların çözümünde faydalı olacaktır. Hasta hayatını tehdit eden ciddi durumlar için alınan önlemler sayesinde daha güvenilir bir anestezik ve cerrahi süreç oluşturulacaktır kanaatindeyiz.

Anahtar Sözcükler: Zor Havayolu, Prediktif Testler

HOW TELOMER LENGTH IS AFFECTED BY DIET AND NUTRITION?

Didem KORKMAZ*[1], İrem ALKAN[1], Ayşe Gül MUTLU[2]

[1]*Biology Department, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey*

[2]*Molecular Biology and Genetics Department, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey*

[*] *(ddm_korkmaz@hotmail.com)*

Telomeres are complexes of tandem repeats of DNA (50-TTAGGG-30) and protein that cap eukaryotic chromosomes and play a critical role in chromosome stability. Telomere length is influenced by gender, environmental and lifestyle factors such as smoking, physical activity and life stress. Healthy lifestyles and diets are positively correlated with telomere length. Various nutrients (vitamins, minerals, etc.) influence telomere length via mechanisms that reflect their role in cellular functions including DNA repair and chromosome maintenance, DNA methylation, inflammation, oxidative stress and activity of the enzyme telomerase. From vitamins according to performed studies; Folate plays an important role in maintenance of DNA integrity and DNA methylation, both of which influence telomere length; Vitamin B12 has strong antioxidant properties reducing oxidative stress and longer of telomer length; Nicotinamide could influence telomere length through multiple mechanisms involving DNA stability and

regulation of telomere length; Vitamin A plays an important role in immune response and deficiency of this can lead to telomere attrition; higher vitamin D concentrations are associated with longer leukocyte telomer length. From minerals; Magnesium intake has been shown to be positively related to telomere length in women; Zinc may affect telomere length by influencing telomerase activity, DNA integrity, oxidative stress and susceptibility to infection; Selenium level is decline with the aging process and significantly extends the telomer length of hepatocytes. In contrast to the effect of other nutrients, use of Iron supplements is associated with shorter telomeres. Consequently, this review summarizes the current knowledge on nutrition and telomere length and mentions mechanisms by which various nutrients may influence telomere length.

Keywords: Telomere length, Nutrition, Diet, Vitamins, Minerals

TRAVAYDA HİDROTERAPİ UYGULAMALARININ DOĞUM SONUÇLARINA ETKİSİ

Sümeyra Tosun*, Ayşe Koyun**

**Hemşire, Afyon Devlet Hastanesi, smyratsn40@hotmail.com*

***Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyon Sağlık Yüksekokulu, ayse.tastekin@hotmail.com*

Konfor günlük hayatı değiştiren rahatlık anlamına gelmektedir. Doğumda kadının memnuniyetini sağlamak büyük ölçüde konforunu sağlamakla ilişkilidir. Ancak doğum esnasında konforu sağlamak zordur çünkü doğum ağrılı bir eylemdir. Doğum ağrısı mutlaka kontrol altına alınmalıdır. Bu yüzden doğum yapan kadınların konforunun sağlanmasında, bakım veren sağlık personeli de önemlidir. Non-farmakolojik yöntemler, doğum desteği ile olumlu doğum deneyimi sağlar ve annenin kararlara katılmasını sağlayarak annelerin doğum memnuniyeti arttırmaktadır. Çeşitli veritabanları ve Cochrane sistematik incelemeleri değerlendirilerek, doğumda ağrının azaltılması ile ilgili girişimler; işe yarar, işe yarayabilir ve yetersiz veri olarak üç kategoride toplanmıştır. Ağrı yönetiminde "işe yarayabilir" uygulamalar kategorisinde; akupunktur, gevşeme relaksasyon, masaj, suyun içinde olma, lokal anestetikler ele alınmıştır. Bu girişimlerin standart bakım ile karşılaştırıldığında ağrı azalttığı ve doğum memnuniyetini arttırdığı bulunmuştur. Hidroterapi-banyo (jet hidroterapi, masaj küvetleri) ya da suda doğum, doğum ağrısında ve doğumdan sonra rahatı arttırmak ve gevşeme sağlamak için kullanılan bir yöntemlerdir. Doğumda hidroterapi kullanımının annenin rahatını arttırdığı, ağrıyı azalttığı, kan basıncını düşürdüğü ve diürezi arttırdığı bildirilmiştir. Doğumun birinci evresinde suda bulunan kadında artan hidrostatik basıncın, kadında venöz dönüşü ve ekstrasellüler sıvı hareketini arttırarak kardiyovasküler fizyolojiyi olumlu etkilediği, vazodilatasyonu sağladığı, maternal stresi azalttığı, kadında kontrol ve iyi olma duygusu geliştirdiği belirtilmiştir. Bunlara bağlı olarak da suda bulunma ile ağrının ve anestezi kullanımının azalması, doğum süresinin kısalması ilişkili bulunmuştur. Bu derlemenin hidroterapi uygulamalarının doğum sonuçlarına etkisi tartışmaktır.

Anahtar Sözcükler: Doğum, Doğum memnuniyeti, Doğum konforu, Doğum sonu konfor, Duş alma**.**

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TÜKETİMİNİN İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNE POTANSİYEL FAYDALARI

Sinan AKBAL[1], Zübeyde ÖNER[2]

[1]Pamukkale Üniversitesi, Acıpayam Meslek Yüksekokulu, Gıda İşleme Bölümü, Denizli/Türkiye

Sinanakbal@windowslive.com

[2] Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, Isparta/Türkiye

zubeydeoner@sdu.edu.tr

Son zamanlarda, artan kronik bazı hastalıkların gıda ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle insanların diyet içeriği ve beslenme alışkanlıkları bir çok hastalığın önlenebilmesi için önemli bir parametredir. Günlük diyette sıklıkla tüketilen süt ve süt ürünlerinin sağlık üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde süt ve ürünlerinin kardiovasküler, kanser ve metabolik sendrom (hipertansiyon, obezite, şeker hastalığı vb.) gibi birçok hastalığa karşı koruyucu etkisi olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu ürünlerin tüketiminin beyin aktivitesi, bağırsak düzenleyici (probiyotik özellik) ve kemik gelişiminde de etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu

çalışmada, süt ve ürünleri tüketiminin insan sağlığı üzerine faydalarına dikkat çekilmiş ve bu konuda yapılan çalışmalar özetlenmiştir.

KADIN VE GÖÇ

Nurvet BÜYÜKYÖRÜK

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Burdur

Amaç

Göç olgusu günümüzde küresel bütünleşme sürecinin bir parçası olarak gittikçe hızlanan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal, kültürel, ekonomik pek çok soruna neden olan zorunlu göç süreci özellikle kadınları etkilemektedir. Bu derlemenin amacı göçün kadın üzerindeki olumsuz etkilerini gözler önüne sermek ve toplumda bu konuyla ilgili farkındalık oluşturmaktır.

Yöntem

Literatür taraması için son yıllarda yapılmış güncel veri tabanları içinden, "göç, göçün kadın üzerindeki etkileri, kadın sağlığı, anahtar sözcükleri taranarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Göç süreci göçe katılan bireylerin her biri için farklı sonuçlara neden olmaktadır. Son yarım yüzyılda göç olgusunda yaşanan en önemli değişimlerden birisi kadın göçünün artmasıdır. Kadınlar uluslararası göçmenlerin yarısını oluşturmaktadır. Kadınların göç etme nedenlerinin başında; ekonomik nedenler, yoksulluk, işsizlik, savaşlar, doğal afetler, şiddet, geleneksel kadın rollerinin baskısı gibi sosyal ve kültürel nedenler gelmektedir. Kadınlar göç sürecine toplumsal cinsiyet rolleri gereği üstlendikleri sorumluluklar ile katıldıklarından hem göçün hem de kadın olmanın mağduriyetini bir arada yaşamaktadırlar. Kadınlar göç ettikleri yerlerde toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak görülen temizlik, çocuk, hasta, yaşlı bakımı gibi işlerde ve tarım, turizm ve eğlence sektöründe yine kayıt dışı, düşük ücret ve kötü çalışma koşullarına maruz kalmaktadır. Ayrıca göçün yol açtığı bulaşıcı hastalıklar, üreme sağlığı sorunları, yetersiz beslenme, post travmatik stres, depresyon, kaygı gibi ruhsal sorunlar, göç edilen yere ya da kültüre uyum sorunları, ekonomik sorunlar, hizmete ulaşamama, iletişim sorunları ve sosyal dışlanma gibi sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Göç sürecinde ve sonrasında kadınların yaşadıkları uyum sorunları ve güçlükler hem ruhsal hem de fiziksel sağlıklarının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Kadının eğitilmesi, güçlendirilmesi, sosyal bütünleşmesinin sağlanması için gerekli sosyal politikaların oluşturulması kadının sorunlarının çözümü için önemlidir.

Anahtar kelimeler: Göç, kadın sağlığı, kadın sorunları

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ VE KADIN YOKSULLUĞU

Nurvet BÜYÜKYÖRÜK

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Burdur

Amaç

Yoksulluk Dünya'da ve ülkemizde uzun yıllardır var olan çok boyutlu bir sorundur. Yoksulluğa sebep olan süreçler kadınları ve erkekleri farklı şekillerde ve derecelerde etkilemektedir. Yoksulluk içinde yaşayan kadınların sayısı son yıllarda, özellikle gelişmekte olan ülkelerde erkeklere oranla büyük artış göstermiştir. Kadınlar yoksulluğu erkeklere göre daha yoğun ve derin yaşamaktadır. Bu derlemede toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın yoksulluğu üzerindeki etkilerini gözden geçirmek amaçlanmıştır.

Yöntem

Literatür taraması için son yıllarda yapılmış güncel veri tabanları içinden, "toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yoksulluk, kadın sağlığı", anahtar sözcükleri taranarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Kadın yoksulluğu, toplumsal normlarla belirlenen ve toplumsal yapılarla yeniden üretilen toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle farklılaşmaktadır. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin biyolojik yönden farklılıklarını anlatan biyolojik cinsten farklı olarak, kadın ve erkek için toplumsal olarak oluşturulmuş roller ile öğrenilmiş davranış ve beklentilerine dikkat çeken bir kavramdır. Bu kavram, bireyler için beklenti örüntüleri oluşturan günlük yaşamın toplumsal süreçlerini düzenleyen; ekonomi, ideoloji, aile, siyaset gibi toplumsal örgütlenmelerin içine

yerleşerek onları biçimlendiren bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği genel olarak; fırsat ve kaynaklara ulaşmada eşitsizlik, şiddette maruz kalma, temel hizmetlerden yararlanmada yetersizlik, çalışma yaşamı ve siyasete katılımda yer alamama gibi hususlarla ilişkili bir durumdur. Özellikle eğitime katılım, istihdam durumu ve işin niteliği açısından Türkiye'de kadınlar aleyhine cinsiyet ayrımcılığının olduğu, kadınların ortalama kazancının erkeklerinin kazancından düşük olduğu ve yalnız yaşayan kadınların evli kadınlara göre daha yoksul oldukları göze çarpmaktadır. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle yoksullaşan kadın sosyal, fiziksel ve ruhsal yoksunluklara maruz kalmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadının eğitimini, iş yaşamına katılımı ve gelirini olumsuz yönde etkileyerek kadının yoksulluğu daha derin yaşamasına neden olmaktadır. Kadın yoksulluğu sorununu azaltmanın önemli bir yolu toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini gidermek ve kadının güçlendirilmesiyle mümkün olacaktır.

Anahtar kelimeler: Kadın sağlığı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yoksulluk

BEING OESOPHAGUS CANCER AT 27 YEARS OLD: CASE REPORT

Sevil GÜLER DEMİR*, Ali AY*, Hatice TUNÇ**

**Gazi University Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Ankara, Turkey*

***Mehmet Akif Ersoy University, Bucak School of Health, Nursing Department, Burdur, Turkey*

According to Republic of Turkey Ministry of Health (2013), in women aged 25-29 years, oesophageal cancer incidence is 0.3 per 100,000. Although oesophageal cancer is rare in this age group of patients, it is a major cause of morbidity and mortality.

The aim in this case is to raise awareness that oesophageal cancer may also be seen in young people and to indicate the effect of nursing care on healing and quality of life. Data were obtained from observations made during patient care, interviews with patients and family, and hospital records.

B.D. is a 27-year-old woman with a weight of 42 kg and height of 1,56 m and lives with her husband. She had diagnosed with gastritis and her granddad had diagnosed with oesophageal cancer in the past. B.D. applied to a medical center in Ankara (2016) with a feeling of pain and burning while eating and drinking in her throat for two months. Mucosal oedema and irregular flat polyps covering the lumen distal to the oesophagus were found in the endoscopy performed here. Oesophagus CA was diagnosed by biopsy. The patient was voluntarily admitted to Gazi University Health Research and Practice Center for further examination and treatment. In March 2016, B.D. had subtotal esophagectomy, subtotal gastrectomy, pyloromyotomy and feeding jejunostomy, and was discharged home on the 10th day after the operation. In postoperative term, acute pain, impaired oral mucous membrane, change in nutritional pattern, anxiety, disturbed sleep pattern, self-care deficit, constipation, risk for electrolyte imbalance, risk for infection, risk for bleeding, risk for delay in wound healing, risk for impaired skin integrity, and risk for disturbed body image were addressed nursing diagnoses.

Professional nursing care, education and counselling with surgery patients are very important in terms of improving the healing process and quality of life of the patients.

Key words: Oesophageal cancer, nursing care

ÇİVRİL YÖRESİNDEKİ ADOLESANLARDA BESLENME OKURYAZARLIĞININ MEVCUT DURUMU VE ETKİLEYEN FAKTÖR

Çağla AYER, Ahmet ERGİN*

**Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı*

cagla.dalbay@gmail.com

Son yıllarda beslenmeyle ilişkili kronik hastalıkların prevalansında artış gözlenmiş, önemli halk sağlığı problemi haline gelmiştir. Beslenmeyle ilişkili kronik hastalıkların kontrol ve eliminasyonlarının gerçekleştirilebilmesi için sağlık okuryazarlığı (SOY) konusuna odaklanılmaktadır. SOY'un düşük olması, sağlıklı beslenme ve temel iyilik halinin sürdürülmesi önündeki temel engellerden biridir. SOY düşük ise, beslenmeyle ilişkili daha fazla komplikasyon

gözlenmektedir. Bu bağlamda SOY beslenme okuryazarlığı (BOY) ile ilişkilidir. Ancak literatürde BOY konusuna çok fazla yer verilmemektedir. BOY'un anlaşılması sağlığın, iyilik halinin, sağlıklı beslenme ve besin seçiminin geliştirilmesine ve sürdürülmesine olanak sağlayacak, kronik hastalık prevalansında düşüşler sağlanabilecektir. Denizli ili Çivril yöresinde 9. sınıfa devam eden Çalışma 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde 523 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirildi. Veriler iki bölümden oluşan anket yardımıyla toplandı. İlk bölümde katılımcıya ait sosyodemografik özellikler, beslenme bilgi, tutum ve davranışları sorgulanırken, ikinci bölümde Adolesan Beslenme Okuryazarlığı Ölçeği (ABOÖ-Nutrition Literacy Status of Adolescent Students) ile temel beslenme bilgileri ölçüldü. ABOÖ, Bari (2012) tarafından oluşturulmuş, Türkmen ve ark. (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. ABOÖ beşli likert tipinde, 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 22, en yüksek puan 110'dur. Adolesanların aldığı puanın artması beslenme okuryazarlık düzeyinin de arttığını göstermektedir. Pamukkale Üniversitesi Tıbbi Etik Kurulu'ndan, Denizli Valiliği ve Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Katılımcıların %49.7'si kız, %47'si normal beden kitle indeksinde, %68.1'i hiç sigara içmemiştir. ABOÖ puan ortalaması 67.62±7.98'dir. Elde edilen veriler ışığında BOY anne eğitim düzeyi, sağlık ve beden algısı, sağlıksız yiyecek tüketme durumu, bilgi engelleri, diyetisyen ve ders kitaplarına güven durumu ile ilişkilidir. ABOÖ puan ortalaması 67.62±7.98'dir. Çalışma sonucunda katılımcılara ait bazı değişkenlerin BOY puanını etkilediği bulunmuştur. BOY'un orta düzeyde olması, aynı zamanda okul kantinlerinde sağlıksız yiyecek-içecek satılması ilgili ulusal düzeyde program ve projelerin geliştirilmesi gerekliliğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: beslenme-nutrition, beslenme okuryazarlığı-nutrition literacy, adolesan beslenmesi-adolescant nutrition, halk sağlığı-public health, beslenme ve diyetetik-nutrition and dietetics

Yazar Notu: Bu çalışma Prof.Dr. Ahmet ERGİN tarafından danışmanlığı yapılan Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda yapılmış Çağla AYER'in "Çivril Yöresindeki Adolesanlarda Beslenme Okuryazarlığının Mevcut Durumu ve Etkileyen Faktörler" konu başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından türetilmiştir.

HASTANE ÖNCESİ ALANDA İŞ BASİTLEŞTİRME ÇALIŞMALARI: FIT TRİYAJI ÖRNEĞİ

Ramazan ASLAN Gökhan AĞAÇ

Gümüşhane Üniversitesi Sağlık B.F. Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü/ ramazan.aslan@gumushane.edu.tr

Gümüşhane Üniversitesi Sağlık B.F. Sağlık Yönetimi Bölümü/

İş basitleştirme bir işin daha az çabayla, daha az maliyetle, daha kısa zamanda ve daha emniyetli biçimde yapılış biçimini belirlemektir (Özcan, 2013). Hastane öncesi uygulamalarda saniyeler dahi önemli rol oynamaktadır. Bu sebeple iş basitleştirme çalışmaları hastane öncesi alan için önemli bir uygulamadır. Çoklu Yaralanmalı Olaylarlar hastane öncesi çalışanlarının sahada karşılaşabilecekleri ve zaman yönetimi hayati öneme sahip olan olaylardır. Japonya'da yaşanan bir tren kazası sonrası zamandan tasarruf temel amacıyla dünyaca yaygın kullanılan mSTART triyajı üzerinde değişiklikler yapılmış ve FIT algoritması ortaya çıkmıştır.Bu çalışmanın amacı mSTART triyaj algoritmasında gerçekleştirilen değişikliklerin iş basitleştirme kapsamında incelenmesidir. Her iki algoritmanın iş akış şemaları MS Visio uygulaması ile hazırlanmış ve iki algoritma Uygulama, Karar ve Başlayış/Bitiş adımları bakımından incelenmiştir. Ek olarak literatürden uygulama sürelerine yönelik araştırma yapılmıştır. mSTART triyajı toplam 7 uygulama, 5 karar ve 7 başlayış/bitiş adımına sahiptir. FIT triyajı ise 3 uygulama, 3 karar ve 5 başlayış/bitiş adımına sahiptir. Hashimoto ve diğerleri (2013) start tiyajında 10 hasta için 5 dakika gerektiğini bu sürenin FIT triyajı ile 2 dakikaya düştüğünü belirtmiştir. Bulgular incelendiğinde FIT triyajının akış şemasındaki adımlarında azalma olduğu ve zamanlamada %60 gibi bir kazanım olduğu görünmektedir. Hashimoto ve diğerleri (2013) yaptıkları geçerlilik analizleri sonucunda FIT triyajının mSTART'a göre görece daha düşük skorlar elde ettiğini belirmişlerdir. Ancak 30'dan fazla kazazedenin bulunduğu durumlarda geliştirdikleri algoritmanın kritik

yaralıların hızlı tespiti için önemli bir alternatif olduğu belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Afet, Triyaj, START, Hastane Öncesi

WORK SIMPLIFICATION IN PRE-HOSPITAL AREA: FIT TRIAGE EXAMPLE

Ramazan ASLAN Gökhan AĞAÇ

Job simplification is defined as a method of determining a job with less effort, less cost, shorter time, and safer (Özcan, 2013)**.** Time plays a very important role in pre-hospital practice. For this reason, work simplification studies are an important study for the pre-hospital area. Mass Casualty Incidents are events in which pre-hospital staff can meet at the scene and time management in this events has vital priorities. Changes have been made to the widely used mSTART triage to save time after a train crash in Japan. As a result of these changes, the FIT algorithm has emerged.

The aim of this study is to examine the changes in the mSTART triage algorithm within the scope of work simplification.

The workflow charts of both algorithms were prepared with MS Visio application and two algorithms were examined in terms of Action, Decision and Start / End steps. In addition, a literature research was carried out about the time of intervention.

mSTART triage has a total of 7 actions, 5 decisions and 7 start / end steps. FIT triage has 3 actions, 3 decisions and 5 start / end steps. Hashimoto et al. (2013) indicated that 5 minutes were required for 10 patients in the mSTART Triage, and this requirement had dropped to 2 minutes with FIT triage.

When the findings are examined, it is seen that the flow chart of the FIT triage has fewer steps. As a result, it appears that 60% gain in timing. Hashimoto et al. (2013) showed that FIT triage scores were relatively lower than mSTART as a result of validity analysis. However, they have indicated that the algorithm they have developed is an important alternative for the rapid detection of critical injuries when there are more than 30 injury.

DERİN BİR NEFES AL: PULMONER HİPERTANSİYONDA BAKIMI YÖNET!

Sadık HANÇERLİOĞLU, Serap ÖZER, Fisun ŞENUZUN AYKAR

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir

Pulmoner hipertansiyon (PH), dinlenme halinde sağ kalp kateterizasyonu ile değerlendirilen ortalama pulmoner arter basıncının ≥25 mmHg olması ile karakterize hemodinamik ve patofizyolojik bir bulgudur. Sıklıkla altta yatan durumun bir "belirtisi" olarak ortaya çıkmaktadır. Pek çok klinik durumda (konjenital veya edinilmiş kalp hastalığı, pulmoner hastalıklar ve diğer metabolik, hematolojik veya immünolojik hastalıkların birçok formunda) ve düşük ejeksiyon fraksiyonu olan kalp yetersizliği hastalarında görülebilmektedir. Yaşamı tehdit eden PH çoğunlukla genç kadınları etkileyerek yavaş ilerlemekte, geç tanılanmakta ve erken yaşta ölüme neden olmaktadır.

Multidisipliner bir ekip tarafından değerlendirilmesi gereken pulmoner hipertansif durumlar (Pulmoner arteriyel hipertansiyon, Akciğer hastalığına bağlı PH, Kronik tromboembolik PH, Mekanizmaları belirsiz ya da çok faktörlü PH, Sol kalp hastalığına bağlı PH, Mekanizmaları belirsiz ya da çok faktörlü PH) için risk altındaki hastaların belirlenmesi, şiddetli alevlenmelerin önlenmesini sağlayabilmekte ve hasta sonuçlarını iyileştirebilmektedir. Hemşireler, PH hastalarını yöneten ekibin önemli bir parçasıdır. Hemşirelerin sürekli hasta başında olması, hastanın kardiyopulmoner durumunun sürekli olarak değerlendirilmesini ve terapötik girişimlere verilen yanıtların izlenmesini sağlamaktadır. Bakım yönetimi sürecinde; PH patofizyolojisi, klinik belirtileri ve semptomları, izlem yöntemleri ve tedavisi konusunda bilgili olunmalıdır. Hemşirelerin PH gelişme riski taşıyan hastaları tanılaması ve önleyici bakım girişimlerini uygulaması, PH ile ilişkili morbidite ve mortaliteyi azaltmada yardımcı olacaktır. Aynı zamanda hemşireler, yaşam kalitesini etkileyen faktörleri dikkate almalı, destek gruplarına katılımı teşvik etmeli, kapsamlı eğitim ve güvenilir hizmetler sağlamalıdır. Tedavinin her boyutuyla ilgili hastalar ile birlikte gerçekçi beklentiler oluşturmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Pulmoner Hipertansiyon, Hemşirelik, Bakım Yönetimi

SON DÖNEM KARACİĞER HASTALIKLARINDA PALYATİF BAKIM

Sadık HANÇERLİOĞLU[1], Yasemin YILDIRIM[1], Fisun ŞENUZUN AYKAR[1]

[1]Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir

İleri evre karaciğer hastalığı, karaciğer yetmezliği ve dekompanse siroz ile eş anlamlı olan Son Dönem Karaciğer Hastalığı (SDKH), karaciğerdeki değişikliklerin sonucunda fibrozis ve karaciğer yapısının ve işlevinin bozulmasına yol açan ilerleyici bir hastalıktır. Mevcut tek tedavi seçeneği, karaciğer transplantasyonu olup, az sayıda hastanın yararlanabileceği bir seçenektir. Kalan tedaviler ise palyatif tedavilerdir. Son Dönem Karaciğer Hastalığı olan bireyler, karşı karşıya kaldıkları kötü prognoz, semptom yükü ve yaygın mental sorunlardan dolayı, palyatif bakım uzmanları, gastroenterologlar ve organ nakil cerrahları arasındaki işbirliğinin geliştirilmesinden büyük fayda sağlamaktadırlar. Bugüne kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde, SDKH hastalarında palyatif bakıma yönelik çok az sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Son Dönem Karaciğer Hastalığı olan bireylerde çeşitli semptomlar ortaya çıkabilmektedir. Genellikle, kompanze sirozun asemptomatik evresi portal hipertansiyona kadar ilerlemekte ve bunu dekompanze SDKH izlemektedir. Portal hipertansiyon komplikasyonları arasında asit, spontan bakteriyel peritonit, özofageal ve gastrik varisler, hepatik ensefalopati, böbrek yetmezliği ve koagülopati yer almaktadır. Bunlara bağlı olarak da genellikle ağrı, yorgunluk, karın şişkinliği, kaşıntı, gastrointestinal kanama ve konfüzyon gibi semptomlar gelişmektedir. Semptom yönetiminde tedavinin potensiyel etki ve yan etkileri iyi değerlendirilmeli, mevcut semptomun daha da kötüleşmesi veya yeni semptomların ortaya çıkması engellenmelidir. Sonuç olarak sağlık bakım alanındaki en büyük iş gücünü oluşturan hemşirelerin kompleks bakım gereksinimleri olan SDKH'daki rolü büyüktür. Hemşireler karaciğer hastalıklarının yaygın neden ve komplikasyonları konusunda bilgi sahibi olmalı ve karmaşık semptom yönetimi sürecinde hasta gereksinimlerini anlamalı ve diğer sağlık bakım profesyonelleri ile iletişim içinde olarak hastaların yaşam kalitesini optimum düzeyde tutacak şekilde bakım vermelidir.

Bu derlemede karaciğer hastalıklarında en sık görülen ve yaşam kalitesini olumsuz olarak etkileyen olan semptomlar ve bu semptomların bakım yönetimi incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: son dönem karaciğer hastalığı, palyatif bakım

BASINÇ YARASI EVRELEME SİSTEMİNDEKİ YENİLİKLER

Gül ŞAHBUDAK
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,Türkiye
gsahbudak@mehmetakif.edu.tr

Ülkü GÜNEŞ
Ege Üniversitesi,Türkiye
ulku.gunes@ege.edu.tr

Basınç yaraları, evrelendirme sistemlerinin kullanımıyla tanımlanır ve sınıflandırılır. Evrelendirme sistemleri doku kaybının boyutunu ve basınç ve/veya tahrişin neden olduğu yaralanmanın fiziksel görünüşünü ifade eder. İlk basınç yarası evrelendirme sistemi 1975 yılında Shea tarafından geliştirilen ve dört evreden oluşan sistemdir. 1988 yılında Uluslararası Enterostomal Terapi Birliği bu sınıflandırmaya dayalı olarak dört evreden oluşan bir sistem geliştirmiştir. Yine 1989 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde Ulusal Basınç Ülseri Danışma Paneli (NPUAP) konsensusa dayalı dört evreli bir sınıflandırma geliştirmiştir. 2007'de NPUAP sistemi tekrar revize etmiş, şüpheli derin doku hasarı ve evrelendirilemeyen basınç ülseri terimlerini de ekleyerek altı evreden oluşan sistemi geliştirmişlerdir

NPUAP, evrelendirme sistemini, basınç yaralarının etiyolojisinin güncel bilimsel ve klinik anlayışı yansıtarak, aynı zamanda sistemin kullanımını daha net, daha doğru ve kolay hale getirmek için sürekli olarak geliştirmekte ve revize etmektedir. 8-9 Nisan 2016 tarihlerinde NPUAP Evrelendirme Konferansı'nda basınç ülserleri ile ilgili terminolojiyi değiştirmiş ve basınç yarası evrelerinin tanımlamalarını güncellemiştir. "Basınç yarası" terimi, NPUAP Basınç Yarası Evrelendirme

Sistemindeki "basınç ülseri" teriminin yerini almıştır. Terminolojideki değişimle sağlam ve ülserli ciltteki basınç yaraları daha doğru tanımlanmaktadır. Önceki evrelendirme sisteminde, "Evre I" ve "Şüpheli Derin Doku Hasarı" bütünlüğü bozulmamış ciltteki yaralanmalar olarak, diğer evreler ise açık ülserler olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlama, her bir evredeki yaralanmaları "basınç ülserleri" olarak adlandırdığı için karışıklığa yol açmıştır. Terim değişikliğine ek olarak, artık evrelerin adlarında kullanılan Roma rakamları yerine Arap rakamları kullanılmış ve "şüpheli" terimi derin doku hasarı tanımından kaldırılmıştır. Ayrıca basınç yaraları tanımlarına "tıbbi cihazla ilgili basınç yaralanması" ve "mukozal membran basınç yarası" tanımları eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sınıflandırma, Terminoloji, Bası yarası

ALT EKSTREMİTEDE ETYOLOJİSİ BİLİNMEYEN LENFÖDEM OLGUSU-FİZYOTERAPİNİN ETKİSİ

Atiye KAŞ[1], Orçin TELLİ ATALAY[2], Aysun YAĞCİ ŞENTÜRK[3]

[1]*Pamukkale Üniversitesi Sarayköy Meslek Yüksekokulu, akas@pau.edu.tr*

[2]*Pamukkale Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, orcint@pau.edu.tr*

[3]*Karadeniz Teknik Üniversitesi Tonya Meslek Yüksekokulu, aysunsenturkktu.edu.tr*

Alt ekstremitede lenfödem(AELÖ) etyolojisine göre primer lenfödem(PLÖ) ve sekonder lenfödem(SLÖ) olarak ikiye ayrılır. PLÖ; lenfatik sisteme ilişkin gelişimsel anomaliler ve hastalıklarına bağlı gelişir; konjenital veya edinsel olabilir. PLÖ; doğuştan(↓1 yaş), prekoks(1-35 yaş) ve tarda(35↑ yaş) olmak üzere üçe ayrılır ve en sık görülen formu prekoks'tur. En sık distal hipoplasti şeklinde görülür, semptomlar sıklıkla iki taraflı ve diz altındadır. SLÖ ise genellikle enfeksiyon, malignensi ve skar dokusuna bağlı lenfatik sistemin normal işleyişinin azalması veya tıkanıklığından kaynaklanır.

Şikayetleri doğrultusunda lenfödem tanısı için yönlendirilen ve lenfosintigrafi sonucu lenfatik akımın bozulduğunun belirlenmesiyle lenfödem teşhisi konulan; ancak PLÖ/SLÖ olduğu belirlenemeyen olguda dekonjestif fizyoterapinin etkisini incelemek.

50 yaşındaki kadın olgu yaklaşık 10 senedir devameden sağ alt ekstremitede elevasyonla değişmeyen şişlik, ağrı, uyuşma, dolgunluk ve ağırlık hissi şikayetleri ile kliniğimize başvurdu. Olguda cilt gergin, deri kalınlaşmış, gode bırakmayan ödem, stemmer bulgusu ve şekil bozuklukları mevcuttu. Tüm semptom ve tetkikler doğrultusunda lenfödem teşhisiyle, olguya 30 seans dekonjestif fizyoterapi uygulandı. Tedavi öncesi ve sonrası çevre ölçümleri yapılarak ekstremite volümleri Frustum formülü ile hesaplandı.

Olgu 1.55m ve 158kg boy-kilo ile 65,76kg/m^2 beden-kütle indeksi(BKİ) özelliklerine sahipti. Ekstremiteler arasındaki fark tedavi öncesi 5412 ml(%34,7), sonrası 779 ml(%4,8) bulundu.

Literatürde belirtilen lenfödemi tetikleyebilen durumlar; cerrahi operasyon, tümör, radyoterapi, organ yetmezliği, sistemik hastalıklar, malignens, beslenme yetersizliği, vitamin eksikliği veya enfeksiyon özgeçmişi; olgumuzda yoktu ve menstural döngüsü devam etmekteydi. BKİ'nin yüksek olması ve literatürdeki lenfödemi tetikleyebileceği yönündeki çalışmalar obeziteden kaynaklanabileceğini düşündürdü (yaklaşık 20 yıldır aynı kiloda). Ancak detaylı özgeçmiş sorgulandığında, 16 yaşında alt ekstremitelerinde cilt bütünlüğünü bozan derin yaralar oluşturmuş trafik kazası öyküsünün olması da AELÖ sebebi olabileceği düşünüldü.

Literatürde dekonjestif fizyoterapi; SLÖ'de kanıtlanmış olmasına rağmen, PLÖ'de ise çoğu olguda etkin olmadığı bildirilmiştir. Etyolojisi belirlenemeyen bu olguda ise dekonjestif fizyoterapi ile 4633 ml volüm azalmasıyla etkili tedavi sağlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Primer lenfödem, Sekonder lenfödem, Özgeçmiş, Obezite, Komplikasyon.

BESİN ALERJİLERİ

*Büşra Dere Cılız- Okan Üniversitesi
Burcu Ateş Özcan- Okan Üniversitesi
burcuates474@hotmail.com

Besin alerjileri vücudumuzun bağışıklık sistemi aracılığı ile besinlere karşı gösterdiği aşırı duyarlılık reaksiyonlarıdır.

Prevelansı idiyopatik olarak artan gıda alerjisinin, yaygınlığının son yıllarda dünya genelinde %10'a yaklaştığı belirtiliyor. Bu artışa rağmen gıda alerjileri için etkili ve güvenli tedaviler hala mevcut değildir.

Çocukların yaşamlarının ilk üç yıllarında, yaklaşık %6'sında, gıdalara karşı alerjik reaksiyonlar-geliştiği, bu alerjik reaksiyonların yaklaşık %2.5'inin inek sütüne, %1.5'inin yumurtaya ve %1'inin yerfıstığına karşı oluştuğu bilinmektedir. Bunun dışında son yıllarda yapılan çalışmalar, soya, hindistan cevizi, çikolata, fıstık yağı ve fıstık, susam, avakado, mısır, acı bakla, ambalajlı ürünler ve kozmetik ürünleri gibi pek çok ürünün çocuklarda ve yetişkinlerde sıklıkla anaflaksi oluşmasına sebep olduğunu göstermektedir. Şu anda satışa sunulan çoğu ambalajlı üründe çok fazla alerjen olduğu sanılmaktadır. Günümüzde çoğu fast food markası, ürünlerindeki gıda katkı maddelerini ve olası alerjenleri belirten uygulamalara geçmiştir. Gıda alerjileri etiyolojik olarak iki mekanizmayla açıklanabilir: Immünglobülin E (IgE) aracılı veya tip I hipersensitivite ve diğer immünolojik olarak IgE aracılı olmayan reaksiyonlar.

Belirli alerjenlere maruz kalan kişilerde, Fc epsilon reseptörlerinde bazofillere, makrofajlara, mast hücrelerine ve dendritik hücrelere bağlanan gıdaya özgü IgE antikorları oluşur. Gıda alerjenleri mukozal bariyere girdiklerinde ve hücre-bağlı IgE antikorlarına eriştiğinde, bu mediyatörler serbest kalır ve düz kasın kontraksiyona, vazodilatasyona ve mukus sekresyonuna neden olur, bu da hemen hipersensitivite belirtileriyle sonuçlanır. Eozinofilleri ve lenfositleri çeken ve aktive eden mast hücreleri ve makrofajlar, sitokinleri serbest bırakır. Bu süreç içerisinde, deriyi (kızarma, anjiyoödem veya ürtiker), solunum sistemini (burun tıkanıklığı, hapşırma, nefes darlığı, laringeal ödem, hırıltılı solunum), mide bağırsak sistemini (mide bulantısı, ağız kaşıntısı, kusma, anjioödem) etkileyen uzun süreli iltihaplanmaya yol açar.

Gıdaya aşırı duyarlılık teşhisi konduğunda uygulanabilecek düzeyde ilk tedavi, rahatsız edici alerjenin ortadan kaldırılmasıdır. Yiyecek alerjisinden etkilenen bireyler, alerjen maddeye maruz kalmamak için gıda etiketlerini iyi okumalı, restoran yemeklerini araştırıp sorgulamalı ve beklenmedik tepkilere yol açan riskli davranışları önlemek için kapsamlı eğitim almaları gerekir.

Anahtar sözcükler: Besin alerjileri, anaflaksi, antihistaminik, hipersensitivite

TÜRKİYE'DE DOĞURGANLIK ORANI VE EKONOMİK AKTİVİTE ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİ

Fatih DEMİR
fatihdemir@kku.edu.tr
Kırıkkale Üniversitesi İ.İ.B.F. Ekonometri Bölümü
Zühal DEMİR
zuhal.demirtas@saglik.gov.tr
Kırıkkale İl Sağlık Müdürlüğü Eğitim Birimi

Geleceğe dönük nüfus beklentileri başta ekonomi politikaları olmak üzere birçok alanda planlamaların yapılabilmesi amacıyla yakından takip edilmektedir. Bu ölçütlerden en önemlisi şüphesiz sağlık istatistikleri kapsamında tutulan doğum sayıları ve türevi niteliğindeki diğer istatistiksel verilerdir. Yerli literatürde nadir ancak uluslararası literatürde yoğun çalışılan doğum sayıları ve/veya doğurganlık oranlarının ekonomik verilerle olan ilişkisi, son yıllarda yapılan çalışmalardan takip edildiği üzere son derece yakınlık göstermektedir.

Doğurganlık oranının, ekonomik aktiviteden etkilendiği ya da ekonomik aktiviteyi etkilediği motivasyonundan hareketle, "doğurganlık oranı milli gelirin ve işsizlik oranının nedeni midir, yoksa sonucu mudur?" sorusuna Türkiye örneğinde yanıt bulunması amaçlanmıştır.

Kritik değerlerin Bootstrap kapsamında elde edildiği, Toda-Yamamoto yaklaşımına dayalı ve nedenselliğin yönünün pozitif-negatif ayrımları ile daha detaylı belirlenebildiği Hatemi-J Asimetrik Nedensellik testinin, bu çalışmada doğurganlık oranı ile ekonomik aktivite arasındaki nedensellik ilişkisini ortaya koyabilmek için kullanılması tercih edilmiştir.

Doğurganlık oranları gerek pozitif gerekse negatif bileşenlerinde kişi başına düşen milli gelirin artışının nedenidir. Bu durum doğurganlık oranlarının kişi başına düşen milli gelir için belirleyici bir unsur olmadığını göstermiştir. Ayrıca kişi başına düşen milli gelirin düşmesi doğurganlık oranları üzerinde de düşüşün nedenidir. İşsizlik oranları ise doğurganlık oranları üzerinde hiçbir nedensellik etkisine sahip değildir. Ancak doğurganlık oranlarında yaşanan artışın işsizlik oranlarının düşmesinde nedensellik ilişkisi belirlenmiştir.

Türkiye için doğurganlık oranı ile ekonomik aktivite göstergesi olarak kişi başına düşen milli gelir ve işsizlik oranı arasındaki nedensellik ilişkileri Asimetrik Nedensellik Testi kullanılarak araştırılmıştır. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, kişi başına düşen milli gelirin doğurganlık oranlarını sadece azalış yönlü nedensellik ilişkisi içerisinde etkilediği söylenebilir. Bu durum beklentiye uygun olmakla birlikte, bir diğer beklenti milli gelirin artmasının doğurganlık oranları üzerinde artış yönündeki etki tespit edilememiştir. Ayrıca doğurganlık oranlarının işsizlik düzeyinden etkilenme durumunun olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Doğurganlık Oranı, Ekonomik Aktivite, Milli Gelir, İşsizlik Oranı, Asimetrik Nedenselli

PNÖMONİLİ BUZAĞI AKCİĞERLERİNDEN VE KLİNİK MASTİTİSLİ SIĞIR SÜTLERİNDEN *MYCOPLASMA* SPP. İZOLASYONU

Neşe UÇAN[1], Özgenur YILMAZ[2], Süheyla TÜRKYILMAZ[3]

1. Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Aydın (vet.hek.nese@hotmail.com)

2. Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Aydın (phdozgylmz@gmail.com)

3.Adnan Menderes Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Aydın (sturkyilmaz@adu.edu.tr)

Pnömoniler ciddi ekonomik kayıplara sebep olan sığır hastalıkları arasında ilk sıralarda yer almaktadırlar. Mikoplazmalar önemli fibrinli pnömoni etkenlerindendirler ve bu tür pnömoniler ağır seyretmesi ve tedavilerinin güçlüğü sebebi ile ayrı bir öneme sahiptir.

Bu çalışmada, özel bir sığırcılık işletmesindeki solunum sistemi enfeksiyonu nedeni ile hayvan ölümlerinin artması sonucunda; pnömonili buzağı akciğerlerinden ve klinik mastitisli sığır sütlerinden *Mycoplasma* spp. izolasyonu yapılması amaçlanmıştır. Çanakkale yöresinde, 1000 sağmal ineğin ve 614 buzağının (0-6 aylık) bulunduğu toplam 3000 başlık bir işletmede, 0-6 aylık buzağılarda pnömoni nedeni ile ölümlerin başlaması üzerine pnömonili 29 buzağıya nekropsi yapılmıştır. Aynı işletmede 129 klinik, 31 subklinik olmak üzere toplam 160 mastitisli sığırdan aynı sayıda süt örneği alınmıştır. İşletmede mikoplazma enfeksiyonunun durumunu ortaya koyabilmek için; lezyonlu 29 akciğer, 160 mastitisli süt örneği ve buzağı beslenmesinde kullanılan sütlerin depolandığı süt toplama tankından pastörizasyon öncesinde ve sonrasında alınan birer numune olmak üzere toplamda 191 örnek *Mycoplasma* broth ve *Mycoplasma* agara ekimleri yapılarak uygun şartlarda inkübe edilmiştir.

Pnömoni nedeni ile ölen 29 buzağının nekropsi yapılıp, akciğerlerinin incelenmesi sonucunda kranial akciğer loplarında fibrinli pnömoni saptanmıştır. İzolasyon çalışmaları sonucunda toplanan 191 örneğin (160 mastitisli süt, 2 tank sütü, 29 buzağı akciğeri), 38 (%19.9)'inden *Mycoplasma* spp. izole edilmiştir. 38 *Mycoplasma* spp.'nin 20 (%52.6)'si pnömonili buzağı akciğerlerinden, 2 (%5.3)'si süt toplama tanklarından, 16 (%42.1)'sı klinik mastitisli süt örneklerinden izole edilirken; subklinik mastitisli 31 örneğin hiçbirisinde *Mycoplasma* spp. İzole edilmemiştir.

Yapmış olduğumuz bu çalışmayla pastörizasyon süresinin yetersiz olduğu ve *Mycoplasma* spp.'nin süt ile buzağılara bulaştırıldığı tespit edilmiştir. Buzağı besleme sütlerinde *Mycoplasma* spp. tespit edilmesinden sonra, 73°C'de 5 sn olarak yapılan pastörizasyon işleminin süresi aynı ısıda 15 sn uzatılarak yapılmış ve kontrol amaçlı alınan örneklerde *Mycoplasma* spp. üremesi gözlenmemiştir.

Anahtar sözcükler: Mastitis, Pnömoni, *Mycoplasma* spp.

THEORIES OF AGING

Muazzez TIKIRDIK*[1], Aykut TOPAL[1], Ayşe Gül MUTLU[2]

[1]*Biology Department, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey*

[2]*Molecular Biology and Genetics Department, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey*

[1](muazzeztikirdik@hotmail.com)*
[1]*(aykuttopal8486@gmail.com)*
[2]*(agmutlu@mehmetakif.edu.tr)*

Aging, a process that starts in the puberty period and continues throughout the adulthood, is defined as a progressive and widespread disorder in functions that lead to decreased compliance in response to stressors and subsequent increased risk for age-related illness. The aging process results from the inability to fully cleanse the oxidatively damaged, relatively indigestible material, and its accumulation hinders cellular catabolic and anabolic functions. However, this is the primary risk factor for major human pathologies, including cancer, diabetes, cardiovascular disorders and neurodegenerative diseases. Throughout their lives, people have done various researches in order to be able to avoid aging or to delay this process as long as possible, but today, although we think that aging is suitable for scientific work, this situation has caused long lasting debates. Nowadays, the reasons for aging and solutions to this issue are gathered under aging theories. Aging theories are generally made up of biological and environmental factors. Free radical and oxidative stress, decrease in protein synthesis, genetic programming theories (DNA damage and premature aging syndromes, somatic mutation theory, telomerase telomerase activity and epigenetics), glycosylation theory, oxidative damage in mtDNA, lipid peroxidation and immunity forms the biological aging theories. Stress, alcohol and cigarettes, physical activity, environmental conditions and radiation forms the environmental aging theories. These theories are factors that cause aging and should be paid attention in order to prevent aging. In general, although many aging theories are being put forward, there is no consensus on this issue at this time. Most of the proposed theories are interacting with each other in a complex way. By understanding and testing current and new aging theories, it may be possible to encourage successful aging as well as improve the life span of mankind.

Keywords: Aging, Theories of Aging, Biological Factors, Environmental Factors

MUKOZİT YÖNETİMİNDE KANIT TEMELLİ UYGULAMALAR

Arife Altın Çetin[1], Simge Kalav[2], Hicran Bektaş[2],

[1]*Akdeniz Üniversitesi Hastanesi, Antalya*
[2]*Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Antalya*

Mukozit, oral ya da gastrointestinal mukoza epitelinde eritem, ödem ve atrofi ile karakterize, ülserasyona kadar ilerleyebilen bir inflamasyon süreci olarak tanımlanmaktadır. Genellikle kemoterapiden sonra ilk hafta içinde ya da radyoterapinin ikinci haftasında ağız ve boğazda hassasiyet ile başlayan mukozit, ağrı, beslenmede yetersizlik, kilo kaybı ve tedavinin ertelenmesi gibi birçok soruna yol açan ve hastaların yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen önemli bir sorundur. Ayrıca bakteriyemi ve sepsis gibi yaşamı tehdit eden diğer enfeksiyonlar için de risk oluşturarak hastanede kalış süresini uzatmakta ve bakım maliyetini arttırmaktadır.

Kanser tedavisine bağlı gelişen mukozitin profilaksisi ve tedavisinde kanıta temelli uygulamalar bulunmaktadır. Ancak mukozitin önlenmesinde ve tedavisinde herkes tarafından kabul edilen kanıt temelli tek bir yaklaşım bulunmamaktadır. Bu nedenle MASCC/ISOO kanıta dayalı uygulama rehberleri kanser tedavisi gören hastalarda mukozite yönelik önleyici ve tedavi edici girişimler kullanılmaktadır.

Temel ağız bakımında kullanılan kanıt temelli uygulamalar: MASCC/ISOO kanıta dayalı uygulama rehberine göre temel ağız bakımının bileşenleri diş fırçalama, diş ipi kullanma, steril su, serum fizyolojik veya sodyum bikarbonat kullanarak gargara yapmayı içerir. Kanıta dayalı uygulama rehberlerinde, bu bileşenlerden herhangi birisinin direkt olarak mukoziti önlediği veya tedavi ettiğine ilişkin yeterli kanıtlar olmamakla beraber, bakımın temel bileşeni olduğu belirtilmektedir.

Mukozit yönetiminde kanıt temelli farmakolojik yaklaşımlar: Mukozit yönetiminde sitokin benzeri ajanlar ve büyüme faktörleri, sükralfat süspansiyonu, plokarbin, prostaglandin E2, hidroksipropil selüloz film, polivinilpirolidon/sodyum hiyalüronat ve amifostin gibi mukoza örtüleyicileri, L Glutamin, A ve E vitaminlerinin topikal yoldan uygulanması ve β-karotenin parenteral uygulanması önerilmektedir. Oral mukozit nedenli ağrı tedavisinde %2 morfin gargara kullanımını önerilmektedir. Ayrıca, benzidamin hidroklorür, %0.5 doksepin gargara, oral mukozit nedenli ağrıyı tedavi etmede önerilmektedir.

Mukozit yönetiminde kanıt temelli tamamlayıcı tedaviler: Kriyoterapi, düşük doz lazer tedavisi, bitkisel yaklaşımlar (papatya, aloe vera, aynı sefa, karadut pekmezi, hurma ağacı poleni) ve besin destekleri (kefir, antioksidan vitaminler), apiterapi (bal, arı sütü, propolis), esansiyel yağlar (aromaterapi) ve bilişsel davranışçı yaklaşımlar (hipnoz, gevşeme teknikleri) kanıt temelli uygulamalara örnek olarak verilebilir.

Anahtar Sözcükler: Kanser, mukozit, kanıt temelli uygulamalar.

EVDE BAKIM HİZMETLERİNDE FİZYOTERAPİSTİN ROLÜ

Aysun Yağci Şentürk[1], Elif OKUR[2], Atiye KAŞ[3]

[1]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon aysunsenturk@ktu.edu.tr

2Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon elifokur@ktu.edu.tr

3Pamukkale Üniversitesi, Sarayköy Meslek Yüksekokulu, akas@pau.edu.tr

Evde bakım hizmetleri, gün geçtikçe Dünya'da ve Türkiye'de kurumsal hizmetin yerini almaktadır. Evde bakım hizmetleri genel olarak; bireyin sağlığını korumak, yükseltmek, yeniden sağlığına kavuşturmak amacıyla sağlık ve sosyal hizmetlerin profesyonel düzeyde veya aile bireyleri tarafından, bireyin yaşadığı ortamda sunulmasıdır. Amaç, bireyin bağımsızlık düzeyini artırmak, yaşam kalitesini artırmak, aile bütünlüğünü korumak, hastane kaynaklı enfeksiyonlardan korumak, hastaneye yatış oranını azaltmak ve maliyeti düşürmektir. Evde bakım hizmetlerinde multidisipliner bir yaklaşım benimsenmektedir ve bu yaklaşımın içinde fizyoterapi ve rehabilitasyon da önemli bir yere sahiptir.

Bu derlemenin amacı, günümüzde sıklıkla tercih edilen evde bakım hizmetlerinde, fizyoterapi ve rehabilitasyonun önemini vurgulamak ve fizyoterapistin rolüne değinerek öneriler geliştirmektir.

Derleme kapsamında Dünya'da ve Türkiye'de evde bakım hizmetlerinde fizyoterapinin rolü araştırılmıştır.

Amerika'da evde bakım hizmetleri dahilinde verilen fizyoterapi hizmetlerinden faydalananlar genelde kalça kırıkları, serebrovasküler hastalıklar, kognitif bozukluklar ve temel/enstrümental günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştiremeyenler olarak bildirilmiştir. Kanada'da kas iskelet sistemi bozukluğu olan ve evde bakım hizmeti alan hastalarda fizyoterapinin etkisi araştırılmıştır. Günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştiremeyen hastalardan, ev temelli rehabilitasyon programına katılanlar daha iyi bir fonksiyonel iyileşme göstermiş, mortalite ve sağlık kurumlarına başvuru sayısı azalmıştır. İspanya'da yapılan bir çalışmada motor bozukluk tanısı alan 473 hasta üzerinde ev temelli rehabilitasyonun fonksiyonel etkisini tanımlamak amaçlanmıştır. Fonksiyonel egzersizler, bakıcı eğitimi ve teknik destek yardımlarını içeren bir program fizyoterapistler tarafından hastalara uygulanmıştır. Sonuçta hastaların fonksiyonel kapasitelerinde belirgin oranda artış sağlanmış ve evde bakım hizmetlerinde fizyoterapinin önemi vurgulanmıştır.

Evde bakım hizmetleri kapsamında fizyoterapi ve rehabilitasyon programları Amerika ve Avrupa'da yıllardır uygulanmaktadır. Türkiye'de evde bakım hizmetleriyle ilgili yönetmelikte evde bakım ekibinde fizyoterapistin de bulunabileceği belirtilmiştir. Ancak fizyoterapistin görev ve sorumluluklarına kapsamlı bir şekilde değinilmemiştir. Bu bağlamda günlük yaşam aktivitelerinin bağımsız olarak sürdürülmesi, yaşam kalitesinde artış, komplikasyonların azalması gibi yararları nedeniyle fizyoterapistler de evde bakım hizmetlerinde etkin rol almalı ve bu alanda çalışan fizyoterapist sayısı artırılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Evde bakım, Fizyoterapi, Fizyoterapist, Bakım hizmetleri.

NAZOGASTRİK TÜP YERLEŞİMİNİ BELİRLEMEDE KULLANILAN YÖNTEMLER

Nihal TAŞKIRAN[1], Dilek SARI[2]

[1] *Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, AYDIN, (nihal_tas@hotmail.com.tr)*

[2] *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İZMİR, Doç. Dr. (dilsari@gmail.com)*

Nazogastrik tüp uygulaması sıklıkla enteral beslenme ve beraberinde ilaç uygulama, mide dekompresyonu için kullanılan ve sağlık profesyonellerinin sorumluluğunda olan invaziv bir uygulamadır. Nazogastrik tüpün yerleştirilmesinde çeşitlilik vardır. Bu durum tüpün yanlış yerleştirilme olasılığını artırmaktadır. Tüp yerleştirme hatalarının tahminleri farklı olmakla birlikte, tüpün yanlış yerleşim insidansı yetişkinlerde %1.9 ile %89.5, çocuklarda ise %20.9 ile %43.5 arasında değişmektedir.

Bu derlemenin amacı, nazogastrik tüp yerleşimini belirlemede kullanılan yöntemlerin etkililiğine dikkat çekerek kullanılan yöntemleri irdelemek ve bu konudaki tıbbi hataların önlenmesine katkı sağlamaktır.

Nazogastrik tüp yerini doğrulamada kullanılan birkaç yöntem vardır. Bunlardan başlıcaları; düz karın grafisi çekilmesi, mide içeriğinin aspire edilip pH, bilirubin, pepsin veya tripsin ölçülmesi, aspirat sıvısının görsel özelliklerinin incelenmesi, tüpün burundan çıkan parçasının uzunluğunun ölçümü, solunum sıkıntısı belirtilerini gözleme, tüpün distal ucunda hava kabarcıklarının gözlenmesi, yaylı mandren ile basınç ölçme, oskültasyon metodu ve karbondioksit ölçümüdür (Taylor, 2013).

Radyografi, nazogastrik tüp yerini doğrulamada altın standart olarak kabul edilmektedir. Ancak radyolojik doğrulama, maliyetinin yüksek olması, radyasyon riski, yanlış yorumlama ve işlem sonrasında beslemeye başlamada gecikmeye neden olması gibi dezavantajlara sahiptir (Araujo-Preza vd., 2002; Ellet, 2004; Elpern vd., 2007) Aspirat görünümünün değerlendirilmesi ve pH ölçümü, özellikle bilinci açık, düşük riskli hasta grubunda kullanılması tavsiye edilmektedir. pH≤5.5 eşiği için %75.2 hassasiyet, %97.3 özgüllük bildirilmiştir (Hanna vd., 2010). Ancak bu değer, özellikle özefageal yerleşimi ayırt etmede başarısızdır (Taylor, 2013). Kapnometri ve kolorimetrik kapnometri ile yapılan ölçümlerde genel duyarlılık %95.8 ve genel özgüllük %99.6 olarak ölçülmekle birlikte sadece mide ve akciğer arasındaki yerleşimi ayırt etmede faydalıdır (Meyer vd., 2009; Chau vd., 2011; Lavillegrand vd., 2015).Oskültasyon ve kabarcıkların izlenmesi yöntemleri halen en sık tercih edilen yöntemler olmakla birlikte kesinlikle önerilmemektedir (Hanna vd., 2010; Metheny, 2014).

Nazogastrik tüp pozisyonunu test etmede kullanılan mevcut başucu yöntemlerinin hiçbiri tamamen güvenilir olmamakla birlikte kanıtlar, nazogastrik tüp pozisyonunun onaylanması için birden fazla yöntem kullanılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Nazogastrik Tüp, pH, Kapnometri, Oskültasyon

YAŞLILIKLA İLGİLİ YETERSİZLİKLERİ DENEYİMLEMEDE YAŞLI SİMÜLASYON KIYAFETİ

Nihal TAŞKIRAN[1], Dilek SARI[2], Eyüp KAPÇI[3]

[1] *Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, AYDIN, (nihal_tas@hotmail.com.tr)*

[2] *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İZMİR, (dilsari@gmail.com)*

[3] *Adnan Menderes Üniversitesi Söke Sağlık Yüksekokulu, AYDIN/Söke, (eyupkapci88@gmail.com)*

Yaşlı nüfusun giderek artmasına karşın toplumda yaşlı bireylere karşı tutum genellikle olumsuzdur. Dikkat çekici bir şekilde, gençler yaşlılara karşı ayrımcı davranış sergileyenlerin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır.

Bu derlemenin amacı, yaşlı bakımında önemli rol üstlenen hemşirelerin eğitiminde yaşlı simülasyon kıyafetinin önemine dikkati çekmek ve gelecekte konu ile ilgili yapılacak çalışmalara kaynak olmaktır.

Yaşlı bireylerin sağlık bakım ihtiyacının giderek artmasına paralel olarak yaşlı bakımını verecek sağlık profesyonellerine olan gereksinim de giderek artmaktadır (Erdemir et al., 2011; Usta et al., 2011). Yaşlı nüfusa sunulacak sağlık hizmetinin bu konuda eğitimli bir ekip tarafından verilmesi önerilmektedir. Sunulacak sağlık hizmetinin başarısı, farklı meslek grubundaki ekip üyelerinin (hekim, hemşire, sosyal hizmet uzmanı,

psikolog gibi) yaşlı sağlığı konusundaki bilgi, beceri, tutum ve empati düzeyleri ile bağlantılıdır.

Gelişen teknoloji ile birlikte hemşirelik eğitiminde yeni öğretim stratejilerinden biri olan simülasyon kullanımı önem kazanmaktadır Simülasyon yaşlı bireylerin bakımını öğretmek için etkin bir eğitim metodu olabilir (Chen, 2015). Giyilebilir yaşlı hareket simülasyon elbisesi ile yaşlı insanların bazı fizyolojik değişimlerini anlamak kolaylaşır. Bu giysi sayesinde, giyilen gözlük ile görme alanı daralır, sırtta giyilen destek ile kambur bir postür alınır, dirsek ve dizdeki kısıtlayıcılar hareketleri yavaşlatır ve yaşlılık sebebiyle kollajen ve kartilaj eklemlerdeki kısıtlanmayı simüle etmesini sağlar. (Terzioglu et al., 2013).

Özellikle yaşlı bakımında rol üstlenen sağlık profesyonellerinin yaşlılar ile empati kurabilme becerisini artırmak, yaşlılara bakım vermede sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmak, yaşlılar ile hemşire öğrenciler arasındaki kişilerarası iletişimi güçlendirmek amacıyla hemşirelik öğrencilerinin müfredat programının simülasyon imkanlarından yararlanılarak uygun hale getirilmesi, öğrencilerin tutum ve becerilerini geliştirmeye yardım edebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Simülasyon, Hemşirelik Öğrencisi

YAŞLILARDA POLİFARMASİ ve HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI

Elif OKUR[1], Aysun YAĞCİ ŞENTÜRK[2], Çiğdem KURALAY[3]

[1]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: elifcengiz_ec@hotmail.com

[2]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: fzt.aysun.61@hotmail.com

[3]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: cigdeminan52@hotmail.com

Dünya nüfusu, sağlık alanındaki gelişmeler ve doğum oranlarının azalması sonucunda giderek yaşlanmaktadır (1). Yaşlanma ile beraber organ fonksiyonlarında azalma meydana gelirken beraberinde kronik hastalık sayısında da artış olmaktadır. Bu durum yaşlılarda çoklu ilaç kullanımını beraberinde gerektirmektedir (2).

Yaşlılarda çoklu ilaç kullanımını ifade eden ‘’Polifarmasi’’ tanımı konusunda kesin bir fikir birliği olmamakla birlikte aynı anda genellikle birden fazla endikasyon için çok sayıda ilaç kullanımı anlamına gelmektedir (3). Polifarmasiye bağlı olarak ilaç etkileşimleri de oluşabilir. İlaç etkileşimi iki veya daha fazla ilacın bir araya gelmesi sonucunda birinin etkinliğinin diğerinin varlığına göre değişmesidir. Yaşlı bireylerde farklı doktorlar tarafından reçete edilen ilaçlar bulunması, reçetesiz ilaç kullanımı, başkasının önerdiği ilacı alma gibi nedenler ilaç etkileşim riskini arttırmaktadır (4). Yapılan bir meta-analizde genç yetişkinler ile yaşlı yetişkinler karşılaştırıldığında, yaşlı yetişkinlerde ilacın yan etkileri nedeniyle hastaneye yatma oranında dört kat artış (%16.6’ya karşı % 4.1) olduğu belirlenmiştir (5). Yaşlılarda ilaç yan etkisi olabileceğini düşündürmesi gereken bulguları ise; depresyon, konfüzyon, huzursuzluk, düşme, hafıza kaybı, ekstrapiramidal sistem bulguları (Parkinsonizm, tardiv diskinezi), konstipasyon ve inkontinansdır (6). Ülkemizde yapılan bir çalışmada yaşlıların ilaç almalarında %52,6’sının doktor, %21,1’inin kendi isteği, %13,2’sinin arkadaş, %7,9’unun eczacı, %5,2’sinin komşu önerisinin etkili olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma ülkemizde doktor kontrolüne gitmeden ilaç kullanımının da sık olduğunu göstermektedir (7) .

Polifarmasiyi ve neden olacağı olası komplikasyonları azaltmak için hemşirenin en önemli sorumluluğu eğitimdir. Hemşire yaşlıları ve ailelerini ilaçların adı, kullanım şekilleri, dozları, ilaç alma saati, ilacın etkisi, ilacın yan etkisi ve ilaçların yiyecek içeceklerle etkileşimi hakkında bilgisini değerlendirerek eğitim planlamalıdır. Yaşlıların ve ailelerinin eğitim düzeyleri de dikkate alınarak, toplumun özelliklerine uygun, özellikle ilaç etkilerine hassas olan ve korunması gereken yaşlılara sağlık hizmeti sunumunda multidisipliner ekibin de farkındalığı arttırılmalıdır. Bu farkındalığın yaratılması polifarmasiyi önlemede önemli katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çoklu ilaç kullanımı, Hemşirelik, Polifarmasi, Yaşlılık

EVALUATION OF ALLERGIC PROPERTIES OF GMO FOODS: REVIEW

Ayşegül Türkyılmaz*, Bora Ekinci*

** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Muğla*

Whether GM foods is allergic is still a matter of debate. A lot of research has been done in this regard, but there is still no result. Allergia is a very comprehensive disease. No single work is connected. It is clear that these activities will continue for many years as GMO foods or sub-products are also very extensive.

According to the UN's World Population Forecasts report, the population of 7.6 billion people worldwide will reach 8.6 billion in 2030, 9.8 billion in 2050 and 11.2 billion in 2100. Undoubtedly, rapid population growth will also bring with it a number of problems. While it is known that the most important of these problems is that the growing population is fed adequately, balanced and healthy, another important problem is that the natural environment is damaged as a result of the increase in economic activities. Today, 3F (food, fuel and finance), defined as strategic areas, are driving the rethinking of food production and distribution patterns. In order to overcome the nutritional problems of the continuously increasing world population, it is important to increase the amount of crops received from the unit area from the enlargement of arable areas. In the field of molecular biology and genetics in order to improve the efficiency and the development of classical breeding methods used for increasing the production of agricultural products with high production value, it has been found out that the concept of " Plant Biotechnology " has been developed in the world and the integration of some biotechnological methods and breeding studies. Increasing day by day, the introduction of GMOs and their products to the production and consumer use, and the possible adverse effects on human and animal health and environment and biodiversity, which may arise from these products, necessitate some new legal regulations and as a result "Biosafety" issue has emerged.

During the past 2 decades, the diagnosis of food allergy has increased in industrialized countries. Immunoglobulin E (IgE) food allergies affect an estimated 4% to 8% of the American population. The reason for this increase remains unclear, but food allergy has become an increasingly difficult challenge for patients and their physicians to manage. Repeated exposures lead to significant morbidity, life-threatening anaphylaxis, and substantial health care costs. Because proteins are the primary precipitant of many allergic reactions, some members of the public have become concerned that the proteins produced in genetically modified (GM) crops will lead to an increase in allergic reactions in people who consume those crops. Others have made claims that these products have directly caused or contributed to the overall increase in food allergies. In addition, people worry that the introduction of a gene might increase the levels of allergenic proteins in these plants.Conclusion:

This is to evaluate the comprehension of the comprehension and interpretation of the works without comment.

Keywords: GMO, Foods, Allergy,

MELAMINE TOXICITY IN DAIRY PRODUCTS

Hidayet TUTUN[1], Hatice Ahu KAHRAMAN[2], Halil YALÇIN[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Pharmacology and Toxicology, 15030, Burdur – TURKEY (hidayettutun@gmail.com)

*[2]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Food Hygiene and Technology, 15030, Burdur – TURKEY (*h.ahukahraman@gmail.com, *hyalcin@mehmetakif.edu.tr)*

Melamine (1,3,5-triazine-2,4,6-triamine) is a nitrogen-based chemical used in the manufacture of durable plastics, laminates, coatings, commercial filters, glues, and kitchenware. Also, Melamine is one of the main constituents in the pigment yellow which is colored with inks and plastics. It is used as a derivative of some drugs such as Melarsoprol used for the treatment of African trypanosomiasis. It is not a substance that is allowed to be present at any level. But, it was recently added to animal feeds or milk products to falsely elevate the protein content of these products. In 2007 in the United States, thousands of dogs and cats were ill or killed by melamine. In mid-September, 2008, infant milk powder had been contaminated by melamine in Chine. The milk powder caused infants to develop kidney stones causing

renal failure and death. The toxicity of melamine among children in China attracted widespread public attention, leading to strict control of melamine in foods. This scandal caused the milk industry to lose confidence and to slump consumption of dairy products. A variety of toxic effects caused by melamine have been studied in animals such as sheep, cat, dog, mice, and rat. The most common toxicity is renal toxicity including crystals in the kidney tubules, nephrosis and hemorrhagic cystitis. The carcinogenicity was determined in rats and mice. Long-term exposure to melamine reduces fertility and resulted in fetal toxicity in animal studies. But no data are available on food contaminated by melamine in human. In a study in Turkey, melamine was not found in infant formulas and pasteurized UHT milk whereas it was found in cheese (2%), milk powder (8%) and yogurt (44%) samples. These findings were below the limits set by the Codex Alimentarius Commission and European Union legislation. Consumption of foods containing melamine at these low levels does not constitute a health hazard for consumers, but authorities should take serious measures in this regard.

Key words: Dairy products, Melamine, Renal Toxicity, Yogurt,

CHEMICALS IN MEAT COOKED HIGH TEMPERATURES AND PRECAUTIONS

Hidayet TUTUN[1], Erhan KEYVAN[2], Hatice Ahu KAHRAMAN[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Pharmacology and Toxicology, 15030, Burdur – TURKEY (hidayettutun@gmail.com)

*[2]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Food Hygiene and Technology, 15030, Burdur – TURKEY (*h.ahukahraman@gmail.com, *erhankeyvan@mehmetakif.edu.tr)*

Cooking of muscle meats using high temperature methods, such as pan frying or grilling directly over a flame, forms heterocyclic amines (HCAs) and polycyclic aromatic hydrocarbons (PAHs). Polycyclic aromatic hydrocarbons are formed when the oil from meat grilled directly over an open fire drip onto the fire, causing flames while the HCAs are formed when amino acids, sugars and creatine in react at high cooking temperatures. Polycyclic aromatic hydrocarbons formed in the flames adhere to the surface of the meat. Polycyclic aromatic hydrocarbons can also be formed during other food preparation processes such as smoking of meat. Heterocyclic amines and PAHs become capable of damaging DNA that may increase the risk of cancer such as colorectal, pancreatic, prostate cancer. Avoiding direct expose of meat to an open flame and burning meat, using a microwave oven to cook meat prior to exposure to high temperatures, using lean meats, removing any burnt parts of meat after cooking, continuously turning meat over a high heat source and removing charred portions of meat and refraining from gravy made from meat dripping can help reduce HCA and PAH formation. Those who like to grill should try and limit their exposure to them paying attention to these recommendations as much as possible.

Key words: HCA, Meat, PAH, Grill,

KLİNİK ÖRNEKLERDEN İZOLE EDİLEN *ACINETOBACTER* TÜRLERİNDE ANTİBİYOTİK DİRENÇ ORANLARININ BELİRLENMESİ

Berrin ÇELİK

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu Gülümbe, BİLECİK

e-mail: berrin.celik@bilecik.edu.tr

Acinetobacter türleri, yoğun bakım ünitelerinde ve immün sistemi baskılanmış kişilerde ciddi infeksiyonlara neden olan nozokomiyal patojenler olarak bilinmektedir. Gram-negatif, nonfermentatif, aerobik basiller olan bu bakteri cinsinde; *Acinetobacter baumannii* en önemli türüdür. A.baumannii türlerinin oluşturduğu hastalıklara, immun yetersizlik, yaş durumu, cerrahi girişimler ve hastanede kalma süresinin uzunluğu gibi faktörler de sebep olabilmektedir. Yüksek oranda morbidite ve mortalite etkeni olan bu fırsatçı patojenler aynı zamanda, çoğu antibiyotiklere karşı direnç gösterebilme özelliklerinden dolayı tedavisinde güçlük çekilmektedir.

Çalışmamızda, *A. baumannii* bakterilerinin gittikçe artan antimikrobiyal direnç oranlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, Eylül 2017-Aralık 2017 tarihleri arasında, değişik kliniklerden gönderilen trakel aspirat, kan, idrar,

yara, balgam, bronkoalveolar lavaj sıvısı, BOS ve abse örnekleri incelemeye alınmıştır. Bakterilerin tanımlanmasında; bilinen klasik yöntemlerin yanında, güvenilir ve hızlı biyokimyasal test kitlerinin bulunduğu API-20 NE (bioMérieux SA, Fransa) sistemi kullanılmıştır. İzole edilen *Acinetobacter* türlerinin antibiyotik duyarlılıkları, National Committee for Clinical Laboratory Standards (NCCLS) prosedürleri dikkate alınarak Kirby-Bauer disk difüzyon yöntemi ile belirlenmiştir. Çeşitli klinik örneklerden izole edilen 60 adet *Acinetobacter baumannii* suşunun antibiyotik duyarlılıklarının araştırılması amaçlanmıştır. Sonuçlar duyarlı ve dirençli olarak değerlendirilmiştir. *Acinetobacter baumannii* suşlarında; en yüksek duyarlılık, kolistin %96.6, tigesiklin %86.6 olduğu görülmüştür. Çoğu antibiyotiklere dirençlilik ise yüksek oranlarda bulunmuştur.

Acinetobacter türlerinin, antibiyotiklere karşı geliştirdiği direnç nedeniyle, toplumda ve genellikle yoğun bakım ünitelerinde yatan hastalarda, tedavi olanakları daralmakta ve gittikçe zorlaşmaktadır. Araştırmamızda, piperasilin, seftazidim, sefotaksim için % 90' nın üzerinde dirençlilik tespit edilmiştir. *Acinetobacter'lerin* hastane ortamlarında üremesinin önlenmesi ve akılcı antibiyotik kullanılmasına önem verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Anahtar Kelimeler*: Acinetobacter, antibiyogram, duyarlılık*

BALANCE TRAINER® EGZERSİZLERİNİN POLİNÖROPATİLİ BİR OLGUDA ETKİNLİĞİ: OLGU SUNUMU

Özge Yenilmez[1], Metehan Yana[2], İsmail Saraçoğlu[3], Yusuf Emük[4], Filiz Altuğ[5], Nazan Öztürk[6]

[1]*Özel Efort Ortopedi Tıp Merkezi,Denizli. ozg3e11@gmail.com*

[2]*Karabük Üniversitesi,Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü,Karabük. fzt.metehanyana@gmail.com*

[3]*Dumlupınar Üniversitesi,Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü,Kütahya. ismail.saracoglu@dpu.edu.tr*

[4]*İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü,İzmir. yusuf.emuk@ikc.edu.tr*

[5]*Pamukkale Üniversitesi,Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu,Denizli. fkural@pau.edu.tr*

[6]*Adnan Menderes Üniversitesi, Söke Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Evde Bakım Hizmetleri Programı , Aydın. nazan.ozturk@adu.edu.tr*

Balance Trainer® bir çok hasta grubunda kullanılabilen biofeedback kontrollü bir denge egzersiz sistemidir. Bu çalışma polinöropatili bir olguda Balance Trainer® egzersizlerinin denge, ambulasyon ve günlük yaşam aktiviteleri üzerine etkinliğinin değerlendirilmesi için yapılmıştır. Bu olgu sunumundaki hasta polinöropatili, 21 yaşında bir kadındı. 8 haftalık rehabilitasyon programına alınan hastada denge ve yürüme problem vardı ve başka herhangi bir sistemik hastalığı yoktu. Sonuç ölçütleri olarak, Berg Denge Ölçeği (BDÖ), 30 Saniye Kalk Otur Testi (30s-KOT), Fonksiyonel Bağımsızlık Ölçeği (FBÖ) ve 6 Dakika Yürüme Testi (6DYT) yapıldı. Değerlendirmeler, tedavi programından önce ve sonra yapıldı. Geleneksel fizyoterapi yöntemine ek olarak olgu; ayrıca haftada 3 kez olacak şekilde, 8 hafta boyunca Balance Trainer® egzersizleri ile eğitime alındı. Geleneksel fizyoterapi programı, kuvvetlendirme program ve aerobik egzersizlerden oluşturuldu. Tedavi öncesi ve sonrası değerlendirme yöntemleri karşılaştırıldığında, BDÖ skoru 11 puan arttı. ,FBÖ dışında, 6DYT ve 30s-KOT skorları sırasıyla 101'den 115'e, 427'den 541'e ve 8'den 11'e yükseldi.

Bu çalışmanın sonuçları geleneksel fizyoterapi yöntemleri ile kombine edildiğinde polinöropatili olguda Balance Trainer® kullanımının denge, ambulasyon ve günlük yaşam aktivitelerine gelişimi etkilediğini gösterdi.

Ancak bu yöntemin bu hasta grubunda etkinliğinin kanıtlanması için daha büyük populasyonlarda çalışmalar yapılmasına ihtiyaç vardır.

Anahtar Sözcükler: Denge Eğitimi, Egzersiz, Fizyoterapi, Polinöropati.

GENÇ BİREYLERDE AKILLI TELEFON KULLANIMININ YÜRÜME PARAMETRELERİNE ETKİSİ

Ayşe ÜNAL[1], Uzm. Fzt., Gülsüm TIKAÇ[1], Fzt., Ahmed AL SAKKAF[1], Uzm. Fzt, Filiz ALTUĞ[1],.

1Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Denizli/TÜRKİYE

Ayşe ÜNAL: aunal@pau.edu.tr

Gülsüm TIKAÇ: fztgulsumtikac@gmail.com

Ahmed AL SAKKAF: dr.ahmed.alsakkaf@gmail.com

Filiz ALTUĞ: fkural@pau.edu.tr

Akıllı telefonlar son yıllarda günlük hayatımızın bir parçası haline gelip, bize pek çok alanda kolaylık sağlamaktadır. Ancak, alışkanlık yapması nedeniyle pek çok olumsuzluğu da beraberinde getirmektedir.

Bu çalışmanın amacı, akıllı telefon kullanımının yürüme parametreleri üzerindeki etkisini araştırmaktır.

Çalışmaya 20-30 yaş arası 41 sağlıklı birey (yaş ortalaması:23.17±1.78 yıl; 21 kadın, 20 erkek) dahil edilmiştir. Çalışmanın başlangıcında bireylerin 10 metrelik mesafeyi kendi yürüme hızlarında yürümesi istenmiştir. Daha sonra 10 metrelik mesafeyi sırasıyla akıllı telefonda müzik dinleyerek, mesaj atarak, sosyal medyada dolaşarak ve oyun oynayarak tamamlaması istenmiştir. Bütün bu aktiviteler sırasında bireylerin yürüme parametreleri BTS G-Walk Yürüme Analiz Sistemi kullanılarak yürüme hızı, kadans, yürüme periyodu süresi, çift adım uzunluğu kaydedilmiştir.

Akıllı telefonunun farklı fonksiyonlarını kullanarak yürüme sırasında; yürümenin hızı, kadansı, yürüme periyodu süresi, çift adım uzunluğu gibi parametrelerde belirgin bozukluklar görülmüştür ($p<0.05$).

Akıllı telefonların, yürürken kullanımı normal yürüyüş periyodunda anormal değişikliklere sebep olmakta ve yürüyüş simetrisini bozmaktadır. Bu veriler ışığında yürürken dengenin bozulacağını ve istenmeyen kazaların ortaya çıkabileceğini düşünmekteyiz.

Anahtar Sözcükler: Akıllı telefon kullanımı, Genç birey, Yürüme parametreleri.

KUMLUCA İLÇESİNDE ÖĞRENİM GÖREN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN OBEZİTE HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARI İLE BEDEN KİTLE İNDEKSLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

İlknur ÖZKAN[1], Derya ADIBELLİ[1], Emine İLASLAN[1], Seçil TAYLAN[1]

[1] Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Üniversite yılları, öğrencilerin ailelerinden ayrıldıkları yeni bağımsızlıklarını kazandıkları, vücuttaki hızlı değişimlerin olduğu, buna ek olarak, yeni bir çevrede bulunmaları, artan iş yükü ve stres, değişen yaşam biçimleri gibi sebeplerden dolayı obezite açısından riskli bir dönemdir.

Araştırma, Kumluca ilçesinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin obezite hakkındaki farkındalıkları ile beden kitle indeksleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla planlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Akdeniz Üniversitesi Kumluca Meslek Yüksek Okulu'nda 2017-2018 eğitim ve öğretim yılı içerisinde öğrenim gören 176 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Obezite Farkındalık Ölçeği (OFÖ) ve araştırmacılar tarafından hazırlanan sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır. Öğrencilerin Beden Kitle İndeksini (BKI) değerlendirmek amacıyla boy ve kiloları araştırmacılar tarafından ölçülmüştür.

Araştırmada elde edilen bulgular değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metodlar (Ortalama, Standart sapma) ve non parametrik testler kullanılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin yaş ortalaması 20.25 ±2.69 yıl ve %58' i erkek olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin % 35.2'sinin sigara ve % 34.7' sinin alkol kullandığı saptanmıştır. Öğrencilerin %60.2' si düzenli fiziksel aktivite yapmadığını ve %46'sı öğünlerini düzenli olarak tüketmediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %40,3'ü fazla kilolu olarak değerlendirilirken, % 11,4'ü obez olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin Obezite

Farkındalık Ölçeği'nden (OFÖ) ve alt boyutlarından aldıkları puanlar incelendiğinde, öğrencilerin obezite farkındalık alt boyutundan 26.55±6.59, beslenme alt boyutundan 18.2±4.37 fiziksel aktivite alt boyutundan 14.7±3.60 puan aldıkları bulunmuştur. Öğrencilerin BKI değerleri ile OFÖ toplam ve alt boyut puanları arasındaki ilişki incelendiğinde; negatif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin % 40,3 fazla kilolu olarak bulunurken, % 11,4'ü obez olarak değerlendirilmiştir. Bu oran oldukça yüksektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun düzenli fiziksel aktivite yapmada ve düzenli beslenmede yetersiz olduğu görülmektedir. Üniversite yılları sağlık yaşam biçim davranışlarını geliştirmek için önemli bir fırsattır. Üniversite öğrencileri, sağlıksız diyet ve sedanter alışkanlıklar gibi riskli davranışların önlenmesi konusunda desteklenmeli ve obezite hakkında farkındalığı artıracak eğitimler düzenli olarak planlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite öğrencileri, obezite, farkındalık, vücut kitle indeksi.

SOSYAL ADALET KAVRAMININ BAKIMA YANSIMALARI

Emine Pınar MARTLI*, Nigar ÜNLÜSOY DİNÇER**

**Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, pinar eminemartli@hotmail.com*

***Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, nigardincer@yahoo.com*

Gelişen dünya ve değişen sağlık bakım sistemi ile hemşirelik mesleğinin geleceğindeki uğraş alanlarından biri de sosyal adalet kavramıdır. Sosyal adalet, bir topluluğun toplumdaki diğer insanlarla olan ilişkilerinde eşitsizliklerin köklü nedenleri ve bunların ortadan kaldırılabilmesi için yapılabilecekler üzerine odaklanılması ve grup üyeleri arasında adil dağılım ve sorumlulukları ifade eder (CNA,2006).

Sağlık hizmetlerinde sosyal adalet, toplumsal cinsiyete, cinsel tercihlere, yaşa veya sağlık ve esenliği etkileyebilecek diğer sosyal faktörlere dayalı olarak bireylere yönelik ayrımcılık gibi baskıcı uygulamaların önüne geçmek için çalışmak demektir. Hemşirelikte sosyal adalet, toplum yararına hareket etmek, toplumun savunuculuğunu üstlenmektir.Uluslararası Hemşireler Birliği (International Council of Nurses-ICN) Hemşirelik Etik Kuralları (Code of Ethics for Nurses) hemşirelerin sağlık bakım sistemi içinde hastaların sağlığı, iyilik hali, güvenliği, değer ve haklarını koruması ve savunmasının gerekliliğini vurgulamakta ve hemşirenin sağlık hizmetleri yanında diğer sosyal ve ekonomik hizmetlerin kullanımında da sosyal adalet ve eşitliği savunacağından söz edilmektedir (ICN, 2012).

Hemşirenin hemşireliğe özgün en temel rolü olan bakım kavramı; içerisinde, hemşireliğin beşinci metaparadigması olan sosyal adalet anlayışını barındırır. Baykara'nın tanımına göre hemşirelik bakımı, "hemşirenin fiziksel, psikolojik ve sosyal yönde mevcut ya da olası sağlık problemine sahip bireyin bakım gereksinimlerini belirlemeye, karar vermeye, uygulamaya, değerlendirmeye ve bireyin kendi gereksinimlerini karşılayabilir düzeye getirmeye yönelik kurduğu yardım edici ve savunucu bir ilişki türü, etik ve yasal bir sorumluluğudur". Bu doğrultuda hemşirelik bakım gereksinimini oluşturan sorunların alt boyutlarına inmek, gerçek sebebe ulaşmak, sosyo-ekonomik eşitsizliklere maruz kalan bireylere bakım vermek, hemşireliğin sosyal adalet anlayışını oluşturmaktadır. Lisans eğitimi süresince, sosyal adaletin ne olduğunun kavranması, neden hemşirelik mesleğinin içerisinde yer alması gerektiğinin vurgulanmasının, etkin hemşirelik bakımın alt yapısını oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler; Hemşirelik, hemşirelik bakımı, sosyal adalet

BİTKİSEL KAYNAKLARDAN SAFLAŞTIRILAN LİPAZ ENZİMLERİ VE DETERJAN ENDÜSTRİSİNE UYGUNLUKLARI

Duygu MERCAN ÜLKÜ[1], Müge GİDİŞ[2]

1. Dumlupınar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyokimya Anabilim Dalı, duygu.mercan4@ogr.dpu.edu.tr

2. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Sağlık Yüksekokulu, mugegidis@gmail.com

Hücresel yapılar için önemli metabolik görevleri olan enzimler çeşitli amaçlarla kullanılmak üzere gündelik ve ekonomik hayata girmiştir. Son yıllarda lipazlar ile katı ve sıvı yağların enzimatik modifikasyonu giderek önem kazanmıştır. Endüstrinin hemen her alanında kullanılan lipazlar genellikle mikroorganizma ve son zamanlarda da yağlı bitki tohumlarından elde edilmektedir. Kolay bulunabilmeleri, katalitik aktivitelerinin çok yüksek olmaları, istenmeyen yan ürün oluşturmamaları gibi avantajları bulunan bitkisel kaynaklı lipazlar gıda, deterjan ve ilaç endüstrilerinde kullanılabilmektedir. Yağların hidrolizlenme yeteneklerinden dolayı lipazlar evlerde deterjan ürünlerinde temizleme etkilerini arttırabilmek amacı ile katkı maddesi olarak kullanılmaktadır. Deterjan endüstrisinde kullanılabilinecek lipazlar düşük substrat spesifitesine sahip olmakla birlikte yüksek pH (10-11) ve yüksek sıcaklıklara (30 ve 60 derece) dirençlidirler. Yapılan araştırmalarda Pamuk tohumu lipazı (Akbulut,2017), Ceviz tohumu lipazı (Demirkan, 2008), Pirinç Kepeği tohumu lipazı (Bhardwaj vd.,2001)'nın deterjan endüstrisi için elverişli olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Enzim, Lipaz, Bitkisel Lipazlar, Deterjan Endüstrisi

EFFECTS OF CADMIUM ON MITOCHONDRIAL DNA

Ayşe Gül Mutlu[1], Doğuş Can[2], Hülya Yıldız[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Art and Science, Department of Molecular Biology and Genetics

[2]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Art and Science, Department of Biology

(agmutlu@gmail.com)

Almost all of the heavy metals show serious toxic effects on living things, and some of them are carcinogens. Arsenic, Cadmium, Chromium, Nickel are classified as category 1 carcinogen by the International Agency for Research on Cancer. This category is the highest risk group in humans with compounds that have sufficient evidence for their carcinogenicity. However, environmental contamination and accumulation of these heavy metals as wastes due to their inherent environmental capacities as well as their industrial uses pose a risk to the community health. Although environmental exposure to heavy metals is generally thought to cause DNA damage by causing an increase in reactive oxygen species, it is thought to increase DNA damage by altering the balance of repair mechanisms at the cellular level.

In some cases, such as oxidative stress, mitochondrial DNA (mtDNA) damage occurs more intensely than nuclear DNA (nDNA). Some toxic substances can cause mtDNA damage. This can trigger mitochondrial dysfunction. However, the number of cancer types determined to be associated with mtDNA damage is increasing day by day. mtDNA damages may be more important than the nDNA damages.

In this study, the effects of cadmium as category 1 carcinogen on mtDNA were investigated in Drosophila by quantitative PCR method. Cadmium was applied in 3 different doses mixed into the media. Female flies were taken into this nutrient, where they were provided with laying eggs. We used larvae for DNA isolation. They were fed on these mediums containing heavy metal until they became third instar larvae. According to the results of our study, cadmium produced mtDNA damage at higher doses while not causing mtDNA damage at lower doses.

Key Words: mtDNA damage, mtDNA copy number, cadmium

MITOCHONDRIAL DNA AND CARCINOGENESIS

Ayşe Gül Mutlu

Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Art and Science, Department of Molecular Biology and Genetics

(agmutlu@gmail.com)

Somatic mtDNA mutations have been increasingly observed in primary human cancers. Mitochondrial DNA (mtDNA) damage may have more intense and more deleterious effects than nuclear DNA (nDNA) damage. Entire mitochondrial genome is expressed, while nDNA has a very large amount of introns. Some toxic materials generate mtDNA damage which may trigger mitochondrial dysfunction. The defects in mitochondrial functions have long been suspected for their role in the development and progression of cancer. Warburg that introduced this idea for the first time. Since then, changes have been described in cancer cells, including mtDNA content, number of copies, altered expression, changes in respiratory chain activity, and mtDNA mutations. In many types of cancer such as breast cancer, colorectal cancer, ovarian cancer, gastric carcinoma, hepatocellular cancer, pancreatic cancer, prostate cancer, lung cancer, renal cell carcinoma, thyroid cancer, brain tumors, head, neck and bladder cancers, mtDNA mutations associated with the cancer process were found. Although the relationship between some mtDNA mutations and cancer is well known, the causal relationship between these two traits is largely unknown. Mitochondria with damaged DNA can alter the signaling of the mitochondrial apoptosis pathway that will enable survival of cancer cells. Also deterioration of oxidative phosphorylation of DNA damaged mitochondria and increased production of oxygen radicals may also be factors for carcinogenesis. Nuclear mutations in genes encoding mitochondrial function are known to be a potential oncogenic. Interestingly, the catalytic subunit of telomerase (TERT) is exported from the nucleus to mitochondria under oxidative stress in a dose and time dependent manner. This process is reversible when cells were transferred back from hyperoxia to normoxia. The presence of TERT in mitochondria, protect mtDNA against oxidative DNA damage under acute and chronic stress conditions. So, the mutations on the gene that encode TERT, the active subunit of telomerase, may also be effective in the occurrence of mtDNA damage.

Key Words: mtDNA, carcinogenesis, oxidative damage, TERT

THE USE OF NOOTROPICS IN COSMETIC NEUROLOGY: EFFECTS, SIDE EFFECTS AND FOOD INTERACTIONS

İrem ALKAN[1], Didem KORKMAZ*[1], Ayşe Gül MUTLU[2]

[1]*Biology Department, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey*

[2] *Molecular Biology and Genetics Department, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey*

**(ddm_korkmaz@hotmail.com)*

Nootropics, also known as smart drugs and cognitive enhancers, can be defined as drugs and/or other means with the aim to improve the cognitive functions of healthy subjects in particular memory, attention, creativity and intelligence in the absence of any medical indication. This topic has become one of the most debated subject in neuroscience community nowadays. The use of substance to improve cognitive functions always takes a place in human history from the ancient civilizations -had used hallucinogens to allow them to communicate better with their gods- to the modern man which use various kind of substances like caffeine, amphetamine, L-theanine, modafinil, etc. to get a higher performance in daily tasks. In the last ten years, increasing attention has been given to the use of nootropics, but up to now there is still only a limited amount of information concerning the use, effect and functioning of cognitive enhancement in daily life on healthy subjects. In this review, the use, effects, side effects and food interactions of some smart drugs like caffeine, modafinil, amphetamine, L-theanine, *Bacopa monnieri*, CoQ10, forskolin, harmala alkaloid and 5-Hydroxytryptophan. Also, some critical aspects of the different cerebral circuits that regulating memory, attention and creativity to outline the neurobiological bases of the effects of “smart drugs” on cognitive functions will be discussed.

Keywords: cognitive enhancers, nootropics, smart drugs, cosmetic neurology

YOĞUN BAKIMDA AĞRI YÖNETİMİ İÇİN KULLANILAN ÖLÇEKLER

Aylin AYDIN SAYILAN[1], Buse OYMACI[2], Merve SEÇİLMİŞ[2]

[1] Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü

[2] Hemşirelik 3. sınıf Öğrencisi

Yoğun bakım hastalarında yaygın olarak görülen ağrı, hastaların pek çoğu tarafından hafiften şiddetliye kadar deneyimlenmektedir. Yoğun bakım hastalarında yetersiz ağrı yönetiminin komplikasyonlara, oksijen tüketiminde artma, depresyon ve anksiyete gibi fizyolojik ve psikolojik sorunlara neden olduğu, mortalite ve morbiditeyi olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir. Derlemede, yoğun bakım hastalarında ağrı yönetimine ilişkin kullanılan ölçeklere değinilmesi amaçlanmıştır.

Yoğun bakım hastasında ağrıya neden olan faktörlerin akut hastalık, cerrahi girişimler, travma, invaziv/noninvaziv araçlar ve hareketsizlik olduğu belirtilmektedir. Ayrıca hemşirelik ve tıbbi girişimlerin de (aspirasyon, pozisyon verme, pansuman değişimi, katater yerleşimi ve çıkartılması, endotrekeal tüp yerleştirilmesi ve çıkartılması) ağrının nedeni olabildiği gösterilmiştir.

Ağrının çok boyutlu doğası ve subjektifliği nedeniyle objektif olarak değerlendirmesinin oldukça güç olduğu belirtilmektedir. Yoğun bakımda ağrı değerlendirmesini engelleyen faktörler iletişimin sınırlı olması, hızla değişen hemodinamik durumları, bilgi eksikliği, yoğun bakım hastaları için standart ağrı değerlendirme aracının kullanılmaması olarak bildirilmektedir.

Yoğun bakım hastalarında kullanılması önerilen ağrı değerlendirme ölçekleri; Davranışsal Ağrı Ölçeği, Ramsay Sedasyon Düzeyi Ölçeği, Motor Hareket Değerlendirme Ölçeği (MHDÖ), Çocuklar İçin Davranışsal Ağrı Ölçeği, Yetişkinler İçin Sözel Olmayan Ağrı Ölçeği kullanılmaktadır. Yoğun bakım hemşirelerinin hasta ile en fazla vakit geçiren ekip üyesi olmaları ve onları yakından izlemeleri nedeniyle ağrının değerlendirilmesi ve giderilmesinde büyük sorumlulukları vardır.

Anahtar kelimeler: Yoğun bakım, hemşirelik, ağrı, ağrı yönetimi

GLİSEMİK İNDEKS VE OBEZİTE

Aybike Gizem KAYACAN[1], Pınar SÖKÜLMEZ KAYA[1,2]

[1]Ondokuz Mayıs Üniversitesi

[2]pinar.sokulmez@omu.edu.tr

Muhtemel sebepleri arasında, azalan fiziksel aktivite, kolay ulaşılabilir, lezzetli, enerjisi yoğun, uygun fiyatlı yiyecekler, sosyal, ekonomik nedenler olan obezite dünya popülasyonu etkileyen ve sağlığı tehdit eden hastalıktır. Sağlık kuruluşlarının çabalarına rağmen görülme sıklığı (%39) hızla artmaktadır. Karbonhidrat içeren bir besinin yendikten sonraki kan şekerini ne kadar yükselttiğini ifade eden glisemik indeks (Gİ) kan şekerinin yavaş veya hızlı yükselmesini etkilemektedir. Son zamanlarda Gİ popüler bir konu haline gelmiş ve insan sağlığı üzerindeki etkileri ilgi konusu olmuştur.

Bu derlemede glisemik indeksin obeziteyle ilişkisi araştırılması amaçlanmıştır. Glisemik indeks ve obezite anahtar sözcükleri PubMed, ScienceDirect ve Google Akademik üzerinde aratılmış, çıkan sonuçlar taranarak ilişkili bilgiler derlenmiştir. Düşük Gİ'li diyetler kilo vermeyi ve korumayı kolaylaştırır. Diyet Gİ'nin yüksek olması, doygunluk hissini ve yağ oksidasyonunu azaltarak vücut ağırlığı ve genel sağlık üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Yüksek Gİ'li besinlerin hızlı geçişi yemek sonrası postprandiyal hiperglisemi ve akabinde potansiyel hipoglisemiyle sonuçlandığı gösterilmiştir. Çalışmalarda düşük Gİ'li öğün tüketimi sonrasında gün boyunca enerji alımının azaldığı gösterilmiştir. Gİ değerindeki %50'lik artış tokluk hissinde %50'lik azalmayla sonuçlanmaktadır. 17 çalışmanın 16'sında düşük Gİ'li diyetle doygunluk hissinde artma gösterilmiştir. Düşük Gİ'li besinler gastrointestinal sistem boyunca daha yavaş hareket ettiğinden beyine tokluk sinyallerini göndermek için kısmen sorumlu olan kolesistokinin ve glikoz benzeri peptit-1 sinyalleri uzamıştır. Düşük Gİ ve yüksek protein içeren alternatif diyet yaklaşımlarıyla diyet glisemik yükü azalır, ağırlık ve vücut kompozisyonunda iyileşme sağlanır; bu diyetlerin düşük protein yüksek Gİ diyetlerine göre ağırlık kaybı sonrasında kilo korumada daha başarılı olduğu ileri sürülmektedir.

Obezitenin tedavisi için önerilen temel tedavi yolları diyet tedavisi ve fiziksel aktivite artışıdır. Hem sağlığın korunmasında hem de obez bireylerin tedavi edilmesinde glisemik indeksin de göz önünde bulundurulması diyet tedavisinin planlanmasına önemli katkılarda bulunacaktır.

Anahtar Sözcükler: Glisemik indeks, Obezite

BESLENME VE DİYETETİK ÖĞRENCİLERİNİN GIDA GÜVENLİĞİ SİSTEMLERİ HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Aybike Gizem KAYACAN[1], Caner ÖZYILDIRIM[1,2], Seda KAYA[1,3], Pınar SÖKÜLMEZ KAYA[1,4], Canan ASAL ULUS[1,5]

[1] Ondokuz Mayıs Üniversitesi

[2]canerozyildirim@hotmail.com [3]dyt.seda06@outlook.com [4]sokulmezpinar@gmail.com [5]casal@omu.edu.tr

Gıda güvenliği son zamanın ilgi gören konulardandır. Gıdalarda kalitenin tüketici algısıyla ilgili olması ve kalitenin ölçümünde tüketicinin doğrudan görüşünü alabilecek yöntemlerin kullanılması bilinçli tüketici kavramının önemini artırmıştır ancak bu konuda hala eğitime ihtiyaç vardır. Beslenme konusunda öğrenim gören OMÜ Beslenme ve Diyetetik öğrencilerinin, gıda güvenliği sistemleri hakkındaki bilgilerinin araştırılması amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.
Bu araştırmada, OMÜ Beslenme ve Diyetetik öğrencilerinin gıda güvenliği sistemleri hakkıındaki bilgi düzeylerinin ve aldıkları eğitimin bilgi seviyelerine katkısının araştırılması amaçlanmıştır.

OMÜ Beslenme ve Diyetetik bölümündeki 32 erkek ve 163 kadın öğrenciye Kasım 2017'de demografik bilgileri, gıda güvenliği sistemleri hakkındaki bilgileri, gıda güvenliğine dair bilgilerini nereden edindiklerine dair soruları içeren bir anket uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak değerlendirilip, $p<0,05$ anlamlı kabul edilmiştir.

Katılımcıların %39'u birinci, %27,7'si ikinci, %31,3'ü üçüncü ve %2,1'i dördüncü sınıf öğrencisidir. Gıda güvenliği sistemlerinden öğrencilerin %89,7'si TSE'yi, %20,5'i ISO'yu, %12,3'ü HACCP'i, %7,7'si organik veya ekolojik ürün sertifikasını, %5,1'i EUROGAP'i, bildiklerini; %5,1'i ise hiçbirini bilmediğini belirtmiştir. Öğrencilerin sınıflarıyla ISO ve HACCP güvenli gıda sistemlerini bilmeleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p=0,000$ ve $p=0,000$). TSE kavramını bilen öğrenciler gıda alımında televizyon ve radyodan daha az etkilenmekte ($p=0,017$) çoğunlukla TSE etiketi olmasına dikkat etmektedirler ($p=0,002$). TSE'yi bilenlerin fast-food gıdaları güvenliği bulmadığı görülmüştür ($p=0,006$). Organik veya ekolojik ürün sertikasını bilenlerin etiket bilgilerine dikkat ettikleri saptanmıştır ($p=0,043$).

Çalışmanın sonucunda öğrencilerin eğitim yılları ilerledikçe gıda güvenliği sistemleri hakkında bilgilerinin arttığı, gıda güvenliği sistemleri hakkındaki bilgi düzeyi arttıkça gıda alımındaki seçimlerin daha bilinçli şekilde yapıldığı saptanmıştır. Gıda güvenliği sistemini bilenlerin, bilgilerini seçimlerinde kullandıkları görülmüştür. Gıda güvenliği sistemleri hakkında toplumun tamamının bilinçlendirilmesi için çalışmalar temelden başlanılarak yapılabilir.

Anahtar Sözcükler Gıda güvenliği sistemleri, ISO, HACCP

ÖĞÜN ZAMANININ SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

Caner ÖZYILDIRIM[1], Pınar SÖKÜLMEZ KAYA[1,2]

[1]Ondokuz Mayıs Üniversitesi

[2]pinar.sokulmez@omu.edu.tr

Tüm dünyayı etkileyen obezite, diyabet ve kardiyovasküler hastalıklar gibi kronik hastalıkların önlenemez artışı, sağlıklı beslenme alışkanlığını gerekli kılmaktadır. Yapılan çalışmalar, tüketilen besinlerin yanı sıra öğün zamanının da sağlık üzerine etkileri olabileceğini göstermektedir.

Bu derleme, öğün zamanının beslenme durumu ve sağlık üzerine etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. PubMed ve Google Akademi veri kaynaklarında öğün zamanı ve beslenmeyle ilişkili güncel makaleler taranarak derleme hazırlanmıştır. Öğün zamanıyla ilişkili çalışmalar, geç vakitlerde öğün yapmanın kilo, insülin direnci, hipertansiyon, hiperglisemi, alkolik olmayan karaciğer hastalığı ve metabolik sendromla (MetS) ilişkili olabileceğini göstermektedir. İnsanlar üzerinde yapılmış

çeşitli çalışmalar, gündüz yemek tüketmenin obezite, kilo kaybı ve geri kazanımında, iştah, insülin direnci ve MetS'nin önlenmesinde önemli olabileceğini belirtmektedir. Çeşitli deneysel çalışmalar, enerjinin büyük bir kısmı erken tüketildiğinde daha iyi metabolik yanıtın olduğu sonucuna varmıştır. Örneğin bir çalışmada %30'u protein, %31'i yağ, %39'u karbonhidrat olan standart öğün, önce sabah 8'de, bir hafta sonra ise akşam 6'da uygulanmıştır. Sonuçta, sabah öğününde glukoz ve insülin cevabının düşük, diyetle ilişkili termogenezin yüksek olduğu görülmüştür. Şişman ve obez katılımcılara 20 hafta boyunca Akdeniz diyetinin uygulandığı bir çalışmada, öğle yemeğini daha geç saatlerde tüketen kişilerin, erken tüketenlere kıyasla daha az kilo kaybettikleri gösterilmiştir. Retrospektif gözlemsel bir çalışma olan Adventist Health Study 2'nin, 50,000'den fazla kişinin incelendiği Kuzey Amerika kohortunda, en büyük öğününü akşam yapanlara kıyasla, kahvaltıda yapanlarda anlamlı bir düşük BKİ gözlemlenmiştir. Hayvan çalışmalarından elde edilen veriler ise, yanlış öğün zamanlamasının obezite oluşturabileceğini, aynı miktarda enerji tüketilse dahi öğünlerin geç vakitlerde yapılmamasının kilo kazanımı ve adipoz doku birikimini azaltabileceği belirtmektedir. Ayrıca spesifik nütrientlerin belirli bir zamanda tüketilmesinin, bu sonuçları değiştirebileceği belirtilmektedir.

Beslenmeyle ilişkili hastalıkların diyet tedavisinde besin tercihi kadar beslenme düzeni de önemlidir. Öğün zamanının etkileri kesin olarak anlaşılmış olmasa da öğün zamanı, üzerine çalışılması gereken ve diyet tedavilerinde de alternatif bir yaklaşım olarak denenebilecek bir yöntem olarak gözükmektedir.

Anahtar Sözcükler : Beslenme, Öğün zamanı

ANOTHER CANCER-WARRIOR PHYTOTHERAPEUTIC: NOBEL PRIZE WINNER *ARTEMISIA ANNUA*

Cansu Ozbayer, Muge Gidis

Dumlupinar University, School of Health Sciences, Kutahya, Turkey

mugegidis@gmail.com

Artemisia annua L. is an annual, aromatic plant and belongs to the Compositae family (daisy and sunflower family). In medicine, this plant is widely used and well known for over 2,000 years in China have been used for treatment of various fevers including malaria.

In 2015, Professor Tu Youyou from the Academy of Chinese Traditional Medicine was awarded the Nobel Prize in Medicine for his work on the use of the artemisinin obtained from *A. annua* in malaria, one of the top three diseases leading to the loss of people's life.

Since that day, *A. annua* and natural components have been studied in many studies associated with antibacterial, antimicrobial, antioxidant, anti-inflammatory and anti-carcinogenic effects. Meanwhile, antitumor and anti-cancer effects of artemisinin were noticed and detailed studies have started. Researchers found that artemisinin and artemisinin drugs induced cell death pathways: apoptosis, necrosis and necroptosis, oncosis, anoikis and also caspase-independent forms of non-apoptotic apoptosis, such as autophagy.

In addition to these, artemisinin-type drugs inhibited tumor angiogenesis by performing molecular docking VEGFR1, VEGFR2, and VEGFA.

In signal transduction, artemisinin-type drugs affect several important pathways in cancer cells including Wnt/β-catenin, epidermal growth factor receptor as well as BCR/ABL signaling, mTOR, MYC/MYX, NF-κB, AP-1, CREB, ubiquitous plasminogen activator and metalloproteinases.

The most interesting target of artemisinin-type drugs was the translationally controlled tumor protein (TCTP). TCTP is a protein that regulates cell cycle, apoptosis, calcium homeostasis and cytoskeleton in cancer cells. But the most important feature is that it is an important phenomenon in tumor reversion. Tumor reversion is the conversion of cancer cells back to normal cell states.

As a result, *A. annua* and its derivatives are effective against cancer cells in vitro and in vivo. This view is still supported by pre-clinical data. Larger-scale clinical phase II and III clinical trials are necessary to provide more qualified evidence.

Keywords: *Artemisia annua,* artemisinin, phytotherapeutic, anti-carcinogenic.

BESLENME VE DİYETETİK ÖĞRENCİLERİNİN GIDA GÜVENLİĞİ KONUSUNDA BİLGİ DÜZEYLERİNİN SAPTANMASI

Caner ÖZYILDIRIM[1], Seda KAYA[1,2], Aybike Gizem KAYACAN[1,3], Pınar SÖKÜLMEZ KAYA[1,4]

[1]Ondokuz Mayıs Üniversitesi

[2]dyt.seda06@outlook.com
[3]aybikegizemkayacan@hotmail.com
[4]pinar.sokulmez@omu.edu.tr

Son yıllarda üretim ve tüketim aşamasında gıda güvenliğine daha fazla önem verilmektedir. Beslenme konusunda öğrenim gören OMÜ Beslenme ve Diyetetik öğrencilerinin, gıda güvenliği konusunda belirli düzeyde bilgiye sahip olması gerektiği düşünülerek bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, OMÜ Beslenme ve Diyetetik öğrencilerinin besin alırken bilgi düzeyleri ve tutumlarının ortaya konulması, satın almada en fazla önem verdikleri faktörlerin saptanması amaçlanmıştır.

OMÜ Beslenme ve Diyetetik bölümündeki 32 erkek, 163 kadın öğrenciye Kasım 2017'de demografik bilgilerini, gıda güvenliği hakkındaki bilgilerini, bilgilerini nereden edindikleri, hakkındaki görüşlerini sorgulayan bir anket formu uygulanmıştır.

Katılımcıların %39'u birinci, %27.7'si ikinci, %31.3'ü üçüncü, %2.1'i dördüncü sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %85.6'sı güvenli gıda kavramını duymuştur. Öğrencilerin sınıflarıyla gıda kavramını bilmeleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Daha ileri sınıftakilerin gıda güvenliği kavramını bilme oranları daha yüksektir (p=,002). Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%91.8) gıda güvenliğini, gıdaların üretiminden tüketimine kadar her aşamasında gerekli kurallara uyulması olarak tanımlamıştır. Besin alımında öğrenciler öncelikli olarak %76,4'ü üretim ve son kullanma tarihine, %70,3'ü lezzet ve tadına, %64,1'i tazeliğe önem verirken, diğerleri sırasıyla %51,8'i helal sertifikalı ürün olması, %50,3'ü kalitesi, %49,2'si gıdanın işlenmesi ve hijyeni, %41,5'i TSE damgalı olması, %41,5'i gıda güvenliği, %31,8'i besin değeri, %26,7'si fiyatı, %22,6'sı gıda maddesinin içeriği, %21,5'i ambalajı, %20,5'i görünümü, %20,5'i marka ve firma ismini, %16,4'ü organik ürün olması, %15,4'ü Türk malı olması izlemiştir.

Bazı çalışmalarda güvenli gıdayı yetişkinlerin %48,3'ünün, üniversite öğrencilerinin %75'inin bildiği görülmektedir. Çalışmamızda bu oran %91,8'dir. Öğrencinin sınıfıyla güvenli gıda bilme oranının ilişkili olması, bilmeyenlerin (%8,2) ilk sınıflar olduğunu düşündürmektedir. Bu durum ilerideki sınıflarda aldıkları beslenme eğitiminin bir sonucu olabilir. Sonuç olarak; eğitim düzeyinin güvenli gıdaya ilişkin bilgi düzeyini etkileyebileceği, eğitimli kişilerin güvenli gıda kavramına daha yakın olduğu görülmektedir.

Anahtar Sözcükler Güvenli gıda, Bilgi düzeyi, Öğren

KADIN: GÖÇ SORUNUNUN NERESİNDE?

Mehtap KIZILKAYA[1]

[1]Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Aydın /mehtap.kizilkaya@adu.edu.tr

Göç, en geniş tanımıyla insanların belirli bir zaman boyutu içinde yerleşim alanından başka bir yerleşim alanına geçişi olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde tüm dünya ülkelerini etkileyen bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç süreci tamamlandıktan sonra birçok yeni sorun ortaya çıkmaktadır. Göçle birlikte bireyler ait oldukları yerleri, ailelerini bazen gerçek bazen de sembolik anlamda kaybetmektedirler. Bunun yanı sıra göçmen ana dilini, benimsediği sosyal değerler, davranış ve tutumları da bu süreçte yitirebilir. Yeni kültüre uyum sağlamak ise bireylerin oldukça zorlandıkları bir durumdur. Dünya genelindeki 150 milyon göçmenin % 48'ini kadınlar oluşturmaktadır. Kadınların göç etme nedenlerine çok çeşitlilik göstermektedir. Bunların bazıları, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık, eşit olmayan ücret, yetersiz genel sağlık hizmetleri ve yetersiz eğitimdir. Kadınlara karşı şiddet kadınların göç kararı vermesinde önemli bir başka nedendir. Kadının düşük gelir düzeyine sahip bir ülkeden yüksek gelire sahip bir ülkeye göç ettiği durumlarda sağlık hizmetleri açısından kadının durumu iyileşecektir. Ancak kadının sağlık hizmetinden yararlanabilmesi için o ülkenin dilini bilmesi ve iş sahibi olması gerekmektedir. Pek çok dünya ülkesinde kadının statüsü düşüktür, düşük statüye kadının göçmen olma durumunun eklenmesi sorunları daha da arttırabilmektedir. Göçmen kadınlar hem kadın oldukları hem de göçmen oldukları için cinsel taciz, tecavüz ve

şiddette maruz kalabilmektedirler. Tüm bu sayılan durumlar kadınların sıklıkla yas süreci yaşamasına neden olmaktadır. Şayet kayıplar göç süreci sonrası dengelenemiyorsa kadınlarda anksiyete bozuklukları, post travmatik stres bozukluğu ve intihar riski artmaktadır. Psikiyatri hemşirelerinin, göçmen kadınların ruhsal sağlıklarını korunma ve geliştirme konusunda sorumlulukları vardır. Göçmen kadınların sağlık gereksinimlerini belirlemede ve bakım hizmetini sunmada aktif rol alınmalıdır. Kadının annelik rolü de varsa bu hizmetler aynı zamanda göçmen aileleri ve çocukları da yakından ilgilendirmektedir. Kadın göç sorununun neresinde sorusuna cevap sorunun tamda merkezinde şeklinde olduğu görülmektedir. Bu derleme yazısının amacı kadınların göç olgusundaki yerini ve ruh sağlığı açısından önemine yönelik bir literatür incelemesi yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, göç, ruh sağlığı.

TALASEMİ MAJOR HASTA EBEVEYNLERİNİN TALASEMİ KONUSUNDA BİLGİLERİ

[1]Halime TOZAK YILDIZ [2]Selda DEMİREL [3]Mahmut BELER [4]Arzu KIVRAK [5]Yağmur GENÇEL

[1]Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji A.D., htyildiz@ahievran.edu.tr

[2]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, seldademirel@posta.mu.edu.tr

[3]MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, mahmutbeler@mu.edu.tr

[4]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, akivrak@mu.edu.tr

[5]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, yagmurgencel11@gmail.com

Talasemi major, bir kan hastalığıdır. Hemoglobin yapısında bulunan globin zincirlerinin biri yada daha fazlasının üretiminin azlığı veya yokluğu ile karakterize olan hemoglobin sentezinin otozomal resesif kalıtımsal bir grup hastalığıdır. Türkiye'nin de içinde bulunduğu tüm Akdeniz ülkelerinin önemli bir sorunudur. Türkiye'de yaklaşık 1.300.000 talasemi taşıyıcısı ve 4.500 kadar talasemi hastası vardır.

Bu çalışma Talasemi major hasta ebeveynlerin talasemiye ilişkin bilgilerini belirlemek, bilgi gereksinimi olan alanları saptamak ve elde edilen bulgular doğrultusunda talasemili çocuğu olan ebeveynlere yapılacak eğitime yön vermek amacıyla planlanmıştır.

Tanımlayıcı ve analitik olarak planlanan çalışma deneysel olmayan tasarım modelindedir. Araştırma Fethiye'de yaşayan talasemi major hasta ebeveynlerinin gönüllü katılımı ile yürütülmüştür. Araştırma 44 ebeveyne ulaşılarak uygulanan 39 soruluk anket sonucuna göre değerlendirilmiştir. Verilerin analizi SPSS 14,0 paket programında frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılarak değerlendirilmiştir.

Çalışmamızda katılımcıların %41'i 40 yaş ve üzeri, %68.2'si ilköğretim mezunu, %43.1'inin işçi, %43.2'sinin ev hanımı olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerin %95.5'nin çocuklarının talasemi hastası olduğunu öğrenmeden önce bilgi sahibi olmadığı, %97.7'sinin evlilik öncesinde taşıyıcı olduklarını bilmediği %31.8'inin ise eşi ile arasında kan bağı olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların %50'sinin talasemiyi kalıtsal bir hastalık olarak bildiği, %68.2'sinin talasemi taşıyıcılığının testlerle anlaşılabileceğini bildiği, %59.1'nin çocuklarında gözlemledikleri ilk belirtinin soluk cilt olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin %90.9'unun talasemi hastalarına uygulanan diyeti bildikleri, %75.0'nin çocuğunun ağız ve diş sağlığına özen gösterdiği, %68.2'sinin kan transfüzyonunun neden olabileceği yan etkileri bilmediği görülmektedir. Ebeveynlerin %75'inin kemik iliği (kök hücre) nakli tedavisini bildiği; fakat ebeveynlerin %54.5'inin çocuklarına kemik iliği nakli için doku taraması yaptırdığı görülmektedir.

Katılımcıların büyük bir kısmının talasemi testi yaptırmadığı, çoğunun talasemi hastalığı ile ilgili bilgileri doktor ve hemşireden edindikleri, çoğunluğunun talaseminin gebelikte tanısının mümkün olduğu konusunda fikrinin olmadığı, hastaların büyük bir kısmının kemik iliği nakli için doku taraması yaptırdığı, büyük bir kısmının talasemi derneklerine üye olmadığı, talasemi ile ilgili etkinliklere katılmadığı, engelli kimlik kartı hakkında bilgi sahibi olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Talasemi major, Ebeveyn, Bilgi.

SAĞLIKLI BİREYLERDE KANSER RİSK FAKTÖRLERİ

[1]Halime TOZAK YILDIZ, [2]Ayfer KARAATAY, [3]Mahmut BELER,[4]Arzu KIVRAK, [5]Büşra KARAKAYA

[1] Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji A.D., htyildiz@ahievran.edu.tr

[2]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ayferkaraatay@posta.mu.edu.tr

[3]MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, mahmutbeler@mu.edu.tr

[4]MSKÜ Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, akivrak@mu.edu.tr

[5]MSKÜ Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Pr, karakaya.busrag@outlook.com

Toplumların yaş ortalamalarının yükselip, yaşam süresinin uzamasına ve koruyucu hekimlik alanındaki gelişmelerin ortaya çıkmasına bağlı olarak hastalıkların yapısında değişiklikler meydana gelmiştir. Bu hastalıklardan biri kabul edilen kanser, vücuttaki organ ve sistemleri etkileyen şemsiye bir terim olarak ifade edilmekte ve birçok farklı hastalık için kullanılmaktadır. Kanserde erken tanı ve risk altında olanların saptanması kanserin önlenmesinde önemli yer tutmaktadır.

Bu çalışma 35 yaş üstü taramaların önerildiği sağlıklı bireylerde risk faktörlerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Tanımlayıcı ve analitik olarak planlanan çalışma deneysel olmayan tasarım modelindedir. Çalışma Fethiye'de bir ASM'ye başvuran 35 yaş üstü sağlıklı 100 bireyin gönüllü katılımıyla yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak literatür taraması yapılıp konu ile ilgili uzman bir hekim görüşü alınarak oluşturulan 2 bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formunun 1. bölümünde sosyo-demografik özellikleri içeren 5 soru, 2. bölümünde organ risk faktörlerini içeren 38 sorudan oluşan 43 soruluk anket uygulanmıştır. Veriler SPSS 16.0 programında frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılarak değerlendirilmiştir.

Katılımcıların, %52'sinin kadın, %28'inin 56 ve üzeri yaş olduğu, %35'inin işçi, %82'sinin evli, %67'sinin şişman olduğu saptanmıştır. Kadınlarda, meme kanseri risk faktörleri açısından en yüksek oranlar; %69'unun şişman olması, %17'sinin doğum sayısının 2'den az olması, %23'ünün emzirme süresinin bir yıldan az olması, sıralanabilir. On iki yaş altı erken menarşın ise olmadığı saptanmıştır. Katılımcılarda akciğer kanseri risk faktörleri açısından en yüksek oranlar; %71'inin sigara dumanına maruz kalması, %30'unun sigara içmesi, %42'sinin kimyasal maddelere maruz kalması, %8'inin ailelerinde akciğer kanseri öyküsü bulunması sıralanabilir.

: Şişman olmak ve sigara içmek veya sigara dumanına maruz kalmak, meme, uterus, kolon, böbrek, serviks, mesane ve akciğer kanseri risk faktörüdür. 55 yaş üstünde olmak, prostat, mesane, kolon, böbrek ve mide için risk faktörüdür. Serviks kanseri risk faktörleri açısından bakıldığında cinsel ilişki yaşının küçük olması, doğum sayısının 2'den fazla olması, kondom-diyafram kullanmama ve pap-smear testi yaptırmama oranlarının yüksek olması dikkat çekicidir.

Anahtar Sözcükler: Kanser risk faktörleri, organ kanserleri

PREVENTING AND MANAGING PROBLEMS THAT CAN DEVELOPED AT HOME AFTER KNEE ARTHROPLASTY: AN ALGORITHM BASED ON MODEL OF LIVING

*Hatice Tunç, **Sevil Güler Demir

**Mehmet Akif Ersoy University, Bucak School of Health, Nursing Department, Burdur, Turkey*

***Gazi University Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Ankara, Turkey*

Knee arthroplasty is one of the most frequently performed surgical procedures. Patients may encounter with many problems and complications affecting their activities of daily living in the first 3-6 months postoperatively. In this study, it was aimed to develop an algorithm to prevent and evaluate the problems that may develop at home after discharge of the patients who underwent knee arthroplasty.

Algorithm will be prepared in accordance with current literature, evidence-based researches and Model of Living.

Algorithms are a guide for patients and their relatives to be aware of problems and complications that may develop in the postoperative period at home and to make better sense of what needs to be done. It is thought that it will be useful for patients to perform their activities of

daily living and self-care more independently and to increase their quality of life. The algorithms including solutions for problems and complications will contribute to making the training easy to understand and applicable in-patient education

Key words: Knee arthroplasty, problems, complications, algorithm

DİYABETTE MEYVE VE SEBZE TÜKETİMİNİN ÖNEMİ

Özcan Bulantekin[1], Özlem Bulantekin Düzalan[2], Alper Kuşçu[1]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi Gıda Mühendisliği Bölümü, [2]Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

muhendisozcan@gmail.com, ozlem@karatekin.edu.tr, alperkuscu@sdu.edu.tr

Ekonomik büyüme, nüfus ve yaşam standartlarının değişmesi gıda üretimi, işleme ve dağıtım sistemlerinde büyük değişiklikler yapmış ve sağlıksız gıdaların erişilebilirliğini artırmıştır. Hazır yiyeceklerin artan mevcudiyeti, yüksek kalorili içeriğe sahip sağlıksız diyetlere katkıda bulunmuş; büyük porsiyon boyutları, büyük miktarda işlenmiş et, rafine edilmiş tahıl ürünleri, yüksek miktarda tatlandırıcı ilave edilmiş şekerli içecekler ve sağlıksız yağlar günden güne diyetlerimize dahil olmuştur. Gıda sistemi geçişindeki bir diğer önemli unsur, taze yerel yiyeceklerin ve çiftlik dükkanlarının yerini, birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede yüksek derecede işlenmiş gıdalar, yüksek enerjili atıştırmalıklar ve şekerli içeceklerin kaynağı olarak kullanılan büyük zincirli süpermarketler almıştır. Bu nedenle bu derleme de; diyabete neden olan gıda kaynaklı faktörlerin belirlenmesi, meyve ve sebze tüketiminin öneminin diyabet hastalarında önemi araştırıldı. Meyve ve sebzelerin sahip olduğu birçok bileşeni ve bileşenlerin işlevsel yönlerinden dolayı şeker hastalığı gelişimi üzerinde belirli bir koruyucu etkileri vardır. Düşük glisemik yükleri ve kilo yönetimine yardımcı olma potansiyeli ile birlikte lif, potasyum, folat, antioksidan içerikleri (C, E vitamini, karotenoidler) diyabet riskini azaltıcı etkileri bulunmaktadır. Meyve ve sebzelerde bulunan mineraller ve fitokimyasallar gibi diğer bileşenlerde kronik hastalıkların önlenmesinde rol oynamaktadırlar. Toplam meyve ve sebze tüketimiyle diyabet riski arasında ilişki bulunmamakla birlikte, yeşil yapraklı sebzelerin daha fazla alınması diyabet riskini düşürdüğü ve yaban mersini, üzüm ve elma gibi spesifik meyvelerin tüketimi ile prospektif kohort çalışmaların bulguları temel alınarak bu meyveleri tüketen bireylerde diyabet riskinin daha düşük olduğu belirtilmiştir. Anavatanı Amerika kıtası olan saskatoon üzümü, aroniya, gilaburu, güz zeytini gibi üzümsü meyvelerin içerdikleri fitokimyasallar diyabet hastalığının ilerlemesini durdurduğu ifade edilmiştir. Yüksek lif içeriği olan çemen otu tohumunun, biyoaktif bileşence zengin kudret narı meyvesinin ve fenolik madde içeriği zengin nar meyvesinin tüketimi vücutta kan şekeri metabolizmasının düzenlenmesine ve kandaki serbest yağ asitlerinin azalmasına yardımcı olduğu ve antidiyabetik etkileri yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır.

İNEK SÜTÜ PROTEİN ALERJİSİ VE ALTERNATİF SÜT ÖNERİLERİ

Pelin ERTÜRKMEN[1*], Zübeyde ÖNER[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu, Gıda İşleme Bölümü, 15000, Burdur, Türkiye

[2]Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, 32000, Isparta, Türkiye

[1]perturkmen@mehmetakif.edu.tr

[2]zubeydeoner@sdu.edu.tr

İnek sütü protein alerjisi (İSPA), inek sütündeki proteinlere karşı şekillenen immünolojik bir reaksiyondur. Bu reaksiyon, hayatı tehdit eden kronik veya uzun süreli değişik hastalıklara yol açmaktadır. Bu mekanizma genellikle Ig E aracılı alerjik reaksiyonlar olarak görülür. Süt proteinlerindeki genetik polimorfizm alerjik reaksiyonların farklı seviyelerinin meydana gelmesinde önemli rol üstlenmektedir. Bu proteinlerdeki alerjinite, epitop olarak adlandırılan proteinlerin içinde spesifik aminoasit dizilimlerinin yer alması ve bunların lg E antikorlarını tanımasıdır. İnek sütü 20'den fazla protein içermektedir. Ig E oluşumunu kazein fraksiyonlarından, αs_1-kazein; serum proteinlerinden alfa-laktalbumin, beta-laktoglobulin ve

bovine serum albumin gibi farklı inek sütü proteinleri etkilemektedir. Süt alerjilerinin %80'nini bebeklerde ve çocuklarda, beta-laktoglobulinin; yetişkinlerde ve dirençli alerjik hastalarda ise kazein fraksiyonlarının oluşturduğu rapor edilmektedir. Süt proteinlerinde görülen benzerlikler en çok Bovidae familyasından sığır, koyun, keçi arasında olmaktadır. Bu hayvanlardaki süt proteinleri, domuz, kısrak, eşek ve deve sütlerinin proteinleriyle yapı bakımından daha az benzerlik gösterir. Bu türlerdeki sütlerde bulunan kazeinin fraksiyon sayısı, poliakriamid jel'de ki elektroforotik davranışları, aminoasit bileşimi ve peptid haritası farklılık göstermektedir. Eşek ve inek sütündeki αs_1-kazeinlerin ise birincil yapılarında önemli değişiklikler olduğu bildirilmiştir. Özellikle çocuklarda İSPA'nin tedavisinde öngörülen ilk seçenek inek sütü ve ürünlerinin kullanımından kaçınmaktır. Hali hazırda mevcut çalışmalarda atopik dermatitli ve inek sütü alerjili çocuklara eşek sütünün verilmesiyle süte karşı gelişen alerjiye %100 ile %82.6 oranında tolerasyon sağlandığı tespit edilmiş ve eşek sütünün daha etkili ve güvenli olduğu bildirilmiştir. Sonuç olarak eşek sütünün inek sütü proteinine karşı alerjisi olan çocuklarda inek sütü türevlerinin yerine kullanılabilecek alternatif bir süt olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: İnek Sütü Protein Alerjisi, Sağlık, Eşek sütü

FUNCTIONAL DAIRY PRODUCTS AND EFFECTS ON HEALTH

Hatice Ahu KAHRAMAN[1], Hidayet TUTUN[2], Halil YALÇIN[1]

[1]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Food Hygiene and Technology, Burdur, TURKEY (h.ahuerdem@mehmetakif.edu.tr, halilyalcin@mehmetakif.edu.tr)

[2]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Pharmacology and Toxicology, Burdur, TURKEY (hidayettutun@gmail.com)

Functional dairy products are defined as milk-derived nutrients enriched with functional compounds. Prebiotic - probiotic, enriched and energy - reduced dairy products are functional dairy products produced in the food industry. The basic components imparting functional properties in the products are lactic acid bacteria, caseinphosphopeptides, oligosaccharides, conjugated linoleic acids, soluble fibers, minerals and vitamins. Functional dairy products have many positive effects on the human diseases such as coronary heart disease, osteoporosis, especially cancer. Proved scientifically their beneficial effects, the production of these products by the food industry began to be emphasized. Besides, consumer's awareness of this issue should be increased.

Keywords: Dairy Products, Functional, Heath, Nutrition.

SPORCU BESLENMESİNDE PROTEİNLERİN ÖNEMİ

Berce CEYLAN[1] Gülşah KANER[2]

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Öğrenci, berce.ceylan@gmail.com

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Doç.Dr., kanergulsah@gmail.com

Bir sporcunun beslenmesi; sağlığını, vücut ağırlığını, vücut bileşimini, toparlanma süresini ve egzersiz performansını etkiler. Sporcular için mükemmel beslenmeyi garantileyecek yiyecek ve içecekler veya mucizevi beslenme destek ürünleri yoktur. Sporcular için en iyi yaklaşım, iyi dengelenmiş bir beslenme programı izlemek ve yeterli sıvı tüketmektir. Proteinler, sporcunun dengeli diyetini oluşturan önemli bir besin ögesidir. Protein kas dokusunun onarılması ve geliştirilmesi için gereklidir, büyüme ve gelişmeyi destekler. Proteinler; kasların güçlenmesini ve hacim kazanmasını sağlar. Ancak bu süreç sadece yüksek proteinli diyet ile değil kuvvet antrenmanı ile birlikte sağlanır. Sporcunun günlük enerji gereksiniminin yaklaşık %12-15'i proteinlerden sağlanmalıdır. Sporcunun gereksinim duyduğu protein miktarı; kondisyon düzeyine, egzersizin türüne, vücut ağırlığına, toplam günlük enerji gereksinimine ve karbonhidrat tüketimine göre değişir. Protein kaynakları; et ve et ürünleri, balık, kümes hayvan etleri, yumurta,

kurubaklagiller, yağlı tohumlar, süt ve süt ürünleridir. Dayanıklılık sporcularına önerilen miktar günlük 1.2-1.4 g/kg'dır. Kuvvet antrenmanı yapan sporcular için önerilen miktar 1.6-1.7 g/kg'dır. Önerilenden fazla tüketilen protein, gerek duyulmadığında, vücutta yağa çevrilerek enerji kaynağı olarak depolanır. Ayrıca, gereğinden fazla alınan protein, olası ciddi sağlık risklerine neden olur. Bu riskli durumlar; böbrek hasarı, kalsiyum kaybının artmış olması, dehidrasyon ve en önemlisi dengesiz bir diyet tüketimine neden olmasıdır. Egzersiz türüne ve sıklığına bağlı olarak bir sporcunun protein gereksinimi artabilir. Özellikle egzersize yeni başlayan kişilerin, protein alımlarını ilk 3-4 hafta artırması, kas fibrillerinin gelişimini artıracağından dolayı önerilmektedir. Ancak sporcularda aşırı protein veya aminoasit kullanımının ekstra kas gelişimine neden olmadığı yapılan çalışmalarda gösterilmiş olup, kas kütlesindeki bu artış antrenmanın etkisi ile olmaktadır. Yüksek protein içeren diyetler sonucu artan diürezden kaçınmak için orta düzey protein içeren dengeli bir diyet tüketilmelidir.

Anahtar kelimeler: sporcu beslenmesi, protein, kuvvet antrenmanı

MEAT-BASED BIOACTIVE COMPONENTS

Hatice Ahu KAHRAMAN[1], Erhan KEYVAN[1], Hidayet TUTUN[2]

[1]:Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Food Hygiene and Technology, Burdur, Turkey (h.ahuerdem@mehmetakif.edu.tr, erhankeyvan@mehmetakif.edu.tr)

[2]: Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Pharmacology and Toxicology, Burdur, Turkey (hidayettutun@gmail.com)

Meat and meat products are an excellent protein source in terms of nutrition. Meat also plays an important role supplying essential amino acids, minerals, vitamins as well as bioactive component. It is known that bioactive components have a positive effect on health by affecting physiological and cellular activities. Conjugated linoleic acid, carnosine, l-carnitine, histidyl dipeptides, glutathione, taurine, coenzyme Q_{10} and creatine are bioactive components found in meats. Bioactive components have important tasks for the body such as antimicrobial, antithrombotic, hypocholesterolemic, antioxidant, opioid and the immune system regulatory effects. The presence of bioactive components as well as amino acids, minerals and vitamins, which are the building of the body, in meat reveal the importance the importance of meat and meat products for human health. For this reason, it should be taken care that the meat and meat products are consumed adequately and in a balanced manner.

Key words: Bioactive components, Meat, Meat Products, Nutrition.

EİSENİA FETİDA SİNDİRİM KANALI EPİTELİNDE BULUNAN GLİKOKONJUGATLARIN LEKTİN HİSTOKİMYASI İLE BELİRLENMESİ

Pınar KAYMAZ[1], Kenan ÇINAR[1], Rabia BAYIR[1], Mustafa ÖZTOP[2]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Isparta, Türkiye

[2]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Burdur, Türkiye

pinarkaymaz07@outlook.com

Eisenia fetida (Kırmızı Kaliforniya Solucanı) sindirim kanalından elde edilen bazı enzimler kalp-damar hastalıklarında kullanılmaktadır. Bu türün sindirim kanalında bulunan örtü epiteli hücreleri glikanlar, glikoproteinler ve sialik asit bakımından zengin bir mukus salgılamaktadır. Bu mukus salgısı, besin yoluyla vücuda giren patojenlere ve virüslere karşı savunmada etkili olan maddeler de içermektedir.

Bu çalışmada *Eisenia fetida* türünün 4 farklı bölgesinin ağız (1-2 segment), taşlık (7-9 segment), mide (12-14 segment) ve bağırsak (15-24 segment arası) epidermisinde bulunan glikokonjugat dağılımının Con A, PNA, DSA, HPA ve WGA lektinleri ile belirlenmesi amaçlandı.

Bu çalışmada 10 adet erişkin solucanın 4 ayrı bölgesinden (Ağız: 1-2. segmentler arası, Taşlık: 7-9.

segmentler arası, Mide: 12-14. segmentler arası, Bağırsak; 15-24. segmentler arası) alınan örnekler materyal olarak kullanıldı. Formalin solüsyonunda 24 saat tespit edildikten sonra rutin doku takibi yapıldı ve parafinde bloklandı. Alınan 5 µm kalınlığındaki kesitlere Con-A, PNA, DSA, HPA ve WGA lektinleri uygulandı. DSA uygulamasında hiçbir bölgede reaksiyon gözlenmedi. Con-A uygulaması sonucunda sadece 4. bölgede çok zayıf reaksiyon saptandı. HPA uygulaması sonucunda 1. bölgede hücrelerin apikalinde orta ve çok güçlü, 2. ve 3. bölgede epitel yüzeyinde çok güçlü 2. bölgede bazalda zayıf reaksiyon, 3. bölgede güçlü ve çok güçlü, 4. bölgede apikalde orta ve güçlü reaksiyon saptandı. WGA uygulaması sonucunda 1. bölgede apikalde güçlü ve çok güçlü, 2. bölgede apikalde orta ve güçlü, 3. ve 4. bölgelerde apikalde orta ve güçlü reaksiyon saptandı. PNA uygulamasında 1 ve 2. bölgelerde apikalde zayıf ve orta, 1. bölgede epitel yüzeyinde orta, 2. bölgede epitel yüzeyinde çok güçlü, 4. bölgede ise yüzeyde zayıf ve güçlü reaksiyon gözlendi.

Lektin uygulamaları sonucunda örtü epitelinde bulunan bazı hücrelerin sialik asit, N-asetilgalaktozamin, galaktoz, mannoz ve N- asetilglukozamin salgıladığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Eisenia foetida*, lektin, sindirim kanalı, glikokonjugat.

ÇİNKONUN BİLİŞSEL GELİŞİM ÜZERİNE ETKİSİ

Mehmet Başeğmez[1], Senem Tüfekçi[2]

[1]*Pamukkale Üniversitesi, Acıpayam Meslek Yüksekokulu Veterinerlik Bölümü, Denizli*
[2]*Pamukkale Üniversitesi, Acıpayam Meslek Yüksekokulu Gıda İşleme Bölümü, Denizli*
mbasegmez@pau.edu.tr, stufekci@pau.edu.tr

Yaşamın ilk yılında bebek, algılara ve vücut hareketlerine bağlı zihinsel yapıları kurmayı öğrenir. Çevrenin yeni yönlerini araştırarak dikkat becerilerini geliştirir ve okul öncesi dönem boyunca bilgiyi test etmeye ve organize etmeye odaklanır. Bilişsel gelişim, okul yılları boyunca düşünce, hafıza ve dil gibi beceriler geliştirerek somut işlemlerin bir dönemi olarak devam eder. Bilişsel gelişim üzerine genetik faktörlerin yanı sıra beslenme de etki eder. Minerallerin sağlıklı yaşam ve beslenmedeki önemi tartışmasızdır. Bunlardan çinko bilişsel gelişim üzerine etkili olan ve eksikliğinde hastalıkların ortaya çıkmasında önemli rol oynayabilen organizmanın en önemli eser elementlerinden biridir. Çinko; hipotalamus, olfaktör soğan ve serebral korteks de en yüksek konsantrasyonlara sahip olup merkezi sinir sisteminde düzensiz dağılım göstermektedir. Ayrıca öğrenme ve hafıza için önemli bir bölge olan hipokampus da yüksek seviyede çinko içermektedir.

Çinko sadece beyin gelişimi için değil, aynı zamanda beyin fonksiyonu içinde gereklidir. Çinko eksikliğinin hızlı beyin büyümesi sırasında veya çocukluk ve ergenlik döneminde aktiviteyi azaltarak, duygusal davranışı arttırarak, hafızayı zayıflatarak ve öğrenme kapasitesini azaltarak bilişsel gelişimi olumsuz etkilediği görülmüştür. Hamilelik ve emzirme döneminde yetersiz seviyede çinko alınımının, yeni doğanlarda odaklanma sorununa, ilerleyen dönemlerde motor fonksiyonların azalmasına, bazı nöropsikolojik belirtilerin ortaya çıkmasına, artan anksiyeteye neden olduğu ve şiddetli çinko eksikliğinde ise anormal beyin gelişimi ve kalıcı bilişsel görev kusurların ortaya çıktığı görülmüştür. Bu derlemede çinkonun bilişsel gelişim üzerine etkisi ve eksikliğinde ortaya çıkan patofizyolojik değişiklikler literatür yapılmış çalışmalar doğrultusunda incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çinko, Bilişsel Gelişim, Beslenme, Gebelik.

EİSENİA FETİDA EPİDERMİSİNDEKİ GLUKOKONJUGATLARIN LEKTİN HİSTOKİMYASI İLE BELİRLENMESİ

Pınar KAYMAZ[1], Kenan ÇINAR[1], Rabia BAYIR[1], Mustafa ÖZTOP[2]

[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Isparta, Türkiye*

[2]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Burdur, Türkiye*

pinarkaymaz07@outlook.com

Eisenia fetida (Kırmızı Kaliforniya Solucanı), solucan gübresi üretimi ve kozmetik sektöründe kullanılmaktadır. Bu türün epidermisinde bulunan bazı hücreler glikanlar, glikoproteinler ve sialik asit bakımından zengin bir mukus salgılamaktadır. Bu mukus salgısı derinin kurumasını önleme ve gaz alışverişi sağlamanın yanı sıra mikroorganizmalara karşı da koruma sağlar.
Bu çalışmada *Eisenia fetida* türünün 4 farklı bölgesinin (1-3 segment arası, 8-11 segment arası, 14-16 segment arası ve 15-24 segment arası) epidermisinde bulunan glikokonjugatların dağılımının Con A, PNA, DSA, HPA ve WGA lektinleri ile belirlenmesi amaçlandı.

Bu çalışmada 10 adet erişkin solucan kullanıldı. Solucanlar öldürüldükten sonra 4 ayrı bölgeden (1. bölge: 1-3. segmentler arası, 2. bölge: 8-11. segmentler arası, 3. Bölge: 14-16. segmentler arası 4. bölge; 15-24. segmentler arası) alınan örnekler materyal olarak kullanıldı. Formalin solüsyonunda 24 saat tespit edildikten sonra rutin doku takibi yapıldı ve parafinde bloklandı. Alınan 5 µm kalınlığındaki kesitlere yukarıda belirtilen lektinler uygulandı.

Con-A ve DSA uygulamasında hiçbir bölgede reaksiyon gözlenmedi. PNA uygulamasında sonucunda 1. Bölgedeki bazı hücrelerde orta ve çok güçlü yoğunlukta reaksiyon, 2. bölgedeki çoğu hücrenin apikalinde orta ve güçlü yoğunlukta ancak az sayıda hücrede güçlü ve çok güçlü reaksiyon, 3. bölgedeki bazı hücrelerde güçlü ve çok güçlü yoğunlukta reaksiyon ve 4. bölgede ise az sayıda hücrede orta ve güçlü yoğunlukta reaksiyon saptandı. HPA uygulaması sonucunda 1. bölgede orta yoğunluktan çok güçlüye doğru, 2. ve 3. bölgenin genelinde güçlü ve çok güçlü yoğunlukta, 4. bölgede ise çoğu hücrenin apikalinde orta yoğunluktan çok güçlüye doğru reaksiyon saptandı. WGA uygulaması sonucunda 1. bölgede orta yoğunluktan çok güçlüye doğru reaksiyon, 2. 3. ve 4. bölgede çoğu hücrenin apikalinde orta ve güçlü reaksiyon ancak 2. bölgede az sayıda hücrenin sitoplazmasında güçlü ve çok güçlü eaksiyon gözlendi.

Lektin uygulaması sonucunda epidermiste bulunan bazı hücreler tarafından sialik asit, N-asetilgalaktozamin ve galaktozun salgılanabildiği ancak mannoz ve N-asetilglukozamin salgılanmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Eisenia foetida*, lektin, glikokonjugat, Annelida

RELATIONSHIP AMONG LATENT TRIGGER POINTS AND PAIN, DISABILITY, QUALITY OF LIFE

Gamze Gülsün PALA[1], Ebru KAYA MUTLU[2], Hanifegül TAŞKIRAN[3]

[1]*Amasya University, Faculty of Health Science, Division of Physiotherapy and Rehabilitation, Amasya, Turkey, gamze.yilmaz@amasya.edu.tr*

[2]*Istanbul University, Faculty of Health Science, Division of Physiotherapy and Rehabilitation, Istanbul, Turkey, ebrukaya@istanbul.edu.tr*

[3]*Istanbul Aydın University, Faculty of Health Science, Division of Physiotherapy and Rehabilitation, Istanbul, Turkey, hanifegultaskiran@aydin.edu.tr*

Myofascial trigger points (MTrPs) are classified as either active myofascial trigger points (ATrPs) or latent myofascial trigger points (LTrPs) and are clinically significant because they cause pain and neuromuscular dysfunction. ATrPs produce spontaneous pain, tenderness in a taut band, familiar pain, a local twitch response when stimulated manually or with a needle, and referred pain. LTrPs are minor, subclinical neuromuscular lesions, which do not cause pain except when compressed.

The purpose of this study is to investigate the relationship among the number of LTrPs, level of pain, disability and quality of life.

Seventy nine healthy subjects (67 female and 12 male; mean age, 23,46 ± 6,11 years) with more than 3 LTrPs were included because having at least 1 LTrP is common condition in healthy subjects. The pain level was measured with the Visual Analogue Scale (VAS); the disability was assessed with the Neck Pain and Disability Scale (NPAD) and the quality of life was evaluated by Short-Form-36 (SF-36). The LTrP assesment was made with pincer or flat palpation bilaterally to localize LTrPs in the levator scapulae, upper trapezius, supraspinatus, infraspinatus, pectoralis majör, pectoralis minör and deltoid muscles. Intercorrelations between the number of LTrPs and these parameters were computed through the Pearson's correlation analysis. The level of statistical significance is set at 0,05.

The number of LTrPs was found associated with pain, disability and quality of life. Significant correlation was found between number of LTrPs and VAS-activity (p= 0,01, r= 0,27) and VAS-night (p= 0,03, r=0,24) and NPAD (p=0,01, r=0,27) and SF-36 (p=0,005, r=-0,31). The number of LTrPs level was positively associated with pain level and worse physical function. These problems may lead to increased disability and decreased quality of life.

Key Words: Trigger points, Disability, Pain, Quality of life.

ÇOCUK VE ERGENLERDE DUYGUDURUM BOZUKLUKLARI

Nevin Uslu
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye,
nuslu@mehmetakif.edu.tr

Çocuk ve ergenlerde duygudurum bozuklukları birçok olumsuz sonuçla ilişkilidir. Son yıllarda artış gösteren çocuk-ergenlerdeki duygudurum bozuklarına dikkat çekmektir.

Derlemede, "çocuk, ergen, depresyon, bipolar bozukluk, duygudurum bozuklukları" anahtar kelimeleri "Google Akademik, PubMed" veri tabanlarından Türkçe-İngilizce olarak taranmış, 2012-2018 yılları arasındaki yayınlar çalışma kapsamına alınmıştır.

Duygudurum bozuklukları (DB) çocukluk çağının sık görülen psikiyatrik rahatsızlıklarındandır. 1980'li yıllarda çocuklarda teorisyenler ve araştırmacılar tarafından tanınmaya, kabul edilmeye başlanmıştır. Son yıllarda, DB içinde özellikle bipolar bozukluk ve okul öncesi depresif bozukluğun tanınabilirliğinde artış olduğu bildirilmektedir. Bipolar spektrum bozuklukları, genel olarak, ergenlik öncesinde %0.1, ergenlerde %1 oranında, her iki cinsiyette eşit oranda görülmektedir. Depresif bozukluklar ise okul öncesi ve okul dönemi çocuklarının yaklaşık %1-2'sini, ergenlerin %3-11'ini etkilemektedir. Depresif bozukluklar genellikle okul öncesi ve okul çağında her iki cinsiyette eşit olup ergen kızlarda 2 kat daha fazla görülmektedir. Çocuk ve ergenlerde DB'ye eş tanı sık olup, özellikle anksiyete, yıkıcı davranım bozukluğu, yeme bozukluğu, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, madde kötüye kullanımı ile komorbidite göstermektedir. DB'nin etyolojisinde biyolojik-çevresel etkenler rol oynamaktadır. Depresyonun gelişiminde psikososyal faktörlerle biyolojik faktörlerin birlikte olması ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır. Başlangıcının çocuklukta olması ergenlikte ve genç erişkinlikte yineleme riskini arttırmaktadır. Erken başlangıçlı bipolar bozukluğun ailesel kümelenme gösterdiğine dair güçlü kanıtlar olmakla birlikte beynin nörotransmitter sistemi ile ilgili birçok genin bipolar bozuklukla ilişkili olduğu gösterilmiştir. Ayrıca total beyin, amigdala ve prefrontal korteks hacimlerinde azalma bipolar bozuklukla ilgili yapısal nörogörüntüleme çalışmalarında en çok öne çıkan bulgulardır. Bipolar bozuklukla ilgili retrospektif çalışmalarda çocuk-ergenlik manisinin %90 oranında yetişkinlikte de devam ettiği gösterilmiştir. Çocuklarda DB'nin tedavisinde psikososyal (psikoterapi, oyun, aile terapisi, bilişsel davranışçı terapi vs), psikofarmakolojik tedaviler (trisiklik antidepresanlar, seçici serotonin geri alım inhibitörleri, lityum, ketamin vs) kullanılmaktadır.

DB'yi erken dönemde tanımak, risk etkenlerini bilmek önemlidir. Sağlık profesyonelleri pospartum-maternal depresyonu önleme ve tedavi etmede rol almalı, yüksek riskli çocuklarda okul ve aile temelli programlar geliştirmelidirler.

Anahtar Kelimeler: çocuk, ergen, depresyon, bipolar bozukluk, duygudurum bozuklukları

AKUT VE KRONİK BOYUN AĞRILI HASTALARDA AĞRI SÜRESİ TEDAVİ TERCİHLERİNİ ETKİLER Mİ?

Ayşe ÜNAL[1], Uzm. Fzt., Gülsüm TIKAÇ[1], Fzt.,Ahmed AL SAKKAF[1], Uzm. Fzt., Filiz ALTUĞ[1],

[1]*Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Denizli/TÜRKİYE*

Ayşe ÜNAL: aunal@pau.edu.tr

Gülsüm TIKAÇ: gtikac@pau.edu.tr

Ahmed AL SAKKAF: dr.ahmed.alsaKKaf@gmail.com

Filiz ALTUĞ: fkural@pau.edu.tr

Servikal bölgedeki patalojilere bağlı olarak gelişen boyun ağrısı için kanıtlar egzersize dayalı müdahaleleri desteklemektedir, ancak bu durumun hastaların tercihlerine ne kadar yansıdığı konusunda yeterli bilgi bulunmamaktadır.

Bu çalışma, boyun ağrılı hastaların ağrı süresine göre tercih ettikleri tedavi yöntemlerini belirlemek amacıyla planlanmıştır. Çalışmaya Pamukkale Üniversitesi, Nöroşirurji Polikliniğine boyun ağrısı şikayetiyle başvuran 71 hasta (45 kadın, 26 erkek) katılmıştır. Hastalar ağrı süresine göre 2 gruba ayrılmıştır. Grup I, 0-3 ay arası boyun ağrısı olanlar (n=39, %55); Grup II, 3 aydan fazla boyun ağrısı olanlardan (n=32, %45) oluşmaktadır. Hastaların demografik özellikleriyle birlikte ağrı süresi ve ağrı şiddeti ile ilgili klinik bilgiler kaydedilmiştir. Hastaların tercih ettikleri tedavi yöntemlerini sorgulamak için çoktan seçmeli bir anket oluşturulmuştur. Ağrı şiddeti Görsel Analog Skalası ile değerlendirilmiştir.

Grup I'in yaş ortalaması 40,97±14,11 yıl ve ortalama ağrı şiddeti 5,42±2,53'tür. Grup II'nin yaş ortalaması 45,75±14,81 yıl ve ortalama ağrı şiddeti 6,08±2,48'dir. Grup I'deki hastalar en fazla fizyoterapi uygulamalarını (%42,3) tercih ederken, bunu medikal uygulamalar (%39,4) takip etmektedir. Grup II'de ise en fazla fizyoterapi uygulamaları (%46,5) tercih edilmektedir. Medikal uygulamalar (%33,8) daha az tercih edilmektedir.

Boyun ağrılı hastalarda fizyoterapi uygulamaları her dönemde en fazla tercih edilen yöntemdir.

Anahtar Sözcükler: Boyun ağrısı, ağrı süresi, tedavi tercihleri.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNDE STRES

Gamze YILMAZ*, Dilek KÜÇÜK ALEMDAR**

**Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, AĞRI*

gamzeyilmaz@live.com

***Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, GİRESUN*

dilek.alemdar@giresun.edu.tr

Özel gereksinimi olan veya özel gereksinim için risk grubunda değerlendirilen çocukların gelişimlerini destekleyecek özel hizmetlere ihtiyaçları ve hakları vardır. Özel gereksinimi olan çocukların ailelerinin de genellikle özel gereksinimi ve stresleri vardır. Çocukla ilgili sorumlulukların fazla olması, tedavi ve eğitim hizmetlerinin yetersizliği, çocuğun geleceğiyle ilgili endişeler, ailenin karşılaştığı olumsuz tutumlar ve yaşadıkları maddi zorluklar ebeveynlerin stres yaşamalarına yol açmaktadır. Ebeveynlerin yaşadığı stres çocuğun yaşı, yetersizlik durumu ve bu durumun ebeveynler tarafından nasıl algılandığı gibi değişkenlerden de etkilenmektedir. Çocuklarının özel gereksinimlerini anlamaları, ebeveynlerin stresle baş edebilmeleri için oldukça önemlidir. Bu sayede ebeveynler çocuklarıyla ilgili daha gerçekçi beklentiler oluşturur ve problemleri daha etkin bir şekilde yönetebilirler. Özel gereksinimli bir çocuğun bakımı ve gelişiminde ebeveynlerin rolü benzersiz olmakla birlikte karmaşık ve yoğundur. Ebeveynlerin kendilerini yeterli hissetmelerini sağlamak, bir gruba ya da topluluğa aidiyet duygusu hissetttirmek, eleştirel düşünmeyi öğretmek, saygı görmelerini sağlamak gibi ebeveyn rollerini güçlendirmeye yönelik çalışmalarla birlikte stres düzeylerini azaltmaya yönelik aile destek programlarının yürütülmesi önemlidir. Ayrıca, erken tanı ve sağlık hizmetleri, finansal planlama, sosyal etkinlikler sağlama, aile destek grupları oluşturulması, stresle baş etme konularında aile eğitimleri düzenlenmesi gibi hizmetler sunulmalıdır. Multidisipliner ekibin önemli bir üyesi olan hemşireler, işbirliği ve koordinasyon içinde çalışarak

bu hizmetlerin başarıya ulaşmasında çok önemli katkılar sağlayacaktır.

YAŞAM TARZI DEĞİŞİKLİKLERİNİN KARDİYOMETABOLİK RİSK FAKTÖRLERİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME

Ferya ÇELİK[1], Nurten TERKEŞ[1], Hicran BEKTAŞ[1]

1Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Antalya, Türkiye
feryacelik@gmail.com
nurtenterkes@gmail.com
hbaydin@akdeniz.edu.tr

Fiziksel hareketsizlik, şeker ve doymuş yağdan zengin beslenme, santral obezite, sigara kullanma gibi faktörlerin kardiyometabolik hastalıkların oluşumuna zemin hazırladığı belirtilmektedir. Bu derlemenin amacı yaşam tarzı değişikliklerinin kardiyometabolik risk faktörlerine etkisini tartışmaktır.

Bu derlemede dahil edilme kriterleri hamilelik, laktasyon, menapoz gibi özel yaşam dönemlerinde olmayan, araştırma dahilinde cerrahi operasyon geçirmemiş olan, kronik bir hastalığı olan veya olmayan 18 yaş üzerindeki bireylerde yaşam tarzı değişikliklerinin kardiyometabolik risk faktörlerine etkisinin incelendiği Türkçe ve İngilizce çalışmalar olarak belirlenmiştir. Araştırmaya tanımlayıcı, vaka-kontrol, kohort, nitel çalışmalar, sistematik derlemeler ve metaanaliz çalışmaları dahil edilmemiştir. Yıl sınırlaması yapılmadan Şubat- Mart 2018 tarihleri arasında "Pubmed, CINAHL, Cochrane, Ulakbim Türk Tıp Dizini, EBSCO, Medline" veritabanlarında "kardiyovasküler risk faktörleri, yaşam tarzı değişiklikleri, lifestlye intervention, risk factor, cardiovascular, risk reduction behavior" anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmış ve 296 makaleye ulaşılmıştır. Makalelerin 72'si duplikasyon olması, 23 makale tam metnine ulaşılamaması, 2 makale dilinin dahil edilme kriterlerine uymaması nedeniyle araştırmaya dahil edilmemiştir. Geriye kalan 199 makale ayrıntılı olarak incelendiğinde; 152 makale başlıktan, 24'ü özetten, 23'ü araştırmaya dahil edilme kriterlerine uymadığı için elenmiştir. Araştırma kriterlerine uyan 15 orijinal çalışma araştırmaya dahil edilmiştir.

Çalışmaların dokuzunda artmış fiziksel aktivitenin kardiyometabolik risk faktörlerini azaltmada etkili olduğu görülmüştür. Yaşam tarzı değişikliği yapılan bireylerin fiziksel aktivitelerinin arttığı, kalori alımlarının azaldığı, kilo kaybı ile birlikte beden kitle indeksinin, bel çevresinin, bel-kalça oranının azaldığı, kan basınçlarında düşme olduğu, trigliserid düzeylerinin azaldığı, HbA1c değerlerinde düşme olduğu, interlökün(IL)-6, IL-8, C reaktif protein değerlerinde azalma olduğu, 6 dakika yürüme testine toleransının arttığı belirlenmiştir.

Yaşam tarzı değişiklikleri ile kardiyometabolik risk faktörleri azaltılabilmektedir. Hemşireler bireyleri tedavi ve bakımlarında yaşam tarzlarında değişiklik yapmaları yönünde cesaretlendirmelidir.

Anahtar kelimeler: kardiyometabolik risk faktörleri, yaşam tarzı değişiklikleri, hemşirelik

BOZA

Yüksel Bayram[1], Çiğdem Elgin Karabacak[1]

Pamukkale üniversitesi, Çal Meslek Yüksekokulu, Gıda İşleme Bölümü, Denizli, Türkiye
ybayram@pau.edu.tr

Geleneksel Türk içeceklerinden olan boza, darı irmiği, su ve şekerden hazırlanan, koyu kıvamlı, açık sarı renkli fermente bir gıdadır. Bozanın yapımı 8000-9000 yıl öncesine kadar dayanmaktadır. Günümüzde ülkemizin yanı sıra Arnavutluk, Makedonya, Kosova, Bulgaristan, Karadağ, Bosna Hersek gibi Avrupa devletleri ile Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey İran'da ve Orta Doğu ülkelerinde üretilip, tüketilmektedir. Bu derleme de sağlık üzerine olumlu etkiler gösteren fermente gıdalardan olan boza hakkında bilgilerin verilmesi amaçlanmıştır.

Geleneksel yöntemle darı irmiği, su ve şeker kullanılarak hazırlanan boza, coğrafyasına bağlı olarak mısır, bulgur, pirinç, arpa, çavdar, yulaf gibi tahıllar kullanılarak da üretilmektedir. Boza üretim aşamaları kısaca; (i) tahılların öğütülüp, ıslatılması, (ii) kaynatma işlemi, (iii) soğutma ve süzme, (iv) şeker (%15-20) ve maya ilavesi (%2-3 boza kültürü), (v) maya ve laktik asit fermentasyonlarının birlikte gerçekleştiği fermentasyon aşaması şeklinde özetlenebilir. Fermentasyon süresi 15-25 ^{o}C sıcaklıkta yaklaşık olarak 1-3 gün sürebilmektedir. Boza, içeriğinde canlı mikroorganizmaların bulunduğu

mayalı bir içecek olduğundan muhafaza şartları önemlidir. 4ºC'de 10 güne kadar kaliteleri bozulmadan muhafaza edilebilmektedir.

Alkolsüz fermente bir içecek olan bozanın florasında laktik asit bakterileri (*Lactobacillus spp., Leuconostoc spp*.) ve mayalar (*Saccharomyces carlsbergensis, Saccharomyces Cerevisiae*) bulunmaktadır. Ayrıca B_1, B_2, B_6, Niasin vitaminleri ile kalsiyum, demir, fosfor, sodyum, çinko gibi mineral maddeler içermektedir. Türk Boza Standardına (TS 9778) göre, toplam kuru madde ve toplam şeker (sakkaroz) içeriği en az %20 ve %10 olmalıdır ve etil alkol içeriği hacimce %2'yi geçmemelidir. Toplam titrasyon asitliği (laktik asit cinsinden) tatlı bozada %0.2-0.5, ekşi bozada %0.5-1.0 olmalıdır.

Yapılan çalışmalarda bozanın, içeriğindeki laktik asit ile çeşitli mide rahatsızlıklarına karşı koruyucu ve bağırsak florasını düzenleyici etkisiyle bağışıklık sistemini güçlendirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca vitamin ve mineral madde içeriğiyle besleyici değeri yüksektir. Genellikle şehirlerde kış mevsiminde tüketilen bozanın sağlık üzerine olumlu etkilerinden dolayı daha geniş kitleler (özellikle yaşlı ve çocuklar) tarafından tüketilmesi teşvik edilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Boza, Fermente Gıda, Sağlık, Beslenme

LIFESTYLE CHANGES WITH CORONARY ARTERY DISEASE PATIENTS: THE IMPORTANCE OF NURSE TELEPHONE FOLLOW-UP INTERVENTIONS

Res. Assist. Selma TURAN KAVRADIM*, Prof.Dr. Zeynep ÖZER*

** Akdeniz University Nursing Faculty/ Antalya, Turkey*

American Heart Assosiation suggests life's simple 7; manage blood pressure, control cholesterol, reduce blood sugar, get active, eat better, lose weight and stop to live better. This review aim is to evaluate the efficacy of nurse telephone follow-up interventions to improve adherance lifestyle changes and provide symptom management. We conducted a review with randomized controlled trials comparing telephone interventions on lifestyle management vs. routine care. A comprehensive search of databases was performed from related articles in English and Turkish in electronic databases:COHRANE, CINAHL, Medline and PubMed were screened. We included the studies as long as a full-text peer -reviewed publication was available by February 2018. Search terms are according to determine PICOS title: arteriosclerosis, coronary disease, angina pectoris, cardiovascular diseases, myocardial infarction, acute coronary syndrom, telenursing, mobile health, telephone, lifestyle change and adherence.

When studies are examined, it is stated that lifelong habits can not be changed easily and it will take a long time for these changes. The current state of mobile phone communication and technology provides to support home based health and chronic disease management programs. Telephone follow-up intervention studies are the most used to improve drug adherance. Then a number of studies were carried out about telephone follow-up on the increase of physical activity. There are also articles on diet, smoking cessation, lipid reduction, blood cholesterol-related, and general control of cardiovascular risk factors. Telephone calls are once /per week or two weeks after discharge and in the following months once /per month or two months and takes 15-20 minutes on average, usually made 1 year follow-up. Many randomized controlled studies shows that mobile phone intervention is effective "positive changes in medication adherence, dietary behavior and increasing in high-density lipoprotein level, increasing physical activity, better performance in walking" and in controlling the cardiovascular risk factors. Results from these studies indicate that mobile phone communication is able to use for lifestyle change and also this intervention is a good way to patient follow-up and patient satisfaction.

Key words: telephone follow-up, nursing intervention, lifestyle change, coronary artery disease

EFFECTS OF DIETARY BORIC ACID SUPPLEMENTATION ON GST, SOD AND CATALASE ENZYME ACTIVITIES IN DROSOPHILA

Hülya Yıldız[1], Çiğdem Özbakan[1], Safiye Hazer[1], Ayşe Gül Mutlu[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Art and Science, Department of Biology

[2]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Art and Science, Department of Molecular Biology and Genetics (yildizhulya1687@gmail.com)

To protect cells from the threat of reactive oxygen species (ROS), the organism has evolved a number of defense mechanisms that quickly and effectively remove ROS. If the balance between the free radicals and the antioxidant defense system is deteriorated in favor of the oxidants, oxidative stress occur. The antioxidant defense system can be classified under two headings; the first is indirect antioxidant enzymes, the second is low molecular weight substances that directly scavange free radicals. Enzymes such as superoxide dismutase (SOD), catalase, glutathione S transferase (GST), glutathione peroxidase which enter the first group, neutralize reactive electrophilic mutagens.

Boric acid is a compound found in mineral form in nature. It affects the metabolism of various hormones (such as insulin, testosterone, estrogen), various enzymes (such as cytochrome b5 reductase, xanthine oxidase) and also vitamins and minerals such as vitamin D, calcium and potassium. Boric acid has also been reported in various publications as having effects on triglyceride metabolism, glucose metabolism and reactive oxygen species.

Investigation of the effect of boric acid on some antioxidant enzymes is the purpose of this study. Wild-type (Oregon) Drosophila melanogaster was used as a model organism. The experimental group was formed by the addition of boric acid to a standard feed medium. Enzyme activity measurements were performed after 1 week of flies in experimental media. CAYMAN's GST and SOD assay kits were used according to kit instructions for measuring GST and SOD enzyme activities. Measurement of catalase activity was done according to Luck (1963). Protein quantities in the supernatants were measured by the Bradford method.

As a result, it was determined that the activity of GST and SOD increased significantly in flies kept in the boric acid-added feeding medium. The increase in catalase activity was not statistically significant.

Key Words: Boric acid, Catalase, SOD, GST

IN SILICO INVESTIGATION OF ASPIRIN AND TELOMERASE ENZYME INTERACTION

İnanç Yılmaz[1], Hülya Yıldız[2], Ülkü Bayhan[1], Ayşe Gül Mutlu[3]

[1]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Art and Science, Department of Physics

[2]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Art and Science, Department of Biology

[3]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Art and Science, Department of Molecular Biology and Genetics (yildizhulya1687@gmail.com)

Aspirin, the most commonly known nonsteroidal antiinflammatory drug, is used in the treatment and prevention of common cardiovascular diseases. Aspirin has emerged as the most likely NSAID for preventive use because of its known cardiovascular benefits and current safety and efficacy data. There are some research results that aspirin activates the telomerase enzyme and delayed endothelial aging.

The various effects of aspirin beyond what is known continue to evolve. One of the most important of these is the role of cancer prevention and treatment. Several studies have shown that aspirin inhibits the growth of colon, esophagus, pancreas, breast, bladder, and liver tumors. The effect of aspirin in reducing cancer incidence and cancer mortality is supported by the results of studies in the literature. However, it has been reported that these effects may occur in long-term use of aspirin.

The beneficial effects of aspirin are higher, especially for colorectal, esophageal and gastric cancers. These effects are significantly less for breast, prostate and lung cancers. However, the risk / benefit analyzes for cancer prevention are insufficient and no precise recommendations are made. There are few studies in the literature about the

link between aspirin's cancer-inhibiting effects and telomerase.

Aspirin is thought to have effects on both cellular senescence and cancer, it is possible that there is an interaction with the telomerase enzyme, which is also known to be effective on both conditions. In this molecular docking study, the interaction of telomerase and acetyl salicylic acid, the active agent of aspirin, was demonstrated *in silico*. In Calculations section was used

AutoDock 4.0 MGLTools package relationships. Results were shown as Table.

Iterations	Binding Energy	Inhib Constant	Intermol Energy	Total Internal	Ref RMS	Hydrogen
1	-6.61	14.31	-7.8	-0.86	29.66	LYS160(p)
2	-6.37	21.59	-7.56	-1.25	29.63	LYS160(p)
3	-6.37	21.54	-7.56	-1.27	29.62	ALA15(p)
4	6.54	16.18	-7.73	-1.09	29.54	LYS38(p)
5	-4.76	325.83	-5.95	-1.2	32.06	LYS41(p)
6	-6.67	12.96	-7.86	-0.9	29.61	LYS38(p)
7	-5.07	192.16	-6.26	-1.24	20.44	LYS136(p)
8	-6.67	12.85	-7.87	-0.85	29.66	ALA15(p), LYS38(p)
9	-6.36	21.89	-7.55	-1.28	29.59	ALA15(p)
10	-6.58	14.92	-7.78	-0.78	29.6	ALA15(p)

Key Words: Aspirin, Telomerase, Molecular docking

BUZAĞI VE İNEKLERDE SAPTANAN *CRYPTOSPORİDİUM PARVUM* PARAZİTİNİN SUBTİPLERİNİN BELİRLENMESİ

Zeynep Erdem Aynur[1], Hüseyin Aynur[2], Sema Ertuğ[3], Bülent Bozdoğan[1]

[1]*Adnan Menderes Üniversitesi RekombinantDNA ve Protein Merkezi*

[2] *Yöre Veteriner Polikliniği*

[3]*Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Parazitoloji AD.*

Hücre içi ekstrasitoplazmik yerleşimli bir protozoon olan *Cryptosporidium spp.,* ruminantların neonatal diyare sendromunun etiyolojisinde rol alan etkenlerin başında yer almaktadır. Bugüne kadar *Cryptosporidium parvum*'un 11 subtipi tanımlanmıştır. Subtiplerin belirlenmesinde glikoprotein 60 yapısal proteininin (GP-60) gen sekans analizi kullanılmaktadır. Suşlar arasında GP-60 gen sekansının yüksek derecede genetik polimorfizm gösterdiği bildirilmektedir.

Bu çalışmada, C.*parvum* paraziti saptanan inek ve buzağı dışkı örneklerinde gp60 gen sekans analizi kullanılarak subtiplerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada kullanılan örnekler Nisan 2016- Kasım 2017 tarihleri arasında, Burdur/Yeşilova ve Aydın/ Koçarlı ilçelerindeki 14 farklı çiftlikteki inek ve buzağılardantoplam 88 farklı dışkı örneği rektal tuşe yöntemi ile alınmıştır. Dışkılardan DNA ekstraksiyonu QIAamp DNA stool mini kit ile yapılmıştır. DNA'lardan *Cryptosporidiumparvum*'un18S rRNA genine spesifik primerler kullanılarak PCR yapılmış ve bir örnek sekansa gönderilerek doğrulanmıştır. Subtiplerin belirlenmesi amacıyla nested PCR yapılmıştır. PCR'ı pozitif çıkan örnekler sekansa gönderilmiştir. Sekans sonuçları *Bioedit* programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

İncelenen 88 örneğin 61'i *C. parvum* spesifik 18S rRNA analizinde pozitif sonuç vermiştir. Bu örnekler gp60 yüzey protein gen sekansı yapılarak tiplendirilmiştir. En yaygın olarak subtip IIaA13G2R1 bulunmuştur. Burdur'da *C.parvum*'lu 28 dışkı örneğinin %100'ünde IIaA13G2R1 saptanmıştır. Aydın örneklerinde çeşitlilik daha fazla olup, 17(%51.5)'si IIaA13G2R1, 7(%21.25)'si IIaA11G2R1, 6(%18,2)'sı IIbA14 ve birer örnekte (%3) IIaA16R1, IIaA2R1 ve IIaA11G2R2 olarak bulunmuştur.

Çalışmamızda ishalli buzağı ve ineklerde *Cryptosporidium* %69,3 olarak bulunmuştur. Gp60 sekansına dayalı subtip çalışmalarında dünyada en yaygın olarak IIaA15G2R1 saptanmıştır. Çalışmamızda dünyada en yaygın olan IIaA15G2R1 subtipi hiç bulunmazken IIaA13G2R1subtipi en yaygın olarak bulunmuştur. Bu çalışma, Aydın ve Burdur illerinde *C. parvum'un* subtiplerinin belirlenmesine yönelik ilk çalışmadır. Örnek sayısının artırılması ile daha geniş kapsamlı çalışmaların yapılmasına gereksinim duyulmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Cryptosporidium*, 18s rRNA, Gp60, Subtip

YAŞLANMA VE MİKROBİYOTA

Orhan Akpınar[1]

[1.]Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Tıbbi Mikrobiyoloji AD.

İnsan mikrobiyotası, kommensal, simbiyotik ve patojenik mikroorganizmaların bütünüdür. Mikrobiyata çalışmalarındaki gelişmeler yaşlanma sürecinin anlaşılması, bireyin immünolojik ve nörolojik gelişimini nasıl etkilediği konularında önemli bilgiler sunmaktadır. Fetüsün intestinal mikrobiyotası doğum anında, anneden ve çevreden kaynaklanan bakteriler ile oluşmaktadır. Bu mikrobiyota kişiye özgüdür, doğumla beraber ekzojen ve endojen bir çok faktörden etkilenmektedir. İlk maruziyet olan doğumda dahi doğumun şekli, floranın farklı bakterilerce kolonize olmasına yol açar. Dört yaşından sonra erişkin bağırsak florası yerleşir. Sonrasında ise genetik faktörler, yaşlanma, beslenme alışkanlıkları, coğrafik köken, yaşam tarzı, düzenli kullanılan ilaçlar ve antibiyotik kullanımı gibi çeşitli faktörlerden etkilenir. Yetişkin mikrobiyotayı oluşturan baskın türlerin yaşlılarda değişmeden kaldığı konusunda fikir birliği olmasına karşın farklı taksonların oran ve bileşiminde önemli değişiklikler olduğu bildirilmiştir. Mukozal bağışıklık ve motor sistemlerinin yaşlanması da bu değişimlere katkıda bulunur. Bireyler yaşlandıkça, Peyer plakları sayısında azalma, T ve B lenfositlerin fonksiyon ve kapasitesinde değişme ve makrofaj aktivasyonunuda azalma meydana gelir. Ayrıca çevre, diyet, ikamet yeri ve biyocoğrafya mikrobiyota ait düzenleyici faktörlerdir. Geriatrik yaş grubunda mikrobiyotaların değiştiği öne sürülmüş ve yaşlı popülasyonda bağırsak mikrobiyotası ve inflamatuar süreçler arsında ilişki olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte, yüz yaş ve üzeri kişilerde yapılan çalışmalar, metabolik karakterizasyon, amino asit metabolizmasını ve bağırsak mikrobiyota fonksiyonlarının karmaşık bir şekilde yeniden yapılandırılarmasını uzun ömür için belirleyici süreçler olduğunu göstermiştir. Bağırsak-beyin eksenindeki iletişim, mikrobiyotaların çeşitli metabolitleri dahil olmak üzere birçok aracı tarafından düzenlenir. Bağırsak patojenlerinin artması veya normal kommensal floraya karşı patolojik yanıtlar, kronik inflamasyon süreçleri ile ilgili olarak anormal bakteriyel büyümeye veya amiloid proteinlerinin aşırı üretimine yol açabilir. Alzheimer, Parkinson ve immün sistemin zayıflaması gibi bazı yaşlanma ile ilgili koşullar normal mikrobiyota ve kronik inflamasyona bağlı değişikliklerle ilşkilidir. Parkinson hastalığı ile ilgili yapılan çalışmalar, *enterobacterilerin* artışı ve postural instabilite arasında korelasyon olduğunu göstermiştir. Alzheimer hastalarının bağırsaklarında, *Escherichia / Shigella* veya *Bacteroides fragilis* yoğunluğunun artması ve bakteri veya mantarlar tarafından amiloid proteinlerinin artmış üretimi, beyinde oluşan inflamatuar süreçle ilşkilendirilmişti

STAPHYLOCOCCUS AUREUS'UN ANTİBİYOTİK DİRENÇLİLİĞİ

Asalettin GÜGERCİN[1], Halil YALÇIN[2*], Hatice Ahu KAHRAMAN[2], Hidayet TUTUN[3]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 15030, Burdur, Türkiye (asalettingrgcn@gmail.com)

[2]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Besin Hijyeni ve Teknolojisi, 15030, Burdur, Türkiye (hyalcın@mehmetakif.edu.tr, h.ahukahraman@gmail.com)*

[3]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, 15030, Burdur, Türkiye (hidayettutun@gmail.com)

Enfeksiyöz hastalıklar ile mücadelede çok önemli bir araç olan antibiyotiklere karşı zaman içerisinde direnç gelişebilmektedir. İnsan ve hayvanda çok ciddi sağlık sorunlara neden olan fırsatçı patojen *Staphylococcus aureus*'un, antiseptik maddelerde dahil olmak üzere 20'den fazla antimikrobiyal ajana karşı direnç geliştirdiği belirlenmiştir. Bu nedenle, son zamanlarda bu bakterinin neden olduğu hastalıkların insidansında ciddi bir artış görülmektedir. Özellikle süt sığırlarında neden olduğu ciddi hastalıklardan kaynaklı büyük ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Ayrıca, salgıladıkları enterotoksinler ile gıda intoksikasyonlarına neden olmaktadırlar. Hayvansal ürünlerin bu bakteri ile kontamine olması halk sağlığı açısından büyük tehlike oluşturmaktadır. Hayvanlarda tedavi, koruma ve gelişmeyi hızlandırma amaçlı yanlış ve gereksiz antibiyotik kullanımı bu bakterilerde direncin oluşumunu arttırmıştır. Antibiyotiklere karşı oluşturdukları direnç genleri gıda

yoluyla alındığında insan florasında kolonize olan bu bakterilere çok kolay bir şekilde aktarılabilmektedir. Bu bakteriye karşı kullanılan antibiyotiklerin başında metisilin gelmektedir. Ancak, zamanla *S. aureus* suşlarında metisiline karşı direnç gelişmiştir. *S. aureus* izolatlarında metisilin direnci yanında penisilin, tetrasiklin, streptomisin, vankomisin ve nadiren de eritromisin direnci görülmüştür. Ayrıca, hastane kaynaklı *S. auerus* beta laktamlara, makrolidlere, florokinolonlara ve aminoglikozidlere karsı çoklu antibiyotik direnci gösterir. *Staphylococcus aureus*'un antibiyotik direnç genlerinin ve dirençli suşların yayılmasının azaltılması için gıda ve çevre kaynaklı bulaşma yollarının önüne geçilmelidir. Sonuç olarak bu bakterinin yayılmasını önlemek için gıda işletmelerinde çalışan personelin ve halkın bilinçlendirilmesi, gıda güvenliği sitemlerinin yaygınlaştırılması, ellerin temizlik ve dezenfeksiyonu, gereken durumlarda eldiven, bone ve ağız maskesi kullanımına özen gösterilmeli ve bilinçli antibiyotik kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Antibiyotik Direnci, *Staphylococcus aureus*, Gıda Hijyeni

KEFİR VE KEFİR TARHANASI

Çiğdem ELGİN KARABACAK[1], Yüksel BAYRAM[1]

[1]*Pamukkale üniversitesi, Çal Meslek Yüksekokulu, Gıda İşleme Bölümü, Denizli, Türkiye*

cekarabacak@pau.edu.tr, ybayram@pau.edu.tr

Kefir, süte kefir danelerinin ilave edilmesiyle laktik asit ve etil alkol fermantasyonu sonucu elde edilen fermente bir süt ürünüdür. Kimyasal bileşimi, kullanılan sütün özelliğine, kefir kültürünü oluşturan mikroorganizmaların çeşitliliğine, kefirin yapım teknolojisine, yapım sırasında sütün mayalanma sıcaklığına, bekleme süresine, yapımdan sonra içilinceye kadar geçen süreye bağlı olarak değişmektedir.

Tarhana, un, yoğurt, maya, sebze ve baharatların karıştırılması, fermantasyona bırakılması, kurutulması ve öğütülmesi sonucunda elde edilen geleneksel fermente tahıl ürünüdür. Kefir tarhanasında yoğurt yerine oldukça besleyici özelliğe sahip kefir, çeşitli baharatlar ve sebzeler kullanılmaktadır. Fiziksel, kimyasal ve fonksiyonel özellikleri bakımından yoğurttan üstün özelliklere sahip olan kefirden elde edilen tarhana, özellikle hasta, yaşlı ve çocuk beslenmesinde kullanılabilmektedir. Bu çalışmada sağlık açısından önemi her geçen gün artan kefir, kimyasal bileşimi üzerine etkili olan parametreler ve kefir tarhanası ile ilgili yapılmış araştırmalar derlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Kefir, Kefir Tarhanası, Fonksiyonel Gıda, Sağlık

INVESTIGATION OF LOCALIZATION AND PAIN THRESHOLD OF MYOFASCIAL TRIGGER POINT IN CHRONIC PELVIC PAIN: A PILOT STUDY

Kubra Sagir[1], Ebru Kaya Mutlu[2], Cenk Yasa[3], Funda Gungor Ugurlucan[3],

[1]*Gelisim University, School of Health Science, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Istanbul, Turkey, ksagir@gelisim.edu.tr*

[2]*Istanbul University, Faculty of Health Science, Division of Physiotherapy and Rehabilitation, Istanbul, Turkey, fztebrukaya@hotmail.com*

[3]*Istanbul University, Istanbul Medical School, Department of Obstetrics and Gynecology, Istanbul, Turkey, cenk_yasa@yahoo.com, fgungor@yahoo.com*

Chronic pelvic pain (CPP) in women can emerge from many causes and results in decreases in function and quality of life. Myofascial trigger points (MTrPs) are hyperirritable points located within a taut band of skeletal muscle or fascia, which cause pain, tenderness and autonomic changes when compressed. The literature highlighted that the primary referral sources of pelvic pain may be MTrPs in the low back, abdominal wall, lower extremities and pelvic girdle.

The purpose of our study is to investigate the localization and pain threshold of myofascial trigger point in CPP.15 women with CPP (mean age, 37.2 ±11.2 years, mean size,163.93±5.29 cm, mean kilo, 67.60±7.44 kg, mean body mass index 25.45±3.29 kg/m^2) from the Istanbul Medical School, Department of Obstetrics and Gynecology were selected. MTrPs on the low back, abdominal wall, lower extremities, and pelvic girdle muscles of each subject were evaluated. The rectus abdominis, quadratus lumborum, gluteus maximus, priformis, adduktor magnus, biceps femoris were

examined respectively, by palpation with the thumb, to determine whether there was pain. Pressure pain threshold was measured using algometer.

MTrPs were diagnosed in 100% of rectus abdominis, 73.3%/80% of quadratus lumborum, 66.6% of gluteus maximus, 66.6% of adduktor magnus, 26.6% of priformis, 26.6% of biceps femoris. Pressure pain threshold was measured 2.94±1.01/3.13±0.89 lbs in rectus abdominis, 2.8±0.78/2.77±0.89 lbs in quadratus lumborum, 2.54±0.82/2.47±0.68 lbs in gluteus maximus, 2.47±0.61/2.46±0.73 lbs in adduktor magnus, 2.97±1.12/3.30±1.36 lbs in priformis, 2.65±0.75/2.77±1.28 lbs in biceps femoris (right and left respectively).All of the patients with CPP had MTrPs on muscules of rectus abdominis. There was also MTrPs with high ratio in all other muscles evaluated in our study**.** *CPP* can result from more than one condition. In this context, MTrP may be the main cause of pain in CPP patients.

Key words: Myofascial trigger point, Chronic pelvic pain, Pressure pain threshold

İLKEL BUĞDAYLAR: SİYEZ BUĞDAYI

Hacer Levent[1], Emre Adıgüzel[2]

[1]*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karaman, Türkiye, hacerlevent*@kmu.edu.tr

[2]*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karaman, Türkiye, emreadiguzel*@kmu.edu.tr

Buğday, tüm dünyada ve ülkemizde insan beslenmesi için vazgeçilmez bir gıda maddesidir. Bitkisel ürünler içinde yüksek adaptasyon gücü, kolay yetiştirilme, daha kolay nakliye ve muhafaza, yüksek besinsel değer, birçok ürünün hammaddesini oluşturması gibi özellikler nedeni ile önemli bir yeri vardır.

Triticum monococcum (einkorn) buğdayı, ilkel buğday çeşitlerinden olup ülkemizde siyez buğdayı olarak bilinmektedir. Buğdayın atası olan siyez buğdayının dünyada ilk kez,12 bin yıl önce Dünya'da ilk kez Şanlıurfa'da kültüre alındığı kabul edilmektedir. Siyez buğdayı (einkorn), ülkemizde Kastamonu yöresinde yaklaşık 8000 dekar alanda yetiştirilmektedir. Durum ve ekmeklik buğdaylara kıyasla daha yüksek oranda protein (yüksek lisin ve glutamik asit), lipid (çoğunlukla doymamış yağ asitleri), vitaminler (özellikle A ve E vitamini), ve mineraller (magnezyum, fosfor, bakır, selenyum, çinko ve demir) ve fruktan içerir. Besinsel lif içeriği daha düşüktür. Çeşitli antioksidan bileşikler (karotenoidler, tokoller, konjuge polifenoller, alkilresorsinoller ve fitositeroller) açısından iyi bir kaynaktır. Siyez buğdayının protein içeriği modern buğdaylardan daha yüksek (~ %59) olmasına rağmen protein kalitesi ekmek yapımı için uygun değildir. Siyez buğdayı unu, daha çok bisküvi ve makarna üretimine uygundur. Yumuşak buğdaylarla kıyaslandığında siyez buğdayının daha düşük oranda toplam nişasta ve dirençli nişasta içeriğine sahip olmasına rağmen amilopektine göre daha yavaş sindirilen amiloz miktarının daha yüksek olduğu ve bu nedenle de hem glikoz hem de insülin seviyelerini düşürdüğü bildirilmektedir. Siyez buğdayı ayrıca, düşük oranda β-amilaz and lipoksigenaz aktivitesine sahiptir, bu nedenle de gıda işleme sırasında antioksidan bileşikler gibi komponentlerin yıkımı önlenir. Yapılan bazı çalışmalarda, Triticum monococcum (einkorn) buğdayının çölyak hastalığına sebep olan α-gliadindeki aminoasit dizilimine sahip olduğu, diğer Triticum türlerinden daha zayıf toksik reaksiyonlara neden olmasına rağmen, siyez buğdayının çölyak hastaları için uygun olmadığı belirtilmektedir.

Anahtar kelimeler: İlkel buğday, einkorn, siyez, sağlık, çölyak

BAKLAGİLLER VE GLİSEMİK İNDEKS

Hacer Levent[1], Emre Adıgüzel[2]

[1]*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karaman, Türkiye, hacerlevent*@kmu.edu.tr

[2]*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karaman, Türkiye, emreadiguzel*@kmu.edu.tr

Son yıllarda, rafine gıdalarla beslenme ve sağlıksız besin eğiliminin de katkısıyla başta sindirim sistemi hastalıkları olmak üzere kardiovasküler hastalıklar, kanser, diyabet ve obezitede bir artış görülmektedir. Dünyada üretim miktarı açısından bitkisel üretim içinde önemli bir payı olan baklagiller, özellikle protein, besinsel lif, B grubu vitaminler ve mineraller açısından zengin bir kaynaktır. Baklagillerin protein miktarının yüksekliği bunun yanı sıra esansiyel amino asitler bakımından da zengin oluşu, hayvansal proteinlere iyi bir alternatif olmasını sağlamaktadır. Ayrıca baklagillerde bulunan diyet lifi ve düşük sindirilebilirlikteki nişasta, beslenme ve sağlık üzerinde olumlu etkileri kanıtlanmış ideal bir fonksiyonel gıda bileşenidir. Baklagiller, gelişmekte olan ülkelerde de protein miktarı düşük ve enerji yoğun besinlerin eksikliklerini giderici olarak kullanılmaktadır. Baklagiller sahip olduğu üstün besinsel özelliklere ilave olarak kolesterol içermemekte ve düşük glisemik indeksli gıdalar olarak tanımlanmaktadır. Glisemik indeks, farklı besinlerde aynı miktardaki karbonhidratların kan glikoz içeriğinin artışı üzerindeki etkisinin ölçümü olup sağlıklı beslenmede düşük glisemik indeks değerine sahip diyetler önerilmektedir. Yapılan araştırmalarda, diyabet başta olmak üzere, obezite, kalp-damar hastalıkları ve kanser gibi hastalıklarda glisemik indeksin etkili olduğu belirlenmiştir. Önemli besin grupları bakımından zengin aynı zamanda düşük glisemik indekse sahip baklagillerin bu hastalıklar üzerinde koruyucu ve tedavi edici özellikleri bulunmaktadır. Baklagillerin aynı zamanda divertiküler hastalıklar, apandisit, hemoroid ve safra taşları gibi birçok hastalığa karşı koruyucu özellik gösterdiği bildirilmektedir. Bu nedenle sağlıklı beslenmede baklagiller ihmal edilmemesi gereken önemli besinlerden birisidir.

Anahtar kelimeler: Baklagil, sağlık, glisemik indeks, diyabet, obezite

SPORCULAR İÇİN SIVI TÜKETİM ÖNERİLERİ NASIL OLMALIDIR?

Beyza YALAV[1], Tuğçe KÖKSEL[2], Gülşah KANER[3]

[1,2] *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Öğrenci, tugcekoksel@gmail.com*

[3]*İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Doç.Dr., kanergulsah@gmail.com*

Egzersiz performanslarını en üst düzeye çıkarmak isteyen sporcular, iyi beslenme ve yeterli sıvı tüketim planına odaklanmalıdır. Bir sporcunun üst düzey performans sergilemesi için vücut sistemleri en iyi şekilde çalışıyor olmalıdır. Bu da karbonhidrat, protein, yağ, vitamin ve mineraller gibi çeşitli besin öğelerinin yeterli tüketimi ile başarılır. Bunun yanı sıra yeterli sıvı tüketimi olmadan bir sporcu en iyi performansını sergileyemez. Yeteri kadar su içip, dengeli bir diyet tüketildiğinde, vücut etkili bir şekilde enerji üretebilir ve en üst düzey performans için yakıt sağlar. Birçok sporcu susadıkça su içer. Oysaki susama duygusu dehidrasyonun belirtisidir. Dehidrasyonun önlenmesi için, sporcular gün boyu bol sıvı tükettiğinden emin olmalıdır. Antrenmandan en az 4 saat önce vücut ağırlığının kg başına 4-6 mL sıvı tüketilmesi önerilir. Hidrasyonun amacı, antrenman sırasında vücut ağırlığının %2'den fazlasının kaybını önlemektir. Vücut ağırlığının ≥%2 kaybında, sporcunun performansının azaldığı kanıtlanmıştır. Sporcunun terleme oranını bilmesi, dehidrasyonun önlenmesi ve antrenman sırasında sıvının planlı bir şekilde tüketilmesini sağlar. Örneğin, 70 kg vücut ağırlığında olan bir sporcu, 1.4 kg'dan fazla vücut ağırlık kaybını önlemek için terleme miktarından daha fazla su/sıvı tüketmeyi hedeflemelidir. Antrenman sırasında sıvı tüketimi, egzersizin şiddeti ve süresine bağlıdır. Hidrasyonun amacı, antrenman sırasında vücut ağırlığının %2'den fazlasının kaybını önlemektir. Antrenman veya müsabaka sırasında sıvı tüketilmesi bazen mümkün olmayabilir, bu nedenle de antrenman/müsabakaya başlamadan önce sporcunun yeterli sıvı tüketmesi sağlanmalıdır. Özellikle uzun süreli dayanıklılık spor dallarında, antrenman ve müsabaka sırasında su ve %6-8 karbonhidrat içeren spor içeceklerinin tüketimi önerilir. Antrenman sırasında ter yoluyla kaybedilen vücut

suyunun geri kazanılması gerekir. Antrenman öncesi ve sonrası tartılarak terle ne kadar sıvı kaybedildiği saptanabilir. Antrenman sırasında kaybedilen su ve elektrolitlerin geri kazanılması ve sonraki antrenman için daha hızlı toparlanılması için, pratik olarak her yarım kilo kayıp için ortalama 500-750 mL su ve diğer sıvıların tüketilmesi önerilir. Spor içeceği ve süt iyi birer toparlanma içeceğidir.

Anahtar kelimeler: sporcu, sıvı tüketimi, su, sporcu içeceği, süt

PROGRESİF GEVŞEME EGZERSİZLERİ

Gönül GÜMÜŞ*, Nigar ÜNLÜSOY DİNÇER**

**Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, gon.ank.06@gmail.com*

***Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, nigardincer@yahoo.com*

Gevşeme kelimesi "dinlenme, rahatlama" anlamının yanı sıra "öfke, kaygı, korku vb. coşkularla artan ruhsal gerilimin ve gerilen kasların normal duruma gelmesi" anlamlarına da gelmektedir. Gevşeme, vücudun ve zihnin beraber gevşemesini içerir. Gevşemedeki temel amaç, kas gerginliğini azaltmaktır. Gevşeme teknikleri, gerginlik ve stresörden fiziksel ve mental olarak kurtulmayı sağlayan bir uygulamadır. Gevşemenin faydalarından yararlanabilmek için derinlemesine bir gevşeme sağlanmalıdır. Gevşemenin sağlanabilmesi için birçok farklı teknik geliştirilmiştir. Bunlar: temel nefes egzersizleri, biyolojik geri bildirim, kendi kendine gevşeme ve progresif gevşeme gibi gevşeme teknikleridir.

Progresif gevşeme tekniği, bedenin tümünde gevşeme oluncaya kadar, insan vücudundaki büyük kas gruplarının istemli, düzenli ve sıralı bir şekilde gerilmesini ve tam gevşetilmesini içerir. Progresif gevşeme egzersizleri (PGE), vücuttaki 16 kas grubunu (el, ön kol, üst kol, alın, yanak, burun, çene, boyun, göğüs, omuz, bel, karın, mide, kalça, baldır, ayak) gevşetmeyi içerir. Bu süreç baştan ayağa ya da ayaktan başa doğru olabilmektedir Bu tekniğin uygulanması ile mümkün olan en kısa zamanda birey, tüm bedenini gözden geçirerek bedenindeki gerginlikleri fark etmekte, kaslarını kontrol edebilmekte ve bedenindeki gerginliği azaltarak gevşemiş duruma geçebilmektedir.

Tekniğin amacı, insanlara günlük hayatta yaşanan kas gerilimi hakkında ince bir farkındalık kazanmayı ve istendiğinde bu gerilimi nasıl yok edeceğini öğretmektir. PGE eğitiminde her oturumda bir ya da birkaç kas grubu üzerinde çalışılarak eğitimi alan kişi tüm bedenini gevşetmeyi öğrenene dek eğitim sürer. PGE tüm bedenin daha etkin kullanımını destekler ve yorgunluk, baş ağrıları, kronik ağrı, stres, solunum düzensizlikleri, akut ve kronik kaygının oluşumunda bir faktör olduğu saptanmış olan aşırı kas gerginliğini de giderir

Yapılan araştırmalarda PGE'nin stresin etkilerini ve kaygıyı, kas gerginliğini, kan basıncını, kalp hızını, yorgunluğu, laktik asit yapımını, oksijen tüketimini, öfkeyi, mide bulantısını ve kusmayı azaltığı, ilgiyi ağrıdan başka bir yöne çektiği, solunumu düzenlediği ve uykuyu kolaylaştırdığı gibi insan yaşamını etkileyen birçok olumlu sonuçlar gözlenmiştir.

APPLICATION OF FURFURYLAMINE BOUND KETO-OXIME COMPOUND AS MODIFIER IN THE VOLTAMMETRIC DETERMINATION OF NICKEL(II) ION

Tugba Sardohan Koseoglu[1], Hatice Asri[1], Esengul Kır[2], Bulent Dede[2]

[1]Suleyman Demirel University, Department of Biomedical Engineering, 32260 Isparta, Turkey

[2]Suleyman Demirel University, Department of Chemistry, 32260 Isparta, Turkey

Oximes are an important class of compounds because of their wide application in the industry, medicinal chemistry, analytical chemistry, biochemistry and determination of various metal ions. Numerous oximes and complexes are frequently studied because of their interesting and important properties such as electrochemical, catalytic activity, photochromic and optical properties [1].

In this study, novel furfurylamine bound keto-oxime (FKO) modified electrodes are developed (Figure 1). FKO was prepared similar to method reported in the literature [2]. Graphite is selected for the base electrode material. FKO compound is used as modifier for the first time in the literature for the voltammetric determination

of Ni(II) ions. Modified electrodes are developed by the cyclic voltammetry method and their performances in the determination of Ni(II) ions are analyzed by the differential pulse voltammetry. Effect of the pH on Ni(II) determination is investigated in the Britton-Robinson buffer solutions (pH= 1.0-7.0). The effects of template concentration, cycles (1-12), and scan rate (20-120 mV/s) on the performance of electrodes are also investigated and optimized. Interferences of various ions during the determination of Ni(II) ions are also evaluated. The highest anodic signal in determination of Ni(II) for polypyrrole modified PGE was obtained at 8 cycles, 60 mV/s scan rate. The highest anodic signal of in determination of Ni(II) for FKO-polypyrrole modified PGE was obtained at 6 cycles, 60 mV/s scan rate.

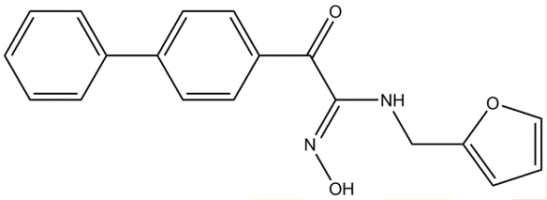

Figure 1. Chemical structure of FKO compound

Keywords: Cyclic voltammetry, Differential pulse voltammetry, Furfurylamine bound keto-oxime, Nickel(II), Pencil graphite electrode.

MEME KANSERİNDE KULLANILAN TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TEDAVİLERVE KULLANIM NEDENLERİ: SİSTEMATİK DERLEME

Seda Pehlivan, Rabia Gülnur Yılmazer, Beyza Nur Kahraman,Dilek Doğan

Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İç Hastalıkları Hemşireliği AD, Bursa, Türkiye

İletişim : glnr_ylmzr@hotmail.com

Tamamlayıcı tedavi, modern tıbbin paralelinde ve onu tamamlayan birçok yöntemin hepsine verilen isimdir. Alternatif tedavi ise modern tıbbın yerine kullanılan tedavidir.

Tüm kanser türlerine sahip hastalarda olduğu gibi meme kanseri tanısı konmuş bireylerde tamamlayıcı ve alternatif tedavilere başvurmaktadırlar. Bunun nedenleri incelendiğinde birçok faktörün etkili olduğu görülmektedir. Bu derlemede ise kadınlar arasında en sık görülen , mortalite düzeyi fazla olan meme kanserinde TAT kullanımı ve nedenleri incelenmek istenmiştir.

Bu derlemede, 2007-2018 tarihleri arasında Google Akademik veri tabanında 15-03.2018-22.03.2018 tarihleri arasında ; meme kanserinde tamamlayıcı ve alternatif tedavi (411), tamamlayıcı ve alternatif tedaviler (3700), meme kanseri alternatif ve tamamlayıcı ve tedaviler kullanım nedenleri (548) anahtar kelimeleri kullanılarak yapılmıştır. Birbirinin tekrarı olan makaleler dışlanmış ve yayın dili Türkçe olan 4 çalışma incelenmiştir.

Yapılan çalışmalarda meme kanserinde kullanılan tamamlayıcı ve alternatif yöntemlerin en başında bitkisel yöntemler gelmektedir.Kullanım nedenleri arasında başlıca bitkinin zarar vermeyeceği düşüncesi bu yöntemlerin daha kolay ulaşılabilir olması, daha iyi hissetmek ve kanser tedavilerinin semptomlarını önlemek bu yöntemlerle hastalığı yenme düşüncesi yer almaktadır.Bireylerin bilgi kaynakları ise daha çok sağlık profesyonelleri ve kurumları dışında ki kişi ve kurumlardır.

Konu ile ilgili ulaşılan çalışmaların sayısı oldukça az olup daha çok literatür taramalarının yapıldığı dikkat çekmiştir.Konu ile ilgili çalışmaların yapılması ve halkın daha çok aydınlatılması gerekmektedir.

Meme kanseri olan bireylerde tamamlayıcı ve alternatif tedavilerden en çok bitkisel yöntemler tercih edilmektedir.Bitkilerin ilaçlarla etkileşime girebileceği bilinmelidir.Bitkisel tedavinin yanı sıra psikolojik ve davranışsal yöntemlere başvuran kişilerin sayısının az olduğu görülmektedir.Çalışmalar, bireyleri bu yöntemlere iten sebeplerin daha çok ; kolay ve ucuz ulaşılabilirlik , bitkinin doğal ve zarar vermeyecek düşüncesi olduğunu göstermiştir.Bir diğer dikkat çeken sonuç ise kişilerin Tat kullanımını ve isteklerini sağlık profesyonellerine iletmemesidir.Bu durum sağlık çalışanı-hasta arasında ki iletişimsizlik ve sağlık çalışanlarının konuyla ilgili bilgi eksikliği ve bilgi alması gerektiği gibi sorunlara dikkat çekmiştir.

Anahtar Kelimeler: Meme kanserinde tamamlayıcı ve alternatif tedavi, Tamamlayıcı ve alternatif tedaviler , Meme kanseri alternatif ve tamamlayıcı ve tedaviler kullanım nedenleri

GAZETELERDE YER ALAN MALPRAKTİS İLEİLGİLİ HABERLERİN İNCELENMESİ

Sadiyenur EREN[1] Hülya BAYBEK[2] Arzu KIVRAK[3]

[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Lisans Öğrencisi, sadiyenureren@gmail.com

[2]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Dr. Öğr. Ü. Hülya BAYBEK (bhulya@mu.edu.tr)

[3]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Öğr.Gör. Arzu KIVRAK (akivrak@mu.edu.tr)

İnsanlar güncel olayları kitle iletişim araçları sayesinde öğrenir ve takip ederler. Yazılı kitle iletişim araçlarından olan günlük gazeteler toplumun bilgilendirilmelerinde en önemli kaynaklardan biridir. Bu araştırma malpraktis ile ilgili yazılı basında yer alan haberlerin incelenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

Araştırma 1 Ocak 2012 ile 31 Aralık 2016 tarihleri arasında arşivlerine online ulaşılan 7 gazete ile gerçekleştirilmiştir. Yayımlanan toplam 14.600 gazete taranmıştır ve konuyla ilgili 144 habere ulaşılmıştır. Nicel ve yapılandırılmış araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın modeli deneysel olmayan tasarım modelidir. Araştırma retrospektif, tanımlayıcı tipte yapılmıştır. 16 sorudan oluşan bir içerik çözümleme yönergesi kullanılmıştır. Veriler Statistical Program for the Social Science (SPSS) 22.0 paket programında veri tabanı oluşturularak değerlendirilmiştir.

Tıbbi hatalara ilişkin haberlerin; yayın yılının en fazla 2012 yılı (%29.5), en az 2016 (%13.6) olduğu, yayını yapan gazetenin en çok Habertürk gazetesi (%31.9), en az yılı Sözcü gazetesi (%2.3) olduğu, haberlerin topluma kazanımının en çok toplumu bilgilendirici (%54.5) haberler olduğu,

Hatalı uygulamayı yaptığı iddia edilen kişinin en çok (%59.1) doktorlar olduğu, hemşirelerin yaptığı hatalı uygulamalara yönelik haberlerin ise (%4.5) oranında olduğu, hatalı uygulamanın gerçekleştiği kurumların çoğunlukla (%40.9) genel sağlık kurumlarının olduğu, tıbbi uygulama hatalarının (%45.5) ilk sırada yer aldığı, hatalı uygulama nedenlerinin en çok (%43.2) yanlış uygulama hataları olduğu, hatalı uygulamaların prognozunun %36.4 ölümle sonuçlandığı, hatalı uygulamayı yapanlara yönelik olarak herhangi bir yaptırım bulunmadığı (%86.3), hatalı uygulamaların gerçekleştiği bölgelerin dağılımda %52.3 özel bir bölge bildirimi yapılmadığı, bildirimi yapılan bölgeler içinde ise en çok Marmara bölgesinde (%15.9) oluştuğu belirlenmiştir.

Konuyla ilgili çalışmaların sistematize edilmesi ile sorunun önemi ve boyutları konusunda bilimsel kanıtlara ulaşılmıştır. Bu kanıtların hem gelecekte yapılacak çalışmaların kapsamlarını belirlemede, hem de klinik alanda sorunun çözümü için gerekli önlemlerin hazırlanmasında işlev göreceği düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Tıbbi malpraktis, tıbbi hata, hemşirelik -hata, hasta güvenliği-hata, hatalı ilaç uygulama, ilaç hataları,ilaç uygulamaları, malpraktis, tıbbi uygulama hatası

VOGEL CONFLICT TEST IN TERMS OF BIOLOGICAL FACTORS ANALYSIS

Gözde Karabulut[1], Hasan Çalışkan[2], Osman Asutay[3]

[1]Department of Biology, Faculty of Science, Hacettepe University, Ankara, Turkey

[2]Department of Physiology, Faculty of Medicine, Ankara University, Ankara, Turkey

[3]Faculty of Medicine, Ankara University, Ankara, Turkey

gozdekarabulut6@gmail.com, hasanmonica@hotmail.com, osmanasutay@gmail.com

Anxiety disorders play important role in life and can effect adversely. Behavior physiology's one of the goals are revealed underlying anxiety mechanisms, thus using anxiety animal tests. As of Vogel Conflict Test (VCT) is contidoned anxiety test, which depen on thirst condition and electrical stimulus (as unpleasant warning). Further new enviroment can trigger of anxiety like behaviour in subjects. According to Pubmed data, VCT is the most preferred test in animal contioned anxiety test. Our aim is to investigate VCT by analyzing and this resarch can enlighten some point of vogel conflict testdark in terms of biological factors. 131 articles were searched in terms of species, gender, and numbers of subjects in each groups (n). This articles were analyzed frequency, range and arithmetic mean.

Species choosing results indicate that %71,75 rat, %15.26 mice, % 11.45 rat-mice, % 0.76 rat-monkey, %0.76 rat-guinea pig. Gender choosing results point out that % 95.41 male,%2.29 female-male, %2.29 female. Onset of

age is 2 weeks- (one resarch was apllied male squirrel monkeys (*S. sciureus*) were obtained from a local colony and not declared age of monkey). Range of numbers of subjects in each group is 5-16.

İn Vogel Conflict Test, some date are predominat, inparticular species choosing and gender. Akin to other anxiety tests are prefered male too. Species preferings are rat (1) and mice (2).But rare the other species get more prefering. Range of age and subjects numbers are a large variety. Some studies are problemtic from some angles. For intance, selected a few rat studies are composed of different rat species (Long-evans rat with Wistar rat / Spraque Dawlet rat with Wistar rat. Different rat species and different animal producers can be affect adversly for resarch data.

Keywords: Animal anxiety tests, Biological factors, Vogel Conflict Test

AKDENİZDEN TOPLANAN LAMBUKA ve AKYABALIKLARININ FOSFOLİPİT ve TRİAÇİLGLİSEROL YAĞ ASİTİ İÇERİĞİ

Nasuh Akgül[1] Veysi Kızmaz[2] Uğurcan Başhan[3] Mehmet Başhan[4]

[1]: Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü DİYARBAKIR, akgulnasuh@gmail.com

[2]. Mardin Artuklu Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü MARDİN, vkizmaz@yahoo.com

[3]. Biruni Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İSTANBUL, ugurcanbashan@gmail.com

[4]. Dicle Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü DİYARBAKIR, mbashan@dicle.edu.tr

Kasın yağ içeriğindeki değişmeleri anlamak ve balığın besinsel değerini tespit etmek için başlıca lipit sınıfları olan Fosfolipid (PL) ve triaçilgliserol (TAG) fraksiyonlarının yağ asidi kompozisyonunu ortaya çıkarmak gerekir. Fosfolipitler ve TAG'in balık metabolizmasında farklı rolleri vardır. Fosfolipitler, hücre membranı ve yapısının temel bileşeni olup, içerdikleri yirmi karbonlu aşırı doymamış yağ asitleri, eikosanoidlerin öncül maddeleri olarak görev yapar. Buna karşılık TAG'ler de başlıca adipoz dokuda depo edilirler ve enerji reservi olarak fonksiyon görürler.

Bu çalışmanın amacı Mersin ili Aydıncık ilçesinden toplanan lambuka (*Coryphaena hippurus*) ve akya (*Lichia amia*) balıklarının PL ve TAG yağ asiti içeriğini belirleyerek, bu iki fraksiyonun yağ asiti kompozisyonunu karşılaştırmaktır.

Balıklar ağustos 2017 yılında Mersin ili Aydıncık ilçesinden oltayla toplanmış ve yenen kas kısımları kloroform - metanol (2:1) karışımına konularak analiz edilinceye kadar -20 ^{o}C de bekletilmiştir. Kas örnekleri homojenize edildikten sonra İnce tabaka kromatoğrafi tekniği ile PL ve TAG fraksiyonlarına ayrılan lipitlerdeki yağ asitleri, metil esterlerine dönüştürülüp gaz kromatoğrafisinde analizlenmiştir.

Her iki balık türünün TAG ve PL fraksiyonlarında doymuş yağ asitlerinden palmitik asit (C16:0), tekli doymamışlardan oleik asit (C18:1n-9) ve çoklu doymamışlardan dokosaheksaenoik asit (DHA, C22:6n-3) yüzde dağılımda en fazla bulunan bileşenler olmuştur. Balıkların TAG ve PL kantitatif yağ asidi yüzdelerinin farklı olduğu görülmüştür. Triaçilgliserolde C16:0, palmitoleik asit (C16:1n-7), 18:1n-9, linoleik asit (C18:2n-6) ve linolenik asitin (C18:3n-3); PL'de ise stearik asit (C18:0), araşidonik asit (AA, C20:4n-6), eikosapentaenoik asit (EPA, C20:5n-3), dokosapentaenoik asit (C22:5n-3) ve C22:6n-3 ile ω3/ω6 oranının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Doymuş bir yağ asiti olmasına rağmen 18:0'ın PL fraksiyonunda daha fazla bulunmasının nedeni fosfatidilinositol ve fosfatidilserin gibi PL alt sınıflarının *sn1* pozisyonunda bu bileşeni içermelerinden kaynaklanmaktadır. EPA ve DHA'a gibi 20 karbonlu çoklu doymamış yağ asitlerinin PL fraksiyonunda daha fazla oranda bulunmalarının nedeni, fazla sayıda çift bağ içeren bu bileşenlerin menbrandaki akıcılığı sağlamalarıdır.

Anahtar Sözcükler: Lambuka ve Akya, Fosfolipid ve Triaçilgliserol, Yağ Asiti

OLEOGEL TECHNOLOGY IN THE PRODUCTION OF STRUCTURED OILS

Şükran KULEAŞAN[1], Fatma IŞIK[2]

[1]*Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Engineering and Architecture, Department of Food Engineering, Burdur*

[2] *Mehmet Akif Ersoy University, Institute of Science and Technology, Department of Food Engineering, Burdur*

skuleasan@mehmetakif.edu.tr; ffatmaisk@hotmail.com

Oleogel is a thermo-reversible organic liquid, trapped in a three-dimensional gel matrix. In order to achieve gelation, the solution is cooled after the gelating agent is dispersed in the oil phase and self-assembled gel matrixes are formed. Research shows that obesity, heart disorders and some types of cancers are related to daily consumption of saturated fat. The WHO emphasized that the total amount of energy intake per day should be between 15% and 30% from edible oils, and saturated fats should not exceed 10% of this value and the daily cholesterol intake should be less than 300 mg.

In this review oleogels which were developed as an alternative to fats containing high trans and saturated fatty acids and their applications was mentioned.

In this study, a review of oleogels produced as an alternative to solid fats was presented.

In oleojelation technique; oleogelators such as triacylglycerols, diacylglycerols, monoacylglycerols, fatty acids, fatty alcohols, waxes, beeswax esters, sorbitan mono-stearate are used. Recent studies have shown that candelilla and carnauba waxes are highly effective oleogelators that form strong gels at low concentrations. It has been observed that there was no chemical changes in the fatty acid profile of structured vegetable oils used in the oleogelation technique. It has been shown that the production of high-quality products with a high level of unsaturated fatty acid and nutritional quality can be produced resulting in reduced amounts of trans and saturated fatty acids.

Oleogelation technique is seen as a new, successful and effective method. In order to make the method commercially aviable, it is necessary to determine the most suitable vegetable oil-oleojerator combination specific to each certain food product and technological, microbiological, rheological, physicochemical, textural and sensory parameters should be examined in details.

Keywords: Oleogel, Organogel, Oleojelation, Trans Fatty Acid, Saturated Fatty Acid.

POTENTIAL OF OLIVE OIL AND OLIVE FRUIT IN THE GÖLLER REGION

Şükran KULEAŞAN[1], Tuğba YAMAN

[1]*Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Engineering and Architecture, Department of Food Engineering, Burdur*

skuleasan@mehmetakif.edu.tr; thyaman@gmail.com

Olive fruit and leafs contain various phenolic compounds that shows high antioxidant properties. The oleuropein, which is a important phenolic compound responsible from bitterness of olive fruits, is found in most parts of the olive tree as well as in leafs. Studies have shown that oleuropein has antioxidant, antiinflammatory, antiatherogenic, skin protective, antiviral, antimicrobial effects along with protective effect against cancer. Olive oil also has an oleuropein derivative (-)-Oleocanthal. Studies have shown that (-)-Oleocanthal kills the cancer cells and has a fever-reducing effect. Reports about positive health effects of oleuropein, and people's interest in the healthier and longer life have also increased the consumption of olive.

The purpose of this study is to provide information about the status of olive which is an important effect on health in Isparta and Burdur area.

In this article the literature about olive in Isparta and Burdur provinces is reviewed.

According to 2017 annual data, there are 68350 olive trees in the Göller region, of which 52165 are in Burdur and 16185 are in Isparta (UZZK, 2017). Approximately 263 tonnes of olives produced in Burdur and 74 tonnes are produced in Isparta. According to UZZK report, it is predicted that 109.4 tons of table olive and 224.4 tons of olive oil will be produced in 2017-2018 season. In order to increase the quality and efficiency, 14 thousand olive trees were grafted in 270 decare in the Ağlasun county in Burdur while 16 thousand olive trees were grafted in 40 decare in Bucak county in Burdur. By the year 2020, 56,000 additional trees were planned to be grafted.

It is predicted that olive production will become even more important in becoming years with the increase in the amount of olive tree. It is necessary to investigate the fruit and oil quality and yield characteristics to be yielded. It can be said that future on olive plant will also contribute to the regional economy.

Keywords: Olive, Olive Oil, Burdur, (-)-Oleocanthal, Oleuropein

THE FIRST EXPERIMENTAL RESEARCH ON THE PATHOGENICITY OF ARCOBACTER BUTZLERI IN ZEBRAFISH

(Zebra Balıklarında Arcobacter Butzleri'nin Patojenitesi Üzerinde İlk Deneysel Araştırma)

Mehmet Nuri Açik[1], Hayati Yüksel[1], Aykut Ulucan[2], Burhan Çetinkaya[3]

1 Faculty of Veterinary Medicine, Bingol University, 12000 Bingol, Turkey, mnacik@bingol.edu.tr / hyuksel@bingol.edu.tr

2 Vocational School of Health Services, Bingol University, 12000 Bingol, Turkey, aulucan@bingol.edu.tr

3 Faculty of Veterinary Medicine, Firat University, 23119 Elazig, Turkey, bcetinkaya@firat.edu.tr

Arcobacter butzleri has been linked with several cases of gastrointestinal disease, with diarrhea being the main symptom in humans. Among Campylobacter spp. and related organisms, A. butzleri has been described as the fourth most prevalent pathogen found in diarrheic samples. Well developed innate and adaptive immune systems also make the zebrafish (Danio rerio) ideal for studying infectious diseases. A. butzleri was isolated and identified from fecal samples of people who applied to the local hospitals with the complaints of gastroenteritis and diarrhea. In addition, A. butzleri ATCC 49616 was included as reference strain. A total of 660 one year old adult male and female wild-type zebrafish, were used in all the experiments. All the fish in Group 1 were injected with 10 ml of PBS, while those in Group were exposed to 0.5 mL/L PBS in aquaculture. All the animals in Group 3 were injected with 10 mL of 10^5 CFU/mL (ID50) A. butzleri, while those in Group 4 were exposed to 0.5 mL/L of the agent in aquaculture at the dose of 10^8 CFU/mL (ID50). In addition, one group (n: 20) was left as mock control without any manipulation during the experiments. This study presented the first report of experimental A. butzleri infection in zebrafish. It was concluded that zebrafish could be used as a model organism to investigate pathogenicity of arcobacters. Further studies in the zebrafish model will be useful to investigate cellular, immunological and molecular mechanisms of arcobacters, with particular attention to A. butzleri.

Key words: Arcobacter butzleri, Zebrafish, ID50, Histopathology

KURKUMİNİN ALZHEİMER HASTALIĞI ÜZERİNE ETKİSİ

İlyas ÜN[1], Emre ADIGÜZEL[2]

[1]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye, ilyasun1992@gmail.com

[2]Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karaman, Türkiye, adiguzlemre@gmail.com

Kurkumin; Zencefilgiller (Zingiberaceae) familyasından sarı çiçekli, büyük yapraklı, çok yıllık otsu bir bitki cinsi olan Zerdeçal (Curcuma longa) bitkisinin rizomlarından (Rhizoma Curcumae) elde edilen major biyoaktif bileşenlerin en önemlisidir. Hindistan, Asya ve Orta Doğu'da köri ve diğer baharatlı yemeklerde kullanılır. İnsanlar tarafından önceleri besin kaynağı olarak kullanılan kurkuminin daha sonra etkileyici ilaç nitelikleri olduğu keşfedilmiştir. Geleneksel tıpta hazımsızlık, üriner sistem enfeksiyonları, karaciğer hastalıkları ve romatoid artrit gibi çok çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır. Birçok çalışma, kurkuminin antiinflamatuar ve antitümör gibi çeşitli yararlı özelliklere sahip olduğunu bildirmiştir. Ayrıca fenolik bileşiklerin serbest radikal tutucu özellikleri sayesinde antioksidan ve antikanser aktivite gösterdiği bilinmektedir. Kurkumin, fenolik ve enolik fonksiyonel gruplarından dolayı mükemmel antioksidan aktiviteye sahiptir.

Alzheimer hastalığındaki önemli patolojilerden biri sinir hücrelerinin kronik inflamasyonudur. NSAİİ'lerin uzun süreli kullanımı alzheimer hastalığında bu semptomları azaltmaktadır. Ancak NSAİİ'lerin kronik kullanımı böbrek, karaciğer ve gastrointestinal sistem üzerine toksik etki gösterebilmektedir. Güçlü bir antiinflamatuar

olan kurkumin; THP-1 monositik hücrelerinde beta-amiloid proteinlerin indüklediği Egr-1 protein ekspresyonunu inhibe eder. Yapılan çalışmalarla monositlerde peptit kaynaklı sitokemokin gen ekspresyonunda Egr-1'in rolü gösterilmiştir. Kurkumin Egr-1 DNA bağlanma aktivitesini inhibe ederek inflamasyonu azaltır. Düşük dozda kurkumin verilen alzheimer farelerinde beta-amiloid seviyeleri, kurkumin ile tedavi edilmeyenlere göre yaklaşık %40 oranında azalmıştır. Buna ek olarak, düşük dozda kurkuminin de bu beta-amiloidin alzheimer farelerinin beyninde sahip olduğu plak yükünde %43'lük bir azalmaya neden olduğu bildirilmiştir. Yapılan in vivo çalışmalarda, kurkuminin oral uygulaması ile alzheimer hayvan modellerinin beyinlerinde beta-amiloid protein birikiminin, oligomerizasyonun ve tau fosforilasyonunun engellendiği ve hayvan modellerindeki davranış bozukluğunda iyileşme olduğu görülmüştür. Ayrıca çeşitli çalışmalar Hindistan'da alzheimer prevalans ve insidansının daha düşük olduğunu göstermektedir. Hindistan'da 70-79 yaş arası yetişkinler arasındaki alzheimer prevalansı Amerika Birleşik Devletleri'nde 70-79 yaş arası yetişkinlere göre 4,4 kat daha azdır.

Dünya'da kurkumin gibi alzheimer üzerine etkisi olduğu bilimsel çalışmalarla desteklenen biyoaktif bileşenlerin tüketim düzeylerinin artırılmasının olumlu sonuçları beraberinde getirebileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Alzheimer, kurkumin, zerdeçal.

RATLARDA DENEYSEL FORMALDEHİD TOKSİKASYONUNA BAĞLI KARACİĞER HASARINDA ASTAKSANTİNİN HEPATOPROTEKTİF VE SERUM AMİLOİD A DÜZEYİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN İMMUNOHİSTOKİMYASAL VE SEROLOJİK OLARAK İNCELENMESİ

Aykut ULUCAN[1], Hayati YÜKSEL[2], Seda YAKUT[2], Emre ŞAHİN[2], M. Bahaeddin DÖRTBUDAK[2]

1 Bingöl Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Bingöl, Türkiye, aulucan@bingol.edu.tr

2 Bingöl Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Bingöl, Türkiye, hyuksel@bingol.edu.tr / syakut@bingol.edu.tr / esahin@bingol.edu.tr / mbdortbudak@bingol.edu.tr /

Formaldehit (FA) organizmanın doğal yapısında da bulunan, sigara dumanı, kozmetik ürünler, boya, plastik, yapı malzemeleri, tekstil ve kâğıt gibi ürünler vasıtasıyla yaygın olarak maruz kalınan ve insanlar üzerinde akut ve kronik etkilere sahip olan bir maddedir. Araştırmalar, FA'in cilt, gözler, menstrual döngü, sinirler, karaciğer, üreme, sindirim ve solunum sistemi üzerine olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Hücre hasarı ve enfeksiyon gibi durumlarda serum konsantrasyonu %25'ten fazla artan önemli bir akut faz proteini olan Serum Amiloid A (SAA)'nın başlıca yapım yeri hepatositlerdir. Astaksantin (AST), karotenoidlerin ksantofil sınıfındandır ve karotenoidlere benzer özellikler taşır. AST'nin antioksidan ve anti-tümöral etkiler de dahil olmak üzere çok çeşitli biyolojik aktiviteler sergilediği gösterilmiştir. Bu çalışmada, 10 haftalık 250 g ağırlığında 32 adet Wistar albino ırkı erkek rat kullanılmıştır. Karaciğer dokularından hazırlanan preparatlar İHK olarak boyanıp değerlendirildi. Kan serumları ayrılarak ELISA kit vasıtasıyla serum SAA seviyeleri ölçüldü. Histopatolojik ve İHK boyamalar sonrasında incelenen karaciğer dokularında deneysel gruplar arasında farklılık gözlendi. Serum SAA seviyeleri arasında istatistiksel bir anlamlılık saptanmamıştır, ancak AST'in FA toksikasyonuna bağlı artan SAA düzeylerini azalttığı gözlenmiştir. FA'in ratlara uygulanması sonucu karaciğerde periportal ve periasiner alanda mononükleer hücre infiltrasyonu görülmüş olup, karaciğer dokusunda hasar meydana getirdiği (8) yapılan çalışmalarla ortaya konmuş olmasına rağmen, AST'in FA'in meydana getirdiği doku hasarına karşı nasıl bir etki sağlayabileceği hakkında herhangi bir çalışma daha önce yapılmamıştır. Çalışmamızda, FA'e bağlı karaciğer dokusunda meydana gelen histopatolojik değişiklikler ile serum SAA seviyelerinin, artan AST dozuna bağlı olarak azaldığı açıkça gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Astaksantin, Formaldehit,

techniques. J Clin Pathol 1998;51:506-11.

GESTASYONEL DİYABETTE BESLENME TEDAVİSİ

Havvanur TAŞKIN[1]

[1]Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, (htaskin@konya.edu.tr)

Gestasyonel diyabetin (GDM) tanımı yapılırken; "gestasyonel diyabet" ve "aşikar diyabet" tanımları ile ortaya çıkan diyabetin önceden diyabeti olandan ayrılması gerektiği belirtilmiştir. Artan ortalama anne yaşı ve ağırlığı nedeniyle GDM prevalansının zaman içinde artış eğiliminde olduğu bilinmekte olup, genellikle doğumdan sonra düzelse de tip 2 diyabet olarak da devam edebilmektedir. Diyabet tek başına riskli bir durumken gebeliğin eklenmesi hem anne hem bebek üzerinde yol açacağı gebelik komplikasyonları riskini de beraberinde artırmaktadır. Tedavide amaç morbidite ve mortaliteyi en aza indirmek için normale yakın bir metabolik kontrol sağlamaktır. Eğer yaşam tarzı değişiklikleri ile 1-2 hafta içinde glisemik hedefler sağlanamazsa farmakolojik tedavi başlanır. Eğitim, beslenme tedavisi, fiziksel aktivite, insülin ve/veya ilaç, diyabet tedavisinin birbirini tamamlayan parçalarını oluşturur.

Beslenme danışmanlığının 3 ana hedefi vardır: Anne ve bebek için gerekli olan besinleri sağlamak, glikoz düzeyini kontrol etmek, açlık ketozisini önlemek. İnsülin direnci, sabahları daha yüksektir ve öğün sonrası glukoz düzeyi direkt olarak öğünde tükettiğimiz karbonhidrat miktarına bağlıdır. Bu yüzden karbonhidrattan sağlanan enerjinin daha çok günün diğer öğünlerinde alınması önerilir. Küçük porsiyonlarda ve sık yemek, öğün sonrası glukoz piklerini azaltarak daha iyi bir doygunluk ve uyum sağlar. Gece açlık ketonemisini engellemek için yatmadan önce bir ara öğün verilmesi gerekebilir. Gestasyonel diyabetlinin enerji ve besin ögeleri hesaplaması yaş, boy ve gebelik haftası dikkate alınarak yapılır. Ayrıca, hazır ve işlenmiş yiyeceklerin fazla miktarlarda tüketilmesi fazla kilo alımına neden olabileceğinden bu durum insülin direncini artırabilir. Proteinler gebenin ve fetüsün ihtiyacını karşılama bakımından önemlidir ve gebeyi uzun süre tok tutar. Ana öğünlerin yanında ara öğün tüketilmesi öneriler arasında yer almalıdır. Öğünlerin zamanında ve önerilen miktarlarda tüketilmesi hipo ve hiperglisemiyi önler. GDM'li bireyin tıbbi beslenme tedavisi bir beslenme uzmanı tarafından düzenlenmelidir.

Anahtar Sözcükler: Gebe, Gestasyonel diyabet, Beslenme

RUHSAL BOZUKLUĞU OLAN HASTALARDA HASTALARIN TEDAVİYE UYUMLARI İLE SAĞLIK OKURYAZARLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Yrd.Doç.Dr. Meltem MERİÇ

Yakın Doğu Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Lefkoşa, KKTC

meltemcos@yahoo.com

Yrd.Doç.Dr. Gül ERGÜN

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi SBF, Hemşirelik Bölümü, Burdur,Türkiye

ilkem79@hotmail.com

Arş.Grv. Nazlı TURGUT

Yakın Doğu Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Lefkoşa, KKTC

nazliarifna@gmail.com

Tedaviye uyum, bireyin tıbbi veya sağlık tavsiyeleri ile uyumlu olarak ilaç alımı, diyet takibi veya yaşam tarzı değişiklikleri gibi davranışlarını kapsayan bir süreç olarak tanımlanmakta olup; hastanın hekimi tarafından kendisine önerilenleri yapması, yapmaması gerekenlerden kaçınmasıdır. Tedaviye uyum düzenli kontrolleri, tedavi planına uymayı, önerilen davranış değişikliklerini önemseyerek bunlara uygun davranmasını kapsamaktadır.

Ruhsal bozukluklarda tedaviye uyum; tanının konulup uygun tedaviye başlanılması kadar önemlidir. Tedaviye uyumsuzluk hastalık belirtilerinin alevlenmesi, yaşam kalitesinin düşmesi, işgücü kaybı ve hastaneye yatışların tekrarlamasına yol açabilmektedir. Hastanın tedaviye uyup uymaması birçok değişkene bağlıdır. Bunlar tedavinin karmaşıklığı, yan etkileri, kullanım süresi, ilaçların günlük yaşamına etkisi hakkında bilgi yetersizliği ya da verilen bilginin anlaşılmaması, sağlık personeli ile iletişim yetersizliği, damgalanma korkusu olarak sıralanabilir. Görüldüğü gibi bu nedenlerin çoğu müdahale edilebilir konular olup; iyi bir sağlık okuryazarlığı ile önlenebilir nedenlerdir.

Sağlık okuryazarlığı, sağlığı ile ilgili uygun bireysel karar vermek için gerekli sağlık bilgisi ve hizmetlerini elde

etme, anlama ve idrak etme kapasitesinin düzeyi olarak tanımlanmaktadır. Düşük sağlık okuryazarlığına sahip bireylerin daha fazla hastaneye yattıkları, acil servisten daha fazla yararlandıkları, daha az koruyucu sağlık hizmeti aldıkları, ilaçlarını düzgün olarak kullanmadıkları, sağlıkla ilgili iletilen mesajları iyi anlayamadıkları bildirilmektedir. Ruhsal bozukluklarda sağlık okuryazarlığının geliştirilmesinde sağlık personeli, hastaya bilgi aktarırken; bilgiyi anlayacağı şeklide, belki parçalara ayırarak, çizimler kullanarak vermeli ve verdiği bilgilerin hasta tarafından anlaşıldığına emin olmalıdır. Sadece tedavinin kullanım şekli, dozu gibi özelliklere odaklanmak yerine; tedavinin hasta tarafından algılanışı, günlük yaşamına etkileri gibi psikososyal konulara da önem verilmelidir.

Ruhsal bozukluklarda tedaviye uyumsuzluğun artmasına neden olacak, hastalardaki engel algısının azaltılması yönünde çalışmaların yapılması, sağlık okuryazarlığının bir boyutu olan medya ya da web tabanlı bilimsel, güvenilir kaynaklara ulaşmasında da destekleyici olunması gibi önlemler tedaviye uyumsuzluğun önlenmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: sağlık okuryazarlığı, tedaviye uyum, ruhsal hastalık

ANNE SÜTÜ İLE BESLENME

*Filiz ÇAĞLAYAN *Hakkı ÜN

**Öğrenci, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur/Türkiye.*

Anne sütü, yenidoğanın sağlıklı bir şekilde beslenme, büyüme ve gelişmelerini sağlamaya yarayan çok önemli bir canlı besindir. Doğumdan sonra ki ilk altı ay boyunca yenidoğanın beslenmesi için anne sütü tek başına yeterli olacaktır. Anne sütü ilk bir yıl içerisinde yenidoğanın organları büyüyüp gelişeceği için bu dönemde anne sütü en fayda sağlayıcı besin türü olarak kabul edilmektedir. Anne sütü besleyiciliğinin yanı sıra diğer gıda türlerine göre de temizlik ve ekonomiklik açısından en fayda sağlayan besin türüdür. Anne sütü, yenidoğan ile anne arasındaki duygusal bağı güçlendirir, yenidoğanın gelişimi için gerekli olan A vitamini ve esansiyel yağ asitlerince de zengindir. Diğer taraftan anne sütü fizyolojik sarılığın daha çabuk iyileşmesine ve demir eksikliği anemisini önlediği de bilinmektedir. Anne sütü ile birlikte yeterli ve dengeli besin alan ve doğumdan sonra ilk 6 ay yalnızca anne sütü işle beslenenlerin çocukluk çağında kanserlere daha az yakalanma, adölesan ve yetişkinlikte obeziteye ve diyabete ilk 6 ay sadece anne sütü ile beslenmeyip ek gıda alanlara oranla daha az yakalandıklarını belirten çalışmalar bulunmaktadır.

Bu derlemede anne sütünün tanımı, anne sütünün yapımı, dönemlere göre anne sütü, anne sütünün enerji ve besin öğeleri düzeylerini etkileyen faktörler, annenin beslenmesinin anne sütüne etkileri, gebelikte beslenmenin önemi, emzirme döneminde beslenmenin önemi, anne sütünün miktarının arttırılması, anne sütünün anne ve bebek için yararları, anne sütünün verilmediği durumlar, Türkiye' de anne sütü kullanımı ve başarılı emzirmede 10 adım gibi konularda farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anne sütü, Emzirme, Beslenme

MULTİPL SKLEROZLU HASTALARDA İKİLİ GÖREVİN DENGE ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ: PİLOT ÇALIŞMA

Hümeyra KİLOATAR, Eda Özge OKUR, Gülce KALLEM SEYYAR, Gamze KURT, Nilay YÜREKDELER ŞAHİN, Sibel CANBAZ KABAY

Hümeyra KİLOATAR

humeyra.kiloatar@dpu.edu.tr
Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü
Eda Özge OKUR
edaozge.kucuk@dpu.edu.tr
Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü
Gülce KALLEM SEYYAR
gulce.kallem@dpu.edu.tr
Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü
Gamze KURT
gamze.col@dpu.edu.tr
Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü
Nilay YÜREKDELER ŞAHİN
nilay.ysahin@dpu.edu.tr
Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü
Sibel CANBAZ KABAY
scanbazkabay@yahoo.com
Dumlupınar Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı

Denge bozukluğu ve kognitif etkilenim multipl sklerozlu (MS) hastalarda, yaygın görülen bozukluklar arasındadır. MS'te görülen denge bozukluklarının görsel, somatoduysal ve vestibüler bozuklukları içeren fizyolojik faktörlerden etkilendiği düşünülmektedir. Hastalarda ikili görevin de dengeyi olumsuz yönde etkileyebileceğine dair çalışmalar bulunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı MS'li hastalarda ikili görevin denge üzerine etkisinin incelenmesidir. Çalışmamıza Relapsing Remitting MS tanılı EDSS skor ortalaması 2.37 (1-3) olan 5 birey dahil edildi. Hastaların dengesi ayakta duruş sırasında farklı destek yüzeyine sahip pozisyonlarda gözler açık ve kapalı olarak değerlendirildi. İkinci görev olarak motor ve kognitif görev verildi. Motor görev olarak, hastanın kolları gövdeye bitişik dirsek 90 derece fleksiyonda olacak şekilde içinde 3 boş bardak olan bir tepsinin iki elle sabit pozisyonda düşürmeden tutması istendi. Kognitif görev olarak ise, rastgele iki basamaklı bir sayıdan birer birer geri sayması istendi. Hasta denge pozisyonunu 30 saniye koruduğunda test sonlandırıldı.

Hastaların yaş ortalaması 41.75±4.95 yıl iken beden kitle indeksi ortalaması 23.98±2.17kg/m^2'di. Ayaklar 10 cm aralıklı ve ayaklar bitişik, gözler açık ve kapalı olarak değerlendirildiğinde hastaların %80'i tek ve ikili görevi tamamladı. Sağ ayak 10 cm önde ve sağ tandem pozisyonda gözler açık iken hastaların %40'ı tek ve ikili görevi tamamladı. Sol ayak 10 cm önde ve sol tandem pozisyonda gözler açık iken hastaların %20'si tek ve ikili görevi tamamladı. Gözler kapalı bir ayağın önde olduğu (10cm ve tandem) pozisyonların hastaların en çok zorlandığı pozisyonlar olduğu görüldü.

MS hastalarında destek yüzeyinin azalması, görsel uyaranın ortadan kaldırılması ikili göreve bağlı dengeyi olumsuz yönde etkilemektedir. MS'li hastaların dengesel becerilerinin geliştirilmesinde rehabilitasyon programlarının içerisine ikili görev eğitimleri de dahil edilmelidir ve etkili bir program olabilmesi için destek yüzeyi, görsel uyaran gibi parametrelerde kademeli olarak değişiklikler yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Multipl Skleroz, İkili görev, Denge

HİRUDO VERBANA EPİDERMİSİNDEKİ GLUKOKONJUGATLARIN LEKTİN HİSTOKİMYASI İLE BELİRLENMESİ

Rabia BAYIR[1], Kenan CINAR[1], Pınar KAYMAZ[1], Mustafa ÖZTOP[2]

[1] *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü*

[2]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü*

rabiabayir@outlook.com

Hirudoterapi, son yıllarda başta plastik cerrahi olmak üzere, mikrocerrahi, kardiyoloji, jinekoloji, üroloji, travmatoloji, oftalmoloji gibi çeşitli kliniklerde apse, glokom, artrit, myasthenia gravis, tromboz, hematom, gangrene gidişin önlenmesi, dental tedavilerde ve damar hastalıklarında(arteriyoskleroz, diyabetik damar komplikasyonları, varisler, vd. kardiyovasküler hastalıklar) kullanılmaktadır. Bu türün epidermisinde bulunan bazı hücreler glikanlar, glikoproteinler ve sialik asit bakımından zengin bir mukus salgılamaktadır. Bu mukus salgısı derinin kurumasını önleme ve gaz alışverişi sağlamanın yanı sıra mikroorganizmalara karşı da koruma sağlar.

Bu çalışmada *hirudo verbana* türünün 5 farklı bölgesinin epidermisinde bulunan glikokonjugatların dağılımının Con A, PNA, DSA, HPA, WGA, SBA, UEA-I ve DBA lektinleri ile belirlenmesi amaçlandı.

Bu çalışmada 6 adet erişkin sülük kullanıldı. Sülükler öldürüldükten sonra 5 ayrı bölgeden (1. bölge: 1-20, 2. bölge: 21-40, 3. Bölge: 41-60, 4. bölge; 61-80, 5. Bölge: 81-102 segmentler arasi) alınan örnekler materyal olarak kullanıldı. Formalin solüsyonunda 24 saat tespit edildikten sonra rutin doku takibi yapıldı ve parafinde bloklandı. Alınan 4 µm kalınlığındaki kesitlere Con A, PNA, DSA, HPA, WGA, SBA, UEA-I ve DBA lektinleri uygulandı.

UEA-I ve DBA haric diğer lektinlere karşı 1. bölgede bulunan epitelde orta ve güçlü reaksiyon gözlendi. 2. ve 3. bölgede SBA, UEA-I ve DBA`ya karşı orta ve güçlü reaksiyon gözlenirken diğer lektinlere karşı güçlü ve çok güçlü reaksiyon saptandı. 4. ve 5. bölgede CON-A, PNA, WGA ve HPA`ya karşı güçlü ve çok güçlü reaksiyon tespit edilirken UEA-I`e karşı zayıf-orta yoğunlukta reaksiyon gözlendi. Bunun yanı sıra SBA ve DSA`ya

karşı 4. bölgede güçlü ve çok güçlü reaksiyon gözlenirken 5. bölgede orta ve güçlü reaksiyon tespit edildi. Lektin uygulaması sonucunda epidermiste bulunan bazı hücreler tarafından α-N-asetilgalaktozamin, β-1,4-N-asetilglukozamin, fukoz, galaktoz, glukoz ve mannoz üretilebildiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Hirudo verbana*, lektin, glikokonjugat, annelida, hirudoterapi.

SIĞIR FETUSLARINDA MANYETİK REZONANS GÖRÜNTÜLERİNİN REFERANS DEĞERLERİ

İftar GÜRBÜZ[1],Yasin DEMİRASLAN[1],Uğur TOPRAK[2],Özcan ÖZGEL[1]

[1] Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı, Burdur, TÜRKİYE

[2] Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Anabilim Dalı, Eskişehir, TÜRKİYE

Bu çalışmada ikinci trimester sığır fetuslarının kafatası, karın boşluğu, göğüs boşluğu ve pelvis boşluğunun Manyetik Rezonans (MR) ile görüntülenebileceği en iyi referans (frekans) değerlerinin elde edilmesi amaçlandı.

Çalışmada gelişim dönemleri ikinci trimesterda olan 10 adet sığır fetusu kullanıldı. Sığır fetusları Burdur İli ve çevresinde bulunan mezbahalardan temin edildi. Fetusların görüntüleri uterustan çıkarıldıktan 12 saat içerisinde 40 mm insan kafa coili olan 1.5 Tesla (Magnetom Vision Plus, Siemens Medical Solutions, Erlangen, Germany) Manyetik Rezonans (MR) Görüntüleme cihazı kullanılarak elde edildi. Sığır fetusları MR coiline dorso-ventral pozisyonda yerleştirildikten sonra vücut boşluklarının en iyi görüntüsü alınmaya çalışıldı.

Çalışmada fetusların kafatası, göğüs boşluğu, karın boşluğu ve pelvis boşluğunun görüntülendiği en iyi 1.5 Tesla MR sekanslarının parametre değerleri belirlendi. T2 ağırlıklı space sekansları ile alınan kafatasının sagittal görüntüleri için parametreler; TE:105 ms, TR:4560 ms, FoV: 111 x 170 / 189 x 384 mm, kesit kalınlığı: 2 mm olarak tespit edildi. T2 ağırlıklı space sekansları ile alınan karın boşluğu, göğüs boşluğu ve pelvis boşluğu görüntüleri için parametreler ise; TE:253 ms, TR:1500 ms, FoV: 350 x 350 mm/ 310p x 220s, kesit kalınlığı: 2 mm olarak tespit edildi.

Sonuç olarak biyomedikal çalışmalarda kullanılan ikinci trimesterdaki sığır fetuslarında kafatası, göğüs boşluğu, karın boşluğu ve pelvis boşluğunun en iyi MR görüntülerinin alındığı frekans değerleri elde edildi.

Anahtar Kelimeler: Fetus, Manyetik Rezonans, MR

HİRUDO VERBANA SİNDİRİM KANALI ÖRTÜ EPİTELİNDE BULUNAN GLİKOKONJUGATLARIN LEKTİN HİSTOKİMYASI İLE BELİRLENMESİ

Rabia BAYIR[1], Kenan CINAR[1], Pınar KAYMAZ[1], Mustafa ÖZTOP[2]

[1] Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü

[2]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü

rabiabayir@outlook.com

Hirudo verbana, kan emici ektoparazit olarak alternatif tip uygulamalarında kullanılmaktadır. Bu türün sindirim kanalı örtü epitelinde bulunan bazı hücrelerden hirudin, ghilanten, calin, glikanlar, glikoproteinler, sialik asit vd. materyaller bakımından zengin bir mukus salgılamaktadır. Bu mukus salgısı besinlerin uzun süre depolanmasını sağlamak dışında, besin yoluyla vücuda giren patojenlere ve virüslere karşı savunma mekanizmasında etkili olan maddeler de içermektedir.

Bu çalışmada daha önce beslenmemiş juvenil *Hirudo verbana* türünün 5 farklı bölgesinin epidermisinde bulunan glikokonjugatların dağılımının Con-A, PNA, DSA, HPA, WGA, SBA, UEA-I ve DBA lektinleri ile belirlenmesi amaçlandı.

Bu çalışmada 6 adet jüvenil sülük kullanıldı. Sülükler öldürüldükten sonra 5 ayrı bölgeden (1. bölge: 1-20, 2. bölge: 21-40, 3. Bölge: 41-60, 4. bölge; 61-80, 5. Bölge: 81-102 segmentler arası) alınan örnekler materyal olarak kullanıldı. Formalin solüsyonunda 24 saat tespit edildikten sonra rutin doku takibi yapıldı ve parafinde bloklandı. Alınan 4 µm kalınlığındaki kesitlere Con-A, PNA, DSA, HPA, WGA, SBA, UEA-I ve DBA lektinleri uygulandı.

WGA lektinine karşı tüm bölgelerin sitoplazmasında az ve orta yoğunlukta reaksiyon gözlendi.

DSA, SBA, UEA-I, PNA, HPA ve DBA lektinlerine karşı 1. bölgede reaksiyon gözlenmezken Con-A'ya karsı orta ve güçlü reaksiyon saptandı. 1. bölge hariç diğer bölgelerde ise PNA'ya karşı apikallerde az yoğunlukta reaksiyon tespit edildi. HPA'ya karşı ise sadece 3. bölgede çok az sayıda hücrede az ve orta reaksiyon gözlendi. Diğer bölgelerde WGA hariç herhangi bir lektine karşı reaksiyon gözlenmemiştir.

Lektin uygulamaları sonucunda sindirim kanalı örtü epitelinde bulunan bazı hücrelerin sialik asit, mannoz, galaktoz ve N-asetilgalaktozamin glikokonjugatlarını üretebildiği düşünülmüştür. Bu çalışmada kullanılan lektinler ve kullanılan materyalin jüvenil olduğu dikkate alındığında özellikle konak savunmasında görev alan glikokonjugatlar belirlenmiştir. Daha fazla lektin kullanılarak çeşitli fonksiyonlar üstlenen glikokonjugatların belirlenmesi mümkün olabilir.

Anahtar Kelimeler: *Hirudo verbana*, sindirim kanalı, lektin, glikokonjugat, Annelida, hirudoterapi.

ANATOMICAL AND MORPHOMETRICAL STUDIES ON STERNUM OF COMMON SWIFT (*APUS APUS*)

Yasin DEMIRASLAN[1],Omer Gurkan DILEK[1], Iftar GURBUZ[1]

[1] Department of Anatomy, Faculty of Veterinary Medicine, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, TURKEY

The common swift (Apus apus) is a medium-sized bird living in cities being in the order Apodiformes. The swifts' nearest relatives are thought to be the New World hummingbirds and the Southeast Asian treeswifts. The anatomical properties of the sternum are different in avian species, related to their species, habitat, and mainly flight capability.

In the study was aimed to determine anatomical and morphometrical features of sternum in common swift.

In this study was used a common swift which brought as dead to Animal Hospital of Veterinary Medicine Faculty of Mehmet Akif Ersoy University. The bird was carefully dissected. Thus, the sternum the bird was separated from local muscles and soft tissues. Finally, the sternum was photographed and results was obtained.

The sternum was comprised of three parts as corpus, carina and rostrum in the common swift. The body was roughly rectangular in shape. The caudal end of carina was nipping as compared to the wide cranial end. The width and height of the sternum was found as 22.7 and 13.2 mm, respectively.

The shape of sternum was conformed with literature. But the sternum of the common swift was pretty slim and the structure was cartilage. This fact is thought to be caused from flying for a long time. Although one bird was used in the study, we are thought to be contribute results to literature.

Keywords: Common Swift, Morphometry, Sternum

IONOPHORE ANTIBIOTICS: TOXICITY, MODE OF ACTION AND NEUROTOXIC ASPECT OF CARBOXYLIC IONOPHORES

Asım Kart[1], Ali Bilgili[2]

[1] Department of Pharmacology and Toxicology, Faculty of Veterinary Medicine, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, TURKEY

[2] Department of Pharmacology and Toxicology, Faculty of Veterinary Medicine, Ankara University, Ankara, TURKEY

Ionophores are antibiotics which are used as coccidiostat and growth promotant in veterinary practice. The ionophores make complexes with mono and divalent cation and facilitate the movement of metal ions by providing lipophilic channels thorough the hyrophobic lipid membranes. Use of ionophores is generally known to be safe and effective at the therapeutic doses in animal species. The most commonly used ionophores monensin, lasalocid and salinomicin are incorporated into the feed to prevent coccidiosis and increase feed efficiency in poultry and cattle, respectively. However, accidental overdose, misuse, mixing errors and accidental ingestion in non-target species could result in toxicity in a number of animal species. Horses, cattle, avian species, dogs, cats and rats are sensitive to ionophore toxicity. Toxic effects of ionophores are thought to be mediated by disrupting the normal ionic gradient of cells leading to mitochondrial damage, lack of cellular energy. A well-known toxic effect of ionophores is cardiac toxicity and muscle degeneration in suspected species. However, one less commonly known effect of ionophores is associated

with nervous system leading to the neuropathy which is manifested with myelin degeneration and ataxia. The general toxic aspect, mechanism of toxicity as well as neurotoxic effect of ionophores are reviewed in this study.

Keywords: Ionophores, antibiotics, neurotoxicity, lasolacid

ANTIMICROBIAL INGREDIENTS COMMONLY USED IN THE FOOD INDUSTRY

Tuba Büyüksırıt Bedir[1], Duygu Alp[1], Hakan Kuleaşan[1]

[1] Süleyman Demirel University, Engineering Faculty, Food Engineering Department

The main purpose of the used methods for storage foods, such as freezing, drying and the application of chemical preservatives, to prevent degradation in food by inhibiting microorganisms and its toxic effects. The same aim is achieved by killing microorganisms through heat treatments. The same result is achieved by killing microorganisms through heat treatments. However, some losses occur in sensory and nutritive values of foods in this application. In addition, the effects of toxins can not be eliminated. Therefore, the use of preservatives was needed.

There are many chemical compounds that inhibit the growth, development and activity of microorganisms or cause their deaths that cause deterioration in foods. These substances are prevented to microbiological degradation of foods by the addition of certain levels of harmless to human health. Protective substances in a broad sense; all kinds of compounds are added to foods to prevent microbial spoilage. Even substances such as salt, sugar and vinegar fall into this group of protective substances. Food industry should meet the demands of consumers. to be effective and to enter the competitive market. For this purpose, many preservatives uses to provide standard and to extend the shelf life of food. Benzoic Acids and Salts, p- Hydroxy Benzoic Acid Esters (Parabens), Acids and Salts, Formic Acids and Salts, Dimethyldicarbonate (DMDC, Velcorin), Nitinol, Boric Acid, Sulfur Dioxide and Sulphites, O-Phenylphenol, Diphenyl, Thiabendazole, Acetic Acid and Acetates, Lactic Acid, Carbon Dioxide, Nitrates and Nitrites, Ethylene Oxide and Propylene Oxide are the most widely used antimicrobials in the food industry.

Key words: Antimicrobial, Preservative, Chemical Compounds, Spoilage.

NURSING CARE IN ELDERLY PATIENT UNDERGOING TOTAL KNEE ARTHROPLASTY: CASE REPORT

Aysel GÜL, Sevil GÜLER DEMİR **

** Sakarya University Faculty of Health Sciences Nursing Department, Sakarya*

*** Gazi University Faculty of Health Sciences Nursing Department, Ankara*

Total knee arthroplasty (TKA) is a surgical procedure to reduce pain, improve knee function and quality of life in patients with severe pain and limited movement due to knee arthritis. Nowadays,TKA is one of the most frequently performed surgical procedures in elderly patients.Difficulties and complications that elderly orthopedic patients experience in fulfilling their activities of daily living(ADL) during pre- and postoperative period entail careful planning of nursing care, education and counselling services.In this case report, nursing care of an elderly patient undergoing TKA will be discussed.

Z.H. is a 68-year-old married woman.She applied to our hospital's Orthopedics and Traumatology Clinic with complaints of pain waking the patient from sleep and limitation of movement.Z.H was diagnosed with gonarthrosis.She has undergone TKA with combined spinal-epidural anesthesia on 14.03.2018. Nursing care,education and counselling have been provided to Z.H and its relatives since the admission to the clinic.To prevent complications and to ensure healing within the shortest time, nursing interventions for the prevention of acute pain,neurovascular evaluation,providing physical activity,establishing safe circulation,providing adequate nutrition and fluid intake,care of the operation area,self-care,effective management,venous thromboembolism and infection prevention were applied to the patient.While assessing her ADL at the discharge;Z.H. was half dependent on the dressing and walking;fully dependent on activities such as bathing, getting on vehicles, climbing stairs; completely independent on eating, going to the toilet,maintaining personal care,using the

phone,and taking her medications on time and at the correct doses.Patient and her relatives were interviewed in the preoperative and postoperative period,education,and counselling were provided by determining the difficulties that could be experienced in the home about pain management,mobilization,ADL and self-care requirements, and prevention of complications.

Nursing care, education, and counselling for elderly patients undergoing TKA are important for ensuring and maintaining the functional independence of patients,preventing the complications and increasing the quality of life.

Key words: Total knee arthroplasty, elderly patient, nursing care.

ASSESSMENT OF AN ACTIVE INGREDIENT OF ANTIDIABETIC DRUG, SITAGLIPTIN - METFORMIN COMBINATION, GENOTOXICITY IN HUMAN PERIPHERAL LYMPHOCYTES USING MICRONUCLEUS TEST

Deniz YUZBASIOGLU, Cemile ENGUZEL-ALPEREN, Fatma UNAL

Department of Biology, Genetic Toxicology Laboratory, Faculty of Science, Gazi University, Turkey

(deniz@gazi.edu.tr, cemileenguzel@gmail.com, funal@gazi.edu.tr)

Sitagliptin and Metformin are the active ingredients of antidiabetic drug which are used in the treatment of Diabetes mellitus.

In this study, the *in vitro* genotoxic effects of Sitagliptin-Metformin combination (Sit-Met) have been determined in human peripheral blood lymphocytes by using micronucleus (MN) test. The nuclear division index (NDI) was also calculated. In this study, a combination of Sit-Met at a ratio of 10: 1 was used. This ratio is used in the FDA reports for the anti-diabetic drugs used in combination with metformin and sitagliptin. Lymphocytes were cultured for 72 h at 37ºC. Cells were treated with 7.81, 15.62, 31.25, 62.50, 125 and 250 µg/mL concentrations of Sit-Met combination for 48 h. The MN test was carried out by adding cytochalasin B (final concentration of 5.2 µg/mL) after 44 h of the culture. A negative (distilled water) and a positive control (mitomycin-C, MMC, 0.20 µg/mL) were also used. This study was approved by the ethical committee of Gazi University, Faculty of Medicine (25.11.2013-211), performed in accordance with Declaration of Helsinki.

Sit-Met combination significantly increased the MN frequency only at the highest concentration (250 µg/mL) compared with the control. However, the NDI was not effected at this treatment. It is concluded that low concentrations of Sit-Met combination have not genotoxic effect on human lymphocytes *in vitro*. However, genotoxic potential of this combination should also be evaluated by using other genotoxicity assays.

Keywords: Sitagliptin-Metformin Combination, Genotoxicity, Micronucleus test

COULD SHORT PERIOD DICAMBA TREATMENT BE GENOTOXIC TO *ALLIUM CEPA* GERMINATED IN WATER?

Çiğdem Alev Özel[1*], Ece Avuloğlu Yılmaz[2,3], Esra Erikel[2], Fatma Ünal[2], Semra Mirici[1], Deniz Yüzbaşıoğlu[2]

[1]Gazi University, Faculty of Gazi Education, Department of Biology Education, Ankara, Turkey*

[2]Gazi University, Science Faculty, Department of Biology, Ankara, Turkey

[3]Present address: Amasya University, Science and Art Faculty, Department of Biology, Amasya, Turkey

cigdemozel@gazi.edu.tr, eceavuloglu@hotmail.com, esraerikel@gmail.com, funal@gazi.edu.tr, semramirici@gazi.edu.tr, deniz@gazi.edu.tr)

Dicamba (3,6-dichloro-2-methoxybenzoic acid), a synthetic auxin, is used *in vitro* to induce callus induction and tissue and organ differentiation. However, if used at higher concentrations it may result in uncontrolled growth, may lead to metabolic imbalanced changes in plants and hence are used as an herbicide. to evaluate genotoxic potential of Dicamba in *Allium cepa* root tip cells by using comet assay.

15-20 mm diameter bulblets of *A. cepa* L. were used. Onion roots were treated with active ingredients of Dicamba, 0.67, 1.34, 2.01, 2.68, 3.35, 4.02 and 8.04 mg/L, for 24 hours. A control was also planted using untreated roots in distilled water. For each concentration, 25 cells were examined using a fluorescence microscope

using specialized Image Analysis System (Comet Assay IV", Perceptive Instruments Ltd., UK).

Dicamba significantly increased the DNA damage at the two highest concentrations (4.02 and 8.04 mg/L) in terms of tail intensity and at only 4.02 mg/L concentration in terms of tail moment compared to control group.

These results show that Dicamba induced DNA damage especially at the highest concentrations on root tips of *Allium cepa*. This result show that Dicamba may have mutagenic potential at high concentrations in *A. cepa* root tip cells.

Keywords: Dicamba, *Allium cepa*, Comet assay, DNA damage, Genotoxic effect

Acknowledgments: The authors would like to thank the Gazi University Research Fund for financial support under Grant No. 04/2016-03

YARASALAR VE ZOONOZ HASTALIKLAR

Şima ŞAHİNDURAN, Reyda KIYICI, Metin Koray ALBAY, Mehmet Çağrı KARAKURUM

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Burdur-Türkiye

Yarasalar (Chiroptera), uçma yeteneği olan ve kanatlarını çırparak gerçek anlamda uçan tek memelilerdir. Dokuzyüzseksen türü olduğu bilinmekte ve her iki yarım kürenin tropikal bölgelerinde yaşarlar. Amerika'da Teksas eyaletinde olan dünyanın en büyük mağarasında 20 milyondan fazla yarasa yaşamakta ve bu yarasalar bir gecede 200 ton civarında böcek tüketmektedirler. Yarasaların ısırmaları direkt olarak insanda zararlı bir etki bırakmamakla birlikte, paraziter ve özellikle viral hastalıklar gibi ciddi enfeksiyonların bulaşmalarına neden olabilirler.

Yarasalar tarafından taşınan zoonoz karekterde yaklaşık 60 virüs türünün neden olduğu hastalık rapor edilmiştir. Bu virüslerin en önemlileri Lyssavirüs (kuduz) ve Henipa virüstür. Son çalışmalar, Pteropodidae, Molossidae, Phyllostomidae, Vespertilionidae ailelerine ait yarasa türleri insan patojenleri ile ilişkilendirildiğini göstermektedir. Araştırmalar sonucunda Hendra ve Morbilli virüs gibi ensefalite neden zoonoz virüslerin, Megachiroptera, Pteropus, Chiroptera türü meyve yarasaların aracılığı ile yayıldığı bildirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Yarasa, zoonoz hastalıklar

BATS AND ZOONOTIC DISEASES

Şima ŞAHİNDURAN, Reyda KIYICI, , Metin Koray ALBAY, Mehmet Çağrı KARAKURUM

Department of Internel Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur-Turkey

Squatters (Chiroptera) are the only mammals that have the ability to fly and fly in their true sense, flapping their wings. It is known that there are nine hundred eighty species and they live in both halves of tropical regions. In America's largest state of Texas, there are more than 20 million bats living and consuming around 200 tons of bugs in one night.

The bites of the wounds may not directly cause harm to the human body, but may cause transmission of serious infections such as parasitic and especially viral diseases. Zoonosis carried by the wounds has been reported to cause about 60 virus strains in the character. The most important of these viruses are Lyssavirus (rabies) and Henipa virus. Recent studies indicate that bat species belonging to Pteropodidae, Molossidae, Phyllostomidae, and Vespertilionidae families are associated with human pathogens. Investigations have reported that encephalitis-causing zoonotic viruses, such as Hendra and Morbia virus, spread through the fruit sores of Megacharoptera, Pteropus, Chiroptera.

Key words: Bat, zoonotic diseases

LYME DISEASE

Mehmet Çağrı KARAKURUM, Şima ŞAHİNDURAN, Reyda KIYICI

Department of Internel Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur-Turkey

Lyme disease is a zoonotic disease transmitted by ticks in Ixoides-genus and caused by a spirochete named Borrelia burgderferi. The disease was first seen in children in Lyme village in the United States. At first, the disease was thought to be juvenile rheumatoid arthritis, but the observation of the epidemy it was called Lyme arthritis. Later, multisystemic forms of the disease were

also seen. The ticks take spirochete from mice and then continue their lives on animals such as mice, birds or other mammal animals Infection is more common, especially in the summer months, starting from the spring months to the autumn months when the ticks are active. People are infected via tick bite usually found in rural areas. The incubation period is variable and is between 3-32 days. First itchy, painless and profusely raised lesion that starts and spreads from the bite site of the tick. Then systemic findings develop. Clinical findings of the disease are evaluated in two groups; early disease and late disease.

Erythema migrans, a skin lesion unique to early stage disease is valuable in the diagnosis. It is important to serologically demonstrate the IgG antibodies against Borrelia burgdorferi and DNA from Borrelia burgdorferi in the synovial fluid by PCR.

With the presence of I. ricinus in many regions in our country, the first case of Lyme disease in our country has been reported after 1990. Studies on the epidemiology of the disease in our country and its role in infectious infection are continuing.

Key words: Lyme disease, tick, zoonosis

CAT SCRATCH DISEASE

Mehmet Çağrı KARAKURUM, Şima ŞAHİNDURAN, Reyda KIYICI

Department of Internel Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur-Turkey

Cat Scratch Disease (CDS) is an infectious disease caused by a gram-negative bacillus Bartonella henselae characterized by chronic inflammation of the lymph nodes especially in children. Recently, bacteria such as *Bartonella quinata* and *Afibia felis* also have been diagnosed as the cause of the disease. Disease is more likely to be seen in patients with organ transplantation, immunocompromised patients and those receiving cancer treatment. The role of fleas (Ctenocephalides felis) in epizootiology of the disease is very important. There are abundant agents in the feces of fleas sucking infected cats. The nails and teeth of infected pets are also contaminating with the stool during itching and licking, and are thus carrying the agent. The disease develops after biting or scraping by the cat and causes limited lymphadenopathy. Within about 2 weeks after infection, the lesion is occurred and a small abscess forms. After 1 to 8 weeks, swelling occurs in the lymph nodes near the affected area. Particularly local lymphadenitis develops in the lymph nodes around the head and neck. Classic findings are lymphadenopathy at the bite site however clinical features such as encephalitis, unexplained fever, granulomatous conjunctivitis neuroretinitis, atypical pneumonia and thrombocytopenic purpura and hepatosplenic involvement may occur rarely. In many cases, the diagnosis is made by a combination of anamnesis, clinical, epidemiological, serological and histological findings. In recent years, the detection of specific DNA fragments of B. henselae by the polymerase chain reaction (PCR) has gained importance in the specific diagnosis. No vaccine is available. Particularly, hands should be washed after contact with cats with flea. It is necessary to give importance to fight against fleas in the cats.

Keywords: Cat Scratch Disease, lymphadenitis, zoonosis

PROPHYLAXIS OF DISEASES ORIGINATED FROM PETS

Metin Koray ALBAY, Şima ŞAHİNDURAN, Mehmet Çağrı KARAKURUM, Reyda KIYICI

Department of Internel Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur-Turkey

Cats and dogs that increase the quality of life of people or guide the way of life lead to disease transmission by transferring many pathogens to the people they live with and also to other animals. Antizoonotic strategies for cats or dogs circulating at home, on the streets, in sheltered farms, in rural areas, in villages and in the mountains should be evaluated separately. Animal owners, veterinarians, shepherds, carers, butchers, especially people on the streets and in the parks are at different levels of risk. Prophylaxis is crucial in the protection of these zoonotic diseases, sometimes taking simple strategic measures with hygienic precautions and sometimes taking serious strategic measures by the country or even the countries.

Attention to food hygiene, handwashing, internal and external parasite fighting, disinfection, vaccination, effective treatment and measures to be taken in contact with wildlife are critical for controlling zoonotic diseases. Increasing population, regional climate changes, improved travel conditions, economic reasons, regional migration or battles are important factors that make the prophylactic struggle difficult. Prevention and control of zoonotic diseases for public and pet health is an important common task of all health workers, especially veterinarians and medical doctors.

Keywords: Pet, Zoonosis, Prophylaxis

USE OF SNAKE VENOM IN HEALTH

Şima ŞAHİNDURAN, Reyda KIYICI, , Mehmet Çağrı KARAKURUM

Department of Internel Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur-Turkey

Serve 90-95% of different proteins in snake venom. In addition, it is also possible to use serotonergic agents such as snake venom disintegrins, myotoxins, cysteine rich secretion proteins, lectins, serine proteases, metalloproteases, phospholipase and L-aminoacid oxidases, hyaluronidase, phosphodiesterase, phosphatase, 5-nucleotidase, nuclease, acetylcholinesterase, peptides: nucleotides, free lipids, metal ions are rich in terms of materials.

Snake venom is divided into two as physiologically neurotoxins and hemolytic toxins. Neurotoxins destroy nerve endings to skeletal muscles. They cause significant disturbances especially in the muscles that play a role in breathing with the respiratory center in the brain (especially at the diaphragm). Respiratory arrest can occur in severe cases. Hemolytic toxins damage the circulatory system and destroy erythrocytes. They cause blood vessels to destroy endothelial cells and cause blood to leak out of the blood vessel. In addition, the blood coagulation of the anticoagulant effect is minimized.

Snake venom containing a large number of proteins and peptides is used in the manufacture of medicines with antithrombotic, antitumor, analgesic, antiinflammatory and many other effects.

Today, snake venoms have a wide range of uses. Examples include cosmetic products, antithrombotic drug-making, and antimicrobials.

Key Words: Snake venom, health

MAGGOT

Reyda KIYICI, Şima ŞAHİNDURAN, Mehmet Çağrı KARAKURUM, Metin Koray ALBAY

Department of Internel Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur-Turkey

Maggot Therapy (Larval Therapy) is used to treat infected skin wounds of larvae of the flies (Lucilia sericata), which have the ability to remove dead tissue and inflammation without harming living tissue. The most important feature of the larvae of Lucilia sericata, called green meat sickle, which has an important place in medicine, forensic medicine and veterinary fields, only necrotic tissues feed, epithelial and antibacterial properties. Maggot debridement therapy (MDT) is a method of treating suppurative skin infections with the first and second instar larvae of the Lucilia sericata sieve. Today, this treatment approach is used in more than 30 countries around the world. Over the past 20 years, more than 60,000 patients have been reported to have been treated in this way at the 2000 health facility. Produced sterilized larvae are applied by putting them directly on the wound or by restricting them to tea-bag-like structures. Hemorrhagic, neuropathic, mastoiditis, paraplegia, policytemia, osteomyelitis, cellulitis, necrotizing, irritable, swollen, gangrenous wounds, wounds that do not respond to antibiotic treatment for months in deep wounds where access to antibacterial medicines is limited, , thalassemia, burns, gangrene, and abscess treatments.

It has been reported that during the treatment, the wound is debride and disinfected, a new healthy touch develops from underneath and tissue oxygenation, and necrotic tissue-induced bad smell decreases significantly. During treatment, they may experience pain, itching, irritation and high fever, all of which disappear after the larvae are removed. In addition, the use of non-sterile maggot can lead to sepsis. MDT in 1996 and Israel in 2002, has also

been applied for the first time in Turkey. Worldwide studies indicate that MDT is effective in the treatment of wounds that do not respond to conventional treatments and surgical interventions, such as urea, allantoin, calcium carbonate, and trypsin, chemotripsin, leucinaminopeptidase, carboxypeptidase A and B, serine protease and collagenase , it has been reported that the necrotized tissues will be removed from the environment and the treatment of the wounds in a short time like an average month can be provided.

Key Words: Lucilia sericata, maggot debridement therapy, treatmen

TULAREMIA

Reyda KIYICI, Şima ŞAHİNDURAN, Mehmet Çağrı KARAKURUM

Department of Internel Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur-Turkey

Tularemia was first described by McCoy in 1911 as a plague-like epidemic of squirrels in the Tulare region of California. Edward Francis became the first person to define disease in people.Tularemia is a zoonotic infectious disease seen in the northern hemisphere, which is the causative agent of Francisella tularensis, a Gram negative coccobacillus. F. tularensis is a bacterium that can survive for weeks in cold and humid environments. It is unstable to sunlight and high temperature and can not survive in chlorinated waters. The disease can be transmitted directly and indirectly. It can cause outbreaks when taken orally. Especially laborers, farmers, veterinarians and hunters are at greater risk of tularemia, which is known to be mostly infected with water. It grows on F. tularensis medium at 2-5 days at 35 ºC. Serological test methods are usually used for diagnosis. Early methods such as PCR, immunofluorescence staining and direct antigen detection can also be used. Clinical findings vary due to reasons such as immunological resistance of the patient, grade of systemic involvement, virulence of bacterin. The most common clinical form of tularemine is ulceroglandular form, which appears as a painless ulcer adjacent to a cutaneous lesion accompanied by regional lymphadenitis. Other clinical forms have been reported as glandular, schwannoglandular, oropharyngeal, respiratory, and typhoidal. Especially in the endemic regions, tularemia should be remembered in the exudative tonsillitis differential marker, and it should be remembered that various secondary skin lesions may be seen in its course.In endemic regions in the world, Canada, Mexico, the former Soviet Union countries, Tunisia, Turkey, Israel, Iran, China and Japan, countries that are considered to be among them. The first report of disease in our country was in 1936 and notifications were passed over the years. According to the reports made between 2005 and 2012, the month in which the disease was reported the most was March. Since 2005, Tularemi has been on the List of Forbidden Cases of the C Group in the Infectious Diseases Notification and Notification System. In addition tularemia is an effect that is considered "dangerous" in terms of bioterrorism. When evaluated from the point of view of public health, it is recommended to spread the methods of prevention of disease among the society, the risk groups and the health professionals.

Key Words: Tularemia, disease, public health, zoonotic

GENÇLERDE KARDİYOVASKÜLER HASTALIK RİSKLERİNİ AZALTMADA HEMŞİRENİN ROLÜ

Nurdan ŞAHİN[1], Berna AKAY[1], Diler AYDIN[2]

Öğr. Gör., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Doç. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Email: nsahin@bandirma.edu.tr , bernasagit@yahoo.com, dileraydin@gmail.com,

Dünya Sağlık Örgütü, yılda yaklaşık 17 milyon kişinin kardiyovasküler hastalıklara bağlı nedenlerden dolayı yaşamını kaybettiğini bildirmiştir. Türk erişkinlerin kardiyovasküler risk faktörlerini inceleyen TEKHARF çalışmasının sonuçlarına göre, ülkemizde yaklaşık 3.5 milyon koroner kalp hastasının olduğu, yılda 210.000 kişinin koroner kalp hastalığı nedeniyle öldüğü belirlenmiş olup her yıl bu sayının %4 artacağı öngörülmüştür. Adölesan dönemden itibaren bireylerin sağlıklı yaşam ve riskli davranışları, yetişkinlik dönemindeki kardiyovasküler hastalıkların temelini oluşturmaktadır.

Bu derlemenin amacı, gençlerin kardiyovasküler hastalık risklerini azaltmada hemşirelerin rollerini değerlendirmektir. Ulusal ve uluslararası veri tabanlarında 'Genç', 'Kardiyovasküler Hastalıklar', 'Risk', 'Hemşire' anahtar kelimeleri ile tam metnine ulaşılabilen, son on yılda yayınlanmış çalışmalar ve sistematik derlemeler incelendi. İdeal kardiyovasküler sağlık; aşikâr KVH'ın olmaması ile birlikte sigara içmemek, sağlıklı beslenme düzeninin olması, yeterli fiziksel aktivite yapmak, normal kiloda olmak ve total kolesterol, kan basıncı, ilaç tedavisi olmadan açlık kan glikozunun normal seviyelerde olması olarak tanımlanmaktadır. Amerikan Kalp Birliği'nin Kalp Hastalıkları ve İnme 2017 Kılavuzunda sağlık davranışlarını geliştirmeye yönelik kanıta dayalı uygulamalar içerisinde; ulaşılması olası belirgin hedefler koyma, kendi kendine izlem, hastane dışı izlemler, öz etkililiğin geliştirilmesi, motivasyonel görüşmeler, eğitim yer almaktadır. Tüm bu uygulamaların hemşireler liderliğinde yürütülmesi sonucu pek çok çalışmada olumlu sonuçlar elde edilmiştir.

Hemşireler eğitici ve danışmanlık rollerini kullanarak, kardiyovasküler hastalık risklerini etkileyen yaşam biçimi davranışlarını saptamak, erken tanıyı sağlamak, sigarayı bırakma, fiziksel aktiviteyi artırma ve sağlıklı beslenme davranışı kazandırmaya yönelik dikkati çekmelidir. Diğer kuruluşlarla da işbirliği sağlayarak gençlerin sağlıklı, uyumlu, başarılı ve mutlu bir yaşam sürdürmelerinde hemşirelere önemli roller düşmektedir.

Anahtar Sözcükler: Genç, Hemşire, Kardiyovasküler hastalıklar, Risk

MEME KANSERİNDE REPRODÜKTİF FAKTÖRLERİN ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME

Cahide ÇEVİK, Özlem ÖRSAL

Dünyada kadınlarda görülen kanser türleri incelendiğinde meme kanseri ilk sırada yer almaktadır. Meme kanserinin ortaya çıkmasında rolü olduğu düşünülen birçok risk faktörü tanımlanmıştır. Bu faktörler reprodüktif öykü, aile öyküsü, genetik ve çevresel faktörler olarak ifade edilmektedir. İlk doğum yapma yaşı, doğum sayısı, ilk menarş yaşı, menopoz yaşı, emzirme gibi faktörler reprodüktif faktörler içerisinde ele alınmaktadır.

Bu çalışma, reprodüktif faktörler ile meme kanseri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için 2011-2016 yılları arasında yapılmış yeni araştırmaların sistematik olarak incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma, konuyla ilgili yayınların geriye dönük olarak taranması şeklinde gerçekleştirilen bir sistematik derleme çalışmasıdır. Bu amaçla pubmed, science direct ve scopus arama motorlarında "age at of first birth, parity, breastfeeding, menarche, reproductive, breast cancer" anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Literatür taraması sonucunda konu ile doğrudan ilişkili olan ve tam metnine ulaşılan 31 yayın incelenerek çalışma kapsamına alınmıştır.Bu sistematik derleme sonunda erken menarşın meme kanseri açısından bir risk olduğu belirlendi. İlk doğumu geç yaşlarda yapma ile meme kanseri riskinin arttığı bulundu. Gebelik sayısının artması ile birlikte meme kanseri riskinin azaldığı ve emzirmenin koruyucu olduğu tespit edildi.Sonuç olarak; son yıllarda yapılmış çalışmalara bakılarak geç menarş, erken yaşlarda doğum yapma, çocuk sayısının fazla olması, emzirme, erken yaşlarda menopoza girmenin meme kanseri riskini azaltabileceği sonucuna varılabilir. Ancak çalışmaların sonucuna göre bu risk faktörlerine yönelik ortak bir yaş, sayı ve süre tanımlamasının yapılamayacağını düşünüyoruz. Ayrıca meme kanserinde reprodüktif faktörlerinin etkisini daha net açıklığa kavuşturmak için bulguların daha fazla çalışma ile yapılan meta-analiz sonuçlarına dayandırılması gerektiği kaanatindeyiz.

Anahtar kelimeler; Meme kanseri, reprodüktif, menarş, ilk doğum yapma yaşı, doğurganlık

BESLENME VE DİYETETİK ÖĞRENCİLERİNİN HELAL GIDA FARKINDALIĞI VE TUTUMU

Seda KAYA[1], Aybike Gizem KAYACAN[1,2], Caner ÖZYILDIRIM[1,3], Pınar SÖKÜLMEZ KAYA[1,4]

[1]*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü*

[2]*aybikegizemkayacan@hotmail.com*
[3]*canerozyildirim@hotmail.com*
[4]*pinar.sokulmez@omu.edu.tr*

Tüketicilerin satın alma kararında etkili kültürel faktörler arasında yer alan etmenlerden biri dini inançlardır. Helal gıda, gıdaların üretiminden tüketimine kadarki süreçte uygulanan bütün işlemlerin İslami kurallara göre gerçekleştirildiği gıdalardır.

Beslenme ve Diyetetik öğrencilerinin helal gıda farkındalığını ve tutumlarını saptamaktır.

OMÜ Beslenme ve Diyetetik bölümündeki %39'u birinci, %27,7'si ikinci, %31,3'ü üçüncü, %2,1'i dördüncü sınıf öğrencisi (32 erkek, 163 kadın); 195 öğrenciye Kasım 2017'de demografik bilgilerini, helal gıda hakkındaki tutumlarını, helal sertifikalı ürün tüketimine etki eden faktörleri saptamaya yönelik anket formu uygulanmıştır. Verilerin analizi SPSS 24.0 programında değerlendirilmiş olup betimsel istatistikler ve frekans dağılımı kullanılarak yapılmıştır.

Öğrencilerin %94,6'sı helal sertifikasını duymuş; %60'ı helal logosu olan ürünleri helal gıda olarak tanımlamış, %29,8'i bilinen Türk markalı ürünlerin helal gıda standartlarına uymadığını belirtmiştir. Helal gıdayı %34,5'i İslam dininin gereklerine göre üretilmiş, %31,6'sı domuz eti veya türevi olmayan, %25,4'ü içinde alkol olmayan, %8,5'i Müslüman kişiler tarafından üretilen gıda olarak tanımlamıştır. Helal sertifikalı ürünleri, öğrencilerden %43,1'i temiz, %38,5'i sağlıklı, %19,5'i yerli olduğunu belirtirken %6,2'si güvenilir olmadığı, %10,9'u da kalitesiz gıdalar olduğunu belirtmiştir. Helal gıda tüketimini etkileyen faktörler sırasıyla din (%51,8), helal gıda tüketimi konusunda titiz olmak, aile, arkadaş-çevre, sağlıklı bulma, medya ve reklam gelmektedir. Öğrencilerin %42,1'i daima helal sertifikalı ürün tükettiğini, %22,1'i indirime girdiğinde aldığını, %10,8'i orijinal helal logosuyla sahte logoyu ayırt edebileceğini belirtmiştir.

Çalışmamızla benzer olarak Kahramanmaraş'ta 383 tüketiciye yapılan çalışmada tüketicilerin %76'sı helal gıda hakkında bilgi sahibi iken %27,9'unun satın aldıkları ürünlerin helal gıda sertifikalı olmasına dikkat ettiklerini belirtmiştir. Tüketicilerin helal sertifikalı ürünler hakkında farkındalıkları olmasına rağmen fiyatı alım durumlarını etkilemektedir. Daha fazla sayıda tüketiciyle yapılacak çalışmaların helal gıda üretici ve tüketicilerine ışık tutabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Helal gıda üretimi, Helal gıda tüketimi, Helal sertifikası

LIQUID CHROMATOGRAPHIC BEHAVIOUR AND DETERMINATION OF PHENYTOIN

Abdullah Cengiz*, İkbal Demet Nane*, Zehra Üstün*, İlkay Konçe*,

Ebru Çubuk Demiralay*

**Suleyman Demirel University, Faculty of Arts and Science, Department of Chemistry, Isparta, Turkey*
Authors e-mails:abdullahcengiz@gmail.com, ikbaldemetunlu@hotmail.com, zehra_ustun@hotmail.com, ilkaykonce@hotmail.com, ebrucubuk@sdu.edu.tr

Phenytoin is a hydantoin derivative and a non-sedative antiepileptic agent with anticonvulsant activity. That is widely used in the clinic fort he treatment of epilepsy also which is an anti-arrythmic and a muscle relaxant. Literature review shows that phenytoin can be determined by reversed phase liquid chromatography (RPLC) method and either alone or in combination with other drugs in pharmaceutical formulation or in biological fluids. However, no references have been found for optimization study using chromatographic behaviour of phenytoin in pharmaceutical formulation. The difference of this study, combined effect of acetonitrile content and pH of the mobile phase on the retention behavior of phenytoin was used. The developed method was succesfully applied to determination of commercial parmaceutical forms.

The aim of this study was to identify the influence of RPLC conditions on the separation and the retention factor of phenytoin based on a relationship between mobile phase pH and retention factors (1<k<10). The column used was Kinetex EVO Core Shell C18 (150x4,6

mm I.D., 5µm) with flow rate of 1 mL min^{-1} using UV visible detector for phenytoin at 215 nm. The described method was linear over a concentration range of 10-40 µg mL^{-1} for the assay of phenytoin. Rivastigmin was used as internal standard (IS) in the experiment. The limit of detection (LOD) and limit of quantification (LOQ) values for studied compound were found to be 1.211 and 3.669 µg mL^{-1} respectively. The results obtained showed a good agreement with the declared content. Mean of recovery values for phenytoin were 98.477%. The results of the study showed that the proposed RPLC method is useful for the routine determination of phenytoin and in its pharmaceutical dosage form.

Keywords: Phenytoin, RPLC, antiepileptic, chromatographic behaviour, method validation

RİSK ALTINDAKİ SIĞINMACI ÇOCUKLARA MAHREMİYET EĞİTİMİ

Beraat AKPINAR

Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksek Okulu Sosyal Hizmetler Bölümü

beraatakpinar@gmail.com

Genel anlamda dünyada, özelde de Türkiye'de çocuğun cinsel istismarı öteden beri bir problem olarak dikkat çekmektedir. Sosyal hizmet alanında da sıklıkla karşılaşılan cinsel istismar olgularına karşı güçlendirme yaklaşımıyla risk altındaki grupların güçlendirilmesi, gelecekte ortaya çıkabilecek problemlerin önünü almak ve risk altındaki grubu korumak adına son derece önemli kimi zaman da hayatidir. Bu çalışmada, ülkemizde korumasız ve güç koşullar altında hayatlarını sürdürmekte olan ilköğretim çağındaki Suriyeli çocuklara yönelik "mahremiyet eğitimi" verilmiş, bu sayede bilinçlenmeleri ve kendilerini istismara karşı korumaları ve ilerleyen süreçte sosyal hizmetin mağdur müracaatçısı olma riskinin azaltılması hedeflenmiştir.

Türkiye'deki Suriyeli çocukların mahremiyet eğitimine ihtiyaç duyduğu, azımsanamayacak kadar çok cinsel istismar vakalarının patlak verdiği bir zaman diliminden geçmekteyiz. Bu sebeple risk altındaki sığınmacı çocukların eğitilip farkındalıklarının arttırılması ve güçlendirilmesi cinsel istismara maruz kalma risklerin azaltılması mezzo boyutta amaçlanmıştır.

Suriyeli çocuklara yönelik mahremiyet eğitimi Konya/Karatay'da MEB'e bağlı bir Geçici Eğitim Merkezinde (İzzet Bey İlkokulu) yapılmıştır. Eğitime toplamda 70 Suriyeli çocuk katılmış, bu gruplar kız ve erkek olarak ayrılmış ve konunun hassasiyetinden ötürü erkek öğrencilere erkek eğitmen, kız öğrencilere kadın eğitmen kendi anadillerinde (Arapça) eğitim vermiştir.

Eğitim sırasında Suriyeli öğrencilerin konu hakkında son derece bilgisiz ve savunmasız olduğu görülmüştür. Eğitimin başında beden hareketleriyle çocukların kendini kapattığını daha sonra konunun ilgilerini çekmesiyle büyük bir dikkatle eğitmeni dinledikleri, eğitim sırasında da merak ettikleri konuları sordukları ve eğitmeni teyit edici geribildirimlerde bulundukları gözlemlenmiştir. Hedef kitlenin cinsiyete göre ayrılmış olması güven ortamını oluşturmuş ve öğrencilerin karşı cinsten utanıp geri bildirimlerde bulunmamasının önüne geçilmiştir.

Negatif ayrımcılığa, sosyal dışlanmaya maruz kalan ve kimi zaman sosyal hizmetin de müracaatçısı olabilen sığınmacı çocuklara yapılan mahremiyet eğitiminin sonucunda, çocukların mahremiyet ve cinsel istismar konularında bilgi sahibi oldukları, hangi sevmenin doğru sevmek olduğu, kimlerin nasıl dokunabileceği, özel sınırların neler olduğu, mahremiyet için nelere dikkat edilmesi gerektiği, sözlü istismarın ne olduğu, "hayır" deme hakkının ne demek olduğu, istismar durumunda nelerin yapılması gerektiği/nelerin yapılabileceği konularında bilgi sahibi oldukları, güçlendikleri gözlenmiştir. Suç türlerine göre dağılımda cinsel suçların yüksek oluşu göz önüne alındığında; mahremiyet eğitimlerinin hem ilkokul düzeyindeki tüm sığınmacı çocuklar için hem de ilköğretim eğitimi alan tüm çocuklar için verilmesi, çocukları cinsel istismarın risklerinden korumak ve ruh sağlığına yönelik tehditleri azaltmak adına doğru ve yerinde bir eğitim olacağı düşünülmektedi

Beraat AKPINAR[1]

LACK OF ASSOCIATION BETWEEN MTR A2756G GENE POLYMORPHISM AND MULTIPLE SCLEROSIS

Suat Cakina[1], Ozgul Ocak[2], Adile Ozkan[2], Selma Yücel[2], Handan Isın Ozısık Karaman[2]

[1]Canakkale Onsekiz Mart University, Health Service Vocational College, Çanakkale-Turkey

[2]Canakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Medicine, Department of Neurology, Çanakkale-Turkey

suatcakina@comu.edu.tr

Multiple sclerosis (MS) is a chronic autoimmune disease of the central nervous system (CNS). Epidemiological studies implicate that genetic and environmental factors interplay major roles in the etiology of MS. Several investigators have reported elevated plasma homocysteine and reduced folate and B vitamin levels in MS. The aim of this study was to investigate the association between functional polymorphisms of the MTR A2756G gene with MS. MTR is the enzyme that synthesizes methionine from Hcy by transferring methyl and consists of 1265 amino acids. This polymorphism decreases enzyme activity as the VitB12 cofactor regulates its reactivation and role in methylation. 80 MS patients and 80 healthy control subjects were included in the present study. PCR-RFLP methods were used to genotype MTR at position 2756. There was no differences in MTR (A2756G) genotype distribution between control group and multiple sclerosis patients (p>0.05). Results from this study may provide further evidence that MTR A2756G is not a genetic susceptibility factor for MS.

Keywords: Multiple sclerosis, MTR, SNP, genotype

HEAVY METAL CONTENT OF LIVER and KIDNEY IN LEVANT VOLE (Microtus guentheri – DANFORD AND ALSTON 1880) IN THE POLLUTED REGIONS IN KORKUTELI, ANTALYA-TURKEY

Fatma TURNA DEMİR[1*], Serpil KILIÇ[2], Mustafa YAVUZ[1]

[1]Department of Biology, Faculty of Science, Akdeniz University, 07058, Antalya, Turkey

[2]Food Safety and Agricultural Research Center, Akdeniz University, 07058, Antalya, Turkey

[*] Corresponding author; ftmturna@gmail.com

Heavy metal pollution is a growing environmental problem because of anthropogenic activities such as agriculture, mining and industry. Small wild rodent species living near mine tailings are highly important biomonitor organisms for revealing the effects of heavy metal exposure. Specific heavy metals mainly accumulate in particular organs and cause health problems in organism.

The primary focus of this study was to determine the concentrations of thirteen heavy metals (Fe, Al, Zn, Cu, Cr, Mn, Ni, B, Pb, As, Co Cd, and Hg) in liver and kidney tissues from wild rodent *Microtus guentheri* (*M. guentheri*) from a natural region, which is close to marble and stone quarries in Korkuteli-Antalya.

Liver and kidney samples of five voles specimens from six different sites (1 site was used as control, five sites was polluted sites) in one season (2017, autumn) collected by means of Sherman traps, in Korkuteli-Antalya. The organ Samples were analyzed by Inductively Coupled Plasma-Mass Spectrometer (ICP-MS). Descriptive parameters were calculated (mean, standard error) and ANOVA was used for statical analysis. Mercury (Hg) was not detected from samples. Whereas the mean concentration of the heavy metals in liver samples was Fe > Al > Zn > Cu > Mn > B > Cr > Ni > Co > As > Pb > Cd, in kidney samples was Fe > Al > Zn > Cu> B > Mn > Cr > Ni > Co > As > Cd > Pb. While Zn ($df_{1,2}$=5,24; F=2,665; p=0,047) and Pb ($df_{1,2}$=5,21; F=4,981; p=0,004) elements are significantly different in kidney tissues in different sites, Cr ($df_{1,2}$=5,24; F=3,592; p=0,014) and As ($df_{1,2}$=5,24; F=3,208; p=0,023) elements are significantly different in liver tissues. *According to the results of this study, liver*

and kidney organs of M. guentheri are very important targets in terms of heavy metal accumulation and pollution.

Keywords: *Microtus guentheri*, Heavy metal accumulation, Liver, Kidney, Environmental pollution

Acknowledgements: This study supported by Akdeniz University Scientific Research Projects Coordination Unit with FDK-2016-1421 project number.

DETECTION OF HEAVY METAL ACCUMULATION IN SKIN WITH FUR TISSUE OF MICROTUS GUENTHERI (DANFORD AND ALSTON 1880) COLLECTED FROM POLLUTED SITES IN KORKUTELİ, ANTALYA

Fatma TURNA DEMİR[1], Özgür AKTAŞ[2], Mustafa YAVUZ[1*]

[1]*Department of Biology, Faculty of Science, Akdeniz University, 07058, Antalya, Turkey*

[2]*Mediterranean Fisheries Research, Production and Training Institute, Antalya, Turkey*

[*] *Corresponding author;* myavuz2006@gmail.com

Soil, water, and air analysis of pollution is important but not enough with solely for revealing the potential toxic effects in both human population and wildlife. Different organs and tissues of small wild rodents species inhabiting in heavy metal polluted sites are primary targets of bioaccumulation of particular heavy metals.

Thirteen heavy metals (Fe, Al, Zn, Cu, Cr, Mn, Ni, B, Pb, As, Co Cd, and Hg) were investigated from skin with fur tissues of *Microtus guentheri* (*M. guentheri*) specimens, which inhabiting polluted sites in Korkuteli-Antalya.

Five different sites were chosen as polluted sites and one site was chosen as control clean site and then *M. guentheri* specimens (for each site five specimens were collected) were caught by Sherman traps as alive in one season (2017, autumn) from Korkuteli-Antalya. The chosen polluted sites are close to many mines and stone quarries. The samples were analyzed by Inductively Coupled Plasma-Mass Spectrometer (ICP-MS).

For statistical analyses descriptive parameters were calculated (mean, standard error) and applied ANOVA for heavy metals accumulated concentrations for all sites. Cadmium (Cd) and mercury (Hg) were not detected. The order of mean concentration levels (means for all sites) of the heavy metals in samples was Al> Fe> Zn> Mn> Ni> Cr> B> Cu> Co> Pb> As. Heavy metal releasing remarkably increased in the vicinity of Korkuteli. Our results show that Cu ($df_{1,2}$=5,24;F=5.502; p=0.002) Zn ($df_{1,2}$=5,24;F=5,172; p=0.002) and Pb ($df_{1,2}$=2,24;F=2.628; p=0.049) heavy metal accumulation in skin with fur samples of six different sites are different from each other. On the other hand, skin with fur samples of control site show the lowest accumulation levels among the sites for Cu, Zn and Pb heavy metals.

Skin with tissue of *M. guentheri* can be used as a bio-indicator of heavy metal contamination (especially for Cu, Pb and Zn) pollution in the environment.

Keywords: *Microtus guentheri*, Skin with fur tissue, Heavy metal accumulation, Environmental pollution

Acknowledgements: This study supported by Akdeniz University Scientific Research Projects Coordination Unit with FDK-2016-1421 project number.

A STUDY OF BONE HEAVY METAL ACCUMULATION IN LEVANT VOLE (*Microtus guentheri* - DANFORD and ALSTON 1880) SITES NEAR MARBLE AND STONE QUARRIES IN KORKUTELI, ANTALYA-TURKEY

Fatma TURNA DEMİR[1], Özgür AKTAŞ[2], Mustafa YAVUZ[1*]

[1]*Department of Biology, Faculty of Science, Akdeniz University, 07058, Antalya, Turkey*

[2]*Mediterranean Fisheries Research, Production and Training Institute, Antalya, Turkey*

[*] *Corresponding author;* myavuz2006@gmail.com

As known heavy metal accumulation is an important environmental issue in terms of both human populations and wild animals which inhabiting polluted locations. Native rodent species inhabiting close to mine facilities are critical organisms for showing the possible effects of heavy metal exposure.

With the aim of determining the concentrations of thirteen heavy metals (Fe, Al, Zn, Cu, Cr, Mn, Ni, B, Pb, As, Co Cd, and Hg) in bone tissues of sentinel rodent *Microtus guentheri* (*M. guentheri)* were caught from

polluted regions, which is near marble and stone quarries in Korkuteli-Antalya.

Bone samples of five *M. guentheri* specimens from six different sites (1 site was chosen as control, five sites were chosen as polluted sites) in one season (2017, autumn) collected via Sherman traps, in Korkuteli-Antalya. Inductively Coupled Plasma-Mass Spectrometer (ICP-MS) was used for detecting the heavy metal concentrations as milligrams per kilogram (ppm) for dry weight in bone tissues.

For statistical analyses descriptive parameters were calculated (mean, standard error) and applied ANOVA for heavy metals accumulated concentrations for all sites. Cadmium (Cd) and Mercury (Hg) were not detected in terms of all samples from six localities. The mean concentration order of the heavy metals in bone tissue samples was Fe > Al > Zn > B > Ni > Mn > Cr > Cu > Co > Pb > As. According to our results Fe ($df_{1,2}$=5,24;F=16.286; p=0.000), Zn ($df_{1,2}$=5,24;F=8.184;p=0.000), Mn ($df_{1,2}$=5,24; F=3.594 p=0.014), Cr ($df_{1,2}$=5,24;;F=5.406;p=0.002), Cu ($df_{1,2}$=5,24;F=5.803;p=0.001), Co ($df_{1,2}$=5,24;F=7.450;p=0.000) heavy metal accumulation levels of captured specimens' bone samples from six localities are significantly different from each other and control site and also site 2 show the highest accumulation level.

Bone tissue of *M. guentheri* can be used as a bio-indicator of some heavy metals in terms of heavy metal contamination in the environment.

Keywords: *Microtus guentheri*, Bone tissue, Biomonitoring, Heavy metal accumulation, Environmental pollution

Acknowledgements: This study supported by Akdeniz University Scientific Research Projects Coordination Unit with FDK-2016-1421 project number.

VEGETABLE SOURCES OF OMEGA 3

Şükran KULEAŞAN[1], Hilal BEDEL[2], Hande Özge GÜLER[1]

[1]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Engineering and Architecture, Department of Food Engineering, Burdur

[2] Mehmet Akif Ersoy University, Institute of Science and Technology, Department of Food Engineering, Burdur

skuleasan@mehmetakif.edu.tr; hilalbedel15@gmail.com; handeguler@mehmetakif.edu.tr

Omega 3 fatty acid is an unsaturated fatty acid that can not be synthetized by human body but is essential for the human body. There are three types of omega-3 fatty acids. These are, ALA (alpha-linolenic acid) found in plants, EPA (eicosapentaenoic acid) and DHA (docosahexaenoic acid) found in animals. The source of omega-3 fatty acids is alpha-linolenic acid. In our body, alpha-linolenic acid is converted to long chain polyunsaturated fatty acids such as EPA and DHA. ALA is not as active in our body as bioavailability, thus it should be converted to EPA and DHA. However, the ability of our body to convert ALA is limited, only 2-10% is converted to EPA or DHA. If the consumption of the animal foods containing EPA and DHA is limited for any reason, high amounts of ALA containing vegetative foods should be included in the diet.

The purpose of this study is the compilation of the various vegetable foods which serve as a source of omega 3 fatty acid for vegetarians, vegans or the consumers who do not eat animal foods.

In this article plant based omega 3 fatty acid sources are reviewed.

Linseed, soybean, hemp, chia, rapeseed, safflower, radish and perilla seeds, walnut, quince, Brussel sprouts, beech tree fruit are good sources of alpha-linolenic acid containing high amounts of omega 3 fatty acid.

Omega 3 intake may become a major hurdle for vegetarians and vegans. Thus knowing the sources of herbal omega-3 fatty acids and the amount of ALA in those foods is extremely important for a healthy diet. For adults over the age of 19, daily intake of alpha-linolenic acid is 1.1 g for women (1.4 g for pregnancy, 1.3 g for lactation) and 1.6 g for men.

Keywords: Omega 3, eicosapentaenoic acid, docosahexaenoic acid, alpha-linolenic acid, PUFA.

SINGLE CELL OIL: HEALTH BENEFITS AND NUTRITION

Hande Özge GÜLER, Şükran KULEAŞAN

Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Engineering and Architecture, Department of Food Engineering, Burdur, Turkey

(handeguler@mehmetakif.edu.tr; skuleasan@mehmetakif.edu.tr)

Single cell oil (SCO) is produced by a group of microorganisms that can accumulate triacylglycerols as cellular storage lipids, sometimes up to 70% of their mass in dry basis. This oil can be grown in fermenters with suitable carbon sources so it is expected to be contaminant-free sources of pollyunsaturated fatty acids (PUFAs) which are preferable alternatives to fish and plant oils. Due to its nutritional and dietary importance, it has commercially produced nowadays. There is also a significant amount of research in the literature on the use of SCO as a source of omega-3 fatty acids.

This study aims to present an overview of recent studies on SCO rich in PUFA, its health and dietary benefits.

In this study, current literature studies were collected under titles as SCO' health benefits, its nutritive value and dietary facts.

Oil-synthesizing microorganisms are environmentally friendly high potential oil sources due to their efficiency and rapid growth rates. When the literature studies are examined, there is some benefits of SCO on human health as they are rich in omega-3 and omega-6 fatty acids, including EPA, DHA and ARA which has beneficial effects on cardiovascular, nervous and the immune system, the brain and many other parts of the body. Also it protects against a variety of diseases and contains some natural antioxidants which can protect PUFAs from oxidation. Therefore, microbial oils represent valuable and healthy sources of these important contents.

SCO production has an important potential and as more people are becoming aware of the PUFAs health benefits, the demand for SCO is expected to be well positioned to meet the health needs next years. In addition, the benefits of such oils and the potential of its dietary uses should be developed within scientific and clinical works.

Keywords: Microorganisms, oil production, health, DHA, EPA.

DUYGUSAL İSTİSMAR İLE İLGİLİ SON 10 YILDA YAPILMIŞ HEMŞİRELİK ÇALIŞMALARI DERLEMESİ

Ayşe KARAMAN[1],Ecem Nur BOZKURT[2],Ahsen Sultan UYGUN[3],Derya SULUHAN[4]

1.Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi , aysenur333506@gmail.com ,

2. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi , ecem-bozkurt35@hotmail.com

3. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi , ahsenygn@gmail.com

4. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi , d.suluhan@gmail.com

Bu derleme; Duygusal istismar ile ilgili son 10 yılda yapılmış hemşirelik çalışmalarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Konu ile ilgili orijinal araştırmalara ulaşmak için 20.02.2018-09.03.2018 Google Akademik Türkçe veri tabanı taranmıştır. Kullanılan anahtar sözcükler, Türkçe anahtar sözcükler olarak, " Duygusal,istismar, hemşirelik" ile çeşitli kombinasyonlar yapılarak tamamlanmıştır. Çalışma; Türkçe yapılmış ,katılımcıları duygusal istismar gören çocuk ve etkileri olup, yılı 2007-2017 tarihi arasında olan, konusu "Duygusal istismara ilişkin yapılmış çalışmalar "olan araştırma desenini nitel ve/veya nicel yöntemlerin oluşturduğu, tam metin makaleler dahil edilmiştir. Türkçe dilinde yazılmış olan, katılımcıları duygusal istismarla ilişkili olmayan konusu " Duygusal istismar" olmayan, araştırma deseni derleme olan ve tam metnine ulaşılamayan makaleler çalışmanın dışlanma ölçütlerini oluşturmuştur.Google akademik veri tabanı taranarak yürütülen araştırmada, öncelikle ulaşılan makalelerin başlıkları/özetleri incelemeye alınmıştır (n=6.130). Hemşirelikle ilgili olan çalışmalar taranmıştır.(n:1270) Seçilen araştırmalardan çalışmanın amacına uygun olanlar belirlenmiştir. Yapılan taramalar sonucunda 10 tane duygusal istismar ve ihmal konusunu hemşirelik ile birlikte içine alan çalışma kullanılmıştır. Çalışmalara anne ve babalar(n=1829), ebe ve hemşirelik öğrencileri(n=1271), hekimler(n=112) ve ebe, hemşireler(n=163) katılmıştır. Çalışmalarda ölçüm aracı olarak Bilgi Formu, Çocuk İhmali ve İstismarının Belirti ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçek Formu, Sosyo-demografik Özellikler Formu, Duygusal İstismar Farkındalık Ölçeği, Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Çocuk İhmal ve İstismarına İlişkin Algıları Anketi, İstismar Anket Formu kullanılmıştır. Çalışmalar sonucunda ise duygusal istismar

konusunda toplumda yeterli bilinç gelişmemistir. Sağlık çalışanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalıklarının yeterli düzeyde olmadıkları görülmüştür.Hemşirelerin aldıkları eğitimi istismar ve ihmal vakalarını tanılamak için kullanmadıkları, ancak istismar vakası ile karşılaştıklarında bu durumu doktora ve polise bildirdikleri bulunmuştur.

Aile içinde , toplumda ve okulda normal kabul edilen bazı davranışlar duygusal istismar içermektedir.Bu davranışların çocuğun fiziksel ve ruhsal yönden gelişimine zarar verdiği görülmektedir.Çocuk haklarının sağlanması ve çocukların duygusal istismardan korunması günümüzün önemli sorunlarındandır.Ancak ülkemiz mevzuatlarında konuya ilişkin yeterli düzeyde düzenleme bulunmamaktadır.

Ülkemizin büyük çoğunluğunu çocuk ve genç nüfusun oluşturduğu göz önünde bulundurulursa çocukların istismarı konusunun ne kadar önemli olduğu görülmektedir.Devlet duygusal istismara uğrayan çocuğu korumalı, istismarlarını önlemeli ve duygusal istismara maruz kalan çocukların tedavisini amaçlayan programlar hazırlamalı.Fiziksel ve cinsel istismarda olduğu gibi kesin, açık ve caydırıcı cezaları öngören özel yasal düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.Konu medyada ve daha fazla yer almalı, toplum bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı,konu hakkında daha fazla müdahale ve ilişki belirleme çalışmaları yapılmalı.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik,Duygusal,İstism

KÜRESELLEŞMENİN ÇOCUK SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİSİNDE HEMŞİRENİN ROL VE SORUMLULUKLARI

Dünya genelinde malların, yatırımların, sektörlerin, teknolojinin, hizmetlerin, kültürel değişimin, bilginin, malzemelerin, sağlığın, sosyal hayatın kısacası dünyanın bir yerinde olan etkileşimin, başka bir noktada gösterdiği, sömürgeleşmenin çağdaşlaşmış sistemi olan tepkimeye küreselleşme denmektedir (1-3).

Dünyanın kısmen küçülmesi olarak tanımlanan küreselleşme bilgiye erişimde kolaylık, ucuz mala ulaşma, kitle iletişim araçları ve farklı eğitim sistemlerinin kullanımı, çevre bilincinin oluşması gibi olumlu etkilerin yanı sıra, gelişmiş ülkelerin daha zenginleşip fakir olan ülkelerin gittikçe fakirleşmesi, küçük işletmelerin kepenk kapatması, emeğin sömürülmesi, savaşların artışı, çevrenin bozulması gibi olumsuz etkileride içinde barındırmaktadır (1).

Küreselleşme dünya çapındaki olaylar ile birlikte aile yaşamı ve toplumun birçok kesimini etkilemektedir. Toplumda kırılgan kesim olarak adlandırılan çocuklar küreselleşmede en fazla etkilenen gruplardandır. Küreselleşmenin sonucunda çocuklar cinsel ve küresel yolla bulaşan hastalıkların artışı, fakir ülkelerde beslenme yetersizliği, gelişmiş ülkelerde obezite, çocuk işçi sayısında artış, kadınların çalışma hayatına katılması ile çocukların anne sevgi ve şevkatinden ayrı kalmaları, çocuğun bakımını üstlenen kişilerin bilgi ve ilgi eksikliğine bağlı çocukların ruhsal gelişiminin bozulması, çocuklarda oyun ve oyuncaklara olan ilginin azalması yerine internet ve bilgisayar kullanımına bağımlılığın artması, sosyal medyada özel bilgi paylaşımı ve cinsel içerikli sitelere girişin artması gibi etmenler çocuk sağlığını olumsuz etkileyen faktörlerdir (4-5).

Sağlık ekibinin önemli bir üyesi olan hemşireler obeziteyi engellemek amacıyla beslenme alışkanlıklarını düzenleyerek, fiziksel egzersizi artırarak, çocuk işçi çalışımını engellenmesini destekleyerek, toplumda internet kullanımının zararlarını vurgulayarak, bulaşıcı hastalıklara karşı bağışıklamayı artırarak, kadınların çalışma şartlarının düzenlenmesini sağlayarak küreselleşmenin neden olduğu çocuk sağlığını bozan etmenleri minimun düzeye indirmekte önemli sorumluluklara sahiptir (5).

İNCİNEBİLİR GRUPLARA MÜDAHALEDE EKİP YAKLAŞIMININ ÖNEMİ

Tuba SOLAK[1], İlkay KESER[2]

[1]Yüksek lisans Öğr., Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Programı Antalya[2]Dr. Öğr. Ü., Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya

İncinebilirlik; kırılganlık, hasar görebilirlik, korunmasızlık, örselenebilirlik, yaralanabilirlik ve saldırıya açık olma halidir. Literatürde, çocuk, kadın, engelli, yaşlı ve evsizler gibi dezavantajlı gruplar incinebilir gruplar olarak belirtilmektedir. Bireysel veya

çevresel birçok faktör, incinebilir bireylerin ruhsal ve psikososyal sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Sağlık profesyonelleri incinebilir grupta yer alan bireyleri tespit etme, gerekli fiziksel ve psikolojik bakımı sağlamakla yükümlüdürler. Bu süreçte birey merkezde olacak şekilde multidisipliner ekip anlayışı ile çalışmak, bütüncül yaklaşımla bireyi desteklemek önemlidir. Bu derleme çalışmasında, incinebilir gruplarda yer alan bireylere yapılacak müdahalede sağlık profesyonellerinin rol ve sorumluluklarını gözden geçirmek, bu konuda farkındalık yaratmak amaçlanmaktadır. Güncel veri tabanlarında "incinebilir grup", "hassas grup", "dezavantajlı grup", anahtar kelimeleri kullanılarak literatür taraması yapılmıştır. Tarama sonuçları içerisinden doğrudan incinebilir/hassas gruplara müdahaleyi içeren ve farklı disiplinlerin yaklaşım biçimlerini ele alan çalışmalar seçilerek gözden geçirilmiştir. Çalışma sonuçları, travmatik yaşam olaylarına maruz kalmanın, bireylerin hem fiziksel hem de ruhsal sağlığını etkilediğini ortaya koymaktadır.Çocuk, kadın yaşlı ve engelli olmanın incinebilir gruplar içinde yer almak için bir risk faktörü olduğu belirtilmektedir. İncinebilir grupta yer alan bireylerin şiddete, ihmal/istismara maruz kaldıkları, toplum içinde damgalandıkları, otonomi kaybı yaşadıkları, yeterli düzeyde ailesel ve çevresel desteği alamadıkları, yaşam standartlarının ve çevre koşullarının yetersiz olduğu, yalnızlık ve çaresizlik yaşadıkları ve tüm bunlara bağlı olarak da hem fiziksel hem de ruhsal sağlıklarının bozulduğu belirtilmektedir. Bireylere yapılan müdahalelerin doktor, hemşire, psikolog, sosyal çalışmacı gibi farklı disiplinlerden sağlık profesyonelleri tarafından yapıldığı ancak ekip yaklaşımı içinde yapılan müdahalelerin daha kapsamlı ve yararlı olduğu belirtilmektedir.

Travmatik olaya maruz kalmış bireyin desteklenmesi, etik ve yasal konularda bilgilendirilmesi, fiziksel ve ruhsal bakımının sağlanması tüm sağlık profesyonellerinin sorumluluğudur. Bu bağlamda, doktor, hemşire, sosyal çalışmacı, psikolog gibi sağlık profesyonellerinin kendi mesleki rolleri çerçevesinde müdahalede bulunması önemlidir. Hassas gruplara müdahalede, ekip yaklaşımı temelinde, uygulama ve müdahale yöntemlerini geliştirmeye ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İncinebilir/hassas gruplar, müdahale, ekip yaklaşımı

SCAPULAR POZİSYONUN DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILAN PROTRAKTÖR METHODUN ÜÇ TEMEL OMUZ POSTÜRÜNDEKİ GÜVENİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

Esra KUTUN, Meryem BÜKE, Suat EREL

Pamukkale Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokul Denizli/Türkiye

ktnesra93@gmail.com, meryem_buke@hotmail.com, fzterel@gmail.com

Protraktör methot, scapular ve spinal yer işaretlerini kullanarak vertikal düzlemde scapular planı ölçen klinik değerlendirme aracıdır.Bu çalışma scapular pozisyon değerlendirilmesinde kullanılan protraktör methodun 3 temel(istirahat pozisyonu, 45˚omuz abdüksiyonu, emptycan pozisyonu) omuz postüründeki güvenilirliğinin incelenmesi amacıyla planlandı.

Çalışmaya üst ekstremite ve omurga problemi olmayan 18-25 yaş arasındaki 30 (20K,10E) sağlıklı üniversite öğrencisi dahil edildi. Ölçümler 3 temel omuz pozisyonunda 2 farklı fizyoterapist tarafından gerçekleştirildi. Veriler 3. fizyoterapist tarafından kaydedildi. Birinci değerlendirici ilk ölçümden 30 dakika sonra ölçümleri tekrarladı. İkinci değerlendirici sadece bir ölçüm yaptı. T8 vertebranın spinöz çıkıntısı ile scapulanın alt ucu arasındaki seviye farkı vertikal olarak ölçüldü. Ölçümler sırasında su terazili gönye kullanıldı. Bu ölçümün 3 farklı omuz postüründeki intrarater ve interrater güvenilirliğin değerlendirilmesinde intraclass correlation coefficients (ICC) kullanıldı.

Katılımcıların yaş ortalaması 21,77 ± 1,85, boy ortalaması 167 ±8,41, kilo 62,1± 12,42 idi. 3 kişi (%10) için dominant el soldu. T8'deki 3 pozisyon için interrater ICC değerlerler sırasıyla -0,56, -0,281 ve 0,051 şeklindeydi. Intrarater ICC değerleri ise sırasıyla 0,921, 0,911 ve 0.946 idi. Protraktör methodun kullanılan 3 farklı pozisyondaki intrarater güvenilirliğinin yüksek

olduğu tespit edilirken interrater güvenilirliğinin olmadığı tespit edildi. Daha iyi sonuçlar elde edilmesi için kişi sayısının arttırılması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Scapula, Protraktör methot, Güvenilirlik

"CERRAHİ HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ DERSİ ALAN ÖĞRENCİ HEMŞİRELER TARAFINDAN YAPILAN BAKIM PLANLARININ FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİ NANDA HEMŞİRELİK TANILARI IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ"

Aylin AYDIN SAYILAN[1], Özge KARAGÖZ[2], Ebru DERELİ[3]

[1] Dr. Öğr. Üyesi Kırklareli Üniversitesi SYO, Hemşirelik Bölümü

[2] Yüksek Lisans Öğrencisi Kırklareli Üniversitesi SYO, Hemşirelik Bölümü

[3] Öğr. Gör. Kırklareli Üniversitesi SYO, Hemşirelik Bölümü

Hemşirelik tanısı "gerçek veya olası sağlık sorunlarına yanıt veren birey, aile veya toplum hakkında klinik karar verme" olarak tanımlanmaktadır.

"Hemşirelik tanısı" teriminin ilk kez 1950'li yıllarda kullanıldığı görülmektedir. 1973 yılında NANDA, ortak bir dil oluşturmak ve hemşirelik tanılarını sınıflamak amacı ile 86 hemşirelik tanısı belirlemiştir. Çalışmada, öğrencilerin NANDA hemşirelik tanılarını kullanma durumlarını belirlemek amaçlandı.Tanımlayıcı ve retrospektif tipteki araştırmanın evrenini 2014-2017 öğretim yılı bahar dönemi Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik bölümü ikinci sınıfta okuyan tüm öğrencilerin bakım planı dosyaları oluşturdu. İlgi dosyalar NANDA hemşirelik tanı kitabı ışığında değerlendirildi. Başlıklar "Sağlığın Algılanması, Beslenme Metabolik Durum, Boşaltım Biçimi, Aktivite Egzersiz Biçimi, Uyku Dinlenme Biçimi, Bilişsel Algılama Biçimi, Kendini Algılama Kavrama Biçimi, Rol-İlişki Biçimi, Baş etme-Stres ile Baş etme Biçimi, Cinsellik-Üreme Biçimi, İnanç ve Değerler Biçimi olarak belirlendi.

Öğrencilerin topladıkları veriler doğrultusunda belirledikleri NANDA tanıları değerlendirildiğinde 14 farklı NANDA tanısı koydukları ve 74 hastaya toplamda 281 NANDA tanısı konulduğu saptandı. Tanılar incelendiğinde; %48,6 ağrı, %27,9 anksiyete, %22,4 bilgi eksikliği ve %11,2 uyku örüntüsünde bozulmanın en fazla belirlenen tanılar olduğu tespit edildi. Öğrencilerin %41,6'sının tanı sıralamasına dikkat etmediği; %33,7'sinin ağrıyı değerlendirmede Görsel Analog Skala'dan yararlandığı görüldü.

Öğrencilerin, tanı koyarken, öncelik sıralamasına büyük bir oranda dikkat etmediği, en sık belirledikleri tanının ağrı olduğu, özellikle ağrı değerlendirmesinde objektif verilerden yararlanıldığı görüldü.

Anahtar kelimeler: Cerrahi, hemşirelik, öğrenci, tanı, NANDA.

CYTOGENETİC ANALYSİS OF 4759 AMNİOCENTESİS CASES: A 21-YEAR SİNGLE CENTRE EXPERİENCE

Ayşegül Türkyılmaz*, Selda Şimşek**,Diclehan Oral**,Hilmi İsi**,Ahmet Yalınkaya***

**Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fak. Beslenme ve Diyetetik Bölümü Muğla.*

***Dicle Üniversitesi Tıp Fak. Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı Diyarbakır.*

**** Dicle Üniversitesi Tıp Fak. Kadın Doğum Anabilim Dalı Diyarbakır.*

The aim of this study was to examine the clinical and cytogenetic results of 4759 amniocentesis (AS) cases retrospectively in our laboratory in southeast Turkey. The prenatal diagnosis indications, detected chromosomal anomalies and the detection rate of chromosomal abnormalities were studied in 4759 patients who underwent AS between 1995 and 2016 retrospectively.

Prenatal diagnosis of fetal chromosomal abnormalities is the most common indication for invasive prenatal testing. Amniocentesis is a very crucial diagnostic procedure for preventing the birth of genetically defective fetuses in order to decrease the prevalence of genetic diseases in populations.

A retrospective review of our amniocentesis database for the period from 1995 to May 2016 was carried out. The

karyotyping of 4759 fetuses was carried out in Department of Medical Biology from the samples of amniotic fluids which were sent from Department of Gynecology and Obstetrics of Dicle Univesity Hospital. A standart nomenclature has been developed to describe each of types of abnormality found in human chromosomes.

A total of 4759 amniocentesis specimens were processed during the study period. 592 fetuses (12.44%) had various chromosomal abnormalities. 69.42% of abnormal karyotypes (411 cases) were numerical and 15.70% (93 cases) were structural. The numerical abnormalities were as: trisomy 21 (44.93%), trisomy 18 (4.56%), monosomy X (5.91%), trisomy 13 (3.04%), Triploidy (2.7%), Klinefelter Syndrome (4.56%), Trisomy X (2.87%), XYY Syndrome (0.84%), and the others. The frequent structural abnormalities were as: Balanced and unbalanced translocations, deletions duplications and marker were also found.

According to the literature and our results, advanced maternal age is the main cause of fetal chromosomal abnormalities. Fetal chromosomal abnormality ratio that we found was 12.44%. This ratio emphasize the importance of prenatal diagnosis. Due to the fact that the marriage of relatives is excessive due to the characteristic of the event and the advanced age pregnancies are made uncontrolled, our ratio is high.

BİR ROMATOİD ARTRİT HASTASININ ROY ADAPTASYON MODELİNE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI

İsmail Toygar, Aynur Türeyen

Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği A.D.

Romatoid artrit (RA) simetrik tutulumlu artrite neden olan, otoimmün ve kronik inflamatuar bir hastalıktır. RA ayrıca böbrek, deri, hematolojik system olmak üzere bir çok sistemde de tutulum göstermekte ve eklem ağrıları, yorgunluk, sabah katılığı gibi semptomlar nedeniyle bireyde yaşam kalitesini oldukça düşürmektedir. Romatoloji hemşireliğinde bakımının temel amaçlarından birisi yaşam kalitesinin yükseltilmesidir. Hemşirelik bakımında kuram kullanılması ise bakımın sistematik ve etkin olmasını sağlar. Romatoid Artritli bireylerde yaşam içerisinde hastalık ile ilişkili meydana gelen çok sayıda olumsuz değişikliklere bireyin adaptasyonu oldukça güçtür. Bu nedenle hastanın yeni duruma uyumu ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi için Sister Calista Roy tarafından 1964 yılında geliştirilen Roy Adaptasyon modeli bakıma yön verebilir. Modelin temelinde "Adaptasyon" yer almaktadır. Bu çalışmada bir RA hastasının Roy Adaptasyon Modeline göre bakımı incelenmiştir.Öncelikli olarak hastanın ayrıntılı öyküsü, fizik muayenesi ve yaşamsal bulguları değerlendirilip modein önerdiği 4 temel adaptif alanda ortaya çıkan sorunlar saptanmıştır. Daha sonra adaptif alanda soruna neden olan odak, konstekstüel ve rezidüel uyaranlar belirlenmiştir. Hasta için planlanan hemşirelik girişimleri ile hastanın başa çıkma mekanizmaları güçlendirilmiş ve adaptif yanıtlar alınmaya çalışılmıştır.

İ.M. 65 yaşında kadın hastadır, 18 yıldır RA tanısı mevcuttur, evli ve iki çocuk annesidir. 39 yaşında hastalığı ile ilgili ilk bulguları ortaya çıkmış fakat sonrasında herhangi bir semptom ya da şikayet yaşamaması nedeni ile tanı/tedavi amaçlı bir tıbbi kuruluşa başvurmamıştır. 8 yıl sonra şiddetli eklem ağrıları, ateş ve sabah katılığı ile kliniğe başvuran hasta RA tanısı almıştır. Ailesinde RA öyküsü olmayan hastanın sistemik tutulumu bulunmamaktadır. Hastada fizyolojik adaptif alanda ağrı, yorgunluk, benlik kavramı alanında ise beden imgesinde rahatsızlık tanıları saptanmıştır.Roy adaptasyon modeline göre planlanan ve uygulanan hemşirelik girişimleri sonucunda ağrı, yorgunluk tanıları için uyumlu ve uyumsuz çıktılar, beden imgesinde rahatsızlık içinde uyumlu çıktılar elde edilmiştir. RA hastalarının bakımında Roy Adaptasyon Modeli ile gerçekleştirilen bakım bireyde uyumlu sonuçlar sağlamaktadır. RA hastalarına bakımında Roy Adaptasyon Modeli etkili bir yöntemdir.

DEMOGRAFİK YAŞLANMA VE SOSYO-EKONOMİK RİSKLER

Aykut AYDIN[1], Aylin AYDIN SAYILAN[2], Buse OYMACI[2]

[1]Kırklareli Üniversitesi İİBF, ÇEKO Bölümü

[2] Kırklareli Üniversitesi SYO Hemşirelik Bölümü

Yaşlanma sadece bir gelişmiş ülke olayı veya sorunu olarak değerlendirilmemektedir. Nüfusun yaşlanması, sağlıktan sosyal güvenliğe; çevre ile ilgili konulardan eğitime; iş olanaklarından, sosyokültürel faaliyetlere ve aile hayatına kadar toplumda çeşitli sonuçlar doğurmaktadır. Nüfusun yaşlanması ile ilgili olarak dünya çapında benzeri olmayan bir süreç söz konusudur. Geçmişe doğru doğum ve ölüm oranlarındaki değişime göz atıldığında, doğurganlık oranları düşerken, yaşam beklentisi artmakta ve tüm bunlar ise küresel yaş yapısını değiştirmektedir. (Günsoy ve Tekeli, 2015: 36)

Demografik yaşlanmanın ekonomik etkilerini negatif veya pozitif olarak değerlendiren kesimler vardır. Örneğin; küresel yaşlanma, artan emekli sayısından dolayı oluşacak ihtiyaçları karşılamak için kamu borçlarını arttıracaktır. Bu negatif bir durumdur. Ancak, yaşlanma ile birlikte artacak yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için hizmet sektörünün olabildiğince büyüyeceği görüşü de yaşlanmaya pozitif bakan kesimlerin öne sürdüğü bir örnektir (ENIL, 2014).

Demografik dönüşüm, nüfusun yaş yapısının değişmesini beraberinde getirirken, ekonomik ve sosyal pek çok etkide bulunmaktadır (TÜİK, 2012: 1). Bir ülkenin nüfus yapısındaki değişim, işgücü piyasalarını, kamu borçlanmalarını, sağlık politikalarını, sosyal güvenlik politikalarını, kentleşme politikalarını, tüketim kalıplarını-değişmelerini, emek arzı ve verimliliğini, ekonomik büyümeyi, kalkınma politikalarını, eğitim politikalarını, beşeri sermaye birikimini vb. daha pek çok alanı etkilemek suretiyle önceden üzerinde düşünülüp, planlama yapılması zorunluluğu olan bir konudur. Özetle, çalışmanın bu kısmında demografik yaşlanmanın ekonomik ve sosyal etkileri, pek çok açıdan içiçe geçmiş oldukları için ayrıma tabii tutulmadan ele alınacaktır.

GÜNÜBİRLİK CERRAHİYE BAŞVURAN KADINDOĞUM HASTALARININ PERİOPERATİF HEMŞİRELİK BAKIM GEREKSİNİMLERİ VE KARŞILANMA DURUMU

Esma GÜLTÜRK[1], Özen KULAKAÇ[2]

[1] Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Antalya / Türkiye

[2] Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Samsun/ Türkiye

egulturk@akdeniz.edu.tr

Günübirlik cerrahi; ameliyat öncesinde işlem için uygunluğu belirlenen hastaların, planlı olarak ameliyata alınmasını ve ameliyat oldukları gün içinde taburcu olabilmelerini sağlayan girişimler olarak tanımlanmaktadır. Günübirlik cerrahinin, hastaneye yatışı gerektirmediğinden hasta, aile, sağlık çalışanları, kurum ve maliyet açısından olumlu getirilerinin olduğu belirtilmektedir. Bu durumda birçok cerrahi uygulamanın günübirlik cerrahi birimlerine doğru hızla yer değiştirdiği görülmektedir. Son yıllarda teknolojinin ve anestezi uygulamaların gelişmesiyle birlikte günübirlik cerrahi ünitesinde çok çeşitli cerrahi işlemler uygulanabilmektedir. Bu uygulamalar içerisinde jinekolojik ve obstetrik müdahaleler büyük oranda yer almaktadır. Günübirlik cerrahi ile ilgili çok sayıda çalışma yapılmasına karşın, ulaşılabilen literatürde doğrudan kadın-doğum müdahalelerine dönük bakım gereksinimlerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar sınırlıdır.

Bu araştırma, günübirlik cerrahiye başvuran kadın doğum hastalarının perioperatif hemşirelik bakım gereksinimlerinin hasta için önemi karşılanma durumu ve bu gereksinimlerin kim tarafından karşılandığını belirlemek amacıyla kesitsel ve tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Günübirlik Cerrahi servisine Eylül 2009 - Haziran 2010 tarihleri arasında gelen 160 kadın doğum hastası oluşturmuştur. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde sayı, yüzde ve gruplar arası farkın anlamlılığını belirlemede Ki Kare Testi kullanılmıştır.

Katılımcılar, preoperatif bakım gereksinimlerinden "günübirlik cerrahi merkezine gelinmesi gereken zaman" konusunda bilgi gereksinimini (%98.1) en çok karşılanan, "yazılı materyalin verilmesi" gereksinimini (%71.2) ise en çok karşılanmayan gereksinim olarak belirtmiştir. Taburculuk bakımında hastalar "banyo yapma zamanı", "evde oluşabilecek sorunlar ve acil durumda başvurması gereken yer" (%96.3) gereksinimlerinin karşılandığını, "ilaçların yan etkileri (%95.7) ve yan etki geliştiğinde yapılması gerekenler" (%97.1) konularındaki bilgi gereksinimlerinin karşılanmadığını belirtmiştir. Katılımcıların yaşı, eğitimi, medeni durumu, mesleği, yaşam yeri ve vaka tipi bakım gereksinimlerini önemli bulmaları ve gereksinimin karşılanma durumu ve gereksinimi karşılayan sağlık ekibi üyesinin kim olduğunun belirtmesinde istatiksel olarak anlamlı değişkenler olarak saptanmıştır.

Sonuç olarak günübirlik cerrahi kadın doğum uygulaması yapılan hastaların perioperatif bakım gereksinimlerinin tamamına yakınının hastalar için önemli olduğu ve bu gereksinimlerin çoğunluğunun hemşire ve doktor tarafından karşılandığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Günübirlik Cerrahi Hemşirelik Bakımı, Kadın Doğum Hemşireliği, Perioperatif Bakım

Yazar Notu: Bu çalışma Prof. Dr. Özen KULAKAÇ tarafından danışmanlığı yapılan Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde yapılmış/yayınlanmış Esma GÜLTÜRK'ün "Günübirlik Cerrahiye Başvuran Kadın-Doğum Hastalarının Perioperatif Hemşirelik Bakım Gereksinimleri ve Karşılanma Durumu" Konu Başlıklı, Yüksek Lisans Tez çalışmasından türetilmiştir.

MATERNAL BESLENMENİN OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU İLE İLİŞKİSİ

Emre ADIGÜZEL[1], Nalan Hakime NOĞAY[2], İlyas ÜN[3]

[1]Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karaman, Türkiye, adiguzlemre@gmail.com

[2]Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Kayseri, Türkiye, nalanhakime@gmail.com

[3]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye, ilyasun1992@gmail.com

Annenin gebelik öncesi ve gebelik sırasında beslenmesi çocuğun fiziksel ve davranışsal gelişimini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Malnütrisyon nörogelişimsel süreçlerin olduğu savunmasız dönemi etkileyen en önemli etkenlerin başında gelir. Bu çalışmanın amacı maternal beslenmenin otizm ile ilişkisini literatür ışığında değerlendirmektir.

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), sosyal-iletişimsel alanda belirgin yetersizlikler, sınırlı ve tekrarlayıcı davranışlar ve ilgi alanları ile karakterize nörogelişimsel bir bozukluktur. Beslenme otizm riskini etkileyen en önemli çevresel etmenlerden biridir. Farklı besin ögelerinin beyin gelişimi üzerine olumlu etkisi olduğu bilinmekle beraber proteinlerin nörolojik fonksiyonların gelişimi üzerine en etkili besin ögesi olduğu düşünülmektedir. Bazı amino asitler, nörotransmitterlerin ve peptit hormonların prekürsörüdür. Bu nedenle amino asitlerin merkezi sinir sistemindeki işlevleri protein sentezinin çok daha ötesindedir. Yetersiz protein alımının mental gelişim üzerine etkisi ile ilgili çalışmalarda genellikle protein alımı üçte bir oranında azaltıldığında beyin fonksiyonlarının etkilendiği görülmüştür.

Otizmin etiyolojisinde bozulmuş metilasyon kapasitesi ve değişmiş DNA metilasyonu rol alır. Folatın tek karbon (metil) metabolizmasında ve dolayısıyla gen, protein ve nörotransmitterlerin ekspresyonu ve aktivasyonundaki rolü otizm ile ilişkili olabileceğini göstermektedir. Prenatal dönemde vitamin suplementasyonunun çocuklarda otizm riskini %40 azalttığı bildirilmiştir. Otizmli çocukların annelerinin gebeliklerinin ilk ayında tipik gelişim gösteren çocukların annelerine göre anlamlı derecede daha düşük folik asit aldıkları saptanmıştır. Yüksek enlemlere göç eden koyu tenli ailelerin çocuklarında ve bazı mevsimlerde doğan çocuklarda otizmin daha sık görülmesi maternal D vitamini alım düzeyinin otizm riskini etkileyebileceğini düşündürmektedir. Maternal ve gestasyonel D vitamini alım düzeyi ile çocuklarda otizm görülme sıklığı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Ancak D vitamininin nöronal farklılaşmayı, nörotrofik faktörlerin ve nörotoksinlerin metabolizmasını, endokrin fonksiyonları ve fetal beyin gelişimini etkilediği bilinmektedir. Bu durum otizm ve maternal D vitamini alımı arasındaki ilişkiye işaret etmektedir.Gebelik öncesi

ve sırasında optimal düzeyde çoklu doymamış yağ asidi alımının çocuklarda azalmış otizm riski ile ilişkili olduğu bildirilmiştir. Gelişen fetüs optimal beyin gelişimi için maternal omega-3 yağ asidi depolarına gereksinim duymaktadır. Diyetle alınan yağ oranının %5'inden daha az omega-3 yağ asidi alımı otizmli çocuk sahibi olma riskini önemli ölçüde arttırmaktadır. Çalışmalar maternal beslenme ile otizm arasında ilişki olduğuna işaret etmektedir. Özellikle gebelik öncesi ve gebelik sırasında farklı besin ögesi alım miktarlarının otizm ile ilişkisini değerlendirmek için daha çok randomize kontrollü çalışmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Otizm, maternal beslenme, malnütrisyon

AĞRI FİZYOPATOLOJİSİ

Ülker Yağcı, Mustafa Saygın

Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji AD, Isparta.

Ağrı; "Var olan veya olası doku hasarına eşlik eden veya bu hasar ile tanımlanabilen, hoşa gitmeyen duysal ve emosyonel deneyim" ve "Ağrı bir korunma mekanizması" olarak tanımlanmaktadır. Ağrı'yı nöropatik ve nosiseptif olarak sınıflandırabiliriz. Nöropatik ağrı, sinirlerde, darbe ya da diyabet gibi bir hastalık sonucunda ağrı reseptörlerinin doğrudan etki altında kalmasıyla ortaya çıkan bir durumdur. Nosiseptif ağrıda doku travması ile serotonin ve bradikinin hücre membranlarında fosfolipidler üzerinden prostoglandinleri ve lökotrienleri serbest hale getirerek refleks mekanizma ile duyarlı hale gelen nosiseptör uçlardan nöropeptidlerin çevre dokuya salgılanmasıdır. Özellikle P maddesi, Nörokinin A ve CGRP (calsitonin- gene related protein) gibi taşikininler bölgede ödem ve yangının başlamasına yol açarlar. Nöropatik ağrının, nosiseptif ağrıdan farkı, nosiseptif uyarının bulunmamasıdır. Kanallardan üçü nöropatik ağrının nosiseptif ağrıdan farklılaşmasına katkıda bulunur: ASIC (Acid-Sensing Ion Channels), Nav (Voltage-dependent sodium channels) ve TRP (Transient Receptor Potential).

Nöropatik ağrı oluşumunda ise kanallardan sonra en önemli madde Nörotrofinlerdir. Büyüme faktörü olarak salınan bu maddeler, her biri başka bir duyusal nöronun yaşamını sürdürülmesini ve büyümesinde görevlidir. NGF (Nevre Growth Factor)'nın bağlandığı Tip-1 C lifleri, hasarlı hücreler, mast hücreleri ve enflamatuar hücreler tarafından içinde kininler, aminler, prostanoidler, nörotrofik faktörler, kemokinler ve sitokinler ile protonlar ve ATP'nin de bulunduğu enflamatuar bir karışımdan oluşmaktadır.

Sinir hasarından sonra afferent nöronların hem periferik, hem de santral kısımlarında aksonal filizlenmeler ortaya çıkar. Bu rejenerasyon mekanizmasında NGF önemli bir rol oynar. NGF, sağlam sinirlerin üzerindeki TrkA reseptörleri aracılığıyla DRG hücre gövdesine taşınır ve burada pek çok protein yanı sıra BDNF ve GDNF gibi, diğer nosiseptörler için önemli olan nörotrofinlerin yapımını ve DRG'nin arka boynuzdaki santral sonlanmalarından salgılanmasını sağlar. A-β liflerinin santral terminallerinde yapısal bir reorganizasyon gelişimi buna katılır.

A-β tipi sinir lifi reorganizasyonunun önemi klinik ile araştırma sahasının multidisipliner birlikteliği ile tekrar ele alınarak incelenmesi ve rehabilitasyon sürecinde yaşam kalite etkinliğini güvenilir tedavilerle daha yeni seviyelere çekilmesi adına elzemdir. Yeni terapötik deneyimler için araştırma sahasındaki keşiflerin klinik saha ile ortak buluşmalarına ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelime: Nöropatik ağrı, A-β reorganizasyonu, Rehabilitasyon

ANATOMİK ANOMALİSİ OLAN BİR BEBEĞE SAHİP OLMANIN AİLEYE GETİRDİĞİ RUHSAL SORUMLULUKLAR

Canan SARI[1], Neşe İŞCAN AYYILDIZ[2]

[1]*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya MYO, Trabzon, Türkiye,* sari_adil@hotmail.com.

[2]*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya MYO, Trabzon, Türkiye, neseayyıldız@ktu.edu.tr*

Doğumsal defekt terimi ve konjenital anatomik anomali aynı anlamlı kullanılan ve doğuştan süregelen gelişim kusurunu anlatan öğelerdir. Konjenital anomaliler hem makroskopik hem de mikroskopik yapısal malformasyon yada anormal yapıları içerir. Anomaliler, genellikle

spontan düşüğe, ölü doğuma, perinatal ölüme veya prematür doğumlara sebep verirler (1).

Konjenital anomaliler, prenatal dönemde oluşan değişikliklerdir ve vücudun her bölgesinde bulunabilir. Çoğunlukla intrauterin yaşamın ilk üç ayında meydana geldikleri bilinmektedir. Daha önce anomalili bebek doğurma, ailede anomalili bebek oluşu, eşlerin akrabalığı, genetik faktörler, gebelik döneminde ilaç kullanımı, kimyasal maddeler ve çevresel ajanlar konjenital anomaliler için risk faktörü oluşturmaktadır (1-3).Bebekte varolan konjenital anomaliler prenatal dönemde farklı tanı yöntemleri ile birlikte tanılanmaktadır. Sağlıklı bir bebeğe sahip olma hayalini kurarken konjenital anatomik anomalisi olan bir bebeğe sahip olma aile için psikolojik çöküş, kayıp ve keder duygularının birlikte yaşanması, postpartum dönemde öfke kontrolunun sağlanamaması, post travmatik stres bozukluğu, derin hayal kırıklığı ve suçluluk duygularına neden olabilir.Ebeveynlerin bebekte varolan anomaliye karşı göstereceği tepkiler bireysel ve çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Ayrıca bebekteki anomalinin görünür olması, defektin cerrahi işlemler ile düzeltilebilme derecesi, bebeğin büyüme ve gelişimini etkileyecek nörolojik bozukluklar ve beklenilen ortalama yaşam süresi ebeveynlerin göstereceği tepkilerde etkili olan diğer faktörlerdir (4-5).Gebelik döneminde yaşanılan anomalili bebeğe sahip olma süreci, yapılan taramalar sonucunda aile için stresli olabilir. Sağlık çalışanları bu riskli süreçte aileye destek ve yardımcı olmalıdır.

DORYSTOECHAS HASTATA YAPRAK ÖZÜTLERİNİN ANTİBAKTERİYAL ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Bengi ERDAĞ[1], Yelda EMEK[1], Serap KURT AYDOĞAN[1], Gamze BAŞBÜLBÜL [1,2]

[1]. *Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, 09010, AYDIN*

[2.]*Adnan Menderes Üniversitesi, Rekombinant DNA ve Rekombinant Protein Merkezi, REDPROM, 09010, Aydın*

berdag@adu.edu.tr, yelda@adu.edu.tr, serapkurt@adu.edu.tr, gbasbulbul@adu.edu.tr

Bitkilerin tedavi amaçlı kullanımı pek çok ülkede geleneksel tıbbın önemli alanlarından birini oluşturmaktadır. Günümüzde antibiyotiklere direncin yaygınlaşması sonucu, bitkilerin doğal ürünleri yeni etki mekanizmalarına sahip olabilecek antimikrobiyal

Bu çalışmadaki amaç, *Dorystoechas hastata* Boiss. and Heldr. Ex Bentham yapraklarının farklı çözgenlerde hazırlanmış özütlerinin antibakteriyal etkisinin araştırılmasıdır.

Bitki örnekleri Temmuz ayında Antalya ilinden toplanmış ve botanikçi Dr. Özkan Eren tarafından *D. hastata* Boiss. & Heldr. Ex Bentham (Lamiaceae; D. hastata) olarak tanımlanmıştır. *D. hastata* bitkisinin kurutulmuş yaprakları, öğütülerek dietil eter, etanol, su ve demleme su özütleri hazırlanmıştır. Hazırlanan özütler final konsantrasyon 100 mg/mL olacak şekilde DMSO (Dimetilsülfokside) içerisinde çözülmüştür. Antibakteriyal aktivite tayini için *Staphylococcus aureus* ATCC 25923, *Enterococcus faecalis* ATCC 51299, *Klebsiella pneumoniae* CCM 2318, *S. epidermidis* ATCC 12228 ve *Escherichia coli* ATCC 25922 bakterileri Müller Hinton besiyerlerine ekilmiş ve agar kuyucuk yöntemi kullanılmıştır. İnkübasyon sonrası kuyucukların etrafında oluşan inhibisyon zon çapları ölçülmüştür.

Bakteri	**İnhibisyon zonu (mm)**			
	Dietil eter	**Ethanol**	**Su**	**Demleme**
Staphylococcus aureus ATCC 25923	24.0	14.5	17.5	28.0
Enterococcus faecalis ATCC 51299	14.5	---	---	15.0
Klebsiella pneumoniae CCM 2318	17.5	10.0	10.0	13.0
S. epidermidis ATCC 12228	14.0	---	---	15.0
Escherichia coli ATCC 25922	20.0	12.0	17.0	22.0

Tablo 1. Dietil eter, ethanol ve su özütlerinin antibakteriyal aktivite sonuçları

D. hastata bitkisi Güneybatı Anadolu'ya endemik, monotipik yabani bir bitkidir. Bitkinin taze ya da kurutulmuş yaprakları yerli halk tarafından demlenerek "çalba çayı" olarak soğuk algınlığı tedavisinde veya sağlıklı içecek olarak tüketilmektedir. Çalışmamızda demleme yöntemiyle hazırlanan özütlerin boğaz enfeksiyonlarında rol oynayan *S. aureus* üzerine oldukça etkili bulunması bu kullanımın faydasını desteklemektedir. *D. hastata*'nın doğal bir antioksidant

ve prolin kaynağı olduğu, ayrıca diğer Labiate familyası üyelerinin çay veya tonik olarak kullanıldığı araştırmacılar tarafından bildirilmiştir. Ancak literatürde *D. hastata* bitkisinin antibakteriyal etkisine dair bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Anahtar kelimeler

D. hastata, Antibakteriyel etki, Çalba, Gram pozitif, Gram negatif

ACIGÖL (DENİZLİ)'DEN İZOLE EDİLEN ALKALİFİLİK BAKTERİLERİN ENZİMATİK AKTİVİTELERİNİN ARAŞTIRILMASI

Gamze BAŞBÜLBÜL[1,2], Mustafa Berk DABANCA[1,2], Kübra Güney KAYA[2], Erman ORYAŞIN[2], Bülent BOZDOĞAN[2]

1. Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, 09010, Aydın

2. Adnan Menderes Üniversitesi, Rekombinant DNA ve Rekombinant Protein Merkezi, REDPROM, 09010, Aydın

gbasbulbul@adu.edu.tr,bdabanca@gmail.com,kguney0592@gmail.com,eoryasin@adu.edu.tr, bbozdogan@adu.edu.tr

Alkalifilik bakteriler ekstrem mikroorganizmalar arasında oldukça ilgi çeken ve pH 9.0 ve üzerindeki değerlerde gelişebilen bakterilerdir. Endüstriyel açıdan en önemli metabolitleri enzimleridir ve özellikle deterjan ve yıkama sanayinde geniş kullanım alanına sahiptirler. Ekstrem koşularda gelişebilen bu bakterilere ait yeni suşların izole edilmesi ve enzimlerinin araştırılması endüstriyel açıdan önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı Acıgöl'den (Denizli) izole edilmiş ve tanımlanmış 30 adet alkalifilik bakterinin lipaz, proteaz, amilaz enzimlerinin üretimi açısından taranmasıdır. Proteaz, lipaz ve amilaz enzimlerinin taranması için izolatlar TSA besiyerine ekilip 37 °C de bir gece inkübe edilmiştir. Sonraki gün skim milk agar, tween 80 agar ve nişasta agara çizgi ekim yapılarak 37 °C de 24-48 saat inkübe edilmiştir. Proteaz ve lipaz aktiviteleri petrilerde direkt değerlendirilirken, amilaz aktivitesi için nişasta agarlara lügol ayıracı damlatılmıştır. İzolatların enzim üretimi + (düşük pozitif), ++ (orta pozitif), +++ (yüksek pozitif) olarak değerlendirilmiştir. Enzim taramaları sonucunda amilaz testi pozitif çıkan bakteri sayısı 16'dır. Proteaz aktivitesi için pozitif çıkan bakteri sayısı 19 iken, 11 tane bakteri lipolitik aktivite için pozitif olarak değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda 30 bakterinin amilaz etkinlikleri değerlendirilmiş ve %60'ında pozitiflik tespit edilmiştir. Yüksek amilaz aktivitesine sahip *Exiguobacterium* ve *Bacillus* türleri göze çarpmaktadır. Söz konusu bakterilerin enzimleri güncel olarak çalışılmaktadırlar. Kolleksiyondaki bakterilerin %64'ü proteaz aktivitesi göstermişlerdir. Proteaz aktivitesi gösteren bakterilerden *Exiguobacterium, Bacillus* ve *Micrococcus* cinsleri göze çarpmaktadır. Lipolitik aktivitede ise türlerin %57'si negatiftir ve yalnızca %10'u yüksek aktivite göstermiştir. Bu bakteri türleri *Acinetobacter lwofii, Lysinibacillus sphaericus* ve *Lysinibacillus fusiformis* türleridir. *Lysinibacillus* türleri amilaz ve lipaz aktivitesiyle öne çıkmaktadır. Ayrıca *Micrococcus* türleri amilaz ve proteaz aktiviteleri ile göze çarpmaktadır. *Exiguobacterium* cinsi ise yüksek proteaz ve amilaz aktivitesi göstermiştir. Bu bakteri enzimlerinin endüstriyel kullanım için potansiyel olduğu saptanmıştır. Laboratuvarımızda bu konu ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alkalifil, Amilaz, Lipaz, Proteaz, Bakteri

ANTİBİYOTİK KULLANIMININ İNSAN VE HAYVAN SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ

Fulya TAŞÇI[1], Hale SEÇİLMİŞ CANBAY[2]

[1]Fulya TAŞÇI, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Besin Hijyeni ve Teknolojisi AD.

E-posta: fulya_tasci22@hotmail.com

[2]Hale SEÇİLMİŞ CANBAY, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Biyomühendislik Bölümü/ Bilimsel ve Teknoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi

E-posta: halecanbay@mehmetakif.edu.tr

Antibiyotikler, insan ve veteriner hekimliğinde hastalıkları tedavi etmek, önlemek ve gıda amaçlı bakılan hayvanlarında büyümeyi artırmak için oral, parenteral, topikal olarak kullanılan antimikrobiyal aktivite gösteren doğal, yarı sentetik ve sentetik bileşiklere verilen isimdir. Hayvanlarda antibiyotik kullanımı ve bunlardan sağlanan gıdalarda antibiyotik kalıntılarının bulunması ve tüketiciye geçmesi kaçınılmaz bir olgudur. Gıda güvenliği kapsamında değerlendirildiğinde, halk sağlığı açısından çeşitli riskler ortaya çıkabilmektedir. Bu

derlemede, antibiyotik kullanımının insan ve hayvan sağlığı üzerine etkileri açıklanmıştır.

Anahtar kelimeler: Antibiyotik, Kalıntı, Gıda, İnsan, Hayvan, Sağlık

HEALTH EFFECTS OF CONSUMPTION OF UNPROCESSED RED AND PROCESSED MEATS

Fulya TAŞÇI [*, 1]

[1]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Gıda Hijyeni ve Teknolojisi Bölümü, 15030, İstiklal Yerleşkesi, Burdur, Türkiye.*

E-posta: fulyatasci@mehmetakif.edu.tr

Meat is an important part of human diet with strong implications in health, economy, and culture worldwide. Meat and meat products constitute important source of protein, fat, and several functional compounds. Epidemiologic studies have linked consumption of red or processed meat with obesity, type 2 diabetes, cardiovascular diseases, and cancers. This review will examine current literature on the risks associated with red meat and processed meat consumption. The causes and consequences of the adverse effects on health of the consumption of red meat and processed meat have been evaluated.

Keywords: Red meat, processed meat, diseases, health effects

BALIK PATOJENLERİNE KARŞI *Origanum onites* L. BİTKİSİ UÇUCU YAĞININ ANTİBAKTERİYEL AKTİVİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öznur GÖRMEZ*, Öznur DİLER*

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Yetiştiriciliği Bölümü, Isparta*

Su ürünleri endüstrisinin büyümesi ve üretimdeki artışla birlikte önemli ekonomik kayıplara neden olan infeksiyöz hastalıklarda artış söz konusu olmuştur. Hastalıkların önlenmesinde ve tedavisinde çeşitli sentetik kimyasallar ve antibiyotikler kullanılmaktadır. Yoğun antibiyotik kullanımı ilaç dirençliliğine neden olmakta ve dolayısıyla ilaçların etkisini azaltmaktadır. Hastalıklarla mücadele antimikrobiyal özelliğe sahip olduğu bilinen tıbbi bitkilerin kullanımı son yıllarda güncellik kazanmıştır. Bu çalışmada ülkemiz doğal türlerinden olan *Origanum onites* L. bitkisi uçucu yağının su ürünleri sektöründe hastalıklara neden olan bakteriyel balık patojenlerine karşı *in vitro* antibakteriyel etkisinin tespiti amaçlanmıştır.

O. onites L. bitkisi uçucu yağı Clevenger aparatında destilasyona tabi tutularak elde edildikten sonra ana bileşenler yönünden kimyasal yapısı Gaz kromatografisi/Kütle spektrometresi (GC/MS) cihazıyla belirlenmiştir. Uçucu yağın farklı balık patojenlerine (*Yersinia ruckeri*, *Lactococcus garvieae*, *Vibrio anguillarum*, *Aeromonas hydrophila*, *Flavobacterium psychrophilum*, *Vagococcus salmoninarum*, *Photobacterium damselae* ve *Vibrio alginolyticus*) karşı *in vitro* antibakteriyel etkisi disk difüzyon testi ile incelenmiştir.

GC-MS analiz sonuçlarına göre, *O. onites* L. bitkisi uçucu yağının ana bileşeninin carvacrol (%77,45) diğer bileşenlerin ise p-cymene (%6,61), α-terpinene (%5,16), myrecen (%1,43), borneol (%1,43) ve β-caryophyllene (%1,10) olduğu belirlenmiştir. Disk difüzyon testi sonuçlarına göre, uçucu yağın test edilen bakteri suşlarına karşı standart olarak kullanılan antibiyotiklere göre daha yüksek bir antibakteriyel etkisinin olduğu görülmüştür.

O. onites L. bitkisinin antibakteriyel etkisi ile ilgili günümüze kadar yapılan çalışmaların daha çok gıda orjinli patojenlere karşı yapıldığı ve etkisinin görüldüğü belirlenmiştir. Bu çalışma ile *O. onites* L. bitkisi uçucu yağının balık patojenlerine karşı antibakteriyel etkisinin olduğu ve bakteriyel enfeksiyonlara karşı alternatif bir ürün olarak önerilebileceğini göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: *Origanum onites* L., Antibakteriyel aktivite, Balık patojeni, Tıbbi bitki

JİNEKOLOJİK KANSERDEN SONRA KADININ CİNSEL SAĞLIĞI HAKKINDA NEDEN KONUŞAMIYORUZ?

Ruveyde Aydın[1], Mine Oruç[2], Kamile Kabukcuoğlu[3]

[1]*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon, aydinruveyde@gmail.com*

[2]*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Antalya, mine_1433@hotmail.com*

[3]*Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya, kkamile@akdeniz.edu.tr.*

Jinekolojik kanserde uygulanan cerrahi girişimler (radikal histerektomi, vulvektomi vb.), radyoterapi ve kemoterapi gibi tedaviler kadının cinsel yaşamını olumsuz etkilemektedir (Hawkins ve ark., 2009). Ancak, sağlık profesyonelleri kadının yaşamını önemli derece etkileyen cinsel sağlık problemlerini konuşmaktan kaçınmaktadır (Katz, 2009).

Bu derlemede, sağlık profesyonellerinin jinekolojik kanserlerden sonra kadının cinsel sağlığı hakkında konuşmamasının önündeki engellerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Konuyla ilişkili "jinekolojik kanser", "cinsel sağlık", "kanser" "jinekolojik kanser ve cinsellik" gibi anahtar kelimeler kullanılarak Pubmed, Cochrane, Scopus ve Google Akademik veri tabanlarından tarama yapılmış ve uygun olan tüm makaleler incelenmiştir. Onkoloji klinisyenleri (doktor, hemşire, psiko-onkolog vb.) kanser tedavisi alan kadınlar için cinsel sağlık sorununun önemini kabul etseler de (Reese ve ark., 2017) ve hastalar klinisyenlerin cinsel sağlık endişeleri sormalarını istemelerine rağmen, cinsel sağlıkla ilgili iletişim bakımın bir parçası değildir (Sporn ve ark., 2015). Sağlık profesyonellerinin jinekolojik kanserli kadınlarda cinsel sağlığı konuşmalarının önündeki engellere baktığımızda: 1- Kanser teşhisi konmuş kadınlarla cinsel sağlığı ele almanın, kadınlar için evrensel bir farmakolojik çözümün yokluğunun, hastaya "sadece konuşma" dan başka bir şey sunmayacağı ve bunun hem hastalar hem de klinisyenler için hayal kırıklığıyla sonuçlanacağı varsayımı (Reese ve ark., 2017), 2-Onkoloji klinisyenlerinin hastaları ile ilgili hassas veya rahatsız edici konulardan uzak durmaları gerektiği, 3- Kültürel olarak cinsellik hakkında konuşmaktan utanmaları (Ligibel ve Denlinger, 2013), 4- Kadınların cinsel sağlıkları hakkında etkili bir cinsel terapi eğitiminin zaman alması, zamanın kısıtlı olması ve mali ek bir gelirinin olmaması, 5- Sağlık profesyonellerin cinsellik hakkında yeterli eğitiminin olmaması (Reese ve ark., 2017), 6- Kanser tedavisine odaklanılması gerekliliği, 7- Cinsel yaşamla ilgili soruların hastayı sinirlendireceği endişesi gibi benzer engeller bu popülasyondaki cinsel sağlığın klinik ihmaline neden olmaktadır (Sears ve ark., 2017).

Sağlık profesyonellerinin cinsel sağlık hakkında konuşmaktan kaçınmaları hastanın bütüncül olarak değerlendirilmesini engellemektedir. Bu nedenle; sağlık profesyonelleri cinselliği konuşmanın öz saygının anahtarı olduğunu, cinsellik hakkında yeterli bilgiye sahip olunması gerektiğini ve cinselliğin bakımın bir parçası olduğunu unutmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kanser, cinsel sağlık, jinekolojik kanser, cinselliği konuşma, jinekolojik kanser ve cinsellik

TOPLUMSAL CİNSİYET ROL KALIPLARININ GÖLGESİNDE ÜREME SAĞLIĞI

Ruveyde Aydın[1], Mine Oruç[2], Kamile Kabukcuoğlu[3]

[1]*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon, aydinruveyde@gmail.com*

[2]*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Antalya, mine_1433@hotmail.com*

[3]*Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya, kkamile@akdeniz.edu.tr.*

Cinsiyet, bireyin kadın ve erkek olarak gösterdiği genetik fizyolojik ve biyolojik farklılıkları ifade ederken, toplumsal cinsiyet toplumun kadına ve erkeğe dayattığı rol ve sorumlulukları ifade etmektedir (Connel, 1987). Bu rol ve sorumluluklar eğitimden ekonomiye ve sağlık hizmetlerine ulaşıma kadar cinsiyetler arası eşitsizliğe neden olmaktadır.

Bu literatür incelemesinde, toplumsal cinsiyet eşitsizsizliğinin kadının üreme sağlığı üzerine etkilerinin istatiksel veriler ile ortaya konması amaçlanmıştır.

Konuyla ilişkili "toplumsal cinsiyet", "üreme sağlığı göstergeleri", "cinsiyet" "toplumsal cinsiyet ve üreme" gibi anahtar kelimeler kullanılarak Pubmed, Cochrane, Scopus ve Google Akademik veri tabanlarından tarama yapılmıştır ve konu ile ilgili Dünya Sağlık Örgütünün tüm göstergeleri kullanılmıştır.

"Toplumsal cinsiyet kavramını sosyolojiye kazandıran Ann Oakley'e göre; "Cinsiyet", biyolojik olarak erkek-kadın ayrımını anlatırken; "toplumsal cinsiyet" erkeklik ile kadınlık arasındaki buna paralel ve toplumsal bakımdan eşitsiz bölünmeye gönderme yapmaktadır (Ferry, 2015). Bu eşitsizliğin en çok hissedildiği alanlar birbirine paralel olan; eğitim, ekonomi ve sağlık

hizmetlerine erişimdir. Sağlık hizmetlerine erişim ve ulaşımdaki eşitsizliğin üreme sağlığı hizmetlerindeki yansımasına baktığımızda; namus cinayetleri, kızlık zarı kontrolü, istenmeyen gebelikler, cinsiyet seçimi, ergen gebelikler, sağlıksız koşullarda düşükler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, aile planlaması yöntemlerine erişim gibi geniş bir yelpazeyi olumsuz etkilemektedir (Türmen, 2003). Cinsiyet seçimi nedeniyle Hindistan da her yıl 2 milyon kız çocuğu doğumdan sonra öldürülmektedir. Namus göstergesi olan kızlık zarı evlilik dışı ilişkiye engel olarak; ergen gebelikleri ve beraberinde uygun olmayan koşullarda düşükleri ve de anne bebek ölümlerini getirmektedir. Dünyada her yıl 15-19 yaşındaki gençlerin 15 milyonu doğum yapmakta, 100 milyonu cinsel yolla bulaşan hastalığa yakalanmakta ve 4 milyonu gebeliğini sonlandırmaktadır. Gebelikte 10 anneden 7'si HIV nedeniyle antiretroviral tedavi almaktadır (DSÖ, 2018). Kadınların büyük çoğunluğu aile planlaması yöntemine erişememekte ya da parteri veya da toplumsal yargıların oluşturduğu engeller nedeniyle modern aile planlama yöntemlerinden birini maktadır. Toplumsal cinsiyet rol ve kalıpları kadının anneliğini, kadınlığını ve tüm hayatını etkileyecek olan genel sağlığını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle sağlık profesyonelleri, savunuculuk rollerini kullanarak toplumda bu yargıların kırılması, sağlık hizmetlerine erişim ve üreme sağlığının insanın temel hakları olduğu konusunda önder olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, üreme sağlığı göstergeleri, cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve üreme sağlığı

DETERMINATION OF POSSIBLE GENOTOXIC EFFECTS OF XYLITOL USING CYTOKINESIS-BLOCK MICRONUCLEUS CYTOME ASSAY

Ece AVULOGLU YILMAZ[1,2], Deniz YUZBASIOGLU[1], Fatma UNAL[1]

[1]*Department of Biology, Genetic Toxicology Laboratory, Faculty of Science, Gazi University, Ankara, Turkey*

[2] *Central Research Laboratory, Amasya University, Amasya, Turkey (Present address)*

(eceavuloglu@gmail.com, deniz@gazi.edu.tr, *funal@gazi.edu.tr)*

Xylitol is a naturally occurring sugar alcohol. It is widely used as a sweetener and in chewing gums, mints, and other candies. However, information about its genotoxicity is very limited.

In this study, cytokinesis-block micronucleus cytome (CBMN) assay was conducted to evaluate the potential genotoxic effects of xylitol in cultured human lymphocytes. For this purpose, frequencies of micronucleus (MN), nucleoplasmic bridges (NPBs), nuclear buds (NBUDs) and nuclear division index (NDI) were determined.

Peripheral venous blood was collected from healthy non-smoking adults; one male and two females, aged 27 years. Various concentrations (125, 250, 500, and 1000 µg/mL) of xylitol were applied to lymphocytes for 48 h. A negative (distilled water) and a positive control (MMC) were also maintained. Total of 3000 binucleates (1000 binucleates from each donor) were evaluated for each concentration to determine the frequency of MN, NPBs and NBUDs. Total of 1500 cells (500 cells from each donor) were evaluated for each concentration to detect NDI.

The frequency of MN, NBUDs and NPBs increased in a dose-dependent manner (r= 0.91, r=0.98, r=0.90 respectively). However, these increases were statistically significant only at the concentrations of 500 and 1000 µg/mL for the frequency of MN and NBDs, and at the highest concentration for the frequency of NPBs compared to the control. This study showed that the two highest concentrations of xylitol increased the frequency of MN and NBDs, and the highest concentration increased the frequency of NPBs. In our previous data, xylitol significantly increased the chromosomal aberrations and sister chromatid exchange/cell (SCE/cell) ratio at the two highest concentrations compared to negative control. This and the previous data demonstrated that xylitol may have genotoxic risk to human lymphocytes *in vitro* at high concentrations. However, other toxicity tests should also be applied for detailed analysis.

Key words: Xylitol, Genotoxicity, Sweetener, Human lymphocytes, Cytokinesis-block micronucleus cytome assay.

THE HEPATOPROTECTIVE EFFECT OF ALOE VERA ON ISCHEMIA-REPERFUSION INJURY IN RATS

Muserref Hilal Sehitoglu[1], Ihsan Karaboga[2], Aslı Kiraz[3], Hasan Ali Kiraz[4],

[1]Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Medicine, Department of Medical Biochemistry, Çanakkale, Turkey, hill_al@hotmail.com

[2]Namık Kemal University, School of Health, Department of Emergency and Disaster Management, Tekirdağ, Turkey, ikaraboga@nku.edu.tr

[3]Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Medicine, Department of Medical Microbiology, Çanakkale, Turkey, akiraz@comu.edu.tr

[4]Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Medicine, Department of Anesthesiology and Reanimation, Çanakkale, Turkey, hakiraz@comu.edu.tr

In this experimental study, we aimed to investigate the efficacy of *Aloe vera* in liver I/R injury in rats. Male Wistar Albino rats were divided into 3 groups: Group 1 (n=7) was the control group and had no medication or surgical procedures applied. Group 2 (n=7) was the sham group and had 45 minutes of abdominal aorta ischemia applied and rats were sacrificed 24 hours after reperfusion. Group 3 (n=7) was the study group given *Aloe vera* (30 mg/kg) every day with gastric gavage for a month before 45 minutes of abdominal aorta ischemia and rats were sacrificed 24 hours after reperfusion. Before sacrifice, all liver tissues were removed. Tissues were examined for histopathological investigation, iNOS immunoreactivity and tissue biochemistry, malondialdehyde (MDA), catalase (CAT), superoxide dismutase (SOD) and glutathione peroxidase (GSH-Px) activities. The SOD, CAT and GSH-Px levels of Group 3 were not significantly different from Group 1 ($p>0.05$) but were significantly higher when compared to Group 2. MDA levels of liver tissues were significantly lower ($p<0.05$) in Group 3 compared to Group 2. Disrupted hepatic cords, sinusoidal dilatation, haemorrhage, cytoplasmic vacuolisation of hepatocytes and intensive iNOS immunoreactivity were detected in Group 2. Decreased histopathological change score and iNOS immunoreactivity score were noticed in Group 3 compared with Group 2. It was found that *Aloe vera* showed a hepatoprotective effect against I/R injury. Further research to determine the effective dose, administration method and effects of *Aloe vera* for liver transplantation is required.

OTOİMMÜN HASTALIKLARDA VE GEBELİKTE HELMİNTLERİN ETKİSİ

*Fatma Selcan KUŞ **Ayça BALMUMCU

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Adnan Menderes Üniversitesi*

sakturk@mehmetakif.edu.trayca.balmumcu@adu.edu.tr*

Sestod, nematod ve trematodları başlığı altında barındıran helmintler, dünya nüfusunun üçte birini etkilemekte ve çoğunlukla belirti vermeden, konak-parazit ilişkisini sürdürmektedir. Helmint enfeksiyonlarının yaygın olduğu geri kalmış ülkelerde otoimmün hastalıkların prevalansının son derece düşük olduğu görülmüştür. Diğer yandan, gelişmiş ülkelerde ise otoimmün ve kronik inflamatuar organik hastalıkların sıklığı son yüzyılda önemli ölçüde artış göstermiştir. İlaca ulaşmanın kolaylaşması, sağlık hizmetlerinin ve tanılamanın hızlanması ile helmint enfeksiyonlarının tespit edilmesi kolaylaşmıştır. Hijyen standartlarındaki yükselişle, helmint infeksiyonlarında görülen düşüşün inflamatuar hastalıkların çoğalmasında rolü olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle helmintoterapi araştırmaları çoğalmakta ve kullanım alanları belirlenmeye çalışılmaktadır.

Helmintoterapi, inflamatuar ve otoimmün hastalıkların tedavisine yardımcı olmak amacıyla konak bağışıklık sisteminin nematodlar başta olmak üzere bazı helmintler aracılığıyla uyarılmasıdır. Uyarılan T hücreleri ile bağışıklık sistemi desteklendiği için helmintler aynı zamanda immunomodülatör olarak da tanımlanmaya başlanmıştır. İmmünomodülatör etki gösteren parazitlere ilgi çekmek ve kullanım alanlarının artırılmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Otoimmün hastalıkların görülme sıklığının artması ile birlikte helmintoterapi, pek çok farklı hastalıkta deney hayvanları üzerinde kullanılarak sonuçları değerlendirilmeye başlanmıştır. Özellikle patojen olmayan, canlıda üremeyen, yayılmayan ve tedavisi kolay olan nematodlar tercih edilmektedir. Bu türlerin başlıcaları; *Trichuris suis, T. trichiura, N. americanus'* tur. Şimdiye kadar chorn hastalığı, sistemik lupus eritamatozus, multiple skleroz, astım ve kolit gibi

hastalıklarda denenmiş ve hastalıkların gerilediği görülmüştür.

Son yıllarda doğurganlık üzerine yapılan klinik deneylerde bağışıklık sisteminin uyarılmasının, antiinflamatuar özellik gösteren ajanların kullanılmasının gebelik oluşumu ve gebelik sayısında artış oluşturabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Parazitlerle yapılan deneylerde konak duyarlılığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Doğal uyarılarla indüklenmiş bağışıklık sisteminde, implantasyon şansının daha yüksek olduğu görülmüştür. Kancalı kurt ile enfekte kadınların doğurganlık sayısının daha düşük olduğu gözlemlenmiş ve bu durum parazitin bağırsak epitelinde oluşturduğu kanama nedeniyle canlıda anemi oluşturmasına bağlanmıştır. *A. lubricoides* ile enfekte kadınların doğurganlık sayılarının diğer kadınlara göre üç kat daha fazla olduğu görülmüştür. Bu etkiler, konağın fizyolojik özelliklerinden ziyade, farklı parazitlerin yol açtığı bağışıklık tepkilerinin dengesiyle ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

Bağırsak helmintleri ile enfeksiyonlar, immünolojik değişikliklerle sonuçlanır. Gebeliği etkileyen immünolojik durumları indükleyerek doğurganlığı etkileyebilir ve otoimmün hastalıkların tedavisinde yardımcı olabilir.

Anahtar kelimeler: Helmintoterapi, İmmünomodülatör, Gebelik

HİRUDOTERAPİNİN İNFERTİLİTEDE KULLANIMI

**Fatma Selcan KUŞ **Ayça BALMUMCU

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi**Adnan Menderes Üniversitesi

*sakturk@mehmetakif.edu.tr**ayca.balmumcu@adu.edu.tr

Günümüzde geniş karmaşık etiyolojiye sahip hastalıkların sık görülmesi, hekimlerin farklı tedavileri araştırmalarına neden olmaktadır. Son dönemde tıbbi alanda sıklıkla tercih edilen tedavi yöntemlerinden biri de hirudoterapidir. Tedavide kullanılan, *H. medicinalis* türünün çoklu iyileştirici etkileri, tükürüklerinin anti-trombotik, trombolitik, hipotansif, anti-enflamatuar, bakteriyostatik ve analjezik bileşenlerine bağlıdır.

H. Medicinalis'in salgısında yer alan hiyalüronidaz, bağ doku maddesinin önemli bir bileşeni olan hiyalüronik asit ve asit mukopolisakkaritlerin hidrolitik bölünme ve depolimerizasyonunun reaksiyonunu katalize eden bir enzimdir, bu da doku ve hücrelerin tek tek elemanlarını birleştirerek, yapıştırma rolünü yerine getirir. Hiyalüronidaz bir "yayılma faktörüdür". Hastanın organizmasına daha kolay nüfuz ederek, dokuların, kan damarlarının duvarlarının geçirgenliğini arttırır, skar ve iyileşme süreciyle ilişkili hastalıkların tedavisinde ve erkek infertilitesinde özellikle önemlidir. Hirudoterapinin kullanım alanlarına dikkat çekilmek istenmiştir.

Hirudoterapinin, infertiliteye neden olan endometriozis hastası kadınlarda etkili olduğu bulunmuştur. Endometrioziste ağrının sebebi, uterus duvarına kanın tutunması ve aynı zamanda bölgede lokal ödemin artmasıdır, bu da ağrıyı büyük ölçüde artırabilen toksinleri barındırmaktadır. *H. Medicinalis*'in salgısında yer alan antikoagülanlar, kan pıhtılarını çözdükten ve uterusa normal bir kan akışını geri verdikten sonra, toksinlerin atılmasını sağlamaktadır. Bu sayede, oksidasyon işlemleri normalleşmekte, oksitlenmiş toksinlerin yüzdesi azaltılmaktadır. Dokularda kan akışının normalleşmesi ve kandaki oksijen doygunluğunun artması gebelik oluşumunda olumlu etkiler göstermektedir.

Abdominal operasyonlardan hemen sonra, adezyonların gelişiminde önleyici tedavi olarak, sülükler ile bakım tedavisi uygulanmakta ve başarı sağlanmaktadır. Vücut enflamatuar hastalık geçirdiğinde, çeşitli komplikasyonlardan korunmada ve bağ doku onarımında yardımcı olmaktadır.

H. Medicinalis, kadın ve erkek infertilitesi üzerine yapılan çalışmalarda, vücuttaki kan akımını, oksijenlenmeyi ve üreme sıvılarının akışkanlığını sağlayarak doku hasarlarını gidermekte, enflamatuar hastalıkların ve adezyonların oluşumunda bağışıklık sistemini uyararak iyileşmeye yardımcı olmaktadır. Hirudoterapi bu özellikleri dolayısıyla infertilite tedavilerinde alternatif olarak düşünülebilir.

Anahtar kelimeler; *H. Medicinalis*, İnfertilite, Hirudoterapi.

TÜRKİYE'DE BESLENME VE DİYETETİK EĞİTİMİNİN RAKAMSAL GELİŞMELER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Esra KÖKTAŞ[1], Gülcan UYSAL[2], Zühal ÖZDEMİR[3]

Araştırma Görevlisi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü.
ekoktas@ankara.edu.tr

Araştırma Görevlisi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu Sağlık Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü.
gulcanuysal@ibu.edu.tr

Doktor Öğretim Üyesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu Sağlık Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü.
ozdemir_z@ibu.edu.tr

"Diyetisyenlik" mesleği giderek popüler hale gelmekte, medyada "geleceğin gözde meslekleri" arasında gösterilmektedir. Diyetisyen unvanı beslenme ve diyetetik bölümü lisans derecesi ile kazanılmakta, diyetisyen; beslenme açısından yeterli, güvenli, lezzetli ve sürdürülebilir planları sunarak bireyleri ve popülasyonları desteklemek için çalışmaktadır (1). Türkiye'de beslenme ve diyetetik bölümü ilk olarak 1962 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde açılmış olup; ilgili kurumda ilk 5 yılda toplam 48 öğrenci mezun edilmiştir. 2017 yılı itibariyle 63 üniversitede açılan 71 beslenme ve diyetetik programında toplam 4315 öğrenci eğitim görmektedir (2).

Sağlık sektöründe nitelikli işgücü ihtiyacını karşılayan ve sektörün beklentilerine cevap veren bir eğitim sisteminin geliştirilmesi noktasında beslenme ve diyetetik eğitimine ve istihdamına ait verilerin sürekli ve güvenilir bir biçimde toplanarak güncellenmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de beslenme ve diyetetik eğitimini rakamsal gelişmeler açısından değerlendirmek ve mevcut bulgular doğrultusunda öneriler sunmaktır. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS)'nde yer alan sayısal bilgiler kullanılarak yıllara göre beslenme ve diyetetik bölüm sayısı, kontenjanı, yerleşen öğrenci sayısı ve ilgili bölümlerde görev yapan öğretim elemanlarının akademik unvanlarına göre dağılımları incelenmiştir. ÖSYM tarafından yayınlanan yükseköğretim istatistiklerinin yetersizliği nedeni ile çalışma 1996-2017 yılları arasını kapsamaktadır.

1996-2017 yılları arasında beslenme ve diyetetik program sayısı, kontenjanı ve yerleşen öğrenci sayısı ile beslenme ve diyetetik bölümlerinde görev yapan öğretim üyelerinin akademik unvanlarına göre dağılımı tabloda yer almaktadır (3).

Türkiye'de beslenme ve diyetetik eğitimindeki son rakamsal gelişmelerin değerlendirildiği bu araştırmada yıllar itibariyle beslenme ve diyetetik eğitimi alan öğrenci sayısında önemli miktarda artış olduğu göze çarpmaktadır. Öte yandan öğretim elemanı sayısındaki artışın, öğrenci sayısındaki artış karşısında yetersiz kaldığı görülmektedir. Kontenjana göre yerleşen sayılarının devlet üniversitelerinde paralel, vakıflarda ise daha az olduğu görülmektedir. Öğrenci sayısındaki artışın ilerleyen yıllarda da devam edeceği düşünüldüğünde, mezun istihdamına yönelik stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Beslenme ve diyetetik biliminin hastalıklardan korunmada, hastalıkların tedavisinde ve kontrolünde önemi bilinmektedir. Beslenme ve diyetetik eğitimi alan ve alanın yetkinleri olan diyetisyenlere gereken önem verilmeli, istihdam imkanları sağlanmalıdır. Temel sağlık hizmetlerinde ve tüm tedavi basamaklarında multidisipliner ekip içerisinde beslenme ve diyetetik biliminin uygulayıcısı olarak diyetisyenin bulunması toplum sağlığının sürdürülmesi açısından faydalı olacaktır.

SÜTÜN İSKELETİ; KEŞ (KURUT)

Zühal ÖZDEMİR[1] Gülcan UYSAL[2],

Doktor Öğretim Üyesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu Sağlık Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü.
ozdemir_z@ibu.edu.tr

Araştırma Görevlisi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu Sağlık Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü.
gulcanuysal@ibu.edu.tr

Keş (Kurut), Türk tarihi boyunca Orta Asya ve Anadolu'da halk tarafından yoğurttan ya da ayrandan yapılan, beğeni ile tüketilen ve uygun sıcaklık koşullarında bozulmadan ve besin değerini kaybetmeden yıllarca saklanabilen bir süt ürünüdür. Keş, dar gelirli halkın başlıca kış yiyeceklerinden birini oluşturmakta ve yöre halkına ek gelir sağlamaktadır. Ayrıca yöresel yemeklerin yapımında kullanılması keşe ayrı bir önem kazandırmaktadır. Keşin besin değerinin oldukça yüksek olduğu ve sağlığın korunması, bireylerin gelişimi için gerekli olan hayvansal protein ile kalsiyum, potasyum ve fosfor gibi maddeleri önemli miktarda içerdiği belirtilmektedir (1-3). Bu çalışmada, tarih boyunca

Türklerin hem 'savaş' ve 'yolluk azığı' hem de 'kış azığı' olarak tükettikleri ve protein ihtiyaçlarının büyük bölümünü karşıladıkları keşin, tarihi vesikalarda varlığını ve tanımını incelemek, dayanıklı ve ucuz olması, doyuruculuğu, her mevsimde bulunması, lezzeti ve besleyici özellikleri nedeni ile günümüzde de üretim ve tüketimi için öneriler geliştirmek amaçlanmıştır. Kutadgu Bilig (1069) adlı eserde, kurut ve peynir türlerinden söz edilmektedir. Türkler, yağı alınmış yoğurdun süzülüp kurutulmasıyla elde edilen bu peynir türüne, kurutmak sözcüğünden türeterek 'kurut' adını vermiştir. Moğollar bu deyişi Türklerden alarak kullanmıştır. XIII. yüzyılda Orta Asya'da seyahat eden Avrupalı elçiler, kendi kitaplarında kurutu 'grut' olarak belirtmiştir. Kurut ateşte pişirilip yeniden kurutulunca siyah bir renk almaktadır. Orta Asya Türklerinin Anadolu'ya getirdiği bu peynir çeşidine 'kara kurut', İran'da ise 'kashk siyah' ya da 'tarf siyah' adı verilmektedir. Bugün, Anadolu'nun birçok yerinde yağı alınmış yoğurttan veya sütten yapılan peynire 'keş', 'kurut', 'keşk', 'kesük', 'kiş' ya da 'çökelek' denmektedir (2,4). Divânü Lûgati't-Türk (1077)'te süt, ayran, yogurt, aguj /aguz (ağız), kurut ve süzme gibi süt ürünlerinden söz edilmektedir (5). Kitâbü-t–Tabîh (1226) 'de, 'Masliyye' adlı yemeğin yapımında kurutun kullanıldığı belirlenmiştir. Yemeğin ismi, Arapça'da peynir altı suyunun kurutulmuş hali anlamındaki 'masl' sözcüğünden gelmektedir (6). Tercüme-i Kenzü'l-İştihâ'da keş, 'keşk' adıyla karşımıza çıkmakta ve açıklaması 'keşk, yoğurt kurusuna denir. Türkler kurut derler. Hala keş dedikleridir ki bilinir' şeklinde yapılmıştır (7). Tarama Sözlüğü'nde kurut, kaynatılıp suyu alınan ayran kurusu, yoğurt kurusu, keş (8), Türkçe Sözlük'te kurutulmuş süt ürünü (9), Derleme Sözlüğü'nde kurutulmuş süzme yoğurt, çökelek anlamında kullanılmaktadır (10). Ögel'e göre kurut, Türklere ait bir nevi kışlık ve yolluk gibi azık cinsinden hazırlanan bir yiyecektir (11). Her cinsten kurut, bir ordunun aylarca sıkıntı çekmeden savaşmasına imkân vermiştir. Kurut, eskiden, yalnızca yağsız yoğurdun kurusuna verilen bir ad olmayıp; bozulmayacak bir şekilde kurutulmuş bütün süt çeşitlerini kapsamaktadır. Günümüzde keş/kurut, çoğu zaman çökelek kurusuna denmektedir. Peynirden çok genelde yağsız sütten yapılan yoğurt ya da yağı alınmış ayran çökeleğinin kurutulmuşudur. Torba yoğurdundan kurut üretiminde; yağı alınan yoğurt bez bir torbada asılıp birkaç gün süzülmeye bırakılmaktadır. Böylece suyu azaltılan yoğurt daha dayanıklı bir hale gelmektedir. Süzülen torba yoğurdu tuzlanıp, biçimlendirilmekte ve kurutulmakta, su ile karıştırıldığında yeniden yoğurt kıvamına dönüşmektedir.Keş lezzeti, aroması ve saklama kolaylığı ile dünyada pek çok kuru süt ürünü ve peynir ile rekabet edebilecek nitelikte bir üründür. Keş, yoğurttan tereyağı yapımından sonra arta kalan ayranın değerlendirilmesiyle milli ekonomiye katkı sağlaması yanında özellikle köy halkının başta protein ihtiyacını karşılaması yönünden önemli bir kaynaktır. Ancak çoğu yöremizde tanınmamakta ve tanınan yörelerimizde ise gün geçtikçe güncelliğini yitirmekte, üretimi ve tüketimi azalmaktadır. Ayrıca üretimi hala ilkel yöntemlerle yapılmaktadır. Toplum sağlığını korumak ve geliştirmek için, keş imal şekillerinin modern teknolojiye uydurulması ve etkin pazarlama çalışmalarının yürütülmesi önemli görünmektedir. Bu yolla Türk mutfak kültürünün bir parçası olan keş tüketiminin de yaygınlaşacağı düşünülmektedir.

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN BULAŞICI HASTALIKLAR KONUSUNDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ

Öymen ZORBA[1], Engin TEKİN[2], Serpil EMİKÖNEL[3]

[1] *Uşak Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Ağız ve Diş Sağlığı Programı, Uşak, TÜRKİYE*

[2] *Uşak Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Görüntüleme Programı, Uşak, TÜRKİYE*

[3] *Uşak Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Görüntüleme Programı, Uşak, TÜRKİYE*

[1] *oymen.zorba@usak.edu.tr*

[2] *engin.tekin@usak.edu.tr*

[3] *serpil.emikonel@usak.edu.tr*

Enfeksiyon hastalıkları günümüzde en önemli sağlık sorunlarından biridir. Birçok enfeksiyon hastalığının aşısı olsa da enfeksiyon hastalıklarının sebep olduğu ölümler oldukça yüksek sayıdadır. HIV ve AIDS pandemi haline gelmiş ve dünya sağlığını tehdit etmektedir. Hepatit B virüs enfeksiyonu ülkemizde ve dünyada yaygın görülmekte olup kronikleşmiştir. Dünya Sağlık Örgütü

verilerine göre her yıl 887000 kişi Hepatit B nedeniyle yaşamını yitirmektedir. İlk kez 1989'da tanımlanan Hepatit C virüsü de bugün büyük bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir. Bulaşıcı hastalıklar ile mücadelede sadece aşı değil, eğitim ve farkındalık da büyük önem taşımaktadır.

Bu ön çalışmada, gelecekte sağlık personeli olacak Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu (SHMYO) öğrencilerinin HIV ve Hepatit enfeksiyonları hakkındaki bilgi düzeylerini değerlendirmek amaçlanmıştır.

Tanımlayıcı tipte olan araştırmaya Uşak Üniversitesi SHMYO; İlk ve Acil Yardım, Tıbbi Laboratuvar ve Yaşlı Bakımı Programlarından 130 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem T Testi ve Ki-Kare testi analizleri kullanılmıştır.

Ankete katılan 130 öğrencinin %75,4'ü kadın, %24,6'sı erkekti. Katılımcıların %66,9'u bulaşıcı hastalıklarla ilgili eğitim aldığını belirtmiştir. Bulaşıcı hastalıklarla ilgili eğitim alan katılımcıların %75,9'u Hepatit C'nin, %58,6'sı ise HIV'in aşısının olduğu konusunda yanlış bilgiye sahip olup, bu öğrencilerin Hepatit B aşılanma oranlarının %67,8 olduğu saptanmıştır. Eğitim almadığını belirten öğrencilerde ise Hepatit B aşılanmama oranı %60,5 idi. Öğrencilerin; Hepatit B, Hepatit C ve HIV pozitif hastalara girişimsel işlem yapmak istememe oranı azımsanmayacak düzeydedir (%34,6). Ayrıca, katılımcıların "Delici/kesici alet yaralanmaları sonrası ne yaparsınız?" sorusuna sadece %26,9 oranında doğru cevap verdikleri belirlenmiştir.

Bu bilgiler doğrultusunda, SHMYO öğrencilerinin bulaşıcı hastalıklar ile ilgili düşük olan bilgi düzeylerinin ve yetersiz görülen farkındalıklarının artırılması amacıyla, periyodik eğitimlerin düzenlenmesi ve girişimsel işlem yapma kaygılarının giderilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Bulaşıcı Hastalıklar, Üniversite Öğrencileri, Bilgi, Farkındalık

AĞRININ RENGİ :"SİYAH"

Aylin AYDIN SAYILAN[1], Sibel YAŞAR[1], Derya ŞAHİN[2]

[1]*Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü*

[2] *Sinop Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü*

Uluslararası Ağrı Araştırmalarının Teşkilatı'na (International Association for the Study of Pain=IASP) göre ağrı; "Var olan veya olası doku hasarına eşlik eden veya bu hasar ile tanımlanabilen, hoşa gitmeyen duysal ve emosyonel deneyim" ve "Ağrı bir korunma mekanizması" olarak tanımlanmaktadır. Çalışmada, öğrenci gözüyle ağrı kavramının betimlenmesi amaçlandı.

Herhangi bir örneklem hesaplama yöntemi kullanılmayıp evrenin tamamına ulaşılması hedeflenen çalışma, 07.03.2018 tarihinde gerçekleştirildi. Veriler, hemşirelik bölümü 2. sınıfta okuyan öğrencilere, bilgi formu ve "Ağrıya bir renk verecek olsaydınız, bu hangi renk olurdu?" sorusuna verilen yanıtlar ile toplandı. Veriler, SPSS 16 programında, yüzdelik kullanılarak çözümlendi.

Tanımlayıcı olarak gerçekleştirilen çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrencilerin yaş aralığının min:19-max:22 yaş arasında değiştiği; %82,3 'ünün bayan olduğu, %100'ünün hemşirelik bölümünde ikinci sınıf öğrencisi olduğu,%78,1'inin bölümünü kendi isteğiyle seçtiği, %42'sinin yurtta yaşadığı, %36,6'sının iki ayda bir ailesinin yanına gittiği, %89,8'inin herhangi bir kronik bir hastalığı olmadığı, %98,2'sinin yaşamının herhangi bir döneminde ağrı deneyimlediği, %94,6'sının hastalardaki ağrıyı sorgulamada Görsel Analog Skalayı kullandığı, "Ağrıya bir renk verecek olsaydınız, bu hangi renk olurdu? sorusuna %62,4'ünün "siyah"; %21,2'sinin gri; %9,8'inin mor olarak nitelendirdiği saptandı.Çalışma sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin gözünde; psikolojide içe kapanıklık, karamsarlık, ölüm gibi ifadeleri betimlemede kullanılan siyah rengin; ağrıyı da çağrıştırdığı görüldü.

Anahtar kelimeler: Ağrı, renk, hemşire, öğrenci

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİNDEN İZLOLE EDİLEN YÜKSEK SEVİYEDE AMİNOGLİKOZİD DİRENÇLİ (YSAD) *ENTEROCOCCUS* SPP. İZOLATLARIN GENTAMİSİN VE STREPTOMİSİN ANTİBİYOTİKLERİNE KARŞI MİK DEĞERLERİNİN BELİRLENMESİ

Rahime ÖZDEMİR[1], Yasin TUNCER[1]

[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, 32260, Isparta, TÜRKİYE.*

Sorumlu yazar e-mail: yasintuncer@sdu.edu.tr

Antibiyotik dirençlilik son yıllarda bakteri kaynaklı enfeksiyonların tedavisinde karşılaşılan en önemli sorunu oluşturmaktadır. Tedavi amaçlı veya verim artırıcı olarak çiftlik hayvanlarında kontrolsüz antibiyotik kullanımının hayvansal kaynaklı gıdalarda bulunan bakterilerin antibiyotik dirençlilik özelliklerinin artmasında temel etken olduğu düşünülmektedir. Enterokoklarda klinik olarak önemli temel antibiyotiklere karşı doğal ve kazanılmış olmak üzere iki şekilde antimikrobiyal direnç gelişebilmektedir. Gentamisin ve streptomisin klinik uygulamalarda kullanılan iki önemli aminoglikozid grubu üyesi antibiyotiktir. Son yıllarda yapılan çalışmalar ile Dünya genelinde yüksek seviyede gentamisin (HLGR) (MİK≥500 µg/mL) ve streptomisin dirençli (HLSR) (MİK≥2000 µg/mL) bakterinin izole edildiği rapor edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Isparta ve Antalya illerinde yerel pazar ve marketlerde satışa sunulan 100 çiğ süt ve süt ürünü (10 çiğ süt, 70 peynir, 10 tereyağ ve 10 yoğurt) örneklerinin 21 adedinden izole edilen toplam 59 YSAD enterokok (39 HLSR ve 20 HLGR) suşunun streptomisin ve gentamisin antibiyotiklerine karşı minimum inhibisyon konsantrasyonu (MİK) değerlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

YSAD enterokok izolatlarının MİK değerleri sıvı mikrodilüsyon yöntemi ile belirlenmiştir. MİK testi için gentamisin ve streptomisin antibiyotikleri 0.125 ile 4096 µg/mL düzeyinde seyreltilmiştir.

İncelenen enterokok izolatlarının streptomisin ve gentamisin antibiyotiklerine karşı MİK değerlerinin 0 ile >4096 µg/mL arasında değiştiği tespit edilmiştir. Hem HLSR izolatlarının streptomisin MİK değerleri hem de HLGR izolatlarının gentamisin MİK değerleri 4096 µg/mL değerine eşit veya büyük olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda HLSR izolatlarının % 84.62'sinin gentamisine ve HLGR izolatlarının ise % 55.00'ının streptomisine karşı da yüksek seviyede dirence sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak, enterokoklar giderek artan oranlarda nozokomiyal enfeksiyonlara yol açmakta ve aminoglikozid grubu antibiyotiklere yüksek düzeyde direnç göstermektedirler. Bu nedenle YSAD enterokoklarda mutlaka araştırılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Süt ve süt ürünleri, *Enterococcus*, yüksek seviyede aminoglikozid direnci, minimum inhibisyon konsantrasyonu

Teşekkür: Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 4739-YL1-16 nolu proje ile mali olarak desteklenmiştir.

TAVUK ETİNDEN İZOLE EDİLEN YÜKSEK SEVİYEDE AMİNOGLİKOZİD DİRENÇLİ (YSAD) ENTEROKOKLARDA AMİNOGLİKOZİD MODİFİYE EDİCİ ENZİM (AME) GENLERİNİN VARLIĞININ ARAŞTIRILMASI

Meltem Yalçın[1], Yasin Tuncer[1]

[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümü 32260 Isparta*

Sorumlu yazar e-mail: yasintuncer@sdu.edu.tr

Gentamisin ve streptomisin klinik uygulamalarda kullanılan iki önemli aminoglikozid grubu üyesi antibiyotiktir. Son yıllarda Dünya genelinde yüksek seviyede gentamisin (HLGR) (MİK≥500 µg/mL) ve streptomisin direnci (HLSR) (MİK≥2000 µg/mL) rapor edilmiştir. Aminoglikozid direnci fosfotransferazlar, asetiltransferazlar ve nükleotidiltransferazlar olmak üzere 3 farklı AME grubunun aktivitesi sonucu gerçekleşmektedir. En sık karşılaşılan AME genleri *aac(6')-Ie-aph(2'')-Ia*, *aph(2'')-Ib*, *aph(2'')-Ic*, *aph(2'')-Id*, *aph(3')-IIIa*, *ant(4')-Ia* ve *ant(6')-Ia*' dir.

Bu çalışmanın amacı, 112 tavuk eti örneğinden izole edilen 32 YSAD enterokok suşunda AME genlerinin varlığının araştırılmasıdır.

İzolatlardan genomik DNA izolasyonu Cancilla vd. (1992) tarafından önerilen yönteme göre yapılmıştır. AME kodlayan genlerin varlığı spesifik primerler

kullanılarak polimeraz zincir reaksiyonu (PZR) ile araştırılmıştır (Vakulenko vd., 2003; Niu vd., 2016).

PZR denemeleri sonucu izolatların 1 ile 5 arasında değişen sayıda AME geni içerdiği belirlenmiştir. İzolatlarda en sık rastlanan AME geninin *ant(6')-Ia* (% 87.5) olduğu tespit edilmiştir. Bu geni takiben % 78.13 ile *aph(3')-IIIa*, % 68.75 ile *ant(4')-Ia*, % 62.5 ile *aph(2'')-Ib*, % 21.88 ile *aac(6')-Ie-aph(2'')-Ia* ve % 9.38 ile *aph(2'')-Ic* genlerinin bulunduğu belirlenmiştir. İzolatların hiçbirinde *aph(2'')-Id* geninin varlığı tespit edilmemiştir.

Streptomisin dışındaki bütün aminoglikozidlere karşı direnç *aac(6')-Ie-aph(2'')-Ia* geni tarafından kodlanan iki fonksiyonlu bir AME olan AAC(6′)-APH(2″) aracılığı ile gerçekleşmektedir. *aac(6')-Ie-aph(2'')-Ia* geni yüksek seviyede gentamisin ve kanamsin direnci ile ilişkilidir. Tek fonksiyonlu AME kodlayan *aph(2'')-Ib*, *aph(2'')-Ic* ve *aph(2'')-Id* genleri yüksek seviyede gentamisin, *aph(3')-IIIa*, *ant(4')-Ia* ve *ant(6')-Ia* genleri ise gentamisin dışındaki çeşitli aminoglikozidlere karşı dirençten sorumludur (Vakulenko vd., 2003; Jaimee ve Halami, 2016; Niu vd., 2016; Pourcel vd., 2017). Yapılan bu çalışma ile tavuk etinden izole edilen HLGR ve HLSR enterokok izolatlarında en yaygın bulunan AME genlerinin *ant(6')-Ia*, *aph(3')-IIIa*, *ant(4')-Ia* ve *aph(2'')-Ib* olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Tavuk eti, *Enterococcus*, yüksek seviyede aminoglikozid direnci, aminoglikozid-modifiye edici enzim, PZR

Teşekkür: Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 5010-YL1-17 nolu proje ile mali olarak desteklenmiştir.

POTENTIAL ANTIGENOTOXIC EFFECTS OF RETINOL (VITAMIN A) AGAINST THE GENOTOXIC EFFECTS OF MITOMYCIN-C, AN ANTITUMORAL AGENT, BY SISTER CHROMATID EXCHANGE TEST

Deniz YUZBASIOGLU[1], Kübra SEVIMLI CAN[1], Ece AVULOGLU YILMAZ[1,2], Fatma UNAL[1]

[1]*Department of Biology, Genetic Toxicology Laboratory, Faculty of Science, Gazi University, Ankara, Turkey*

[2]*Central Research Laboratory, Amasya University, Amasya, Turkey (Present address)*

*(*deniz@gazi.edu.tr, kubra.sevimli@gazi.edu.tr, *eceavuloglu@gazi.edu.tr,* funal@gazi.edu.tr*)*

Retinol, also known as Vitamin A, is a vitamin found in foods. It has essential roles in vision, bone and muscle growth, reproduction and maintenance of healthy epithelial tissue. It induces cellular differentiation, protects cells from injury by free radicals, decrease the expression of certain oncogenes.

The purpose of this study was to investigate potential antigenotoxic effect of retinol against Mitomycin-C (MMC), an antitumor agent, by sister chromatid exchange (SCE) test in human peripheral lymphocytes (HPLs).

Different concentrations of retinol (0.05, 0.010, 0.015, and 0.020 µg/mL) in combination with Mitomycin-C were treated to lymphocytes from two healthy young donors. Three treatment procedures based on 24 and 48 hour treatments were used. Pre-treatment (antioxidant addition 1 hour before antitumoral agent treatment), simultaneous treatment (antioxidant addition at the same time as antitumoral agent treatment) and post-treatment (antioxidant addition 1 h after antitumoral agent treatment).

In 24 and 48-hour treatment, there was a statistically significant decrease in the SCE/cell ratio in all the concentrations of pre-, simultaneous and post-treatments compared to positive control (except 48-hour pre-treatment for MMC+0.005 µg/mL).

Data obtained in this study indicated that retinol reduced the frequency of SCEs induced by MMC at all the treatment types. According to our previous data, retinol reduced the frequency of chromosomal aberrations induced by MMC at all the treatment periods. Moreover, at 24-hour treatment, retinol significantly decreased the frequency of micronucleus at 0.010 and 0.020 µg/mL concentrations compared to positive control. All these results indicate that retinol can provide effective protection against MMC induced chromosomal damage in human lymphocytes *in vitro*.

Key words: Retinol, Antigenotoxicity, Sister chromatid exchange.

ANTOSİYANİNLERİN ANTİ-OBEZİTE ETKİSİ

Senem TÜFEKÇİ[1] Mehmet BAŞEĞMEZ[2*]

[1]*Pamukkale Üniversitesi, Acıpayam Meslek Yüksekokulu, Gıda İşleme Bölümü, Denizli, Türkiye*

[2]*Pamukkale Üniversitesi, Acıpayam Meslek Yüksekokulu, Veterinerlik Bölümü, Denizli, Türkiye*

**mbasegmez@pau.edu.tr*

Dünya Sağlık Örgütü'nün vücut kitle endeksinin 30'un üzerinde olması durumu olarak tanımladığı obezite, günümüzde yaşam kalitesini olumsuz etkileyen ciddi ve bir sağlık sorunudur. Genetik ve çevresel etkileşimleri olan obeziteye bağlı olarak dünyada insulin direnci, dislipidemi, hipertansiyom, tip 2 diyabet, kardiyovasküler hastalıklar ve birçok kanser tipinin giderek artmasında rol oynamaktadır. Birey ve toplum sağlığının korunması, iyileştirilmesi ve sürdürülmesi anlayışının bir yansıması olarak obeziteyle mücadele giderek önem kazanmaktadır. Antosiyaninler, doğada meyve, tohum ve çiçeklerde yaygın şekilde bulunan antosiyanidinlerin şeker grubu içeren formlarıdır. Antosiyanidinler ise flavonoidlerin yüksek antioksidan aktivite gösteren alt gruplarıdır. Doğada en yaygın şekilde bulunan ve yüksek biyoaktivite gösteren antosiyaninler, siyanidin, delphinidin ve pelargonidinin glukozidleridir. Antosiyaninlerin; mide mikrobiyotasını ve lipid metabolizmasını düzenleyerek, lipid absorpsiyonunu inhibe ederek, enerji tüketimini arttırarak ve gıda alımını baskılayarak anti-obezite etkisi gösterdiği in-vitro ve in-vivo çalışmalar ile ortaya konulmuştur. Bu çalışmada farklı gıda, tohum ve çiçeklerden elde edilen antosiyaninlerin hangi mekanizmalar üzerinden obezite karşıtı etkiler gösterdiği incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Obezite, Anti-obezite etkisi, Antosiyaninler, Beslenme

THE EXOPOLYSACCHARIDE PULLULAN HAS CYTOTOXIC EFFECT IN HUMAN BREAST CANCER CELLS

Deniz Yüzbaşıoğlu[1], Sevcan Mamur[2], Fatma Ünal[1]

[1]*Department of Biology, Genetic Toxicology Laboratory, Faculty of Science, Gazi University, 06500, Ankara, Turkey*[2] *Life Sciences Application and Research Center, Gazi University, 06830, Ankara, Turkey*

(deniz@gazi.edu.tr, smamur@gazi.edu.tr, funal@gazi.edu.tr)

Pullulan is a water soluble exopolysaccharide produced by yeast like fungus *Aureobasidium pullulans*. It is frequently used as an additive in the pharmaceutical and food industries due to its molecular properties, molecular weight, ability to form fibres, adhesive properties and softened polymer properties. Previous studies reported that exopolysaccharides preserve food and have positive health effects in humans such as immunosuppressant, antioxidant, antibacterial, antimutagenic and anticancer effects. Therefore, evaluation of cytotoxic effect of pullulan is necessary for human health. Breast cancer is the most common invasive cancer in women, and the second main cause of cancer death.

The aim of this study was to evaluate the cytotoxic effect of Pullulan using 3-(4,5-dimethylthiazolyl-2)-2,5 diphenyl tetrazolium bromide (MTT) assay in human breast cancer (MCF-7) cell line.

MCF-7 cells were grown to confluence at 37°C under 5% CO_2 in flasks with Dulbecco's Modified Eagle Serum (DMEM) including 10% fetal bovine serum (FBS), 1 (%) penicillin/streptomycin and 2 mM L-glutamine. MTT assay was applied according to Mossman et al. (1983) with some modifications. Cells were treated with 15.6, 31.25, 62.5, 125, 250, 500, 1000, 1500, 2000 µg/ml concentrations of Pullulan for 24 and 48 hours.

Pullulan significantly reduced the cell viability (%) at 15.6-2000 µg/ml compared to control at 24 h treatment using MTT assay. In addition, it significantly decreased the cell viability (%) at all concentrations at 48 h treatment period.

This result indicated that Pullulan exhibited a cytotoxic effect at 15.6-2000 µg/ml concentrations in MCF-7 cell line. However, further research should also be conducted in view of its cytotoxicity using different cell lines.

Acknowledgements: This study was supported by Gazi University Research Fund under the project number 05/2017-14.

Keywords: Pullulan, exopolysaccharide, cytotoxicity, MTT cell viability assay.

KRONİK KARACİĞER HASTALARINDA HEPATOPULMONER DEĞİŞİKLİKLER

Ferya Çelik[1], Neriman Temel Aksu[2]

[1] *Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, feryacelik@gmail.com*

[2] *Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, nerimantemelaksu@akdeniz.edu.tr*

Kronik karaciğer hastalıklarında görülen pulmoner komplikasyonlar hepatopulmoner sendrom, portopulmoner hipertansiyon, hepatik hidrotoraks olmak üzere üç kategoride sınıflandırılmaktadır. Hepatopulmoner sendrom pulmoner vasküler dilatasyona bağlı sistemik arteriyel oksijenasyonun azalması, hepatik disfonksiyon sonucunda oluşmuş asidin diyafragmaya basısı sonucu oluşan hipoksemi, dispne, çomak parmak, hipoksemiyle karakterizedir. Portopulmuner hipertansiyonun en sık görülen belirtisi efor sırasında dispnedir. Portopulmoner hipertansiyonun şiddeti arttıkça göğüs ağrısı ve senkop görülebileceği belirtilmektedir. Dispne, öksürük, göğüste rahatsızlık hissi hepatik hidrotoraksın yaygın ama spesifik olmayan semptomlarıdır. Bu semptomların temel nedeni aside bağlı torasik basıncın artması, gaz değişiminin ve sekresyon atılımının azalması, ekstrasellüer hacmin artmasına bağlı plevral efüzyon, atelaktazi ve pulmoner ödem oluşması, anemi ve hiperbilirubinemiye bağlı hemoglobin saturasyonunda azalma olması olarak belirtilmektedir

Literatürde asidi olmayan karaciğer hastalarının solunum fonksiyonlarının asidi olan hastalara göre daha iyi olduğu, dispnenin geniş volümlü parasentez yapılabilmesi için bir endikasyon olduğu, parasentez sonrasında dispne ve solunum fonksiyonlarında iyileşme olduğu, vital kapasite, total akciğer kapasitesi, fonksiyonel rezidüel kapasitede artış olduğu belirtilmektedir.

Hepatopulmer sendrom prevelansının %4-%47 oranında değiştiği belirtilmektedir. Hepatorenal sendromu olan siroz hastalarının hepatorenal sendrom olmayan siroz hastalarına göre sağ kalımlarının daha az olduğu belirtilmiştir. Karaciğer transplantasyonu bekleyen hastaların %13-80'i arasında intrapulmoner vasküler dilatasyon geliştiği belirtilmektedir. Karaciğer transplantasyonun hepatopulmoner sendromun tedavisi için başarılı tek yöntem olduğu belirtilmektedir.

Kronik karaciğer hastalarında pulmoner komplikasyonların yönetilmesi gereklidir. Literatürde kronik karaciğer hastalarının pulmoner komplikasyonları yaşama sıklığı, bu komplikasyonların değerlendirilmesi ve yönetilmesine ilişkin verilerin yetersiz olduğu, çok merkezli, randomize çalışmaların yapılmasına gereksinin duyulduğu belirtilmektedir. Kronik karaciğer hastalarında pulmoner semptomların değerlendirilmesi, yönetilmesinde multidisipliner bir yaklaşımla müdahalelerin planlanması ve uygulanması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: kronik karaciğer hastalığı, pulmoner değişimler, multidisipliner yönetim

SİROZ HASTALARINDA FİZİKSEL AKTİVİTE

Neriman Temel Aksu[1], Ferya Çelik[2]

[1] *Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, nerimantemelaksu@akdeniz.edu.tr*

[2] *Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, feryacelik@gmail.com*

Sirozlu hastaların egzersiz toleransı azalmıştır. Siroz hastalarında aerobik kapasitesinin azalması bitkinlik, dekondüsyon, portal hipertansiyona sekonder olarak gelişen insülün direnci, hepatosellüler disfonksiyon ve protein enerji malnütrisyonun azalması gibi multifaktöriyel nedenlerden kaynaklanmaktadır. Sirozda biriken asit sıvısının karın içi basıncı arttırarak diyafragmanın yukarıya hareketine ve göreceli olarak fiksasyonuna, torasik elastikiyetin azalmasına, intraplevral basıncın artmasına bağlı dispne ve fiziksel inaktivitenin yaşanmasında neden olduğu belirtilmektedir. Egzersiz kapasite ölçümünün altın standardı maksimal oksijen tüketimidir (VO_2max). Egzersiz sırasında maksimal oksijen tüketimi kişinin aerobik kapasitesini belirler ve bu direkt olarak egzersiz toleransı, fiziksel fitness, fizyolojik rezerv ile ilişkilidir. Fitness egzersiz çalışmalarıyla geliştirilebilir. Hepatopulmoner sendromu olan sirozlu hastaların hipoksemi ve pulmoner dolaşım sorunları nedeniyle

fiziksel olarak kısıtlandığı, spirometrik parametrelerinin azaldığı belirtilmektedir.

Sirozda karaciğerden amonyak atılımı azalmakta ve kas alternatif amonyak detoksifikasyonu rolünü almaktadır. Hiperamonyemi iskelet kas kütlesinin azalmasına neden olmakta ve sarkopeninin gelişimine zaman hazırlamaktadır. Egzersiz ve zincirli aminoasit takviyesinin mikrobiyotayı düzenleyerek ve bakteriyel translokasyonu azaltarak hepatik ensefalopatiyi önlediği, kas kütlesi kaybını azalttığı belirtilmektedir. Egzersiz hepatik metabolizmayı etkilemektedir.

Egzersiz kastaki protein sentezini promote etmektedir. Egzersizin VO_2 arttırdığı ve yaşam kalitesini arttırdığı belirtilmektedir. Siroz hastalarına uygulanan direnç egzersizleri kas protein sentezini 48 saate kadar arttırarak hipertrofi sağlamaktadır. Endürans egzersizleri kasın fonksiyonel kapasitesini arttırmaktadır. Bu iki tür egzersizin kombinasyonu oldukça faydalı olabilmektedir. Yapılan bir çalışmada 135 sirozlu hastanın %88'inde azalmış VO_2 saptanmıştır. Fiziksel egzersiz ve artan aktivite fonksiyonel performansı geliştirmektedir. Egzersizin türü önemlidir. Bu hasta grupları için en iyi egzersiz tipi tam olarak tanımlanamamıştır. Sirozlu hastalara uygulanan 8 haftalık endürans egzersiz programının hastaların egzersiz kapasitesini arttırdığı kanıtlanmıştır. Bir çalışmada hastaların sadece %15'inin egzersiz yaptığı belirtilmiştir.

Genel olarak egzersiz; iskelet kas kitlesini, gücü, enduransı ve kardiyopulmoner fonksiyonu geliştirmektedir. Sirozlu hastalarda egzersizin bu etkilerine artan ilgi olmasına rağmen literatürde bu güne kadar oldukça az klinik çalışmaya rastlanmıştır. Siroz hastalarının kontrollü programlar doğrultusunda egzersize yönlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: fiziksel aktivite; semptom yönetimi; siroz.

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN ORGAN BAĞIŞI HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYİ VE TUTUMLARI

Engin TEKİN[1], Öymen ZORBA[2], Serpil EMİKÖNEL[3,]

[1] Uşak Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Görüntüleme Programı, Uşak, TÜRKİYE
[2] Uşak Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Ağız ve Diş Sağlığı Programı, Uşak, TÜRKİYE
[3] Uşak Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Görüntüleme Programı, Uşak, TÜRKİYE

[1] engin.tekin@usak.edu.tr
[2] serpil.emikonel@usak.edu.tr
[3] oymen.zorba@usak.edu.tr

Organ bağışı, tüm dünyada sağlık sorunlarının ve tedavisi başka yolla mümkün olmayan hastalıklar için önemli tedavi yöntemlerinin başında gelmektedir. Ancak organ bağışı sayısı, organ nakli bekleyen hastaların sayısına nazaran oldukça düşüktür. Bunun nedeni, ülkemizde insanların organ nakli konusunda yeterli bilgiye sahip olmayışlarıdır.

Halkın organ bağışı konusunda bilgilendirilmesi, öneminin kavratılması organ bağışını artıracaktır. İleride toplumun sağlık konusundaki eğitiminde görev alacak gruplarından biri olan Sağlık hizmetleri Meslek Yüksekokulu (SHMYO) öğrencilerinin organ bağışı hakkında yeterli bilgi ve bilince sahip olması gerekmektedir.

Bu ön çalışmada, SHMYO öğrencilerinin organ bağışı konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmaya Uşak Üniversitesi SHMYO paramedik ve tıbbi laboratuvar programı 1. sınıf öğrencileri (n=197) katılmıştır. Öğrencilere demografik bilgilerin de yer aldığı organ bağışı ile ilgili 17 sorudan oluşan anket formu uygulanmıştır. Veriler SPSS programı ile değerlendirilmiştir.

Anket çalışmasına 121 kadın, 76 erkek öğrenci katılmıştır. "Organ bağışı konusunda yeterli bilginiz var mı?" sorusuna öğrenciler %52,8 oranında hayır cevabını vermiştir. Organ naklinin nasıl yapıldığını bilenlerin oranı %52,8'dir. Doku uyumunun gerekliliği ve organ bağışında yaş sınırı ile ilgili sorular öğrenciler tarafından

yüksek oranda doğru cevaplanmıştır. Ancak öğrenciler organ nakli için akraba olma şartının olmadığını (%87,8) ve organ bağışladıklarında vücut fizyolojilerinin bozulacağını (%29,4) ya da bu konuda fikirlerinin olmadığını belirtmişlerdir (%32). 2 öğrenci organ bağışı yaptığını bildirmiştir. Katılımcıların %82,7'si ülkemizde yeterince organ bağışı yapılmadığının bilincindedir. Öğrenciler yüksek oranda organ bağışı konusunda eğitim almak istediklerini (%85,3) belirtmiştir. Organ bağışında bulunmak isteyenlerin oranı %52,8'di.

Çalışmaya katılan öğrenciler ülkemizde organ bağışının yetersiz olduğu ve organ bağışının gerekliliği konusunda bilinçlidir. Organ bağışı hakkında eğitim alma istekleri de vardır ancak çekincelerinin ve yanlış bilgilerinin olduğu da görülmektedir. Sağlık alanlarında okuyan öğrencilerin organ bağışı konusundaki çekincelerinin giderilmesi için belirli aralıklarla eğitimlerin verilmesi ve bağış kampanyalarının düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Organ Bağışı, Bilgi, Üniversite Öğrencileri, Tutum

INTERLEUKİN 1RA VNTR POLYMORPHİSM İS ASSOCİATED WİTH ORAL SQUAMOUS CELL CARCİNOMA SUSPECTİBİLİTY

Ayşe Feyda Nursal[1], Serbülent Yigit[2], Ozge Gumusay[3], Akin Tekcan[4], Tuba Oz[2], Mehmet Kemal Tumer[5]

[1]Department of Medical Genetics, Hitit University, Faculty of Medicine, Corum, Turkey

[2]Department of Medical Biology, Gaziosmanpasa University, Faculty of Medicine, Tokat, Turkey

[3]Department of Medical Oncology, Gaziosmanpasa University, Faculty of Medicine, Tokat, Turkey

[4]Department of Medical Biology, Ahi Evran University, School of Medicine, Kırşehir, Turkey

[5]Department of Oral and Maxillofacial Surgery, Gaziosmanpasa University, Faculty of Dentistry, Tokat, Turkey

Oral squamous cell carcinoma (OSCC) is the most common malignancy in the oral cavity. It is suggested that cytokines play an essential role in host immune response. Interleukin-1 receptor antagonist (IL-1Ra) gene is a naturally occurring competitive inhibitor of IL-1-induced proinflammatory activity. Considering the important roles of inflammation in the pathogenesis of cancer, we performed a study to evaluate whether IL-1RA VNTR polymorphism is associated with susceptibility to OSCC in the Turkish population.

A case-control association study was performed in 36 patients with OSCC and 100 healthy controls. Genotyping was performed polymerase chain reaction (PCR) method. Statistical analyses were performed by using chisquare.

There were a statistically significant associations between IL-1RA VNTR polymorphisms and OSCC susceptibility. We found that IL-1RA VNTR 1/2, 1/3, 2/2 genotypes were increased in patients group compared to control subjects (*p=0.00*).

These findings suggest that the IL-1RA VNTR polymorphisms could be used as markers for genetic susceptibility to OSCC. However, further studies with large numbers of subjects are needed to confirm our findings.

Key words: Oral squamous cell carcinoma, interleukin 1 receptor antagonist, PCR.

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN RADYOLOJİK TETKİKLERDEKİ RADYASYON BİLGİ DÜZEYLERİ

Serpil Emikönel[1*], Engin Tekin[2], Öymen Zorba[3]

[1]Uşak Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Görüntüleme Programı, Uşak

[2]Uşak Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Görüntüleme Programı, Uşak

[3]Uşak Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Ağız ve Diş Sağlığı Programı, Uşak

[1]serpil.emikonel@usak.edu.tr

[2]engin.tekin@usak.edu.tr

[3]oymen.zorba@usak.edu.*tr*

Yaşadığımız çevrede radyasyon önemi gittikçe artan bir unsur haline gelmiştir. Her canlı doğal ve yapay radyasyon kaynaklarına maruz kalmaktadır. Radyasyona maruziyetin büyük bir bölümünü ise tıbbi uygulamalar kapsamaktadır. Özellikle bilgisayarlı tomografi (BT), ultrason (USG) ve manyetik rezonans görüntüleme (MR) tetkikleri standart hale gelmiştir. Günümüzde manyetik rezonans görüntüleme (MR) uygulamasında ülkemiz

dünyada ilk sıralarda yer almaktadır. Bu bağlamda ileride hastane ortamında çalışacak olan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin radyolojik tetkikler ve radyasyona maruz kalınıp kalınmadığı hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları büyük önem teşkil etmektedir.

Bu ön çalışmada, sağlık sektörünün gelecekte birer ferdi olacak Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin radyolojik tetkikler sırasında tatbik edilen radyasyon hakkında genel bilgi düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

Ankete Uşak Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören ilk ve acil yardın teknikerliği, tıbbi laboratuvar teknikleri, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, sağlık kurumları işletmeciliği ve yaşlı bakımı programı 1. sınıf öğrencilerinden oluşan 337 öğrenci katılmıştır. Literatür incelemesi sonrası hazırlanan 14 soruluk ankette öğrencilerin demografik bilgileri, iyonize radyasyon hakkındaki bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik veriler elde edilmesi amaçlanmıştır. Öğrencilere anketle ilgili ön bilgi verilerek, yazılı anket sorularını cevaplamaları istenmiştir. Veriler istatistiksel analizle değerlendirilmiştir.
Anket çalışmasına 202 kadın, 135 erkek gönüllü öğrenci katılmıştır. Tüm katılımcılar radyasyonun canlılar açısından zararlı olduğuna ve bu alanda yapılan çalışmaların dikkat gerektirdiğine dair sorulara yüksek oranda doğru cevap vermiştir. Ancak ultrason (USG) ve manyetik rezonans görüntüleme (MR) çekimlerinde radyasyon olduğunu düşünen öğrencilerin oranı yüksektir (%81; %94,1). Ayrıca öğrenciler "anjiyografide radyasyon var mıdır?" sorusuna da %65,6 oranında yanlış cevap vermiştir.

Çalışmamızda Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin radyolojik tetkikler sırasında alınan radyasyon konusundaki bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda günümüzde büyük bir öneme sahip olan iyonize radyasyon ve radyolojik tetkikler uygulaması konusunda eğitimler verilerek öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Radyasyon, Sağlık, Radyoloji eğitimi, Üniversite öğrencileri

KÜRESELLEŞMENİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

Aykut AYDIN[1], Merve SEÇİLMİŞ[2]

[1] Kırklareli Üniversitesi İİBF,ÇEKO Bölümü

[2] Kırklareli Üniversitesi SYO, Hemşirelik Bölümü

Küreselleşme, sosyoekonomik ve kültürel işlevlerin ulusal sınırları ortadan kaldırarak ya da bu sınırların ötesine geçerek gerçekleştirilmesidir.Sağlık ise, Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımıyla; yalnız hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedenen, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir. Sağlık sisteminde temel amaçlar, sağlığın geliştirilmesi, sağlığa ulaşımın kolaylaştırılması, eşitsizliklerin ortadan kaldırılması olarak vurgulanmaktadır.Her alanda, toplumu küreselleşmeye çeken ve iten faktörler bulunmaktadır. Toplumun sağlık alanındaki beklentileri, toplumu küreselleşmeye bağımlı hale getirmektedir. Küreselleşmenin sağlık üzerine etkilerine bakıldığında; bir kesim olumlu etkilerinden söz ederken, bir diğer kesmin olumsuz etkilerine yoğunlaştığı görülmüştür. Küreselleşmenin olumsuz yanı olarak, sınıflar arası uçurumsal bir ayrım yaratması, eşitsizliklerin artması ve teknolojinin yanlış kullanımından doğan riskler görülmektedir. Küreselleşmenin, sağlık üzerindeki temel olumlu etkisinin başında, yeni teknolojilerin kullanılmıyla birlikte ortalama yaşam süresinin artışı belirtilmektedir.

Son yıllarda ise, küreselleşmenin sağlık hizmetleri üzerindeki olumlu etkileri arasında, sağlık mesleği mensuplarının yeni bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirmeye yönelik "Küresel Sağlık (GH)" programlarının arttığı; bu programların bakıma yansımasıyla, bireyi kendi sağlığı üzerindeki kontrolünün de artacağı; bu etkinin özellikle, kronik hastalıklar ve obezite üzerinde olumlu etkileri olduğu vurgulanmaktadır.

Küreselleşmenin, temel kavram olan sağlık üzerinde hem olumlu hem olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir. Bu nedenle küreselleşmeye geçişte, özellikle insan sağlığı üzerindeki etkilerinin esas alınması gerekmektedir.

DETERMINATION OF EFFECT OF HEMOGLOBIN, PARATHORMONE AND FERRITIN LEVELS ON GENETIC DAMAGE BY SISTER CHROMATID EXCHANGE TEST IN CHRONIC KIDNEY FAILURE PATIENTS

Sevcan Mamur[1], Deniz Yüzbaşıoğlu[2], Kadriye Altok[3], Fatma Ünal[2]

[1] Life Sciences Application and Research Center, Gazi University, Gölbaşı, Ankara, Turkey

[2] Department of Biology, Science Faculty, Gazi University, Ankara, Turkey

[3] Department of Nephrology, Medical Faculty, Gazi University, Ankara, Turkey

(smamur@gazi.edu.tr, deniz@gazi.edu.tr, kadriye@gazi.edu.tr, funal@gazi.edu.tr)

Chronic kidney disease (CKD) is now recognized as a significant and rapidly growing global health burden. This disease is associated with devastating complications such as cardiovascular disease, infections, and cancer.

The aim of this study is to determine the possible role of biochemical parameters such as hemoglobin (HB), intact parathormone (iPTH) and ferritin (FER) levels on genetic damage by sister chromatid exchange (SCE) test in maintenance haemodialysis patients with chronic kidney disease.

Possible genetic damage was investigated by SCE assay in 34 CKD patients with the hemoglobin levels below 12 (g/dL) (n=25) and above 12 (g/dL) (n=9); with intact parathormone levels below 300 pg/ml (n=20) and above 300 pg/ml (n=14); with ferritin levels below 500 ng/ml (n=25) and above 500 ng/ml (n=9). Peripheral blood was obtained from hemodialysis patients with chronic kidney failure. This study was approved by the ethics committee of the Medical Faculty, Gazi University (25.06.2010-072). The results of this experiment showed that HB, iPTH and FER levels did not affect the frequency of SCEs in CKF patients undergoing hemodialysis. Furthermore, these biochemical parameters did not significantly affect the replication index (RI) which is cell proliferation indicator.

Consequently, HB, iPTH and FER values did not affect the genetic damage in chronic kidney failure patients undergoing haemodialysis using SCE assay.

Keywords: Genetic damage, chronic kidney failure, sister chromatid exchanges, hemoglobin, intact parathormone and ferritin.

MEME KANSERİ TEDAVİSİ SONRASI ÜST EKSTREMİTESİNDE FONKSİYON BOZUKLUĞU GELİŞEN OLGUDA MANUEL TEDAVİNİN ETKİSİ

Fzt. Kübra Canlı*, Prof. Dr. Filiz Can**
**Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Programı*
***Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü*

Meme CA cerrahisi sonrası sık görülen donuk omuz gibi üst ekstremite problemlerinde kullanılan fizyoterapi-rehabilitasyon yöntemleri fonksiyonellik için oldukça önemlidir. Bu olgu raporunda, meme kanseri tedavisi sonrasında üst ekstremitesinde fonksiyon bozukluğu olan bir hastada manuel tedavinin etkisi incelenmiştir.

Hareketler sırasında omuz ekleminde ağrı şikayeti nedeniyle bölümümüze başvuran 48 yaşındaki kadın hasta tedaviden önce ve tedaviden sonra bazı parametreler yönünden değerlendirilmiştir. Ağrı şiddeti Visüel Ağrı Skalası (VAS) ile değerlendirilmiştir. Eklem hareket açıklığı gonyometrik ölçüm ile değerlendirilmiştir. Omuz fonksiyonları Omuz Ağrı ve Disabilite İndeksi (SPADI) ve Omuz-Kol-El Sorunları Değerlendirme Anketi (DASH) ile değerlendirilmiştir. Tedavi programında skapula ve omuz eklemi üzerine yüzeyel ısı ajanı uygulanmıştır. Manuel Tedavi olarak Cyriax Tekniğine göre skapulatorasik ve glenohumeral ekleme uygulama yapılmıştır. Tedavi programı haftada 3 kez toplam 8 hafta boyunca uygulanmış; ev programı olarak wand egzersizleri verilmiştir. Hastanın hareket sırasındaki ağrı şiddeti tedavi sonrasında 9/10 dan 5/10 'e (VAS'a göre) inmiştir. Tedavi sonrası, hastanın aktif fleksiyonu 5° (115°-120°), abduksiyonu 15° (60°-75°), internal rotasyonu 5° (70°-75°) artmıştır. Eksternal rotasyonunda ise herhangi bir değişiklik olmamıştır. Hastanın pasif fleksiyonu 2° (123°-125°), abduksiyonu 13°(70°-83°), eksternal rotasyonu 7° (45°-52°) artış gösterirken, internal rotasyon aynı kalmıştır. Hastanın hem SPADI ağrı skorunda (46 dan 40 puana), hem de yetersizlik skorunda

80'den 37,5'a gelişmeler olmuştur. Aynı şekilde DASH skoru da 55,83'den 45,83'e puana düşmüştür.

GIDA KATKI MADDELERİ

Esra Demir*

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

*Mehmet Akif Ersoy Univercity, Faculty of Health Sciences, Department of The Emergency Aid And Disaster Management, Burdur, Turkey

*esra03ayay@gmail.com

Gıdaların görünüm ve lezzetlerini tüketicinin isteklerine göre değiştirmek, bozulmalarını önleyerek daha uzun süre saklanabilmelerini sağlamak amacı ile gıdalara çeşitli kimyasal bileşikler katılmaktadır. Tüketime sunulmadan önce gıdalara bilinçli olarak eklenen bu maddelere gıda katkı maddeleri denir. Katkı maddesi kullanımıyla gıdaların mikrobiyolojik yolla bozulmasının önlenmesi amaçlanır. Gıda katkı maddeleri, bir ürünün ana bileşeni olmayan fakat farklı amaçlar için ürüne ilave edilen doğal, sentetik veya yarı sentetik maddelerdir.

Günümüz ekonomik ve sosyal şartlarının değişmesiyle beslenme alışkanlıkları da değişmiş, insanlar hazır gıdalara yönelmeye başlamıştır. Dolayısıyla katkı maddelerine maruziyetin de artması kaçınılmazdır. Gıda katkı maddeleri, kullanımlarına izin verilmesi için birçok kural ve araştırmaya tabii tutulur. Ancak tüketici sağlığının korunması amacıyla, gıda katkılarının varlığı ve miktarlarının kontrolleri sıklaştırılmalıdır. Gıda katkı maddeleri konusunda hem tüketicilerin hem de üreticilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple gıda katkı maddelerinin özellikleri, sınıflandırılması, bu alanda mevcut ulusal ve uluslar arası yasal düzenlemeler ile ilgili genel bilgiler derlenerek bu konudaki farkındalığın artırılması amaçlanmıştır. Böylece gıda katkı maddeleri ile ilgili yapılacak araştırmalarda başvurulabilir güncel bir kaynak oluşturulmaya çalışılmıştır

Anahtar Kelimeler: Gıda Katkı Maddesi, Sınıflandırma, Farkındalık

ESKİ İLAÇLARIN YENİ ENDİKASYONLARI: ANTHELMENTİK İLAÇLARIN ANTİKANSER ETKİNLİK POTANSİYELLERİNE DAİR BİR GÖZDEN GEÇİRME

Mustafa ESER[1], Özgür Devrim CAN[2]

[1] *Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Sağlık Programları Bölümü, Eskişehir, Türkiye, meser@anadolu.edu.tr*

[2]*Anadolu Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmakoloji Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye, (ozgurdt@anadolu.edu.tr)*

Klinik kullanımı olan ilaçların farklı hastalıklara karşı olası terapötik etkinliklerinin araştırılması (drug repositioning; drug repurposing; drug redirecting; drug reprofiling) ilaç keşfi ve geliştirilmesi çalışmaları kapsamında sıklıkla başvurulan bir stratejidir. Bunun nedeni, bilinen ilaçların ilk klinik evrelerinin büyük ölçüde tamamlanmış olması; farmakokinetik ve farmakodinamik profillerinin iyi bilinmesidir. Bu durum, ilaç geliştirme sürecinde güvenlikle ilgili başarısızlık riskini ve maliyetleri önemli ölçüde azaltmakta ve araştırmacılara yıllar kazandırmaktadır. Mevcut ilaçların yeni bir endikasyon için kullanılması sadece ilaç keşfini hızlandırmakla kalmayan, aynı zamanda klinik terapötik stratejileri de hızla ilerleten bir yaklaşımdır. Bu stratejinin en çok kullanıldığı alanlardan biri de kanser kemoterapisidir. Bu çalışmada, klinikte helmint enfeksiyonlarının tedavisi için kullanılan anthelmentik ilaçların antikanser etkinliklerine işaret eden bilimsel raporların derlenmesi ve bu ilaçların kanser kemoterapisi için kullanım potansiyellerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Anthelmentik ilaçların antikanser aktivelerine ilişkin önceki raporlara ulaşmak için, "anticancer & helminth"; "anti-proliferative & helminth" ve "anti-tumoral & helminth" anahtar kelimeleri ile PubMed, ScienceDirect, Web of Science ve Google Scholar elektronik veri tabanlarında tarama yapılmıştır. Literatür taramaları, bazı anthelmentik ilaçların antikanser etkinlik potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymuştur. Antikanser etkinlik potansiyeli en yüksek olan anthelmentik ilaçların başında, over kanserlerine ve kolorektal kanserlere karşı etkili olduğu gösterilmiş olan nitazoksanit gelmektedir. Diğer bir anthelmentik ilaç olan ivermektinin de glioma, glioblastoma, lösemi, meme ve kolon kanserlerine karşı antikanser aktiviteye sahip olduğu bildirilmiştir. Diğer yandan, glioma ve

medulloblastomaya karşı güçlü terapötik etkinlik gösteren mebendazol ile miyeloma, lösemi, nöroblastoma, meme kanseri, kolorektal kanser ve melanomaya karşı etkili bulunan flubendazol da benzimidazol grubu anthelmentik ilaçlardır. Bazı kanser türlerine karşı terapötik etkinlikleri çeşitli in vitro ve in vivo yöntemler ile gösterilen diğer anthelmentik ilaçlardan bazıları da pyrvinium pamoat, meflokuin, potasyum antimon konserrat ve artemisininler olarak sıralanabilir. Preklinik araştırmalardan elde edilen bu bulgular ilaç geliştirme çalışmaları açısından çok değerli olmakla birlikte, söz konusu ilaçların kanser kemoterapisindeki etkinliklerinin kanıtlanması için iyi tasarlanmış klinik çalışmalara gereksinim olduğu açıktır.

EL, AYAK VE AĞIZ HASTALIĞINDA ÖNEMLİ ARTIŞ

Fatma ZENGİN*, Canan DEMİR BARUTCU*

** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi*

Döküntülü hastalıklar çocukluk çağında çok sık karşılaşılan ve ayırıcı tanısı oldukça geniş bir grup hastalıktır. El-ayak-ağız hastalığı enterovirus ailesine ait viruslara bağlı olarak gelişen, deride, ellerde, ayaklarda ve oral mukozada veziküllerle karakterize viral bir enfeksiyondur. El-ayak-ağız hastalığı oldukça bulaşıcıdır ve tipik olarak 2-10 yaş arasındaki çocuklarda görülür. Ağız içinde dil, damak ve yanak mukozasında ülserler, takiben el ve ayakların sırt kısımları ve parmak kenarlarında oval şekilde deri çizgilerine paralel 2-10 mm çaplı vezikülopüstüllerle birlikte seyreder. Hastalık adını aldığı üç yerleşim yerinin tamamında görülmeyebilir, bazı olgularda diz, dirsek, gluteal bölge ve nadiren yüz de görülebilir ve nadiren tüm vücuda yayılır. Fizyopatolojik süreci iyi seyirlidir ve spontan iyileşme eğilimindedir.

Ülkemizde son yıllarda insidans ve prevelansı artan el-ayak-ağız hastalığı hava sıcaklığı, nem ve enterovirus enfeksiyonunun mevsimsel geçişinden etkilenmektedir. El-ayak-ağız hastalığı bulaş hızı ve hastalık şiddeti bakımından küçük çocuklarda ve düşük hijyenli bölgelerde daha şiddetli seyretmektedir. El-ayak-ağız hastalığı 3-7 günlük inkübasyon periyodu sonrası en sık el avuç içi, ayak tabanları ve ağızda veziküler eritemli döküntü ile ortaya çıkar ve genellikle 7-10 günde iyileşir. Döküntüye hafif ateş eşlik edebilir, bu hastalarda döküntü genellikle ateşin ikinci gününden itibaren ortaya çıkar. El-ayak-ağız hastalığı spontan iyileşme eğilimde olduğu için şiddetli olgular hariç tedavi gerektirmez. Nadir de olsa ölümcül komplikasyonlara yol açabilen ve bulaş oranı çok yüksek olan hastalığın önemli bir halk sağlığı sorunu olabilme potansiyeli bulunmaktadır. Sağlık profesyonellerinin bu konuda dikkatli olması ve farkındalık yaratılması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Bulaşıcı hastalık, El-ayak-ağız-hastalığı

A NEW CONCEPT IN NURSING EDUCATION: SELF REGULATED LEARNING

Aydan ŞENOL, Fatma ORGUN

Ege University Faculty of Nursing

Ege University Faculty of Nursing

aydansenol@yahoo.com.tr

fatmaorgun@gmail.com

When we look at the outputs of nursing education programs we find that the aim is to train individuals who know how to learn effectively and adopt life-long learning, so that they can develop themselves individually and professionally and adapt themselves to changes. This requires professional nursing education to be up to date. According to the modern education concept, in order to provide effective learning, the student should be active in the learning process and not stay as receiver. In this regard, self regulated learning includes processes, techniques, tactics and strategies that can help us to achieve this. Individuals who adopt self regulated learning use cognitive or metacognitive strategies and motivation strategies.

Self regulated learning is an active process which is individuals who identify their learning targets, control their own cognition, motivations and behaviors, in short, who is responsible their own learning. There are many models to describe self regulated learning. The best known models are belonging to Zimmerman, Boekaerts, Winne and Hadwin, Pintrich, Efklides, and Hadwin, Järvelä and Miller. In all these models, it is argued that the student is active in the learning process, observing

their behavior and evaluating themselves; and it is seen that there are differences only in learning stages.

In this study, the researches which included self regulated learning in nursing education were examined.

Hassani et al. (2008) found that self efficacy and self regulated learning affect independent patient care skills and help nursing students to improve their professional skills and competencies. In the research done by Nahariani et al. (2013), it was determined that the cognitive, emotional and psychomotor learning competencies of the students were increased by using the teaching model in which self regulated learning was integrated. Denat et al. (2017) found that the self regulated learning skills of the students were moderate and the level of self regulated learning skills has been found to increase as the academic achievement score increases.

As a result, self regulated learning is one of the approaches that enable learners to develop their own learning strategies and to be able to work independently and learn on their own. It can also be used in nursing education to reach the program outputs and to provide effective learning.

Key Words Self regulated learning, Nursing education, Learning process, Learning strategies

KANSER TANISI İLE İZLENEN ÇOCUKLARDA OYUN TERAPİNİN KULLANIMI

Aslı Yasakçı* Sevcan Atay Turan**

**Akdeniz Üniversitesi Hastanesi, aslikaya37@gmail.com*

*** Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, ataysevcan@gmail.com*

Gelişmekte olan ülkelerde nüfusun % 40-50'sini oluşturan çocuklarda kanser görülme oranı, tüm kanserlerin % 2'sini oluşturmaktadır. Her yıl dünyada 15 yaş altı çocuklarda 160.000, Türkiye'de ise 2500-3000 kanser vakası kayıt edilmektedir.

Çocukluk çağı kanserlerinin tedavi süresi hastalığın türüne, çocuğun hastalığa yanıtına göre; birkaç ay ile üç yıl arasında değişiklik gösterir. Tedavi sürecinin uzun olması hastaneye sık ve tekrarlayan yatışları beraberinde getirir.

Hastaneye yatışa bağlı; çocuğun alışılmış çevresinin ve rutin yaşam aktivitelerinin değişmesi, ortamda farklı ses,ışık, araç-gerecin olması, yabancı insanlar ve bu insanların çocuğa ağrı- acı veren işlemlerde bulunması, hastalık semptomları, otorite kaybı, beden imajının bozulması, iletişim güçlükleri çocukta anksiyete ve stres yaratır. Kanser ve tedavisi gibi çocukta, stres ve anksiyete yaratan durumlarda oyun terapisi; çocuğun oyun yolu ile sorun yaratan konuları yansıtıp çözüm bulmasına, kendi baş etme mekanizmalarını geliştirmesine ve otonomisini geri kazanmasını sağlar. Oyun terapisi; çocuğun bilişsel, psikososyal, emosyonel durumuna özgü oyun ve oyuncakların kullanılarak kendisini ifade etmesine odaklanan bir süreçtir. Oyun terapisinde kabullenme ve güven içeren bir ortam yaratılır. Yaratılan bu ortam sayesinde hemşire; çocuğun duygusal durumu, hastalığın ve tedavi sürecinin çocuk üzerindeki yansıması hakkında veri toplar. Böylece çocuğun hastane sürecindeki gelişimini olumlu yönde destekleyen hemşirelik bakımını verebilir. Ancak Türkiye' de oyun terapi destekli program kullanılarak hemşirelik bakımı verilmesi son zamanlarda gündeme gelmiştir.

Çocukların bilişsel ve psikososyal gelişimini desteklemek ve tedavi sürecinin olumsuz etkilerini azaltmak amacı ile hemşirelik bakımında oyun ve oyun terapiye daha fazla yer verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Hastaneye Yatış, Oyun Terapi, Hemşirelik, Çocuk, Kanser

DİYABETTE İLAÇ UYUMU VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Öznur USTA YEŞİLBALKAN[1], Elif GENÇER[2]

[1]Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği ABD, Bornova / İZMİR
o.u.yesilbalkan@ege.edu.tr

[2]Abant İzzet Baysal Üniversitesi Bolu Sağlık Yüksekokulu İç Hastalıkları Hemşireliği ABD, Gölköy / BOLU
elifgencer@ibu.edu.tr

Uzun süre dünya popülasyonu üzerinde önemli bir tehdit olarak düşünülmeyen, 21.yüzyılda insan sağlığını tehdit eden ana sorunlar arasında yer alan diyabette, etkili ve başarılı glukoz kontrolü, genellikle yaşam boyu süren tüm tedavi süresi boyunca uygun ve zamanında ilaç kullanımını gerektirmektedir. Davranış değişiklikleri ve ilaç tedavisine uyum diyabet seyrinin iyileştirilmesinde önemli etmenlerdir. İlaca uyum, kişilerin tedavi için verilen talimatları ne ölçüde uyguladıkları olarak tanımlanmaktadır**.** Hasta uyumunun, tedavi etkinliğinde önemli role sahip olduğu görülmektedir ve tıbbi tedavinin amacı ile sonucu arasındaki temel bağ olarak görülmüştür. Yaygın olarak görülen fakat kolayca tedavi edilebilir bir durum olan diyabetin, ilaç uyumsuzluğundan dolayı toplumdaki kontrolü oldukça zordur. İlaca uyum, yaşam tarzı değişiklikleri ve multidisipliner ekip uyumu diyabet yönetiminin temel anahtarlarıdır. Uyumsuzluk ise; tedavinin sağlayacağı yararı azaltan, daha fazla hekim randevusu ve gereksiz hastaneye yatışa sebep olan, tıbbi bakımdan sağlanacak memnuniyetin azalması ve daha fazla ilaç reçete edilmesine neden olan ciddi bir sorundur. Bu durum sadece bireyleri değil, tüm sağlık sistemini etkileyerek maliyetlerin artışına neden olmaktadır. Diyabet tedavisinde uyum oranları %1.4 ile %88 arasında değişiklik göstermekle beraber, diyabet tedavisindeki ilaç uyumsuzluğu, tedavi başarısızlıklarının %30 ile % 50'sini oluşturur ve hayati organlara zarar verebilen ciddi durumlara yol açabilir. Diyabette ilaç uyumunu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Diyabette ilaç uyumunu etkileyen faktörler hasta ilişkili, tedavi ilişkili ve sağlık bakım sistemi ilişkili faktörler olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılabilir. Sağlık çalışanları ve hemşireler bu faktörleri göz ardı etmemeli ve bilinmeyen nedenlerle kaçırılmış klinik kontrolleri veya diğer ilaçların dozlarını kendine göre değiştirme öyküsü gibi uyumsuzluk davranışları açısından hastaları değerlendirmelidirler. Değerlendirme sonuçları, hastaların kişisel tedavi planını ve izlemlerini biçimlendirmeye yardımcı olacaktır.

Anahtar sözcükler: Tip 2 diyabet, İlaç uyumu, Hemşirelik

İNSUYU MAĞARASINDAN İZOLE EDİLEN BAKTERİLERİN BİYOKİMYASAL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Fatma Seçil Koç[1], Nermin Sarıgül[2]

[1]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı, Burdur, secilkoc03@hotmail.com*

[2]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü, Burdur,*

Mağaralar besin maddesi bakımından sınırlandırılmış ortamlar olmasına rağmen çeşitli mikroorganizmalar için yaşam ortamı oluşturmaktadır. Bu nedenle, mağaralar son yıllarda birçok mikrobiyal ekoloji çalışmasının odağı olmuştur. Mağaraların ayrıca, diğer aşırı ortamlarda görülenlerden farklı olan, değişken enzimatik ve antimikrobiyal aktiviteleri gösteren mikroorganizmaları barındırdığı ortaya konmuştur ve bu nedenle

Bu çalışmada Burdur ilinde yer alan İnsuyu Mağarasından elde edilen bakteri izolatlarının biyokimyasal aktiviteleri konu alınmıştır. Çalışma kapsamında mağaradan izole edilen bakterilerin çeşitli enzim gruplarını üretme potansiyellerinin kültür temelli yöntemlerle ortaya konması amaçlanmıştır.

Çalışma materyalini mağaranın farklı istasyonlarındaki toprak, su ve sedimentlerden elde edilen izolatlar oluşturmaktadır. Saf kültürü yapılan izolatların uygun besiyeri ortamlarında inokülasyonu gerçeklerştirilerek proteinaz, amilaz, lipaz, jelatinaz, lipaz, üreaz ve katalaz enzimlerini üretme potansiyelleri değerlendirilmiştir.

Çalışma için kültürü yapılan 91 izolattan 83 katalaz, 33 proteinaz ve amilaz, 36 lipaz, 50 üreaz ve 55 jelatinaz enzimleri için pozitif sonuç tespit edilmiştir.

Çalışma sonucunda mağaradan elde edilen izolatların çeşitli enzimleri sentezleyebilme potansiyeline sahip olduğu gözlemlenmiştir. Mağara mikroorganizmalarının çeşitli biyoteknolojik çalışmaları destekleme potansiyeline sahip olduğu bilinmektedir. Bu nedenle mikrobiyal çeşitlilik çalışmalarının mağaralar gibi

ekstrem ortamlarda yürütülmesi biyoteknoloji çalışmalarına da katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Biyoçeşitlilik, Enzim, Mağara Mikrobiyolojisi

ANTIBACTERIAL ACTIVITY OF LEAF AND STEM EXPLANTS OF *INDIGOFERA ZOLLINGERIANA* SEEDLINGS OBTAINED *IN VITRO*

Cigdem Alev Ozel[1], Siti Maesaroh[2], Nurdan Sahin Demirbag[2], İrem Selin Alper[3],Hikmet Katircioglu[1]

[1]*Department of Biology Education, Education Faculty, Gazi University, Ankara, Turkey*
[2]*Department of Field Crops, Agriculture Faculty, Ankara University, Ankara, Turkey*
[3]*Department of Biology Education, Education Faculty, Hacettepe University, Ankara, Turkey*

cigdemozel@gmail.com, maesaroh@ankara.edu.tr, nsahin@agri.ankara.edu.tr, irem.alper@gmail.com, hturk@gazi.edu.tr

Indigofera zollingeriana, an important protein rich forage and dye crop plant species, that grows in some islands of Indonesia. A few *in vitro* antimicrobial activity studies have been conducted using leaves and root extracts of genus Indigofera. There is no literature reported about its antibacterial activity of *I. zollingeriana* like others species in genus Indigofera.

The study aimed to determine the antibacterial activity of the methanol extracts from the plant.

The leaves and stems methanol extracts of the 30 d old seedlings (growing on agar solidified MS medium) sprouted after the seeds hydration on continuous orbital shaking flasks at 120 rpm, 24 °C under *in vitro* conditions were evaluated for their antimicrobial activities using disc diffusion method against *Staphylococcus aureus* ATTCC25923 ($Gram^+$) and *Pseudomonas aeruginosa* ATCC25823 ($Gram^-$) bacteria. Reference disc contained 30 mcg chloramphenicol and all tests were done in duplicate to find the inhibition zones for comparison purpose.

S. aureus ATTCC25923 determined the inhibition zones of 10 mm each on both leaves and stem extracts. Whereas; *P. aeruginosa* ATCC25823 determined the inhibition zones of 8 mm and 10 mm on methanol extracts of leaves and stem respectively. Reference disc zones were established as 26 mm for *P. aeruginosa* and 25 mm for *S. aureus.*Effective inhibition zones were noted on methanol extracts of both explants showing their antibacterial activity. It was clearly demonstrated that *I. zollingeriana* could also be cultivated as an alternative herbal medicinal plant to extract compounds of high medicinal importance.

Keyword: Antibacterial, *I. zollingeriana*, Medical, Methanol extract

OBESITY AND ZINC: WHICH CAME FIRST, THE CHICKEN OR THE EGG?

Seda KAYA[1], Pınar SÖKÜLMEZ KAYA[1,2]

[1]*Ondokuz Mayis University, Faculty of Health Sciences, Department of Nutrition and Dietetics*
[2]*pinar.sokulmez@omu.edu.tr*

Obesity, multifactorial disease; environmental and genetic factors associated with excessive fat accumulation and resulting in impaired energy balance is important health problem that is rapidly increasing in the world and our country which can cause both physical and mental problems. Studies have shown obesity increases risk of developing hypertension, type 2 diabetes, dyslipidemia and cancer, especially cardiovascular diseases. There are many risk factors in increasing prevalence of obesity in the world. In recent years it has been reported fat accumulation due to insufficient intake of zinc from micro-nutrients may be increased.It is investigation of relationship between obesity and zinc. On PubMed, obesity and zinc key words were searched and information was collected from related studies. Overweight and obese individuals are known to have lower concentrations of vitamins-minerals in comparison with other individuals, and imbalance in trace element levels is often observed obese individuals. Zinc; is trace element found organs, tissues and body fluids that maintains stability and integrity of biological membranes and ion channels, involved in metabolism, synthesis, gene expression, production of carbohydrates-proteins-lipids-nucleic acids. Studies have shown increase some biological markers such as C-reactive

protein, peroxisome proliferator activated receptor-gamma, and alpha-2-macroglobulin in some proinflammatory cytokines due to low levels of zinc levels in obese individuals. There are also studies reporting that zinc acts in leptin regulation. In studies, it has been reported that leptin levels decrease with dysregulation of some cytokines (interleukin-1, tumor necrosis factor-α, interleukin-2) due to zinc deficiency. Zinc supplementation was found to cause significant decrease serum glucose, insulin and HOMA values. In addition, zinc deficiency is associated with reduced insulin secretion and increased insulin resistance.

Many diseases's reason such as obesity, atherosclerosis, diabetes, arterial hypertension; zinc deficiency can further all these problems. More detailed studies is needed to explaining relationship obesity and zinc.

Key Words: Obesity, Zinc

AĞRI KONTROLÜNDE NONFARMAKOLOJİK YÖNTEMLER

Cuma DEMİR

** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Burdur, Türkiye*

Ağrı, vücudun belli bir bölgesinden kaynaklanan, doku harabiyetine bağlı olan veya olmayan, kişinin geçmişteki deneyimleriyle de ilgili olan, hoş olarak algılanmayan emosyonel ve sensoryal bir duyumdur. Bu tanıma göre ağrı, bir duyum ve hoşa gitmeyen yapıda bir etken olarak algılandığından dolayı her zaman özneldir. Ağrıyı süresine göre sınıflandırmak gerekirse eğer ağrı; akut, kronik ve sürekli ağrı olarak üç gruba ayrılır. Ağrı oluşumu karmaşık bir durumdur ve böylelikle de her ağrılı durumun ayrı değerlendirilmesi ve sonuçta da bir bütün olarak ele alınması gerekir.

Ağrı kontrolünde farmakolojik yöntemlerin yanında Periferal teknikler, Kognitif (bilişsel)-Davranışsal Teknikler ve bu iki yöntemin dışında kalan diğer teknikler(akupunktur, Plasebo, cerrahi tedavi gibi) nonfarmakolojik yöntemler de kulanılabilir. Nonfarmakolojik tedavi şekli ağrı tedavisinde kulanılan ilaçlarla tamamlayıcı özelliktedir.

Ağrının kontrolünde farmakolojik yöntemlerin etkisiz kaldığı durumlarda ve aynı zamanda farmakolojik yöntemin etkisini daha çok arttırmak için nonfarmakolojik yöntemlerden de yararlanılmaktadır; Gevşeme, ağrıyı azaltarak kişinin ağrıyla baş etme yeteneğini artırır. Dikkati başka yöne çekme, bu yöntem hastanın hoşlandığı şeylere dikkatini vermesini sağlayarak ağrı üzerinde kontrol hissi sağlamaktadır. Ayrıca müzik, soğuk uygulama, sıcak uygulama, masaj, plasebo, akupunktur, vibrasyon, TENS ve hayal kurma gibi uygulamalar da nonfarmakolojik ağrı kontrol yöntemlerine örnek verilebilir. Ağrı kontrolünde nonfarmakolojik yöntemlerin amacı, analjeziklerin kullanım oranının en aza indirilerek hastanın ağrısının olabildiğince giderilip yaşam kalitesinin yükseltilmesidir.

Ağrı bireyin yaşantısını fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden etkilediği için ağrı kontrol altına alınması gerekli bir etmendir. Ağrının kontrol altına alınması kişinin rahatlatılması, yaşam kalitesinin en üst seviyeye getirilmesi, oluşabilecek komplikasyonların en aza indirilmesi ve ağrısının kısa sürede ortadan kalkması açısından önemlidir.Ağrı tedavisi multidisipliner ekip yaklaşımını gerektirir. Bu ekibin vazgeçilmez üyelerinden biri hemşiredir. Hemşire ağrı tedavisinde farmakolojik ve nonfarmakolojik yöntemlerle uygun bir ağrı kontrolü sağlamalıdı Bu çalışma ağrı yönetiminde kulanılan nonfarmakolojik yöntemleri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından literatürde yer alan nonfarmakolojik yöntemler ve ağrı yönetimi için uygulanan nonfarmakolojik yöntemleri konu alan araştırmalar incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Ağrı Kontrolü, Nonfarmakolojik Yöntemler

ONKOLOJİ HASTALARINDA SEMPTOM GÜNLÜĞÜ TUTMA ve BAKIMA KATKILARI

Arife Altın Çetin[1], Hicran Bektaş[2], Simge Kalav[2]

arife.altin@hotmail.com.tr, hbaydin@akdeniz.com.tr , simge.kalav@gmail.com.tr
[1]Akdeniz Üniversitesi Hastanesi, Antalya
[2]Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Antalya

Onkoloji hastaları çoğunlukla semptomları hakkında konuşmaktan çekinmekte, bazı hastalar bakım verenlerini rahatsız etmek istememekte, bazıları ise sağlık bakım

profesyonelleriyle görüşmelerine rağmen yaşadıkları semptomlar ile ilgili hiç bir şey yapılmadığını düşünmektedirler. Onkolojide destekleyici bakımı geliştirmek için semptomun tam olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Semptomun değerlendirilebilmesi için hasta tarafından bildirilen sonuçlar kağıt biçimindeki semptom günlüğü, elektronik takip araçları ya da mobil uygulamalar şeklinde olabilmektedir. Semptom günlüğü semptomların tanımlanmasını ve izlenmesini sağlayan bir araç olup, hastalar semptomların varlığını ve şiddetini günlük olarak kaydedebilmektedir. Semptom günlüğü tutmanın bakıma katkıları şunlardır:

- ***Hastanın katılımı ve kontrolü:*** Hastaya kendi tedavi planına dahil olma ve tedavinin sorumluluğunu alma hissi verir.
- ***Zaman tasarrufu:*** Sağlık profesyonelinin hasta hakkındaki bilgiler için semptom günlüğünü gözden geçirmesi ile geçen süre, hasta ile yüz yüze görüşme ile geçen süreden daha azdır.
- ***Odaklanmış bilgi toplama:*** **Günlükler, klinik yorumlama ve bakımın planlanmasında kullanılabilir.**
- ***Nedenleri tanımlama:*** Hastalık sürecinde semptomların detaylı bir şekilde tanımlanmasına ve uygun yaşam tarzı değişikliğine katkı sağlayabilir.
- ***Görsel değerlendirme:*** Belgeler hızlı bir şekilde incelenebilir.
- ***Maliyet tasarrufu:*** Laboratuvar ve radyolojik testlere gerek kalmadan daha detaylı bir bilgi sunabilir.

Semptom günlüklerinin, deneyimleri hatırlama, değişimi izleme, hasta-sağlık profesyoneli iletişimini kolaylaştırma, sorunlara öncelik verme, hastane başvurusunu azaltma, özyönetimi, hasta memnuniyetini ve yaşam kalitesini arttırma konularında katkı verdiği belirtilmektedir.

Semptom günlüğü kullanımı ile ilgili yapılan çalışma sonucuna göre; akciğer kanseri olan hastaların %90'ının uygulamadan memnun kaldığı, ancak %23'ünün sonuçları sağlık profesyoneli ile paylaşmadıkları, %80'inin rutin bakım ve takiplerde bu semptomların sorulmasını istedikleri bulunmuştur. Farklı bir çalışmada kemoterapi uygulanan hastaların %78'inin semptom günlüğü kullandığı, günlüğü sağlık profesyonelleri ile tartıştıkları, evde semptomlarla başa çıkmalarında günlük kullanımının yardımcı olduğu saptanmıştır.

Onkoloji hastalarının semptom günlüğü tutmalarının, kemoterapi tedavisi öncesi ve sırasında yaşanan semptomların sıklığı ve şiddetinin değerlendirilmesi, fiziksel-psikolojik etkiler, tedaviye yanıt, yaşam kalitesini arttırma, evde semptom yönetimi konusunda bireysel olarak desteklenme, semptom sıklığı ve şiddetine göre sağlık kuruluşuna erken başvuruyu sağlama gibi katkıları olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Onkoloji, semptom günlüğü, bakıma katkısı.

OBSESİF KOMPULSİF BOZUKLUK HASTALIĞINI KONU ALAN KİTAPLARIN İNCELENMESİ

Fatma Yiğit[1], Deniz Şarlak[2], İsmail Karakoşlu[1]

[1]Lisans Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, esmayigit42@gmail.com, ismailkarakoslu3@gmail.com

[2]Öğr. Gör. Dr. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, sarlakdeniz@gmail.com

Obsesif kompulsif bozukluk, obsesyon ve/veya kompulsiyonlar ile karakterize ruhsal bir bozukluktur. Obsesyon veya saplantı kendiliğinden bilinç alanına giren, yineleyici, sıkıntı yaratan, kişinin saçma ve yanlış olduğunu bildiği düşünce, dürtü ya da imajlardır. Kompulsiyon (zorlantı) genelde bir obsesyona engel olmak için belli kurallarla yapılan motor veya mental eylemlerdir.

Bu çalışma obsesif kompulsif bozukluk hastalığını konu alan kitapların incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Kitaplarda obsesif kompulsif bozukluğu olan karakterlerin incelenmesi ruh sağlığı dersi alan öğrencilere kaynak sağlayacaktır.

Çalışmada obsesif kompulsif bozukluk konusunu ele alan 10 kitabın 5 tanesi incelenmiştir. Verilerin toplanmasında; kitabın adı, yazarı, basımevi ve basım yılı, sayfa sayısı, yazarın hayatı, edebi kişiliği, eserleri, kitapta geçen baş kahraman, diğer yardımcı kahramanlar, kullanılan mekanlar, kitapta anlatılan olaylar zinciri, kitabın özeti ve iki uçlu duygu durum bozukluğunun işlendiği noktalar ele alınmıştır.kitaplar Bay Endişe, Fareler ve İnsanlar, Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu,

Satranç, Obsesif'tir. Tamamının yazarları yabancıdır. Kitaplar 1937 - 2015 yılları arasında basılmıştır. Obsesif kompulsif bozukluk belirtileri 5 kitapta da ayrıntılı bir şekilde yazılmıştır. Psikoterapinin ve ilaç kullanımının yararı, hastaların çevresinden destek görmesinin ve toplumda dışlanmamasının iyileştirmedeki önemi "Bay Endişe" kitabında vurgulanmıştır. Kitapların 4 tanesinde obsesif kompulsif bozukluğun oluşmasında çevresel faktörler etkili olmuştur. (Bay Endişe, Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu, Satranç, Obsesif). 2 kitapta hastalığın başlangıcı küçük yaşlardır (Bay Endişe, Fareler ve İnsanlar).

Çalışmadaki kitaplarda obsesif kompulsif bozukluğun belirtilerinin, tedavisinin, yaşam kalitesinin incelenmesi hastalara, hasta yakınlarına ve ilgili ders alan öğrencilere kaynak oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kitap incelemesi, obsesif kompulsif bozuklu

HONAMLI IRKI KEÇİLERDE KALBİN ARTERİAL VASCULARİZASYONU

İftar Gürbüz[1], Yasin Demiraslan[1], Ömer Gürkan Dilek[1], Emine Karakurum[1], Özcan Özgel[1]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı, BURDUR

iftargurbuz@mehmetakif.edu.tr

Honamlı ırkı keçilerin Akdeniz Bölgesi'nde ve çoğunlukla Antalya, Konya, Isparta illerinde yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bu keçilerin gövdeleri siyah renkli, alın ve ayakları kahverengi veya beyaz renklidir. İri yapılı uzun vücut yapısına sahip bir ırktır.

Çalışmada Honamlı ırkı keçilerde kalbin arterial vaskularizasyonunun belirlenmesi amaçlandı.

Çalışmada toplam 12 adet, erişkin Honamlı ırkı keçisi kalbi kullanıldı. Çalışma materyali Burdur'un Bucak ilçesindeki bir kasaptan temin edildi. Koroner damarlar 3 adet kalpte korozyon kast tekniği ile 9 adet kalpte de lateks enjeksiyon tekniği ile incelendi. Koroner damarların diseksiyonu yapıldıktan sonra tanımlanarak fotoğraflandı.

Kalbin arterial vaskularizasyonunun arteria (a.) coronaria dextra et sinistra tarafından sağlandığı belirlendi. A. coronaria sinistra'nın dominant olduğu ve damarın ramus (r.) interventricularis paraconalis ve r. circumflexus sinister'e ayrıldığı gözlendi. R. interventricularis paraconalis'in çapının r. circumflexus sinister'in çapından daha kalın olduğu ve sulcus interventricularis paraconalis'te seyrederek incisura apicis cordis hizasından kalbin atrial yüzüne geçtiği ve sulcus interventricularis subsinuosus'un distal 1/3'üne kadar uzandığı belirlendi. R. proximalis atri sinistri'nin 9 kalpte a. coronaria sinistra'dan, 1 kalpte r. circumflexus sinister'den, 2 kalpte'de a. coronaria sinistra ile r. circumflexus sinister arasındaki açıdan ayrıldığı tespit edildi. 2 kalpte r. coni arteriosi sinistri ve r. coni arteriosi dextri'nin anastomoz yaptığı gözlendi. 4 kalpte r. proximalis ventriculi sinistri'nin olmadığı, bu damar yerine bölge vascularizasyonunun r. interventricularis paraconalis'in proximal'inden ayrılan dallar tarafından sağlandığı gözlendi. Septum interventriculare'nin vaskularizasyonunda a. coronaria sinistra'dan ayrılan dalların (10-13 adet) a. coronaria dextra'dan ayrılan dallara (1-2 adet) göre daha fazla sayıda olduğu belirlendi.

Elde edilen veriler ile literatür verileri karşılaştırıldığında koyun ve keçilerde aynı ırkta koroner damarların orijini ve seyri itibari ile varyasyon gösterebileceği görülürken, ırklar arasında karşılaştırma yapıldığında ise ırka ait belirgin bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Honamlı Keçisi, Kalp, Koroner arter.

BEBEK ÖNDERLİĞİNDE EK GIDAYA GEÇİŞ: KENDİ KENDİNE BESLENME YÖNTEMİ

SELDA YÜZER ALSAÇ[1] BİRGÜL TUNCAY[2]

1 Dr.Öğr.Ü. Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği A.D. Yozgat selda.yuzer@bozok.edu.tr

2 Öğr. Gör. Gümüşhane Üniversitesi Kelkit Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı. Gümüşhane birgul-koc@hotmail.com

Kendi kendine beslenme (KKB), bebeğin altı aylıktan itibaren kendi başına elle tutulan yiyecekler yemesini teşvik eden alternatif bir bebek beslenme yöntemidir. Bu yöntem, bebeğin kendine göre olan yiyecekleri keşfetmesine fırsat vererek beslenmenin başından itibaren

farklı tatlara ve türlere alışmasına ayrıca bebeğin kendi kendine çiğneme becerisi, el becerisi ve el-göz koordinasyonunu geliştirerek bebeğin ihtiyacı kadar olanını yemesine olanak sağlar.

Çalışmalar KKB yöntemi ile bebeklerin, ailenin sofra düzenine daha kısa sürede katılım göstererek, ailenin yediği yemek türlerinden daha erken dönemde yiyebilme fırsatını yakaladıklarını göstermektedir. Başka bir araştırma sonucu ise bu yöntemle büyüyen bebeklerin, ileri yaşlarda obeziteye yol açan beslenme biçiminden uzak durmasına ve sağlıklı beslenmesine destek olduğu yönündedir. Kendi kendine beslenmenin uygulanabilmesi için bebeğin destekli ya da desteksiz olarak dik oturabilmesi gerekmektedir. Bunun yanında fiziksel, zihinsel ve gelişimsel olarak kendi yemeğini yiyebilmesine engel bir durum bulunmamalıdır. Bebekler ek gıdaya geçtikleri aylarda her şeyi ağızlarına götürerek tanımak isterler. Beslenme amaçlı yapmadıkları bu eylem farklı gıdaların sunularak değerlendirilmesinde fayda sağlamaktadır. Başlangıçta bebeğin yiyebileceği türden besinleri hissetmesi, koklaması ve besinle ilgili bilgi edinmesi için eliyle yemesi uygun olacaktır. KKB yönteminde, kaşıkla beslemek uygun olmadığı için sıvı gıdalar da küçük, kırılmayacak fincan ya da bardaklarla bebeğe sunulur. Bu yöntemle bebeğin beslenme alışkanlığının ve kültürünün geliştirilmesi de sağlanır. Literatürde bu yöntem ile ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu nedenle bu derlemede, kendi kendine beslenme yöntemi ile ilgili bilgilerin verilerek yeni çalışmalara kaynak oluşturması planlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Bebek, Ek Gıda, Kendi Kendine Beslenme

BAKTERİLERİN MUHAFAZASINDA PÜSKÜRTMELİ KURUTMA YÖNTEMİNİN KULLANIMI

Burak Geniş[1], Didem Akpınar Kankaya[1], Banu Özden Tuncer[1], Yasin Tuncer[1]

[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümü 32260 Isparta*

Sorumlu yazar e-mail: burakgenis03@gmail.com

Son yıllarda beslenme bilincinin artması, özellikle insan vücudunda olumlu sağlık etkileri yaratan gıdaların araştırılmasını hızlandırmış ve tüketicilerin probiyotik ürünlere olan talebini arttırmıştır. Probiyotik bakterilerin olumlu sağlık etkileri göstermeleri türe bağlı olmakla birlikte, kullanılan doz ve sindirim sisteminde canlılıklarını koruyabilmeleri de önem taşımaktadır. Gıda ortamında yeterli oranda canlı hücrenin varlığı ve ürünün raf ömrü boyunca mikroorganizmaların özelliklerini koruması, probiyotiklerin ileri kullanımlarının ön koşulunu oluşturmaktadır. Bu nedenle gıdaların korunması, raf ömrünün uzatılması, stabilitesinin sağlanması, ticaretinin kolaylaştırılması ve taşıma maliyetlerinin düşürülmesi için kullanılan en önemli yöntemlerden biri kurutmadır. Endüstride kullanılan farklı kurutma yöntemleri bulunmakla birlikte, canlı kültürlerin özellikle de oldukça hassas olan probiyotiklerin kurutulmasında püskürtmeli kurutma yöntemi tercih edilmektedir. Püskürtmeli kurutma bir çözelti içerisindeki sıvının buharlaştırılarak uzaklaştırılması ile gerçekleştirilmektedir. Bu amaçla genellikle 150-250 °C arasındaki sıcak ve kuru hava içine 10-150 µm boyutunda damlacıklar halinde sıvı besleme yapılmaktadır. Püskürtmeli kurutma atomizasyon, nemin uzaklaştırılması ve ürünün toplanması olmak üzere üç aşamada gerçekleşmekle birlikte bu basamaklar kurutulan sıvının fiziksel ve kimyasal özellikleri ile kurutucunun dizaynına bağlı olarak düzenlenmektedir. Probiyotiklerin ve gıda üretiminde kullanılan starter kültürlerin canlılıklarının korunması ve depolanması için kullanılan püskürtmeli kurutma yöntemi mevcut uygulamalara göre daha fazla üretim ölçeği sunması, daha düşük enerji maliyetine sahip olması ve sürecin sürdürülebilirliği açısından sağladığı faydalar bakımından günümüz sanayisinde sıklıkla kullanılmakta ve laktik starter kültürlerin korunması için gelecek vaat eden bir yöntem olarak görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Püskürtmeli kurutma, probiyotik, starter kültür, hücre canlılığı, kültür aktivites

PROBİYOTİKLERİN MİKROENKAPSÜLASYONUNDA KULLANILAN YENİ YÖNTEMLER

Didem Akpınar Kankaya[1], Burak Geniş[1], Banu Özden Tuncer[1], Yasin Tuncer[1]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümü 32260 Isparta

Sorumlu yazar e-mail: ddmakpinar@hotmail.com

Probiyotik, prebiotik, vitamin, mineral gibi beslenme sağlığı açısından önemli bileşenleri içeren fonksiyonel gıdalar, hem toplum sağlığına olan katkıları hem de uluslararası ticaret alanında artan bir pazar oluşturmaları nedeni ile son yıllarda araştırmaların ilgi odağı haline gelmiştir. Probiyotikler, yeterli miktarlarda tüketilmeleri ile konakta olumlu sağlık etkileri yaratan canlı organizmalar olarak tanımlanmaktadır. Özellikle sindirim sistemi bozukluklarının önlenmesi ve bağışıklık sisteminin güçlendirilmesi üzerine etkili olan probiyotiklerin olumlu özelliklerinin gözlenebilmesi için vücuda alındıktan sonra konakta canlılığını devam ettirmesi ve çoğalması gerekmektedir. Ancak probiyotiklerin canlılığını etkileyen pH, hidrojen peroksit, oksijen, depolama sıcaklığı gibi pek çok etken bulunmaktadır. Bu hassas mikroorganizmaların olumsuz koşullara dayanımını sağlamak için kullanılan yöntemlerin başında mikroenkapsülasyon uygulaması gelmektedir. Mikroenkapsülasyon bir bileşik veya sistemin korunması, hareketsizleştirilmesi, kontrollü salınımı, yapılandırılması ve işlevselleştirilmesi için dağılmış bir malzemenin içinde tutulması olarak tanımlanan bir yöntemdir. Bu sayede mikroorganizmaların bakteriyofajlara, kurutma, dondurma ve depolama sırasında oluşan olumsuz koşullara karşı korunması sağlanırken, mikroorganizmaların toz formuna dönüştürülmesi ile kullanım kolaylığı ve ürün içinde homojen dağılım gibi özellikler de sağlanmaktadır. Mikroenkapsülasyon için ekstrüzyon, emülsiyon, akışkan yatak, rennet ile jelleştirilmiş protein enkapsülasyonu, dondurarak kurutma, püskürterek kurutma, hibridizasyon sistemi, çarpışan aerosol teknolojisi, elektrospin gibi yöntemler kullanılmakla birlikte probiyotik mikroorganizmanın canlılığını etkileyen durumlar, gıdanın üretim ve depolama koşulları ile partikül büyüklüğü, yoğunluğu ve maliyet kullanılacak yöntemin seçilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu derlemede probiyotiklerin mikroenkapsülasyonu hakkında bilgi verilirken, mikroenkapsülasyon ile kazanılan avantajlar ve enkapsülasyon için kullanılan yeni yöntemlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Mikroenkapsülasyon, probiyotik, starter kültür, hücre canlılığı.

PROBİYOTİKLERİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

Hüseyin Öztürk[1], Banu Özden Tuncer[1], Yasin Tuncer[1]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümü 32260 Isparta

Sorumlu yazar e-mail: hsynozturk.07@gmail.com

Probiyotikler, konakçı sağlığını olumlu yönde etkileyen canlı mikroorganizma desteği olarak tanımlanmaktadır. Probiyotiklerin günlük diyetle yeterli ve düzenli alınımı ile intestinal mikroflorada denge sağlanmakta, konak sağlığı ve fizyolojisi üzerine yararlı etkiler görülmektedir. *Lactobacillus, Lactococcus, Enterococcus, Leuconostoc, Pediococcus, Bifidobacterium, Propionibacterium, Bacillus, Bacteroides, Saccharomyces* ve *Aspergillus* cinslerine ait bazı türler probiyotik olarak kullanılan mikoorganizmalar arasında yer almaktadır. Probiyotikler, patojen mikroorganizmaların gelişmelerini engelleyen inhibitör maddeler sentezleyebilmektedirler. Yapılan çalışmalar ile probiyotikler tarafından üretilen antimikrobiyal maddelerin patojenlerin gelişimlerini sınırladıkları bildirilmiştir. Probiyotikler, bağırsak yüzeyine tutunarak patojenlerin kolonizasyonunu engellemekte ve besin elementleri için rekabete girerek enfeksiyöz mikroorganizmaların gelişimi için tehdit oluşturmaktadırlar. Probiyotikler metabolizmada laktaz, sükraz ve maltaz düzeylerini artırarak, bağırsak enzim aktivitesine etki etmekte ve indol, amin ve amonyak gibi toksik maddelerin bağırsaklardan emilimini azalta bilmektedir. Probiyotiklerin serum kolesterol seviyesini düşürücü, atopik hastalıklara neden olan potansiyel antijenlerin yapılarını modifiye edici, bakteriyel ve viral ishal seviyesini düşürücü, kolon kanseri için risk

faktörlerini azaltıcı, bebeklerde alerji semptomlarını düzenleyici, bağışıklık sistemini geliştirici, laktoz intoleransını azaltıcı özelliklerinin de olduğu rapor edilmiştir. Bu derlemede probiyotiklerin sağlık üzerine etkileri özetlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Probiyotik, sağlık, gastrointestinal sistem

KANATLI BESLEMEDE ANTİBİYOTİKLERE ALTERNATİF OLARAK PROBİYOTİK MİKROORGANİZMALARIN KULLANIMI

Hüseyin Öztürk[1], Banu Özden Tuncer[1], Yasin Tuncer[1]
[1]Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümü 32260 Isparta
Sorumlu yazar e-mail: yasintuncer@sdu.edu.tr

Kanatlı beslemede gelişmeyi teşvik edici olarak antibiyotik kullanımı üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Ancak yapılan yasal düzenlemeler ve tüketici eğilimleri neticesinde Dünya genelinde kanatlı beslemede antibiyotik kullanımı azalmış ve gelişme teşvik edici olarak antibiyotiklerin yerini alacak alternatif stratejilerin geliştirilmesi üzerine yoğun çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Son yıllarda probiyotikler, prebiyotikler, bitki ekstrakları, esansiyel yağlar ve diğer alternatif yem katkılarının kanatlı endüstrisinde kullanımı giderek artmaktadır. Kanatlı beslemede probiyotik kullanımının, konakta bağışıklık sistemini düzenleme, sindirim enzimlerini arttırma, bakteriyel enzim aktivitesini ve amonyak üretimini azaltarak metabolizmayı düzenleme ve bağırsak florasını geliştirme gibi etkileri bulunmaktadır. Kanatlı beslemede kullanılacak probiyotik mikroorganizmalar, kanatlı mikroflorasına yakın, patojenik olmayan, endüstriyel prosese uygun, asit ve safraya dirençli, epitel dokuya tutunabilme (adezyon) ve kısa sürede gastrointestinal bölgeye adapte olabilme özelliklerine sahip olmalıdır. Ayrıca antimikrobiyal bileşikler üretebilmeli ve bağışıklık sistemini düzenleyebilmelidir. Kanatlı beslemede probiyotik mikroorganizmalar olarak *Lactobacillus*, *Bacillus*, *Bifidobacterium* spp., *Enterococcus*, *Streptococcus*, *Escherichia*, *Pediococcus*, *Saccharomyces cerevisiae*, *Saccharomyces boulardii*, *Candida* ve *Aspergillus* spp. kullanılmaktadır. Probiyotiklerin yemlerde ya da içme suyunda kullanılması ile antibiyotik kullanımının azaltılması, lenfosit aktivitelerinin ve antikor üretiminin artırılarak virüslere karşı bağışıklığı düzenleme, kanın şekilli elemanlarını zenginleştirerek kan metabolizma profilini iyileştirme, bakteriyel patojenlere karşı inhibitör etki, bağırsak mikroflorasının düzenlenmesi ile sindirime yardımcı olma, dışkıyı zenginleştirme, karkas özelliklerini iyileştirme, yapıda besin elementlerini tutma, et kalitesini geliştirme, büyümeyi teşvik etme, yumurta üretimi ve kütle artışı, yumurta kolesterolünün düşürülmesi gibi olumlu özellikler bildirilmiştir. Bu çalışmada, kanatlı endüstrisinde antibiyotiklere alternatif olarak probiyotik mikroorganizmaların kullanımı hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kanatlı besleme, antibiyotik, probiyotik, gıda güvenliği

SESSİZ ÇIĞLIK: YAŞLI İSTİSMARI

Çiğdem KAYA*, Ebru BAŞKAYA**, Perihan SOLMAZ ***

***Çiğdem KAYA (MsC): Uşak Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Yaşlı Bakımı Programı*
E-mail:cigdem.kaya@usak.edu.tr
*** Ebru BAŞKAYA (MsC): Uşak Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Yaşlı Bakımı Programı*
E-mail:ebru.kurdal@usak.edu.tr
**** Perihan SOLMAZ (MsC): Uşak Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Yaşlı Bakımı Programı*
E-mail:perihan.solmaz@usak.edu.tr

Tıp ve teknoloji alanındaki gelişmeler ile sağlık hizmetlerinin daha etkili hale gelmesi ortalama yaşam süresinin uzamasına, dünyada ve ülkemizde yaşlı nüfus oranının artmasına neden olmuştur. Bu durum ekonomik, sosyal ve sağlık alanında pek çok sorunu beraberinde getirmekle birlikte, yaşlı istismar ve ihmali konularının önemini arttırmıştır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2018 raporuna göre geçen yıl her altı yaşlıdan birinin istismara maruz kaldığı, bu oranın kurumda yaşayan bireylerde daha fazla olabileceği bildirilmiştir.

Uluslararası Yaşlı İstismarının Önlenmesi Kuruluşu ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Toronto

Deklerasyonu'na göre yaşlı istismarı "Güven beklentisi olan herhangi bir ilişkide yaşlıya zarar veren veya strese sokan tek ya da tekrarlayan uygunsuz davranışlarda bulunulmasıdır" şeklinde tanımlanmıştır. Yaşlılık döneminde ortaya çıkan fiziksel ve zihinsel yetersizlikler, kendini koruma ve kurtarma yeteneğinin azalması, güçsüzlük, gereksinimlerini karşılamada başkalarına bağımlı olmak gibi sorunlar yaşlı istismarını arttıran risk faktörleridir. Tüm dünyada görülen, çözümü için multidisipliner bir yaklaşım gerektiren yaşlı istismarı, yaşlılarda fiziksel yaralanmalara ve psikolojik sorunlara neden olan, bireyin yaşam kalitesini düşüren önlenebilir bir toplumsal sorundur.

Sağlık ekibi içerisinde önemli bir yere sahip olan hemşirelere istismarın önlenmesinde, belirlenmesinde ve gerekli girişimlerin yapılmasında önemli görevler düşmektedir. Bu poster bildiride yaşlı istismarının tanımına, çeşitlerine, belirtilerine ve önlenmesine yönelik hemşirenin sorumluluklarına yer verilecektir.

KAYBOLAN ZİHİNLER: ALZHEİMER HASTALIĞI

Ebru BAŞKAYA[*] Perihan SOLMAZ [**] Çiğdem KAYA[***]

[*,**,***] *Uşak Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yaşlı Bakım Programı, Uşak*

E-mail: ebru.kurdal@usak.edu.tr

Alzheimer hastalığı dejeneratif demansların en sık nedenidir ve tüm demans olgularının % 50-60 'ını oluşturur. Alzheimer hastalığı, bazı beyin hücrelerinin ölümüyle karakterize ve kesin nedeni bilinmeyen genetik altyapılı nörodejeneratif bir hastalıktır. Hastanın günlük aktivitelerini kısıtlayabilecek derecede kronik, ilerleyici ve geriye dönüşsüz kötüleşme nedeni ile düşünme, davranış ve diğer entelektüel faaliyetlerde belirgin bozulma söz konusudur, nöropsikiyatrik semptomlar ve davranışsal değişiklikler bu bozulmaya eşlik etmektedir. Başlangıç genellikle sinsidir, belirtiler tanı aldıktan 8-10 yıl sonra ölüme yol açarlar. Hastalığın nedeni tam olarak bilinmemekte bazı faktörlerin rolü olduğu ileri sürülmektedir. Ülkemizde tahmini Alzheimer hastası sayısının 250 bin dolayında olduğu öngörülmektedir ve yaşlı popülasyonun artmasıyla bu sayının da artması beklenmektedir. Alzheimer'da hastalık süreci, hastalığın ilerleyici özelliği nedeniyle hastaların sürekli değişimler yaşamasına; aile üyeleri ve bakım verenin yaşantılarının çeşitli boyutlarının etkilenmesine ve zorlanmasına yol açan bir süreçtir. Alzheimer hastalarına bakım veren bireylerle yapılan niteliksel ve niceliksel çalışma sonuçlarına göre bakım verme, zamanının büyük bir kısmını hastasına ayırması nedeniyle bakım verenlerin stres düzeyinin artmasına, anksiyete, depresyon, sosyal izolasyon gibi psikolojik sorunların yaşanmasına ve fiziksel sağlığın bozulmasına neden olmaktadır.

Alzheimer tanısı konmuş bireylerin bakımında dikkatli bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir. Bu yaklaşımlardan bazıları; hastanın bakım aktivitelerine katılımının desteklenmesi, hastanın iletişim düzeyine göre iletişim yöntemlerinin belirlenmesi, kendisine ve çevresine zarar vermemesi için güvenli bir çevrenin oluşturulması, belleği güçlendirici girişimler ve güçlendirme aktivitelerine katılımının sağlanması, saat, takvim, yön gösteren işaretler gibi bilgilerin büyük harflerle yazılarak kolayca okunabilecek bir yere asılması, yemek için yeterli zaman ayrılması vb. dır. Sonuç olarak; alzhemier hastalığının bakımı oldukça zorlu bir süreçtir. Hem aile üyelerine hem de hemşirelere önemli görevler düşmektedir. Ülkemizde yaşlı bakımı aile içinde geleneksel yaklaşıma uygun olarak sürdürülen yaşamın bir parçasıdır. Bu poster bildiride hemşirelerin hasta ve ailelerinin sorunlarını belirlemek ve bu sorunlara yönelik bilgilerinden yararlanarak bir bakım planı oluşturmasına yer verilecektir.

PEDİATRİK ETİK;BEN DE VARIM!

Perihan SOLMAZ [*] Çiğdem KAYA[**] Ebru BAŞKAYA[***]

[*,**,***] *Uşak Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yaşlı Bakım Programı, Uşak*

E-mail: perihan.solmaz@usak.edu.tr

Etik;ahlaki davranış, eylem ve yargıları ilgilendiren bir konu olarak felsefe ve bilimin önemli bir parçasıdır.Tıp etiği, tıbbın ve sağlık alanındaki bilimsel vepratik çalışmaların etik yönden değerlendirilmesi ve ahlaki

ikilemlere bir çözüm bulunmasını hedefleyen disiplindir.Etik ilkelerin genel olarak; yarar sağlama, zarar vermeme, özerkliğe saygı ve adil olma ilkeleri etrafında toplandığı görülmektedir. Çocuk, düşünsel, dilsel ve duygusal anlamda erişkinlerden farklı olan, yetersizlikleri bulunan bir insandır.Bu özellikleri nedeniyle tıpta çocuk hastalar incitilebilir gruplardan biri olarak değerlendirilir.Çocuk etiğini ilgilendiren temel konulardan bazıları; bilgilendirilmiş (aydınlatılmış) onam-onay, ailenin tıbbi sorunlarda çocuk üzerindeki kararları, karar verme yeteneği ve çocuk, tedavi reddi-ötanazi, yoğun bakım birimlerinde yaşamının sonuna gelmiş çocukların durumu, seyri ümitsiz çocuk hastaların durumu ve tıbbi araştırmalarda çocuktur. Pediatri alanında en önemli sorun, etik ikilemler şeklinde karşımıza çıkmakla birlikte bunların oluşum nedeni çoğunlukla karar verme sürecinde yaşanmaktadır.Çocuk hakkındaki kararlarda birinci dereceden sorumlu olan anne ve baba çocuğu adına en doğru kararı ve seçimi yapmak istemektedir. Ancak bu kararlar bazı durumlarda tıp etiği ilkelerine aykırı olabilmekte ya da birbiriyle çelişebilmektedir. Multidisipliner sağlık ekibinin vazgeçilmez bir üyesi olan hemşireler, hasta ve ailesiyle sürekli iletişim halinde olmaları ve yoğun çalışma saatleri sebebiyle hemşirelik uygulamalarında etik ikilem ve yasal sorunlarla daha fazla karşılaşmaktadır. Bu nedenle etik karar vermeyi gerektiren durumlarda pediatri hemşirelerine önemli görevler düşmektedir. Bu poster bildiride etik ve tıp etiğinin tanımına, etik ilkelere, pediatride etik kavramı ve etik sorunlara, etik karar vermede pediatri hemşiresinin görev ve sorumluluklarına yer verilecektir.

MAKAMDAN SIHHATE MÜZİK TERAPİ: GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

Hasan EVCİMEN[1], İlyas ÜN[2], Canan SARI[3], Neşe İŞCAN AYYILDIZ[4]

[(1,2,3,4)] Öğr. Gör , Karadeniz Teknik Üniversitesi Tonya MYO Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü

[1] hsn_evcimen@hotmail.com, [2] ilyasun1992@gmail.com

[3]sari_adil@hotmail.com[4], neseayyildiz@ktu.edu.tr

İlk çağlardan günümüze insanlık tarihinin tüm evrelerinde müziğin bireyler üzerindeki pozitif etkilerinin görülmesi ile birlikte topluluklarda yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Sümerler, Babiller, Çinliler ve Eski Yunan gibi eski medeniyetlerdeki toplumlarda tedaviye yönelik müzik kullanılmıştır. İslam medeniyetinde de Emeviler, Selçuklular ve Osmanlılar Devleti'nde müzikle tedavi bedensel ve ruhsal hastalıklarda terapötik amaçlı kullanılmıştır. Bu derlemenin amacı geçmişten günümüze müzik terapinin gelişimini ve müziğin hastalıklardaki terapötik etkisini ortaya koymaktır.

İnsanlık hayatının ilk dönemlerinde Antik Yunanda müziğin ruhun temizlenmesinde etkili olduğuna inanılmıştır. Yine bu dönemde Antik Yunan çağı şairi Homeros' un kanamalarda ve ameliyatlarda müziğin önemli bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Filozof Pisagor ise müziğin umutsuz ve öfkeli insanların tedavisinde etkili olduğunu bildirmektedir. Eski Roma' da ise Celcus ve Areteus müziğin psikiyatrik hastalıkların tedavisinde önemli bir yer tuttuğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda Eski Roma döneminde ağrının, böcek sokmalarının ve sara hastalığının tedavisinde de müziğin etkili olduğu bildirilmektedir. Eski Mısır'da ise müziğin doğum esnasında dinletildiği ve dinlendirici etkisi olduğu belirtilmiştir.

Selçuklu ve Osmanlılar döneminde sağlık hizmetleri vakıflarca yapılan darüşşifalar tarafından verilmekteydi. Bu darüşşifalardan Fatih, Edirne ve Süleymaniye darüşşifalarında hastalara tedavi amaçlı müzik uygulanmıştır. Bu darüşşifalarda ilerleyen dönemlerde Klasik Türk müziğinin farklı makamları hastalarda tedavi amaçlı kullanılmıştır. Bu dönemde Klasik Türk müziği makamlara göre zamanla tasniflendirilmiş ve bunların hangi hastalığa daha iyi geleceği yönünde bir sınıflamaya gitmişlerdir. Eski dönemlerden günümüze kadar kullanılan müzik terapi tüm dünyada uygulanmaktadır. Türkiye'de de son yıllarda bu konu ile ilgili araştırmalar yapılmıştır. Türkiye de müzik terapinin alanında yapılan çalışmalara bakıldığında; gebelerde doğum sürecine etkisi, ağrı tedavisi gören hastalara olan etkisi ve sağlık profesyonellerinin konuya ilişkin bilgi düzeylerinin ölçüldüğü şeklindedir. Sağlık Bakanlığının son tebliğiyle birlikte müzik terapinin geleneksel ve tamamlayıcı tıp alanı adı altında bu konuda uzman kişiler tarafından verilmesi uygun görülmüştür.

Avrupa ve Amerika' da müzik terapi ile ilgili lisans ve yüksek lisans programları mevcuttur. Türkiye'de konuya olan ilginin artmasına yönelik politikalar üretilmelidir.

Anahtar kelimeler: Müzik, Terapi, Tedavi

MEME KANSERİ OLAN HASTALARDA KEMOTERAPİ TEDAVİSİ SIRASINDA DÜZENLİ EGZERSİZİN ÖNEMİ

Aysun YAĞCİ ŞENTÜRK[1], Çiğdem KURALAY[2], Elif OKUR[3], Canan SARI[4]

[1]*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon aysunsenturk@ktu.edu.tr*

[2]*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon cigdeminan52@hotmail.com*

[3]*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon elifcengiz_ec@hotmail.com*

[4]*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya* Meslek Yüksekokulu, Trabzon sari_adil@hotmail.com

Kanser, vücutta hücrelerin anormal, kontrolsüz çoğalması ve yayılması ile karakterizedir. Sık görülen kanser tiplerinden biri de meme kanseridir. Kanserde uzun tedavi süresi ve yan etkiler özellikle aerobik kapasitede, kas kuvvetinde, esneklikte ve yaşam kalitesinde azalmaya yol açmaktadır.

Bu derlemede meme kanserli hastalarda kemoterapi tedavisi devam ederken uygulanan düzenli egzersiz programının yararlarını ortaya koymak amaçlandı. 2017 yılında meme kanseri olan kadınlar üzerinde yapılan bir çalışmada kemoterapi tedavisi boyunca toplam 12 hafta, haftada iki gün, maksimal kalp hızının % 60-80'inde kalistenik egzersiz yapan kadınların kontrol grubuna göre fiziksel aktivite düzeyinin arttığı ve depresyon görülme oranının azaldığı ortaya konmuştur. Kanada'da kemoterapi tedavisi gören meme kanserli hastalarda 25-30 dakika ve 50-60 dakika aerobik egzersiz yapan iki grupta da uyku kalitesinde artış gözlenirken, 50-60dk aerobik egzersiz yapan grubun genel ve subjektif uyku kalitesi sonuçları daha yüksek bulunmuştur. 2015 yılında yapılan bir çalışmada kemoterapi alan meme kanserli 230 hastanın bir kısmına düşük yoğunluklu ev temelli egzersiz verilmiş, diğer gruba ise süpervizör gözetiminde orta-yüksek şiddetli egzersiz verilmiş ve sonuçlar kontrol grubuyla karşılaştırılmıştır. Kemoterapi sonunda egzersiz programına dahil olan hastalarda kardiyorespiratuar uygunlukta daha az düşüş görülmüş; daha az bulantı, kusma ve ağrı oranları bildirilmiştir. Süpervizör gözetiminde yapılan aerobik egzersiz ile kas gücü ve fiziksel yorgunluk için daha iyi sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca meme kanserli hastalar için en etkili egzersiz programının denetimli, orta-yüksek yoğunluklu, kombine dirençli ve aerobik egzersiz programından oluştuğu bildirilmiştir.

Meme kanserli birçok hasta kemoterapinin yan etkileri ile ilişkili olarak tedavi döneminde fiziksel aktivitelerini sınırlamakta ve dinlenme sürelerini arttırmaktadır. Ancak yapılan çalışmalarla meme kanserli hastalarda kemoterapi sırasında uygulanan egzersiz programının fiziksel ve psikolojik bir çok yararı olduğu ortaya konmuştur. Dolayısıyla kemoterapi tedavisi alan hastaların fizyoterapist gözetimindeki rehabilitasyon programlarına yönlendirilmesi, hastaların bu konuda cesaretlendirilmesi ve farkındalıklarının artırılması gerektiği kanaatindeyiz.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Kemoterapi, Meme kanseri, Fizyoterapi, Egzersiz.

KANSERDEN KORUNMAYA KARŞI TUTUM

*****Çiğdem Kuralay (1) *Aysun Yağci Şentürk (2) *Rahşan Karaçal (3) *İlyas Ün (4)

**KTÜ Tonya Meslek Yüksekokulu Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü Tonya TRABZON*

1.cigdeminan52@hotmail.com

2. fzt.aysun.61@hotmail.com

3. rahsankaracal@yahoo.com

4. ilyasun1992@gmail.com

Kanser, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de en önemli sağlık problemlerinden biridir (1). Yeni yayımlanan dünya kanser istatistiklerine göre; ölüm nedenleri arasında kanser ilk sırada yer almaktadır (2). Ülkemizde en sık görülen kanser türleri kadınlarda meme kanseri, erkeklerde trakea, bronş ve akciğer kanseridir (3). Kanserden primer korunma yaşam tarzı değişiklikleri yapılması, diyetin düzenlenmesi ve egzersizi içerir (4). Hiçbir şikayeti olmayan sağlıklı bireylerde kanser taraması yapılarak etrafa yayılmadan hastalığı erken evrede yakalamaya çalışılmakta ve bu sayede hastalık daha kolay tedavi edilebilmektedir (5). Kanser koruma

programları mobil KETEM'lerle kolaylaştırıldığı halde Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde mamografiyi düzenli olarak yaptıran 40 yaş üstü kadınların oranı yüzde 80 civarındayken, ülkemizde bu oranın yüzde 35 civarında olduğu görülmektedir (6). Kadınların kanser konusunda ilgili oldukları ancak kanser hastalığının belirtileri, kanser erken tanı ve taramaları konusunda yeterince bilgiye sahip olmadıkları bilinirken (7), son yapılan çalışmalarla birlikte ülkemizde kanser tarama testi konusunda en yüksek farkındalık yüzde 75 ile kendi kendine meme muayenesi için, en düşük farkındalık ise yüzde 47 ile kolonoskopi içindir. PAP smear testinin farkındalık seviyesi yüzde 59'dur (6). Başka bir çalışmada ailede kanser öyküsünün ve algılanan bireysel kanser riskinin hizmet kullanımı ve koruyucu sağlık davranışları ile ilişkili olmadığına işaret etmektedir (8). Ayrıca toplumumuzda kolorektal kanserle ilgili bilgi yetersizliği ve 50 yaşın üzerinde önerilen taramaların yeterince bilinmediğini ve yaptırılmadığı gösterilmektedir (9). Kadınların jinekolojik muayeneye gitme ve pap testi yaptırma oranları oldukça düşük seviyelerdedir (10). Kadın sağlık personellerinde bile kendi kendilerini kanserden koruma tutumlarının çok yetersiz olduğu görülmektedir (11). Bütün bu bilgiler ışığında kanserin ölüm nedenleri arasında ilk sırada yer aldığı düşünüldüğünde koruma yöntemlerinin özelliklede erken tanı ve tarama testlerinin kullanımlarının etkin ve yeterli olmadığı görülmektedir. Bu tarama testlerinin ulaşılabilirliğinin eğitim programlarıyla ve erken yaşlarda itibaren topluma kazandırılmasıyla kanserden ölümlerin azaltılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler; Kanser, Erken tanı, Tarama yöntemleri

DELİ BAL ZEHİRLENMESİ VE TEDAVİ YAKLAŞIMI

Neşe İŞCAN AYYILDIZ * Elif OKUR**
Hasan EVCİMEN*** Çiğdem KURALAY****

**Karadeniz Teknik Üniversitesi/Tonya Meslek Yüksekokulu/ Evde Hasta Bakımı Programı/Türkiye/neseayyildiz@ktu.edu.tr*

***Karadeniz Teknik Üniversitesi/Tonya Meslek Yüksekokulu/ Yaşlı Bakım Programı/Türkiye/elifcengiz@echotmail.com*

**** Karadeniz Teknik Üniversitesi/Tonya Meslek Yüksekokulu/ Evde Hasta Bakım Programı/Türkiye/hsn_evcimen@hotmail.com*

***** Karadeniz Teknik Üniversitesi/Tonya Meslek Yüksekokulu/ Evde Hasta Bakım Programı/Türkiye/cigdeminan52@hotmail.com*

Ülkemizde sıklıkla Doğu Karadeniz ve çevresinde görülen; bal tutması veya acı bal zehirlenmesi olarak da adlandırılan deli bal zehirlenmesi nadir bir besin zehirlenmesidir. Yüksek miktarda grayanotoksin içeren Rhododendron familyasındaki bitkilerin (Orman gülü) çiçeklerinin nektarından bal arıları tarafından üretilen kahverenkli doğal bir üründür. Biyolojik silah olarak da kullanılan delibal zehirlenmesinden ilk olarak M.Ö 401'de Atinalı bir komutan tarafından tariflenmiştir. Zehirlenme belirtileri olguların çoğunda 1 kaşık (15g) bal alımı ile dakikalar veya saatler içerisinde gözlenebilir. Zehirlenmenin şiddeti vücuda alınan toksinin miktarına bağlıdır ve şiddetli değilse 12-24 saat içinde düzelme gösterir. Dolaşım, sindirim, solunum, merkezi sinir sistemi etkilenir. Grayanotoksin düşük dozlarda kalpte kolinerjik etkilerle hipotansiyon ve bradikardiye sebep olurken, yüksek doz alımı surrenal medulladan epinefrin salınımını artırarak hipertansiyon ve taşikardiye sebep olur. Solunum sisteminde düşük dozlarda derinlikte azalma ve düzensizlik, yüksek dozda solunumu hızlandırır ve sonucunda solunumu deprese eder. Yapılan olgu sunumu çalışamaları hipotansiyon ve bradikardinin en sık gözlenen belirti olduğunu ve vakaların yaklaşık %90 ında gözlendiğini göstermiştir. Nadirde olsa asistoli, miyokard infarktüsü hatta ölümle sonuçlanan vakaların da olduğu belirlenmiştir. Elektrokardiyografik monitarizasyon, serum fizyolojik ve atropin uygulamaları semptomların tedavisinde yeterli olmaktadır. Çoğu vaka intravenöz atropin (0,5-2 mg) ve serum fizyolojik (100ml/saat) infüzyonuyla tamamen düzelir. Hafif zehirlenme olgularında, hastalar 2-6 saat kardiyak monitorizasyon sonrasında taburcu edilebilir. Tedaviye hızlı yanıt alındığı durumlarda da belirtilerin 72 saate kadar devam edeceği göz önünde bulundurularak tam düzelme görülmeden hastalar taburcu edilmemelidir. Sonuç olarak; Gerek besin maddesi olarak gerekse de alternatif tedavi yöntemlerinde deli balın kullanılmasından dolayı deli bal zehirlenmesi sebebiyle acil servise başvuran vakalarla karşılaşılabilir. Bu nedenle acil servise başvuran ve açıklanamayan

bradikardi ile birlikte hipotansiyonu bulunan olgularda, deli bal zehirlenmesi de ayırıcı tanıda düşünülmelidir. Ayrıca deli bal zehirlenmesi vakalarının önüne geçebilmek için toplumun deli bal toksikasyonu farkındalığının sağlanması, deli bal tüketimi ve yan etkileri konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Deli Bal, Toksikasyon, Tedavi Yaklaşımı

ASMADA KALLUS KÜLTÜRLERİ İLE ANTOSİYANİNLERİN ÜRETİMİ

Emine Sema ÇETİN[1] , Hale SEÇİLMİŞ CANBAY[2] Selda DALER[3]

[1] *Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesi 66200, Yozgat, Türkiye (esema.cetin@bozok.edu.tr)*

[2] *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi 15000, Burdur, Türkiye*

(halesecilmiscanmay@mehmetakif.edu.tr)

[3] *Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesi 66200, Yozgat, Türkiye (selda.daler@bozok.edu.tr)*

Sekonder metabolitler, bitkilerden elde edilen, büyüme ve gelişme faaliyetlerinde direkt kullanılmayan ancak özellikle stres ortamında kendisini korumak adına geliştirdiği bileşiklerdir. Bu bileşiklerin insan sağlığı ve beslenmesinde son derece önemli olduklarının belirlenmesi ile özellikle son yıllarda giderek artan bir ilgi göze çarpmaktadır. Asma bitkisi de bu bileşikler bakımından zengin olması nedeniyle büyük bir önem taşımaktadır. Asmada doğal olarak üretilen antosiyaninler ise sağlık ve gıda sektöründe kullanım potansiyeli son derece yüksek bileşiklerdir. Bitkilerden antosiyanin ve diğer sekonder metabolitlerin elde edilmesinde geleneksel ekstraksiyon metoduna oranla daha avantajlı bir metot olarak biyoteknolojik yaklaşımlar ön plana çıkmaktadır. Bu şekilde yüksek saflık ve kalitede üretim mümkün olabilmektedir. Ancak dünyada endüstriyel anlamda sekonder metabolit üretimi halen istenilen ölçüde gerçekleşememektedir. Bu çalışma ile de asmada yaprak saplarından *in vitro* koşullarda kallus kültürleri ile antosiyanin bileşiklerinin üretilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada bitkisel materyal olarak Alphonse Lavallee üzüm çeşidine ait yaprak sapları kullanılmıştır. Eksplantlar 6 farklı besin ortamında, 24°C sabit sıcaklık ve 16/8 saat aydınlık ve karanlık olacak şekilde düzenlenen iklim kabininde kültüre alınmışlardır. Antosiyaninlerce yeterince zengin kallusların elde edilmesinin ardından ekstraksiyon işlemi yapılmış ve HPLC de antosiyanin miktarlarının belirlenmesine yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. HPLC analizleri Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel ve Teknolojik Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda besin ortamına göre değişmekle birlikte 8.716 µg/g ile 94.501 µg/g arasında antosiyanin sentezinin gerçekleştiği belirlenmiştir. Ayrıca, 0.5 mg/L BAP ve 0.5 mg/L IAA katkılı B5 ortamının kullanılan ortamlar içerisinde antosiyanin üretimi bakımından daha başarılı sonuçlar verdiği de belirlenmiştir.

Günümüzde modern ilaçların %25'inden fazlasının doğrudan ya da dolaylı olarak bitkilerden elde edildiği düşünüldüğünde, özellikle bazı bileşikleri içeren bitkilerin doğal popülasyonlarının da hızla tüketilmesi sebebiyle bu bileşenlerin çevreyi tahrip etmeksizin yüksek miktarlarda ve sürdürülebilir üretimi için doku kültürü tekniklerini de içeren yeni yaklaşımların bulunması bir zorunluluktur.

Anahtar kelimeler: Asma, sekonder metabolit, antosiyanin, kallus, HPLC

PREPARATİF YÜKSEK PERFORMANSLI SIVI KROMATOGRAFİ TEKNİĞİ İLE BİTKİ EKSTRAKTLARINDAN BİOAKTİF BİLEŞİKLERİN SAFLAŞTIRILMASI

Hale SEÇİLMİŞ CANBAY[1] Emine Sema ÇETİN[2] Selda DALER[3]

[1] *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi 15000, Burdur, Türkiye*

(halesecilmiscanmay@mehmetakif.edu.tr)

[2] *Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesi 66200, Yozgat, Türkiye (esema.cetin@bozok.edu.tr)*

[3] *Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesi 66200, Yozgat, Türkiye (selda.daler@bozok.edu.tr)*

Günümüzde doğal ürünlerden bitkisel ekstraktlar gibi saf bileşikler ya da standardize edilmiş ekstrakt ürünler elde edilmektedir. Kimyasal çeşitliliği çok fazla olan bu doğal ürünler özellikle ilaç sanayinde yeni ilaçların keşfinde çok fazla kullanılmaktadır[1]. Öncelikle sağlık sektörü olmakla birlikte gıda ve kozmetik sektörleri de bu bitkisel

ektraktlardan faydalanmaktadırlar. Bitkisel ekstraktlar günümüzde birçok bileşiğin izolasyonu için iyi bir kaynaktır. Gerek ilaç sektöründe gerek bilimsel çalışmalarda kullanılan birçok bioaktif bileşik ülkemizde üretilememesi nedeni ile ithal edilmektedir. Bu durum ekonomiye de ciddi bir yük getirmektedir. Katma değeri yüksek bu bileşiklerin yüksek miktarlarda, homojen saflıkta üretimi bu nedenle son derece önemlidir. Üretiminden sonra bu bileşiklerin saflaştırılmasında kolon kromatografisi ve ince tabaka kromatografisi yanında, preparatif yüksek performanslı sıvı kromatografi tekniği de kullanılmaktadır. Preparatif yüksek performanslı sıvı kromatografi tekniğinin popülaritesi her geçen gün artmaktadır.

Günümüzde farklı bitkisel ektraktlardan preparatif yüksek performanslı sıvı kromatografi tekniği ile bioaktif bileşiklerin eldesi sağlanmıştır. Bitkilerinin ekstraksiyonunda su ve farklı organik çözücülerin (etil asetat, etanol, 1-butanol) kullanıldığı bilinmektedir.[2,3] Suda ve organik çözücüde çözünen bileşenlerin izolasyonunda ise genellikle hassasiyeti yüksek olan UV dedektör tercih edilmektedir. Çalışmalarda ters faz sıvı kromatografik kolonlar (XTerra Prep MS C18, YMC-Pack ODS-A) kullanılmaktadır. Farklı fraksiyonların analizi için birden fazla mobil fazlar çalışmalarda yer almaktadır. Mobil fazlar, farklı oranlarda metanol formik asit yada metanol asetik asit karışımlarından oluşmaktadır. Çalışma sonunda izolasyonu yapılan bileşiklerin yapısının aydınlatılması/doğrulanması için kütle spektroskopisi, infrared spektroskopisi ve *nükleer manyetik rezonans spektroskopisi gibi farklı teknikler kullanılmaktadır.*

Anahtar kelimeler: Bitkisel ekstrakt, bioaktif bileşikler, HPLC.

SPORCU SAĞLIĞINDA MİKROBİYOTANIN ROLÜ

Ayşe Feyda Nursal[1], Serbülent Yiğit[2], Akın Tekcan[3], Sacide Pehlivan[4]

[1] *Hitit Üniversitesi, Tıp Fakültesi,Tıbbi Genetik Bölümü, Çorum, Türkiy.*

feyda.nursal@gmail.com

[2] *Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tıp Fakültesi,Tıbbi Biyoloji Bölümü, Tokat, Türkiye.*

serbulent.yigit@gmail.com

[3] *Ahi Evran Üniversitesi, Tıp Fakültesi,Tıbbi Biyoloji Bölümü, Çorum, Türkiye.*

akintekcan@hotmail.com

[4] *İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Tıbbi Biyoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye.*

sacide.pehlivan@istanbul@edu.tr

İnsan gastrointestinal sistemi çoğunluğu kalın bağırsakta olmak üzere yaklaşık 100 trilyon mikro-organizmaya ev sahipliği yapmaktadır. Bu mikro-organizmaların oluşturduğu topluluğa mikrobiyota adı verilmektedir.

Bu derlemede sporcu sağlığında mikrobiyotanın rolü irdelenecektir.Mikrobiyota içeriğinde çoğunluğu bakteriler olmak üzere, mantarlar, parazitler ve virüsler gibi 1000-1500 tür mikroorganizma bulunmaktadır. Mikrobiyota genomu insan genomundan yaklaşık 150 kez büyüktür. Bu mikrobiyal popülasyonun gelişimi ve aktivitesi, yaşam koşulları, genetik, epigenetik ve coğrafik yapı gibi faktörler ile etkilenmektedir. Mikrobiyota insanda metabolizma, immün sistem gibi temel biyolojik olaylarda rol oynamaktadır. Son yıllarda obezite, diabetes mellitus, metabolik sendrom, ateroskleroz, siroz ve kanser gibi kronik hastalıkların insan mikrobiyotası ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Mikrobiyal kompozisyon kişiler arası farklılık göstermektedir. Bu içeriğin azalması veya değişikliğe uğraması sağlığı olumsuz yönde etkilemektedir. Mikrobiyota sporcu sağlığını da çeşitli yollar ile etkilemektedir. Mikrobiyota kompozisyonundaki olumsuz değişiklikler bağırsakta lokal enflamatuar değişikliklere yol açabilmektedir. Bu değişiklikler bağırsak geçirgenliğini attırarak bakterilerin sistemik yayılmasına neden olabilmektedir. İmmunolojik açıdan ise, mikrobiyota değişikliği alerjik durumlarla ilişkili olabilmektedir. Su sporlarında, havayolları klor ve soğuk hava gibi çevresel faktörlere maruz kalan sporcularda alerjik durumlar sık görülmektedir.

Bazı sporcularda takviye olarak probiyotik verilmesinin üst solunum yolu enfeksiyonlarının sıklığını ve insidansını azalttığı gösterilmiştir. "Sporcularda relatif enerji eksikliği" durumunda gastrointestinal sistem şikayetleri yaygın olarak görülmektedir. Düşük enerji durumunda metabolik ve hormonal durumlar etkilenmektedir. Yine, yorgunluk sendromu veya travma sonrası stres gibi uzun süreli fiziksel ve psikolojik stresi takiben mikrobiyota değişiklikleri görülmektedir. Ayrıca mikrobiyota değişikliği çeşitli mekanizmalar ile vücut kompozisyonunu pozitif olarak etkilemektedir. Yapılan bir hayvan modeli çalışmasında mikrobiyota değişikliğinin dayanıklılık spor performansını etkilediği gösterilmiştir. Bu etkinin antioksidan sisteme olumlu katkısı ile oluştuğu varsayılmıştır.

Mikrobiyotanın optimizasyonu sporcu sağlığı ve yaralanmaları için indirek faydalar sağlamaktadır. Bu alanda yapılacak çalışmalar rekabete dayalı birçok spor dalı için değerli olacaktır.

Anahtar sözcükler: Mikrobiyota, spor, sağlık.

65 YAŞ ÜSTÜ BİREYLERDE BAĞIŞIKLAMA ve HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI

Elif OKUR[1], Neşe İŞCAN AYYILDIZ[2], Aysun YAĞCİ ŞENTÜRK[3], Hasan EVCİMEN[4]

[1](Öğr. Gör.) Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: elifcengiz_ec@hotmail.com

[2](Öğr. Gör.) Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: neseayyildiz@ktu.edu.tr

[3](Öğr. Gör.) Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: fzt.aysun.61@hotmail.com

[4](Öğr. Gör.) Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: hsn_evcimen@hotmail.com

Dünyada insan ömrünün uzadığı ve yaşlı nüfusun giderek arttığı görülmektedir. Günümüzde yaşlılar dünya nüfusunun %8.5'ini oluştururken, bu oranın 2050 yılında %17'ye yükseleceği ve yaşlı kişi sayısının 1.6 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir (1).

Yaşlanma ile birlikte bağışıklık sistemindeki değişikliklerin yanı sıra beslenme yetersizliği, kronik hastalıklar ve bu hastalıklara bağlı komplikasyonlar yaşlı bireylerde enfeksiyonlara yatkınlığı arttırarak ölümle sonuçlanabilen hastalıklara neden olmaktadır. Bu nedenle yaşlı bireylerin önlenebilir enfeksiyonlardan korunmasında aşılama programlarının önemi büyüktür. (2, 3). İspanya'da 65 yaş ve üzeri 642 kişi üzerinde yapılan bir araştırmada aşılanmanın kalp ve solunuma bağlı hastalıklarda hastaneye yatışı belirgin derecede azalttığı gözlemlenmiştir (4). Pnömoni ve influenza ilişkili ölümlerin ise %90'nından fazlası 65 yaş ve üzeri kişilerde görülmektedir. İmmün yaşlanma ve viral klirenste zayıflama nedeniyle yaşlı kişiler influenza komplikasyonları açısından daha yüksek risk altında bulunmaktadır (5). ABD Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi'nin (CDC) 65 yaş üstü kişilere önerdiği aşılar arasında influenza aşısı, streptococcus pneumonie (pnömokok) aşısı, tetanoz-difteri toksoidi ve herpes zoster (zona) yer almaktadır (6) . Sağlık Bakanlığının oluşturduğu "Erişkin Bağışıklama Çalışma Grubu", bütün hayat boyunca hastalıklara karşı korumaya yönelik düzenledikleri kılavuzda 65 yaş ve üzeri nüfusta özellikle influenza, pnömokok ve herpes zoster aşılarını önermektedir. Gerektiği zaman yaşlılara ve kronik hastalığı olan risk grubundaki erişkinlere başka aşıların (tetanoz, difteri, boğmaca, suçiçeği, hepatit, meningokok, kuduz, tifo, kolera) yapılması da önerilebileceğini vurgulamıştır (7). Aşılama koruyucu sağlık hizmetlerinin önemli uygulamalarından birisi olmasına rağmen, yaşı ilerlemiş bireylerin aşılanmasına çok fazla önem verilmemekte ve çoğu yaşlı birey aşılama programlarına göre aşılanmış değildir. Sağlık ekibinin tüm üyeleri ve hemşirenin toplumdaki yaşlı bireyleri bağışıklama konusunda eğitmesi ve uygulanması konusunda önemli sorumlukları vardır. Hemşirenin multidisipliner ekip ile birlikte özellikle yaşlı bireylerin erişkin aşılaması konusunda farkındalık oluşturulması ve bilgilendirilmesi erişkin aşılanma oranlarının artması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aşılama, Bağışıklama, Hemşirelik, Yaşlı

ZEYTİN YAPRAĞININ KARDİYOVASKÜLER SAĞLIK ÜZERİNE ETKİSİ

Esra Köktaş[1], Aylin Bayındır Gümüş[2]

[1]*Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara, Türkiye,* ekoktas@ankara.edu.tr

[2]*Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara, Türkiye,* dytaylin@outlook.com

Dünya Sağlık Örgütü'ne (2017) göre bulaşıcı olmayan hastalıklardan en yaygın ölüm nedeni kardiyovasküler hastalıklardır (1). Ülkemizde üretimi yaygın olan zeytin ve ürünlerinden zengin Akdeniz diyetinin kardiyovasküler sağlık üzerine olumlu etkileri bilinmektedir (2-5). Bununla birlikte zeytin yaprağının başta oleuropein olmak üzere, kateşin, luteolin, luteolin-7-glukozit, apigenin-7-glukozit, kafeik asit, hidroksitirozol gibi fenolik bileşenlerini oksidatif, inflamatuvar, metabolik ve vasküler etkileri sayesinde kan basıncını azaltarak ve L-tipi kalsiyum kanallarını blokaj ederek kardiyovasküler hastalık riskini azaltabilir (6-9). Prehipertansif bireylerde zeytin yaprağı ekstresinin (136 mg oleuropein; 6 mg hidroksitirozol) ve plasebonun etkilerinin karşılaştırıldığı randomize kontrollü çalışma sonucunda zeytin yaprağı ekstresinin kan basıncı, toplam kolesterol, LDL, trigliserit ve interlökin-8 düzeylerini düşürdüğü saptanmıştır (10).

Ratlarda yapılan bir çalışmada oleuropeinin doza bağlı olarak (20, 40, 60 mg/kg/gün) kan basıncını, kan glukozunu, toplam kolesterolü, LDL'yi, trigliseriti ve malondialdehiti önemli ölçüde azalttığı belirlenmiştir. Ayrıca oleuropein alanlarda HDL, eritrosit süperoksit dismutaz düzeyinin ve glukoz toleransının arttığı görülmüştür (11). Miyokardiyal hasar oluşturulan rat çalışmasında oleuropein ile tedavinin özellikle troponin-T kardiyak hasar belirteçlerini azaltarak, hemodinamik parametreleri geri kazandırarak, ACE aktivitesini inhibe ederek miyokardiyumun korunmasını sağladığı saptanmıştır (12). Başka bir araştırmada tavşanların normal veya hiperkolesterolemik diyetine oleuropein eklenmesinin, iskemi ve hiperkolesteroleminin zararlı sonuçlarını ortadan kaldırdığı, bunu oksidatif stres biyobelirteçlerinin azalmasının izlediği belirlenmiştir (13).

Avrupa İlaç Dairesi (2017), zeytin yaprağı çayını günde 2 kez (sabah-akşam) dekoksiyon olarak 150 ml suda 10 g taze/5 gr kurutulmuş yaprak şeklinde hazırlamayı önermektedir (14). Şiddetli kardiyak veya renal hastalık gibi azaltılmış sıvı alımının önerildiği durumlarda kullanımı kontrendikedir (15). Yüksek dozda (14 hafta boyunca %0.5 ve %0.75) zeytin yaprağı ekstresi desteğinin hepatik lezyonları, safra kanalı hiperplazisini ve kolestazisi uyarabildiği bildirilmiştir (9). Yan etki bildirilmemesine rağmen çocuk-adölesanlarda, hamilelik-emziklilikte kullanılması önerilmemektedir (15).

Zeytin yaprağının faydaları olmasına rağmen doz güvenliği, kullanım şekli ve mekanizmaları konusunda fikir birliği yoktur. Kullanmadan önce diyetisyen, hekim ve eczacı önerileri doğrultusunda kaynağından ve güvenliğinden emin olunarak hareket edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: oleuropein, lipit profili, kan basıncı, vasküler etki

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DEPRESYON DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Selen Mönür[1] , Gazi Contuk[2], Sedanur Şeker[1]

[1]*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi,Hemşirelik Bölümü, Lisans Öğrencisi, selenmonur@gmail.com*

[2]*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü.*

Depresyon günümüz toplumunun önemli hastalıklarından biri olup, gelişmekte olan toplumlarda yayınlığı oldukça yüksek değerlerdedir**.** Depresyon; duygu durum bozukluğudur. Bireyin bir süre neşeli, üzüntülü, sıkıntılı, taşkın veya çökkün duygulanım içinde bulunması duygu-durum olarak adlandırılmaktadır.

Bu araştırma bireylerin hizmet sektörü içerisinde insanlarla her zaman iletişim içerisinde rol alacak olan gençlerin depresyon risklerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Araştırmanın evrenini Muğla Ali Sıtkı Mefharet Koçman Meslek Yüksekokulu öğrencileri (250) oluşturmaktadır. Evrenin tamamı örnekleme alınmıştır. Araştırmada veriler; Kişisel Bilgi Formu ve Beck Depresyon Ölçeği olmak üzere iki veri toplama aracı kullanılarak elde

edilmiştir. Kişisel Bilgi Formu sosyo demografik özellikleri belirlemek üzere 11 sorudan oluşmaktadır. Beck Depresyon Ölçeğinde toplam 21 soru bulunmaktadır. Çalışmada elde edilen veriler önce istatistiksel analizlere olanak sağlayacak şekilde kodlanarak daha sonra istatistiksel paket programı olan S.P.S.S. 16,0 kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada öncelikle tüm değişkenlerin betimsel istatistikleri verilerek, sonrasında ilgili değişkenlere ki-kare bağımsızlık testi uygulanmıştır.

Araştırmada, öğrencilerin çoğunluğu %46,0'sı 19-20 yaş grubunda, %29,6'sı muhasebe ve vergi bölümünde, %60,4'ünü 1. Sınıf , %43,6'sını gelir gidere eşit olanlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin depresyon düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde; %26,4 normal düzey, %31,2'sinin hafif düzey, %27,2'sinin orta düzey, %15,2'sinin şiddetli düzeyde depresyon olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin depresyon düzeylerinin aile yapısına göre dağılımı incelendiğinde; çekirdek aile yapısına sahip öğrencilerin %36,2'sinde normal düzey depresyon, %30,2'sinde hafif düzey depresyon görüldüğü, geniş aileye sahip öğrencilerin %39,4'ünde orta düzey, %36,6'sında hafif düzey depresyon görüldüğü, parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin %36,7'sinde şiddetli düzey, %30,0'unda orta düzey depresyon görüldüğü saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Beck Depresyon Ölçeği Puan ortalaması incelendiğinde; öğrencilerin BDÖ Puan ortalaması 16.68 olarak saptanmıştır. Bu puan bize tüm öğrencilerin genel ortalamasının hafif düzey depresif belirtiler gösterdiğini belirtmektedir. Çalışmamız ile diğer benzer çalışmalar karşılaştırıldığında genel olarak yakın sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Beklenildiği üzere parçalanmış aile yapısına sahip ailelerde şiddetli düzeyde depresyon oranı yüksek çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, üniversite öğrencileri, gençlerde depresyon

ÜLKEMİZDE GELENEKSEL GIDA OLARAK KULLANILAN ÜZÜM PEKMEZLERİNİN ANTİOKSİDAN, ANTİ-ÜREAZ VE ANTİKOLİNESTERAZ AKTİVİTELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Talip Şahin[1], Turgut Taşkın[2]

[1]*Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Biyokimya Anabilim Dalı, İstanbul*

[2]*Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Farmakognozi Anabilim Dalı İstanbul*

E-mail: turguttaskin@marmara.edu.tr, talipsahin34@gmail.com

Pekmez ülkemizde üretilen geleneksel gıdaların başında gelmektedir. Pekmez şeker ve diğer gıda katkı maddeleri içermeyen ve raf ömrü uzun olan ürünler arasındadır. Ülkemizde geleneksel yöntemler ile elde edilen üzüm pekmezlerinde yoğun miktarda glukoz ve fruktoz bulunur. Bu monomerler sindirilmeden kolayca kana karışılabildikleri için pekmezler acil enerji ihtiyacı olan insanlar tarafından gıda olarak tercih edilirler Yapılan literatür taramalarında Adıyaman ilinde ve İstanbul marketlerinde satılan üzüm pekmezlerinin biyolojik aktiviteleri (anti-üreaz ve antikolinesteraz) üzerinde herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı bu çalışmamızın amacı, Adıyaman yöresinde doğal koşullarda yapılan pekmez ile marketlerde satılan pekmezin antioksidan, anti-üreaz ve antikolinesteraz aktivitelerini karşılaştırmalı olarak incelemektir.

Adıyaman ilinden ve marketlerden temin edilen numunelerin antioksidan aktiviteleri CUPRAC ve FRAP yöntemleriyle karşılaştırmalı olarak incelendi (2). Ayrıca, bu numunelerin anti-üreaz aktiviteleri indofenol, anti-kolinesteraz aktiviteleri ise Ellmann yöntemleri ile değerlendirildi

Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre, her iki pekmezin CUPRAC yönteminde benzer antioksidan aktivite gösterdiği fakat FRAP yönteminde ise Adıyaman yöresine ait pekmezin yüksek antioksidan aktiviteye sahip olduğu görüldü. Anti-üreaz aktivite deneyinden elde edilen sonuçlara göre, markette satılan ürünün Adıyaman yöresine ait üründen daha güçlü anti-üreaz aktivite gösterdiği tespit edildi. Ayrıca her iki pekmez örneğinin birbirine benzer anti-kolinesteraz aktivite gösterdiği saptandı.

Anahtar Kelimeler: Pekmez, Antioksidan, Anti-üreaz, Antikolinesteraz

KÜRESELLEŞMENİN ÇOCUK SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİSİNDE HEMŞİRENİN ROL VE SORUMLULUKLARI

Canan SARI[1],Rahşan KARAÇAL[2], Neşe İŞCAN AYYILDIZ[3], Aysun YAĞCI ŞENTÜRK[4]

[1]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya MYO, Trabzon, Türkiye, sari_adil@hotmail.com.

[2]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya MYO, Trabzon, Türkiye, rahsankaracal@yahoo.com

[3]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya MYO, Trabzon, Türkiye, neseayyıldız@ktu.edu.tr

[4]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya MYO, Trabzon, Türkiye, fzt.aysun.61@hotmail.com

Dünya genelinde malların, yatırımların, sektörlerin, teknolojinin, hizmetlerin, kültürel değişimin, bilginin, malzemelerin, sağlığın, sosyal hayatın kısacası dünyanın bir yerinde olan etkileşimin, başka bir noktada gösterdiği, sömürgeleşmenin çağdaşlaşmış sistemi olan tepkimeye küreselleşme denmektedir

Dünyanın kısmen küçülmesi olarak tanımlanan küreselleşme bilgiye erişimde kolaylık, ucuz mala ulaşma, kitle iletişim araçları ve farklı eğitim sistemlerinin kullanımı, çevre bilincinin oluşması gibi olumlu etkilerin yanı sıra, gelişmiş ülkelerin daha zenginleşip fakir olan ülkelerin gittikçe fakirleşmesi, küçük işletmelerin kepenk kapatması, emeğin sömürülmesi, savaşların artışı, çevrenin bozulması gibi olumsuz etkileride içinde barındırmaktadır

Küreselleşme dünya çapındaki olaylar ile birlikte aile yaşamı ve toplumun birçok kesimini etkilemektedir. Toplumda kırılgan kesim olarak adlandırılan çocuklar küresellemede en fazla etkilenen gruplardandır.

Küreselleşmenin sonucunda çocuklar cinsel ve küresel yolla bulaşan hastalıkların artışı, fakir ülkelerde beslenme yetersizliği, gelişmiş ülkelerde obezite, çocuk işçi sayısında artış, kadınların çalışma hayatına katılması ile çocukların anne sevgi ve şevkatinden ayrı kalmaları, çocuğun bakımını sağlayan kişilerin bilgi ve ilgi eksikliğine bağlı çocuklarda ruhsal gelişimin bozulması, çocuklarda oyun ve oyuncaklara olan ilginin azalması yerine internet ve bilgisayar kullanımına bağımlılığın artması, sosyal medyada özel bilgi paylaşımı ve cinsel içerikli sitelere girişin artması gibi etmenler çocuk sağlığını olumsuz etkileyen faktörlerdir

Sağlık ekibinin önemli bir üyesi olan hemşireler obeziteyi engellemek amacıyla beslenme alışkanlıklarını düzenleyerek, fiziksel egzersizi artırarak, çocuk işçi çalışımını engelleyerek, toplumda internet kullanımının zararlarını vurgulayarak, bulaşıcı hastalıklara karşı bağışıklamayı artırarak, kadınların çalışma şartlarının düzenlenmesini sağlayarak küreselleşmenin neden olduğu çocuk sağlığını bozan etmenleri minimun düzeye indirmekte önemli sorumluluklara sahiptir

PESTİSİTLERİN İNSAN SAĞLIĞI VE ÇEVREYE OLAN OLUMSUZ ETKİLERİ

Hakan VATANSEV[1], Meryem AYRANCI[2], Hatice Feyza AKBULUT[3]

[1] Necmettin Erbakan Üniversitesi, Meram Meslek Yüksekokulu Gıda İşleme Bölümü, Konya, Türkiye

hakanvatansev@gmail.com

[2] Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Konya, Türkiye

dyt.meryem@gmail.com

[3] Selçuk Üniversitesi, Çumra Meslek Yüksekokulu Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü, Konya, Türkiye

hatfakbulut@hotmail.com

Toprak, su ve hava kirliliği günümüzde oldukça büyük çevre sorunları haline gelmiştir. Özellikle toprak kirliliğinin başlıca sebepleri kimyasal atıklar olan pestisitlerdir. Daha fazla ürün elde etmeye yönelik yoğun tarım uygulamalarına bağlı olarak, bitkilerin ve bitkisel ürünlerin; zararlılar, hastalık etmenleri ve yabancı otların etkilerinden korunması, kaliteli ve bol ürün elde edilmesi için pestisitlerin kullanılması kaçınılmaz olmuştur. Pestisitlerin yararlarının yanı sıra uzun süreli kullanımları sonucunda ekosisteme ve insan sağlığına zarar verdiği saptanmıştır, bundan dolayı pestisitlerin kullanımları bazı kurallarla sınırlandırılmıştır. Çalışmamızın amacı, pestisitlerin insan sağlığı ve çevreye olan olumsuz etkileri hakkında bilgi vermektir.

Bu derleme, Google Scholar ve Pubmed'de "pestisit, insan sağlığı, çevre" anahtar kelimeleri taranarak hazırlanmıştır.

Tarımsal alanlara uygulanan pestisitler; hava, su ve toprağa, oradan da bu ortamlarda yaşayan diğer canlılara geçmekte ve dönüşüme uğramaktadır. Pestisitlerin çevre üzerine olan etkileri hava, su ve toprak kirliliği açısından değerlendirilmektedir. Bugüne kadar yapılan toksikolojik araştırmalarda pesitisitlerin deri, ağız ve solunum yoluyla girerek insanlarda zehirlenmelere sebep olduğu saptanmıştır. Zehirlenmeler pestisitlerin kazara veya uygulama sırasında doğrudan doğruya alınması sonucu doza bağlı olarak veya kronik zehirlenmeler şeklinde görülebilir. Bazı pestisitlerin kanserojen olduğu ve sinir sistemini etkilediği saptanmıştır. Pestisit kalıntılarının en önemli kaynağı gıdalardır. Pestisit kalıntıları kodeks komitesi çalışmaları sonucu konuyla ilgili tanımlamalar yapılmış ve bilimsel araştırma verilerine dayanarak gıdalarda bulunmasına izin verilen maksimum kalıntı değerleri saptanmıştır.

Pestisit kullanımının sadece avantajlı yönlerinden yararlanıp, olumsuz etkilerinden kaçınmak için tarımsal mücadelenin bilinçli olarak yapılması gerekmektedir. Ayrıca tarım ürünlerindeki kalıntı sorunlarının önüne geçebilmek için de laboratuvarlarda kalıntı analiz metotlarının sıklıkla valide edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pestisit, İnsan sağlığı, Çevre

ASBEST MARUZİYETİ İLE OLUŞAN AKCİĞER HASTALIKLARI

Hakan VATANSEV[1], Meryem AYRANCI[2], Hatice Feyza AKBULUT[3]

[1] Necmettin Erbakan Üniversitesi, Meram Meslek Yüksekokulu Gıda İşleme Bölümü, Konya, Türkiye

hakanvatansev@gmail.com

[2] Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Konya, Türkiye

dyt.meryem@gmail.com

[3] Selçuk Üniversitesi, Çumra Meslek Yüksekokulu Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü, Konya, Türkiye

hatfakbulut@hotmail.com

Asbest; ısıya, sürtünme ve alkali ortama karşı dayanıklı, yüksek gerilim direncine sahip, lifsel ve fleksibıl olan ve ticari önemi sahip bir silikat mineralidir. “Amyant” olarak da bilinen asbestin endüstriyel geniş kullanım alanı mevcuttur. Asbeste maruziyet, mesleksel veya çevresel yollarla olabilmektedir. Ülkemizde endüstriyel kullanım çok yüksek olmamasına rağmen, çevresel asbeste maruz kalmak önemli bir sağlık sorunudur. Asbestle karışmış toprağın, çatı malzemesi, sıva materyali olarak kullanılması, yol ve okul bahçelerine serilmesi, içinde asbest bulunan tarlada tarım yapılması benign ve malign tanısı ile bilinen asbestle ilgili akciğer hastalıklarının oluşmasına sebep olmaktadır. Çalışmamızın amacı, asbest maruziyeti ile oluşan akciğer hastalıkları hakkında bilgi vermektir.

Bu derleme, Google Scholar ve Pubmed'de "asbest, mesleksel ve çevresel maruziyet, akciğer hastalıkları" anahtar kelimeleri taranarak hazırlanmıştır.

Asbeste bağlı akciğer hastalıkları; benign ve malign hastalıklar olarak iki grup altında toplanmaktadır. Benign grubu; plevral kalsifiye plaklar, paryetel plevrada hyalinize plaklar, perikard hastalıkları, malign grubu ise malign plevral mezotelyoma, malign peritonal mezotelyoma, akciğer kanserleri, ekstra-pulmoner kanserler oluşturmaktadır. Asbestten kaynaklanan hastalıkların başında gelen malign mezotelyoma, akciğere giren asbest lifleri akciğeri tahriş etmesi ve iltihaplandırması sonucu oluşmaktadır. Akciğerde meydana gelen yara ve kalınlaşma, kan hücreleri ve alveoller arasındaki oksijen ve karbondioksit alışverişini engellemekte ve akciğerler eskisi kadar iyi çalışamamaktadır. Semptomları kısa soluk alıp verme, halsizlik, kilo kaybı, iştahsızlık, göğüs ağrıları, sürekli öksürük ve yutkunma zorluğudur.

Asbestli çalışmalarda mutlaka “Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkındaki Yönetmeliğe” uyulmalıdır. Ülkemizde asbestle temasın esas nedeni çevresel maruziyettir. Çevresel asbest teması en az mesleksel temas kadar tehlike arz etmektedir. Bu konuda gerekli önlemler alınmalı ve daha sıkı tedbirler uygulanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Asbest, Mesleksel ve çevresel maruziyet, Akciğer hastalıkları

D VİTAMİNİNİN METABOLİK SENDROM ÜZERİNE ETKİSİ

Muhammed Ali Çakır[1], Eda Vural[2], Özlem Pölent[3]

[1]*Kırklareli Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik, Kırklareli, Türkiye, cakir34@gmail.com*

[2]*Kırklareli Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik, Kırklareli, Türkiye, edavrl95@gmail.com*

[3]*Kırklareli Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik, Kırklareli, Türkiye, ozlem037@hotmail.com*

D vitamini, çok işlevli bir hormon olup, bağışıklık sisteminin regülasyonundan iyon metabolizmasına kadar birçok temel fonksiyonu etkilemektedir. Tüm insan hücrelerinde D vitamini reseptörünün tanımlanması, D vitamini eksikliğinin çeşitli kronik hastalıklarla ilişkisinin kanıtlanmasını sağlamıştır. Kalp, pankreas, kaslar, bağışıklık sistemi hücreleri, beyin ve barsak hücreleri gibi yaklaşık 40 dokuda D vitamini reseptörleri bulunmaktadır. Toplumda D vitamini eksikliğinden muzdarip olanların oranın yaklaşık olarak %50 seviyesinde olduğu görülmektedir.

Metabolik sendrom, insülin direnciyle başlayan abdominal obezite, bozulmuş glukoz toleransı, diabetes mellitus, dislipidemi, hipertansiyon ve koroner arter hastalığı gibi sistemik bozuklukların birbirine eklendiği ölümcül bir endokrinopatidir. D vitaminin yağda çözünen bir yapıya sahip olması nedeniyle adipoz dokunun vücuttaki D vitamini için bir depo gibi davrandığı bilinmektedir. Obezite, D vitamini eksikliğine ve kilo almaya katkıda bulunmakla birlikte, D vitamininin insülin sinyalizasyonunda rol oynaması nedeniyle D vitamini eksikliği bireylerde Tip 1 Diyabet ve Tip 2 Diyabet gelişmesine yatkınlık sağlamaktadır.

D vitamini eksikliğinin, metabolik sendrom bileşenleri olan kardiyovasküler sistem hastalıklarını tetiklediği, insülin direncini ve obeziteyi arttırdığı, hipertansiyona neden olan renin-anjiyotensin-aldosteron sistemini uyaran risk faktörlerinin patofizyolojisinde rol oynadığı, dislipidemi ve diyabet riskini arttırdığına dair çalışmalardan oldukça bahsedilmektedir. Bu nedenle D vitamininin metabolik sendrom üzerine etkisi üzerinde durulması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca yüksek paratiroid hormonu seviyeleri, D vitamini eksikliğinin bir göstergesi olarak kullanılmakta, miyokard hipertrofisi ve yüksek tansiyon düzeyleri ile ilişkili görülmektedir. Düşük HDL-Kolesterol ve yüksek total kolesterol, LDL-Kolestrol ve trigliserid düzeyleri ile düşük serum vitamin D düzeyleri arasında bir ilişki bulunmuştur. D vitamini eksikliği kardiyovasküler hastalıklar için bağımsız bir risk faktörüdür. Birçok çalışmada D vitamini eksikliğinin metabolik sendrom bileşenlerini etkileyerek olumsuz sonuçlara neden olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte D vitamini takviyesinin metabolik sendrom bileşenleri ve bozulmuş glukoz toleransı üzerinde etkisi olmadığına dair çalışmalar mevcuttur.

İncelenen araştırmalarda D vitamininin metabolik sendrom bileşenlerini önemli ölçüde etkilediği bulunmuş fakat durumu desteklemeyen çalışmalar bulunduğu için şu ana kadar net bir sonuç öngörülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: D vitamini, Metabolik sendrom, D vitamini reseptörü

KURKUMİNİN ANTİDİYABETİK ÖZELLİKLERİ

Muhammed Ali Çakır[1], Ebru Burhan[2], Özlem Pölent[3]

[1]*Kırklareli Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik, Kırklareli, Türkiye, cakir34@gmail.com*

[2]KırklareliÜniversitesi, Beslenme ve Diyetetik, Kırklareli, Türkiye, ebruburhan6354@gmail.com

[3]Kırklareli Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik, Kırklareli, Türkiye, ozlem037@hotmail.com

Kurkumin; kurkumin (diferuloilmetan), demetoksikurkumin ve bisdemethoksikurkumin bileşenleri olmak üzere Curcuma Longa (zerdeçal) bitkisinin kökünden elde edilen doğal bir üründür. Çiğ zerdeçalda % 0.3-5.4 oranında bulunan kurkuminin çeşitli enflamatuar koşulları tedavi etmek için özellikle ayurvedik ilaç olarak uzun bir kullanım öyküsü bulunmaktadır.

Diyabetik ve diyabetik olmayan sıçanlar üzerinde yapılan bir çalışmada kurkumin ile desteklenen farelerin nihai vücut ağırlığı, diyabetik gruba kıyasla 1.5 kat daha yüksek bulunmuştur. Yapılan bu çalışmada kurkumin takviyesinin diyabetik olmayan grupta kan şekeri düzeyini değiştirmediği, ancak diyabetik sıçan grubunda kan glikoz düzeyini ilk haftadan itibaren önemli ölçüde düşürdüğü bulunmuştur. Tip 2 Diabetes Mellitus hastalarına metformin ile zerdeçal takviyesi yapıldığında, hem açlık kan şekeri hem de HbA1c düzeylerinde, tek başına alınan metformine kıyasla önemli ölçüde azalma

sağlandığı görülmüştür. Yine yapılan çalışmalarda kurkuminin diyabetik bireylerdeki yüksek kan lipidlerini ve kan şekerini düşürdüğü gösterilmiştir.

Diyabetik sıçanlara 8 hafta boyunca uygulanan diyet kurkumin ile takviye edildiğinde, daha az albumin, üre, kreatin ve inorganik fosfor saldığı bulunmuştur. Oral kurkumin uygulaması, total lipid, kolesterol, trigliserid ve düşük yoğunluklu lipoprotein-kolesterolü (LDL) azaltabilir.

Diyabetik nöropati, hiperglisemiye bağlı periferik sinir hasarının şiddetli sonucudur ve yaygınlığı uzun süren hastalığı olan hastaların %40-50'sinde değişmektedir. Kurkuminin; lipid peroksidasyonu, indirgenmiş glutatyon, protein karbonil içeriği ve antioksidan enzim aktivitelerinde meydana gelen değişiklikleri tersine çevirerek diyabetik nöropatinin gelişimini etkin bir şekilde bastırdığı bulunmuştur. Kurkumin, kanda üre azotu seviyesinin ve kreatin klirensinin artması ve albüminüri ve enzimüri azalmasıyla diyabetik nefropatili hastalarda destekleyici bir şekilde etkisi gösterilmiştir. Kurkumin, aldoz redüktaz ve alyuvar hücresi zar enzimlerinin düzenlenmesiyle diyabetik hastalarda oluşan vasküler hasara karşı koruyucu olarak etki etmektedir.

Kurkuminin terapötik potansiyeli, nefropati, retinopati ve diyabetin beyin sapında oluşturduğu nörokimyasal değişiklikler gibi çeşitli diyabetik komplikasyonlara karşı olduğu bildirilmiştir. Kurkumin ekstresinin prediyabetik popülasyonda Tip 2 Diabetes Mellitus gelişimini önemli ölçüde engelleyebildiği bildirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kurkumin, Diyabetes mellitus, Antidiyabetik etki

TIBBİ ADAÇAYI' NIN FARMAKOLOJİK ETKİLERİ

Yasemin İNCEGÜL[1], Mustafa ÇAM[2]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği, Isparta, Türkiye; yaseminincegul@sdu.edu.tr

[2]Erciyes Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği, Kayseri, Türkiye; mcam@erciyes.edu.tr

Türkiye zengin florası ile birçok tıbbi ve aromatik bitkiye ev sahipliği yapmaktadır. Bitkilerin tedavide kullanımı insanlık tarihi kadar eskidir. İlk dönemlerde insanlar bitkilerin tedavi edici özelliğini keşfetmiş ve bitkileri halk hekimliği yanısıra modern tıpta da birçok ilacın üretiminde kullanmışlardır. Adaçayı (*Salvia officinalis*) Ballıbabagiller (Lamiaceae) familyasına ait bir bitki türüdür. Adaçayı antimikrobiyal, antioksidan, antikanserojen ve bağışıklık düzenleyici özelliklerinden dolayı bugüne kadar farmasötik formülasyonların üretiminde kullanılmıştır.

Adaçayı Antibakteriyel, Antifungal ve Antiviral Etkileri

Yapılan çalışmalar, adaçayı uçucu yağı ve etanolik ekstraktının gram(+) ve gram (-) bakterilere karşı bakterisidal ve bakteriyostatik etkiye sahip olduğunu kanıtlamıştır. Adaçayı antimikrobiyal etkisinin bünyesinde bulundurduğu terpen ve terpenoitlerden kaynaklandığı belirtilmiştir. Bileşiminde bulunan Kafur, α-Tuyon ve 1,8-Sineol uçucu yağ bileşenleri antibakteriyel etkiye sahiptir.

Adaçayı Anti-İnflamatuar Etkisi

Enflamasyon ve ağrı doku hasarına karşı ortaya çıkan iki temel tepkidir. Anti-inflamatuar ilaçlar bu semptomların farmakolojik tedavisinde kullanılmaktadır. Flavonoid ve terpenler anti-inflamatuar etkiye sahip adaçayı bileşenleridir. Adaçayı bileşenlerinden karnosol ve ursolik asit anti-inflamatuar potansiyeli olan terpenler / terpenoidlerdir.

Adaçayının Alzheimer Üzerine Etkisi

Alzheimer hastalığı, klinik olarak ilerleyici hafıza kaybı ve bilişsel bozukluklar olarak tanımlanan bir nörodejeneratif hastalıktır. Hastalığın tedavisinde kullanılan ilaçların rolü; asetilkolinin yıkılmasından sorumlu asetilkolinesteraz enziminin inhibisyonunu gerçekleştirmektir. Adaçayının asetilkolinesteraz enzimini inhibe etme özelliği vardır.

Adaçayı Antioksidan Etkisi

Antioksidan; vücutta serbest bir şekilde gezinen radikallerin etkisini azaltan, çoğu hastalığa ve erken yaşlanmaya sebep olan zincir reaksiyonlarını engelleyen maddelerdir. Yürütülen ilk çalışmalarda adaçayı antioksidan özelliğinin karnosik ve rosmarinik asitten kaynaklandığı bulunmuştur. Daha sonra yapılan çalışmalar ile karsonik ve rosmarinik asite ilaveten flavonoid, terpenler ve fenolik asitlerinde antioksidan özellik taşıdığı bildirilmiştir.

Adaçayı Metabolik Etkileri

Deneysel ve klinik çalışmalar bazı tıbbi bitkilerin vücut metabolizması üzerinde özellikle glisemik durum, serum

lipitler ve lipoliz üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Son zamanlarda yürütülen farmakolojik araştırmalar, adaçayının kan glukozunu azaltabildiğini belirlemiştir.

Adaçayı Hafıza Geliştirme Etkisi

Hayvan çalışmalarında, adaçayının temel flavonoid bileşiği rosmarinik asidin sağlıklı farelerde bilişsel kapasiteyi iyileştirdiği ve diyabetli farelerde de öğrenme ve hafıza kayıplarını önlediği açıklanmıştır.

Tüm dünyada geleneksel ilaçlara ve bitkisel bazlı tedavilere olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Bu nedenle tıbbi bitkiler üzerinde çok sayıda deneysel ve klinik çalışma yürütülmektedir. Mevcut literatür çalışmaları incelendiğinde, tıbbi adaçayının antikanser, anti-inflamatuar, antioksidan, antimikrobiyal, hipoglisemik, hipolipidemik ve hafıza arttırıcı etkilere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adaçayı, Anti-inflamatuar, Alzheimer, Antioksidan, Farmasötik

FERMENTE SÜT ÜRÜNLERİNİN KOLESTEROL ASİMİLASYONU ÜZERİNE ETKİSİ

Yasemin İNCEGÜL[1], Zübeyde ÖNER[2]

[1] *Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği, Isparta, Türkiye; yaseminincegul@sdu.edu.tr*

[2] *Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği, Isparta, Türkiye; zubeydeoner@sdu.edu.tr*

Kolesterol; insan vücudunda önemli rol oynayan ve hayvanlar alemindeki tüm canlıların hücre membranında bulunan organik bir maddedir. Yapılan çalışmalar, beslenme biçiminin kandaki kolesterol seviyesi ile yakından ilişkili olduğunu ve kandaki kolesterol seviyesinin uzun süre yüksek düzeyde seyretmesi halinde koroner kalp rahatsızlıklarının riskini artırdığını ortaya çıkarmıştır. Kalp damar hastalıkları incelendiğinde, bu hastalarda yüksek seviyede kolesterol bulunduğu gözlemlenmiş ve bu durum kolesterol molekülünün sorgulanması gerektiğini düşündürmüştür. Diyet, düzenli egzersiz ve ilaç tedavisinin kandaki kolesterol seviyesini düşürmek için gerekli olduğu belirtilmiştir. Kandaki kolesterol seviyesini düşürmenin diğer bir yolu ise farmakolojik ajanlardır fakat bu ajanlar pahalıdır ve birçok yan etkisi vardır. Bu durum, bilim insanlarını kolesterol seviyesini düşürmede kullanılabilecek doğal gıdaların araştırılmasına teşvik etmiştir.

1970' li yıllardan bu yana insanlar ve deney hayvanları üzerine yapılan çalışmalarda süt ve süt ürünlerinin kolesterol düşürücü etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır. Fermente süt ürünlerinin kolesterol seviyesini düşürücü etkisi, Güney Kenya ve Kuzey Tanzanya 'da bulunan ve çok miktarda fermente süt ürünü tüketmelerine rağmen kanlarındaki düşük kolesterol seviyesini ortaya koyan çalışma ile başlamıştır. Yoğurtta bulunan ve yoğurt üretimi sırasında miktarı arttığı düşünülen hidroksimetil glutarat, asetattan kolesterol sentezini düzenleyen enzimin çalışmasını yavaşlatarak kandaki kolesterol seviyesini düşürmektedir. Değişik fermente süt mamullerinin kolesterol konusunda farklı etki gösterdiği ve bu farklılığın üretimlerinde kullanılan bakteri suşlarından kaynaklandığı ileri sürülmüştür. Kefirde bulunan laktik asit bakterilerinin yüksek kolesterol içerikli diyet verilen farelerde serum kolesterolü düşürücü etkileri bulunmuştur. Kefir, VLDL ve LDL seviyesini anlamlı derecede düşürürken HDL seviyesini yükseltmektedir. Laktik asit bakterileri gibi bazı bakterilerin safra asitlerini dekonjuge etme özelliği vardır. Vücutta bulunan safra asitlerinin azalması ile vücut kolesterolden safra asidi sentezleyecek ve böylece kan kolesterol seviyesi düşmüş olacaktır.

Kalp damar rahatsızlıkları ve beslenmenin ilişkisinden dolayı kolesterolü az olan gıdalara talep artmıştır. Bu nedenle kolesterolü azaltmada kimyasal yöntemlerin yanı sıra biyolojik yöntemlerde alternatif bir yol olmuştur. Safra asidi dekonjuge etme yeteneğine sahip bakteri suşları ile fermente süt ürünlerinin diyete ilave edilmesi kolesterol asimilasyonuna önemli bir katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Yoğurt, Kolesterol, Asimilasyon, Laktik Asit Bakterisi

DELPHİNİDİN KLORÜR'ÜN ANTİOKSİDAN KAPASİTESİNİN BELİRLENMESİ

İlhami Gülçin[1], Lokman Durmaz[2]

[1]*Atatürk Üniversitesi, Fen Fakültesi, Kimya Bölümü, Erzurum*

[2] *Erzincan Üniversitesi, Çayırlı Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Erzincan*

lokmandurmaz25@gmail.com

Antioksidanlar, oksidan ürünleri ortadan kaldırmaz ya da oksidasyonu tamamen engelleyemezler. Kanser Diyabet, romatizma, behçet hastalığı, çeşitli göz ve deri hastalıkları, koroner kalp hastalığı, Hipertansiyon gibi birçok hastalıkta ve yaşlılıkta antioksidan savunma mekanizmalarının yetersiz olduğu ve serbest radikal üretiminin arttığı gösterilmiştir. Çalışmamızda Delphinidin klorür'ün fenolik bileşiğinin muhtemel antioksidan ve radikal giderme aktiviteleri değerlendirildi.

Delphinidin klorür'ün antioksidan ve radikal giderme aktivitelerini belirlemek için antioksidan kapasite yöntemleri kullanıldı. Bu amaçla Fe^{3+}- Fe^{2+} indirgeme kapasitesi, kuprak metodu ile kuprik iyonları (Cu^{2+}) indirgeme kapasitesi, $DPPH^{\cdot+}$, $ABTS^{\cdot+}$, $DMPD^{\cdot+}$ radikal giderme, bipiridil reaktifleri ile şelatlama aktiviteleri ayrı ayrı çalışıldı. Ayrıca her metot için BHA, BHT, α-tokoferol ve troloks referans antioksidan bileşikler olarak kullanıldı. Delphinidin klorür'ün çalışılan bütün metotlarda kuvvetli antioksidan ve radikal giderme aktivitesi sergiledi.

Delphinidin klorür'ün bileşiğinin 20 µg/mL konsantrasyonlarında birer standart antioksidan olan BHA, BHT, α-Tokoferol ve Troloks ile karşılaştırıldığında Fe^{3+} indirgeme kuvveti 0,487 iken, Cu^{2+} metotlarına göre indirgeme kuvveti 0,331 ve FRAP indirgeme kapasitesi 2,313'dür. Delphinidin klorür bileşiğinin birer standart antioksidan olan BHA, BHT, α-Tokoferol ve Troloks ile karşılaştırıldığında $DPPH^{\cdot+}$, $ABTS^{\cdot+}$, $DMPD^{\cdot+}$ ve bipiridil metal şelatlama aktivitelerinin IC_{50} değerleri sırasıyla: 4.44 µM, 14.14 µM, 13.33 µM, 25.67 µM'dır. Bipiridil metal şelatlama aktivitesi, Delphinidin klorür bileşiğinin en etkili olduğu antioksidan aktivite yöntemidir.

Fenolik bileşikler, kuvvetli antioksidan kapasitesine sahip olduğu düşünülür. Çalışmamızda fenolik bileşik olarak kullandığımız Delphinidin klorür fenolik bileşiği ile ilgili elde edilen sonuçların tedavi amaçlı kullanılacak ilaçların dizaynı ve farmakolojik uygulamaları için önemli bir katkı sağlayacağını düşünmekteyiz. Gülçin ve çalışma arkadaşları tarafından da biyolojik moleküllerin son zamanlarda antioksidan kapasitesi üzerine etkileri yoğun şekilde çalışılmıştır. Sonuç olarak Delphinidin klorür'ün antioksidan kapasitesi üzerine çalışmamızda literatüre katkı sağlayacak önemli bulgular elde edilmiştir. Ve bu çalışma Delphinidin klorür'ün gıda ve farmasötik kimyada koruyucu ajan olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Delphinidin klorür'ün antioksidan aktivite parametreleri

DETERMINATION OF ANTIOXIDANT CAPACITY OF DELPHINIDIN CHLORIDE

İlhami Gülçin[1], Lokman Durmaz[2]

[1]*Erzincan Ataturk University, Faculty of Science Department of Chemistry, Erzurum,*

[2] *Erzincan University, Çayırlı Vocational School*

lokmandurmaz25@gmail.com

Antioxidants have been shown to be inadequate in antioxidant defense mechanisms that increase free radical production in many diseases such as hypertension, diabetes, coronary heart disease, rheumatism, Behçet's disease, various skin and eye diseases, cancer and aging. The antioxidant and radical scavenging activities of pelargonidin phenolic compound were evaluated in our study.

Antioxidant and radical ablative activities of Delphinidin chloride were determined using the antioxidant capacity methods. For this purpose, Fe^{3+}- Fe^{2+} reduction capacity, cupric ions (Cu^{2+}) reduction capacity, $DPPH^{\cdot+}$, $ABTS^{\cdot+}$, $DMPD^{\cdot+}$ radical removal, chelating activities with bipyridyl reagents were separately studied by the cuprac method. BHA, BHT, α-tocopherol and troloxy were also used as reference antioxidant compounds for each method. Delphinidin chloride exhibited strong antioxidant and radical scavenging activity in all the methods studied.

Compared with BHA, BHT, α-Tocopherol and Trolox, the Fe^{3+} reduction power of the Delphinidin chloride compound at 20 µg / mL was 0.487, while the Cu^{2+}

reduction power was 0.331 and the FRAP reduction capacity was 2.313 with Cu^{2+} methods.

The IC50 values of $DPPH^{\cdot +}$, $ABTS^{\cdot +}$, $DMPD^{\cdot +}$, and bipyridyl metal chelating activities of the Delphinidin chloride compound were 4.44 µM, 14.14 µM, 13.33 µM, 25.67 µM, respectively, when compared to standard antioxidants BHA, BHT, α-Tocopherol and Trolox. Bipyridyl metal chelating activity is the most effective antioxidant activity method of Delphinidin chloride compound. Phenolic compounds are thought to have strong antioxidant capacity. We think that the results of the phenolic compound of Delphinidin chloride which we use as a phenolic compound in our study will make an important contribution to the design and pharmacological applications of the drugs to be used for treatment. Gülçin and his colleagues have also recently worked intensively on the antioxidant capacity of biological molecules. In conclusion, our study of antioxidant capacity of Delphinidin chloride has yielded important findings that contribute to the literature. And this study shows that Delphinidin chloride can be used as a protective agent in food and pharmaceutical chemistry.

Key words: Antioxidant activity parameters of Delphinidin chloride

THE EFFECT OF SCOPOLETIN ON BUTYRYLCHOLINESTERASE ENZYME

Parham TASLIMI[1], Lokman DURMAZ[2], İlhami GÜLÇİN[1]

[1]Atatürk University, Faculty of Science, Department of Chemistry, Erzurum

[2], Erzincan University, Çayırlı Vocational School, Medical Services and Technology. Department, Erzincan

Butyrylcholinesterase (BChE, E.C.3.1.1.7) enzyme is an important enzyme involved in the hydrolysis of butyrylcholine (BCh) in metabolism. In this study, the inhibitory effect of Scopoletin on BChE was examined and compared with Tacrine, a standard.

Butyrylcoliniodate (BChI) was used as the substrate for the determination of the butyrylcholinesterase enzyme activity. First, 30 µL BChE enzyme was added to 100 µL Tris / HCl buffer solution (1.0 M, pH 8.0), and the mixture was incubated for 10 minutes at 25 ° C and 50 µL DTNB (0.5 mM) was added. The reaction was initiated by the addition of 50 µL of BChI (10 mM). The yellow 5-thio-2-nitrobenzoate anion, which is formed by the hydrolysis of the substrate and then the reaction of DTNB with thiolcholine, gives maximum absorbance at a wavelength of 412 nm.

Activity (%) for Scopoletin with inhibitory effect on BChE - IC50 value from [Scopoletin] graph and Ki value from Lineweaver-Burk graph were calculated. According to these results, the IC50 value of Scopoletin was found to be 65.24 nM and the mean Ki value was calculated as 22.96 nM. The type of inhibition was determined to be competition.

In this study, it was determined that Scopoletin showed competition on BChE and this inhibition was at the nanomolar level. The results obtained suggest that Scopoletin can be designed as a drug for diseases such as Alzheimer's and Parkinson's, and will make an important contribution to pharmacological applications.

Key words: Scopoletin, Butyrylcholinesterase, BChE inhibition

EFFECT OF PELARGONIDIN ON ACETYLCHOLINESTERASE ENZYME

İlhami GÜLÇİN[1], Lokman DURMAZ[2]

[1] Atatürk University, Faculty of Science, Department of Chemistry, Erzurum

[2] Erzincan University, Çayırlı Vocational School, Medical Services and Technology. Department, Erzincan

Acetylcholinesterase (AChE; E.C.3.1.1.7) enzyme is an important enzyme involved in the hydrolysis of acetylcholine (ACh) in metabolism. In this study, the inhibitory effect of Pelargonidin on AChE was examined and compared with Tacrine, a standard.

The acetylcholinesterase enzyme activity was determined by the method of Ellman et al. For this purpose, acetylcolinidate (AChI) was used as the substrate. First, 30 µL AChE enzyme was added to 100 µL Tris / HCl buffer solution (1.0 M, pH 8.0), and the mixture was incubated for 10 minutes at 25 °C and 50 µL DTNB (0.5 mM) was added. The reaction was initiated by the addition of 50 µL AChI (10 mM). Hydrolysis of the substrates and subsequent reaction of DTNB with

thiokolin gives the maximum absorbance at 412 nm of the yellow colored 5-thio-2-nitrobenzoate anion.

It has been suggested that Pelargonidin, previously found to have an effective antioxidant capacity, could be used as a safe inhibitor for AChE. The IC50 value for the Pelargonidin -inducing activity (%) - [Pelargonidin] and the Ki value for the Lineweaver-Burk graph were calculated. According to these results, the IC50 value of Pelargonidin was found to be 1121.36 mM and the mean Ki value was found to be 14.60 µM. The type of inhibition was determined to be without competition.

In this study, the inhibitory effect of Pelargonidin on AChE was examined. We think that the results obtained will make an important contribution to drug design and pharmacological applications.

Key words: Acetylcholinesterase, AChE inhibition, Pelargonidin

FERMENTE GIDALARIN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

Yüksel Bayram[1], Çiğdem Elgin Karabacak[1], Enes Furkan Çulha[2]

[1]Pamukkale üniversitesi, Çal Meslek Yüksekokulu, Gıda İşleme Bölümü, Denizli, Türkiye

[2]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veterinerlik Fakültesi, Burdur, Türkiye

ybayram@pau.edu.tr

Fermentasyon teknolojisi gıdaların bozulması önleyici en önemli gıda muhafaza yöntemlerinden biridir. Bu yüzden bu ürünlerin üretimi ve tüketimi yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Son yıllarda çeşitli hastalıkların artış göstermesine bağlı olarak insanların sağlıklı yaşam yönünde tercihlerinin değişmesi üzerine bu tür gıdalara olan ilgi artmaya başlamıştır. Bu çalışmada, fermente gıdalar ve sağlık üzerine olan etkileri hakkında bilgilerin verilmesi amaçlanmıştır.

Mayalanma olarak da bilinen fermentasyon, büyük moleküllerin (özellikle karbonhidratların), mikroorganizmalar (maya, bakteri ve küfler) tarafından daha küçük moleküllere parçalanması şeklinde gelişen biyokimyasal reaksiyonlardır. Laktik asit fermentasyonu, alkol fermentasyonu, asetik asit fermentasyonu, bütirik asit fermentasyonu, propiyonik asit fermentasyonu gibi fermentasyon çeşitleri vardır. *Saccharomyces cerevisia* ve laktik asit bakterileri en yaygın kullanılan fermentasyon mikroorganizmaları olup bunlar yararlı mikroorganizmalar olarak da adlandırılmaktadır.

Fermentasyonda kullanılan mikroorganizmaya göre, mayalı üründe, organik asitler (laktik asit, asetik asit vb), alkol, hidrokarbonlar, aldehit, keton, diasetil, ester, bakteriyosin, H_2O_2, CO_2 gibi birçok metabolit oluşmaktadır. Bu bileşenler fermente ürünün aromasını belirlemektedir. Yoğurt, peynir, tereyağı, kefir, tarhana, boza, mayalı ekmek, sirke, zeytin, turşu, şalgam, sucuk Türkiye'de en yaygın olarak üretilen geleneksel fermente gıdalardır.

Yapılan çalışmalarda, bazı fermente ürünlerin antimikrobiyal, antioksidan, probiyotik, kolesterol düşürücü, antialerjik, antifungal, antitümör (özellikle kolon kanseri riskini düşürücü özellik) gibi immün sistemini destekleyici özelliklerinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca gıda intoleransına neden olan moleküllerin parçalanmasıyla, bu rahatsızlığı çeken kişilerin tüketebileceği gıdaların üretilebilmesi bakımından da önemlidir.

Sağlık üzerine olumlu etkilere sahip pek çok bileşen içerdiği tespit edilen fermente gıdalara olan talebin son zamanlarda artış gösterdiği görülmektedir. Bundan dolayı mayalı ürünlerle ve bu ürünlerin sağlığa olan etkileriyle ilgili daha fazla çalışmanın yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Fermente Gıda, Sağlık, Beslenme, Fermentasyon

YENİDOĞANLARDA VE ÇOCUKLARDA İLAÇ UYGULAMA HATALARI

Emine Bayar[1] Ebru Kılıçarslan Törüner[2]

1 Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye, emnebayar@gmail.com

2 Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye

ebrutoruner@gazi.edu.tr

Yenidoğanlar ve çocuklar dünya nüfusun önemli bir yüzdesini oluşturmaktadır. Beş yaş altında önlenebilir nedenlerle bebek ve çocuk ölümleri birçok ülkede önemli bir sorundur. Ölüm oranlarını etkileyen faktörlerden bir tanesi sağlık alanında uygulama hatalarıdır ve hasta güvenliğini etkilemektedir. Hasta güvenliği sorunlarının başında ilaç hataları gelmektedir.

Bu derlemede amaç, yenidoğanlarda ve çocuklarda ilaç uygulama hata nedenleri, türleri, yol açtığı sorunlar ve önlenmesine yönelik genel bir bakış açısı oluşturmaktır.

Literatür aşağıda belirtilen anahtar kelimeler ile taranmış ve özellikle son on yıl içindeki konu ile ilgili Türkçe ve İngilizce tam metne ulaşılabilen araştırma makaleleri incelenmiştir. Bunun yanı sıra, güncel istatistikler ve kitaplar kullanılmıştır.

Çocuklarda ilaç uygulama hatalarının yetişkinlere göre üç kat fazla olduğu belirtilmektedir. Yenidoğanlarda ve çocuklarda özel doz protokolleri, ilaçların etkinliği, farmakokinetiği ve dinamiği ilaç hatalarına zemin hazırlamaktadır. Buna ek olarak fizyolojik olgunlaşma ve iletişim kısıtlılığı ilaç hatalarına maruziyetini arttırmaktadır. Aynı zamanda, aynı ilacın farklı dozlarının olması, çocuklar için hazırlanmış ilaç formlarının bulunmaması hata riski nedenleri arasındadır. İlaç hatalarının nedenleri başında dozların yanlış hesaplanması ve hatalı zamanda uygulanması gelmektedir. En sık hata görülen ilaç türleri ise antibiyotikler ve analjeziklerdir. İlaç hatalarının sonucunda yaklaşık olarak %1 oranında kalıcı hasar ve ölüm görülebilmektedir. İlaç uygulama hatalarının azaltılması ve güvenli ilaç uygulamasına yönelik entegre otomasyon sistemlerinin kullanılması önerilmektedir.

Hemşireler yenidoğanlarda ve çocuklarda ilaç uygulama sürecinde risklerin azaltılması için hataları fark etme ve önlemede en önemli göreve sahiptirler. İlaç uygulamalarındaki hatalar, özellikle yenidoğan/çocuk yoğun bakım ünitelerinde ve çocuk servislerinde farkedilmesi ve önlem alınması gereken durumlardır.

İlaç uygulama hatalarının olumsuz etkileri yenidoğanlarda ve çocuklarda yetişkinlere göre daha fazla olduğu için önlemlerin alınması gerekmektedir. Güvenli ilaç uygulamaları yenidoğanların ve çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal iyi oluşluluk halini arttıracaktır.

Anahtar kelimeler: Yenidoğan, çocuk, neonatal, ilaç, hata, hasta güvenliği.

MEDICATION ERRORS IN NEWBORNS AND CHILDREN

Emine Bayar[1] Ebru Kiliçarslan Toruner[2]

[1] *Gazi University, Faculty of Health Sciences Department of Nursing, Ankara, Turkey, emnebayar@gmail.com*

[2] *Gazi University, Faculty of Health Sciences Department of Nursing, Ankara, Turkey*

ebrutoruner@gazi.edu.tr

The newborns and the children constitute a high ratio of the World population. Preventable deaths of infants and children under 5 year-old are considerable problem for most of the countries. The one of the reasons which affects the rate of deaths is the medication errors in health field and it influences the safety of the patient. The medication errors are among the main factors with respect to the problems about the safety of the patients.

In this review study, the aim was to establish a general view in terms of the reasons for the medication errors in infants and children, error types causes of errors, and prevention methods.

Literature was searched with keywords specified below and especially the research articles, accessed full text, published in English and Turkish, and in last ten years were examined. Moreover, the current statistics and books were used.

It is reported that medication errors in children are three times more than adults. The special dosage protocols, the drug activity, pharmacokinetics and dynamics in newborns and children, provide the basis for medication errors. In addition physiological immaturation and communication restrictions increase the exposure to medical errors. Existing of distinct dosages for the same drugs, lacking of drug forms which are prepared for the children are among the reasons for error risks. The leading reasons for medication errors are miscalculation of dosages and application of them in a wrong time. The medication types in which the errors are seen frequently are antibiotics and analgesics. As a result of medication error, approximately 1% of permanent damage and death can be seen. It is proposed to use integrated automation system for the purpose of safety medication administration and to reduce medication administration errors. The nurses have primary role to realize and prevent the errors and reduce the risks in the process of medication administration in newborns and children. The

errors in the administration of medication should be prevented and precautions should be taken in neonatal/children intensive care units as well as in pediatric wards.

The preventive cautions must be taken because the negative effects of medication errors seen in newborns and in children are much more than the effects seen in adults. The safety medication administration could increase the physical, psychological, and social well-being of the newborns and the children.

Keywords: Newborn, child, neonatal, medication, drug, error, patient safety

YENİDOĞAN YOĞUNBAKIM ÜNİTESİNDE HEMŞİRELERİN İNTRAVENÖZ İLAÇ UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Emine Bayar[1] Ebru Kılıçarslan Törüner[2]

[1] Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye, emnebayar@gmail.com

[2] Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye, ebrutoruner@gazi.edu.tr

Yenidoğan yoğun bakım üniteleri; ani hasta kabulü, çok yönlü bakım ve tedavi gerektirmesi nedeniyle ortamın sıklıkla karmaşık olduğu kompleks bir sistemdir. Ünitelerdeki bu karmaşıklık ilaç hatalarına zemin hazırlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı; yenidoğan yoğun bakım ünitesindeki hemşirelerin intravenöz ilaç uygulamalarının değerlendirilmesidir.

Bu kesitsel tanımlayıcı araştırma, bir üniversite hastanesinin Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi'nde Şubat - Mart 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Ünitede yenidoğanlara yönelik yapılan 238 intravenöz ilaç uygulaması araştırmacılar tarafından gözlenmiştir. Araştırmaya yenidoğan yoğun bakım ünitesinde intravenöz ilaç tedavisi uygulanan yenidoğanlar ile ünitede en az 6 ay primer hasta bakımına katılan hemşireler dahil edilmiştir. Kurumdan, kişilerden ve etik kuruldan izin alınmıştır. Veri toplanmasında hemşirelere ilişkin tanımlayıcı özellikler formu ile intravenöz ilaç uygulama kontrol listesi kullanılmıştır. Gözlemler 08-16, 16-08 şiftlerinde eşit sayıda olacak şekilde yapılmıştır. Verilere ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar verilmiştir. Hemşirelerin (n = 13) yaş ortalaması 30.84 ± 4.87 ve yenidoğan yoğun bakımında çalışma yılı 7.15 ± 3.62'dir. Hemşireler ilaç uygulaması sırasında kendilerini yeterli hissetme düzeylerini 10 üzerinden ortalama olarak 8.15 ± 1.28 belirtmişlerdir. İstemde güvenli doz hatası 238 uygulamada n = 5 olarak belirlenmiştir. İlaç doz hatası olarak ilacı uygun dilüe etmeme %35.7, ilaç uygulaması sonrası yıkama yapmama nedeniyle rezüdü kalması %51.2 olarak saptanmıştır. İlaç hazırlanacak ortam, malzeme hazırlama, ilaç çekme ve uygulamada aseptik tekniğe uymama %100 olarak belirlenmiştir. İlaçların son kullanım tarihinin kontrol edilmeme oranı %59.7 olarak saptanmıştır. Flakon şeklindeki 156 ilaçta toz hacmi kontrol edilmemiştir. Doğru ilaç hazırlama hatası 2 girişimde belirlenmiştir. (magnezyum yerine potasyum ve ampisilin yerine ampisid hazırlanmıştır). İlaç uygulamalarında gözlemlenen hata oranları yüksek bulunmuştur. İlaç uygulamalarındaki hatalar, özellikle yenidoğan ünitelerinde önlem alınması gereken durumlardır. Bu nedenle konu ile ilgili güncel bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmada, yenidoğanlarda ilaç uygulama hataları, reçeteleme, hazırlama, uygulama ve değerlendirme basamaklarının hepsinde gözlenmiştir. Yanlış doz istem edilmesi, yanlış ilacın hazırlanması gibi hataların yüzde sıfır olması beklenirken, yaşamı tehdit edebilecek hatalara gözlemler sonucunda ulaşılmıştır. Bu nedenle klinikte çalışan sağlık personelinin konu hakkında düzenli eğitimleri önemlidir. Ayrıca, ilaç uygulamasına yönelik denetlemelerin ve geri bildirim sistemlerinin işlevsel şekilde sürdürülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yenidoğan, yenidoğan yoğun bakım ünitesi, ilaç hatalar

EVALUATION OF NURSES INTRAVENOUS MEDICATION ADMINISTRATIONS IN A NEONATAL INTENSIVE CARE UNIT

Emine Bayar[1] Ebru Kiliçarslan Toruner[2]

[1] Gazi University Health Sciences Faculty Nursing Department, Ankara, Turkey, emnebayar@gmail.com,

Gazi University Health Sciences Faculty Nursing Department, Ankara, Turkey, ebrutoruner@gazi.edu.tr

Neonatal intensive care units have a complex system in which the environment is often included the sudden patient admissions, sophisticated care and treatment

requirements. This complexity in the units establishes a ground for drug errors.

The aim of this study is to evaluate the intravenous medication administration of nurses in the neonatal intensive care unit. This cross-sectional descriptive study was conducted in a neonatal intensive care unit of a university hospital between February and March 2018. In the unit, 238 intravenous medication administrations to newborns were observed by researchers. Newborns undergoing intravenous medication treatment in neonatal intensive care unit and nurses involved in primary patient care at least 6 months in the unit were included in the study. Written permissions were obtained from the institution, the nurses and the ethics committee. In the data collection, the descriptive characteristic form for nurses and intravenous medication administration checklist were used. Observations were made both in 08-16 and 16-08 shifts equally. The frequency and percentage distributions for the data were given. The mean age of nurses (n = 13) was 30.84 ± 4.87 and working duration in neonatal intensive care was 7.15 ± 3.62 years. Nurses stated that their level of feeling of adequacy during the drug administration was 8.15 ± 1.28 out of 10. At the prescription stage of the medications, it was determined that safe dose error was conducted in five cases out of 238 medication prescription in the unit. It was found that the medication dose error rate was 35.7% according to the incorrect dilution rate at the preparation stage of the medication. Dose error also observed at the administration stage as a rate of 51.2% because of not flashing the medication after administration. Non-compliance with aseptic technique was observed at all cases in preparation and administration stage of medications. The powder volume has not been checked in the 156 vial shape drugs during medications preparation. The correct medication error was determined in 2 cases before administration (Preparation of Magnesium and Ampicillin vs Potassium and Ampisside, respectively) In our study, it was found that medication error rates are significantly high at observed medication administrations. Precautions should be taken especially in neonatal units for medication administration errors. Therefore, up-to-date information on the subject is needed. In our study, drug administration errors in newborns were observed in all stages as prescribing, preparing, administering and evaluating. It is expected that the errors like prescribing the wrong dosage, preparation of the wrong medicine and administration wrong dosage should be zero percent. Therefore, regular trainings on the subject of the health staff working at the unit are essential. In addition, it is recommended that monitoring of medication administration stages and feedback systems should be maintained in a functional manner.

Keywords: Newborn**,** neonatal intensive care unit, drug, medication errors.

SAĞLIK EĞİTİMİNDE ELEŞTİREL DÜŞÜNMENİN ÖNEMİ

Eda AKTAŞ [1], Derya EMRE YAVUZ [2]

[1]Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD

[2]Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları AD

edanisan@gmail.com

deryaemreyavuz@gmail.com

Bu derlemede, insan sağlığını koruma ve geliştirmede önemli bir yere sahip olan sağlık çalışanlarının eğitiminde eleştirel düşünmenin önemini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma, konu ile ilgili alanyazın taraması yapılarak derleme biçiminde hazırlanmıştır.

Çağımızda bilim, teknoloji ve tıp alanındaki hızlı gelişim ve değişim, nitelikli çalışan gücüne olan gereksinimi arttırmıştır. Özellikle odak noktası insan sağlığı olan sağlık çalışanlarının akılcı kararlar alması son derece önemlidir. Bu nedenle sağlık çalışanlarının kendini ve başkalarını iyi tanıyan, meslektaşlarıyla iletişim halinde olan, bilgiyi seçebilen, düşünen, sorgulayan, araştıran, yeni fikirler üretebilen, olumlu iletişim becerisine ve eleştirel düşünme gücüne sahip bireyler olması gerekmektedir. Eleştirel düşünme, düşünmenin en gelişmiş biçimidir. Bilginin toplanması ve düzenlenmesi, gereksinimlere karar verilmesi, olası yaklaşımlardan birinin seçilmesi, uygulanması ve işlemin sonuçlarının değerlendirilmesini içeren bir düşünme süreci olarak tanımlanmaktadır. Eleştirel düşünme sürecinden elde edilen çıkarımların uygun, geçerli ve sağlam kanıtlara dayandırılması gerekmektedir. Hızlı değişimlerin yaşandığı ve karar vermenin yaşamsal olduğu sağlık alanındaki mesleklerde eleştirel düşünme büyük önem

taşımaktadır. Sağlıkta eleştirel düşünme, bilgiye temellenmiş uygulamalarla geliştirilmiş, araştırma destekli tutumların birleşimi olup, çok yönlü bir bilişsel süreçtir. Sağlığın koruması, geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin arttırılması için mesleki bilgi, beceri ve disiplinin yanı sıra eleştirel düşünme becerisinin de gelişmiş olması gerekmektedir. Bireye güvenilir, etkili ve kaliteli sağlık bakımı sunabilmek için bireyin gereksinimlerini saptayarak, gerekli sağlık bakım gereksinimlerini uygulayacak çalışanı yetiştirmeye büyük katkısı olduğu için sağlık eğitiminde eleştirel düşünme önemli bir yapı taşıdır. Sağlık alanında çalışan meslek üyelerinin eğitiminde; güçlü birer eleştirel düşünen olarak yetişmelerini sağlamak için açıklık, doğruluk, dikkatlilik, uygunluk, derinlik, genişlik, anlamlılık, mantıklı ve adaletli olma kavramlarını doğru biçimde öğrenmelerini sağlamak gerekmektedir. Eleştirel düşünme sağlık çalışanının bilgi ve becerisini sistematik bir şekilde sağlık bakımına yansıtmasını sağladığı için klinik başarının artmasını da sağlamaktadır.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda; eleştirel düşünme, sağlık çalışanının kesinlikle kazanması gereken bir beceridir ve eğitimleri süresince mesleki becerilerin yanı sıra eleştirel düşünme becerisinin kazandırılması son derece önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Sağlık, Eğitim, Eleştirel düşünme

ADOLESAN DİŞİ RATLARDA İZOTRETİNOİNİN FOLLİKÜL AKTİVASYONUNDAKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Asiye Aslı Emniyet Sert[1,a], Candan Özoğul[1,b], Gülistan Sanem Sarıbaş[2,c], Saadet Özen Akarca Dizakar[1,d], Pınar Kaçamak[3,e]

[1] *Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, Ankara.*

[2] *Ahi Evran Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, Kırşehir.*

[3] *Bozok Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, Yozgat.*

a. asliemniyet@gmail.com

b. ozogulcandan@gmail.com

c. sanemarik@gmail.com

d. ozenakarca@gmail.com

e. bylj88@gmail.com

Akne yağ bezlerinin ve kıl köklerindeki piloseböz foliküllerin fonksiyonel inflamasyonu ve lezyonu ile sonuçlanan bir cilt hastalığıdır (1). Akne tedavisinde en etkin çözüm oral isotretinoin alınmasıdır(2). Günümüzde akne tedavisinde hastalara reçete edilmeye devam edilmektedir.

Forkhead Transkripsiyon Faktörleri(FoxO); IGF-I/PTEN/Akt sinyal yolağının azalan ifadesine neden olan bir gen ailesidir. FoxO3 proteini primordial follikül aktivasyonu için gereklidir. Primordial ve primer oositlerde yüksek derecede eksprese edilir(3).

Çalışmamızda (7-8 haftalık) dişi Wistar albino sıçanlar üzerinde farklı doz ve konsantrasyonlarda izotretinoin uygulamasının follikül aktivasyonu üzerine etkisinin belirlenmesi amaçlandı.

Ağırlıkları 250±20 g olan 32 adet adolesan dönemdeki 7-8 haftalıkWistar albino cinsi dişi sıçanlar kullanıldı.Deney grupları literatür ile uyumlu olarak aşağıdaki gibi düzenlendi (5).

Grup 1: (n=8) Kontrol Grubu

Grup 2: (n=8) Soya Yağı Grubu

Grup 3: (n=8) Düşük Doz İzotretinoin Grubu (7.5 mg/kg/gün)

Grup 4: (n=8) Yüksek Doz İzotretinoin Grubu (15 mg/kg/gün)

Deneklerin diseksiyonu sonrasında ovaryum dokuları Bouin's fiksatifinde tespit edildi. Parafin bloklama işleminin ardından 4 µm lik kesitler alınarak histokimyasal olarak H&E boyaması ve immünohistokimyasal olarak FOXO3 proteini işaretlemesi yapılmıştır.

Kontrol grubunda primordiyal ve primer folliküllerde yeralan oositlerde FOXO3 immün tutulumu kuvvetli pozitiftir.Susam yağı uygulanan grup, control grubu ile özdeştir. Düşük doz izotretinoin uygulanan grupta tüm deneklerde primordiyal ve primer folliküllerde yer alan oositlerde FOXO3 immüntutulumu pozitif olmakla birlikte kontrol grubu ve susam yağı grubuyla karşılaştırıldığında daha zayıf tutulum göstermektedir.Yüksek doz izotretinoin grubundaki tüm denekler incelendiğinde ise primordiyal ve primer folliküllerde yeralan oositlerde gözlendi.

FoxO3 proteininin primordial follikülden olgun oosite farklanma aşamasında moleküler bir anahtardır. Ovaryumda menopoza kadar maturasyon ve atreziyle

azaltılan follikül rezervini korumak açısından FOXO3 önemlidir (3-4). Buna gore follikül maturasyonunda etkin olduğu bilinen FOXO3 ekspresyonunun yüksek doz isotretinoin uygulandığında inhibe olduğu ya da yetersiz olduğu belirlendi.

Anahtar Sözcükler: FOXO3, Ovaryum, İsotretinoin, immünohistokimya.

ORGANİK TARIM ÜRÜNLERİ VE SAĞLIKLI BESLENME

Çiğdem ELGİN KARABACAK[1], Yüksel BAYRAM[1], Hakan KARABACAK[2]

[1]Pamukkale Üniversitesi, Çal Meslek Yüksekokulu, Gıda İşleme Bölümü, Denizli, Türkiye

[2]Pamukkale Üniversitesi, Çal Meslek Yüksekokulu, Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü, Denizli, Türkiye

cekarabacak@pau.edu.tr; ybayram@pau.edu.tr; hkarabacak@pau.edu.tr

Organik gıda üretimi ve tüketimi her geçen gün ciddi oranda artış göstermekte olup tüketimdeki artışın temel nedeninin; sağlıklı, kaliteli ve çevreye zarar vermeden üretilen gıdalara yönelik artan talepten kaynaklandığı belirlenmiştir. Son yıllarda gıda üretim tekniklerindeki ilerlemeyle birlikte işlenmiş gıda üretiminde önemli artış ve çeşitlenmeler ortaya çıkmış, ancak bu maddelerin yaygın kullanımı beraberinde kanser, obezite ve genetiği de etkileyebilecek çeşitli hastalıkların daha fazla ortaya çıkmasını tetiklemiştir. Ayrıca pestisitlerin, antibiyotiklerin ve katkı maddelerinin gıdalarda olması gerekenden fazla bulunması, içme sularının pestisit ve nitrat ile kirlenmesi gibi durumlar organik gıdalara olan ilginin artmasına neden olmaktadır.

Organik tarım; toprak ve su kaynaklarını kirletmeden çevre, bitki, hayvan, insan sağlığına katkıda bulunan, doğa dostu, her aşaması kontrollü ve sertifikalı olan bir alternatif üretim şeklidir. Organik ürünler kanun ve yönetmeliklerce tanımlı şartlar dahilinde, tüm süreçte izlenebilirliğin sağlandığı, her bir verinin kayıt altına alındığı bir yöntemle üretilmektedir.

Organik gıdaların işlenmesi sırasında bazı gıda katkı maddelerinin kullanımı yasak olup ancak zorunlu durumlarda düşük dozda kullanımına izin verilmektedir. Organik ürün sağlıklıdır; çünkü üretiminde sağlığa zararlı, cildi tahriş eden, bağışıklığı düşüren, çevresel kaynakları kirleten ve vücutta biriken zararlı kimyasallar kullanılmaz. Bu nedenle sadece tüketicilerin değil üreticilerin de sağlığını korur. Yapılan araştırmalarda, organik meyve ve sebzelerin karotenoidler, E vitamini, C vitamini, kalsiyum, potasyum, fosfor, magnezyum, demir vb. gıda bileşenleri bakımından konvensiyonel ürünlere göre daha yüksek değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu derlemede organik tarımsal ürünlerle ilgili genel bilgilere ve sağlıklı beslenmeye yönelik yapılan araştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Organik Tarım, Organik Gıda, Sağlıklı Beslenme

RESVERATROL OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞUNUN TEDAVİSİNDE ETKİLİ OLABİLİR Mİ?

İlyas ÜN[1], Nalan Hakime NOĞAY[2], Emre ADIGÜZEL[3]

[1]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye, ilyasun1992@gmail.com

[2]Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Kayseri, Türkiye, nalanhakime@gmail.com

[3]Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karaman, Türkiye, adiguzlemre@gmail.com

Resveratrol (3,5,4-trihidroksi-trans-stillben), bir fitoaleksin olarak işlev gören, bakteriler ve mantarlar gibi patojenler tarafından yapılan saldırıya karşı yanıt olarak birçok bitki tarafından doğal olarak üretilen bir polifenolik biyoidindir. Kırmızı şarapta ve üzümde bulunan doğal bir polifenolik antioksidan olan resveratrolün, antiinflamatuar, kardiyoprotektif ve kimyasalların zararlı etkilerini önleyici özellikleri dâhil çeşitli önemli farmakolojik etkilere sahip olduğu bildirilmiştir. Bu çalışmanın amacı resveratrolün otizm spektrum bozukluğu üzerine etkisini değerlendirmektir.

Otizm spectrum bozukluğu 3 yaşından önce başlayan sosyal etkileşim ve iletişimde bozulma ile karakterize, kısıtlı ilgi alanı ve tekrarlayıcı davranışların var olduğu nörogelişimsel bir hastalıktır. Otizmin ortaya çıkmasında genetik ve epigenetik faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Mitokondriyal enerji metabolizmasında bozulma, otizmde anahtar patogenezlerden biridir. Mitokondriyal disfonksiyon; DNA metilasyonu, asetilasyon ve posttranslasyonel modifikasyonlar gibi epigenetik değişikliklere yol açan pestisitler ve

bifenillerin yanı sıra bağışıklık sistemi aktivasyonu ve oksidatif stres ile salınan proinflamatuar sitokinler nedeniyle de ortaya çıkabilir. Matriks metalloproteinazların (MMP) uyarılması ile tetiklenen nöroinflamatuar yanıt, nöronal disfonksiyona yol açan ve otizm benzeri semptomları hızlandıran mitokondriyal yetersizlikle birlikte inflamatuar sitokin salınımınına neden olur. Ayrıca otizmlilerde nöroinflamasyon, immün disregülasyon, anormal bağırsak florası ve oksidatif stress gibi farklı problemler görülmektedir. Bu problemlerin davranışlar ve nörolojik fonksiyonlar üzerinde negatif etkiye sahip olduğu düşünülmektedir.

Çok orijinli bir faktör olan resveratrol COX inhibitörü, PPAR-a aktivatörü, eNOS indükleyicisi ve SIRT1 aktivatörü gibi davranır. Hayvan deneyleri resveratrol alımının otistik fenotipin tüm defsitlerini önemli ölçüde doza bağımlı olarak iyileştirdiğini göstermiştir. Bu durum, resveratrolün sıçanlarda oksidatif-nitrozatif stresi, mitokondriyal disfonksiyonu, TNF-a ve MMP-9 ekspresyonunu baskılayarak, otistik fenotipini ve ilişkili semptomlarını iyileştirmesiyle açıklanmaktadır.

Resveratrol antioksidant, anti-karsinojenik, immünomodulatör ve nöroprotektif gibi kapsamlı farmakolojik etkilere sahiptir. Tüm bu biyolojik aktiviteler otizmin tedavisi için resveratrolün umut verici olabileceğini göstermektedir. Ancak kullanılması gereken doz ve etkinliği ile ilgili daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Resveratrol, otizm spektrum bozukluğu, antioksidant

SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA GASTROÖZEFAGEAL REFLÜNÜN BESLENME ALIŞKANLIKLARI ÖFKE DÜZEYİ VE ANKSİYETE DURUMU İLE İLİŞKİSİ

Sinem ŞAHİN[1] , Nermin KILIÇ[2]

[1] Samsun İl Sağlık Müdürlüğü 55200, Samsun, Türkiye

[2] Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyokimya AD. 55200, Samsun, Türkiye

[1]sinem.sahin@saglik.gov.tr

[2]nerminkilic@yahoo.com

Bu çalışma en sık rastlanan işlevsel gastrointestinal sistem hastalığı olan gastroözofageal reflü hastalığı (GÖRH) ile beslenme alışkanlıkları, anksiyete ve öfke arasındaki ilişkisinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Bu çalışma Samsun'da Sağlık Bakanlığı bünyesinde görev yapan gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 172 kadın ve 79 erkek olmak üzere toplam 251 sağlık çalışanı arasında yapılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen Anket Formu, Sürekli Öfke- Öfke Tarz Ölçeği (SÖÖTÖ) ve Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ) kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 20.0 programında yüzdelik, aritmetik ortalama, standart sapma olarak verilmiş ve nitel veriler Pearson Ki-Kare testi, gruplar arası ortalama puan karşılaştırmaları (nicel) t-testi ve tek faktör varyans analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir.

Katılımcıların %68,5'i kadın %31,5'u erkek olup yaş ortalamaları 39,2±8,0 yıldır. Rastgele seçilen örneklemde 53 bireyde (%21,1) GÖRH saptanmıştır. Reflü hastası bireylerin %81,0'ı kadın ve %18,9'u erkektir ($p<0,05$). Çalışmaya katılanlar arasında sağlıklı olanların GÖRH olanlara göre gece yemek alışkanlıklarının daha fazla olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Bireylerin %52,8'i sürekli, %43,4'ü ise bazen stresli olduklarını belirtmiştir ($p<0,05$). Çalışmaya katılan bireylerde GÖRH ile anksiyete durumu arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Çalışmaya katılan bireylerin gece yatmadan önce tükettikleri sağlıksız yiyeceklerin ve şekerli, gazlı vb. İçeceklerin içe yönelik öfke ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

GÖRH hastası bireylere hastalığa özgü beslenme planlaması yapılmalıdır. Stres ve anksiyete GÖRH ilişkili olduğundan yaşam tarzı değişiklikleri yapılmalıdır. Bireylere hem reflü gelişmesini önlemek hem de reflüsü olanların semptomlarını azaltmak ve yaşam kalitesini arttırmak için diyetisyenler tarafından beslenme eğitimi verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: GÖRH; beslenme alışkanlıkları; anksiyete; öfke; stres.

SAMSUN HALK SAĞLIĞI MÜDÜRLÜĞÜ'NDE ÇALIŞAN PERSONELİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROL TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Emel KURŞUN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın ve Aile Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Temmuz/2016

Danışman: Prof.Dr. İlknur AYDIN AVCİ

Bu çalışma Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde çalışan personelin toplumsal cinsiyet rol tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma ilişki arayan tanımlayıcı araştırma ilkelerine uygun olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini araştırma zamanında Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde görev yapan 225 personel oluşturmaktadır. Araştırmaya katılmayı kabul etmeyen, araştırmanın yapıldığı tarihte kurumda aktif olarak görev yapmayan, veri toplama araçlarını büyük oranda eksik dolduran personel örneklem dışı bırakılmış, araştırmaya katılmayı kabul eden 183 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmada veriler Tanıtım Formu, Tanımlayıcı Soru Formu ve Toplumsal Cinsiyet Rol Tutum Ölçeği (TCRTÖ) ile toplanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için etik kurul onayı ve valilik oluru alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS for Windows 12,0 (Statistical Package for Social Sciences) bilgisayar programında; t-testi (independent samples t-testi), Anova testi, Kruskal Wallis, Korelasyon ve Varyans analizi kullanılmıştır.

Katılımcıların TCRTÖ'nden aldıkları puan ortalaması 143 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak; Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde çalışan personelin toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi tutuma sahip oldukları ancak 42 olan yaş ortalamasından yukarı doğru eşitlikçi tutumda azalma olduğu, kadınların erkeklere göre, üniversite ve üstü öğrenim düzeyindekilerin daha düşük öğrenim düzeyindekilere göre, anne ve babası ortaokul ve üstü öğrenim düzeyindekilerin anne ve babası daha düşük öğrenim düzeyinde olanlara göre, eşleri üniversite ve üstü mezunu olup çalışanların eşleri daha düşük öğrenim düzeyinde olup çalışmayanlara göre, eşleri ile birlikte karar alanların diğerlerine göre daha fazla eşitlikçi tutumda oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Rol tutumları, Sağlık

GRAM NEGATİF BAKTERİLERİN GENİŞLEMİŞ SPEKTRUMLU BETA LAKTAMAZ ENZİMLERİ

Faruk Pehlivanoğlu[1], Durmuş Yıldırım[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstiklal Kampüsü, Burdur-TÜRKİYE

[2]Burdur İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Burdur Gıda Kontrol Laboratuvarı, Burdur-TÜRKİYE

Gram negatif bakterilerin beta laktam grubu antibiyotiklere direnç kazanmasında en fazla kullandıkları mekanizması beta laktamaz enzimi üretmeleridir. Beta laktamaz enzimleri, beta laktam antibiyotiğin beta laktam halkasını antibiyotik hedef bölgeye ulaşmadan hidrolize edebilmekte ve böylece antibiyotiği inaktif duruma getirmektedir. Gram negatif bakterilerin ürettiği beta laktamaz enzimi oldukça heterojenlik gösteren bir enzim grubudur. Bu enzimi kodlayan genler, bakterilerin kromozomu, plasmidleri veya transpozonları üzerinde taşınmaktadır.

Genişlemiş spektrumlu beta laktamazlar olarak isimlendirilen plasmid kökenli enzim grubu penisilinleri, 1-4. kuşak sefalosporinleri ve monobaktamları hidrolize edebilmekte ancak sefamisinleri ve karbapenemleri hidrolize edememektedir. Bu enzimlerin diğer önemli karakteristiği de klavulanik asit ve tazobaktam gibi beta laktamaz inhibitörleri tarafından inhibisyona uğratılabilmeleri olup bu özellikleri beta laktamazların laboratuvarda belirlenmesinde geliştirilmiş olan fenotipik testlerin temelini oluşturmaktadır.

Gram negatif bakterilerde belirlenmiş çok sayıda genişlemiş spektrumlu beta laktamaz sınıfı bulunmaktadır. Bunların en yaygın olanları TEM, SHV ve CTX-M sınıfında olanlarıdır. Daha az sıklıkla karşılaşılanları ise OXA, PER, VEB, GES, BES, TLA, SFO, BEL ve IBC grubu olarak adlandırılmışlardır. Türkiye'de evcil hayvanlardan ve insanlardan izole edilen mikroflora üyesi ve patojen Gram negatif bakterilerde genişlemiş spektrumlu beta laktamaz enzimi üretimi ve enzim sınıfları çeşitli araştırmalarla gösterilmiş durumdadır. Türkiye'de yapılan çalışmalar genişlemiş spektrumlu beta laktamaz üreten Gram negatif bakterilerin prevalansının yüksek olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, antibiyotik kullanımında

disiplinli bir strateji geliştirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Beta laktamaz,, Gram negatif bakteri

ÇİFTLİK HAYVANLARINDA MASTİTİSİN BAKTERİYOLOJİK KÜLTÜR İLE TEŞHİSİNİ GELİŞTİRMEK İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALAR

Faruk Pehlivanoğlu

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstiklal Kampüsü, Burdur-TÜRKİYE

Mastitis sığır, koyun ve keçi yetiştiriciliğinde karşılaşılan ve oldukça önemli ekonomik kayıplara yol açan bir problemdir. Süt verimi ve kalitesinin düşmesi yanında etiyolojik etkene göre hayvan ölümlerine de yol açabilmektedir. Tedavisi bazı vakalarda mümkün olmamakta ve hayvanların kesime sevk edilmesiyle sonuçlanmaktadır. Çiftlik hayvanlarında mastitise yol açan en yaygın bakteriyel etkenler olarak Stafilokoklar (*Staphylococcus aureus* ve koagülaz negatif stafilokoklar), Streptokoklar ve *E. coli* başta gelmektedir. Mastitisin teşhisi rutin laboratuvarlarında standart bakteriyolojik kültür metotları ile gerçekleştirilmektedir. Ancak etiyolojik etkenin özelliğine göre bazen kültür metodu vakaları belirlemede yetersiz kalabilmektedir. Bu durum *S. aureus* kaynaklı mastitis vakalarında sıklıkla görülebilmektedir. Bu nedenle standart kültür metodunun duyarlılığını arttırmak amacıyla kültür metoduna ilave olarak çeşitli uygulamalar öne sürülmüş ve başarı oranları test edilmiştir. Bu uygulamalardan bazıları; besi yerlerine ekilen süt miktarını arttırmak, sütü ekim öncesi santrifüj etmek, inkübasyon süresini uzatmak, süt örneklerini ekim öncesi dondurmak, ve süt örneklerinin memeden sağım sonunda toplamak şeklinde sayılabilir.

Yapılan çalışmaların sonuçları uygulamaların başarısının mastitis etkeni bakteri cinsine göre değiştiğini göstermektedir. Ayrıca çalışmaların sonuçları karşılaştırıldığında birbirinden oldukça farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir.

Anahtar kelimeler: bakteriyolojik kültür, keçi, koyun, mastitis, sığır

BEL VE ALT EKSTREMİTE AĞRISI OLAN GERİATRİK OLGULAR İLE AĞRISI OLMAYAN OLGULARIN DENGE VE YÜRÜMELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Ayşenur Çetinkaya[1], Nur Tunalı[1]

[1]*Haliç Üniversitesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü*

aysenurcetinkaya@halic.edu.tr

nurtunali@halic.edu.tr

Fizyolojik ve fiziksel iyilik haline olumsuz etkilerinden dolayı, yaşlılıkta önemli sağlık problemlerinden olan ağrının; mobilite kısıtlılığı, anksiyete, depresyon, uyku bozukluğu, yürüme bozuklukları ve düşme gibi birçok soruna neden olduğu belirtilmiştir[1-2].

Çalışmamızda, geriatrik populasyonda bel ve alt ekstremite ağrısının denge ve yürümeye etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Ocak-Mayıs 2017 tarihleri arasında yürütülen çalışmamıza, Darülacaze'de yaşayan, yaşları 65-84 arasında değişen bel-alt ekstremite ağrısı olan ve olmayan 30'ar yaşlı gönüllülük esasına göre dahil edilmiştir. Yatağa ve tekerlekli sandalyeye bağımlı, ciddi görme kaybı olan, serebrovasküler olay geçiren, alt ekstremiteyi ilgilendiren ortopedik girişimleri ve kognitif problemleri olan bireyler çalışma dışı bırakılmıştır. Çalışmaya dahil edilen bireyler, mental durum(Mini Mental Durum Skalası),denge(Tek ayak üzerinde durma testi),yürüme(10 metre yürüme testi ve adım sayısı) ve günlük yaşam aktiviteleri(Barthel İndeksi)yönünden değerlendirilmiştir. Ayrıca bireylerin, sosyo-demografik özellikleri sorgulanmıştır. Çalışmanın veri analizinde SPSS-Version(20.0) istatistik programı kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Gruplar arasında yaş ortalaması($p=0,105$) ve cinsiyet dağılımı($p=0.152$)açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Ağrısı olan grupta, ağrısı olmayan gruba göre yardımcı cihaz kullanan birey sayısı daha fazladır($p=0,002$). Son bir yılda düşme oranına bakıldığında ağrısı olan gruptaki bireylerin düşme oranlarının, diğer gruba göre daha fazla olduğu bulunmuştur($p=0,035$)(Tablo1). Ağrılı grupta, tek ayak üzerinde durma testi süresi($p=0,000$),10 metre yürüme testi süresi($p=0,000$) ve 10 metre mesafedeki adım sayısının($p=0,012$)ağrısı olmayan gruba göre daha kötü olduğu saptanmıştır. Gruplar günlük yaşam aktivite

skorları açısından karşılaştırıldığında ağrısı olmayan grubun lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur(p=0,000)(Tablo2).

Bu çalışmada ağrısı olan bireylerin denge, yürüme ve günlük yaşam aktivitelerinin olumsuz etkilendiği saptanmıştır. Bununla birlikte ağrılı bireylerin diğer kişilere göre son bir yılda düşme oranının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmamız geriatrik bireylerde, ağrının denge ve yürümeye etkisinin gösterilmesi nedeniyle önemlidir. Ağrı sebeplerine göre değerlendirilen ve daha geniş örneklem grupları ile yapılan ileri çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Geriatri, Bel ve Alt Ekstremite Ağrısı, Denge, Yürüme

Tablo 1: Çalışmaya Katılan Bireylerin Demografik Bilgileri

Değişken	Kategori	Grup I		Grup II		P* değeri
		n	%	n	%	
Medeni Durum	Bekar Dul	21 9	70 30	23 7	76,7 23,3	0,559
Eğitim Durumu	İlkokul terk İlkokul Ortaokul Lise Üniversite	8 1 5 2 3 2	26,7 50,0 6,7 10,0 6,7	6 2 0 0 3 1	20,0 66,7 0,0 10,0 3,3	0,504
Sosyal Güvence	Var Yok	11 19	36,7 63,3	6 24	20,0 80,0	0,152
Yardımcı cihaz	Kullanıyor Kullanmıyor	14 16	46,6 53,3	3 27	10 90	**0,002**
Son bir yılda düşme	Yaşamış Yaşamamış	16 14	53,3 46,6	8 22	26,6 73,3	**0,035**
Toplam		30	50	30	50	

*Ki-Kare Analizi

Tablo 2: On Metre Yürüme Testi, Tek Ayak Üstünde Durma Testi (TAÜDT) ve Barthel İndekslerinin Gruplar Arası Karşılaştırılması

Değişken	Grup I (Ort±SD)	Grup II (Ort±SD)	P* değeri
On metre yürüme testi (adım sayısı)	27,53±6,3	23,27±3,23	**0,012**
On metre yürüme testi (saniye)	23,57±4,57	19,13±4,69	**0,000**
TAÜDTGA(sn)	4,87±8,78	11,43±8,82	**0,000**
TAÜDTGK(sn)	1,23±2,34	5,23±4,61	**0,000**
Barthel İndeksi	82±10,39	93,67±6,94	**0,000**

* Mann Whitney U Test, TAÜDTGA: Tek ayak üstünde durma testi gözler açık, TAÜDTGK: Tek ayak üstünde durma testi gözler kapalı

ALOE VERA BİTKİSİNİN SAĞLIK ALANINDAKİ UYGULAMALARI

Bahadır ÖZTÜRK, Berkay KAYA, Gülden BAŞYİĞİT KILIÇ, Damla BİLECEN

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Gıda Müh. Bölümü, BURDUR

Aloe vera *(Aloe barbadensis* Miller*)* ülkemizde tıbbi sarısabır ismiyle bilinen, ana vatanı Afrika olan bir bitkidir. Aloe vera bitkisi yüzyıllardır sağlık ve cilt bakımı amaçlı olarak kullanılmaktadır. Aloe kelimesinin kökeni Arapçada "ışıltılı acı madde" anlamına gelen "alloeh" kelimesine dayanmakta, vera ise Latincede "doğru" anlamına gelmektedir. Aloe vera; vitamin, enzim, mineral, şeker, lignin, saponin, salisilik asit ve aminoasitler gibi aktif bileşenleri içermektedir. Bitkinin yaprak kabuğunun hemen altında bulunan sıvı kısım; Aloe vera suyu, yapraklarının içerisinde bulunan jelimsi yapı ise Aloe vera jeli olarak adlandırılmaktadır. Bu yapı aminoasitler, mineraller ve vitaminler açısından oldukça zengindir. Genel olarak Aloe vera; antimikrobiyal, antienflamatuvar, antidiyabetik, antikarsinojenik özellikleri, bağışıklık ve gastrointestinal sistem üzerindeki olumlu etkileri ve nemlendirici ve yaşlılık karşıtı özelliklerinden dolayı sağlık ve kozmetik alanlarında kullanılmaktadır.

Bu derleme çalışmasında, Aloe vera bitkisi ve Aloe vera'nın tedavi amacıyla kullanım alanları hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Aloe vera bitkisi ile ilgili sağlık alanında yapılan güncel çalışmalardan elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır.

Aloe vera bitkisinin kan glukoz seviyesini düşürdüğü ve yara ve yanıklar üzerinde iyileşmeyi hızlandırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca Aloe vera jelinin, pek çok Gram negatif ve Gram pozitif mikroorganizmalar üzerinde inhibitör etki gösterdiği, çeşitli yöntemlerle deney hayvanları üzerinde oluşturulan enflamasyonların tedavisinde ve oral

uygulamasının peptik ülser tedavisinde etkili olduğu belirtilmiştir. Aloe vera ve bazı ticari Aloe vera jel preparatlarında bulunan lektin benzeri maddelerin; hücre kültürü yöntemlerinde tümör hücrelerinin büyümesini engellediği, ödem ve ağrı tedavisinde önemli ölçüde etkili olduğu, radyasyon hasarına karşı deriyi koruduğu, laksatif etkisi ile bağırsak su içeriğini arttırıp, mukus sekresyonunu uyardığı ve bağırsak peristaltizmini arttırdığı tespit edilmiştir.

Son yıllarda alternatif bitkisel tedavilere ilginin artması Aloe vera'nın sağlık üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik daha ayrıntılı araştırmaların yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Ülkemizde ve dünyada Aloe vera içeren ürünleri üreten ve pazarlayan firmalarda da artış gözlenmektedir. Aloe vera'lı ürünleri kullanırken tüketicilerin uluslararası kalite sertifikalarına sahip olan markaları tercih etmesi ve sağlık amacı ile kullanımda mutlaka doktor görüşü alınması önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Aloe vera, Jel, Sağlık.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SÜT VE ÜRÜNLERİNİ TÜKETİM DÜZEYLERİ İLE BEDEN KÜTLE İNDEKSLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Büşra Aydın[1], Leyla Tevfikoğlu Pehlivan[2], Menşure Nur Çelik[3]

[1]Tekirdağ Devlet Hastanesi, Tekirdağ,
dyt.busraaydin@gmail.com
[2]Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Edirne
leylatevfikoglu@trakya.edu.tr
[3]Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Samsun,
mensurenur.celik@omu.edu.tr

Bu çalışmada amaç, üniversite öğrencilerinin süt ve ürünleri tüketimi ile beden kütle indeksleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Trakya Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon, Hemşirelik, Eczacılık ve Sağlık Yönetimi bölümlerinde öğrenim gören 18-24 yaşlarında 50 öğrenci rasgele örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Araştırma kapsamında öğrencilere demografik özellikleri ve süt ve ürünlerini tüketim durumlarını sorgulayan anket formu uygulanmış, antropometrik ve Biyoelektrik İmpedans Analiz (BİA) ölçümleri yapılmıştır.

Katılımcıların %24.00'ü erkek ve %76.00'sı kızdır. Kız ve erkek öğrencilerin BKİ düzeyleri çoğunlukta normal olup, sırasıyla %62.00 ve %20.00'dir. Erkek öğrencilerin bel/kalça oranı ortalaması 0.83±0.06, kız öğrencilerin bel/kalça oranı ortalaması 0.73±0.05 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin BİA ölçümleri sonucu büyük çoğunlukla normal düzeyde olup; vücut yağ yüzdelerinin erkek ve kız öğrencilerin sırasıyla %16.77±8.46 ve %24.23±4.59, iç yağlanma değerleri sırasıyla 3.42±6.64 ve 1.29±0.61, vücut sıvı yüzdelerinin ise sırasıyla %60.99±6.53 ve %54.88±3.31 olduğu saptanmıştır. Ortalama günlük tüketilen süt-yoğurt miktarı 231.38 g, peynir miktarı 52.58 g'dır. En çok kalsiyum tüketen grup hafif kilolu (1283.85±1002.83 mg) iken, en az tüketen grup morbid obez (426.68±0.00 mg) olarak belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin süt ve süt ürünlerinden alınan diyetsel kalsiyum düzeyleri 858.61±671.46 mg, kız öğrencilerin ise 709.83±612.91 mg'dır.

Bu çalışmada elde edilen verilere göre araştırmaya katılan öğrencilerin süt-yoğurt tüketimi gereksinmenin altındayken, peynir tüketimi günlük önerilen miktarın yaklaşık 2 katıdır. Bu çalışmada erkekler süt ve süt ürünlerinden günlük kalsiyum ihtiyaçlarının %85'ini karşılarken, kızlar %71'ini karşılamaktadır. Bu çalışmada kalsiyum tüketiminin <450 mg olmasının kişinin morbid obez olmasıyla ilişkisi gözlemlenmiştir. Üniversite öğrencilerine süt-yoğurt tüketimin yararları hakkında bilgi verilmelidir.

Anahtar kelimeler: Üniversite öğrencileri, Süt ve süt ürünleri, Beden kütle indeksi, Vücut yağ yüzdesi, Kalsiyum

SİGARA TÜKETİM MİKTARININ MULTİPL SKLEROZ HASTLARINDA FONKSİYONEL VE SEDANTER DÜZEYE ETKİSİ

Rıdvan Aktan[1], Sevgi Özalevli[2]

[1]İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sağlık Meslek Yüksek Okulu, İzmir

[2]Dokuz Eylül Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, İzmir

Multipl Skleroz (MS) hastalarında tüketilen sigara miktarının günlük yürüme mesafesi yürüme süresi ve bireyin sedanter düzeyi üzerine etkisini incelemektir.

Araştırmamızda 38 MS tanısı almış sigara kullanan hastaya bir değerlendirme anketi yapıldı. Sigara tüketim miktarı paket.yıl cinsinden hesaplandı. Hastaların fonksiyonel düzeyleri; günde ortalama yürüme mesafeleri, ortalama yürüme süreleri ortalama oturma süreleri ve aktivite yapmadıkları toplam süre (TV karşısında oturma,kitap okuma…vb) sorgulanarak değerlendirildi. Ortalama oturma süreleri ve aktivite yapmadıkları toplam süre günlük sedanter zaman seviyeleri için düşük (≤2 saat), orta (3–4 saat) ve yüksek (≥5 saat) olarak belirlendi.[1]

Hastaların yaş, EDSS skoru, sigara tüketim miktarı (paket.yıl) ortalaması sırasıyla 41.63±10.21, 2.84±0.78, 15.64±9.64 idi. Sigara tüketim miktarı ile ortalama yürüme mesafeleri ve ortlama yürüme süreleri arasında negatif yönlü bir kolerasyon bulunmakta idi (sırasıyla; r= -0.38, r= - 0.55, $p<0.05$). Ayrıca sigara tüketim miktarı ile sedanter düzeyler arasında pozitif yönlü bir kolerasyon saptandı ($r=0.56$, $p<0.05$)

Bir çok yönden yetersizliği olan MS hastalarında sigaranın tüketim miktarının artmasıyla oksijenasyon metabolizmasının bozularak hastaların zaten azalmış olan fonksiyonel düzeylerini daha fazla azalttığı kanıtlanmıştır. Bununla birlikte hastaların sedanter düzeylerinin arttırdığı da dikkat çekicidir. Araştırmamız konuyla ilgili farkındalık oluşturarak, hem MS hastalarının ve hasta yakınlarınının hem de bu alanda çalışan ilgili tüm sağlık çalışanlarının sigarayı bırakma konusunda bilgilendirilmesi gerektiğini göstermektedir. MS hastalarında sigarayla mücadelenin hastalığın kliniğini olumlu etkileyeceği aşikardır.

İNTERSEKS BİREYLERİN SAĞLIĞI VE HEMŞİRELİK

Güven Soner*

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği ABD*

guven.soner@omu.edu.tr

İnterseks, bireyin genital organları ile cinsiyet kromozomlarının birbiri ile farklılık oluşturması anlamına gelmektedir. Bu durum doğum anında belirgin olsa da bireyin kendini hangi cinsiyete ait hissettiği bebeklik döneminde tam olarak bilinememektedir. Tıp alanında ve toplum genelinde hakim olan çift cinsiyeti esas alma durumu interseks özellikte olan bireylerin küçük yaşlarda bir cinsiyete dahil edilme operasyonlarına tabi tutulmalarına neden olmaktadır. Bu durum çoğu zaman interseks bireyler için sonraki yaşantılarında istemedikleri bir cinsiyette yaşamaları anlamına gelmektedir. Bunun yanı sıra interseks bireyler toplumdaki olumsuz tutumlardan ve yasal düzenlemelerdeki eksikliklerden kaynaklanan birçok sorun ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmaktadırlar. Toplumdaki olumsuz tutumlar interseks bireyler üzerinde etiketlenme, şiddete maruz kalma, toplumdan dışlanma gibi çeşitli sorunlar doğururken, yasal düzenlemelerdeki eksiklikler de bu kişilerin temel insan haklarını kullanamamalarına neden olabilmektedir. Bu yüzden interseks bireylerde bazı sağlık sorunları daha fazla görülmektedir. Bunun yanı sıra interseks bireyler en önemli gerekliklerden olan sağlık hizmetlerine erişmede dahi sıkıntılarla karşılaşabilmektedirler. Erişimdeki sorunlarından en önemlileri arasında kurumsal düzenlemelerdeki eksikliklerin yanı sıra sağlık çalışanlarının büyük bir çoğunluğunun bu kişiler hakkında yanlış ya da eksik bilgilere sahip olması gösterilebilir. Bu nedenle interseks bireyler sağlık hizmetlerine başvurmaktan kaçınabilmekte, başvurdukları zamanlarda ise kendilerini net olarak ifade etmekten çekinme gibi bir davranış sergileyebilmektedirler. Ayrıca bazı sağlık çalışanları, kendilerine başvuran interseks bireylere olumsuz bir tutum takınabilmektedirler. Bu derlemede, sağlık hizmeti sunumunda önemli bir paya sahip olan hemşirelerin interseks bireylere dair farkındalığa sahip olmaları, onların sağlık sorunlarını ve bu sorunların çözümünde gerekli olan hemşirelik bakımını bilmelerinin önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnterseks, Hemşirelik, Sağlık

YAŞLI BİREYLER İÇİN FARKLI EGZERSİZ SEÇENEKLERİ

Rahşan Karaçal[1], Canan Sarı[2], İlyas Ün[3], Elif Okur[4]

[1] Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri, Trabzon, Türkiye, rahsankaracal@yahoo.com

[2] Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri, Trabzon, Türkiye, sari_adil@hotmail.com

[3] Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri, Trabzon, Türkiye, ilyasun1992@gmail.com

[4] Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri, Trabzon, Türkiye, elifcengiz_ec@hotmail.com

Yaşlanmayla birlikte oluşan fizyolojik değişimler, bireylerin fiziksel aktivite düzeylerini azalttığı için egzersiz gereksinimleri artar. Toplumumuzda düzenli egzersiz alışkanlığının olmaması, sağlıklı yaşlanma sürecini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca düşmeler ve düşme korkusu nedeniyle yaşlı bireylerin fonksiyonel kapasiteleri ve yaşam kaliteleri azalmaktadır. Geleneksel egzersizlerin yanı sıra, son yıllarda yaşlı bireylerde de etkinlikleri açısından tercih edilen ‘‘kalistenik egzersizler’’, ‘‘tai chi chuan’’ ve ‘‘klinik pilates’’ gibi yöntemler, genel sağlığa katkılarına ilaveten, farklı uygulama tarzları ile daha motive edici olabilmektedir.

Bu derlemenin amacı, yaşlı bireylerde yaşam kalitesinin artırılması açısından geleneksel egzersiz yöntemleri dışında farklı yöntemleri vurgulamak ve bu yöntemlere ilgi çekerek düzenli egzersiz yapma alışkanlıklarının artırılması için alternatifler sunmaktır.

Derleme kapsamında; tai chi chuan, klinik pilates ve kalistenik egzersiz gibi uygulamaların sağlığa katkıları araştırılmıştır.

Yavaş ve kontrollü hareketlerden oluşması ve aerobik kapasite, esneklik ve kas gücünü artırması bakımından, birçok çalışmada tai chi chuan egzersizleri, yaşlılarda iyi bir egzersiz seçeneği olarak görülmektedir. Tai chi chuan düzenli uygulandığında postüral kontrolü artırdığı çeşitli çalışmalarda vurgulanmıştır. Yaşlı kadınlara uygulanan düzenli submaksimal kalistenik egzersiz programının, fiziksel uygunluğu artırdığı ve genel sağlık algısı, canlılık ve sosyal fonksiyon gibi yaşam kalitesi parametrelerinde iyileşmeler sağladığı görülmüştür. 12 haftalık klinik pilates uygulamaları sonrasında esneklik, denge, yürüme mesafesi, kas kuvvetinde anlamlı düzeyde artışlar saptanmıştır. Ayrıca pilatesin, yaşlılarda depresyonu azaltıp dengeyi artırarak düşmeyi azalttığı, osteoporozu yavaşlattığı ile ilgili çalışmalar vardır.

Yaşlı bireylerde tai chi chuan, kalistenik egzersiz ve klinik pilates gibi farklı egzersiz yöntemlerinin fiziksel aktivite düzeyi ve yaşam kalitesi üzerine olumlu etkileri birçok çalışmada gösterilmiştir. Ayrıca bu egzersizlerin fizyoterapistler tarafından kişiye özel planlanması, uygulanması ve takip edilmesinin, maksimum fayda sağlayacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda; farklı uygulama şekilleriyle motive edici olduğu düşünülen bu egzersizlerin, daha yaygın olarak yaşlı nüfusa sevdirilmesi ve egzersiz alışkanlıklarının artırılması için, halk sağlığı hizmetlerinden ve medya organlarından aktif olarak yararlanılması faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Tai chi chuan, kalistenik egzersiz, klinik pilates, yaşlılarda egzersiz

ÜREME SAĞLIĞINDA GENETİK DANIŞMANLIK

Serpil Özbaş[1], Halil Özbaş[2]

[1]Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Turkiye (serpilozbas@sdu.edu.tr)

[2]Tıp Fakültesi Tıbbi Genetik Anabilim Dalı, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Turkiye (drozbas@yahoo.com, halilozbas@sdu.edu.tr)

Genetik danışmanlık, genetik geçişli bir hastalığa sahip hasta ya da yakınlarına, hastalığın sonuçları, varsa önleme, koruma, iyileştirme yolları ve hastalığın kalıtım biçimiyle ilgili bilgi ve önerilerin aktarılması sürecidir. Hastalığa bağlı olarak değişebilen tıbbi girişimler, üremeyle ilgili kararlar, prenatal ya da postnatal dönemde genetik tanı çalışmalarının yapılması genetik danışmanlık hizmetleri kapsamındadır.

Danışmanlık, Üreme Sağlığı (ÜS) ve önlenebilir genetik hastalık programlarının önemli ancak genellikle ihmal edilen unsurudur. ÜS danışmanlığı; ÜS hizmetleri konusunda ustalaşmış bireylerin danışmanlık ve iletişim becerilerini kullanarak yetkin olduğu ÜS konularında

danışmanlık sürecini uygulaması ile ilgili faaliyetleri içermektedir.

ÜS danışmanlığı kapsamında sunulması gereken hizmetler üreme sağlığı sorunlarını önleyerek ve çözerek üreme sağlığına ve iyi olma durumuna katkıda bulunan yöntem, teknik ve hizmetler dizisini kapsamaktadır. Bu hizmetler kapsamında bulunan infertilite tanı ve tedavisi, tekrarlayan gebelik kayıplarının nedenlerinin araştırılması ve önlenmesi konularında genetik danışmanlık alınmalıdır.Sağlıklı kabul edilen veya kendilerinin sağlıklı olduğunu düşünen bireylerde aktif olarak taramalar yaparak belirli hastalıkları araştırmak, akılcı ve kanıta dayalı biçimde kullanıldığı takdirde, hastalıkların/sakatlıkların önlenmesinde en güçlü araçlardan biri kabul edilir.

Aile öyküsünde risk bulunan çiftler ve akraba evliliklerinde gebelik öncesi genetik yönden değerlendirilmelidir. Detaylı pedigri çizilmeli, gerekli inceleme ve testler yapılmalı, sonuçlar ve anomalili çocuk olasılığı çift ile paylaşılmalıdır.

Çocuk sahibi olmayı düşünen tüm kadınlara ve erkeklere gebelik başlamadan yapılan izlem yeni bir kavram olan prekonsepsiyonel bakım olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda anne ve baba adayının kendilerinde veya yakınlarında talasemi (akdeniz anemisi), orak hücre anemisi, kistik fibrozis gibi benzer kalıtsal özellik gösterebilecek bir hastalığın var olup olmadığı araştırılmalıdır. Ailesinde veya kendisinde bu tür hastalıkları olan veya bu hastalıklar için taşıyıcı olan kişilerin eşleri ile beraber değerlendirilmeleri ve genetik danışma almaları gerekir.

Nesillerin daha sağlıklı olmasını sağlamanın yolu ana çocuk sağlığını etkileyebilecek olumsuzlukları ortadan kaldırmak veya mümkün olan en az düzeye indirmekten geçmektedir. Bu da ancak etkili ve zamanında yapılan üreme sağlığı ve genetik danışmanlıkla mümkündür.

Anahtar kelimeler: Üreme Sağlığı, Genetik Danışma, Danışmanlık

PRETERM BEBEKLERDE BESLENME

Eda AKTAŞ [1], Ayşe Ferda OCAKÇI [2]
[1]*Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD*
[2]*Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*
edanisan@gmail.com
afocakci@hotmail.com

Bu çalışma, preterm bebeklerin besin içeriği ve beslenme şeklinin önemini ortaya koymak amacıyla alan yazın taraması yapılarak derleme biçiminde hazırlanmıştır.

Tüm sistemleri immatür olan preterm bebekler; emme-yutma-nefes alma koordinasyonu yetersizliği, besin emilim sorunları, barsak hareketleri ve sindirimin yavaş olması gibi beslenme sorunları ile karşı karşıya kalabilmektedirler. 28. gebelik haftasından itibaren emme hareketleri olmasına karşın 34 haftadan erken doğan pretermlerde emme-yutma-nefes alma koordinasyonun yeteri düzeyde olmaması aspirasyon riskini arttırır. Bu nedenle 34 haftadan erken doğan pretermlerde beslenmeye gavajla başlanması önerilmektedir. Gavaj ile besleme sırasında orogastrik (OGS) ya da nazogastrik (NGS) sonda uygulanır. NGS sabitlenmesi daha kolay olmakla birlikte nazal sekresyonları arttırma, apneyi tetikleme, küçük pretermlerde hava yolu direncini arttırma ve septum ülserasyonuna zemin hazırlama yönünden dikkate alınmalıdır. 2 kg'ın altındaki bebeklerde solunum sorunlarının sıklığı nedeniyle OGS, 2 kg'ın üzerindekilerde NGS uygulanması önerilmektedir. Sağlıklı term bebeklerde olduğu gibi preterm bebeklerde de ideal besin anne sütüdür. Preterm bebeğin anne sütü, term bebeğin anne sütüne oranla yüksek konsantrasyonda protein içerir. Protein konsantrasyonu laktasyonun 28. gününde azalmaya başlar ve preterm bebeğin büyümeyi yakalaması için gereken kaloriyi sağlayamaz. Bu nedenle anne sütünün güçlendirilmesi için özel hazırlanmış formüllerin beslenmede kullanılması önemlidir. Anne sütü güçlendiriciler bebek 2500 gr olana kadar verilebilir. Preterm formül sütleri anne sütü olmadığı ya da yetmediği durumlarda kullanılır. Protein ve enerji içerikleri term formül sütlerine oranla daha yüksektir. Standart formül sütlerden 2-3 kat daha fazla olan kalsiyum ve fosfor oranları preterm bebeğin kalsiyum ve fosfor seviyelerini normal düzeyde tutmasını sağlar ve osteopeni gelişimini önler. Zengin demir içerikleri

bebeğin demir gereksinimini karşılar. Sodyum, potasyum ve klor konsantrasyonları bebeğin elektrolit gereksinimini karşılayacak düzeydedir. Beyin gelişiminden bağırsak ve endokrin fonksiyonların gelişimine kadar pek çok fonksiyonu etkileyen preterm dönemdeki besin içeriği ve beslenme şekli, bebeğin erişkin dönemde karşılaşabileceği şişmanlık ve alerji gibi farklı sorunlara da zemin hazırlayabilmektedir. Bu nedenle preterm bebeklerin doğru zamanda ve doğru şekilde beslenmesi son derece önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Preterm bebek, Enteral beslenme, Anne süt

HASTANE ORTAMINDA GÜRÜLTÜNÜN HEMŞİREYE ETKİSİ

Fatma DURSUN ERGEZEN, Yahya ERGEZEN

Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya, Türkiye

Bu çalışmanın amacı, hastane ortamında gürültünün hemşire sağlığına etkisini sunmaktır.

Çalışma hastane ortamında gürültünün hemşire sağlığına etkisini inceleyen araştırmaları ele alarak derleme şeklinde yapılmıştır.

Gürültü, milyonlarca insanın yaşamını olumsuz yönde etkileyen ve insan yaşamını tehdit eden çevresel bir sorundur. Gürültünün etkileri gürültüye maruz kalınma süresine ve düzeyine göre değişmektedir. Gürültü kısa ve uzun dönem maruz kalma durumuna göre insan fizyolojisini farklı şekillerde etkilemektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), kısa süre gürültüye maruz kalmanın otonom sinir sistemini uyararak kan basıncı ve kalp hızını artırdığını, uzun süre maruz kalmanın ise iskemik kalp hastalıklarına ve hipertansiyona neden olduğunu bildirmiştir. DSÖ hastanelerde gece ses düzeyinin 40 desibel (dB)A, hasta odalarında ise ses düzeyinin 35 dB(A)'dan fazla olmaması gerektiğini belirtmektedir. Yapılan çalışmalarda, hastane ortamındaki gürültünün DSÖ'nün önerdiği standartlardan oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Hastane ortamında gürültü düzeyinin yüksek olması, 24 saat hasta bakımında yer alan hemşireleri hem fiziksel hem de psikolojik açıdan olumsuz şekilde etkilemektedir. Gürültünün hemşire sağlığına etkisini inceleyen araştırma sonuçlarına göre, hemşirelerin uzun süre gürültüye maruz kalmalarından dolayı yoğun şekilde stres yaşadıkları, hasta bakımına yeterince odaklanamadıkları ve mental iş yüklerinde artış olduğu belirlenmiştir. Hastane ortamında gürültünün hemşire sağlığına etkisini inceleyen bir araştırmada, hemşirelerin uzun süre ve yüksek düzeyde gürültüye maruz kalmaları sonucunda uyku bozukluğu, sinirlilik, baş ağrısı, kulak çınlaması ve gastrik değişimler yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca ortamın gürültülü olmasından dolayı sağlık ekibi arasında iletişim problemleri yaşandığı, bu durumun yanlış anlaşılmalara ve hatalara neden olduğu bildirilmektedir.

Hastane ortamı tıbbi araç gereçlerden ve insanlardan kaynaklı olarak gürültülü ve karmaşık alanlardır. 24 saat kesintisiz şekilde hasta bakımında yer alan hemşirelerin bu gürültüye maruz kalması kaçınılmaz bir durumdur. Gürültünün hemşire sağlığına etkisinin fark edilmesi ve bu doğrultuda önlemler alınması hemşire sağlığının iyileştirilmesine yönelik önemli bir adım olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gürültü, hemşire, hastane ortamı

OBEZ YETİŞKİNLERDE BESLENME DURUMU VE DİYET KALİTESİNİN DEPRESYON, ANKSİYETE VE STRES DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ

Burcu BORU[1,2], Nermin KILIÇ[3,4]

[1]Arnavutköy İlçe Sağlık Müdürlüğü, [3]Ondokuz Mayıs Üniversitesi,

[2] burcuboru92@gmail.com , [4]nerminkilic@yahoo.com

Obez bireylerde yeme durumunun sadece fizyolojik bir süreç olmadığı ve bireyin duygu durumundan da etkilendiği düşünülerek bu çalışma diyet kalitesi ve duygu durumunun ilişkisini anlamak için gerçekleştirilmiştir.

Yetişkin obez hastaların, beslenme durumu ve diyet kalitesinin stres, anksiyete ve depresyon üzerine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Arnavutköy ilçesi Toplum Sağlığı Merkezi Diyet polikliniğine başvuran 30 erkek ve 73 kadın bireyle, 2016 yılı ocak-temmuz ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Bireylere, tanımlayıcı özellikleri, fiziksel aktiviteyi, beslenme alışkanlıklarını, antropometrik ve biyokimyasal ölçümlerini içeren bir anket formu, Akdeniz diyet skorlaması ve Depresyon-Anksiyete-Stres Ölçeği uygulanmıştır.

Katılımcıların Akdeniz diyet skoru ortalaması 5,1±2,47 olarak bulunmuştur. Akdeniz diyetine uyumu düşük olanlarda BKİ değeri anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (p≤0,05). Depresyon ölçeği puanı arttıkça BKİ değerinin arttığı, Akdeniz diyet skorunun azaldığı belirlenmiştir (p≤0,05). Stres ölçeği puanı ile depresyon ve BKİ değeri aynı yönlü olarak değişmektedir (p≤0,05). Anksiyete ölçek puanı arttıkça BKİ, stres ve depresyon artmakta; Akdeniz diyet skoru ise azalmaktadır (p≤0,05). Akdeniz diyetine uyum arttıkça LDL kolesterol anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur (p≤0,05). Stres seviyesi ileri olan bireylerde ise LDL kolesterol anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (p≤0,05).Bazı çalışmalarda Akdeniz diyeti skoru arttıkça BKİ ortalaması azalmaktadır. Çalışmamızda da BKİ ile Akdeniz diyet skoru negatif korelasyon göstermektedir. Anksiyete ve stres seviyeleri lipid profilini etkilemektedir. Sonuç olarak bireylerin diyet kaliteleri, duygu durumundan ve obezitenin derecesinden etkilenebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akdeniz diyeti; Beslenme; Diyet kalitesi; Duygu durumu; Obezite

DEPRESYONDA MÜZİK TERAPİ

Ayşe Nur YALIN

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Müzik evrenseldir.Müziğin psikolojik rahatsızlıkların tedavisinde kullanılması antik dönemden başlayarak tarih boyunca yararlanıldığı görülmüştür ve günümüze kadar devam etmiştir. Müzik terapi birçok ülkede aktif bir tedavi yöntemi olarak uygulanmakta; Türkiye´de de Gevher Nesibe Şifahanesi ve Yıldırım Beyazıt Külliyesi müzik terapinin uygulandığı en eski örneklerdendir.Bu derlemede müziğin depresyon tedavisi üzerindeki etkilerini gözden geçirmek amaçlanmıştır. Konu ile ilgili son yıllarda yapılmış güncel veri tabanları incelendi. Müzik, terapi, psikoloji ve depresyon anahtar sözcükleri taranarak derlenmiştir. Depresyonda görülen bulguların temelinde bedendeki mekanizmaların yeterince Kullanılmaması yatmaktadır. Bunlardan en önemlileri bunlardan en önemlileri bellek ve dikkat mekanizmalarıdır, kullanılmayan bu fonksiyonlar zamanla işlevsel yetersizliklere neden olur. Ritim ve melodi depresyondaki kişinin zayıflamış hayat enerjisini harekete geçirerek kişiyi motive edebilmektedir. Müzik insanın farkındalığını arttıran bir sananttır ve bu yönüyle değersizlik düşüncelerinin ortadan kaldırılmasında etkili olabilmektedir. Müzik terapi seanslarından sonra beynin sağ ön bölgesideki aktivasyon artışının normale geldiği ve buna paralel olarak depresyonda olanlarda bir düzelme elde edildiği gözlemlenmiştir.Müziğin gevşeme etkisi yarattığı ve kortizol gibi stres hormonlarını azalttığı buna bağlı olarak melatonin hormonunda artış olduğu tespit edilmiştir.

Müziğin insanlar üzerinde doğru kullanıldığında olumlu yönde psikolojik etkisinin olduğu ve yaşam kalitesini arttırdığı görülmüştür. Bnun sonucunda müziğin depresyon tedavisinde etkili bir biçimde kullanılması hedeflenmiştir.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ DÖNEM 2 ÖĞRENCİLERİNİN FİZYOLOJİ SINAVI ANKSİYETESİNİN İNCELENMESİ: MODİFİED SCİENCE ANXİETY SCALE VE WESTSİDE TEST ANXİETY SCALE

Arzu Yalçın[1], Ülker Yağcı[1], Rahime Aslankoç[1], Adnan Karaibrahimoğlu[2], Mustafa Saygın[1]

[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji AD, Isparta.*

[2]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim AD, Isparta.*

Anksiyete (kaygı) akademik performansın üzerinde önemli bir etkisi olan ve üniversite öğrencilerinde rapor edilen en yaygın zihinsel sağlık sorunudur. Çalışmamızın amacı; sınav kaygısı ile tıp eğitimi alan Diş Fakültesi dönem 2 öğrencilerinin Fizyoloji dersi sınavına karşı oluşan anksiyetenin belirlenmesidir.

Çalışmamız Klinik Çalışmalar Etik Kurulu tarafından onaylandı. Sınav kaygısı ile anksiyete Westside Test Anxiety skalası ve Modified Science Anxiety skalası anketleri ile demografik bilgiler alınmışdır. Westside Test Anxiety skalası 11 maddeden oluşan bir ankettir. Envanter “Daima doğru= 5, Genellikle doğru= 4, Ara sıra doğru= 3, Nadiren doğru= 2, Asla doğru değil= 1” seçenek ve puanlarından oluşmaktadır. Modified Science Anxiety skalası ise 60 kelimeden oluşan bir ankettir.

Fizyoloji dersine karşı endişeyle ilişkili anahtar kelimelerden (koyu renkli) 11 kelimeden biri seçildi ise 1, seçilmedi ise 0 puan olarak skorlandı. Fizyoloji dersi ile keyifli ve rahatlık ile ilişkili anahtar kelimelerden (italik olan) 10 kelimeden biri seçildi ise 0, seçilmedi ise 1 puan olarak skorlandı.

Çalışmamıza SDÜ Diş Hekimliği Fakültesi dönem 2 öğrencilerinden 80'i (toplam 105 kişi. Katılım oranı: 82,24) katıldı. Katılımcılardan 30'un erkek (% 37,5), 50'sini kız (% 62,5) öğrencisi oluşturmaktadır. Anket sonuçlarına göre; Fizyoloji dersine olan kaygı erkek (13,53±4,77) öğrencilere göre kız (14,58±3,75) öğrencilerde daha yüksek olduğu, sınav kaygısı ise kız (36,68±7,35) öğrencilere göre erkek (37,06±10,07) öğrencilerde daha yüksek olduğu bulundu, fakat istatistiksel olarak anlamsızdı ($p>0,05$). Sınav kaygısı ve fizyoloji dersine olan kaygı arasında anlamlı bir korelasyon vardır ($p<0,05$). Sınav kaygı puanı ile üniversite memnuniyeti karşılaştırıldığında anlamlı pozitif bir korelasyon bulundu ($p<0.05$).

Sınav öncesi fizyoloji dersi için kaygının giderilmesine yönelik çalışmaların yapılması eğitimin daha etkin olmasına katkı sağlayabileceğini düşünmekteyiz.

Anahtar sözcükler: Fizyoloji dersi, Westside Test Anxiety, Modified Science Anxiety,

NİSİNİN ANTİLİSTERİAL ETKİSİ

Hatice ÇAYIR ÜSTÜNDAĞ[1*], Halil Yalçın[2]

*[*1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hayvansal Ürünler Hijyen ve Teknolojisi, 15030, Burdur, Türkiye (hcayir@mehmetakif.edu.tr)*

[2]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Besin Hijyeni ve Teknolojisi, 15030, Burdur, Türkiye (hyalcin@mehmetakif.edu.tr)

Nisin, *Lactococcus lactis* tarafından sentezlenen, lantibiyotikler grubunda yer alan bileşiktir. Tüm memeli canlılarda toksik etkisi gözlenmemiştir. Bu nedenle Birleşik Devletler Gıda ve İlaç İdaresi ((US FDA)) tarafından "GRAS" (Genellikle Güvenli Kabul Edilen Madde) olarak kabul edilmiş, gıda katkı maddesi olarak da Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından onaylanmıştır. Birçok Orta Doğu ve Avrupa ülkesinde çeşitli gıdalarda güvenli bir şekilde kullanılmaktadır. Asidik özellikli, düşük pH stabiliteli ve yüksek çözünürlüktedir. Gram-pozitif bakterilere karşı etkilidir. Gram negatif bakteriler üzerinde etkisi olmadığı bildirilmiş ancak şelat yapıcı maddelerle (EDTA, laktat) kullanıldığında sinerjistik etki oluşturarak bu bakteri gruplarına da etki edilebileceği belirtilmiştir. Yapılan çalışmalarda nisinin gram-pozitif bakteriler arasında Staphylococcus, Micrococcus, Clostridium, Bacillus, Listeria ve çeşitli laktik asit bakteri türleri üzerine etkili olduğu saptanmıştır. *Listeria monocytogenes* Gram-pozitif, fakültatif anaerob, kapsülsüz ve sporsuz bir bakteridir. Optimum gelişme sıcaklığı 35-37 ^{o}C dir. Flagellaları sayesinde 20-25°C'de aktif olarak hareket edebilirler. Yüksek derişimdeki NaCl (%10-12) varlığında çoğalabilirler. Minimum su aktivitesi 0.92, optimum pH aralığı 6.0- 8.0 dir. Buzdolabı şartlarında ve düşük pH değerlerinde uzun süre canlı kalabildikleri için hayvansal gıdalardan kaynaklı enfeksiyon oluşumunda önemlidir. Pastörize edilmemiş sütler ve süt ürünleri, yumuşak peynirler, yetersiz ısıl işlem görmüş sosis, salam gibi et ürünleri, çabuk bozulabilen kanatlı ve su ürünleri riskli gruplardır. Yapılan çalışmalarda farklı gıdalarda 400 UI/ml nisinin *L. monocytogenes*' in duraklamasına, 1250 IU/ml nisinin ise *L. monocytogenes*'in gelişmesine engel olduğu ve nisinin azot, karbondioksit ve düşük sıcaklıklarla kombine edildiğinde etkisinin arttığı belirlenmiştir. Son yıllarda nisin üzerine yapılan çalışmaların artması, insanlar için tamamen güvenli olduğunun anlaşılması sonucu çeşitli ülkelerde yasal düzenlemeler yapılmıştır. FAO/WHO 70 kg'lık bir insan için nişin güvenli dozunu 60 mg/gün veya 33000 IU/gün olarak bildirmiştir. Ayrıca Birleşik Devletler Gıda ve İlaç Dairesi tarafından nisinin yetişkinler için kabul edilebilir günlük dozu 2.9 mg olarak belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Nisin, *Listeria monocytogenes*, Gıda Hijyeni

HAYVANSAL GIDA KAYNAKLI BİYOJEN AMİNLER

Hatice ÇAYIR ÜSTÜNDAĞ[1*], Halil Yalçın[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hayvansal Ürünler Hijyen ve Teknolojisi, 15030, Burdur, Türkiye (hcayir@mehmetakif.edu.tr)

[2]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Besin Hijyeni ve Teknolojisi, 15030, Burdur, Türkiye (hyalcin@mehmetakif.edu.tr)

Biyojen aminler; hayvan, bitki, insan ve mikroorganizma metabolizmasında doğal olarak bulunan, heterosiklik, alifatik ve aromatik yapılı molekül ağırlığı düşük organik bazlardır. Gıdalarda kalite indikatörü olarak kabul edilmesi ve sağlığa toksik etkilerinin bulunmasından dolayı önemsenmektedir. Biyojen amin varlığı gıda maddelerinin mikrobiyal açıdan bozulmasının önemli göstergelerinden biridir. Biyojen amin oluşabilmesi için starter kültür, serbest amino asit ve dekarboksilaz pozitif mikroorganizmaların varlığı, uygun pH, sıcaklık ve tuz konsantrasyonu gereklidir. Gıdalardaki miktarı ortamın hijyenik durumundan etkilenmekte, muhafaza ve işleme aşamalarında değişime uğramaktadır. Depolama ve hazırlık ortamlarının elverişsizliği ve yetersizliği ile depolama ısısı gibi unsurlar biyojen amin oluşumu üzerinde etkilidir. Gıdalarda oluşan en önemli biyojen aminler; histamin, tiramin, putresin, triptamin, kadaverin, spermidin, spermin, etilamin, etanolamin, metilamindir. Fermente ürünlerde yüksek miktarda bulunmakla birlikte, et ve ürünleri, yumurta, balık, peynir, çikolata, meyve vefermente sebzelerde de bulunabilmektedir. Balıklarda histamin dikkat çekmekte olup ısıya dirençli olduğu için balık konservelerinde de önem arz etmektedir. Et ve ürünlerinde spermidin ile sperminin yanı sıra histamin, putresin, kadaverin ve tiramine yaygın olarak rastlanılmaktadır. Modifiye atmosfer paketleme, vakum paketleme ve düşük ısıda depolama etlerin uzun süre muhafazası için son yıllarda en çok tercih edilen yöntemlerdendir. Ancak düşük ısıda paketleme teknikleri ile etlerin biyojen aminlere duyarlı kişilerde sağlık riski oluşturabileceği rapor edilmiştir. Vakumlu paketlenen etlerin ise yıkanarak yüzeye yerleşen biyojen aminlerin uzaklaştırılması önerilmektedir. Süt ve ürünlerinin protein içeriği yüksek olduğundan biyojen amin oluşma olasılığı yüksektir. Özellikle peynirde protein içeriğinin yüksek olması ve fermantatif işlevler neticesinde histamin, tiramin, kadaverin ve putresin önem arz etmektedir. Gıdalarda biyojen amin tayininde yüksek performanslı likitkromatografisi(HPLC), ince tabaka kromatografisi(TLC) ve gaz-sıvıkromatografisi(GLC) kullanılmaktadır. En fazla tercih edilen yöntem ise HPLC'dir. Son yıllarda ise yapılan çalışmalarda kapiler elektroforezede sık rastlanılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Biyojen amin, Et, Süt.

OSTEOPOROZLU HASTALARDA KİNEZYOFOBİ

Aysun YAĞCİ ŞENTÜRK[1], Atiye KAŞ[2], Elif OKUR[3]

[1]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon aysunsenturk@ktu.edu.tr

[2]Pamukkale Üniversitesi, Sarayköy Meslek Yüksekokulu, akas@pau.edu.tr

[3]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon elifokur@ktu.edu.tr

Kinezyofobi kelime anlamı olarak hareket etme korkusu anlamına gelmektedir. Ağrılı yaralanma sonrası kazanılabilen, fiziksel hareket ve ağrıyı azaltan tekrar yaralanma korkusudur. Ağrı veya yeniden yaralanma korkusu; fiziksel aktiviteden kaçınmaya, kullanmamaya, fonksiyonel yetersizliğe ve depresyonun gelişmesine neden olabilir. Bu nedenle başarılı bir rehabilitasyon sonucu elde etmek için özellikle de ağrıyla ilişkili durumlarda kinezyofobi mutlaka değerlendirilmelidir. Osteoporozda da en sık görülen yakınmalardan biri uzun süre ayakta durmakla ortaya çıkan bel ve sırt ağrılarıdır. Osteoporoz düşük kemik kütlesi ve kırığa yatkınlıkta artışla karakterize, yaşam kalitesinde azalmaya neden olan sistemik bir hastalıktır. Bu derlemenin amacı osteoporozlu hastalarda kinezyofobinin etkisini ortaya koymaktır.

2018 yılında yayınlanan bir çalışmada 54 osteoporozlu ve 54 sağlıklı birey yaş ve cinsiyetleri eşitlendikten sonra yaşam kalitesi ve kinezyofobi yönünden değerlendirilmiştir. Sonuçta osteoporozlu hastalarda daha yüksek kinezyofobi sonuçları elde edilmiş ve yaşam kalitesi sonuçları daha düşük bulunmuştur. 2017 yılında yapılan randomize kontrollü bir araştırmada osteoporozlu hastalarda klinik pilates egzersizlerinin kinezyofobi ve yaşam kalitesi üzerine etkisi araştırılmıştır. 40 kadın hastanın rastgele 2 gruba ayrıldığı çalışmada 1.gruba haftada 3 gün klinik pilates egzersizleri uygulanırken 2. gruba herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. 6

haftalık takip sonunda klinik pilates eğitimi alan grupta kinezyofobi, yaşam kalitesi ve ağrı düzeylerinde iyileşme sağlanmıştır.

Literatüre bakıldığında yapılan az sayıdaki çalışma ile osteoporozlu hastalarda daha yüksek kinezyofobi oranına rastlanmıştır. Uygulanan egzersiz programlarıyla birlikte kinezyofobi sonuçlarında iyileşme kaydedilmiştir. Bu nedenle osteoporozlu hastalarda aktiviteden kaçınmaya neden olabilecek kinezyofobi göz ardı edilmemeli ve hastalar egzersiz konusunda cesaretlendirilmelidir. Ayrıca, bu alanda yapılacak daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Sözcükler: Kinezyofobi, Osteoporoz, Egzersiz.

TEDAVİYE DİRENÇLİ DİYABETİK AYAK OLGUSUNDA PLATELET RİCH PLAZMA JELİN KULLANILMASI

Hale Bayram[1]*, Mustafa Bayram[2]

[1] *Maltepe Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu, İstanbul, Türkiye*

[2] *Serbest Muayenehane, İstanbul, Türkiye*

Tedaviye dirençli diyabetik ayakta, plazma jelin tedavide olumlu sonuçlar sağladığını göstermek için yapılmış olgu sunumudur. 76 yaşında erkek hasta dış Sualtı hekimliği Servisinde sağ ayak altında mevcut olan ülsere lezyon sebebiyle yatırılarak takip edilmiş. Öncesinde maliyetli tedaviler kullanmasına, hiperbarik oksijen tedavisi almasına karşın sonuç alınamamıştır. Hiperbarik oksijen tedavisinin son üç seansıyla birlikte hastadan kan alınarak kendi plazmasından elde edilen plazma jel uygulandı.

Plazma jel hazırlanırken hastadan 9 cc kan alındı. Alınan kan içi boş sterilize edilmiş cam tüpe bırakılıp üzerine 1 cc sitrat eklenerek santrifüje edildi. Santrifüj sonrası elde edilen plazma buffy coat tabakasını da içerecek şekilde steril 1 cc lik enjektörlerle alındı. 1 cc lik enjektörler önce yüksek ısıya maruz bırakılıp soğutularak sıvı halde olan plazmadan jel kıvamda bir materyal elde edildi. Debritman sonrası uygulama yapılıp kapalı pansuman ile 48 saat arayla 3 kez olacak şekilde değerlendirildi. Yaralar plazma jel uygulanmadan önce USG ile boyutları ve derinlikleri ölçüldü.

Tedavi sonrası değerlendirilen hastalarda klinik gözlem olarak yaralarda iyileşme izlendi. Plazma jel tedavisi öncesi yara boyutları 2.5x1.7 olarak ölçüldü. 3 seans tedavi sonrası boyutlar 1.5x0.8 cm olarak ölçüldü.

ÖLÜMÜ YAKLAŞAN HASTAYA BAKIM VERME

Ayşe YACAN KÖK

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu

Ölüm, yaşayan tüm canlıların paylaştığı yalnızca fiziksel bir olay olmayıp kültür, din, inanç gibi birçok psikososyal faktör tarafından şekillenen ve anlamlandırılan bir olgudur. Tarihi süreç içerisinde ölüm kavramına yüklenen anlamlar değişiklik göstermiş günümüzde teknolojik gelişmeler ve yaşam koşullarında meydana gelen değişiklikler nedeniyle; ölüm süreci hastanelerde gerçekleşmektedir. Hastanın bakımı ve tedavisinden sorumlu olan sağlık ekibi ölümle sıklıkla karşı karşıya gelmektedir. Hastane ortamında nerede karşılaşılmış olursa olsun hemşireler ölüm sürecine en yakın tanıklığı yapan sağlık profesyonelleridir.

Hemşireler, uygulama alanı olarak ölüm ve yoğun stresin sık yaşandığı acil servis, yoğun bakım ve onkoloji kliniklerinde ölümcül hastaya bakım vermektedirler. Ölümü yaklaşan hastaya bakım veren hemşirelerin ölüme ilişkin duygu ve düşünceleri, hastalara olan bakımlarını doğrudan etkilemektedir. Çünkü; ölümü yaklaşan hastaya bakım vermek çok değişik ve güçlü stresörleri beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte; ölüme karşı iki insan aynı yanıtı veremez. Ölüme karşı bireylerin algılarını bilmek, ölmekte olan bireye ve ailesine bakım verirken hemşireye yardımcı olacaktır. Ayrıca; ölümle sık karşılaşan hemşirelerin nitelikli bakım verebilmeleri için ölüm olgusunu kabullenmeleri, hastaların fiziksel, sosyal ve spiritüel gereksinimlerinin neler olduğunu bilmeleri, bu konuda gerekli bilgi ve beceriye sahip olmaları, kendi duygu, düşünce ve davranışlarına ilişkin farkındalık kazanmaları gereklidir. Yapılan bazı araştırmalarda, ölmek üzere olan hastaya bakım veren hemşirelerin anksiyete, yetersizlik, çaresizlik, öfke, sıkıntı, suçlama gibi duygular yaşadıkları görülmüş olup tükenmişlik hissettikleri belirlenmiştir. Bu durum; tükenmişlik sendromu, görev ve meslekten ayrılmalara neden olmaktadır. Ayrıca, hastanın bakımında yetersiz ve başarısız olmaktan korktukları için ölmekte olan hastaların bulunmadığı kliniklerde çalışmayı tercih ettikleri belirtilmiştir. Bu nedenle hemşirelerin ölüme ilişkin duygu ve görüşlerinin belirlenmesi, olumlu baş

etmelerin geliştirilmesi ve ölmekte olan hasta ve ailesine nitelikli bakımı sağlamak için oldukça önemlidir.

Sonuç olarak; ölüm kavramını inceleyen çalışmalar, hemşirelik müfredat programlarında, hizmet içi eğitimlerde, lisansüstü eğitim ve sertifikasyon programlarıyla hemşirelik öğrencileri ve hemşirelerin kendi ölüm algılarının farkına varması desteklenerek hasta bakım kalitesi arttırılması sağlanabilecektir.

ASHERMAN SENDROMUNA UTERUS KAYNAKLI MEZENKİMAL KÖK HÜCRELERİN VE EKSOZOMLARININ ETKİLERİ

Gülistan Sanem Sarıbaş[1], Candan Özoğul[2], Meral Tiryaki[3], Ferda Alpaslan Pınarlı[4], Sevtap Hamdemir Kılıç[5]

[1]Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, Kırşehir, Türkiye, sanemarik@gmail.com
[2]Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, Ankara, Türkiye, ozogulc@gazi.edu.tr
[3]Sağlık Bilimleri Üniversitesi Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Patoloji, Ankara, Türkiye, meralsabantiryaki@hotmail.com
[4]Sağlık Bilimleri Üniversitesi Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Genetik, Ankara, Türkiye, ferdapinarli@yahoo.com
[5]Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum AD, İstanbul, Türkiye, sevtapkilic@gmail.com

Endometriyumun bazal tabakasına hasar verecek herhangi bir olay intrauterin adezyon olarak şekillenir ve asherman sendromuna sebep olabilir[1,2]. Bu hastalarda anjiyogenez ve revaskülarizasyon yetenekleri azalmakta; adezyon ilişkili sitokinlerin ekspresyonları artış göstermektedir[3]. Mezenkimal kök hücreler, hücre terapilerinde çeşitli faktörlerin ve kemokinlerin salgılanması yoluyla doku onarımını desteklerler[4,5]. Eksozomlar hasarlı doku tamirinde büyük bir potansiyele sahip, aktif parakrin bileşenlerdir; rejenerasyon ve anjiyogenezden sorumlu birçok parakrin faktörleri içermektedirler[6-9].

Yeni tedavi olanaklarının araştırılması amacıyla biz de Asherman modeli (Ash) oluşturulan ratlarda uterus kaynaklı mezenkimal kök hücrelerin (uMKH) ve eksozomlarının (uMKH-Eks) etkilerini araştırmayı amaçladık.

Çalışmada 10 adet yeni doğan wistar cinsi dişi ratlar uMKH ve uMKH-Eks eldesi için kullanıldı. Ayrıca toplam 24 adet yetişkin wistar cinsi dişi ratlar kullanıldı.

Grup 1 (n=6): Kontrol; sağlıklı ratlara insüzyon işlemi uygulanarak stres yaratıldı.

Grup 2 (n=6): Ash; Uterin travma ile Asherman modeli oluşturuldu[10].

Grup 3 (n=6): Ash+uMKH; Asherman modeli oluştuktan sonra ratların her bir uterus boynuzuna BrdU işaretli $2x10^6$ uMKH utero-tubal bileşkeden intrauterin yolla verildi.

Grup 4 (n=6): Ash+uMKH-Eks; Asherman modeli oluştuktan sonra ratların her bir uterus boynuzuna $2x10^6$ uMKH'den elde edilen eksozomlar (25µg) utero-tubal bileşkeden intrauterin yolla verildi.

Gruplardaki tüm ratlar transplantasyondan 8 hafta sonra eş zamanlı olarak sakrifiye edildi. Deney sonunda uterus dokuları histokimyasal ve immunohistokimyasal olarak değerlendirildi.

uMKH ve uMKH-Eks tedavileri sonucunda uterus dokusunda proliferasyon belirteci olan PCNA ve anjiyogenez belirteci olan VEGFR-1 ekspresyonunun arttığı; masson trikrom boyaması ile fibrozisin azaldığı; MMP-2 ekspresyonunun uMKH ve uMKH-Eks uygulaması ile arttığı; ek olarak TIMP-2 ekspresyonunun azaldığı immunohistokimyasal ve istatistiksel olarak gösterildi.

Asherman sendromu sezaryen ve endometrial cerrahi işlemler ile görülme sıklığı artan bir sorun haline gelmiştir. Asherman sendromunda ortaya çıkan fibrozis ve azalmış anjiyogenezis bulgularının uMKH ve eksozom tedavisi ile ortadan kalktığı gösterilmiştir. Tüm bulgular değerlendirildiğinde, eksozom tedavisi asherman sendromunun hasarını doku düzeyinde uMKH grubuna kıyasla daha kısa sürede onarmıştır.

Anahtar Kelimeler

Asherman sendromu, Mezenkimal kök hücre, Fibrozis, Eksozom

HEMİPARETİK SEREBRAL PALSİ'Lİ ÇOCUKLARDA EL BİLEĞİ KİNEZYO BANTLAMANIN EL BECERİLERİNE ETKİSİ: PİLOT ÇALIŞMA

Ömer Faruk MANZAK[1], Melek Volkan YAZICI[1], Seyit ÇITAKER[2]

[1]Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Ankara

[2]Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara

omermanzak@gmail.com, melek_volkan89@hotmail.com, scitaker@gazi.edu.tr

Hemiparetik serebral palsi'li (HSP) çocuklarda spastisite sonucu sınırlı aktif el bileği ekstansiyonu, aşırı başparmak adduksiyon ve fleksiyonu görülmektedir. Bu negatif değişiklikler el becerilerini sınırlandırmaktadır. HSP'li hastalarda el becerilerini arttırmak için el bileği fleksör kaslarının fasilitasyonuna yönelik kinezyo bantlama (KB) uygulaması yapılmıştır. KB'nın spastik kasları inhibe etmek amacıyla uygulaması da bulunmaktadır. Fakat bugüne kadar HSP'li çocuklarda spastistik el bileği ekstansör kaslarının inhibisyonuna yönelik KB uygulaması bulunmamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, HSP'li çocuklarda el bileğine yapılan KB uygulamalarının el becerisi üzerine etkinliğini araştırmaktır.

Çalışmaya 6-15 yaş aralığında HSP tanılı 7 çocuk alındı. Çocukların el becerileri KB uygulamaları öncesi ve sonrası Jebsen Taylor El Fonksiyon Testi'yle (JTEFT) değerlendirildi. Çocuklara randomize olarak el bileği ekstansör fasilitasyon, el bileği fleksör inhibisyon veya plasebo KB uygulaması 30 dakika süre ile yapıldı. KB uygulamasının etkilerinden arınmaları için her bir uygulama arasında 1 hafta beklendi.

Tüm bantlama teknikleri el becerisini kısmen arttırsa da, bu artış istatistiksel olarak anlamlı bulunmadı (JTEFT'yi ortalama tamamlama süreleri: Uygulamasız: 51,51 sn, Fasilitasyon tekniği: 46,95 sn, İnhibisyon tekniği: 45,20 sn, Plasebo: 49,04 sn) ($p>0,05$). KB uygulama tekniklerinden inhibisyon tekniği el becerilerini diğer tekniklerden daha fazla arttırmış görünse de, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildi (JTEFT'yi daha erken tamamlanma süreleri: Fasilitasyon tekniği: 4,57 sn, İnhibisyon tekniği: 6,31 sn, Plasebo: 2,47 sn) ($p>0,05$**).**

HSP'li çocuklarda el bileği fleksör kaslarını inhibe veya ekstansör kaslarını fasilite edici KB uygulamasının el becerileri üzerine anlamlı etkisi yoktur. Çalışmaya alınması planlanan vaka sayısına ulaşıldığında sonuçlar değişebilir.

Anahtar kelimeler: Serebral palsi, El, El bileği, Kinezyo bantlama, El becerisi

AİLE MERKEZLİ BAKIM ÖLÇEĞİNİN ÇOCUK ONKOLOJİ KLİNİKLERİNDEKİ ÖNEMİ

Münevver Erkul

Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi

Çocuğun, her yönüyle sağlıklı birey olarak büyümesi ve davranışlarının oluşmasında aile önemli bir role sahiptir. Herhangi bir nedenle tedavilerini hastaneye yatarak almak zorunda olan çocuk ve ailelerin devam eden rutin hayat düzenlerinde değişiklikler ortaya çıkar. Çocukların alışık oldukları güven verici ortamdan uzaklaşmaları, hastane ortamı gibi yabancı bir ortama girmeleri; çocuk ve aile için travmatik deneyim olmakta ve anksiyete yaşamalarına neden olmaktadır. Çocuklar için hastaneye yatmadaki en önemli stres kaynağı, aile bireylerinden ayrılmaları, fiziksel yönden zarar görme düşüncesi, ağrı verici invaziv girişimlerin uygulanması ve kontrol kaybı yaşamalarıdır. Neredeyse tüm dünyada 1950'lerin sonlarına kadar hastaneler çocuklar için kasvetli yerler olma eğilimindeydi. Sağlık çalışanları ebeveynlerden gelen ziyaretlerin etkili bakımı engellediğine ve çocukların aile ziyaretinin ardından daha fazla stres yaşadıklarına inanıyorlardı. Fakat bu görüşler zaman içinde değişiklik göstererek aile desteğinin çocuğun bakımı ve olumlu davranışsal yanıtları için daha önemli olduğu kabul edilmiştir.

Çocuğun hastalığı ve hastaneye yatışından dolayı çocuk ve ailede oluşan anksiyetenin önlenmesine yönelik yapılan araştırmalar sonucunda "Aile Merkezli Bakım" kavramı ortaya çıkmıştır. Aile Merkezli Bakım, hastane ortamında ebeveynler ve çocukların gereksinimlerini ve beklentilerini en iyi şekilde karşılayan bakım yaklaşımı olarak kabul edilmiştir. Bu derlemenin amacı aile merkezli bakımın çocuk onkoloji kliniklerinde tedavi gören çocuk ve ebeveynler için yararları ve aile merkezli bakımda çocuk onkoloji hemşiresinin rollerini incelemektir.

Mevcut bilgiler ışığında çocuk hastaların uzun süre hastanede kalmasını gerektiren onkolojik tanılar hem aileyi hem de çocuğu derinden etkilemektedir. Hastanede çocuğun bakımının kontrolünü doktor ve hemşireler üstlendikleri için, ebeveynler kontrol kaybı ve çaresizlik yaşamaktadırlar. Hemşire aile ve sağlık ekibi arasındaki ilişkide güç dengesinin düzenlenmesinde, özel bir önem taşımaktadır. Pediatri alanında çocuk ve ebeveynlerin anksiyetesini azaltmak ve iyileşme surecini hızlandırmak için Aile Merkezli Bakım yaklaşımı önerilmektedir. Bu nedenle hemşireler hastanelerde bakımın aile merkezli olması yönünde değişim ve farklılığı yaratabilmede anahtar pozisyondadırlar.

ALZHEİMER HASTALARINDA FİZİKSEL PERFORMANS VE KOGNİTİF DÜZEY ARASINDAKİ İLİŞKİ

Elvan Keleş[1], Sevgi Özalevli[2], Görsev Yener[3]

[1] İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İzmir, Türkiye, elvan_keles@yahoo.com

[2] Dokuz Eylül Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, İzmir, Türkiye, sevgi.ozalevli@deu.edu.tr

[3] Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye, gorsev.yener@deu.edu.tr

Alzheimer hastalığı, bütün demans tiplerinden en sık görülenidir. Hastaların kognitif fonksiyonları kadar fiziksel fonksiyonlarında da kayıplar yaşanmakta ve günlük yaşam aktiviteleri de etkilenmektedir.

Alzheimer hastalarında fiziksel performans ve kognitif düzey arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır.

Alzheimer hastalığı tanısı almış 25 (7 erkek, 18 kadın) hasta çalışmaya dahil edildi. Hastaların kognitif düzeyleri Mini Mental Test (MMT) ile, fiziksel performansları ise Kısa Fiziksel Performans Bataryası (KFPB) ile değerlendirildi. Verilerin yorumlanmasında Spearman Korelasyon analizi kullanıldı.

Hastaların değerlendirme parametreleri tablo 1'de, kognitif düzey ve fiziksel performans ilişkisi de tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. Hastaların Değerlendirme Parametreleri

	Ortalama ± Standart Sapma
Yaş (yıl)	67.56 ± 9.37
VKİ (kg/m^2)	26.19 ± 3.43
MMT	18.32 ± 4.56
Ayakta denge	3.56 ± 0.82
4 metre yürüme süresi (sn)	4.91 ± 1.52
4 metre yürüme (puan)	3.44 ± 0.82
5 tekrarlı otur-kalk süresi (sn)	10.36 ± 3.35
5 tekrarlı otur-kalk (puan)	3.40 ± 0.96
KFPB	10.40 ± 2.10

VKİ: Vücut Kütle İndeksi, MMT: Mini Mental Test, KFPB: Kısa Fiziksel Performans Bataryası

Tablo 2. Fiziksel Performans ve Kognitif Düzey İlişkisi

	MMT
Ayakta denge	rho: 0.182 p: 0.94
4 metre yürüme süresi *	**rho: -0.522** **p: 0.007**
4 metre yürüme	rho: 0.310 p: 0.13
5 tekrarlı otur-kalk süresi *	**rho: -0.459** **p: 0.02**
5 tekrarlı otur-kalk *	**rho: -0.522** **p: 0.007**
KFPB *	**rho: -0.467** **p: 0.02**

MMT: Mini Mental Test, KFPB: Kısa Fiziksel Performans Bataryası, *: istatistiksel olarak anlamlı p<0.05

Yapılan çalışma ile elde edilen sonuçlara göre Alzheimer hastalığı gibi primer şikayetin kognitif bozukluk olduğu hastalıklarda fiziksel performansın da olumsuz etkilendiği görülmekte, kognitif etkilenimi fazla olan hastalarda fiziksel fonksiyonun da daha kötü olacağı beklenmektedir. Ayakta durma gibi statik dengeden önce daha fonksiyonel ve günlük yaşam aktiviteleri için gerekli temel hareketlerde yavaşlama ve bozulmalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, ilerleyen kognitif yıkım sürecinde hastada engelliliğe neden olabilmesi açısından erken dönemden itibaren değerlendirilmeli ve ilgili önlemler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Alzheimer Hastalığı, Fiziksel Performans, Otur-Kalk, Yürüme Hızı

İLK VE ACİL YARDIM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ TANIMA VE BİLDİRİMİ KONUSUNDAKİ TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Sevilay TULUM[1], Sevim ÖÇAL[2], Osman GÜRDAL[3]

[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakımı Anabilim Dalı, Isparta, sevilaytulum@sdu.edu.tr*

[2]*Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı, Isparta, sevimdereli@sdu.edu.tr*

[3]*Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim Anabilim Dalı, Isparta, ogurdal@sdu.edu.tr*

Bireylerin yaşam kalitelerine ve topluma büyük ölçüde zararlar veren şiddet olgusu; günümüzde mücadele edilen sosyal sorunların başında yer almaktadır. Çeşitli türleri bulunan kadına yönelik aile içi şiddet sonrası karşılaşılan sağlık sorunları konusunda ise sağlık çalışanlarına önemli görevler düşmektedir.

Çalışmamızda, okulumuzda eğitim gören İlk ve Acil Yardım Programı 1. Öğretim öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddeti tanıma davranışları hakkında bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Tanımlayıcı tipteki bu çalışma, 132 (% 91,03 N:145) İlk ve Acil Yardım Programı öğrencisine, öz bildiri yöntemi ile anket uygulanarak gerçekleştirildi. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde SPSS sürüm 23 paket programı kullanıldı. Verilerin analizinde; sayı-yüzde dağılımı, parametrik olmayan yöntemlerden Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanıldı. $p<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Çalışmaya katılan 132 öğrencinin; 86'sı kadın (%65.2), 46'sı (%34.8) erkek olup yaş ortalaması 20.2±1.3 yıl olarak bulundu. Öğrencilerin 19'u (%13.9) derslerden, 8'i (%5.8) toplantılardan, 12'si (%8.8) diğer olmak üzere toplam 39'u (%28.5) aile içi şiddet konusunda eğitim aldığını, 98'i (% 71.5) ise bu konuda eğitim almadığını bildirdi. Öğrenciler tutum sorgulayan sorulardan, 38'ine yüksek oranda olumlu tutum gösteren yanıt verirken (%56.8-89.5), 5'inde olumlu tutum yanıtı düşük oranda bulundu (%50.8-53.8). Öğrencilerin 76'sının (%57.5) şiddet konusunda bilgi düzeyinin yetersiz, 55'inin (%41.7) yeterli olduğu bulundu.

Çalışmada, katılımcıların demografik özellikleri ile kadına yönelik şiddeti tanıma davranışları hakkında bilgi ve tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmedi ($p>0,05$). Bununla birlikte, öğrencilerin 98'inin (%71.5) şiddetle ilgili eğitim almamış olması duyarlılık ve bilgilendirme eğitimleri yapılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Şiddet, Bilgi düzeyi, Tutum

ÇOCUKLUK ÇAĞI ENSEST VAKALARDA MAĞDUR VE SALDIRGANIN OLUŞTURDUĞU SAVUNMA MEKANİZMALARI

*Sibel ŞENTÜRK, **Cuma DEMİR, **Şule TURAN, **Yaren EKER

** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu,*

***Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu*

Cinsel istismar; "henüz cinsel olgunluğunu tamamlamamış bir çocuğun ya da adölesanın, bir yetişkin tarafından cinsel arzu ve ihtiyaçlarını gidermek için güç uygulayarak, tehdit ya da kandırma yollarına başvurarak ortaya çıkan istismar" olarak tanımlanmaktadır. İstismar çocuk ya da ergen ile kan bağı olan ya da ona bakmakla yükümlü birisi tarafından yani aile içi yapılmışsa bu durum "ensest" olarak adlandırılmaktadır.

Bu derlemede, çocukluk çağı ensest vakalarda mağdurun ve saldırganın oluşturduğu savunma mekanizmaları literatür ışığında incelenmiştir.

Araştırmada, 2000-2018 yılları arasında konu ile ilgili yapılmış olan derleme, olgu sunumu ve araştırma makaleleri ele alındı. Araştırma verileri ele alınan çalışmalardaki ensest vakalar ile ilgili bilgiler kayıt etmek için geliştirilen veri çekme aracı ile toplandı. Ensest vaka olayları sayı ve yüzde ile değerlendirildi. Savunma mekanizmaları ise tek tek ayrı başlıklar halinde açıklandı.

Aile içi cinsel olayların % 80'inin çocuğun birinci ve ikinci derece akrabaları tarafından gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Türkiye'de cinsel istismarların %70'inin çocuğun tanıdığı kişiler tarafından yapıldığı, vakaların çoğunun gizli tutulduğu ve %30' unun ensest vakası olduğu vurgulanmaktadır. Cinsel istismara maruz kalan çocukta ve saldırganda bastırma (baskılama), yadsıma(inkar), yer değiştirme (displacement), yansıtma (projeksiyon), karşıt tepki geliştirme (reaction formation), gerileme (regresyon), mantığa bürüme (rasyonalizasyon), yüceltme, bölünme, hipokondriazis, ayrıştırma

(dissosiasyon), çarpıtma gibi savunma mekanizmaları geliştirdikleri ifade edilmektedir.

Günümüzde ensest vaka olaylarının arttığı göz önüne alınırsa, cinsel istismar ve ensestin önlenebilmesi için toplumsal hassasiyet ve farkındalığın arttırılması, toplumsal koruma programlarının geliştirilmesi, ailelerin yaşam kaliteleri ile eğitim düzeylerinin arttırılması, ayrıca olası tüm risk faktörlerinin ortadan kaldırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı, Cinsel İstismar, Ensest, Savunma Mekanizması.

DUDAK-DAMAK YARIKLARININ ETİYOLOJİSİNDE FOLİK ASİTİN ÖNEMİ

Aynur Medine ŞAHİN SAĞLAM[ab], Alev AKSOY[ab]

[a]*Süleyman Demirel Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Ortodonti Anabilim Dalı Çünür, ISPARTA*

Dudak-damak yarıkları (DDY), doğumsal anomaliler arasında en sık görülen anomalilerden birisidir. Tek ya da çift taraflı olarak oluşabilen dudak yarıkları tek başına veya damak yarığı ile birlikte de görülebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı uzun süreli ve kompleks bir tedavi gerektiren ve bir seri sağlık sorununa yol açan DDY etiyolojisinde folik asitin etkinliğini incelemektir.

Literatürde DDY etiyolojisinde folik asitin önemi hakkında bilgi verebilmek için Şubat 1988 - Şubat 2018 tarihleri arasında Pubmed, Google Akademik, Ebsco, Tr Dizin veri tabanları taranmış, konu ile ilgili ulaşılabilen tüm yayınlar taranmıştır.

DDY'nı oluşturan etyolojik faktörler tam olarak bilinmemekle beraber DDY'nın etyolojisinde hem genetik hem de çevresel faktörlerin rol oynadığı düşünülmektedir. Literatürde folik asitin dudak damak yarıkları gibi diğer doğumsal anomalilerin riskini de azalttığını düşündüren araştırmalar mevcuttur.

DDY lı hastalar genellikle oronazal açıklık, yarık bölgesine komşu olan dişlerin konjenital eksikliği ya da malformasyonu ve üst çenenin sagital ve transversal yönde yetersiz gelişimi ile karakterizedir. Bu tip hastaların doğru şekilde tedavisi ortodontist, pedodontist, maksillofasiyal cerrah, plastik cerrah, prostodontist, KBB uzmanı ve konuşma terapistinden oluşan multidisipliner bir ekip tarafından uzun süren tedavilerle sağlanabilmektedir. Bu uzun süreli ortodontik ve ortognatik tedavilerin hem hasta ve hasta yakınını hem de sağlık sigorta kurumlarını zor durumda bırakmaması için hastalığın önlenebilmesi önemlidir. Ancak yapılan araştırmalarda folik asit eksikliği özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde %20 ila 30 arasında yaygındır. DDY'lı ve DDY'sız, farklı dozlarda folik asit kullanan bireylerde yürütülen çok çeşitli çalışmalar olmakla beraber sonuçlar oldukça çelişkilidir. Bu konuda net bir sonuç söyleyebilmek için daha çok çalışmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Sözcükler: Dudak-damak yarığı, Etiyoloji, Folik asid

PARTIAL PURIFICATION AND CHARACTERIZATION OF LACTASE BY *LACTOBACILLUS KEFIRI*

Seda Özarslan*, Tuğba Kök Taş

Suleyman Demirel University, Engineering Faculty, Food Engineering, Isparta, Turkey

**Corresponding Authors: sedaozarslan1@gmail.com tugbakoktas@gmail.com*

The lactase provides hydrolysis of lactose to glucose and galactose, and also important for solving intolerance problems caused by lactose. The lactase is widely used in the food industry to improve the sweetness, solubility, flavor and digestibility of dairy products.

In this study, the lactase enzyme by *Lactobacillus kefiri* ATCC 35411 was produced and partially purified and characterized.Enzyme activity was first determined in the MRS agar media. For enzyme production, *L. kefiri* ATCC35411 was grown in Man, Rogosa and Sharpe (MRS) Broth. The pellet was taken from the culture media and stored at +4°C for enzyme activity assay. The crude enzyme extract was subjected to ion exchange, and then affinity chromatography. Purified enzyme activity was specific enzyme activity determined using orto-nitrophenol-beta-D-galactopyranoside (ONPG) as a substrate. The purified enzyme was characterized in terms of temperature, pH, temperature stability and pH stability and Km-Vmax.The crude enzyme extract maximum specific enzyme activity was determined to be 7.35 U/mg. After the purification steps, the maximum specific activity was found to be 12.64 U/mg and the enzyme was purified 1.72 fold. The optimum temperature and pH of the purified lactase were found to be 50°C and pH 5.0, respectively. The enzyme was stable over a pH range of 5.5-6.5 and a temperature range of 40-50°C. The

Km and Vmax values for *o*-nitrophenol-β-D-galactopyranoside (ONPG) were 0.046 mM and 9.69 U/ml, respectively. As a result, this partially purified enzyme can be used in enzyme technology applications.

Keywords; Enzyme, Partial Purification, Lactase, *Lactobacillus kefiri*

LACTASE, PROTEASE AND LIPASE ACTIVITIES OF *LACTOBACILLUS PARAKEFIRI* KCTC5087

Seda Özarslan*, Hayriye Öznur Öz, Tuğba Kök Taş

Suleyman Demirel University, Engineering Faculty, Food Engineering, Isparta, Turkey

**Corresponding Authors: sedaozarslan1@gmail.com tugbakoktas@sdu.edu.tr*

Lactobacillus parakefiri is a specific lactic acid bacteria specific to kefir. Lactic acid bacteria have antioxidant and antibacterial properties, so they are used in many industries such as food and health. Enzymes are widely used in many areas such as food, cosmetics and health.

The purpose of this research; is to qualitatively determine the ability of *L. parakefiri* KCTC5087, a bacterium unique to kefir grains, to produce lactase, protease and lipase enzymes.

The *L. parakefiri* KCTC5087 used in the study was activated in Man, Rogosa and Sharpe (MRS) broth medium. In order to determine the enzyme activities of lactase, protease and lipase, specific media containing x-gal (5-bromo-4-chloro-3-indolylbeta-D-galactopyranoside), skim milk and tributyrin, respectively, as substrates were used. The fact that the bacterium developing in the medium has a blue-green color can be interpreted as the indication of lactase activity, also the presence of transparent zones around the bacterium can be interpreted as the indication of protease and lipase activity.

In our study, we observed the blue-green color proving the presence of lactase enzyme activity, and we also observed transparent zones which were 2.8 cm and 3.0 cm in diameter, proving the presence of protease and lipase activity, respectively. *L. parakefiri* KCTC5087 has been found to have the industrial potential to produce lactase, protease and lipase.

Keywords; Enzyme, Lactase, Protease, Lipase, *Lactobacillus parakefiri*

KÜRESELLEŞMENİN ÇOCUK SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİSİNDE HEMŞİRENİN ROL VE SORUMLULUKLARI

Canan SARI[1],Rahşan KARAÇAL[2], Neşe İŞCAN AYYILDIZ[3], Aysun YAĞCI ŞENTÜRK[4]

[1]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya MYO, Trabzon, Türkiye, sari_adil@hotmail.com.

[2]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya MYO, Trabzon, Türkiye, rahsankaracal@yahoo.com

[3]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya MYO, Trabzon, Türkiye, neseayyıldız@ktu.edu.tr

[4]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya MYO, Trabzon, Türkiye, fzt.aysun.61@hotmail.com

Dünya genelinde malların, yatırımların, sektörlerin, teknolojinin, hizmetlerin, kültürel değişimin, bilginin, malzemelerin, sağlığın, sosyal hayatın kısacası dünyanın bir yerinde olan etkileşimin, başka bir noktada gösterdiği, sömürgeleşmenin çağdaşlaşmış sistemi olan tepkimeye küreselleşme denmektedir (1-3).

Dünyanın kısmen küçülmesi olarak tanımlanan küreselleşme bilgiye erişimde kolaylık, ucuz mala ulaşma, kitle iletişim araçları ve farklı eğitim sistemlerinin kullanımı, çevre bilincinin oluşması gibi olumlu etkilerin yanı sıra, gelişmiş ülkelerin daha zenginleşip fakir olan ülkelerin gittikçe fakirleşmesi, küçük işletmelerin kepenk kapatması, emeğin sömürülmesi, savaşların artışı, çevrenin bozulması gibi olumsuz etkileride içinde barındırmaktadır (1).

Küreselleşme dünya çapındaki olaylar ile birlikte aile yaşamı ve toplumun birçok kesimini etkilemektedir. Toplumda kırılgan kesim olarak adlandırılan çocuklar küreselleşmede en fazla etkilenen gruplardandır.

Küreselleşmenin sonucunda çocuklar cinsel ve küresel yolla bulaşan hastalıkların artışı, fakir ülkelerde beslenme yetersizliği, gelişmiş ülkelerde obezite, çocuk işçi sayısında artış, kadınların çalışma hayatına katılması ile çocukların anne sevgi ve şevkatinden ayrı kalmaları, çocuğun bakımını sağlayan kişilerin bilgi ve ilgi eksikliğine bağlı çocuklarda ruhsal gelişimin bozulması, çocuklarda oyun ve oyuncaklara olan ilginin azalması yerine internet ve bilgisayar kullanımına bağımlılığın artması, sosyal medyada özel bilgi paylaşımı ve cinsel içerikli sitelere girişin artması gibi etmenler çocuk sağlığını olumsuz etkileyen faktörlerdir (4-5).

Sağlık ekibinin önemli bir üyesi olan hemşireler obeziteyi engellemek amacıyla beslenme alışkanlıklarını

düzenleyerek, fiziksel egzersizi artırarak, çocuk işçi çalışımını engelleyerek, toplumda internet kullanımının zararlarını vurgulayarak, bulaşıcı hastalıklara karşı bağışıklamayı artırarak, kadınların çalışma şartlarının düzenlenmesini sağlayarak küreselleşmenin neden olduğu çocuk sağlığını bozan etmenleri minimun düzeye indirmekte önemli sorumluluklara sahiptir (5).

46,XY,DER(7)(7PTER→QTER::13Q1.3→QTER),DEL(13)(13Q1.3→QTER) KROMOZOM KURULUŞUNA SAHİP OLGU SUNUMU

İlyas Yücel[1], Mahir BİNİCİ[1], Diclehan ORAL[1], Selda ŞİMŞEK[1], Selahattin TEKEŞ[1], Ayşegül TÜRKYILMAZ[2], Ahmet Serhat BAYAR[1], Hilmi İSİ[1]

[1] Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji ve Genetik AD

[2] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Tıbbi Biyoloji –Genetik Laboratuvarına üroloji polikliniği tarafından azospermi, varikosel ve atrofik testis bulguları ile gönderilen 18 yaşındaki erkek hastanın gerekli genetik tetkiklerinin yapılması için periferik kan alınmış; pedigri ve kişisel bilgileri gereken forma işlenerek kayıt altına alınmıştır.

Hastanın klinik bulguları değerlendirildiğinde karyotip analizi araştırılması ve gen düzeyi bir delesyon varlığının tespiti amaçlanmıştır.

Hastadan periferik kandan kromozom analizi için kan alınmış olup kültür sonucunda preparatlara GTG yöntemi uygulanmıştır. Sonuçlar karyotipleme yöntemi ile incelenmiştir. AZF gen bölgelerinde delesyon tespiti için periferik kandan DNA izolasyonu ile elde edilen DNA örnekleri AZF-a, AZF-b ve AZF-c primerleri kullanılarak Multiplex-PCR yöntemi ile çoğaltılmıştır. Agaroz jel elektroforezi ile gen delesyonları çalışılmıştır.

Yapılan karyotip analiz sonucunda hastada 46,XY,der(7)(7pter→qter::13q1.3→qter),del(13)(13q1.3→qter) kromozom kuruluşu saptanmıştır. Hastanın dengeli translokasyon taşıyıcısı olup olmadığının netleştirilmesi için ebeveylerinde yapılan kromozom analizinde herhangi bir translokasyon saptanmamıştır. Multiplex-PCR ve Agaroz jel elektroforez yöntemi ile Y mikrodelesyon analiz sonuçlarında AZF bölgelerinde herhangi bir gen delesyonu tespit edilmemiştir. Ebeveynlerinde herhangi bir anomalinin saptanmaması anomalinin ailesel geçişli bir durum olmadığını göstermektedir. Yapılan karyotip analizinde de-novo bir kromozom kuruluşu gelişmiş olup, dengeli translokasyona sahip hastalarda ikinci kuşağın etkilenme durumu önem taşımaktadır. Delesyon ve derivatif kromozom oluşumu çeşitli endikasyonlara neden olabileceği düşünülmektedir. Y kromozomunun AZF bölgelerinde herhangi bir gen delesyonu saptanmaması hastanın azospermi durumunun bu bölgelerden kaynaklı olmadığını göstermektedir. Yapılan moleküler inceleme Y kromozomunda AZF dışındaki diğer gen bölgelerini kapsamamaktadır. Tespit edilen yapısal anomalinin çeşitli endikasyonlara ve bir sonraki kuşaklarda görülebileceğine dair hastaya gerekli genetik danışma verilmiştir.

Anahtar Sözcükler : Atrofik testis, De-novo translokasyon (7;13), Derivatif kromozom

46,X,DER(Y)(YQTER→P11.3::2Q2.1→QTER),DEL(2)(2Q2.1→QTER) KROMOZOM KURULUŞUNA SAHİP OLGU SUNUMU

İlyas Yücel[1], Mahir BİNİCİ[1], Diclehan ORAL[1], Selda ŞİMŞEK[1], Selahattin TEKEŞ[1], Ayşegül TÜRKYILMAZ[2], Ahmet Serhat BAYAR[1], Hilmi İSİ[1]

[1] Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji ve Genetik AD

[2] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Laboratuvarımıza üroloji polikliniği tarafından refere edilen 46 yaşındaki erkek hastanın biyokimya, radyoloji ve diğer bulguları üroloji uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Semen analizi sonucunda azospermi olarak tespit edilen hastadan gerekli genetik tetkikler için periferik kan alınmıştır.

Hastanın klinik durumu göz önünde bulundurularak endikasyonlarının sebebinin araştırılması için moleküler ve sitogenetik olmak üzere iki yönlü genetik inceleme yapılması amaçlanmıştır.

Hastaya lenfosit kültür yöntemi ile kromozom analizi yapılması için periferik kan alınmış ve kültür sonucunda preparatlar GTG yöntemi ile bant ve boya işleminden geçirilerek sonuçlar karyotipleme yöntemi ile incelenmiştir.

Y mikrodelesyon tespitine dayanan AZF bölge delesyonu için periferik kandan DNA izolasyonu ile elde edilen DNA örnekleri AZF-a, AZF-b ve AZF-c primerleri kullanılarak Multiplex-PCR yöntemi ile çoğaltılmıştır. Agaroz jel elektroforezi ile gen delesyonları çalışılmıştır. Bant ve boya işlemleri yapılan metafaz plakları sistem yardımıyla incelenmiş ve karyotipleme işlemi yapılmıştır. Karyotip analiz sonucunda hastada 46,X,der(Y)(Yqter→p11.3::2q2.1→qter),del(2)(2q2.1→qter) kromozom kuruluşu saptanmıştır. Multiplex-PCR ve Agaroz jel elektroforez yöntemi ile Y mikrodelesyon analiz sonuçlarında AZF bölgelerinde herhangi bir gen delesyonu tespit edilmemiştir.

Karyotip analizinde bir adet derivatif kromozom oluşumu ve 2. kromozomun delesyona sahip olması çeşitli endikasyonlara neden olabileceği düşünülmektedir. Bunun aksine Y kromozomunun AZF bölgelerinde herhangi bir delesyon saptanmamıştır. Yapılan moleküler inceleme Y kromozomunda AZF dışındaki diğer gen bölgelerini kapsamamaktadır. FİSH yöntemi ile hastaya oktokrom boya ve Y probu uygulanarak diğer bant bölgelerinin durumunun incelenmesi uygun görülmüş olup üroloji kliniği ile irtibata geçilmişitir. Tespit edilen yapısal anomalinin çeşitli endikasyonlara sebep olabileceğine dair hastaya genetik danışma verilmiştir.

Anahtar Sözcükler : Azospermi, Sitogenetik, Translokasyon (2;Y), Derivatif kromozom

THE EFFECT OF DMSO (DİMETHYL SULFOXİDE) ON CHROMOSOMAL ABNORMALİTİES IN HUMAN PERİPHERAL BLOOD LYMPHOCYTE

İlyas Yücel[1], Mahir BİNİCİ[1], Diclehan ORAL[1], Ayşegül TÜRKYILMAZ[2], Selahattin TEKEŞ[1]

[1] Dicle University Faculty of Medicine Depertmant of Medical Biology and Genetics

[2] Muğla Sıtkı Koçman University Faculty of Health Science Depertmant of Nutrition and Dietetics

Introduction

DMSO which is commonly used in several human therapeutic situations, such as drug-delivery systems, cryopreservation of autologous peripheral blood stem cells, and embolisation of cerebral aneurysms or arteriovenous malformations (AVM) has a variety of biological actions that have made it target of numerous studies. Based on this information the effect of DMSO on choromosomal abnormalities have to strictly examined.

The main aim of this study is to examine the effect of DMSO on chromosomal abnormality in human peripheral blood lymphocyte.

In this study peripheral blood, received from 2 men and 2 women, in total 4 healthy individuals. Totaly 800 metaphases were examined in this study. Then it was studied with this blood in “in vitro condition”. Adding the formed control groups, results were analyzed and evaluated from the cytogenetic perspective. DMSO and control, were applied with a combination of two separate time including 24 hours and 48 hours.

Depending on the increase in the amount of groups and time application increase was observed in choromosomal abnormality and these were recorded.

Earlier in many studies, the effect of DMSO have been examined on various tissues and body but the number of studies which is about the effects on chromosomes is less. In this study except the negative effects and toxicity it have been tried to research the effect of DMSO on choromosomal abnormalities.

Keywords: ***1.***DMSO ***2.***Human Peripheral Blood Lymphocyte ***3.***Choromosomal Abnormality

PEDİATRİK DİYABETİK HASTALARDA ANJİYOTENSİN KONVERTİNG ENZİM (ACE) GEN POLİMORFİZMİ ANALİZİ

Mahir BİNİCİ[1], İlyas Yücel[1], Selahattin TEKEŞ[1], Ayşegül TÜRKYILMAZ[2], Pınar EMÜR[3]

[1] Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji ve Genetik AD

[2] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

[3] Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD

Anjiyotensin dönüştürücü enzim (Angiotensin-converting enzyme, ACE), çinko metalopeptidaz enzim ailesinden olup, anjiyotensin I’in anjiyotensin II’ye dönüştürülmesinde rol oynar. ACE geni, 17. kromozomun p kolu üzerinde 21 kb boyutunda 26 eksonlu bir gen olup, intron 16’da 287 baz çiftlik bir tekrar dizisinin olup olmaması ile insersiyon/delesyon şeklinde polimorfizm gösterir.

Anjiyotensin Dönüştürücü Enzim (ACE) gen polimorfizminin Pediatrik Diyabetik hasta ve kontrol grubu arasında ilişkisinin karşılaştırılması hedeflenmiştir. Çalışmamızda 3-15 yaş aralığındaki Diabetes Mellitus (DM) tanısına sahip 75 kişilik hasta grubu ve başka herhangi bir hastalığı olmayan 50 kişilik kontrol grubu kullanıldı. Her iki gruptan alınan kan örneklerinden DNA izolasyonunu takiben PCR ile bireylerin genotipleri belirlendi. İstatiksel analizler SPSS 21.0 (IBM SPSS Statistics 21 CLIENT) kullanılarak yapıldı.

Hasta ve kontrol grupları arasında ACE polimorfizmi bakımından yapılan analizler sonucu istatiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmedi ($p>0.05$).

Her ne kadar Diyabetes mellitus ile ACE gen polimorfizmi arasında istatiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamış ise de mevcut literatür bilgilerimize göre ülkemizde çocuk yaş grubunda yapılan ilk çalışma olması bakımından önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Diabetes Mellitus, ACE geni, Genetik Polimorfizm, Pediatrik diyabet

OMEGA 3 'LERİN KONAK MODÜLASYONU VE PERİODONTAL HASTALIK TEDAVİSİNDEKİ ÖNEMİ

Kübra KARAKOÇ GÜVENÇ*, Özlem FENTOĞLU*

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji A.D. Isparta*

Periodontal hastalık dünya popülasyonunun yaklaşık yarısını etkileyen multifaktöriyel inflamatuvar bir hastalıktır. Genetik, diyabet, kardiyovasküler hastalıklar, sigara ve ağız hijyen seviyesi gibi faktörler periodontal hastalık predispozisyonu ve ilerlemesini etkileyebilmektedir.

Periodontal tedavide konak modülasyon tedavisi (KMT), geleneksel periodontal tedaviye ek olarak önerilebilen sistemik veya lokal uygulanan farmasötikleri içeren bir tedavi yaklaşımıdır. Bu derlemede amacımız omega-3'lerin, periodontal hastalık patogenezi ve periodontal hastalık tedavisindeki konak modülatör özelliklerini incelemektir.

Enflamasyonu durdurmaksızın, konakçı inflamatuvar yanıtın yıkıcı yönlerini değiştirerek ya da azaltarak yara iyileşmesi ve periodontal sağlığı korumak adına patolojik inflamasyonu düzenlemeyi hedefleyen KMT'nin hangi terapötik ajan ile yapılması gerekliliği son yıllarda önemli bir tartışma konusudur.

Günümüz tıp biliminde de en güncel KMT olarak görülen omega 3'ler nötrofil apoptozisini uyaran lipoksinlerce sentezlenen ileri basamak inflamasyon çözücü lipid medyatörlerindendir. Lipoksinler gibi endojen ya da balık yağı gibi eksojen kaynaklı olabilen, bu n-3 çoklu doymamış yağ asitlerinden derive lipid analogları, neredeyse bütün inflamatuvar hastalıkların prevelansını ve şiddetini azaltmakta ve yaşam kalitesini önemli ölçüde arttırmaktadır.

Bu derlemede, omega-3'lerin, periodontal hastalık patogenezi ve periodontal hastalık tedavisindeki konak modülatör özellikleri incelenmiştir. Omega-3'ler ile diyet desteğinin, konvansiyonel periodontal tedavi etkilerini arttırabilmek için sürdürülebilir, düşük maliyetli bir müdahale sağlayabileceği öngörülebilir.

Anahtar Sözcük

Omega-3, periodontal tedavi, konak modülasyon tedavisi.

BURDUR İLİ MERKEZDE 65 YAŞ VE ÜSTÜ BİREYLERDE NON STEROİD ANTİİNFLAMATUVAR İLAÇLARIN BİLİNÇLİ KULLANIM FARKINDALIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ

Özlem HOPAYILMAZ[1] Murat BAYEZİT[2]

[1]*Burdur İbni Sina Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Milli Eğitim Bakanlığı, Burdur*

[2]*Acil ve Afet Yönetimi Bölümü, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur*

ozlemakyaka@hotmail.com

Non steroid antiinflamatuar ilaçlar (NSAİİ) geriatrik hastalarda da en fazla kullanılan ilaç gruplarındandır. Yakın zamanda yapılan epidemiyolojik çalışmalar dünyada ve ülkemizde NSAİİ kullanımının son yıllarda belirgin bir şekilde arttığını göstermektedir. NSAİİ geriatride en fazla ağrı ve inflamasyonun tedavisinde kullanılır. Bu çalışmada, Burdur il merkezinde bulunan 65 yaş ve üzeri NSAİİ kullanan bireylerin demografik değişkenlerine göre; bilinçli ilaç kullanım farkındalık düzeyleri ve etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma Non Steroid Antiinflamatuvar ilaç kullanan 428 yaşlı üzerinde, yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak anket formu uygulanmıştır. Anket formunda, 17 maddeden oluşan "Bilinçli Ağrı Kesici (NSAİİ)

Kullanımı Farkındalık Ölçeği (BAKKFÖ)" oluşturulmuştur. Ölçeğin ön uygulaması sonucunda elde edilen verilerle geçerlik-güvenirlik çalışması yapılmıştır. Sonuçlar SPSS 23 istatistik paket programı ile değerlendirilmiştir. Bu araştırmada, yaşlı bireylerin %53,3'ünün NSAİİ kullanım farkındalık düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Bu durumun eğitim seviyesinin düşük olması, bireylerin yalnız yaşaması, reçetesiz ilaç kullanması, kronik hastalıklarla yaşamaları nedeniyle belirli ilaçları alışkanlık haline getirmeleri, fayda gördüklerini düşündükleri ilaçları kullanmaları, doktora gitme zorluğu ya da alınan muayene ücretleri, reçete yazdırmadan ilaçları eczaneden almanın bazı ilaç gruplarında daha ekonomik olması gibi nedenlerle açıklanabilmektedir.

Anahtar kelime: Non Steroid Antiinflamatuvar İlaç, Yaşlı,

SYNTHESIS OF A NOVEL COMPOSITE ELECTROLYTE: AN ALTERNATIVE MATERIAL TO FOSSIL FUELS

Pınar DÜNDAR[1], Bülent DEDE[1]

[1]*Süleyman Demirel University, Faculty of Sciences & Arts, Department of Chemistry, 32260, Isparta, Turkey*

pinardundar91@gmail.com

World energy consumption is increasing together with rapid population growth, widespread industrialization and urbanization, and globalization. In these processes, harmful gases are also released into the atmosphere. Besides these, reserves of energy sources such as oil and natural gas are decreasing, and energy costs are increasing. Such concerns have forced human beings to use both resources more conservatively and to find alternative sources of renewable energy. A solid oxide fuel cell (SOFC) is essentially a motor that provides an alternative pathway for burning fossil fuels or hydrogen to produce power. These fuel cells burn electrochemically instead of burning, and are more efficient than a practical burn-in motor. As an alternative energy technology, SOFCs are a versatile, highly efficient power source that can play a vital role in the future of energy. SOFCs can be used in a variety of applications ranging from servicing vehicles as a power source to increasing fuel efficiency. SOFCs have a great potential for fixed and mobile applications. Fixed usage ranges from housing applications to power plants. Mobile applications include power for ships at sea and in space, as well as for automobiles. In addition to electricity, SOFCs can produce pure hydrogen by separating water when operated in reverse mode as solid oxide electrolyser cells. In this work, a novel SOFC, which may be an alternative to fossil fuels, has been synthesized. For this purpose, samarium-gadolinium-cerium salts were reacted with metal carbonate and KAlZn insulator phase to synthesize a new composite. Novel material were characterized using SEM, XRD, FT-IR and Thermal Analysis techniques. It was found that, increasing the ionic conductivity in the composite and the addition of insulating additive properties preventing the formation of mixed conductor increased the electrochemical property of the material.

Keywords: Solid oxide fuel cell, composite electrolyte, hydrothermal synthesis, insulator phase

MICROENVIRONMENT AND MESENCHYMAL STEM CELLS IN CANCER

Aynur Karadağ

Uşak University, Faculty of Medicine, Department of Medical Biology, Ankara, Turkey.

e-mail: aynur.karadag@usak.edu.tr

The cancer microenvironment is composed of a highly heterogeneous structure in which a large number of different cell types are involved and the components such as chemokines, cytokines, paracrine factors, genomic DNA, RNAs, and miRNAs are secreted. In recent years, it has been demonstrated that the microenvironment plays an extremely important role in the canceration process and performs this role especially by mediating the intercellular communication. The tumor microenvironment is composed of malignant cells, protein network, and various responsible cells. All of these components are dynamically involved in interaction to influence the progression of cancer. In addition to long-known cytokine-dependent communication between stromal and cancer cells, available data reveal that metabolite exchange and direct cell-cell contact largely contribute to these influences through "***Cancer Cell Metabolic Reprogramming***". Mesenchymal stem cells (MSC) that are the integral components of the tumor

microenvironment are among the most promising stem cell groups in regenerative medicine because of their wide clinical use potentials. MSCs are found in many tissues and are known to actively pass through the regions where damage is present and to contribute to wound repair. Tumors can be considered as "never healing wounds", and MSCs are continuously called to the tumor site in response to the clues of a tumor, and it is clearly demonstrated that tumor-associated MSCs play an active role in tumor initiation, progression, and metastasis. MSCs have significant influences on the progression of cancer due to their potentials of responding to stimuli originating from the tumor microenvironment and adapting to the tumor sites, phenotype and functional properties. Furthermore, it has been demonstrated that MSCs may serve as a tool for transferring mitochondria to cells after cell transplantation. Targeting the tumor microenvironment/stroma in the treatment of cancer with personalized medical needs has increasingly become a more interesting and developing concept. Studies on the tumor microenvironment can be carried out with different models in explaining the relationship of cells with each other.

PERİODONTİTİSLİ BİREYLERDE SALYA LAKTOFERRİN SEVİYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Özlem Fentoğlu[1], Burak Doğan,[2] Esra Sinem Kemer Doğan[2], F. Yeşim Kırzıoğlu[1]

[1] Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji A.D., Isparta

[2] Mustafa Kemal Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji A.D., Hatay

Laktoferrin nötrofillerin spesifik granüllerinden salınan salya ve gözyaşı gibi biyolojik sıvılarda bulunabilen antibakteriyel bir enzim olup, periodontal hastalık patogenezinde önemli bir role sahiptir.

Bu çalışmanın amacı periodontal hastalıklı bireylerde salya laktoferrin seviyelerinin değerlendirilmesidir.

Çalışma popülasyonunu sistemik olarak sağlıklı toplam 68 birey oluşturdu. Tüm bireyler periodontal durumlarına göre 'periodontitisli', 'gingivitisli' ve 'periodontal sağlıklı' şeklinde gruplandırıldı. Tüm bireylerden sabah saatlerinde uyarılmamış total salya örnekleri alınarak, plak indeksi (Pİ), gingival indeks, sondlamada kanama yüzdesi, sondlama cep derinliği ve klinik ataçman seviyesini içeren klinik periodontal ölçümler yapıldı. Örnekler analiz tarihine kadar –80^{0}C de saklanarak, salya örneklerinde laktoferrin seviyeleri ELISA ile değerlendirildi.

Salya hacimleri açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktu. Salya laktoferrin seviyesi periodontitisli grupta, gingivitis ve periodontal sağlıklı gruplara göre artış gösterdi (p >0.05). Salya laktoferrin seviyesi Pİ ile istatistiksel olarak anlamlı pozitif korelasyon gösterdi (r =0.605, p =0.037).

Periodontitisli hastalarda salya laktoferrin seviyesindeki artış ve laktoferrin ile Pİ arasındaki anlamlı korelasyon, laktoferrinin periodontal patogenezdeki önemine destek sağlamakla birlikte, bu ilişki geniş poülasyonlu çalışmalarla da desteklenmelidir.

Anahtar Sözcükler: Gingivitis; periodonttis; salya, laktoferrin.

POSTPARTUM DÖNEMDE YAŞAM KALİTESİ VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI

Araş. Gör. Figen KAZANKAYA*, Araş. Gör. Selin AHSUN*, Dr. Öğr. Üyesi Aynur SARUHAN*

**Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*

fgnrdgn@hotmail.com, selin.ahsun@hotmail.com, saynur3@gmail.com

Postpartum dönemde sağlık sorunları özellikle ilk günlerde yaygın olarak görülmekte, bu sorunların çoğu altı haftaya, bazıları bir yıla kadar devam etmektedir[1]. Çalışma postpartum dönemde kadınların yaşam kalitelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışma literatür taranarak derleme olarak yapılmıştır.

Anne, bebek ve ailenin sağlığının korunması ve geliştirilmesinde önemli bir dönüm noktası olan postpartum dönem, fizyolojik ve psikolojik değişikliklerin görüldüğü zor bir süreçtir[2,3]. Postpartum dönemde anne açısından konstipasyon, baş, boyun, sırt ağrısı, meme sorunları, anksiyete, stres, uyku bozuklukları, annelik rolü, beden imajı, kendi ve yenidoğanın bakımında yetersizlik hissetme gibi birçok sorunu barındırırken, bebek açısından da emme sorunları, huzursuzluk, uyku düzeninde bozukluk, ağızda pamukçuk oluşumu, pişik, abdominal distansiyon,

konstipasyon, ishal ve yetersiz kilo alımı gibi sağlık sorunlarının yaşandığı bir dönem olabilmektedir[4]. Bu dönemde yaşanan sorunların yanı sıra ailedeki değişiklikler, evdeki işlere geri dönme, bebek bakımı ve sorumlulukları üstlenme, uykusuzluk yorgunluğa neden olabilmekte ve dolayısıyla annenin yaşam kalitesini de etkileyebilmektedir[5]. Doğum sonu dönemde anneler yaşamın diğer dönemlerine oranla duygusal sorunları daha sık yaşamaktadır ki bu sorunlardan en sık rastlanılanı annelik hüznü ve postpartum depresyondur[6,7]. Doğum sonu dönemde hemşire, kadının fizyolojik ve psikolojik özelliklerinin değerlendirilmesi, gerekli müdahalelerin yapılması ve yenidoğanın bakımını da içeren bir bakım vermektedir[8]. Bu dönemdeki sağlık bakımı; annelerin fizyolojik, psikolojik ve sosyal gereksinimlerinin karşılanmasını kapsar. Annelerin ilk günlerden itibaren kendilerini rahat hissetmeleri, kendi ve bebek bakımlarına aktif olarak katılmaları ve bakımlarını sürdürmede başarılı olmaları, fiziksel ve ruhsal sağlıkları üzerinde olumlu etki yaratır. Bu nedenle, hemşireler annelerin postpartum dönemdeki bakım gereksinimlerini değerlendirmeli, bu konuda gerekli bakım ve desteği sağlayarak annelik rolüne uyumlarını kolaylaştırmalı ve postpartum dönemdeki sorunların azalmasına yardımcı olmalıdır[2,7].

Anahtar Kelimeler: Yaşam Kalitesi, Postpartum Dönem, Hemşire

TIBBI AMAÇLA KULLANILAN BİTKİLERDEKİ FENOLİK BİLEŞİKLERİN EKSTRAKSİYONU

Hale Seçilmiş Canbay
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi 15000, Burdur, Türkiye

Bitkilerin ilaç olarak kullanımı insanlık tarihi kadar eskidir. Bir bitkinin özütünü yarasına süren ve bu uygulamanın olumlu sonuç verdiğini gören ilk insandan günümüze kadar farklı bir çok bitki doğrudan yada özü/ekstraktı ilaç olarak kullanılmaktadır. Birçok bitkinin farklı kısımları veya onlardan elde edilen etkili maddeler/bileşenler dahilen veya haricen insan ve hayvanlarda görülen hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır. Bu tür tedavi amacıyla kullanılan bitkilere "Tıbbi Bitki" denir.

Fenolikler, bir veya daha fazla hidroksil grubu yanında bir veya daha fazla aromatik halka içeren (fenol grubu) bileşik ailesidir. Bunlar, bitki dünyasında geniş çapta yer alan ve en bol miktarda bulunan sekonder metabolit grubu bileşiklerdir. Şu anda 8000'den fazla fenolik yapı bulunmaktadır. Bitki fenolikleri, genellikle bitkilerin, parazitler, patojenler, ve yırtıcılara karşı savunmasında, ultraviyole ışınlarından korunmasında ve ayrıca renklerine katkıda bulunmak gibi görevleri vardır. Bu fenolikler, insan diyetinin ayrılmaz ve önemli bir parçasıdır. Bu nedenle birçok çalışmacı, farklı bitkilerde bulunan fenoliklerin analizi ve miktar tayini üzerinde çalışmalar yapmaktadır. Çalışmaların önemli bir basamağı, fenolik ekstraksiyonudur. Kurutulan yada liyofilize edilen bitkiler homojenize edildikten sonra, farklı yöntemlerle ekstrakte edilip analize hazır hale getirilirler. Fenolik ekstraksiyonunda kullanılan başlıca metotlar:

- Maserasyon,
- Soxhlet ekstraksiyonu,
- Mikrodalga destekli çözücü ekstraksiyonu (MAE),
- Ultrasound destekli çözücü ekstraksiyonu (UAE),
- Basınçlı sıvı ekstraksiyonu/hızlandırılmış çözücü ekstraksiyonu,
- Subkritik sıvı ekstraksiyonu (SFE),
- Subkritik su ekstraksiyonu (SWE),
- Katı faz ekstraksiyonu (SPE),
- Sıvı sıvı ekstaksiyonu (LLE),
- Katı faz mikroekstraksiyon (SPME),
- Matris katı faz dispersiyonu (MSPD)

Ekstraksiyonlarda en çok kullanılan çözgenler: alkoller (metanol yada etanol), aseton, dietil eter, etil asetattır, kloroform, diklor metan, hekzan ve benzen. Polar fenolik bileşiklerin ekstraksiyonunda, alkol-su ve aseton-su karışımları kullanılmaktadır. Soxhlet ekstraksiyonunda ise, yağ ekstraksiyonunda kullanılan hekzan yada petrol eteri gibi çözgenlerin yerini asetonitril ve metanol gibi çözücüler alır. Yüksek sıcaklık ve oksijene maruz bırakıldığı için, SFE de elde edilen ekstraktlar bozunma ürünlerinden arındırılmış şekildedir. Geleneksel çözücülerin kullanıldığı, kntollü sıcaklık ve basınç sağlayan, basınçlı sıvı ekstraksiyonu, doğal ürünlerde çok fazla kullanılır. Mikrodalga destekli çözücü ekstraksiyonun verimi Soxhlet ekstraksiynuna göre daha yüksektir. C18 tipi kratuşlar SPE tekniğinde çokça kullanılmaktadır.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KAHVALTI YAPMA DURUMUNUN OKUL BAŞARISINA ETKİSİ

Ayşe Hümeyra İSLAMOĞLU[1], Aybike CEBECİ[1], İzel Aycan BAŞOĞLU[2], Ayşenur ÜLKER, Betül HÜRMÜZ, Fatma Esra GÜNEŞ[1]

[1]Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Maltepe – İstanbul

[2]Mehmet Akif Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Bucak – Burdur

Bu çalışmada öğrencilerin kahvaltı yapma durumunun okul başarısı üzerine etkisini saptamak amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Ocak – Mayıs 2017 tarihleri arasında yapılan çalışmaya, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'ndeki 5 farklı bölümde (Beslenme ve Diyetetik, Ebelik, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon, Hemşirelik, Sağlık Yönetimi) okuyan 440 gönüllü lisans öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerden antropometrik ölçümlere yönelik bilgi edinilmiş ve kahvaltı yapma alışkanlıklarını içeren bir anket uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %76,6'sının en az bir ana öğün atladığı ve %37,7 oranla bu öğünün kahvaltı olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin %50,5'inin her gün kahvaltı yapmadığı ve neden olarak %58,6 oranla sabah ilk dersin erken olması gösterilmiştir. Beslenme ve Diyetetik Bölümü öğrencilerinin daha yüksek sıklıkla (%33,0) her gün kahvaltı yaptığı saptanmıştır (p =.048). Okul başarı puanı ile kahvaltı yapma durumu kıyaslandığında; her gün kahvaltı yapanlarla; ara sıra yapanlar (p <.001) ve hiç yapmayanlar (p =.01); ara sıra yapanlarla hiç yapmayanlar (p =.046); sadece hafta sonu yapanlarla hiç yapmayanlar (p =.025) arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Her gün kahvaltı yapanların not ortalamasının (2.95/4.00) hiç yapmayanların not ortalamasından (2.01/4.00) anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur (p =.01).

Düzenli kahvaltı yapma alışkanlığı olmayan birçok öğrenci olduğu ve kahvaltı yapma sıklığının genel başarıyı etkilediği bulunmuştur.

PERKÜTAN ENDOSKOPİK GASTROSTOMİSİ (PEG) OLAN HASTAYA KANITA DAYALI HEMŞİRELİK BAKIMI

Gizem Göktuna[1], Gülşah Gürol Arslan[2]

[1]Dokuz Eylül üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.

[2]Dokuz Eylül üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.

Oral alımı olmayan ya da yetersiz olan hastalarda bir besleme tüpü yardımıyla besinler doğrudan mide, duodenum ya da jejunuma verilir. Enteral beslemenin nazogastrik ya da stoma aracılığı ile verilme kararı hastanın klinik durumuna bağlıdır. Enteral besleme süresinin altı haftadan uzun süreceği öngörülüyorsa perkütan endoskopik gastrostomi(PEG) açılabilir.

PEG takılması hekim sorumluluğunda iken bakım ve beslemenin sağlanması hemşirenin sorumluluğundadır. PEG bakımı ile ilgili üç önemli nokta vurgulanmaktadır; gastrostomi bölgesinin temizliğinin sağlanması, iç/dış tamponların doğru konumlandırılması ve tıkanmaları önlemek için tüpün yıkanmasıdır. Yapılan hemşirelik uygulamalarının kanıta dayalı bilgiler ile hazırlanmış güncel rehberlere uygun olması gerekmektedir. Uygun olmayan yaklaşımlar hastada; mekanik, gastrointestinal, metabolik, enfeksiyöz ve pulmoner komplikasyonlara neden olabilir.

Literatürdeki rehberler; basınç nekrozları, gömülü tampon sendromu ya da gastrostominin bozulması gibi istenmeyen durumların ortaya çıkmaması için dış gastrostomi tamponunun cilt ile arasında 1-2cm boşluk bırakılmasını önermektedir. Gastrostomi tüpünün yerleştirilmesinden dört saat sonra hastaya su ve ilaç verilebilir, beslemeye ise ertesi gün başlanmalıdır. Tüpün tıkanma riskini azaltmak için ise ilaç veya besleme uygulamasından sonra 20ml'lik ılık su ile yıkama yapılması önerilmektedir. PEG'de yara çevresi bakımı da ayrı bir önem taşır. Tüpün yerleştirilmesini takiben ilk hafta boyunca, yaranın hidrojen peroksit ile temizlenip temiz bir gazlı bezle örtülmesi önerilse de bu uygulamanın tartışmalı olduğu da bildirilmektedir. Bazı kaynaklarda ise hidrojenperoksit kullanımından kaçınarak, sızıntı yoksa yarayı açık bırakma tercih edilmektedir. Bir hafta sonra ise yara yeri sabun ve su ile temizlenebilir. Gaz spançlar dış tamponun altına değil üzerine yerleştirilmelidir. Tüpün mukozaya gömülmesini

engellemek için günlük bakım sırasında tüp yaraya doğru hafifçe itilmeli ve kendi etrafında döndürülmelidir.

PEG'li hasta bakımına yönelik çalışma bulgularına uluslararası düzeyde sık rastlanırken, ülkemizde bu alana yönelik bulgular sınırlıdır. Oysaki PEG'li hasta izlemleri gerek hastanelerde gerekse evde bakım alanlarında yaygındır. Tüm bu bilgiler doğrultusunda hemşirenin sorumluluğunda olan PEG'li hasta bakımının yürütülmesinde klinik rehberlerin kullanılması, bakım sonuçlarının da kanıta dayalı araştırmalar ile ortaya konulması gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: Perkütan endoskopik gastrostomi, PEG, hemşirelik bakımı

PEDİATRİK DİYABETİN TEDAVİSİNDE KULLANILAN TEKNOLOJİNİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI

Melike Baş

Selçuk Üniversitesi Akşehir Kadir Yallagöz Sağlık Yüksekokulu Akşehir / Konya

Daha önce "Juvenil Tip Diyabet" olarak bilinen Tip 1 diyabetin sıklığı her geçen gün artmaktadır. Tip 1 diyabeti olan hastaları hayatları boyunca insüline bağımlı olarak yaşamak zorundadırlar. Kullandıkları insülinler, hızlı, kısa, orta ve uzun etkili olarak değişmektedir. Günlük olarak insülini subkutan yol ile yada sürekli subkutan infüzyon şeklinde uygulamaktadırlar. Bunun yanında diyabetin yönetiminde pek çok teknolojik cihaz kullanmaktadırlar.

Tip 1 diyabeti olan çocukların kullandıkları teknolojik cihazların avantaj ve dezavantajlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu derleme, "Science Direct", "Pubmed", "Google Scholar" veri tabanlarında, "tip 1 diabetes mellitus", "type 1 diabetes mellitus", "teknoloji", "technology","insülin tedavisi " insulin treatment"," dezavantaj", " disadvantaged", anahtar kelimeleri ile Türkçe ve İngilizce makaleler taranarak gerçekleştirilmiştir.

Sürekli insülin infüzyonu yapabilen insülin pompaları günümüzde oldukça küçültülerek üretilmektedir. İnsülin pompası kullanan hastalarda bu durum, daha özerk bir yaşam tarzı sunmaktadır. Kendi kendine diyabet yönetimini anlayan, kan glikozunu tutarlı kontrol eden ve karbonhidrat sayımı yapabilen çocuklar için insülin pompalarının kullanılması uygun olmaktadır. Yapılan bir meta-analizde günlük çoklu subkutan insülin enjeksiyon ile insülin pompaları karşılaştırılmıştır. İnsülin pompası ile tedavi olan tip 1 diyabetli çocuklar ve erişkinlerde glikolize hemoglobinde hafif bir azalma olduğu ve daha az noktürnal hipoglisemi olduğu tespit edilmiştir. Kan şekeri ölçümü için kullanılan cihaz ile, kan şekerinin sıklıkla kontrol edilmesi durumu çocuklarda ağrı verici bir girişimdir. Sürekli kan şekeri ölçümü yapan cep telefonlarına bağlı bir sistem ile anlık hipoglisemi ve hiperglisemilerin izlenmesi mümkündür. Aynı zamanda ebeveynler tarafından da çocuğun kan glikozu izlemi yapılabilmektedir. Bunun yanında sürekli kan şekeri izleyen cihazlar bu bilgiyi sürekli insülin infüzyonu yapan cihazlara gönderebilmektedir. Akıllı pompa denilen bu cihazlar, glisemik kontrolün sağlanmasında, yaşam kalitesinin artırılmasında ve hipoglisemi ataklarının azaltılmasında önemli avantajlara sahiptirler.

Diyabet yönetiminde kullanılacak cihazlar, aile ve çocuğun değerlendirilmesinden sonra seçilmelidir. Yeni kullanılacak bir teknolojinin hastanın tedaviye yönelik yükünü azaltması, memnuniyetini artırması, hasta ya da ebeveyni tarafından kullanılabilir olması gerekmektedir. Teknolojik cihazın seçiminde ve hasta tarafından kullanımının sürdürülmesinde sağlık ekibinin işbirliği önem taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler

Tip 1 Diabetes Mellitus, İnsülin Tedavisi, Dezavantaj, Teknoloji

TOTAL PARENTERAL BESLENME SOLÜSYONLARI İLE FARMAKOLOJİK BİLEŞENLERİN ETKİLEŞİMİ

Melike Baş

Selçuk Üniversitesi Akşehir Kadir Yallagöz Sağlık Yüksekokulu Akşehir / Konya

Parenteral yoldan beslenen hastalara eş zamanlı olarak pek çok ilaç uygulanabilmektedir. Ancak verilecek ilaçların stabil kalması gerekmektedir. Beslenme solüsyonu ile birlikte verilen ilaçlar antagonist yada sinerjik etki gösterebilirler. Bu etkileşimlerinin sağlık profesyonelleri tarafından bilinmesi, tedavinin tam ve doğru yapılması açısından önemlidir. Bu derlemede, total parenteral solüsyonlar ve ilaçların olası etkileşimlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu derleme, "Science Direct", "Pubmed", "Google Scholar" veri tabanlarında, "Total parenteral nütrisyon", "Total Parenteral Nutrition", "parenteral beslenme","parenteral nutrition", "ilaç – besin etkileşimleri", "drug-food interactions", anahtar kelimeleri ile Türkçe ve İngilizce makaleler taranarak gerçekleştirilmiştir.

Genellikle total parenteral beslenmede "All in One" olarak adlandırılan dekstroz, aminoasit ve lipit karışımının bir tek torba içinde sunulması yöntemi kullanılmaktadır. Dekstroz ve aminoasit solüsyonlarının yanına lipit formülasyonu eklendiğinde, karışımda yapısal olarak bozulmalar meydana gelebilmektedir. Eser elementlerden çinko, bakır, manganez ve krom 24 saat boyunca solüsyon içinde stabil kalırken bakır ve demir iyonlarında çökelme olabilmektedir. Eser elementler gibi vitaminler de parenteral solüsyonlar içinde stabilitesini koruyamamaktadır. A vitamini plastik torbalara yapışırken, riboflavin, pridoksin, biotin, tiamin, askorbik asit, stabilitesinin parenteral solüsyonlar içinde stabiliteleri aynı kalmamaktadır. İlaçlar, solüsyon içindeki besin ögeleri ile kimyasal yada fiziksel reaksiyona girebilmektedirler. Asiklovir, amfoterisin B, dopamin, fluorourasil, doksisiklin, parenteral solüsyon içinde çökelme, doksorubin, fenobarbital, haloperidol, levorfanol, midazolam, morfin sülfat, potasyum fosfat, çözülme ve yağlanmaya neden olmaktadırlar. Somatostatin, octeotride asetat, parenteral solüsyonlarda stabilitesini koruyamamaktadır. Seftriakson'un, parenteral solüsyonlara eklendiğinde, kalsiyum çökeltisi oluşturduğundan, bebeklerde ölümcül reaksiyonlara neden olduğu bildirilmiştir. Parenteral solüsyonlar içine kalsiyum fosfat kristalleri eklenmesi nedeniyle mikrovasküler pulmoner emboli vakaları gözlenmiştir. Heparin, lipit formülasyonlarının hepsi ile geçimli değildir.

Vitaminler, parenteral solüsyonlar içinde stabilitelerini koruyamadıklarından, hastaya aynı venöz kateter ile birlikte verilmemelidir. Bu kadar çok ilacın parenteral solüsyonlar ile geçimsizliği göz önünde bulundurulduğunda, hiçbir ilaç parenteral solüsyon ile karıştırılarak verilmemelidir. İlacın eklenmesi zorunlu olduğunda, ilacın stabilitesi ve uyumu konusunda emin olunduktan sonra uygulama yapılmalıdır.

Anahtar Sözcükler : *Total Parenteral Nütrisyon, İlaç, Besin, Etkileşim*

IMMOBILIZATION OF LIPASE ENZYME ONTO CROSSLINKED HYDROGEL CONTAINING POLYVINYL ALCOHOL, GELATIN AND CARBOXYMETHYLCELLULOSE

Özkan DANIŞ[1], Emre ÖZAYDIN[2], Emrah ÇAKMAKÇI[3], Serap DEMİR[4]

[1]Marmara University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Chemistry, Goztepe Campus, 34722, Istanbul, Turkey, odanis@marmara.edu.tr

[2]Marmara University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Chemistry, Goztepe Campus, 34722, Istanbul, Turkey, emre.ozaydin.tr@gmail.com

[3]Marmara University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Chemistry, Goztepe Campus, 34722, Istanbul, Turkey, emrah.cakmakci@marmara.edu.tr

[4]Marmara University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Chemistry, Goztepe Campus, 34722, Istanbul, Turkey, serapgurbuz@marmara.edu.tr

Lipases (triacylglycerol ester hydrolases, EC 3.1.1.3) are unusual enzymes that can catalyze the hydrolysis and formation of ester linkages between glycerol and long chain fatty acids. They are used in a variety of industries including dairy, food, textile, pharmaceutical, cosmetics and biotechnology. Enzyme immobilization is one of the basic components of modern biotechnology and allows repeated use of enzymes. For this purpose, various properties of the native enzyme can be improved by its immobilization on different support materials.

The aim of this study is the synthesis of cross-linked hydrogel containing carboxymethylcellulose (CMC), polyvinyl alcohol (PVA) and gelatin (GEL) and covalent immobilization of Lipase from *Candida rugosa* onto CMC-PVA-GEL hydrogel film. Optimum pH, temperature, kinetic parameters, reusability, and storage stability of enzyme were studied under free and immobilized conditions.

Methods: CMC-PVA-GEL hydrogel film prepared by mixing 10 ml (10%) PVA solution, 20 ml of gelatin-carboxymethyl cellulose (1: 1) solution and 3-4 drops of HCl at 70 °C for half an hour and addition of 2 ml of glutaraldehyde solution. Lipase isolated from *C. rugosa* 10 mg (7000 U), was suspended in phosphate buffer (pH 7.0) and transferred to hydrogel. The amount of immobilized lipase on polymeric support was determined by Bradford assay.

In the present study, we successfully synthesized cross-linked CMC-PVA-GEL hydrogel and immobilized lipase from *C. rugosa* onto CMC-PVA-GEL hydrogel film. The immobilization capacity of the developed functional support was found as 8.3 mg /g. Km values of the hydrolytic and synthetic activities for the free enzyme are found to be 0.56 and 0.32 mM, respectively, while for the immobilized enzyme, the values are 5 mM and 0.1 mM.

According to our results it has been demonstrated that CMC-PVA-GEL hydrogels could be used for the immobilization of lipase from *C. rugosa* and immobilization improve the usability of the enzyme.

Keywords: Lipase, Immobilization, Hydrogel, Gelatin

PERIO-ENDO LEZYONLAR

Gül Çelik[1]

[1] *Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti, Isparta, Türkiye, gulcelik2016@gmail.com*

Endodonsiyum ve periodonsiyum arasındaki etkileşimin kavranması, kombine endodontik-periodontal hastalıkların değerlendirilmesi, tanısı, tedavisi ve prognozunda sıklıkla karşılaşılan zorluklar nedeniyle klinisyen için çok önemlidir. Pulpal ve periodontal dokular yakın embriyolojik, anatomik ve fonksiyonel ilişkide olması nedeniyle pulpa problemlerinin ve inflamatuar periodontal hastalığın eşzamanlı varlığı sıklıkla bulunabilir. Bu durum tanıyı zorlaştırabilir ve ayrıca tedavi planlamasının sonucunu etkileyebilir. Periodontal ve endodontik hastalıklar arasındaki ilişki çok fazla spekülasyona, karışıklığa ve tartışmalara neden olmuştur. Pulpal hastalığın periodonsiyum üzerindeki etkileri iyi bir şekilde dokumente edilmesine rağmen, literatürde periodontal hastalığın pulpa üzerindeki etkisiyle ilgili sınırlı veri bulunmaktadır. Bu yazıda periodontal-endodontik lezyonların etiyolojisi ve sınıflandırması gözden geçirilmekte ve inflamatuar lezyonların veya bakterilerin pulpa ve periodontiyum arasında iletişim kurabildiği yollar ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kombine lezyon, perio-endo, periodontal hastalık, endodontik-periodontal hastalık

Comprehending the interaction between endodontics and periodontics is of the essence to the clinician because of the challenges frequently encountered in the assessment, diagnosis, treatment and prognosis of combined endodontic–periodontal diseases. As the pulpal and periodontal tissues have close embryonic, anatomical and functional inter-relationship; so, simultaneous existence of pulpal problems and inflammatory periodontal disease can be found frequently. This certainly can complicate diagnosis and also influencing outcome of treatment planning.The interrelationship between periodontal and endodontic diseases has aroused much speculation, confusion and controversy. While the effects of pulpal disease on periodontium are well documented, there are limited data in the literature to deal with effect of periodontal disease on the pulp.This paper reviews the etiology and classification of periodontal-endodontic lesions, and considers the pathways through which inflammatory lesions or bacteria may communicate between the pulp and the periodontium.

Key words: combined lesion; perio-endo, periodontal disease, endodontic–periodontal diseases

DENEYSEL ŞİZOFRENİ ÇALIŞMALARI

Emine İRCİ*, Asuman GÖLGELİ

*, Sorumlu Yazar

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı,Kayserie-posta: irci_138@hotmail.com

Şizofreni kronik bir psikotik hastalıktır. Dünya nüfusunun %1'ni etkiler.

Şizofreni üç ana durum ile kendini gösterir. Semptomlar, pozitif ve negatif belirtiler, kognitif bozukluklardır. Pozitif belirtilerinde halisünasyonlar, sanrılar , düşünce bozuklukları, bilinç bulanıklığı, varsayılabilir. Negatif belirtileri; sosyal geri çekilme, kendini ihmal etme, anhedoni ve duygusal küntleşmedir. Kognitif bozukluklar ise bilişsel süreçlerde azalmadır. Şizofreninin altında yatan mekanizmanın tam olarak bilinememesi, bazı belirtilerin ilaç tedavisine dirençli olması, yeni ilaç arayışları çalışmaları araştırmacıları şizofreni hayvan modellerine yöneltmiştir. Şizofreni hayvan modelleri için çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu çalışmada güncel literatür taraması sonucu şizofreni hayvan modellerinin sınıflandırılması ve farmakolojik modeller hakkında ve şizofreni belirtilerinin davranışsal, moleküler ve histololojik çalışmalarla değerlendirildiği yöntemler hakkında bilgi aktarılması hedeflenmiştir. Şizofreni hayvan modellerini başlıca dört grup altında toplayabiliriz;

1. Nörogelişimsel Model, 2. Farmakolojik Modeller, 3.Lezyon Modeli, 4. Genetik Modeller. Farmakolojik Modeller; Dopamin-agonist hipotezi, Serotonin-agonist hipotezi, Glutamat hipotezi esasına dayanan farmakolojik ajanlar uygulanarak yapılır.

Şizofreninin pozitif , negatif belirtilerini ve kognitif bozulmayı esas alan hayvan modellerinde davranışsal bozukları belirlemedeki zorluklardan dolayı, gelişimsel ve genetik modeller hücresel ve moleküler faktörler değerlendirilmesindeki kolaylıktan dolayı önem kazanmıştır.

Şizofreninin pozitif semptomlarının değerlendirilmesinde ön aracılı inhibisyon(PPI), anksiyete, negatif semptomlarının değerlendirilmesinde sosyal etkileşim testleri, yeni obje tanıma (NOR) testi, anhedoni ve kognitif bozuklukları değerlendirmede ise emosyonel (aktif , pasif sakınma, yükseltilmiş T-labirent) ve uzamsal öğrenme ve bellek testleri (Moris Su labirenti, Y-labirent, Üç panel testi) gibi yöntemler kullanılır.

Anahtar Kelimeler : şizofreni, hayvan modelleri, farmakolojik model, davranış testleri

YÜRÜYEBİLEN GERİATRİK BİREYLERDE DENGENİN, GÜNLÜK YAŞAM AKTİVİTELERİ VE DÜŞME KORKUSU ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Gamze GÖNÜLLÜ BULU[1], Yasin Gökhan BULU[2], Özlem ALTINDAĞ[3], Esra DOĞRU HÜZMELİ[4], Emrah AFŞAR[5]

1 Umut Damlaları Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, E-mail: fztgamzegonullu@gmail.com

2 Umut Damlaları Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, E-mail: buluyasingokhan@gmail.com

3 Gaziantep Üniversitesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı E-mail: ozaltindag@yahoo.com

4 Mustafa Kemal Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu E-mail: esradogru001@hotmail.com

5 Dumlupınar Üniversitesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, E-mail: fztemrahafsar@gmail.com

Yaşlanma ile birlikte kas gücü, nöromüsküler koordinasyon, postural stabilite ve kemiğin yapısal özellikleri olumsuz yönde etkilenir. Bu durum geriatrik bireylerde, yürüme ve denge gibi işlevsel yetilerde azalmaya yol açar. Denge ve yürümenin bozulması da düşme riskini artırmaktadır.

Bu çalışma yürüyebilen geriatrik bireylerde, dengenin günlük yaşam aktiviteleri ve düşme korkusu üzerine etkisini incelemek amacıyla planlanmıştır.

Bu çalışma, Ocak - Ağustos 2017 tarihleri arasında T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Hatay Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ve Hatay ilinde yaşayan, dahil edilme kriterlerine uyan 100 katılımcı (%39 kadın, %61 erkek; yaş ortalaması 72.00±7.41 yıl) ile gerçekleştirildi. Katılımcıların dengeleri Tinetti Denge ve Yürüme Testi (TDYT), günlük yaşam aktiviteleri Nottingham Genişletilmiş Günlük Yaşam Aktiviteleri İndeksi (NEADLDS) ve düşme korkuları Uluslararası Düşme Etkinlik Ölçeği (FES-I) ile değerlendirildi.

Katılımcıların TDYT toplam yürüme puanı ortalama 6,67±2,81, NEADLDS ortalama puanı 47,73±17,7 ve FES-I ortalama puanı 28,09±12,7 olarak tespit edildi.

TDYT ile FES-I arasında negatif yönde anlamlı yüksek ilişki (rho=-0,877, p=0,01) ve TDYT ile NEADLDS arasında pozitif yönde anlamlı yüksek ilişki (rho=0,878, p=0,01) bulundu. Çalışmamız sonucunda denge arttıkça günlük yaşam aktivitelerindeki bağımsızlığın da arttığı, düşme korkusunun ise azaldığı belirlenmiştir. Düşme korkusu, geriatrik bireylerde yürümeyi etkileyen önemli bir parametredir. Bu nedenle, düşme korkusuyla ilişkili risk faktörlerinin bilinmesinin, düşme korkusunu azaltmak ve yaşam kalitesini arttırmak için yararlı olacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Sözcükler: Geriatri, Yürüme, Denge, Günlük yaşam aktivitesi, Düşme korkusu

TEKNOLOJİNİN BİR YANSIMASI: MOBİL SAĞLIK UYGULAMALARI

Dilek Aktaş[1], Sema Koçaşlı[1], Emine Tuğba Topçu[1]

[1]: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Bilgiye hızlı ulaşmanın hedeflendiği günümüzdeki teknolojik ilerlemelerle birlikte mobil cihazlar hayatımızda önemli bir yer kaplamaya başlamıştır. Hemen hemen her evde bir mobil cihaz bulunmaktadır.

Mobil cihazların sağlık alanında da aktif olarak kullanılmaya başlanması ile birlikte mobil sağlık kavramı ortaya çıkmıştır. Mobil sağlık Dünya Sağlık Örgütü tarafından "mobil elektronik cihazlar tarafından desteklenen tıbbi ve halk sağlığı uygulamaları" olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde mobil sağlık uygulamalarında bir artış olmuştur. Mobil sağlık uygulamaları sağlık hizmetlerine istenilen yer ve zamanda ulaşma, bireylere kendi sağlığını takip edebilme, sağlık bilgilerine hızlı ulaşabilme imkanı sağlamaktadır. Ayrıca sağlık uzmanları ve sağlık kurumları ile iletişimi sağlamayı, sağlık kurumlarının hastaların takiplerini yapabilmesini mümkün kılmaktadır. Ancak sağlık alanında mobil uygulamalar geliştirirken risklerini azaltmak için konuya ilişkin uzman desteği alınmalı ve içerik uygunluğuna dikkat edilmelidir.

Sonuç olarak; günümüzde mobil sağlık uygulamaları doğru bir şekilde ve topluma uygun olarak geliştirildiği zaman sağlığın korunmasına, geliştirilmesine, daha hızlı ve daha iyi bir tedaviye olanak sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mobil Sağlık, Mobil Uygulama, Teknoloji

OBEZİTENİN POPÜLER TEDAVİSİ BARİATRİK CERRAHİ

**Halise ÇİNAR, **Zülfiye SARI,*

** Adnan Menderes Üniversitesi, Söke Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Aydın*

*** Adnan Menderes Üniversitesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans*

halise.cinar@adu.edu.tr
zulfiyesari.86@gmail.com

Obezite, vücuda besinler ile alınan enerjinin, harcanan enerjiden fazla olmasından kaynaklanan ve vücut yağ kitlesinin, yağsız vücut kitlesine oranla artması ile karakterize metabolik bir hastalıktır. Obezite günümüzde dünya çapında özellikle gelişmiş ülkelerin önemli bir sağlık problemi haline gelmiştir. Çocuk, adölesan ve erişkinlerde gittikçe artan prevelansı kardiovasküler ve endokrin sistem olmak üzere vücudun tüm organ sistemlerini etkileyerek çeşitli bozukluklara hatta ölümlere yol açabilen önemli bir sağlık problemidir. Obezitenin tıbbi morbidite ve mortalite oranlarını artırmasının yanında psikiyatrik morbiditeye de yol açtığı literatürde bildirilmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından en riskli 10 hastalıktan biri olarak kabul edilen obezitenin kanserle yakın ilgisi olduğu da belirlenmiştir. 2008 yılı DSÖ verilerine göre tüm dünyada obezite oranı 400 milyon iken 2015 verilerine göre 700 milyon olduğu tespit edilmiştir. T. C. Sağlık Bakanlığı obezite oranı 2008 yılında %15,2 iken 2014 yılında %31,1 oranında artış göstererek %19,9'a ulaşmıştır. Artış oranı, kadınlarda %32,3, erkeklerde ise %24 olarak ölçülmüştür.

Ciddi obezitesi olan hastalarda davranışsal ve farmakolojik tedaviyle uzun dönemde elde edilebilen başarının sınırlı olması, bariatrik cerrahiye olan ilginin artışına neden olmaktadır. Bariatrik cerrahi ülkemizde ve dünyada son 10 yıl içerisinde giderek popüler hale gelen ve daha fazla tercih edilmeye başlayan bir obezite tedavi şeklidir. Bariatrik cerrahi, obez hastalar için etkili bir tedavi seçeneği olarak dünya çapında kabul görmektedir. Uygulanan kişilerde önemli derecede kilo kaybına ve obeziteyle ilişkili komorbid durumların ve yaşam

kalitesinin düzelmesine yol açar. Cerrahi tedavinin başarılı olduğu meta-analizlerle de gösterilmiş olup, fazla kilonun %61.2'sinin verilmesi yanında diğer hastalıkları da iyileştirdiği bildirilmiştir.

ORGAN TRANSPLANTASYONUNDA KULLANILAN HTK (HİSTİDİN TRİPTOFAN KETOGLUTARAT) SOLÜSYONUNA EKLENEN ASETİL L-CARNİTİNİN UTERUSTAKİ FİBROZİSE ETKİLERİ

Doğa Doğru[1a], Gülnur Take Kaplanoğlu[1b], Gülistan Sanem Sarıbaş[2], Tuğba Uğurlu[1c], Seren Gülşen Gürgen[3], Seda Nur Akyol[4], Bahar Kartal[5], Candan Özoğul[1d]

[1a] Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, Ankara, Türkiye, dogadogru@gmail.com

[1b] Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, Ankara, Türkiye, gulnurtake@gmail.com

[1c] Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, Ankara, Türkiye, tugbaugurlu23@gmail.com

[1d] Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, Ankara, Türkiye, ozogulc@gazi.edu.tr

[2] Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, Kırşehir, Türkiye, sanemarik@gmail.com

[3] Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Histoloji ve Embriyoloji AD, Manisa, Türkiye, serengurgen@gmail.com

[4] Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, IVF, Ankara, Türkiye, sedanurakyol@hotmail.com

[5] Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji AD, Ankara, Türkiye, bahar.kartal@outlook.com

Günümüzde uterus faktörlü infertil olan kadınlarda uterus transplantasyonu fertilite için alternatif olarak görülmektedir[1,2]. Donör organın alıcıya nakledilene kadar geçen sürede, canlılığını ve metabolizmasını korumak ve nakilden sonrada iskemi-reperfüzyon hasarını azaltmak için kullanılan bir takım koruma solüsyonları geliştirilmiştir. HTK solüsyonu, koruma solüsyonu olarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır[3,4]. L-carnitin ise güçlü antioksidan özelliklere sahip L-carnitin esterlerindendir[5]. Bu çalışmada, koruma solüsyonlarından Histidin-Triptofan-Ketoglutarat (HTK) içerisine eklenen antioksidan ajan Acetyl L-carnitinin (ALCAR) uterus dokusunda meydana gelebilecek olan fibrozis üzerindeki koruyucu etkisini araştırmak amaçlanmıştır.

Wistar cinsi, 24 adet dişi sıçanlar kullanıldı ve 4 gruba ayrıldı. 1. gruptaki uteruslar 4 saat 4ºC'de yalın HTK solüsyonunda; 2. gruptaki uteruslar 4 saat 4ºC'de HTK+ALCAR solüsyonunda; 3. gruptaki uteruslar 24 saat 4ºC'de yalın HTK solüsyonunda; 4. gruptaki uteruslar 24 saat 4ºC'de HTK+ALCAR solüsyonunda bekletildi. Uterus dokularının rutin histolojik takipleri sonucunda masson trikrom boyaması ile fibrozis; immunohistokimyasal olarak da fibronektin tutulumu değerlendirildi.

Masson trikrom boyaması sonucunda gruplar arası istatistiksel anlamlı fark olmamakla birlikte; lamina propria bağ doku içeriğinin en iyi 4 saatlik HTK+ALCAR grubunda korunabildiği; 4 saatlik HTK grubunda endometriyum epitel hücrelerinde, bez hücrelerinde ve endotel hücrelerinde orta dereceli fibronektin tutulumu izlenirken; 4 saatlik ALCAR grubunda ise bu bölgelerde fibronektin tutulumu kuvvetli olarak izlendi. 24 saatlik HTK grubundaki immünreaktivitenin diğer gruplara göre en zayıf olduğu belirlendi. 24 saatlik HTK+ALCAR grubunda ise epitel ve bez hücrelerinde kuvvetli tutulum izlenirken; endotel hücrelerindeki tutulumun 4 saatlik HTK+ALCAR grubuna göre daha az olduğu belirlendi.

Masson trikrom boyaması değerlendirmeleri sonucunda lamina propria bağ doku içeriğinin en iyi 4 saatlik HTK+ALCAR grubunda korunabildiği sonucuna varıldı. İmmunohistokimyasal değerlendirme sonucunda ise uterus bazal membran yapılarının en iyi 4 saatlik HTK+ALCAR grubunda korunduğu gözlendi. Sonuç olarak 4 saatlik ALCAR eklenmiş uygulamanın uterus dokusunun normal histolojik yapısının korunmasında en uygun seçenek olabileceği kanısına varıldı.

Anahtar Kelimeler

Asetil L-carnitin, Fibrozis, HTK, Transplantasyon, Uterus

PREVALANCE OF THE PARVOVIRUS B19 IN AFYON KOCATEPE UNIVERSITY PRACTICE AND RESEARCH HOSPITAL IN THE LAST FIVE YEARS (20102-2017)

Turkyilmaz O, Tokay H, Ozhelvaci Y, Kesli R.
Afyon Kocatepe University, School of Medicine, Department of MedicalMicrobiology, Afyonkarahisar, Turkey.

Parvovirus B19 is thecause of fifth disease in children and can causea rthritis in adults.It can also induce aplastic crises in patients with chronic hemolytic anemias and cause pure red-cell aplasia. In this study it was aimed to determine seropositivity rates of Human Parvovirus B19.

A total of 149 patient enrolled the study. The sera samples were collected from the children (81.8 %) and adult patients. Twenty-four of adult patients were female and three of patients were male. The prevalence of parvovirus B19 antibodies was investigated retrospectively in 149 patients by review of medical records from 2012-2017. Parvovirus B19-specific antibodies were detected with ELISA method by using a microplate reader (Biotek ELx 800, Biotek Instrumentations, Inc, Winnooski, VT, USA).

The seropositivity rate was 33.5 % for only IgG, 8.0 % for only IgM, and 4.0 % for both the IgG and IgM. The highest positivity for IgG alone was found in connective tissue diseases (67.8 %). The highest positivity for IgG was seen in rheumatoid arthritis (68.2 %) and pregnancy (40.3 %). Parvovirus B19 IgG positivity rate were15.8 % in 0-5 years age group, 11.7 % in 6-11years, 22.4 % in 12-20years, 37.2 % in 21-30years, 39.1 % in 31-40years, 31.5 % in 41-50 years and 42.9 % in > 50 years age group. By the age of 15, about 31.6% of participants have serologic evidence of a past infection, which may present as the common childhood disease erythema infectiosum.

Determination of the prevalence of parvovirus B19 in different age groups in different age graphical areas is necessary be cause this will give more information about the epidemiology of this infections. Health education of women of child-bearing age and screening of infected pregnant women is important for preventing letal complications.

Key words Prevalance, parvovirus B19, enzyme immunoassay

AMELIORATIVE EFFECTS OF VITAMIN C AGAINST WI-FI (2.45 GHZ ELECTROMAGNETIC RADIATION) RELATED HEPATIC PATHOLOGY IN RATS

Ozlem Ozmen[1], Oguzhan Kavrik[2]
[1] *Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Pathology, Burdur, Turkey*
[2] *Suleyman Demirel University, Faculty of Medicine, Department of Physiology, Isparta, Turkey*

The aim of this study was to investigate the hepatic lesions induced by 2.45 GHz electromagnetic radiation (EMR) of Wi-Fi and protective effects of Vitamin C (Vit C) in rats.

Eighteen Sprague Dawley female rats randomly distributed into three groups each containing six rats. Groups were Control, EMR (EMR, 1h/day for 30 days) and EMR + Vit C (EMR, 1h/day for 30 days 250 mg/kg/daily). At the end of the study, blood and liver tissue samples were collected for laboratory examinations. Serum aspartate aminotransferase (AST) and alanine aminotransferase (ALT) levels were increased in EMR group compared with the control group. Liver histology of rats in the EMR group revealed severe hyperemia, slight degeneration and lipidosis. While Caspase-3, hypoxia inducible factor-1 (HIF-1) and HIF-2 immunoexpressions were increased Sirtuin-1 (SIRT-1) expressions were markedly decreased in hepatocytes in the EMR group. Vit C treatment ameliorated both biochemical and pathological findings. This study results showed that 2.45 GHz (Wi-Fi) EMR can cause liver damage in rats but Vit C has ameliorative effect.

Keywords: Wi-Fi, Vitamin C, liver, pathology, Caspase-3, HIF-1a, HIF-2a, SIRT-1, immunohistochemistry.

SAĞLIKLI YAŞLANMA

Burcu Çetin, Tugay Demir

Nüfusun yaşlanması, 21. yüzyılın öne çıkan en önemli demografik olgularından biridir. Ülkemizde doğurganlık hızının düşmesi ve sağlık koşullarındaki iyileşme ile birlikte yaşam süresinin artmasına bağlı olarak yaşlı nüfus sayısal olarak yükselmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 1970-2025 yılları arasında beklenen yaşlı insan sayısının 624 milyon (% 22,3)

olacağı, 2025 yılında yaklaşık 1,2 milyon insanın 60 yaş ve üzeri olacağı ve 2050 yılında yaşlı nüfusun 2 milyona ulaşacak ifade edilmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaşlı nüfusu giderek artmaktadır. Ülkemizde 2016 verilerine göre ise toplam nüfusun % 8,3'ünün 65 yas ve üzerinde olduğu tespit edilmiş olup dünya sıralamasında 167 ülke arasında 66. sırada yer almakta olduğu belirtilmektedir.

Yaşlanma fiziksel, ruhsal ve mental olarak organizmadaki pek çok sistemi etkileyen bir süreçtir. Yaşlı bireylerde, yaşam stresiyle birlikte fizyolojik olarak fiziksel hastalıkların (kardiyovasküler hastalılar, diyabet vb.) yanı sıra psikiyatrik hastalıklar da (anksiyete, depresyon vb.) sıklıkla görülmektedir. Yaşlanma ile ortaya çıkan bu sorunlar ancak sağlıklı yaşam tarzının önerilmesi ve "Sağlıklı Yaşlanma" kavramının ortaya çıkarılması ile gerçekleşebilir. Sağlıklı yaşlanma, 'sağlığın, bağımsız yaşayabilme yetisinin, yaşam kalitesinin korunması ve daha iyi hale getirilmesi, ayrıca yaşam süreçleri arasında başarılı geçişlerin sağlanması için imkânların ömür boyu optimize edilmesi' olarak tanımlanmaktadır. Yaşlı bireylerin sosyal çevresiyle olan ilişkileri bu zorlukları azaltmakla birlikte fizyolojik rahatsızlıklarını da azaltmaktadır. Yaşlının çevresindeki eş, aile ve arkadaşlarından oluşan sosyal ağ, yaşlılardaki sevgi, benlik saygısı ve bir gruba ait olma psikolojisini olumlu yönde etkilemektedir. Yaşam biçimi, hem toplumun büyük kesimini etkilemesi hem de değiştirilebilir olması nedeniyle sağlıklı yaşlanma hedeflerine ulaşmada önemli rol oynamaktadır. Sağlıklı yaşam biçimi ise zararlı alışkanlıklardan uzak sağlıklı ve doğru beslenme, fiziksel aktivite, düzenli uyku alışkanlığı ve sosyal aktivitelere katılım gibi unsurları içermektedir.

Tüm dünyada yaşlı nüfus artarken sağlıklı yaşlanma da büyük önem kazanmaktadır. Yaşlılara doğru psikolojik yaklaşımlarda bulunma ve olumlu destek sağlamanın yanı sıra fiziksel olarak aktif bir yaşam ve doğru beslenme yaşam kalitelerini artırır.

Anahtar kelimeler: Sağlık, yaşlılık, sağlıklı yaşlanma

HSV-1 AND HSV-2 SEROPOSITIVITY RATES IN PREGNANT WOMEN ADMITTED TO A UNIVERSITY PRACTISE AND RESEARCH HOSPITAL IN TURKEY

Kesli R , Turkyilmaz O. Tokay H,

Afyon Kocatepe University, School of Medicine, Department of MedicalMicrobiology, Turkey.

The purpose of this study was to determine the seroprevalence of herpes simplex virus (HSV) types 1 and 2 in the sera of pregnant women who applied to obstetrics and gynecology clinics of ANS Practise and Research Hospital for regular control.

This study was carried out between April 1999 and March 2017 in province of Afyonkarahisar, Turkey. In order to determine the seroprevalence of asymptomatic HSV infections in pregnant women, sera samples were obtained from 1541 pregnan twomen between 14 and 59 years of age. ELISA method was used by using a microplate reader (Biotek ELx 800, Biotek Instrumentations, Inc, Winnooski, VT, USA) in order to determine the IgM and IgG antibodies against to herpes simplex virus types 1&2.

It was found that the prevalence of HSV-2 IgG was 64.7 % (998/1541), and the prevalence of HSV-1 IgG was 80 % (1243/1541). In addition, 9 % (140/1541) of the pregnant women had HSV-2 IgM antibodies. Sixty nine (49 %) of the pregnant women with HSV-2 IgM were at the same time found to have HSV-2 IgG antibodies, and 71 (51 %) women were determined to have HSV-2 IgM antibodies. Furthermore, 75 (4.8 %) out of the 1541 pregnant women were found as seronegative for the primer rorrecovered HSV infection.

These results confirm a high prevalence of HSV infection in province of Afyonkarahisar. It was recommended that pregnant women who thought as susceptible to primary genital HSV-2 infections should be screened for determination of existance of the HSV-2 IgG 2 antibodies from sera samples of thepregnanat women at the first trimestre period.

Key words Prevalence, HSV-1, HSV-2, antibody, pregnancy.

HASTANEDE KALAN YAŞLILARIN YEMEK HİZMETİNDEN MEMNUNİYETLERİNİN VE YEMEKLERİ TÜKETİM DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Zehra Margot Çelik[1], İzel Aycan Başoğlu[2], Aslı Yiğit [3], Rüveyda Büşra Dengiz[4], Filiz Çelik[5], Fatma Esra Güneş[6]

[2] Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu 15300, Bucak, Burdur, Türkiye

[1,3,6] Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 34854, Maltepe,İstanbul, Türkiye

[4,5,] Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 2017 Mezunu, Diyetisyen

1.dyt.aycanbasoglu@hotmail.com, 2. zmcelik@yahoo.com, 3. asliyigit@hotmail.com,

4. busradengiz99@gmail.com, 5. filiz.celikk8@gmail.com, 6.fegunes@marmara.edu.tr,

Yaşamın her döneminde olduğu gibi yaşlılık döneminde de yeterli ve dengeli beslenmenin sağlanması, hastalıklardan korunma, sağlığın iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde, yaşam kalitesinin arttırılması ve devamlılığının sağlanmasında önem taşımaktadır. Bu çalışma 65 yaş üstü yaşlıların hastane yemeklerinden memnuniyet durumları ve besin tüketimlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Kesitsel tanımlayıcı özellikteki bu araştırma İstanbul'da 4 ayrı hastanede yapılmış olup, Ocak-Haziran 2017 tarihleri arasında hastanedeki tüm servislerde yatan 65 yaş ve üstü 90 (36'sı kadın, 54'ü erkek) kişi ile yürütülmüştür. Araştırmaya katılan hastalara ilişkin veriler yüz yüze görüşülerek doldurulan bir anket formu ile elde edilmiştir. Anket formu, bireylerin demografik bilgileri, yemeklerin servis özellikleri, yemeklerin duyusal/beğeni özellikleri, menü özelliklerine ilişkin sorulardan oluşan değerlendirme formu ve bir günlük besin tüketim kaydından oluşmaktadır. Tüm analizler SPSS-16.0 programı ile yapılmıştır.

Hastane yemeklerini duyusal özellikleri açısından yaşlı kadınların %63,9'u, erkeklerin %61,1'i lezzetli olarak değerlendirmiştir. Hastanede kalma süresi ve hastane yemeklerinin porsiyonlarının doyuruculuğu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Hastanede kalma süresi arttıkça porsiyon büyüklüğünün doyuruculuğu azalmıştır. Elde edilen verilere göre yemek porsiyonlarının doyuruculuğu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Erkekler, hastane yemeklerinin porsiyonlarının daha az doyurucu olduğunu belirtmişlerdir. Günlük besin tüketim kaydı sonuçlarına göre; kadınların ortalama enerji tüketimi 1222,2 kkal/gün, erkeklerinki ise 1421,6 kkal/gün olarak bulunmuştur. TÜBER'e göre günlük enerji gereksinim miktarları karşılaştırıldığında yaşlıların %84,4'ünün (kadınların % 72,2'si, erkeklerin %92,5'i) gereksinimi karşılayamadığı saptanmıştır. Bununla birlikte, hastanede kalma süresi ile yaşlıların günlük enerji ve besin öğeleri alımları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda hastanede kalan yaşlıların çoğunun günlük enerji gereksinim miktarlarını karşılayamadığı tespit edilmiştir.Hastanede kalış süresinin besin tüketim durumunu etkilemediği ve yaşlı hasta popülasyonunda hastane yemeklerinden kadınların erkeklere oranla daha memnun oldukları gözlemlenmiştir.

SANTRAL SİNİR SİSTEMİ HASTALIKLARININ FARMAKOTERAPİSİ İÇİN YENİ YAKLAŞIMLAR: KOLİNERJİK RESEPTÖRLER VE İLİŞKİLİ LİGANDLAR

Nazlı Turan[1], Mustafa Eser[2], Özgür Devrim CAN[1], Nafiz Öncü CAN[3]

[1]Anadolu Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji ABD, Eskişehir, Türkiye, ozgurdt@gmail.com, nazliturان@anadolu.edu.tr

[2]Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Sağlık Programları Bölümü, Eskişehir, Türkiye, meser961@anadolu.edu.tr

[3]Anadolu Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Analitik Kimya ABD, Eskişehir, Türkiye, nafizoc@anadolu.edu.tr

Otonom sinir sistemi vücudumuzun solunum, sindirim, metabolizma, salgılama gibi fonksiyonlarını düzenleyen ve kontrol eden sistemdir. Meydana geldiği iki ana komponentten biri olan parasempatik sinir sisteminin ana nöromediyatörü asetilkolin, birçok psikiyatrik ve nörodejeneratif hastalığın hem patofizyolojisinde hem de tedavisinde önemli rol oynayan endojen bir liganttır.

Kolinerjik sistem disfonksiyonlarının başta Alzheimer hastalığı olmak üzere kognitif bozukluklar, bipolar hastalık ve depresyon gibi duygu-durum bozuklukları, şizofreni, Parkinson hastalığı ve Huntington hastalığı gibi birçok patolojik olayda rol oynadığı bilinmektedir. Günümüzde bu hastalıkların önlenmesi ve tedavisi için spesifik kolinerjik reseptör alttiplerini hedefleme

çalışmaları sürdürülmektedir. Örneğin α_7 nikotinik ve M_1 muskarinik reseptörlerin nootropik ajanlar için; M_4 muskarinik reseptörlerin ise anti-Parkinson ve antipsikotik ajanlar için terapötik hedef olma potansiyeli taşıdığı gösterilmiştir. Ayrıca majör depresyon ve bipolar bozukluk tedavisi için M_2 reseptörleri, madde bağımlılığı tedavisi için ise M_5 reseptörleri terapötik açıdan ilgi çeken diğer reseptörlerdir.

Bu çalışmada, muskarinik ve nikotinik reseptörlerin ilaç keşif ve geliştirme çalışmaları açısından öneminden yola çıkılarak, kolinerjik reseptör alt-tipleri üzerine farmakolojik etki gücüne, dolayısıyla da terapötik potansiyele sahip yeni ligandların araştırılması planlanmıştır. Kolinerjik reseptör düzeyinde terapötik hedeflerin belirlenmesinin ve bu hedeflere yönelik ilaç tasarlama çalışmalarının; nörodejeneratif bozukluklar başta olmak üzere, santral sinir sistemini etkileyen çeşitli hastalıkların tedavisi için yeni stratejilerinin geliştirilmesi açısından önemi büyüktür.

Anahtar kelimeler: Kolinerjik ligandlar, Muskarinik reseptörler, Nikotinik reseptörler, Nöropsikiyatrik ilaçlar

65 YAŞ ÜSTÜ BİREYLERDE BAĞIŞIKLAMA ve HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI

Elif OKUR[1], Neşe İŞCAN AYYILDIZ[2], Aysun YAĞCİ ŞENTÜRK[3], Hasan EVCİMEN[4]

[1] Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: elifcengiz_ec@hotmail.com

[2]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: neseayyildiz@ktu.edu.tr

[3]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: fzt.aysun.61@hotmail.com

[4]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: hsn_evcimen@hotmail.com

Dünyada insan ömrünün uzadığı ve yaşlı nüfusun giderek arttığı görülmektedir. Günümüzde yaşlılar dünya nüfusunun %8.5'ini oluştururken, bu oranın 2050 yılında %17'ye yükseleceği ve yaşlı kişi sayısının 1.6 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir (1).

Yaşlanma ile birlikte bağışıklık sistemindeki değişikliklerin yanı sıra beslenme yetersizliği, kronik hastalıklar ve bu hastalıklara bağlı komplikasyonlar yaşlı bireylerde enfeksiyonlara yatkınlığı arttırarak ölümle sonuçlanabilen hastalıklara neden olmaktadır. Bu nedenle yaşlı bireylerin önlenebilir enfeksiyonlardan korunmasında aşılama programlarının önemi büyüktür. (2, 3). İspanya'da 65 yaş ve üzeri 642 kişi üzerinde yapılan bir araştırmada aşılanmanın kalp ve solunuma bağlı hastalıklarda hastaneye yatışı belirgin derecede azalttığı gözlemlenmiştir (4). Pnömoni ve influenza ilişkili ölümlerin ise %90'nından fazlası 65 yaş ve üzeri kişilerde görülmektedir. İmmün yaşlanma ve viral klirenste zayıflama nedeniyle yaşlı kişiler influenza komplikasyonları açısından daha yüksek risk altında bulunmaktadır (5). ABD Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi'nin (CDC) 65 yaş üstü kişilere önerdiği aşılar arasında influenza aşısı, streptococcus pneumonie (pnömokok) aşısı, tetanoz-difteri toksoidi ve herpes zoster (zona) yer almaktadır (6) . Sağlık Bakanlığının oluşturduğu "Erişkin Bağışıklama Çalışma Grubu", bütün hayat boyunca hastalıklara karşı korumaya yönelik düzenledikleri kılavuzda 65 yaş ve üzeri nüfusta özellikle influenza, pnömokok ve herpes zoster aşılarını önermektedir. Gerektiği zaman yaşlılara ve kronik hastalığı olan risk grubundaki erişkinlere başka aşıların (tetanoz, difteri, boğmaca, suçiçeği, hepatit, meningokok, kuduz, tifo, kolera) yapılması da önerilebileceğini vurgulamıştır (7). Aşılama koruyucu sağlık hizmetlerinin önemli uygulamalarından birisi olmasına rağmen, yaşı ilerlemiş bireylerin aşılanmasına çok fazla önem verilmemekte ve çoğu yaşlı birey aşılama programlarına göre aşılanmış değildir. Sağlık ekibinin tüm üyeleri ve hemşirenin toplumdaki yaşlı bireyleri bağışıklama konusunda eğitmesi ve uygulanması konusunda önemli sorumlukları vardır. Hemşirenin multidisipliner ekip ile birlikte özellikle yaşlı bireylerin erişkin aşılaması konusunda farkındalık oluşturulması ve bilgilendirilmesi erişkin aşılanma oranlarının artması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aşılama, Bağışıklama, Hemşirelik, Yaşlı

KURUTMA TEKNİKLERİNİN GIDA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ

Mahmut DOĞANTÜRK, Ali SOYUÇOK

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bilimsel ve Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi Burdur

Yüksek miktarda hasat edilen ve zamanında tüketimden sonra kalan gıdaların gerek uzak pazarlara dağıtımı gerekse mevsim dışında da tüketilmesi için muhafaza edilmesi gerekmektedir. Tarladan toplanan mahsüller işleme, depolama ve dağıtma sırasında fiziksel, kimyasal ve biyolojik değişimlere uğramaktadır. Mahsülde meydana gelen bu değişiklikler ürünün besin değerini ve ekonomik değerini düşürmekte bu kayıpların önlenmesine yönelik yapılan işlemler insanoğlunun uzun zamandan beri üzerinde durduğu bir konu olmuştur. Muhafaza teknikleriyle ilgili birçok yöntem kullanılmış olup bu teknikler arasında en çok bilinen ve tercih edilen muhafaza yöntemi ise kurutmadır.

Kurutma, gıdalarda bulunan %80-90 oranındaki suyun %10-20 oranına düşürülerek mikrobiyal ve enzimatik reaksiyonların sınırlandırılması olarak tanımlanmaktadır. Kurutma esnasında ürün kalitesi proses şartlarından kolaylıkla etkilenmesinden dolayı kurutulacak ürüne uygun kurutma prosesi, kurutma koşulları ve uygun kurutucu tipi seçilmeli ve esmerleşme reaksiyonunu önlemek için gerekirse kurutma öncesi bazı ön işlemlere tabi tutulmalıdır. Kurutma işlemi sonunda ürün rengi, görünümü, aroma ve besin değeri olabildiğince korunması gerekmektedir. Kaliteli ürün elde edilmesi için kurutma prosesinin her aşaması kontrol edilmelidir. Doğal kurutma yöntemlerinden biri olan güneş altında kurutma sırasında üründe kötü koku, böcek ısırığı ve yabancı madde içerme olasılığı endüstriyel kurutmaya kıyasla daha yüksek olmaktadır. Endüstriyel kurutmanın kolay izlenebilirliği, kalite parametreleri ve kurutma üzerindeki etkinliği bakımından en çok tercih edilen bir kurutma şekli olduğu bilinmektedir.

Kurutulacak ürüne uygun kurutma prosesinin seçimi ile kalitesi ve besin içeriğinde meydana gelen kayıplar en aza indirilmiş sindirimi kolay ve düşük kalorili elde edilmektedir. Bu derlemede farklı kurutma tekniklerinin gıda bileşenleri ve kalitesini üzerine etkileri araştırılarak yapılan bilimsel çalışmalardan örnekler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kurutma, Gıda Kalitesi, Besin Değerleri, İnsan Sağlığı

EVDE BAKIM HİZMETLERİNDE FİZYOTERAPİSTİN ROLÜ

Aysun Yağci Şentürk[1], Elif OKUR[2], Atiye KAŞ[3]

[1]*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon aysunsenturk@ktu.edu.tr*

[2]*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon elifokur@ktu.edu.tr*

[3]*Pamukkale Üniversitesi, Sarayköy Meslek Yüksekokulu, akas@pau.edu.tr*

Evde bakım hizmetleri, gün geçtikçe Dünya'da ve Türkiye'de kurumsal hizmetin yerini almaktadır. Evde bakım hizmetleri genel olarak; bireyin sağlığını korumak, yükseltmek, yeniden sağlığına kavuşturmak amacıyla sağlık ve sosyal hizmetlerin profesyonel düzeyde veya aile bireyleri tarafından, bireyin yaşadığı ortamda sunulmasıdır. Amaç, bireyin bağımsızlık düzeyini artırmak, yaşam kalitesini artırmak, aile bütünlüğünü korumak, hastane kaynaklı enfeksiyonlardan korumak, hastaneye yatış oranını azaltmak ve maliyeti düşürmektir. Evde bakım hizmetlerinde multidisipliner bir yaklaşım benimsenmektedir ve bu yaklaşımın içinde fizyoterapi ve rehabilitasyon da önemli bir yere sahiptir.

Bu derlemenin amacı, günümüzde sıklıkla tercih edilen evde bakım hizmetlerinde, fizyoterapi ve rehabilitasyonun önemini vurgulamak ve fizyoterapistin rolüne değinerek öneriler geliştirmektir.

Derleme kapsamında Dünya'da ve Türkiye'de evde bakım hizmetlerinde fizyoterapinin rolü araştırılmıştır.

Amerika'da evde bakım hizmetleri dahilinde verilen fizyoterapi hizmetlerinden faydalananlar genelde kalça kırıkları, serebrovasküler hastalıklar, kognitif bozukluklar ve temel/enstrümental günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştiremeyenler olarak bildirilmiştir. Kanada'da kas iskelet sistemi bozukluğu olan ve evde bakım hizmeti alan hastalarda fizyoterapinin etkisi araştırılmıştır. Günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştiremeyen hastalardan, ev temelli rehabilitasyon programına katılanlar daha iyi bir fonksiyonel iyileşme göstermiş, mortalite ve sağlık kurumlarına başvuru sayısı azalmıştır. İspanya'da yapılan bir çalışmada motor bozukluk tanısı alan 473 hasta üzerinde ev temelli rehabilitasyonun fonksiyonel etkisini tanımlamak amaçlanmıştır.

Fonksiyonel egzersizler, bakıcı eğitimi ve teknik destek yardımlarını içeren bir program fizyoterapistler tarafından hastalara uygulanmıştır. Sonuçta hastaların fonksiyonel kapasitelerinde belirgin oranda artış sağlanmış ve evde bakım hizmetlerinde fizyoterapinin önemi vurgulanmıştır.

Evde bakım hizmetleri kapsamında fizyoterapi ve rehabilitasyon programları Amerika ve Avrupa'da yıllardır uygulanmaktadır. Türkiye'de evde bakım hizmetleriyle ilgili yönetmelikte evde bakım ekibinde fizyoterapistin de bulunabileceği belirtilmiştir. Ancak fizyoterapistin görev ve sorumluluklarına kapsamlı bir şekilde değinilmemiştir. Bu bağlamda günlük yaşam aktivitelerinin bağımsız olarak sürdürülmesi, yaşam kalitesinde artış, komplikasyonların azalması gibi yararları nedeniyle fizyoterapistler de evde bakım hizmetlerinde etkin rol almalı ve bu alanda çalışan fizyoterapist sayısı artırılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Evde bakım, Fizyoterapi, Fizyoterapist, Bakım hizmetleri.

MEME KANSERİ OLAN HASTALARDA KEMOTERAPİ TEDAVİSİ SIRASINDA DÜZENLİ EGZERSİZİN ÖNEMİ

Aysun YAĞCİ ŞENTÜRK[1], Çiğdem KURALAY[2], Elif OKUR[3], Canan SARI[4]

[1]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon aysunsenturk@ktu.edu.tr

[2]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon cigdeminan52@hotmail.com

[3]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon elifcengiz_ec@hotmail.com

[4]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon sari_adil@hotmail.com

Kanser, vücutta hücrelerin anormal, kontrolsüz çoğalması ve yayılması ile karakterizedir. Sık görülen kanser tiplerinden biri de meme kanseridir. Kanserde uzun tedavi süresi ve yan etkiler özellikle aerobik kapasitede, kas kuvvetinde, esneklikte ve yaşam kalitesinde azalmaya yol açmaktadır.

Bu derlemede meme kanserli hastalarda kemoterapi tedavisi devam ederken uygulanan düzenli egzersiz programının yararlarını ortaya koymak amaçlandı. 2017 yılında meme kanseri olan kadınlar üzerinde yapılan bir çalışmada kemoterapi tedavisi boyunca toplam 12 hafta, haftada iki gün, maksimal kalp hızının % 60-80'inde kalistenik egzersiz yapan kadınların kontrol grubuna göre fiziksel aktivite düzeyinin arttığı ve depresyon görülme oranının azaldığı ortaya konmuştur. Kanada'da kemoterapi tedavisi gören meme kanserli hastalarda 25-30 dakika ve 50-60 dakika aerobik egzersiz yapan iki grupta da uyku kalitesinde artış gözlenirken, 50-60dk aerobik egzersiz yapan grubun genel ve subjektif uyku kalitesi sonuçları daha yüksek bulunmuştur. 2015 yılında yapılan bir çalışmada kemoterapi alan meme kanserli 230 hastanın bir kısmına düşük yoğunluklu ev temelli egzersiz verilmiş, diğer gruba ise süpervizör gözetiminde orta-yüksek şiddetli egzersiz verilmiş ve sonuçlar kontrol grubuyla karşılaştırılmıştır. Kemoterapi sonunda egzersiz programına dahil olan hastalarda kardiyorespiratuar uygunlukta daha az düşüş görülmüş; daha az bulantı, kusma ve ağrı oranları bildirilmiştir. Süpervizör gözetiminde yapılan aerobik egzersiz ile kas gücü ve fiziksel yorgunluk için daha iyi sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca meme kanserli hastalar için en etkili egzersiz programının denetimli, orta-yüksek yoğunluklu, kombine dirençli ve aerobik egzersiz programından oluştuğu bildirilmiştir.

Meme kanserli birçok hasta kemoterapinin yan etkileri ile ilişkili olarak tedavi döneminde fiziksel aktivitelerini sınırlamakta ve dinlenme sürelerini arttırmaktadır. Ancak yapılan çalışmalarla meme kanserli hastalarda kemoterapi sırasında uygulanan egzersiz programının fiziksel ve psikolojik bir çok yararı olduğu ortaya konmuştur. Dolayısıyla kemoterapi tedavisi alan hastaların fizyoterapist gözetimindeki rehabilitasyon programlarına yönlendirilmesi, hastaların bu konuda cesaretlendirilmesi ve farkındalıklarının artırılması gerektiği kanaatindeyiz.

Anahtar Sözcükler: Kemoterapi, Meme kanseri, Fizyoterapi, Egzersiz.

COMPARISION OF PRUFICATION TECHNIQUES OF BROMELAIN

Sami Gökhan Özkal[1], Senem Tüfekçi[2*]

[1] *Pamukkale University, Faculty of Engineering, Department of Food Engineering, Denizli, Turkey,*

sgozkal@pau.edu.tr

[2] *Pamukkale University, Vocational School of Acıpayam, Department of Food Processing,*

**stufekci@pau.edu.tr*

Bromelain is a proteolytic enzyme known as stem bromelain (EC 3.4.22.32) and pulp bromelain (EC 3.4.22.33) that can be obtained from the tissues of the *Bromeliaceae* plant family. Pineapple is the rich source of bromelain and industrial wastes of this fruit such as peel, core, leaves also contains high amount of bromelain. This enzyme has beneficial effects that enables its usage in food, cosmetic and pharmaceutical industries. It can be used in meat tenderizing and brewing as digestive aid, cleaning agent in detergent formulations and cosmetics, and also fibrinolytic agent, anti-inflammatory agent, antibiotic agent, debridement agent. Extracts of bromelain often coupled with a high amount of unwanted components such as phosphatases, peroxidases, glycosidases and carbohydrates inhibitors. So there is a necessity for purifying bromelain from pineapple extracts which is a high cost and complex process. Pineapple bromelain purified and concentrated by some different methods as; ammonium sulphate and ethanol perception, adsorption, cation exchange chromatography, two phase extraction, reverse micellar extraction, membrane systems. In this review principles and process conditions of purification techniques of bromelain are explained and all techniques were compared from overall yield, enzyme activity loss, process cost and time, and environmental hazards.

Key words: Bromelain, pineapple, purification, enzyme

RİSK ODAKLI YAKLAŞIM VE ÇOCUK SUÇLULUĞUNU ÖNLEME

Esma KABASAKAL* Ayşe YÜCESAN**

**: Hacettepe Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD*

***: Hacettepe Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD*

Çocuk suçluluğu en temel anlatımı ile 18 yaşın altındaki yaş grubuna dahil bireylerin karşılaştığı her türlü suça denilmektedir. Yurtdışı literatüründeki karşılığı "reşit olmayanın suçluluğu (juvenile delinquency)" olup hem çocukluk hem de ergenlik döneminin büyük bir kısmını içermektedir. Suç kavramında ele alınan iki yaklaşımlarda suçu önlemeye yönelik tedbir ve erken tanı girişimleri ve suçun ortaya çıkışındaki ilk belirtilerin çocuk çağında görülmesi nedeniyle çocuk suçluluğu araştırılması önemli hususlardır. Çocuk suçluluğu genel anlamda işlenen suçların çıkış noktası olarak değerlendirilerek çocuk suçluluğunu önlemek gelecekteki yetişkin suçlarının önlenmesi veya azaltılması bakımından son derece önemlidir. Çocuk suçluğunu azaltmada kamu sağlığı alanından kriminolojiye uyarlanan "risk-odaklı suç önleme" programları suçun ortaya çıkmadan önce risklerin saptanması ve müdahale edilmesini içermektedir. Halk sağlığı uygulamaları içerisinde toplumda görülen sorunları önleme, koruyucu tedbirler alma ve zamanında müdahalede bulunma faaliyetleri oldukça önemlidir. Halk sağlığı çalışanları, koruyucu ve önleyici müdahale kapsamında özellikle yüksek riskli ailelere yönelik risk faktörlerinin tanılanması, gerekli durumlarda desteklenmesi, aile eğitimi, çocuk disiplini ve eğitimi, toplum kaynaklarına ulaşımda bilgi, danışmanlık ve sosyal destek sağlayarak çocuk suçluluğunu önlemede önemli rol ve sorumluluk düşmektedir. Halk sağlığı çalışanlarına suçluğunun önlenmesi, birey, aile, okul ve toplumun birlikte ele alındığı risk faktörlerinin saptanması ve erken müdahale aşamasında rol almalıdır. Suç henüz oluşmadan önce çocukta görülebilecek riskli, anti sosyal ve şüpheli davranışları tanılama, raporlama ve şüpheli durumları belgelemede erken dönem müdahaleleri bireysel faydanın yanı sıra toplumsal düzeyde de oldukça önemlidir.

Anahtar Sözcükler: çocuk suçluluğu, risk odaklı program, halk sağlığı

MENOPOZ DÖNEMİNDEKİ KADINLARIN MENOPOZA YÖNELİK TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Selin AHSUN*, Figen KAZANKAYA*, Gül ERTEM*
*Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
selin.ahsun@hotmail.com, fgnrdgn@hotmail.com, ertemgul19@gmail.com

Klimakterik dönem, bu dönemde görülen yakınmaların yanı sıra kadınların menopoza yönelik tutumlarından da etkilenmektedir (1).Derleme kadınların menopoza yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Literatür taranarak derleme olarak hazırlanmıştır. Doğu ve batı kültürlerinde yapılan çalışmalar, doğudaki kadınların menopozu doğal bir süreç olarak gördüklerini ve batıdaki kadınlara göre yaşamın bu dönemini daha olumlu değerlendiklerini göstermiştir (2). Pakistan'da yapılan bir çalışmada perimenopozal dönemdeki kadınların %46'sı, postmenopozal kadınların %76'sı menopozu doğal bir yaşlanma süreci olarak kabul ettikleri için olumlu tutum gösterdikleri belirlenmiştir (3). Japonya'da 45-55 yaşları arasındaki kadınlarla yapılan bir çalışmada, kadınların menopozu doğal bir geçiş dönemi olarak algıladıkları, bu nedenle vazomotor semptomları %20 oranında yaşadıkları, buna karşın Amerika'lı ve Kanada'lı kadınlarda vazomotor semptomların %75 oranında olduğu saptanmıştır (4). İsveç'te yapılan araştırmaya göre, kadınların yarısından fazlasının menopoza karşı olumlu bir tutum sergilediği, %24'ünün olumsuz bir tutum sergilediği bulunmuştur (5). Avustralya'da yapılan çalışmada sıcak basmaları ile ruh hali değişimleri gibi belirtilerin menopoza karşı olumsuz tutuma neden olduğu görülmüştür (6). Ülkemizde yapılan bazı araştırmalarda; menopozun yaşlılıkla birlikte aile ve toplum içinde statü kazandıran bir durum olduğu, gebelikten ve menstruasyon dönemi ağrı ve sıkıntılarından bir kurtuluş olarak algıları gibi olumlu tutum saptanmıştır. Buna karşın olumsuz tutum algıları ise; kadınların menopozu doğurganlıkla eş anlamlı olarak düşünmelerinden dolayı doğurganlıklarının kaybı ile kadınlık rollerinin de kaybı olarak algılanılamalarıdır (1). Ülkemizin doğusunda yapılan bir çalışmada kadınların bu dönemi yaygın olarak kötü algıladıkları (%59.8) ve kötü algılamalarının en belirgin nedeninin ise vücutta olan olumsuz değişiklikler (%94.6) olduğu, batısında yapılan çalışmada da kadınların olumlu menopozal algı ve tutum içinde oldukları saptanmıştır (1,7).

Sonuç: Hemşireler kadınlarda menopoza yönelik pozitif tutum geliştirebilirler. Bu sayede hemşireler kadınlarda, sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazandırabilir ve klimakterik döneme yönelik stresi azaltabilirler (1). Bu bilgiler ışığında sağlık profesyonllerin klimakterium dönemindeki kadınlara psikolojik destek, sağlık eğitimi ve yeterli danışmanlık verilmeleri önemlidir (4).

Anahtar Sözcükler: Kadın Sağlığı, Menopoz, Hemşire

GEBELİKTE OBEZİTE

*Merve Gezgiç *Hilal Dinçer **Çiğdem Gün
*MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü 3.Sınıf Öğrencisi
gezgicmerve.42@gmail.com
* MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü 3.Sınıf Öğrencisi
hilaldincer002@gmail.com
**MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesi
Cgun@mehmetakif.edu.tr

21. yüzyılın ciddi sağlık sorunlarından biri olan obezite, gebelik sürecini de etkilemektedir. Gebelik boyunca ve doğumda şişman ve obez olan annelerin antenetal, intrapartum, postpartum ve neonatal komplikasyonlar açısından önemli risk altında olduğu bilinmektedir.

Derlemenin amacı obezitenin gebelik sürecine etkilerine yönelik güncel literatür bilgilerini paylaşmak; ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırma sonuçları ve bulgularından yola çıkarak önerilerde bulunmak ve ileride obezitenin gebelik sürecine etkilerine yönelik yapılabilecek araştırmalara dair yeni fikirler üreterek kaynak oluşturmaktır.

Araştırmacılar tarafından obezitenin gebelik sürecine etkilerine yönelik yazılan derleme de ulusal ve uluslararası literatür de yayınlanmış araştırmalar incelenmiştir.

Obezite, gebelikte anne için gestasyonel diyabet, hipertansiyon, preeklampsi, acil sezaryen oranlarında artma, doğum sonu kilo verememe, doğum eyleminde indüksiyon uygulaması, preterm doğum, safra kesesi taşı oluşumunda artış, postpartum ilk yıl içinde kolesistektomi riskinde artış, klinik uygulamada abdominal değerlendirme ve prenatal ultrasonografik görüntülenmede güçlük, ultrasonografik tanımlamada hatalar ve fetal anomalilerin fark edilmeme riski; fetüs için ise prematüre, ölü doğum, konjenital

anomaliler, makrozomik bebekler, doğum yaralanmaları, çocukluk ve adölesan obezitesi risklerini artırmaktadır. Obez gebelerde, vajinal doğum ve sezaryen doğumda komplikasyon riskleri de artmıştır. Doğumda hemoraji, uzamış ameliyat süresi, postoperatif derin ven trombozu, yara yeri infeksiyonu gibi sorunlar saptanmıştır. Anestezi açısından da aşırı yağ dokusu varlığı, doğru pozisyon alımında güçlük, zor entübasyona bağlı solunum problemleri doğurduğu bildirilmektedir. Ayrıca obez kadınlarda; hem doğal fertilite şansı hem de yardımcı üreme teknikleri ile gebe kalma oranında düşme gözlenebilmektedir. Bu sorunların oluşumunun önlenmesinde en iyi çözümün prekonsepsiyonel ve antenatal bakım olduğu savunulmaktadır.

Hemşire, gebelik düşünen obez kadınlara gebelik öncesi danışmanlık hizmetlerinde obezitenin sonuçları ve sorunlarının çözümlemesi konusunda etkili girişimler için eğitim vermeli ve farkındalık yaratmalıdır. Hemşire, gebe izlem sürecinde kilo alımı takibi yapmalı, kontrolünde danışmanlık sunmalı, sağlıklı beslenme ve gebelik dönemindeki egzersizler konusunda eğitici ve danışmanlık rollerini kullanarak multidisipliner çalışma anlayışıyla gebelere hizmet vermelidir. Böylece gebelik öncesinde ve gebelik sürecinde uygun kilo alımı ile gebelik, doğum, doğum sonu süreçlerde obeziteye bağlı komplikasyonların gelişimi engellenebilir.

Anahtar kelimeler: Gebelik obezitesi, maternal etki, gebelik

KANGURU BAKIMININ MATERNAL ETKİLERİ

*Merve Gezgiç *Hilal Dinçer **Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Gün

**MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü 3.Sınıf Öğrencisi*
gezgicmerve.42@gmail.com

** MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü 3.Sınıf Öğrencisi*
hilaldincer002@gmail.com

***MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesi*
Cgun@mehmetakif.edu.tr

Kanguru bakımı, kanguruların yavrularına keselerinde bakmasına benzeyen bir yöntemdir. Annelerin bebeklerini ten-tene temas şeklinde çıplak göğüsleri arasında, yüzükoyun vertikal pozisyonda giysilerinin içine veya battaniye ile sarmasıdır. Derlemenin amacı kanguru bakımının maternal etkilerine yönelik güncel literatür bilgilerini paylaşmak; ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırma sonuçları ve bulgularından yola çıkarak önerilerde bulunmak ve ileride kanguru bakımının maternal etkilerine yönelik yapılabilecek araştırmalara dair yeni fikirler üreterek kaynak oluşturmaktır.

Araştırmacılar tarafından kanguru bakımının maternal etkilerine yönelik yazılan derleme de ulusal ve uluslararası literatür de yayınlanmış araştırmalar incelenmiştir.

Kanguru bakımının yenidoğanda ağrıyı azaltma, büyüme-gelişme ve vital bulgularda iyileşmeyi olumlu yönde etkilediği bildirilmiştir. Yapılan çalışmalar kanguru bakımının sadece yenidoğan için değil aynı zamanda maternal yönden de olumlu etkilerinin olduğunu saptamıştır. Kanguru bakımı annede maternal anksiyeteyi ve depresyon belirtilerini azaltmakta; benlik saygısını yükseltmekte; maternal bağlanmayı pozitif yönde etkilemektedir. Ayrıca annede duyarlılığı artırırken, müdehaleci davranışları azaltmaktadır. Annelerde meme dolgunluğuna bağlı ağrı ile sezaryen doğuma bağlı post-operatif ağrı daha az hissedilmekte, ameliyat odası ortamında bu annelerin tansiyon ve nabızlarında anlamlı bir düşüş olmakta, vital bulgularının daha stabil olduğu bildirilmektedir. Kanguru bakımı ayrıca annelerin bebeklerini anlamaları, onlara karşı güçlü pozitif hisler geliştirmeleri ve prematüre doğum yapmış olmaları konusundaki duyguları ile barışmaları için ideal bir yöntemdir. Yani kanguru bakımı annede emosyonel iyileşmeye de yardımcı olmaktadır. Kanıta dayalı araştırma sonuçlarının derlendiği Cochrane'ın 2016 yılındaki makalesinde, kanguru bakımının kaynakları sınırlı olan ülkelerde düşük doğum ağırlıklı bebeklerin rutin bakımlarında etkili ve güvenli bir yöntem olduğu belirtilmektedir.

Yenidoğan birimleri, kadın doğum servisleri ve doğumhanelerde çalışan hemşireler kanguru bakımı konusunda ebeveynleri bilgilendirmeli kanguru bakımı vermeleri konusunda teşvik etmelidirler.

Anahtar kelimeler: Kanguru bakımı, maternal etki, ten tene temas

RUHSAL İYİLİĞE GİDEN YOL: AFFEDEBİLME

Esra Engin, Ayşegül Bilge

Affetme kavramı için pek çok farklı tanım yapılmıştır. Ancak daha çok affetme, "kişinin kendisine yönelik kusur işleyen ve onu inciten birine karşı, onun hak etmediği merhamet ve sevgiyi göstererek, gücenme, darılma, öç alma gibi olumsuz davranma hakkından vazgeçme isteği" olarak tanımlanmıştır. Affedebilme ve affedicilik, yüzlerce yıldır felsefi ve teolojik araştırmaların da konusu olmuştur. Psikoloji alanında ise, "saldırganlık, hoşgörüsüzlük, dogmatizm ve katılık" gibi olumsuz kavramlar , "affetme, yardımlaşma, sevgi ve hoşgörü" kavramlara göre öncelikli olarak değinilmiştir. Ancak son yıllarda pozitif psikolojinin ilgi alanı affedebilme ve hoşgörülü olma, sevebilme ve kabul edebilmeye odaklanmaktadır.

Enright ve Human Development Study Group (1991) affetme sürecinde duygu, düşünce ve davranışın etkileşim halinde olduğunu ve dört evrede gerçekleştiğini belirtmektedir. Buna göre; keşfetme evresinde kişi acı ve adaletsizlik duygusu yüzünden, öfke, kızgınlık ve öç alma gibi olumsuz duygular yaşamaktadır. Karar evresinde, kişi yaşadığı olayın ve yapılan hatanın kendisi için ne anlama geldiğini düşünmektedir. Çalışma evresinde, kişi hata yapan kişiyi empati ve merhamet duygusuyla ve farklı bir bakış açısıyla yeniden anlamaya çalışır, bu sayede hata yapan kişiye karşı daha olumlu bir bakış açısı geliştirmeye başlamaktadır. Son evre olan derinleşme evresinde, kişi kazanmış olduğu yeni bakış açısıyla öfke, kızgınlık ve öç alma gibi kişinin sağlık durumunu olumsuz etkileyebilecek duygulardan bilinçli olarak vazgeçmektedir. Yaşadığı haksızlık ve acıdan kişisel gelişimi için yararlı olabilecek yeni ve olumlu hedefler ve anlamlar çıkarmaktadır.

Affetme eğiliminin artmasının, öfke, suçluluk ile ilgili ruminasyon, depresyon ve kaygı gibi olumsuz tepkilerin azalmasına, sosyal destek baş etme becerisi ve psikolojik iyilik hali gibi olumlu tepkilerin ise artmasına neden olduğunu araştırmalar göstermektedir. Affetme, kişiyi geçmişe bağlanıp kalmaktan kurtararak, zihni özgürleştirir. Affetme, uzlaşıyı başlatır; ümit ise onu devam ettirmek için motive edici enerjiyi sağlar. Bu durum kişinin beden ve ruh sağlığı açısından da çok önemlidir. Affetme terapisi ve affetme eğitimleri bireylere yaşamlarına yeni bir yön vermede yardımcı olacak yaklaşımlardır.

Anahtar kelimeler: ruhsal iyilik, affetme

İNFERTİL ÇİFTLERİN İNFERTİLİTE STRESİYLE BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ

Figen KAZANKAYA*, Sezer ER GÜNERİ*

**Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir*

fgnrdgn@hotmail.com, er.sezer@hotmail.com

İnfertilite kronik, önceden tahmin edilemez, kişisel ve tıbbi olarak kontrol edilemez, kişinin baş etme davranışlarını aşabilen bir stresör olarak tanımlanabilir[1]. İnfertil kadınların yüksek düzeyde stres yaşamalarının nedenleri değişkenlik göstermekle birlikte ilk sıralarda kadınların anne olma, üretebilme duygusunu yaşama arzusu olduğu bilinmektedir[2].

Bu çalışma, infertilite tedavisi olan çiftlerin infertilite stresi ile başa çıkmada kullandıkları yöntemleri değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Çalışma literatür taraması yapılarak derleme şeklinde hazırlanmıştır.

İnfertilite başa çıkılması zor bir kriz durumudur[3]. Bu beklenmedik kriz bireylerin yaşamının tüm alanlarına dokunmakta ve alışıldık başa çıkma mekanizmalarını bozabilmektedir. İnfertiliteye verilen duygusal tepkilerde kadın ve erkekler arasında farklılık olduğu gibi infertilite ile başa çıkma mekanizmaları arasında da farklılıklar mevcuttur[4]. Kadınlar daha çok manevi değerlere yönelme, ve yakın çevreleri ile iletişime geçme, problemin paylaşılabileceği gruplara katılma, konuşma, sosyal destek arama, konuyla ilgili okuma ve eğitimlere katılma, sorumluluk alma gibi başa çıkma yöntemlerini kullanmayı seçmektedir[5,6,7,8]. Erkekler ise dikkatlerini konudan uzaklaştırma, duruma odaklanmama, kaçınma, duygularını kontrol etme, başarılı olacağı işlere yönelme, problem çözme, başka yaşam hedefleri bulma, yaşamdan keyif alma gibi başa çıkma yöntemlerini kullanmaktadır[5,9,10]. Kadınlar duygu odaklı baş etmeleri daha sık kullanırken erkekler daha sıklıkla problem çözme yöntemlerini kullanmaktadır. Kadınlar genellikle problemlerini paylaşabilecekleri gruplara katılıp, konuyla ilgili okumaya yönelirken, erkekler bu tür aktivitelere pek ilgi göstermemektedirler[4].

Bireyin kendi kültürü ve değerler sistemi içinde kendisinden beklenen psikolojik, fiziksel ve sosyal işlevlerini yerine getirememesi durumunda buna bağlı olumsuz sonuçları en aza indirmek ya da tamamen ortadan kaldırmak için başa çıkma yöntemlerini kullanması gerekmektedir. Çiftler, infertilite tanı ve tedavi sürecinde kullandıkları başa çıkma yöntemleri ile infertilite krizini yönetebilmektedirler[11,12]. Bu yüzden infertilite kliniklerinde çalışan hemşireler infertilite danışmanlığı yaparken çiftleri, infertilite nedeniyle oluşabilecek stres konusunda bilgilendirebilmeli, çiftlerin infertilite stresiyle başa çıkma yöntemlerini değerlendirebilmeli, çiftin kendisine uygun başa çıkma yöntemlerine karar vermesinde yardımcı olmalıdır[5,13].

Anahtar Sözcükler: İnfertilite, Stres, Başa Çıkma

POLİKİSTİK OVER SENDROMU (PCOS) VE İNFERTİLİTE

*Hilal Dinçer *Merve Gezgiç ** Çiğdem Gün

* *MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü 3.Sınıf Öğrencisi*
hilaldincer002@gmail.com

**MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü 3.Sınıf Öğrencisi*
gezgicmerve.42@gmail.com

***MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesi*
Cgun@mehmetakif.edu.tr

Polikistik over sendromu üreme çağındaki kadınların %7-8'inde görülmektedir. Hastalık genellikle hiperandrojenizm, kronik anovülasyon ve overlerde çok sayıda kist görülmesi ile karakterizedir. PKOS kadın üreme sağlığını etkileyen bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Derlemenin amacı polikistik over sendromunun infertiliteye etkisine yönelik güncel literatür bilgilerini paylaşmak; ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırma sonuçları ve bulgularından yola çıkarak önerilerde bulunmak ve ileride polikistik over sendromu fertilite ilişkisine yönelik yapılabilecek araştırmalara dair yeni fikirler üreterek kaynak oluşturmaktır.

Araştırmacılar tarafından polikistik over sendromu infertilite ilişkisine yönelik yazılan derleme de ulusal ve uluslararası literatür de yayınlanmış araştırmalar incelenmiştir.

PCOS etyolojisinde ailesel ve genetik faktörlerin rol oynadığı savunulmaktadır. Bununla birlikte insülin direnci de hastalık seyrinde önemli bir faktördür. İnsülin direnci, insüline kaşı biyolojik yanıtın normalin altında olmasıdır. Obezite, insülin direnci hiperandrojenemi arasında pozitif kolerasyon olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Teka hücrelerinin insülin ile stimülasyonunun testosteron sentezini artırdığı ve yüksek androjen düzeyinin ovülasyonu engellediği ortaya koyulmuştur. PKOS'lu kadınlarda reprodüktif fonksiyon anovülasyon, erken gebelik kaybı ve gebelik komplikasyonları gibi nedenlerle olumsuz etkilenmektedir. Bu nedenle PKOS kadın infertilitesinin en sık görülen nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. PKOS'lu kadınların overlerinde folliküler maturasyon gerçekleşmez. Maturasyon arrestine uğrayan folliküllerde estrojen üretimi sınırlıdır. Bu nedenle PKOS'lu kadınlarda oosit ve embriyo kalitesi önemli bir sorundur. PKOS'ta fertiliteyi sağlamak için kilo kaybı, klomifen sitrat ile ovulasyon indüksiyonu, insüline duyarlılığı artırıcı ilaçlar, aratomaz inhibitörleri, glukokortikoidler, gonodotropinler ile ovulasyon indiksiyonu gibi tedavi yöntemleri uygulanmaktadır.

Hemşireler PKOS'lu kadınlara diyet alışkanlığı (glisemik indeksi ve yağ oranı düşük),kilo kaybı, düzenli egzersiz,düzenli ilaç kullanımı ve rutin kontroller hakkında davranış değişikliği kazandırılmalıdır. PCOS'nun etkilerini en az düzeye indirmek/önlemek için gerekli olan bu davranışlar, kadın için vazgeçilmez alışkanlık halini almaya başladıkça olumlu sonuçlar alınacağı konusunda kadın da farkındalık yaratılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Polikistik over sendromu, infertilite, obezite

PERİODONTAL TEDAVİDE STATİNLERİN ROLÜ

Burak Doğan[1], Fatma Yeşim Kırzıoğlu[2], Esra Sinem Kemer Doğan[3], Özlem Fentoğlu[4]

[1]Mustafa Kemal Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Hatay

[2]Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Isparta

[3]Mustafa Kemal Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Hatay

e-mail: esradogan@mku.edu.tr

[4]Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Isparta

Periodontal hastalıklar bakteriyel virulans faktörleri ve buna karşı gelişen konak cevabının periodontal dokularda yarattığı hasara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Yapılan birçok çalışmada periodontal hastalıkta diyabet, hiperlipidemi, obezite gibi sistemik hastalıkların ve sigara gibi risk faktörlerinin etkileri gösterilmiş, periodontal hastalıkların önlenmesi ve tedavisinde son zamanlarda konak cevabının yönlendirilebileceği düşüncesi ortaya atılmıştır. Statinler hiperlipidemi tedavisinde sıklıkla kullanılan hidroksimetilglutaril-Koenzim A redüktaz inhibitörleridir. Statinlerin kolesterol düşürücü etkilerinin yanında konak immün sistemini etkileyebilecek antiinflamatuvar, antioksidan ve immünmodülatör nitelikli pleyotropik özellikleri de bulunmaktadır.

Bu çalışmada statinlerin konak modülasyonunda ve periodontal hastalıkların tedavisindeki rolleri incelendi.

"Pubmed, Google Scholar, Medline" veri tabanları aracılığıyla "hiperlipidemi, dislipidemi, hidroksimetilglutaril-KoA redüktaz inhibitörleri, statin, alveolar kemik kaybı, periodontal hastalık" anahtar kelimeleri kullanılarak 2000-2017 yıllar arasında yayımlanan klinik çalışma, derleme ve meta-analizler incelendi.

Statinlerin kemik formasyonunu stimüle ettikleri, inflamasyonu azalttıkları ve farklı mekanizmalar üzerinden immünmodülatör etkilerinin bulunduğu görülmektedir. Bu etkilerin antagonist mekanizmalardan ziyade hücre sinyal yolları üzerinden agonist mekanizmalarla gerçekleştiği belirtilmektedir.

Son yıllarda yapılan hayvan ve insan çalışmalarıyla statinlerin periodontal hastalıkların tedavisinde konak modülasyonunda kullanılabilecekleri ifade edilebilir. Özellikle lokal salım sistemleri ve rejeneratif tedavide farklı terapötik ajanlarla birlikte uygulamaları gelecek vaat etmektedir.

Anahtar sözcükler: Periodontal hastalıklar, hidroksimetilglutaril-KoA redüktaz inhibitörleri, alveolar kemik kaybı

ÜREME SAĞLIĞI VE SİGARA İLİŞKİSİ

*Hilal Dinçer *Merve Gezgiç **Çiğdem Gün

** MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü 3.Sınıf Öğrencisi hilaldincer002@gmail.com*

**MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü 3.Sınıf Öğrencisi gezgicmerve.42@gmail.com*

***MAKÜ SBF Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesi Cgun@mehmetakif.edu.tr*

15. ve 16. yüzyılda bir istek ile sigara ile tanışan kadın ve erkekler, sigarayı zamanla alışkanlık haline getirmişlerdir. Günümüzde ise ülkemizde TÜİK verilerine göre kadınların %10.7'si, erkeklerin %37.3'ü sigara kullanmaktadır. Ülkemiz tütün ve tütün mamülü kullanımı açısından dünya genelinde 10. sıradadır. Sigara kullanımı ve sigara kullanımındaki artışa bağlı sağlık sorunları ortaya çıkmaktadır. Günümüzde giderek artmakta olan bu sağlık sorunlarından biride infertilitedir. Derlemenin amacı sigaranın üreme sağlığına etkilerine yönelik güncel literatür bilgilerini paylaşmak; ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırma sonuçları ve bulgularından yola çıkarak önerilerde bulunmak ve ileride sigaranın üreme sağlığına etkilerine yönelik yapılabilecek araştırmalara dair yeni fikirler üreterek kaynak oluşturmaktır.

Araştırmacılar tarafından sigaranın üreme sağlığına etkilerine yönelik yazılan derleme de ulusal ve uluslararası literatür de yayınlanmış araştırmalar incelenmiştir.

Üreme çağındaki kadınlarda günlük içilen sigara süre ve miktarı doğurganlığı üreme yeteneğini bozarak embriyo gen hasarı, yumurta sayısı ve kalitesinin azalmasına sebep olmaktadır. Sigara içeriğinde bulunan nikotine bağlı progesteron sentezi ve granuloza hücrelerindeki arotomaz aktivitesi bozulmaktadır. Erkekte gün içerisinde aşırı sigara kullanımı ise, seminal maide kadminyum oranını artırmakta, sperm yoğunluğu ve hareketini azaltmakta, morfolojisini bozmakta, penetrasyon yeteneğini azaltmakta, DNA hasarına neden olmakta ve

semen kalitesini düşürmektedir. Sigara dumanındaki kotinin ve kadminyum, pasif içicileri de en az aktif içiciler kadar etkilemekte ve üreme sağlığına zarar vermektedir. Bu nedenle birçok araştırma sonucu çocuk sahibi olmak isteyen sigara tüketen erkeklere ve kadınlara sigaranın üreme sistemine verebileceği zararlardan bahsedilmesi gerektiğini, sigarayı bırakmaya yardımcı olabilecek kurum ve kuruluşlara yönlendirilmesini önermektedir.

Üreme çağındaki kadın ve erkekler için üremeyi engelleyici risk faktörlerinden biri olan sigara alışkanlığı bırakılabilir. Ülkemizde ücretsiz olarak verilen sigara bırakma programlarına katılım desteklenmelidir. Üreme sağlığı alanında danışmanlık ve ilgili kaynaklara yönlendirme için kilit rol oynayan hemşireler kanıta dayalı uygulamaların da desteklediği sigara alışkanlığını bırakma konusunda vakaları bilgilendirmeli ve cesaretlendirmelidir.

Anahtar kelimeler: İnfertilite, sigara, kadın, erkek

PERİODONTAL ENFEKSİYON VE HİPERLİPİDEMİ

Esra Sinem Kemer Doğan[1], Fatma Yeşim Kırzıoğlu[2], Burak Doğan[3], Özlem Fentoğlu[4]

[1]*Mustafa Kemal Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Hatay*

e-mail: esradogan@mku.edu.tr

[2]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Isparta*

e-mail: yesimkirzioglu@sdu.edu.tr

[3]*Mustafa Kemal Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Hatay*

e-mail: bdogan@mku.edu.tr

[4]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Isparta*

e-mail: ofentoglu@yahoo.com

Enfeksiyon ve inflamasyonda konağı doku hasarından koruyan ve tamir mekanizmasını kolaylaştıran değişiklikler tetiklenir. Akut ve kronik sistemik enfeksiyonun lipid oksidasyonunu, serbest yağ asidlerini, trigliserid ve düşük yoğunluklu lipoprotein (LDL) metabolizmasını etkileyerek birçok hastalık patogenezinde rol aldığı belirtilmektedir. Periodontal enfeksiyona bağlı olarak açığa çıkan sitokin ve mediyatörler lipid metabolizmasıyla ilişkili birçok dokunun hemodinamiğini etkileyerek hiperlipidemi gelişimine katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada, Gram negatif (-) bakteriyel enfeksiyona bağlı oluşan inflamasyon sırasında görülen lipid metabolizması değişiklikleri ve hiperlipidemik durumun konak yanıtına olan etkileri genel olarak ve periodontal hastalık yönüyle özetlendi.

"Pubmed, Google Scholar, Medline" veri tabanları aracılığıyla "hiperlipidemi, dislipidemi, periodontal hastalık, enfeksiyon, inflamasyon" anahtar kelimeleri kullanılarak 2000-2017 yıllar arasında yayımlanan klinik çalışma, derleme ve meta-analizler incelendi.

Gram (-) bakteri enfeksiyonu ile plazma trigliserid ve LDL seviyeleri anlamlı derecede artarken, yüksek yoğunluklu lipoprotein seviyeleri azalmaktadır. Periodontal enfeksiyon sırasında da görülen bu değişikler tümör nekroz faktör α, interlökin-1β ve interlökin-6 gibi proinflamatuvar sitokinlerin artmasıyla ilişkilendirilmektedir. Oluşan lipoprotein-lipopolisakkarit (LPS) kompleksi ile LPS'nin toksik etkileri nötralize edilmeye çalışılır. Hiperkolesterolemi ile T lenfosit hücre yanıtında oransal olarak T yardımcı-2 lenfosit katkısı belirginleşir. Ayrıca serum lipidleri de proinflamatuvar sitokin üretimini arttırabilirler ve makrofajlardan temel polipeptid büyüme faktörü üretimini engelleyerek yara iyileşmesini bozabilirler.

Periodontal enfeksiyon hiperlipideminin gelişimine katkı sağlayabilir. Bununla birlikte hiperlipidemik durum konak yanıtını değiştirerek aralarında periodontal hastalığın da yer aldığı birçok kronik hastalığın patogenezinde rol alabilir.

Anahtar sözcükler: Bakteri enfeksiyonları, inflamasyon, hiperlipidemi, lipidler, periodontal hastalık

PERİODONTAL HASTALIK İLE HÜCRE DUVARI LİPİT METABOLİZMASI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Esra Sinem Kemer Doğan[1], Burak Doğan[2], Fatma Yeşim Kırzıoğlu[3], Özlem Fentoğlu[4]

[1]Mustafa Kemal Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Hatay

e-mail: esradogan@mku.edu.tr

[2]Mustafa Kemal Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Hatay

e-mail: bdogan@mku.edu.tr

[3]Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Isparta

e-mail: yesimkirzioglu@sdu.edu.tr

[4]Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji AD., Isparta

e-mail: ofentoglu@yahoo.com

Hücreler iç ve dış ortamı birbirinden ayıran ve çift tabaka lipidlerden oluşan bir membranla çevrelenmiştir. Bu membran basit bir fiziksel bariyerden öte hücreler arası iletişimin sağlandığı anahtar yapılardan biridir. Membran içerisinde bulunan lipidlerin yapısı, gelen uyarana karşı verilecek cevabı belirlemekte ve buna göre hücrenin hayati fonksiyonlarını düzenlemektedir. Periodontal yıkımla ilişkili mediyatörlerin ana kaynağı da hücre membran lipidleridir. Bu lipidlerin çeşitli enzimler aracılığıyla metabolize olmasıyla proenflamatuvar ve antienflamatuvar olaylar zinciri başlatılmakta, enflamasyon bulguları açığa çıkmaktadır.

Bu çalışmada hücre membran lipidlerinin yapısı ve metabolizması periodontal hastalık patogenezindeki rolleri ile birlikte ele alındı.

"Pubmed, Google Scholar, Medline" veri tabanları aracılığıyla "hücre membran lipidleri, periodontal hastalık, hücre membranı" anahtar kelimeleri kullanılarak 2000-2017 yıllar arasında yayımlanan klinik çalışma, derleme ve meta-analizler incelendi.

Eikozanoidlerin öncüsü hücre membranlarındaki lipid bileşikleridir. Enflamasyon alanında, membran lipid havuzundan özellikle araşidonik asit gibi yağ asidlerinin metabolize olması ile birçok hücre tipinden farklı rollere sahip lipid mediyatörleri sentezlenir. Bu lipid mediyatörleri sistemik durumda ve periodontal hastalık patogenezinde etkili olmaktadırlar. Nitekim enflamasyonda rol alan lipid mediyatörlerinin proenflamatuvar ve antienflamatuvar yönleriyle kemik ve bağ doku yıkımındaki katkıları net bir şekilde ortaya konmuş ve bu mediyatörlerin oluşumlarının engellenmesi ya da yönlendirilmeleri kapsamında yeni tedavi stratejilerinin önü açılmıştır.

Membran lipidlerinin metabolizmasının tam olarak aydınlatılması periodontal hastalık patogenezinin anlaşılmasında önemli katkı sağlayacaktır.

Anahtar sözcükler: Periodontal hastalıklar, hücre membranı, membran lipitleri

2-AMİNO-6-METİL PİRİDİN-METAL HALOJEN KOMPLEKSLERİYLE MODİFİYE EDİLMİŞ ANTİBAKTERİYAL MİKROLİFLERİN ELEKTROEĞİRME YÖNTEMİYLE ELDESİ

Derya KILIÇ[1], Aslıhan CESUR TURGUT[2], Ruken Esra DEMİRDÖĞEN[3], Fatih Mehmet EMEN[4], Ali İhsan KARAÇOLAK[4], Zeynep YILDIRIM[4]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Malzeme Teknolojileri Mühendisliği Bölümü, 15100 BURDUR, klc.derya13@gmail.com

[2]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bilimsel ve Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kimya Bölümü, 15100 BURDUR,ascesur@gmail.com

[3]Çankırı Karatekin Üniversitesi, Fen Fakültesi, Kimya Bölümü, 18100 ÇANKIRI, rukenesrademirdogen@yahoo.com

[4]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Malzeme Teknolojileri Mühendisliği Bölümü, 15100 BURDUR,femen106@gmail.com

Nozokomiyal enfeksiyonlar genellikle hastanelerden bulaşan ve penisilin, ampisilin, metisilin, gb. antibiyotiklere karşı dirençli olan organizmaların sebep olduğu önemli bir morbidite, ölüm ve ekonomik kayıp nedenidir (Haley, 1985). Uygun N- ve O- elektron donörları taşıyan biyoaktif piridin türevlerinin ve hidroksipiridinlerin, aminopiridinlerin, ve pikolinik asidin (piridin-2-karboksilik asit) apoptozisi ve immün sistem yanıtlarını indükleyerek önemli antiviral, antifungal ve antibakteriyel aktivite gösterdiklerini ortaya çıkartmıştır(Tomioka vd., 2007).

Bu çalışmada, ML_2Cl_2 (L: 2-amino-6-metil piridin; M:Ni (II), Cu(II), Co(II)) kompleksleriyle fonksiyonelleştirilmiş ve elektroeğirme yöntemiyle antibakteriyel özellik gösteren mikrolifler elde edilmiştir.

*Bu çalışma TÜBİTAK (Proje no:116Z295) ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü (Proje No:0432-YL-17) tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Piridin türevleri, Mikrofiberler, Antibakteriyel tekstil

TURİZM SEKTÖRÜNDE KADIN İSTİHDAMI VE İŞ GÜVENLİĞİ

İbrahim Baş*, Abdullah Tarınç*

*Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulu

Tüm dünyada ve ülkemizde kadınların ekonomik ve toplumsal yaşama katkı verdikleri bilinmektedir. Ancak bu durum, işgücüne katılımın düşüklüğü, cinsiyet eşitsizlikleri gibi nedenlerle sınırlı kalmaktadır.

Bu derleme, turizm ile ilgili işletmelerde çalışan kadınların iş güvenliğine ilişkin problemlerini saptamak ve çözün önerilerinde bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Bu derleme, "Science Direct", "Pubmed", "Google Scholar" veri tabanlarında, “turizm”, “tourism”, “istihdam”, “recruitment”, “woman”, anahtar kelimeleri ile Türkçe ve İngilizce makaleler taranarak gerçekleştirilmiştir. Turizm sektörü, özellikle tarım üretiminin gerilediği ülkelerde katkı veren bir sektör haline gelmiştir. İnsan gücüne dayalı bir sektör olduğu için, yoğun istihdam gerektiren bir alandır. Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (WTTC) verilerine göre, 2023 yılında seyahat ve turizm sektöründe kadın çalışanların Türkiye’de %9,2 artacağı ve %36,5’e yükseleceği öngörülmektedir. Turizm sektörü, işsizlere ve özellikle kadın işsizlere istihdam yaratma konusunda önemli bulunmuştur. Turizm sektöründe, eğitim, işe başlatmada ve kariyer fırsatlarından yararlanmada erkek işgücüne kıyasla kadınların, iyi ücretli, kalifiye ve yöneticilik gibi işlere ulaşmalarının sınırlı olduğu belirtilmiştir. Dünyadaki literatürde, kadınların işe alma, ücret belirleme, terfi konularında cinsiyetçi tutuma maruz kaldıklarını belirtilmektedir. Türkiye’de yapılan bir çalışmada, turizm sektöründeki kadınların sorumluluk verilmesine rağmen yetki azlığı, ücret ve eğitim olanaksızlığı, iş güvencesinin olmaması gibi durumlarla karşılaştıkları ifade edilmiştir. Kadınlar, erkeklerle eşit ilerleseler bile, ücret konusunda ayrımcılık yaşamaktadırlar. Bir çok ülkede, kadınların aldıkları ücret, erkeklerin aldığı ücretin %70-%90’ına denk gelmektedir.Ayrımcılığın azaltılmasına yönelik olarak, kadınların eğitim seviyelerinin yükseltilmesi, yasal düzenlemeler ile kadın iş gücünün desteklenmesi gerekmektedir. Turizm işletmelerine çalışan personel ile ilgili istihdam bilgilerini değerlendirmek amacıyla, Turizm Bakanlığı tarafından sık olarak denetlemelerin yapılması önerilebilir.

AnahtarSözcükler *Kadın, Turizm Sektörü, İstihdam*

TURİZM SEKTÖRÜNDE YAŞANAN İŞ KAZALARI

İbrahim Baş*, Abdullah Tarınç*

*Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulu

İşverenin iş sağlığı ve güvenliğini sağlama borcunun asıl hedefi özellikle iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesidir. Herhangi bir olayın iş kazası sayılması için kazanın işverenin otoritesi altında meydana gelmesi gereklidir

Bu derleme turizm sektöründe çalışanlarının karşılaşabilecekleri iş kazalarını değerlendirmek ve çözüm önerilerinde bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Bu derleme, "Science Direct", "Pubmed", "Google Scholar" veri tabanlarında, “turizm”, “tourism”, “kazalar”, “accidents”, “iş sağlığı” “occupational health”, “technology” anahtar kelimeleri ile Türkçe ve İngilizce makaleler taranarak gerçekleştirilmiştir. İş kazasına neden olan faktörler 2 grupta toplanmaktadır. Birincisi güvensiz iş koşullarıdır. Bu kapsama iş kazasını artırıcı fiziksel faktörler girmektedir. Bu faktörler, iş yeri düzeni, araç ve malzemenin yanlış kullanımı, havalandırma ve aydınlatma oranıdır. İkincisi güvensiz davranışladır. Deneyimsiz olan personelin kaza olasılığını artırıcı fiziksel yada psikolojik davranışlarıdır. Bu durum personelin yaş ve eğitim seviyesine, tedirginlik ve endişe durumuna, çevresel faktörlere göre değişim gösterebilmektedir. Turizm sektöründe en çok görülen kazalar arasında elektrik çarpmaları ve yanıklar, düşmeler, zehirlenmeler ve kesikler gelmektedir. Elektrik, yanma ve şoklara neden olabilir. Mutfak gibi ortamlarda elektrik kablolarının açıkta bırakılmış olması, emniyeti olmayan prizler, tesisatın bilinçsizce oynanması elektrik çarpmalarına yol açabilmektedir. Turizm sektöründe yoğun olarak karşımıza çıkan düşmeler

sonucunda ciddi yaralanmalar, hatta ölümlerin meydana geldiği görülmektedir. Özellikle temizlik yapılırken koruyucu tedbirler alınmadan bırakılan kaygan zemin, yağ ve yemek dökülmeleri ve hemen temizlenmemesinden kaynaklanmaktadır. Temizlik personellerinin önlem almadan kimyasal maddelere maruz kalması ciltte ve akciğerde çeşitli zararlara açabilir ve zehirlenmeler gerçekleşebilir. Otel restoranlarda, mutfak araç ve gereçleri kesiklere neden olabilir. Dalgınlıkla oluşan kesikler kanamalara ve kan kaybına neden olabilmektedir.Eldiven ve gerekli malzemenin kullanılmasıyla önlenebilmektedir. İş yerinin güvenli hale getirilmesi, güvenli tesis ve alet bulundurulması, uygun iş yeri, koruyucu malzeme kullanımı, uygun personel istihdamı ve eğitim verilmesi ile kazalar önlenebilir.

AnahtarSözcükler: Kazalar, Turizm Sektörü, İş Sağlığı

YAŞLILARDA POLİFARMASİ ve HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI

Elif OKUR[1], Aysun YAĞCİ ŞENTÜRK[2], Çiğdem KURALAY[3]

[1](Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: elifcengiz_ec@hotmail.com

[2]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: fzt.aysun.61@hotmail.com

[3]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye E-mail: cigdeminan52@hotmail.com

Dünya nüfusu, sağlık alanındaki gelişmeler ve doğum oranlarının azalması sonucunda giderek yaşlanmaktadır (1). Yaşlanma ile beraber organ fonksiyonlarında azalma meydana gelirken beraberinde kronik hastalık sayısında da artış olmaktadır. Bu durum yaşlılarda çoklu ilaç kullanımını beraberinde gerektirmektedir (2).

Yaşlılarda çoklu ilaç kullanımını ifade eden ‘’Polifarmasi’’ tanımı konusunda kesin bir fikir birliği olmamakla birlikte aynı anda genellikle birden fazla endikasyon için çok sayıda ilaç kullanımı anlamına gelmektedir (3). Polifarmasiye bağlı olarak ilaç etkileşimleri de oluşabilir. İlaç etkileşimi iki veya daha fazla ilacın bir araya gelmesi sonucunda birinin etkinliğinin diğerinin varlığına göre değişmesidir. Yaşlı bireylerde farklı doktorlar tarafından reçete edilen ilaçlar bulunması, reçetesiz ilaç kullanımı, başkasının önerdiği ilacı alma gibi nedenler ilaç etkileşim riskini arttırmaktadır (4). Yapılan bir meta-analizde genç yetişkinler ile yaşlı yetişkinler karşılaştırıldığında, yaşlı yetişkinlerde ilacın yan etkileri nedeniyle hastaneye yatma oranında dört kat artış (%16.6’ya karşı % 4.1) olduğu belirlenmiştir (5). Yaşlılarda ilaç yan etkisi olabileceğini düşündürmesi gereken bulguları ise; depresyon, konfüzyon, huzursuzluk, düşme, hafıza kaybı, ekstrapiramidal sistem bulguları (Parkinsonizm, tardiv diskinezi), konstipasyon ve inkontinansdır (6). Ülkemizde yapılan bir çalışmada yaşlıların ilaç almalarında %52,6’sının doktor, %21,1’inin kendi isteği, %13,2’sinin arkadaş, %7,9’unun eczacı, %5,2’sinin komşu önerisinin etkili olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma ülkemizde doktor kontrolüne gitmeden ilaç kullanımının da sık olduğunu göstermektedir (7) .

Polifarmasiyi ve neden olacağı olası komplikasyonları azaltmak için hemşirenin en önemli sorumluluğu eğitimdir. Hemşire yaşlıları ve ailelerini ilaçların adı, kullanım şekilleri, dozları, ilaç alma saati, ilacın etkisi, ilacın yan etkisi ve ilaçların yiyecek içeceklerle etkileşimi hakkında bilgisini değerlendirerek eğitim planlamalıdır. Yaşlıların ve ailelerinin eğitim düzeyleri de dikkate alınarak, toplumun özelliklerine uygun, özellikle ilaç etkilerine hassas olan ve korunması gereken yaşlılara sağlık hizmeti sunumunda multidisipliner ekibin de farkındalığı arttırılmalıdır. Bu farkındalığın yaratılması polifarmasiyi önlemede önemli katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çoklu ilaç kullanımı, Hemşirelik, Polifarmasi, Yaşlılık

ALGILARIMIZ, DEĞERLERİMİZ: RUH SAĞLIĞIMIZ

Ayşegül Bilge ,Esra Engin

Birçoğumuz hayatımızda olup bitenlere nasıl tepkiler verdiğimizi, bu tepkileri neye göre verdiğimizi zaman zaman sorgularız. İnsan davranışları ile çalışan bilim adamları, davranışların belirleyicilerinin bireylerin algı sistemleri olduğuna dair sonuçlar edinmişlerdir. Algılama sistemleri ile bireyler dış dünyaya ilişkin bilgi toplar, bundan bir anlam çıkarmaya çalışır ve organizma dış

çevreye uyum sağlamaya çalışır. Dış dünyayı ancak algılayarak tanımaya çalışabiliriz. Bizim "ben" olgusu dışındaki geçeklik ve bu gerçekliğe ilişkin bilgiyi algı sistemi ile edinebiliriz. Dolayısıyla algı sistemimiz bize özel değer sistemimizin oluşmasını destekler. Algı en bilinen tanımı ile; duyu organları aracılığı ile edinilen verilerin, tutarlı ve anlamlı bir bütünlük oluşturacak şekilde örgütlenmesi, analiz edilmesi, yorumlanması ve sentez edilmesi ile nesnelere ve olaylara ait duyumların tanımlanması, farkına varılması, kavranmasıdır.

Değerler, beğenilen, arzulanan ve iyi olarak tanımlanan ölçü kalıplarıdır. Davranışlara yön vererek onlara belli anlamlar kazandırır. Psikolojik açıdan değerler, kişiliğin oluşumunda motivasyonel öğelerin merkezinde yer alır. Dürüstlük, erdemlilik, adalet, insana olan saygı, dostluk, sevgi değerleri insandan insana farklılık göstermektedir. Bunun için, her insan kendi değeri ile yaşar ve değer kavramına atfettiği önem de farklıdır.Değerler ile inançlar birbirini tamamlar. Birey ya da toplum tarafından kabul edilmiş inançlar, gelenekler, davranış tarzı ve amaçları içeren subjektif yapılardır. Çok arzuladığınız, önem verdiğiniz, benimsediğiniz iki durum arasında seçim yapmak zorunda kaldığınızda size değerleriniz rehberlik eder.

Bireylerin ruhsal yaşantıları ve kendilerine, diğerlerine, yaşama ve geleceğe ilişkin bakış açıları da bu algısal ve değer sistemlerinden etkilenmektedir. Dürüstlük, erdemlilik, adalet, insana olan saygı, dostluk, sevgi değerlerinin zaman zaman bireyleri toplumsal yaşantı içinde kişilerarası ilişkileri sürdürürken zorladığı, diğerlerinden beklentileri arttırdığı, sonrasında hayal kırıklığı, öfke, depresyon, kaygı yaşamalarına neden olduğu bilinmektedir. Kişisel algı ve değerlerin bilinmesi, yönetilmesi, düzenlenmesi ruh sağlığının sürdürülmesi için gereklidir. Ruh sağlığı profesyonellerinin algı ve değer sisteminin ruh sağlığına yansımalarına ilişkin yapacakları müdahaleler bireysel ve toplu ruh sağlığı açısından önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: ruh sağlığı, algı, değer

HEMŞİRELERİN ÜRİNER SİSTEM ENFEKSİYONLARINI AZALTMAYAYÖNELİK MÜDAHALELERİ

Merve İNCE[1], Leyla KHORSHTD[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, 15030, Burdur merveince993@gmail.com

[2]Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, 35100, İzmir khorshidleyla@gmail.com

Üriner sistem enfeksiyonları ilk olarak 1550 yılında Mısır'da belgelenmiş olup hala dünyadaki en yaygın bakteriyel enfeksiyonlar arasındadır. Dünyada her yıl ortalama 150 milyon insanı etkilediği tahmin edilmektedir. Üriner sistem enfeksiyonları, artan morbidite, mortalite, hastanede kalış süresinin uzaması, hastalar ve sağlık sistemleri için yüksek hastane masraflarına sebep olmaktadır. Kadınlarda yaşam boyu bir üriner sistem enfeksiyonuna yakalanma riskinin yaklaşık % 50 olduğu ve bu kadınların dörtte birinde tekrar gelişebileceği tahmin edilmektedir. Üriner sistem enfeksiyonları ayrıca böbrek nakli olan hastalarda da önemli bir morbidite ve mortalite nedenidir. Yaşlılarda da sıklıkla görülen üriner sistem enfeksiyonlarının gelişimine zemin hazırlayan faktörler arasında zihinsel bozulma ve eksik perineal hijyen bulunmaktadır. Yapılan bir çalışmada; üriner sistem enfeksiyonu bulunan hastalarda, bulunmayan hastalara göre % 5 ila% 17 arasında mortalitede artış olduğu bulunmuştur. Halen, üriner sistem enfeksiyonlarının önlenmesi için hemşire rehberli protokoller kullanılmaktadır ve bu protokollerin kullanımı, mümkün olan en kısa sürede kateterin çıkarılmasını sağlayarak üriner sistem enfeksiyonlarının oranlarını azaltmaktadır. Ayrıca hemşirelerin kateter seçimi, kateter yerleştirme kılavuzları, üriner sistem enfeksiyonlarının önlenmesi, kateterlerin günlük değerlendirilmesi ve kateter kullanım süresinin sınırlandırılması ile ilgili eğitiminin, üriner sistem enfeksiyonları riskini azaltmada etkili olduğu bilinmektedir. Ak ve ark. ları tarafından yapılan çalışmada; hemşirelerin eğitimi ile üriner sistem enfeksiyonlarının oranı binde 9.37 oranında azaldığı saptanmıştır.

Sonuç olarak; hastanelerin üriner sistem enfeksiyonlarını en aza indirgemek için; enfeksiyon önleme/kontrol programına ve enfeksiyon kontrol hemşiresine sahip

olması gerekmektedir. Ayrıca el hijyeninin sağlanması da önem arz eden konular arasındadır. Üriner sistem enfeksiyonlarını azaltmaya yönelik davranışsal tedavilerin uygulanması ve takibinde hemşirelerin sorumlulukları bulunmaktadır. Bu nedenledir ki, hemşireler üriner enfeksiyonların önlenmesi konusunda güncel bilgilere sahip olmalı ve bu bilgilerini, uygulamalarında kullanarak hastaları için gerekli bakımı sürdürmelidir. Hemşireler ayrıca gereksiz kateter uygulamalarından kaçınmalı, kateterizasyonda aseptik tekniğe dikkat etmeli, kapalı drenaj sistemini sürdürülmelidir. Kateterizasyonun süresi, drenaj torbalarının seviyesi, boşaltılması gibi işlemlere yönelik uygulamalar ve meatus hijyenine özen gösterilerek üriner enfeksiyonlar önlenebilmektedir.

Anahtar Kelimeler; Üriner sistem, Enfeksiyon, Hemşirelik uygulamaları, Kateter kaynaklı enfeksiyon

OMEGA – 3 YAĞ ASİTLERİNİN ŞİZOFRENİ HASTALIĞI ÜZERİNE ETKİSİ

İlyas ÜN[1], Hasan EVCİMEN[2], Çiğdem KURALAY[3], Rahşan KARAÇAL[4]

[1]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye, ilyasun1992@gmail.com

[2]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye, hsn_evcimen@hotmail.com

[3]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye, cigdeminan52@hotmail.com

4Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, Türkiye, rahsankaracal@yahoo.com

Omega-3 yağ asitleri, vücut tarafından üretilemeyip ve besinler yoluyla alınması gereken esansiyel yağ asitleridir. Diyette omega-3 yağ asitlerini arttırmak için balık ve diğer su ürünleri daha çok tüketmek gerekir. Omega-3 yağ asitleri, kalp ve damar hastalıkları, romatoid artirit, kanser, astım, alzheimer vb. birçok hastalığın önlenmesinde ve tedavisinde, ayrıca bebeklerde retina ve beyin gelişiminde etkin rol oynamaktadır. Omega-3 yağ asitleri ile şizofreni hastalığı arasında önemli bir ilişki vardır. Yapılan bazı çalışmalarda şizofreni hastalarında kandaki omega-3 yağ asidi düzeylerinin düşük olduğu bildirilmiştir. Bu çalışmanın amacı; omega-3 yağ asitlerinin şizofreni hastalığı üzerine etkisini değerlendirmektir.

Şizofreni, pozitif belirtiler, negatif belirtiler ve kognitif bozukluk ile karakterize olan bir hastalıktır. Bu hastalık anormal membran fosfolipid metabolizması ile ilişkili olabilir ve bazı çalışmalarda şizofreni hastalarında çoklu doymamış yağ asiti düzeylerinin azaldığı belirlenmiştir. Bu nedenle, çoklu doymamış yağ asidi takviyesinin şizofreni hastalarının semptomlarını iyileştirebileceği düşünülmektedir. Omega-3 yağ asitleri (eikosapentaenoik asit [EPA] ve dokosahekzaenoik asit [DHA]), inflamasyonun baskılanması, nörojenez regülasyonu ve oksidatif stresten korunma gibi mekanizmalar yoluyla nöroprotektif etkilere sahiptir. Şizofreni ile omega-3 yağ asitleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada; omega-3 yağ asiti düzeylerindeki azalmanın, bilişsel bozulma ile ilişkili olduğu ve bunun da şizofreni hastalarında sosyal işlevsellik sonuçlarını etkilediği gösterilmektedir. Şiddetli şizofreni hastalarının tedavisinde omega-3'ün etkisi üzerine yapılan bir çalışmada, balık yağı (360 mg DHA + 540 mg EPA) ile tedavi edilen şizofreni hastalarının şiddetinde bir azalma meydana geldiği bildirilmiştir. Ketaminli şizofreni hayvan modelinde omega-3 takviyesinin; açık refleks inhibisyonundaki azalmayı, hipokampus ve striatumdaki lipidlere verilen hasarı ve prefrontal kortekste proteinlere verilen hasarı önlediği ve başka bir çalışmada ise pozitif, negatif ve bilişsel belirtileri önlediği bildirilmiştir.

Yapılan çalışmalarda Omega-3 yağ asitlerinin, şizofreni hastalığının şiddetinin azaltılmasında etkili olabileceği ve tedavisinde umut verici olabileceği görülmekte olup, etkinliği ile ilgili daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Omega-3, Şizofreni, EPA, DHA

YENİDOĞANLARDA AĞRILI GİRİŞİMLER SIRASINDA KULLANILAN NONFARMAKOLOJİK YÖNTEMLER

Elif DEMİR, Leyla KHORSHİD

elifdemir.ed139@gmail.com,

Hastaneye yatırılan bebekler, tedavi veya teşhis amacıyla birçok ağrılı işlemden geçerler (8). Yenidoğanların hissettiği ağrıyı azaltmak amacıyla pek çok farmakolojik ve nonfarmakolojik yöntemler kullanılmaktadır. Bu

yöntemlerin tek başına ya da birlikte kullanımıyla ağrı yönetimi sağlanmaktadır (3). Nonfarmakolojik yaklaşımlar arasında pozisyon verme, kundaklama, annenin sesini dinletme, şarkı, aromaterapi ve tanıdık kokuları koklatma(1), kanguru bakımı, besleyici olmayan emme, sakkaroz vb. tatlandırıcılar, masaj ve akupunktur tedavisi yer alır(7). Ağrı tedavisinde farmakolojik girişimlerin istenmeyen yan etkilerinin olması nedeniyle alternatif/tamamlayıcı yöntemlere ilgi giderek artmaktadır. Yapılan literatür incelemesinde görsel, işitsel, dokunma, tat ve koku gibi duyusal uyaranlardan biri ya da birkaçı kullanılarak, çeşitli yöntemlerle yenidoğanın girişimsel ağrısının hafifletilmeye çalışıldığı araştırmalara rastlanmıştır(1). Yapılan bir çalışmada, yenidoğanlarda vene girme sırasında ağrıyı azaltmada emzirme ve sukrozun analjezik etkileri incelenmiş, yenidoğanlarda ağrıyı azaltmada etkin olduğu belirtilmiştir(5).

Bazı çalışmalar bebeklerin doğumdan itibaren kokuları tespit edebildiğini göstermiştir. Annenin kokusunun bebekler üzerinde yatıştırıcı bir etkisi vardır. Ayrıca, vücut kokusunun ve annenin anne sütü kokusunun yeni doğan bebeklerde ağrı ve sıkıntıyı azaltabildiğini göstermiştir. Badiee ve arkadaşları yaptıkları bir çalışmada, topuktan kan alma sırasında preterm bebeklerde ağrıyı azaltmada anne sütü kokusunun analjezik etkisini değerlendirmişlerdir(2). Dilli ve arkadaşları yaptığı bir çalışmada, emzirmenin 6 aya kadar analjezik bir etkiye sahip olduğunu, aşılama sırasında ağrıyı azalttığını belirlemişlerdir(4). Varendi ve arkadaşlarının çalışmalarında, amniyotik sıvı kokusu koklatılan bebeklerin anne sütü kokusu ve kontrol grubuna göre daha az süre ağladıkları görülmüştür. Bir çalışmada, topuk kanı alınma sırasında anne sütü ve vanilya kokusunun yenidoğanların yüz buruşturmalarını azalttığı belirlenmiştir(1). Yapılan bir çalışmada; anne sütü kokusunun kan alımı sırasında ve sonrasında neonatal kalp atış hızı ve kan oksijen doygunluğu değişiklikleri üzerinde önemli etkiye sahip olduğu gösterilmiştir (9).

Sonuç olarak, farmakolojik olmayan tedaviler girişimlere bağlı rahatsızlığı azaltır (10). Bu bağlamda, bebek ve annenin etkileşimi sağlanarak, iki taraf için de güven duygusu geliştirilerek etkili bir ağrı yönetimi uygulanabilir(6).

ONKOLOJİ HASTALARININ SEMPTOM YÖNETİMİNE AKUPRESÜRÜN ETKİSİ

Zeynep KARAKUŞ ER*, Zeynep ÖZER*
Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Kanser hastaları gerek hastalığın kendisi gerekse tedaviye bağlı olarak birçok semptom yaşayabilmektedir**.** Hastaların semptomlarının azaltılması/giderilmesi amacıyla kullanılabilen nonfarmakolojik yöntemlerden birisi akupresürdür. Akupresür vücutta enerji taşıyan meridyenler üzerinde akupunktur noktalarına parmak, avuç içi veya özel stimülasyon bantlarıyla basınç uygulayarak, enerji kanallarının çalışmasını sağlayan bir yöntemdir.

Bu çalışmanın amacı onkoloji hastalarının semptom yönetimine akupresürün etkisini değerlendirmek amacıyla Türkiye'de yapılan tezlerin incelenmesidir.

Çalışmanın verileri Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi taranarak elde edilmiştir. Tarama Türkçe ve İngilizce dillerinde "akupresor" "akupres" "akupresör" "akupresur" "akupressur" "akupresür" "acupressure" "acupress" anahtar kelimeleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tarama sonucunda duplike olan tezler örneklemden çıkarılmış ve erişim kısıtı olmayan toplam altı tez çalışmaya dahil edilmiştir.

Çalışmaya dahil edilen tezler 2006-2015 yılları arasında yürütülmüş olup beş tanesi akupresürün kemoterapi ile ilişkili bulantı kusma üzerine etkisini bir tanesi de kemik metaztazı olan hastalarda ağrıya etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Tezlerin randomize kontrollü (3), çapraz gruplu tek kör, deneysel (1), pre-post test düzeninde deneysel (1) ve kontrol gruplu yarı deneme modeli (1) düzeninde gerçekleştirilmiştir. Tezlere dahil edilen hasta sayısı 34-120 arasında değişmektedir. Akupresürün bulantı kusma üzerine etkisini inceleyen beş tez çalışmasında bilekte perikardiyum 6 (P6) (Neiguan) akupunktur noktasına bilek bandı uygulanmıştır. Akupresürün ağrı üzerine etkisini değerlendiren tez çalışmasında ise bası işlemi ağrı tariflenen bölgeye uygulanmıştır. Araştırma sonuçları akupresür uygulaması, bandı ve bilekliğinin onkoloji hastalarının deneyimledikleri bulantı, kusma, ağrı ve anksiyeteyi azalttığını ortaya koymaktadır. Sadece bir çalışmanın sonucu kemoterapi alan hastalarda yaşanan bulantı-kusmanın doğrudan tedavi ile ilişkili olduğu ve akupresör bant uygulamasının etkili bir yaklaşım olmadığı ve yaşam

kalitesini arttırmadığını ortaya koymuştur. Sonuç olarak, akupresür uygulamasının etkinliği, uygulamadaki kolaylığı ve ekonomik oluşu nedeniyle onkoloji hastalarının semptom yönetiminde farmakolojik yöntemlerle birlikte kullanılması önerilebilir.

Anahtar Sözcükler
hemşirelik, akupresür, kanser, onkoloji, semptom yönetimi

AYDIN İLİNDE SOLUNUM YOLU ENFEKSİYONU ÖN TANISIYLA YATAN HASTALARDA PARAİNFLUENZA VİRUSLARI VE ÖZELLİKLERİ

[1]Sevin Kırdar, [1]Güneş Özçolpan, [1]Neriman Aydın, [2]Emel Ceylan

[1]Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Aydın [2]Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Aydın

Parainfluenza (PIV) virüsleri yetişkinlerde ve çocuklarda akut solunum yolu enfeksiyonlarına yol açan önemli viral patojenlerdir. Dört tipi olan parainfluenza (PIV) virüsleri, küçük çocuklarda alt solunum yolu hastalığının nedenleri arasında solunum sinsisyal virus (RSV)den sonra ikinci sıklıkta görülmektedir. PIV-1ve PIV-2 krup hastalığı, PIV-3 pnömoni ve bronşiolit, PIV-4 daha hafif seyirli enfeksiyona neden olmaktadır.

Bu çalışmada hastanemize akut solunum yolu enfeksiyonu (ASYE) tanısı ile yatırılan hastalarda respiratuvar sinsityal virüs (RSV) sıklığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Nisan 2013- Eylül 2017 tarihleri arasında hastanemizde ASYE ön tanısı ile yatırılan çocuk ve erişkin hastadan laboratuvarımıza gönderilen 1907 nazofarengeal sürüntü örneğinde PIV iki ticari kit (FTD Respiratory pathogens 21 (Qiagen, Luxemburg) ve Anyplex™ II RV16 Detection V1.1 (SeeGene, Güney Kore) kullanılarak multipleks real-time PCR yöntemiyle belirlenmiştir. Hasta bilgileri elektronik otomasyon sisteminden retrospektif olarak elde edilmiştir.

Çalışma evreninin yaş ortalaması 14.14 ±22.79 yıl olup 1130 (%59.3)' u erkek, 777 (%40.7)'si kadındı. Parainfluenza pozitifliği % 8.8 (168/1907) olarak belirlenmiştir ve bunların 149 (%88.6)'u çocuk, 19 (%11.3)'u erişkindi. PIV pozitif saptanan hastaların yaş ortalaması 8,82±17.66 (0-79) yıl olup median 3.00 (%25 persentil:1 ve %75 persentil:6) idi. Çocuklarda PIV saptanma oranı %12,2 ve erişkinlerde %11.3 olarak bulunmuş olup sıklık 0-2 yaş grubunda en yüksekti. Tüm grupta PIV tip **1 %**14.2, PIV tip 2 %29.7, PIV tip 3 %40.4 ve PIV tip 4 %15.4 oranlarında gözlenmiştir.

Son beş yıllık değerlendirmemizde akut viral solunum yolu enfeksiyon etkenleri arasında PIV'in önemli bir patojen olduğu saptandı. Çalışılan örnekler arasında Rhinovirus ve RSV'den sonra en sık saptanan virustur. Parainfluenza tipleri arasında PIV tip 3 en sık olarak belirlenmiştir. Alt solunum yolu enfeksiyonlarında parainfluenza viruslarının tanısı ile gereksiz antibiyotik kullanımını azaltacağı ve antibiyotik direncinin gelişmesini önleyebileceği düşüncesindeyiz.

Anahtar Sözcükler: Parainfluenza virus, enfeksiyon, multipleks PCR

BLOOM'S TAXONOMINE IMPORTANCE FOR NURSES

Çiğdem BERK ÖZCAN[1]

[1]Lecturer, Selçuk University, Akşehir Kadir Yallagöz School of Health, Nursing Department, Konya, Turkey

The first two levels of taxonomy are the ability to make cognitive actions; it is used to understand the information, store it and test the way of thinking determined. Here is the ability to make comparisons by remembering the facts. The increase in the level of more detailed and holistic understanding is related to the assessment levels in other levels (Kim et al., 2012). It is the use of information resources that are used in professional practice by establishing a conceptual and cognitive link between different types of knowledge by testing the behaviors related to teaching and learning. Bloom's taxonomy explains the basic elements of nursing education, the pathophysiological process and the progress of the disease process. The original trio of knowledge, skills and attitudes are used (Su and Osisek, 2011).Drenkard (2012) is a taxonomic guide and "focused on producing logical and new information." It is important to monitor the taxonomy of nurses in their roles, knowledge-skills, management, beliefs and attitudes and organizational commitment (Nancy L. Falk,

2015).Drenkard (2012) is able to capture high-level performance by responding to nurses' dreams of bringing their profession to higher levels as a nurse, creating or controlling the situation that leads to an event. Bloom's Taxonomy is structured to examine and understand the value of learning activities. The six cognitive levels of taxonomy - listed (highest), evaluated, analyzed, implemented, understood, and remembered (lowest). It successfully supports high-level learning objectives and outputs to write a strategic plan (Nancy L. Falk, 2015). Deep learning, Bloom's Cognitive Domain Taxonomy is a tool for evaluating the framework of cognitive complexity. It provides a deeper level of learning from a more complex level than the abstract situation involving knowledge, understanding, practice, analysis, synthesis and evaluation (Armson, 2015).

Keywords: Blooms' taxonomy, nursing, education

Corresponding Author: Çiğdem BERK ÖZCAN

KRONİK MEKANİK BEL AĞRILI HASTALARDA FARKLI TETİK NOKTA TEDAVİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

İsmail Oğuz DAYANIR[1], Yrd. Doç. Dr. Ebru KAYA MUTLU[2], Doç. Dr. Ali Osman AKDEMİR [3], Uzm. Dr Mustafa Ali AKÇETİN[4]

[1] İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul Türkiye, fztoguz27@gmail.com

[2] İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul, Türkiye, ebrukaya@istanbul.edu.tr

[3] İstanbul Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, osakdemir@yahoo.com

[4] İstanbul Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, aliakcetin@yahoo.com

KMBA'nda kas dokusundaki dejenerasyon ise çoğu zaman göz ardı edilir. Hâlbuki miyofasyal doku irritasyonları sonucu oluşan tetik noktalar KMBA hastalarda tedavi edilmesi gereken ortak bir etiyolojidir. KMBA'lı hastalarda tetik nokta varlığı literatürde belirtilmesine rağmen, etiyolojisine etkisi çoğu zaman göz ardı edilmektedir. Ancak, belde bulunan çeşitli lokalizasyonlardaki tetik noktalar kronik bel ağrısına sebebiyet verebilirler

Çalışmamızın amacı; kronik mekanik bel ağrılı (KMBA) olgularda tetik nokta tedavi yöntemlerinin birbirine üstünlüğünü ortaya koymaktır.

Çalışmamıza 48 olgu dahil edildi. Olguların değerlendirmesinde ağrı durumunu ölçmek için vizüel analog skala(VAS); eklem hareket açıklığı değerlendirmesi için dinamik gonyometre kullanıldı. İliocostalis lumborum, quadratus lumborum, gluteus medius, gluteus minimus, gluteus medius kasları literatürdeki çalışmalara göre referans aldığımız noktalardır. Haftada 2 seans olmak üzere egzersizle kombine edilerek 12 seans tedavi uygulanmıştır. Değerlendirmeler tedavi öncesinde ve tedavi bitiminde (6 hafta sonra) yapıldı.

Tedavi sonrası VAS-İstirahat parametresinde meydana gelen grup içi değişim açısından sadece SCS grubunda anlamlı azalma saptandı ($p>0,05$). Tedavi sonrasında VAS-Aktivite parametresinde SCS ve INIT gruplarındaki farklar anlamlıydı ($p<0,05$). Tedavi sonrası Vas-Gece parametrelerinde SCS ve INIT grubundaki değişimler istatistiksel olarak anlamlıydı ($p<0,05$). Gruplar arası fark görülmedi ($p>0,05$).

Lumbal fleksiyon ve ekstansiyon parametrelerinin gruplar arası karşılaştırılmasında SCS, INIT ve İK arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Tedavi sonrasında da grup içi yapılan değerlendirmelerde SCS, INIT ve İK grubunda EHA artışı istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($p<0,05$). Tedavi sonrasında yapılan değerlendirmelerde ise SCS ve İK gruplarında EHA artışı sağlanmıştır. Yapılan ANOVA değerlendirmelerinde ise grupların birbirine üstünlüğü gözlenmemiştir ($p<0,05$).

SCS grubu tüm VAS parametrelerinde anlamlı iyileşme sağlamıştır ($p<0,05$). Tedavi sonrasında da grup içi yapılan değerlendirmelerde SCS, INIT ve İK grubunda EHA artışı istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($p<0,05$). SCS tekniği diğer tekniklere göre birincil tercih olması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kronik Mekanik Bel Ağrısı, Tetik Nokta, Strain-Counterstrain, İnit, İskemik Kompresyon

TİP 2 DİYABET YÖNETİMİNDE MOBİL VE İNTERNET TABANLI EĞİTİM VE UYGULAMALARIN ETKİNLİĞİ

Tuğçe KÖKSEL[1], Ezgi BELLİKCİ KOYU[2], Gülşah KANER[3]

[1]*İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü,*

[2]*İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü,*

[3]*İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü,*

Diyabet, gerek görülme sıklığı gerekse ortaya çıkardığı komplikasyonlar ile dünya çapında önemi giderek artan bir sağlık sorunudur. Diyabetli bireylerde, yaşam tarzı değişikliklerini de içeren diyabet yönetimine ilişkin eğitimler, genellikle diyabet ekibi tarafından bireyin hastane ziyaretleri sırasında yapılmaktadır. Bu klasik sistemde eğitim süreci, bireylerin hastane ziyaretleri ile sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle, eğitimin başka araçlarla desteklenerek sıklığının arttırılması, bireylerin diyet ve kan değeri hedeflerine ulaşmasındaki başarıyı arttırabilir. Günümüzde kullanımı giderek artan cep telefonları ve bilgisayarlar da uzaktan eğitim için en çok tercih edilen araçlardandır. Bu derleme çalışmanın amacı, telefon ve internet tabanlı eğitim ve uygulamaların diyabet yönetimindeki etkinliğini mevcut literatür doğrultusunda değerlendirmektedir. Pubmed, Web of Science ve Scopus veri tabanları taranarak tip 2 diyabet yönetiminde cep telefonu ya da internet eğitim ve uygulamalarını inceleyen, 18 yaş üstü bireylerin dahil edildiği çalışmaların derlemesi yapılmıştır. Yapılan araştırmalarda, diyabet için geliştirilen çok sayıda farklı cep telefonu uygulaması, bilgisayar uygulaması ve otomatik mesaj sistemlerinin (diyet ve yaşam tarzına yönelik mesajlar) kullanıldığı saptanmıştır. Çalışmalarda, dijital teknolojilerin kullanımı ile bireylerin glukoz kontrollerini daha sıkı takip ettiği ve bu uygulamaların diyabetle ilişkili hedeflerine ulaşmada yardımcı olabileceği bildirilmiştir. 16 randomize kontrollü çalışmanın yer aldığı ve toplam 3578 katılımcının değerlendirildiği bir Cochrane derlemesinde diyabette internet tabanlı özellikle de cep telefonu kullanılarak yapılan müdahalelerin HbA1c düzeylerinde anlamlı azalmaya yol açtığı kaydedilmiştir. Cep telefonu ve bilgisayar aracılığıyla tip 2 diyabetli hastalara, diyet ve fiziksel aktiviteye yönelik standart kısa mesaj ya da video gönderiminin yapıldığı çalışmalarda da (n:13, 1155 katılımcı) HbA1c düzeylerinde ortalama %0.5 birim azalma gözlenmiştir. Özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde bu uygulamaların daha etkili olduğu bildirilmekle birlikte, bu teknolojilerin kullanımı ile metabolik yanıtta olumlu etkilerin gözlenemediği çalışmalar da mevcuttur. Cep telefonu ve bilgisayar tabanlı uygulamalar diyabet yönetiminde daha yaygın kullanılarak, zaman ve maliyet açısından tasarruf edilebilir. Bununla birlikte, uygulamaların etkinliği konusunda ülkemizde de yürütülecek daha geniş çaplı araştırmalara gereksinim vardır.

Anahtar Kelimeler: Diyabet, Mobil tabanlı eğitim, İnternet tabanlı eğitim

ACCEPTANCE EDUCATION OF NURSES ON THE CHANGE OF ELECTRONIC HEALTH RECORDS

Çiğdem BERK ÖZCAN[1], Alev YILDIRIM KESKİN[2]

[1]*Lecturer, Selçuk University, Akşehir Kadir Yallagöz School of Health, Nursing Department, Konya, Turkey*

[2]*Lecturer, Selçuk University, Akşehir Kadir Yallagöz School of Health, Nursing Department, Konya, Turkey*[2]

The target hospital system may cause changes and interruptions in clinical and administrative workflows while migrating from hybrid clinical documentation (paper and electronic based medical records) to a fully integrated EHR. Moreover, when business processes are added or removed from the process; changes in the clinical workflow; nurses can fulfill their duties and complement them (Lowry et al., 2015). Nurses do not have information about workflow changes resulting from the adoption of EHR.

The impact of EHR on workflows is the most important factor in the success of EHR adoption. Workflow problems related to EHR implementation have contributed to ineffective clinical documentation, which can reduce service delivery, slow adoption of EHR, decrease productivity, and reduce patient safety and outcomes (Lowry et al., 2015). When implementing EHRs, workflows related to clinical and practice management processes are changing. Acceptance of

changes in clinical workflows through process mapping is vital to successful EHR implementation (AHRQ, 2013; ONC, 2012). Process maps provide a visual representation of tasks within processes; maps, practice training, best practice and organizational standards and can be used as a plan for subsequent optimization and redesign (CHF, 2011; ONC, 2012).

EHR training focuses on the technical aspects of the EHR and does not contain information about the impact on workflows (Harrington, 2015). Changes in workflows must be communicated to nurses through training appropriately (Topaz, Rao, Creber & Bowles, 2013). Lack of information about workflow changes can lead to inefficient and insecure solutions (Lowry et al., 2015). An education module needs to be developed to identify workflow changes and to address the gap between evidence and current practice.

Keywords: Electronic health records, nursing, education

OCCURRENCE OF AFLATOXIN M1 IN UHT MILK AND INFANT FORMULA SAMPLES CONSUMED IN BURDUR, TURKEY

Fatma SAHINDOKUYUCU KOCASARİ*

* *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, (fatmasa@mehmetakif.edu.tr)*

Aflatoxins are toxic fungal metabolites found in foods and feeds. Aflatoxin M_1 (AFM_1), a metabolite of the potent carcinogen aflatoxin B_1 (AFB_1), occurs in milk from animals consuming feed contaminated with AFB_1. The aim of this study was to investigate the occurrence and levels of AFM_1 in ultra-high temperature (UHT) milk and infant formula samples consumed in Burdur City. During 2011, 41 samples of UHT milk and 33 samples of infant formula were randomly collected from different supermarkets and drug stores. The occurrence and contamination levels of AFM_1 in the samples were investigated using the competitive enzyme-linked immunoabsorbent assay (ELISA) method. AFM_1 was detected in 30 samples (73.2 %) in concentrations ranging from 6.42 to 71.33 ng/L (mean level, 17.76 ng/L). Altogether, only three (7.3 %) samples of UHT milk were contaminated at levels above the Turkish legal limit (50 ng/L). However, AFM_1 was not detected in all infant formula samples. It is concluded that despite the widespread occurrence of AFM_1 in UHT milk samples, the contamination levels were not serious for public health.

Key Words: Aflatoxin M_1, UHTmilk , infant formula, occurrence

METABOLİK SENDROM İLE İNFERTİLİTE İLİŞKİSİ

Figen KAZANKAYA*, Selin AHSUN*, Gül ERTEM*

**Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*

fgnrdgn@hotmail.com, selin.ahsun@hotmail.com, ertemgul19@gmail.com

İnfertilite hiç korunmadan düzenli cinsel ilişkiye rağmen bir yıl içinde gebelik olmaması durumudur. Dünya çapında çiftlerin yaklaşık %10-15'i infertilite problemi ile karşılaşmaktadır. Gelişmiş ülkelerde infertiliteye neden olan hastalıklar %37'sinde kadına, %8'inde erkeğe ve %35'inde her iki partnere bağlanmıştır. Çiftlerin %5'inde infertilite nedeni bulunamamıştır (açıklanamayan infertilite). Kadınlarda en sık görülen infertilite nedenleri: ovulatuar bozukluklar (%25), pelvik adezyonlar (%12), tubal oklüzyon (%11), diğer tubal anomaliler (%11), hiperprolaktinemi (%7), endometriozis (%15) olup, %20 olguda neden bulunamamıştır.

Metabolik sendrom (MetS); abdominal obezite, hipertansiyon (HT), hiperglisemi, yüksek trigliserid (TG) ve düşük HDL kolesterol düzeyi olmak üzere, kriterlerinden üç ya da daha fazlasının var olmasıdır. MetS' li obez kadınlarda doğurganlık olumsuz yönde etkilenmekte, menstrual siklusta bozukluklara, kronik oligo-anovülasyona ve infertiliteye yol açmaktadır. Ayrıca MetS' li obez kadınlarda infertilite tedavisi başarısı da olumsuz yönde etkilemekte olup, yardımcı üreme teknolojileri ile elde edilen gebeliğin sonuçları negatif olabilmektedir. Bu bilgiler ışığında; İnferlilite ile metabolik sendrom arasındaki ilişkiye dikkat çekmek amacıyla bu derleme yazılmıştır.

Kutlu ve ark yapmış oldukları çalışmada; infertil kadın hastalarda MetS görülme sıklığı %19.8 olarak bulunmuştur. Benzer şekilde Panidis ve ark. polikistik

over sendromu (PKOS) tanısı olan 1223 kadında yaptıkları bir çalışmada, MetS prevalansı %15.8, Ford ve ark. yaptıkları çalışmada da kadınlarda MetS prevalansını %23.4 olarak bildirmişlerdir.

Sonuç olarak; MetS tüm dünyada giderek görülme sıklığı artmakta olan bir hastalıktır. İnfertilite tedavisine başlamadan önce hastalar obezite bakımından mutlaka değerlendirilmelidir. Yapılan çalışmalar; obezitenin; kronik oligo-anovulasyon, adet düzensizliği, subfertilite, düşük riskinde artış ve olumsuz gebelik sonuçları da dahil olmak üzere birçok probleme yol açabildiği gösterilmiştir Fazla kilolu olmanın hiçbir hastalıkla birlikteliği yok iken tespit edilmesi, özellikle yaşam tarzı değişikliği gibi koruyucu sağlık politikalarının uygulanması önemlidir. Dengeli ve doğru beslenme, fiziksel aktivite, sigara ve alkol bağımlılığı ile mücadele gibi sağlıklı yaşam tarzı değişiklikleri obezite riskini azaltacak olup, infertilite tedavi şansını arttıracaktır.

SAĞLIK SİSTEMİNDE GÜNCEL YENİLİKLER: E-NABIZ UYGULAMASI

Canan DEMİR BARUTCU* Zeynep KIVRAK*,
* *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi*

Sağlık, bireyin biyopsikososyal yönden tam bir iyilik hali durumudur. Bir ülkede sağlıklı bireylerin sayısının fazla olması ve bireylerin sağlık hizmetlerine kolay ve hızlı bir şekilde ulaşabiliyor olması o ülkenin gelişmişlik seviyesini belirlemektedir. Çağımızda teknolojinin gelişmesi ve hayatımızda büyük bir öneme sahip olması nedeniyle teknolojinin sağlık alanına da hizmet etmesi amaçlanmaktadır. Sağlıktaki teknolojik yaklaşımlar geleneksel sağlık hizmeti modelini değiştirmektedir. Gelişen sağlık hizmet modellerinin sağlık alanında yaşanan sorunlara; hasta sayısının artması, sağlık personeli sayısının yetersiz kalması, hekim başına fazla hasta düşmesi sebebiyle hizmet kalitesinin azalması, artan maliyetler vb. çözüm oluşturabileceği düşünülmektedir. Mobil iletişim araçlarının kullanımının çok yaygın ve hızlı olması sağlık sektörünün de bu imkânlardan yararlanmasıyla sağlık hizmetlerine büyük bir yenilik getirmektedir. Mobil sağlık hizmetlerinin ulaşılabilirlikleri kolay olduğu için avantajları oldukça fazladır. Bu avantajlardan bazıları hastaların vital bulgularının takipleri, laboratuvar sonuçlarının izlemi konusunda sağlık personelleriyle zamanında paylaşılması hem hasta hem de sağlık çalışanı açısından önemlidir. Ayrıca hastanın kendi sağlık durumu hakkında bilgi ve buna ilişkin kararlarda aktif yer almasına imkân vermektedir ve sağlıktaki kaliteyi arttırmaktadır. Ülkemizde Sağlık Bakanlığının sağlık hizmetlerine erişimi arttırmak ve mobil sağlık hizmetlerini geliştirmek adına Tele-Tıp ve Tele-Sağlık hizmetleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu uygulamalardan biri olan e-nabız uygulamasının amacı vatandaşların tüm sağlık kayıtlarını, tüm kişisel verilerini tek çatı altında toplamaktadır. Hangi sağlık kuruluşunda yapıldığı önemli olmadan tanı, tahlil sonuçları, randevu, reçete ve radyolojik raporlarına ulaşmayı sağlayan bir platformdur. Sistemdeki amaç tetkiklerin tekrarını önleyerek maliyeti düşürmek, hastanın kendi sağlık durumu hakkında güncel bilgi ve kontrolünün sağlamasını sağlamak, kaliteli ve verimli hizmeti arttırmaktır. Uygulama çok geniş kapsamlıdır. Bireyler tansiyon, nabız, şeker gibi kişisel sağlık bilgilerini sisteme girip kaydedebilmekte ve takip edebilmektedirler. Uygulamanın sunmuş olduğu olanaklarla sağlık personelinin verimliliği, hasta ve yakınlarının memnuniyet, bilgi ve farkındalık düzeyleri artmaktadır. Ayrıca sistem bireylerin iyilik halini uzatmakta, teşhis konulmasını kolaylaştırmakta, tedavi ve gözlem sürelerinin kısalmasını sağlamaktadır. Bu nedenle teknolojik sağlık sistemlerin hayatımızda vazgeçilmez bir yeri olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Sistemi, E-Nabız, Teknoloji

IHSLC 2018

ÇOCUK İHMALİ VE İSTİSMARI İLE MÜCADELE

Ayşegül BİLGE*, Fisun ŞENUZUN AYKAR**, Gül ERTEM***, Selin AHSUN****,Figen KAZANKAYA*****

**Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, abilge73@gmail.com*

*** Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği AD, fisunsenuzun@gmail.com*

****Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, ertemgul19@gmail.com*

*****Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, selin.ahsun@hotmail.com*

****** Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, fgnrdgn@hotmail.com*

Çocuk ihmali, çocuğun gereksinimlerini erteleme veya karşılamamadır. Çocuk istismarı ise kendisine bakım veren yetişkinin çocuğu fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik açıdan zarar vererek, sağlık ve güvenliğini tehlikeye sokmasıdır. Çocuk ihmali çocukta gelişim geriliğine, davranış bozukluğuna, madde bağımlılığına neden olabilmektedir. Çocuk istismarı ise istismar türüne göre sağlık sorunlarına neden olmaktadır. Özellikle 0-3 yaş ve engelli çocuklar ihmal ve istismar açısından risklidir.

Çocuk ihmali ve istismarı ile mücadele çalışmalarında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı hatta Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı birlikte çalışırlar. Önleyici çalışmalar kapsamında Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı (2011), dört yapraklı yonca modelini uygulamaya geçirmiştir. Bu modelde, eğitim, sağlık, adalet, sosyal hizmet uygulamaları ile toplumun bu konuda refahı önerilmiştir. Önleme çalışmalarının aile ortamında başlaması gerektiği, okul işbirliği ve toplumsal duyarlılıkla pekiştirileceği görülmektedir. Aile eğitimlerinde anne, baba ve bakım veren ile çocuğun eğitiminin yaş durumlarına göre yapılandırılması, istismar ve ihmal odaklı olmaması önerilmektedir. Eğitimin diğer ucunda toplum lideri olarak kabul edilen muhtarlar ve din adamları yer alması uygun olacaktır. Önleyici çalışmalar kapsamında, bu konudaki mevzuatların topluma öğretilmesi, işsizliğin önlenmesi, aile danışmanlığı hizmetlerinin düzenlenmesi kısacası ailenin ve toplumun gereksinimlerinin karşılanması önemlidir.

Çocuk ihmal ve istismarını tanılama ve bildiriminde Çocuk Koruma Kanunu'na göre tüm kamu personelleri bildiririm zorunluluğu olan kişilerdir. ASPİM görevlileri tarafından çocuk ihmal ve istismarı tespit edilmekte, Çocuk İzlem Merkezleri'nde değerlendirme ve onarım süreçleri uygulanmaktadır.

Sonuç olarak kendi beden ve ruh gelişimini tamamlayamamış bireyler olan çocukların gereksinimlerini karşılaması için bir yetişkinden bu konuda destek alması kadar doğal bir durum yoktur. Yetişkinlerin savunmasızlığı fırsat edinmek yerine, bu yetişkinin zihinsel süreçlerinde ihmal ve istismar uygulamaya istekli olma durumların tedavisi için profesyonel yardım alması daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk ihmali, İstismar, Mücadele, Önleme, Bildirim

SPECTROPHOTOMETRIC DETERMINATION OF pK_A VALUES OF CARVEDILOL IN ACETONITRILE-WATER BINARY MIXTURES

Mahmut DOĞANTÜRK[1], Hale Seçilmiş Canbay[2*]

[1]*Research and Practice Center, Mehmet Akif Ersoy University, 15030, Burdur, Turkey*

[2]*Department of Bioengineering, Faculty of Engineering and Architecture, Mehmet Akif Ersoy University, 15030 Burdur, Turkey*

**e-mail:halecanbay@mehmetakif.edu.tr*

Carvedilol, (±)-[3-(9H-carbazol-4-yloxy)-2-hydroxypropyl][2-(2-ethoxyphenoxy) ethyl] amine is an α1 , β1 and β2 -adrenergic receptor blocker with selective α-adrenergic blocking. It is antihypertensive agent, is used for the treatment of essential hypertension and other cardiovascular disorders such as congestive heart failure, cardiac arrhythmias, angina pectoris and myocardial infarction[1,2]. Hypertension is one of the important threat for kidney, stroke and various cardiovascular diseases. Hypertension is treated by regulating blood pressure and electrolyte balance[4,5].

Different experimental procedures are frequently used for determination of pK_A values. For example, potentiometriy, spectroscopy, chromatography, capillary electrophoresis and liquid-liquid partition are useful

techniques for the determination of ionization constants values, due to their good accuracy and reproducibility.

The pK_A values of the studied compounds were determined by means of the data obtained from spectrophotometric titrations in 0.10, 0.20 and 0.40 volume fraction MeCN + water binary mixtures in 0.1 mol L^{-1} KCl ionic strength. A solution of studied compounds (50.0 mL containing 1.10^{-4} mol L^{-1} compound) to be analyzed. The spectral data were obtained by adding small amounts of sodium hydroxide solutions (titrant) to change the pH in the range of 2.5 to 10.0. After each addition of titrant, and waiting for emf stabilize, the spectra were recorded with 1 nm resolution over the (190 to 350 nm) interval to obtain different spectra. The spectral data obtained at different pH values were treated using the program STAR (stability constants by absorbance readings)[6].

The aqueous acid dissociation constant values ${}^{w}_{w}pK$ of amlodipine is about 7.4 at 25 °C in water.

TİP-2 VE GESTASYONEL DİYABETLİ GEBE PLASENTALARININ TROFOBLAST GELİŞİMİ, ANJİYOGENEZİS YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

Müşerref Şeyma Ceyhan[1], Suna Ömeroğlu[1], Deniz Karçaaltıncaba[2], Tuncay Peker[3], Saadet Özen Akarca Dizakar[1], İsmail Türkoğlu[1], Sreeparna Banerjee[4]

[1]Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, 06500 Ankara-TÜRKİYE

msceyhan@hotmail.com

[2]Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, 06500 Ankara-TÜRKİYE

[3]Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, 06500 Ankara-TÜRKİYE

[4]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Biyoloji Bölümü, 06800 Ankara-TÜRKİYE

Sağlıklı fetal gelişim, plasentanın uygun olarak fonksiyon göstermesine bağlıdır. Bu nedenle diyabet gibi sistemik hastalıkların, plasentada değişikliklere sebep olduğundan fetal gelişimi etkileyebileceği düşünülmektedir[1].

Gestasyonel diyabetli(GDM) ve Tip-2 diyabetli(T2DM) gebe plasentalarında oluşabilecek değişiklikleri morfolojik olarak anjiyogenezis, Hofbauer hücreleri ve villus matüritesi üzerine etkisini değerlendirmektir.

GDM tanısı almış(diyet ile regüle edilen) 15 gebe, T2DM tanısı olan(insülin ile regüle edilen) 6 gebe, sağlıklı 15 gebe plasentasından oluşan üç grubun plasentaları toplanmıştır. Histolojik doku takibinin ardından hazırlanan kesitlere Hematoksilen-Eozin, PAS ve Masson'un üçlü boyaması uygulanmıştır.

Sağlıklı gebe, GDM ve T2DM gruplarında ortalama maternal yaş 28, 34 ve 31; gebelik haftası 38 h 5 g, 38 h 4 g ve 37 h 6 g; doğum ağırlığı 3198 gr, 3357 gr ve 3563 gr; plasenta ağırlıkları 597 gr, 633 gr ve 712 gr (sırası ile) belirlenmiştir. İstatiksel değerlendirmede; yaş ve plasenta ağırlıkları arasında kontrol grubuna göre anlamlı farklılık bulunmuştur($p= 0,000$, $p=0,006$ sırası ile).

Kontrol grubu plasentaların Hematoksilen-eozin boyamalarında, kök villuslar, serbest villuslar, villus stroması, stromadaki kapillerler, villus stromal hücre çekirdekleri ve perivillöz aralık normal yapı ve düzenlenimde görülmüştür. PAS boyamasında villus bazal membranının normal kalınlıkta olduğu izlenirken Masson'un üçlü boyamasında villus bağ dokusu ve kollagen lif dağılımında artış saptanmamıştır.

GDM ve T2DM grubu plasentaların Hematoksilen-eozin boyamalarında villuslarda ödem, hiperkapillarizasyon, endovillöz kapillerlerde konjesyon ve dilatasyon, sinsityal düğümlerde ve fibrinoid yapısında artış ve perivillöz aralıkta ekstravazasyon saptanmıştır. PAS boyamasında kontrol grubuna göre villus stromasında ve villus kapiller bazal membranında PAS pozitif alanların daha belirgin olduğu görülmüştür. Masson'un üçlü boyamasında GDM ve T2DM grubunda villus stromasında kollagen yoğunluğun arttığı görülmüştür.

Çalışmada plasentanın maternal diyabet ile ilişkisi incelenmiştir. Hipergliseminin plasentayı morfolojik olarak etkilediği görülmüştür. GDM ve T2DM gruplarında; villus yapısında ödem, sinsityal düğümlerde ve fibrinoid yapısında artış izlenmiştir. Görülen morfolojik değişikliklerin fetal gelişime etkisi olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelime: Anjiyogenezis, Gestasyonel Diabetes Mellitus, Plasenta, Tip-2 Diabetes Mellitus,

Bu çalışma Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) tarafından (Proje kodu:01/2017-16) desteklenmektedir.

GALANİN VE EGZERSİZİN RATLARDA UZAYSAL HAFIZA PERFORMANSINA ETKİSİ

Asuman Mermerci[1], Recep Özmerdivenli[2], Ersin Beyazçiçek[1], Ozge Beyazçicek[1], Hakan Soylu[3], Hayriye Orallar[4], Ayhan Çetinkaya[5], Mehmet Ali Sungur[6]

[1]Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı

[2] Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı

[3]Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı

[4]Abant İzzet Baysal üniversitesi, Ziraat ve Doğa Bilimleri, Kanatlı Hayvanlar Bölümü

[5]Abant İzzet Baysal üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji

[6]Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik Anabilim Dalı

Galanin, GAL geni tarafından kodlanan bir nöropeptiddir. Fonksiyonel rolü büyük ölçüde bilinmemekle birlikte öğrenme ve hafıza üzerine negatif etkileri bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı; egzersizle birlikte verilen ekzojen galaninin hafıza ve öğrenme üzerine etkilerinin araştırılmasıdır.

Çalışmamızda 108 adet Wistar Albino cinsi sıçan kullanıldı. Sıçanlar sadece egzersiz grubu dışında egzersiz ve egzersiz yaptırılmayan gruplar olmak üzere 2 ana gruba ayrıldı. Her ana grup da kendi içinde intraperitoneal (10 µg/kg/gün galanin veya 10 µg/kg/gün salin) ve intracelebroventriküler(İCV) (3nmol/kg/gün galanin veya 3nmol/kg/gün salin)olmak üzere 2 alt gruba ayrıldı. Egzersiz gruplarına 6 hafta boyunca düzenli yüzme egzersizi yaptırıldı. Altıncı haftanın sonunda morris su tankında 4 gün süreli eğitime alındı ve 5. Günün sonunda hafıza öğrenme testi uygulanarak kamera ile kayıt altına alındı. Tüm gruplar deney süresince galanin veya salin uygulaması yapıldı. Çalışma öncesi ve sonrası sıçanlardan alınan serumlarda eliza ile galanin düzeylerine bakıldı.

Çalışmada sıçanların toplam kat edilen mesafe, platformu bulma süreleri, hız değerleri ve platformda kalma süreleri değerlendirildi. Veriler incelendiğinde İCV galanin verilen gruplarda toplam kat edilen mesafenin icv salin ve sadece egzersiz gruplarına göre daha fazla olduğu görülmüştür ($p<0,05$). İntraperitoneal veya icv galanin verilmesi veya egzersizle birlikte galanin enjeksiyonun grupların ortalama hızları üzerine anlamlı bir etkisi gözlemlenmemiştir ($p>0,05$). Sadece egzersiz grubunun platformu bulma süresi diğer gruplara göre daha kısa olmasına rağmen egzersizle birlikte galanin verildiğinde bu sürenin uzadığı görülmüştür ($p<0,05$). Egzersiz yaptırılmayan gruplarda İCV galanin uygulanan grupların platformda kalma süresinin ip galanin uygulanan gruplardan daha uzun olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Genel olarak egzersiz yaptırılan gruplarda galanin seviyesinin egzersiz yaptırılmayan gruplardan daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$)

Bu sonuçlar egzersizin hafıza ve öğrenme üzerine olan etkisinin olumlu olduğunu, fakat bu etkiyi galaninin negatif etkilerini baskılayarak değil, farklı bir mekanizma ile gerçekleştirebileceğini düşündürmektedir.

Anahtar Sözcükler: Galanin, egzersiz, hafıza, öğrenme, alzheimer

AROMATERAPİ: FRANKİNCENSE (BOSWELLİA CARTERİİ)'NİN FARMAKOLOJİK ETKİLERİ

Ahmet YAPRAK[1], Fatma ŞAHİNDOKUYUCU KOCASARI[1]

1Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye (yaprakahmet3@gmail.com, fatmasa@mehmetakif.edu.tr)

Günümüzde sentetik kimyasal ilaçlara alternatif olarak bitkisel kaynaklı farmakoterapötik ajanların kullanımı giderek artmaktadır. Aromaterapi, çeşitli hastalıkların tedavisinde şifalı bitkiler, çiçekler ve diğer bitki kısımlarından ekstrakte edilen konsantre uçucu yağların kullanılması işlemidir. Aromaterapi hızla popülerlik kazanan alternatif tıp alanıdır. *Frankincense*, son yıllarda aromaterapötik etkileri üzerinde çalışmaların yoğun bir şekilde yapıldığı önemli bir bitki grubudur. *Frankincense'*den elde edilen uçucu yağlar aromaterapide sık olarak kullanılmaktadır. Ayrıca *Boswellia* türlerinden elde edilen *oleogum* reçinesi de geleneksel tıpta geniş bir kullanım alanı bulmaktadır. *Frankincense*'nin yapısında bulunan çeşitli triterpenler kimyasal açıdan büyük öneme sahiptir. Triterpenler *Frankincense'*nin farmakolojik özelliklerinden başlıca sorumlu olan bileşiklerdir. *Frankincense* geçmişten günümüze kadar yürütülen çalışmalarda çeşitli hastalıkların tedavisinde alternatif tıpta kullanılmıştır. Başlıca kullanım alanları olarak artritis, şeker hastalığı, sinir hücrelerini koruyucu, üreme ve gelişmeyi düzenleyici, antikanserojenik ve

antiinflamatuvar etkiler sayılabilmektedir. Bu derleme kapsamında, *Frankincense (Boswellia carterii)*'nin farmakolojik etkileri hakkında bilgiler verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aromaterapi, *Frankincense*, farmakolojik etkileri

PATULİNİN TOKSİK ETKİLERİ

Selinay Başak ERDEMLİ KÖSE[1], Ahmet YAPRAK[2], Fatma ŞAHİNDOKUYUCU KOCASARI[2]

[1]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Kimya Bölümü, Biyokimya Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye (*sbasakerd@gmail.com*)*

[2]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye (yaprakahmet3@gmail.com,* fatmasa@mehmetakif.edu.tr*)*

Gıdaların mikotoksinler, dioksinler, pestisidler, polisiklik aromatik hidrokarbonlar, ilaçlar ve hormonlar gibi zararlı biyokimyasallar ile kirlenmesi ve tüketicilerin bu konuyla ilgili artan ilgileri sebebiyle gıda güvenliği küresel bir endişe kaynağıdır. Mikotoksinler, mantarlar (küfler) tarafından sentezlenen sekonder zehirli metabolitlerdir. İnsan ve hayvanlar mikotoksinlerle kirlenmiş besin veya yemleri tüketerek bu toksinlere maruz kalırlar. Bu metabolitler günlük hayatta sıkça karşılaşıldığı için halk sağlığını tehdit eder ve ihraç edilen ürünlerin reddedilmesi nedeniyle ekonomik kayıplara sebep olurlar. Patulin son 50 yıldır üzerinde yoğun çalışılan mikotoksinlerden biridir. Patulin *Penicillium, Aspergillus, Paecilomyces* ve *Byssochlamys* türleri başta olmak üzere çeşitli mantarlar tarafından üretilir. Sıcaklığa dayanıklı ve asidik ortamlarda kararlı bir mikotoksindir. Patulin özellikle küflü meyvelerde bulunur. Patulinin zehirli etkisi sülfidril (SH) gruplarına olan yüksek ilgisine bağlı olarak şekillenmektedir. Patulin son derece elektrofilik bir yapı gösterir, hücrelerde nükleofilik gruplarla dönüşümsüz olarak bağlanır. Bu özelliği nedeniyle kromozomal kırılmalara ve mikronükleus oluşumuna yol açarak, genotoksik ve sitotoksik etki gösterir. Patulin insan ve hayvanlar için sağlık için risk oluşturan maddelerden birisidir. Bu sebeple patulin Türkiye'de dahil birçok ülkede gıdalarda düzeyleri belirlenmiş mikotoksinler arasında yer alır. Özellikle meyve sularında patulin varlığı önemli bir sağlık problemi oluşturmaktadır. Bu derlemede kapsamında önemli mikotoksinlerden biri olan patulinin yapısı, etki mekanizması ile insan ve hayvan sağlığı üzerine etkileri hakkında bilgiler verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Patulin, toksik etkiler, insan, hayvan

GIDA GÜVENLİĞİ VE HALK SAĞLIĞI AÇISINDAN PİMARİCİN'İN NİCEL OPTİMİZASYONU VE TAYİNİ İÇİN YÖNTEM GELİŞTİRİLMESİ

Senem ŞANLI[1], Mustafa UĞURLAR[2], Hüseyin KARADAĞ[2], Nurullah ŞANLI[3]

[1]*Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Kimya Böl. Uşak, Türkiye, senem.sanli@usak.edu.tr*

[2] *Muratbey Gıda A.Ş., Kalite Kontrol ve Lab. Birimi, Uşak, Türkiye, arge@muratbey.com.tr*

[3]*Uşak Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Müh. Böl. Uşak, Türkiye, nurullah.sanli@usak.edu.tr*

Pimaricin gıdalarda mikrobiyal bozulmayı önlemek için katkı maddesi olarak kullanılan polien makrolidlerin grubuna ait doğal bir antibiyotiktir. Günümüzde Pimaricin sosis, meyve suyu, süt ve süt ürünleri endüstrisinde sıklıkla kullanılmaktadır. Avrupa Birliğinin 95/2/EC sayılı düzenlemesiyle peynirlerde nihai üründe yüzeyde izin verilen maksimum limit 1 mg/dm^2 düzeyindedir. İç kısımlarında ise bulunmaması gerekmektedir. Bundan dolayı Pimaricin analizi için güvenilir ve hassas yöntemler geliştirmek; işletmelerde son ürünlerdeki kalıntı seviyelerinin belirlenmesi ve takip edilmesi, besinlerin gıda mevzuatına uygunluğunun garanti edilmesinin yanı sıra tüketicinin korunmasını artırmak için de gereklidir.

Bu çalışmada amacımız; gıda güvenliği ve halk sağlığı açısından gıdalarda kullanılan Pimaricin'in nicel olarak optimizasyonu ve piyasada bulunan süt ürünlerinde tayini için yöntem geliştirmektir.

Bu çalışmada Pimaricin'in piyasada bulunan süt ürünlerinde tayinine ilişkin sıvı kromatografik (HPLC) yöntem geliştirilmiştir. Bu amaçla Agilent 1260 marka HPLC cihazı ve X-Terra RP-18 (250 mm x 4.60 mm ID x 5 µm) kolon kullanılmıştır. Çalışmada enjeksiyon hacmi 20 µL, dalga boyu 305 nm, akış hızı 0,8 mL/dak. ve sıcaklık 30 ^{0}C'dir. Mobil faz olarak 30:70 asetonitril-su-

%0,1 glasiyel asetik asit (h/h) karışımı kullanılmıştır. Geliştirilen yöntemin ICH kurallarına göre tüm validasyon çalışmaları yapılmıştır.

Yöntemin doğrusallık aralığı 0.50-60.00 µg/mL, kalibrasyon fonksiyonunun eğimi 164.92, kesimi -21,537 ve regresyon katsayısı 0.999 olarak bulunmuştur. Teşhis sınırı 0.0088 µg/mL, tayin alt sınırı 0.0269 µg/mL olarak hesaplanmıştır.

Geliştirilen yöntem piyasada bulunan, 14 farklı marka ayran, 17 farklı marka yoğurt ve 12 farklı marka taze kaşar peynirinde pimaricin analizi için başarıyla uygulanmıştır. Geri kazanma deneyleri 3 farklı derişimde yapılmıştır. Değerler %99-%101 arasında tespit edilmiştir. Standart olarak kabul edilip kullanılan TS EN ISO 9233-2 yönteminde numune ekstraksiyonu için en az 150 dakika gerekirken, geliştirdiğimiz analiz ve ekstraksiyon yöntemi ile 75 dakikada analiz tamamlanmaktadır. Bu yöntemle analizlerin sonucunda piyasadaki 4 farklı kaşar peyniri numunesinde yasal sınırlar çerçevesinde pimaricin dedekte edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Gıda Güvenliği, Pimaricin, HPLC, Halk Sağlığı

HİDRONEFROZUN PEDİATRİK DEĞERLENDİRİLMESİ PEDİATRİC ASSESSMENT OF HYDRONEPHROSİS

Nazlı Gülriz ÇERİ*

**Adnan Menderes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye,* ngceri@adu.edu.tr

Renal hastalıklarda semptomların spesifik olmaması tanı koymayı güçleştirmektedir. Çalışmamızda hastanemiz çocuk nefroloji polikliniğine başvuran hastalarda, hidronefrozun derecelerini ve hangi sıklıkta görüldüğünü araştırdık. Postnatal dönemdeki izlemlerin tanı dışında bir diğer önemli amacı da erken cerrahiden fayda görecek olguların belirlenebilmesidir. Araştırma, Ocak 2015 ile Nisan 2016 arasında 0-15 yaş arası böbrek USG'si çekilen 1919 hasta üzerinde yapıldı. Hastaneye başvuran hastalar demografik parametreler ve hidronefroz açısından değerlendirildi. BULGULAR: 926'i (%45) kız, 993'ü (%55) erkek olmak üzere 1919 hasta incelendi. Hastaların ortalama yaşları 6 ± 4,52 yıl idi. Sağ böbrekte toplayıcı sistemi değerlendirdiğimizde; 1677 (825 kız, 852 erkek) olguda hidronefroz bulgusu görülmedi. 159 olguda (74 kız, 85 erkek) G1 hidronefroz, 33 olguda (9 kız, 24 erkek) G2 hidronefroz, 18 olguda (7 kız, 11 erkek) G3 hidronefroz ve 10 olguda ise (4 kız, 6 erkek) G4 hidronefroz görüldü. Sol böbrek toplayıcı sisteminde ise; 1594 (818 kız, 776 erkek) olguda hidronefroz görülmedi. 191 (73 kız, 118 erkek) olguda G1 hidronefroz, 55 (14 kız, 41 erkek) olguda G2 hidronefroz, 36 olguda (6 kız, 30 erkek) G3 hidronefroz ve 8 olguda (1 kız, 7 erkek) ise G4 hidronefroz görüldü. Çalışmamızda toplayıcı sistemde SFU evrelendirmesine göreş değerlendirdiğimiz hidronefroz bulgusu; en çok sol böbrek ve erkek olgularda görüldü. Özellikle kronik böbrek hastalığı ülkemizde oldukça sık görülmekte ve tanısı geciktirildiğinde kronik böbrek hastalığına yol açabilmektedir. Farkındalığın artması ve uygun merkeze gönderilmesi renal hastalıkların uzun dönem progresyonunda olumlu sonuçlara ve sıklığının azalmasına neden olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hidronefroz, pediatri, USG.

KRONİK MEKANİK BEL AĞRISINDA FONKSİYON İLE TETİK NOKTA ARASINDAKİ İLİŞKİ

İsmail Oğuz DAYANIR[1], Yrd. Doç. Dr. Ebru KAYA MUTLU[2], Doç. Dr. Ali Osman AKDEMİR [3], Uzm. Dr Mustafa Ali AKÇETİN[4]

[1] İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul Türkiye, fztoguz27@gmail.com

[2] İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul, Türkiye, ebrukaya@istanbul.edu.tr

[3] İstanbul Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, osakdemir@yahoo.com

[4] İstanbul Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, aliakcetin@yahoo.com

Miyofasyal tetik nokta (TN), iskelet kası fibrillerinin palpe edilebilen gergin bantlarında bulunan lokalize ve hiperirritabil noktalar olarak tanımlanır. Kronik mekanik bel ağrılı (KMBA) olgularda en fazla iliocostalis lumborum, quadratus lumborum, gluteus medius, gluteus minimus ve gluteus medius kaslarında tetik nokta varlığı literatürde bildirilmiştir. Bu bölgelerde bulunan TN kişilerin fonksiyonlarını olumsuz yönde etkileyebilir.

Çalışmamızın amacı; KMBA'lı olgularda saptanan miyofasyal tetik nokta ile fonksiyonellik arasında ilişki olup olmadığını belirlemektir.

Şubat 2017- Şubat 2018 tarihleri arasında gönüllü ve çalışmaya alınma kriterlerine uyan bireyler çalışmaya dahil edildi. Tüm olguların demografik ve klinik özellikleri "Bilgi Formu" ile sorgulandı. Fonksiyon Oswestry Disabilite Indeksi (ODI) ile değerlendirildi. Miyofasyal TN, Travell ve Simons'un tanımladığı şekilde iliocostalis lumborum, quadratus lumborum, gluteus medius, gluteus minimus ve gluteus medius kaslarında palpasyon ile deneyimli fizyoterapist tarafından değerlendirildi. Tüm kaslardaki ağrı eşiği algometre ile değerlendirildi.

Çalışmaya 48 kişi dahil edildi. Olguların yaş, vücut kitle indexi (VKI) ve semptom süresi sırasıyla 35,47±10,81 yıl, 25,41±4,92 kg/m^2 ve 17,62±20,26 ay idi. Kasların ağrı eşiği değerleri iliocostalis lumborum kasında ort. 2,84 kg/cm^2, quadratus lumborum kasında 2,83 kg/cm^2, gluteus medius kasında 2.71kg/cm^2, gluteus minimus kasında 3,00kg/cm^2 ve gluteus maksimus kasında 2,76 kg/cm^2 olarak ölçümlenmiştir. Miyofasyal TN sayısı ile ODI toplam skor (r= 0,17, p=0,23) arasında istatiksel olarak anlamlı ilişki bulunmadı.

KMBA'lı olgularda, miyofasyal tetik nokta sayısı ile fonksiyonel durum arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak, lumbal bölgedeki kaslarda ağrı eşiği yüksek bulundu. Bu nedenle, çalışmanın daha geniş bir örneklem grubu ile sonuçların tekrarlanması gerektiğini düşünmekteyiz.

Anahtar Sözcükler: Kronik Mekanik Bel Ağrısı, Tetik Nokta, Fonksiyon

FLIPPED CLASSROOM AND NURSING STUDENTS' HEALTH EDUCATION

Çiğdem BERK ÖZCAN[1], Alev YILDIRIM KESKİN[2]

[1]Selçuk University, Akşehir Kadir Yallagöz School of Health, Nursing Department, Konya, Turkey

[2]Selçuk University, Akşehir Kadir Yallagöz School of Health, Nursing Department, Konya, Turkey

The use of the transformed class approach has become increasingly popular in health education. Indeed, the reversed class approach has entered into health education and has even initiated a "new paradigm" in medical education. The smooth transition to nursing roles after graduation and the social changes in competition technologies are complicated (Dalton et al., 2016).

The flipped classroom model combines the essential team collaboration and active learning models necessary for students to have the skills and competencies necessary to work in professional practice environments (American Association of Colleges of Nursing, 2011; Hamdan, McKnight, McKnight, & Arfstrom, 2013).. It also helps students' process information that enhances self-orientation through active learning and enhancement of high-level thinking skills (Bergmann & Sams, 2012; Della Ratta, 2015; Mason, Shuman, & Cook, 2013).The flipped classroom model ;(web, video, ppt, podcast, interaction vidolar etc ...) with the technologically based contents (Bergmann and Sams, 2012). The transformed class is also used in different learning model concepts; active learning, team based instruction, probing based instruction (Della Ratta, 2015; Elliott, 2014; Simonson, 2014; Waltz, Jenkins ve Han, 2014).

The flipped classroom model has been demonstrated using different disciplines and levels of education. However, few studies have been conducted on purely reversed class models and their usefulness and effectiveness should be investigated. There is a need for work that explains flipped classroom modeling practices through evidence-based instructional strategies and scientific methods.

Key words: Flipped classroom, flipped learning, health p education, nursing.

FİZYOTERAPİSTLERİN MEDİKAL ULTRASONOGRAFİK CİHAZ KULLANIMININ TEDAVİ ETKİNLİĞİ ÜZERİNE BİR DERLEME

Ruhi Soylu,

Hacettepe Ün. Tıp Fak. Biyofizik A.D., arsoylu@hacettepe.edu.tr

Tıbbi ultrasonografi hekimler tarafından genellikle teşhis, izleme ve tedavi amacıyla çok yaygın olarak kullanılan ve zararsız olduğu düşünülen bir yöntemdir. Bu yöntemle dokulara yaklaşık 1-20 MHz arası yüksek frekanslı ses dalgaları gönderilip saptanarak (transdüser aracılığıyla) gerçek zamanlı görüntüleme gerçekleştirilir. Siyah-beyaz (B-mod) görüntüleme, kan akım hız dağılımlarını gösteren Doppler görüntüleme ve türevlerine göre daha

çok kullanılır. Siyah-Beyaz (SB) görüntülemede dokuların mikroskobik veya başka özellikleri değil göreli ses yansıtma özellikleri ekranda izlenir. SB görüntüleme sayesinde genellikle yüzeyel ve ses dalgalarını ileten ve yansıtan pek çok doku incelenebilir.

SB ultrasonografi yönteminin fizyoterapistler tarafından ne amaçla kullanıldığı ve günümüzdeki kullanımı geçmişe göre kıyaslanacaktır.

Hekimler normal ve patolojik dokuları incelemek, tedavi etmek (örneğin bir kistteki sıvıyı boşaltmak, patolojik dokuya ilaç enjekte etmek vs.) için kullanmalarına rağmen, fizyoterapistler hasta kaslarının ultrasonografi görüntülerini gerçek zamanlı olarak hastaya göstererek kas güçlendirme işlemlerini daha kolay ve hızlı olarak yapabilmekte; hasta gruplarında hangi tedavinin diğerine göre daha etkin olduğunu kas kalınlığı, kesit alanı, pennasyon açısı gibi parametreleri ölçerek saptayabilmektedirler.

Son 30 yılın bilimsel yayınları incelendiğinde, fizyoterapistler tarafından gerçekleştirilen tedavi ve tedavi etkinliğinde SB ultrasonografi kullanımı hakkındaki yayınların neredeyse üstel olarak yükseldiği görülmektedir. Yayınların çoğu kas, tendon ve ilgili yapılar üzerinedir.

SB ultrasonografi cihazı fiyatlarının son yıllarda önemli derecede düştüğü de göz önüne alınarak ultrasonografi fiziği ve kullanımı fizyoterapi eğitimi veren kurumlarda standart eğitime dahil edilmelidir.

Anahtar Sözcükler

Ultrasonografi, tedavi, tedavi etkinliği, fizyoterapi

YAŞLI BİREYLERİN YAŞAM KALİTESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Elif DEMİR

elifdemir.ed139@gmail.com

Yaşam kalitesi, Dünya Sağlık Örgütü tarafından "bireylerin yaşamlarındaki konumlarını, içinde bulundukları kültür ve değer sistemi bağlamında ve hedefleri, beklentileri, standartları ve endişeleri bağlamında algıladıkları şekilde tanımlamaktadır. En genel terimlerle, yaşam kalitesi, bireyin bilişsel bir bileşeni (tatmin) ve duygusal bir bileşeni (mutluluk) içeren fiziksel, duygusal ve sosyal iyi oluşa dair öznel algısını içeren çok boyutlu bir yapı olarak düşünülebilir. Yaşam kalitesi, tüm sağlık müdahalelerinin nihai amacını temsil eden, kendi başına önemli bir sağlık sonucudur. Son yıllarda, psikososyal faktörlerin fiziksel sağlık sonuçları üzerindeki güçlü etkisine dair kanıtlar da dahil olmak üzere, çeşitli faktörler tarafından beslenen yaşam kalitesi sorunlarına ve özellikle sağlıkla ilişkili yaşam kalitesine yönelik ilgi artmaktadır. Yaşam kalitesinin, yaşlı erişkinlerde fiziksel aktivite katılımı, artmış kemik sağlığı, fonksiyonel kapasite ve bağımsız yaşamın yanı sıra, depresyon, anksiyete ve stresin azalmasıyla da geliştirilebilir. Hipertansiyonlu yaşlı Amerikalıların üzerine yapılan bir çalışmada, sadece ilaçların kan basıncını kontrol etmediğini kan basıncını azaltmak için çeşitli yaşam değişikliklerinin gerekli olduğu belirtilmiştir(4).Yaşlanma süreci beraberinde fizyolojik ve ruhsal problemleri de getirmektedir. Bu süreçte yaşlılarda karşılaşılan en önemli problemlerden birisi de ilaç kullanımında karşılaşılan güçlüklerdir (3).Tavares ve Guimarães' in Yaşlı hipertansiflerde yaşam kalitesi ve farmakolojik tedaviye katılım üzerine yaptıkları bir çalışmada ; yaşça daha büyük kişilerde tüm alanlarda ve yaşam kalitesi yönlerinde daha düşük puanlara sahip olduğunu ve yaşam kalitesini iyileştirmek için farmakolojik tedaviye uymayı destekleyen eylemlerin önerildiğinden bahsetmektedir(5).Brezilya Ortabatı bölgesindeki yaşlı hipertansiflerin kan basıncı kontrolü, beslenme durumu ve fiziksel aktivite düzeyinin sağlıkla ilgili yaşam kalitesi üzerindeki etkilerinin araştırıldığı bir çalışmada; Kan basıncı kontrolü ve beslenme durumu çok yaşlı hipertansiflerin sağlıkla ilişkili yaşam kalitesini etkilemediğini, fiziksel olarak aktif bireylerin sağlıkla ilişkili yaşam kalitesinin daha iyi olduğunu belirtmişlerdir (1).

Sonuç olarak, yaşam kalitesinin yükseltilmesi toplum psikolojisinin temel amaçlarından biridir (2). Araştırmacılar ve sağlık planı yöneticileri, fonksiyonel sağlık durumu, sağlık hizmetlerinden memnuniyet ve genel yaşam kalitesi gibi daha kısa süreli hasta sonuçlarına odaklanmaktadır (5).

SİKLOPENTENON PROSTAGLANDİNLER

Ecem ÖZTÜRK[1], Fatma ŞAHİNDOKUYUCU KOCASARI[1]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye (eccemozturkk@gmail.com, fatmasa@mehmetakif.edu.tr)

Prostaglandinler (PG), PG türlerine ve hedef hücrelerine bağlı olarak biyolojik açıdan çeşitli etkinlik gösteren ve etkin moleküllere sahip lipid yapılı endojen maddelerdir. Siklopentenon prostaglandinler (cyPG)'ler diğer PG'lerin kendiliğinden sıvı ortamlarda dehidrasyonu sonucu şekillenen doğal eikozonoidlerdir. CyPG'ler, PG'lerin bir alt üyesidir. CyPG'lerin etkilerini, diğer PG'lerin aksine G-proteine bağlı PG reseptörleri aracılığında göstermezler. CyPG'lerin etki mekanizmaları cyPG'lerin çeşidine bağlı olarak değişmekle birlikte oldukça karmaşıktır. CyPG'ler siklopentenon halkasında doymamış bir α,β-karbonil keton grubunun bulunması ile diğer PG'lerden ayrılır. Bu halkada bulunan karbonlar yapıya güçlü elektrofilik özellik kazandırır. CyPG'lerin biyolojik etkileri için, bu özel yapının bulunması gereklidir. Bu bileşiklerin biyolojik etkilerinin çoğu hücresel hedef proteinleri ile etkileşimlerinden kaynaklanmaktadır. PG'lerin çoğunun yangı başlatıcı etkileri olmasına rağmen, cyPG'lerin yangı önleyici etkileri olduğu belirtilmiştir. CyPG'ler vücut sıvılarında *in vivo* olarak akut ve kronik yangı bölgelerinde tespit edilmiştir. Hücresel tiyol grupları ile kovalent bağlanması cyPG'nin etkilerinde önemli bir rol oynamaktadır. CyPG'ler Michael katılma reaksiyonu ile proteinlere bağlanarak değişime uğratması, bu prostanoidlerin etki mekanizmalarına daha derin bir bakış açısı getirmiştir. Virüslere karşı etkinlik ile tümör ve yangı önleyici tedavide terapötik bir ajan olarak yeni hedeflerin belirlenmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siklopentenon prostaglandinler, etkileri

ISIRIKTAN HASTALIĞA: SITMA VE SITMA AŞISI

Vildan VARDAR*

**Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur/TÜRKİYE*

Sıtma; Plasmodium cinsi hücre içi parazitlerin neden olduğu enfeksiyöz bir hastalıktır. İnsanlarda sıtmaya neden olan 4 farklı Plasmodium cinsi parazit bulunmaktadır. Bunlar *P. vivax, P. malariae, P. ovale, P. falciparum* türleridir. Sıtmanın kesin tanısı periferik yaymada parazitin görülmesiyle konulmaktadır. Sıtma hastalığı, türüne ve şiddetine göre antimalaryal ilaçlarla tedavi edilmektedir. Komplikasyonsuz sıtma oral antimalaryal ilaçlarla tedavi edilebilirken, *P. falciparum* sıtması için en etkili tedavi, artemisinin diğer antimalaryal ilaçlar ile kombine olarak kullanılmasıdır. 2000'li yıllarda Güneydoğu Asya'da artemisinlere kısmi dirençli sıtma ortaya çıkmıştır. Artemisinin ve türevlerine karşı dirençli olan parazitler son zamanlarda sıtma kontrol stratejilerini, tedavi ve eliminasyon çabalarını başarısızlıkla tehdit etmektedir. Bu nedenle, sıtma vakalarının tedavisinde bir sonraki hedef; direnç gelişimine sebebiyet vermeyen, yeterli terapötik yaşam ömrüne sahip, yeni ilaç sınıflarını belirlemek ve paraziti maksimum hassasiyetle etkili bir şekilde temizlemek için yeni teknolojiler geliştirmektir. Sıtmanın tedavisinde kullanılan bu kombinasyonların çoğuna karşı gelişen direnç sıtmanın global bir salgına dönüşmesine dair endişe doğurmaktadır. GlaxoSmithKline (GSK), Bill & Melinda Gates Vakfı'ndan elde ettikleri finansmanla PATH Sıtma Aşı İnisiyatifi (MVI) ile birlikte, koruyucu etkisini kanıtlamış RTS, S / AS01'i geliştirmiştir. Geliştirilen bu aşının ilk nesil sıtma aşısını temsil ettiğine inanılmaktadır. Bununla birlikte, Faz III çalışmalarından elde edilen verilere göre önde gelen sıtma aşısı adayı RTS, S'nin sınırlı etkinliğe sahip olduğu gözlemlenmiş ve uzun vadeli koruma sağlayabilen bir aşının geliştirilmesi için yeni yaklaşımlar üzerine yapılan çalışmalar devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sıtma, Artemisin Direnci, Sıtma Aşısı

FİZYOTERAPİ VE REHABİLİTASYON BÖLÜMÜ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TEDAVİLER HAKKINDAKİ BİLGİ, TUTUM VE İNANIŞLARININ İNCELENMESİ

Betül TAŞPINAR[1], Ferruh TAŞPINAR[1], Selda GÖKÇEN[1], Ahmet ERDOĞAN[1], İsmail OKUR[1], Eda Özge OKUR[1]

[1]Dumlupınar Üniversitesi Kütahya Sağlık Yüksekokulu Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kütahya, Türkiye.

Tamamlayıcı ve Alternatif Tedaviler (TAT)'in pratikte kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Bu çalışmanın amacı Fizyoterapi ve Rehabilitasyon (FTR) Bölümü son sınıf öğrencilerinin TAT hakkındaki bilgi, tutum ve inanışlarını incelemekti.

Çalışmaya yaş ortalaması 22,22±1,11 yıl olan toplam 78 katılımcı (45 Kadın, 33 Erkek) dahil edildi. Katılımcıların demografik bilgileri kaydedildikten sonra literatür taranarak oluşturulan bir anket uygulandı.

Öğrencilerin %32,1'i TAT hakkında bilgi sahibi ve %83,3'ü TAT'a inanmakta idi. En çok bilinen yöntem ve en etkili yöntem sırasıyla %68 ile hacamat ve %38 ile diyet idi. %71,8'i TAT'ın eğitim-öğretim müfredatında bulunması gerektiğini bildirdi.

Sonuç: Bu çalışmanın sonucunda, FTR son sınıf öğrencilerinin TAT hakkında bilgi düzeylerinin düşük olduğu, ancak tutum ve inanışlarının olumlu olduğu belirlendi. Böylece FTR eğitim müfredatına TAT yöntemlerinin eklenmesinin, bilgi düzeyinin artırılması ve yanlış uygulamaların önlenmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tamamlayıcı tedaviler, geleneksel, terapi, inanç, sağlık eğitimi.

INVESTIGATION OF KNOWLEDGE, ATTITUDES AND BELIEFS ABOUT COMPLEMENTARY AND ALTERNATIVE TREATMENTS OF PHYSIOTHERAPY AND REHABILITATION DEPARTMENT SENIOR STUDENTS

Betul TASPINAR[1], Ferruh TASPINAR[1], Selda GOKCEN[1], Ahmet ERDOGAN[1], Ismail OKUR[1], Eda Ozge OKUR[1]

[1]Department of Physiotherapy and Rehabilitation, School of Health Science, Dumlupinar University, Kutahya, Turkey.

The practical use of Complementary and Alternative Therapies (CAM) is becoming increasingly widespread. The aim of this study was to investigate the knowledge, attitudes and beliefs about CAM of Physiotherapy and Rehabilitation (PT) Department senior students.

Totally 78 participants with mean age of 22.22±1.11 years (45 Female,33 Male) were included. After demographic information of participants were recorded a survey was conducted.

32.1% of the students had information and believed 83.3%. The most well-known and most effective method were cupping and diet with 68% and 38.5% respectively. 71.8% reported that CAM should be included in education curriculum.

As a result of this study, it was determined that PT senior students had low level of knowledge about CAM, but their attitudes and beliefs were positive. Thus, the inclusion of CAM to PT education curriculum is thought to be important in terms of increasing the level of knowledge and preventing malpractices.

Key Words: Complementary therapies, traditional, therapy, faith, health education.

EVDE BAKIM HİZMETLERİNDE TELE-HEMŞİRELİK

Handan ÖZDEMİR [1], Ayten ZAYBAK[2]

1 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Burdur, TÜRKİYE, afak-88@hotmail.com

2 Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İzmir, TÜRKİYE, aytenzaybak@gmail.com

Sağlık hizmetlerinde teknoloji kullanımındaki artış, kronik hasta sayısı ve yaşlı nüfusunda artış ve

hastanelerin yerini maliyeti daha etkin olan evde bakım hizmetlerinin alması ile evde bakım kapsamının genişlemesi gibi değişiklikler hemşirelik hizmetlerini etkilemiş ve tele-hemşirelik kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Şenyüz ve Şentürk 2017).

Tele-hemşirelik uygulamaları 1992 yılında American Nursing Association (ANA)'nın "Hemşirelik Bilişim Uzmanlığı"nı bir uzmanlık alanı olarak kabul etmesi ile başlamıştır. Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN 2001) tele-hemşireliği "hemşirelikte hasta bakımını güçlendirmek için telekomünikasyon teknolojisinin kullanımı; insanlar ve/veya bilgisayarlar arasında elektronik ya da optik iletileri kullanarak gerçekleştirilen uzaktan iletişim" olarak tanımlamıştır. Tele-hemşirelik programları; değerlendirme, hasta eğitimi ve olası sorunların önceden tanımlanması gibi temel hemşirelik uygulamalarının en uzak mesafedeki bireyler için etkili bir şekilde gerçekleştirilmesini desteklemektedir. Tele-hemşirelik etki alanı içinde, telefon, fax, elektronik posta, internet, zaman ve mesafe engelini kaldırmak için interaktif video gibi her türlü telekomünikasyon teknolojisininin kullanımı söz konusudur (Şenyüz ve Şentürk 2017).

Tele-hemşirelik uygulamalarının, kronik hastalıkları olan ya da uzun dönem bakım/takip gerektiren hastaların bakımlarının gerçekleştirilmesi, yaşam kalitesinin arttırılması, taburculuk sonrası bakımın sürdürülmesi, sağlık bakım maliyetinin ve hastanede yatış süresinin azaltılması, hastaların özellikle fiziksel koşullar nedeniyle sağlık takibinden yoksun kalmasının önlenmesi gibi önemli avantajları bulunmaktadır. Buna paralel olarak, hemşirelerin de farklı coğrafi alanlarda alternatif bakım olanakları geliştirmelerini ve sunmalarını sağlamaktadır (Bonvissuto 2010, Ersoy ve ark. 2015).

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Tele-hemşirelik, Evde bakım

SPOR VE EGZERSİZ BİLİMİNDE İNFRARED TERMOGRAFİK GÖRÜNTÜLEME UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR DERLEME

A. Ruhi Soylu,

Hacettepe Ün. Tıp Fak. Biyofizik A.D., arsoylu@hacettepe.edu.tr

Spor ve egzersiz bilimlerinde egzersiz yükü arttıkça vücut ısısının arttığı bilinmektedir. Bu ısının cilt üzerinden infrared foton salınımıyla dağılması temassız infrared kameralar aracılığıyla kolaylıkla saptanabilir. Bu konuda yapılmış çok az çalışma olup konu üzerinde kararlaştırılmış, elektromyografi veya benzeri konulardaki gibi, ortak bir standart yoktur.

Temassız infrared kameralar aracılığıyla spor ve egzersiz bilimleri konusunda yapılan çalışmalardaki eksikliklerin kısa bir özeti verilecektir.

Sayısı 20'den az olan çalışmalar fizyolojik, teknik ve istatistik olarak incelenmiştir.

Çalışmalarda görülen eksiklikler: tekrarlanabilirlik değerlerinin olmayışı; kameranın ölçülen dokuya uzaklığının standardize edilmemesi; oda sıcaklığı ve değişimlerini izlememe; ölçüm ve kalibrasyon eksiklikleri; standart olmayan ve düşük zamansal rezolüsyon; deri altı yağ dokusu kalınlığı, deri damarlanması ve terleme etkilerinin göz önüne alınmaması gibi faktörlerdir.

İnfrared termografik görüntüleme uygun standardizasyon kurallarından sonra spor ve egzersiz bilimine katkıda bulunabilecek bir araştırma yöntemi olabilir.

Anahtar Sözcükler

İnfrared termografik görüntüleme, spor, egzersiz

HEMŞİRELİĞİ ÖZÜ VE ESASI: BAKIM

ESSENCE AND BASIS OF NURSING: CARE

Handan ÖZDEMİR [1], Gamze GÖKE ARSLAN [2], Şebnem ÇINAR YÜCEL [3]

[1] Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Burdur, TÜRKİYE, afak-88@hotmail.com

[2] Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Karaman, TÜRKİYE, gamze.goke@gmail.com

[3] Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İzmir, TÜRKİYE, sebnemcinar@gmail.com

Care is a multifaceted activity ranging from one-time help to continuing care within a long-term period, and from family support to professional assistance. Care services not only include individual care (bathing, feeding, going to the toilet, dressing etc.), health care (medication intake, treatment, monitoring etc.), coordination of social services patients receive, doing simple household chores, money management, financial aid but also care the giver's and care receiver's living in

the same house. Provision of healthcare does not include a single care service but is a multidimensional concept involving physical, emotional and financial support. Nursing is a profession which deals with human beings and is based on nursing care. Nurses are responsible for the care of both healthy and sick individuals of all ages. This responsibility requires nurses to act professionally while giving care, to develop their knowledge of and attitudes towards values and ethics of their profession, to be sensitive to ethical issues and problems related to care, and to implement nursing interventions in accordance with certain principles and standards.

Key words: Care, Provision of care, Nursing

HASAT SONRASI TARIMSAL ÜRÜNLERDE KULLANILAN KİMYASALLARIN İNSAN SAĞLIĞINA ETKİSİ

Arzu KART[1], Züleya YAVUZ[1]

[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, Isparta/TURKEY*

Corresponding author e-mail: arzukart@sdu.edu.tr

Geçmişten günümüze kadar tarımsal ürünlerin hasat sonrasında korunması amacıyla uygulanan yöntemler genellikle fiziksel ve kimyasal uygulamalar şeklindedir. Bitkiler başta olmak üzere hayvanlar ve insanlara değişik yollarla zarar veren çeşitli organizmalara karşı kullanılan ilaçlar aynı zamanda bitkilerin tüketilmesi yoluyla insan ve hayvan sağlığını da tehdit etmektedir. İnsan sağlığı üzerine etkileri konusunda yapılan araştırmalar sonucunda kullanılan bu kimyasalların, insanların antibiyotiklere karsı direnç kazanmalarına, alerjik reaksiyonların gelişmesine ve aynı zamanda toksisiteye yol açtıkları tespit edilmiştir. Bununla beraber tarımda hastalık, zararlı ve yabancı ot mücadelelerinde uygulanan fiziksel ve kimyasal yöntemler hem yetersiz kalmakta hem de ilaç kalıntıları veya bilinçsiz kullanım gibi nedenlerle tüketici tepkisine yol açmaktadır. Bu durum alternatif yöntemlerin geliştirilmesi amacıyla farklı çalışmaların yapılmasına yol açmaktadır.

Yapılacak yeni araştırma sonuçları ile geliştirilebilecek olan alternatif yöntemler kimyasal kullanımını da azaltacak dolayısıyla çevre sağlığının da korunmasına katkı sağlayacaktır. Tüm dünyada giderek azalmakta olan tarımsal kaynakların daha iyi değerlendirilmesi, ürün ve ekonomik kayıpların azaltılması için gelecek yıllarda üreticinin ve tüketicinin daha çok bilinçlenerek kimyasal koruyucular yerine doğal koruyucu yöntemlerini tercih etmesi beklenmektedir. Dolayısıyla bu alanda bir çok ürün grubuna yönelik yapılması gereken çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Yapılan bu derlemede, hasat sonrasında tarımsal ürünlerin korunması amacıyla kullanılan kimyasallar ve bu kimyasalların insan ve çevre sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri aktarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: tarımsal ürünlerin bozulması, kimyasal koruyucular, hasat sonrası koruma, sağlık

KALICI STOMALI HASTALARDA BESLENME SÜRECİNE İLİŞKİN SAĞLIKLI YAŞAM DAVRANIŞLARI GELİŞTİRMEDE EĞİTİMİN ÖNEMİ

Canan ERAYDIN [1], Münevver SÖNMEZ[1], Belgin KAVLU[2]

[1]*Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Esasları ABD, Zonguldak,Türkiye, munevverunlu@gmail.com*

[2]*Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Zonguldak,Türkiye, belginkavlu67@hotmail.com*

İnsanın en temel ihtiyaçlarından olan beslenme, sağlıklı olmanın devam ettirilmesi ve iyilik durumunun sürdürülmesi, geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesi açısından son derece önemli bir kavramdır. Stoma ile başlayan süreçte beslenme, bireyler için farklı anlam ifade edebilmektedir. Stoma ve stomalı yaşama uyum ile birlikte beslenme alışkanlıkları da değişmekte ve birey beslenmeye ilişkin sağlık davranışı geliştirmeye başlamaktadır.Bu süreçte bireyin eğitim ile desteklenmesi ve sağlıklı yaşam davranışı geliştirmede geri dönütler alınması gerekmektedir.

Bu derlemenin amacı; Stomalı bireylere beslenme sürecine ilişkin sağlıklı yaşam davranışları geliştirmede değişen beslenme durumlarında eğitimin gereksinimini literatür ışığında incelemektir. Türkçe ve İngilizce yayınlara ulaşabilmek için PubMed ve Science Citation ındex, Google akademik, google scholar, Ulakbim'de

"Stoma, Stoma ve Beslenme, Sağlıklı Yaşam Davranışları, Stoma ve Hemşirelik, Stoma ve Eğitim" anahtar kelimeleri kullanılarak veri tabanları taranmıştır.

Eğitimde yeterlilik kazanmış stoma hemşireleri stomalı bireylere, sözlü eğitim, yazılı eğitim, görsel-işitsel teknikler, birebir öğretim ve demonstrasyon gibi tekniklerden uygun olanı seçebilmelidir. Öğrenmenin etkili olabilmesi için ise, hastanın ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, öncelikle öğrenmeye hazır hale getirme, uygun öğrenme stratejisini-zamanını seçme, beslenmeye ilişkin bilgi verme, motivasyonel destek sağlama, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğrenmeyi kolaylaştırma, aşamalarla anlatma, ve geri bildirim alma işlemleri yapılmalıdır. Stoma ve yara bakım hemşirelerine bu konuda önemli sorumluluklar düşmektedir. Hemşireler bireylere verdikleri eğitimle stomalı yaşam sürecinde beslenmeye ilişkin bilgi eksikliklerini gidererek yaşantıya uyum ve terapötik başarı ile öğrenme sürecine katkı sunmaktadırlar. Hemşireler, hasta eğitiminde öğrenen, öğrenme, öğrenilen, öğreten ve öğrenme ortamı yaratmak açısından öğrenmenin beş aşamasını dikkate almalıdırlar.

Stomalı bireylerde yaşam boyu beslenme sorunlarının giderilmesi ve sağlık davranış geliştirilmesi bireylerin beslenmeye ilişkin bilgi eksikliklerinin giderilmesiyle mümkün olacaktır. Beslenmeye ilişkin verilen eğitimlerin kalıcı davranışa dönüştürülmesi, bireylerin stomalı yaşama uyumu ve bu sürece ilişkin davranış geliştirmeleri sağlık bakım profesyonellerince periyodik geri dönütler alınarak sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler
Stoma, Stoma ve Beslenme, Sağlıklı Yaşam Davranışları, Stoma ve Hemşirelik

FERMENTE GIDALARIN ÜRETİMİNDE ETKİLİ OLAN MAYALARIN GIDA KORUYUCU VE FONKSİYONEL ÖZELLİKLERİ; SAĞLIK AÇISINDAN ÖNEMİ

Arzu KART[1], Nagihan ÇİLCAN[1]
[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, Isparta/TURKEY*
Corresponding author e-mail: arzukart@sdu.edu.tr

Mayalar, uzun yıllardan beri fermente gıdaların üretiminde kullanılmaları ve özellikle son yıllarda gıdalarda koruyucu olarak kullanılma potansiyeline sahip olmaları nedeni ile gıda endüstrisinde önemli bir yere sahiptir. Mayaların günümüzde yaygın olarak kullanılan kimyasal koruyuculara alternatif olarak seçilmesi hem sağlık hem de çevresel risklere sahip olan kimyasal koruyucuların kullanımını azaltacaktır. Böylece kimyasal koruyucular yerine mayaların kullanıldığı fermente gıdalar, tüketici sağlığını koruyan daha doğal ürünler olarak piyasaya sunulabilecektir. Ayrıca fermente gıdaların insan beslemesinde ne kadar önemli oldukları yapılan pek çok çalışma ile desteklenmiştir. Çalışmalar sonucunda esansiyel besin maddelerince zengin olan fermente gıdaların kanser, diyabet ve kolesterol gibi hastalıkların önlenmesinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Fermente gıdalarda bulunan, sağlık açısından yararlı ve fonksiyonel özellikteki birçok bileşen bu gıdaların önemli gıda ürünleri olmasını sağlamaktadır. Bu bakımdan fermente gıdalarda bulunan başta mayalar ve diğer mikroorganizmalar tarafından fermantasyon süresince üretilen yararlı bileşikler, hem gıdanın kalite özelliklerini geliştirmekte hem de insan sağlığını teşvik eden fonksiyonel gıdaların üretilmesinde etkili olmaktadırlar.

Gıda florasında yer alan veya starter kültür olarak fermentasyona dahil edilen bakteri ve mayaların çeşitli vitamin, peptid, antimikrobiyal ve antioksidan bileşiklerin üretimini sağlamaları, fonksiyonel ve koruyucuların daha az kullanıldığı/ kullanılmadığı çok daha doğal fermente gıdaların üretimini teşvik edecektir. Dolayısıyla bu tür bileşikleri yüksek miktarlarda üretebilen maya ve bakterilerin belirlenmesi, bu mikroorganizmaların çeşitli fermente gıdalarda kullanımları ile daha fonksiyonel ve sağlıklı gıda üretimini sağlayacaktır.

Sonuç olarak, doğal koruyucu olarak kullanılabilen ve gıdaların fonksiyonel özelliklerini geliştirebilen bu mayaların kullanımı sayesinde bazı hastalıkların önlenmesinde etkili olabilen fermente gıdaların sağlık alanındaki önemi daha da artmaktadır.

Anahtar kelimeler: fermente gıdalar, insan sağlığı, mayalar, fonksiyonel bileşikler.

SİYANOBAKTERİYEL TOKSİNLER: NODULARİNLER

Zeynep Cihan KARA[1],Selinay Başak ERDEMLİ KÖSE[2]
Fatma ŞAHİNDOKUYUCU KOCASARI[1]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye(Zeynep_cihan@hotmail.com, fatmasa@mehmetakif.edu.tr)

[2]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Kimya Bölümü, Biyokimya Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye (sbasakerd@gmail.com)

Plansız yerleşim ve endüstrinin hızlı gelişmesi sonucu sanayi atıklarının hemen hemen hiç işlem görmeden göl, baraj gölü ve akarsulara akıtılması su kalitesinin bozulmasına ve siyanobakteri (mavi-yeşil algler) patlamalarının oluşumuna sebep olmaktadır. Siyanobakteriler tarafından sentezlenen siyanotoksinler balıklar, kuşlar, evcil ve vahşi hayvanlar ile insanlar üzerinde zararlı etkilere sebep olurlar. Siyanotoksinler içinde en yaygın bulunanlar, nodularinler ve mikrosistinlerdir. Nodularinler, kamçılı ve planktonik bir siyanobakteri olan *Nodularia spumigena* (*N. spumigena*) tarafından sentezlenen ve genellikle acı-tuzlu göllerde bulunan siyanotoksinlerdir. Nodularinler insanlarda ve hayvanlarda güçlü karaciğer toksini olarak etki gösterirler. Nodularinler, karaciğer hücrelerinde dönüşümsüz olarak serin/tireonin protein fosfataz (PP) PP1, PP2A ve PP3'ün etkinliği önlerler. Bu enzimler kanser oluşumunu baskı altına alırlar. Ayrıca nodularinler oksidatif strese de sebep olurlar. Süperoksit ve hidroksil radikalleri gibi hücre içi etkin oksijen türlerinin (ROS) ve hücresel organik bileşik radikallerinin oluşumuna yol açarlar. Bu radikaller de organizmada lipidlerin, proteinlerin ve DNA'nın peroksidasyonuna sebep olarak hasarlar meydana getirmektedirler. Burdur Gölü'nde, yükselen sıcaklık artışı sebebiyle, 2000'li yıllardan bu tarafa hemen her yıl *Nodularia* patlaması izlenmektedir. Bu sebeple Burdur Gölü'ndeki siyanobakteriyel patlamaları sonucu oluşan siyanotoksinler hakkında insan ve hayvan sağlığı için gerekli araştırmaların yapılması gereklilik arz etmektedir. Ayrıca bir ördek türü olan ve koruma altına alınan Dikkuyruğun (*Oxyura leucocephala)* ülkemizde en yoğun bulunduğu yer Burdur Gölü'dür. Bu derleme kapsamında önemli siyanotoksinlerden biri olan nodularinlerin yapısı, etki mekanizmaları, insan ve hayvan sağlığı üzerine etkileri hakkında bilgiler verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyanotoksinler, nodularin, toksik etkiler

CERRAHİ ALAN ENFEKSYONLARI VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ

Havva YÖNEM AMAÇ*, Rahşan ÇAM*

**Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*

Cerrahi alan enfeksiyonları(CAE), en yaygın hastane kaynaklı enfeksiyonlardır. Ameliyatın istenmeyen ve önlenebilir bir sonucu olan bu enfeksiyonlar dünyada ve ülkemizde önemli bir sağlık sorunu olup, yüksek mortalite ve morbiditeye sahiptir. Cerrahi alan enfeksiyonları ameliyatın gerçekleştiği vücudun bir bölümünde ameliyattan sonra oluşur. Sadece ciltle ilgili bir enfeksiyon olabileceği gibi cilt altındaki dokuları, organları veya implante edilen materyali içerebilir. Son yapılan tanımlamalara göre ameliyattan sonraki 30 veya 90 güne kadar ortaya çıkabilir. Sınıflandırılması ise yüzeyel insizyonel CAE (primer- sekonder), derin insizyonel CAE(primer -sekonder) ve organ boşluk CAE şeklinde yapılmıştır. Cerrahi alan efeksiyonlarına neden olan mikroorganizmaların başlıca kaynağı cilt, müköz membran ve intestinal sistem endojen florasıdır. Enfeksiyonun bulaşma kaynakları ise başlıca insanlar ve obje veya maddeler olarak görülmektedir. Kişiler ameliyat sonrası enfeksiyon riski artar. Bu durum patofizyolojik ve bireysel nedenlerle beraber, uygulanan tedavi ile ilişkili olarak vücut savunmanın baskılanması, dolaşımın baskılanması, mikroorganizmalar için giriş yeri bulunması ve yatkınlığın artması gibi sebeplerle olabilir.
Hemşireler sağlık ekibinin bir üyesi olarak hastaların enfeksiyonlardan korunmasında ve cerrahi alan enfeksiyonlarının gelişiminin önlenmesinde ameliyat öncesi, ameliyat sırası ve ameliyat sonrası dönemde dönemde önemli rollere sahiptir. Ameliyat öncesi dönemde kişisel ve çevresel risk faktörlerini belirleyerek ve ameliyat öncesi dönemde en üst düzeyde enfeksiyonun önlenmesine yönelik tedbirleri almak, ameliyat sırasında hasta için güvenli ameliyathane ortamı sağlamak ve tüm ameliyat ekibi üyelerinin de enfeksiyonları önlemeye yönelik tedbirleri almasını sağlamak, ameliyat sonrası

dönemde de hastanın ve cerrahi yaranın bakımını sağlayarak enfeksiyon riskini en aza indirmek hemşirenin başlıca sorumluluklarındandır. Bunun dışında CAE enfeksiyonlarını önlemeye yönelik güncel uygulamaların takip edilmesi ve uygulanması CAE önlenmesi için bir gerekliliktir. Bu derlemede CAE enfeksiyonlarının önlenmesiyle ilgili güncel uygulamaların ve CAE önlenmesinde hemşirenin görevleri ve hemşirelik yönetimine ilişkin uygulamaların ortaya konulması amaçlanmıştır.

ORUÇ TUTAN VE TUTMAYAN TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERİN METABOLİK DEĞERLERİ VE ÖZBAKIM DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hamdiye Arda Sürücü,

Dicle Üniversitesi Atatürk Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik Bölümü, Diyarbakır

har_da@hotmail.com

Diyabet ilerleyici ve kronik bir hastalıktır. Diyabetli bireylerde önerilen tedavi; tıbbi beslenme tedavisi, fiziksel aktivite, kendi kendine kan glikozu izlemi ve oral antidiyabetik/insülin'dir. Önerilen tedavinin yaşam boyu uygulanması gerekmektedir. Müslüman diyabetli bireyler yılda bir kere ramazan ayında oruç tutmak istediği klinik gözlemlerde de sık karşılaşılan bir durumdur.

Oruç Tutan ve Tutmayan Tip 2 Diyabetli Bireylerin Metabolik Değerleri ve Özbakım Davranışlarının Karşılaştırılarak değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Tanımlayıcı kesitsel araştırma tasarımı kullanılmıştır. Araştırma; 1 Mayıs- 30 Haziran 2017 2017 tarihleri arasında; Türkiye'de bir üniversite hastanesinin Diyabet Eğitim Merkezi ve Endokrin, Metabolizma Servisi'nde yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, Tip 2 diyabet tanısı almış 148 hasta alınmıştır. Veri toplamak için Tanıtıcı Bilgiler Formu kullanılmıştır. Çalışmanın yapılacağı kurumdan izin ve Etik Kurulu'ndan etik onay alınmıştır. Araştırma sonucunda, elde edilen veriler değerlendirilirken bağımsız gruplarda student t testi ve ki-kare analizi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan Tip 2 diyabetli bireylerin yaş ortalaması 54.16(±15.77), %63.5'i kadın, %77.0'i evli, %37.2'si okur yazar değil, %81.8'si çalışmıyor, %46.6'u gelir gidere eşit olarak algılıyor, diyabet tanı süresi 10.31(±6.61), %55.4'inde diyabet kronik komplikasyon ve %12.2'ında diyabet dışı kronik komplikasyonu vardı. Oruç tutan hastaların oruç tutmayan hastalara göre istatiksel olarak anlamlı hipoglisemi yaşamayan hastaların oranı daha yüksek olduğu (%58.4; p<0.001) ve daha çok önerilen diyete uyduğu (%51.1; p=0.011), sigara içmeyen hasta oranının daha yüksek olduğu (%49.6; p=0.006) belirlenmiştir. Oruç tutan diyabetlilerin oruç tutmayan hastalara göre en son AKŞ (Açlık Kan Şekeri) ortalamasının (145.00 ±41.06, p=0.013) ve HbA1c (8.45±2.24, p<0.001) ortalamasının istatiksel olarak anlamlı daha düşük olduğu saptanmıştır.

Oruç tutan tip 2 diyabetli bireylerin oruç tutmayan bireylere göre daha az hipoglisemi yaşadığı ve daha çok önerilen diyete uyduğu ve daha az sigara içtiği belirlenmiştir. Oruç tutan diyabetlilerin oruç tutmayan bireylere göre en son AKŞ ortalamasının ve HbA1c ortalamasının daha düşük olduğu saptanmıştır. Diyabet hemşireleri tarafından Ramazan ayında diyabetli hastalara etkili tedavi planı konusunda danışmanlık yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: A1C, Hipoglisemi, Tip 2 Diyabetliler, Oruç Tutma, Özbakım.

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE TEORİ VE UYGULAMA ARASINDAKİ BOŞLUK

Hilal ALTUNDAL*, Serpil Türkleş**, Ali PAÇAL***, Aynur PAÇAL***, Büşra YÜRÜK***, Melike SEYRAN***, Selcan KOÇYİĞİT***, Tolga KAZEL***

** Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi, hilalaltundal1992@hotmail.com*

*** Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Yardımcı Doçent Doktor, serpilyilyilmaz@hotmail.com*

**** Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, Sağlık Yönetimi Bölümü, Lisans Öğrencisi, alipacal.33@gmail.com*

**** Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Lisans Öğrencisi, aynurpacal17@gmail.com*

Teorik ve uygulamalı deneyimi kapsayan hemşirelik eğitimi; öğrenmenin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarını içermektedir. Hemşirelerin profesyonel bir meslek üyesi olarak yetiştirilmelerinde teori ve uygulamanının iç içe olması gerekmektedir. Yapılan bir

çalışmada öğrenciler teori ve uygulama alanında öğretilen bilgileri karmaşık olarak nitelendirmektedirler.

Hemşirelik eğitiminde teori ve uygulama arasındaki boşluğun güncel literatür bilgileri ışığında incelenmesi amaçlanmaktadır.

Hemşirelik eğitiminde teori ve uygulama arasındaki boşluk güncel literatür bilgileri ışığında mevcut sorunlar ve çözüm önerileri sunulmaktadır.

Yapılan çalışmalarda sadece varolan boşluk tanımlanmış, geliştirici stratejilere oldukça az yer verilmiştir. Öğrencilerin teorik bilgilerini klinik ortama entegre etmelerinde hemşireler ve hemşire akademisyenler önemli rol oynamaktadır. Otonom hemşirelik uygulamaları ve hemşirelik mesleğinin gelişimi için teori ve uygulama birlikte yürütülmelidir. Eğitimcilerin teorik bilgiye uygulamadan daha çok önem vermeleri, öğrencilere teorik bilgiyi uygulamaya nasıl aktaracaklarını yeterince öğretememeleri, laboratuarların gerçek klinik ortamı yeterince yansıtmaması ve yeterli el becerisi kazandırma olanağı sunmaması bunun nedenleri arasındadır. Öğrenciler teori ve uygulama arasındaki boşluğu doldurmada öğretim üyelerinin anlayış göstermesi, klinik eğitimde öğrencilerin yanlarında olması ve teorik yönden destekleme gibi konularda eksiklikler olduğunu bildirmişlerdir. Öğretim üyelerinin uygulama alanlarında bakım ve tedaviler konusunda rol model olmadıkları veya yetersiz oldukları, öğrencilerin klinik uygulama sırasında görevleri dışında sorumluluklar aldıkları, bakım ve tedavisini yaptıkları hasta bilgilerine ulaşmada zorluk çektikleri de bilinmektedir.

Hemşirelik eğitiminde teori-uygulama arasındaki boşluğu doldurmak için klinik uygulamalardan önce öğrencileri bilgilendirmek, beklentileri ortaya koymak, öğretim üyesi sayısını arttırmak, klinik mentörlerin eğitimini sağlayarak ortak bir dil oluşturmak, laboratuar çalışmalarını arttırmak, öğrencilerin teroik bilgiyi aldıkları alanlarda uygulamaya çıkmalarını sağlamak, teori-uygulamayı geliştirici stratejilere yer vermek ve okul-hastane işbirliği gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: Hemşirelik, Eğitim, Teori, Uygulama, Boşluk

GAP BETWEEN THEORY AND PRACTICE IN NURSING EDUCATION

Hilal ALTUNDAL*, Serpil Türkleş **, Ali PAÇAL***, Aynur PAÇAL***, Büşra YÜRÜK***, Melike SEYRAN***, Selcan KOÇYİĞİT***, Tolga KAZEL***

**Mersin University, Faculty of Nursing, Department of Mental Health and Diseases Nursing Department, Research Assistant, hilalaltundal1992@hotmail.com*
***Mersin University, Faculty of Nursing, Department of Mental Health and Diseases Nursing Department, Assistant Professor Doctor, serpilyilyilmaz@hotmail.com*
**** Mersin University, School of Health, Department of Health Management, Undergraduate Student, alipacal.33@gmail.com*
**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, aynurpacal17@gmail.com*
**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, yurukbusra1@gmail.com*
**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, 219seyranmelike@gmail.com*
**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, selcankcygt@outlook.com*
**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, kazeltolga@gmail.com*

Nursing education covering theoretical and practical experience; consist of cognitive, emotional and psychomotor of the learning. Nurses must be involved in the theory and practice of being trained as a professional professional member. In a research done, students describe the information taught in theory and practice as complex.

It is aimed to examine the gap between theory and practice in nursing education in light of current literature information.

The gap between theory and practice in nursing education is presented in the light of current literature information and suggestions for solutions.

Only the existing space is defined in the researches done, and the developer strategies are scarce. Nurses and nurse academicians play an important role in integrating the theoretical knowledge of the students into the clinical environment. For autonomous nursing practices and the development of the nursing profession, the theory and practice should be conducted together. Students reported that fill in the gap between theory and practice the lack of the understanding of the teaching staff, the presence of the students in the clinical education, and the lack of

support from the theoretical direction. It is also known that instructional members have no role model or inadequacy in the areas of care and treatment in their field of application and that students have difficulty in getting information about their care and treatment during clinical practice.

To fill the gap between the theory and practice in nursing education, it is necessary to inform the students before the clinical applications, to reveals the expectations, to increase the number of faculty members, to establish a common language by providing clinical mentors education, to increase the laboratory studies, to enable students to apply the theoretical knowledge in the areas they receive, to include theory-practice in developing strategies and school-hospital cooperation.

Key words: Nursing, Education, Theory, Practice, Gap

MALPRACTICE IN PSYCHIATRY CLINICS AND THE ROLE OF NURSING

Hilal ALTUNDAL*, Serpil Türkleş **, Aynur PAÇAL***, Buse DOĞANAY***, Büşra YÜRÜK***, Melike SEYRAN***, Selcan KOÇYİĞİT***, Şebnem ULUN***, Şeyda ÜNER***

**Mersin University, Faculty of Nursing, Department of Mental Health and Diseases Nursing Department, Research Assistant,hilalaltundal1992@hotmail.com*

***Mersin University, Faculty of Nursing, Department of Mental Health and Diseases Nursing Department, Assistant Professor Doctor, serpilyilyilmaz@hotmail.com*

**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, aynurpacal17@gmail.com*

**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, busedoganay@outlook.com*

**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, yurukbusra1@gmail.com*

**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, 219seyranmelike@gmail.com*

**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, selcankcygt@outlook.com*

**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, sebnem001ulun@gmail.com*

**** Mersin University, Faculty of Nursing, Nursing Department, Undergraduate Student, seyda33uner@gmail.com*

Malpractice is the failure of health workers to perform care or treatment with caste or neglect, the lack of knowledge and skills, the application of faulty treatment and the facts or situations that harm the patient. The malpractice and legal aspects gained importance in the world, in Turkey there is no law against malpractice and negligence lawsuits are considered within the scope of negligence crimes. In particular, psychiatric nurses can be held accountable for malpractice claims within their own responsibilities and standards of care. In the world and Turkey, of individuals with mental illness, there is not enough quantitative data about malpractice faced during maintenance practices.

It is aimed to reveal the role of the nurse in preventing malpractice and malpractice in psychiatry clinics.

The role of nurses in the prevention of malpractice and malpractice in psychiatric clinics is investigated according to current literature.

While there is no standard classification of malpractice cases in the opened malpractice cases, malpractice issues in the literature information collected; the patient can be classified as sexuality, self-slaughter, failure to diagnose, problems related to electroconvulsive therapy, erroneous psycho-pharmacology, violation of confidentiality, inadequate observation, failure to warn third parties, failure to report abuse, failure informed consent and failure physical-chemical restriction. In order for nurses to decide for the benefit of the patient during these impasse, they need ethical principles, theories, codes and standards.

In order to avoid the allegations of malpractice related to the nursing practices in the psychiatry clinics; nurses should know what risks they may have in practice, who is responsible for risks, how to manage risks, and how to mitigate risks with minimal damage. When nurses realized the mistakes they made during nursing interventions; the quality of the care offered will increase, and a therapeutic and healing environment will be provided where the faults are reported without fear.

Key Words: Malpractice, Nurse, Psychiatry, Clinic, Role

ATTITUDES AND BEHAVIORS OF NURSING STUDENTS TOWARDS LGBTI INDIVIDUALS

Münevver BOĞAHAN*, Muhammed Kerim ÖZASLAN**, Merve ÇOŞKUNCA** , Emine İĞCİ**, Zeliha YAMAN*, Mualla YILMAZ***

**Research Assistant, Department of Mental Health Nursing, Mersin University School of Health, Mersin, Turkey, mail address: munevverbghn@hotmail.com*

***Undergraduate student, Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Mersin, Turkey.*

**** Ph.D., Department of Mental Health Nursing, Mersin University School of Health, Mersin, Turkey.*

Sexual orientation is a concept that refers to the individual's sexual impulses which tend to the genus. Individuals who are LGBTI (Lesbian, Gay, Bisexual, Transsexual, Intersex) who do not agree with this gender, are excluded from society; psychiatric problems such as anxiety, depression, substance abuse, suicide, and a number of problems in the life of work and education. LGBTI individuals may be exposed to discrimination in every part of the society.

It is important to determine what attitudes and behaviors of nursing students, who are part of society, towards LGBT individuals. This review examines the attitudes and behaviors of nursing students towards LGBT individuals.

The studies about attitudes and behaviors of nursing students towards LGBTI individuals were examined. By analyzing the obtained articles, results are presented in this review.

It has been determined that student nurses exhibit homophobic and transphobic attitudes towards these individuals in the examined articles. It has been found that student nurses think that LGBTI is a disease and ıt should be treated and homosexuality is an enthusiasm and that it begins with curiosity and that it will become a habit if not over time. Similarly, the nursing students feel themselves helpless to work with LGBT individuals and to offer effective care. In addition, it is stated in studies conducted that nursing education does not place enough emphasis on the health care needs of LGBTi individuals.

It is suggest to add lessons that increase awareness of student nursing to determine the health needs of LGBTi individuals and that will positively affect the negative attitudes towards LGBTI individuals in nursing education curriculum**.**

Key words: LGBTI, Nursing Students, Attitude, Behavior

THE IMPACT OF THE PRACTICE OF THE MENTAL HEALTH AND ILLNESS NURSING LESSON ON STUDENT NURSES

Hilal ALTUNDAL*, Serpil TÜRKLEŞ**, Evin ÇİÇEK***, Tuğba SAYIN***, Mine Kuş***

**Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Mersin, hilalaltundal1992@hotmail.com*

***Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Mersin, serpilyilyilmaz@hotmail.com*

****Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik Bölümü, 4. sınıf öğrencisi, Evin.33490@gmail.com*

****Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik Bölümü, 4. sınıf öğrencisi, tubasyn@hotmail.com*

****Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik Bölümü, 4. sınıf öğrencisi, mine22081996@gmail.com*

The nursing education which makes the students ready to work professionally is composed of theoretical and practical fields. Mental health and illness nursing lesson; aims to teach the internal and external factors affecting man and human behaviors, ordinary coverings of behavior and abnormal deviation cases, maintain and improve mental health, improve and rehabilitate mental disorders, mental health and psychiatric nursing functions, roles and basic principles. In the acquisition of these basic knowledge and skills, the application phase of the education process is very important in the development of the professional identity of the student. Although this process is important, it is known that students are faced with many difficulties during clinical practice.

In this review, it is aimed to investigate the impact of mental health and illness nursing course on student nurses in accordance with literature information.

In this review, the impact of the course of mental health and illness nursing on student nurses is examined and the current literature is presented.

Students are known to experience difficulties, anxiety and stress during clinical practice. When developing positive and negative coping strategies to cope with stress, it is

necessary to develop and raise awareness among staff and students. Mental health and illness nursing practice has both positive and negative effects on nursing students. However, it is known that there are more positive results. While students are afraid of patients before they go to practice, do not know how to contact patients, think that prejudicial and psychiatric patients are different from other people; after the practice, they have become experienced students with necessary knowledge and equipments who are free of fear, anxiety and prejudice after application, who knows how to communicate with psychiatric disorders.

As a result; to reduce the negative effects of improving the positive effects of mental health and illness nursing practice on student nurses innovative and feasible teaching and learning methods must be integrated into the process. It is considered that taking the feelings, thoughts and feedback before and after the clinical applications of the students will increase the positive effects of the lesson.

6.Key Words: Mental health, Nursing, Practice, Student

BAĞIRSAK MİKROBİYATASI VE PSİKİYATRİK HASTALIKLARDAKİ ETKİSİ

Birsel MOLU, Pınar TUNÇ TUNA

Selçuk Üniversitesi Akşehir Kadir Yallagöz Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü

e-mail:brslml@hotmail.com

Selçuk Üniversitesi Akşehir Kadir Yallagöz Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü

e-mail:pinartunctuna@gmail.com

Bağırsak mikrobiyatası beynin bilişsel gelişiminde ve davranışında önemli bir rol oynamaktadır. Bağırsak mikrobiyatası insan sağlığı için bağırsak ve beyin arasındaki çift yönlü iletişimi sağlar.

Amaç: Bu çalışma, bağırsak mikrobiyatası ve psikiyatrik bozukluklar konusunda halkın bilinçlenmesini sağlamak amacıyla yürütülmüştür.

Çalışmaya PubMed, ScienceDirect ve Google Scholar'da "bağırsak beyin ekseni", "bağırsak mikrobiyatası" ve " psikolojik bozukluklar" anahtar kelimeleriyle taranabilen ve 10 Ocak 2018'e kadar yayınlanan bağırsak mikrobiyotası ve psikiyatrik bozukluklarla ilgili tüm makaleler alınmıştır.

Çalışmamızda spesifik psikiyatrik bozukluklar üzerine yapılan araştırma güncellemesini sunmaktayız. Bağırsak mikrobiyatası-beyin ekseni, sadece sinir sistemi yoluyla değil aynı zamanda nöro endokrin sistem, bağışıklık sistemi ve metabolik sistemi aracılığıyla da beyni etkiler. Bağırsak mikrobiyatası bazı faktörler tarafından etkilenmektedir. Bu faktörler bireysel bağırsak mikrobiyatası, anne sütü, antibiyotik, stres ve enfeksiyonlardır. Yeni çalışmalar mikrobiyatanın gastrointestinal sistemde komensal, probiyotik ve patojen mikroorganizmalar da dahil olmak üzere bağışıklık sistemini, metabolik sistemi ve endokrin sistemini aktive edebildiğini ve beyin hastalıklarını iyileştirdiğini göstermektedir.

Psikiyatrik bozukluklarda bağırsak mikroorganizmasının rolünü destekleyen kanıtları ve bağırsak mikrobiyatasının beyin davranışı ve psikiyatrik bozukluklar üzerindeki etkisini gözden geçirdik. Mikrobiyata, diyet, probiyotik ve prebiyotik kullanımıyla birlikte zihinsel sağlıkta rol oynayabilir. Mikrobiyatanın yakın gelecekteki tedavi stratejileri sağlık durumunu iyileştirebilir ve psikiyatrik bozuklukları önleyebilir ve sağlık durumunu iyileştirebilir.

Anahtar kelimeler: Bağırsak-beyin ekseni, Mikrobiyata, Psikiyatrik bozukluklar.

HEMŞİRELERDE MESLEKTAŞ DAYANIŞMASI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Meltem AĞIRMAN*, Kerime Derya BEYDAĞ**

**Bilim Uzmanı, İstanbul Sağlık Bilimleri Üniversitesi Kartal Koşuyolu Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi*

*** Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İstanbul*

Bu çalışma, hemşirelerde meslektaş dayanışmasını ve meslektaş dayanışmasına yönelik görüşlerine etki eden faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikteki çalışmanın evrenini, İstanbul İli Anadolu yakasında Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu'na bağlı olarak hizmet veren bir özel dal hastanesinde Ekim-Aralık 2017 tarihleri arasında çalışan 376 hemşire oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemi, evren belli olduğu durumda örneklem hesaplama formülüne göre hesaplanmış ve 197 hemşire örnekleme dâhil edilmiştir.

Veriler, demografik özelliklere yönelik anket formu ve Uslusoy tarafından (2010) geliştirilmiş olan Hemşirelerde Meslektaş Dayanışması Ölçeği (HMDÖ) ile elde edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, sayı-yüzdelik hesaplamaları, Kruskal Wallis testi, t testi ve Anova testleri kullanılmıştır. Çalışmaya katılan hemşirelerin %50,3'ünün meslekte çalışma yılının 1-5 yıl olduğu, %28,9'unun çalıştığı birimde olmaktan memnun olmadığı, %71,6'sının mesleki örgütlere üye olmadığı, %51,3'ünün meslektaşlarından gerekli mesleği desteği görmediğini ifade ettiği ve %21,8'inin hemşirelik mesleğinde dayanışma olduğunu belirttiği saptanmıştır. Hemşirelerin HMDÖ'nden aldıkları genel puan ortalaması 93.87±3,06'dır. Hemşirelerin yaş grubu, öğrenim durumu, kardeş sayısı, memleketleri, çalıştıkları birim, çalıştıkları birimi tercin nedeni, mesleki örgütlere üye olma durumu ve hemşirelikte dayanışma olması konusundaki görüşleri ile HMDÖ genel toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Hemşirelerin cinsiyetleri, medeni durumları, çocuğu olma durumu, meslekte çalışma yılı, çalıştığı birimde olmaktan memnun olma durumu, mesleğini sevme durumu, mesleki bilimsel faaliyetlerde aktif görev alma durumu ve mesleki dayanışma konusunda görüşleri ile HMDÖ genel toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Çalışma sonucunda, meslektaş dayanışmasını arttırmaya yönelik kurum içerisinde planlamaların yapılması ve konu ile ilgili derinlemesine çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Meslektaş, Dayanışma, Meslektaş Dayanışması, Hemşire.

HEPİMİZİN SORUNU: ERGEN SUÇLULUĞU

Ezgi SARI[1], Hülya ARSLANTAŞ[2]

[1]Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Aydın / ezgi-1890@hotmail.com

[2]Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Aydın / hulyaars@yahoo.com

Suç, çok çeşitli tanımlara sahiptir. Ancak bu çok çeşitliliğin en büyük ortak noktası "ciddi bir sosyal sorun" olmasıdır. Geleceğimizin mirasları olan ergenlerimizi bu ciddi sorunla yan yana düşünmek ise suç kavramının ciddiyetini ve bu sorun için ödenecek bedelleri arttırmaktadır. Ergenlik döneminin karmaşası ve zorluğu tartışılmaz olarak herkes tarafından kabul edilen bir gerçekliktir. Bu hassas dönemin kendine has zorluklarının yanı sıra, bireysel ve çevresel riskler ergeni suç olarak nitelendirilen kabul edilemez davranışlara sürüklemeye sebep olabilir. Ergenin suça yönelmesinde, ergenin kimliğini oluşturma çabası, yetersizlik düşünceleri ve duygularıyla başa çıkma, özerk hissetme ihtiyacı veya diğer psiko-sosyal ihtiyaçlarını karşılama etkilidir. Bunun yanı sıra ergenin birey olma sürecini tamamladığı ailenin yapısı, ailenin ekonomik gücü, çevre ve aile tarafından oluşturulan denetim mekanizmaları, ergenin kendini gerçekleştirdiği ikinci alan olan sosyal çevresinin değer yargıları suça zemin hazırlayan etkenlerdendir. Bu nedenle suç davranışı açısından büyük risk altında sayılabilecek ergenlere bu dönem içerisinde müdahale edilmesinin elzem olduğu açıktır. Böylece suç davranışı oluşumu engellenebilir veya tekrarlamasının önüne geçilebilir. Ergen suçluluğunu konu alan bu derleme yazısının amacı ergen suçluluğunun tanımı, sebepleri ve bunun sonucunda ergenlikte suç davranışa yönelmede olası risk faktörlerine yönelik bir literatür incelemesi yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, suç, ergen suçluluğunun nedenleri

EFFECTS OF REIKE TOUCH THERAPY ON LIFE QUALITY OF ELDERLY INDIVIDUALS WİTH DEMANTIA

Zeliha YAMAN*, Emine İĞCİ**, Hazal YOLAÇAN** ,
Münevver BOĞAHAN*, Mualla YILMAZ***

**Research Assistant, Department of Mental Health Nursing, Mersin University School of Health, Mersin, Turkey, mail address: zyaman15@gmail.com .*

***Undergraduate student, Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Mersin, Turkey.*

**** Ph.D., Department of Mental Health Nursing, Mersin University School of Health, Mersin, Turkey.*

With technological advances in the field of health and the spread of health services, birth and death rates have declined and average human life has been prolonged, the elderly population has increased rapidly.Dementia, one of

the main causes of disability and addiction among elderly individuals all over the world, is a leading chronic disease that reduces the quality of life by affecting elderly individuals in physical, mental, social and economic aspects.Pharmacological, non-pharmacological methods and complementary alternative therapies (CAT) are used in the treatment of symptoms. Reiki is one of the effective methods of CAT. Energy transfer is applied as touch therapy with the palms of which energy is intense. However, Reiki is never a substitute for medical treatment, only increasing the success rate of treatment.

In this review, the effect of the reiki on the quality of life of the demented elderly are investigated in the light of the literature and the results obtained from the related studies are presented

The studies about the effect of the reiki on the quality of life of the demented elderly were searched. Turkish and English literature has been examined. The literature was presented and the findings were presented in this review

When the studies are examined; It is emphasized that reiki practice reduces the frequency, severity or symptoms, nervousness and insecurity in elderly individuals who are diagnosed with dementia.After this therapeutic touch, the majority of participants were found to feel better, more chatty and less depressed, less painful, less anxious, less anxious and anxious, more interactions with the group, and more willingness to participate in group activities.

There was a significant decrease in pain, discomfort and agitation, depression, anxiety anxiety levels, decreased memory and behavioral problems, increased mental functioning, strengthened immune system and decreased blood pressure.

When studies are examined, reiki therapy increases the quality of life in older people with dementia. However, Reiki therapy can not be used effectively due to the lack of professionals to apply Reiki in Turkey.This training can be given to health professionals during the undergraduate period so that Reiki can be used more widely in health services.

Key words: Elderly, Dementia, Reiki, Quality of life

EFFECT OF THERAPEUTIC TOUCH ON LIFE QUALITY OF ELDERLY INDIVIDUALS

Münevver BOĞAHAN*, Muhammed Kerim ÖZASLAN**, Merve ÇOŞKUNCA** , Zeliha YAMAN*, Mualla YILMAZ***

**Department of Mental Health Nursing, Mersin University School of Health, Mersin, Turkey, mail address: munevverbghn@hotmail.com*

***Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Mersin, Turkey.*

**** Department of Mental Health Nursing, Mersin University School of Health, Mersin, Turkey.*

Population of elderly people has increased rapidly because of increase access to health services, decreaseinchildhood and newborn deaths and technological advances in the health field.Therapeutic touch is one of the complementary therapies that has increased in importance and use among nurses in recent years, which is believed to have therapeutic, healing and relieving effects.Therapeutic touch is a holistic, evidence-based therapy that using universal energy for purpose to increase balance and prosperity of the individual in all aspects including body, mind and spirit to facilitate the healing process.

In this review, the influence of the fragile group of elderly individuals on the quality of life of the therapeutic touch that gives the message of acceptance, interest and support is examined in the light of the literature and the results of the studies are presented.

In Turkish and English literature, studies investigating the efficacy of therapeutic touch on the quality of life of elderly individuals rewiewed, current information about the subject was presented.

In the studies, it is determined that therapeutic touch is effective in decrease of levels stress, anxiety and the frequency of behaviors such as discomfort and agitation in elderly individuals,patient with alzheimer and dementia patients. The participants stated that felt angry before the treatment, they felt comfortable and enjoyed themselves, if there was pain before the intervention, there was no pain, that they could breathe deeply, relaxed, and less restlessness after treatment. There was a decrease in the number of patients receiving psychotropic medication during the intervention.

Studies have shown that use of therapeutic touch in elderly individuals increases quality of life. It is

recommend that studies should be increased in order to raise awareness, in nursing interventions and training should be given to individuals in energy therapies.

Keywords: Therapeutic Touch, Elderly Individuals, Nursing

YAŞLIDA BESİN-İLAÇ ETKİLEŞİMİ VE HEMŞİRELİK

Halil İbrahim TUNA* Pınar TUNÇ TUNA* Birsel MOLU*

** Selçuk Üniversitesi Akşehir Kadir Yallagöz Sağlık Yüksekokulu*

Yaşlanma ile ortaya çıkan farmakokinetik ve farmakodinamik değişiklikler ile beraber bu hasta grubunda sık rastlanılan sorunların başında *çoklu ilaç kullanımı* (polifarmasi), ilaç-ilaç etkişimleri ve besin-ilaç etkileşimleri gelmektedir. Çoklu tedavide görülen ilacın istenmeyen etkisi sayısı, eşzamanlı olarak alınan ilaçların sayısı ile (5 ilaçla % 50'den, 7 veya daha fazla ilaçla % 80'den fazla) artmaktadır. Bununla beraber yaşlı hastalarda alternatif ilaç kullanımının artışı hastaneye yatışların % 30'dan fazlasını oluşturmaktadır. Bitkisel ilaçlar, diyet takviyeleri, besin maddeleri veya vitaminler süpermarketlerden eczanelerden veya aktarlardan rahatça temin edilebilmektedir. Bu nedenle dünya genelinde giderek kullanımı artmaktadır. Hemşireler, hastanın belirli yiyecekleri veya ürünleri düzenli olarak tüketip tüketmediğini ve hastanın beslenme şeklinin ilaçlarıyla ilişkisi olup olmadığını öğrenmelidirler. Bu derleme geriatrik hastalarda görülebilecek besin-ilaç etkileşimlerini incelemek ve hemşirelik girişimlerini belirleyebilmek amacıyla yazılmıştır.

Derlemenin yazılmasında; Pubmed, scienceDirect, EBSCO, google akademi veri tabanlarında "besin-ilaç etkileşimi, ilaç etkileşimleri, hemşirelik" anahtar kelimeleriyle taranan makalelerden faydalanılmıştır.

Kullanılan ilaç sayısı, kötü beslenme, böbrek yetmezliği, HIV enfeksiyonu ve enteral/parenteral besin verilenler yaşlı hastalar, besin-ilaç etkileşimi açısından risk altındadırlar. Dar terapötik indeksi veya potansiyel yaşamı tehdit edici toksisitesi olan ilaçlar, örneğin non steroid anti-inflamatuar ilaçlar, opioid analjezikler, kardiyovasküler ilaçlar, varfarin, kanser ilaçları ve immünosupresanlar, önemli besin-ilaç etkileşimlerine sebep olabilir. Hemşireler, hastanın ve ailesinin bilgilerini arttırmalı, besin-ilaç etkileşimine yönelik bakımı klinikte uygulamalı, besin-ilaç etkileşiminin ortaya çıkmasını önlemelidir. Hemşireler hastalarından ayrıntılı bir sağlık öyküsü almalı ve hastalarının diyet özelliklerini incelemelidir.

HEMŞİRELİĞİN YANSIYAN YÜZÜ: HEMŞİRELİK İMAJI

[1] Ayşe Gül YAVAŞ AYHAN, [1] Fatmagül SAYIN.

[1] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü.

Duyularla algılanan, bilinçte beliren, obje, olay ya da kişilerin bıraktığı izlenim, yansıma olarak tanımlanan imaj, kişinin yaşantısında önemli bir yere sahiptir ve diğerlerinin kişiyi nasıl gördüğüne ilişkin mesajları içerir. Bir mesleğin statüsü, o mesleği oluşturan grubun toplumdaki imajı ile yakından ilişkilidir ve o mesleğin ayrılmaz bir parçasıdır bu sebeple meslek üyeleri için büyük önem taşır. Gerek cinsiyet sosyalizasyonu, gerek eğitimsel farklılıklar, gerekse medya etkisi ve üniforma, hemşirelik imajının 18. y.y. sonlarından bu yana mücadele edilen bir alan olmasına sebep olmuştur. Bu nedenle uzun tarihsel süreç içerisinde her zaman tartışılan ve çözüm önerileri getirilen hemşirelik imajı, günümüzde de tartışılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma, Türkiye'de yapılan hemşirelik imajına yönelik çalışmaların belirlenmesi ve bu konuya yönelik farkındalık kazandırılması amacıyla yapılmıştır.

Türkiye'de hemşirelik imajı ile ilgili çalışmalara, Türk Psikiyatri Dizini, Türk Medline, Yök Ulusal Tez Merkezi ve ULAKBİM Veri Tabanları; "Hemşirelik", "Hemşirelik İmajı" ve "Mesleki İmaj anahtar kelimeleriyle taranarak ulaşılmıştır.

Toplam 59 çalışma belirlenmiştir. Bu çalışmalardan 14 tanesinin hemşirelik imajı ile doğrudan ilişkili olduğu bulunmuş ve değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Gözden geçirilen 14 çalışma sonucunda; toplumda hemşirelik imajının düzeyinde artış olduğu, demografik özellikler, ailede hemşire olma durumu, daha önce hemşireden hizmet alma durumu ve refakatçi kalma durumu ile ilişkili olduğu, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısının orta düzeyde olduğu, mesleki imaj algısının meslekte kalma niyeti ile ilişkili olduğu, toplumun hemşirelik mesleğini her iki

cinsiyetinde yapabileceğini düşündüğü bulunmuştur. Yasal düzenlemeler ile birlikte hemşirelerin özel uzmanlık alanlarına yönelik görev tanımlarının bulunmasının hemşirelerin profesyonel rollerini daha iyi benimsemesini sağladığı ve hem toplum hem de hemşireler tarafından algılanan hemşirelik imajının daha iyi bir düzeye yükselttiği söylenebilir. Hemşirelik imajının geliştirilebilmesinde akademisyen ve klinik hemşirelerinin öğrencilere rol model ve yol gösterici olmaları önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Mesleki İmaj.

İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSIYON UYGULAMALARININ HASTA BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDIRILMESI

Afife YURTTAŞ*, Selçen KARABEKİROĞLU**

*Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Erzurum

e-mail: afife-72@hotmail.com

** Celal Ertuğ Etimesgut Devlet Hastanesi Ankara

e-mail: selcenps@hotmail.com

Bu araştırma hastaların intra müsküler enjeksiyon uygulamalarına bakış açılarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma evrenini Ekim-Aralık 2014 tarihleri arasında Ankara ili Prof. Dr. Celal Ertuğ Etimesgut Devlet Hastanesinde, 18 yaş ve üzerinde, konuşma ve işitme problemi olmayan, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden, kurumda en az bir kez intramüsküler enjeksiyon yaptırmış olan hastalar oluşturmuştur. Örneklem ise, araştırma kriterleine uyan ve acil servis enjeksiyon odasında intramüsküler enjeksiyon tedavisi devam etmekte olan 100 hastadan oluşmuştur. Veriler ilgili literatür bilgilerine dayanarak hazırlanan anket formu aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli kurumlardan yazılı ve hastalardan sözlü onam alınmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler The Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 16 paket programında değerlendirilmiştir.Verilerin değerlendirilmesinde; sayı, yüzdelik dağılım ve ki-kare önemlilik testi kullanılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan has

taların tanıtıcı özelliklerinin dağılımı incelendiğinde, hastaların çoğunluğunun kadın (%65.0), 46 ve üzeri yaş aralığında (%40.2), lise mezunu (%41.0) ve evli (%60.0) olduğu belirlenmiştir. Hastaların %70.0'inin enjeksiyona özgü yaygın komplikasyonlar hakkında bilgi sahibi olmadığı, %88.0'inin fiziki şartların yetersizliğinin enjeksiyonda gerginliği artırdığı, %83.0'ünün enjeksiyon uygulamalarını en çok acil kliniklerde yaptırdığı, %82.0'sinin sağlık kuruluşlarında enjeksiyon yaptırmadan önce bilgilendirme formu imzalamadığı ve %71.0'inin enjeksiyon uygulamalarında kendilerine yeterli zaman ayrılmadığı saptanmıştır. Hastaların eğitim durumlarına ile enjeksiyon uygulamalarında yeterli zaman ayrılıyor mu sorusuna verdikleri cevapları arasındaki istatistiksel anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir **(p=0.02).**

Yapılan araştırma sonuçlarına göre, hastaların enjeksiyon sonrası komplikasyonlar hakkında bilgilerinin yetersiz olduğu, hasta ve çalışan güvenliği kapsamında bilgilendirme/onam formlarının etkin kullanılmadığı, hastalara uygulamalarda yeterli zaman ayrılamadığı görülmüştür.Ayrıca araştırma sonuçlarına göre fiziki şartların yetersizliği, sıra bekleme, gürültü, kalabalık gibi unsurların enjeksiyon uygulamalarında gerginliği artırdığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İntamüsküler enjeksiyon, hasta, hemşire

DETERMINATION OF THE LEVEL OF KNOWLEDGE OF NURSES AND OBSTETRİCİANS OPERATING PHENYLKETONURIA SCREENING PROGRAM AND THEIR OPINIONS ABOUT THE EFFICIENCY OF THE PROGRAM

Ülkü ŞAHİNKANAT; Funda ŞENSOY

The aim of this study is to determine the level of knowledge of nurses and obstetricians operating phenylketonuria screening program about phenylketonuria and the evaluation of their opinions about the efficiency of the screening program. The study is a sectional type study. The area of the study was the nurses and obstetricians operating the phenylketonuria screening program in Samsun city center; the samples were constituted of 235 nurses and obstetricians.

In the study, a survey containing many questions such as the socio-demographic properties of nurses and obstetricians, their level of knowledge about

phenylketonuria disease and neonatal screening application prepared by Tunç (2006) has been used as a data collection tool. The data obtained from the study have been analyzed using the SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 software. Number, percent, average, standard deviation, T-test and ANOVA have been used as statistics method for the evaluation of data.

As a result, 151 nurses and 84 obstetricians, i.e. a total of 235 persons have been included in the study. 105 individuals included in the study declared having been informed about phenylketonuria disease during in-company training course. It has been observed that obstetricians and nurses gave wrong answers to the questions about the procedure to perform after breast milk and blood taking from mother subject to phenylketonuria. There was no difference between the graduation institution and the level of knowledge of nurses and obstetricians; a relation has been established between the level of knowledge and the time of use of phenylketonuria screening program. It has been observed that there was a lack of information of nurses and obstetricians between the utilization of sample paper and the timely delivery of sample papers.

Keywords: Nurses and Obstetricians, Phenylketonuria, Phenylketonuria Screening Program

ÇOCUKLARIN SİBER CİNSEL TACİZİ

Fahriye PAZARCIKCI[1], Emine EFE[2]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Isparta, fahriyepazarcikci@sdu.edu.tr

[2]Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya, eefe@akdeniz.edu.tr

Çocukların siber cinsel tacizi (ÇSCT), tüm dünya çocuklarını tehdit eden oldukça önemli ve giderek yaygınlaşan bir istismar türü olarak karşımızdadır. Bu bildiride, ÇSCT konusunda farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır.

Google Akademik ve PubMed veri tabanlarından "Çocuk istismarı, cinsel istismar, siber taciz, internet, çocuk" anahtar kelimeleri taranmış ve ulaşılan kaynaklardan konuyla ilgili 2010-2017 yılları arasındaki çalışmalar araştırma kapsamına alınmıştır.

Dünya genelinde, tüm yaş gruplarında çevrimiçi vakit geçirme oranlarının giderek artış gösterdiği bilinmektedir. Ebeveynlerin pek çoğunun güvenli internet kullanımı konusunda gereken ölçüde bilgiye sahip olmadığı, çocuğun denetimsiz bir şekilde çevrimiçi vakit geçirebildiği bilinmektedir. Sosyal paylaşım ağları ve sohbet odalarının çocukların yoğun ilgisini çektiği, çocukların yaşını ve kimliğini saklayarak sosyal paylaşım ağlarını kullandığı ile ilgili veriler bulunmaktadır. Bunun dışında, bazı sohbet odalarının cinsel içerikli olabildiği, zararsız gibi görünen bazı oyunların bile istismarcılar tarafından kullanılabildiği yönünde yapılmış haber sayısı artış göstermektedir. Çocuğun kişisel bilgilerinin ele geçirilmesi ya da buluşmaya ikna edilmesi olumsuz sonuçlar doğurabilmekte, çocuklar reklamlar aracılığıyla yanlış yönlendirilebilmekte ve zararlı (şiddet, pornografi) içeriklerle karşı karşıya kalabilmekte, ödül, oyun, hediye gibi vaatlerle çocuklar sanal ortamda kandırılabilmektedir. Çocuklar, tehdit edilme, oluşan travmatik duygularla baş edemeyip olayı yok sayma, kendini suçlama, damgalanma, kültürel öğeler, olumsuz aile tutumları, istismarın farkında olamama ya da "sosyal istenirlik" gibi nedenlerden dolayı siber cinsel tacize uğradıklarını açıklayamadıkları düşünülmektedir ve vakalar tahmin edilenden çok daha düşük oranlarda bildirilmektedir.

Çocukların siber cinsel tacizi konusunda farkındalık oluşturmak, güvenli çevrimiçi vakit geçirme konusunda çocuk ve ebeveynin eğitimi, konu ile ilgili ulusal ve uluslararası sağlık politikası geliştirmek pediatri hemşiresinin görev ve sorumlulukları dahilinde olup, bu girişimler ÇSCT oranlarını azaltabilir.

Anahtar kelimeler: Çocuk İstismarı, Cinsel İstismar, Siber Taciz, İnternet, Çocuk.

DÜZENLİ FİZİKSEL AKTİVİTENİN KANSER RİSKİNİ AZALTMADAKİ YERİ

Fügen Özcanarslan[1], Funda Akduran[2]

[1] Toros Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, fugen.ozcanarslan@toros. edu.tr

[2] Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, fundakduran@gmail.com

Düzenli fiziksel aktivite; fiziksel uygunluğun bir veya daha fazla bileşeninin korunmasını veya geliştirilmesini amaçlayan düzenli, planlanmış ve tekrarlı fiziksel aktiviteler olarak tanımlanmakla birlikte psikolojik ve

fiziksel olarak iyi olma halini geliştirir ve hayatı tehdit eden kanser riskini azaltır. Dünya kanser istatistiklerine göre kanser, en sık görülen ikinci ölüm sebebidir. Dünyada toplam 14,1 milyon yeni kanser vakası gelişmiş ve 8,2 milyon kansere bağlı ölüm görülmüştür. Çalışmalar, yetişkinlerde haftada 150 dakikalık fiziksel aktivitenin meme ve kolorektal kanser olmak üzere birçok kanserin insidansını önemli düzeyde azalttığını bilimsel olarak kanıtlamıştır. "Kronik Hastalıklar Risk Faktörleri Araştırması"na göre (2011); Türkiye genelinde kadınların %87'sinin, erkeklerin ise %77'sinin yeterli ölçüde fiziksel aktivite yapmadığı görülmüş dolayısıyla hareketsiz yaşam tarzı ülkemiz için ciddi boyutlara ulaşmıştır.

Bu derlemenin amacı düzenli fiziksel aktivitenin kanserin önlenmesi üzerindeki etkileri hakkında bilgi vermektir.

Aktivitenin kanserden nasıl koruma sağladığı bugüne kadar tam olarak açıklanamamasına rağmen, çeşitli mekanizmalar öne sürülmüştür. Aktivite ve kanserden korunma arasında ilişki sağlayan en önemli mekanizmalardan biri kilo kontrolü ve özellikle karın bölgesindeki yağlanmayı azaltmaktır. Karın bölgesinde meydana gelen yağlanma, hormonlardaki artışa sebep olarak endometrium, meme ve prostat kanserleri riskini arttırabilir. Düzenli yapılan fizik aktivite dolaşımdaki insülin ve "insulin-like growth factor-1" (IGF-1) düzeylerinin azalmasını sağlayabilir. IGF-1'in özellikle meme dokusunda hücre bölünmesini arttırarak hücrelerin çoğalmasına neden olabildiği, kanserli hücrelerin ölümünü azaltabildiği ve böylece bir mitojen olarak rol oynayabildiği çeşitli çalışmalarda gösterilmiştir. Kolon kanseri riskini ise, zararlı gıdaların kolon iç yüzeyindeki kimyasallarla temasa bağlı geçiş zamanını azaltarak kansere neden olabilecek hasarı engellemesi ile sağlamaktadır.

Düzenli fiziksel aktivite bazı kanser türlerinden korunmada en etkin ve en ucuz ilaçtır. Bu nedenle özellikle kanser açısından yüksek riske sahip kişiler başta olmak üzere tüm popülasyonda desteklenmeli, hastaların rutin klinik bakımına eklenerek hem yaşam kalitesini arttırmak, hem de hastalık ve ölüm oranını azaltmak amacıyla tedavinin bir parçası olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Düzenli fiziksel aktivite, kanser riski

DUYGUSAL YEME

Seher İNALKAÇ[1], Hülya ARSLANTAŞ[2]

[1]Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

[2]Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Sağlıklı olabilmenin ön koşullarından birisi yeterli ve dengeli beslenmektir. Beslenme; sağlığı korumak, geliştirmek ve yaşam kalitesini yükseltmek için bilinçli yapılması gereken bir davranıştır. Beslenme ihtiyacının karşılanması, biyolojik bir gerekliliğinin yanı sıra psikolojik açıdan da önemlidir. Bireyler öfkelendiklerinde ya da kendilerini baskı altında hissettiklerinde normalden daha fazla yiyecek tüketebilirler. Bu yiyecek tüketiminin yapıldığı yeme problemlerinden birisi de duygusal yeme (emotionaleating) olarak tanımlanmakta olup duygusal yeme olumsuz duygulara karşılık olarak gelişen aşırı yeme eğilimini anlatan bir yeme bozukluğudur. Duygusal yeme için risk grupları çocuklar ve ergenler, obez bireyler vb olabilir. Duygusal yemeyi stres, depresyon, ebeveyn modellemesi, öfke, can sıkıntısı ve mutluluk etkileyebilmektedir. Bu derleme yazısında "duygusal yeme" konusundaki literatür gözden geçirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Duygusal yeme.

HEMODİYALİZ UYGULANAN BİREYLERDE TEDAVİYE UYUMDA MOTİVASYONEL GÖRÜŞMENİN ETKİSİ

Şefika Tuğba Yangöz[1], Zeynep Özer[2]

[1]Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, tugbayangoz@gmail.com

[2]Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, zeynepcanli@akdeniz.edu.tr

Hemodiyaliz tedavi yöntemindeki başarı, hastaların tedaviye uyumlarına bağlıdır. Tedaviye uyum göstergeleri ise diyet, sıvı kısıtlaması, ilaç yönetime uyma ve diyaliz seanslarına katılımdır. Hastaların tedaviye uyumunu artırmak amacıyla birçok yöntem kullanılmaktadır ve bu yöntemlerden biri de motivasyonel görüşmedir.

Amaç: Bu derlemenin amacı, hemodiyalize uygulanan bireylerde tedaviye uyumda motivasyonel görüşme yönteminin etkisini incelemektir.

Yöntem: Çalışma kapsamına alınacak makaleler, yıl sınırlaması olmaksızın Science Direct, Web of Science, Springer Link, The Networked Digital Library of Theses & Dissertations, Ovid, CINAHL, Pubmed, Cochrane library, Proquest, YÖK Ulusal Tez Merkezi, ULAKBIM veri tabanlarında taranmıştır. Tarama İngilizce dilinde yapılmıştır. Taramada "hemodialysis", "patient adherence", "motivational interviewing" terimleri ve kombinasyonları kullanılarak Mart 2018 tarihinde yapılmıştır. Tarama sonucunda 261 araştırma ve 67 duplikasyon bulunmuştur. Araştırmaların başlıkları ile özeti bir araştırmacı tarafından gözden geçirilmiş ve 6 çalışma sistematik incelemeye dahil edilmiştir.

Bulgular: Derlemeye altı çalışma alınmıştır. Bir çalışma randomize kontrollü, iki çalışma pilot çalışma, bir çalışma nonrandomize, bir çalışma deneysel araştırma ve bir çalışmanın ise dizaynı belirtilmemiştir. Bir çalışmada hipertansiyonu olan hemodiyaliz hastalarında öz yönetim programının içerisinde, iki çalışmada interdiyalitik kilo artışını düzeltmek amacıyla, bir çalışmada ilaç tedavisine uyum ve iyilik halini arttırmak için, iki çalışmada da genel olarak hastaların tedaviye uyumunu arttırmak için motivasyonel görüşme yöntemi uygulanmıştır. Çalışmalarda motivasyonel görüşme yöntemi genel olarak bireysel ve hemodiyaliz işleminden önce uygulanmış, bir çalışmada hemodiyaliz işlemi sırasında diğer hastalara kulaklık takılarak, bir başka çalışmada ise pre-diyaliz hastalarına uygulanmıştır. Çalışmalarda motivasyonel görüşme seansları 3-6 seans, seans süreleri ise 15-90 dakika arasında değişmektedir. Çalışmaların sonucunda ise motivasyonel görüşme yönteminin genel olarak bireylerin uyum düzeylerini olumlu yönde arttırdığı belirtilmiştir.

Sonuç: Bu derlemenin sonucunda, motivasyonel görüşmenin tedaviye uyum üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gösterilmiştir. Hastalar motivasyonel görüşme yönteminden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Motivasyonel görüşmenin hemodiyaliz hastalarında etkilerine ilişkin kanıta dayalı çalışmaların planlanması, bakım uygulamalarında kullanılabilmesi, hemşirelikte motivasyonel görüşme yöntemi ile ilgili farkındalığın oluşturulması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Hemodiyaliz, Motivasyonel Görüşme, Tedaviye uyum, Hemşirelik

HEMŞİRELİKTE ŞİDDET ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Hande YEŞİLBAŞ, Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Antalya handeyslbs@gmail.com

Filiz KANTEK, Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Antalya, fkantek@akdeniz.edu.tr

Şiddet günümüzde hemşirelerin sıklıkla karşılaştıkları en önemli problemlerinden biridir. Bu çalışmada hemşirelikte şiddet konusunda yayınlanan akademik çalışmaların bibliyometrik analizi amaçlanmıştır.

Çalışmada retrospektif tanımlayıcı tasarım kullanılmıştır. Araştırma verileri Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilmiştir. WOS'da tarama verilerinin filtrelenmesinde temel arama (basic research) kapsamında konu (topic) için "hemşirelik" (nursing) terimi ve başlık (title) için ise "şiddet" (violence) terimi kullanılarak tarama yapılmıştır. 2018 yılına kadar yapılmış olan hemşirelikte şiddet ile ilgili makale, derleme, toplantı özeti ve bildiri özeti çalışmaları araştırmaya dahil edilmiştir. Elde edilen çalışmaların analizinde Microsoft Excel ve CiteSpace 2.0 programları kullanılmıştır.

Tarama sonucunda hemşirelikte şiddet alanında 1976-2017 yılları dahil olmak üzere 1121 bilimsel çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmaların büyük çoğunluğu İngilizce (%93.93) dilinde olmakla birlikte, Fransızca, Almanca, İtalyanca şeklinde sıralanmaktadır. Çalışmaların %90.63'ünün araştırma makalesi olduğu, yayın yılına göre dağılımı yapıldığında en fazla çalışmanın 2017 yılında üretildiği (137 çalışma) ve bu alanda en fazla yayın (424 çalışma) üreten ülkenin Amerika Birleşik Devletleri olduğu belirlenmiştir. Hemşirelikte şiddet konusunda en fazla yayının yapıldığı bilimsel dergi ise Journal of Clinical Nursing (45 çalışma) olarak belirlenmiştir. Çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimelerin "nurse (hemşire)", "domestic violence (aile içi şiddet)", "violence (şiddet)", ve "aggression (saldırganlık)" olduğu saptanmıştır.

Hemşirelikte şiddet konusunun geçmişten günümüze popüler bir araştırma alanı olduğu, çalışmalara yön veren ülkenin Amerika birleşik devletleri olduğu ve bu konuda en fazla yayının Journal of Clinical Nursing'de yayınlandığı saptanmıştır. Araştırmacıların bu çalışma

sonuçlarını dikkate alarak gelecek çalışmalarını planlaması yararlı olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik, Şiddet, Sosyal Ağ Analizi, Hemşirelikte Şiddet, Bibliyometrik Analiz

TÜRKİYE'DEKİ PSİKİYATRİ HASTALARINDA İÇSELLEŞTİRİLMİŞ DAMGALANMA: SİSTEMATİK DERLEME

**Hülya KÖK EREN, **Özlem ÖRSAL*

**Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi/ Hemşirelik Bölümü hulyakok2911@gmail.com*

***Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi/ Hemşirelik Bölümü, ozlorsal@gmail.com*

İçselleştirilmiş damgalanma, ruhsal hastalığı olan kişinin, toplumun ruhsal hastalıklarla ilgili olumsuz inançlarını içselleştirerek kendisini bu inançlar doğrultusunda tanımlamasıdır. İçselleştirilmiş damgalanma önemli toplum ruh sağılığı sorunudur.

Bu derleme, Türkiye'deki psikiyatri hastalarında içselleştirilmiş damgalanma ile ilgili yapılmış ve yayınlanmış çalışmaların gözden geçirilmesi ve çalışmalardan elde edilen verilen sistematik biçimde incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi internet erişim ağı üzerinden içselleştirilmiş damgalanma, psikiyatri hastaları, damgalanma, Türkiye gibi anahtar kelimelerle çeşitli kombinasyonlar yapılarak aranmıştır.2007-2018 tarihleri arasında ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanmış, örneklem grubu psikiyatri hastalarından oluşan, Ruhsal Hastalıklarda İçselleştirilmiş Damgalanma Ölçeği'ni kullanan çalışmalar değerlendirmeye alınmıştır. Konuyla ilgili yapılan derleme, gözden geçirme, tez çalışmaları ve kongrelerde sunulan sözel ya da poster bildiriler çalışma kapsamına dahil edilmemiştir.

Dahil edilme kriterlerine göre iki deneysel diğerleri tanımlayıcı olmak üzere toplam yirmi üç çalışma değerlendirme kapsamına alınmıştır. Makaleler; araştırma tipi, araştırmanın yapıldığı yer, evren örneklem özellikleri, çalışmanın yapıldığı psikiyatrik kurumun özellikleri incelenmiştir. Ayrıca, içselleştirilmiş damgalanma puanı, alt ölçeklerde alınan en yüksek ve en düşük puanı, hastaların cinsiyet, yaş, eğitim, medeni, çalışma ve gelir durumuna, tanısına (DSM V kriterlerine) göre içselleştirilmiş damgalanma düzeyleri değerlendirilmiştir. Son olarak, çalışmalarda içselleştirilmiş damgalanma hariç hangi ölçeklerle kullanıldığına bakılmıştır. Çalışmaların örneklem sayısı 47-362 arasında değişmektedir. Çalışmalar ayaktan tedavi gören hastalarda yapılmıştır. Psikiyatri hastalarının içselleştirilmiş damgalanma puan ortalamaları 26.62 ± 13.40 - 76.39 ± 14.3 arasında değişmektedir. Hastalar en yüksek puanı kalıp yargılarının onaylanması alt ölçeğinden almıştır. Eğitim düzeyi düşük olan hastaların içselleştirilmiş damgalanması yüksektir. Çalışmalar en çok bipolar bozukluk ve şizofreni tanısı almış hastalarda yapılmıştır. İçselleştirilmiş damgalanma artıkça tedaviye uyum, benlik saygısı ve işlevsellik azalmaktadır.

Psikiyatri hastalarının içselleştirilmiş damgalanma düzeyleri yüksektir. Bipolar bozukluk ve şizofreni tanısı almış, eğitim düzeyi düşük bireyler içselleştirilmiş damgalanma açısından riskli gruplardır. Bu riskli gruplar dikkate alınarak içselleştirilmiş damgalanma konusunda eğitimler verilmeli. Hastaların içselleştirilmiş damgalanma düzeyleri azaltmak için deneysel çalışmalar yapılmamalı.

Anahtar sözcükler: içselleştirilmiş damgalanma, psikiyatri hastaları, damgalanma

DİŞ HEKİMLİĞİNDE GENEL ANESTEZİ VE SEDASYON

Hatice AKPINAR

Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi

Tarihsel olarak bakıldığında ilk genel anestezi diş hekimliği uygulamalarında yapılmıştır. Kokainin keşfinden sonra dental tedavilerin çoğu lokal anestezi ile yapılmaktadır. Uyumsuz pediatrik hastalar, mental retardasyon veya psikiyatrik bozukluklar, şiddetli anksiyete, şiddetli kraniyofasiyal anomaliler ve orofasiyal travma olan hastalarda genel anestezi gerekebilir. Bu çalışmadaki amacımız diş hekimliğinde, anestezi uygulamalarını, hasta ve hekim açısından güvenli ve etkin anestezi konularını literatür eşliğinde tartışmaktır.

Genel anestezi hastanın yaşamsal fonksiyonlarında bir değişiklik olmadan geçici bilinç kaybı, amnezi, refleks aktivitenin baskılanması, motor blok sağlanması ve yeterli analjezinin oluşturulması halidir. Anestezik yöntem seçimi hastanın ihtiyacına ve yapılan işlemin

süresine göre seçilir. Bilinçli sedayondan genel anesteziye kadar giden bu süreçte kullanılan ilaçlar benzer olmakla beraber, dozlar hastaya ve dental işlemin oluşturduğu ağrı miktarına göre değişir. Anestezi işlemleri günübirlik cerrahi ve yatan hasta için olmak üzere 2 grupta toplanabilir. Günübirlik cerrahi işlemler; Dental tedavilerden süt diş çekimleri,20 yaş komplike olmayan diş çekimleri, çene kırıklarına konservatif müdahaleler, dolgu, kanal tedavileri ve diş taşı temizlikleri, protez ölçü alma işlemleri sayılabilirler. Hastanede kalmayı gerektiren işlemler ise daha kompleks cerrahi tedavi yapılan hastalar ve sistemik hastalıkları nedeniyle yatarak tedavisinin zorunlu olduğu hastalardır. Gelişebilecek komplikasyonlar açısından, oral alamayan hastaların intravenöz replasman ve ciddi postoperatif ağrı tedavisi yataklı tedavi servisinde yapılmalıdır.

Sonuç olarak; diş tedavilerinin bir çoğu lokal anestezi ile yapılabilir ancak genel anestezi uygulamalarıda giderek artmaktadır. Genel anestezi lokal anesteziye göre daha riskli bir işlemdir. Hasta operasyon öncesi değerlendirilirken mevut riskleri azaltıcı tüm önlemler alınmalı işlem anestezist, diş hekimi ve ailenin ortak kararı ile yapılmalıdır. İşlemin yapılması için ileri tenolojiye sahip genel anestezi ameliyathaneleri oluşturulmalıdır. Postoperatif hastalar için yataklı serviste takip ve tedavi imkanına sahip üniteler kurulmalıdır. Giderek artan sayıda talebin karşılanması için projeler üretilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Genel anestezi, Dental tedavi,

HEMŞİRE VE HEKİMLERİN AĞRILI HASTAYA YAKLAŞIMLARINA İLİŞKİN HASTALARIN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Nezihe Bulut Uğurlu, Naşide Kahraman, Yasemin Kırtorun, Aytuğ Türk

Ağrı; gerçek ya da potansiyel doku hasarı nedeniyle hoşa gitmeyen subjektif, duyusal ve emosyonel tecrübe ya da hasarın sözel ifadesi şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımdan anlaşıldığı gibi günümüzde, ağrıya biyopsikososyal perspektiften bakılmaktadır ki, o da, ağrının fiziksel olmasının yanında duygusal, davranışsal, çevresel ve kültürel çeşitlilik gösteren çok boyutlu bir yaşantı olduğu fikri üzerine kurulmuştur. Ağrıyı tedavi etmek veya en aza indirmek için öncelikle ağrının iyi tanımlanması gerekir. Etkili bir ağrı kontrolü hastayı rahatlatma ve yaşam kalitesini yükseltmenin yanı sıra komplikasyon oranını ve hastanede yatma süresini azaltmada etkilidir. Bu yönüyle ağrı kontrolü ağrının neden olduğu maddi kayıpların engellenmesi için de önemlidir (1-3). Ağrı kontrolünde ekibin üç önemli üyesi hasta, hemşire ve hekimdir (1,3). Araştırmamız, hemşire ve hekimlerin ağrılı hastaya yaklaşımlarına ilişkin hastaların görüşlerini incelemek amacıyla planlanmış tanımlayıcı çalışmadır.

Muğla Devlet Hastanesinin dahiliye, cerrahi, kardiyoloji, kadın doğum, nöroloji, göğüs hastalıkları servisinde yatan hastalara hemşire ve hekimlerin ağrılı hastaya yaklaşımlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Muğla Devlet Hastanesinin dahiliye, , cerrahi, kardiyoloji, kadın doğum, nöroloji, göğüs hastalıkları servisinde yatan 250 hastadan araştırmaya katılmayı reddeden 5 hasta dışında kalan 245 hasta tarafından hazırlamış olduğumuz anket formu ile veriler toplanmıştır. Anket çalışması gerekli izinler alınarak yapılmıştır.

Hastalardan büyük bir kısmı ağrısı olduğunda hemşirenin hekimi çağırıp önerdiği ağrı kesici ilacı verdiği (%37.1), küçük bir kısmı (%13.5) ise hemşirenin kendisiyle konuşarak rahatlamasını sağladığı bulundu. Hastaların büyük bir kısmı (%48.6) ağrısı olduğunda hekimin ağrıyı değerlendirdiğini ve ağrı kesici verdiğini, küçük bir kısmının (%3.7) ise hekimin kendisiyle konuşarak rahatlamasını sağladığı belirlendi.

Ağrılı hastaya gerek hekim gerekse hemşirenin ağrı durumunda psikolojik yaklaşımdan ziyade çoğunlukla ağrı kesiciler ile yaklaşım sağladığı saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ağrılı hastaya yaklaşım, hastaların görüşleri, hekim, hemşire

ROY ADAPTASYON MODELİNİN KADIN SAĞLIĞI ÇALIŞMALARINDAKİ YERİ

Tuğba Dündar[1], Emine Gerçek[2]

[1] Arş. Gör. Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Doğum-Kadın Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, tugbadndr@gmail.com

[2] Doç. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Doğum-Kadın Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, emine.gercek@gmail.com

Callista Roy'un Adaptasyon Modeli'ne (RAM) göre birey, sürekli değişen çevreye uyum sağlamak için, uyaranlar karşısında baş etme mekanizmalarını kullanarak adaptasyon sağlar[1]. Modele göre baş etme mekanizmaları, bireyin iyilik halini artırır. Hemşireler modeli kullanarak, bireyin sağlık/hastalık durumunu belirleyebilir, baş etme mekanizmalarının etkinliğini değerlendirebilir ve elde ettiği veriler doğrultusunda gerekli hemşirelik girişimlerini planlayıp uygulayarak bireyin adaptasyonunu kolaylaştırabilirler[2].

Bu çalışmanın amacı ülkemizde yapılmış kadın sağlığı alanındaki hemşirelik araştırmalarında RAM'in kullanımının analiz edilmesidir.

PubMed, Türk Medline, Ulakbim, Ulusal Tez Tarama Merkezi veri tabanlarında, 2008-2018 yılları arasında yayınlanmış, başlık/anahtar kelimeleri içinde "roy adaptation model" ve "nursing", "roy adaptasyon modeli" ve "hemşirelik" kelimeleri yer alan, tam metnine ulaşılabilen çalışmalar taranmıştır.

Tarama sonucu toplam 134 makale bulunmuş, araştırma kriterlerine uygun 11 çalışma saptanmıştır. Çalışmaların yedisini doktora tezleri[6-10,12,13], dördünü araştırmalar[3-5,11] oluşturmuştur. Araştırmaların dördü gebelik[8-11], üçü postpartum dönem[3,6,7], üçü meme kanseri/cerrahisi[4,5,13], biri cerrahi menopoz döneminde olan kadınlarla[12] yapılmıştır. Çalışmalardan elde edilen sonuçlar modele yönelik verilen bakımın; postpartum dönemde görülen sorunları azalttığı, bağlanma ve özgüven düzeylerini arttırdığı, gebelikte meydana gelen değişiklikler, olası sorunlar ve gebeliğe adaptasyonu sağlamada yardımcı olduğu, kanser tanısı/tedavisi olan hastalarda biyopsikososyal sorunlarla baş etmede adaptasyonu kolaylaştırdığı, cerrahi menopoza ilişkin semptomları azaltarak yaşam kalitesini arttırdığını göstermiştir.

İncelenen çalışmalar, kadın sağlığının farklı alanlarında RAM'ne yönelik olarak verilen hemşirelik bakımının kadınların biyopsikososyal sorunlarla baş etmede adaptasyonu artırdığını göstermektedir. Model, sağlıklı/hasta bireyleri biyopsikososyal yönleri ile bir bütün olarak ele aldığı için, hemşirelik girişimlerinin planlanması ve uygulanmasında sistematik bir yaklaşım sergilenmesini sağlamakta ve bakımın kalitesini artırmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kadın sağlığı, Roy Adaptasyon Modeli, Hemşirelik

PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ BAKIŞ AÇISIYLA RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARINDA RİSK YÖNETİMİ

Buket ŞİMŞEK ARSLAN*, Kadriye BULDUKOĞLU**

**Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, e-posta: buketsmsek@gmail.com*

***Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, e-posta: bkadriye@akdeniz.edu.tr*

Risk değerlendirmesi ve yönetimi günlük yaşamın içinde var olan bir kavramdır. Ruh sağlığı alanında çalışanlar için bir yeterlilik olan risk yönetimi, psikiyatri hemşireliğinde ise bireysel ve gerçekçi bakım planı yapmak için önemlidir. Bu çalışmanın amacı ruh sağlığı ve hastalıklarında risk yönetimini psikiyatri hemşireliği bakış açısıyla, oluşturulan bir model üzerinden açıklamaktır. Ruh sağlığında risk yönetimi tanıdan önce, ruhsal hastalıklarda risk yönetimi ise tanıdan sonra yapılmaktadır. Tanıdan önce riski yönetmedeki amaç, ruhsal hastalığın ortaya çıkma riskini azaltmaktır. Bu amaçla toplum ruh sağlığı hemşireleri değiştirilemeyecek ve değiştirilebilecek faktörlere yönelik önlemler alır. Değiştirilemeyen faktörler yaş, cinsiyet, genetik faktörler, travmatik yaşam olaylarına maruziyet iken; değiştirilebilecek faktörler şu anda var olan aile içi şiddet, ihmal ve istismar, madde kullanımı, sosyal izolasyon, yalnızlık, çevresel ve sosyal faktörlerdir. Tanıdan önce risk yönetiminde riski tanılama, uygun baş etme yöntemleri geliştirme çok önemlidir. Tanıdan sonra riski yönetmedeki amaç ise ruhsal hastalıktan kaynaklanan riskleri önlemek veya en aza indirmektir. Bu amaçla toplum ruh sağlığı hemşiresi ve psikiyatri hemşireleri

birlikte çalışırlar. Toplum ruh sağlığı hemşiresi ilaç yan etkisi, tedavi sürecinin kesintiye uğraması, damgalama, sosyal izolasyon, evsizlik, bakım hizmetlerine erişememe, suça yönelme, kendinin ihmal etme gibi konularda psikiyatri hemşiresi ile işbirliği yapar. Taburculuk sonrası bakım hizmetleri, psikoeğitim, hastalıklara yönelik toplumsal farkındalığın arttırılması, bireyin istihdamı, politika oluşturma gibi alanlarda girişimlerde bulunarak, bireyin topluma yeniden kazandırılmasını ve en üst düzeyde işlevselliğinin korunmasını sağlarlar. Tanıdan sonra herhangi bir sebeple kliniğe yatışı yapılan bireyde risk yönetiminde ise psikiyatri hemşireleri ön plandadır. Bireyin kendine ve başkalarına zarar verme, hastaneden kaçma, ilaç yan etkisi, tedaviyi reddetme, kendini ihmal etme gibi sorunlarına bakım ile müdahalelerde bulunur. Sonuç olarak, bütüncül değerlendirme ve erken müdahale için sadece ruhsal hastalıklarda değil, ruh sağlığına ilişkin risk yönetiminin de yapılması gerekmektedir. Ruh sağlığı ve hastalıklarında risk yönetiminde ise, psikiyatri hemşireleri kilit rollere sahiptir.

Anahtar Sözcükler: Ruh sağlığı, ruhsal hastalık, risk yönetimi, psikiyatri hemşireliği

POZİTİF GEBELİK DENEYİMİ İÇİN ANTENATAL BAKIMIN KULLANIMINI VE KALİTESİNİ ARTIRMADA DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ'NÜN ÖNERİLERİ

*Ayça BALMUMCU **Fatma Selcan KUŞ

**ADÜ Söke SHMYO Öğretim Elemanı **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi*

Perinatal periyot, gebeliğin 20. haftasında başlayan ve yenidoğanın yaşamının ilk haftasına kadar geçen süreyi kapsar. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) her gebe kadının ve yenidoğanın gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemde kaliteli bakım aldıkları bir dünya öngörmektedir. Pozitif bir gebelik deneyimi için doğum öncesi bakımın zamanında ve kanıta dayalı uygulamalarla yapılabilmesi için DSÖ bir öneri rehberi yayınlamıştır.

Bu derlemenin amacı, doğum öncesi bakımda antenatal bakımın kullanımını ve kalitesini artırmak için DSÖ'nün önerilerinin incelenmesidir.

Çalışma literatür taranarak derleme şeklinde planlanmıştır.

DSÖ'nün antenatal bakımın kullanımını ve kalitesini artırmak için 2016 yılında yayınlanan rehberde önerileri şu şekildedir;

Her gebe kadının gebelik süresince bakım kalitesini ve gebelik deneyimini iyileştirmek için kendi ile ilgili vaka notlarını taşıması tavsiye edilmektedir.

- **Ebe Liderliğinde Sürekli Bakım:** Bir ebe ya da ebe grubunun, antenatal, intrapartum ve postnatal dönem boyunca kadını desteklediği ebe bakım sürekliliği modelleri, gebe kadınlar için tavsiye edilir.

- **Grup Antenatal Bakım:** Nitelikli sağlık profesyonelleri tarafından sağlanan grup antenatal bakım, bireysel antenatal bakıma (grup antenatal bakım hizmeti için altyapı ve kaynakların mevcut olması şartıyla) alternatif olarak sunulabilir.

- **Kırsal ve merkeze uzak bölgelerde personel alımı ve bulundurulması:** Politika yapıcılar, kırsal ve uzak bölgelerde kalifiye sağlık çalışanlarını işe almak ve elde tutmak için eğitim, ücret ve profesyonel destek müdahalelerini dikkate almalıdırlar.

- **Doğum öncesi bakım izlem sayısı:** Perinatal mortaliteyi azaltmak ve kadınların doğum öncesi bakım deneyimini iyileştirmek için en az sekiz izlem önerilmektedir.

Yeni gelişmeler doğrultusunda prenatal takipler, yapılan tanı testleri, önemi ve gereklilikleri de gelişmelerden etkilenmiştir. Bu gelişmelerle birlikte maternal, fetal ve neonatal morbidite ve mortalitenin azaltılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda elde edilen kanıta dayalı yaklaşımlar; tedavi ve bakım sürecinde karar vermeyi, bakımın kaliteli olmasını, bakımda standardizasyonu, gereksiz uygulamalardan kaçınılmasını ve hasta memnuniyetinin artmasını sağlamaktadır.

6.Anahtar Sözcükler: Antenatal Bakım, Gebelik, Dünya Sağlık Örgütü.

IHSLC 2018

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KESİCİ DELİCİ VE TIBBİ ALETLERİ GÜVENLİ KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARI

[1]Hülya BAYBEK , [1]Arzu KIVRAK [2]Mahmut BELER,

[3]Remziye KERTİŞCİ, [4]Kübra DAYANGAÇ

[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Öğretim Elemanı

[2]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Öğretim Elemanı

[3]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Öğrenci Hemşire

[4] Hemşire

Hastalıkları Kontrol ve Önleme Merkezinin tahminlerine göre hastane çalışanlarında her yıl 385 bin enjektör yaralanması ve günde ortalama 1000 kesici alet yaralanması olmaktadır. Klinik deneyimlerinin yetersiz olması nedeniyle klinik uygulamalar sırasında tıp ve hemşirelik öğrencileri delici ve kesici aletlerle yaralanma açısından özellikle risk altındadır. Yapılan çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin ise %50-80 arasında delici ve kesici aletlerle yaralanmaya maruz kaldıkları belirtilmektedir. . DKAY vakalarının %80'inin güvenli alet kullanımı yoluyla önlenebileceği belirtilmektedir. Araştırma hemşirelik öğrencilerinin kesici-delici tıbbi aletlerin güvenli kullanımına yönelik tutumlarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanan araştırmanın evrenini Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Birinci sınıflar çalışmanın dışında tutulmuş, araştırmaya katılmayı kabul eden 373 gönüllü ile çalışma yürütülmüştür. Veriler kişisel bilgi formu ve geçerlilik-güvenirlik çalışması Uzunbayır ve Esen tarafından yapılan (Cronbach alfa=0.80) "Sağlık Çalışanlarının Kesici-Delici Tıbbi Aletlerin Güvenli Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan 125'tir. Alınan puanın düşük olması kesici-delici tıbbi aletlerin güvenli kullanılmadığını, puanın yüksek olması kesici-delici tıbbi aletlerin güvenli kullanıldığını göstermektedir.

Veriler SPSS 22.0 paket programında tanımlayıcı istatistikler-ile ortalamaların bağımsız değişkenlere göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır. Tüm karşılaştırmalarda 0.05 önemlilik düzeyi olarak kabul edilmiştir. Araştırmada gerekli izinler alınmıştır.

Araştırmaya katılanların %49.9'ünün 20-22 yaş grubunda, %68.6'sının kadın, %35.7'sinin 2.sınıf ve %38.1'inin daha önce kesici delici tıbbi alet ile yaralanan öğrenciler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kesici-delici tıbbi aletlerin güvenli kullanımına yönelik tutum ölçeğinden 125 puan üzerinden 85.92±10.790 puan aldıkları ve tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sınıf, yaş, cinsiyet ve daha önce yaralanma durumlarına göre kesici-delici tıbbi aletlerin kullanımına yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($p>0.05$) belirlenmemiştir.

Öğrencilerin kesici delici aletlerin güvenli kullanımına yönelik tutumlarının geliştirilmesine yönelik etkinlikler planlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencileri, Kesici-Delici Alet, Tıbbi aletlerin güvenli kullanımı

ERGENLERİN SEBZE VE MEYVE TÜKETİMİ YARAR VE ZARAR ALGILARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Özcan Aygün[2], Büşra Yılmaz[2]

[1] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Yrd. Doç. Dr., ozcanaygun@mu.edu.tr

[2] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Lisans Öğrencisi, busra6527@gmail.com

Sağlıklı beslenmenin sürdürülebilmesi için günlük sebze ve meyve tüketiminin en az beş porsiyon olması gerekmektedir ve ergenlik dönemdeki bireylerde sağlıklı beslenme davranışlarının kazanılması hayati önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı ergenlerin günlük sebze ve meyve tüketimi miktarları ve karar alma ile ilişkili faktörlerin belirlenmesidir.

Bu araştırma 2017 yılı Nisan ayında Fethiye İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 4 ortaokul ve 2 liselerde 1435 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce üniversiteden etik kurul onayı ve yetkili eğitim otoritesinden kurum izinleri alınmıştır. Araştırmanın veri

toplama formları öğrencilerin demografik ve bilgi formu, Transteoretik Model Sebze ve Meyve Tüketimi Değişim Aşamaları ve Karar Alma Ölçeğinden oluşmaktadır. Araştırma verileri yüz yüze anket formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde ise, sayı, yüzdelik dilimler, öğrencilerin sebze ve meyve tüketim davranışları etkileyen ana faktörler ile Karar Alma Ölçeği'nin alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelemek için doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Öğrencilerin yaş ortalaması 13.78±1.92, %61'i kız, %64.7'si ortaokul öğrencisi, %78.1'inin sebze ve meyve tüketimini destekleyen aile ve %28.6'sı arkadaş motivasyonuna sahiptir. Ortalama günlük sebze tüketim porsiyonları 2.37±1,42 ve meyve tüketim porsiyonu 2.69±1.42 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların %49.4'ünün en az 1 aydan beri günlük 5 porsiyon sebze ve meyve tükettiklerini belirtmişlerdir. Sebze ve meyve tüketimini etkileyen yaş (p=.001), cinsiyet (p=.001), aile motivasyonu (p<.001) ve arkadaş motivasyonu (p<.023) ile *yarar algısı* alt boyutu (R=.25; Dubin Watson= 1.88); anne eğitim durumu (p=.002) ile *zarar algısı* alt boyutu (R=.24; Dubin Watson= 1.90); cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır.

Yaşı daha küçük, cinsiyeti kız, aile ve arkadaş motivasyonuna sahip olan ergenlerin sebze ve meyve tüketimi yarar algılarının daha üst düzeyde; anne eğitim düzeyi lise ve üzeri, olan ergenlerin sebze ve meyve tüketimi zarar algılarının daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar ışığında, özellikle yaşı daha büyük, erkek, anne eğitim düzeyi düşük olan ergenlerin sebze ve meyve tüketimini teşvik edilmesi önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Ergen, karar alma, sebze ve meyve, yarar, zarar

ÇOCUKLARA YÖNELİK GÜNÜBİRLİK CERRAHİDE HAZIRLIK PROGRAMLARININ KULLANIMI VE HEMŞİRELİK SÜRECİ

Kadriye Demir [1] , Ebru Kılıçarslan Törüner [2]

[1] Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye, kadriyebartik@gmail.com.

[2] Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye, ebrudan@yahoo.com.

Cerrahi, ameliyat olacak çocuk ve ebeveynleri açısından stresli bir süreçtir. Cerrahi girişimler, çocuğu yalnızca fizyolojik olarak etkilemez, hem çocuk hem de yakınları için stres ve anksiyete kaynağıdır. Bu nedenle ameliyat öncesi fizyolojik hazırlık kadar psikolojik hazırlık da önemlidir.

Bu derleme, günübirlik çocuk cerrahi hemşireliğinde hasta çocuğun gelişim dönemlerine göre ameliyat hazırlık programları ile ilgili bir çerçeve oluşturmak amacıyla yazılmıştır.

Bu çalışma derleme makalesi şeklinde taşarlanmıştır.

Yapılan çalışmalar, giderek artmakta olan ve hasta-hemşire iletişiminin sınırlı olduğu günübirlik cerrahilerde anksiyeteyi azaltıp iyileşmeyi hızlandırmak için ameliyat öncesi çocuğun yaş dönemine uygun olarak hazırlanmasının önemini vurgulamaktadır. Kısa süreli yatışa bağlı ameliyat öncesi / sonrası bakıma ilişkin aktivitelerin büyük bir bölümünün hasta ve yakınlarınca uygulanmasının gerekliliği, eğitimin günübirlik cerrahinin ayrılmaz bir parçası olduğunu ortaya koymaktadır. Günübirlik cerrahi hemşiresinin, günübirlik cerrahi sürecinin her aşamasında hasta ve ailesinin bilgilendirilmesi, hastanın ameliyat sonrası dönemde klinikte bakımı, evde izlemi ve diğer ekip üyeleriyle işbirliği konusunda önemli rolleri bulunmaktadır. Hemşireler, ebeveyn ve çocuğun bireysel özelliklerine göre ameliyat öncesi hazırlık programını planlar ve uygular. Literatür incelendiğinde çeşitli ameliyat hazırlık programının kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; sözel bilgilendirmeye ek olarak, ameliyat / anestezi prosedürleri ve evde bakım ile ilgili ayrıntılı bilgi içeren broşür, interaktif eğitim kitapçığı, hastane turları, interaktif oyunlar içeren eğitici multimedya uygulaması, web temelli özelleştirilmiş hazırlık programları, Sanal Gerçeklik Uygulaması, DVD (sananl tur) izletimi, eğitici boyama kitabı, bez bebek ile terapötik bilgilendirme ve

telefon danışmanlığıdır. Ameliyat hazırlık programlarına ailelerin de dahil edilmesinin önemi vurgulamıştır. Bu programların; çocuğun ve ailenin anksiyetesini azalttığı, kendilerini güvende hissettirdiği, ailenin bakım memnuniyetini arttırdığı ve ailenin bakıma katılımını olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir.

Hemşirelerin ameliyat öncesi hazırlık programlarını uygularken; çocuğun yaşı, mizaç özellikleri, önceki hastaneye yatış öyküsü ve ebeveyn kaygısı gibi çocuk yanıtlarının potansiyel yordayıcılarını da işe koşmaları gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Günübirlik Çocuk Cerrahi, Çocuk Hemşireliği, Ameliyat Hazırlık Programı

HEMŞİRELİKTE KANITA DAYALI UYGULAMANIN ÖNEMİ

*Dilan DENİZ**, Özden DEDELİ ÇAYDAM*

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*

E-mail: deniz.dilan91@gmail.com / ozdendedeli@yahoo.co.uk

Günümüzde tüm alanlarda olduğu gibi sağlık alanında da bilgiler hızla yenilenmekte ve gelişmektedir. Hemşirelik uygulamalarının geleneğe dayalı şekilde uygulanması durumu yeni bilgilerin uygulamaya aktarıldığı tıbbi bakım ortamında uyumsuzluk yaratmaktadır. Daha da önemlisi teori ve uygulama arasındaki uçurumun giderilmesi ülkemiz hemşireliği için öncelikli bir sorun haline gelmiştir. Bu nedenle, hemşirelik bakım kalitesini arttırmak, sağlık bakımındaki tutarsızları en aza indirmek, hasta bakım maliyetini düşürmek, hasta memnuniyetini arttırmak ve hemşirelik bakımını profesyonel temellere dayandırmak için hemşirelik uygulamalarının en iyi kanıtlar üzerine temellendirilmesi gerekmektedir. Kanıta Dayalı Hemşirelik, elde edilebilen en iyi kanıtları kullanarak, hemşirelerin klinik uzmanlıklarını ve hasta tercihlerini de göz önüne alarak karar alma süreci olarak tanımlanabilir. Hemşirelik alanında en sık karşılaşılan hata kanıta dayalı uygulama ve araştırma kullanımı kavramlarının birbirinin yerine kullanılmasıdır. Kanıta dayalı uygulama, araştırma sonuçlarının kullanımı değil, sistematik araştırmalardan elde edilen en iyi kanıtların hemşirelerin klinik uzmanlığı ile birleştirilerek uygulanmasıdır. Hemşirelik uygulamalarında kanıt kullanımı, hem hemşireliğin profesyonelleşmesi için bir fırsat hem de toplum sağlığının iyileştirilmesi için vazgeçilmez bir unsurdur. Kanıta dayalı uygulamanın yaşama geçirilebilmesi, hemşirelerin Kanıta Dayalı Uygulama sürecini bilmesine ve uygulamasına bağlıdır. Hemşirelerin en iyi kanıtları klinik uygulamalarında kullanabilmeleri için;

Lisans eğitiminden başlamak üzere mezuniyet sonrası ve sürekli eğitim programlarında kanıta dayalı uygulama konusuna daha fazla yer verilmesi,

Hemşirelerin hastayla ilgili sonuçları iyileştiren araştırma ve projelere katılımlarının sağlanması,

Kanıta dayalı uygulamaların klinik ortama yansıtılabilmesi için akademisyen ve klinisyen hemşirelerin iş birliği içinde çalışması ve diğer kurum çalışanlarının da bu uygulamalara dahil edilmesi,

Kanıta dayalı uygulama sonuçlarının toplantılar, dergiler ve internet erişim kaynakları yolu ile paylaşılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kanıta Dayalı Uygulama, Kanıta Dayalı Hemşirelik, Hemşirelik.

AİLE SAĞLIĞI MERKEZİNE BAŞVURAN TİP 2 DIYABETLI HASTALARDA CİNSİYETLE İLİŞKİLİ FARKLILIKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zeynep Erdoğan* Hacer Orun Kavak**

**Bülent Ecevit Üniversitesi Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri MYO*

*** Mehmet Akif Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*

Aile sağlığı merkezine başvuran Tip 2 diyabetli hastalarda cinsiyetle ilişkili farklılıkları belirlemek için planlanmıştır.

Tanımlayıcı tipteki bu çalışma, Ekim 2017-Şubat 2018 tarihleri arasında Zonguldak Halk Sağlığı Müdürlüğü'ne bağlı Mithatpaşa Aile Sağlığı Merkezi'ne kayıtlı örneklem kriterlerine uyan 262 Tip 2 diyabetli birey ile yapıldı. Çalışmaya 18 yaş ve üzeri, en az altı ay önce Amerikan Diyabet Birliği (ADA) kriterlerine göre Tip 2 diyabet tanısı konan, okur-yazar olan ve Türkçe konuşan, çalışmaya katılmaya gönüllü olan hastalar alındı. Hastalar antropometrik ölçümlerin yapılabilmesi ve AKŞ, HbA1c, Kolesterol, HDL, LDL değerlerinin kontrolü ve

araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formunun doldurulması için telefonla aranarak Aile Sağlığı Merkezi'ne davet edildi. Çalışma öncesi Bülent Ecevit Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik onay ve Zonguldak Halk Sağlığı Müdürlüğü'nden kurum izni alınmıştır. Veriler SPSS 13.0 programında değerlendirilmiştir.

Yaş ortalaması 56.25±3.70 olan hastaların, ortalama hastalık süresi 9.07±1.98 yıldır. BKİ ortalaması 32.62±9.66 ve hgA1C 7.25±1.69'dur. Cinsiyete göre total kolesterol(p=0.03), HDL(p=0.003), LDL(p=0.002) ve BKİ(p=0.000) ve diyabet nedeniyle hastaneye yatış sayısı (p=0.04) değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark çıkmıştır. Diyabetin komplikasyonları açısından cinsiyete göre anlamlı fark çıkmıştır. Nöropati(p=0.04) ve depresyon(p=0.03) kadınlarda daha fazladır. Erkeklerde diyabet nedeniyle hastaneye yatış sayısı daha fazladır(p=0.03).

Kadınların total kolesterol ve LDL kolesterol düzeyleri erkeklere göre yüksek, erkek hastaların HDL düzeyleri kadınlara göre daha düşüktür. Kadınlar 1.derece obezdir. Özellikle Tip 2 diyabeti olan kadın hastalar kalp hastalıkları riski açısından, nöropati ve depresyon yönünden takip edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Tip 2 DM, cinsiyet farklılığı, aile sağlığı merkezi, hemşirelik

BİR ERKEK ANOREKSİYA NERVOZA OLGUSUNA YÖNELİK HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU

Nesrin ÇUNKUŞ[1], Gülay TAŞDEMİR YİĞİTOĞLU[2]

[1]Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Doktora Öğrencisi, Denizli

[2]Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, Denizli

[1]ncunkus@pau.edu.tr, [2]gyigitoglu@pau.edu.tr

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde hızla yaygınlaşan ve yüksek mortaliteye sahip yeme bozukluğunun anoreksiya nevroza olduğu bildirilmektedir. Anoreksiya nervoza; düşük beden ağırlığı, kilo almaya yönelik aşırı korku ya da kilo alımını engelleyen sürekli davranışlar, beden imgesi bozukluğu ile karakterize, kronik seyirli, hasta ve ailesi üzerinde önemli etkileri olan ciddi bir mental bozukluktur. Bu bozukluk tüm yaş gruplarındaki ve etnik kökenlerdeki kadınlarda %0,9, erkeklerde %0,1 yaygınlık ile seyretmektedir. Hastalığın başlangıcında arkadaşlar, aile üyeleri gibi bazı kişilerden bir eleştiri veya kilo konusunda bir şaka duyma gibi tetikleyici faktörlere sık rastlanır. Erkeklerde yaygın olmamakla birlikte bu olguda; 13 yaşında "Anoreksiya Nervoza ve Majör Depresyon" tanısı almış bir erkek hasta sunulmaktadır. Çocuğun annesinden ve kendisinden izin alınmıştır. Hastalık başlangıcı 7. sınıfta karne alımına yakın bir zamanda ayağına sıcak çay dökülme ve derin bir yanık ile başlamıştır. Bu sebeple hasta 15 gün ayağa kalkmadan yatmış ve hasta o zaman içerisinde yediklerine dikkat edemediğini düşünerek kilo aldığını belirtmiştir. Annesinin de ona "göbüş büyüyor" demesini kafasında çok düşündüğünü buna üzüldüğünü bu sebeple yediklerini dikkat ettiğini ifade etmiştir. Okullar açıldıktan sonra hastada halsizlik, isteksizlik, içine kapanıklık, yemek yemek istememe, 2 kaşık yemek yiyip kalkma, okulda sadece yarım bardak süt içme, günlük sıvı ve besin alımının önemli derecede azaldığı belirtilmiştir. Bunun üzerine hasta hastaneye getirilmiş ve çocuk psikiyatri kliniğine yatışı yapılmıştır. Yatış esnasında hastanın kilosu 47 kg olarak ölçülmüştür. Bu olguda "gereksiniminden az beslenme, sıvı volüm eksikliği, enfeksiyon riski, etkisiz başetme, beden imgesinde rahatsızlık, anksiyete, deri bütünlüğünde bozulma riski, sosyal etkileşimde bozulma ve konstipasyon riski" hemşirelik tanılarına yönelik hemşirelik bakım planı oluşturulmuştur. Hasta ile 14.11.2017-05.12.2017 tarihleri arasında haftada 2 kez 30 dk'lık toplam 8 kez görüşme yapılmıştır. Hastanın görüşmeler sırasında oldukça isteksiz ve savunucu bir tutum içerisinde olduğu gözlenmiştir. Planlanan girişimleri etkili uygulayabilmek için hastanın refakatinde bulunan annesinden destek istenmiştir. Olgu, 14.12.2017 tarihinde taburcu olmuştur.

Anahtar kelimeler: Anoreksiya Nervoza, Hemşirelik Bakımı, Hemşirelik Girişimleri.

AMELİYAT ÖNCESİ, SIRASI VE SONRASI HASTA EĞİTİMİNDE MOBİL ÖĞRENME

Arzu TAT ÇATAL[1], Fatma CEBECİ[2]

[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Isparta, arzutatben@gmail.com*

[2]*Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya, fatmacebeci@gmail.com*

Günümüzde cerrahi ve tıp alanındaki gelişmelerle birlikte, hastaların hastanede yatış süreleri giderek kısalmakta, hasta ve ailesinin öz bakımla ilgili sorumlulukları artmaktadır. Bu durum hasta ve ailesinin gerekli eğitimi almalarını ve bu eğitimin sistematik, sorun çözümleyici, kaliteli bir şekilde yerine getirilmesini zorunlu kılmaktadır. Hasta eğitiminde mobil uygulama ve teknolojilerin kullanılması hastaların yer ve zaman kısıtlaması olmadan eğitim almalarını sağlamaktadır.

Bu derleme cerrahi hastasının eğitiminde mobil eğitimin kullanılması konusunda bilgi ve farkındalık oluşturmak amacıyla yapılmıştır.

Çalışma "mobil eğitim, mobil sağlık, hasta eğitimi, tele-sağlık" Türkçe anahtar kelimeleri ve "mobile education, mobile health, patient education, tele-health" İngilizce anahtar kelimeleri kullanılarak yapılan literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur.

Mobil öğrenme her zaman her yerde öğrenmeyi mümkün kılabilmek için mobil teknolojilerin tek başına veya diğer bilgi ve iletişim teknolojileriyle bir arada kullanılmasıdır. Eğitimde Mobil uygulamaların ve teknolojinin kullanılması, hastalara verilen eğitimi hastaların istedikleri ortamda, zaman ve mekandan bağımsız olarak almalarını sağlar. Mobil araçlar kullanılarak cerrahi hastasına verilen eğitimlerin, perioperatif süreç hakkında bilgi eksikliğini giderdiği, ameliyat sonrası erken komplikasyonları önlediği, ameliyat sonrası ilaç uyumunu kolaylaştırdığı, taburculukta evde yaşanan sorunları azalttığı, hastaların evdeki yaşamlarına daha kolay uyum sağladığı ve hasta memnuniyetini arttırdığı bilinmektedir.

Cerrahi kliniklerde hasta eğitimi iyileşme sürecini olumlu yönde etkilemekte, hastanede kalış süresini kısaltmakta ve hastaların yaşam kalitesi üzerine olumlu etkiler yapmaktadır. Cerrahi hastasının eğitiminde mobil eğitim araçlarının kullanılmasının hastalara kullanım kolaylığı ve konfor sağlayacağı düşünülmektedir. Mobil eğitim araçları sayesinde hemşirelerin iş yüklerinin azalacağı, hastaların rahat ve konforlu bir ortamda ve istedikleri zamanda eğitim almalarının yararlı olacağı düşünülmektedir. Cerrahi hastasının ve ailesinin perioperatif ihtiyaçları hedeflenerek mobil eğitim araçları ile uygulanacak eğitim önerilmektedir.

Anahtar kelimler: Mobil Eğitim, Mobil Sağlık, Hasta Eğitimi, Tele-Sağlık.

HEMŞİRELERDE MESLEKİ TÜKENMİŞLİK VE YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Yasemin ÇELİK[1], İbrahim KILIÇ[2], Özlem TUNA[3]

[1]*Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü (celikyasemin@hotmail.com)*

[2]*Afyon Kocatepe Üniversitesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı (kilicibrahim@hotmail.com)*

[3]*Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Sağlık Yönetimi Bölümü (ozltuna@hotmail.com)*

Farklı sektörlerde olduğu gibi sağlık sektöründe de emek yoğun çalışma süreci, işgörenlerde pek çok olumsuz etkiler yaratabilmekte ve çalışanların performans ve verimliliğini azaltabilmektedir. Bununla birlikte, çalışma şekil, süre ve saatleri ile kişi başına düşen hasta sayısı bakımından hemşirelerde mesleki tükenmişlik sendromunun daha fazla gözlendiği yapılan çalışmalarda rapor edilmiştir.

Bu araştırmada, hemşirelerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ve yaşam kalitelerinin belirlenerek, mesleki tükenmişlik ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın evrenini Afyon Kocatepe Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi'nde görev yapan hemşirelerden oluşmakta olup, üç bölümden oluşan anket, örneklem grubunu oluşturan 171 hemşireye uygulanmıştır. Ölçeklerde Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği- Kısa Formu (WHOQOL-BREF) yer almaktadır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra t testi, varyans analizi ve Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Hemşirelerin genel mesleki tükenmişlik düzeyleri ortalaması $\overline{X}$=2,60 ve yaşam kalitesi ortalaması ise $\overline{X}$ =3,47 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, hemşirelerin tükenmişlik düzeyi medeni durum, yaş, çalışma süresi, çalışma şekli ve çalışılan yere göre anlamlı farklılıklar

göstermiştir. Diğer taraftan, mesleki tükenmişlik ve yaşam kalitesi arasında negatif ve orta kuvvette (r = -0,514) korelasyon (ilişki) tespit edilmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, hemşirelerin orta düzeye yakın bir tükenmişliğe sahip olduklarını, yaşam kalitelerinin ise orta düzeyin üzerinde olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, sonuçlar mesleki tükenmişlik arttıkça yaşam kalitesinin orta kuvvette azalacağını ortaya koymuştur.

Anahtar Sözcükler: Hemşire, Mesleki Tükenmişlik, Yaşam Kalitesi, Afyonkarahisar

SPİNAL CERRAHİDE AĞRI YÖNETİMİ

Arzu TAT ÇATAL[1], Fatma CEBECİ[2]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Isparta, arzutatben@gmail.com

[2]Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya, fatmacebeci@gmail.com

Spinal cerrahi geçiren hastalar ameliyat öncesi ve sonrasında orta ve şiddetli düzeyde ağrı deneyimlemektedir. Ağrı, bireyleri fiziksel ve psikolojik yönden olumsuz etkileyerek yaşam kalitelerini düşürmektedir. Ağrı yönetimi hasta memnuniyetinin belirlenmesi ve ağrı kontrolü için stratejilerin geliştirilmesinde önemli bir girişimdir. Hasta ile primer ilgilenen hemşireler ameliyat öncesinde hastaları ağrı yönetimi konusunda bilgilendirerek ameliyat sonrasındaki ağrı ve rahatsızlığı en aza indirmelidir.

Bu derleme spinal cerrahide ağrı yönetiminin önemini vurgulamak amacıyla yapılmıştır.

Çalışma yapılan literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur.

Spinal cerrahide en önemli yakınmalardan biri ağrıdır. Hastaların postoperatif ağrı deneyimini inceleyen çalışmaların çoğunluğunda, ağrı düzeylerinin kabul edilemeyecek kadar yüksek olduğu vurgulanmaktadır. Çözümlenmemiş akut ağrı, hastalar için psikolojik, fizyolojik ve sosyoekonomik sonuçlar doğurabilir ve kronik ağrının gelişmesine neden olabilir.

Etkili postoperatif ağrı yönetimi proaktif bir yaklaşım gerektirmekte olup, kanıta dayalı uygulamalarla yapılan ağrı yönetiminin ağrı düzeyini azalttığı bilinmektedir. Ameliyat sonrası ağrı yönetimi sadece iyi klinik uygulama ve kaliteli sağlık hizmetlerinin bir göstergesi değil aynı zamanda temel bir insan hakkıdır. Akut postoperatif ağrı insidansı ve tedavisi ile hasta memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki olduğu bilinmektedir. Preoperatif dönemde hastalara yapılan bilgilendirmenin de postoperatif ağrıyı azalttığı ve hasta memnuniyetini arttırdığı bilinmektedir. Spinal cerrahi sonrası ağrının yönetimindeki en önemli hedefler rahatsızlığı en aza indirmek veya ortadan kaldırmak, hastanın iyileşme sürecini kolaylaştırmak ve komplikasyonların gelişmesini önlemektir. Bu nedenle, hemşireler hastanın ağrısını gidermek durumundadır. Sağlık profesyonelleri tarafından kullanılan ağrı yönetimi stratejileri, hasta memnuniyeti ve hemşirelik bakımının etkinliğinin değerlendirilmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Hemşirelerin postoperatif dönemde ağrının yönetilmesi ve hasta rahatının sağlanması için rehberlik etmesi, hastayı daha yakından daha fazla gözleme imkanına sahip olması nedeni ile önemlidir.

Anahtar kelimler: Ağrı Yönetimi, Spinal Cerrahi, Hemşire.

ÇOCUK ACİL SERVİSİNE ZEHİRLENME NEDENİYLE BAŞVURAN OLGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Gamze YILMAZ*, Dilek KÜÇÜK ALEMDAR**

** *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, AĞRI gamzeyilmaz@live.com*

***Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, GİRESUN*

dilek.alemdar@giresun.edu.tr

Çocukluk çağı acil hastalıkları arasında morbidite ve mortalitenin önlenebilir nedenleri arasında yer alan zehirlenmeler, çocukluk yaş grubunda acil servise başvuru nedenleri arasında önemli bir yer tutmaktadır.

Bu çalışmada, çocuk acil servisine zehirlenme nedeniyle başvuran olguların geriye dönük olarak demografik özelliklerini saptamak amaçlandı.

Çalışmada, Ağrı Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi acil servisine 01.02.2017-28.02.2018 tarihleri arasında zehirlenme nedeniyle başvuran 0-18 yaş arası 754 çocuk yaş, cinsiyet, başvuru tarihi ve zehirlenme nedenine göre retrospektif olarak incelendi. Hasta Bilgi

Yönetim Sistem (HBYS) programı ve hasta dosyalarından elde edilen verilerin analizinde Microsoft Excell programı, dağılımların tanımlanmasında ise yüzde (%) kullanıldı.

Zehirlenme olgularının %73'ünün kız çocuk olduğu (n=551), olguların %44,4'ünün 0-4 yaş grubunda (n=335), %24'ünün 5-9 yaş grubunda (n=181), %17,6'sının 15-19 yaş grubunda (n=133), %14'ünün ise 10-14 yaş grubunda (n=105) görüldüğü saptandı. Zehirlenme nedenleri arasında ilk sırada ilaç zehirlenmesinin yer aldığı (n=413, %54,8), bunu da sırasıyla karbonmonoksit zehirlenmesi (n=306, %40,6), korozif madde zehirlenmesi (n=27, %3,6) ve gıda zehirlenmesinin (n=8, %1) izlediği görüldü. Zehirlenme olgularının mevsimlere göre dağılımına bakıldığında olguların en sık ilkbaharda (n=294, %39) başvurduğu belirlendi.

Zehirlenme olgularının çoğu önlenebilir sağlık sorunlarıdır. Çocuk sağlığının korunması ve sürdürülmesi için koruyucu önlemlerin alınarak çocuğun güvenliğinin sağlanması ailenin ve hemşirelerin en önemli görevlerindendir. Hemşirelerin çocuk ve aileye eğitim ve danışmanlık hizmetleri vererek farkındalığı arttırması zehirlenme olgularının azaltılmasında önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Acil servis, çocuk, zehirlenme, hemşirelik.

CYTOMEGALOVIRUS SEROPREVALENCE IN PREGNANT WOMEN AND CHILDREN PATIENTS IN PROVINCE OF AFYONKARAHISAR, TURKEY.

Hayriye Tokay*, Onur Türkyılmaz *, Recep Keşli**,

**Afyon Kocatepe University, School of Medicine, Department of Medical Microbiology, Afyonkarahisar, Turkey*

***Selçuk University, School Of Medicine, Department Of Medical Microbiology, Konya, Turkey.*

Cytomegalovirus lead to congenital illness including permanent hearing loss and neurological impairment like mental retardation. CMV establishes a lifelong latent infection following primary infection. Primary infection, reactivation and reinfection during pregnancy period is dangerous for fetus because of ability of in utero transmission.

In this study it was aimed that determination of prevalence of CMV in pregnant and pediatric patients that applied to Afyon Kocatepe University ANS Practice and Research Hospital.

The sera samples included the study that comes from the departments of gynecology and obstetrics and pediatric. CMV Immunoglobuline G and M antibodies investigated with ELISA method by using a microplate reader (Biotek ELx 800, Biotek Instrumentations, Inc, Winnooski, VT, USA) in the direction of the recommendations of the manufacturer. CMV avidity test used for the cases that both IgG and IgM detected as positive.

A total of 6457 sera samples were enrolled the study. Seven hundred and seventy five of samples found as IgG positive. The positivity of CMV IgM was twenty. Fifteen of the IgM positive patients was also IgM positive. CMV avidity test examined for these patients for distinguish primary infections from reinfections. Thirteen of the patients had low avidity for CMV.

In conclusion, seropositivity of CMV was quite high. Most of the women infectious with CMV in childbearing ages. Prevention efforts like counseling pregnant women about simple hygiene practices like hand washing can decrease spread of illness and risk of congenital defects related with CMV.

6.Key words Prevalence, CMV, Pregnant women, Children.

ORAL MİCROBİYOTA VE İMMUN SİSTEM ETKİLEŞİMİ

Orhan Akpınar[1]

1.Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Tıbbi Mikrobiyoloji AD.

Sağlıklı bireylerin ağız boşluğu, farklı bakterel, viral ve fungal türler içerir. Bağışıklık sistemi ve oral mikrobiyota arasındaki karmaşık etkileşim vardır. Oral mikrobiyota konakçı bağışıklık sisteminden etkilenebilir. Ağız boşluğunda, bağışıklık sistemi sadece komensal bakteriler, mantarlar ve virüslerin ekolojisi ile uyumlu olmakla kalmayıp, aynı zamanda patojen

mikroorganizmalara karşı da savunma yapar. Bağışıklık sisteminin düzensiz olduğu durumlarda oral mikrobiyota değiştirilir. Bağışıklık sisteminin dengesini bozan ve oral mikrobiyotayı etkileyebilen durumlar; Hematolojik malignensiler,inflamatuar hastalıklar ,otoimmün hastalıklar ve immune yetmezlikler, kanserler olarak özetlenebilir. Bu durumlarda oral mikrobiata nın simbiyotik bakterileri yerine patojenik türlerin kolonizasyonu veya aşırı çoğalması,patojenik bir süreci indükleyecektir. Hematolojik malignensilerde konakçı immün sistemindek zayıflık, oral mikrobiyotayı değiştirebilir. Hematolojik maligniteleri olan immün sistemi baskılanmış hastalarda ağız boşluğundaki *Enterobacteriaceae* prevalansının anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Oral mikrobik flora kompozisyonu üzerindeki bu etki sistemik enfeksiyonlara yol açabilir. Akut lenfoblastik lösemi hastalarının supra gingival plağında oral mikrobiyata bileşenleri, sağlıklı konakçıya kıyasla anlamlı derecede az bulunmuştur. Enflamatuar bozukluklar da oral mikrobiyotayı da şekillendirebilir. İnflamatuar barsak hastalığı, Alzheimer hastalığı, Behçet sendromu başta olmak üzere ateroskleroz ve kardiyovasküler hastalıklar gibi diğer kronik enflamatuar hastalıklar da oral mikrobiyota üzerinde değişiklik yapabilir.Kanserden korunma ve ilerlemesinin engellenmesi büyük ölçüde konakçı bağışıklık sistemi tarafından yürütülür. Kanserlerin ilerlemesinde kronik iltihaplanma süreçlerini beraberinde getirmiştir, Oral skuamöz hücreli karsinoma, Mide kanserli, Kolorektal kanserli, pankreas kanseri gibi kanserlerin sistemik pro enflamatuar yapısı göz önüne alındığında, oral mikrobiyota çeşitliliğinin, konakçı bağışıklık sistemi durumundaki değişikliklerle kuvvetli bir şekilde etkilenmesi mümkündür Otoimmün ve diğer immün yetmezlik bozuklukları konakçının oral kommensal florasını bozabilir. Romatoid artritin kronik inflamatuar yapısı, oral floranın disbiyozunda önemli bir rol oynar, bu nedenle oral patojenlerin oral alanı kolonize etmesine izin verir. İnsan immün yetmezlik virüsü konakçının immün sistemini baskılayarak oral mikrobiyotada önemli değişiklikler yapar.

HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNDE ANKSİYETE DURUMUNUN KARİYER KARARI YETKİNLİK BEKLENTİSİNE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ

Özlem İnan[1], Kübra Ay[1], İlknur Uçar[1], Gizem Karagöz[1], Çisem Sevilmişdal[1], Meltem Kürtüncü[2], Hicran Yıldız[3], Esra Karakuş[4]

[1]Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Zonguldak

[2] Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Zonguldak, Email:meltemipekkurtuncu@gmail.com

[3] Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Bursa, Email: hicran_yildiz@yahoo.com

[4]Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Zonguldak, Email: esrakarakus1993@hotmail.com

Çalışma, hemşirelik bölümü öğrencilerinde anksiyete durumunun kariyer kararı yetkinlik beklentisine etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Tanımlayıcı nitelikteki araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında hemşirelik bölümü 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören tüm öğrenciler, örneklemini ise bu bireyler arasından çalışmaya katılmayı kabul eden 300 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan bir anket formu, sürekli ve durumluk anksiyete ölçeği ve kariyer kararı yetkinlik beklentisi ölçeği aracılığı ile elde edilmiştir. Veriler SPSS 22.0 programında, yüzdelikler, ortalamalar kullanılarak değerlendirilmiştir.

Yaş ortalaması 22.03±1.46 olan öğrencilerin %77.7'i kadındır. Öğrencilerin %60.7'si 3.sınıf ve %39.3'ü 4.sınıftır. Öğrencilerin %47.7'si yurtta kalmaktadır. Öğrencilerin annelerinin yaş ortalaması 47.35±5.42, babalarının 51.29±5.79'dur. Öğrencilerin annelerinin %60'ı ve babalarının %42'si ilkokul mezunudur. Öğrencilerin annelerinin %13.7'si ve babalarının %63.7'si tam zamanlı çalışmaktadır. Öğrencilerin %34'ünün ailesinin aylık geliri 2000-3000 TL'dir. Öğrencilerin %91.3'ünün anne ve babası birliktedir. Öğrencilerin %30'u 2, %30'u 3, %19.7'si 4 kardeştir. Öğrencilerin %43.3'ü birinci çocuktur. Öğrencilerin durumluk anksiyete puanı ortalaması 36.48±6.86, sürekli anksiyete 39.24±7.48 ve kariyer kararı yetkinlik beklentisi puanı 94.88±15.80'dir. Öğrencilerin durumluk

ve sürekli anksiyete puanları ile kariyer kararı yetkinlik beklentisi puanı arasında anlamlı ilişki saptanmıştır ($p<0.05$). Cinsiyet, sınıf, anne babanın birlikte olma durumu, anne ve babanın yaşı, anne ve babanın öğrenim durumu, anne babanın çalışma durumu, ailenin ekonomik durumu, kardeş sayısı, kaçıncı çocuk olduğu, kiminle yaşadığı öğrencilerin kariyer kararı yetkinlik beklentisi puanını etkilememektedir ($p>0.05$).

Öğrencilerin durumluk ve sürekli anksiyete düzeyi kariyer kararı yetkinlik beklentisini etkilemektedir. Öğrencilerde anksiyeteye neden olan faktörlerin belirlenmesine ve anksiyete ile kariyer yetkinlik beklentisi arasındaki ilişkiyi tanımlamaya yönelik daha fazla sayıda çalışma yapılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Hemşire, Kariyer, Öğrenci

RUHSAL BOZUKLUKLARIN GENETİK AKTARIMI VE VERİLECEK GENETİK DANIŞMADA PSİKİYATRİ HEMŞİRESİNİN ROLÜ

Tuğçe KAPLAN*, İlkay KESER**

** Süleyman Demirel Üniversitesi Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği AD. E-posta: tugcekaplan@sdu.edu.tr*

***Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği AD. E-posta: ikeser@akdeniz.edu.tr*

Ruhsal bozuklukların gelişiminde genetik ve çevresel faktörlerin etkili olduğu bilinmektedir. Özellikle son yıllarda, moleküler biyoloji ve genetikteki ilerlemelerin ruhsal bozuklukların genetiğiyle ilgili çalışmalara da yansıdığı görülmektedir.

Bu derleme çalışmasında, ruhsal bozuklukların genetik yatkınlığına dikkat çekerek, ruhsal bozukluğa sahip bireylerin tedavisini ve hemşirelik bakımını planlarken bilinmesi gereken güncel bilgilerin sunulması, verilecek genetik danışmada ekibin bir parçası olarak psikiyatri hemşiresinin rolünün tartışılması amaçlanmıştır.

Literatür taraması güncel veri tabanlarında "ruhsal hastalık, ruhsal hastalıkların etiyolojisi, genetik, hemşirelik" anahtar kelimeleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Yapılan çalışmalarda, depresif bozukluk, bipolar bozukluk, şizofreni, obsesif kompulsif bozukluk, yeme bozuklukları, alkol-madde kullanım bozuklukları gibi pek çok ruhsal bozukluğun etiyolojisinde genetik faktörlerin etkili olduğu belirtilmektedir.

İncelenen ikiz ve evlat edinme çalışmalarına göre genetik yatkınlığın etkisi bipolar bozukluk için tek yumurta ikizlerinde %69, çift yumurta ikizlerinde %20, şizofreni için tek yumurta ikizlerinde %50 çift yumurta ikizlerinde %10, anoreksiya nevroza için tek yumurta ikizlerinde %55, çift yumurta ikizlerinde %5, blumia nevroza için tek yumurta ikizlerinde %35, çift yumurta ikizlerinde %30 ve otistik spektrum bozukluğu için tek yumurta ikizlerinde %88, çift yumurta ikizlerinde %31 olduğu belirtilmiştir. Çalışmalarda genetik yatkınlığı değerlendirmenin, ruhsal hastalıklarda ayırıcı tanıyı koymada, bireye özgü uygun tedavi planını yapmada ve uygulamada kolaylaştırıcı olduğu ve verilen genetik danışmanın, genetik geçişli hastalıkların önlenmesinde etkili olduğu vurgulanmaktadır.

Psikiyatri kliniklerinde sağlık ekibinin önemli bir üyesi olan hemşireler, hasta kabulünden taburculuğuna kadar olan tüm süreçte hasta ve hasta yakınları ile etkileşim içinde olan sağlık profesyonelleridir. Bu konumlarından dolayı hemşireler, aile öyküsü alma ve genogram oluşturmada, planlanan tedaviyi etkili/doğru şekilde uygulamada ve tedavi sonuçlarını değerlendirmede, birey ve ailesine verilecek genetik danışmada sağlık ekibi içinde önemli role sahiptirler. Bu bağlamda, psikiyatri hemşireleri, ruhsal bozuklukların oluşumunda önemli bir faktör olan genetik yatkınlığın farkında olmalı, verilen bakım ve tedavinin planlanmasında bireye özgü bakım stratejileri geliştirebilmelidir.

6.Anahtar Kelimeler: Ruhsal bozukluk, genetik aktarım, genetik danışma, psikiyatri hemşiresi

SEZERYAN SONRASI VAJİNAL DOĞUM

Kübra Yılmaz, Emel Taşçı Duran

Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Sezeryan maternal veya fetal morbidite ve mortalite riskinde artış olduğu durumlarda fetusun abdomen ve uterus içinden insizyon ile alınmasıdır. Yani gerçek sebeplerle ve doğru zamanda yapılırsa annenin ve bebeğin hayatını kurtaran bir ameliyattır.

Güncel literatür doğrultusunda SSVD'nin uygulanabilme kriterleri, yararları ve riskleri incelenecektir.

Çalışma literatür taranarak derleme şeklinde planlanmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tüm doğumların yalnızca %10-15'inin sezaryen olmasını önermektir. Fakat dünya genelinde sezeryan oranı %17'dir. Türkiye'de sezeryan oranı ise %53'tür. Ayrıca Türkiye, Sağlık Bakanlığı ve İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatının (OECD) verilerine göre, dünyada en fazla sezaryenle doğum yapılan ülkeler sıralamasında ilk sırada yer almaktadır. Sezeryan doğum zorunlu durumlarda anne ve bebek için kurtarıcı bir müdahale olmasına karşın birçok komplikasyonu da beraberinde getirmektedir. Sezeryan doğum annede doğum sonu dönemde morbidite, yara enfeksiyonu, pospartum ateş, emzirme problemleri, yüksek tedavi maliyetleri ve yara iyileşmesinde gecikme gibi durumlara neden olabilmektedir. Buna rağmen vajinal doğumda bu tür komplikasyonların görülme olasılığının daha düşük olduğu belirtilmiştir. Yenidoğan açısından yapılan çalışmalar incelendiğinde sezeryan doğumlarda vajinal doğumlara oranla apgar skorunun daha düşük olduğu intrakraniyal kanama oranının daha yüksek olduğu ve maternal bağlanma üzerine olumsuz etkilerinin olduğu tespit edilmiştir. SSVD için bir takım kriterler bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi alt segment transvers insizyonla yapılmış olmasıdır. Daha önce vajinal doğum yapmış olma ve en fazla 2 kez sezeryan geçirmiş olma, pelvik darlık olmaması, doğumun yaptırılacağı kurumda 24 saat fetal monitörizasyon uygulamasının sağlanması gerektiğinde acil kan transfüzyonu ve acil sezaryen olanaklarının sağlanması ise diğer kriterlerdir. SSVD'nin en önemli komplikasyonu ise uterus rüptürüdür.

Sezeryan oranlarının düşürülmesi konusunda uygulanabilecek en etkili yöntem sezeryan sonrası vajinal doğumdur. Bu kapsamda sağlık çalışanları özellikle hemşireler SSVD hakkında kanıt temelli bilgi sahibi olabilmeli ve danışmanlık hizmeti vermelidir.

Anahtar Kelimeler; Sezeryan, Sezeryan Sonrası Vajinal Doğum, Hemşirelik

ÇOCUK CERRAHİ KLİNİKLERİNDE HASTA GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK STRATEJİLER: LİTERATÜR TARAMASI

Ayşe UÇAK[1], Fahriye PAZARCIKCI[2]

[1]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Burdur, ayse_ucak32@hotmail.com*

[2]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Isparta, fahriyepazarcikci@sdu.edu.tr*

Çocukların bir yetişkinden farklı bakım ve tedaviye ihtiyacı olduğu bilinmektedir. Çocuklar yetişkinlerle kıyaslandıklarında fiziksel, bilişsel ve emosyonel yetersizliklerinden dolayı tıbbi hata ya da zarara maruz kaldıklarında çok daha ciddi sonuçlarla karşılaşmaktadırlar.

Bu çalışma, çocuk cerrahi kliniklerinde hasta güvenliği kültürünü geliştirmeye yönelik stratejiler konusunda bilgi ve farkındalık oluşturmak amacıyla yapılmıştır.

Çalışma "çocuk cerrahi, hasta güvenliği kültürü, hemşire" anahtar kelimeleri kullanılarak yapılan ulusal ve uluslararası literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur. Ulusal Hasta Güvenliği Vakfı (NPSF) tarafından hasta güvenliği, "sağlık bakımı sırasında oluşabilecek yaralanma ve istenmeyen olaylardan kaçınma, bu tür olayları önleme ve düzeltme amacıyla sağlık kurumlarında izlenen süreçler" şeklinde tanımlanmaktadır. Literatürde çocuk cerrahi kliniklerinde hasta güvenliğini tehdit eden hata kaynaklarının, güvenli cerrahi basamaklarına uyulmamasından kaynaklanan hatalar, hastalarda kimlik bilgilerinin tanımlanması ve doğrulanmasına yönelik hatalar, iletişim ve hasta teslimlerinden kaynaklanan hatalar, ilaç hataları, sağlık hizmeti ile ilişkili enfeksiyonlar, düşmeler, yanlış ve uygun olmayan malzeme kullanımı ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Araştırmacılar, çocuk cerrahi kliniklerinde yaşanan tıbbi hataların azaltılması için etkin bir hasta güvenliği kültürünün oluşturulmasını önermektedir. Yapılan literatür taraması sonucunda çocuk cerrahi kliniklerinde hasta güvenliği kültürünü geliştirmeye yönelik stratejiler; klinikte hasta güvenliği kültürünün öneminin kavratılması, hata oluşturabilecek aktivitelerin neden ve niçin olduğunun belirlenmesi, yapılan tıbbi hataların korkusuzca ve çekinmeden bildirilebilmesi, kişilerin cezalandırılmadığı uygun bir iletişim ortamı

oluşturulması, hataların bir öğrenme fırsatı olarak kabul edilmesi, etkin bir olay raporlama sistemi oluşturulması olduğu saptanmıştır. Literatürde, hasta güvenliği kültürünün oluşturulması ve kalıcı olabilmesi için liderlerin konuyu sahiplenmesinin, hastalar ve aileleriyle de uygun bir iletişim ortamı oluşturulmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Çocuk cerrahi kliniklerinde hasta güvenliği kültürünün geliştirilmesine yönelik stratejilerin hayata geçirilmesi multidisipliner işbirliğini gerektirmektedir. Çocuk cerrahi hemşireleri çocukların bakımında kesintisiz hizmet veren sağlık çalışanlarıdır ve hasta güvenliğinin sağlanmasında anahtar role sahiptirler. Bu bağlamda, çocuk cerrahi hemşirelerinde hasta güvenliği kültürünün oluşturulması ve kalıcı hale getirilmesine yönelik hasta güvenliği farkındalık eğitimlerinin düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Çocuk Cerrahi, Hasta Güvenliği Kültürü, Hemşire.

OTİZM VE HEMŞİRELİK

Sevda UZUN
Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü sevdauzun50@gmail.com
Nurşen KULAKAÇ
Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
nursen1939@hotmail.com

Otizm; çocukluğun erken dönemlerinde görülen tedavisi oldukça zor hasarlara yol açan yaygın gelişimsel bir bozukluktur. Otizm sorunu yaşayan bireyler genellikle temel yaşam gereksinimlerini karşılarken zorlanırlar ve sosyal, iletişimsel ve akademik becerilerde yaşıtlarına göre oldukça geri kalırlar. Otistikler sosyal anlamda etkileşimde yoksunluk yaşamalarına rağmen fiziksel anlamda herhangi bir engele sahip değillerdir. Otizmin kesin etiyolojisi saptanamamakla birlikte aile öyküsü, doğum öncesi-sonrası risk faktörleri, genetik yatkınlık, biyolojik nedenler etkili olmaktadır. Otizm anne karnında teşhis edilemeyeceğinden dolayı münkün olduğunca erken tanılanıp bireyin sosyal yaşama kazandırılması gerekmektedir. Otizmin teşhisi sıklıkla davranışsal ve sosyal izlemler sonucunda konmaktadır. Otizmde aileler çocuklarının yaşları ilerledikçe akranlarından farklı davranışlar sergilediklerini ve sosyal alanda zorluk yaşadıklarını görürler. Yapılan çalışmalarda ailelerin genellikle çocuklarında bu sorunları farkettikten sonra 15-18nci aylarda bir hekime başvuruda bulundukları, ancak sıklıkla yirminci aya kadar bu konuyla ilgili bir uzmana başvurmadıkları saptanmıştır.

American Pediatri Akademisi ve American Nöroloji Akademisi doğumdan sonraki kontrollerde rutin kontrolün yanı sıra bebeğin ya da çocuğun yaygın gelişimsel bozukluklar yönünden değerlendirilmesi ve risk faktörlerinin belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ana çocuk sağlığı ve toplum sağlığı merkezlerinde çalışan hemşireler anne – çocuk sağlığına yönelik hizmetlerin yanı sıra toplum ruh sağlığı koruma ve geliştirme hizmetleri de vermektedir. Türkiye'de özellikle kırsal kesimde ruh sağlığı uzmanlarına ulaşma şansı bazı bölgelerde azdır ve bu bölgelerde anne ve babaların çocuklarda görülebilecek gelişimsel bozukluklar konusunda bilgilendirilmesi erken tanılama açısından oldukça önemlidir. Yaygın gelişimsel bir sorunla karşılaşıldığında ilk tanılama hemşire tarafından yapılabilir. Hemşire bu tanılamayı yaparken NANDA Tanı Ölçütleri ve DSM V-TR Tanı Ölçütlerinden yararlanabilir. Hemşireler bireylerin sağlıklarıyla ilgili risk faktörlerini belirleyerek bireyle beraber risk faktörlerine yönelik çözüm planları yapabilir. Hemşire altıncı aydan 3 yaşına kadar çocuğun izlemi ve davranışsal, sosyal ve dil becerileri yönünden değerlendirmesini yaparak çocuğun otizm yönünden tanılanmasını sağlar. Otizmde kesin bir tedavi yoktur fakat hemşireler mutlu çocuklar mutlu yarınlar için erken teşhisle beraber çocuğun ve ailenin yaşam kalitesini artırabilirler.

MALE NURSERY IN SOCIETY

Elvan ŞAŞMAZ TÜRKMEN
elvansasmaz@mu.edu.tr
Ahmet Can ERGİN

When men choose a career like nursing, they face a social resistance to being accepted into the profession because traditional gender roles and stereotypes have risen. However, male nursing has also removed the social role of the caregiver from being associated with gender. In

this sense, the sexist patterns of nursing and care have also begun to collapse. This research was carried out to examine the male nurses' perception of Fethiye 3 NLU ASM enrollees. The study was conducted randomly with 200 volunteers. In the analytical, descriptive type survey, 5 socio-demographic total 20 questions were asked and percentiles were determined with the SPSS 15 package program. In research, 62% of the respondents were female, 15% were university, 21% were workers, 34% were between the ages of 34-45 and 67% were married. They stated that 80% of the participating individuals did not work in a health-related area, 50% had no health care worker, and 88% knew that men were involved in the nursing profession. Individuals; nursing is a profession that can be done by both men and women (72%), I am not unhappy that male nurses give care (57%), I want the male nurse to give care (59%), I would like the female nurse to give nursing service (75%), I would like the male nurse to give the nursing service (48%), only women should not be in nursing service (72%), there should not be only men in the nursing service (97%), men should do nursing (67%), my son did not want to be a nurse (36%), I want my daughter to be a nurse (75%), I would like the male nurse to inject (48%), (66%) that the female nurse would like to inject it mostly.

Key words: Nurse, Male nurse, Perception

BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNİN LABORATUVAR ÖRNEK ALMA MERKEZİNE BAŞVURAN HASTALARIN KAN YARALANMA FOBİ DURUMLARININ BELİRLENMESİ

* Duygu BAYRAKTAR, * Hülya LEBLEBİCİOĞLU,
* Metin TUNCER, * Leyla KHORSHTD
*Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları AD.

Bu araştırma, bir üniversite hastanesinin laboratuvar örnek alma merkezine başvuran hastaların kan-yaralanma fobi durumunu belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Kesitsel ve tanımlayıcı tipteki çalışmanın evrenini 18.04.2016 ve 06.03.2017 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinin laboratuvar örnek alma merkezine başvuran hastalar oluşturmuştur. Örneklemi için http://sampsize.sourceforge.net/iface/ programı ile N=1023 populasyonda %50'lik bir prevelansın %2.7'lik kesinlik ve %90'lık güven ile tahmin edilebilmesi için gerekli minimum denek sayısı 487 olarak hesaplanmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden toplam 509 hasta çalışma kapsamına alınmıştır. Araştırmada veriler, anket formu ve Çok Boyutlu Kan-Yaralanma Fobisi Envanteri kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için etik kuruldan (07.04.2016 tarihli 132 sayılı), kurumdan ve hastalardan yazılı izin alınmıştır.

Araştırmaya katılan hastaların %48.3'ü 18-39 yaş grubunda, yaş ortalamaları ise 41.28 ± 15.04 (min:18, max:82) yıldır, % 54.8'i kadındır, %50.1'i üniversite veya yüksekokul mezunudur, %40.3'ü işçidir, %65.8'i evlidir, %74.9'unun ekonomik durumu orta düzeydedir. %89.2'sinin ruhsal hastalık geçirmediği, %85.3'ünün aile veya akrabalarında herhangi bir ruhsal hastalık bulunmadığı, %85.7'sinin herhangi bir psikiyatrik ilaç kullanmadığı, %67.2'sinin sigara içemediği, %77.8'sinin alkol kullanmadığı saptanmıştır. Hastaların Çok Boyutlu Kan-Yaralanma Fobisi Envanteri'nden aldıkları puan ortalamaları 22.72 ± 21.49 olarak bulunmuştur. Çalışmanın güvenirlik katsayısı Cronbach's Alpha= 0.947 olarak belirlenmiştir. Hastaların cinsiyeti, mesleği, medeni durumu kan-yaralanma fobisini etkilediği saptanmıştır. Hastaların yaş grubu, eğitim düzeyi, ekonomik durumu, ruhsal hastalık geçirme durumu, aile veya akrabalarda geçirilmiş ruhsal hastalık durumu, psikiyatrik ilaç kullanma durumu, sigara içme durumu ve alkol kullanma durumu kan-yaralanma fobisini etkilemediği belirlenmiştir. Mesleği işçi olan, medeni durumu bekar olan ve kadın hastaların kan-yaralanma fobisi daha yüksek bulunmuştur.

Çalışmaya katılan hastaların kan-yaralanma fobi düzeyi oldukça düşük olduğu belirlenmiştir. Bireylerin iş istihdam alanları sağlanmalı, aile birliğinin önemine yönelik politikalar geliştirilmelidir.

Anahtar kelimeler: Kan-enjeksiyon-yaralanma fobisi, iğrenme, korku

HEMŞİRELİK BAKIMINDA YAŞAM BECERİLERİ

*Gül Sinem AYEKİN, **Nazmiye ÇIRAY GÜNDÜZOĞLU

*Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İntörn Öğrenci, gulsinem_ayekin@hotmail.com

**Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Dr.,Öğretim Üyesi, nazmiyeciraygunduzoglu@gmail.com

Tıp, yönetim bilimi ve teknolojik gelişmeler, toplumsal gereksinimler ve sağlık politikalarının da etkisiyle günümüzde hemşirelik bakımına ilişkin beklentiler ve hemşirelerin rol ve sorumlulukları hızla değişmektedir. Bu değişimlere uyum sağlayabilmeleri adına hemşirelerin, yaşam becerilerine sahip bunları davranışa ve mesleki uygulamalarına yansıtmaları beklenmektedir. Yaşam becerileri kavramı, son yıllarda üzerinde önemle durulan bir kavramdır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yaşam becerileri "bireylerin gündelik ihtiyaçlar ve zorluklarla başa çıkabilmelerini sağlayan uyarlanabilir ve olumlu davranışsal yetenekler" olarak ifade edilmiştir. Bu yaşam becerileri, WHO tarafından karar verme ve problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme, iletişim ve kişilerarası iletişim, öz farkındalık ve empati, stresle ve duygularla başa çıkma olarak beş temel alanda sınıflandırılmıştır. Gelişim ve değişim süreci içerisinde, yaşamın her alanında karşılaşılabilecek güçlükler karşısında çeşitli becerilerin kazanılması insanlarla etkileşimde olan tüm sağlık disiplinlerinde önemli bir yere sahipken hemşireliğin günün 24 saatinde hizmet sunan bir meslek olması ve hemşirenin hastaya diğer sağlık ekibi üyelerinden daha yakın konumda bulunması bu becerilerin kazanılmasında daha da fazla öneme sahip olmaktadır. Hemşirelerde bu yaşam becerilerinin kazanılması ve geliştirilmesi; hastaların gereksinim ve değerlerinin daha iyi anlaşılmasında, hasta ile işbirliği yaparak tedavisine uyumun ve katılımın sağlanmasında, daha kaliteli hasta bakımının sunulmasında, hemşirelerde mesleki doyumun artmasında önemli bir yere sahiptir. Bütün uygulamaları insan üzerinde olan, açık bir zihin ve dikkat gerektiren, hasta bireyin bakımına bütüncül bakış açısıyla yaklaşıp onunla sürekli iletişim ve etkileşim halinde olan hemşirelerin bireysel gelişimlerinde yaşam becerilerine sahip olması ve bunu mesleki uygulamalarına aktarabilmesi önemlidir. Hemşirelerin yaşam becerilerinin onların bireysel gelişimi ve mesleki uygulamalarına yansımaları konusunda bilgi sahibi olmaları ve hasta bireylere rol model olmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda derlemede; yaşam becerilerinin tüm alanları ve bu alanların hemşirelerin bireysel gelişimlerine ve mesleki uygulamalarına yansımaları verilecektir.

Anahtar kelimeler: *Hemşirelik, Hemşirelik bakımı, Yaşam becerileri*

KALP DESTEK CİHAZI OLAN HASTALARDA HEMŞİRELİK YÖNETİMİ

Dilara Kunter*, Nurdan Gezer**

*Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, ddilara_89@msn.com

** Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, nurdangezer@yahoo.com

Günümüzde giderek artan kalp nakli ihtiyacı, donör sayısındaki yetersizlik, nakil için kontrendikasyonlar ve risk faktörleri tüm organlarda yapay organ üretilmesi ihtiyacını doğurmuş ve kalp için de destek cihazları klinik kullanıma girmiştir. Kısa ve uzun süreli olarak ele alınan kalp destek cihazları arasında ekstrakorporeal membran oksijenizasyonu, intraaortik balon pompası, levitronix centrimag, tandemheart, sol ventrikül destek cihazları ve total yapay kalp yer almaktadır.

Kısa süreli kalp destek cihazları; kalp cerrahisi sonrası kardiyopulmoner bypasstan ayrılamayan ve kardiyak outputu düşük olan hastalarda kullanılmaktadır. Hastaların klinik özelliklerinin iyi değerlendirilmesi, doğru endikasyonun tespit edilmesi, cihazın doğru zamanda takılması, ameliyat sırası ve sonrası süreçlerinin izlemi mortalite ve morbidite oranlarını azaltan faktörler arasında yer almaktadır. Cihazlara bağlı gelişen komplikasyonlar kanama, tromboemboli, sepsis, hemoliz, kol ve bacaklarda iskemi, cihazda oluşan trombüs sonucu yetmezlik, enfeksiyon, intraserebral kanama, kanüllerin yerinden ayrılması ve hava embolisidir.

Uzun süreli kalp destek cihazları; uzun süre yatak istirahatinin tıbbi ve ekonomik açıdan istenmeyen sonuçlarının olması nedeniyle kalp yetmezliğinin

tedavisinde farklı tedavi arayışlarına neden olmuştur. Medikal tedavinin de yetersiz kaldığı durumlarda bu cihazların kullanımı ile hastaların kalp debilerinin arttırılması ve organ iskemisinin önlenmesi amaçlanmıştır. Ventrikül destek cihazlarının kullanılmasında asıl hemodinamik hedef, sol ventrikülün boşalmasının sağlanmasıdır. Bu cihazların hastaların yaşam kalitesini yükseltmesine rağmen mortaliteyi arttıran komplikasyonlara neden olduğu bilinmektedir. Bu komplikasyonlar hastaya ya da cihaza bağlı olarak gelişebilmektedir. Renal yetmezlik, akciğer yetersizliği, enfeksiyon, sepsis, heparine bağlı trombositopeni, kanama, tromboemboliye bağlı inme, epileptik nöbet ve çoklu organ yetersizliği, pompa trombozu en çok görülen komplikasyonlar arasında yer almaktadır.

Sonuç; Hemşirenin kısa ve uzun süreli kalp destek cihazlarının olası komplikasyonlarını tanıyabilmesi, önlemek için hastayı izlemesi, cihazın teknik özelliklerini bilmesi ve hastalarında bu komplikasyonları tanıyabilmesi için onları eğitmesi önemli rolleri arasında yer almaktadır. Böylece kalp destek cihazı olan hastalarda hemşirelik yönetimi doğru bir şekilde sürdürüldüğünde hastaların yaşam kalitesinin artması sağlanacaktır.

Anahtar Sözcükler: kalp destek cihazları, hemşirelik bakımı, komplikasyonlar

DİYABETİK AYAK VE CERRAHİ YAKLAŞIM

Sultan ÖZKAN, Hüsna Rumeysa ESER

Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Aydın

Bu derleme diyabetik ayakta korunmanın ne denli önemli olduğunu, diyabete bağlı ampütasyonları önlemenin tedaviye kıyasla daha ucuz ve çağdaş bir yol olduğunu vurgulamak amacıyla yapılmıştır.

Diabetes mellitus, insülin hormonu salınımı, insülin etkisi veya her ikisindeki problemlerden kaynaklanan, hiperglisemi ile karakterize edilen bir metabolik hastalıktır. Diyabetin hiperglisemiye bağlı birçok kronik komplikasyonu mevcuttur. Uzun vadede kalıcı hasar, fonksiyon bozukluğu ve farklı organların; özellikle gözlerin, böbreklerin, sinirlerin, kalp ve damarların yetmezliğiyle ilişkilidir. Ayrıca diyabetin süresi ve hipergliseminin şiddetine paralel gelişen komplikasyonlar arasında diyabetik nöropati hastaların %50'sini etkiler. İskemi zemininde aşırı basınç yükü ve enfeksiyonun da katılımıyla oluşan, organ–uzuv kaybına götürebilen ruhsal, bedensel, sosyal ve ekonomik ayrıcalığı olan bir komplikasyondur. Amputasyonların ise %80'inden fazlası diyabetik nöropatiye bağlı gelişen diyabetik ayak yarası sonucu meydana gelen olgulardır. Otonom nöropatiyle başlayan süreç duyusal ve motor nöropatiyle gelişim göstererek risk faktörlerinin de etkisiyle diyabetik ayak ülserleri için uygun ortam oluşturur. Bu noktada kaliteli tedavi, bakım ve izlemle gerileme gösterme söz konusuyken hastaneye geç başvuru, uygun olmayan tedavi, yetersiz bakım ve izlemle patolojik süreç hızlı bir ilerleme kaydeder ve geri dönüşü olmayan olgular meydana gelir. Hemşire diyabetik ayak ülseriyle gelen hastayı bir bütün olarak ele almalı ve hastanın bakımında multidisipliner bir yaklaşımla doğru bir değerlendirme yapılmalıdır.

Yarayı başlatan nedenler, enfeksiyon varlığı, mikroorganizma giriş yeri/yayılma yol/hızları, enfeksiyonun lokalizasyonu/derecesi, nörolojik ve vasküler değerlendirmede sonuçları, metabolik kontrol düzeni, sonuçlar takip edilip gerekenlerin yapılması, hasta eğitimi, kişisel hijyen, takibi gibi bir çok önemli konu diyabetik ayakta korunma adına önem kazanmaktadır. Aksi haldeki hastalar için ise iyi bir analiz, tedavi, bakım ve takip konusunda gerekli eğitim almış, deneyim kazanmış cerrahi branşların yürüteceği tedavi, bakım ve takiple diyabetik ayak\ampütasyon süreci gerileyecek, belki ampütasyona gereksinim kalmayacak veya ampütasyon tekrarlanmayacaktır.

IHSLC 2018

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AMELİYATHANE DENEYİMİ ÖNCESİ STRES DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Nurşen KULAKAÇ1, Sevda UZUN2 ,Cemile AKTUĞ3, Ayşe ÇOLAK4, Tuğçe KOÇ5

[1]*Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü nursen1939@hotmail.com*

[2]*Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü,sevdauzun50@gmail.com*

[3]*Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü,cemileaktug@gmail.com*

[4]*Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü,aysecolak05@gmail.com*

[5]*Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Lisans Öğrencisi*

Klinik ortam, hemşirelik öğrencileri için önemli bir öğrenme ortamıdır. Bununla birlikte, bu ortamda gerçekleşen öğrenme, öğrencilerin stres ve endişe yaşamalarına neden olabilecek zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Artan stres düzeyi, öğrencilerin klinik performansını etkileyerek uygulamada istendik düzeyde başarıya ulaşmada açık bir tehdit oluşturmaktadır

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin ilk kez ameliyathane deneyimi öncesi stres düzeylerini belirmemek amacıyla yapılmıştır.

Tanımlayıcı nitelikte planlanan bu çalışma Şubat-Mart 2018 tarihleri arasında bir üniversitenin hemşirelik bölümünde ilk kez ameliyathane deneyimi yaşayan ve araştırmayı kabul eden 94 ikinci sınıf hemşirelik öğrencisi ile yapıldı. Veriler, Kişisel Bilgi Formu ve Hemşirelik Öğrencileri İçin Algılanan Stres Skalası kullanılarak toplanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde yüzdelik dağılım, Mann-Whitney U Test, Kruskal-Wallies Test Analizi kullanılmıştır.

Hemşirelik öğrencilerinin ilk kez ameliyathane deneyimi öncesi orta düzeyde stres (M = 62.96, SD = 19.22) yaşadıkları ve en fazla stresin hastaya bakım verirken yaşanan stres alt boyutunda yaşandığı bulundu. Kendini klinik uygulamaya hazır hissetmeyen öğrencilerde ödevlerden ve iş yükünden kaynaklanan stres düzeyinin daha fazla (p=,019) olduğu, eğitimin öğrenci merkezli anlayışa uygun olmadığını düşünen öğrencilerde öğretim elemanları ve hemşirelerden kaynaklanan stres düzeyinin anlamlı şekilde yüksek olduğu (p=,017) görülmüştür. Olumsuz deneyim yaşamaktan korkan öğrencilerin mesleki bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklanan stres düzeyinin (p=,003), hastaya bakım verirken yaşanan stres düzeyinin (p=,001), ödevlerden ve iş yükünden kaynaklanan stres düzeyinin (p=,002) ve ortamdan kaynaklanan stres düzeyinin (p=,018) anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

Artan stres düzeyi hemşirelik öğrencilerinin sınırlı başa çıkma stratejileri geliştirdiklerini göstermektedir. Öğretim elemanlarının ve hemşirelerin öğrencilere yeterli destek sağlaması ve öğrencilerin etkili baş etme stratejileri geliştirmeye yardımcı olmaları eğitim sürecinde öğrencilerin daha az strese maruz kalmalarını sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Ameliyathane, Stres, Hemşirelik Öğrencisi

İRRİTABLE BAĞIRSAK SENDROMUNDA KULLANILAN BİTKİSEL ÜRÜNLER VE DİYET DESTEKLERİ

Zeynep ERDOĞAN[1], Duygu ALACA[2]

[1] *Dr. Öğretim Üyesi , Bülent Ecevit Üniversitesi, Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Zonguldak, Türkiye, zeynerdogan@hotmail.com*

[2] *Öğretim Görevlisi , Bülent Ecevit Üniversitesi, Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Zonguldak, Türkiye, alacaduygu@hotmail.com*

İrritable Bağırsak Sendromu; bilinen bir organik sebebi olmayan, stres veya emosyonel gerilimin yüksek düzeyde olduğu dönemlerde ortaya çıkan veya artan, başta karın ağrısı, şişkinlik, abdominal distansiyon olmak üzere ishal ve kabız gibi defekasyon alışkanlığında değişiklikler ile seyreden fonksiyonel bir barsak hastalığıdır. İBS, dünyanın hemen her yerinde görülmekte olup Türkiye'de farklı grupların farklı bölgelerde yaptıkları çalışmalarda IBS prevelansı %6.3 ile % 19.1 arasında değişmektedir. Hastaliğin kronik olmasi, geleneksel ilaç tedavilerinden doyum sağlanamaması, eşlik eden psikolojik sorunlar, tedavide kullanılan ilaçların yan etkileri ve rahatsız edici bağırsak semptomları IBS hastalarının tamamlayıcı ve alternatif tıp yöntemlerine yönelmesini sağlamıştır. Son on yılda IBS hastalarında bitkisel tedaviler, hipnoterapi, bilişsel davranış terapisi, akupunktur ve yoganın yarar

sağladığına ilişkin önemli klinik çalışmalar gösterilmiştir. Ancak bu yöntemler arasında en çok kullanılanlar bitkisel ürünler ve diyet destekleridir. Yapılan araştırmalara göre IBS hastalarında enginar yaprağı ile 6 hafta tedavi edilen 279 IBS hastasının semptomlarının şiddetinde belirgin azalmalar olduğu bildirilmiştir. Zerdeçalın IBS hastalarında antibakteriyel, antiinflamatuvar ve spazmolitik etkisinden faydalanılmaktadır. Tıbbi nane ile yapılan bir başka çalışmada IBS hastalarında 24 hafta boyunca tedavi edilen IBS hastalarında genel semptomların düzeldiği ve yaşam kalitesinin arttığı gözlenmiştir. Probiyotikler, intestinal sistemin mikrobiyel dengesini düzenleyerek konakçı sağlığı üzerinde yararlı etkileri olan, canlı mikrobiyel gıda katkılarıdır. Diyet lifi, sindirim enzimlerine dirençli gıda bileşenlerinden biri olup, başlıca tahıl, meyve ve sebzelerde bulunmakta insan ince bağırsağında sindirilmeyen buna karşın kalın bağırsakta tamamen ya da kısmen fermente olan bileşenlerdir. Diyet lifinin sadece barsak içerisinde bulunan yararlı bakteriler tarafından parçalanarak barsak sağlığını daha iyi koruduğu bildirilmektedir.

Sonuç olarak sağlık profesyonelleri, IBS hastalarında yaşam kalitesini artırmak ve semptom yönetimini sağlamak için hem geleneksel farmakolojik tedaviyi hem de tamamlayıcı yöntemleri hasta bakımına entegre etmelidir. Ancak bitkisel ürünlerin ve diyet desteklerinin etkinliğini kanıtlamak için, daha büyük örneklemlerde yapılmış, metadolojik olarak iyi planlanmış çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler; İrritable, Bağırsak, Bitkisel, Tedavi, Diyet

ONKOLOJİ HEMŞİRELERİNİN ETİK KARAR VERME DÜZEYİ

Ebru BAYSAL[1], Dilek SARI [2], Hatice ERDEM [3]

[1]Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi (e_bay100@hotmail.com)

[2] Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi (dilsari@gmail.com)

[3] Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, (haticerdem20@gmail.com)

Tıpta ve teknolojideki gelişmeler, yaşlı nüfus ve bakım maliyetlerindeki artış, hasta hakları ve hemşirelerin değişen rolleri gibi etkenler etik çatışmalara yol açabilmektedir. Etik karar verilmesi gereken bir durumda iki değer arasında yaşanan karmaşa etik ikileme neden olmaktadır. Hemşirelerin etik karar verme sürecine dahil olabilmesi için profesyonelliğin gerekliliği olan mesleki yetkinlik ve özerkliğe sahip olması esastır. Etik karar vermek ve bu kararları uygulayabilmek klinik yeterlilik yanında etik yeterlilik gerektirmektedir.

Bu çalışma onkoloji hemşirelerinin etik karar verme düzeyini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Tanımlayıcı olarak yapılan bu araştırmanın evrenini Eylül 2017-Mart 2018 tarihleri arasında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi (n=35), 9 Eylül üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi (n=30), Tepecik Eğitim Araştırma Hastanesi (n=17) ve İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesinin (n=13) onkoloji servisinde ve ayaktan kemoterapi ünitelerinde çalışan toplam 95 hemşire oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise soru formunu yanıtlayan 60 hemşire oluşturmuştur. Veriler Crisham (1981) tarafından geliştirilen "Nursing Dilemma Test" ve Student Information Form ile toplanmıştır.

Onkoloji hemşirelerinin İlkesel Düşünme puan ortalamasının (49.00±6.46) ve Pratik Düşünme puan ortalamasının (18.35±4.47) orta düzeyin üzerinde olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamında yer alan onkoloji hemşirelerinin Hemşirelik Etik İkilem Testinde yer alan ikilemlere benzer durumlara daha önceden aşina oldukları (15.00±4.20) belirlenmiştir.

Onkoloji hemşirelerinin en sık karşılaştığı etik ikilemler; CPR yapmama kararını verme, hastaya gerçeği söyleme, hasta onamı olmadan araştırma yapılması ve hastanın tedaviyi reddetmesidir. Onkoloji hemşirelerinin etik ikilemlerle ilgili karar verirken etik ilkeleri göz önünde bulundurmaya özen gösterdikleri, ancak çevresel faktörlerden de etkilendikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Onkoloji hemşireleri, Etik karar verme, Etik ikilem.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞININ İNCELENMESİ

Cemil YAVUZ [1], Ogün ÖZTÜRK[2]
[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
cyavuz@mu.edu.tr,

[2] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

İnternet toplumun farklı kesimlerince sıklıkla kullanılan önemli bir paylaşım aracıdır (1). İnternet kullanımı günümüzde iletişim, araştırma ve eğlence gibi pek çok nedenle gerekli bir araç halini almakta (2) ve dünya genelinde popülerliği giderek artmaktadır (3). Dünyada (4) ve ülkemizde (5) internet kullanımına dair elde edilen veriler bu artışı göstermektedir. Ancak internetin getirdiği bu kolaylıkların yanında çok sık kullanımdan kaynaklanan bir takım sorunlara da yol açtığı bir gerçektir. Söz konusu sorunların başında hiç kuşkusuz internet bağımlılığı gelmektedir.

Bu çalışma üniversite öğrencilerinin Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Yüksekokulu'nda okuyan öğrencilerin internet bağımlılığını incelemek amacıyla yapılmıştır

Tanımlayıcı ve analitik tipteki araştırma 2015 yılında yapılmıştır. Araştırma örneklemi Fethiye Sağlık Yüksekokulu'nda okuyan 810 öğrenci arasından evren bilindiğinde örneklem hesaplama formülü kullanılarak tespit edilen 218 kişiden oluşmuştur. Öğrenciler basit-rastgele yöntemle örnekleme dahil edilmiştir.

Veri toplama aracı olarak Bağımlılık Profil İndeksi internet formu (BAPİNT) kullanılmıştır. Ögel, Evren, Karadağ ve Gürol (2012) tarafından internet bağımlılığını tanımlamak için geliştirilen ölçek, 18 sorudan ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) yanı sıra Mann Whitney U, Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin % 58,8'i kız, %58,2 si 22 ve üzeri yaşta ve %40.4'ünün geliri 500-1000 tl arasındadır. Öğrencilerin %83.9' u bir bilgisayara sahiptir. Öğrencilerin %92.2' si cep telefonundan internete bağlanmaktadır. Öğrenciler internete daha çok (%48.6) cep telefonundan ve evden(%37.2) bağlanmaktadır. Öğrencilerin %38.5' günlük 1-2 saat, %16.5'i 8 saat ve daha fazla süreyi internette geçirmektedir. Öğrenciler interneti sosyal medya (%44.5), iletişim(%15.1), bilgi edinme (%12.4) amaçlı kullanırken BapinT Toplam Puanı (Bağımlılık Şiddeti) 1,715 (min: 0,320, max:3,130, ss ± 0,659) olarak saptanmıştır.

Örneklemin internet bağımlılık düzeyi puanlamasının yüksek düzeyde olduğu (ORT: 1,715 SS:0.659), internet bağımlılık ölçeği ve tüm alt gruplarında internet kullanım süresi ve internete bağlanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunduğu, diğer değişkenlerle anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler Üniversite, Öğrenci, İnternet, Bağımlılık,

SAĞLIK AKADEMİSYENLİĞİNDE KADIN OLMAK

Esra Türker KÜÇÜKYILMAZ
KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu

Akademisyenlik uzun yıllardır bütün toplumlarda sosyal statü açısından her zaman ön planda yer almıştır. Bu alandaki gelişmelerin başlangıcını çoğunlukla erkek popülasyonu oluşturmuş ve kadınların bu alana dahil olma durumu ancak 20. yüzyıla denk gelmiştir. Aile üyelerini oluşturan kadın ve erkeklerin son yıllarda ülkemizde ev ile ilgili kararlara katılımı ve evde iş bölümünü yapmalarına rağmen hala bu rollerin çoğunluğunu kadınlar yüklenmektedir. Günümüzde, kadınların hem iş yaşamında aktif olması hem de akademik anlamda kariyer yapmalarına karşın ne yazık ki toplum tarafından rollerinin hala ev işleri yapmak, çocuk doğurmak ve büyütmek olduğu düşünülmektedir.

Gelişen ve değişen dünya ile beraber artan kadın okur yazarlığına rağmen akademi dünyasındaki bilim insanlarının çoğunluğunu günümüzde hala erkekler oluşturmaktadır. Bir bilim yuvası olarak görülen ve toplumun ileriki refah seviyesini arttırması için bireylere imkanlar sunan üniversitelerin akademik personelini oluşturan bilim insanlarının yükselmesi ve performans değerlendirmeleri kişilerin cinsiyetlerinden ayrı yürütülememektedir. Annelik hakkı ve doğum sonrası süt dönemi çocuğu ile ilgilenme gibi tüm süreçlerin kadının sorumluluğunda olması sebebiyle özellikle yöneticilik alanında erkeklere daha kalıcı göz ile bakılmaktadır. Ayrıca kadın akademisyenlerin üniversitelerdeki kadrolara ve bölümlere dağılımları, yönetim

birimlerindeki oranları erkeklere göre farklılık göstermektedir. Örneğin hala bir erkek mesleği olarak düşünülen mühendislik mesleğine ait olan fakültelerde kadın akademisyen erkek akademisyen oranına göre çok düşüktür. Buna karşılık sağlık alanındaki kadın akademisyenlik oranı erkek akademisyenlere göre daha fazladır.

Genellikle sağlık hizmetlerin de önemli bir yere sahip olan kadın akademisyenlerin çoğunluğunu bir kadın mesleği olarak görülen hemşire akademisyenler oluşturmaktadır. Değişen dünya ile beraber mesleklerin cinsiyet ayrımcılığı ne yazık ki günümüzde hala süregelmektedir. Toplumun düşünce biçiminin bir yansıması olarak görülen bu ayrımcılığın ülkenin gelişimine destek olmayacağı yıllar sonra fazlasıyla hissedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Akademisyen, Cinsiyet, Kadın, Sağlık Akademisyenliği.

HEMŞİRELİKTE GÜÇLENDİRME

[1]Esra Türker KÜÇÜKYILMAZ
[1]KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu

Güç, gelişen ve hızla değişen teknoloji ile birlikte günümüzde yaşamımızın her alanını etkileyen bir kavramdır. Sosyologların tanımına göre güç; diğerlerinin davranışlarını etkileme ve bu davranışları uygun şekilde değiştirme, istenilen sonuç ve amaçlara ulaştırma yeteneğidir. Sağlık alanın da güç kavramının önemli olmasının sebebi ise, sağlık personeli ve hasta arasındaki iletişimden, tedaviye ve bakıma kadar her süreçte karşımıza çıkmasıdır. Sağlık alanında bakım verici konumda olan ve hasta ile en uzun süreli ilişki içerisinde bulunan hemşirelerin güçlerinin farkında olması hem kendileri hem de toplum için önemlidir. Hemşirelerin, hemşirelik eğitiminde yeniliklere açık olması, mesleki otonomiyi güçlendirmesi ve dolayısı ile toplumun sağlık düzeyini iyileştirmek, kişisel ve mesleki gelişimlerini devam ettirmek için güç kaynaklarını bilmeleri, güç ve güçlendirme kaynaklarını iyi kullanmaları gerekmektedir. Güç, profesyonel bir meslek gibi hemşireliğin de ayrılmaz bir parçasıdır. Literatürde yapılan çalışmalarda hemşirelerin kendilerini güçlü hissettiklerinde iş motivasyonlarının arttığı ve mesleki gelişimlerine önem verdikleri gösterilmiştir. Her hemşirenin güç ve güçlendirmeyi artıran faktörleri bilmesi ve kişisel gelişiminde kullanması mesleki gelişim açısından önemli bir basamaktır.

Güç bir birey veya grup üzerinde etki kurabilmek için gereklidir. Güç sahibi olmak ve profesyonel olmak bütün olarak düşünülebilir. Hemşireliğin temel ilgi alanı insandır. Sağlık alanında hemşirelik mesleğinin pozisyonu gereği, hastaların ya da danışmanlık sağlanan bireylerin gereksinimlerini en yakından takip edebilmesi ve bu gereksinimlerden elde ettiği bilgiyi savunuculuk rolleriyle beraber harekete geçirdikleri takdirde sağlık alanında anlamlı adımlar atılabilir.

Güçlendirme; insanlar arasında karşılıklı etkileşimden köken alır. Bu durumda güçlendirme ancak kişinin kendi rızası ile olabilir. Çünkü güçlendirme için kişi karar vermiş ve hazır bulunmuş olmalıdır. Hemşire akademisyenler, hemşire yöneticiler ve hemşireler; öğrenciyi, çalışanı, hastayı, hekimi ve diğer sağlık profesyonellerini etkileyebilmek için güce ve güçlendirmeye ihtiyaç duyarlar.

UNOBSERVED BUT VERY IMPORTANT: NURSING AND POLITICS (A NARRATIVE REVIEW)

Zümra ÜLKER DÖRTTEPE[1], Zekiye ÇETİNKAYA DUMAN[2]
[1]Usak University, zumra.dorttepe@usak.edu.tr
[2]Dokuz Eylul University, zekiyecetinkaya69@gmail.com

One of the professions affected by political change and influencing political change is nursing. The policy and political processes are perceived by nurses as unfamiliar and often avoided. Isn't it the case that nurses should influence the standardization of policies about the health protection and development? Despite the fact that nursing discipline agrees with the expectation of this, it seems that this effect is actually reflected at a low level.

This narrative review of the literature evaluates the following:

- Concepts, definitions and processes related to "health, nursing and politics",

- Barriers and facilitators affecting the involvement of nurses to the politics.

A review of the literature has been done in databases including CINAHL, EBSCHO, PubMed, ISI Web of Science and Google Scholar between 1996 and 2018. Search terms were "policy, politics, nursing, policy involvement, health policy, advocacy, power, leadership, political influence".

After the literature search, 27 studies met the inclusion criteria for a full review and were summarized using qualitative narrative approach. It is stated in the studies that the specific terminology of politics and the policies and political processes of nations should be known by nurses. Besides, following the national/international nursing institutions, using evidence-based practice, creating and evaluating opportunities and using power related competencies were determined to be important.

The findings of this study suggest that factors about nursing and politics are diverse. It is not impossible to influence health politics and take active part in it, even if it does not seem easy in terms of nursing discipline. As a result, it is obvious that the services to be carried out as a discipline are the policy that should be taken seriously where to carry our profession.

Keywords: Policy, Politics, Nursing, Policy involvement, Political influence.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL İLKYARDIM UYGULAMALARINA İLİŞKİN BİLGİ DÜZEYLERİ

*Ezgi TEMEL

**Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

Araştırma Adnan Menderes Üniversitesi öğrencilerinde 20.01.2018-20.02.2018 tarihleri arasında tanımlayıcı olarak 424 öğrenci ile yapılmıştır. Öğrencilerin %50.9'ü Erkek %49.1 kadın yaş ortalaması 20,70+-1.80(min:18,max:35), %30.6'sının annesi ilköğretim mezunu, %27.1'inin babası lise mezunudur. Öğrencilerin %28'i Fen Edebiyat Fakültesi , %21.5 Eğitim Fakültesi, %16.6 Aydın Meslek Yüksekokulu, % 10.1 Mühendislik Fakültesi, %8.6 Veteriner Fakültesi, %7.8 İktisat Fakültesi, %3.7 Ziraat Fakültesi, %2.8 İletişim Fakültesi ve %0.9'u Yabancı Diller Yüksekokulunda eğitim görmekte olup % 66.8'i 1 ve 2. Sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %68.5',i önceden ilkyardım kursu almamıştır. Bilgi düzeyi ölçme formu verilerine bakıldığında öğrencilerin %92'si ilkyardım uygulamalarının amacının hayati tehlikeyi ortadan kaldırmak ve yaşamsal fonksiyonların sürdürülmesini sağlamak olduğunu, %71.3'ü yaralıya yapılan ilk müdahaleden sonra 112 aranmalıdır, % 71.3'ü ilkyardım uygulamalarının yaşa göre farklılık gösterdiğini, % 88'i ilkyardım uygulayacak kişinin bu konuda eğitim almış olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin %63'ü kalp masajında göğsün ortasındaki kemiğin alt yarısına seri, ritmik basınç uygulandığını, %71'i kişinin öksürmesi, boynunu tutması ve boğulma belirtisi göstermesi solunum yollarına yabancı cisim kaçtığını gösterdiğini, %42'si ilkyardım uygulanacak kişinin bilinç durumu hasta ya da yaralının hafifçe omzuna dokunarak "İyi misiniz?" diye sorularak kontrol edildiğini, %48.1',i buruna yabancı cisim kaçtığında suyla çıkartılmaya çalışılmaması gerektiğini, %43'ünün yaralıda kırık ya da çıkık olma durumlarından şüpheleniliyorsa etkilenen kol ya da bacak kalp seviyesinin altında tutulması gerektiği konusunda bilgisi olmadığını, %73.1'i delici cisim batmasında cismin çıkartılmadığını, cismin etrafı sarılarak hemen hastaneye ulaştırılması gerektiğini, %54'ü burun kanamasında baş ve gövde hafifçe öne eğilip, burun kanatları iki parmakla 5 dakika süresince sıkıştırılması gerektiğini, %55.6'sı kesiğin, kalp atımlarıyla uyumlu ve fışkırır tarzda kanama atardamar kanaması olduğunu, %55'inin kanamalarda turnike uygulamasının kanayan bölgeye en yakın tek kemik üzerine yapıldığı konusunda fikrinin olmadığı, %66.4'ü bayılan bir kişi sırtüstü yatırılıp ayaklarının 30 cm yükseltilmesi gerektiğini, %41'i epilepsi nöbeti sırasında bireyin tutulması, engellenmeye çalışılması gerektiğini, % 80'i elektrik çarpmasında bir tahta veya plastikle kazazedenin elektrik akımı ile teması kesilmesi gerektiği, % 72'si sıcak çarpması durumunda kişinin vücudunu sıkan giysilerin çıkarılması gerektiği, % 51.3'ü donan bireyin donmuş olan vücut bölümleri doğrudan ısıya tutulması gerektiği,%74.8'i ağız yolu ile olan zehirlenmelerde bulantı, kusma, karın ağrısı, ishal görüldüğü, %54.3'ü arı sokmalarında etkilenen bölgenin üzerine sıcak uygulama yapılmasının doğru olmadığını düşünmektedirler.

Anahtar Kelimeler: İlkyardım, Üniversite Öğrencileri

THE EFFECTS OF OBESITY ON MATERNAL AND FETAL HEALTH: LITERATURE REVIEW

Gonca Buran[1], Hilmiye Aksu[2]

[1]Uludag University, Faculty of Health Sciences, Bursa, Turkey gburan@uludag.edu.tr

[2]Adnan Menderes University, Faculty of Nursing, Aydın, Turkey hilmiyeaksu@yahoo.com

According to the World Health Organization classification, the BMI ≤30 kg/m^2 is obese. More than 650 million people (18 years and over) worldwide are obese. The prevalence of obesity in Turkey is %41 in women and this is very important problem for woman health. In our study, the effects of obesity on maternal and fetal health and their results were examined.

In the light of the recent literature, obesity is expected to affect maternal and fetal health and its outcome.

The data was obtained from Google Academic (6), Science Direct, Pubmed search engine (124) between 01-15 March 2018. PRISMA criteria were scanned in line with the criteria. Participation criteria: Investigating the relationship between obesity and maternal and fetal health. The study data is composed of 9 studies in 2018.

Short and team (2018) found high risk of hypertension, severe preeclampsia, eclampsia, assisted delivery, cesarean birth and antibiotic use in obese patients. The findings of Pettersen-Dahl et al (2018) show that obesity increases the planned risk of cesarean section by 77% and doubles the risk of emergency cesarean section. In addition, obesity increases the risk of preterm labor (Nucci et al., 2018). In obese vaginal deliveries, the need for induction and episiotomy increases and the first and second stages of birth are longer (Yeşilçiçek Çalık et al., 2018). Severe bleeding is seen in these women after vaginal delivery (19%) or after caesarean section (14%) (Butwick et al., 2018). Obesity increases maternal risks (Cahill et al., 2018).

In fetal evaluation of obese women, the length of the femur and head circumference of the fetus was remarkably shorter than the control group (Orvos, and Schwartz, 2018). On the other hand, fetal anomaly, macrosomia, intrauterine retardation can develop (Short et al., 2018).

Studies highlight the improvement in maternal and fetal health outcomes of reducing BMI (Ellwood and Callaway 2018; Dod et al., 2018). Barquie and his team (2018) recommend gaining weight below 5 kg for women with gestational diabetes and morbid obesity.

Studies have shown that obesity affects maternal and fetal health negatively in proportion to the increase in BMI. For this reason, nurses are advised to observe obesity closely and observe the obesity of obese pregnant women.

Keywords: Female, Obesity, maternal, fetal, health

TRAVMATİK HEMATOM GELİŞEN HASTADA HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU

Songül ÖZMEN

Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Programı

Nilgün AKSOY

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş:

Kafa travmasına bağlı hematom görülme sıklığı, %1-30 arasında değişmektedir.

Amaç: Bu olgu sunumunun amacı, künt kafa travmasına bağlı hematom gelişen hastanın yoğun bakım ünitesinde yürütülen hemşirelik sürecinin aktarılmasıdır.

Olgu: Araç İçi Trafik Kazası (AİTK)

36 yaşında, 1 çocuk sahibi, bayan hasta.

Hasta 06/02/2018 tarihinde AİTK sonrası bilinci kapalı ve entübe olarak acil servisten Anestezi Yoğun Bakım Ünitesine kabul edildi. AİTK sonrası acil servisteki beyin Bt sonucunda sağ lentiform nukleusta 26*10 mm hematom alanı ve hematom çevresinde hipodens ödem alanı saptanmıştır. Her iki frontal lobda en derini 5 mm ölçülen sub/epidural hemoraji alanı saptanmıştır. Ağrılı uyarana çekme yanıtı mevcuttur.

Yatış 0.gün hemşirelik yaklaşımı:

1. AİTK sonrası intra kranial kanamaya bağlı kafa içi basıncın artması
2. Beyin yaralanması nedeniyle spontan ventilasyonu sürdürmede yetersizlik
3. Beyin yaralanması nedeniyle sıvı volüm dengesizliği riski
4. Hareketsizliğe bağlı doku bütünlüğünde bozulma riski
5. Beyin yaralanması nedeniyle havayolunu temizlemede etkisizlik

6. Travma sonrası oral alımın durdurulmasına bağlı beslenme gereksiniminden az
7. Entübasyon ve oral alımın olmamasına bağlı: oral mukoz membranda bozulma riski
8. Nozokomiyal enfeksiyon riski

Yatış 2.gün: Nütrisyon timi önerisi ile enteral beslenme başlamıştır.

Braden skalası değerlendirilmesinde risk yüksek saptanmıştır ve 12*1 pozisyon verilmiştir. 10. günde perkütan trakeostomi açılmıştır.

Yatış 32.gün: Hemşirelik bakımında; günlük fizik muayene, braden skalası, yüz ifadesi ve Görsel Kıyaslama Ölçeği kullanılarak ağrı değerlendirmesi yapılmaktadır. Günlük silme banyosu, ağız bakımı yapılarak, pozisyon verilmektedir.

Hastanın ev tipi mekanik ventilatör desteği ile taburculuğu planlanmaktadır. Bu aşamada bakım veren yakınına:

Aspirasyon eğitimi
Peg ile beslenme eğitimi
Basınç ülseri oluşma riski ve pozisyon eğitimi
Yatak banyosu eğitimi verilmesi planlanmaktadır.

AMELİYATHANE ORTAMINDAKİ ERGONOMİK RİSKLERİ ÖNLEME: BİR REHBER ÖNERİSİ

Cafer ÖZDEMİR[1] , Ebru KARAZEYBEK[2]

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı[1]
e mail: ozdemircafer88@gmail.com
Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı[2]
e mail: ekarazeybek@gmail.com

Çalışma ortamında sağlığı ve güvenliği etkileyen unsurlardan biri de ergonomik risk faktörleridir. Yeni teknolojiler ve ürünler ortaya çıktıkça, ergonomi sağlık sektöründe giderek daha önemli bir unsur haline gelmekte ve ergonomi kaynaklı problemler de giderek artmaktadır. Ameliyathaneler cerrahi ekip için yüksek fiziksel ve bilişsel iş yükü oluşturabilen karmaşık bir ortamdır. Ameliyathaneler, ergonomik risklerin ciddiyeti bilinmesine rağmen, ergonominin çok az dikkate alındığı çalışma ortamlarıdır.

Sağlık çalışanlarıyla ilgili mesleki ağrı ve hastalıkların oluşumunda özellikle fiziksel ergonomik faktörlerin rolü büyüktür. Ergonomik risk faktörlerine maruz kalmak çalışanların yaralanma riskini arttırmaktadır. İşle ilgili kas-iskelet sistemi rahatsızlıkları (KİSR), kayıp veya kısıtlı çalışma sürelerinin en sık bildirilen nedenlerindendir. Amerika Birleşik Devletleri 2013 yılı istatistiklerine göre bu vakalar, tüm işçi yaralanması ve hastalık vakalarının %33'ünü oluşturmaktadır. Bu konu sadece Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin sorunu değil tüm ülkeleri ilgilendiren sürekli bir sorundur. Bu konu ile ilgili 2007 yılında kapsamlı bir bilinçlendirme çalışması yapmış Avrupa Birliği bile günümüzde iş ile ilgili KİSR'in etkilerinin tekrar açığa çıkmasıyla 2014-2020 stratejik planına tekrar iş ile ilgili KİSR'i dahil etmiş ve bu konularda detaylı incelemeler yapmaya başlamıştır. Ülkemizde de bu tür rahatsızlıklar pek çok sektörün yanı sıra, sağlık çalışanlarının da yaşam kalitesini düşürmekte, verimli çalışmasını engellemekte, hasta güvenliğini tehlikeye sokmakta, doğrudan ve dolaylı mali kayıplara sebep olmaktadır.

Bu derlemenin amacı; ameliyathane ortamında yaralanmalara neden olan ergonomik faktörlerin bilinmesi ve bu faktörlere yönelik alınabilecek önlemlere ilişkin bir rehber örneğinin sunulmasıdır.

Pubmed ve Ulakbim veri tabanlarında, "Ameliyathane", "Ergonomi" ve "Hemşirelik" anahtar kelimeleri kullanılarak, ilgili çalışmalar incelenmiştir.

Fiziksel Ergonomi; insanların anatomik, antropometrik, fizyolojik ve biyomekanik özellikleriyle ilgilenir. Çalışma sırasındaki duruşlar, taşıma/kaldırma eylemleri, tekrarlanan hareketler, fiziksel iş yükü, fiziksel alanın yeniden tasarlanması, KİSR, iş yeri düzeni ve güvenlik ilgili konuları içermektedir.

Ameliyathanelerde perioperatif uygulama ortamına özgü mesleki tehlikelerin yanı sıra, hastaların manuel taşınması, pozisyon verilmesi ve pozisyonlarının değiştirilmesi, uzanma, hasta ekstremitelerini kaldırma ve tutma, ekipmanların tasarımı ve yerleşimi, öne doğru eğilme, boynun duruşu ve ekranın konumu, ameliyat masası yüksekliği, ayak pedallarının yerleşimi, uzun süre ayakta durma ve yorgunluk, retraktörleri uzun süre tutma gibi birçok fiziksel ergonomik etken sağlık çalışanlarının yaralanmalarına ortam hazırlamaktadır.

Ameliyathane ortamındaki fiziksel ergonomik risk faktörlerine bağlı olarak sağlık çalışanlarında meydana gelebilecek sorunları azaltmaya yönelik sağlık,

hemşirelik, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çeşitli kurum ve kuruluşların ergonomi ile ilgili önerilerinin uygulanması yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ameliyathane, Ergonomi, Hemşirelik

GELECEĞİN DENİZCİLERİ DENİZDEN NE KADAR BESLENİYOR? (RİZE İLİ ÖRNEĞİ)

Ayten YILMAZ YAVUZ[1], Fatih YAVUZ[2]

[1]Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

[2]Sinop Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Avlama ve İşleme Anabilim Dalı

ayten.yilmaz@erdogan.edu.tr

fthyvz55@gmail.com

Amaç: Bu çalışmada, Denizcilik alanındaki Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin balık tüketim alışkanlıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma 2017-2018 eğitim yılı bahar döneminde Rize Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Denizcilik alanında eğitim veren ortaöğretim kurumlarında yapılması planlanan tanımlayıcı bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini söz konusu okullarda öğrenim görmekte olan 172 öğrenci oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek çalışmaya katılmayı kabul eden 148 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturdu. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından okul ziyaretleri yapılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile anket aracılığıyla toplandı. Anket formu; ilgili literatür ışığında hazırlanan 26 sorudan oluşan, yaş, cinsiyet, sınıf, gelir durumu, boy-kilo, balık tüketim sıklığı ve nedenlerini sorgulayan sorulardan oluşmaktadır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 18 paket programında tanımlayıcı istatistikler kullanıldı. Araştırmanın yapılabilmesi için Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurul'dan 16.06.2017 tarih 40465587-98 sayılı etik kurul onayı alındı ve ayrıca araştırmanın yapıldığı İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve araştırmanın yürütüleceği ortaöğretim kurumundan resmi izin ve öğrencilerden yazılı ve sözlü onam alınarak yapıldı. Araştırma Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimi tarafından THD-2018-851 proje numarası ile desteklendi.

Bulgular: Araştırmadaki öğrencilerin %93,9'unun erkek, 17,01 ± 0,89 (min:16, max:19) yaş ortalaması, %80,4'ü geliri 1601 TL ve 2000TL arasında, %80,4'ü çekirdek aile yapısında olduğu belirlendi. Katılımcıların balık tüketimine yönelik görüşlerin dağılımı incelendiğinde; %71,6'sı tüketime önem verdiği, %65,5'i sağlık açısından önemli gördüğü, %39,9'u sağlıklı olduğu için tercih ettiği, %45,9'u avlanmış balığı, %79,7'si balıkçı tezgahından satın almayı, %40.5'i alırken tazeliğine, hazırlama yöntemleri olarak %42,6'sı ızgara-fırında pişirme-kızartma-buğulama yöntemlerini tercih ettikleri, tüketim sıklığı olarak %35,8'i haftada bir kez, tüketim mevsimi olarak %46,6'sı kış mevsimini ve balık türünü tüketmeye istekli hale getiren durum olarak %33,8'i arkadaş tavsiyesini ile balık tükettiklerini düşündükleri belirlendi. Ailecek en çok tüketilen balık türünün 1,65±1,67 (min:0, max:6) ortalama kg/haftalık tükettikleri bulundu.

Öğrenciler balığın sağlık açısından önemine yönelik %67,6'sı herhangi bir eğitim almaz iken eğitim alanların ise %29,2'si ders kapsamında öğretmenden aldıkları, %29,7'si balık yağı desteği aldıklarını, ortanca 5,50 (min:1, max:60) ay kullandıklarını belirtti.

Sonuç: Geleceğin denizci adaylarının (gemiadamlarının) balık tüketim alışkanlıklarında balığın sağlık açısından öneminin farkında oldukları, önemine yönelik eğitimi öğretmenlerinden aldıkları ve yeni bir balık türünün tüketiminde arkadaş tavsiyesini önemsedikleri ve tüketilen balık miktarının yeterli ve dengeli beslenme önerilen balık tüketim oranı için yeterli olmadığı Halk Sağlığı Hemşireliği'nin alanlarından birisi olan okul sağlığı hemşireliğine yönelik yapılacak sağlık eğitiminin gerekliliğini ve bu eğitimlerin akran eğitimleri ile yapılması ile adölesanlar arasında balık tüketimini arttırabileceğini düşündürmektedir.

Anahtar kelimeler: Balık tüketimi, adölesan, okul sağlığı, hemşire

THE IMPACT OF KIDNEY DISEASE ON THE PATIENT, HIS/HER FAMILY AND THE HEALTHCARE PROVIDERS

Ercan Asi[1], Adnan Ayna[2]

[1]*Faculty of Health Sciences, Mehmet Akif Ersoy University, Istiklal Campus 15030 Burdur*

E mail: ercanasi@mehmetakif.edu.tr

[2]*Department of Chemistry, Faculty of Sciences and Arts, Bingöl University, Bingöl*

E mail: aayna@bingol.edu.tr

Kidneys are the organs that filter waste products from the blood. They are also involved in regulating blood pressure, electrolyte balance, and red blood cell production in the body. Kidney disease is a medical condition in which kidneys fail to remove waste products from the blood. People suffering from kidney disease have a high symptom burden and experience poorer life quality as compared to the general population. Depression, mental disorders, sleep disturbance and sexual dysfunction are common consequences of the disease. The disease can be cured effectively if it is diagnosed in the early stages. This presentation will discuss biochemical aspects of kidney disease and the effects of disease on patients. Then, it will explain whether or not families have been affected by the disease. Finally, it will illustrate the difficulties and problems healthcare providers faced. Overall, this study indicates that kidney disease has disturbing impacts on patients, healthcare providers, and patients' families.

Keywords: Kidney, Healthcare providers, Kidney disease, Electrolyte balance

SEZARYEN İLE İLGİLİ YAPILAN TEZLERİN LİTERATÜR İNCELENMESİ

Fatma Altın[1] İpek Bıyıklı[2] Nurten Kırcan[3]

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Fethiye Sağlık Bimleri Fakültesi hemşirelik Bölümü

GİRİŞ: Sezaryen operasyonu dünyada olduğu gibi ülkemizde de sık uygulanmaktadır. Cerrahi tekniklerin gelişmesi, tıbbi ilerlemeler, enfeksiyonlarla mücadelede başarının artması, kan transfüzyonu, anestezi tekniklerindeki gelişmeler, vajinal doğumla sezaryen doğum arasındaki mortalite ve morbidite farkını azaltmış, sezaryen doğumun tercih edilme oranını arttırmıştır.AMAÇ: Bu çalışmada Türkiye'de hemşirelik (Hemşirelik ,Halk sağlığı, Fiziksel tıp ve rehabilitasyon,Kadın hastalıkları ve doğum) alanında sezaryen konusunda yapılan doktora tezinin taranması ve incelenmesi amaçlanmıştır YÖNTEM: Bu çalışmada Türkiye'de hemşirelik (Hemşirelik ,Halk sağlığı, Fiziksel tıp ve rehabilitasyon,Kadın hastalıkları ve doğum) alanında sezaryen konusunda yapılan doktora tezinin taranması ve incelenmesi amaçlanmıştır.Çalışmanın evrenini 2005¬-2014 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez merkezinin Hemşirelik alanında yapılan doktora tezlerinin "sezaryen" anahtar kelimesi ile taranması sonucunda bulunan 11 doktora tezi oluşturmaktadır. Tezlerin tamamına tam metin olarak ulaşılmıştır. Sezaryen konulu doktora tezleri kronolojik sırayla incelenmiş verilerin analizinde sayısal değerlendirmeler kullanılmıştır.BULGULAR:Sezaryen ameliyatı sonrası uygulanan Reiki dokunma terapisinin ağrı ve anksiyete üzerine etkisini incelemek amacıyla, randomize kontrollü, ön test ve son test deneysel düzende yürütülen bu araştırmanın verileri genel olarak incelendiğinde;Reikinin sezaryen ameliyatı olan hastaların yaşadıkları ağrı, anksiyete nedeniyle artmış olan yaşam bulgularından solunum hızı, ağrı ve anksiyete değerlerinden aldıkları puanortalamalarını azalttığı saptanmıştır. Sezaryen ameliyatı sonrası uygulanan Reiki dokunma terapisi ağrı, anksiyete ve solunum hızı değerlerini azaltmakta, ihtiyaç duyulan analjezik sayısını azaltmakta ve analjeziğe ihtiyaç duyulan süreyi uzatmaktadır.(Sağkal 2012) TARTIŞMA VE SONUÇ: Sezaryen oranının yüksek olduğu tespit edilmiş ve oranının düşürülebilmesi için Sağlık Bakanlığı'nca ulusal düzeyde etkin sağlık politikalarının yürürlüğe konması gereklidir. Sezaryen ameliyatı sonrası uygulanan Reiki dokunma terapisinin ağrı, anksiyete ve solunum hızı değerlerini azalttığı , ihtiyaç duyulan analjezik sayısını azalttığı ve analjeziğe ihtiyaç duyulan süreyi uzattığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sezaryen, Lohusa, Doğum

HEMŞİRELİK/EBELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNDE AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞININ İŞLEVSEL OLMAYAN TUTUMLAR İLE İLİŞKİSİ

Emine Kaplan Serin[1], Yadigar Çevik Durmaz [2], Hilal Polat[3]

[1]Munzur Üniversitesi , İç Hastalıkları Hemşireliği, Tunceli
[2]Munzur Üniversitesi , Psikiyatri Hemşireliği, Tunceli
[3]Fırat Üniversitesi, Temel ilke ve Esaslar, Elazığ

Giriş: Çağımızda internetin meydana gelme nedeni insanlar arasındaki iletişimi kolaylaştırmak aynı zamanda bilgi paylaşımını kolaylaştırmaktır. Fakat bunun sonucunda psikolojik problemler ve patolojik belirtiler meydana gelmiştir. Akıllı telefon bağımlığı çağımızda ruhsal, duygusal, sosyal problemlerin ana sebeblerinden biridir. Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini ve işlevsel olmayan tutumları betimlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı akıllı telefon bağımlılığının bireyin ruhsal, duygusal ve sosyal gelişimini yani bir diğer deyimle işlevsel olmayan tutumları nasıl etkilediğini tespit etmektir.

Materyal-metod: Tanımlayıcı tipte olan araştırma, 01 Mart-01 Nisan 2018 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinin Hemşirelik/Ebelik Bölümü öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere tanımlayıcı özellikleri içeren form, akıllı telefon bağımlılığı ölçeği-kısa formu (ATBÖ-KF) ve işlevsel olmayan tutumlar ölçeği kısaltılmış türkçe formu (DAS-R-TR) uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdelik, ortalama, t-testi, Kruskall Wallis Varyans Analizi, Mann Whitney U testleri ve korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma: Araştırmaya katılan öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği puan ortalamalarının 27.25±11.41 ve İşlevsel Olmayan Tutumlar Ölçeği puan ortalamasının ise 27.96±14.74 olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin arkadaş sayılarının problem çözme becerilerini etkilediği bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri işlevsel tutum puanlarını etkilemiştir. Anne, baba mesleği ve eğitimi işlevsel tutumlarını etkilemiştir. Kadınlarda erkeklere oranla akıllı telefon bağımlılıkların fazla aolduğu ve cinsiyet ile ölçek arasında anlamlılık vardır. Sınıf, aylık gelir, kekemelik, korku, arkadaşlık ilişkileri akıllı telefon bağımlılık düzeyini etkilemiştir. Öğrencilerin bağımlılık düzeyleri ile depresyon işlevsel olmayan tutumlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ve işlevsel olmayan tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin bağımlılık düzeyi artıkça işlevsel olmayan tutumların da yükseldiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; akıllı telefon bağımlılığı konusunda yeterli bilgi düzeyine ulaşılması, işlevsel olmayan tutumların belirlenmesi hemşirelik bakım yöntemlerinin geliştirilmesi ülkemiz için de büyük önem arz etmektedir.

Anahtar kelimeler: Ebe, Hemşire, Akıllı Telefon, İşlevsellik

BİR DEVLET ÜNİVERSİTESİ HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNDE MALPRAKTİS EĞİLİMİ

Runida Doğan [1], Yadigar Çevik Durmaz[2],

[1] Munzur Üniversitesi , Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Tunceli

[2] Munzur Üniversitesi , Psikiyatri Hemşireliği, Tunceli

Giriş: Tıbbi hata sayılarında ve davalarında görülen artışlar sağlık eğitiminde hasta güvenliği kavramını gündeme getirmektedir. Türkiye'deki hemşirelik eğitiminde, ilaç uygulamaları üzerinde kapsamlı olarak durulmakla birlikte, ilaç ve tıbbi hatalar konusunda yeterince bilgi verilmediği öne sürülmektedir.

Amaç: Araştırma bir devlet üniversitesi hemşirelik bölümü öğrencilerinin hatalı tıbbi uygulama eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Materyal ve Metot: Araştırma bir devlet üniversitesi hemşirelik bölümünde 1 Ocak 2018-30 Ocak 2018 tarihleri arasında yürütüldü. Araştırmanın evrenini hemşirelik bölümü 2. 3. ve 4.sınf öğrencileri, örneklemini ise bu öğrenciler arasından araştırmaya katılmaya gönüllü 322 öğrenci oluşturdu. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu ve Malpraktis Eğilim Ölçeği kullanıldı. Verilerin analizinde; yüzdelik dağılımlar, ortalamalar, t testi, tek yönlü varyans analizi, Pearson korelasyon testleri kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrenci hemşirelerin Malpraktise Eğilim Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalamasının **195,7±24,5** olduğu ve tıbbi hata yapma eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu belirlendi. Öğrenci hemşirelerin Malpraktise Eğilim Ölçeği'nin alt boyutlarından en az hata eğilimine sahip oldukları alt boyutun "ilaç ve transfüzyon uygulamaları", en fazla hata eğilimine sahip oldukları alt boyutun ise "düşmeler" olduğu belirlendi. Öğrenci hemşirelerin yaş, sınıf, mezun olunan okul, mesleği seçme durumu ve gelecekte mesleği yapma düşüncesine göre hatalı uygulama eğilimi puanları açısından gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli olmadığı tespit edildi ($p>0.05$). Bununla birlikte kadın öğrencilerin malpraktis eğiliminin erkek öğrencilere göre daha düşük olduğu ve meslekten memnuniyet düzeyi arttıkça malpraktis eğiliminin düştüğü belirlendi ($p<0.05$).

Tartışma ve Sonuç: Yapılan çalışmada öğrenci hemşirelerin hatalı tıbbi uygulama eğilimlerinin düşük olduğu görüldü. Çalışmamızda en az tıbbi hata eğilimi alanın "ilaç ve transfüzyon uygulamaları", en fazla tıbbi hata eğilim alanın ise "düşmeler" olduğu belirlenmiştir. Hastanelerde başta gelen yaralanma nedenleri arasında düşmelerin önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Hastanelerde güvenli ortamın sağlanarak sürdürülmesi ile hastaları yaralanmalardan korumanın hemşirenin en önemli yasal ve etik sorumluluklarından biri olduğu dikkate alındığında öğrenci hemşirelerin düşmeler, buna bağlı gelişebilecek komplikasyonlar ile ilgili bilgilendirilmesi gerektiği düşünülmekledir.

Anahtar Kelimeler: Malpaktis, öğrenci, hemşire.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN MEME KANSERİ VE KENDİ KENDİNE MEME MUAYENESİNE YÖNELİK EĞİTİMİN KAYGI DÜZEYİ VE SAĞLIK İNANÇ MODELİ ÜZERİNE ETKİSİ

Yadigar Çevik Durmaz[1], Runida Doğan [2], Hilal Polat[3], Ela Uzun[4], Hüseyin Şakar[5]

[1] Munzur Üniversitesi, Psikiyatri Hemşireliği, Tunceli

[2] Munzur Üniversitesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Tunceli

[3]Fırat Üniversitesi, Temel ilke ve Esaslar, Elazığ
[4]Özel Güneypark Hastanesi, Hatay

[5] Tunceli Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Bakım ve Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi, Tunceli

Giriş: Meme kanseri erken tanı ve tarama yöntemleri arasında yer alan ve koruyucu bir sağlık davranışı olan KKMM yi uygulamadaki engeller tam olarak bilinmemektedir. Hastalığa yakalanma korkusu ve/veya kaygısının bazı kadınları kendi kendine meme muayenesi yapmaya motive ettiği de bilinmektedir. Son yıllarda koruyucu sağlık davranışlarının açıklanmasında sıklıkla kullanılmakta olan Sağlık İnanç Modeli, kişinin inanç ve davranışları arasındaki ilişkiyi ve kişiyi sağlığa ilişkin eylemleri yapmaya ya da yapmamaya neyin motive ettiğini açıklamaktadır.

Amaç: Araştırma, üniversite öğrencilerine verilen meme kanseri ve kendi kendine meme muayenesi eğitiminin kaygı ve sağlık inanç modeli üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı türde yapılan çalışmanın evrenini Munzur Üniversitesi'nde okuyan tüm kız öğrenciler, araştırmanın örneklemini ise bu öğrenciler içinden araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler oluşturdu. Araştırma 1 Kasım 2017-1 Aralık 2017 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Veriler; Kişisel Bilgi Formu, Champion'un Sağlık İnanç Modeli Ölçeği ve Hamilton Anksiyete Derecelendirme Ölçeği kullanılarak toplandı. Formlar doldurtulduktan sonra öğrencilere araştırmacılar tarafından "Meme Kanseri ve KKMM Eğitimi" verildi. Eğitim sonrası ölçekler tekrar uygulandı. Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS programında yüzdelik dağılımlar, ortalamalar, t testi, tek yönlü varyans analizi, Pearson korelasyon testleri kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular: Öğrencilerin % 84,1 sağlığını iyi değerlendirdiğini, % 93,7 si ailesinde meme kanseri

olmadığını ifade etmiştir. Eğitim öncesi Champion'un Sağlık İnanç Modeli Ölçek puan ortalaması 124.14±17.90, eğitim sonrası ise 129,46±28.29'dur. Hamilton Anksiyete Derecelendirme Ölçeği puanı eğitim öncesi 31.86±12,18, eğitim sonrası ise 29.30±14.57'dur. Eğitim öncesi ve sonrası ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p<0.05$). Sağlık İnanç Modeli Ölçeği alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın (ciddiyet algısı ve yarar algısı hariç) eğitim öncesi ve sonrası istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p<0.05$).

Tartışma ve Sonuç: Daha önce yapılan benzer nitelikte çalışmalar incelendiğinde sağlık inanç modelinin KKMM uygulama engellerini belirlemede oldukça yararlı olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda Meme kanseri ve KKMM eğitiminin, kaygı düzeyi ve Sağlık İnanç Modeli üzerinde anlamlı düzeyde etkili olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: KKMM, sağlık inanç modeli, kaygı, hemşire.

DOKUNMA VE HİSSETMENİN BİLİMİ: HAPTONOMİ VE FETÜS ÜZERİNE ETKİLERİ

Melike DURUKAN[1], Semanur GÜÇ[1], Çiğdem BİLGE[2], Nevin AKDOLUN BALKAYA[3]

[1] Öğrenci, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü

[2] Dr. Arş. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

[3] Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Dokuz aylık gebelik sürecinde yaşananlar, fetüs/bebekle ilgili duygular, hatta seçilen doğum yöntemi gibi çeşitli yaşamsal olaylar fetüs/bebeğin fiziksel, ruhsal ve kişilik özellikleri ile ileride nasıl bir birey olacağının önemli belirleyicileridir. Rahim insanın ilk dünyası olarak tanımlanmaktadır. İnsanın bilinçli bir varlık olma yolculuğu ana rahmine düşmesiyle başlamaktadır. Anne karnındaki bebek 16. haftada ışığa duyarlıdır, 20. haftada konuşmalara tepki verir ve 24. haftada duygulardaki değişimi anlar. Henüz doğmamış fetüs, daha anne karnında iken hisleri olan ve önemli yaşamsal olayları hatırlayabilen bilinçli bir varlıktır. Bu nedenle ana rahminde iken fetüsle iletişim kurulmalıdır. Duygulanım, duygusal bağlanma, dokunma ve sevginin bilimi olarak bilinen haptonomide amaç; fetüsün var oluşunu onaylamak, iyileştirmek ve temel özgüveni yaratmak için sözlerle ve hareketlerle dokunmak, yani duygusal olarak fetüsü ve biricikliğini onaylamaktır. Dr. Catherine Dolto-Tolitch, gebelik sırasında biriken birçok duygu ve algının geleceği hazırladığını, dolayısıyla ebeveylerin bu dönemde bebekle, bebeğin de onlarla 'ilişki kurarak' sevgi ve güvenin temelinin atılması gerektiğini belirtmektedir. Kişiliği aslında ana rahmine düştüğü ilk anlardan itibaren oluşmaya başlayan fetüs, annenin ve babanın çevresindeki birçok durumu algılayıp kendince tepkilerde vermektedir. Örneğin; gebeliğin son üç ayında babanın annenin çıplak karnına dokunması sonucunda, fetüsün babanın eline yaklaştığı tespit edilmiştir. Bunun sonucunda, bebeğin aslında dış ortamdaki herşeyi hissetiğini ve fetüsün sürekli çevresiyle iletişim halinde olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, anne-baba adayları ve fetüs arasında dokunmayla kurulacak olan bağın, doğum eyleminin daha hızlı ve kolay olmasını sağladığı belirtilmektedir. Bununla birlikte, haptonomi duygulanma durumu ile de ilişkili olduğundan etkilerine yönelik araştırmalara gereksinim oldukça fazladır.

Gebelik süreci her kadın için özel olmakla birlikte, fetüs için de çok özel bir süreçtir. İçinde büyüdüğü canlının ruhsal, fiziksel, duygusal vb. durumlarından etkilenmektedir. Gebelere hizmet veren sağlık personeli ve gebe-aileleriyle daha yakın iletişim-etkileşim kurma fırsatı olan hemşire/ebeler, doğuma hazırlık sınıflarında haptonomi konusuna, aynı zamanda doğum ve doğum sonrası sürece olumlu etkileri hakkında gerekli bilgilendirmeleri yapma ve eğitim/danışmanlık rollerini etkin olarak yerine getirme konusunda öncü olmalıdırlar.

Anahtar kelimeler: Anne-Fetüs/Bebek İletişimi, Haptonomi, Duygulanım, Duygusal Bağlanma, Dokunma, Sevgi, Kişilik.

POSTPARTUM DÖNEM VE CİNSEL YAŞAM: YOK SAYILAN BİR GEREKSİNİM

Semanur GÜÇ[1], Melike DURUKAN[1], Çiğdem BİLGE[2], Nevin AKDOLUN BALKAYA[3]

[1]Öğrenci, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü

[2]Arş. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

[3]Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Cinsellik çok boyutlu bir olaydır. Sadece psikolojik, fizyolojik, kültürel, etik, seksolojik, bedensel ve nörolojik faktörlerden değil, gelişim dönemlerinden ve yaşam deneyimlerinden de etkilenmektedir. Kadınlar için özel ve önemli bir yaşam dönemi olan ve yeni bir bireyin dahil olduğu postpartum dönem, kadınlar olduğu kadar eşler ve toplum tarafından da cinsel açıdan en durgun dönemlerden biri olarak değerlendirilmekte ve cinsellik yaşanması ayıp ve günah olan bir gereksinim olarak görülmekte, hatta kadın adına gizlenmesi gereken bir durum olarak algılanmaktadır. Postpartum dönemde cinsel yaşam, anatomi, doğum şekli, perineal laserasyon, epizyotomi, hormon dengesi, emzirme, bebeğin cinsiyeti, aile yapısı ve eş ilişkileri gibi birçok faktörden etkilenir. Doğum esnasında yaşanan perineal travmalar, kadının cinsel yaşamında disparoni yaşamasına neden olabilir. Çalışmalar, özellikle ilk 6 hafta ve 6 ayda disparoninin önemli bir sorun olduğunu, disparoni şiddetinin 6. aydan itibaren azaldığını ortaya koymaktadır. Emzirme döneminde ise hormonal değişimden dolayı vajinal kuruluk meydana gelmekte ve bunun sonucunda kadının cinsel yaşamı olumsuz etkilenmektedir. Bunun yanında aileye yeni bireyin katılması ve değişen uyku süreçleri de cinselliği etkilemektedir. Bu dönemin düzelmesi için kadının ve eşinin zamana, mahremiyete, birbirlerini anlamaya ve birlikte vakit geçirmeye ihtiyaçları vardır. Ayrıca, hüzün ve özellikle postpartum depresyon sonucunda antidepresan ilaç kullanımı da cinsel istek kaybı ve orgazm olamama gibi cinsel sorunlara neden olmaktadır.

Cinsel sağlık, postpartum dönemdeki yaşam kalitesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Gebelikteki ve doğum sonrası dönemdeki cinsel disfonksiyonun özellikle gebelik öncesi cinsellikle anlamlı bir korelasyon gösterdiği hiç araştırılmamaktadır. Bu nedenle sağlık profesyonelleri, postpartum dönemde kadının yaşam kalitesini etkileyen ve sıklıkla görmezlikten gelinen, hatta yok sayılan kadınların cinsel sağlığı konusunda duyarlı olmalı, prekonsepsiyonel dönemden itibaren cinsel sağlık kalitesini değerlendirmeli ve prekonsepsiyonel dönemi de içerecek şekilde cinsel işlev bozukluğuna neden olan faktörlerin lohusalıkla ilişkisini erkenden saptayarak, özellikle primiparlarda olmak üzere tüm lohusalara etkin danışmanlık hizmeti sağlamada duyarlı olmalıdırlar. Özellikle cinselliğin cinsel birleşmeyle sınırlı olmadığı açıklanmalı ve dokunma, el ele tutuşma, masaj, öpüşme gibi alternatif yöntemler hakkında çiftler bilgilendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Postpartum Dönem, Cinsellik, Cinsel İşlev Bozukluğu, Cinsel Danışmanlık

SOSYAL HİZMETTE SUÇA MARUZ KALMIŞ YAŞLI MAĞDURLARA YAKLAŞIM

Emine ÖZMETE, Pınar ÖZDEMİR

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü Doktora Öğrencisi

Sosyal, ekonomik, coğrafi bölge ayrımı olmaksızın yaşlılar da tıpkı kadın, çocuk, engelliler gibi fiziksel, psikolojik, duygusal ve ekonomik suçlarla karşı karşıya kalmakta ve mağduriyet yaşamaktadırlar. Ancak yaşlıların maruz kaldıkları suç karşısında adları pek anılmamaktadır. Yaşlı insanlar suça maruz kaldıklarında, savunmasızlıkları nedeniyle diğer yaş gruplarına göre genellikle daha fazla fiziksel, ruhsal ve maddi zararlara uğramaktadırlar. Çünkü yaşlıların korunma ve güvende hissetme gereksinimi daha çok artmakta, çevresiyle ilişkileri farklı nedenlere bağlı olarak azalmakta, toplumla doğrudan dayanışmaya girememekte, mevcut sosyal, kültürel ve ekonomik fırsatları yeterince kullanamamaktadırlar.

Yaşlılar suça maruz kaldıktan sonra fiziksel ve ruhsal olarak daha geç iyileşirler ya da kısmen iyileşebilirler. Ayrıca, yaşlıların maddi gelirleri genellikle az veya sabit olduğundan suçun her türlü zararını ortadan kaldırma konusunda sıkıntı yaşarlar. Yaşlıların suçtan korkmalarını

ve endişe duymalarını gerektirecek başka nedenler de vardır. Birincisi, yaşlılar suç sonrasında polise yeterince yardımcı olamayacaklarını, polisin beklentilerini karşılayamayacaklarını ve bunun neticesi olarak polisin, kendilerinin yetersiz olduğunu düşünecekleri endişesini taşımaktadırlar. İkincisi, suçu öğrenen aile bireylerinin de kendilerinin yetersiz olduğunu düşünecekleri endişesini yaşamaktadırlar. Üçüncü olarak, eğer suçu ve suçluyu bildirirse suçlunun intikam alabileceği korkusu yaşamlarını etkilemektedir. Ayrıca, kendi kendilerinin mağdur olmasına izin verdikleri için suçluluk hissederler. Yaşlı bireyler daha duygusal olmaları, hızlı hareket edememeleri ve reflekslerinin gençlere oranla zayıf olması nedeniyle kapkaç, yankesicilik ve dolandırıcılık suçlarına maruz kalmaktadırlar. Kapkaç, yankesicilik, dolandırıcılık, evden hırsızlık, gasp, elektrik veya doğalgaz görevlisi kılığında hırsızlık genellikle yaşlı bireyleri tanımayan yabancılar tarafından işlenen suçlardır. Aile bireyleri ya da tanıdıklar tarafından işlenen suçlar ise genellikle fiziksel şiddet, tehdit, zorla eşya ve paraların alınması, mülkiyet devri ve nadiren görülse de cinayet ve cinsel istismardır. Adli sosyal hizmet bağlamında, yaşlı mağdurlar sosyal hizmet mesleği çalışma alanı içerisinde yer alan önemli bir gruplardandır. Bu çalışmada, yaşlı mağdurlar ve adli sosyal hizmet bağlamında sosyal hizmet uzmanının yaşlılarla çalışırken yerine getirmesi gereken rolleri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık Dönemi Özellikleri, Yaşlı Mağdurlar, Yaşlı Mağdur Hakları, Sosyal Hizmet.

BURDUR İLİ'NİN ÇEVRE SAĞLIĞI PLANI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Haluk AKTAY[1], Ebru İNAL[2]

[1] Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Altınyayla Mehmet Tuğrul Meslek Yüksekokulu, Acil Durum ve Afet Yönetimi Programı, Burdur, Türkiye, haktay@mehmetakif.edu.tr

[2] Yalova Üniversitesi, Yalova Meslek Yüksekokulu, Sivil Savunma ve İtfaiyecilik Programı, Yalova, Türkiye, ebru.inal@hacettepe.edu.tr

Çevre, hastalıklar için zemin hazırlayan, hastalıkların yayılımını kolaylaştırabilen önemli bir faktördür. Bu çalışma Burdur İli'nde yer alan 4 farklı kurum tarafından afet öncesinde alınması gerekli önlemler açısından mevcut durumu ortaya koyarak Burdur İli'nin çevre sağlığı planını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. İnal ve Vaizoğlu tarafından geliştirilmiş bir kontrol listesi ile dilekçe yoluyla 5 kuruma başvuruda bulunulmuştur. Bu kurumlardan yalnızca Burdur İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, Burdur Belediye Başkanlığı, Burdur Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ve Burdur İl Sağlık Müdürlüğü tarafından cevap alınmıştır. Kontrol listesi kurumsal düzenlemeler (5 kriter), toplum bireylerine yönelik önlemler (8 kriter), afet bölgesinde halk sağlığı hizmetleri (6 kriter), afet bölgesinde gerekli insan gücü planlaması (13 kriter), halk sağlığı laboratuvarı (7 kriter), kentteki kimyasal depolar (3 kriter) ve çadır kampı bölgeleri (20 kriter) başlığı altında toplam 62 kriterden oluşmaktadır. Verilerin değerlendirilmesi ise çalışma kapsamında kurumlar bazında sunulmuştur. Burdur İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü tarafından kurumsal düzenlemeler başlığı altında yer alan su sistemlerinin duyarlılık analizinin yapılması ve depolanmış arıtılmış suların kaybının önlenerek, yeterli içme suyunun sağlanmasının mevcut olmadığı belirtilmiştir. Burdur Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü tarafından, kentteki kimyasal depolar başlığı altında kentteki her türlü kimyasal deponun yerinin belirlenmesi ve afet dönemlerinde sızma, patlama, yayılma vb. riski olanların kent dışına taşınması konularında gerçekleştirilmemiş eylemler olduğu saptanmıştır. Burdur Belediye Başkanlığı ise kurumsal düzenlemeler açısından tüm kriterlerin mevcut olduğunu beyan etmiş olup, toplum bireylerine yönelik önlemler konusunda ise yalnızca afetlerle ilgili önceden alınması gereken önlemlere yönelik kitap ve broşürlerin mevcut olmadığını belirtmişlerdir. Burdur İl Sağlık Müdürlüğü tarafından yeterli sayıda halk sağlığı uzmanları, bakım idame ve inşaat elemanlarının, teknik elemanların, cihazlardan sorumlu elemanların mevcut olmadığı belirlenmiştir. Kentteki kimyasal depolar ve çadır kampı bölgeleri başlığı altında yer alan tüm kriterlerin ise mevcut olmadığı saptanmıştır.

Bu çalışma, Burdur İli Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, Belediye Başkanlığı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ve İl Sağlık Müdürlüğü tarafından sunulan cevaplar doğrultusunda Burdur İli'nin çevre sağlığı planı açısından eksikliklerinin mevcut olduğunu ve yeterli olmadığını ortaya koymuştur. Afet bölgesinde gerekli insan gücü planlaması, halk sağlığı hizmetleri, kentteki kimyasal

depolar ve çadır kampı bölgeleri konularında çok sayıda eksik kriter mevcuttur. İl'de yer alan tüm ilgili kurumların ve karar alıcıların bu eksiklikleri gidermesi konusunda işbirliği toplantıları ve eğitimleri gerçekleştirmeleri elzemdir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Burdur İli, Çevre Sağlığı, Kontrol listesi, Plan

SDÜ TIP FAKÜLTESİ İNTERN ÖĞRENCİLERİNDE SİGARA, ALKOL VE UYUŞTURUCU İLE İLGİLİ BİLGİ DURUMLARI

Öznur SEZGİN[1], Mustafa Volkan Yürekli[1], Serdar YILDIRIM[1], A. Nesimi KİŞİOĞLU[2],

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Arş.Gör.Dr., Isparta

[2]Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Prof. Dr., Isparta

Sigara alkol ve uyuşturucu kullanımı hem tek başına hem de birbirlerini tetikleyen bağımlılık nedenleri olup giderek önemi artan halk sağlığı sorunlarıdır.

Bu çalışmada SDÜ 6. Sınıf öğrencilerinin bu maddeler hakkındaki bilgi düzeylerini tespit etmek, kullanım sıklıklarını belirlemek amaçlandı.
Kesitsel analitik tipteki çalışmanın evreni SDÜ Tıp Fakültesi 6. Sınıf öğrencileridir (N:164). Çalışmada evrene ulaşılması hedeflendiği için örneklem seçimine gerek duyulmadı. Çalışmada 157 kişiye (%95,7) ulaşıldı. Veri toplama aracı olan anket, gözlem altında veri toplama yöntemiyle elde edildi.

Araştırmanın bağımsız değişkenleri sosyodemografik özellikleri sorgulayan sorular, sigara alkol uyuşturucu kullanım durumunu sorgulayan sorular; bağımlı değişkenleri sigara, alkol ve uyuşturucu ile ilgili bilgi sorulardır.

Araştırma grubundaki 157 kişinin 81'i (% 51,6) kadın, 76'sı (% 48,4) erkek, yaş ortalaması 23,7±1,1'di. Erkeklerin % 37,2'si, kadınların % 4,9'u sigara kullanıyordu. Erkeklerin % 44,7'si, kadınların % 23,5'i alkol kullanıyordu. Sigara ve alkol kullanma varlığı ile sigara ve alkol bilgi soruları puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı. Alkol kullanmayanlarda uyuşturucu bilgi puan ortalamaları daha yüksekti (p=0,019). Ailesinde sigara içenlerin % 31,1'i, içmeyenlerin %7,5'i sigara içmekteydi (p<0,001). Ailesinde alkol kullananların % 80,0'i, kullanmayanların % 20,5'i alkol kullanmaktaydı (p<0,001). Aile geliri yüksek olanlarda sigara ile ilgili bilgi puanı daha yüksekti (p=0,048). Sigara ve alkol kullanmanın harika hissettirdiğini veya kişiyi havalı gösterdiğini belirtenlerde sigara ve alkol kullanma oranları anlamlı yüksekti (p<0,001).

Bağımlılık yapıcı maddeler konusunda bilgi sahibi olmak bu maddeleri kullanmamak için tek başına yeterli bir faktör değildir. Ailede bu maddelerin kullanılmaması kişide bu maddelere karşı olumsuz tavır oluşturduğu için hem gençler hem de ailelerdeki bilinç düzeyinin artırılmasına yönelik eğitim programları tasarlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler:

Sigara, Alkol, Uyuşturucu, Tıp Fakültesi Öğrencileri,

YAŞLI BİREYLERDE DÜŞMENİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK KANITA DAYALI EGZERSİZ YAKLAŞIMLARI

Asuman SALTAN[1], Selda MERT BOĞA[2]

[1]Yalova Üniversitesi, Termal Meslek Yüksekokulu, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Termal, Yalova. Email: fzt_asuman@yahoo.com.tr

[2]Kocaeli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Anestezi Programı, Umuttepe Yerleşkesi, Kocaeli. Email: seldamertboga@gmail.com

Düşme önleme terimi düşme riskinin ideal yönetimi anlamına gelmektedir. Yüksek kaliteli çalışmalara göre düşme oranları müdahaleler ile %30-%40 oranlarında azaltılabilir. Dolayısı ile müdahale edilse bile hala düşme riski olan yaşlı bireyler olacaktır. Sonuçta yapılacak her uygulama yaşlılarda düşme riskini en azından azaltacak düzeyde olmalıdır.
Klinikte yaşlı bireylerde düşme önleme yöntemlerinin etkinliği hakkında kanıta dayalı yaklaşımların incelenmesidir.
Son yayımlanan meta analiz ve cochrane sistematik derlemelerinde toplumda yaşayan yaşlılar için düşme oranı ve riskini değerlendiren egzersiz programları, denge ve kuvvet üzerine odaklanmış olup, kırılgan, hastanede kalan, topluma katılmış ya da huzur evinde kalan yaşlılar

üzerinde yapılan tüm uygulamalarda farklı yaklaşımların olduğu kaydedilmektedir. Ancak bu uygulamaların kanıta dayalı yaklaşımlar doğrultusunda uygulanması gerekmektedir. Düşmelerin önlenmesine yönelik uygulamalarda yaşlı bireyde görülen fonksiyonel bozukluğun şiddeti ve tıbbi durumun karmaşık hal alması ile farklı müdahaleler sergilenmektedir. Egzersiz ve hastane uygulamaları, günlük yaşamın değerlendirilmesi ve bakım uygulamaları içerisinde yaşlı düşmelerinin önlenmesinde en etkili müdahale hangisidir sorusu halen cevapsız kalmaktadır.

Sağlık profesyonelleri, yaşlı işlevselliğini korumak ve düşme riskini en aza indirmek için yaşlıların değerlendirilmesinde önemli bir role sahiptir. Multidisipliner bir takım tarafından sunulan egzersizler, multifaktöriyel müdahaleleri kapsadığında düşme riski azalabilmektedir. Bununla birlikte yaşlılarda egzersizler kadar egzersize katılım da önemli olduğundan, bu konuda teknolojiden destek alınması, bireyin teknolojik yaklaşımlar ile takibi önerilmektedir. Düşme önleme yöntemlerinin etkinliği hakkında yapılacak nicel çalışmalara gereksinim vardır.

Anahtar kelimeler: Yaşlı, düşmeler, egzersiz tedavisi, kanıta dayalı uygulamalar

DOĞAL AFETLER SONRASI GÖRÜLEN BULAŞICI HASTALIKLAR

*Elif Sümeyye TOPAL

**Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencisi*

Doğal afetler; kontrol edilemeyen ve aniden gelişen mal ve can kaybına yol açan doğal kaynaklı olaylardır. Doğal afetler sonrası ortaya çıkan bulaşıcı hastalıklar önemli bir sorun haline gelmiştir. Bulaşıcı bir hastalığın bir yörede, bir ülkede veya bütün dünyada birden ortaya çıktıktan sonra, süratle yayılarak çok sayıda kişiyi etkileyen salgınlar aniden patlak verirler. Deprem gibi doğal afetlerde sağlıklı içme suyu elde edilememesi, bulaşıcı hastalıkların gelişimine zemin hazırlamaktadır. Bu hastalıklar, kontamine su ve gıda kaynaklı olabileceği gibi solunum yolu enfeksiyonları, vektör kaynaklı hastalıklar ve yaralanmalara bağlı olarak gelişebilmektedir. Bakteriler, virüsler, protozoonlar, küf şeklindeki mantarlar, helmintler, prionlar, biyolojik veya çevresel toksinler gibi çok çeşitli enfeksiyon etkenleri su ve gıda kaynaklı etkenler arasında yer almaktadır. Sel baskınları sonrası etrafta biriken su ve çamur vektörlerin hızla çoğalmasına ve salgınlara neden olabilir. Salgınlar sivrisineklerin hızla çoğalacak ortam bulması kadar, açık havada yatma, aşırı kalabalık yaşam koşulları, ilaçlama eksikliği gibi koşullarla ilişkilendirilebilir. Soğuk suyla uzun süre temas ve yetersiz barınma koşullarına bağlı solunum yolu infeksiyonlarında artış saptanabilir. Solunum yolu infeksiyonları genellikle çok etkenli olup, pulmoner nekroz, ampiyem, pulmoner apse ile beraber görülür. Gıdalarla geçen hastalıklar; su kontaminasyonu, kişisel hijyen eksikliği, pişirme ve saklama eksikliğine bağlıdır. 2004 yılında Bangladeş'te muson yağmurları sonrası onbinlerce hastada ishal gelişmiş ve en sık etken olarak kolera ve rotavirüs saptanmış, Sudan'da ise aşırı yağışlar sonrası hepatit E salgını bildirilmiştir. Hava ve su kaynaklı felaketler sonrası uzun vadede oluşan bir diğer risk, tüberküloz insidansındaki artıştır. Tsunami sonrası Hint Okyanusu'nda tüberkülozdan ölüm oranı iki-üç kat artmıştır. Deprem sonrasında da kurtarma ve enkaz kaldırma sırasında birçok bulaşıcı hastalıkların görülmektedir. Sonuç olarak; özellikle afet sonrası görülebilecek bulaşıcı hastalıklara karşı önlemlerin arttırılması ve halkta farkındalık oluşturulması, afetler sonrasında temiz su kaynaklarının oluşturulması, atık su ve kanalizasyonlara karşı dikkatli olunması büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Enfeksiyonlar, Salgın, Toksin, Doğal Afet

TERÖRİZM KAYNAKLI HALK SAĞLIĞI SORUNLARI

Deniz KARABALIK

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü

Terörizmde stratejiler her zaman daha fazla kitlesel hasar için oluşturulmaktadır. Yerel, bölgesel hatta ülke kaynaklarının (Askeri, Arama-Kurtarma, Tıbbi Müdahale vs) yetersiz kalabileceği bir durumdur. Bu yüzden terörizm kaynaklı patlamalar daima farklı bir yöntemle önümüze çıkmaktadır. Meydana gelen patlamada olay yerinde büyük bir kargaşa, panik ve ölümler meydana gelir. Ölümlerin yaklaşık yarısı olay yerinde gelişir ve oluşan yaralanmaların önemli bir kısmında, hızlı ve iyi organize olmuş bir hastane öncesi

acil sağlık sistemi mortalitede belirleyicidir. Hastane öncesinde, olay yeri güvenliği, tiraj, iletişim, nitelikli travma bakımı ve hastane nakil organizasyonu ön plana çıkmaktadır, çünkü terör/terörizm olaylarında özellikle güvenlik önlemleri yeterli sağlanmayan olay yerlerinde bulunabilecek ikincil patlayıcılar, kitlesel hasarı arttırabileceği gibi müdahale personelinde de hasar oluşturabilir veya hastaneye nakil sırasında ikinci bir saldırı nakil araçlarına yapılabilmektedir. Terör/terörizm zorunlu göçlere, mülteci sorunlarını ortaya çıkarmakta ve travma sonrası stres bozukluğuna neden olmaktadır. Travmatik olayların ardından olaya doğrudan maruz kalanların yanı sıra, aileleri, yakınları, yardım çalışanları ve gönüllüler ile olayın etkilerini medyadan takip eden bireylerin de travma-ya dolaylı olarak maruz kaldığı söylenebilmekte. Mağdurlarda yaralanma, şok, kalp atışlarında düzensizlik, korku, öfke, suçluluk, kaygı, çaresizlik ve umutsuzluk, gerginlik, yorgunluk, uyku sorunları, yeme bozuklukları ve ani irkilmeler, huzursuzluk, güvensizlik, gibi ruhsal sorunlar görülmektedir. Bu çalışmada her geçen gün daha büyük risk oluşturan terör kaynaklı afet oluşturabilecek olaylarda, olay yeri ve hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin etkin yönetimi için yapılması gereken müdahale eylemleri ile ilgili kavramsal bir çerçevenin oluşturulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Olay Yeri ve Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri

TERÖRİZM VE HALK SAĞLIĞI

Fatma TOPAL

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım Ve Afet Yönetimi Bölümü

Terörizm başlı başına insan kaynaklı bir afettir. Terörizm günümüzde sadece ülkemizi etkileyen bir sorun olmaktan çıkıp uluslararası bir problem haline gelmiştir. Bu nedenle ülkeler terör olayları öncesinde ve sonrasında gerek sağlık gerekse sosyal gereksinmeler için organizasyonlar oluşturmalı ve çok ciddi önlemler almalıdır. Terör saldırılarında insan kaybını azaltmak için saldırı gerçekleşmeden önce iyi planlanmış bir hastane öncesi sağlık sistemi oluşturulmalıdır. Terörist saldırıları, en yüksek psikolojik etkiye neden olabilecek şekilde tasarlanan bir savaşma biçimidir. Terörizm mağduru kişilerde yılgınlık, travma sonrası stres bozukluğu, büyük çaplı korku, huzursuzluk, panik atak, titreme ağlama şok gibi ruhsal sağlık problemleri gözlemlenmiştir. Terör olayına maruz kalmış çocuklarda yetişkinlere göre daha ciddi psikolojik problemler görülmektedir. Teröre doğrudan ya da dolaylı yoldan maruz kalanların tepkileri ilgilenmeme, empati/sempati ve travma gibi durumlar görülmektedir. Terör saldırılarına maruz kalınmasını takip eden günlerde, kişilerde yüksek oranda travma sonrası stres bozukluğu ve depresyon belirtileri gözlemlenir. Çocuklar doğrudan terör olayının içerisinde olmasa bile psikolojik olarak etkilendikleri gözlemlenmiştir. Terörizmden etkilenen çocuklarda ağır anksiyete bozuklukları ve depresyon görülmektedir. Terör olayları sonrasında sunulacak hizmetlerde, ruhsal tepkilerin kalıcı ruhsal bozukluklara dönüşmesini önlemek gerekir. Terör olaylarında hastane öncesi acil sağlık personelleri için olay yeri güvenliği çok önemli yer tutar. Son zamanlardaki terör olaylarında yaralanan ya da hayatını kaybeden sağlık personellerinin sayısındaki artış hastane öncesi acil sağlık hizmetleri yöntemlerinin gözden geçirilmesi gerektiğini gösterir.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, acil sağlık hizmetleri, travma sonrası stres bozukluğu, halk sağlığı

İTFAİYE MEMURLUĞU HİZMET SINIFININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Gürkan YILMAZ[1], Kemal TORPUŞ[1], Galip USTA[2]

[1]Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Artvin Meslek Yüksekokulu, Sivil Savunma ve İtfaiyecilik Programı, ARTVİN, TÜRKİYE e-mail: kemaltorpus@artvin.edu.tr

[2] Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Programı, ARTVİN, TÜRKİYE e-mail: galipusta@artvin.edu.tr

İtfaiye; söndürme anlamına gelen Arapça kökenli “itfa” s özcüğünden Türkçemize girmiştir. İtfaiye; söndürme, arama - kurtarma hizmetlerini yerine getirmek ve bu konularda eğitim- denetim görevlerini yürütmek üzere kurulmuş teşkilatlardır. İtfaiyeci, T.C. İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanmış "Belediye İtfaiye Yönetmeliği" ile itfaiye teşkilatlarına verilmiş olan görevleri uygulamakla yükümlü ve bu konuda gerekli olan asgari eğitimleri almış personele verilen ünvandır. Yönetmeliğin 15. Maddesi incelendiğinde; en az lise veya dengi okul mezunu olmak, sağlık açısından kapalı mekan,

dar alan ve yükseklik gibi fobisi olmamak kaydıyla itfaiye teşkilatının çalışma şartlarına uygun olmak, tartılma ve ölçülme aç karnına, soyunuk ve çıplak ayakla olmak kaydıyla erkeklerde en az 1.67 m, kadınlarda en az 1.60 m boyunda olmak ve boyun 1 m den fazla olan kısmı ile kilosu arasında (+,-) 10 kg. dan fazla fark olmamak, 25 yaşını doldurmamış olmak gibi özel niteliklerin arandığı görülmüştür. Bu yönetmeliğin 6. Maddesine göre itfaiyeci; yangınlara müdahale etmek ve söndürmek, Su baskınlarına müdahale etmek, Doğal afetler ve olağanüstü durumlarda kurtarma çalışmalarına katılmak, Her türlü kaza, çökme, patlama, mahsur kalma ve benzeri durumlarda teknik kurtarma gerektiren olaylara müdahale etmek ve ilk yardım hizmetlerini yürütmek; arazide, su üstü ve su altında her türlü arama ve kurtarma çalışmalarını yapmak ve yönetmelikte belirtilen diğer görevleri yerine getirmektedir. Aynı yönetmeliğin 36. maddesinde Türk Standartları Enstitüsü (TSE) veya Avrupa Normları (EN) standartlarına uygun olarak yangın, sel, çığ, nükleer, biyolojik, kimyasal ve benzeri tehlikelere karşı özel teçhizat ve kıyafet de verilmektedir. Ayrıca, 18.04.2014 Tarih ve 28976 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğde" İtfaiye hizmetleri (hava taşıtlarıyla yapılanlar ile orman yangınlarıyla mücadele ve koruma faaliyetleri hariç) 84.25.01 koduyla "Çok Tehlikeli" tehlike sınıfındadır. Belediye itfaiye yönetmeliğinin 6, 15 ve 36 maddelerine ek olarak Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı itfaiye hizmetlerini 84.25.01 koduyla tehlike sınıflandırmasını "çok tehlikeli" olarak belirlemiştir. 84.25.01 koduyla "çok tehlikeli" olarak tehlike sınıflandırması yapılan itfaiye memurları, yerine getirilen görevler, memurluğa atanma şartları ve kullandığı özel kıyafetler göstermektedir ki yapılan fiili çalışma için mesleğe özgü eğitim almaları ve teknik bilgi ışığında mesleğin gerektirdiği özel araç-gereçleri ve kıyafetleri kullanarak görevlerini yerine getirmektedirler. Bu bağlamda teknik hizmet sınıfında yer alması gereken itfaiyecilerin genel idari hizmetler sınıfında yer aldığı görülmektedir. Genel idari hizmetler ise 657 sayılı devlet memurları kanunun 36. Maddesinde "Bu Kanunun kapsamına dahil kurumlarda yönetim, icra, büro ve benzeri hizmetleri gören ve bu Kanunla tespit edilen diğer sınıflara girmeyen memurlar Genel İdare Hizmetleri sınıfını teşkil eder" şeklinde belirtilmiştir.

Sonuç ve öneri; mesleğe özgü eğitim alan ve özel araç-gereçleri kullanarak tehlikeli alanda çalışan itfaiye memurlarının hizmet sınıfının genel idari hizmetler sınıfından teknik hizmetler sınıfına dönüştürülmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İtfaiye Memuru, Teknik Hizmet Sınıfı, Genel İdari Hizmet Sınıfı, Tehlike Sınıfları

ASETONİTRİL-SU ORTAMINDA BAZI BENZOİKASİTBİLEŞİKLERİNİNUV SPEKTROFOTOMETRİSİ METODUYLA BİR ARADA MİKTAR TAYİNLERİ VE ELDE EDİLEN VERİLERİN KEMOMETRİK YÖNTEMLERLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Tuğçe PEKUZ, Enes ÇIRACI, A. Hakan AKTAŞ

Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Kimya Bölümü, Isparta / Türkiye

Benzoik asit, (C_6H_5COOH) Molekül ağırlığı 122.12'dir ve aromatik asitlerin en basit örneğidir. Beyaz pulcuk ya da küçük kristaller halinde bulunur. Organik çözücü karışımında veya sıcak suda kolaylıkla çözülebilmektedir. Benzoik asit; alkol, eter, benzen, kloroform, karbon disülfit ve karbon tetraklorid içerisinde yüksek çözünürlük gösterir fakat suda çok az bir çözünme özelliğine sahiptir.

3-bromobenzoik asit(3.81 pKa); $C_7H_5BrO_2$ molekül yapısındadır. Molekül ağırlığı 201,02 g/mol, erime sıcaklığı 155-158 °C' dir. Potasyum permanganatın oksitlenmesi yoluyla m-bromotoluen ile elde edilebilir. Suyun kaynama sıcaklığında M-bromotoluen, potasyum hidroksit karıştırılır. Potasyum permanganat yavaşça ilave edilir, sonra 4 saat geri akışla ısıtılır. Süzüntü ve asitleştirmeden sonra, ham elde etmek için filtreleme yapılır. Hamuru etanol içinde çözmek için amonyak kullanılır ve daha sonra asitleştirmek için hidroklorik asit kullanılır. Filtrasyon ve yıkamanın sonunda ürünü alabiliriz.

4-bromobenzoik asit; 201.019 g/mol molekül ağırlığına ve $C_7H_5BrO_2$ molekül yapısına sahiptir. Erime sıcaklığı 252-254 °C'dir. Genel olarak karboksilik asitler, bunları kabul edecek bir baz varsa hidrojen iyonlarını bağışlarlar. Bu şekilde, hem organik hem de inorganik bazlarla

reaksiyona girerler. Bazlarla olan reaksiyonları, önemli miktarlarda ısı açığa çıkar. Bir asit ile bir baz arasındaki nötralizasyon, su artı bir tuz oluşturur.

Bu çalışmada bazı benzoik asit türevlerinin tek ve iki protonlu bileşiklerinin su-organik çözücü ortamlarında UV spektrofotometrisi metoduyla tayinleri yapılmıştır. Deneyde PLS sonuçlarında benzoik asit için standart sapma 15,3708, % geri kazanım 101,1555; 3-bromo benzoik asit için standart sapma 4,663562, % geri kazanım 100,2915; 4-bromo benzoik asit için standart sapma 4,949036 % geri kazanım 100,1411 olarak bulunmuştur. PCR sonuçlarına göre ise benzoik asit için standart sapma 15,33757, % geri kazanım 100,5205; 3-bromo benzoik asit için standart sapma 4,659246, % geri kazanım 100,2493; 4-bromo benzoik asit için standart sapma 4,8753, % geri kazanım 100,4427 olarak bulunmuştur. Deney sonuçlarında benzoik asit için LOD 52,63518, LOQ 159,5005; 3-bromo benzoik asit için, LOD 15,42952, LOQ 46,75611; 4-bromo benzoik asit için LOD 16,22969, LOQ 49,18087 olarak hesaplanmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Benzoik asit, benzoik asit türevleri, asetonitril-su, spektrofotometri, kemometri.

ERGENLERİN SOSYAL GÖRÜNÜŞ KAYGISI İLE SPORA KATILIM GÜDÜSÜ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Emin DEMİR
Ankara Üniversitesi - emindemir033@gmail.com
Tunahan BIÇKI
Ankara Üniversitesi - tunabicki@gmail.com
Arş. Gör. Selim TOSUN
Ankara Üniversitesi - selim.tosun@hotmail.com
Prof. Dr. Neriman ARAL
Ankara Üniversitesi - aralneriman@gmail.com

Gelişim sürecinde bireyin hayatını etkileyen birçok kritik dönem bulunmaktadır. Bu kritik dönemler arasında yer alan ergenlik dönemi ikinci doğum olarak da adlandırılmaktadır. Kritik dönemde olan olaylar olumlu sonuçlar doğuracağı gibi olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Ergenlik döneminde bireyin sosyal, bilişsel, fiziksel, cinsel ve ahlak gelişimi hızla devam etmektedir. Sosyal, fiziksel ve cinsel gelişimle birlikte bireyler karşı cinse ilgi duymaktadır. Ergenler toplum içinde dikkat çekmek ve karşı cinste etki uyandırmak amacıyla sosyal görünüş kaygısı taşımaktadır. Sosyal görünüş kaygısı, ergenin beden algısı ve insanların değerlendirmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Sosyal görünüş kaygısı fazla olan ergenlerde toplum içine çıkmayı reddetme, iletişim kurmaktan kaçınma davranışları gözlenebilmektedir. Ergenler sosyal görünüş kaygısını azaltmak için beden imajlarını değiştirme çabasına girebilmektedir. Bu çabayla ergenler beden imajını değiştirmek için spora yönlenebilmektedir. Ergenlerin spora yönelik güdülenmesinde beden imajını değiştirme dışında başarı duygusuna erişme isteği, arkadaş edinme isteği, rekabet isteği, enerji boşaltma isteği, aktif olma isteği gibi nedenler bulunmaktadır.

Ergenlere destek olabilmek için konunun incelenerek önerilerin oluşturulması önemli görülmektedir. Bu düşünceden hareketle araştırmada ergenlerde spora katılım güdüsü ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmaya gönüllü olarak katılan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı liselerde eğitim gören ergenler dahil edilmiştir. Ergenlerin sosyo demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ile ergenlerin sosyal görünüş kaygısı seviyesini belirlemek için Doğan (2001) tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılmış olan "Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği (SGKÖ)", ergenlerin spora katılım güdüsünü belirlemek için Oyar ve arkadaşları (2001) tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılmış olan "Spora Katılım Güdüsü Ölçeği" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler uygun istatistik yöntemler ile analiz edilmiş, sonuçlar ilgili araştırmalarla desteklenerek tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, Spor, Görünüş, Kaygı

BİLGİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ (BİT) VE ÇOCUK İSTİSMARI

Yaşar TOPAL[1]

[1]*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD*

Bilgi iletişim teknolojileri(BİT) çocukların bilgi ve becerileri arttırılmasına, yaratıcı araştırma ve kültürel etkinlikler gerçekleştirmesine, oyun, sosyalleşme ve eğlenceyle uğraşması için katkı sağlarken, aynı zamanda

cinsel istismar gibi bir çok sömürüleri de beraberinde taşımaktadır.

Günümüzde önemli bir toplum sağlığı problemi olan BİT kullanımı ile ilişkili olan cinsel istismar konusunda farkındalığın arttırılması amaçlanmıştır

BİT ve çocukların cinsel istismarı ile ilgili ayrıntılı bir literatür taraması yapıldı ve dünyada ,bu konuda çocukların maruz kaldıkları sorunlar ve cinsel istismar riskleri araştırıldı. Elde edilen bilgiler ışığında derleme yapıldı.

BİT ile işlenen suçlar özellikle de çocuklara yönelik cinsel içerikleri nedeniyle ortaya çıkan suçlar gün geçtikçe artmaktadır. Bu istismara maruz kalan çocukların sayısında artma olduğu gibi, gün geçtikçe daha küçük yaştaki çocukların oranı da artmaktadır. Genellikle cinsel içerikli tehlikeler, çocukların tanımadıkları kişilerden ziyade, yakın arkadaşlarından ve iletişim kurdukları, mesajlaştıkları arkadaşlarından gelmektedir. Cinsel içerikli mesaj üreten ya da alan gençler genellikle büyüklerine bunları bildirmediği bilinmektedir. En son çare olarak ebeveyn veya öğretmenine başvurduğu görülmektedir. Bu yolla işlenen suçlardan biri olan siber zorbalık, çocukların sıklıkla kaygı, korku, sıkıntı, karışıklık, öfke, güvensizlik yaşamalarına, benlik saygısınının azalmasına , büyük bir utanç ve hatta intihar düşüncelerinin ortaya çıkmasına neden olduğu görülmüştür.

Günümüzde, hızla gelişen alanlardan birisi olan bilgi iletişim teknolojileri, günlük yaşamın kolaylaşmasına sunduğu kolaylıklar yanında, başta cinsel istismar olmak üzere çocuk istismarı açısından önemli riskleri de beraberinde getirmektedir. BİT'in bilinçli kullanımı özendirilirken cinsel istismar gibi olası risklerine karşı çocukların eğitilmesi ve bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Bilgi iletişim teknolojileri, cinsel istismar, çocuklar

MAKÜ ÖĞRENCİLERİNDE AFET VE ACİL DURUMLARIN FARKINDALIĞININ ARAŞTIRILMASI

Tuğba SEYHAN, Melek Zehra ZORAVALI, Ömür DADAK

MAKÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Burdur,

Afet; aniden oluşan, başladığında insanlar tarafından engellenemeyen, can ve mal kayıplarına neden olan, devletleri sosyoekonomi yönünden zorlayan olaylardır.Acil durum; beklenmedik anlarda gelişebilen hemen müdahale gerektiren olay ya da durumlardır.Araştırmamızda katılımcıların afet ve acil durumlara karşı farkındalık oluşturmasını hedefledik.Verilerimize göre katılımcıların konuyla ilgili bilinçsizliklerinin giderilebileceğini saptadık.

MAKÜ öğrencilerinde afet ve acil durumların farkındalığının araştırılması. Nitel araştırma modellerinden bireysel görüşme yöntemi kullanılmıştır.Çalışma grubunu Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileri hariç, rastgele seçilen 120 MAKÜ öğrencisi oluşturmaktadır.Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formuyla toplanılmıştır.İçerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan 120 katılımcıdan 83'ü herhangi bir afetle karşılaştıklarında neler yapacaklarını bildiklerini belirttiler ancak bu 83 katılımcının 71'inin evinde afet çantası yok, 18'i afetin çeşitleri olduğunu bilmediklerini ve afeti deprem olarak algıladıklarını belirttiler.49 katılımcının ailesinde onsekiz yaşından küçük birey var ve bu katılımcılardan 40'ının ailesindeki onsekiz yaşından küçük bireylerin afet ve acil durumlara karşı bilinçsiz oldukları saptandı.Katılımcılardan 96'sı posta kutusunda nereden geldiği belirsiz olan zarfların açabileceklerini belittiler.54 katılımcının aşı ve enjeksiyonun farkını bilmedikleri saptandı.33 katılımcı depremle karşılaştığını belirtti.Depremi yaşayan katılımcılardan 14'ünün evinde afet çantası olmadığı saptandı.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Elde ettiğimiz verilerin acil yardım ve afet yönetiminin öğrencilerine iş imkanı sunan kapasiteye sahip olabileceğini düşünüyoruz.Katılımcıların afet ve acil durumlara karşı tedbirli olmadıklarını, afet çeşitlerinin, terör silahlarının tanınmadığını, afet çantasının öneminin

afet yaşandıktan sonra bile farkedilememesini, onsekiz yaşından küçük bireylerin afet ve acil durumlara karşı bilinçsiz olduklarını farkettik.Katılımcıların afet ve acil durumlara yönelik eğitim, tedbir ve korunma amaçlı imkanlara sahip olmayı istemeleri, konuyla ilgili bilinçsizliğin giderilebileceğini aksine geliştirilebileceğini gösteriyor.

Anahtar Sözcükler: Afet, Acil durum, Afet çeşitleri, Terör silahları

DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE TANISI OLAN ÇOCUKLARIN AİLE İLİŞKİLERİ

Emin DEMİR[1], Tunahan BIÇKI[2], Arş. Gör. Selim TOSUN[3], Prof. Dr. Neriman ARAL[4],

[1]*Ankara Üniversitesi, Çocuk Gelişimi, Ankara, Türkiye, emindemir033@gmail.com*

[2]*Ankara Üniversitesi, Çocuk Gelişimi, Ankara, Türkiye, tunabicki@gmail.com*

[3]*Ankara Üniversitesi, Çocuk Gelişimi, Ankara, Türkiye, selim.tosun@hotmail.com*

[4]*Ankara Üniversitesi, Çocuk Gelişimi, Ankara, Türkiye, aralneriman@gmail.com*

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu; verilen komutları izlemekte güçlük çekme, eşyalarını kaybetme, günlük işlerini unutma ve durduğu yerde duramama, uzun süre oturmada güçlük çekme, motor takılmış gibi sürekli hareket halinde olma gibi belirtilerle ortaya çıkan ömür boyu süren nörofizyolojik bir bozukluktur. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunun tanısının konulabilmesi için yukarıda belirtilen belirtilerin yedi yaşından önce gözlenmesi ve birden fazla ortamda ortaya çıkması gerekmektedir. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunun sebebi tam olarak bilinmemekle birlikte genetik faktörlerin büyük rolünün olduğu düşünülmektedir. Erkek çocuklarında kız çocuklarına göre daha fazla görüldüğü yapılan çalışmalarla da desteklenmiştir. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu tanısı olan çocuğa/çocuklara sahip olan aileler çocuklarının sürekli hareket halinde olmasından yakınabilmektedirler. Çocuğa/çocuklarına tanı konulduktan sonra aile, çocuklarının etiketlenmesinden korkarak çocuklarına konulan tanılamayı kabul etmeyebilmektedir. Anne-babanın sürekli olarak Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu tanısı olan çocuğuyla ilgilenmesi veya sadece ebeveynlerinden birinin ilgilenmesi ikili ilişkilerinin ihmaline, iletişimlerinin bozulmasına ve kendilerine yeterli zamanı ayırmamalarına ve bunun sonucunda psikolojik olarak tükenmelerine sebep olabilmektedir. Eşler arasında yaşanabilecek bu problemler aile içerisindeki iletişimi olumsuz etkileyebilmekte ve çocuğun kendisini suçlu hissetmesine yol açabilmektedir. Bu çocuklara sahip olan aileler çocuğun tanısından dolayı sosyal çevresinden kendisini soyutlayabilmektedir. Çocuklarından beklentisi yüksek olan aileler çocuklarına sürekli baskı yapabilmekte ve akranlarıyla kıyaslamaya gidebilmektedir. Bunun sonucunda çocuğun özgüven düşüklüğü yaşamasına ve akranlarından uzak durmasına sebep olabilmektedir. Ailede eğer başka çocuk ya da çocuklar varsa ilginin tanısı olan çocuğun üzerinde yoğunlaşması kardeş kıskançlığına ve diğer çocuğun ihmaline neden olabilmektedir. Kardeşinin tanısının olduğunu bilen ve aile ilgisinin tanısı olan çocuk üzerinde olması diğer çocuğun kardeşini kabullenmemesine neden olabilmektedir. Ayrıca ebeveynlerin birbirine uymayan tutumları çocukta karmaşa yaratabilmekte ve nerede nasıl davranacağı konusunda ikilemde kalabilmektedir. Bir tarafta aşırı kuralcı tutum diğer tarafta aşırı serbest tutum çocuğun bir ebeveynden uzaklaşıp diğerine yaklaşmasına yol açabilmektedir. Bu noktadan hareketle Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu tanısına sahip çocukların aile ilişkilerinin irdelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu tanısı olan çocukların aile ilişkileri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dikkat Eksikliği, Hiperaktivite Bozukluğu, Aile İlişkileri

CİNSEL EĞİTİM: KİM (LER) TARAFINDAN, HANGİ YAŞTA, NE ÖĞRETİLMELİ?

Cennet ŞAFAK ÖZTÜRK

Adnan Menderes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Aydın, Türkiye
cennet.ozturk@adu.edu.tr

Giriş: Cinsel şiddet ve istismar, ergen gebelikleri ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyon oranlarındaki artış cinsel sağlık konularını gündeme taşımaktadır. Cinsel sağlığın geliştirilmesinde çocuk ve ergenler çok önemlidir. Çocuk ve ergenlerin cinselliğe karşı olumlu ve sorumlu bir

tutum geliştirebilmeleri için hem riskler hem de zenginlikleride kapsayacak şekilde cinsellik hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Amaç: Bu derlemede cinsel eğitimin kim (ler) tarafından verilmesi ve hangi yaşta ne öğretilmesi gerektiği konularının alanyazın ışığında tartışılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Derleme güncel alanyazın bilgileri incelenerek hazırlanmıştır.

Bulgular: Cinsel eğitim, bilimsel olarak doğru, gerçekçi, yargılayıcı olmayan bilgi sağlayarak cinselliğe ve ilişkilere dair yaşlara ve kültüre uygun bir öğretme yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır. Büyüme süreci boyunca çocuk ve ergenler insan vücudu, yakın ilişkiler ve cinsellik ile ilgili bilgi edinmekte ve imgeler, değerler, tutumlar ve beceriler geliştirmektedirler. Bunun için çok çeşitli bilgi kaynaklarını kullanırlar. Bu kaynakların en önemlileri ebeveynlerinde dahil olduğu, resmi olmayan kaynaklardır. Çocuk ve ergenlerin hem resmi olmayan hem de resmi cinsel eğitime ihtiyaç duyduklarının önemi vurgulanmaktadır. Temel profesyonel bilgi ve eğitim sağlayıcıları; okullar, eğitim kitapları, medyadaki eğitici programlar ve tıbbi hizmet sunanlardır. Cinsel eğitimin erken yaşta başlaması ve yaşa uygun olmasının gerekliliği belirtilmektedir. Beş yaşın altındaki çocuklara vücudun bölümleri için doğru terimlerin öğretilmesi önerilmektedir. Küçük çocuklar ayrıca mahremiyet ve saygı konusunda eğitilmelidir. Beş ve 8 yaş arasındaki çocuklar vücudun çalışma biçimi ve cinsiyet rolleri konusunda bilgilendirilebilir. Ergenlik öncesindeki gençlerin, vücutlarında oluşmadan önce meydana gelecek değişiklikleri bilmeleri önemlidir. Bu noktada, cinselliğin sorumlulukları ve sonuçları hakkında konuşulmaya başlanması gerekmektedir. Erinliğin başlamasıyla birlikte ergenlerin daha çok soru sordukları konular olan cinsel ilişki kadar ilişkiler konusunda da bilgilendirilmeleri gerektiği belirtilmektedir.

Sonuç: Cinsel eğitim, eğitim verilecek kişinin ihtiyaçlarına uygun, interaktif, sürekli, çok disiplinli, bağlam odaklı, aile ve toplumla işbirliği halinde, toplumsal cinsiyet duyarlılığı olan bir eğitim olmalıdır. Bu şekilde, çocuk ve ergenlerin yalnızca kendilerine yönelik değil, yaşadıkları toplumdaki başkalarına karşıda sorumlu davranmaları sağlanacaktır.

Anahtar Sözcükler: Cinsel eğitim, çocuk ve ergen, ebeveynler, bilgi kaynakları, yaşa uygun eğitim.

MULTIPL MİYELOMDA PD1/PDL1 İNHİBİTÖRLERİ

Deniz Ekinci[1], Aysun Özkan[2], Ozan Salim[3], Aslı Toylu[4], Melike Ulubahşi Bağcı[3], Levent Ündar[3]

[1]Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye, ekincid@akdeniz.edu.tr

[2]Akdeniz Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Antalya, Türkiye, aozkan@akdeniz.edu.tr

[3]Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Hematoloji Bilim Dalı, Antalya, Türkiye, ozansalim@gmail.com

[4]Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Genetik Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye,

Multipl miyelom, genetik olarak heterojen bir klonal plazma hücre bozukluğu, ikinci en yaygın hematolojik ve de tüm kanserlerin yaklaşık % 1'ini temsil eden malignitedir. Solid ve hematolojik malignitelerin büyük çoğunluğunun tedavisinde immünoterapi giderek daha önemli rol oynamaktadır. Programlanmış hücre ölüm proteini 1 (PD1) T hücreleri, B hücreleri, doğal öldürücü (NK) hücreler, bazı myeloid hücreler ve kanser hücrelerinde ifade edilir. Programlanmış hücre ölüm proteini ligandı 1 (PDL1) yaygın olarak birçok farklı hematopoietik (T hücreleri, B hücreleri, dendritik hücreler ve makrofajlar) ve hematopoietik olmayan hücrelerde (vasküler ve stromal endotel hücreleri, pankreas adacık hücreleri, plasental sinsityotrofoblastlar ve keratinositler) ifade edilir. PD1/PDL1 eksenini hedefleyen monoklonal antikorlar (nivolumab, pembrolizumab, pidilizumab, durvalumab, atezolizumab) multipl miyelomda faz 3 klinik araştırmalara ulaşmıştır. İmmün kontrol noktası inhibitörlerinin multipl miyelomda solid tümörlerdeki aynı devrime neden olup olmayacağı henüz net değildir. Klinik öncesi deneyler multipl miyelomda bağışıklık kontrol noktası blokajının etkinliğini göstermiştir. Yapılan araştırmalar monoterapinin tek başına etkisiz kaldığını ve kombinasyon yaklaşımı gerektiğini göstermektedir. Bir monoterapi olarak hangi hastalar PD1 yolu blokajından yararlanır ya da monoterapiden fayda görmeyen hastalara etkili kombinasyon tedavileri geliştirmek adına biyolojik belirteçleri öngörmek için ve tanımlamak için büyük çabalar sürdürülmektedir. Hangi kombinasyon tedavilerinin hangi hastalar için en iyi sonuç verebileceğini daha iyi tahmin etmek için klinik

başarıların ve başarısızlıkların altında yatan temel mekanizmalar hakkında daha derin bir anlayışa ihtiyaç vardır. Doğru ortağı seçmek ve tedaviye başlamada doğru zamanlamanın önemi oldukça açıktır. İmmünomodülatör ajanlar ile kombinasyon tedavileri en fazla sinerjik etkiye sahip gibi görünmektedir.

Anahtar kelimeler: Multipl miyelom, PD1/PDL1

ANTALYA EĞİTİM ve ARAŞTIRMA HASTANESİNE 2016-2017 YILLARINDA BAŞVURAN YABANCI TURİSTLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Necla ÖZTÜRK, Mehmet ALTUNBAŞ

Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Doktora Öğrencisi,

Bir devletin ülkesinde bulunup da o devletin vatandaşlığını iddia etmeye hakkı olmayan kişiye yabancı denir. Türkiye'ye toplantı, kongre, ticarî veya turizm amaçlı gelen yabancı turistler Türkiye'de bulundukları sırada gelişen hastalıklarında ve acil durumlarında kamu, üniversite veya özel sağlık kuruluşlarında sunulan sağlık hizmetlerinden yararlanabilir.

Türkiye'de yabancı nüfusun yoğun olduğu şehirlerden biri olan Antalya'da, 2018 Mart verilerine göre merkez ve çevre ilçelerde ikamet izni almak suretiyle yaşayan yabancı nüfus 53.278'dir. Yabancı nüfusun en yoğun olduğu ilçe ise 14.642 ile Muratpaşa'dır.

Bu çalışmanın amacı Muratpaşa ilçesi sınırları içinde bulunan Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesine başvuran yabancı turistlere ilişkin verilere ulaşmak ve bu verileri değerlendirmektir.

NOKTÜRNAL BRUKSİZM VE NEDENLERİ?

Ali Can Bulut[1], Saadet Atsü[1], Özge Türkoğlu[2]

[1]*Kırıkkale Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protetik Diş Tedavisi*

[2]*Kırıkkale Ağız-Diş Sağlığı Merkezi*

Giriş: Bruksizm uykuda ve uyanıkken meydana gelen diş sıkma ve/veya gıcırdatması olarak tanımlanan yaygın parafonksiyonel bir alışkanlıktır. Toplumda görülme sıklığı ortalama %20 olarak belirtilmektedir. Etiyolojisi tam olarak bilinmemekle birlikte multifaktöriyel olduğu konusunda görüş birliği vardır. Bruksizm sonucu temporomandibular rahatsızlıklar, baş ağrısı, dişlerde aşınma, hassasiyet ve mobilite gibi problemler görülebilmektedir.

Uyanık iken oluşan bruksizm diurnal; gece uykuda oluşan bruksizm ise noktürnal veya uyku bruksizmi olarak adlandırılır. Noktürnal bruksizm de hareket veya uyku bozukluğu, ritmik hareket bozukluğu, apne-hipopne durumları, nörolojik veya psikiyatrik bozukluklar ya da ilaç/kimyasal kullanımı ile ilişkili olabilen sosyo-psikolojik veya medikal bir durumla ilişkilidir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı emosyonel durum ile noktüral bruksizm arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem:Pubmed den yapılan çalışmalar taranarak verilerin analizleri yapıldı.

Bulgular: Araştırmalarda bruksizm, nöroloji (Parkinson hastalığı ve *Meige's* sendromu), psikiyatri (akatizi, tardif diskinezi) ve uyku rahatsızlıklarında (huzursuz bacak sendromu) görülen çeşitli hareket bozuklukları ile birlikte teşhis edilmiştir. Bu hareket bozukluklarının bir kısmı kendiliğinden meydana gelirken, diğer kısmı santral sinir sistemini etkileyen ilaçlardan dolayı ikincil olarak oluşmaktadır. Bu nedenle nörotransmiter sistem üzerinde etkili olan ilaçların ikincil bruksizmin oluşmasından sorumlu olabileceği düşünülmektedir.

Bruksizm üzerinde etkisi olduğuna inanılan bir başka ilaç grubu ise antidepresanlardır. Bu ilaç grubuna ait selektif serotonin geri salım inhibitörlerin [*Selective Serotonin Re-uptake Inhibitor (SSRI); fluoxetine(prozac), sertraline(zoloft)*] uzun dönem kullanımı sonucu bruksizme neden olduğu görülmüştür. Literatürde amfetamin, sigara, alkol gibi çeşitli maddelerin aşırı kullanımının diş sıkmaya ve gıcırdatmaya neden olduğunu gösteren çalışmalar vardır. Normal bireylere göre madde bağımlısı kişilerde temporomandibular eklem rahatsızlığının ve bruksizmin daha yaygın olduğu tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç: Bruksizmin uyanma yanıtı, santral sinir sistemindeki çeşitli nörotransmitterler, santral dopaminerjik system rahatsızlıkları, genetik, travma ve ilaç kullanımı ile ilişkili bulunmuştur. Bununla birlikte, stres ve kişilik özellikleri gibi psikososyal faktörlerin de bruksizm etiyolojisinde önemli olduğu bildirilmiştir.

Bruksizm etiyolojisi halen belirsiz olup daha fazla araştırma gerektirse de, bruksizmin periferal faktörlerden çok santral faktörlerle ilişkili olduğu görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Temporomandibuler Bozukluk, Fizyopatoloji, Bruksizm, Diş Gıcırdatma.

SERVİKS İNTRAEPİTELİYAL NEOPLAZİ VE SKUAMÖZ HÜCRELİ KANSERİ-HPV İLİŞKİSİ: 10 YILLIK TEK MERKEZ DENEYİMİ

Hülya Tosun Yıldırım

GİRİŞ: Dünyada serviks kanseri görülme sıklığı açısından yedinci sırada olmakla birlikte kadınlarda özellikle gelişmekte olan ülkelerde meme kanserinden sonra ikinci en yaygın görülen kanserdir. Servikal karsinom gelişiminde en önemli etkeni HPV olduğu kabul görmüştür. Doğurganlık çağı süresince kadınların çoğu bir veya daha çok HPV tipi ile enfekte olur fakat bu enfekte kadınların çok azında önce displazi, sonrasında kansere dönüşüm izlenir. izlenmektedir.

AMAÇ: Çalışmanın amacı, tanı amaçlı serviks biyopsisi alınan olguların sonuçlarını epidemiyolojik verilerine göre analiz etmek ve HPV sonuçları ile ilişkisini değerlendirmek idi.

GEREÇ VE YÖNTEM: Bu çalışma, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Antalya eğitim ve Araştırma hastanesi Patoloji kliniğinde değerlendirilen 2007-2017'ye kadarki 10 yıllık süreci kapsamaktadır. Olguların yaşı, HPV sonuçları biyopsi raporları ve tanıları ile birlikte değerlendirilmiştir.

BULGULAR: Çalışma 16-82 yaş arası (ortalama 38) değişen 318 kadını kapsamaktadır. Olguların 155'i düşük dereceli skuamöz intraepiteliyal neoplazi (LSIL), 124'ü yüksek dereceli skuamöz intraepiteliyal neoplazi (HSIL) ve 29'u skuamöz hücreli karsinom (SCC) tanısı almıştır. HSIL ve SCC'da yüksek risk HPV DNA pozitifliği daha yüksek oranda bulunmuştur.

SONUÇ: Rutin smear ve yapılacak HPV DNA analizi ile serviks kanseri erken dönemde yakalanabilir. Patoloji saptandığı durumda hastanın takip ve tedavi planlaması açısından kadın hastalıkları hekimine yönlendirilmesi hem kadın sağlığı açısından hem de serviks kanserinin önlenebilmesi açısından hayati derecede önemlidir. Hastane temelli bu çalışmamızda saptadığımız bulgular, HPV enfeksiyonun prekanseröz ve kansere ilerlemesinde, özellikle gelişmekte olan ülkelerde önemli bir sağlık problemi olduğunu göstermektedir.

MEASUREMENT OF PROVINCIAL HEALTH PERFORMANCES: DATA ENVELOPMENT ANALYSIS METHOD

Osman ŞENOL
Arş. Gör. Süleyman Demirel Üniversitesi,
osmansenol@sdu.edu.tr
Kevser SEZER KORUCU
Arş. Gör. Süleyman Demirel Üniversitesi,
kevser_sezerrr@hotmail.com
Aslı METİN
Arş. Gör. Süleyman Demirel Üniversitesi,
aslıvergili@sdu.edu.tr

One of the sectors shaping a society is health. The health sector is also a sector with high spending. It is also a strong economic recovery area. An important part of the income of some countries in the world is provided by health services. This situation is the same for provinces. Some of the more pronounced in the health sector in some provinces in Turkey are quite inadequate in this area. The aim of this study is to measure the performance of health provinces in Turkey. In this direction, the data envelopment analysis package program was used for DEAP analysis. The input variables (DMU) of decision-making units are the number of beds and the number of physicians; output variables are the number of second and third digit applications and the total number of operations. As a result of the analysis, 6 DMU was found to be effective. The overall efficiency ratio of VRS was found to be 0.83%. In other words, the most ineffective DMU was found as Kırıkkale with an efficiency of 55%. As a result of the study, the proposals will be made to ensure that the DMU's that use the resources become inefficient.

Keywords: Performance, Productivity, DEA

BİLGİ GÜVENLİK SİSTEMLERİNDE AÇIK KAPI: ÖRGÜT KÜLTÜRÜ VE İNSAN DAVRANIŞLARININ ETKİSİ

Arzu KURŞUN*

** Giresun Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü,*

a.kurshun@gmail.com

Bilginin transferi, depolanması ve saklanması ile ortaya çıkan bilgi güvenliği, günümüzde bir çok işletme için önemli sorunlardan biridir. Bilgisayar teknolojisinin kökeninde insan unsurunun olması sonucunda gerek kasıtlı olarak gerekse ihmaller yüzünden güvenlik ihlalleri doğmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, bilgi güvenlik sistemleri üzerinde örgüt kültürü (Lider desteği ve normatif inançlar) ve insan davranışları (Uyum ve caydırıcı önlem) gibi faktörlerin etkisini ölçüp değerlendirmektir.

Bu çalışmanın örneklem çerçevesini, Giresun'da bulunan bir devlet hastanesinde çalışan sağlık ve idari personel (Doktor,hemşire, psikolog, VHKİ, tıbbi sekreter vb.) oluşturmaktadır. Çalışma 2/05/2016-16/05/2016 tarihleri arasında yapılmış ve 169 çalışana ulaşılmıştır. Verilerin analizi frekans ve ki-kare testi ile yapılmıştır.

Araştırmaya katılanların çoğunluğu 31-36 yaş grubu (%34,3) arasındadır. Eğitim düzeylerine bakıldığında lisans mezunu (%36,7) olduğu görülmektedir. Ayrıca, katılanların % 50,3'ü erkek, % 49,7'si kadındır. Katılımcılar, %78,1 ile 5 yılın üstünde bilgisayar kullanımına hakim olduğunu belirtmiştir. Bulgulara göre; Gizlilik değişkeninin içerdiği hastanedeki bilgilerin korunması için güvenlik kontrollerinin kontrolleri uygulanması ile lider desteği değişkeni olan, bu uygulamanın çalışanın üst yönetim stilinin bir sonucu olduğunu düşünmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2 =28,982; p=0,024). Ayrıca, hastanenin önemli bilgilere kasıtlı izinsiz girişlerle ulaşılmasını önlemek için iyi güvenlik yöntemleri uygulaması ile uyum değişkeni olan bilgisayarlar üzerindeki yetkisiz yazılımları silmek için periyodik denetimler yürütülmesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2 =27,223; p=0,039). Bir diğer bulgu ise; Kullanıcı farkındalığı ve eğitimi değişkeni olan, hastanenin çalışanların bilgisayarları ile neleri yapabileceğini, neler için yetkili olduğunu gösteren özel rehberlere sahip olması ile normatif inançlar değişkeni olan çalışanın bilgi güvenlik politikalarına üst yetkilisi istediği için ayak uydurması arasında önemli bir ilişki olduğu bulunmuştur (x^2 =28,997; p=0,024).

Bilgi güvenliği yönetimi ve politikası ile örgüt kültürü ve insan davranışları arasında anlamlı bir ilişki olup, bilgi güvenlik sistemlerinin etkili kullanılabilmesi için örgütün bilgi güvenliği konusunda katılımının sağlanması ve hizmet içi eğitimlerle sistemin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sağlık Bilgi Sistemleri; Bilgi Güvenliği, Örgüt Kültürü, İnsan Davranışları

HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKLI YAŞAM BİÇİMİ DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

Öznur Yaşar[1] Nuriye Karadağ[2] ,Gözde Özsezer Kaymak[3], Kübra Gözütok[4]

[1]Balıkesir Üniversitesi Balıkesir Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü, Balıkesir

[2]Balıkesir Üniversitesi Balıkesir Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü,Balıkesir

[3]Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Halk Sağlığı Hemşireliği AD.Çanakkale

[4]Balıkesir Üniversitesi Balıkesir Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü,Balıkesir

Bireylerin sağlıklı yaşam biçimine yönelik davranışsal risk faktörlerinin yönetiminde; özellikle sağlık çalışanlarının yaşı ve cinsiyeti,bireysel yaşam tarzı,kendi inanç ve tutumları,konuya yönelik öz yeterlilikleri, hizmet sunduğu bireyleri algılayışı ve kabulü yer almaktadır.Çünkü sağlık çalışanları gerek sosyal hayattaki rolleri gerekse mesleki sorumlukları çerçevesinde sahip oldukları yaşam şekli ile bireyleri etkilemekte,aynı zamanda hizmet sundukları grubun tutum ve davranışlarını eğitim ve danışmanlık hizmetleri ile geliştirmektedir.Bu bağlamda kendi yaşam tarzına yönelik inanç ve tutumlarını tanımaları önemlidir.Bu araştırmada sağlık bakımının geleceği olan öğrenci hemşirelerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan araştırma 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencileriyle yapılmıştır.Araştırmanın evrenini 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında öğrenim göre 753 hemşirelik bölümü

öğrencisi oluşturmuştur.Araştırmada örneklem seçimine gidilmeksizin araştırmaya katılmayı kabul eden ve araştırmanın yapıldığı gün okulda bulunan 406 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırma için yazılı olarak kurum izni ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek sözlü onamları ile araştırmada kullanılan ölçek için gerekli izin alınmıştır.Veri toplama aracı olarak birinci bölümde sosyodemografik verileri toplamak üzere 10 soru,kişisel hijyen davranışlarını belirlemek üzere 4 soru,sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını belirlemek üzere 10 sorudan oluşan anket formu,ikinci bölümde ise Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği (SYBDÖ) kullanılmıştır.Veriler SPSS programında aritmetik ortalama,yüzdelik sayıları içeren betimleyici analizler kullanılmıştır

Bulgular: Araştırmaya katılanların yaş ortalaması 20.6(±1.8), %5.,9'ının annesinin eğitim düzeyi ilkokul mezunu,%44.6'sının babası ilkokul mezunu,%23.9'u erkek,%76.1'i kız öğrenci,%73.9'unun geliri giderine eşit,%9.9'u kronik hastalığa sahiptir. SYBD ölçeğinden aldıkları toplam puan 126.0(±19.1),sağlık sorumluluğu puan ortalaması 20.9(±3.9),fiziksel aktivite puan ortalaması 17.2(±4.0), beslenme puan ortalaması 20.1(±3.8),manevi gelişim puan ortalaması 24.2(±4.6), kişilerarası ilişkiler puan ortalaması 24.0(±4.3),stres yönetimi puan ortalaması 19.2(±3.7) olarak bulunmuştur.

Sonuç :Öğrencilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları orta düzeyde bulunmuş ve manevi gelişim alt grubunun puanı diğer alt gruplardan yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler:yaşam, yaşam tarzı, öğrenci

EVDE SAĞLIK HİZMETİNDE PERSONEL ÇİZELGELEME VE ARAÇ ROTALAMA PROBLEMİ: BİR DEVLET HASTANESİNDE UYGULAMA

Cemre TAŞ[1],Neşet BEDİR[2], Hacı Mehmet ALAĞAŞ[3], Tamer EREN[4], Suna ÇETİN[5]

[1]*Endüstri Mühendisliği Bölümü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, cemreetas@gmail.com*

[2]*Endüstri Mühendisliği Bölümü, Mühendislik Fakültesi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, nstbdr@gmail.com*

[3]*Endüstri Mühendisliği Bölümü, Mühendislik Fakültesi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, hmalagas@gmail.com*

[4]*Endüstri Mühendisliği Bölümü, Mühendislik Fakültesi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, tamereren@gmail.com*

[5]*Endüstri Mühendisliği Bölümü, Mühendislik Fakültesi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, sunacetin@kku.edu.tr*

Dünya nüfusunun giderek yaşlanması devletleri yaşlı sağlığı ve koruması konusunda yeni yöntemler geliştirmeye zorlamıştır. Özellikle hastaneye gidemeyen yaşlılar için evlerine giderek temel teşhis ve tedavi faaliyetleri yapılmaktadır. Yaşlıların yanı sıra hastaneye gidemeyecek durumda olan hastaların evlerinde tedavi edilmeleri, hastaların yaşam koşullarını iyileştirmektedir. Türkiye'de evde bakım hizmeti son yıllarda bütün ülkeye yayılmış olup 81 ilde 915 birim ile 1100'ü aşkın araçla ve yaklaşık 5000 personel ile sürdürülmektedir. Evde bakım hizmeti gerçekleştirilirken doğru planlama yapılmadığında büyük maliyetler oluşturmaktadır. Evde bakım hizmetinin yanlış planlanması araçların daha uzun yol kat etmesine, personellerin motivasyonunun etkilenmesine sebep olmakta, ayrıca verilen hizmet kalitesinin düşmesi hastaları olumsuz etkilemektedir. Bu çalışmada evde bakım ve tedavi hizmeti yapan ekiplerin çizelgelenmesi ve araçların rotalaması yapılmıştır. Çalışmada bakım ve tedavi hizmetleri için 475 hastası bulunan bir il ele alınmıştır. Bu ilin 94 hasta bulunan bir bölgesinde 4 araçlı rotalama problemi için matematiksel programlama modeli kurulmuştur. Model sonucunda hizmet için hangi ekibin hangi araç ile hangi sırayla hangi hastaları ziyaret edeceği belirlenmiştir. Uygulama sonucunda araçların optimal rotalaması belirlendiği için mevcut duruma göre daha az mesafe kat ettiği ve dolayısıyla maliyette azalma görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Evde sağlık hizmetleri, Matematiksel programlama modeli, Araç rotalama problemi, Personel çizelgeleme

SAĞLIK SEKTÖRÜNDE DEĞİŞEN VE GELİŞEN YENİ TRENDLER: MEVCUT DURUM DEĞERLENDİRMESİ VE ÖNGÖRÜLER

1. Merve UYSAL
Süleyman Demirel Üniversitesi, merveuysal@sdu.edu.tr
2. Selin EROYMAK
Süleyman Demirel Üniversitesi, elineroymak@sdu.edu.tr
3. Osman ŞENOL
Süleyman Demirel Üniversitesi, osmansenol@sdu.edu.tr

Giriş: Sağlık kuruluşları, dinamik ve verilmesi gereken hizmetin önceden tahmin edilmesinin oldukça zor olduğu karmaşık yapılardır. Bu karmaşık yapılar pek çok risk faktörünü de içinde barındırmakta; yanlış tıbbi kayıtlara, yanlış doz hatalarına, malpraktise, yanlış teşhis ve tedaviye sebebiyet verebilmektedir. İnsanın olduğu her ortamda hata zaten kaçınılmaz iken sağlık sektörü gibi hatanın minimum olması gereken alanlarda bu konunun önemi daha da artmaktadır. Bu noktada insanlık teknoloji ve bilişimden yardım alarak bu hataları minimum seviyeye getirmeye çalışmaktadır. Bu durum ise sağlıkta pek çok yeni trendi beraberinde getirmekte; üç boyutlu yazıcılar, lazer teknolojileri, organ şeklinde davranan çipler, yapay zekâ ile bütünleşmiş yardımcı teknolojiler, nano-robotlar ve hastaların takibini yapan yazılımlar gibi son gelişmeler sektörde yerini almaktadır. Bununla birlikte gastrointestinal hastalıklar için gereksiz cerrahi işlemlerin önüne geçmek ve tedavide kolaylık sağlamak amacıyla geliştirilmekte olan "Instestine-Chip" (bağırsak çipi), kırılan kemikleri bir arada tutarken aynı zamanda iyileştiren 3D baskılı seramik implantlar, canlıdan ölü bedene yapılacak olan kafa nakli, yaradaki bakterileri gösteren el tipi cihazlar, nano teknolojiler ve giyilebilir tıbbi cihazlar pek çok soru işaretini de beraberinde getirmektedir.

Amaç: Bu çalışmada değişen ve gelişen yeni sağlık trendleri üzerinde örnekler ile durulmaya çalışılacaktır. Ayrıca sağlık sektöründe gelecekte yönetim, etik ve güvenlik açısından hangi tür durumlarla karşı karşıya kalınabileceği öngörülmeye çalışılacaktır.

Yöntem: Çalışma kavramsal çerçevede yürütülecek olup sağlık sektöründe değişen ve gelişen yeni trendler teorik olarak anlamlandırılmaya çalışılacaktır.

Sonuç: Sonuç olarak sağlık sektöründe geleceğin tıbbı olarak tanımlanabilecek oldukça heyecan verici gelişmeler yaşanmakta ve şüphesiz ki insanlığa faydalı olabilecek çalışmalara tanık olunmaktadır. Bu gelişmeler hasta-hekim ilişki boyutunu değiştirmekte ve daha kısa sürede tanı konularak daha başarılı tedaviler sağlanmaktadır. Bununla birlikte bu gelişmeler pek çok soruyu da gündeme getirmektedir. Örneğin güvenlik açığı olan dijital platformlara yapılan siber saldırılar, giyilebilir sağlık teknolojilerine uzaktan erişimle hastaya zarar verici eylemlerin ortaya çıkmasına ya da kişisel verilerin çalınmasına neden olabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Sektörü, Sağlık Teknolojisi, Sağlık Trendi.

KNOWLEDGE LEVELS OF LABOR HEALTH AND BEAUTY CENTER WORKERS ON HYGIENE AND INFERTILE DISEASES; SIIRT EXAMPLE

Aziz Aksoy[1], Derya BAYRAKTAR[1]

[1]Bitlis Eren University, Department of Nutrition and Dietetics, Bitlis

Introduction: professsinon of people who work in hairdressers and beauty areas, hair cuts, manicures, pedicures, epilation and other occupations are essential for hygiene.

Objective: the aim is to determine how knowledgeable employees are in this area against hygiene, sanitation and contamination risk.

Method: The study was carried out on 60 women 's hairdressers licensed in Siirt province. A questionnaire of 40 questions for the hairdresser and his employees was applied face to face. IBM SSPS Statistics 20® Program, Chi-square, Frequency tests were conducted in the analysis of the survey data.

Findings: There were 58 women and 2 male entrepreneurs. It was found that 58.3% (32) of them cleaned their hair daily, 15.5% (45) of others said they cleaned their hair daily, cleaned their hair with a machine, (8) (5), 91.7% (55) were not using ultraviolet devices or stimulation devices, fungal infections, hepatitis B, and infectious diseases such as hepatitis B, only 11% ,

7 (7) were conscious, 54.4% (27) were more conscious about bit, that they were not vaccinated against infectious diseases, which diseases were not infected; hepatitis, eczema, mumps, AIDS, 31.1% (13) of those who said that they are infectious. Make-up to prepare for re-use after using hair-cleaning tools; They did not clean this material with 26.8% (15) wet wipes, 57.2% (32) wet wipes and detergent water, 75% (45) (31) and 46.7% (18) clean wet wipes in the same way.

Discussion: It is important to sterilize the materials used properly, as well as to protect both the customer and the customer. Chemicals such as zafirane, alcohol, hydrogen peroxide, ethylene oxide can be used for cleaning in general, however, it has been observed that there is no sterilization except for the UV cabinet which is used very little in the employees and only limited cleaning for disinfection is done

Conclusion: The difference between the level of education of employees and business owners, the years of experience they worked with, the socio-economic status of the neighborhood they were in, the fulfillment of hygiene and hygiene rules, the knowledge of communicable diseases and the protection of customers and customers were not significant (P> 0,05).

Key Words: hairdresser, beauty centers, manicure-pedicure, hygiene, infectious diseases

OBAMACARE ÇERÇEVESİNDE ABD SAĞLIK SİSTEMİ VE POLİTİKALARININ İNCELENMESİ

Erdal EKE

SDÜ İİBF/Sağlık Yönetimi Bölümü,
ramazanerdem@sdu.edu.tr

Durmuş Gökkaya

SDÜ İİBF/Sağlık Yönetim Bölümü,
durmusgokkaya@sdu.edu.tr

Dilruba İZGÜDEN

SDÜ İİBF/Sağlık Yönetim Bölümü,
dilrubaizguden@sdu.edu.tr

1. Giriş: Amerikan toplumunun içinde bulunduğu sistemde bireycilik, liberalcilik ya da kapitalist ekonomi bakış açısı veya değer yargısı kendisini sağlık alanında, "Serbest Pazar Tipi Sağlık Sistemi" şeklinde göstermektedir. Bu kapsamda ABD'de sağlık sistemi çoğunlukla özel sektör aracılığıyla yürütülmektedir. Özel sağlık kuruluşları ve özel sağlık sigortaları sistemin büyük bir bölümünü elinde tutmaktadır. Sağlık sisteminin bu yapısı hizmetleri alım noktasında hastalara çeşitli tercihler yapabilme noktasında imkânlar sunarken, bir diğer yandan da gelir düzeyi düşük olan hastalar açısından sağlık hizmetine erişim noktasında sıkıntılar yaşanmasına sebep olabilmektedir. Bu sıkıntıları aşmak için geliştiren politikalar çerçevesinde Obamacare olarak adlandırılan sağlık reformu ABD'de son yıllarda oldukça gündemde olan bir konudur.

2. Amaç: Bu çalışmanın amacı Obamacare reformunun ABD sağlık sistemindeki yeri, önemi ve getirdiği yenilikleri ve kapsamını incelemektir. Ayrıca son yıllarda politik çevrelerde gündem de olan ABD sağlık sistemindeki çalkantılar ve dalgalanmaları ele almak da bir diğer amaçtır.

3. Yöntem: Çalışma literatür taramasıyla kavramsal çerçeve bağlamında incelenip, içerik analizi şeklinde kurgulanmıştır.

4. Sonuç: Serbest piyasa güçlerince yönlendirilen tamamen endüstriyel hale gelmiş, toplumun temel sağlık sorunlarını çözmekten ziyade hasta bireylerin tedavisine odaklanmış, koruyucu sağlık hizmetleri yerine tedavi edici sağlık hizmetlerine yönelmiş, herkesi kapsayan sigorta sistemi olmayan ve dezorganize ABD sağlık sisteminde, yıllar içinde çeşitli iyileştirmeler denenmiştir. Ancak ABD sağlık sistemi dengesiz bir düzlemde işlemektedir. Kimi kesimler çok iyi sağlık hizmeti alırken, kimi kesimler ise sağlık sistemine ulaşıp hizmet alamamaktadırlar. ABD dünyada sağlığa en çok para ayıran ülke olmasına rağmen sağlık göstergelerinde istenilen başarıyı elde edememiştir. Herkesi kapsayan bir sağlık sigortası olmadığı için toplumun yoksul kesimleri sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamamaktadır. Bu durumu aşmak için ise geliştirilen Obamacare reformu, sorunları istenilen düzeyde çözememiştir. Turmp'ın başkan seçilmesiyle birlikte bu reform liberal yönetim mantığına ters düştüğü için sosyalist reform olarak görülmüş ve ciddi eleştiriler alarak yürürlükten kaldırma girişimlerinde bulunulmuştur.

5. Anahtar Sözcükler: ABD, Obamacare, ABD Sağlık Sistemi

İMMÜNNUTRİSYONDA n-3 YAĞ ASİTLERİNİN(YA) KULLANIMI

[1]Nurgül Arslan

[1]Artuklu Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu MARDIN/TURKEY

İmmün sistem üzerine olumlu etkileri olan besin öğelerinin enteral ve parenteral beslenme solüsyonlarında kullanılması ile oluşan beslenme tipi immünonütrisyon alanını oluşturmaktadır. İmmünonütrisyonda kullanımı hızlı bir şekilde artış gösteren ve insan vücudu için esansiyel bir YA olan n-3 YA'de özellikle anti-inflamatuar etkisinden dolayı bu alanda önemli bir yer edinmiştir.

Bu araştırmada immünonütrisyonda kullanılan n-3 YA'lerinin immün sistem üzerine olan etkileri güncel literatür taranarak elde edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada 'Science Direct, Pubmed, Medicine Science, Google Scholar' veri tabanları kullanılarak yapılan son 10 yıla ait çalışmalar incelenmiştir. Çalışmalarda özellikle immün sistemi üzerine etkileri olan çalışmalar taranmıştır.

Elzem yağ asitlerinden olan n-3 YA'den dokosahekzanoik asit (DHA) ve eikosapentanoik asit (EPA) oluşmaktadır. Oluşan bu metabolitlerin anti-inflamatuar özellik gösterdiği çalışmalarda vurgulanmıştır. n-3 YA'lerinin inflamatuar reaksiyonların şiddetini azalttığı, konakçı savunmasını güçlendirdiği, sepsiste splankinik kan akımını ve bağırsak bariyer fonksiyonlarını iyileştirdiği ve tümör büyümesini engellediği yönünde veriler yapılan klinik çalışma sonuçlarında saptanmıştır. ASPEN ve ESPEN önerilerinde enteral yada parenteral beslenme gerektiren özellikle gastrointestinal sistem kanserlerinde immün sistemi modüle edici n-3 YA'lerinin kullanımını önerilmiştir.

n-3 YA'lerinin sadece besin öğesi değil farmasötikal aktivitelerinin de olduğu çalışmalarda belirtilmiştir. Bu etkisini özellikle immün sistemi üzerinde anti-inflamatuar etki göstererek sağlamaktadır. Randomize kontrollü çalışmalarda n-3 YA'lerinin uygulandığı ve uygulanmadığı hasta grupları karşılaştırıldığında uygulanan hasta grubunun hastanede kalış süresinin daha kısa olduğu saptanmıştır. Çalışmalarda özellikle parenteral uygulama ile verilen n-3 YA'lerinin etkisini daha hızlı bir şekilde gösterdiği vurgulanmıştır. Deney hayvanlarında oluşturulan kimyasal peritonit öncesi ve sırasında n-3 YA'lerinin, doğuştan gelen immün hücre sayısını veya fenotipini değiştirmeden, lipit mediatörlerin dengesini değiştirerek inflamasyon durumunu, anti-inflamatuar duruma kaydırdığını göstermektedir. **Sonuç:** n-3 YA'lerinin saflaştırılmış ve parenteral yolla hastalara verilmesi iyileşme süreci üzerinde olumlu etkileri olmaktadır. Yapılan randomize klinik çalışmalarında n-3 YA'lerinin kullanımı hastaların hastane de kalış süresini de azaltmaktadır. Bu sonuçlar yapılan çalışmalar ile de desteklenmektedir.

Anahtar kelimeler: İmmünnutrisyon, n-3 Yağ Asitleri

OSTEOARTİKÜLER BRUSELLOZDA RADYOLOJİK DEĞERLENDİRME

Orhan Akpınar[1],Veysel Atilla Ayyıldız[2]

[1]SDÜ Sağlık BilimlerİEnstitüsü Tıbbi Mikrobiyoloji AD.

[2]SDÜ Tıp Fakültesi Radyoloji AD.

Bruselloz tüm dünyada yaygın görülen, birçok organ ve sistem tutulumu gösteren bir hastalıktır. Ülkemizde ve gelişmekte olan ülkelerde yaygın görülen, ekonomik kayıplara neden olan ve gıda güvenliğini doğrudan etkileyen zoonotik hastalıktır. En sık komplikasyon kas iskelet sistemi tutulumudur. Osteoartiküler komplikasyonlar hastaların %10-85'inde görülmektedir. En sık artrit, spondilit, sakroileit, osteomiyelit, tenosinovit ve bursit görülür. Diz, omuz, kalça, sternoklavikular eklem, dirsek, el ve ayak bileği sırasıyla sık tutulan eklemlerdir. En sık rastlanan ve en önemli osteoartiküler komplikasyon sakroileit ve spondilittir.

Brusellozda sakroileit çoğu kez tek taraflıdır. Sakroiliak eklemin radyografisi erken dönemde normal olabilir. Erken dönemde teknesyum 99 ile yapılan kemik taraması geleneksel radyografiden daha duyarlıdır. Sintigrafi lezyonun lokalizasyonu, yayılımı ve osteoartiküler tutulumun seyri hakkında bilgi verir. Bununla birlikte radyografi, bilgisayarlı tomografi (BT), magnetik rezonans görüntüleme (MRG) yöntemleri de sintigrafide tutulan bölgeleri değerlendirmede oldukça değerlidir.

Spondilitte en sık lomber vertebra olmak üzere sırasıyla servikal ve torakal vertebra tutulur. Spinal deformite ve paraspinal kaslarda abse nadir görülür. Nörolojik defisitle

birlikte gözlenebilir. Brusella spondilitli olguların ilk 3–6. aylarında radyografilerin %30–40'ı normaldir. Bu dönemde sintigrafi ile tutulum gözlenebilir. Spondilit tutulumunu görüntülemede en yaygın kullanılan yöntem MRG olup enfeksiyon varlığının saptanması için diğer görüntüleme yöntemlerinden daha duyarlıdır. MRG'de vertebra korpusunun kortikal destrüksiyonu, diskte fokal enfeksiyonu düşündürürken, paravertebral bölgede mikroabse oluşumu spondilodiskiti düşündürmelidir. Paravertebral mikroabse örneğinin kültürünün değerlendirilmesi sonucunda kesin tanıya ulaşılabilir. Genellikle radyografide vertebranın birçok seviyesinde destrüktif değişiklikler ve reaktif kemik sklerozu gözlenebilir. Vertebra cisminin köşe yuvarlaklaşması veya basamak deformitesi ile birlikte olan ön ve üst köşe erozyonu "Pedro Pons" bulgusu olarak bilinir ve brusella spondilitinin karakteristik radyolojik bulgusudur.

Osteoartiküler brusellozda tanı için öncelikle klinik şüphe duyulması , bunun laboratuvar ve görüntüleme yöntemleriyle desteklenmesi gerekmektedir. Brusellar spondilitin görüntülemesinde direkt grafiler erken dönemde bulgu vermeyebilir. BT yumuşak doku detaylarını göstermekte yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle görüntülemede tercih edilecek yöntem MRG olmalıdır

SPORCULARDA BESİNSEL ERGOJENİK DESTEKLER

Nurgül Arslan[1] Sedat Coşkunsu[2]

[1-2]Mardin Artuklu Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Mardin/ Türkiye

nuracar_1986@hotmail.com

Besin kaynaklı ergojenik destekler bireysel enerji kullanımını, üretimini veya yenilenmesini arttıran maddeler olarak tanımlanmaktadır. Yapılan çalışmalarda genel popülasyonun %50'si, genç sporcuların %76'sı ve vücut geliştiricilerin %100'ü besin desteklerini kullandığı saptanmıştır. Besinsel ergojenik desteklerinin öncelikli amacı performansı arttırmak ve toparlanma sürecini hızlandırmak,vücutta bulunan belli orandaki yağ yüzdesini korumak ve protein sentezi mekanizmalarını aktif tutmaktır.

Bu araştırma kullanımı son 50 yıldır gündemde olan ancak günümüzde kullanımı hızlı bir artış gösteren besinsel ergojenik destek ürünlerinin güncel literatürdeki durumu araştırılmak istenmiştir.

Araştırmada 'Science Direct, Pubmed, Medicine Science, Google Scholar' veri tabanları kullanılarak yapılan son 10 yıla ait çalışmalar incelenmiştir.

Randomize kontrollü klinik çalışmaları ile de desteklenen çalışmalarda en çok kullanılan besin kaynaklı ergojenik destekler olarak kreatin monohidrat, sodyum bikarbonat antioksidan besin öğeleri olan C ve E vitamini, ginseng ve L- karnitin ile ilgili sonuçlar ve etki mekanizmaları incelenmiştir. Literatür verileri incelendiğinde son yıllarda özellikle ginseng ve L- karnitin üzerinde çalışmalar yoğunlaşmaktadır.

Sporcularda kullanılan kreatin monohidrat desteğinin, özellikle yoğun çalışmalarda kas gücünü, yağsız vücut kütlesini ve egzersiz performansını belirgin şekilde artırdığı, sodyum bikarbonatın performans sırasında dokularda biriken hidrojeni ortamdan uzaklaştırma yöntemlerinin en önemlisi "Sodyum Bikarbonat Tamponlama Sistemi' olduğu vurgulanmıştır. Antioksidan besin öğelerinden olan C ve E vitaminin antrenman ve performans öncesi-sonrası toparlanmayı hızlandırdığı ve özellikle uzun zincirli yağ asitlerinin enerji metabolizmasında kullanılması için ortamda bulunması gereken karnitinin hücrelerde yeterince sentezlenebilmesi için C vitaminine ihtiyacın arttığı bildirilmiştir. Ginsengin besinsel ergojenik olarak kullanılması yağ asidi oksidasyonunu artırmasından ve glikojen depolarını korumasından kaynaklandığı savunulmuştur. L-karnitin aerobik kapasiteyi ve yağ asitlerinin yıkımını arttırdığı bunun yanı sıra glikojen depolarını koruduğu bildirilmiştir.

Çalışmalarda özellikle performans sonrasında hızlı toparlanmayı sağlayan ve vücutta yağsız dokunun kullanımını azaltan, yağ asitlerinin enerji metabolizmasında kullanımını artıran besinsel kaynaklı desteklere ilginin ve kullanımının artığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sporcu, Besin, Ergojenik Destek

PEDİATRİK DİYABETİK HASTALARDA ANJİYOTENSİN II TİP 1 RESEPTÖR (AT1R) GEN POLİMORFİZMİ ANALİZİ

Mahir BİNİCİ[1], İlyas Yücel[1], Selahattin TEKEŞ[1], Ayşegül TÜRKYILMAZ[2], Pınar EMÜR[3]

[1] Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji ve Genetik AD

[2] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

[3] Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD

Giriş

İnsanlarda Anjiyotensin bağlayıcı reseptörlerin (AT1 ve AT2) en az iki alt tipi bilinmektedir. Bu alt tipler belirli ligandları bağlama yeteneklerine göre tanımlanmışlardır. AT1 hipertrofi, vazokonstriksiyon ve sempatik sinir uçlarından katekolaminlerin serbestleşmesini içeren Ang II' nin fizyolojik aksiyonlarına aracılık eder. Ang II' nin olumsuz etkileri (vazokontriksiyon, kardiyak ve vasküler hipertrofi) AT1 reseptörü aracılığı ile iletilmektedir.

Amaç

Anjiyotensin II Tip 1 Reseptör (AT1R) gen polimorfizminin Pediatrik Diyabetik hasta ve kontrol grubu arasında ilişkisinin karşılaştırılması hedeflenmiştir.

Yöntem

Çalışmamızda 3-15 yaş aralığındaki Diabetes Mellitus (DM) tanısına sahip 75 kişilik hasta grubu ve başka herhangi bir hastalığı olmayan 50 kişilik kontrol grubu kullanıldı. Her iki gruptan alınan kan örneklerinden DNA izolasyonunu takiben PCR ve PCR-RFLP ile bireylerin genotipleri belirlendi. İstatiksel analizler SPSS 21.0 (IBM SPSS Statistics 21 CLIENT) kullanılarak yapıldı.

Bulgular

Hasta ve kontrol grupları arasında AT1R polimorfizmi bakımından yapılan analizler sonucu istatiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmedi ($p>0.05$).

Tartışma ve Sonuç

Her ne kadar Diyabetes mellitus ile AT1R gen polimorfizmi arasında istatiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamış ise de mevcut literatür bilgilerimize göre ülkemizde çocuk yaş grubunda yapılan ilk çalışma olması bakımından önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Diabetes Mellitus, AT1R geni, Genetik Polimorfizm, Pediatrik diyabet

FİZYOTERAPİ VE REHABİLİTASYON BÖLÜMÜNDE FİZYOLOJİ EĞİTİMİNE ÖĞRENME BİÇEMLERİNİN ETKİSİ

[1]Mustafa Saygın, [1]Rahime Aslankoç, [1]Arzu Yalçın, [1]Ülker Yağcı, [1]Gurbet Pınar Polat, [2]Tahir Keskin

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji AD, Isparta.

[2]Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Isparta.

Öğrenme stilinin temel boyutlarından biri olarak öğrenme biçeminin 3 boyutu vardır. Bunlar bedensel (kinestetik), işitsel (auditory) ve görsel (visual) biçemlerdir. Bu araştırmada Süleyman Demirel Üniversitesi Fizyterapi ve Rehabilitasyon bölümünde Fizyoloji dersini alan öğrencilerin öğrenme biçemlerini belirlemeyi amaçladık. Çalışmamız Klinik Çalışmalar Etik Kurulu tarafından onaylandı. Öğrencilerin öğrenme biçemlerini değerlendirmek için BİG-16 anketini kullandık. BİG-16 anketinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. BİG-16 48 maddeden oluşan ve 3 alt grubu (görse, işitsel ve bedensel) temsil eden bir ankettir. Envanter "Kesinlikle Katılıyorum= 2, Katılıyorum= 1, Kararsızım= 0, Katılmıyorum= -1, Kesinlikle Katılmıyorum= -2" seçenek ve puanlarından oluşmaktadır. Buradaki Katılmıyorum ve Kesinlikle Katılmıyorum olumsuz yanıtları hangi öğrenme stiline aitse o stilin öğrenci tarafından tercih edilmediğini, öğrencinin o stile tepkili olduğunu göstermektedir.

Çalışmamıza yaş ortalaması 19,08±1,21 olan 71 öğrenci (K: 56, E: 15) katıldı. BİG-16 anketine göre öğrenciler; 11'i (% 15,5) Baskın stili olmayan, 6'sı (% 8,5) Bedensel, 9'u (% 12,7) İşitsel, 29'u (% 40,8) Görsel, 6'sı (% 8,5) Bedensel görsel, 6'sı (% 8,5) İşitsel görsel, 2'si (% 2,8) Bedensel işitsel, 1'i (% 1,4) Tepkili görsel, 1'i (% 1,4) Tepkili bedensel öğrenme biçemlerine sahipti.

Öğrencilerin bu envanter ile değerlendirilmesinde Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin ağırlıklı olarak görsel ve işitsel öğrenme biçemleri içerisinde olduğu ve %11'lik kesiminde baskın stili olmadığını tespit ettik. Öğrenme biçemleri göz önüne alınarak fizyoloji eğitiminin planlanmasının, eğitimin daha etkin olmasına katkı sağlayabileceğini düşünmekteyiz.

Anahtar sözcükler: Öğrenme Biçemleri, BIG-16, görsel, işitsel, bedensel.

DİYABETLİ HASTALARDA DİYET TEDAVİSİNE UYUM VE EĞİTİM GEREKSİNİMİ

Safiye ÇOBAN EROĞLU*, Funda ŞENSOY**,
Burcu AKGÜL**

** Hemşire,*

*** Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü,*

Diabetes Mellitus (DM) bütün dünyada gittikçe artış gösteren ve hastaların yaşam kalitesini olumsuz etkileyen önemli bir sağlık sorunudur. DM hastalarının sayısının artması ve hastalığa uyumu kolaylaştırması ve yaşam kalitesini yükseltmesi için hasta eğitimi önemli hale gelmektedir.

Araştırma, hastanede DM hastalarına uygulanan diyabetli hasta eğitimi sonrasında hastaların diyabete ve önerilen diyete uyumunu görmek, hastaların almak istedikleri eğitim konularını belirlemek amacıyla tanımlayıcı tipte gerçekleştirilmiştir.

Veriler, araştırmacılar tarafından konu ile ilgili literatürden yararlanarak geliştirilen 38 adet çoktan seçmeli sorudan oluşan anket formu ile toplanmıştır. Çalışma, devlet hastanesinde yatan, endokrin ve dahiliye polikliniklerinde muayene olan hastalarla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS 16.0 paket programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmaya katılan hastaların çoğunluğu kadın, evli, ilkokul mezunu, ev hanımı, %49,4'ü 53 yaş – 70 yaş arasında, gelirinin giderine eşit ve tamamına yakınının sosyal güvencesi olduğu belirlenmiştir. Hastaların DM hastalığı dışında en çok hipertansiyon hastalığı bulunmakta ve hastaların çoğunluğu doktor kontrolüne gitmektedir.

Hastaların BKİ sınıflamasına göre çoğunluğunun 1. derece fazla kilo sınıfında olduğu saptanmıştır. Çalışmada araştırmaya katılan hastaların çoğunluğunun DM hastalığı süresi 10 yıl ve üzerindedir. Hastaların büyük çoğunluğunun DM hastalığının tipi Tip 2 diyabettir. Hastaların yaklaşık yarısı ağızdan alınan şeker düşürücü hap (tatlandırıcı hariç), şeklinde DM tedavisi görmektedir. Ayrıca hastaların yaklaşık yarısı DM hastalığının tedavisine uyumlarının orta düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Hastaların %7,1'inin şuan ki DM hastalığının tedavisi sadece diyet tedavisi, %44,7'sinin ağızdan alınan şeker düşürücü hap (tatlandırıcı hariç), %27,6'sının insülin ve %20,6'sının ağızdan alınan şeker düşürücü hap+insülin tedavisi aldıkları bulunmuştur. Hastaların %70,0'ine DM hastalığına yönelik özel bir diyet verildiği, %30,0'una ise verilmediği bulunmuştur. Diyet verilenlerin %52,1'i diyeti doktorun verdiğini, %47,9'u diyetisyenin verdiğini; ayrıca diyet verilen hastaların %68,1'i verilen diyeti uyguladığını ve %31,9'u uygulamadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan hastaların DM hastalığına yönelik eğitim alma, eğitim almayı isteme durumları ve almak istedikleri eğitim konuları değerlendirilmiş ve hastaların %46,5'i DM ile ilgili daha önceden eğitim almışken, %53,5'i eğitim almamıştır. Eğitim alan hastaların %38,0'i doktordan, %44,3'ü hemşireden ve %17,7'si diyetisyenden eğitim almıştır. Eğitim almak isteyenlerin çoğunluğu komplikasyonların önlenmesi için yapılması gerekenler konusunda eğitim almak istemektedirler.

DM hastalarının diyabete özel diyet verilen hastaların diyeti uygulama durumları ile diyabete özel diyet konusunda eğitim almayı isteme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. DM hastalarının BKİ sınıflaması ile hastaların diyabete özel verilen diyeti uygulama durumları ve hastaların egzersiz yapma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur. DM hastalarının hangi BKİ sınıfında olursa olsun verilen özel diyeti uygulamasını ve egzersiz yapmasını etkilemediği görülmüştür.

Çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda çıkartılan öneriler ise şunlardır; hastaların kilo kontrolü için diyetisyene yönlendirilmesi, düzenli olarak kan şekerini ölçmesi/ölçtürmesi konusunda bilinçlendirilmesi çalışmaları yapılması, belli günlerde toplu olarak hasta eğitimlerinin düzenlenmesi, hasta eğitimlerinde düzenli hekim kontrolünün, diyetin, egzersizin önemi ve tedavilerin aksamamasının gerekliliğinin vurgulanması, hasta eğitimleri planlanırken hastaların eğitim almak istedikleri konulara öncelik verilmesi, eğitimi verecek kişilerin konusunda uzman olması ve DM eğitiminin teorik içerikten çok uygulamaya ağırlık verilen eğitim yöntemlerinin tercih edilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Diabetes Mellitus, Eğitim, Diyabetli Hasta Eğitimi

GLUTAMİNİN ÇEŞİTLİ EKSTREM DURUMLARDA VÜCUDU KORUMA VE KULLANIM MEKANİZMALARI

Nurgül Arslan[1], Erkan Polat[2], Sedat Coşkunsu [3], Serap Toprak Döşlü[4]

[1-4]Mardin Artuklu Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Mardin/ Türkiye

Proteinlerin yapı taşı olan aminoasitlerin vücudumuzda birçok önemli işlevi vardır. Bu aminoasitlerin bir kısmı vücutta çeşitli yollarla üretilebilirken bir kısmı da vücuda dışarıdan alınmalıdır. Bu aminoasitlerden glutamin; vücut homeostazı sağlanmışken vücutta üretilmekte ve bu üretim dokuların ihtiyacını karşılamaktadır. Fakat homeostazın bozulduğu büyük yanıklar, kanser, enflamasyon, travma gibi durumlarda glutaminin etkisi ve metabolizması bilim dünyasının dikkatini çekmektedir. Bu çalışmada glutaminin ekstrem durumlarda, vücutta salınım mekanizması ve metabolizmasını incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada uluslararası indekslerde taranan makaleler ve 'Science Direct,Pubmed, Medicine' gibi veri tabanları kullanılmıştır. Yapılan son 10 yılla ait randomize kontrollü klinik çalışmaları incelenmiştir. Glutamin hücre, doku ve organları stres ve yaralanma gibi ekstrem durumlardan çeşitli mekanizmalarla koruduğu çalışmalarda belirtilmektedir. Glutaminin yanık, kanser gibi durumlarda kullanılma nedeni daha çok şu şekilde sıralanabilir; nükleer faktör kappa b aktivasyonunun zayıflatılması, pro ve antiinflamatuar sitokinler arasındaki dengeyi sağlama, nötrofil birikiminde azalma, bağırsak bütünlüğünde ve bağışıklık hücre fonksiyonunda iyileşme sağlaması, ısı şoku proteinleri ekspresyonunda artış sağlamasıdır. Glutamin özellikle hızlı çoğalan hücrelerden; gastrointestinal sistem mukozası hücreleri, kanser hücreleri, bağışıklık sistemi hücreleri tarafından gerek azot kaynağı gerekse trikarboksilik asit (TCA) siklusunda enerji kaynağı olarak kullanılmaktadır. Günümüzde kanser tedavilerinde kullanılan yöntemlerde hem kemoterapinin hem de radyoterapinin çeşitli yan etkileri görülmektedir. Bu tedaviler özellikle gastrointestinal sistemde; lezyonlar (mukozit, stomatit), ishal, kabızlık gibi yan etkiler oluşturabilmektedir. Bu durum hastalarda; artan katabolizma, iştahsızlık, kaşeksi gibi durumlara neden olabilmektedir. Hızlı çoğalan hücrelere sahip olan gastrointestinal sistem; yüksek miktarlarda glutamin kullanmaktadır. Bu durum göz ününde bulundurularak yapılan çalışmalarda; glutamin takviyesinin hasarlı mukozayı iyileştirdiği, ishali azalttığı, bağırsak bağlantılı bağışıklık sistemini de geliştirdiği görülmüştür. Kanser hücrelerinin glutamine olan ihtiyacı göz önünde bulundurularak; bu hücrelerde glutamin metabolizmasını baskılamayı hedefleyen terapötik amaçlar geliştirilmiştir. Glutamin takviyesiyle, bağırsak hücrelerinin mukozası düzenlenmiş ve gram negatif bakteri translokasyonunun azaldığı görülmüştür. Ayrıca lenfositlerin de glutamini kullanımı sonucu bağışık yanıtta artışlar görülmüştür. Yanıkta glutaminin etkisi özellikle yara oluşumunu desteklemesi olarak bildirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Glutamin, Yanık, Kanser

TEMPOROMANDİBULAR EKLEM RAHATSIZLIKLARININ FARKLI GRUPLARINDA FİZİKSEL AKTİVİTENİN İNCELENMESİ

Halime ARIKAN[1], Meral SERTEL[2], Burcu Baş[3]

1 Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, ANKARA, e-mail: halimearikan92@gmail.com

2 Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, KIRIKKALE, e-mail: fzt_meralaksehir@hotmail.com

3 Ondokuz Mayıs Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi Anabilim Dalı, SAMSUN, e-mail: burcubs@yahoo.com

Temporomandibular eklem (TME) rahatsızlıkları (TMER) sıklıkla yorgunluk, uyku bozuklukları, anksiyete ve depresyonu içeren somatik ve psikolojik şikayetlerle ilişkilendirilmektedir. Fiziksel aktivitenin depresyon ve anksiyete üzerindeki azaltıcı etkisi bilinmektedir.

Bu çalışmanın amacı TMER olan bireylerde fiziksel aktivite düzeylerini incelemek ve TMER'nin farklı grupları arasında bu parametre açısından fark olup olmadığını belirlemektir.

Çalışmaya 15-65 (32,69 ± 13,64) yaş arasında 77 birey alındı. Bireyler TMER/Araştırma Teşhis Kriterleri (ATK)' ne göre 3 gruba ayrıldı. Kas rahatsızlıklarına bağlı TMER olan grup 1 (n=25), disk deplasmanlarına bağlı TMER olan grup 2 (n=27) ve TME'sinde osteoartrit ve osteoartrozu olan diğer eklem rahatsızlıklarının

görüldüğü grup 3 (n=25) şeklinde sınıflandırıldı. Bireylerin fiziksel aktivite düzeyleri Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi (UFAA) ile değerlendirildi.

Çalışmanın sonucunda tüm TMER'li bireylerde 42 birey (% 55) düşük düzey fiziksel aktivite (DDFA), 28 birey (% 36) orta düzey fiziksel aktivite (ODFA), 7 birey (% 9) yüksek düzey fiziksel aktivite (YDFA) gösterdi. Grup 1'de 13 birey (% 52) DDFA, 7 birey ODFA (% 28), 5 birey (% 20) YDFA; grup 2'de 17 birey (% 63) DDFA, 8 birey (% 30) ODFA, 2 birey (% 7) YDFA ve grup 3'te 12 birey (% 48) DDFA, 13 birey (% 52) ODFA gösterdi. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda gruplar arasında MET-dk/hf değerleri arasında fark görülmedi.

Bu sonuçlar bize TMER'li bireylerde fiziksel aktivite düzeyinin düşük olduğunu gösterdi. TMER tanılı bireylerin tedavilerinde fiziksel aktivitelerini arttırmaya yönelik yapılacak olan egzersiz tedavisinin bu bireylerde somatik ve psikolojik semptomlarını azaltması yönünde olumlu sonuçlar alınacağını düşünmekteyiz. Ayrıca TMER'li bireylerde fiziksel aktivitenin geliştirilmesinin belirti ve semptomlar üzerine etkisini araştıran çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Sözcükler: TME, TMER, Fiziksel aktivite

İMMUNOHİSTOKİMYASAL ÇALIŞMALAR İÇİN ANTİJEN RETRİEVAL YÖNTEMİ

Başak Büyük

[1]*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Histoloji Embriyoloji AD, Çanakkale, Türkiye*

Histolojik çalışmalarda dokuların canlı organizmadan çıkarıldıktan sonra vakit kaybetmeden tespit işlemine başlanması, dokuların canlılığının ve bütünlüğünün kaybedilmemesi için önem arz etmektedir. Ancak bu iş için kullanılan fiksatifler doku içerisindeki çeşitli yapılarla çapraz bağlar kurarak antijenlerin reaktivitesinin azalmasına neden olmaktadır. Özellikle sık kullanılan formaldehit, immunoreaktivite kaybına neden olabilmekte ve immunohistokimyasal boyamalarda antikorların spesifik antijene bağlanmasını zorlaştırabilmektedir.

Dokuda oluşan bu antijen maskeleme işlemi bazı yöntemlerle geri dönüştürülebilir. Bu yöntemlerden bir tanesi de antijen retrievaldır. Antijen retrieval uygulamaları arasında enzim, protein denatüre ediciler ve ısı kullanılmaktadır. Çalışılacak doku kesitlerine seçilen solüsyonlar içerisinde ısı uygulanmasının formaldehit fiksasyonu sonucu oluşan çapraz bağları açtığı ve formalinde fikse edilmiş ve parafine gömülmüş doku kesitlerinde birçok antijenin immün boyanma özelliğini arttırdığı belirtilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, literatürde farklı yöntemler ile uygulandığı bildirilen antijen retrieval metodunun önemi ve modifiye yöntemlerin birbirine üstünlüğü hakkında bilgi sunmaktır.

Antijen retrieval aşaması antijen epitoplarının yeniden serbest bırakılmasını sağlar ki; bunu da fiksasyon tarafından değiştirilen protein konformasyonunu remodifiye ederek gerçekleştirir. Bunlardan bazıları enzim veya ısı uygulama teknikleridir. Antijen retrieval aşamasında ısı uygulaması için mikrodalga fırın, etüv, düdüklü tencere ve otoklavdan yararlanılmaktadır.

Mikrodalga fırınlarda yaklaşık 2,45 GHz'lik frekans kullanılır. Kullanılan bu frekans su içeren materyaller tarafından absorbe edilir. Gıda maddelerinde su bulunması nedeni ile bu maddeler ısınır. Bu şekilde antijenlerin açığa çıkarılması sağlanmaktadır.

Düdüklü tencerede yüksek basınçta uygulanan ısı ile de antijenlerin açığa çıkarılabildiği, bu şekilde immunohistokimyasal boyamalarda başarı şansının arttığı bilinmektedir.

Fiksasyon işlemi ile maskelenen antijenlerin immunohistokimyasal çalışmalar için tekrar açığa çıkarılmasında birçok yöntem kullanılmaktadır. Antijen retrieval olarak bilinen bu yöntemler immunohistokimyasal çalışmaların geçerliliğini artırmakta ve immunoreaktivitenin yeniden kazanılmasını sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: İmmunohistokimya, Antijen retrieval

İNMELI HASTALARDA ALT EKSTREMITEYE UYGULANAN MODİFİYE KISITLAYARAK ZORLAYICI HAREKET TEDAVİSİNİN ETKİNLİĞİ: YAŞAM KALİTESİ SONUÇLARI

Sevim Acaröz Candan[1], Ayşe Livanelioğlu

[1]Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü.

[2]Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü.

İnme, Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre gelişmekte olan toplumlarda en çok ölüme neden olan üçüncü hastalık iken, inme sonrası gelişen hemiparezi nedeniyle de en sık engellilik durumuna yol açan hastalıktır. İnme sonrası özellikle alt ekstremite etkilenimine bağlı motor fonksiyon kayıpları bireyin yaşam kalitesini önemli ölçüde azaltmaktadır. Modifiye Kısıtlayarak Zorlayıcı Hareket Tedavisi (mKZHT), sağlam ekstremitenin belirli süre kısıtlanması ve hemiparetik ekstremitenin ise yoğun olarak fonksiyonel aktiviteler sırasında kullanılmasının teşvik edilmesi prensibine dayalı, motor fonksiyonu geliştirmeye yönelik uygulanan bir tedavi yaklaşımıdır. Bu çalışmanın amacı inmeli hastalarda alt ekstremiteye uygulanan mKZHT'nin sağlıkla ilişkili yaşam kalitesi üzerine etkisini araştırmaktır. Çalışmaya katılan 30 inmeli hasta randomize olarak 2 gruba ayrıldı. Her 2 gruba başlangıç tedavisi olarak 4 hafta boyunca, haftada 3 seans aynı nörogelişimsel tedavi (NGT) programı uygulanırken takip eden 2 haftada ise deneysel tedavi olarak çalışma grubuna mKZHT, kontrol grubuna ise NGT uygulandı. Yaşam kalitesi İnme Etki Skalası (İES) ve İnmeye Özgü Yaşam Kalitesi Anketi (İÖYKA) ile değerlendirildi. Özellikle deneysel tedavi süresince, çalışma grubunda İÖYKA toplam puanı; mobilite, özbakım, üst ekstremite fonksiyonu, düşünme, duygu durum, aile ve sosyal rollerin alt alan puanları kontrol grubuna göre arttı ($p < 0.05$). 6 haftalık tedavi sonrası İES alt ekstremite kuvveti ve mobilite puanı çalışma grubunda daha fazla iyileşme gösterdi ($p = 0.017$). Çalışma grubunda hem deneysel hem de toplam tedavi periyodunda İES algılanan iyileşme miktarı daha fazlaydı ($p = 0.000$). Bu çalışma inmeli hastalarda sağlıkla ilişkili yaşam kalitesini geliştirmede alt ekstremiteye uygulanan mKZHT 'nin NGT'den daha etkin olduğunu gösterdi.

Anahtar Sözcükler: Alt ekstremite, İnme, Modifiye kısıtlayarak zorlayıcı hareket tedavisi, Nörogelişimsel hareket tedavisi, Yaşam Kalitesi.

SMOKING, PAIN AND IMPAIRED SLEEP QUALITY

Mehmet DURUAY[1] Nilufer CETISLI KORKMAZ[1], Furkan BILEK[2], Esra DOGRU HUZMELI,.[3]

[1]Pamukkale University, School of Physiotherapy and Rehabilitation, Denizli/TURKEY.

[2]Firat University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Elazig/TURKEY.

[3]Mustafa Kemal University, School of Physiotherapy and Rehabilitation, Hatay/TURKEY.

Sleep, which has a direct impact on daily life, has an important place in human beings' lives. Smoking causes impaired sleep quality besides the cancer, lung diseases, reduced functional capacity.

This study was planned to investigate whether smoking causes pain and impaired sleep quality in university students, despite being young.

This study included 100 smoker(50women-50men) and 101 non-smoker(51women-50men) volunteer university students. The pain severity during rest and palpation were evaluated by Visual Analog Scale(VAS). The Pittsburgh Sleep Quality Index(PUKI) was used to assess the sleep quality of the participants.

The mean age of the smokers was 21.86±1.42years while the non-smokers' were 21.41±1.69years. In terms of pain severity and quality of sleep, we recorded that pain severity during rest was worse in smokers($p=0.001$), whereas there was no difference between the groups for pain severity with palpation and quality of sleep scores($p>0.05$). We also found that the severity of pain both during rest and palpation in smokers were correlated with sleep impairments($r=0.274$ and $r=0.204$, respectively) and sleep medication usage($r=0.296$ and $r=0.259$, respectively). Meanwhile, the severity of pain with palpitation was correlated just with the sleep impairments in non-smokers($r=0.212$).

In our study, it was recorded that smoking increased the severity of pain during rest, caused sleeping impairments associated with the pain and increased the tendency to

usage of sleeping-drugs in smoker university students, while they were young. We concluded that the smoking should be taken seriously, because the sleeping quality problems, which were accompanied with complaints in falling asleep, falling into deep sleeping phase and getting-up tired, were seen despite the fact that smoker students are young. These results showed that for both public and clinical health approaches aiming to reduce smoking-related illnesses and sleeping problems, needed to be focused on young people, too.

Key Words: Smoking, Pain, Sleep Quality, University Student, Youth.

KBY HASTALARININ BESLENME DURUMLARININ VE ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLERİNİN BELİRLENMESİ

[1]Gülşen Delikanlı Akbay

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Trabzon

KBY hastalarının yetersiz/yanlış bilgilendirme ve bilinçsizlik nedeniyle beslenme durumları kötü ve besin tüketimleri yetersiz olabilmektedir.

KBY hastalarının beslenme durumlarını ve antropometrik ölçümlerini belirlemektir.

Bireyler ve Yöntem: Çalışma bir özel hastaneye başvuran üç KBY hastası ile yürütülmüştür. Bireylere demografik özelliklerini, beslenme alışkanlıklarını ve beslenme durumlarını belirlemek için soru kâğıdı uygulanmıştır. Sorumlu araştırmacı tarafından antropometrik ölçümler alınmıştır.

Bireylerin %67'si kadın, %33'ü erkektir ve genel yaş ortalaması 69.6±4.84 yıldır. Bütün bireyler şehir merkezinde yaşamaktadır. Kadın bireyler ev hanımı iken diğer birey emeklidir. Bireylerin sadece bir tanesi ilkokul mezunudur ve diğer bireyler okuma- yazma bilmemektedir. Bir katılımcının tanı alma zaman 1-5 yıl önce iken diğer katılımcılar ortalama 8 yıl önce tanı almıştır. Bireylerin KBY için sürekli kullandığı bir ilaç bulunmamaktadır. Tüketilen ana ve ara öğün sayıları sırasıyla ortalama 2.7±0.3 ve 0.3±0.3'tür. iki birey ara öğün tüketmemektedir. Bireylerin %67'si düşük proteinli, %33'ü ise kurubaklagil içermeyen az tuzlu bir beslenme düzeni uygulamaktadır. İki birey öğün atlamadığını belirtirken bir birey canı istemediği için akşam öğünlerini atlamaktadır. Ara öğünlerde en sık kuru/taze meyveler ve su tüketilmektedir. Bireylerin vücut ağırlığı 61- 79 kg arasında, boy uzunlukları 150-167 cm arasında değişmektedir. Bel çevresi boy uzunluğu oranları 0.45 ile 0.55 arasında değişmektedir. Katılımcıların %67'si her gün süt-yoğurt, tamamı her gün peynir tüketmektedir. Hiçbir katılımcı nescafe, çikolata ve bitki çayı tüketmemektedir. Bireylerin günlük enerji alımları 939.7 kkal ile 1129.5 kkal arasında, protein alımı 29 gram ile 30 gram arasında değişmektedir. Bireyler yaş ve cinsiyetlerine göre gerekli enerji ve protein gereksinmelerini karşılayamamaktadır.

KBY hastalarının beslenme durumları detaylı olarak takip edilmeli, gerekli antropometrik ölçümler ve kan parametreleri değerlendirilmelidir. Bireylere sağlık durumlarına göre beslenme eğitimi verilmelidir.

ÇEŞİTLİ KLİNİK ÖRNEKLERDEN ELDE EDİLEN SERRATİA MARCESCENS İZOLATLARININ ANTİBİYOTİK DİRENÇ PROFİLİNİN BELİRLENMESİ

Merih ŞİMŞEK

Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, Türkiye

smerih16@mail.com

Serratia marcescens hastane kaynaklı infeksiyonlara yol açan önemli bir etkendir. *Serratia* ilişkili nozokomiyal infeksiyonlarda, bu bakterinin antibiyotiklere çoklu direnç özelliğinden dolayı tedavide önemli derecede zorluklar yaşanmaktadır.

Çalışmada, hastanemizin çeşitli klinik ve polikliniklerinden gönderilen örneklerden izole edilen *Serratia marcescens* türü bakterilerin kliniklere ve izole edildikleri vücut bölgelerine göre dağılımı ile bu bakterilerin antimikrobiyal direnç profillerinin araştırılması amaçlanmıştır.

İlk olarak laboratuvarımıza gönderilen Kan kültürlerinin inkübasyonu için BACTEK FX tam otomatize kan kültürü inkübasyon sistemi kullanılmıştır. Pozitif üreme sinyali veren kan kültür şişelerinden %5 koyun kanlı ve EMB agar besiyerine, pediatrik kan kültürü örnekleri içinse ek olarak çikolata agar besiyerlerine pasaj işlemi yapılmıştır. İdrar örneklerinin kanlı kromojen agar besiyerlerine kantitatif ekimi yapılmıştır ve 37°C'de 24-

48 saat inkübasyona bırakılmıştır. Diğer klinik örnekler ise %5 koyun kanlı, EMB ve çikolata agar besiyerlerine ekilmiştir. İdentifikasyon ve antibiyogram işlemleri için VITEK 2 (BioMerieux, France) tam otomatize identifikasyon ve antibiyogram sistemi kullanılmıştır. Çalışmamıza Ocak 2013 - Şubat 2018 tarihleri arasında Afyon Kocatepe Üniversite Hastanesi'ne başvuran hastalardan alınarak Tıbbi Mikrobiyoloji Laboratuvarına gönderilen ve *Serratia marcescens* üremesi olan çeşitli klinik örneklere ait kültür ve antimikrobiyal duyarlılık sonuçları dahil edilmiştir.

Toplam 158 *S.marcescens* izolatı üremesine rastlanmıştır. *Serratia* üremesinin en fazla olduğu klinik %25.9 ile Anestezi Yoğun Bakım ünitesi olarak saptanırken, bunu %19.6 ile Göğüs Hastalıkları ve %6.9 ile Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları üniteleri takip etmektedir. *Serratia* izolatı üremesi sırasıyla, kan kültürü (%35.4), balgam kültürü (%24.6) ve yara kültürü (%15.8) örneklerinde belirlenmiştir. *Serratia marcescens* izolatları arasında en sık seftriakson (%22.7) direnci bulunurken, sefotaksim ve gentamisine karşı direnç oranının (%0.6) oldukça düşük olduğu bulunmuştur.

Çalışmamız sonucunda *S.marcescens* grubu bakterilerde özellikle sefalosporin grubu başta olmak üzere beta laktam grubu antibiyotiklere karşı belirlenen yüksek direnç oranları tedavi için alternatif ajanların gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Özellikle sefotaksim ve gentamisin tedavi için en etkili antibiyotikler olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler:
Serratia marcescens, Antibiyotik direnci, Antimikrobiyal duyarlılık

FONKSİYONEL GIDA BİLEŞENİ OLARAK GIDA KAYNAKLI BİYOAKTİF PEPTİTLERİN KULLANIM POTANSİYELLERİ VE İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ

Azim ŞİMŞEK[1], Birol KILIÇ[2]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğirdir Meslek Yüksekokulu, Gıda İşleme Bölümü, Isparta, e-posta:

[2]Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, Isparta, e-posta:

Gıdalar, insan sağlığı üzerine yararlı etkileri olduğu belirtilen konjuge linoleik asit, koenzim Q10, polifenoller, esansiyel yağ asitleri ve peptitler gibi biyoaktif özellik gösteren çok sayıda bileşen içermektedir. Bu bileşenlerden özellikle peptitlerin fonksiyonel özellikleri üzerine son dönemlerde çok sayıda çalışma yapılmaktadır. Peptitler, protein yapıların doğal dizilimi içerisinde inaktif halde bulunan kısa zincirli ve düşük molekül ağırlıklı amino asit dizilerinden oluşan organik bileşiklerdir. Protein yapılar içerisinde farklı zincir uzunluklarında yer alan peptitler, sindirim enzimleri tarafından gıdaların sindirimi esnasında veya et, süt gibi protein içeriği yüksek gıdaların fermentasyonu sırasında proteolitik aktiviteye sahip mikroorganizmalar tarafından hidroliz yoluyla açığa çıkmaktadır. Araştırmacılar, biyoaktif peptitlerin antioksidan ve antimikrobiyel aktivitelerinin yanı sıra kan basıncını ve kan kolesterol seviyesini düşürücü etkileri, bağışıklık sistemini düzenleyici etkileri, antitrombotik ve opioid aktiviteleri, mineral emilimi ve biyolojik yararlılıklarını arttırıcı özellikleri gibi insan sağlığı üzerine yararlı etkilerinden dolayı fonksiyonel gıda bileşeni olarak kullanılabilme potansiyellerini yaygın olarak araştırmaktadırlar. Bu araştırmalar neticesinde peptitler endüstriyel ölçekli olarak çorba, fermente sütlü içecekler, sporcu içecekleri, dondurma, çikolata, beyaz ekmek ve meyve suyu gibi gıda ürünlerinin üretiminde kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışmada gıda kaynaklı biyoaktif peptitlerin fonksiyonel gıda bileşeni olarak kullanım olanaklarının araştırılmasına yönelik yapılan çalışmalar ile sağlık üzerine olan etkileri derlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fonksiyonel gıda, biyoaktif peptitler, sağlık.

YAŞLI BİREYLERDE DİYET ASİT YÜKÜ VE YAŞAM KALİTESİ İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Aslı KANBUR[1], Nilüfer ACAR TEK[2]

[1]Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü, Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Birimi, Balıkesir, Türkiye, dakum_53@hotmail.com

[2]Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, acarnil@hotmail.com

Ülkemizde hızla artan yaşlı nüfus oranı 2017 TÜİK verilerine göre %8,5'olarak açıklanmıştır. Balıkesir İli yaşlı nüfus oranı %14,3 olup ülke genelinin oldukça üstündedir. Beslenme yetersizliği yaşam kalitesini olumsuz etkileyen etmenlerdendir. Özellikle yaşlı bireylerin kaliteli yaşam sürdürebilmeleri için yeterli ve dengeli beslenmeleri gerekmektedir. Asit-alkali dengesi sağlık için önem teşkil etmekte ve asidozisin artmasıyla; kas kütlesi kaybı, spor performansında düşüş ve atrofinin artması gibi negatif etkiler görülmektedir.

Bu çalışmada yaşlı bireylerin beslenme-diyet asit yükü ile yaşam kalitesi ilişkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmaya 65 yaş ve üzeri Balıkesir Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nde kalan 53 birey ile evde yaşayan 57 birey katılmıştır. Genel-beslenme bilgileri, 3 günlük besin tüketim kaydı ve yaşam kalitesiyle ilgili bilgileri içeren anket yapılmıştır. Beslenme durumunu değerlendirmek için MNA tarama testi, yaşam kalitesi için ise SF-36 formu kullanılmıştır. Diyet asit yükü PRAL metoduyla hesaplanmıştır.

Çalışmaya 49 erkek, 61 kadın dahil edilmiştir. Bireylerin %4,5'inin malnütrisyonlu, %26,4'ünün malnütrisyon riski altında, %69,1'inin normal nutrisyonel durumda olduğu tespit edilmiştir. MNA gruplarıyla yaşam kalitesinin tüm alt parametreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($p<0,05$). SF-36 Türk Toplumu için norm değerleriyle kıyaslandığında enerji canlılık vitalite parametresi evde yaşayan kadınlarla, fiziksel rol güçlüğü parametresi erkeklerle, ruhsal sağlık parametresi ve genel sağlık parametresi ise evde yaşayan bireylerle anlamlı ilişkide bulunmuştur($p<0,05$). PRAL ortalaması erkeklerde 52,4±20,03, kadınlarda 28,1±19,84'tür. PRAL değeriyle sadece evde yaşayanların fiziksel rol güçlüğü parametresi pozitif korelasyon göstermiştir($r:0,291$; $p<0,05$).

Ülkemiz yaşlı nüfusuna oranla yaşlı nüfusu %5,8 yüksek olan Balıkesir İlinde yaşayan bireylerin beslenme-diyet asit yükü-malnütrisyon durumunun değerlendirilmesi yaşam kalitesinin de belirleyicisi olacaktır.

Anahtar Sözcükler

Yaşlı bireyler, diyet asit yükü, PRAL, yaşam kalitesi, beslenme.

SPORCULARDA HAMSTRINGLERİN KUVVETLENDİRİLMESİNDE HEDEFE YÖNELİK EGZERSİZ SEÇİMİ

Tansel Koyunoğlu, Özgen Aras, Vedat Kurt

Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık YO, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kütahya.Türkiye.

E-posta: tansel.koyunoglu@dpu.edu.tr, ozgen.aras@dpu.edu.tr, vedat.kurt@dpu.edu.tr

Hamstringler, biceps femoris (uzun baş ve kısa baş), semitendinosus ve semimembranosus kaslarından oluşmaktadır. Yetersiz egzersiz ve yaralanmaya bağlı farklı zayıflıklarda, her bir kasın proksimal, medial ve distal kısımlarına yönelik egzersizler mevcuttur. Sporcularda zayıflıkların giderilmesinde farklı aletler ve yöntemler tercih edilebilir.

Sporcularda hamstringlerin kuvvetlendirilmesinde hedefe yönelik kanıt düzeyi yüksek egzersizlerin belirlenmesidir.

Yöntem: Veri tabanlarında (Scopus, Pubmed) 2010-2018 yılları arasındaki çalışmalar tarandı.

Tarama sonuçlarına göre yorumlandığında, Elektromyografik sinyal amplitüdü açısından biceps femoris ve semitendinosus kaslarının en yüksek aktivasyonu sırayla 'Slide Leg' 'Fitball Flexion' ve 'TRX' egzersizleri ile saptanmıştır ($p<0.05$). Manyetik Rezonans görüntülemelerinde ise; biceps femoris kısa başının proksimal, medial ve distal kısımlarının kuvvetlendirilmesinde, 'Flywheel Leg Curl' ve 'Nordic Hamstring' egzersizleri benzer etkiye sahiptir. Biceps femoris uzun başı için, proksimalde 'Hip Extension Conic Pulley', medialde ve distalde 'Flywheel Leg Curl' ve 'Nordic Hamstring' egzersizleri etkilidir. Semimembranosus için proksimalde 'Russian Belt' egzersizi, medialde 'Flywheel Leg Curl' etkiliyken; semitendinosus kasını kuvvetlendirmek için bahsedilen tüm egzersizler tercih edilebilir ($p<0.05$).

Tartışma: Hamstring kaslarının zayıflığı, sportif aktivite esnasında kas yaralanmalarına neden olabilir. Bu yaralanmaların engellenmesi ve performans artışı sağlamak için hamstring kaslarının farklı kısımlarının optimal kuvvette bulunması gerekmektedir. Bu amaçla seçilen her egzersiz, kasların tüm kısımlarını aktive etmekte yetersiz kalır. Kuvvetlendirme için vücut ağırlığının kullanıldığı egzersizlerin yanı sıra çeşitli cihazlar da gereklidir

Hamstringlerin kuvvetlendirilmesi amacı ile program oluşturulurken, her bir kasın farklı anatomik kısımlarının zayıflıkları göz önünde bulundurularak aletli/aletsiz egzersiz seçimi yapılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Hamstring, Kuvvetlendirme, Spor Yaralanmaları, Egzersiz

İNSAN SAĞLIĞI İÇİN DOĞRU BESLENMEDE YENİ BİLGİLER

Hasan Basri SAVAŞ

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı, Alanya, Antalya, Türkiye.

İnsan sağlığının temelini oluşturan faktörlerin başında doğru beslenme gelmektedir. Doğru beslenme çok tartışılan ve farklı yaklaşımlarla bakılan bir konudur. Son yıllarda yapılan araştırmalar doğru beslenmeye dair birçok temel bilginin yeniden ele alınmasını gerektirmektedir.

Bu çalışma ile güncel bilimsel araştırmalar ışığında insan sağlığı için doğru olabilecek beslenme biçimi ve içeriğinin yeniden belirlenmesi ve vurgulanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Güncel literatürde yer alan bilimsel verilere göre doğru beslenme tanımı ve prensipleri yeniden ele alınmıştır.

Güncel araştırmalara göre doğru beslenme; doğal, taze, temiz, katkısız ve işlenmemiş gıdaların, dengeli ve yeterli biçimde, doğru sıklıkta tüketilmesidir. Beslenme hakkındaki tartışmalar ve araştırmalar çoğunlukla gıdaların içeriğine yoğunlaşmıştır. Ancak yeni beslenme bulgularından biri de hangi sıklıkta ve hangi miktarda yenileceğinin önemi ve bu konulardaki bilimsel verilerdir. Yaygın kanaatin aksine, sağlıklı bir insanda, daha az öğün sıklığında, ara öğünleri çıkararak ve ana öğün sayısını azaltarak ve ılımlı kalori kısıtlaması ile daha sağlıklı ve doğru beslenmek mümkün olabilir. Daha az öğün sıklığında ve kalori kısıtlaması ile beslenmenin metabolizma üzerine olumlu birçok etkisi gösterilmiştir. Günümüzde, teknolojik gelişmelere ve ileri üretim tekniklerine paralel olarak doğru beslenme daha karmaşık bir konuya dönüşmüştür. Sağlıklı ve doğru beslenmeyi önerebilmek için yukarıda bahsi geçen güncel konularda bilgi sahibi olunmalıdır.

Doğru beslenme multidisipliner veya daha iyisi interdisipliner bir düzlemde, çok boyutlu olarak ve bireysel yaklaşımla ele alınmalıdır. Bu konudaki eski bilgiler güncel araştırmalara göre güncellenmelidir. Sağlıklı beslenmek için ne sıklıkta ve ne zaman yenileceği daha fazla dikkate alınmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Gıda katkı maddeleri, insan sağlığı.

NÖROLOJİK REHABİLİTASYONDA MÜZİK TERAPİNİN ROLÜ

Derya Azim Rezaei[1], Burcu Ersöz Hüseyinsinoğlu[2]

[1]Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

[2]İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Nörolojik Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilimdalı

Müzik terapi, her yaştan bireyin fiziksel, duygusal, bilişsel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için müziği kullanan bir uzmanlık dalıdır. Pozitron Emisyon Tomografisi-ve Fonksiyonel Magnetik Rezonans Tarama gibi tekniklerle yapılan çalışmalar dinlenilen müziğin beyinde geniş bir biçimde yayıldığını ve lokalize olduğunu göstermektedir. Müzik terapi uygulama ve araştırma açısından sosyal bilim modelinden, klinik nöro-bilim modeline doğru gelişim göstermiştir. Bu değişim ile Nörolojik Müzik Terapi (NMT) olarak bilinen yeni bir alt başlık oluşturulmuştur. NMT teknikleri; sinir sisteminden kaynaklanan, motor fonksiyon bozuklukları, kognitif ve duyusal bozukluklar üzerinde yoğunlaşır. Nörolojik rehabilitasyonda müziğin multi-sensorial özelliği uyarıcı olarak kullanılır. Beyinde geniş alana dağılmış farklı nöranal ağlardan köken alan bilgi işleme yolları ile müzik; nörolojik bozukluğu olan kişilerde karmaşık etkileşim özelliği ile diğer alanlara ulaşmak için alternatif bir yöntem olarak kullanılabilir. İşitsel ritmik ipuçları tarafından aktif hale gelen nöronlar nörolojik NMT'nin temel mekanizması olan fizyolojik sürüklenme ile motor

nöronların ateşlenme paternini de başlatmaktadır. Ritim, egzersiz hareket paterninin oluşturulması, zamansal organizasyon, tahmin ve planlama için geçici bir yapı, metrikal organizasyon sağlar. NMT üç teknikten oluşmaktadır. Ritmik işitsel uyarı, inme ve parkinson hastalığı gibi çeşitli nörolojik hastalıklarda denge ve yürüyüş rehabilitasyonunda kullanılan bir yöntemdir. Yapılan çalışmalarda inme sonrası hastalarda, hareket kalitesinin arttırılmasında ritmik stimülasyonun faydalı olduğu bildirilmiştir. Bütünleyici Duyusal İyileştirme tekniğinde kullanılan ipuçları sadece ritmik değil aynı zamanda hareketin gücü ve uzaysal yönü hakkında da ek bilgi sağlamaktadır. Terapatik Enstrümental Müzik Performansı tekniğinde ise, bir müzik aletini oyun yoluyla kullanarak güç, hareket sınırı, endurans, motor kontrol ve beceri gibi kaba veya ince motor becerileri geliştirmek için fonksiyonel hareket paternlerini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır.Müzik terapi, motor öğrenme sürecini hızlandırıp kortikal plastisiteyi desteklemektedir. Klinik araştırmalar, kinematik parametreleri açısından müzikle rehabilitasyonun, müziksiz rehabilitasyonla karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir üstünlük gösterdiğini bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler; Nörolojik Müzik Terapi, İnme, Parkinson, Ritmik Uyarı

KANSERİ ÖNLEMEDE VE TEDAVİ ETMEDE EGZERSİZ

*Nazan ÖZTÜRK, *Halise ÇİNAR

** Adnan Menderes Üniversitesi, Söke Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Aydın*

Kanser, vücudun çeşitli bölgelerindeki hücrelerin anormal ve kontrolsüz bölünüp çoğalması ile karakterize bir hastalık grubudur. Erken tanı ve tedavi yöntemleri ile günümüzde yeni gelişmeler elde ediliyor ve hastaların yaşam süresi artmaktadır. Kanser rehabilitasyonu, kanserli bireye, hastalığın ve tedavinin neden olduğu sınırlar içinde fiziksel, sosyal, psikolojik ve mesleki fonksiyonları en üst seviyede tutmak için yapılan yardımlardır.

Fiziksel hareketsizlik önemli ölçüde kanser tipleri ile ilişkilidir ve mekanizma kesin olarak bilinmemekle birlikte; egzersiz, obezite, immün ve endokrin fonksiyonların birbirleri arasındaki etkileşimin kanser gelişimini kolaylaştırabileceği veya baskılayabileceği düşünülür. Düzenli ve zorlayıcı egzersizin kansere karşı güçlü bir önleyici tedavi sağladığı ve insidans düzeyini %40 oranında azaltma potansiyeli olduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Kolon kanseri öyküsü olan hastalarda farklı dozlardaki aerobik egzersizlerin sağlıkla ilgili yaşam kalitesine etkisinin incelendiği çalışmada yüksek doz aerobik egzersiz yapanlarda daha anlamlı sonuçlar olmakla birlikte aerobik egzersizin kolon kanserli hastalarda yaşam kalitesini artırdığı belirlenmiştir. Ayrıca düzenli egzersizin vasküler endotel fonksiyonu üzerine etkisini belirlemişlerdir. Meme ve prostat kanserli hastalarda egzersiz eğitiminin vaskülerendotel fonksiyonlarını ve egzersiz kapasitesini geliştirdiği belirtilmiştir. Meme kanserinde tedaviler sırasında oluşan yan etki ve komplikasyonlar bireylerin fiziksel aktivite düzeyi ve yaşam kalitesinin azalmasına, depresyona yatkınlığın artmasına neden olabilmektedir. Kemoterapi döneminde yapılan egzersizler bireylerin fiziksel, fonksiyonel ve psikolojik açıdan desteklenmesi sağlamaktadır. Farklı onkolojik tedaviler gören ve kalistenik egzersiz verilen tüm kadınlarda fiziksel aktivite düzeylerinin arttığı görülmektedir.

Kanser tanısı sonrası verilen egzersiz reçetesinin cerrahi sonuçları geliştirmede, hissedilen yakınmaları azaltmada, radyasyon ve kemoterapiye bağlı yan etkilerle baş etmede, fiziksel işlevi sürdürme veya arttırmada, psikolojik sağlığı geliştirmede, yağ alımını ve kas-kemik kaybını azaltmada ve yaşam süresini uzatmada olası yararları çoktur. Bu nedenle, düzenli egzersiz yapılması tüm popülasyona olduğu gibi, özellikle kanser açısından yüksek riskteki kişilere önerilmelidir. Ayrıca, egzersiz tedavinin bir parçası olarak, yaşam kalitesini arttırmak ve morbiditeyi ve mortaliteyi azaltmak amacıyla kanser hastalarının rutin klinik bakımlarına eklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel Aktivite, Kanser, Rehabilitasyon

IHSLC 2018

SAKRAL OTURUŞ SERGİLEYEN BİLATERAL SEREBRAL PALSİLİ ÇOCUKLARIN VERTİKAL KOL ERİŞİM MESAFELERİNİN ÖZÜRLÜLÜKLE OLAN İLİŞKİLERİ

Selvin Balki[1]

[1]Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Sivas, Türkiye, balkipt@hotmail.com

Serebral Palsi (SP), gelişmekte olan beyinde ilerleyici olmayan bozukluklarla ilişkilendirilen bir kalıcı postür, motor işlev ve hareket gelişim bozukluğudur. Sakral oturma gibi diğer pek çok postüral kontrol yetmezliğinin gelişmesi neticesinde, SP'li çocukların motor davranışları sınırlanmaktadır.

Sakral oturuşu olan SP'li çocukların vertikal kol erişim mesafelerini belirlemek ve onun kendine bakım ve mobilite özürlülük seviyeleriyle ilişkilerini incelemek.

Kaba Motor Fonksiyon Sınıflandırma Sistemine göre seviye II (n=16), III (n=15) ve IV (n=3)'de olan ve sakral oturuş sergileyen otuz dört bilateral SP'li çocuk (19 erkek, 15 kız; 27 bilateral spastik, 3 ataksik and 4 diskinetik; ortalama yaş 114.03±36.57 ay) çalışmaya dahil edildi. Vertikal kol erişim mesafelerinin ölçümü; desteksiz olarak yerde uzun oturma pozisyonunda sağ ve sol kol için bir ağaç cetvelin kullanımıyla yapıldı. Pediatrik Özürlülük Değerlendirme Envanteri (PÖDE)'nin alt bölümleri, çocukların kendine bakım ve mobilitedeki özürlülük seviyelerini değerlendirmek için kullanıldı.

PÖDE Kendine Bakım (r=0.42, p=0.01 sağ kol için; r=0.41, p=0.02 sol kol için) ve Mobilite (r=0.49, p=0.01 sağ kol için; r=0.42, p=0.01 sol kol için) alt bölüm puanları ile kol erişim mesafeleri arasında anlamlı pozitif korelasyonların olduğu belirlendi. Regresyon analizinde ise sağ ve sol vertikal kol erişim mesafelerinin; hem PÖDE Kendine Bakım (F=3.32, p=0.05) hem de PÖDE Mobilite (F=5.26, p=0.01) düzeyinin tahmininde önemli olduğu gözlendi.

Bu çalışmanın sonuçları, sakral oturuş sergileyen bilateral SP'li çocuklarda PÖDE Kendine Bakım ve Mobilite puanları ile vertikal kol erişim mesafesi sonuçları arasında pozitif ilişkilerin olduğunu gösterdi. Sakral oturuşu olan SP'li çocuklarda, kendine bakım ve mobiliteyi artırmak için uzun oturma pozisyonunda fonksiyonel kol aktiviteleri önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Kendine bakım, Kol erişim mesafesi, Mobilite, Özürlülük envanteri, Serebral palsi

HAFİF-ORTA ÖZÜR DÜZEYİNDEKİ MULTİPL SKLEROZ HASTALARININ DEPRESYON DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Nezehat Özgül Ünlüer[1], Mustafa Ertuğrul Yaşa[1], Taşkın Özkan[1], Ömer Anlar[2]

[1]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Etlik Doğu Kampüsü, Ankara

[2]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı, Ankara

Nezehat Özgül Ünlüer e-mail: nunluer80@yahoo.com

Mustafa Ertuğrul Yaşa e-mail: mer_tugrul@hotmail.com

Taşkın Özkan e-mail: fzttaskinozkan@hotmail.com

Ömer Anlar e-mail: omeranlar@ybu.edu.tr

Multipl Skleroz (MS) kronik, ilerleyici ve tahmin edilemeyen bir hastalık olması nedeni ile hastaların baş etmede zorlandıkları ve duygu durum değişiklikleri yaşayabildikleri görülmektedir.

Hafif-orta özür düzeyindeki MS hastalarının depresyon düzeylerini incelemektir.

Yöntem: Çalışmaya 11 kadın 4 erken olmak üzere 15 MS hastası (yaş 39,47±12,25 yıl, beden kütle indeksi 25,35±4,59 kg/m^2) dahil edildi. MS hastaların özür düzeyi Genişletilmiş Özürlülük Durum Ölçeği (EDSS) ile değerlendirildi. Depresyon düzeyleri Beck Depresyon Ölçeği kullanılarak değerlendirildi.

Tanımlayıcı istatistikler için ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri kullanıldı.

Çalışmaya katılan MS hastalarının tanı süresi ve EDSS skorlarının ortanca ve minimum-maksimum değerleri sırasıyla 4,50 (1,00-20,00) yıl ve 2,50 (1,00-4,50) idi. MS hastalarının depresyon düzeyleri ortalaması 17,87±7,90 olarak bulundu.

Çalışma sonucunda MS hastalarının orta seviyede depresyona sahip oldukları bulunmuştur. Bu sonuçlar bize, MS hastalarının özür düzeyi düşük olduğunda da depresyon yaşadıklarını göstermektedir. Bu nedenle, en erken dönemden itibaren hastaların depresyon tedavisi için gerekli yönlendirmelerin yapılması ve depresyona yönelik tedavi yaklaşımlarının tedavi programları içerisinde yer alması gerektiğini düşünmekteyiz. Ayrıca

ileri analizler için vaka sayısının arttırılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Multipl Skleroz; Özür düzeyi; Depresyon

PEYNİR ALTI SUYU PROTEİNLERİNİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

Mehmet AYDIN[1], İlhan GÜN[2]

[1]Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hayvansal Ürünler Hijyen ve Teknolojisi ABD, Burdur

[2] Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu, Burdur

Peyniraltı suyu, peynir yapımı sırasında pıhtıyı süzme işleminden sonra geriye kalan, süt bileşenlerince zengin önemli bir sütçülük yan ürünüdür. Diğer temel protein kaynaklarıyla karşılaştırıldıklarında yüksek biyolojik değere sahiptir. İnsan sağlığı üzerine çok sayıda faydası bulunan PAS proteinlerinin gıdalardaki temel fonksiyonu, öncelikle vücuda diyet ile yeterli seviyede azot ve aminoasit alımını sağlamaktır. Bunun yanı sıra antibakteriyel ve antiviral özellikleri, immun sistemin desteklenmesi, antioksidan etki, antikarsinojenik aktiviteleri, hipokolesterolemik etki, büyümeyi, kemik sağlığını ve kilo kontrolünü desteklemektedir.

Süt proteinleri ve bunlardan kaynaklanan peptidlerin insan sağlığı üzerine birçok yararlarının olduğu bilinmektedir. Hayvansal ve bitkisel kaynaklı proteinler içerisinde süt proteinlerinin önemi, immunolojik olarak koruma sağlayan ve biyolojik olarak aktif maddeleri de içermesinden kaynaklanmaktadır. Kazeinden açığa çıkan biyoaktif peptidler kardiyovasküler sistem, sinir sistemi, bağışıklık sistemi ve beslenme sistemi üzerinde etkilidir. Süt proteinleri biyoaktif peptid bakımından zengin bir kaynak olup, antitrombotik peptidler, antihipertansif peptidler, opioid peptidler, kazeinofosfopeptid, glikomakropeptid, immünomodülatör peptidler ve antimikrobiyel peptidler olarak sınıflandırılmaktadır.

Son yıllarda özellikle sporcu içeceklerinin üretilmesinde peyniraltı suyu proteini içeren süt içeceği veya peyniraltı suyu tozu kullanmaktadır. Özellikle güç gerektiren spor dallarındaki sporcular, vücud geliştirmek üzere spor yapan kişiler, kas dokusunun onarımı için yeterli düzeyde yüksek kalite proteini her öğünde tüketmek zorundadırlar. Bu nedenle de çoğunlukla peynir üretiminde bir yan ürün olan peyniraltı suyu proteinlerinin toz haline getirildikten sonra, aroma maddesi ilavesiyle sporcu içeceği haline getirilmektedir. Elde edilen bu ürünün biyolojik değeri oldukça yüksektir. Çünkü bu amino asitler sadece daha hızlı etki yaratmakla kalmaz, aynı zamanda egzersiz sırasında kaslar için etkili bir enerji kaynağı, egzersiz sonrası kaslarda protein sentezinin yapımı için önemli bir kaynak olarak kullanılır.

Anahtar Kelimeler: Süt proteinleri, insan sağlığı, sporcu içeceği

SAĞLIKLI GENÇ YETİŞKİNLERDE BOYUN KAS ENDURANSI İLE SKAPULATORASİK KAS KUVVETİ VE KAVRAMA KUVVETİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Oğuzhan METE*, Şeyda TOPRAK ÇELENAY*, Özge ÇOBAN*, Taşkın ÖZKAN*

**Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü*

Servikal omurga ile skapulotorasik bölge ve üst ekstremite arasında kassal ve mekanik bağlantılar bulunmaktadır. Bu bağlamda çalışmamızdaki hipotezimiz boyun kas enduransı ile skapulatorasik kas kuvveti ve kavrama kuvveti arasında ilişki olabileceği yönündedir.

Sağlıklı genç yetişkinlerde boyun kas enduransı ile skapulatorasik kas kuvveti ve kavrama kuvveti arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Çalışmaya 20 sağlıklı genç yetişkin birey (yaş: 25,25±4,16 yıl, beden kütle indeksi: 23,50±3,65 kg/m^2) dahil edildi. Boyun fleksör ve ekstensör kaslarının enduransı klinik endurans testleri (sn) ile değerlendirildi. Skapulotorasik kas kuvveti (üst, orta ve alt trapez ile serratus anterior) dijital el dinamometresi (N) ile, kavrama kuvveti ise hidrolik el dinamometresi (kg) ile hem dominat hem de non-dominant taraf olacak şekilde değerlendirildi. Analiz için Spearman Korelasyon testi kullanıldı.

Çalışma grubunda boyun fleksör enduransı (70,66(55,78-110,28) sn), ekstensör enduransı (292,72(165-345,33) sn), dominant (219,25(186,1-255,12) N) ve non-dominant üst trapez (220,25(180,1-264,37) N), dominant (235(195,62-288,25) N) ve non-dominant orta trapez

(221(198,62-278,62) N), dominant (226,75(193,37-272,62) N) ve non-dominant trapez alt (224,75(185,75-265,87) N), dominant (189,25(161,87-247,5) N) ve non-dominant serratus anterior (198(146-265,75) N) kas kuvvetleri ile dominant (33,37(26,12-45,15) kg) ve non-dominant kavrama kuvvetleri (32,15(26,05-42,33) kg) olarak bulundu. Boyun fleksör enduransı ile dominant üst (p:0,022; rho:0,509) ve orta trapez (p:0,009; rho:0,567) ile dominant (p:0,046; rho:0,451) ve non-dominant serratus anterior (p:0,020; rho:0,514) kas kuvvetleri arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğu görüldü. Boyun ekstensör enduransı ile dominant (p:0,043; rho:0,457) ve non-dominant kavrama kuvveti (p:0,033; rho:0,478) arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğu saptandı.

Sağlıklı genç yetişkinlerde boyun fleksör enduransı ile dominant üst ve orta trapez, ile dominant ve non-dominant serratus anterior kas kuvvetleri arasında ve boyun ekstansör enduransı ile kavrama kuvvetileri arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğu bulundu. Böylece koruyucu rehabilitasyon programlarında bu bölgelerin kassal ilişkileri düşünülerek uygun egzersiz programlarının belirlenmesi önemli olabilir.

Anahtar Kelimeler: Boyun, Kassal Endurans, Skapulotorasik Kaslar, Kavrama, Kuvvet

QUERCETIN AND MALE INFERTILITY

Musa TATAR[1], Tuğba TATAR[2]

[1] Mehmet Akif Ersoy University, Burdur Food Agriculture and Livestock Vocational School, Department of Veterinary

[2] Mehmet Akif Ersoy University, Cevat Sayılı Health Science Faculty, Department of Nutrition and Dietetics.

Approximately 40% of infertile cases are caused by male partners. Reactive oxygen species (ROS), which cause testicular and sperm damage, play an important role in the pathology of 30-80% of infertility cases (1). Flavonoids are polyphenolic compounds with strong antioxidant properties. Quercetin is one of the most common flavonoids in many fruits and vegetables (2). Quercetin reduces oxidative stress, inhibits xanthine oxidase and lipid peroxidation, exhibits ROS sweeping activity and prevents DNA damage caused by H_2O_2. Quercetin can indirectly affect the quality of sperm through the stimulation of sex organs (3).

This review aims to examine relationship between quercetin, which is found very common in foods and male infertility.

Among the articles obtained by scanning the studies carried out after 2010 in various databases, those related to the topic were selected.

The effects of high-dose bisphenol A such as testicular steroidogenesis can be prevented by quercetin supplementation (4). Quercetin intake is protective against adverse effects of sulphasalazine on male reproductive capacity (5). Many studies have confirmed that quercetin has important effects on sperm motility and also protective effects against sperm DNA damage resulting from arsenic toxication and arsenic accumulation in the testis (6, 7). Due to its antioxidative and antiapoptotic properties, quercetin protects mouse testicular germ cells against cadmium-induced oxidative toxicity (8). Administration of quercetin in diabetic rats is beneficial because of reducing testicular damage (9). Oral administration of quercetin, which has an antiperoxidative effect, alleviates some damages caused by CCl_4 in male reproductive organs and cells by reducing lipid peroxidation (10). Onion, known as a good sorce of quercetin, has positive impacts on spermatogenesis and testosterone level (7).

In conclusion; quercetin has beneficial effects on male infertility by reducing oxidative stress resulting from various toxicities.

Keywords: Quercetin, Male Infertility, Oxidative Stress

AŞIRI TUZ TÜKETİMİNİN AZALTILMASI PROGRAMI''NIN KİŞİLER ÜZERİNDEKİ YANSIMASI

Süheyla SAK

Süleyman Demirel Ünivesitesi, Tip Fakültesi

Dünya sağlık örgütü yetişkinlerde tuz tüketiminin 5g/günün altında olacak şekilde azaltılmasını önermektedir. Ülkemizde 2008 de yapılan SALTurk-1 çalışmasında günlük tuz tüketim miktarının 18 g/gün, 2012"de SAL Türk 2 çalışmasında 15g/gün olduğu saptanmıştır. Ülkemiz bu konu üzerine harekete geçmiş ve Türkiye Aşırı tuz tüketiminin Azaltılması Programı 2017-2021 kapsamında tuzla mücadeleye başlamıştır. Bu

çalışmada, Sağlık bakanlığının yaptığı tuzla mücadele programının kişiler üzerindeki farkındalık etkisini ve kişilerdeki tuz alışkanlığını araştırdık. Ocak-mart 2018 tarihleri arasında üniversite hastanesi Aile Hekimliği polikliniğine başvuran, kronik hastalığı(Hipertansiyon, diyabet, vb.) ve ilaç kullanımı olmayan 135 kişi çalışmaya dahil edildi. Kişilere sosyodemografik özelliklerini, tuz alışkanlıklarını ve tuzla mücadele konusunda yapılanlar konusunda farkındalıklarını değerlendirmek için tarafımızca hazırlanmış anketler uygulandı. Veriler, SPSS 18 programında değerlendirildi. Bulguların değerlendirilmesinde frekans analizi ve tanımlayıcı istatistiksel veriler kullanıldı.

Bulgular

Çalışmaya 31 (%23) erkek,104 (%77) kadın olmak üzere 135 kişi dahil edildi. Yaş ortalamaları 33,8±15,1'idi. Kan basınçları ortalamaları sistol 109,7±16,1,diyastol 75,1±9,1 idi.

Tuz alışkanlıkları sorgulandığında; 23 (%17)kişi daha yemeğin tadına bakmadan tuz eklediğini belirtti. En fazla 98 (72,6) kişi iyotlu sofra tuzu kullanılmaktaydı. Günlük tuz tüketim miktarını bilenler 66 (%48,9) kişiydi. Tansiyona, inmeye, felce neden olduğunu bilenler fazla iken, mide kanseri, astım, kemik erimesi yapma durumunu bilenler oldukça azdı (%24,4).Devletin azaltma çalışmalarının olduğunu 40 (%29,6) kişi farkında değilken, tuz paketlerinin üzerinde sağlığa zararlı yazısından da 90 (%66,7) kişi habersizdi. Masalardaki tuzluk azaltma davranışından da 56 (%41,5) kişi haberdardı. İyotun faydalı olduğundan 51 (%37,8) kişi habersizdi.

İyotun önemi kişilerce anlaşılmakta olup, İyotlu tuz kullanımı artmaktadır. Tuzun, mide kanseri, astım ve kemik erimesi üzerine etkileri daha çok vurgulanmalıdır. Tuz paketleri üzerinde zararlıdır yazısı daha görünür olmalı, masalardan tuzun kaldırılması daha çok denetlenmelidir. Bu konuda herkese görev düşmekte ve kişiler bilinçlendirilmelidir. Bu çalışmalar sayesinde tuzun bir halk sağlığı problemi olmaktan çıkarılması hedeflenilmektedir.

Anahtar kelimeler: Farkındalık, Sağlık uygulaması, Tuz tüketimi

ALZHEİMER DEMANS'LI BİREYLERDE ALT EKSTREMİTE KAS KUVVETİ İLE YÜRÜME HIZI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Fatma KABAKCI[(1)],Meral SERTEL[(2)]

[1]Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Karaman, Türkiye

[2]Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kırıkkale, Türkiye

Tıptaki ve teknolojideki gelişmeler sayesinde insanların yaşam süresi uzamış ve yaşlı nüfusu artmıştır. Alzheimer Demans (AD) yaş ile birlikte görülme sıklığı artan ilerleyici nörodejeneratif bir hastalıktır. Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte dünya genelinde AD görülme sıklığı da artmıştır.

Bu çalışma AD'li bireylerde alt ekstremite kas kuvveti ile yürüme hızı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmaya 65 yaş ve üzeri 32 AD'li birey dahil edilmiştir. Bu bireylerin sosyodemografik özellikleri kaydedilmiştir. Alt ekstremite kas kuvveti "manuel kas kuvveti dinamometresi (hand-held dynamometer) (Baseline Evaluation System, New York)" ve "5 defa otur kalk testi" ile değerlendirilmiştir. Yürüme hızı "yürüme hızı ölçüm testi" ile değerlendirilmiştir. Yürüme hızı ölçüm testinde bireylerin 14 m'lik düz bir zeminde istedikleri hızda yürümeleri istenmiş, bu düz zeminin 2. ve 12. metresine işaretler yerleştirilmiştir. Daha objektif ölçüm yapmak için bu 10 metrelik mesafedeki yürüme süresi hesaplanarak sn cinsinden kaydedilmiştir.

Çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 73,44±4,36 yıl olarak bulunmuştur ve bu bireylerin 9'u kadın, 23'ü erkektir. Pearson Korelasyon Analizi'ne göre yürüme hızı testi ile sağ ($p=0.000$, $r=-0.618$) ve sol ($p=0.002$, $r=-0.517$) alt ekstremite kas kuvveti arasında orta derecede kuvvetli, negatif yönlü; 5 defa oturup kalkma testi ($p=0.000$, $r=0.762$) ile yüksek derecede kuvvetli, pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0.001$). Yani alt ekstremite kas kuvveti arttıkça 5 defa otur kalk testinin süresi azalmaktadır.

Çalışmamızın sonucunda AD'li bireylerde alt ekstremite kas kuvvetinin azalması yürüme hızını etkilemektedir. AD'li bireylerde kognitif ve diğer semptomlarının azaltılmasında gerekli egzersiz programlarının içine

mutlaka özellikle kuvvetlendirme eğitimlerinin de eklenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Anahtar Sözcükler: Alzheimer Demans, Kas Kuvveti, Yürüme hızı

ELEKTROSTATİK POLYESTER TOZ BOYA İŞÇİLERİNDE FEV_1/FVC ORANI VE EGZERSİZ KAPASİTESİ İLİŞKİSİ

Ukbe Şırayder[1], Deniz İnal-İnce[2], Ferhan Soyuer[1]

[1]Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kayseri.

E-posta: usirayder@nny.edu.tr, fsoyuer@nny.edu.tr

[2]Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara.

E-posta: dinalince@yahoo.com

Mesleksel akciğer hastalıkları, genellikle gaz, buhar, damlacık, partikül veya lif yapısındaki mesleki etkenlerden kaynaklanır. Değişik meslek gruplarındaki kesitsel çalışmalarda meslek astımı prevalansı; işçilerin maruz kaldıkları ajan, maruziyet düzeyi ve şiddeti, bireylerde atopi veya sigara içme öyküsü ile ilişkilidir.

Bu çalışmada elektrostatik polyester toz boya işçilerinde solunum fonksiyonları ile egzersiz kapasiteleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandı.

Çalışmamıza elektrostatik polyester toz boya işinde çalışan 54 erkek (yaş ortalaması 30,11±6,78 yıl) gönüllü dahil edildi. Katılımcıların sosyo-demografik bilgileri kaydedildi. Solunum fonksiyonlarını değerlendirmek için spirometrik ölçümler yapıldı. Egzersiz kapasitelerini değerlendirmek için ise katılımcılara Artan Hızda Mekik Yürüme Testi (ISWT) yapıldı.

Katılımcıların FEV_1/FVC (ortalaması 78,2±2,7) oranları, FEV_1 (ortalaması 4,05±0,5 lt) ve FVC (ortalaması 5,18±0,61) değerleri ile ISWT (ortalaması 786,5±103,8 metre) mesafeleri arasında pozitif yönde ilişki saptandı (sırasıyla r=0.507, p<0.001; r=0.409, p=0.002; r=0.274, p=0,045). PEF (ortalaması 8,52±0,76 lt) ve $FEF_{\%25-75}$ (ortalaması 3,79±0,46) değerleri ile ISWT mesafeleri arasında ise anlamlı ilişki saptanmadı (sırasıyla r=0.146, p=0.293; r=0.073, p=0.6).

Elektrostatik polyester toz boya işçilerinde FEV_1/FVC, FEV_1 ve FVC değerleri düşük olan bireylerin ISWT mesafelerinin de düşük olduğu görülmüştür. Büyük havayolu fonksiyonları iyi olanlarda egzersiz kapasitesi daha iyidir.

Anahtar sözcükler: Solunum fonksiyonu, Mesleksel akciğer hastalığı, Egzersiz kapasitesi.

SPORUN AĞRI VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

Ercan TURAL[1] Tuba MIZRAK[2] Şirin ÇETİN[3]

[1] OMÜ Havza MYO Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü-ercant@omu.edu.tr

[2] OMÜ Havza MYO Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü-tubaarslan92@gmail.com

[3] OMÜ cetinsirin55@gmail.com

Düzenli yapılan fiziksel aktivite kalp-damar fonksiyonlarının ve solunumun geliştirilmesi, koroner damar hastalığı risk faktörleri ile diabetin önlenmesi, anksiyete, depresyonun azaltılması, kendini iyi hissetme ve iyilik halinin arttırılmasını sağlar.Yaşam kalitesi; fiziksel, duygusal, zihinsel ve ruhsal olmak üzere dört farkındalık seviyesinde incelenir.

Düzenli spor yapan bireylerde; sporun ağrı ve yaşam kalitesine etkisini araştırmaktır.

Samsun'da bir spor salonuna kayıtlı ve aktif spor yapan 19-27 yaş aralığında 14 birey çalışmaya dahil edilmiştir.Bireylerin 5'i(%35.7) kadın, 9'u(%64.2) erkektir.Bireylerin yaşam kalitelerini değerlendirmek için SF-36(Kısa form 36) ve EQ-5D-3L Genel Yaşam Kalitesi Ölçeği, ağrı değerlendirmesi için ise Vizüel Analog Skalası(VAS) kullanılmıştır.Bu ölçekler araştırmanın başlangıcında ve spora devam edilen 1 ayın sonunda olmak üzere 2 kez uygulanmıştır.

Çalışmaya dahil edilen bireylerin yaş ortalamaları kadınların ve erkeklerin sırasıyla 23.4±2.88 ve 21.56±2.12 dır. Bireylerin 3'ü(%21.42) evli idi.Sigara ve/veya alkol kullananların sayısı 6(%42.85) idi.Vücut kitle indeksleri (VKİ) kadınların 22.27±2.72 erkeklerin ise 26.03±1.81 kg/m^2 dir.Bireylerin spor yapma sıklıkları kadınlar ve erkekler için 2-5 gün/haftadır.VAS değerlendirmelerinde ağrı puanları kadınlarda önce 25.20 ± 11.25, kadınlarda sonra 20.80±5.89 ve erkeklerde önce 26.11±9.70 erkeklerde sonra 20.78±7.66 olmuştur.Vas değerlendirmesinde cinsiyet bakımından önemlidir(p=0.006). SF36 ölçeğinin alt parametrelerine göre incelendiğinde fiziksel fonksiyon ortalaması 47.2, fiziksel rol güçlüğü ortalaması 40.5 emosyonel rol güçlüğü ortalaması42.6, vitalite ortalaması 73, ruhsal

sağlık ortalaması 77.8, sosyal işlevsellik ortalaması 71.5, ağrı değeri 55.5 ve genel sağlık algısı ortalama değeri 71.4 olarak bulunmuştur.Çalışma başlangıcında ve bir aylık sportif aktivite sonrası yapılan değerlendirmede EQ-5D ölçeğindeki maddelere verilen cevaplar problem yok (%)80/88.6, biraz problem var(%)20/11.4 olarak değişim göstermiştir.

Spor yapan bireylerde yaşam kalitesinin giderek arttığı görülmüştür.Bireylerin bu bir aylık süreçteki ağrı hisleri anlamlı şekilde azalmıştır.Sonuç olarak; egzersizin ağrı ve yaşam kalitesi üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: yaşam kalitesi, vizüel analog skalası, egzersiz

MEME KANSERİNE BAĞLI LENFÖDEMDE KOMPLEKS BOŞALTICI FİZYOTERAPİNİN YÜRÜME, DENGE VE KLİNİK PARAMETRELER ÜZERİNE ETKİSİ: OLGU SUNUMU

Hümeyra KİLOATAR[1], Gamze KURT[2]

[1] Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü,

[2] Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü,

Meme kanserine bağlı lenfödem (MKBL) meme kanseri tedavisi sonrasında yaygın görülen bir komplikasyondur. MKBL ekilenen taraftaki üst ekstremite ve/veya gövdede şişlikle beraber ağrı, ağırlık, gerginlik gibi problemlere yol açmaktadır. Bu durum kişilerde fonksiyonel ve fiziksel limitasyonlara neden olmaktadır. Kompleks boşaltıcı fizyoterapi (KBF) lenfödem tedavisinde sık kullanılan etkili bir yöntemdir.

Bu çalışmanın amacı MKBL gelişen olguda KBF'nin yürüme, denge ve klinik parametreler üzerine etkisinin incelenmesidir.

2007 yılında sol meme modifiye radikal mastektomi cerrahisi geçiren 61 yaşındaki kadın olguda 3 yıl sonra sol üst ekstremite ve sol gövdede şişlik gelişmeye başlamıştır. Olgu 2017 yılında stage 3 sekonder lenfödem tanısıyla başvurdu. Olgunun demografik bilgileri kaydedildikten sonra ödem şiddeti çevre ölçümü, vücut sıvı oranı Tanita BC-418MA cihazı, yürüme ve denge analizi Zebris FDM-2 cihazı ile değerlendirildi. Ekstremite volümü kesik koni modeliyle hesaplandı. Olguya 19 seans KBF uygulandı ve tedavi sonrası değerlendirmeler tekrar edildi.

Olgunun tedavi öncesi ve sonrası vücut kitle indeksi sırasıyla 35.10kg/m^2 ve 34.20kg/m^2, vücut sıvı oranı sırasıyla %47.82 ve %45.37'di. Olgunun etkilenen ekstremite volümü %20.46 azaldı. Tedavi öncesi kadans, yürüme hızı, çift adım fazı yüzdesi ve basınç merkezi alanı sırasıyla 107adım/dk, 2.7km/s, %37.5 ve 280mm^2 olarak, tedavi sonrası 114adım/dk, 2.9km/s, %33.4 ve 226 mm^2 olarak ölçüldü.

MKBL tedavisinde uygulanan KBF ekstremite volümünün ve vücut sıvı oranının azaltılmasında, denge ve yürümenin iyileştirilmesinde etkili bir yöntemdir.

Anahtar kelimeler: Meme kanseri, Lenfödem, Kompleks boşaltıcı fizyoterapi

OBEZİTENİN TIBBİ BESLENME TEDAVISINDE DIYET PROTEININ MİKTARI MI ?- KALİTESİ MI?

Nurgül ARSLAN[1], Funda Pınar ÇAKIROĞLU[2]

[1]Artuklu Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü

[2]Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü

[1]MARDIN-[2]ANKARA/TURKEY

Obezite, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre dünyada 300 milyonun üzerinde insanı etkilemektedir. Yaklaşık 1 milyon kişinin ise aşırı kilolu olduğu belirtilmektedir. Genellikle enerji alımı ve harcanması arasındaki dengesizliğin neden olduğu obezite sedanter yaşam, fiziksel aktivite yetersizliği ve sağlıksız beslenme gibi modern yaşantının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kadar önemli bir halk sağlığı sorunu olan obezitenin tedavisindeki yaklaşımlar her geçen gün değişmekte ve gelişmektedir. Bireyin günlük beslenmesinde besinlerle almış olduğu protein miktarı kadar protein kalitesi de dikkat çekmekte ve üzerinde durulması gereken bir konu olduğu bildirilmektedir. Bu çalışmada günlük alınan 'diyet proteinin miktarı mı yoksa diyet protein kalitesi mi' obezite tedavisi üzerinde daha etkilidir yaklaşımı incelenmiştir. Yöntem: Çalışmada 'Science Direct, Pubmed, Medicine Science, Google Scholar' veri tabanları kullanılarak son 10 yıla ait özellikle protein miktarı ve kalitesinin karşılaştırıldığı ve metabolik yolaklar üzerinde durulan 22 çalışma

incelenmiştir. Bulgular: Obezite tedavisinde son yıllarda yapılan çalışmalarda diyet protein miktarının artırılması ön plana çıkmaktadır. Ancak diyet proteinin artırılması beraberinde bir çok sağlık sorununu da getirebilmektedir. Bu yüzden yapılan çalışmaların yönünün diyet protein kalitesini araştırmaya doğru kaydığı görülmektedir. Tartışma-Sonuç : Diyet protein kaynağı olarak bitkisel ve hayvansal kaynaklı proteinler yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda besin içeriğindeki protein kalitesi artıkça besinden duyulan haz ve tokluk hissinin de arttığı görülmüştür. Çalışmalarda özellikle hayvansal kaynaklı bir protein olan yumurtanın diyete eklenmesi ile birlikte dinlenme metabolizma hızının da artığı görülmüştür. Aynı diyete bitkisel kaynaklı bir protein kaynağı eklendiğinde aynı sonuç görülmemiştir. Deney hayvanları üzerinde yapılan bir çalışmada aynı miktarda soya kaynaklı protein ve yumurta kaynaklı proteinin yağ dokusundaki termogenezisi farklı etkilediği, yumurta kaynaklı eklenen proteinin termogenezisi daha fazla artırdığı görülmüştür. Obezite tedavisinde güncel olan tedavi yaklaşımları her geçen gün artmakta ve gelişmektedir. Uzun süredir üzerinde durulan diyet proteinin artmasının dinlenme metabolizma hızını artırdığıydı ancak son çalışmalarda diyet protein miktarı aynı miktarlarda tutularak diyet protein kalitesinin artırılmasının dinlenme metabolizma hızını artırılmasını olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Böylelikle yüksek proteinli diyetin olumsuz etkileri olmadan diyet protein kalitesi değiştirilerek obezite tedavisinde daha etkili ve olumlu sonuçlar alınabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Diyet protein miktarı, Diyet protein kalitesi

KARDİYOVASKÜLER HASTALIKLARDA FARKLI ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLERİN KULLANILMASI: BEL/BOY ORANI, BOYUN ÇEVRESİ

Nurgül ARSLAN[1], Sedat ÇOŞKUNSU[2], Erkan POLAT[3], Serap TOPRAK DÖŞLÜ[4]

[1,2,3]*Artuklu Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu*

[1,2,3,4]*Beslenme ve Diyetetik Bölümü*

[1,2,3,4]*MARDIN/TURKEY*

Obezite, kalp ve vücut damarlarının yapısında ve fonksiyonunda çeşitli değişikliklere yol açabilmekte ve kalp üzerinde yaratmış olduğu yapısal değişiklikler nedeni ile tek başına kardiyovasküler hastalık riskini artırabilmektedir. Obezitenin beraberinde getireceği hastalıkların risklerinin tanımlanması ve sınıflandırılmasında en sık kullanılan beden kütle indeksinin (BKİ) yanı sıra birçok antropometrik ölçüm kullanılmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalarda bel/boy oranı ve boyun çevresi özellikle belli değerlerin üzerinde olduğunda kardiyovasküler hastalıklar açısından riskli olabilmektedir. Amaç: Bu çalışmada kardiyovasküler hastalıklarda son yıllarda yapılan çalışmalarda kullanılan antropometrik ölçümlerden olan bel/boy oranı ve boyun çevresi ile ilgili güncel literatür bilgilerinin taranması amaçlanmıştır. Yöntem: Araştırmada 'Science Direct, Pubmed, Medicine Science, Google Scholar' veri tabanları kullanılarak yapılan son 10 yıla ait çalışmalar incelenmiştir. Bulgular: Bel çevresi/boy uzunluğu oranı 5 yaş üzeri çocuk ve gençler ile yetişkin bireylerde beslenme durumu ve kardiyometabolik riski değerlendirmek için kullanılan antropometrik oran değerlendirmesidir. Bu oran 0,5'in üzerinde ve 0,4'ün altında olduğunda hastalıklara karşı risk oluşturmaktadır ve önlem almayı gerektirmektedir. Değerin 0,6'nın üzerinde olması ise eyleme geçilmesinin gerekliliğini ve kronik hastalıkların riskinin arttığını göstermektedir. Beş yıllık kardiyometabolik risk faktörlerinin saptanması çalışmasında, 5 yıl boyunca 30 yaş üstü bireyler incelenmiştir. Bireylerin kardiyometabolik risk faktörleri ve bel/boy oranları karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda kadınlarda bel/boy oranının 5 yıllık kardiyometabolik risk faktörü olarak en iyi belirleyici olduğu saptanmıştır. Erkeklerde ise bel/boy oranı kardiyometabolik bir risk faktörü olarak bulunmamıştır. İrlanda'da kardiyovasküler hastalık tanısı almış 1031 kişi üzerinde yapılan bir klinik araştırmada, bel/boy oranının abdominal obeziteyi çok iyi tanımladığı sonucuna varılmıştır. Aynı çalışmada bel/boy oranının damar sertliğinin düzeyinin saptanmasında, BKİ değerlerinden daha iyi bir prediktör olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada bel çevresi artışının insülin direncini artırdığı için bireylerde aort ana damarında ve diğer koroner damarlarda damar sertliğini artırabileceği düşünülmektedir. Tartışma-Sonuç: Antropometri çocuk ve yetişkinlerde beslenme durumunun saptanmasında kullanılan temel bir bileşendir. Yetişkinlerde antropometri verileri yaşam sürecinde sağlık ve beslenme

durumunu, hastalık risklerini ve vücut bileşimindeki değişiklikleri değerlendirmede kullanılmaktadır. Bel çevresi, abdominal obezitenin ve vücutta yağın bölgesel dağılımının önemli bir göstergesi olup, beslenme durumuna bağlı kronik hastalıklar için risk tanımlayıcıdır. Boyun çevresi ile kardiyovasküler hastalıklar arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Kardiyovasküler Hastalık, Obezite, Bel/Boy Oranı, Boyun Çevresi,

TEMPOROMANDİBULAR EKLEM DİSFONKSİYONU OLAN HASTALARDA AĞRI VE KİNEZYOFOBİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Aybüke Seven[1]; Burcu Talu[2]; Ümit Yolcu[3]

[1]Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü; [2]İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü; [3]İnönü Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi Anabilim Dalı

Temporomandibular eklem disfonksiyonu (TMD); temporomandibular eklem (TME), çiğneme kasları ve ilişkili yapılarda ortaya çıkan problemleri kapsayan ortak bir terimdir. Başlıca ağrı, eklem sesleri ve düzensiz veya sınırlı mandibular işlevle karakterizedir. Kinezyofobi ağrılı yaralanmaya yada yeniden yaralanmaya yatkınlık duygusundan kaynaklanan fiziksel aktivitede aşırı, irrasyonel hareket korkusu olarak tanımlanmıştır. TMD'li hastaların yaşadığı kronik ağrı, eklem sesleri ve takılma veya kilitlenme gibi sorunların kinezyofobiye sebep olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı TMD'li hastalarda ağrı ve kinezyofobi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Çalışma Ocak- Mart 2018 tarihleri arasında 46 TMD'li bireyin katılımıyla gerçekleştirildi. Çalışmaya son bir yılda İnönü Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi Anabilim Dalı'na başvuran TMD'li hastalariçinden şikayetleri devam eden ve çalışmaya katılmayı kabul edenler dahil edildi. Hastaların kinezyofobi düzeyleri Temporomandibular Bozukluklarda Tampa Kinezyofobi Ölçeği (TMB-TKÖ), ağrıları dijital algometre ile değerlendirildi. Ağrı değerlendirmesi masseter ve TME üzerinde yapıldı. Uygulanan basıncın oranını belirlemek için ortalama basınç/ ortalama test zamanı formülünü kullanıldı.

Hastaların yaşları ortalaması 30.69±12.84 yıl bulundu. Ortalama basınç düzeyleri masseter üzerinde sağda 5.1±1.2 lbs iken solda 5.18±1.58 lbs olduğu, TME üzerinde ise sağda 5.56±1.36 lbs iken solda 5.44±1.4 lbs olduğu kaydedildi. Hastaların ortalama TMB-TKÖ puanları 33.82±8.11 olarak hesaplandı. Hastaların basınç düzeyleri ile TMB-TKÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamadı ($p>0.05$). TMB-TKÖ puanı ile ortalama basınç/ ortalama test zamanı arasında herhangi bir ilişki bulunamadı ($p>0.05$).

TMD'li hastalarda kinezyofobi üzerine yapılan çalışmalar kısıtlıdır. Diğer kronik ağrılı hastalarda yapılan çalışmalar kinezyofobi ve yüksek ağrı düzeyleri arasında ilişki olduğunu bildirmiştir. Fakat yapılan çalışmalarda ağrı değerlendirmesinin subjektiftir. Bizim çalışmamızda ağrı masseter ve TME üzerinden daha lokalize ve objektif değerlendirildi. Böylece TME çevresinde varolan diğer problemler nedeniyle oluşan ağrı elimine edildi. Bu açıdan bizim çalışmamız daha etkili ve üstündür. Gelecekteki çalışmalarda daha fazla sayıda hasta ile ağrı algısının değerlendirilmesi ve hastaların objektif ve sübjektif ağrı düzeylerinin karşılaştırılması daha etkili olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Temporomandibular eklem disfonksiyonu, ağrı, kinezyofobi

ERKEK BİREYLERDE MULLİGAN TRAKSİYON DÜZ BACAK KALDIRMA TEKNİĞİNİN ESNEKLİK VE HAREKET AÇIKLIĞINA AKUT ETKİSİ

Fatma ÜNVER[1], Emine AKBULUT[2], Meryem BÜKE[1], Fatih Kayhan TELEF[1], Veysel ULUDAĞ[1]

Fatma ÜNVER; funver@pau.edu.tr

Emine AKBULUT; akbulutemine7@gmail.com

Meryem BÜKE; meryem_buke@hotmail.com

Fatih Kayhan TELEF; kayhantelef48@gmail.com

Veysel ULUDAĞ; vuludag1365@outlook.com

[1] Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon YO, Denizli

[2] Denizli Devlet Hastanesi, Denizli

Traksiyonla düz bacak kaldırma tekniği Mulligan konseptinde yer alan bir uygulamadır.

Amacımız, sağlıklı bireylerde hamstring kısıtlılıklarını önleme amacıyla kullanılan Mulligan traksiyon

tekniğinin erkek bireylerde esneklik ve hareket açıklığı (ROM) skorlamaları için akut etkisini belirlemektir.

Çalışmaya yaş ortalaması 22,9±2,77 yıl olan 14 sağlıklı üniversite öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Demografik bilgileri alınan katılımcılara düz bacak kaldırma test pozisyonu anlatılmıştır. Düz bacak kaldırma test pozisyonu her iki bacak için uygulanmıştır. Pozisyon sırasındaki aktif ve pasif ROM değerleri telefondaki dijital gonyometre uygulamasıyla (Goniometer Records) ölçülmüştür. Test sırasında oluşan ağrı ve gerginlik 10 cm'lik vizüel analog skalasıyla (VAS) sorgulanmıştır. Esneklik ölçümü için otur uzan test kullanılmıştır. Test sırasında ulaşılan mesafeler santimetre (cm) cinsinden kaydedilmiştir. Yapılan ölçümler aynı fizyoterapistler tarafından gerçekleştirilmiştir. İlk ölçümler alındıktan sonra Mulligan Comcept eğitimini alan fizyoterapist her iki alt ekstremite için Mulligan traksiyon tekniğini uygulamıştır ve ölçümler tekrarlanmıştır.

Traksiyon sonrası elde edilen sonuçlara göre ROM değerleri ($0{,}000 \leq p \leq 0{,}003$) ve otur uzan test ($p=0{,}034$) değerlerinde anlamlı fark elde edilmiştir. Düz bacak kaldırma sırasında hissedilen gerginlik değeri her iki bacakta da azalmıştır. Ancak bu azalış istatiksel olarak anlamlı değildir ($p>0{,}05$).

Sonuç olarak Mulligan traksiyon tekniğinin ROM değerlerini ve esnekliği akut olarak değiştirebildiği görülmüştür. Bu nedenle yaralanma riskini önlemek ve esnekliği arttırmak için Mulligan traksiyon tekniğinin egzersizlere dahil edilmesi yararlı olacaktır.

Anahtar sözcükler: Traksiyon, Mulligan, Hareket Açıklığı, Fiziksel Terapi Yöntemleri

SAĞLIKLI GENÇLERDE KALF KASLARINA UYGULANAN FOAM ROLLER VE KOMPRESİF MYOFASYAL GEVŞETMENİN AYAK BİLEĞİ DORSİFLEKSİYON HAREKET AÇIKLIĞI, VERTİKAL SIÇRAMA VE DİNAMİK DENGEYE ETKİSİ

Gökhan BAYRAK, Meryem BÜKE, Fatma ÜNVER

Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Denizli/TÜRKİYE

Foam Roller (FR) rehabilitasyon, fitness ve spor profesyonellerinin performansı geliştirmek için yaygın olarak kullandığı bir uygulamadır. Kompresif myofasyal gevşetme ise (CMR) eklem hareket açıklığını artırmak için kullanılabilen bir yöntemdir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı sağlıklı gençlerde uygulanan FR ve CMR 'nin ayak bileği normal eklem hareket açıklığı, sıçrama ve dinamik denge performansına akut etkisini araştırmaktır.

Çalışmaya 24 sağlıklı üniversite öğrencisi katıldı. Katılımcılar FR (6 kadın 6 erkek, n=12) ve CMR (6 kadın 6 erkek, n=12) olmak üzere iki gruba ayrıldı. Değerlendirme protokolü uygulama öncesi ve sonrası ölçümlerden oluştu. 5 dakikalık ısınma periyodunun ardından ölçümlere geçildi ve sırasıyla ayakta ağırlık aktarma pozisyonunda ayak bileği dorsifleksiyon normal eklem hareket açıklığı ölçümü (DFNEH), Vertikal Sıçrama testi (VST) ve Y Balance testine (YBT, Y Denge) bakıldı. İlk ölçümler sonrası her iki grubun dominant alt ekstremitesinin kalf kaslarına 5 'er dakikalık FR ve CMR yapıldı ve son ölçümler alındı. Verilerin ön test-son test sonuçlarına Paired Samples T Testi ile bakıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0{,}05$ olarak kabul edildi.

Katılımcıların yaş ve VKI ortalaması sırasıyla 22.75 ± 1.42 ve 22.20 ± 2.78 idi. FR grubunda DFNEH ve VST sonuçlarında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0{,}01$, $p<0{,}05$). CMR grubunda DFNEH ve YBT sonuçlarında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0{,}01$, $p<0{,}01$). Grupların DFNEH farkları arasında anlamlı fark yoktur ($p>0{,}05$).

Tartışma ve Sonuç: DFNEH 'i artırmak için yapılan FR ve CMR uygulamalarının her ikisinin de kullanılabileceği ve iki uygulamanın birbirlerine üstünlüğünün olmadığı, FR'nin VST'de vertikal zıplama yüksekliğini azaltıcı ve CMR'nin dinamik dengeyi artırıcı etkisi olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Myofasyal Gevşetme, Foam Roller, Sıçrama

BİNGÖL İL MERKEZİNDE YAŞAYAN FİBROMİYALJİ SENDROMLU KADIN HASTALARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Aliye BULUT[1], Emel TOP[1]

[1]Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Fibromiyalji Sendromunun etiyolojisi ve mekanizmaları tam olarak anlaşılmamakla birlikte, ortaya çıkmasında

nöroendokrin disfonksiyonlar yanısıra santral ağrı mekanizmaları ve santral sensitizasyon en önemli faktörlerdir. Fibromiyalji toplumun %1-2'sini etkiler ve çoğunluğu 40-55 yaş arası kadın hastalar oluşturur.

Çalışmanın amacı, Fizik Tedavi polikliniklerine başvuran Fibromiyalji Sendromlu kadın hastalarımızın sosyo-demografik özelliklerini belirlemektir.

Çalışmaya 1 Mayıs 2017-1 Eylül 2017 tarihleri arasında Fizik Tedavi polikliniğine başvuran ve Fibromiyalji Sendromu tanısı konulan 108 kadın hasta dâhil edildi. Araştırma kapsamına alınan kişilere; genel demografik özellikler ve hastalığı ile ilgili özelliklerden oluşan bir anket formu uygulanmıştır.

Çalışmaya katılan kadınların çoğunluğu okur yazar değil (%28,7), orta gelir düzeyine sahip (%75,9) ve çoğunluğu ev hanımıdır (%49,1). Bireylerin %45,4'ü hiç sigara kullanmamıştır ve hayatını etkileyen olay olarak hastalığı (%24,1) belirtmiştir. Ayrıca %76,4'ünün uykusunun düzensiz olduğu ve %60,2'sinin herhangi bir hastalığının olmadığı bulunmuştur. Psikolojik hastalığı olma durumuna bakıldığında, %86,1'inin hastalığı olmadığı görülmüştür. Bireylerin %45,4'ünün ailesinde fibromiyalji hastası vardır. Hastaların büyük çoğunluğu fizik tedavi (%43,5) ve fizik tedavi+ilaç tedavisini birlikte (%39,8) almaktadır.

Çalışmamızda, Fibromiyalji Sendromlu kadın hastaların eğitim düzeylerinin düşük olduğu görüldü. Ayrıca katılımcıların uyku düzensizliğinin çok yüksek olduğu saptandı. Bu anlamda hastaların ekonomik, sosyal ve psikolojik destek programları multi-disipliner bir yaklaşım planlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Fibromiyalji, Fibromiyalji sendromu, Sosyodemografik özellikler.

FİBROMİYALJİ SENDROMLU KADIN HASTALARDA YAŞAM KALİTESİ DÜZEYİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER

Aliye BULUT[1], Emel TOP[1]

[1]Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Fibromyalji yaygın kronik muskuloskeletal ağrı ile karakterize bir hastalıktır. Fibromiyalji etyopatogenezinde genetik zeminde periferik ve santral ağrı mekanizmalarının rolü olduğu düşünülmektedir. Yaşam kalitesi ise; kısaca "kişinin bulunduğu ortamda kendi sağlığını öznel olarak nasıl algıladığını" tanımlar. Yaşam kalitesi, romatizmal hastalıklar gibi kronik hastalıkların kişiye etkisi, tedavi ve takip sürecinde önemli bir ölçüttür.

Amaç: Çalışmamızda polikliniğe başvuran Fibromiyalji Sendromlu kadın hastalarımızda yaşam kalitesini ve yaşam kalitesinin sosyo-demografik özellikler ile ilişkisini inceledik.

Çalışmaya 1 Mayıs 2017-1 Eylül 2017 tarihleri arasında Fizik Tedavi polikliniğine başvuran ve Fibromiyalji Sendromu tanısı konulan 108 kadın hasta dâhil edildi. Fibromiyalji Sendromu tanısıyla takip edilen, iletişim kurulabilen, çalışmaya katılmaya gönüllü hastalar örneklemi oluşturmuştur. Araştırma kapsamına alınan kişilere; iki bölümden oluşan bir anket formu uygulanmıştır. Formun birinci bölümü, sosyo-demografik özellikleri sorgulayan soru takımından; ikinci bölümü ise, olguların yaşam kalitesini değerlendirmek için kullanılan Yaşam Kalitesi Kısa Ölçeği (SF-36)'nden oluşmuştur.

Bulgular: Eğitim düzeyi üniversite olan bireylerin genel sağlık dışındaki tüm yaşam kalitesi bileşenleri, diğer eğitim düzeyindeki bireylerden yüksektir ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Genel sağlık bileşeni okuma yazma bilmeyenlerde diğer gruplara göre anlamlı derecede düşüktür ($p<0,05$); diğer grupların bu skoru ise birbirine yakın değerlerdedir. Orta gelir düzeyine sahip olan bireylerin emosyonel rol güçlüğü, fiziksel fonksiyon, fiziksel rol güçlüğü ve fiziksel göstergeler skorları diğer gelir gruplarına göre anlamlı derecede yüksektir ($p<0,05$). Ağrı skoru ise yüksek gelire sahip bireylerde diğer gruplara göre yüksektir ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Sonuç olarak; eğitim ile gelir düzeyi yüksek olan ve Fibromiyalji tanısı alan kadın hastalarda yaşam kalitesinin daha iyi olduğunu söyleyebiliriz. Yani bu özellikleri olan kadın hastaların hayatı daha kaliteli yaşadıkları söylenebilir. Genel olarak çalışmalar eğitim ile gelir durumunun önemli ve dikkate alınması gereken bir kavram olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Fibromyalji, Yaşam Kalitesi, Klinik Özellikler.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE BEL AĞRISI ŞİDDETİ İLE FİZİKSEL AKTİVİTE, DEPRESYON VE UYKU KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Feride YARAR*, Mücahit ÖZTOP*, Emine ASLAN TELCİ*, Serbay ŞEKERÖZ*

**Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Denizli.*

Bel ağrısı hem ülkemizde hemde dünya genelinde tüm yaşlarda görülebilen önemli bir sağlık sorunudur. Üniversite öğrencilerinde bel ağrısı ile ilişkili peroblemler kalıcı bozukluklara neden olarak yaşam kalitesini olumsuz etkileyebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinde bel ağrısı şiddeti ile fiziksel aktivite, depresyon ve uyku kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi idi.

Çalışmaya bel ağrısı şikayeti bulunan gönüllü 100 üniversite öğrencisi (Ort. Yaş:22,62±1,52 yıl; Erkek:41, Kadın:59) dahil edildi. Katılımcıların demografik bilgileri alındıktan sonra bel ağrısı şiddetleri (10cm'lik Görsel Analog Skalası-GAS), depresyon düzeyleri (Beck Depresyon Ölçeği-BDÖ), fiziksel aktivite seviyeleri (Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi-UFAA) ve uyku kaliteleri (Epworth Uykululuk Ölçeği-EUÖ) değerlendirildi. Fiziksel aktivite seviyeleri şiddetli, orta, yürüme ve toplam olmak üzere 4 farklı MET değeri şeklinde hesaplandı. Değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için Spearman Korelasyon analizi kullanıldı.

Katılımcıların ortlama bel ağrısı şiddeti 4,39±1,78 idi. Sonuçlarımız GAS değeri ile yürüme MET (p:0,012 *r*:-0,266) ve toplam MET (p:0,006 *r*:-0,290) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif bir ilişki olduğunu, fakat GAS değeri ile BDÖ (p:0,132 *r*:0,152) ve EUÖ (p:0,265 *r*:0,112) skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığını (p>0.05) göstermiştir.

Sonuçlarımız üniversite öğrencisi gençlerde şiddetli bel ağrısının özellikle yürüme olmak üzere fiziksel aktivite düzeyi ile ilşkili olduğunu göstermiştir. Düzenli olarak yapılan fiziksel aktivite sağlığın korunması açısından çok önemlidir. Bu nedenle gençlerde bel ağrısına neden olan faktörlerin belirlenerek koruyucu önlemlerin alınmasının fiziksel aktivite düzeyinin devam ettirlmesi açısından önemli olduğunu düşünüyoruz.

Anahtar Sözcükler: Bel ağrısı, fiziksel aktivite, depresyon, uyku kalitesi

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİGARA KULLANIMININ ESNEKLİK VE YORGUNLUK ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Emine ASLAN TELCİ, Feride YARAR*, Serbay ŞEKERÖZ*, Mücahit ÖZTOP**

**Pamukkale Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Denizli*

Sigara kullanımı kardiyovasküler sistemi etkilemektedir. Özellikle ateroskleroz için ciddi bir risk faktörüdür. Sigara kullanımı sonrası meydana gelen değişiklikler sonucu dokuların beslenmesi azalmaktadır. Oluşan bu değişiklik kas kuvveti, esneklik, yorgunluk gibi değişkenleri etkileyebilir.

Çalışmamız, üniversite öğrencilerinde sigara kullanımının kişilerin esnekliği ve yorgunluk düzeyleri üzerine etkisini incelemek amacıyla yapıldı.

Çalışmaya en az 2 yıldır sigara kullanan 21 kişi (ortalama sigara içme yılı: 6,61±2,47 yıl; ortalama yaş: 23,28±1,58 yıl) ve sigara kullanma hikayesi olmayan 28 kişi (ortalama yaş: 22,35±1,47 yıl) dahil edildi. Gövde ve alt ekstremite esneklik değerlendirmesi için el-parmak zemin mesafesi testi kullanıldı. Yorgunluk durumu 4 alt başlıktan oluşan (subjektif yorgunluk algılaması, konsantrasyonda azalma, motivasyonda azalma, fiziksel aktivitede azalma) Yorgunluk Ölçeği ile sorgulandı.

Sonuçlarımız sigara kullanmayan üniversite öğrencilerinde gövde ve alt ekstremite esnekliğinin sigara kullanan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha iyi olduğunu gösterdi (p=0,002). Çalışmamızda aynı zamanda sigara kullanmayan üniversite öğrencilerinin subjektif yorgunluk algılama düzeylerinin sigara kullananlara göre anlamlı derecede daha düşük olduğu belirlendi (p=0,024).

Çalışmamız üniversite öğrencisi genç bireylerde sigara kullanımının esneklik ve kişinin algıladığı yorgunluk düzeyi üzerine olumsuz etkilerinin olduğunu göstermiştir. Kronik hastalıklara neden olabilecek bu fiziksel sağlık problemlerinin engellenebilmesi için gençlerde sigara bırakmaya yönelik çalışmaların yapılması çok önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Sigara, Esneklik, Yorgunluk

DART ATMA HAREKETİNİN DEĞERLENDİRMESİNDE KULLANILAN YÖNTEMLERİN LİTERATÜR İNCELEMESİ

Dilara ÖZEN[1], Mehmet Gürhan KARAKAYA[1], İlkim ÇITAK KARAKAYA[1]

[1] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Muğla

fztdilaraozen@gmail.com / karakaya70@yahoo.com / ilkim74@yahoo.com

Literatürde günlük yaşam aktivitelerinde en sık kullanılan el bileği hareketi olarak geçen "Dart atma hareketi"; el bileği midkarpal ekleminin dorso-radial yönden, palmo-ulnar yöne doğru oblik düzlemde yaptığı harekettir. Bu çalışma literatürde var olan, dart atma hareket kinematiğinin değerlendirmesine yönelik yapılmış çalışmaların incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Şubat 2018 tarihinde Pubmed ve Scopus veri tabanları, özet&başlığında "dart atma hareketi" barındıran ve bu hareketin; CT, MRI, X-Ray, gonyometre, elektrogonyometre ve hareket yakalama sistemleri şeklindeki kinematik değerlendirme yöntemlerini içeren çalışmalar taranmıştır. Bu özelliklere uyan toplam 32 çalışma; yayınlandıkları yıl, araştırma türü, meslek grubu ve değerlendirme yöntemi açısından analiz edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen 32 makale 2004-2018 yılları arasında yayınlanmış olup, en fazla çalışma (%21,9) 2014 yılında yapılmıştır. Yayınların %62,5'inde hekimler, %18,8'inde fizyoterapistler ilk yazarken; mühendis, biyolog ve iş-uğraşı terapistleri tarafında yapılan çalışmalar (%18,9) da bulunmaktadır. Dart atma hareketini değerlendirmede; %37,5 oranında CT, MRI, X-Ray gibi görüntüleme tekniklerinin, %25 oranında hareket yakalama sistemlerinin kullanımı ağırlıktadır ve bunları %9,4 oranı ile gonyometrik ölçümler takip etmektedir. Bu alanda daha çok kesitsel (%46,9) ve derleme (%18,8) türünde çalışmalar yapılmıştır. Çalışmaların %53,1'i insanlar üzerinde yapılırken, %21,9'u modelleme şeklinde yapılırken, sağlıklı popülasyon (%46,9) üzerinde yapılan çalışmalar çoğunluktadır.

Dart atma hareketinin kinematik değerlendirmesine yönelik yapılan çalışmaların literatürde yetersiz olduğu, çalışmaların çoğunlukla sağlık profesyonelleri tarafından sağlıklı popülasyon üzerinde yapıldığı saptanmıştır. Araştırmalarda sıklıkla tercih edilen CT, MRI, X-Ray gibi sabit pozisyonda yapılan ölçüm tekniklerine nazaran dart atma hareket ekseninin hasta popülasyon üzerinde ve fonksiyonel hareket sırasında değerlendirileceği çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmüştür.

Anahtar Sözcükler: El bileği kinematiği, eklem hareket açıklığı, görüntüleme yöntemleri, gonyometre, hareket yakalama sistemleri.

SAĞLIKLI GENÇLERDE TÜM VÜCUT VİBRASYON EĞİTİMİNİN DENGE VE PERFORMANS ÜZERİNE ETKİSİ

Tuba Can AKMAN[1], Gülsüm TIKAÇ[1], Fzt., Ayşe ÜNAL[1], Filiz ALTUĞ[1], Nihal BÜKER[1],

[1]Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Denizli/TÜRKİYE

Tüm vücut vibrasyonu (TVV) mekanik stimulasyon için sistemik vibrasyon sinyalleri sağlayan yeni bir modalitedir. TVV'nin musküler performans üzerindeki yararlarına rağmen, yaş ve fiziksel kondüsyona bağlı olabilen denge üzerindeki etkinliği hala kesin değildir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı TVV'nin sağlıklı genç erişkinlerde denge ve performans üzerine etkisini incelemektir.

Çalışmaya gönüllü 24 sağlıklı birey dahil edilmiştir. Katılımcılar TVV grup (n=12) ve kontrol grubu (n=12) olarak ikiye ayrıldı. TVV haftada 3 gün olacak şekilde 4 hafta boyunca uygulanmış ve kontrol grubuna ise herhangi bir eğitim yapılmamıştır. Denge Sport Kat Kinestetic Ability Trainer (SPORTKAT 550) ve kuadriceps femoris kas gücü Hand-Held dinamometre ile değerlendirilmiştir. Performans testleri olarak yana sıçrama ve vertikal sıçrama testleri uygulanmıştır. Tüm katılımcılar tedavi öncesi ve sonrası değerlendirilmiştir.

TVV (20.90± 0.94) ve kontrol grubunda (21.66± 0.65) yaş ortalamasında fark saptanmamıştır ($p>0.05$). TVV çift ayakta statik dengede artışa neden olmuş ($p<0.05$) aynı zamanda kuadriceps kas gücü, yana sıçrama ve vertikal sıçrama da artış sağlamış fakat gruplar arasında istatistiksel fark saptanmamıştır ($p>0.05$)

Tartışma ve Sonuç: Tüm vücut vibrasyon tedavisi sağlıklı genç bireylerde kas gücü denge ve performans üzerine faydalı etkileri vardır. Bu nedenle TVV kas gücü ve dengeyi artırmak için, kolay uygulanabilen ve iyi tolere edilebilen alternatif bir yöntem olarak kullanılabilir.

Ancak uzun dönem etkileri ile ilgili ileri araştırmalar gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Tüm vücut vibrasyonu, Denge, Performans, Kas gücü

NÖROLOJİK REHABİLİTASYONDA GİYİLEBİLİR SENSÖRLERİN KULLANIMI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN ANALİZİ

Dilara ÖZEN[1], Mehmet Gürhan KARAKAYA[1], Semiha YENİŞEHİR[1], İlkim ÇITAK KARAKAYA[1]

[1] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Muğla

fztdilaraozen@gmail.com / karakaya70@yahoo.com / ysehir.semiha8@gmail.com / ilkim74@yahoo.com

Hareket ve fizyolojik değişkenleri ölçen akselerometre, jiroskop ve manyetometre gibi giyilebilir sensörler; araştırma ve klinik uygulama alanlarında giderek daha fazla yer almaya başlamıştır ve nörolojik hastalıkların klinik değerlendirmesi için tercih edilmektedir.

Giyilebilir sensörlerin nörolojik rehabilitasyonda değerlendirme ve tedavi amaçlı kullanımına yönelik yapılan çalışmaların incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Şubat 2018 tarihinde Pubmed ve Scopus veri tabanları taranarak gerçekleştirilen bu çalışmada anahtar kelime olarak; rehabilitasyon teknolojisi, fizyoterapi, giyilebilir sensör, akıllı giysi, yürüyüş analizi, hareket yakalama sistemi, jiroskop, akselerometre, motor değerlendirme kullanılmıştır. Araştırmaya dahil edilen çalışmalar; yayınlandıkları yıl, araştırma türü, çalışma hipotezi, çalışan meslek grubu ve araştırmada kullanılan teknoloji türü açısından analiz edilmiştir. 4.Bulgular: Çalışma kriterlerine uygun 53 makale bulunmuştur. Bu makaleler 2006-2018 yılları arasında yayınlanmış olup, %58,5'i 2015 yılı ve sonrasında yapılmıştır. Yayınların %67,9'unda mühendisler, %15,1'inde doktorlar ve %13,2'sinde fizyoterapistler ilk yazardır. Bu alanda daha çok Ar-Ge (%47,2) ve derleme (%26,4) türünde çalışmalar yapılmıştır. Literatürde yer alan çalışmaların %47,2'si giyilebilir sensörlerin geliştirilmesine yönelik olarak mühendis ilk yazarlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Nörolojik rehabilitasyonda kullanılan giyilebilir sensörler çalışmaların %22,6'sında değerlendirme, %15,1'inde tedavi amacıyla kullanılmıştır. Çalışmaların büyük bir çoğunluğu (%52,8) nörolojik hastalar üzerinde yapılmıştır. 5.Tartışma ve Teknolojik gelişmelere paralel olarak, nörolojik rehabilitasyonda giyilebilir sensörlerin kullanımına yönelik yapılan çalışmaların son 5 yılda daha fazla artış gösterdiği bulunmuştur. Mühendis araştırmacılar tarafından giyilebilir sensör geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılırken, sağlık profesyonelleri tarafından yapılan çalışmalar daha çok değerlendirme ve tedavi odaklı bir bakış açısına sahiptir. Bu alanda interdisipliner olarak yapılacak daha fazla sayıdaki çalışma, nörolojik vakaların değerlendirilmesinde ve tedavisini planlamada yol gösterici olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Akıllı giysi, akselerometre, hareket yakalama sistemi, jiroskop, rehabilitasyon.

PARKİNSONLU HASTALARDA TEKNOLOJİ TEMELLİ YÜRÜYÜŞ DEĞERLENDİRMELERİNİN LİTERATÜR ANALİZİ

Dilara ÖZEN[1], Mehmet Gürhan KARAKAYA[1], Semiha YENİŞEHİR[1], İlkim ÇITAK KARAKAYA[1]

[1] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Muğla

fztdilaraozen@gmail.com / karakaya70@yahoo.com / ysehir.semiha8@gmail.com / ilkim74@yahoo.com

Progresif nörodejeneratif bir bozukluk olan parkinson hastalığında yürüme bozuklukları önemli bir morbidite nedenidir. Küçük küçük adımlarla hızlı yürümeden, donmalara kadar değişen parkinson hastalığına özgü farklı yürüme bozuklukları, geleneksel olarak laboratuvar ortamında kullanılabilen cihazlar ile anlık değerlendirilmektedir. Son zamanlarda teknolojik gelişmelerle birlikte kablosuz izleme sistemleri, giyilebilir sensörler, mobil yazılımlar vb. teknoloji temelli yöntemler hem laboratuvar dışındaki farklı ortamlarda hem de uzun süreli olgu takiplerinde fazlaca kullanılmaya başlanmıştır. Değerlendirmelerde son yıllarda sıklıkla kullanılan yöntem ve gereçlerin bilinmesi bu konuda çalışan sağlık profesyonellerine ışık tutacaktır. Bu çalışma, parkinson hastalarının yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen yürüyüş bozukluklarının değerlendirilmesinde kullanılan teknoloji temelli yöntemlerin saptanması amacıyla yapılmıştır. Şubat 2018 tarihinde Pubmed ve Scopus veri tabanları taranarak gerçekleştirilen bu çalışmada anahtar kelime olarak;

parkinson, yürüyüş, teknoloji, giyilebilir sensör, hareket yakalama sistemi, sanal gerçeklik, mobil uygulamalar, akselerometre kullanılmıştır. Araştırmaya dahil edilen çalışmalar; yayınlandıkları yıl, araştırma türü, meslek grubu ve yürüyüş değerlendirme yöntemi açısından analiz edilmiştir. Çalışma kriterlerine uygun 35 makale bulunmuştur. Bu makaleler 2004-2017 yılları arasında yayınlanmış olup, %74,3'ü 2013 yılı ve sonrasında yapılmıştır. Yayınların %68,6'sında mühendisler, %25,7'sinde doktorlar ve %5,7'sinde fizyoterapistler ilk yazardır. Bu alanda daha çok olgu-kontrol (%40) ve Ar-Ge (%28,6) türünde çalışmalar yapılmıştır. Parkinson hastalarında yürüyüş değerlendirmesinde en çok "giyilebilir sensörler" (%54,3) ve "hareket yakalama sensörleri" (%31,4) tercih edilmiştir. Bunların yanı sıra çalışmalarda; mobil uygulamalar (%2,9), yürüyüş platformları (%2,9), sanal gerçeklik (%2,9) uygulamaları ve EMG (%2,9) de yürüyüş değerlendirmesinde kullanılmış teknolojik yöntemlerdir. Çalışmaların büyük bir çoğunluğu (%88,5) hastalar üzerinde yapılmıştır. Parkinson hastalarında yürüyüş değerlendirmesinde kullanılan yöntemlerin yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte gelişme gösterdiği ve bu konuda yapılan çalışmaların arttığı gözlenmiştir. Bu çalışmaların daha çok mühendisler tarafından gerçekleştirildiği ve sağlık personellerinin yetersiz kaldığı görülmüştür. Parkinson hasta grubuyla sıklıkla çalışan sağlık profesyonellerinin bu konuya daha fazla ilgi göstermeleri gerektiği fikrine varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Giyilebilir sensörler, hareket yakalama sistemi, akselerometre, sanal gerçeklik, yürüyüş platformu.

MENOPOZ ÖNCESİ VE SONRASI KAS KUVVETİ, FONKSİYONEL KAPASİTE VE DÜŞME RİSKİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Kübra Alpay[1], Hilal Denizoğlu Külli[1], Elif Durgut[1], H. Nilgün Gürses[1]

[1]Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü.

kubraalpay@hotmail.com, hilal_denizoglu_7@hotmail.com, durgutelif@yahoo.com, gursesnil@yahoo.com

Menopozla birlikte görülen hormonal değişiklikler sistemik sorunlara yol açmaktadır. İleri yaşın getirdiği fizyolojik değişiklikler ile birlikte fonksiyonel kapasitede azalma ve düşme riskinde artış yaşam kalitesi ve bağımsızlık düzeyini olumsuz yönde etkilemektedir. Dolayısıyla postmenopozal dönemde fonksiyonel kapasitenin değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bu çalışmadaki amacımız premenopozal ve postmenopozal kadınlarda kas kuvveti, fonksiyonel kapasite ve düşme riskini karşılaştırmaktır.

Çalışmaya Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Laboratuvarı'na başvuran 35 - 60 yaş aralığında 46 sağlıklı sedanter kadın dahil edildi. Fonksiyonel kapasiteyi değerlendirmek amacıyla 6 dakika yürüme testi (6DYT) ve 30 saniye otur kalk testleri uygulandı. Kas kuvveti değerlendirmesi dinamometre ile dominant elin kavrama kuvveti ölçülerek gerçekleştirildi. Düşme riski Biodex Denge Sistemi'nde değerlendirildi. Olgular menopoz dönemine geçme durumlarına göre Postmenopoz ve Premenopoz olarak 2 gruba ayrıldılar. İstatistiksel değerlendirmede gruplar arası karşılaştırma amacıyla Independent-Sample T-Test kullanıldı.

Çalışmaya dahil edilen olguların yaş ortalaması Premenopoz Grubu için (n= 25) 43,4±5,4 yıl ve Postmenopoz Grubu için (n= 21) 52±5,6 yıl olarak saptandı. Premenopoz ve Postmenopoz Gruplarının fonksiyonel kapasite değerlendirmeleri sırasıyla 6DYT için 545,3±37 m ve 518,5±46 m (p=0,038), 30 saniye otur kalk testi için 16,1±3,5 tekrar ve 13,1±3,6 tekrar (p=0,008) olarak ölçüldü ve aradaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulundu. El kavrama kuvveti değerlendirmesinde de gruplar arası karşılaştırmada anlamlı farklılık saptandı (23,3±5,3 kg ve 20,1±4,4 kg; p=0,04). Düşme riski indeksi değerlendirmesinde ise iki

grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmadı (p=0,691).

Çalışmamızın sonuçları menopoz sonrası kadınlarda kas kuvveti ve fonksiyonel kapasitede anlamlı azalma olduğunu göstermektedir. Düşme riski indeksinde ise Premenopoz Grubu Postmenopoz Grubu ile benzer sonuçlar göstermiştir. Bu sonuçlar fizyoterapi uygulamalarına premenopozal dönemde başlanmasının uygun olacağını göstermektedir. Konu ile ilgili kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar sözcükler: Menopoz, Kas kuvveti, Fonksiyonel kapasite

NÖROLOJİK YAŞLI HASTALARA UYGULANAN EGZERSİZLERİN DÜŞME KORKUSU, DENGE, MOBİLİTE VE YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ

Müşerref SEDEF
Dumlupinar Üniversitesi

Hemipleji, Parkinson, MS gibi nörolojik hastalığı bulunan yaşlı bireyler sık sık düşerek yaralanmakta, kemikleri kırılabilmektedir. Bundan çekinen hastalar düşme korkusuyla ayağa kalkmamakta, yürüme ve diğer fiziksel aktivitelere yeterince katılmamakta böylece denge, mobilite ve yaşam kaliteleri olumsuz yönde etkilenmektedir.Nörolojik hastalığı bulunan yaşlılara uygulanan egzersizlerin, hastaların düşme korkusunu yenmeleri, denge gelişimleri, mobilite ve yaşam kalitelerini artırmada etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.Çalışmaya Fizik Tedavi Birimlerinde nörolojik hastalıkları nedenleriyle egzersiz tedavisi gören, 65 yaş üzeri 19'u erkek, 24'ü bayan toplam 43 evli, çocuk sahibi, en az ilkokul mezunu hasta, gönüllülük esası ve tesadüfi yöntemle seçilerek dahil edilmiştir. Tüm hastaların yaşı, eğitim durumu, mesleği, hastalığı, başka kronik rahatsızlığı olup olmadığı, düşme sıklığı belirlenmiş, mental durumları, Standardize Mini Mental Test, düşme korkuları, Tinetti'nin Düşme Etkinlik Ölçeği ve Vizüel Analog Skala (VAS), dengeleri Berg Denge Skalası ve yaşam kaliteleri, Yaşam Kalitesi Değerlendirme Ölçeği (SF 36) kullanılarak belirlenmiştir. Hastalar hastanede günlük 1'er saat toplam 30 seans rehabilitasyon programına alınmış, evlerinde egzersizleri tekrarlamaları önerilmiştir. Tedavi öncesi ve sonrasında ölçülen değerler iki eş arasındaki farkın anlamlılık testiyle test edilip, sonuçları alfa 0.05 anlamlık düzeyindeki tablo değeriyle karşılaştırılmıştır.

Hastaların yaş ortalamaları 69,7±3.23 yıl; Mini mental skoru 25 ve üzerindedir. Tedavi programı öncesi ve sonrasında ölçülen; Tinetti'nin düşme etkinlik ölçeği skoru 75,8±11.7; iken, 37,4±5.2, VAS skoru ortalaması 8,3±1,9 iken 3,2±2,7, Berg Denge Skalası 27,3±8.5 iken 43,8±5.4 olarak bulunmuştur. Yaşam Kalitesi Değerlendirme Ölçeğine (SF 36) göre hastaların fiziksel işlevleri 51,37±9.4 iken 81,9±7. fiziksel rol; 45,37±8.3 iken 83.2±6 genel sağlık algısı; 49,7±8.5 iken 85,3 ±5, sosyal işlev; 43,7±10.4 iken 81,4±9, ağrı skoru; 85,3±5. iken 49,4±7 olarak ölçülmüştür. Hastalardan ölçülen değerlerinin farkları iki eş arasındaki farkın anlamlılık testiyle test edilerek hesaplanan t değerleri alfa 0,05 yanılma düzeyi ve n-1 tablo değeriyle karşılaştırılmış, hesapla bulunan değerler tablo değerlerinden yüksek olduğundan ölçüm sonuçları arasındaki farklar istatistikî olarak anlamlı bulunmuş, yaşlı nörolojik hastalara uygulanan egzersizlerin düşme korkusunu yenme, denge gelişimlerinin sağlanması, mobilite ve yaşam kalitelerinin artırılmasında etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Düşme Korkusu, Yaşlı, Nörolojik Hasta, Egzersiz.

EL BİLEĞİNDE KUVVETİN, PROPRİYOSEPSİYONUN VE FONKSİYONUN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ: PİLOT ÇALIŞMA

Barış Seven, Ahmet Gökkurt, Ali Zorlular, Zeynep Tuna, Nevin Aysel Atalay Güzel, Deran Oskay

El bileği bireylerin günlük yaşamlarındaki fonksiyonlarını direkt etkileyebilen önemli bir eklemdir ve bu eklemin kuvvetini ve ya propriyosepsiyonunu etkileyen herhangi bir yaralanma ve ya bozukluk kişilerin aktivitelerinde kısıtlamalara neden olabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı el bileği fleksiyon ekstansiyon kuvveti, kaba kavrama kuvveti, propriyosepsiyon hissi ve fonksiyonun ilişkisini incelemektir.

Çalışmaya 13 sağlıklı katılımcı(yaş;23,46±3,86 BKI;23,28±4,43) dahil edilmiştir.El bileği fleksiyon ekstansiyon kuvveti ve kaba kavrama kuvveti dijital dinamometre ile ölçülmüştür.Propriyosepsiyon ölçümü Cybex izokinetik dinamometre ile gerçekleştirilmiştir.El Fonksiyonu değerlendirmek amacıyla Purdue Pegboard el

fonksiyon testi kullanılmıştır.İstatistiksel analiz SPSS 22 yazılımı kullanılarak yapılmıştır.Parametreler arasındaki ilişkiyi analiz etmek amacıyla Spearman testi kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda her iki ekstremitede de propriyosepsiyon ve fonksiyonun diğer hiç bir parametre ile ilişkisi yokken dominant tarafta hem fleksiyon hemde ekstansiyon bilek kuvvetiyle kavrama kuvveti arasında iyi düzeyde (sırasıyla, p;0,637, 0,625) bir ilişki olduğu bulunmuştur.Dominant olmayan tarafta ise el bileği fleksiyon kuvvetiyle kavrama kuvveti arasında çok iyi düzeyde(p;0,868) bir ilişki varken, el bileği ekstansiyon kuvvetiyle kavrama kuvveti arasında iyi düzeyde(p;0,749) bir ilişki olduğu bulunmuştur. Çalışma sağlıklı katılımcılarla yapıldığı için fonksiyonu etkileyecek düzeyde bir propriyosepsiyon farklılığı görülmemiştir. Sağlıklı kişiler arasında kuvvette farklılıklar görülebilir ancak propriyosepsiyon yalnızca kas ve kasla ilişkili yapılardan değil bunların yanı sıra eklem kapsülü ve cilt gibi yapılardan da gelen uyarılar ile oluşan bir his olduğu için kuvvet ile ilişkisi incelenirken bu parametrelerin değerlendirilmesi de eklenmelidir. Üst ekstremite fonksiyonu için el bileğinin yanı sıra daha proksimal eklemler de görev aldığı için onların da kuvvet ve propriyosepsiyon değerlendirmelerine ihtiyaç vardır. Ancak bu bir pilot çalışmadır ve katılımcı sayısı artırılarak değerlendirilen parametreler arasındaki ilişki hakkında daha doğru sonuçlara ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: El, Bilek, Kuvvet, Propriyosepsiyon, Fonksiyon

EL BİLEĞİ EKLEMİ PROPRİYOSEPSİYON DEĞERLENDİRMESİ İÇİN KULLANILAN ÜÇ FARKLI YÖNTEMİN GEÇERLİLİĞİNİN VE GÜVENİLİRLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: PİLOT ÇALIŞMA

Barış Seven, Ahmet Gökkurt, Ali Zorlular, Zeynep Tuna, Nevin Aysel Atalay Güzel, Deran Oskay

Propriyosepsiyon; kas, tendon, eklem kapsülü ve ciltten gelen uyarılar ile oluşan bir histir. Literatürde eklem propriyosepsiyonunun değerlendirilmesi için kullanılan bir çok farklı araç ve yöntem vardır. Ancak bu yöntemlerin güvenirliğine yönelik çalışmaların sayısı oldukça kısıtlıdır.

Çalışmamızın amacı; propriyosepsiyon ölçümünde kullanılan Gonyometre, İnklinometre ve EPHG(eklem pozisyon hissi gonyometresi) yöntemlerinin geçerliliklerini ve güvenilirliklerini karşılaştırmaktır.

Çalışmaya toplam 13 gönüllü sağlıklı katılımcı(Yaş;22,69 ± 3,47) dahil edilmiştir.Bu üç yöntemin geçerliliklerini test etmek amacıyla kullanılan izokinetik dinamometre [Cybex NORM®, Humac, CA, USA] ile ölçümler oturma pozisyonunda gerçekleştirilmiştir. İzokinetik dinamometre değerlendirmesi esnasında katılımcıların dirseği 90° fleksiyonda, el bileği tam supinasyondadır ve önkol bantla sabitlenmiştir. Katılımcılar Gonyometre ve inklinometre ile değerlendirilirken, dirsek masada, önkol fleksiyonda bilek nötral pozisyonda parmaklar ise fleksiyon dinlenme pozisyonunda olacak şekilde oturma pozisyonuna yerleştirilmiştir ve değerlendirmeler bu pozisyonda yapılmıştır. EPHG birbirine 90º açıyla olacak şekilde sabitlenmiş iki tahta levhadan oluşmaktadır.Yere paralel olan levhada 1º'lik hassasiyete sahip açı değerleri yer almaktadır.EPHG ile gerçekleştirdiğimiz değerlendirmede hasta oturur pozisyonda dirsek fleksiyonda, el bileği EPHG'sinde oluşturulmuş olan açıklıktan içerde pozisyonlanmıştır.İstatistiksel analiz SPSS 22 yazılımı kullanılarak yapılmıştır. İstatistiksel analiz için Spearmen testi ve Intraclass Correlation Coefficient(ICC) metot kullanıldı.

Analizler sonucunda hem dominant hem de dominant olmayan tarafta Gonyometrenin (sırasıyla CC[Correlation Coefficient]; 0,645, 0,589, p;0,01, 0,034) ve EPHG (sırasıyla CC;0,585, 0,580, p;0,036, 0,038)orta derecede geçerli olduğu, inklinometrenin (CC; 0,267, 0,239, p;0,378, 0,231) ise geçerli olmadığı bulunmuştur.Yapılan ICC testi sonuçlarına göre; İnklinometre hem dominant hemde dominant olmayan tarafta (sırasıyla ICC: 0,196, 0,072) güvenilir değilken, Gonyometre iki tarafta da (sırasıyla ICC: 0,403, 0,431) orta düzeyde, EPHG(sırasıyla ICC; 0,790, 0,671) ise iyi düzeyde güvenilir bulunmuştur.Yapmış olduğumuz analizlere göre el bileği propriyosepsiyon ölçümünde Gonyometre ve EPHG kullanılabilir ancak inklinometre bu değerlendirme için yeterli geçerliliğe ve güvenilirliğe sahip değildir. Ancak bu bir pilot çalışmadır ve bu sonuç hakkında daha doğru bilgiye ulaşmak için katılımcı sayısı artırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: El, Bilek, Propriyosepsiyon, İzokinetik, Gonyometre, İnklinometre

GERİATRİK BİREYLERİN GÜNLÜK YAŞAM AKTİVİTELERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Merve KESKİN[1], Özge İPEK[2], Banu BAYAR[2], Kılıçhan BAYAR[2]

[1.] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

[2.] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Fizyolojik bir süreç olan yaşlılık bireyin fonksiyonel kapasitesinde ve bağımsızlık düzeyinde düşmeye neden olmaktadır. Fiziksel aktivite düzeyi negatif yönde etkilenen bireyin yaşam kalitesi azalmaktadır. Ayrıca günlük yaşam aktivitelerindeki bağımlılık oranın artması ile kendisine duyduğu yeterliğin azalması bireyi fizyolojik ve psikolojik olarak etkilemektedir.

Bu çalışma geriatrik bireylerin günlük yaşam aktivitelerini sürdürmelerinde etkili olan unsurların değerlendirilmesi amacıyla planlanmıştır.

Çalışmaya basit rastgele örneklem yöntemiyle seçilen 32 geriatrik gönüllü birey dahil edilmiştir. Çalışmaya katılmadan önce yazılı ve sözlü onamları alınmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan sosydemografik form ile bireyin demografik özellikleri, özgeçmiş ve soy geçmişi, alışkanlıkları ve yürüme yardımcısı kullanıp kullanılmadığı sorgulanmıştır. Bireylerin günlük yaşam aktivitelerini sorgulamak için Barthel Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği (Barthel GYAÖ) kullanılmıştır. Ayrıca geriatrik bireylerin depresyon ve yorgunluk düzeyini değerlendirmek için Geriatrik Depresyon Ölçeği (GDÖ) ve The Functional Assessment of Chronic Illnes Therapy (FACIT)-Yorgunluk Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Veri dağılımları tanımlayıcı analiz yöntemleriyle hesaplanmış ve değişkenler arasındaki ilişki Pearson korelasyon analiziyle incelenmiştir.

Çalışmaya katılan bireylerin 23'ü kadın (%71,9), 9'u erkek (%28,1) olup yaş ortalaması 67,87±8,50 yıldır. Gönüllülerin %78,1'i müstakil evde yaşamakta ve %65,6'sı yürüme yardımcısı kullanmamaktadır. Bireylerin Barthel GYAÖ ortalaması 96,09±11,96'dır. Barthel GYAÖ skorlarının cinsiyete göre değişimi incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p>0,05). GDÖ ortalama puanı 9,06±4,43 ve FACIT yorgunluk ölçeği ortalama değeri 24,16±11,45 olarak bulunmuştur. Depresyon ve yorgunluk skorlarının günlük yaşam aktiviteleriyle ilişkisi incelendiğinde sırasıyla r değerleri -0,455 ve 0,583 olup p<0,05'tir.

Tartışma ve Sonuç: Geriatrik bireyler için yapılacak aktivite modifikasyonları yorgunluk düzeylerini düşürüp günlük yaşamda bağımsızlıklarını sürdürmede etkili olacaktır. Bu anlamda bireylerin genel iyilik hali ve öz yeterliğinin yüksek olduğu sağlıklı, aktif bir yaşlılık evresi geçirmeleri sağlanacaktır. Sağlık politikaları kapsamında aktif yaşlanmanın ulaşılabilir ve uygulanabilir düzeye gelmesi yönünde düzenlemeler yapılmasına ihtiyaç vardır.

Anahtar Sözcükler: Yaşlı, GYA, Depresyon, Yorgunluk

FAZLA KİLOLU OBEZ ADÖLESANLARIN METABOLİK SENDROM DURUMLARI VE ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

FATMA ERSOY[1], MAKBULE GEZMEN-KARADAĞ[2],ADEM DOĞANER[3]

[1]Silifke Devlet Hastanesi, Mersin.

[2]Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara.

[3]Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş.

[1]ffatmaersoyy@gmail.com, [2]mgezmen@gazi.edu.tr, [3]adem_doganer@hotmail.com

Metabolik sendrom (MetS) hipertansiyon, abdominal obezite, trigliseridemi, dislipidemi ve hiperglisemi risk faktörlerinden üçünün varlığı şeklinde tanımlanmıştır. Çocuk ve adölesanlarda obezite prevelansının artmasıyla MetS ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmanın amacı fazla kilolu obez adölesanların antropometrik ölçümlerini ve MetS durumlarını değerlendirmektir. Bu çalışmaya 10-19 yaş arası fazla kilolu obez 38 gönüllü erkek adölesan dahil edilmiştir. Adölesanların ağırlıkları (kg), boy uzunluğu(cm), bel ve boyun çevresi ölçülmüş, vücut analizi yapılmış ve kan basınçları (mm/Hg) kaydedilmiştir. Adölesanlardan 8 saat açlık sonrası alınan kan örneklerinde açlık kan

şekeri(mg/dL), Trigliserit (mg/dL), HDL-Kolesterol (mg/dL) analiz edilmiştir. Uluslararası Diyabet Federasyonu (IDF) 2007 tanı kriterlerine göre MetS değerlendirmesi yapılmıştır.

38 adölesanın 11'inde (%28,9) MetS tanımlanmıştır. MetS'u olanlarda olmayanlara göre serum trigliserit düzeyi, sistolik ve diastolik kan basınçları değerleri anlamlı düzeyde daha yüksek ($p<0,05$); serum HDL-Kolesterol anlamlı düzeyde daha düşüktür ($p<0,05$). Antropometrik ölçümlere bakıldığında MetS'u olanlarda olmayanlara göre vücut ağırlığı (kg), bel çevresi (cm), boyun çevresi (cm), yağsız vücut kütlesi (kg) ve vücut sıvı miktarı (kg) istatistiksel anlamlı daha yüksektir($p<0,05$).Çocukluk çağı obezitesi sıklıkla yetişkinlikte de devam etmektedir. Bu nedenle adölesanlarda MetS'nin erken tespitinin yapılması, ayrıca hekim ve diyetisyen kontrolünde gerekli önlem ve tedavilerin planlanması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, Metabolik Sendrom, Obezite.

MEKANİK BOYUN AĞRILI HASTALARDA UYGULANAN SERVİKO-TORASİK GEÇİŞ BÖLGESİ MANİPÜLASYONUNUN ETKİNLİĞİ

Ramazan Kurul[1], Şebnem Avcı[1]

[1] Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Bolu

Araştırma Görevlisi, ramazankurul2@hotmail.com

Dr. Öğretim Üyesi, avciseb@hotmail.com

Akut başlangıçlı boyun ağrısı sık karşılaşılan ve günlük hayatı etkileyen bir problemdir. Ağrıya ek olarak boyun hareketlerinde kısıtlık ve palpasyonla hassasiyet sıklıkla tabloya eşlik etmektedir. Hareket kısıtlılığın primer sebebi olarak erektör spina kaslarında görülen spazmdır. Spazmın azalmasının ardından hareket kısıtlılığının tamamen geçmesi ise serviko-torasik geçiş bölgesinin kısıtlılık süresince oluşan immobiliteye bağlı disfonksiyona uğradığı ve tedavi edilmesi halinde semptomların daha hızlı azalacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı serviko-torasik thrust manipülasyonunun boyun ağrısı ve eklem hareket açıklığı üzerine etkisini araştırmaktır.

Çalışmaya yaş ortalaması 26,02±5,18 olan toplam 42 birey dahil edilmiştir. Bireyler rastgele manipülasyon (n=21) ve kontrol (n=21) gruplarına ayrıldı. Manipülasyon grubuna 1 kez thrust manipülasyonu uygulandı. Her iki grup standart fizik tedavi programına alındı. Birinci seans sonrası tedavi öncesi ve sonrasında ağrının değerlendirilmesinde görsel analog skalası (VAS) ve normal eklem hareketinin (NEH) ölçümünde gonyometre kullanıldı.

Bireylerin 23'ü kadın, 19'u erkekti. Manipülasyon grubunun VAS ve NEH skorlarında uygulama öncesi ve sonrası arasında anlamlı düşüş gözlenirken ($p<0,05$). Kontrol grubunda VAS ve NEH değerlerinde anlamlı fark görülmemiştir ($p>0,05$).

Standart fizik tedavi yöntemlerinin etkinliği bilinmektedir fakat genellikle ilk seansta bireyin şikayetini rahatlatmakta yetersiz kalmaktadırlar. İlk seansta standart tedaviye ek olarak kullanılan manipülasyon yöntemlerinin ağrıyı azaltmada ve fonksiyonu artırmada etkili olabileceği ve iyileşmeyi hızlandıracağını düşünmekteyiz.

Anahtar Sözcükler: Ağrı, Limitasyon, Manuel terapi

DİYET VE AEROBİK EGZERSİZİN PREMENSTRÜEL SENDROM ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Elvan YILMAZ AKYÜZ[1], Yasemin AYDIN KARTAL[2]

[1]Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul

[2]Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul

Premenstrüel sendrom (PMS) özellikle genç erişkinlerde sık görülen, günlük işlevselliği etkileyen, baskın duygu dalgalanmaları gösteren ve genellikle menstruasyonun başlamasıyla son bulan bir durumdur.

Bu çalışma Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören PMS şikayeti olan kız öğrencilerde diyet düzenlemesi ve aerobik egzersizin etkinliğini belirlemek amacıyla yürütülmüştür.

Çalışma bir kamu üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde randomize kontrollü olarak yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini tüm birinci sınıf kız öğrenciler oluşturmuştur (N:426). Kız öğrenciler iki siklus boyunca izlenmiş, öğrencilere Premenstrual Sendrom Ölçeği uygulanmış ve %43.8'inde (n:187) PMS tespit edilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden 116 öğrenci dahil edilmiş ve çalışmayı tamamlayan 106 kız öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışma

randomize olarak üç grup şeklinde yürütülmüştür. Birinci gruba aerobik egzersiz (n=35), ikinci gruba PMS ile uyumlu diyet(n=35) uygulanmış, üçüncü grup ise kontrol grubu (n=36) olarak belirlenmiştir. Araştırma verileri "Öğrenci Bilgi Formu", PMS sıklığını belirlemek amaçlı "Premenstrual Sendrom Ölçeği" ve "VAS" kullanılarak toplanmıştır. Diyet ve aerobik egzersiz üç ay süresince, PMS ve VAS müdahale öncesi ve sonrası toplam iki kere uygulanmıştır.

Müdahale sonrası gruplar arasında PMS ölçek puan ortalamasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Dismonere semptomunun yoğunluğu için uygulanan VAS puan ortalamasında müdahale öncesi gruplar arasında fark saptanmazken, müdahale sonrası VAS puan ortalaması sırasıyla Egzersiz grubu: 4,31±1.25; Diyet grubu: 4.02±1.09; Kontrol grubu: 5.77±1.64 bulunmuş ve gruplar arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır($p<0.05$). Egzersiz ve diyet grubundaki öğrencilerin kontrol grubuna göre dismonere yoğunluğunu daha az yaşadıkları belirlenmiştir.

PMS şikayeti olan kız öğrencilerde dismonere yoğunluğunu azaltmada diyet ve aerobik egzersizin etkili olduğu; ancak gruplar arasında anlamlı fark olmadığı sonucuna varıldı.

Anahtar kelimeler: PMS, Diyet, Aerobik Egzersiz, Ağrı

TRANSTİBİAL AMPUTASYONU OLAN BİREYLERDE KİNEZYOFOBİ, DENGE VE PERFORMANS ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tezel Y. Şahan[1], Fatih Erbahçeci[2]

[1] *Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Reh. Bölümü, fzttezel@gmail.com*

[2] *Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Reh. Bölümü, ferb@hacettepe.edu.tr*

Kinezyofobinin (hareket korkusu) pek çok patoloji sonrasında ortaya çıkan kronik ağrı sonucu geliştiği görülmektedir. Bu çalışmada transtibial amputasyonu olan bireylerde kinezyofobi, denge ve performans arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmaya 20 erkek trantibial ampute birey dahil edilmiştir. Bireylerin tümünde aynı tip protez sistemi kullanılmıştır. Bireylerin kinezyofobi düzeyleri Tampa Skalası, dengeleri zamanlı kalk yürü testi, performans değerleri de iki dakika yürüme testi ile belirlenmiştir.

Çalışmaya dahil edilen bireylerin (n=20) yaş ortalaması 36.50±1.66 yıl olarak bulunmuştur. Denge ve kinezyofobi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$). Denge ile performans arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde yüksek korelasyon (p_{dp}= -0.714) ve performans ile kinezyofobi arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde zayıf korelasyon bulunmuştur ($p_{pk=}$ -0.340).

Transtibial amputasyonu olan bireylerde kinezyofobi ile performans arasında ve denge ile performans arasında korelasyon olduğu görülmüştür. Kinezyofobi ye yönelik tedavilerin de transtibial amputasyonu olan bireylerin rehabilitasyonunda yer alması gerektiği düşünülmektedir. Literatürde daha büyük örneklemle ve kinezyofobi tedavisine yönelik yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kinezyofobi, Denge, Performans, Amputasyon, Rehabilitasyon

YAŞLANAN KASLAR VE GENLER

Ercan TURAL[1], Bahadır YAZICIOĞLU[2], Esra TEKCAN[3]

[1] *Dr. Öğr. Üyesi OMÜ Havza MYO Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü-ercant@omu.edu.tr*

[2] *Uzm. Dr. Samsun Alaçam Devlet Hastanesi Aile Hekimi-bahadiryazicioglu@gmail.com*

[3] *Uzm. Biolog OMÜ Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı-esrabkr@hotmail.com*

Yaşlanmayla birlikte kas kütlesi ve kas gücündeki azalma sarkopenide olduğu gibi bağımsız yaşam kapasitesini düşüreceğinden bu durum giderek toplumsal sorun haline gelmektedir. Yaşlılarda kas fenotipleri üzerinde dış faktörlerin etkisi, özellikle fiziksel aktivite alışkanlıkları derinlemesine araştırılmakta, ancak henüz kas direncinin kalıtsallığı hakkında çok az şey bilinmektedir. Yaşlanmaya bağlı olan genetik faktörlerinin belirlenmesi, yaşlıların iskelet kas fenotipi ve fonksiyonel kapasitesini değerlendirmede önemlidir.

Çeşitli genetik varyasyonlar bir ölçüde yaşlılardaki kas direnci ve kas sağlığındaki bireysel değişimleri açıklayabilmektedir Bu derlemede; bazı genetik polimorfizmler ve yaşlıların kas fenotipleri arasındaki muhtemel ilişkiler ile ilgili yayınlanmış bilgiler özetlenmiştir.

Kas fenotipini etkileyen genler ile ilgili literatür taraması yapılarak 1997-2017 yılları arasında yapılmış araştırmalar derlenmiştir.

Kasla ilişkili fenotiplerin belirlenmesinde, farklı yaşlarda ve farklı populasyonlarda birçok aday gen çalışılmıştır. Özellikle *Angiotensin Converting Enzim* geni (*ACE*) I/D, *Alfa-actinin-3* geni (ACTN3) R577X ve *Myostatin* (MSTN) K153R gibi aday gen polimorfizmleri diğer genler arasında ön plana çıkan ve yoğun olarak çalışılan genlerdir. Daha önce yapılan kalıtsallık çalışmalarının yaşlıların kas fenotiplerinde bireysel farklılıklara önemli genetik katkı sağladığı belirtilmişse de spesifik gen varyantları üzerine yayınlanan verilerde bu durum tartışmalıdır.

Çeşitli genetik çalışmalar önermektedir ki, ortak pleiotropik gen etkisi farklı kas fenotipi özelliklerinde etkilidir. Bu farklı kas fenotiplerinin ortak kromozomal bölgeleri paylaşabileceğini önermekte ya da bağlantının (linkajın) önemli bir kanıtını ifade etmektedir. Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda, yaşlı populasyondaki kas fenotipleri ile komplex gen-gen, gen-çevre etkileşimi arasındaki bağlantı ilişkisi, farklı genlerin ve daha geniş populasyonların da göz önünde bulundurularak çalışılmasıyla açıklanabilecektir.

Anahtar kelimeler: sarkopeni, yaşlanma, genetik varyasyon, kas fenotipi

OMUZ CERRAHİSİ SONRASINDA YAŞANILAN UYKU PROBLEMİNİN YAŞAM KALİTESİ VE AĞRI İLE İLİŞKİSİ : ÖN ÇALIŞMA

Beyza YAZGAN[1], Ayşe Neriman NARİN[1], Kutay Engin ÖZTURAN[2]

1. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, K.D. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, fzt.beyzayazgan@gmail.com , nayseyilmaz@gmail.com

2. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı, drkutay@gmail.com

Omuz cerrahisi (OC) sonrasında yaşanılan uyku probleminin sebepleri olarak; kol askısı ile kısıtlanmış üst ekstremite hareketleri, cerrahi müdahale neticesinde artmış olan ağrı, gürültülü hastane ortamı, stres ve anksiyete durumu gösterilebilir.

Çalışmanın amacı OC'li hastaların operasyon sonrası 1. ve 3. aydaki uyku kalitesinin ağrı ve yaşam kalitesi ile ilişkisinin incelenmesidir.Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı'nda omuz cerrahisi geçirmiş 38 hastanın operasyon sonrası 1. ve 3. Ayda, uyku kalitesi Pittsburg Uyku Kalitesi İndeksi (PUKİ)'yle, yaşam kalitesi Kısa Form-12 Sağlık Ölçeği (Kf-12)'yle, ağrı Sayısal Ağrı Puanlama Skalası (SAPS)'yla değerlendirilmiştir. Veri analizinde SPSS 20.00 kullanılmış olup $p \leq 0.05$ olan değerler istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Yaş ortalamaları 56.8±11.1 yıl ve Beden Kitle İndeksi 30.4±4.5 kg/cm^2 olan toplam 38 hasta dahil edilmiştir. Hastaların 1. ve 3. Ay PUKİ değerleri sırasıyla 8.7±3.5 ve 5.9±3.3, Kf-12'nin alt parametrelerinden Mental Sağlık Skoru değerleri 38.9±11.2 ve 44.±10.2 , SAPS değerleri 6.7±2.9 ve 2.8±2.2 olarak bulunmuştur. PUKİ, Kf-12 ve SAPS verilerinin 1. ve 3. ayda kaydedilen skorları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Sadece 1. ayda PUKİ ile Kf-12' nin Mental Sağlık parametresi skorları arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon bulunmuştur ($p<0.05/r=0.44$). PUKİ ile SAPS skorları arasında hem 1. hem de 3. ayda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$) Cerrah tarafından, tendon iyileşmesini olumsuz etkilememek adına hastalara tek çeşit, sınırlı dozda analjezik ilaç kullanımına izin verilmekte ve hastaların 1 ay süreyle omuz askısı kullanma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu durum operasyon sonrası 1. ayda ağrı, yaşam kalitesi ve uykunun olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Ağrı uyku kalitesi için başlıca faktörken uyku kalitesinin düşüklüğü de ağrıya karşı toleransını azaltarak bir kısır döngü oluşturmaktadır. Literatürdeki cerrahi girişimler ile uyku ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiye destek niteliğindeki çalışmamızın sonucunda OC geçiren hastaların uyku kalitelerin yükseltilmesi için ağrının mümkün olduğunca inhibe edilip, yaşam kalitesinin artırmaya yönelik girişim ve müdahalelerin fizyoterapi ve rehabilitasyon programlarına eklenmesini gerekliğini önermekteyiz.

Anahtar Sözcükler: Uyku Kalitesi, Yaşam Kalitesi, Ağrı

THE EFFECT OF ACUPRESSURE ON SYMPTOMS MANAGEMENT

Gülden ATAN[1] Sevgi DEMİR[2], Elanur YILMAZ KARABULUTLU[3], Yavuz ÜREN[1], Ercan DEMİROK[4],

[1] Van Yuzuncu Yıl University, Healty of School, Van, Turkey

[2] Artvin Coruh University, Şavşat Vocational School, Artvin, Turkey

3 Ataturk University, Nursing Faculty, Erzurum, Turkey

[4] Van Yuzuncu Yıl University, Van Health Services Vocational School, Van, Turkey

Complementary and alternative medicine (CAM) plays a significant role in many aspects of healthcare worldwide. Because complementary and alternative medicines are simple, safe, effective and noninvasive. The use of complementary alternative medicine such as aromatherapy, yoga and acupressure in hospitals is attracting growing interest from health care providers working with patients.

The use of acupressure is based on meridian theory, which proposes that acupressure stimulates meridians, a network of energy pathways throughout the body, to increase the

flow bioenergy, acupressure is applied to specific points by the use of finger, hand, foot or acupressure band for stimulation of these pathways to increase the flow of bioenergy endorphins.

There are several studies conducted to investigate the effect of acupressure for symptom management. Especially, for controlling high blood pressure lower back pain, headaches, osteoarthritis pain, neck pain, musculoskelatal pain, pain before and after surgery, nausea-vomiting ,uremic pruritus and sleep disturbance in patients. In a study,it was found that blood pressure was significantly lower and mean sleep score was higher in acupressure group. Similarly, in Mehta et al.'s and Mc Grath et al.'s studies, systolic blood pressure was effected positively by acupressure. In Yeganeh et al.'s study, it was stated that acupressure treatment to signifiantly reduce low back pain. A study conducted to investigate effect of acupressure on nausea and vomiting showed that acupressure was effective on preventing these complications. Acupressure has implications for multi dimensional nursing practice. Therefore education of nurses about these therapies practicing in clinical setting is important. Nurses should use acupressure as a noninvasive, safe, and effective treatment modalities in their practices. In the light of these information it is recommended that acupressure should be integrated to nursing interventions.

Key words: Acupressure, symptoms management

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN RİSKLİ SAĞLIK DAVRANIŞLARI VE SAĞLIK HİZMETLERİ KULLANIMI

Halise Taşkın Duman Tuğba Toksöz

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi

htaskin@mu.edu.tr

Sağlık açısından risk "olumsuz bir sonucun gerçekleşme olasılığı veya bu olasılığı arttıran faktör" şeklinde tanımlanmaktadır. Davranış ise; bireysel olarak, kişinin olaylara ve durumlara karşı uyguladığı tutumdur.

Araştırma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü son sınıf öğrencilerinin riskli sağlık davranışları ve sağlık hizmetlerinin kullanımının incelenmesi amacıyla olarak yapılmıştır.

Araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma örneklemini çalışmaya katılmayı kabul eden Hemşirelik Bölümünde son sınıfta eğitim gören 98 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmada öğrencilerin %21.4'ünün sigara kullandığı, %24.5'inin alkol kullandığı, % 49.0'ının günlük 2-4 saat televizyon ya da internet ile zaman geçirdiği belirlenmiştir. Öğrencilerin % 49.0'ının haftada 1-2 kez fast food tükettiği, %52'sinin haftada 1-3 kez meyve/sebze yemediği, %55.1'inin hiç süt içmediği saptanmıştır. Öğrencilerin % 84.7'sinin AIDS ve diğer cinsel yollarla bulaşan hastalıklar konusunda bilgi sahibi oldukları bulunmuştur. Öğrencilerin %66.3'ünde başka birisinin kullandığı arabada emniyet kemeri takmadığı, motorsiklet kullanan öğrencilerin %40.6'ının kask kullanmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin %67.3'ünün son bir yılda iki ya da daha fazla kez günlük işlerini yapamayacak kadar kendisini kötü ve umutsuz hissettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin %49.0'unun son 30 gün içinde sağlık durumunu iyi olarak değerlendirdiği,

%84.7'sinin hasta olmadan sağlık kurumuna başvurmadığı tespit edilmiştir.

öğrencilerin Hemşirelik bölümünde okumalarına rağmen riskli sağlık davranışları yüksek bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Riskli Sağlık Davranışları, Hemşirelik Öğrencileri.

DİYABET YÖNETİMİNDE TELEFON VE MOBİL UYGULAMALARIN KULLANIMI

[1]Türkan AKYOL GÜNER, [2]Aydan ATALAR

[1] Öğr. Gör. Bülent Ecevit Üniversitesi Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri, Yaşlı Bakımı Programı, Zonguldak/Türkiye.

[2] Öğr. Gör. Dr.Bülent Ecevit Üniversitesi Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Tıbbi Laboratuar Teknikleri Programı, Zonguldak/Türkiye.

Diabetes Mellitus (DM); insülin eksikliği ya da insülin etkisindeki defektler nedeniyle organizmanın karbonhidrat, yağ ve proteinlerden yeterince yararlanamadığı, hiperglisemi ile karakterize ve sürekli tıbbi bakım gerektiren, kronik bir metabolizma hastalığıdır. DM, giderek artan sıklığı, izlem ve tedavisinin kontrolsüz kaldığı durumlarda ortaya çıkardığı akut ve kronik komplikasyonları nedeniyle önemli bir sağlık sorunudur. Diyabetli bir bireyde iyi bir hastalık yönetimi ve metabolik kontrolün sağlanması ile diyabet komplikasyonlarının oluşması yada ilerlemesinin engellenmesi mümkün olabilmektedir. Diyabetin etkili bir şekilde yönetimi için ise günümüz gelişen teknolojileri yeni çözümler sunmakta olup bunlardan birini mobil cihaz uygulamalarının kullanımı oluşturmaktadır. Diyabetli bir bireyin hastalık yönetiminde mobil cihazların kullanılması ile olumlu sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu derlemenin amacı, diyabetli bireylerin hastalık yönetiminde telefon ve mobil cihaz uygulamaların kullanılmasının öneminin vurgulanmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Diyabet, hastalık yönetimi, mobil uygulamalar

KÜLTÜR VE ÇEVRENİN RUH SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİSİ VE PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ

Ayşe KUZU [1] Yadigar ÇEVİK DURMAZ[2]

[1] Bülent Ecevit Üniversitesi, Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Zongulda, aysekuzu@gmail.com

[2] Munzur Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü Tunceli, ycevik@munzur.edu.tr

Sağlık ve hastalık kavramları sosyal, kültürel, ekonomik, fiziksel ve biyolojik faktörlerden etkilenen çok boyutlu kavramlardır. Toplum sağlık ve hastalığı, inançlarına ve değerlerine göre tanımlar.

Bu çalışmada kültür ve çevrenin ruh sağlığı üzerine etkisi ve psikiyatri hemşirelerinin rolü tartışılacaktır.

Sağlık ve hastalık kavramları toplum ve onun kültürel yapısından etkilenmekte ve davranışların hastalık belirtisi olup olmadığını; o toplum tarafından hangi davranışın normal, hangi davranışın anormal kabul edildiğini belirlemektedir. Birey toplumdaki rolünü ya da davranışını çevreye uygun olarak yaptığı zaman o kişinin sağlıklı olduğundan; rolleri ve sorumlulukları yerine getiremez ve davranışlarında uygunsuzluk görülürse bu kişinin hasta olduğundan söz edilir. Kültür bir hastalık etkeni olabileceği gibi hastalıktan koruyucu bir faktör olarak da ortaya çıkabilir. Diğer yandan hastalıkların ifade ediliş tarzını ve belirtilerin yorumlanmasını etkileyebilir. Kültürün bu özelliği, bazı hastalıkların yalnız belli kültürlerde ve yakın coğrafik bölgelerde yaşayan insanlarda görülen kültüre bağlı sendromların oluş nedenini açıklamaktadır. Küreselleşen dünyada farklı kültürlerden, farklı gereksinimleri olan insanlar birarada yaşamakta ve sağlık hizmeti almaktadır. Çoğunlukla bireyleri göçe zorlayan savaşlar, şiddet olayları, zorlayıcı yaşam olayları ruh sağlığını olumsuz etkileyen çevresel faktörlerin başında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük sağlık profesyoneli grubunu oluşturan hemşireler; farklı kültürlerden gelen ve kültürel varlıklarını sürdürmek isteyen, ekonomik güçlükler, olumsuz travmatik deneyimler ve uyum sorunları yaşayan, karmaşık ruhsal gereksinimleri olan bu hassas gruba sağlık hizmeti sunmada anahtar rol oynamaktadır.

Küreselleşen dünya ile birlikte birçok farklı toplum ve kültürden birey bir arada yaşamakta ve sağlık hizmeti almaktadır. Bu nedenle ruh sağlığı ve psikiyatri

hemşirelerinin hizmet verilen bireylerin kültürel özelliklerini tanıması; farklı kültürel yapıdaki toplulukların ruh sağlığına yönelik risk faktörlerinin tanınması ve psikopatolojinin temel mekanizmalarının anlaşılmasına; ruh sağlığı hizmetlerinin planlanması, sürdürülmesi, geliştirilmesi çalışmalarına önemli katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, çevre, ruh sağlığı, hemşirelik

TRANSVAJİNAL DONÖR NEFREKTOMİNİN KADIN CİNSEL İŞLEVİNE ETKİSİ

Cemile ÇELEBİ[1], Meltem MECDİ KAYDIRAK[2], Çiğdem BİLGE[3]

[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği A.D.
cemilecelebi@mu.edu.tr

[2]İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği A.D.

[3]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği A.D.

Nefrektomi için vajinal kullanım ilk kez 1992 yılında tanımlanmıştır. Periton boşluğuna transvajinal giriş birçok avantaj sunmaktadır. Bu yeni teknik, morbiditeyi en aza indirgeyip, kozmetik sonuçları iyileştirirken, onkolojik ve işlevsel sonuçları korur. Bu yöntemde ilk olarak, erişim ve kapanma kolaydır, tercih edilen şekilde umbilikusta karnın içine bir trokar yerleştirdikten ve pnömoperitoneum oluşturduktan sonra doğrudan görüş vasıtasıyla gerçekleştirilebilir. İkincisi, vajinal yaklaşım, morbiditeyi arttırmadan ve mükemmel bir kozmetik sonuçla büyük örneklerin çıkarılmasına izin verir. Son olarak olası infeksiyon oranı düşüktür. Hibrid veya transvajinal destekli cerrahinin kadın cinsel işlevlerindeki etkisini bilmek kadının yaşam kalitesini arttırmak için önemlidir. Literatürdeki çalışmaların istatistiksel sonuçlarına göre üç donörden ikisi kadındır. Bu yüzden canlı bağışta transvajinal yaklaşım ilginç ve kazanımı olan bir seçenektir. Donör ve greft için güvenli olduğu, iyi kozmetik sonuçlar verdiği ve morbiditeyi azalttığı kanıtlanmıştır.

Transvaginal NOTES yaklaşımı ilk kez kullanıldığında, bu yöntemle ilgili kadınların cinsel algıları değerlendirilmiştir. Araştırmalarının sonucunda özellikle genç ve nullipar kadınlar cinsellik ve doğurganlık hakkında endişelerini dile getirmiştir. Jinekolojik muayenelerden, transvajinal yaklaşımın cinsel işlev değişikliğine neden olmadığı belirlenmiştir. Peri ve ark. (2014)' nın çalışmasında transvajinal teknikle nefrektomi yapılan kadınların ameliyat sonrası herhangi bir cinsel sorun yaşamadıkları saptanmıştır. 2012'de Solomon ve arkadaşları, standart transvajinal (18 hasta) veya laparoskopik yaklaşım (22 hasta) ile tedavi edilen akut apandisitli 42 kadından oluşan bir çalışmada, kadın cinsel işlevlerini değerlendirmiştir. Çalışmanın sonucuna göre transvajinal yaklaşımın kadın cinsel işlevi üzerinde olumsuz bir etkisi olmadığını saptamışlardır. Zou ve ark. (2011) adrenalektomi için transvajinal cerrahi sonrası kadın cinsel işlevlerini değerlendirmiş ve ameliyat öncesi ve sonrası kadın cinsel fonksiyon indeksi toplam skorları arasında fark olmadığını belirlemiştir.

Literatürde bu konuda az sayıda çalışma bulunmasına karşın transvajinal nefrektominin mükemmel kozmetik sonuçları olan ve cinselliği etkilemeyen güvenli bir teknik olduğu söylenebilir. Gelecek vaat eden sonuçlara karşın, bu yeni tekniğin kadın yaşam kalitesine etkisini daha da aydınlatmak için daha uzun izlemli randomize kontrollü çalışmalara gerek duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: nefrektomi, transvajinal, cinsel işlev,

KALİTELİ HEMŞİRELİK BAKIMI VERİLMESİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: HEMŞİRE GÖRÜŞLERİ

Ayşe ŞENER TAPLAK*, Sevinç POLAT**, Figen ALP YILMAZ***

** Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD,*
hem.ayse_3886@hotmail.com

*** Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD,*
svnpolat@gmail.com

***** Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD,*
efigenden@gmail.com

Sağlıkla ilgili tüm profesyonel mesleklerde olduğu gibi hemşirelik bakımında da temel amaç kaliteli, güvenli hasta bakımı sunmaktır. Ancak konuyla ilgili yapılan çalışmalar, bakımın kalitesinin ve hasta memnuniyetinin istendik düzeyde olmadığını göstermektedir.

Bu çalışma hemşirelerin kaliteli hemşirelik bakımı verilmesinin önündeki engeller ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla kalitatif olarak gerçekleştirildi.

Araştırma İç Anadolu'da bir hastanede çalışan, araştırmaya katılmayı kabul eden 24 hemşire ile yürütüldü. Görüşmeler, 8 kişilik üç grup halinde yapıldı. Veriler tanıtıcı bilgi formu ve yarı yapılandırılmış soru formu ile toplantı. 16-18 Ocak 2018 tarihinde gerçekleştirilen görüşmelerin moderatörlüğü ilgili araştırmacı tarafından yapıldı. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlendi.

Hemşirelerin 17'sinin 23-27 yaş grubunda, tamamının lisans mezunu olduğu, 12'nin dahili ve cerrahi kliniklerde görev yaptığı, 9'unun 3-5 yıl süreyle çalıştığı ve 14'ünün hemşirelik mesleğini isteyerek tercih ettiği belirlendi. Çalışmada hemşirelere kaliteli hemşirelik bakımı verilmesinin önündeki engellere ilişkin görüşleri soruldu; hemşireler, "Kurumsal aksaklıklar, olumsuz örgüt kültürü, hastane yöneticilerinin çalışan motivasyonu ve tatmini konusunda yetersiz kalması, yönetimden baskı görme, hekim odaklı bir sistemin uygulanması, hekimin, hemşirenin bağımsız rollerini yerine getirmesine fırsat vermemesi, sağlık sistemi içerisinde hemşirenin yönetici, idare edici ve koordine edici yönünün baskılanması, farklı eğitim düzeylerinden hemşirelerin olması, hemşirelerin haklarını, mesleki konumunu ve görevlerini tam olarak bilmemesi, hemşirelere hak ettikleri değerin ve emeğinin karşılığının verilmemesi, eleman yetersizliği, iş yükünün fazla olması, mevcut yöneticilerin hemşirelik mesleğini, amacını, hedefini bilmemesi, hemşirelere kendi görevleri dışında işlerin yüklenmesi, yoğun mesai saatleri, çalışma ortamında uygulanan fiziksel ve sözel şiddet, örgütlenmedeki yetersizlikler, hemşire-hekim/hemşire/hasta ve yakınları arasındaki anlaşmazlıklar, kaynak ve destek yetersizliği, kaliteli bakıma dikkat çeken araştırmaların azlığı" şeklinde görüş bildirdi.

Hemşirelerin üçte ikisinin mesleği isteyerek seçtiği ancak kurumsal, yönetimsel, hasta kaynaklı nedenlerin yanısıra ekip çalışması ve örgütlenme eksikliğini kaliteli hemşirelik bakımı önünde engel olarak gördükleri belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Kaliteli Bakım, Engeller, Çözüm Önerileri.

ICD KULLANAN HASTADA GORDON'UN FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİ DOĞRULTUSUNDA HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU

Gülistan YOLDAŞ[1] Esra OKSEL[2] Asiye DURMAZ AKYOL[3]

[1]*Bornova Türkan Özilhan Devlet Hastanesi glstnylds@gmail.com*

[2]*Ege Üniversitesi esra.tezer@ege.edu.tr*

[3]*Ege Üniversitesi asiyedurmaz@ege.edu.tr*

Hemşirelik mesleğinde kavram ve modellerin kullanılmasıyla, bakımın bilimsel bir temele dayandırılması sağlanmış ve bütüncül bakımı destekleyen uygulamaların gelişmesine katkı sağlamıştır. Eleştirel düşünmeyi ve bütüncül bakım vermeyi destekleyen kuramlar hemşirelik bakım sürecine benzerdir. Hemşirelik modellerinden biri olan Gordon'un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri (FSÖ) modeli de, hastanın gereksinimlerini 11 fonksiyonel alanda ele alarak kapsamlı bir hemşirelik bakım verilmesini sağlar. Bu model doğrultusunda hazırlanan bakım planı sayesinde hastalara uygulanacak etkin hemşirelik bakımı ile yaşam kalitesinde düzelmenin yanı sıra; morbidite ve mortalitede azalma sağlanabilmektedir. Kuram kardiyak hastalıklar, diyabet, hipertansiyon gibi birçok kronik hastalık bakımında kullanılabilmektedir.

Son yıllarda kardiyak hastalıkların tedavisinde en çok kullanılan yöntem olan implante edilen kardiyoverter defibrilatör (ICD) kullanımının hayatı tehdit eden ventriküler aritmilere bağlı ani kardiyak ölüm riski olan hastalarda mortaliteyi düşürmede oldukça etkili bir rolü bulunmaktadır. Ancak hastalar cihaz ile yaşamaya uyum sağlama, anksiyete, güçsüzlük, depresyon, korku gibi psikososyal sorunlar yaşayabilmektedir. Ayrıca yaşam biçimi değişiklikleri ICD hastalarının yaşam kalitesini etkilemektedir.

Hemşirelik modellerinden biri olan FSÖ; ICD takılan hastayı bütüncül bir yaklaşımla ele alıp, sistematik bir biçimde bakım verilmesini sağlamaktadır. Bu olguda kalp yetersizliği olan ve ICD kullanan hastanın hemşirelik bakımı bu model doğrultusunda planlanmıştır. Hemşirelik bakım yönetiminde bireyin yaşam kalitesini arttırmayı hedeflemekte ve bakım sürecinde çeşitli modeller kullanılabilmektedir. Bu kuramlardan birisi de FSÖ' dir.

Bu çalışmada FSÖ kapsamında KY olan ICD kullanan olgu incelenmektedir.

65 yaşında, erkek yaklaşık ve 3 gün önce takılan ICD ve eski LAVD mevcut olan karında asit, bacaklarda ödem, nefes darlığı, yorgunluk sorunları olan 10 yıldır kalp yetersizliği olan bir hastanın FSÖ'ne göre verileri toplanmıştır. Hastanın bakımı belirlenen amaçlara göre hasta ile birlikte planlanmış ve amaçlara büyük oranda ulaşıldığı tespit edilmiştir.

Bakım süreci KY olan olguya bütüncül yaklaşılmasını, olgunun belirlenen gerçekçi amaçlara uygun olarak bakımına katılımının sağlanmasını ve bakım sonuçlarının hastanın daha kısa sürede iyileştirilmesini sağlamıştır. Bu modelin kullanılmasıyla; olgunun fiziksel, emosyonel, psikolojik gereksinimleri karşılanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Gordon'un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri, Bakım Süreci, Hemşirelik, Kalp Yetersizliği, ICD

ALZHEİMER HASTALARINDA EVDE BAKIM HİZMETİNDE HEMŞİRELERİN ROLÜ

Fadime TORU, Diğdem LAFÇI, Ebru YILDIZ

Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi,
erzurum33_33@hotmail.com

Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi,
ebruyildiz@mersin.edu.tr

Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi,
lafci@mersin.edu.tr

Evde bakım hizmetleri sağlık hizmetlerinin bir parçası olup hastanın yaşadığı ortamda fizyolojik, psikolojik ve sosyal tüm gereksinimlerini içeren, hastanın ve ailenin de katılımı sağlanarak profesyonel bir ekip tarafından yürütülmesi ve sonuçların değerlendirilmesini içeren bir süreçtir.

Bu çalışmada hastalık evreleri ilerledikçe günlük yaşam aktivitelerindeki kısıtlılıkları, bilişsel ve davranışsal bozuklukları belirginleşen, fiziksel, emosyonel, ekonomik ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için bir başkasının yardımına ihtiyaç duyan alzheimer hastalarının evde bakım hizmetinde hemşirenin rollerine değinilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda, Alzheimer hastalarının evde bakımına ilişkin 2007-2018 yılları arasında yapılan çalışmalar taranmış olup evde bakım, Alzheimer hastaları ve hemşirenin rol/sorumlulukları bağlamında bir değerlendirme yapılarak bu makalede sunulmuştur.

Evde bakımda amaç hastanın yaşam koşullarını değiştirmeden en az etkilenmesini sağlayarak, en doğru tıbbi ve hemşirelik yaklaşımları ile hastalığın ve ortaya çıkan sorunların olumsuz etkilerini azaltabilmek, hastanın yaşam kalitesini olabildiğince yükseltmek ve zamanı geldiğinde rahat bir ölüm sağlamaktır. Kronik, ilerleyici ve uzun süreli bakım gerektiren alzheimer hastalığının evde bakım hizmeti kapsamında hastane ile ev arasındaki bağlantının kurulmasında hemşirelik hizmetleri önemli yer tutmaktadır. Hemşireler, aile üyelerine hastaların fiziksel, emosyonel, ekonomik ve sosyal gereksinimleri doğrultusunda hasta eğitimi vererek, ailenin bakıma katılımını sağlayarak, danışmanlık yaparak ve aile ile hastane arasında iş birliğini sağlayarak evde bakıma yardım edebilir. Bu hizmetler sonucunda hastanın yaşam kalitesi arttırılmakta ve bakım veren bireylerin bakım yükü azaltılmaktadır.

Hemşire bakım verenin yaşlılıkla ilgili bilgi, tutum ve davranışlarını gözlemlemeli, bakım verme rolü ve alzheimer hastalığı olan bireyin sağlık durumu ile ilgili yaşayabileceği hayal kırıklıklarının farkında olmalı, bakım verenlerin yeteneklerine odaklanarak olumlu tutum geliştirmelerine yardım etmelidir. Bakım verenlerin kendi sağlığını ve refahını tehlikeye atmamaları, ihtiyaç duyulan bakımı sağlamaları ve bu rol nedeni ile tükenmişlik yaşamamaları için tüm aile üyelerinin bakım yeteneklerinin artırılması gerekmektedir.

Hemşireler primer bakım vericilerin bakım yükünün ve bakım yükünü etkileyen etmenlerin belirlenmesi ve bakım yükünün azaltılmasına yönelik girişimlerin planlanmasına ışık tutmalıdır.

Anahtar sözcükler: Alzheimer, evde bakım, hemşirelik

KANSERDE BAKIM VERİCİLERİN FİZİKSEL, PSİKO-SOSYAL VE SPİRİTÜEL İHTİYAÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Füsun Uzgör

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Eskişehir, Türkiye, f.yildiz@ogu.edu.tr

Ağrı, acı, ölüm gibi kavramlarla özdeşleştirilen kanser hastasına bakım verme, bakım verici aile üyelerinde strese neden olmakta ve kendi sağlıkları üzerinde psikolojik, fizyolojik ve davranışsal olumsuz etkiler bırakmaktadır.

Bu derlemenin amacı, kanser sürecinin her aşamasında anahtar rol oynayan bakım vericilerin fizyolojik, psikososyal ve spiritüel ihtiyaçlarını değerlendirmektir.

Bu metin, literatür taraması sonucunda elde edilen araştırma sonuçları kullanılarak derlenmiştir.

Hastaneye yatışların azalması, ayaktan tedavi ve uzun süreli sağ kalımın artmasıyla birlikte bakım vericiler kanser hastasının duygusal ve fiziksel bakımını, günlük yaşam aktivitelerini, ilaç yönetimini, ulaşımını, ev içi rolleri ve sorumluluklarını üstlenmiş durumdadır. Yapılan çalışmalarda bakım vericilerin desteksiz ve yetersiz eğitim ile bakımı sürdürdüğü, bakım süresi uzadıkça daha fazla yorgunluk, halsizlik, uyku bozukluğu, bilişsel işlevlerde zayıflama, psikolojik distres, anksiyete, hayal kırıklığı, sosyal izolasyon gibi fiziksel ve psikolojik problemler yaşadığı belirtilmektedir.

Kanser ve bakım veren bireyler özellikle hastalığın ileri evresinde önemli düzeyde manevi sıkıntı hissetmektedir. Bakım vericilerin spiritüel ihtiyaçlarını tanımlamaya yönelik yapılan çalışmalarda, kendinden üstün bir şeyin varlığına ihtiyaç duydukları, pozitif düşündükleri, gülümseyebilme ve gülümseyen kişileri görmeye ihtiyaç duydukları, anlam ve amaç arayışında oldukları, dini inançlarını eleştirdikleri ve gözden geçirdikleri belirtilmektedir. Ayrıca literatürde bakım verici aile üyelerinin hastalığın prognozu, tedavisi ve semptom yönetimi hakkında bilgi, sağlık hizmetine erişim, sağlık profesyonelleri tarafından kabul görme gibi gereksinimlerinin karşılanmadığı bildirilmektedir.

Hemşirelerin kanser hastasının yanı sıra bakım verenlerin gereksinimlerini değerlendirmesi ve onları güçlendirmesi değerlidir. Bu bağlamda hemşireler bakım vericilerle etkili ve açık iletişim sağlamalı, bilgi vermeli, bakım vericinin iyimser bakış açısını desteklemeli, etkili baş etme becerilerini öğretmeli, sağlıklı yaşam biçimini teşvik etmeli, güven ilişkisi kurmalı, bakım vericinin sosyal ve finansal destek kaynaklarına ulaşımını kolaylaştırmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kanser, Bakım veren, İhtiyaç, Hemşire

PULMONER REHABİLİTASYON VE HEMŞİRELİK

Şehnaz Kaya[1], Zeynep Özer[2]

[1] *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, 15030, Burdur, Türkiye.*

[2] *Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, 07070, Antalya, Türkiye.*

[1]*sehnazkaya@mehmetakif.edu.tr*

[2]*zeynepcanli@akdeniz.edu.tr*

Anahtar Sözcükler: pulmoner rehabilitasyon, hemşire, bakım, oksijen tedavisi, Florence Nightingale

Hemşirelik; bireye, bilimsel çerçevede biyopsikososyal bakım verme sanatıdır. Pulmoner rehabilitasyon; tek boyutlu bir tedavi değildir; farklı hasta populasyonlarını (cerrahi, trauma, kronik, göğüs hastaları) ve çevre/yaşam koşullarını içeren çok katmanlı, uzun, karmaşık bir süreçtir. Pulmoner rehabilitasyon; noninvaziv mekanik ventilasyon, oksijen tedavisi, solunum ve fizik egzersiz, beslenme, bronşial hijyen, hasta ve ailesinin eğitimini içerir. Bütüncül bakım veren hemşirelik mesleği bu yapıyı kapsamaktadır.

Nightingale 1860'da bakım/rehabilitasyon sürecini Notes on Nursing kitabında ayrıntılarıyla yazmıştır. Barach 1926'da oksijen, nem ve ısı sağlayacak oda sistemini kurmuştur. Egzersizin önemi 1950'lerde anlaşılmış, ilk modeli Petty ve ark. 1969'da geliştirmiştir.

Hastanın en yakınında olan hemşire; hastanın bakımını sağlarken tedavi ve uygulamalar arasındaki yönetimi/akışı, yaşam kalitesinin değerlendirilmesini, biyopsikososyal açıdan bakım ve rehabilitasyonun sürekliliğini, kanıta dayalı rehberler ile kişinin hastalığı yönetmesini sağlamakta; eğitim vermekte, evde bakım ve beslenme planını oluşturmakta, sigarayı bıraktırmakta, yaşam kalitesini arttırmaktadır. Hemşire, bakım planında pulmoner rehabilitasyonun başarıya ulaşmasının önündeki engelleri belirleyerek ele almaktadır.

Çalışmalar, hemşirelerin pulmoner rehabilitasyondaki fonksiyonunun son 15 yılda arttığını, kronik hastaların %68'inde bakım rolünü tamamen üstlendiğini, farmakolojik ve nonfarmakolojik yöntemleri(tamamlayıcı terapiler dahil) kullandıklarını göstermektedir. Hemşire liderliğinde uygulanan pulmoner rehabilitasyon; pulmoner fonksiyon testleri, arterial kan gazı değerleri, dispne, fonksiyonel kapasite ve yaşam kalitesinde iyileşmeyi sağlamaktadır.

Dünya çapında hemşirelerin pulmoner rehabilitasyonda yönetim ve bakım rollerinin önemli ve etkin olmasına rağmen; uygulamada sertifikasyon ve uzmanlık alanlarında boşluklar bulunmaktadır. Dokuz Eylül ve Akdeniz Üniversitesi Pulmoner Fizyoterapi yüksek lisans programlarına hemşireler kabul edilmektedir. Pulmoner rehabilitasyon hemşirelerinin daha çok bilimsel çalışmaya dahil olmaları ve bakım rehberleri oluşturmaları gerekmektedir.

Hemşire liderliğinde non invaziv yöntemleri ön plana çıkararak yapılan pulmoner rehabilitasyon; dispneyi azaltmakta, hastanın hospitalizasyon süresini kısaltmakta, solunum kapasitesi ve yaşam kalitesini arttırmaktadır. Pulmoner rehabilitasyon alanında çalışan hemşireler alanda yetkinliklerini diploma, sertifika programlarıyla güçlendirmeli, kanıta dayalı rehberler oluşturmalı, bilimsel çalışmalar yaparak alandaki yetkinliklerini göstermelidirler.

KİŞİLERARASI İLETİŞİM VE KADIN CİNSELLİĞİ

Ayşe DELİKTAŞ DEMİRCİ, Kamile KABUKCUOĞLU

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye

aysedeliktas@akdeniz.edu.tr

Sağlıklı cinsellik; somatik, duygusal, entelektüel ve sosyal bileşenleri olumlu yönde birleştiren, zenginleştiren ve iletişimi geliştiren bir bütünlüktür. Cinsel işlev bozukluklarının (CİB) etiyolojisine ilişkin var olan kuramsal yaklaşımlardan biri, kişilerarası iletişimdir.

Kişilerarası iletişim unsurlarının kadın cinsel sağlığı üzerine etkisini incelemektir.

Çalışma, kişilerarası iletişim ögelerinin kadın cinsel sağlığı üzerine etkilerini ele alan araştırmaların incelenmesi ile derleme şeklinde yürütülmüştür.

İletişim eksiklikleri ve engelleri, hem fiziksel bir nedene bağlı olmayan CİB etiyolojisinde yer alabilmekte, hem de tedavi sonuçlarını etkileyebilmektedir. Bazı iletişim problemlerinin CİB olan çiftlere özgü olduğu, örneğin orgazm bozukluğunun etiyolojisinde ve bozukluğun devam etmesinde iletişim ve güven eksikliğinin etkili olduğu belirtilmektedir. Kişilerarası iletişimde, cinsellik üzerine etkisi olduğu düşünülen ögelerden bazılarının evlilik uyumu, kendini açma, gönüllü iletişim kurma, sevgi ve samimiyet, sosyal destek, uyum ve anlayış olduğu göze çarpmaktadır.

Cinsel yakınlık; düşünsel, duygusal ve davranışsal boyutlarıyla iki insan arasında bir etkileşimdir. Eşlerin birbirlerine kendilerini açmaları, pozitif cinsel etkileşimi en üst düzeye çıkarırken negatif cinsel çatışmaları en aza indirmektedir. Ayrıca, bireyin gönüllü iletişim kurması yani cinsel konularda istekli olarak iletişim kurabilmesi, cinsel doyum ile yakından ilişkilidir. Düşük evlilik doyumu; cinsel yakınlık için motivasyonu azaltabilmekte, zamanla doyumsuzluk ve gerilime yol açabilmektedir. Evlilikte yaşanan mutsuzluk düzeyinin erkeklerdeki prematür ejakülasyon ve erektil işlev bozukluğu ile ilişkili iken eşler arasındaki yakınlığın kadın orgazm yanıtını etkilediğine dair bilgiler mevcuttur. Ayrıca, eşlerden alınan sosyal desteğin yaşlı bireylerde cinsel ilgiyi önemli derecede arttırdığı belirtilmektedir. Evlilikte aşk, sevgi önemlidir ve cinsel tatmin ve zevkin sürdürülmesi için gerekli olduğuna inanılmaktadır. Partnerler arasındaki aşk ve özenin kalitesini dikkate almayan tedavinin başarısızlığa uğraması muhtemeldir.

Kişiler arası iletişim ögelerinin kadın cinsel sağlığı üzerine etkisi olduğuna dair bilgiler mevcuttur. CİB ile sağlık kuruluşlarına başvuran bireylerin partneri ile olan iletişim süreci sorgulanmalı ve danışmanlık sürecinde çiftler arası iletişimi güçlendirmeye yönelik girişimler yapılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Cinsellik, Cinsel işlev bozukluğu, Kadın, Kişilerarası iletişim

HEMŞİRELİK VE EBELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İŞ BULMA ENDİŞELERİNİN UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNE ETKİSİNİN ÖLÇÜLMESİ

NİHAL ALOĞLU[1], KEVSER NACAR[1], RÜMEYSA PAK[1]
Kamanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü. Kahramanmaraş/ Türkiye

[1]Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü. Kahramanmaraş/ Türkiye

[1]Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü. Kahramanmaraş/ Türkiye

Dünyada milyonlarca insanın işsiz olduğu bilinmekte, nedeni ülkeden ülkeye, kişisel özelliklere ve ölçütlere göre değişebilmektedir.Gerek gelişmiş ülkelerde gerekse gelişmekte olan ülkelerde temel sorunların başında işsizlik gelmektedir.Bu sorun ülkelerin sosyo-ekonomik gelişmişliklerine göre farklılık gösterse de ülkemizde ve tüm dünyada en önemli ve birinci problem olmaya devam etmektedir.

Araştırma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik ve Ebelik son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişelerinin umutsuzluk düzeylerine etkisini ölçmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik(N=80) ve Ebelik(N=53) bölümünde okuyan 133 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden ve araştırmanın yürütüldüğü (1Mart-1Haziran 2018) tarihlerde okula devam eden 104 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak 14 soruluk Sosyodemografik özellikler, Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği kullanıldı. Araştırma etik kurallar çerçevesinde, kurumlardan yazılı, öğrencilerden amacı açıklanıp sözel izinleri alınarak yürütüldü.Elde edilen veriler SPSS 16.0 bilgisayar paket programında değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin %76.9'u kadın, %23.1'i erkek, %90.4'ü 21-23 yaş aralığında olup % 79.8 hemşirelik, %20.2'si ebelik bölümü öğrencisidir. Katılımcıların % 58.7'si mesleklerini kendileri seçtiğini söylemekle birlikte %38.5'i seçimlerinde ailesinin etkili olduklarını söylemiştir ve %79.2'si gelecek nesillere kendi bölümlerini seçmelerini önermektedir. Katılımcıların%86.5'i iş bulma yöntemi olarak KPSS'yi kullanacaklarını belirtmektedirler.Bu öğrencilerin; %51.9'unun iş bulma endişesinin olduğu, %48.1'inin iş bulma endişesinin olmadığı saptandı.Öğrencilerin iş bulabileceklerini düşündükleri süre incelendiğinde; %36.5'inin 6 aydan kısa sürede, %59.6'sı 6-24 ayda %3.9'u 24 aydan fazla sürede iş bulabileceklerini düşündüklerini belirtmişlerdir. Geleceğe umutla bakanlarla endişen düzeyi karşılaştırıldığında; geleceğe umutla bakanların %44.8'i iş bulmada endişe duydukları belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunluğunun iş bulma endişesi yaşadığı ve iş bulma endişesi yaşayan öğrencilerin daha umutsuz olduğu olduğu saptanmaktadır.Son sınıf öğrencilerdeki umutsuzluk ve endişenin giderilmesi için istihdamın sağlanmasına göre mezun verilmesi ve iş bulma imkanlarının arttırılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler:Meslek,Umutsuzluk,Öğrenci,Endişe

STRESSFUL SITUATIONS IN NURSING STUDENTS AND COPING METHODS

Şeyda Gül Akbulut[1], Cemile ÇELEBİ[2], Tuncay ŞEN[1], Merve AKDEMİR[1], Sevde Nur EKİNCİ[1]

[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, seydagulakbulut@gmail.com

[2]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği A. D.

Stress is defined as a situation where the physical and mental boundaries of the organism are threatened, coerced and threatened by the physical and mental balance of the individual. While the events that can affect the lives of individuals on a wide scale can be a cause of stress, important life changes, Daily life events thatt individuals may encounter at all times can also be a course of stress.

Nursing education is a curriculum which enables students to use their knowledge, attiudes and skills of nurses, which aims to gain them to nursing profession, which has a theoretical and clinical background. Nursing students are faced with stress factors that affect their performance and quality of life from the first moments of their education. In the studies, students experienced financial difficulties, family problems, sexual problems depression, problems with peers, academic burden, lack of

knowledge and skills related to academic status and clinical status, uncertainty about their future can cause the students to experience stress.

In recent years, it has been stated that the interest in the studies on this subject has increased due to the fact that there are more cases of experiencing stress and experiencing stress than the students who have been educated in other departments during the education process of nursing students. In the study of Deary (2003), it was reported that the stress levels of the student nurses were higher in coping with stress than the emotional-oriented coping and avoidance behaviors. Sossah et al. (2015) it is stated in the study that nursing students have the most fear of performing in a clinical setting, but they are able to act on emotional, spiritual support systems and cope with stress by participating in social and physical activities organized at school.

In the studies, it is reported that the stress experienced by the student nurses affects the academic progress and adaptation of the students. In the studies, it is reported that the stress experienced by the student nurses affects the academic progress and adaptation of the students.

DİABETES MELLİTUS ÜZERİNE HEMŞİRELİK LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ:

Gizem ÖZCAN* , Ayşe ÖZKARAMAN**

**Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Eskişehir*

*** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Eskişehir*

Diabetes Mellitus insülin eksikliği ya da etkisindeki defektler nedeniyle ortaya çıkan bir metabolizma hastalığıdır. Sürekli izlem ve bakım gerektiren bu hastalıkta primer bakım verenler hemşirelerin kanıt temelli çalışma sonuçlarını bakıma yansıtmaları beklenir.

Bu çalışma Türkiye'de diabetes mellitus hakkında yapılmış hemşirelik lisansüstü tez çalışmalarının sistematik bir yaklaşımla incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma 01.04.2018-12.04.2018 tarihleri arasında Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "diabetes mellitus", ""diyabetes mellitus, "diabet", "diyabet", "hemşire", "bakım", ''insülin'' anahtar kelimeleri girilerek 12 Nisan 2018 tarihine kadar yapılan tezler oluşturmuştur. Yapılan içerik analizinde tezin konusu, çalışmanın türü, kullanılan ölçüm araçları, yapılan hemşirelik müdahaleleri incelenmiştir.

Bulgular: Yapılan araştırmada diabetes mellitus hakkında yapılan toplam 4383 tez incelenmiş, bunların 222 tanesinin hemşirelikte lisansüstü tezlerden oluştuğu saptanmıştır. Diabetes mellitusta yapılan hemşirelik lisansüstü tezlerinin %73,87'sinin (n=164) yüksek lisans tezi, %26,12'sinin doktora tezi (n=58) olduğu ve çoğunluğunun tanımlayıcı nitelikte çalışmaların olduğu belirlenmiştir. Bulunan doktora tezlerinin %63,79'u erişime açıktır. Yüksek lisans tezlerinin ise %74,39'u erişime açıktır. Erişim izni olan tezlerde emosyonel sorunlar, hasta eğitimi ve danışmanlık, gebelik, diyabetik ayak, ilaç uyumu ve ölçek geliştirme konularında tanımlayıcı ve girişimsel müdahalelerde bulunulmuştur.

Kronik bir hastalık olan ve yönetilemediğinde birçok komplikasyona neden olabilen diabetes mellitus alanında hemşirelerin araştırmacı rollerini kullandıkları saptanmıştır. Ancak bu alanda yapılan hemşirelik çalışmalarının çoğunlukla tanımlayıcı nitelikte olduğu, bu nedenle kanıt temelli çalışmaların arttırılması önerilir.

PARENTERAL BESLENME DESTEĞİNDE KANITA DAYALI HEMŞİRELİK: GÜNCEL BAKIŞ

Ezgi TEMEL*, Nurdan GEZER*

**Adnan Menderes Üniversitesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*

Parenteral beslenme desteğinde kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının incelenmesidir.

Yöntem: Derleme çalışmasıdır.

Oral alıma başlaması 3 gün içinde beklenmeyen tüm hastalarda enteral beslenme tolere edilemiyorsa veya kontrendike ise 24-48 saat içinde parenteral beslenme başlanmalıdır (Kanıt Düzeyi: C). Kısa süreli (<14 gün) parenteral beslenme planlanan hastalarda, santral venöz girişin mümkün olmadığı hastalarda, kateter sepsisi ya da bakteriyeminin geciktirilmesi periferik parenteral beslenmenin endikasyonlarıdır. Parenteral beslemenin yapılacağı ven seçimi verilecek sıvının osmolaritesi, pH'sı, infüzyon hızına göre yapılmalıdır. Periferik kanül yardımıyla besleme, kısa süreli (<14 gün) yapılacaksa ve beslenme solüsyonu <850 mOsm/L'yi aşmayacaksa önerilmektedir (Kanıt Düzeyi:C). Evde parenteral beslenmeye devam edilecek hastalarda periferik

parenteral besleme, kateterin yerinden çıkması ve komplikasyonlara neden olabileceği gerekçesiyle riskli olduğu bildirilmektedir (Kanıt Düzeyi: C). Periferik veni bulunamayan, yüksek enerji/protein/elektrolit ihtiyacı olan ve uzun süreli beslenme desteği alacak hastalarda santral ven aracılığıyla parenteral besleme yapılmalıdır. Enfeksiyon, tıkanma, yerinden çıkma ve venöz tromboz olaylarının yüksek olması nedeniyle evde parenteral beslemede tünelsiz santral kateter kullanımı önerilmemektedir (Kanıt Düzeyi: B). Femoral venin parenteral beslenme için kullanımı kontaminasyon ve venöz tromboz riski nedeniyle önerilmemektedir (Kanıt Düzeyi: B). Parenteral beslenme karışımı aynı torbada karıştırılmalı ve uygulanmalıdır (Kanıt Düzeyi: B). Kritik hastalığı olan hastaların alması gereken asgari karbonhidrat miktarı 2 g/kg'dır (Kanıt Düzeyi: B). Hiperglisemi tablosu kritik hastalarda mortaliteyi artırması ve enfeksiyonlara yatkınlığı artırdığından önlenmelidir (Kanıt Düzeyi: B). Sıkı sınırlar arasında kan glukoz düzeyi tutulmaya çalışılırsa hipoglisemi gelişme riski yüksektir (Kanıt Düzeyi: A). Uzun süreli yoğun bakımda kalan hastalara esansiyel yağ asitleri takviye edilmelidir (Kanıt Düzeyi: B). Zeytinyağı bazlı parenteral beslenme kritik hastalarda iyi tolere edilmektedir (Kanıt Düzeyi: B). Tüm parenteral beslenme solüsyonlarının günlük multivitamin ve eser element içermelidir (Kanıt Düzeyi: C). Balık yağıyla zenginleştirilmiş lipid emülsiyonları, kritik hastalardaki kalış süresini azaltmaktadır (Kanıt Düzeyi: B).

Sonuç: Hemşireler, hastaya en iyi bakımı sağlaması için bilimsel verilere dayanan kanıta dayalı uygulamaları takip etmeli, araştırmalı ve geliştirmelidir.

Anahtar kelimeler: parenteral beslenme, hemşire, kanıta dayalı uygulama

HEMŞİRELERİN PALYATİF BAKIM İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE UYGULAMALARI

Diğdem LAFÇI [1], Ebru YILDIZS[1], Seda PEHLİVAN[2]

[1]*Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

[2]*Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi*

Palyatif bakım ile yaşamın son dönemindeki hastalarda, kronik ve yaşamı tehdit edici hastalığı olan ve bu sorunlarla yaşayan bireylerde acının hafifletilmesi ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi hedeflenilmketedir.

Amaç: Bu çalışma, bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin palyatif bakım konusunda görüş ve uygulamalarının belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapıldı.

Araştırmaya katılmayı kabul eden 59 hemşire çalışmaya alındı. Veriler, literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından oluşturulan "Birey Tanıtım Formu" ve "Palyatif Bakım ile İlgili Görüş ve Uygulamalar" soru formu ile toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde, SPSS 20.0 yardımıyla tanımlayıcı istatistikler (sayı ve yüzde) yapıldı.

Araştırmaya katılan hemşirelerin %23.7'sinin onkoloji kliniğinde çalıştığı, %40.7'sinin klinikte yatan hastaların yarısından çoğunun palyatif bakıma ihtiyacı olduğunu ifade ettiği ve %23.7'sinin palyatif bakım konusunda bilgi aldıkları belirlendi. Hemşirelerin %84.7'si palyatif bakımın hastanede verilmesi gerektiğini belirttiği, bununla birlikte %30.5'i palyatif bakım hizmeti verilebilmesi için palyatif bakım ünitesinin olması gerektiğini bildirdi. Hemşirelerin %54.2'sinin "palyatif bakım multidisipliner bir ekip tarafından verilmelidir" ifadesine katıldığı ve sadece %18.6'sının "palyatif bakım ekibinin başkanı hekimdir" ifadesine katılmadığı görüldü. Palyatif bakımın kapsamını; hemşirelerin %96.6'sı ağrının giderilmesi, %89.8'i semptom yönetimi, %83.1'i beslenmenin sürdürülmesi, %78'i iyi ölümün sağlanması olarak değerlendirdiği saptandı. Palyatif bakımda karşılaşılan güçlüklerin sırasıyla; kötü haber verme (%88.1), etik ve yasal sorunlar (%81.4), ağrı yönetimi (%79.7), semptom yönetimi (%78), ölüm sırası bakım (%67.8) konularında olduğu belirlendi. Hemşirelerin %35.6'sının "palyatif bakım sadece kanser hastalarına verilir" ifadesine katıldığı saptandı. Hemşirelerin palyatif bakım ihtiyacı olan hastaya bakım verirken en çok yaptıkları uygulamalar; "yaşam sonu bakım uygulamalarında etik ilkelere dikkat ederim" (%76.3) idi. En az yapılan uygulamaların ise; "Hasta ve ailesi ile ölüm hakkında konuşurum" (%22.0) olduğu belirlendi.

Sonuç: Hemşirelerin çoğunluğunun palyatif bakım konusunda eğitim almadıkları ve bu durumdan palyatif bakım ile ilgili görüşlerinin etkilendiği düşünülmektedir. Palyatif bakımda hemşirenin uygulamalarda etik ilkelere dikkat ettiği, ancak palyatif bakımın önemli bir parçası olan ölüm ve yas sürecinde uygulamalarının yetersiz olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Palyatif bakım, hemşire ve hasta.

ERKEKLERE YÖNELİK YENİ KONTRASEPTİF YÖNTEMLER AİLE PLANLAMASININ GELECEĞİ OLABİLİR Mİ?

Figen KAZANKAYA[1],. Aylin Taner[1], Özlem DEMİREL BOZKURT[1]

[1]Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

fgnrdgn@hotmail.com, aylintaner@gmail.com, ozdemboz@hotmail.com

Son yıllarda aile planlaması yöntemleri ile ilgili önemli gelişmeler meydana gelmekte, erkeklere yönelik yeni kontraseptif yöntemler üzerinde araştırmalar yapılmaktadır. Bu derlemenin amacı, çiftlere aile planlaması danışmanlığı verecek sağlık çalışanlarının erkeklere yönelik yeni kontraseptif yöntemler hakkında farkındalık yaratmaktır. Erkeklere yönelik kondom ve vazektomi gibi etkili yöntemlere yeni alternatifler olarak geliştirilen; hormonlu bir yöntem olan Ment® ve hormonsuz yöntemlerden Vasagel ™, Spermastop, IVD, Bimek SLV ve aşılar tanıtılacaktır.

MENT®, testosteronu andıran sentetik bir steroidden üretilen, üst kol derisinin altına yerleştirilen bir yıllık implanttır. Erkek kontrasepsiyonundaki özellikle hormonal yöntemler hayvan çalışmalarında denenmekte ve hala deneysel aşamadadır. **Vasalgel ™ bir diğer bilinen adıyla RISUG, jel formunda olup,** uzun etkili, hormonsuz ve geri dönüşümlüdür. Spermler polimer ile karşılaştığında spermatozoon membranının bozulmasına ve motilitesini yitirmesine sebep olmakta, böylelikle kontraseptif özelliği ortaya çıkmaktadır. Bir diğer hormonsuz yöntem olan **SpermaStop®,** özellikle skrotum seviyesinde olacak şekilde, özel olarak üretilen bir iç çamaşırı içine yerleştirilen, esnek, yumuşak, konforlu ve pil ile çalışan bir termal peddir. Yöntemin başarılı olabilmesi için en az iki saat boyunca giyilmesi gerekmektedir. **IVD (Intra Vas Device),** vas deferens içine yerleştirilen küçük tüp şeklindeki silikon cihazdır. Semen akışını engellemek için çok küçük bir delikten yerleştirilir böylelikle vas deferenslerin kesilmesi söz konusu olmadan geri dönüşümü mümkün bir yöntem olmaktadır. **Bimek SLV** yönteminde, spermatik kanala bir valf monte edilmekte ve açma-kapama tuşu kullanılarak sperm akışı engellenmektedir. Cinsel ilişki öncesinde sperm gelmesini istemeyen erkekler, her iki vas deferense takılan cihazın kapama tuşuna basarak sperm geçişini önlemektedir. Fakat bazı uzmanlar tarafından bu yöntemin sperm kanallarındaki dokulara zarar vererek yan etkilere sebep olabileceği hatta infertiliteye yol açabileceği yönünde görüşler vardır. Son 20 yılda, erkeklerde fertilitenin baskılanmasında **aşı** çalışmaları da büyük ilgi görmektedir. İmmunokontrasepsiyon amacıyla genellikle GnRH, FSH, LH ile bu hormonların reseptörleri ve spermlere spesifik proteinlere karşı aşı geliştirme çalışılmaları devam etmektedir.

Aile planlaması hizmetlerinde istenilen başarıya ulaşabilmek, farkındalığı yükseltmek ve erkeklerin katılımını arttırabilmek önemlidir. Bu bağlamada sağlık çalışanlarının erkeklere yönelik kontraseptif yöntemler hakkında çiftlere danışmanlık verilmesi için yenilikleri takip etmesi ve bilgi sahibi olması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Erkek kontrasepsiyon yöntemleri, yenilikler, inovasyon, üreme sağlığı, hemşire.

EVDE HEMODİYALİZ UYGULAYAN HASTALARIN DENEYİMLERİ VE DİYALİZ ETKİNLİĞİ

Arife AZAK[1], Asiye KARÇKAY[2], Melike ÜNVER[3], Davut AKIN[3]

[1] Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

[2] Pamukkale Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu

[3] Denizli Devlet Hastanesi-Nefroloji Kliniği

Evde hemodiyaliz (EHD), son dönem böbrek yetmezliği tedavi seçenekleri arasında hastaya birçok avantaj sunan renal replasman tedavi yöntemlerinden biridir. Ülkemizde Sağlık Bakanlığı 2016 yılı verilerine göre 364 hasta EHD uygulamaktadır. EHD uygulayan hastalarda ölüm riskinin azaldığı, kan basıncı kontrolünün daha iyi olduğu, yaşam kalitesinin yükseldiği, bağımsızlığın arttığı, hastaların daha fazla iş ve rehabilitasyon olanağına sahip oldukları belirlenmiştir. Hastaların deneyimlerinin öğrenilmesi, olası problemlerin saptanması ve çözüm yollarının belirlenmesine, EHD'in yaygınlaşmasına katkı

sağlayacaktır.Araştırma, EHD uygulayan hastaların deneyimlerini derinlemesine görüşmeler ile ortaya koymak, diyaliz etkinliğini değerlendirmek amacıyla nitel ve nicel yöntemle yapılmıştır. Araştırmanın evrenini devlet hastanesi nefroloji polikliniği kontrolünde EHD uygulayan 11 hasta oluşturmakta olup, evrenin tamamı örneklem olarak alınmıştır. Verileri toplamak amacıyla hastaların sosyo-demografik ve hastalığa ilişkin özelliklerini içeren bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma için gerekli olan etik kurul izni ve hastalardan yazılı onam alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi ve SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan hastaların %81.8'i erkek ve %18.2'si kadındır. Yaş ortalamaları ±41.45 ve %54.5'i ilköğretim mezunudur. %36.4'ü Hipertansiyona bağlı böbrek yetmezliği tanısı almıştır. Hastaların %63.6'sı 0-6 aydır EHD uygulamaktadır. %81.8'i gece, %63.6'sı 8 saat ve %100'ü haftada 3 gün uygulamaktadır. EHD'ne başlamadan öncesi ve sonrası üre çıkış ($z=-2,223, p<0,05$), kreatinin çıkış ($z=-2,380, p<0,05$), kalsiyum ($z=-2,253, p<0,05$) ve albümin ($z=-2,446, p<0,05$) değerlerinde negatif yönde, Kt/V ($z=-2,667, p<0,05$) ve URR ($z=-2,766, p<0,05$) değerlerinde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuş olup, sodyum, potasyum, Hb, Hct, protein, fosfor, ferritin ve PTH değerlerinde anlamlı bir fark yoktur. Araştırmaya katılan hastaların böbrek yetmezliği ve tedavisi hakkında önceden bilgi sahibi olmadıkları, doktorlarının ve EHD uygulayan diğer hastaların önerileri doğrultusunda EHD uygulamasına karar verdikleri belirlenmiştir. 3-4 ay eğitim aldıktan sonra kendilerinin uygulamaya başladığı, uygulama basamaklarını ve acil durumlarda neler yapmaları gerektiğini doğru bildikleri, sorumluluk kendilerinde olduğu için daha uyumlu oldukları belirlenmiştir. Hastalar EHD uygulamasının yaşam kalitelerini arttırdığını ve kendilerini daha özgür hissettiklerini belirtmişlerdir.

EHD uygulayan hastaların, uygulamayı kendilerinin yapabildikleri, yaşam kalitelerinin arttığı, diğer diyaliz hastalarına evde uygulamayı tavsiye ettikleri ve EHD uygulamasının diyaliz etkinliğini arttırdığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Evde hemodiyaliz, Hasta deneyimleri

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ORGAN NAKLİ VE BAĞIŞINA İLİŞKİN BİLGİ, TUTUM VE DAVRANIŞLARI

Emel Avçin[1], Şeyda Can[1], Beyza Erkoç[1], Fatma Kocaağa[1]

[1] *Yalova Üniversitesi Termal Meslek Yüksek Okulu*

Kişinin kendi iradesi ile tıbbi ölüm sonrası, doku ve organlarının başka hastaların tedavisinde kullanılmasına izin vermesi organ-doku bağışı olarak tanımlanmaktadır. Beklenen yaşam süresinin uzamasına bağlı, son dönem organ yetmezliği sıklığının artması, organ bağışını daha da önemli kılmıştır. Fakat tüm dünyada yetersiz organ bağışı, organ nakillerinin önünde hala ciddi bir engeldir. Sağlık çalışanlarının eğitiminde organ nakline gerekli önemin verilmesi, bu konuda yeterli toplumsal bilincin oluşmasında etkili yollardan birisidir.

Bu çalışma, sağlık ile ilgili bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin organ nakli ve bağışına ilişkin bilgi düzeylerini, tutum ve davranışlarını saptamak amacıyla planlanmış tanımlayıcı türde bir araştırmadır.

Yöntem: Araştırma, Yalova Üniversitesi Termal Meslek Yüksekokulu ilk ve acil yardım (n:83), fizyoterapi (n:56), sağlık kurumları işletmeciliği (n:34) ve yaşlı bakım programlarında (n:41) öğrenim gören 1. ve 2. sınıf öğrencilerinde gerçekleştirilmiş tanımlayıcı bir çalışmadır. Çalışmaya toplam 214 öğrenci katıldı. Katılımcı bilgi formu ve organ bağışına yönelik bilgi formu ile birlikte toplamda 24 sorulu anket formu kullanıldı. Araştırmanın her basamağında etik ilkelere bağlı kalındı.

Çalışmaya 150 kadın öğrenci, 64 erkek öğrenci katıldı. Katılımcıların yaş ortalaması 19.89±1.60'dır. Organ bağış kartı olan 12(%5.6) kişi vardı. Katılımcılardan; organ bağışlamayı düşünen 120(%56.1) kişi, organ bağışlamayı istemeyen 34(%15.9) kişi, kararsız olan ise 60(%28) kişi vardı ve organ bağışını düşünenlerin 109(%60.55)'u ise hayat kurtarma düşüncesi ile yapmaya karar vermiştir. Gerektiğinde kendine organ nakli yapılmasını isteyen 189(%88.3) kişi ve aileden birinin ölüm öncesi organlarının bağışlanmasını istemeyen ise 66(%30.8)kişi ve 11 kişi sorumluluk almak istemediği için, 14'ü de cesede müdahale edilmesini istemediği içindi. Katılımcıların 144(%67.3)'ü eğer maddi destek sağlanırsa

organ bağışının artacağını düşünmektedir. Yazılı ve görsel basında organ bağışı ile ilgili haberle karşılaşan sadece 24(%11.2) kişi ve bunlardan da 20(%83.3)'si sağlık kuruluşlarında karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Çalışmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun organ bağışlamayı düşündüğü ancak organ bağışlamayı düşünenlerin çok azının organ bağışında bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin organ nakli ve bağışı ile ilgili farklı tutum ve davranışları olduğu görülmüştür. Organ nakli ve bağışı hakkındaki farkındalığı en üst düzeye çıkarmak için çeşitli eğitimlerin düzenlenmesi, bağış kampanyalarının hayata geçirilmesi, üniversite öğrencilerinin organ bağışı hakkındaki duyarlılığını arttırmada etkili olabileceği düşünülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Organ bağışı, Nakil, Üniversite öğrencileri, Bilgi düzeyi.

FETÜSÜN "YAŞAMA HAKKI" VE ETİK

Zeliha Olgaç[1], Sevgi Özsoy[2]

1Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Muğla

2Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Doğum- Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Aydın

İntrauterin dönemde fetüste bir anomali, hastalık varlığında ya da istenmeyen gebelikte tıbbi ya da hukuki olarak gebeliğin sonlandırılması kararı verilebilmektedir. Bu durumda, gebeliğin sonlandırılması gerekliliği ve "yaşama hakkı" etik ikilem doğurmaktadır. Yaşama hakkı, "insan/canlı yaşamı"nı içerdiğinden, "Yaşam ne zaman başlar?", "Fetüs bir birey/canlı mıdır?" sorularının cevaplanması önemlidir. Bu derlemede, yaşama hakkı ile yaşamın başlangıcına karar vermede tıbbi, hukuki yaklaşımlar ve etik ele alınmıştır.

Tıbbi açıdan yaşamın başlangıcı net değildir. Döllenme anını ya da korteksin oluşumu ile elektriksel faaliyetlerinin başladığı sekizinci haftayı yaşamın başlangıcı olarak kabul eden görüşlerin yanı sıra, yumurta ve sperm hücresinin canlı olduğu dolayısıyla yaşamın kesintisiz devam ettiğini belirten görüşler de vardır. Bu düşüncelere göre hangi haftada olursa olsun gebeliğin sonlandırılması "yaşam hakkını" ihlal anlamına gelmekte ve etik ikilem oluşturmaktadır.

Ulusal/Uluslararası hukukta yaşamın korunması hakkı, temel hak ve özgürlüklerin ilk sırasında yer almaktadır. Hukuki açıdan fetüsün konumu ise ülkelere göre farklılık göstermektedir. Anayasamızda, sağ doğmuş bireylerin yaşam hakkı ele alınmakta ve yaşamın, doğumla başlayıp ölümle sona erdiği belirtilmekte, doğum öncesini kapsayacak bir ifade bulunmamaktadır. Amerikan hukuku, annenin yaşama hakkının fetüsün yaşama hakkından üstün olduğunu savunmaktadır. İnsan Hakları Sözleşmesinde ise herkesin yaşama hakkı olduğu savunulurken, "herkes" kavramına fetüsün girip girmediği konusunda açıklık bulunmamaktadır.

Üreme sağlığı ile ilgili düşük, kürtaj, cinsiyet belirlenmesi ve üremeye yardımcı tedavi uygulamalarındaki tartışmalar kadının sağlığı ve hakları, fetüsün sağlığı ve yaşama hakkı konularında etik ikilemler doğurabilmektedir. Özellikle gebelik sonlandırılması durumunda, kadının kendi bedeni üzerinde karar verme hakkı (özerklik hakkı), çocuk sahibi olup olmamaya karar verme hakkı ile embriyonun yaşama hakkı konusunda etik ikilem ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, fetüsün yaşama hakkı hala tartışmalıdır, ancak yaşama annenin sağlığı söz konusu olduğunda yaşama hakkı önceliği hem tıbbi hem de hukuki olarak anneye tanınmaktadır. Üreme sağlığı alanında çalışan hemşireler ve diğer sağlık profesyonelleri bu gibi durumlarda kendileri de etik ikilem yaşayabilirler. Bu nedenle, hem kendilerini koruyabilmek hem de bireylere doğru danışmanlık yapabilmek için tıbbi ve hukuki yaklaşımları iyi bilmelidirler.

Anahtar Kelimeler: Yaşama hakkı, fetüs, etik

KALP YETERSİZLİĞİ VE ÖZ-BAKIM

Ayşe YÜCESAN* Esma KABASAKAL*

** Hacettepe Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı*

Yaşamı, sağlığı ve iyilik durumunu sürdürmek için bireyler tarafından başlatılan ve gerçekleştirilen etkinlikler olarak tanımlanan öz-bakım, KY gibi kronik hastalığı olan bireylerde tekrarlı yatışların en önemli nedenlerinden birisidir. KY hastalarında öz-bakım uygulamaları genellikle reçeteli ilaçların düzenli ve uygun şekilde kullanımı, tuzdan fakir diyete uyum, sıvı

alımının kısıtlaması, kolesterolden fakir diyet, egzersiz programı, yaşam tarzı değişikliklerinin uygulanması, KY semptomların değerlendirilmesi ve yönetimini kapsamaktadır. KY hastalarının öz-bakım düzeylerinin düşük olduğu ve özellikle ileri yaş ile birlikte öz-bakım gücünün azaldığı belirtilmektedir. Kronik KY olan hastaların ilaç kullanımına, kilo-sıvı izlemine, diyete ve aktivite-dinlenmeye ilişkin öz-bakım davranışlarında eksiklikler olduğunu belirtmektedir. KY' nde ilaç tedavisi önemli bir yer tutmaktadır. Hastaların ACEI/ARB, β-blokerleri, dijitaller ve diüretik ajanlar gibi ilaçların en az birini yaşam süresi boyunca kullanmaları gerekmektedir. Ancak, çoğunun önerilen ilaç kullanımına uymadığı ve taburculuk sonrası ilaç kullanımına uyumun 2-4 ay içerisinde azaldığı görülmektedir. Hemşireler tarafından KY hastalarına uygulanacak öz-bakım programlarının hastaların öz-bakım uygulamalarında iyileşme sağlayarak hastalık semptomlarının gerilemesine ve tekrarlı yatışların azaltılmasına yardımcı olduğu belirtilmektedir. Literatürde, hemşireler tarafından KY hastalarına uygulanan öz-bakım ile ilgili eğitim programı sonrasında hastalar 3 ay süre ile takip edilmiş ve öz-bakım uygulamalarının geliştiği, tekrarlı yatışlarda ise azalma olduğu gösterilmiştir. Ayrıca, KY hastalarının öz-bakım eğitimini ve öz-bakım gelişimini sağlamak için gerekli kaynakların kullanılmasında hemşireler etkin rol oynamaktadır. Hemşirelik alanında öz-bakımın geliştirilmesine yönelik kullanılan en temel model Dorothy Orem' in Öz-bakım Eksikliği Hemşirelik Modeli'dir. Model, Orem tarafından 1972 yılında ortaya konmuştur. Orem'in Öz-bakım Eksikliği Hemşirelik Modeli'nin KY hastalarında öz-bakım eksikliğinin ve istenen çıktılara ulaşmak için uygulanacak girişimlerin belirlenmesinde bir araç olarak kullanılması önemlidir.

Hemşireler tarafından KY hastalarında tekrarlı yatışları azaltmak için öz-bakım ihtiyaçlarının Orem'in modeline göre belirlenerek, bu yönde girişimlerin uygulanması ve yaygınlaştırılması etkili olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kalp yetersizliği, Öz-bakım, Orem, Hemşire

SELF-ESTEEM IN INDIVIDUALS WITH ORTHOPEDIC SURGERY

Merve AKDEMİR[1], Cemile ÇELEBİ[2], Sevde Nur EKİNCİ[1], Şeyda Gül AKBULUT[1], Tuncay ŞEN[1]

[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü,
merve.akdemir.01@outlook.com

[2]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği A. D.

Movement activity, one of the vital activities, is closely related to the individual's independence/ dependency status. It is a fact that addiction in mobility activity, which is a condition that affects all systems, is likely to negatively affect other activities of the individual. It is possible that the individual loses his basic physical functions and experiences various emotional reactions to the disease and has difficulties in maintaining social relations. The addictive individual who develops physical discomfort or organ loss; body integrity, future and life goals may feel threatened.

In the individual who can meet the pre-dependence requirements, he or she may be affected by changes in daily life habits, loss of function of the body part, deformations due to trauma or surgery, loss of the posterior bodily sensation change, departure from the social environment and ending unhappiness, despair, decrease in respect may occur. Decreasing self-esteem due to physical illness is important because it can lead to loss of self-confidence, to social injuries, and to the fight against disease.

Surgical procedures can create in people a certain amount of uneasiness and disturbance. Individuals in the orthopedics and traumatology clinics who are provided with services for health problems requiring long-term care and require multidisciplinary team work; may become partial or complete nursing-dependent in life activities for therapeutic purposes. Every kind of dependency plays an important role on self esteem. The change in self-esteem depends on the individual's psychosocial problems in less intensity and adaptation to the new situation, the use of the individual's coping skills, and the support provided by the family and the healthcare team. The independence of treatment-adjusted individuals ensures that treatment success improves while positively affecting self-esteem and body image. At the same time,

effective treatment prevents possible complications, shortens hospitalizations and reduces the cost of returning the patients to their active lives in a short period of time.

Key words: Orthopedic patient, self esteem, body image

YANSIYAN KULAK AĞRISININ ÖNEMİ

Hasan YASAN

Süleyman Demirel Üniversitesi, Tip Fakültesi

Kulak ağrısı şikayeti hastalara ilk etapta kulak problemi düşündüren ve oldukça rahatsız edici bir durumdur. Kulak ağrısının kulak dışında çok fazla sayıda sebebi bulunmakta olup çoğu zaman gereksiz antibiyotik kullanılmasına sebep olmakta ve zaman zaman da altta yatan hastalığın tespitinde gecikmeler ortaya çıkmaktadır. Kulak ağrısı şikayetinin % 12-46 oranda kulak dışı bir hastalıktan kaynaklandığı bilinmektedir. Bazen miyokard enfarktüsünün ilk belirtisi olarak bile karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan, yansıyan kulak ağrısı sebebi olan diş ve diş eti hastalıkları, temporomandibuler eklem rahatsızlıkları, bruksizm, trigeminal nevralji, Eagle sendromu, temporal arterit, migren, baş ve boyun bölgesi malign tümörleri gibi nedenlerin zamanında teşhis edilmesi için kulak muayenesi normal olan olgularda yeterli klinik araştırmanın yapılması önem arz etmektedir. Sunumun amacı bu tür durumlarda uygun teşhisi yakalayıp zamanında ve gerekli tedaviyi yaparak hem gereksiz antibiyotik kullanmanın hem de çok fazla sayıda hastane başvurularının azaltılmasının sağlanmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Sekonder kulak ağrısı, Teşhis, Tedavi

TIBBİ ATIK YÖNETİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR KAMU HASTANESİ ÖRNEĞİ

Gülden Bağatur[1], Tuğba Altuntaş Yıldız[2], Aliye İçli[1]

[1] *Dr.Sami Ulus Kadın Doğum Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, Hemşire*

[2] *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,*

Tıbbi katı atık miktarları sürekli arttığı için, her ülke gibi ülkemizde de tıbbi atıkların yönetimi ile ilgili mevzuat ilk olarak 22.07.2005 tarih ve 25883 sayılı Resmi Gazete'de Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği (TAKY) adı ile yayınlanmıştır.

Bir kamu hastanenin 4 yıllık tıbbi atık miktarlarının yıllara ve servislere göre incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma İstanbul'da bir kamu hastanesinde 2014-2017 yıllarına ait tıbbi atık kayıtları alınmıştır. Veriler SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik hesabı, ortalama kullanılmıştır.

Araştırmamızda 2014, 2015, 2016, 2017 yıllarına göre tıbbi atık miktarları sırasıyla 42379 kg., 43818 kg., 50039,5 kg., 43366 kg'dır. En fazla tıbbi atık 2016 yılında çıkmıştır. Dört yıla ait tıbbi atık miktarı toplam 179640 kg.'dır. 2017 yılında bu artışın devam etmesi durumunda hastaneye maddi ve manevi kayıplarının olacağı öngörülmüş ve tıbbi atık komisyonu kurulmuş ve toplantı düzenlenmiştir. Alınan kararlar ve yapılan planlamalar sonucundan 2017 yılı tıbbi atık miktarının önceki yıla göre 6673,5 kg., özellikle ameliyathanede ise 3000 kg. düşüş sağlanmıştır.

Hastanede tıbbi atık yönetimi ile ilgili ilk kayıtlar Nisan 2014 tarihinde başlanmış ve kliniklere, sabah-akşam ve yıllara göre detaylı olarak kayıtlar tutulmamıştır. Yönetmeliğin çıkmasının üzerine 2016 ve 2017 yıllarına ait tüm servislerin atık miktarları detaylı olarak kaydedilmiştir. Hastanede yapılan eğitimler ve denetimler sonucu tıbbi atık miktarları fark edilir düzeyde azalmıştır. Tıbbi atık eğitiminin kurum içi tüm çalışanlar, stajyer öğrencilere ve hasta-hasta yakınlarına verilmelidir. Ameliyathanede hastaya kullanılan serumların dolu bir şekilde tıbbi atık kovalarına atıldığı gözlenmiş ve çalışanlara serumların kesilerek boşaltılması önerilmiş ve ameliyathanede atık miktarları ciddi oranda azalmıştır. Tıbbi atık yönetiminde en önemli müdahale tıbbi atıkların yerinde düzenli ayrıştırılmasıdır. Bunun için hastane içinde bir denetim ekibi oluşturulmalı, belirli olmayan gün-saatlerde hastane içi denetim gerçekleştirmeleri önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: tıbbi atık, tıbbi atık yönetimi, hastane, klinik, ameliyathane

IHSLC 2018

ERKEK HEMŞIRELIK ÖĞRENCILERIN KADIN SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞIRELIĞI DERSI KLINIK UYGULAMASINA İLIŞKIN GÖRÜŞLERI

Belma TOPTAŞ,Hilmiye AKSU, Mükerrem BAŞLI

Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Türkiye'de Hemşirelik Yasası'nın 2007 yılında değişmesiyle beraber hemşirelik erkeklerin de hizmet verebileceği bir meslek haline gelmiştir. Hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajı meslek üyelerini ve meslek adaylarını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir.

Erkek hemşirelik öğrencilerin kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersi klinik uygulamasına ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Tanımlayıcı tipte yürütülen araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik bölümü 3. ve 4. sınıfta olan 213 erkek öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemine katılımcıları seçmede olasılıksız örnekleme yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılmıştır**.** Örneklemi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersini alan 3. ve 4. sınıfta olan 120 erkek öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplandığı tarihlerde okulda olmayan, kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersini almayan ve araştırmaya katılmak istemeyenler çalışma dışı bırakılmıştır. Veriler, gerekli izinler alındıktan sonra gönüllü öğrencilerden soru formu kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile 15-30 Mart 2018 tarihleri arasında toplanmıştır.

Öğrenciler 22,4±0,13yaşındadır ve %58,3'ü 4. sınıftadır. Öğrencilerden %100'ünün bekâr olduğu, %46,7'sinin en uzun süre ilçede yaşadığı, %63,3'ünün arkadaşları ile aynı evde yaşadığı ve %55,8'inin Anadolu Lisesi'nden mezun olduğu saptanmıştır. Öğrencilerden çoğu (%51,1) iş bulma kolaylığı olduğu için hemşirelik mesleğini seçtiğini ifade etmiştir. Çalışmadaki öğrencilerin çoğu (%95,0) sınıftaki kız arkadaşlarının ve (%48,9) ailesinin erkek hemşirelerin meslekte olmasını normal karşıladıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %55,6'sı erkek hemşirelerin hemşirelik mesleğinin kalitesini arttıracağını söylemiştir. Öğrencilerin çoğu (%29,4) klinik uygulamada kadınlara bakım ve danışmanlık verirken çekimser olduklarını ve (%42,2)'si kadın hastaların çekimser davrandığı için klinik uygulamada sıkıntı yaşadığını söylemiştir. Çalışmadaki öğrencilerin çoğu (%45,9) cinsel ilişki konusunda eğitim vermede zorlandıklarını (%37,4)'ü en iyi kliniğin poliklinik olduğunu ve (%41,0)'ı en kötü kliniğin doğumhane olduğunu ifade etmişlerdir.

Erkek öğrenciler mezun olduktan sonra kolay iş bulmak için hemşireliği seçmiştir. Kadınlara bakım ve danışmanlık verirken hem kendilerinin hem de hastaların çekimser davranmaları uygulamada sıkıntı yaşamalarına neden olmuştur. Erkek öğrenciler klinik uygulamalarda güçlük yaşadığı için klinik uygulamaları kolaylaştırıcı girişimlerin planlanması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Erkek hemşire, hemşirelik, kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği

HASTA DÜŞMELERİNİN ÖNLENMESİNDE EGZERSİZİN ÖNEMİ

Emel TOP[1], Gülengün TÜRK[2]

[1] Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

[2] Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Hastanede yatan hastalar için major bir güvenlik sorunu olan hasta düşmelerinin önlenmesinde egzersizler önemli bir role sahiptir.

Bu makalenin amacı, hastanelerdeki hasta düşmelerinin önlenmesinde egzersizin öneminin belirlenmesidir.

Bu makale hazırlanırken Science Direct, Cochrane Library, Web of Science, Pubmed, Medline, OVID, ScienceDirect, Web of Science, ULAKBİM-Ulusal Veri Tabanları, UpToDate, CINAHL Complete, anahtar kelimeler girilerek veri tabanları taranmıştır.

Yapılan çalışmalarda belirtilen en yaygın düşme risk faktörü denge ve güç zayıflığıdır (1, 2). Bu risk faktörü ile bağlantılı olarak düşmeleri önlemeye yönelik en etkili egzersiz girişimlerinin ise denge ve güçlendirme egzersizleri olduğunu belirtilmiştir (1, 2). Düşmeleri önleyici egzersiz programları içerisinde esnek ve dansa benzeyen hareketler içeren Tai Chi egzersizleri, Yürüme-Denge-Güçlendirme Egzersizleri, Grup Egzersizleri, Aerobik Egzersizler, Pilates, Otago Egzersiz Programı, ROM Egzersizleri, Vücut Farkındalığı Egzersizleri (VFE)

gibi egzersizler yer almaktadır. Tai Chi egzersizinin bireylerdeki düşme korkusunu azalttığı, alt ekstremite kuvvetini ve dengesini geliştirerek düşmeleri önlemeye yardımcı olduğunu ve düşme riskini %47.5 oranında azalttığı belirtilmiştir (3). Yaşlı yetişkinlere uygulanan 6 aylık Otago Egzersiz programının düşme riskini önemli oranda azalttığı (yaklaşık %35) ve tüm fiziksel fonksiyonları artırdığı belirtilmiştir (4). Pilates egzersizinin yaşlı kadınlarda, düsme sayısını azalttığı, kas kuvvetini arttırdığı, dinamik denge ve esnekliği arttırdığı ve bununla birlikte anksiyete düzeyini düşürürken, yaşam kalitesini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (5). 12 haftalık Vücut Farkındalığı Egzersizinin yaşlılarda denge üzerine olumlu etkiye sahip olduğu bulunmuştur (6). Parkinson hastalarında uygulanan TİDS ile denge eğitiminin denge üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu ve düşme riskini azalttığı belirtilmiştir (7). Yapılan bir çalışmada grup egzersizlerinin yürüyüş performansı, kas kuvveti ve denge üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu belirtilmiştir (8).

Sağlık çalışanları hastane ortamındaki hasta düşmelerini tamamen önleyemese de uygulanacak etkin koruyucu önlemler arasında bulunan egzersiz programlarını uygulayarak en aza indirebilir.

Anahtar Sözcükler: Hasta düşmeleri, düşmelerin önlenmesi, egzersiz

OLGU SUNUMU: TULAREMİ TANILI BİR ÇOCUĞUN HEMŞİRELİK BAKIMI

Hicran TÜRKKAN[1], Aysel TOPAN[2], Öznur YILMAZ[3]

[1-3] Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

oznur5294@gmail.com, htrkkn1991@gmail.com

[2]Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

ayskose@hotmail.com

Tularemi, hareketsiz, pleomorfik, gram negatif bir kokobasil olan Francisellatularensis'in etken olduğu ağırlıklı olarak Kuzey Yarım Kürede görülen zoonotik bir enfeksiyon hastalığıdır. Bulaşma enfekte hayvanın kan ve sıvısıyla temas, doğrudan ısırılma, kene ya da sineklerin ısırıkları, kontamine su veya yiyeceklerin tüketilmesiyle olmaktadır. A.O. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi (BEÜ) Uygulama ve Araştırma Hastanesi Çocuk Sağlığı servisinde yatmakta olan 15 Şubat 2017 de tularemi tanısı konmuş 14 yaşında bir kız çocuğudur. **T**ularemi tanısı almış çocuk olguda tüm süreç boyunca uygulanan hemşirelik bakımını ortaya koymak amaçlanmıştır. **G**oogle akademi, pubmed ve dergilerde tularemi tanısı olan olgular incelenerek hazırlanan bir olgu sunumudur. Ocak 2017 de hafif boğaz ağrısı, halsizlik, baş dönmesi, ateş(39.5^0C),bulantı, iştahta azalma gibi şikayetlerle çocuk acil servisine başvurmuş ÜSYE tanısı konularak bir haftalık ayaktan antibiyotik tedavisiyle taburcu edilmiştir. Bir haftanın sonunda boğazda şişlik belirginleşmeye ve şikayetlerinde artma olması üzerine yatış verilmiştir. Yatışı yapılan hastaya bir hafta IV antibiyotik tedavisi uygulanmış ve şikayetleri azalınca tekrar taburcu edilmiştir. Şikayetlerin tekrarlaması üzerine aile KBB polikliniğine başvurmuş. Tübeküloz ve tularemi şüphesi üzerine BEÜ Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne yönlendirilmiştir. Ultrason çekilen hastada tularemiyle karakteristik lenfadonapati ve tedaviye rağmen geçmeyen gribal enfeksiyon belirtileri olması nedeniyle tularemiden şüphelenilmiştir. Kesin tanı için Ankara Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı Ulusal Tularemi Referans Merkezine kan gönderilmiştir. Sonucun pozitif çıkmasıyla gerekli tedavi ve bakım yapılıp taburculuk sağlanmıştır. Türkiye'de kontamine su tüketimiyle ilişkili orofarengeal form en sık görülen klinik tablodur. Zargar ve arkadaşları 1936-2011 yılları arasında Türkiye genelinde tularemi bildirimlerini taradıkları çalışmalarında rapor edilen tularemi olgularının büyük kısmının Orofaringeal tularemi olduğunu ve bulaşın %90 oranında su kaynaklı olduğunu belirlemişlerdir. Hemşirelik tanıları, fiziksel harekette bozulma, uyku örüntüsünde bozulma, anksiyete, sosyal izolasyon, doku bütünlüğünde bozulma, hipertermi riski ile ilgili girişimler uygulanmıştır. Hemşirelik bakımı ve etkin tedaviyle olguların yaşam kalitesi atmakta ve hemşirelerde tularemi tanısı ve bakımı konusunda farkındalık yaratılmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tularemi, Hemşirelik Bakımı, Çocuk, Kontamine Su

KANSER TEDAVİSİ ALAN HASTALARDA GEVŞEME EGZERSİZLERİNİN YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

Berna KURT[1], Sevgisun KAPUCU[1]

Berna KURT[1]

Sevgisun KAPUCU[1]

[1]Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Ankara

***Sorumlu Yazar:** Arş. Gör. Berna KURT*

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Adnan Saygun Cad. D Blokları Kat 1 06100, Ankara

***Tel:** 0312 305 1580*

***E-posta:**bernacolakoglu85@gmail.com/bernacolakoglu@hacettepe.edu.tr*

Kanser dünyada hızla artan en önemli sağlık sorunlarının başında gelmektedir. Kronik hastalıklardan biri olarak kabul edilen kanserin, görülme sıklığının artması ve ölüm riskinin yüksek olması nedeni ile çağımızın önde gelen sağlık sorunu haline gelmiştir. Kanser ülkemizde kalp-damar hastalıklarından sonra en çok öldüren kronik hastalıklar arasında ikinci sıraya yükselmiştir. Bu kadar sık görülmesi ve ölüm riskinin bu kadar fazla olması etkili tedavi yöntemini/yöntemlerini gündeme getirmektedir. Bu tedavi yöntemleri kemoterapi, radyoterapi, immünoterapi gibi klasik yöntemlerdir. Klasik tedavi yöntemleri kanserli dokulara zarar verirken diğer dokuları da olumsuz etkilemektedir. Hastalarda görülen semptomlar (yorgunluk, ağrı, mukozit, alopesi, uykusuzluk, iştahsızlık, depresyon) hastaları biyopsikososyal yönden etkilenmekte ve sonucunda yaşam kalitesi olumsuz etkilenmektedir. Yaşam kalitesi olumsuz etkilenen bireyler kendilerini önemsiz, değersiz, işeyaramaz hissederler ve bu bireylerin tedaviye uyum sağlaması zorlaşmaktadır. Bu nedenle pek çok yan etkisi olan tedavi yöntemlerinin etkilerini azaltacak hatta engelleyecek yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Hastalık sürecinde hastaları psikososyal ve bilişsel yönden de destekleyen progresif gevşeme egzersizleri gibi farmaolojik olmayan yöntemlerinin kullanması gündeme gelmiştir. Progresif gevşeme egzersizleri hastayla işbirliği halinde yapılan ve hastaya herhangi bir zararı olmayan yöntemlerdir. Literatürde progresif gevşeme egzersizlerinin, hastalarda en sık görülen semptomların dahi şiddetini düzenli uygulamalarla azalttığı, hastaların tedaviye bağlılığını artırarak tedavinin etkinliğini artırdığı belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kanser, Progresif gevşeme egzersizleri, Yaşam kalitesi

PROSTAT CERRAHİSİ SONRASI İNKONTİNANSTA TEDAVİ YAKLAŞIMLARI VE EGZERSİZİN ETKİSİ

İlker YILMAZ*, Gülseren MARAŞ**, Özlem CEYHAN***

** İ Yılmaz, Araş. Gör Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, ilkeryilmaz@erciyes.edu.tr*

***G Maraş, Araş. Gör Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, gulserenmaras@erciyes.edu.tr*

****Ö Ceyhan, Dr. Öğrt. Üyesi Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, ozlemg@erciyes.edu.tr*

Erkeklerde ilerleyen yaşla birlikte en sık görülen sorunlardan birisi prostat rahatsızlıklarıdır. Prostat ile ilgili hastalıkların tedavisi amacıyla uygulanan cerrahi girişimler sonucunda sık karşılaşılan komplikasyonlardan birisinin de üriner inkontinans (Üİ) olduğu bilinmektedir. Üİ yaşam kalitesini olumsuz etkilemesinin yanında farklı sağlık sorunlarına da neden olabilmektedir. Üİ tedavisinde ise cerrahi, farmakolojik ve konservatif tedavi seçenekleri bulunmaktadır. Bu derlemede prostat cerrahisi sonrasında inkontinansa yönelik konservatif tedavi yaklaşımlarından pelvik taban egzersizleri (PTE)'ne değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: pelvik taban egzersizleri, inkontinans, prostat cerrahisi

AMELİYAT ÖNCESİ ORAL KARBONHİDRAT SOLÜSYON KULLANIMININ AMELİYAT SONRASI İNSÜLİN DİRENCİNE ETKİSİ

Gülseren MARAŞ*, İlker YILMAZ**, Özlem CEYHAN***

**G Maraş, Araş. Gör Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, gulserenmaras@erciyes.edu.tr*

*** İ Yılmaz, Araş. Gör Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, ilkeryilmaz@erciyes.edu.tr*

****Ö Ceyhan, Dr. Öğrt. Üyesi Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, ozlemg@erciyes.edu.tr*

Geleneksel ameliyat öncesi bakımda, ameliyat öncesi gece katı ve sıvı alımının kesilmesi ile mide sıvı hacminin azalacağı ve cerrahi sırasında pulmoner aspirasyon riskini azaltacağı düşünülerek bireyler uzun süreli açlığa maruz bırakılmaktadır. Bu uygulamayı kanıtlayan bilimsel çalışmaların bulunmaması nedeni ile son yıllarda elektif cerrahi uygulanan hastalarda ameliyat öncesi ve sonrası durumun optimize edilmesi amacı ile ameliyat öncesi oral karbonhidrat solüsyonlarının kullanımı göze çarpmaktadır. Cerrahi hastaların ameliyat öncesi refah düzeyini arttırmak için çoğu batı ülkesi son 10-15 yıldır rutinlerini değiştirerek anesteziden 2 saat öncesine kadar berrak sıvıların alınmasına izin vermektedir. Uygulamanın temel hedefi; ameliyat öncesi dönemde açlık süresini kısaltarak ameliyat sonrasında stres düzeylerinin ve travmanın neden olduğu insülin duyarlılığını azaltarak kan şekerinin düşürülmesidir. Bu derlemede ameliyat öncesi oral karbonhidrat solüsyonu kullanımının ameliyat sonrası insülin direnci üzerine etkisi tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ameliyat öncesi açlık; karbonhidrat solüsyonu; insülin direnci; hemşirelik.

HEKİM VE HEMŞİRELERİN HASTALARIN SİGARA BIRAKMA GİRİŞİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞ VE DAVRANIŞLARI

Emine TARLABELEN KARAYTUĞ, Ebru BULUT*, Sakine BOYRAZ**

**Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

Sağlık çalışanları, hastaların sigara bırakma girişimlerini desteklemeyi görevlerinin bir parçası olarak görmelidirler.

Hastaların sigara bırakma girişimine yönelik, hekim-hemşirelerin görüş ve davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Analitik-kesitsel tipte planlanan araştırmanın verileri, Adnan Menderes Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi'nde çalışan hekim ve hemşirelerden toplanmıştır. Araştırma için kurum izni ve etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmanın evreni 950 sağlık personelidir (400 doktor, 550 hemşire), örneklem seçimine gidilmemiş Ağustos-Ekim 2017 tarihleri arasında 223 kişiye ulaşılmıştır. Veriler, literatüre ve uzman görüşüne dayanarak hazırlanan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini, sigara kullanma öyküsünü, hastaların sigara bırakma girişimlerine yönelik davranışlarını içeren "yapılandırılmış soru formu" ile toplanmıştır. Katılımcıların %70,9'unun kadın, %52,5'inin bekar, %72,5'inin hemşire, yaş ortalamasının 28,67±7,32, çalışma sürelerinin 6,3±6,63 yıl, %67'sinin mesleki deneyimlerinin 5 yıl, %57,8'i hiç sigara içmemişken, %34,1'i sigara içtiğini, hemşirelerin sigara içme oranının hekimlerden daha fazla olduğu saptanmıştır. Sigara içenlerin %54,1'i en az 5 yıldır, %22,7'si günde bir paket içtiğini, %50'si sigarayı bırakmayı hiç denemediğini bildirmiştir.

Katılımcıların %43,9'u her zaman hastalara sigara içip-içmediklerini sorduklarını; hekimlerin %62,9'u, hemşirelerin %28,8'i her zaman hastalara sigarayı bırakmasını önerdiğini ve katılımcıların %37,2'si ise nadiren hastalara sigarayı bırakması için yardımcı olduğunu, %41,3'ü nadiren hastalara sigarayı bırakma konusunda eğitim verdiğini, %56,1'i hiçbir zaman eğitimde materyal kullanmadığını bildirmişlerdir. Hekimlerin %34,3'ü, hemşirelerin ise %13,7'si her zaman hastaları sigara bırakma polikliniğine yönlendirdiğini ve hekimlerin %30'u, hemşirelerin

%7,8'i sıklıkla hastanın sigarayı bırakıp-bırakmadığını denetlediğini bildirmiştir.

Hastalar sigarayı bırakmayı istemiyorsa kendilerinin yapabileceği bir şey olmadığını (%52,5), hastalara sigarayı bıraktıracak eğitime (%36,3) ve danışmalık için yeterli zamanı olmadıklarını (%52,9), bunun sorumlukları arasında olduğunu (%54,3'ü), danışmalık vermenin onlarla olan iletişimlerini geliştireceğine inandıklarını (%55,6) bildirmişlerdir.

Katılımcıların, sigarayı bırakmak isteyen hastalara eğitim ve danışmanlık hizmeti sunmada yeterli düzeyde olmadıkları, ancak hastalara danışmanlık-destek verilmesi gerektiğine inandıkları saptanmıştır. Sigarayı bırakmak isteyen hastalar, eğitimli personelin görev aldığı "sigara bırakma veya aile hekimliği polikliniğine" yönlendirmelerinin uygun olacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Sözcükler: Sigaranın bırakılması, Sigara bırakma danışmanlığı

HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRE YARDIMCILIĞI UNVANI HAKKINDAKİ BİLGİ VE GÖRÜŞLERİ

Ayşegül OKSAY ŞAHİN*, Aynur ÖZCAN*, Merve ÖZDEMİR*, Zehra ORAL*, Tuğba GÜNGÖR**

** Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*

***Karabük Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu*

Yeni tanımlanmış olan hemşire yardımcılığı unvanı ve bu unvan ile mezun olacak grubun gerek eğitim gerek uygulama alanına yansımaları henüz bilinmemektedir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin geleceklerini ve çalışma yaşamlarını etkileyecek bu gelişmeler hakkındaki farkındalıkları önemlidir.

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin hemşire yardımcılığı hakkındaki bilgi ve görüşlerinin belirlenmesidir.

Bir Sağlık Bilimleri Fakültesinin Hemşirelik bölümü öğrencileri tüm evreni (N=390) oluşturdu. Örneklem seçimine gidilmedi gönüllülük ilkesi gözetilerek evrenin tamamı çalışma kapsamına alındı (n=281; katılım oranı %72). Çalışma için etik kurul izni ve öğrencilerin bilgilendirilmiş onamları alındı. Araştırmada "Hemşire Yardımcılığı Unvanı Hakkında Bilgi ve Görüşler Anketi" kullanıldı. Verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, karşılaştırmalarda ki kare testleri kullanıldı.

Araştırma grubunun(n=281) yaş ortalaması 21,20±2,09(Min=18-Max=31), %30,6'sı 3. sınıf öğrencisi, %74'ü kadın, %16,7'si Sağlık meslek lisesi mezunu, %6'sı çalışmakta, %3,6'sı ise hemşire olarak çalışan bireylerden oluşmaktadır. Hemşire yardımcılığı hakkında öğrencilerin bilgi ve görüşlerini öğrenmek için olumlu ve olumsuz çeşitli ifadeler oluşturulmuştur. Bu ifadelerden en büyük katılım yüzdesine sahip olanlar; Hastaların gözünde "hemşire" ile "hemşire yardımcısı" rollerinde karışıklıklar olacaktır(%68), "Hemşire" ile "hemşire yardımcısı" arasında görev yetki ve sorumluklarda belirsizlik yaşanacaktır(%60,9), "Hemşire yardımcısı" hemşirenin iş yükünü hafifletecektir(%50,9), "Hemşire yardımcıları" hemşirelerin denetim ve gözetiminde çalışacaktır(%50,2) ve "Hemşire yardımcıları" hastaların kişisel bakımlarının sağlanması gibi temel teknik beceri gerektiren işlerde daha etkin olacaktır(%50,2) ifadeleridir. "Hemşirelik ekibinde hemşire yardımcısı olmalıdır" ifadesine katılıyorum cevabını verenlerin oranının okudukları sınıf seviyesi ve yaş grubu yükseldikçe arttığı ve istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulundu($p<0,05$). Aynı ifadeye hemşire olarak çalışanların katılımının olumsuz(%70) ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı($p<0,05$). "Sağlık meslek liseleri mezun vermeye devam etmelidir" ifadesine ise üst sınıflara çıktıkça düşen oranda fakat aynı yönde olumsuz yaklaşıldığı, istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulundu($p>0,05$).

Çalışma sonucunda hemşirelik öğrencilerinin hemşire yardımcılığı unvanı hakkında yeterince farkında ve bilgi sahibi olmadığı söylenebilir. Üst sınıfların ve yüksek yaş grubunun bu unvan hakkında daha olumlu, hemşire olarak çalışanların olumsuz görüş bildirdiği belirlendi.

Anahtar Sözcükler: Hemşire yardımcısı, Hemşirelik, Profesyonel, Teknisyen

10 YILLIK ÇİLE: GLUTEAL YERLEŞİMLİ YAYGIN HİDRADENİTİS SUPPURATİVA'LI OLGUNUN HEMŞİRELİK BAKIMI

Ebru KARAZEYBEK [1], Emine ÇATAL [1], Ebru KURTOĞLU[2]

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı[1]

E-posta: ekarazeybek@gmail.com, emine.catal@gmail.com , ebru.0767@outlook.com

Akdeniz Üniversitesi SağlıkBilimleri Enstitüsü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı[1]

E-posta: ebru.0767@outlook.com

Hidradenitis suppurativa (HS) cilt ve cilt altı dokunun kronik ve tekrarlayıcı inflamatuvar bir hastalığıdır.

Bu çalışmada, kronik gluteal HS tanılı, geniş eksizyon ve bilateral flep uygulanan olgunun ameliyat sonrası erken dönem hemşirelik bakımı açıklanmıştır.

Herhangi bir ek sistemik problemi olmayan, 63 yaşındaki erkek hastada (RS); gluteal bölgede, yaklaşık 10 yıldır devam eden ve her iki-üç ayda bir tekrarlayan abse şikayeti mevcuttu. RS, aralıklı apse atak dönemlerinde "pansumancı" olarak tariflediği kişi tarafından absenin drene edildiğini, yöresel uygulamalardan "vurgu" olarak tanımladığı haşlanmış bamya ve un karışımını uyguladığını ve sonra da drenaj işlemini tekrarlattığını bildirdi. Farklı pek çok ilde, birçok kuruma başvuran RS, her iki glutealde, yer yer akıntılı sinüs ağızları içeren ve oldukça geniş bir alanı içine alan lezyonlarla (Resim 1) tetkik ve tedavi amacıyla Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Genel Cerrahi Kliniği'ne yatırılmıştır. Mevcut hastalığın gluteal alandaki yaygınlığı nedeniyle eksizyon sonrası flep ile rekonstrüksiyon için çift taraflı flep yapılmıştır (Resim 2). RS çalışmada, ameliyat sonrası 0.-24. günler arası izlenmiş, aydınlatılmış onamı alınmıştır.

Ameliyat sonrası 0. günde karşılanan RS'ye yüzüstü pozisyon verildi, baş-boyun bölgesi desteklenerek sağa ve sola çevrilmesi sağlandı. Solunum ve dolaşım komplikasyonları açısından yakın takip yapıldı, hasta monitörize edildi. Cilt altına konulan vakumlu drenden gelen miktar izlendi (3. gün çekildi), yara yeri enfeksiyon açısından izlendi, pansuman değişimleri sağlandı. Bası noktaları desteklendi, sırt, omuz başları gibi alanlarda dolaşımı sağlamak ve hasta konforu için masaj uygulandı. Postoperatif 8. günde sürekli yüzüstü yatmaya bağlı göz kapaklarında şişlik belirgindi, soğuk uygulama yapıldı. Ameliyat sonrası 15. günde dikişler alındı ve sağ yan–sol yan pozisyona dönmeye başladı, 21. günde ayağa kaldırıldı. Evde bakıma yönelik taburculuk eğitimi verildi. RS, kontrole geleceği tarih bildirilerek 24.gün taburcu edildi.

Yaygın gluteal HS ciddi bir sağlık sorunudur, sıklıkla sınırları büyük cerrahi girişimlere gereksinim duyulmaktadır ve hastanede uzun yatış süresi gerektirmektedir. HS tedavisinde multidisipliner ekip çalışması yanı sıra doğru ve etkili hemşirelik bakımı, sürecin önemli basamaklarından biridir.

Anahtar kelimeler: Hidradenitis suppurativa, Cerrahi tedavi, Hemşirelik bakımı.

2018 ICN TEMASI SAĞLIK BİR İNSAN HAKKIDIR: HEMŞİRELER ÖNCÜ BİR SES

Elif GÜRSOY[1], Havva YEŞİLDERE SAĞLAM[2]

[1]Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, elif070@gmail.com

[2]Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, havva.yesildere@dpu.edu.tr

Uluslararası Hemşireler Birliği (International Council of Nurses-ICN) dünya çapında yaşanan sorunlara dikkat çekmek ve bu konuda hemşirelere düşen görev ve sorumlulukları belirtmek için her yıl bir tema

belirlemektedir. 2018 yılı için belirlenen ICN teması "Sağlık Bir İnsan Hakkıdır" olarak belirlenmiştir.

Bu bildirinin amacı 2018 yılı teması teması olarak belirlenen "Sağlık Bir İnsan Hakkıdır" konusunu özetlemek, farkındalık oluşturmak ve hemşirelere düşen görevlere dikkat çekmektir.

2018 ICN teması baz alınarak oluşturulmuştur.

2018 ICN teması "Sağlık Bir İnsan Hakkıdır" felsefesinden hareketle birey ve toplum merkezli bir perspektiften bakılmasını önermektedir. Buna göre hemşirelerin sağlık hakkı yaklaşımının kanıta dayalı olması, her insanın içsel bir değeri ve insanlığının ifadesi olması, hasta ve yakınları ile en fazla zaman geçiren ve hikâyelerini ilk elden öğrenen kişi olması gibi çeşitli nedenlerle sağlık hakkı ile ilgilenmelidir. Sağlık bakımına erişimin sağlanmasında öncelikli olarak; fark edilmeyen ve karşılanmamış ihtiyaçların belirlenmesi ve bu ihtiyaçların karşılanması, erişilebilir ve ulaşımı kolay hizmetlerin sağlanması, güvenli ve kaliteli bakımın sağlanması, birey odaklı bakımın benimsenmesinin gerekli olduğu vurgulanmaktadır. Hemşirenin felsefi temeli, sağlığa insan odaklı bir yaklaşımdır. Herkes için sağlığın geliştirilmesinde hemşirelerin liderliği önem taşımaktadır. ICN hemşirelerin lider pozisyonlara katıldıklarında; bakımın kalitesi artmakta, daha düşük maliyetle daha kaliteli bakım elde edilmekte, hastalar için gelişmiş hastane deneyimi ve hasta memnuniyetinde artış meydana geldiğinin altını çizmektedir. Herhangi bir insanın sağlık hizmetlerini alamamasının artık kabul edilemez olduğu ve 2018 yılının sağlıkta öncülük edecek bir sene olması gerektiği belirtilmektedir. Hemşireler 'Sağlık Bir İnsan Hakkıdır' söylemine öncü bir sestir.

2018 yılı için belirlenen temada hemşireler, insan merkezli yaklaşım ile kişilerin sağlığına kavuşturulmasını sağlayarak ve sağlık politikalarını, planlamayı ve hükmünü etkileme konusunda seslerini duyurarak bakım hizmetlerine erişimi iyileştirerek öncülük-liderlik edecek bir ses olacağı belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, sağlık hakkı, tema

YAŞLILIKTA ENFEKSİYON HASTALIKLARI VE ÖNEMİ

Yağmur ARTAN[1],Asiye DURMAZ AKYOL[2]

1.Ege Üniversitesi,Hemşirelik Fakültesi, Enfeksiyon Kontrol Hemşireliği Yük.Lis.Öğr.,İzmir

2.Ege Üniversitesi,Hemşirelik Fakültesi,İç Hastalıkları Hemşireliği AD. Öğretim Üyesi Prof.Dr., İzmir

Fizyolojik bir olay olan yaşlanma, her canlıda görülen, tüm işlevlerde azalmaya neden olan, süreğen ve evrensel bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Yaşlanma organizmanın molekül, hücre, doku, organ ve sistemler düzeyinde; zamanın ilerlemesi ile ortaya çıkan, geriye dönüşü olmayan yapısal, fonksiyonel, mental ve biyopsikososyal işlevlerde görülen değişikliklerin tümüdür (1). Yaşlılık, yapısal ve fonksiyonel değişikliklerin yaşandığı, bunlara bağlı olarak çoğunlukla korunma, gözetim ve bakım gereksiniminin arttığı bir dönemdir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından demografik anlamda yaşlılık sınırı 65 yaş ve üzeri olarak kabul edilmiştir (2). Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] 2014 verilerine göre, ülkemizde yaşlı nüfus oranı %8; 2023 yılında %10.2, 2050 yılında %20.8, 2075 yılında ise %27.7'ye yükseleceği tahmin edilmektedir (3).Yaşlı bireylerin genç popülasyona oranla enfeksiyonlara karşı daha hassas olduğu bilinmektedir. Bu durum; vücut savunmasındaki defektler (hücresel ve humoral bağışıklıktaki bozukluklar vb.),fizyolojik fonksiyonların bozulması (incelmiş deri,büyümüş prostat,öksürme refleksinde azalma,bozulmuş yara iyileşmesi,inkontinans vb.),enfeksiyonla ilişkili kronik hastalıkların prevelansının artması (diyabet,kanser,demans,ateroskleroz vb.) kullanılan ilaçlar (immünsupresifler ,antikolinerjikler,sedatifler,antiasitler vb.) ve kullanılan tıbbi araçlar gibi nedenlerle açıklanabilir (4). Ayrıca yaşlı bireyler hastaneye yatış açısından yüksek riske sahiptir ve bu durum kompleks sağlık bakım ilişkili enfeksiyonlara neden olur. Dünya genelinde ve Türkiye'de yaşlı nüfusunun artması ile birlikte uzun dönem sağlık bakımı ve buna bağlı olarak sağlık bakım ilişkili enfeksiyon oranı artmaktadır. Enfeksiyonlar,özellikle sağlık bakım ilişkili enfeksiyonlar yaşlı bireylerde mortalite ve morbiditenin en önemli nedenlerindendir (5). Yaşlı bireylerde tanımlanamayan enfeksiyonlar yaygındır. Fonksiyonel durumdaki herhangi bir akut değişiklik ciddi bir enfeksiyon

hastalığının göstergesi olabilir.Yaşlı bireylerde enfeksiyonların etkisini azaltmak için gereken başlıca uygulamalar;korunma,erken tanılama ve antimikrobiyal tedaviye hızlıca başlanmasıdır (6).

YAŞLILARDA DİYABETES MELLİTUS PATOFİZYOLOJİSİ

Dilek SAĞIR[1], Bilge BAL ÖZKAPTAN[1]

[1]Sinop Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu

Diyabetes Mellitus (DM); günümüzde sıklığı ve neden olduğu komplikasyonlar nedeniyle tüm dünyada gittikçe önemi artan kronik bir hastalıktır. Uluslararası Diyabet Federasyonu 2013 verilerine göre Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında diyabet prevalansının en yüksek olduğu ülkedir. Dünyada ve Türkiye'de yaşlı nüfus oranının giderek artış göstermesi diyabet gibi kronik hastalıkların yaygın olarak görülmesinde önemli bir etkendir. Altmış beş yaş üstü diyabetik hastalar tüm diyabetiklerin hemen hemen %40'ını oluşturmaktadır. Yine geriatrik yaş grubunun %20'sinde bozulmuş glikoz toleransı vardır. Diyabet tipleri açısından bir değerlendirme yapıldığında yaşlı diyabetiklerin yaklaşık %90'unda tip II diyabet bulunmaktadır. Yaşlılarda pankreatik beta hücrelerinin otoimmün harabiyeti gözlenmez ve total beta hücre kütlesinde hafif bir azalma olmakla birlikte ciddi bir kayıp yoktur. Yaşlıların diyabetes mellitusa yatkın olmasının patofizyolojik değişikliklere neden olan birçok nedeni vardır. Genetik yapı, yaşlanmayla insülin salgısında azalma, insülin direnci gelişimi, yaşlıda yağ dokusunun artması, fiziksel aktivitenin azalması, kullanılan bazı ilaçlar (tiyazid, glukokortikoid vb.) gibi birçok faktör ve bunların bir arada bulunması yaşlılarda diyabetin ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Bu çalışmada yaşlılarda diyabetes mellitusun patofizyolojisi, sıklığı, belirtileri, tanısı, komplikasyonları ve diyabetin yönetimi hakkında ilgili literatür taranarak elde edilen bilgiler sunulmaktadır. Bu bilgiler yaşlılarda diyabet ile ilgili yapılacak olan çalışmalar için veri kaynağı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Diyabetes Mellitus, Patofizyoloji

NURSING ROLE IN CONTROL OF PAIN IN OPERATING ROOM

Sevde Nur EKİNCİ[1], Cemile ÇELEBİ[2], Şeyda Gül AKBULUT[1], Tuncay ŞEN[1], Merve AKDEMİR[1]

[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, sevde06sevde@icloud.com

[2]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği A. D.

According to the Ministry of Health, the number of people in our country increases every year and millions of people are treated surgically. The operating sequence begins with the patient entering the operating room, terminating with the transfer to the separation unit or intensive care unit. At the basis of nursing care in this period, providing individual and environment safety, physiological monitoring and psychological support are included. The purpose of perioperative patient care is to reduce the anxiety, to maintain the safety, to prevent positional and other injuries, to keep the confidentiality of the patient, to prevent complications.

Body systems deteriorate due to anesthesia and surgical intervention, although homeostatic equilibrium can be achieved in the majority of patients, all patients are at risk during the procedure. These risks include pain associated with prolonged or inappropriate positioning, deterioration of skin integrity. The quality of the pain management depends on the knowledge, behavior and abilities of the health professionals who are in pain treatment. Nurses have a very important role in this process. nurses have responsibilities in preparing patients for painful procedures during the time they are treated, assessment, preventing, remedying or alleviating pain at the time of treatment. It is also legally responsible for the diagnosis of the patient's problems, the solution, the communication with other health professionals, the education of the patient and his family, the nature of the care and the quality. As long as the patient is in the operating room, the highest standards of care can be achieved by reducing the pain initially experienced. It is then necessary to make, apply and evaluate care plans for a new pain experience. For this reason, a good diagnosis should be made during the planning of the surgical procedure for the efficient removal of the pain.

When operating theater nurses evaluate the pain, they should use the skill of observation effectively. Indeed, individual behavior, face expression, activity status can be observed, pain and severity can be evaluated. In addition, pulse rate, respiratory rate, blood pressure values and pupil size are painful images showing pain. Recording of these data by operating room nurses makes it possible to reevaluate the patient.

Key words: Operating room, pain control, nursing care

ANNELERİN BEBEK BESLENMESİNE YÖNELİK TUTUMLARININ VE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Müge Seval[1] Eda Çiftçi[2], Aleyna Açıcı[3], Asiye Tokal, Ayşenur İşbilir[3], Burcu İlhan[3], Büşra Uslu[3], Bircan Alakazlaı[3], Hasan Denizhan[3], Yasin Yıldırım[3]

[1]Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı (sevalmuge@gmail.com)

[2]Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Programı (edaciftci333@gmail.com)

[3]Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Lisans Bölümü

Anne sütünün ve ek gıdaların doğru zaman ve teknikle verilmesi, bebeğin sağlıklı büyüme ve gelişiminde önemli bir etkendir. Bir davranışın gerçekleşebilmesinde o davranışa yönelik tutumun ve doğru şekilde yapılması ya da yapılmamasındaki etkenler de önemlidir. Bu nedenle annelerin bebek beslenmesine yönelik tutumlarının belirlenmesi hemşire ve ebelerin bebek beslenmesine yönelik düzenleyecekleri eğitimlerde yol gösterici olacaktır.Bu araştırmada, 0-1 yaş arasındaki bebek annelerinin bebek beslenmesindeki tutumlarının ve beslenmenin bebek gelişimi üzerindeki etkilerinin çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırma Zonguldak iline bağlı bir aile sağlığı merkezinde 2018 yılı Şubat-Mart ayları arasında tanımlayıcı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini aile sağlığı merkezine başvuran 0-1 yaş arasında çocuğa sahip olan 121 anne oluşturmaktadır. Araştırmaya başlamadan önce Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan ve katılımcı ebeveynlerden yazılı izin alınmıştır. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan "Anne Tanıtıcı Bilgiler Formu" ve"Iowa Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği"ile toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 23,0 paket programında betimleyici istatistikler, t testi, tek yönlü varyans çözümlemesi (ANOVA) yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan annelerin %62,0'si 21-30 yaşları arasında olduğu, %28,1'inin lise, %27,3'ünün ortaokul, %25,6'sının ise üniversite ve üzeri bir öğrenim düzeyine sahip olduğu, %82,6'sının ev hanımı olduğu, %66,1'inin 0-6 aylık yaş grubunda bebeği olduğu, %61,2'sinin multipar olduğu ve %59,5'inin ailelerinin asgari ücretin üzerinde gelire sahip olduğu belirlenmiştir. Annelerin bebeklerine ortalama 5 ay anne sütü verdikleri, ilk ek gıdayı bebek ortalama 4 ay olduğunda, sütünün yetersiz ya da hiç olmaması (%48,5) sebebiyle bebeklerine mama (%53,5) ve yoğurt (%31,0) ürünlerini ek gıda olarak verdikleri görülmüştür. Anneler "Iowa Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği"nden ortalama 63,53 puan almıştır (Alt – Üst Sınır= 17 – 85). Annelerin eğitim düzeyi ve bebeğin 0-6 aylık yaş grubunda olması ile "Iowa Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği"nden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel yönden anlamlı bulunmuştur.

Bu araştırmanın sonucunda birinci basamak sağlık hizmetlerinde görev yapan hemşire ve ebelerin emzirmenin erken başlatılması, sürdürülmesi ve erken bırakılmaması, anne sütü yeterliliğine, ek gıdalara geçiş dönemine yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi gerekli görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bebek beslenmesi, Emzirme tutumu, Tamamlayıcı beslenme

İNANÇ AĞIRLIKLI BAŞA ÇIKMA DURUMUNUN ENGELLİ ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN GENEL BAŞA ÇIKMA BECERİLERİNE ETKİSİ

Müge SEVAL[1], Seval CIBIR[2]

[1]Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği , Zonguldak,Türkiye, sevalmuge@gmail.com

[2]Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Zonguldak,Türkiye, sevalcbr@gmail.com

Bir çocuğun dünyaya gelmesi ailenin yaşamında önemli bir dönüm noktasıdır. Şüphesiz ki tüm ebeveynlerin beklentisi sağlıklı çocuklara sahip olmaktır. Eğer çocuk engelli ya da kronik hastalığı olarak dünyaya gelmiş ise,

ailenin çocuğa uyumu çok kolay olmamaktadır. Aslında bu durum küçük çapta bir krizdir ve krizler iyi yönetilirse fırsat haline dönüşebilmektedir. Ancak çoğu zaman kullanılan etkisiz baş etme stratejilerinden dolayı aile üyelerinde mutsuzluk, umutsuzluk, isteksizlik, hayal kırıklığı, stres ve depresyon gibi duygu durumlar değişimleri yaşanabilmektedir. İnancın güçlendirilmesi yüzyıllardır desteklenen en önemli ve en etkili başa çıkma yöntemlerinden birisidir. Özellikle engelli çocukların ebeveynlerinde zor zamanlarda başa gelenleri anlamlandırma olanağı sağlayarak başa çıkmayı kolaylaştırmaktadır.

Bu çalışma, inanç ağırlıklı başa çıkma durumunun engelli çocuğu olan ebeveynlerin genel başa çıkma becerilerine etkisini incelemek amacıyla planlanmıştır.

Araştırma tanımlayıcı tipte Zonguldak ilindeki bir Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'ne devam eden 80 engelli çocuk ebeveyniyle (anne yada baba) Ocak-Nisan 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri 'Kişisel Bilgi Formu', 'Dini Başa Çıkma Ölçeği' ve 'Başa Çıkma Tutumlarını DeğerIendirme Ölçeği' kullanılarak toplanmıştır. Çalışmanın istatistiksel analizleri SPSS 24.0 paket programında yapılmıştır. Araştırma öncesinden katılımcılardan sözel onam ve Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığından izin alınmıştır.

Katılımcıların %93,8'i annedir. Çocuklarının %32,5 fiziksel, %55,0 zihinsel, %12,5 hem fiziksel hem zihinsel engellidir. Tüm çocukların %67,5 yarı bağımlıdır. Ebeveynlerin %33,8 el işi yaparak, %37,5'i birileri ile konuşarak, %22,5 ağlayarak, %47,5'i ibadet ederek içinde bulunduğu durumla baş ettikleri belirlenmiştir. İnanç ağırlıklı başa çıkma faaliyetlerini benimseyen ebeveynlerin ölçek puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

İnanç ağırlıklı başa çıkma stratejilerini benimseyen ebeveynlerde genel başa çıkma becerileri de olumlu yönde anlamlı çıkmıştır. İnanç ağırlıklı başa çıkma engelli çocuğu olan ebeveynlerde manevi açıdan destekleyici olmaktadır. Zor şartlar altında kalan ebeveynlerin inançları sayesinde ayakta kalabildikleri görülmektedir. Özellikle çocuk hemşirelerinin manevi rehberlik becerilerini geliştirerek, ebeveynlerin inanç ağırlıklı başa çıkma becerilerini güçlendirmesi ve desteklemesi sağlanabilir.

Anahtar Sözcükler:
Engelli Çocuk, Başa Çıkma, İnanç

HEMŞİRELİK ARAŞTIRMALARINDA İHTİYAÇ ANALİZİNİN KULLANIMI: BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ

Sibel Peksoy*, İlknur Demirhan*

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara/Türkiye

sibelpeksoy@gmail.com

ilknur0603@hotmail.com

İhtiyaç var olan ile olması gereken durum arasındaki farkı tanımlamaktadır. İhtiyaçlar yaşamımızda önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle ihtiyaçları belirlemede hedef gereksinime göre belirlenmelidir. Bu nedenle hemşirelik alanında verilen sağlık hizmetlerinin sunumunda gereksinimler ihtiyaç analizi ile belirlenebilmektedir.

İhtiyaç analizinde mesleğin, toplumun ve bireyin ihtiyacını belirlenirken; farklı yaklaşımlar (Süreç, betimsel, analitik, demokratik ve farklar yaklaşımı gibi) ve ihtiyaç belirleme teknikleri (Delphi, progel, meslek analizi, görüşme, kaynak tarama gibi) kullanılabilmektedir. Bu literatür derlemesi; ihtiyaç analizinin hemşirelikte hangi alanlarda kullanıldığını ve hangi ihtiyaç belirleme tekniklerinin tercih edildiğini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur.

Bu çalışma bir literatür derlemesidir.

Hemşirelik alanında ulusal/uluslararası taranan yayınlarda, ihtiyaç analizinde sıklıkla delphi tekniğinin tercih edildiği, nadiren dacum tekniğinin kullanıldığı belirlenmiştir. İhtiyaç analizinin kullanıldığı çalışmalar ise; palyatif bakım, yenidoğan yoğun bakım, sağlık politikalarını geliştirme, hemşirelik mevzuatını düzenleme, acil bakım hemşireliği, oyun terapisi, telehemşirelik uygulamaları, kültürel bağlamlar, rol çatışmaları ve etik olarak sıralanabilmektedir.

Hemşirelik araştırmalarında en sık kullanılan teknik olan delphinin, sıklıkla üç aşamalı olarak yapılandırıldığı saptamıştır. Yenidoğan yoğun bakım hemşireliğinin araştırma konularının önceliklerinin belirlenmesinde, birinci aşamada; yenidoğan yoğun bakım hemşirelerinin görüşü alınmış, ikinci aşamada; ihtiyaçlara göre maddeler analiz edilmiş, üçüncü aşamada; fikir birliği sağlanan maddelere göre öncelik listesi oluşturulmuştur. Kadın

sağlığı alanında ileri teknolojinin kullanımına yönelik yapılan bir çalışmada da delphi tekniği üç aşamalı olarak düzenlenmiş olup etik ihlallere vurgu yapılmıştır. Telehemşirelik üzerine yapılan diğer bir çalışmada ise, telehemşireliğin ileride yaşayabileceği olası sorunları analiz edilmiş ve fizibilitesi değerlendirilmiş olup, delphi tekniği içerisinde aynı zamanda SWOT analizine de yer verilmiştir. İhtiyaç analizinin yapılan çalışmalarda, standartları oluşturması, sağlık sorunlarında öncelik sıralamasının yapılması, iş gücü planlamasının yapılması gibi önceliklere yer verildiği görülmektedir.

İhtiyaç analizinin hemşirelik mesleğinin her alanında önemli bir araştırma tekniği olduğu düşünülmektedir. Ayrıca ihtiyaç analizinin kullanımda farklı teknikleri kapsayabilmesi alternatif analizler yapılmasına da imkan sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: İhtiyaç analizi, hemşirelik, ihtiyaç analizi çalışma alanları, kullanılan teknikler.

İSTENMEYEN HİPOTERMİ VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Tuncay ŞEN[1], Cemile ÇELEBİ[2], Merve AKDEMİR[1], Sevde Nur EKİNCİ[1], Şeyda Gül AKBULUT[1],

[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, tncy.0507@gmail.com

[2]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği A. D.

Perioperatif hipotermi, preoperatif dönemden (anestezi öncesi 1 saat) başlar, postoperatif (anestezi sonrası ilk 24 saat) döneme kadar geçen süre içinde vücut sıcaklığının 36°C'nin altına düşmesidir. Anestezi sırasında önlenemeyen hipotermi, en sık rastlanan termal bozukluktur. Perioperatif hipotermi uzun süren cerrahi işlemlerden sonra sık görülen ancak önlenebilen bir durumdur. Anestezi ve premedikasyon ilaçları, antiseptik solüsyonlar, düşük ortam sıcaklığı, hastanın üzerindeki cerrahi steril örtülerin ıslak olması, soğuk verilen intravenöz sıvılar, nemli olmayan gazların kullanılması ve doku ve iç organların açıkta kalması gibi faktörlere bağlı olarak termoregülasyon mekanizmasının bozulması sonucu gelişmektedir.

İstenmeyen hipotermi tüm vücut sistemlerinde değişmelere neden olur. Ameliyat döneminde istenmeyen hipoterminin immün sistem direncini düşürdüğü, ameliyat sonrası ağrıyı arttırdığı, kardiyovasküler sistem ve metabolizmanın aşırı çalışmasını gerektirdiği miyokart infarktüsü riskini artırdığı ve pulmoner, renal ve endokrin fonksiyonları olumsuz etkilediği bilinmektedir. Morbidite ve mortaliteyi arttırıcı pek çok komplikasyona neden olup hastanede kalış süresinin ve maliyetin artmasına neden olan perioperatif hipotermi günümüzde önlenmesi gereken ancak, henüz tam olarak çözümlenmemiş sorunlardan birisidir.

Perioperatif dönemde normal beden sıcaklığının sağlanması ve sürdürülmesi, hipoterminin morbidite ve mortaliteye neden olabilecek komplikasyonlarının önlenmesinde, cerrahi hastalarının konforunun sağlanmasında ve klinik sonuçlarının geliştirilmesinde önemlidir. Bu nedenle perioperatif dönemde hastaların beden sıcaklıkları düzenli aralıklarla izlenmeli, beden sıcaklığını koruyucu girişimler zamanında ve etkin olarak uygulanmalıdır. Perioperatif dönem boyunca yapılacak uygulamalar ile hastalarda normal beden sıcaklığına ulaşma süresinin kısaltılması hipotermi kaynaklı komplikasyonların görülme sıklığını azaltarak cerrahi girişimin başarısını ve iyileşme sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

Anahtar kelimeler: Hipotermi, termoregülasyon, hemşirelik bakımı

Perioperative hypothermia refers to a decrease in body temperature below 36 ° C during the period from the preoperative period (1 hour before anesthesia) to the time of postoperative (first 24 hours after anesthesia). Hypothermia, which can not be prevented during anesthesia, is the most common thermal disorder. Perioperative hypothermia is a common but often preventable condition after prolonged surgery. Anesthesia and premedication medications, antiseptic solutions, low ambient temperature, the sterility of surgical sterile covers on the patient, the use of cold intravenous fluids, the use of non-humidified gases, and the exposure of tissues and internal organs to the deterioration of thermoregulation mechanism.

Unintended hypothermia causes changes in all body systems. It is known that undesirable hypothermia during surgery reduces immunosurveillance, increases postoperative pain, increases the risk of myocardial infarction and cardiovascular system and metabolic overload, and negatively affects pulmonary, renal and endocrine functions. Perioperative hypothermia, which

causes many complications that increase morbidity and mortality and leads to increased hospitalization time and cost, is one of the problems that should be prevented nowadays but not yet fully resolved.

Providing and maintaining the normal body temperature in the perioperative period is important in preventing the complications that may cause morbidity and mortality, ensuring the comfort of surgical patients and improving clinical outcomes. For this reason, the body temperatures of the patients should be regularly monitored in the perioperative period, and interventions to prevent body temperature must be performed effectively and timely. Shortening the time to reach normal body temperature in patients with perioperative period will decrease the incidence of hypothermic complications and affect the success of the surgical procedure and the healing process positively.

Key words: Hypothermia, thermoregulation, nursing care

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNİ SEÇME NEDENLERİ VE MESLEKLERİNE İLİŞKİN METAFOR ALGILARI

Fadime TEKİN[1] Rumeysa YILDIZ[2]

[1] *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, tekin.fadime@gmail.com*

[2] *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, rmys_tpz@hotmail.com*

Öğrencilerin hemşirelik mesleğine isteyerek yada zorla gelmeleri hayatını olumlu yada olumsuz etkilemektir.

Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğini seçme nedenleri ve mesleklerine ilişkin metaforların belirlenmesidir.

Araştırma Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında araştırmaya katılmayı kabul eden 20 hemşirelik birinci sınıf öğrencisiyle; hemşirelik mesleğini seçme nedenleri, mesleği neye benzettikleri ile ilgili sorular sorularak yazılı görüş alınarak yapılmıştır. Toplanan veriler analiz edilmiş, sonra gönüllü sekiz öğrenciyle yarı yapılandırılmış odak grup görüşmesi yapılmıştır. Bu çalışmada betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır.

Öğrencilerin hemşirelik mesleğini isteyerek seçmelerinin nedenleri "iş imkanı, mesleğe ilgi, insan sevgisi ve zorunluluk" olarak dört kategori altında toplanmıştır. Öğrenciler iş imkanı kategorisinde işin garanti olması, atamanın ve iş bulmanın kolay olması; mesleki ilgi kategorisinde mesleğe ilgi duyduklarını, mesleği ve hastane ortamını sevdiklerini; zorunluluk kategorisinde ise puanları yettiği için mesleği tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler genellikle en çok insan sevgisi kategorisinde görüş bildirmişlerdir.

Öğrencilerin hemşirelik mesleğini zorunlu/istemeyerek seçme nedenleri "puan yetersizliği, garanti, ekonomik ve olumsuz meslek imajı" olarak dört kategori altında toplanmıştır. Öğrenciler puan yetersizliği kategorisinde zoraki/istemeyerek ve puanı istediği bölüme yetmediği için, garanti kategorisinde iş garantisi olduğu için ve ekonomi kategorisinde ise parası nedeniyle seçiklerini söylemişlerdir. Olumsuz meslek imajı kategorisinde toplumda mesleğin statüsü düşük görüldüğü, ezik bir meslek olarak düşünüldüğü, doktorların yardımcısı olarak görüldüğü ve hak ettiği mertebe ve ilgiyi göremediği ve erkek ideolojisine ters bir algının olması nedeniyle mesleği seçtiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrenciler, hemşirelik mesleği ile ilgili çirkin ördek yavrusu, kedi, güneş, yağmur, ağaç, sebze yemeği, sararıp solan bir çiçeğe, Soraka, anne, Selena, kül kedisi, süpermen/süperwoman, galatasaray taraftarı, Stephing King, arka sokaklar dizisi, kusmuk, gümüş gibi metaforlarını kullanmışlardır.

Öğrencilerin hemşirelik mesleğinin isteyerek seçme nedenlerini iş imkanının olması, mesleğe ilgi duyması, insan sevgisi ve zorunluluk olarak ve zorunlu seçme nedenlerini ise puan yetersizliği, mesleğin garanti olması, ekonomik ve olumsuz meslek imajı gibi nedenler belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik mesleği, Metafor, Hemşirelik öğrencileri

İLK VE ACİL YARDIM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE BAŞETME YOLLARININ BELİRLENMESİ

Ayşe KUZU [1] Sevda BAYHAN [2]

[1] Bülent Ecevit Üniversitesi Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Zonguldak eposta: aysekuzu@gmail.com

[2] Bülent Ecevit Üniversitesi Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikleri Bölümü, Zonguldak eposta: sevda.bayhan@beun.edu.tr

Acil sağlık hizmetleri; sağlık sorunlarında hastaların daha fazla zarar görmesini veya ölümü engellemek için gerekli olan hızlı müdahale ve hızlı karar vermeyi içeren sağlık hizmet bölümü olarak tanımlanmaktadır. Acil sağlık hizmetleri doğası gereği zorlu çalışma koşullarını, yoğun stres ve baskıyı içinde barındırmaktadır.

Bu çalışma acil sağlık hizmetlerinde görev almak üzere eğitim alan öğrencilerin psikolojik dayanıklılık ve başetme yollarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Tanımlayıcı olarak yapılan bu araştırmanın evren ve örneklemini Bülent Ecevit Üniversitesi Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nın eğitim gören 171 öğrenci oluşturmuştur. Ancak aktif öğrenci olmayan, devamsızlık yapan ve çalışmaya katılmayı reddeden öğrenciler dışarıda bırakılmış ve 107 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu; Işık (2006) tarafından geliştirilen Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ) ve Folkman ve Lazarus (1980) tarafından geliştirilen; Siva (1991) tarafından Türk toplumuna uyarlanan ve Gençöz, Gençöz ve Bozo (2006) üniversite öğrencileri için geçerlik güvenirlik çalışması yapılan Başa Çıkma Yolları Ölçeği (BÇYÖ) kullanılmıştır.

Öğrencilerin PDÖ toplam puan ortalaması $\overline{X}$ =60.85±9.91'dir. Sosyodemografik özellikler ile PDÖ ve BÇYÖ puanları karşılaştırıldığında her iki ölçek puanları ile sınıf, yaş, cinsiyet, meslekten memnun olma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Mezun olunan okul ile PDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken; BÇYÖ alt boyutlarından sosyal destek arama arasında anlamlı fark görülmüştür ($p<0.05$).Sigara kullanma durumu ile ölçek puanları arasında anlamlı fark bulunmazken ($p>0.05$); alkol kullanma durumu ile BÇYÖ alt boyutlarından kaçınma arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Bu çalışmanın sonucunda öğrencilerin psikolojik dayanıklılıkların ortalamanın üzerinde olduğu; mezun olunan okul ile başa çıkma yollarından sosyal destek arama; alkol kullanma durumları ile başa çıkma yollarından kaçınma puanları arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlarda öğrencilerin mesleki stres faktörleri ile kısmen karşılaşmasının etkili olduğu ve benzer çalışmaların ilk ve acil yardım hizmetlerinde aktif görev alan sağlık personeli ile yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: İlk ve acil yardım, psikolojik dayanıklılık, başa çıkma yolları

ÇOCUK GELİŞİMİ PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMDE MİZAH KULLANIMINA İLİŞKİN TUTUMLARI

Hilal Hatice ÜLKÜ*, M. Evrim DEMİR**, Gözde ASLAN**

**Adnan Menderes Üniversitesi, Buharkent Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü*

***Adnan Menderes Üniversitesi, Buharkent Meslek Yüksekokulu, Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü*

Mizahın üstün bir kişilik özelliği olarak kabul edilmesinin yanında yüksek mizah duygusuna sahip kişilerin birtakım kişilik özelliklere sahip olduğu bilinmektedir. Başa çıkma becerileri, stres ve kaygı azaltıcı etkileri ve kişilerarası ilişkileri geliştirici yönü de olduğu vazgeçilemez bir gerçektir.

Bu araştırmada çocuk gelişimi programında öğrenim gören öğrencilerin eğitimde mizah kullanılmasına yönelik algılarını belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmaya 2017-2018 öğretim döneminde Adnan Menderes Üniversitesi Buharkent Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Programında öğrenim gören toplam 37 öğrenci alınmıştır. Verileri toplamak için Balta (2016) tarafından geliştirilen Eğitim-Öğretimde Mizah Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler, t-testi ve ANOVA kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 19.68±2.19, %97.3'ü kadındır. Katılımcıların %59.5'inin

en son mezun olduğu okul meslek lisesi olup, %94.6'sı mizahla ilgili bir eğitim almadığını bildirmiştir. Öğrenciler en yüksek puanı "eğitimde mizah çocuğa sosyalleşme imkanı tanır" maddesine (4.65±0.63), en düşük puanı "sınıf ortamında mizah karmaşaya neden olur" maddesine (3.73±1.19) vermiştir. "Eğitimde çocukların mizah yönünden gelişmeleri yaratıcılıklarının da gelişmesini sağlar" ve "eğitimde mizah gereklidir" maddesi ile daha önce mizahla ilgili eğitim alma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Ölçeğin maddeleri ile en son mezun olduğu okul arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ölçeğin alt boyutları ile yaş, eğitim durumu ve en son mezun olduğu okul arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Bulgular yorumlandığında öğrencilerin büyük çoğunluğu eğitimde mizahın kullanılmasının çocuğun akademik ve sosyal gelişimini destekleyeceğini düşünmektedir.

Anahtar Sözcükler: Mizah, Çocuk gelişimi, Öğrenci

MUĞLA İLİNDE 2011-2015 YILLARI ARASINDAKİ BEBEK ÖLÜMLERİ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bülent ÖNGÖREN Muğla Sıtkı Koçman Üni. Seydikemer Uyg.Yük.Ok. Sosyal Hizmet Bl., bulentongoren@mu.edu.tr

Ozan AYDOĞDU Muğla Sıtkı Koçman Üni.Tıp Fakültesi, Beyin Ve Sinir Cerr. ABD., ozanaydogdu@mu.edu.tr

Mustafa Nuri CEYHAN Kocaeli İl Sağlık Müdürlüğü, Halk Sağlığı Uzmanı, mnceyhan@gmail.com

Bebek ölümü, aileler üzerinde psikolojik, sosyal ve ekonomik yıkıma neden olmaktadır. Bebek ölümlerinde anneye ve bebeğe verilen sağlık hizmeti ve sağlık hizmet sunumunun kalitesi en önemli unsurlardır. Ayrıca bebek ölüm nedenlerinin belirlenmesi de diğer koşullarla birlikte ölümlerin azaltılmasında temel faktörlerdendir. Çalışma bu nedenle 2011-2015 yılları arasında Muğla'da gerçekleşen Bebek ölümlerinin sosyodemografik bilgilerle birlikte verilerin değerlendirilmesini ve nedenlerin tespitinin yapılmasını amaçlamaktadır. Gebeliğin 22. haftasından itibaren meydana gelen ve doğum ağırlığı 500 g ve üzeri olan ve doğumu izleyen ilk 365 güne kadar gerçekleşen bebek ölüm vakaları çalışmaya alınmıştır. Muğla ilindeki Aile Hekimliği Birimlerine kayıtlı olan bebek ölümleri irdelenmiştir. 2011-2015 yılları arasında Muğla İli Bebek Ölüm Komisyonu'nda görüşülmüş ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumu tarafından onaylanmış bebek ölüm dosyaları ele alınmıştır. İstatistiksel analiz için SPSS 17.0 kullanılmış ve t testi ve varyans analizi yapılmıştır. Araştırma retrospektif bir çalışmadır. Muğla'da 2011-2015 yılları arasında 55000 bebek doğmuş, 445 ölü doğum ve 399 bebek ölümü gerçekleşmiştir. Bebeklerin yaşam süresi dikkate alındığında, bebek ölümlerinin %47'si erken neonatal, %18'i neonatal, %35'i ise postneonatal dönemde gerçekleşmiştir. Bebek ölümlerinin temel nedeni olarak ilk sıralarda konjenital kalp hastalığı (%18,3) ve konjenital anomaliler (%15,8) karşımız çıkmaktadır. Gebelik süresi arttıkça ($\bar{x}$= 2,1) konjenital anomaliler ve diğer ölüm nedenleri de artmaktadır. Doğum şekli ve akrabalık bağı ile ölüm nedenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($t(394)=-1.11$, $p<,27$). Muğla ilindeki sağlık hizmet sunucularının, bebek yoğun bakım ünitelerinde ve bebeklerin klinik tedavi süreçlerinde yetersizlikler olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle birinci ve ikinci basamak izlemlerinin niteliğinin sorgulanması gerektiği gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bebek Ölüm Hızı, Prematürite, Konjenital Anomali, Sağlık Sosyolojisi, Halk Sağlığı

DİABETES MELLİTUS TANILI HASTALARDA ZOR HAVAYOLUNU ÖNGÖRMEDE FARKLI YÖNTEMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Ali İhsan UYSAL, Başak ALTIPARMAK, Melike KORKMAZ TOKER

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon ABD

Diabetik hastalar sınırlı eklem mobilitesine sahiptirler. Atlanto-oksipital eklem hareketindeki kısıtlılık laringoskopi sırasındaki baş ve boyun ekstansiyonunu sınırlayarak entübasyon güçlüğüne neden olmaktadır.

Diabetes Mellitus (DM) tanısı olan hastalarda Mallampati testi, atlanto-oksipital eklem açısı, üst dudak ısırma testi ve Palmprint testlerinden hangisinin zor havayolunu öngörmede daha etkili olduğunu ortaya koymaktır.

En az bir yıldır DM tanısı olan ve elektif cerrahi yapılacak 18-65 yaş arası hastalar çalışmaya dahil edildi. Yüzde, boyunda, damakta veya ellerde anatomik

bozukluğu olanlar, zor entübasyon öyküsü olanlar, Romatoid Artrit veya oral malignensi tanısı olan hastalar çalışma dışı bırakıldı. Anestezi öncesi kan şekeri ölçüm sıklığı, elde ve ayakta uyuşma-karıncalanma, serebrovaskuler hastalık, hipertansiyon ve diabetik retinopati varlığı sorgulandı. HbA1C, trigliserit ve kreatinin değerleri kaydedildi. Havayolu değerlendirmesi için tüm hastalara Mallampati testi, Tiromental mesafe ölçümü, Sternomental mesafe ölçümü, Atlanto-oksipital ekstansiyon açısı ölçümü, Üst dudak ısırma testi, Prayer sign ölçümü ve Palmprint testi yapıldı. Tüm hastaların entübasyonu aynı deneyimli anestezi doktoru tarafından yapıldı. Entübasyon esnasında hastaların Cormack Lehanne skoru kaydedilerek test sonuçlarıyla karşılaştırıldı.

Çalışmanın erken sonuçları, 23 DM tanılı hastanın verilerine göre hazırlandı. Bu verilere göre testlerin sonuçları Tablo 1'de özetlenmiştir

ASSESSMENT OF OPTIC NERVE DIAMETER IN PATIENTS UNDERGOING EPIDUROSCOPY

Tire Y [1]

Konya Public Hospitals Association, Health Sciences University, Konya Meram Education and Research Hospital, Konya, Turkey [1]

Epiduroscopy is commonly used for evaluation and treatment of low back pain. Saline with or without local anesthetic addition was used to visualize epidural space structure during this procedure.[1,2] A sudden increase in epidural space pressure is transmitted into the spinal space to the optic nerve sheath. [3] This study aimed to estimate the effects of epiduroscopy on optic nerve sheath diameter (ONSD) according to the volume of fluid using the ultrasonographic measurement of optic nerve sheath diameter in adult patients.

Forty patients who have been treated for low back pain with epiduroscopy using 30 or 50 mL fluid application were allocated into the study. Measurement of ONSD was performed before (BT), immediately after the procedure (POT), and postoperative 0 min(T0),10 min(T1) and 20 (T2) min after the epiduroscopy procedure.

Two groups of ONSD values were compared. Especially T0,T1 and T2 ONSD values were statistically different between the two groups.(Table 1) In the group with 50 ml epidural volume, ONSD values were higher than the group with 30 ml epidural volume.

Table 1 Changes in optic nerve sheath diameter (ONSD) between different.

ONSD(mm)	High volume	Low volume	Adjusted P-value
BT	5.22	5.21	0.765
POT	5.93	5.37	0.004
T0	5.64	6.36	0.002
T1	5.62	6.21	0.003
T2	5.37	6.02	0.004

Ultrasonography of ONSD shows a good level of diagnostic accuracy for detecting epidural hypertension. In the clinical decision-making phase, this may help physicians to be more cautious about volume when making epidural injections of the disease.

Keywords: Epidural injection, intracranial hypertension, Optic nerve sheath diameter, Ultrasonography.

URBAN EQUIPMENT AND ERGONOMICS FOR PEOPLE

Büşra EZENCİ[1], Candan KUŞ ŞAHİN[2], Seriyye REHİMBEYLİ[3]

[1] Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Isparta, Türkiye, candansahin@sdu.edu.tr

[2] Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, candansahin@sdu.sdu.edu.tr

[3] Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Isparta, Türkiye, seriyyerehimbeyli@sdu.edu.tr

Public places are urban spaces made up of streets, parks, squares, pedestrian areas and shopping districts where ceremonies, celebrations and demonstrations are held at different times throughout history, people come together for various purposes and perform various activities. Urban equipments have important functions in the revitalization of the decoration of these places. Equipments that are mostly intended for individual uses have aesthetic effects with their colors and forms, and with these features they are visual richness elements. The functional characteristics of the accessory elements are quite important. The ergonomic features of these elements are increasing the use of equipments and directing their functionality.

The ergonomic term that emerges as a means of increasing harmony with the environment in which the person lives is used extensively for equipments. Because the equipments encountered in urban spaces that are used extensively should be designed and placed in the most appropriate way to human and should be able to provide the right service to its users. In this context, the terms equipment and ergonomics should be examined as a whole.

Every age group forming the society, every income group, every level of education, in summary, every individual forming the society has the right to use public spaces equally. Therefore, both planning and ergonomics and comfort must be considered in the public space organization and design of the design process.

In this study, the term "ergonomics" and "equipments in public spaces" were examined and the ergonomics targets were determined and the necessary standards of equipments were determined in order to create urban spaces where people can feel comfortable. Finally, in terms of human health, ergonomics have been emphasized in equipments.

Keywords:Public places, Ergonomics, Equipments

KRONİK HASTALIĞI OLAN ÇOCUĞA SAHİP AİLELERDE TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF TEDAVİ YÖNTEMLERİNE BAŞVURU DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hatice Nihan Bozkurt, Tülay Tarsuslu Şimşek

Dokuz Eylül Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu

tulay_tarsuslu@yahoo.com

Tamamlayıcı ve alternatif tıp, geleneksel olarak karşılanamayan talepleri karşılayarak, temel tıbba bir bütünlük katan tanı, tedavi ve koruma sistemidir. Kronik hastalık durumunda aileler hastalığın kronikliği, tedavisinin olmayışı, uygulanan tedavinin karmaşıklığı ya da belirsizliği nedeniyle tamamlayıcı ve alternatif tedaviye yönelmektedirler.

Kronik hastalığı olan çocuğa sahip ailelerde tamamlayıcı ve alternatif tedavi yöntemlerine başvuru durumlarının değerlendirilmesidir.

Çalışmaya 7 ay-17 yaş arası kronik hastalığı olan 85 çocuk dahil edildi. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri araştırmacı tarafından hazırlanan form ile sorgulandı. Ailelerin tamamlayıcı ve alternatif tedaviye başvuru durumları araştırmacı tarafından hazırlanan anketle değerlendirildi. Ailelerin tamamlayıcı ve alternatif tedavi, temel tıp tedavi yönteminden memnuniyetleri Görsel Analog Skala (GAS) ile sorgulandı.

Çalışmaya dahil edilen çocukların yaş ortalaması 7,54±5,37 ebeveynlerin yaş ortalaması 35,93±7,94 idi. Ailelerin %98,8'i tamamlayıcı ve alternatif tedaviye başvurmuştur. Ailelerin en çok başvurduğu tamamlayıcı ve alternatif tedavi yöntemi dini uygulamalardan dua etmek iken, en az başvurduğu tedavi yöntemleri ise reiki, akupunktur, sülük, homeopati, hidroterapidir. Tamamlayıcı ve alternatif tedaviye başvuranların %62,4'ü inançları gereği başvurduklarını belirtmiştir. Ailelerin %94'ünün tamamlayıcı ve alternatif tedaviden beklentisi çocuğunun iyileşmesidir. Tamamlayıcı ve alternatif tedaviye başvuranların %64,3'ü dua etmenin beklentilerini karşılarken, dua dışında diğer tedavi yöntemlerine başvuranların %60'ının beklentisini karşılamamıştır. Tamamlayıcı ve alternatif tedaviye başvuranların %58,3'ü temel tıbbın daha etkili olduğunu belirtmiştir. Temel tıp tedavi yönteminden memnuniyet 10 üzerinden 9,2±1,12 iken dua etme yönteminden memnuniyet 8,58±2,08 dir. Başvurulan diğer tamamlayıcı ve alternatif tedavi yönteminden memnuniyet ise 2,28±1,78'dir.

Tamamlayıcı ve alternatif tedaviye başvuru oranının çok yüksek olduğu ve çeşitli yöntemlerin denendiği bulundu. En çok memnuniyetin dini uygulamalardan olan dua etme olduğu, ancak diğer yöntemlerden memnuniyetin oldukça düşük olduğu görüldü. Temel tıp tedavisinden memnuniyet ise tamamlayıcı ve alternatif tedaviden daha yüksek bulundu. Kronik hastalığa sahip pediatrik olgularda sağlık çalışanları tarafından tamamlayıcı ve alternatif tedaviye başvuru sorgulanmalı ve aileler bilgilendirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Tamamlayıcı ve Alternatif Tedavi, Kronik Hastalık

GERİATRİK ACİLLERE YAKLAŞIM

Esma GÜLTÜRK[1], Emine Selda GÜNDÜZ[2] , Kamile KABUKCUOĞLU[3]

[1] Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Antalya / Türkiye, egulturk@akdeniz.edu.tr

[2]Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Antalya / Türkiye, seldagunduz@akdeniz.edu.tr

[3] Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya / Türkiye, kkamile@akdeniz.edu.tr

Yaşlılık insan yaşamının geri dönüşümsüz bir süreci olarak kabul edilmektedir. Çevresel faktörlere uyum sağlayabilme yeteneğinin azaldığı, pek çok sağlık probleminin eşlik edebildiği bir dönem olan yaşlılık Birleşmiş Milletler tarafından 60 yaş ve üzeri olarak tanımlanırken, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) kronolojik bir sınır belirleyip 65 yaş ve üstünü yaşlı olarak tanımlamıştır. Bu kronolojik tanımlamanın yanı sıra yaşlılığın biyolojik, sosyal, ekonomik, fizyolojik ve kültürel tanımları yapılmaktadır[1]. Türkiye'de 1970'lerden itibaren 65 yaş ve üzerindeki nüfusun toplam nüfus içindeki payı 1940 yılında yüzde 3.5 iken, 2013 yılında ise yüzde 7,5'e yükselmiştir. Bu oranın 2023 yılında %10,2'ye, 2050 yılında ise %20,8'e ulaşması öngörülmektedir [2]. 2017 yılı TUİK verilerine göre doğuşta beklenen yaşam süresi, toplamda 78, erkeklerde 75,3 ve kadınlarda 80,7 yıldır [3].

Literatürde geriatrik hastaların acil servise en sık başvuru nedenlerinin hipertansiyon, kardiyak ve pulmoner hastalıklar, üst solunum yolu ve idrar yolu infeksiyonları olduğu [4] yarısının hastaneye yatırıldığı ve en sık yatış yapılan kliniklerin iç hastalıkları, nöroloji, koroner yoğun bakım ve genel cerrahi servisleri olduğu bildirilmektedir [5]. Gün geçtikçe hizmet verdiği hasta sayısı artan acil servislerde yaşlı hastaların acil servislere kabulü, değerlendirilmesi, takibi ve taburculuğu ayrı bir dikkat ve özen gerektirmektedir. Bu nedenle sağlık sisteminin bütün basamaklarında görev alan profesyonellerin, temel geriatri bilgilerini geliştirmeleri ve güncel tutmaları önerilmektedir [6,7]. Bu makalede geriatrik hastalarda, travma ve travma dışı nedenler (medikal aciller) olmak üzere, sık karşılaşılan acil durumlar ve geriatriye özgü yaklaşım ele alındı.

Anahtar Kelimeler: Acil Servis, Geriatrik Acil, Hemşirelik, Hastane Öncesi

2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'DE ENGELLİ REFAHININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Serdarhan DURU, Emine ÖZMETE

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, duru@ankara.edu.tr

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, eozmete@yahoo.com

Türkiye'de sürdürülebilir kalkınmanın planlanması için önemli bir çalışma olan "Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Raporu: Geleceği Sahiplenmek" (2012) başlıklı çalışma Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin tanımlanması ve toplumdaki dezavantajlı grupların refahının belirlenmesi açısından önemlidir. Kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel boyutu dikkate alındığında özellikle engelli bireylerin ekonomik ve sosyal sistem içerisindeki yerinin belirlenmesi kalkınma sürecine katkılarının ve maliyetlerinin değerlendirilmesi; toplumda dezavantajlı olarak görülen engellilerin refahının sürdürülebilir kalkınma sürecinde sunulan imkânlar ve sağlanan hizmetler bakımından ele alınması önemli görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden engelli refahı ile doğrudan ilgili olduğu düşünülen "yoksulluğa son, sağlıklı bireyler, nitelikli eğitim, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehir ve yaşam alanları" gibi başlıkların Türkiye'de 2012-2017 yılları arasında engellilere sunulan hizmetler dikkate alınarak incelenmesidir. Engellilere sunulan bu hizmetlerin fırsatlar ve imkânlar açısından tartışılması amaçlanmaktadır. Engelli bireylerin sosyal içerme yaklaşımı ile topluma katılmaları, iş yaşamında üretken hale gelmeleri ve engellilerin potansiyellerinin ekonomik, sosyal ve kültürel olarak değerlendirilmesi sürdürülebilir kalkınma açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Engelli Refahı, Sosyal Hizmet, Sosyal İçerme

MEME KANSERİ TEDAVİSİNDE MULTİDİSİPLİNER TEDAVİ EKİBİNİN ÖNEMİ

Cihan ASLAN, Serdarhan DURU, Erdinç KALAYCI

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, duru@ankara.edu.tr

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, eozmete@yahoo.com

Cihan ASLAN, Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, aslanc@ankara.edu.tr

Kanser, olağan sınırlarının ötesinde hücrelerin anormal büyümesiyle karakterize edilen geniş bir hastalık grubunun genel bir terimidir ve vücudun bitişik bölümlerine istila edebilir ve/veya diğer organlara yayabilir. Kanser vücudun herhangi bir bölümünü etkileyebilir ve her biri belirli tedavi stratejileri gerektiren birçok farklı alt türü içerir (WHO, 2018).

Kanser çağımızın en çok korkulan ölümcül hastalıklarından birisidir. Bu hastalık meydana geldiği organ ile adlandırılır. Kanser hastalığının bir çok türü vardır. Bunlardan birisi ise meme kanseridir. Genel olarak kanser ve meme kanseri hastalığının görülme sıklığı, ölüm oranlarına bakıldığında ciddi bir sağlık sorunu olduğu görülecektir. Meme kanseri çoğunlukla kadınlarda görülmesi nedeniyle önemli bir kadın sağlığı sorunudur.

Hastalıkların görülme sıklıkları, ölüm riskleri ve biyolojik etkilerinin yanı sıra insan vücudunda ve ruhunda bıraktıkları izler de önemlidir. Çünkü hastalığın biyolojik etkilerinin yanı sıra fiziksel ve psikososyal etkileri de insanların yaşam kalitelerini düşürmektedir. Buradan hareketle kısaca meme kanserinin kadınlar üzerindeki etkilerine değinmek gerekirse; meme kanseri tanısının hastada belirsiz gelecek korkusunun yanı sıra; vücut bütünlüğünün bozulacağı ve kadın olarak güzelliğini, cinselliğini ve annelik yeteneğini kaybedebileceği, yalnız kalacağı, başkalarına muhtaç olacağı ve açı çekeceği korkularına neden olacağını belirtilmektedir (Ünal, 2003: s. 119).

Meme kanseri de hasta üzerinde yarattığı etkiler göz önünde bulundurulduğunda; multidisipliner bir ekip tarafından sağlanan çok yönlü bir tedavi yaklaşımı gerektiren karmaşık bir hastalıktır (Dorris ve Jones, 2014). Multidisipliner ekip, teşhis ve tedavi seçeneklerini ortaklaşa değerlendirmek ve hasta için en iyi bakımı sağlamak adına kanser tedavisine katkı sunar. Bu sayede multidisipliner ekip, mesleki işbirliğini doğrudan kolaylaştırmakta ve hasta bakımının kalitesini iyileştirmektedir. Müdahale sürecini tam olarak planlamak ve başarılı bir şekilde gerçekleştirmek tedavi için multidisipliner ekip çalışması olmazsa olmazdır (Page ve Golden, 2009: Özmen, 2009: Look Hong, Wright, Gagliardi, Brown ve Dobrow, 2009).

Meme kanserinin tedavisi devam ederken ya da bittikten sonra önemli olan hastanın yaşam kalitesini arttırmak, tedavi sürecinin ve hastalığın hasta üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmektir. Bu nedenle tedavi süresince hasta ve ailesi, doktorlar, sosyal hizmet uzmanları, hemşireler ve diğer meslek elamanlarının birlikte ve uyumlu bir şekilde çalışması tedavi sürecine olumlu etkide bulunabilir.

Anahtar Sözcükler: Meme Kanseri, Multidisipliner Tedavi, Kanser ve Etkileri, Hasta ve Ailesi

TÜRKİYE'DE BELEDİYELERİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ENGELLİLERE YÖNELİK HİZMETLER

Necati Buğra Kuddaş, Cihan Aslan,Elif Sinem Arıkan

Araştırma Görevlisi – Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

bkuddas@gmail.com

Araştırma Görevlisi – Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü

cihan24aslan@gmail.com

Araştırma Görevlisi – Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü

esinemarikan@gmail.com

Türkiye'de yerel yönetimlerin görev ve yetkileri, gündelik yaşamın toplum faydasına yapılandırılmasına ilişkin karar ve hizmet alanındadır. Kurumların bu misyonu nedeniyle, bireysel görüşlerin yerel yönetimler düzeyinde alınan kararlara katılması gerekliliği ile birlikte, günlük yaşama ilişkin eylemlerin tüm toplum için erişilebilir kılınması, sosyal ortama katılımda önemli bir aşama olacaktır. Yerel yönetimlerce oluşturulacak sosyal hizmet politikalarının geliştirilerek yaygınlaştırılması insanların dahasağlıklı, güvenilir ve mutlu bir çevrede yaşamalarına olanak sağlayacaktır. Bu nedenle toplumda oluşan ya da olası olan sosyal sorunlara doğru tanının konması, uygun önlem ve yaklaşımların geliştirilerek uygulanması gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı Türkiye sınırlarına vatandaşlık aidiyeti ile bağlı her engelli bireyin eşit ve adil ve de evrensel standartlarda hizmet almasına yönelik mevuat ve uygulamaların durumunu araştırmaktır.

Bulgular, ulaşım sorunları ve engellinin hareket yeteneğindeki kısıtlılık nedeniyle, bu vatandaşların yaşadıkları ev dışındaki zorunlu işlerini yürütmeleri hayli güç olmaktadır. Kocaeli Büyükşehir elediyesi'nde, günlük işlerini yapmakta zorlanan engellilere yardım amacıyla "Alo Özürlüyüm Destek Hattı" kurulmuştur. Hatta yapılan başvuruyla iletilecek talepler, fatura ödemek, kira yatırmak ya da devlet dairesinde bir işlemin yapılması, evinin temizliği, badana-boya veya onarım işleri, ulaşım hizmeti olabilmekte ve kurulmuş bulunan ekipler, özürlünün bu tür işlerini yerine getirmektedir.

Belediyelerin bakım ve destek hizmetlerinden bir diğeri ise ailelere dönükolarak tasarlanmıştır. Engelli çocuğa sahip ailelerin kendilerine özgür zaman yaratabilmelerine, sosyal-kültürel etkinliklere katılabilmelerine katkıda bulunmak amacıyla, Cuma ve Cumartesi akşamları 19.00- 23.30 saatleri arasında uzmanlar, üniversite öğrencileri ve gönüllü anneler eşliğinde akşam bakım hizmeti verilmesi şeklinde tasarlanan bu hizmet, İzmir Narlıdere Belediyesi'nce yürütülen örnek çalışmalardan biridir

Sosyal belediyecilik anlayışı açısından büyük önem taşıyan bu hizmetlerin üstlenilmesinde belediyelerin yerel yakınlık unsurunu kullanabilmesi en önemli hizmet avantajını oluşturmaktadır. Ancak bir uzmanlık alanı olan bu konuda yeterli deneyime ve uzman istihdam olanağına sahip olmamaları da büyük sorun yaratmaktadır. Ayrıca uygulamaların dağınık ve parçalı yapısının ÖZİDA'nın Ulusal politika ve stratejileri ile uyumunun sağlanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: engelli hizmetleri, sosyal belediyecilik

EVRENSEL TASARIM İLKELERİ BOYUTUNDA ENGELLİ BİREYLERİN SAĞLIK HİZMETLERİNDEKİ ERİŞİMİ

Tuğçe Kalaycı, Erdinç Kalaycı, Elif Sinem Arıkan

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü

gurbulaktugce@gmail.com

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

kalaycierdinc@gmail.com

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

esinemarikan@gmail.com

Engellilik hali günümüz koşulları, sağlıksız beslenme, hava kirliliği ve genel anlamda olumsuz yaşam koşulları sebebiyle sanıldığının aksine çok daha yaygın ve ortak bir durum ifade etmektedir. Sağlıklı insanların tümü doğuştan herhangi bir engel durumları olmasa da, her an engellilikle sonuçlanabilecek bir hastalık ya da kaza ile karşılaşma olasılıklarının olduğunu unutmamaları gerekmektedir. Dolayısıyla, engelli olma hali hayatımızın normal ve yaygın bir durumu olarak kabul edilmelidir. Bu durum, bazı insanlarda kronik bir şekilde yaşanırken, bazı insanlar gündelik hayat içerisinde geçici engellilik durumlarıyla karşılaşabilirler.

Engelli bireylerin sağlık hizmetlerinden faydalanma durumları genel oranın içinde gün geçtikçe daha da fazla artış göstermektedir. Türkiye'de yaklaşık olarak 5-6 milyon arasında kişinin engelli olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda yaşlı nüfusun artması ve yaş ilerledikçe kişinin engellilik halinin artabileceği de göz önünde bulundurulacağından toplumda yer alan bu grubun sağlık hizmetlerin en etkili bir şekilde faydalanması gerekmektedir.

Evrensel tasarım kavramı mümkün olduğunca herkes tarafından kullanılabilen, ürün ve yapı özelliklerini bir araya getiren tasarımlar yapmayı hedefleyen bir yaklaşımı tanımlamak üzere kullanılmıştır. Dolayısıyla herkes yeteneklerinden bağımsız olarak evrensel tasarım ilkelerine uygun olarak hizmetlerden faydalanması gerekmektedir.

Toplumda engelli bireylerin en fazla kullandığı kamu kurumlarının başında şüphesiz sağlık kurumları gelmektedir. Sağlık kurumlarına erişim ve ulaşılabilirlik

ne kadar önemliyse, engelli bireylerin sağlık kurumları içindeki erişilebilirliğinin sağlanması da büyük önem teşkil etmektedir.

Daha evrensel olarak kullanılabilen sağlık hizmetleri ortamları ve hizmetleri yaratmak, engelli bireyler de dahil olmak üzere tüm kullanıcılara fayda sağlayacaktır. Erişilebilirliğin ötesine geçmek, engelli bireyler için zorunlu bir durumdur. Sağlık kurumlarında erişimin artırılması, daha fazla insanın hizmet almasını teşvik edecek ve engelli bireylerin genel sağlığını artıracağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, evrensel tasarım ilkeleri incelenerek, engelli bireyleri sağlık kurumlarına erişim konusunda bu ilkelerin önemine değinilecektir.

Anahtar kelimeler: Engellilik, evrensel tasarım, sağlık kurumu.

YAŞLILARDA KAN AKIMI KISITLANMASI İLE KAS KUVVETLENDİRME UYGULAMASININ KAS-İSKELET SİSTEMİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME

Tuba İNCE PARPUCU*, Zeliha BAŞKURT*, Ferdi BAŞKURT*

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi Ve Rehabilitasyon Bölümü*

Blood Flow Restriction (BFR) düşük yoğunluklu dirençli egzersizle kombine edildiğinde, yüksek şiddetteki dirençli egzersizle aynı kas hipertrofisini sağlamaktadır.

Amaç: Bu çalışma, yaşlılara uygulanan kan akımı kısıtlanması ile kas kuvvetlendirme uygulamasının kas-iskelet sistemine etkisi ile ilgili olan yayımlanmış çalışmaların gözden geçirilmesi ve çalışmalardan elde edilen verilerin sistematik biçimde incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, 2007-2017 yılları arasında Google Akademik, Pubmed, Cochrane, Ovid, Science Direct, Embase, Cinahl ve Medline veritabanlarında "Blood Flow Restriction", "older", "elderly", "Exercise", "muscle strength", ve "muscle size" anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır. Çalışmanın son on yılda yapılmış olması, online tam metnine ulaşılabilmesi ve ulusal/uluslararası hakemli bir dergide yayınlanmış olması dahil edilme kriterlerini oluşturmaktadır. Olgu sunumları, panel sunumları, derlemeler, kongrelerde sunulan sözel ve poster bildiriler, yayınlanmamış tezler çalışma dışında bırakılmıştır. Detaylı literatür taraması sonucunda, 61 makaleye ulaşılmış, toplam 8 araştırma çalışmaya dahil edilmiştir.

Bulgular: Karabulut ve ark. (2010) çalışmasına bakıldığında, yapılan değerlendirmeler sonucu yaşlılarda düşük yoğunluklu BFR uygulaması yüksek yoğunluklu dirençli egzersiz kadar kas kuvvetini arttırmada etkin bulunmuştur. Cook ve ark. (2017) çalışmasına göre yüksek yoğunluklu dirençli egzersiz düşük yoğunluklu BFR uygulamasına göre kas kalınlığında ve kas kuvvetinde daha fazla artış sağlamıştır. Ozaki ve ark. (2011), Yasuda ve ark. (2014) ile Ozaki ve ark. (2010) çalışmalarına bakıldığında, BFR eğitim grubunda kas kalınlığında ve kas kuvvetinde anlamlı gelişme varken, non-BFR eğitim grubunda anlamlı gelişme elde edilmemiştir. Libardi ve ark. (2015) çalışmasına göre BFR eğitim grubunda ve non-BFR eğitim grubunda kas kalınlığında ve kas kuvvetinde benzer şekilde anlamlı gelişme elde edilmiştir. Vechın ve ark. (2015) çalışmasına bakıldığında, kas kuvveti gelişimi yüksek yoğunluklu dirençli egzersiz uygulamasında düşük yoğunluklu BFR uygulamasına göre daha fazla bulunmuştur. Patterson ve Ferguson (2011) çalışmasına göre yaşlılarda düşük yoğunluklu BFR uygulaması düşük yoğunluklu dirençli egzersiz uygulamasına göre daha fazla kas kuvveti artışı sağlamıştır.

Sonuç ve Tartışma: Bu uygulama yaşlılarda pratik ve güvenli olmasından dolayı sarkopeniyi önlemede önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: "Blood Flow Restriction, Older, Muscle strength, ve Muscle size"

EL BİLEĞİ FLEKSİYON VE EKSTANSİYON HAREKETİNİN ÖLÇÜMÜ İÇİN BİR MOBİL APLİKASYONUNU GEÇERLİLİĞİNİN VE GÜVENİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ: PİLOT BİR ÇALIŞMA

Ahmet GÖKKURT[1], Barış SEVEN[1], Ali ZORLULAR[1], Zeynep TUNA[1], Deran OSKAY[1]
1Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Ankara
ahmetgokkurt@hotmail.com, barissevenftr@gmail.com, a.zorlular@gmail.com, zeyneptuna6@yahoo.com, deranoskay@gazi.edu.tr

Klinik uygulamalar sırasında normal eklem hareket aralığı ölçümü (NEH) sıklıkla kullanılmaktadır. Ölçüm için evrensel gonyometre, inklinometre, 3 boyutlu analiz sistemleri genellikle tercih edilen ölçüm araçlarıdır. Bununla birlikte, günümüzde teknolojinin gelişimi ve sağlık uygulamalarında kendine yer bulmasıyla birlikte akıllı telefonlar rehabilitasyonun değerlendirme ve tedavi aşamalarında tercih edilmektedir. Bu durum mobil aplikasyonların NEH ölçümü amacıyla kullanılabilmesine olanak sağlamaktadır. Daha kolay uygulanabilir ve ulaşılabilir olması yönüyle diğer yöntemlere göre avantajları bulunan bu aplikasyonların klinikte kullanılabilmesi için geçerli ve güvenilir ölçümler olduklarının belirlenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, ücretsiz bir mobil aplikasyonun, Anglemeter, el bileğinin fleksiyon ve ekstansiyon NEH ölçümleri açısından geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesidir.

Araştırmaya gönüllülük esasına dayalı olarak 19 sağlıklı katılımcı dahil edilmiştir. Katılımcıların el bileği fleksiyon ve ekstansiyon hareketleri evrensel gonyometre ve Anglemeter ile değerlendirilmiştir. Geçerlilik değerlendirmesi için gonyometre ve Anglemeter ölçümleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Aplikasyonun güvenilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla Anglemeter ile yapılan ölçüm 3 gün sonra tekrarlanmıştır. İki ölçüm arasındaki ilişki Intraclass Correlation Coefficient (ICC) hesaplanarak değerlendirilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen bireylere ait toplam 38 el için yapılan analizlere göre, Anglemeter ile gonyometre ölçümleri arasında fleksiyon hareketi için (p=0,004 – r= 0,460) ve ekstansiyon hareketi için (p=0,000 – r= 0,594) ilişki olduğu bulunmuştur. Güvenilirlik analizinde fleksiyon hareketi için (p=0,000 - ICC= 0,712) ve ekstansiyon hareketi için (P=0,000 - ICC=0,543) değerleri elde edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, Anglemeter uygulaması el bileğinin fleksiyon NEH ölçümü için iyi düzeyde, ekstansiyon NEH ölçümü için orta düzeyde güvenilirdir. Bununla birlikte evrensel gonyometre ve Anglemeter arasında her iki NEH ölçümü için de istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmasına rağmen, elde edilen korelasyon katsayıları Anglemeter aplikasyonunun el bileği fleksiyon ve ekstansiyon NEH ölçümü için geçerli bir materyal olduğunu destekleyecek düzeyde değildir. Araştırmaya katılımcı dahil edilmesine devam edilerek analizlerin daha fazla katılımcı sayıları ile yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mobil aplikasyon, el bileği, gonyometre

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AKILLI TELEFON KULLANIMI VE BAŞ AĞRISI İLİŞKİSİ

Tahir KESKİN[1], Mesut ERGAN[2], Ferdi BAŞKURT[3], Zeliha BAŞKURT[4],

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Arş.Gör. email: tahirkeskin2323@gmail.com

[2]Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Arş.Gör. email: mesutergan@sdu.edu.tr

[3]Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Doç. Dr. email: fbaskurt@sdu.edu.tr

[4]Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Doç. Dr. email: zelihatulum@gmail.com

Günümüzde teknolojik gelişmeler ışığında akıllı telefonlar günlük yaşamın vazgeçilmez parçaları durumuna gelmiştir ve uzun süreli dijital ekran ışığına maruz kalma baş ağrısı prevalansında artışa neden olabilmektedir.

Çalışmamızın amacı üniversite öğrencilerinde akıllı telefon kullanımı ve baş ağısı ilişkisini belirlemektir.

Araştırmanın örneklemini farklı bölümlerde aktif öğrenim gören 200 üniversite öğrencisi(96 kadın, 104 erkek) oluşturmaktadır. Katılımcılara literatür taraması sonucunda araştırmacılar tarafından oluşturulan; sosyodemografik veri formu, baş ağrısı ile ilgili değişkenleri ve cep telefonu kullanım durumlarını

sorgulayan değerlendirme formu ve Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği uygulanmıştır.

Katılımcıların yaş ortalaması 21.7± 2.7, Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği puan ortalamaları 29.2± 11.2'dir. Cinsiyete göre Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği puanları analiz edildiğinde; kadınlarda erkeklere oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (p=0.03). Akıllı Telefon Bağımlılık oranlarının erkelerde %33.7, bayanlarda %41,7 olduğu saptamıştır. Akıllı Telefon Bağımlılığı olan ve olmayan gruplarda baş ağrısı şiddeti, süresi ve sıklığı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir (p>0.05).

Çalışmamızda katılımcıların Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği puanları, önceki çalışmalara oranla daha yüksek bulunmuştur. Üniversite öğrencileri arasında kadınlarda Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği puanları erkeklere oranla daha yüksektir. Akıllı telefon bağımlılığının baş ağrısı şiddeti, süresi ve sıklığı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi yoktur.

Anahtar Sözcükler: Akıllı Telefon Bağımlılığı, Baş Ağrısı, Üniversite Öğrencileri

KENT MERKEZİ VE KIRSAL KESİMDE YAŞAYAN ÇOCUKLARIN FİZİKSEL AKTİVİTE SEVİYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Canan Atay 1, Fahri Köroğlu 2, Ebru Şeker Abanoz 1, Derya Azim Rezaei 3 Yasemin Aslan Keleş 1, , Arzu Razak Özdinçler 1

1. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye. fztcananatay@gmail.com, ebruseker@gmail.com, fzt.yaseminaslan@gmail.com, arzuozdincler@hotmail.com.

2. Yalova Üniversitesi, Termal Meslek Yüksekokulu, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Yalova, Türkiye. fahrikoroglu.yalova@gmail.com

3. Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul, Türkiye. derya_azim@hotmail.com

Çocukluk çağındaki fiziksel aktivitenin (FA) gittikçe azaldığı, kentlerde yaşayanların daha inaktif bir yaşam sürdüğü, teknoloji bağımlılığı, ulaşım ve güvenlik sorunları gibi etmenlerin FA alışkanlığını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Çocukluk çağında başlayan FA yetersizliği ileriki yaşlarda daha büyük sorunlara sebep olmaktadır. Bu nedenle çocuklarda FA önemle üzerinde durulması gereken bir durumdur.

Çalışmamız kent merkezinde ve kırsal kesimde yaşayan çocukların FA düzeyleri ve fonksiyonel durumlarını ölçerek, yaşanılan yerin çocukların FA düzeyleri ve fonksiyonel durumları üzerine etkisini incelemek, fonksiyonel durum ile FA düzeyi arasında korelasyon olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmaya 8-14 yaş arasında kırsal kesimde yaşayan çocuklar (n=21) ile kentte yaşayan çocuklar (n=25) alındı. Katılımcıların FA düzeyleri geçerlik-güvenirlik çalışması Sert ve ark. tarafından yapılan PAQ-C (The Physical Activity Questionnaire for Children) ile fonksiyonel durumları Birleştirilmiş Lokomotor Fonksiyon (BLMF) (Aggregated Locomotor Function) skoru ile değerlendirildi. Çalışmanın veri analizinde SPSS (SPSS 20, SPSS, Chicago, IL) istatistik programı kullanıldı.

Çocukların yaş ortalaması 10,53 yıl, vücut kitle indeksleri ortalaması 19,11'dir. Kent ve kırsal kesimde yaşayan çocukların PAQ-C skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadı (p=0,858). PAQ-C skorları (sırasıyla 29,85 ve 30,17) çocukların fiziksel olarak aktif olduklarını göstermektedir. Her iki grubun fonksiyonelliğinin test edildiği BLMF (yürüme testi, basamak testi ve transfer zamanı) skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadı (sırasıyla p=0,355, p=0,165, p=0,902). BMLF ile PAQ-C skorları arasında anlamlı bir ilişki yoktur (sırasıyla p=0,358, p=0,691, p=0,301).

Pilot çalışmamızda yaşanılan yerin FA seviyeleri ve fonksiyonellik üzerine etkisi olmadığı ve FA seviyeleri ile fonksiyonellikleri arasında korelasyon olmadığı bulunmuştur. Çıkan sonucun kırsalda serbest zaman aktivitesi olarak açık havada oynanan oyunlar ön plandayken kentte yaşayan çocukların aileleri tarafından spor aktivitelerine yönlendirilmesiyle ilişkili olduğunu düşünmekteyiz. Çocukluk döneminde FA ile ilgili daha fazla katılımcıyla yapılan çalışmalara ihtiyaç vardır. Çalışmamıza katılımcı sayısını arttırarak daha genel normlara dönüştürülmek üzere devam etmeyi planlamaktayız.

Anahtar Sözcükler: Çocuklar, Fiziksel Aktivite, Fonksiyonellik

ONKOLOJİDE KULLANILAN DİYET DESTEKLERİ VE ANTİOKSİDANLAR

[1]Duygu ALACA, [2]Türkan AKYOL GÜNER

[1] Bülent Ecevit Üniversitesi Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama Programı, Zonguldak, TÜRKİYE.

[2] Öğr.Gör. Bülent Ecevit Üniversitesi Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yaşlı Bakımı programı, Zonguldak, TÜRKİYE.

Vitamin, multivitamin gibi diyet desteklerinin kullanımı tüm dünyada giderek artmaktadır. ABD'de erişkin nüfusun yaklaşık yarısı düzenli olarak bir ya da birden fazla diyet desteği tüketmektedir. Kanserli hastalar kanser tedavilerinin yerine veya tedavileriyle birlikte vitamin ve diyet desteklerini yaygın olarak kullanırlar. Yapılan bir meta-analiz çalışmasında, meme kanserli hastalarda C vitamini alımının hem meme kanserine bağlı mortalite hem de genel mortalite riskini azaltabileceği bildirilmiştir. Kanserli hastalar tarafından yorgunluğun yönetiminde yaygın olarak kullanılan bir diyet desteği de L carnitindir. Çift kör, plasebo kontrollü, randomize çalışmasında meme kanserli hastalarda 4 hafta boyunca, 2 gr/gün L carnitin kullanımının yorgunluğu düzelttiği, bir antioksidan olan aspirinin düşük doz kullanımının kansere bağlı ölümlerde dahil olmak üzere nonvasküler ölüm riskini azalttığı ve bazı kanserlerde uzak metastazı önlediği bildirilmektedir.

Diyetle alınan antioksidanların (beta karoten, A, C ve E vitamini, selenyum) kansere karşı koruyucu etkisiyle ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan meta-analiz çalışmalarda; antioksidanların hem kolorektal adenomanın primer ve sekonder önlenmesinde, hem de gastrointestinal kanserleri önlediğine dair kanıtlar yeterli bulunmamış olup, aksine antioksidan desteklerin genel ölümleri de artırdığı bildirilmiştir. Yayınlanan başka bir çalışmada da, hem besinsel hem de toksik özellikleri olan bir antioksidan olan selenyumun da kansere karşı koruyucu olduğuna dair kanıtlar yetersiz bulunmuştur. Ayrıca kanserli hastalar tarafından %6 - %25 oranlarında kullanılan köpek balığı kıkırdağının da anti-anjiyogenetik aktiviteye sahip olduğu, yeni damar oluşumunu inhibe ettiği çalışmalarda gösterilmiş olmasına rağmen, sistematik bir reviewde; kanser tedavisinde etkinliğini gösteren kanıtların yetersiz olduğu bildirilmiştir.

Sonuç olarak, kanserli hastalarda bitkisel ürünlerin ve diyet desteklerinin kullanımı ile ilgili, daha büyük örneklemlerde yapılmış, metadolojik olarak iyi planlanmış çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Kanser, Diyet desteği, Antioksidanlar

KURU İĞNELEMENİN KAS KUVVETİ VE KONTRAKSİYON KALINLIĞINA ETKİSİNİN BELİRLENMESİ: SİSTEMATİK İNCELEME

Mesut ERGAN[1], Ferdi BAŞKURT[2], Zeliha BAŞKURT[3],

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Isparta, email: mesutergan@sdu.edu.tr

[2]Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Isparta,. email: ferdibaskurt77@gmail.com

[3]Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Isparta, email: zelihatulum@gmail.com

Kuru iğneleme; iskelet kasları, fasya ve bağ dokusunun fonksiyonel bozukluklarının tedavisi için kullanılan özel bir tekniktir. Bu uygulama ile ağrının azaltılması, fonksiyonun geri kazanılması ve kaslarda ve eklemlerdeki yapısal problemlerin azaltılması amaçlanmaktadır.

Bu sistematik incelemenin amacı, kuru iğneleme sonrası kas kuvveti veya kalınlığındaki anlık değişiklikleri incelemektir.

Google Akademik, Pubmed, Cochrane, PEDro, Türk Tıp Dizini, veritabanlarında 2008-2018 yılları arasında yayınlanmış makaleler; ''dry needling and muscle strength, dry needling and muscle thickness, dry needling and muscle force, dry needling and muscle power, acupuncture and muscle strength, acupuncture and muscle thickness, acupuncture and muscle force, acupuncture and muscle power'' anahtar sözcükleri kullanılarak taranmıştır. Tarama sonucunda kuru iğnelemenin kas kuvveti üzerine etkilerini inceleyen çok az çalışmaya ulaşılmıştır. Toplam 6 çalışmaya ulaşılmış ancak 2 çalışmanın tez 1 çalışmanın ise olgu sunumu olması sebebiyle geriye kalan 3 randomize kontrollü çalışma araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Metodolojik kalite değerlendirmesi PEDro ölçeği ile yapılan çalışmaların üçü de "yüksek" kalite olarak kabul edilmiştir. İlk iki çalışmada kuru iğneleme sonrası kasın maksimal konsantrik kasılma kalınlığında ve diz ekstansörleri maksimum gücünde istatistiksel olarak anlamlı artış olduğu görülmüştür. Diğer çalışmada ise fizyoterapiye ek olarak yapılan kuru iğnelemenin kas gücünde artışa yol açtığı fakat bu artışın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirtilmiştir.

Kuru iğneleme sonrası kasın maksimum kasılma gücünde ve kalınlığında artış olduğu görülmektedir. Bu sistematik inceleme, kuru iğnelemenin kas kuvveti üzerindeki etkisini belirlemek için daha fazla katılımcının bulunduğu ve uzun süreli takiplerin yapıldığı araştırmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Kuru iğnelemenin kas kuvveti üzerindeki rolünün daha iyi anlaşılması, fizyoterapistlerin özellikle muskuloskeletal problemleri daha etkili bir şekilde yönetmesini sağlayabilir.

Anahtar Sözcükler: Kuru iğneleme, kas kuvveti, kontraksiyon gücü, kas kalınlığı

MATERNAL BESLENMENİN ANNE SÜTÜ OLİGOSAKKARİTLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ

Yasemin Tuğba Öğünç

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü

yaseminogunc@hotmail.com

Anne sütü, birçok kompleks protein, lipid ve karbonhidrat içeriği sebebiyle bebekler için mükemmel bir besin olma özelliğini taşır. Anne sütü oligosakaritleri (HMOs) anne sütünün, laktoz ve yağdan sonra, en büyük üçüncü bileşenleridir. Anne sütünün HMO içeriği laktasyon süresince azalır. En yüksek miktarda kolostrumda (yaklaşık 25g/L) bulunmakla birlikte olgun anne sütündeki miktarı (5-20 g/L) daha düşüktür. Preterm doğum yapan annelerin sütleri, zamanında doğum yapan annelerin sütlerine göre daha yüksek miktarda HMO içermektedir. İnek sütü anne sütüne göre 20 kat daha az oligosakkarit içermektedir. İnek sütünün bitkisel kaynaklı frukto- ve enzimatik olarak üretilen galaktoligosakkaritlerle suplementasyonu ile suplemantasyonu sonucu oligosakkarit içeriği arttırılmaktadır.

Bu derlemenin amacı maternal beslenmenin anne sütü oligosakkaritleri üzerine etkisini incelemektir. Çalışmaya 2012-2018 yılları arasındaki araştırmalar dahil edilmiştir ve PubMed, Science Direct ve Google Akademik elektronik veri tabanları taranmıştır.

Bulgular

Gambiya'da 33 kadın üzerinde yapılan bir çalışmada anne sütünün oligosakkarit içeriğinin mevsimsel değişimi incelenmiş ve postpartum dönemde 4, 16 ve 20.haftalarda anne sütü içeriği analiz edilmiştir. Bunun sonucunda yiyeceğin daha bol olduğu mevsimde (Kasım- Haziran) toplanan süt örneklerinin, yiyecek azlığı olan nemli mevsim (Temmuz-Ekim) sırasında toplanan süt örneklerine göre daha yüksek toplam HMO'ya sahip olduğu bulunmuştur. Yapılan başka bir hayvan çalışmasında, farelere gebelik ve laktasyon sırasında yüksek proteinli diyet (%40) ve yüksek prebiyotikli diyet (%21.6) verilmiştir. Çalışma sonunda anne sütü protein ve yağ içeriği gruplar arasında değişmezken oligosakkarit içeriği açısından gruplar arasında belirgin fark gözlenmiştir. Yapılan bir başka çalışmada emziren 90 kadının postpartum beslenmesi ve anne sütü sialik asit içeriği arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışma sonunda sütünde yüksek sialik asit içeren kadınların A vitamini alım düzeyleri, düşük sialik asit içeren gruba göre önemli düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Daha önceki yıllarda anne sütü HMO içeriğinin genetikten etkilendiği bilinirken son yıllarda yapılan çalışmalar maternal beslenmenin de HMO üretimini etkilediğini göstermektedir. Maternal beslenmedeki makro ve mikro besin öğelerinin anne sütü HMO içeriği üzerine etkilerini inceleyen daha kapsamlı ve sistematik çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler

Anne sütü, Anne sütü oligosakkaritleri, Maternal beslenme

IHSLC 2018

MATERNAL BESLENMENİN FETAL İMMÜN SİSTEM ÜZERİNE ETKİLERİ

Yasemin Tuğba Öğünç

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü

yaseminogunc@hotmail.com

Prenatal dönemde yaşanan intrauterin maruziyetler sonraki yaşamda kalıcı etkiler yaratabilmektedir. Uterusta deneyimlenen çevresel faktörler bireyin fenotipini şekillendirme yeteneğine sahiptir. Buna fetal programlama adı verilir ve olumsuz uterus ortamlarının bireylerin metabolik, endokrin ve bağışıklık fonksiyon parametrelerini yetişkinlikte kalıcı olarak değiştirebileceği düşünülmektedir.

Prekonsepsiyondan laktasyona kadar olan maternal beslenme durumu; proteinler gibi belirli besin gruplarının eksikliği ve besin öğesi alımındaki genel düşüş fetal büyüme ve gelişmeyi etkilemenin yanı sıra immün sistem gibi önemli organ sistemleri üzerinde uzun süreli etkilere sahiptir.

Bu derlemenin amacı maternal beslenme ve fetal immün sistem gelişimi arasındaki ilişkiyi incelemek ve güncel bilgileri paylaşmaktır. Çalışmaya 2012-2018 yılları arasındaki araştırmalar dahil edilmiştir ve PubMed, Science Direct ve MEDLİNE elektronik veri tabanları taranmıştır.

Yapılan bir çalışmada A vitamininden yoksun diyetle beslenen farelerin yavrularının sekonder lenfoid doku büyüklükleri kontrol grubuyla beslenen annelerin yavrularına göre daha küçük bulunmuştur ve bu durum yetişkinlikte bağışıklık sisteminde görülen bozulma ile ilişkilendirilmiştir.

Yapılan başka bir hayvan çalışmasında gebelik öncesi ve sırasında yüksek yağlı batı tarzı diyetle beslenen farelerin yavruları, düşük yağlı diyetle beslenenlerin yavrularına göre bakteriyel enfeksiyonlara yanıtlarının daha kötü olduğu ve deneysel olarak otoimmünite, yüksek kolonik inflamatuvar yanıtlar ve antijene karşı sessiz sistemik tepkiler geliştirdikleri saptanmıştır.

Sonuç olarak, son yıllarda yapılan çalışmalar maternal beslenme gibi prenatal çevresel maruziyetler ve yetişkinlikteki sağlık riskleri arasında ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Fetal immün sistem gelişimi maternal makro (protein, karbonhidrat ve yağ) ve mikro (çinko, selenyum, iyot, demir, vitamin A,C,D,E ve folat) besin öğelerinin yeterli alımına bağlıdır.

Anahtar kelimeler:
İmmünite, maternal beslenme, fetal immün sistem

YETİŞKİN KADINLARIN İŞTAH DURUMUNU ETKİLEYEN BAZI ETMENLER VE ÖĞÜNLERE GÖRE BESİN GRUBU TERCİHLERİNİN İNCELENMESİ

Rüveyda Esra ERÇİM

Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Merkez, BİNGÖL

e-posta: reercim@bingol.edu.tr

Beslenme alışkanlıklarının olumlu yönde değiştirilmesi, kronik hastalık riskinin azaltılmasında temel parametredir. Yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıklarına ilişkin diyette yapılan değişikliklerin yaşam boyunca sağlık üzerine olumlu ya da olumsuz etkilere yol açtığı bir gerçektir (Şanlıer ve diğ, 2009). Besin tercihini etkileyen unsurlardan biri olan iştah, yani yemek yeme isteği üzüntü, kaygı, gerginlik vb. duygusal etmenler ve yolculuk gibi fiziksel etmenlerden etkilenebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, kadınların iştahını etkileyen bazı etmenlerin incelenmesi ve ana ve ara öğünlere göre besin grubu tercihlerinin değerlendirilmesidir.

Çalışma Bingöl ilinde yaşayan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 37 kadın ile gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı bir pilot çalışmadır. Çalışmaya katılan kadınlara iştahlarının etkilendiği durumlara ilişkin ve öğünlere göre besin grubu tercihlerine yönelik sorular yöneltilmiş, anket formu uygulanmıştır.

Çalışmaya katılan kadınların %51,4'ü 31-50 yaş aralığındadır. Kadınların %75,7'si hastayken ve %43,2'si yorgunken ve %51,4'ü yolculuktayken iştahının azaldığını belirtmiştir. Ayrıca kadınların üzüntülü ve gerginken %37,8'i iştahının azaldığını ve %35,1'i iştahının arttığını belirtmiştir. Kadınların sabah kahvaltısında genellikle süt ve süt ürünleri, yumurta, ekmek ve içecek tükettiği, öğle yemeğinin genellikle geçiştirildiği, akşam yemeğinde ise et, kuru baklagil, tahıllar ve sebze grubunun tercih edildiği saptanmıştır. Kadınların %54,1'inin öğün aralarında yiyecek/ içecek

tüketmekte ve yiyecek olarak çikolata (%54,1) ile meyve (%56,8) ve içecek olarak çay ve kahve (%70,3) tercih etmektedir.

Çalışmaya katılan kadınlarda genellikle hastalık, yorgunluk, yolculuk gibi fiziksel etmenler altında iştahlarının azaldığı ve üzüntülü, gergin gibi duygusal etmenlerde ise iştah azalması veya artması olduğu bulunmuştur. Yeterli ve dengeli beslenme, her besin grubundan yeterli ve gereksinim duyulduğu miktarda alınmasıyla mümkündür. Çalışmada bireylerin öğünlere göre besin grubu tercihlerinin istenildiği gibi olmadığı ve yetersiz olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: kadın, iştah, öğün, besin grubu tercihi.

EGZERSİZ VE DİYETİN VÜCUT AĞIRLIĞI KAYBINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ- PİLOT ÇALIŞMA

Rüveyda Esra ERÇİM

Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Merkez, BİNGÖL

e-posta: reercim@bingol.edu.tr

Hızla artan endüstrileşme ve teknolojik gelişmeler kişilerin yaşam tarzları üzerinde önemli değişikliklere sebep olmaktadır (Bulut, 2013). Çoğu insan gün boyu oturarak çalışmakta, zamanlarının büyük çoğunu televizyon ve bilgisayar başında geçirmekte, aynı zamanda sürekli bir şeyler atıştırmaktadır. Bireylerin harcadıklarından çok enerji almaları ve hareketsiz yaşam tarzı sonucunda vücut yağ kitlesinde artış, yani şişmanlık meydana gelmektedir (Akyol ve diğ, 2008). Şişmanlığın ve buna eşlik eden hastalıkların önlenmesinde ve sağlığın korunmasında yeterli ve dengeli beslenme ve fiziksel aktif bir yaşam tarzı önemli bir koruyucu sağlık yöntemi olarak değerlendirilebilmektedir.

Bu çalışma, Bingöl ilinde bir spor merkezine başvuran kadınların zayıflama yöntemi tercihlerini ve vücut ağırlığı değişimlerini belirlemek, egzersiz ve diyetin vücut ağırlığı, bel, kalça ve bilek çevresinde oluşturduğu değişikliği değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Çalışma, kesitsel bir pilot çalışmadır. Bingöl Üniversitesi Sosyal ve Spor Tesislerine Nisan-Haziran ayları arasında, 30 gün boyunca düzenli devam eden ve çalışmayı tamamlayan 25 kadın ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan kadınların egzersize başlamadan önce vücut ağırlığı ve diğer ölçümleri alınmıştır. Bireye özgü zayıflamaya yönelik diyet programı ve spor eğitmeni tarafından egzersiz programı verilmiştir. Bir ay sonunda bireylerin antropometrik ölçümleri tekrar ölçülüp ilk değerlerle karşılaştırılmıştır.

Çalışmaya katılan kadınların yaş ortalaması 32,7±7,2 (min:18-maks:48 yaş) yıldır. Kadınların %43,2'si zayıflama yöntemi olarak egzersiz ve diyeti, %24,3'ü sadece diyet ve %18,9'u ise sadece egzersizi kullandığını belirtmiştir. Önceki dönemlerde diyet yapma oranı %54,1 olup, %32,4'ü hayatında en az 1 kez diyet yapmıştır. Son 6 aydaki vücut ağırlığı değişimine bakıldığında, kadınların %86,5'i vücut ağırlığında değişim olduğunu ve %87,5'i vücut ağırlığının ortalama 5,03±3,7 kg arttığını belirtmiştir. Vücut ağırlığı, bel çevresi, kalça çevresi ve bilek çevresi değerlerinin ilk ölçüme göre anlamlı derecede azaldığı saptanmıştır ($p<0,05$).

Sağlığın korunması ve hastalıkların önlenmesinde yaşam tarzında yapılan değişiklikler koruyucu sağlık hizmetleri açısından çok önemli bir yere sahiptir. Yeterli ve dengeli beslenme ve düzenli fiziksel aktivite ile sağlıklı bir yaşam için gereklidir.

Anahtar Sözcükler: kadın, zayıflama yöntemi, egzersiz, diyet.

EFFICACY OF PHYSIOTHERAPY AND REHABILITATION ON ADOLESCENCE WITH MONOSYMPTOMATIC NOCTURNAL ENURESIS: CASE REPORT

Büşra İNAL[1], Nuriye ÖZENGİN[2], Yeşim BAKAR[3], Yusuf ÖZTÜRK[4]

[1] *School of Physical Therapy and Rehabilitation, Abant İzzet Baysal University, Bolu, inalbusra@yahoo.com*

[2] *School of Physical Therapy and Rehabilitation, Abant İzzet Baysal University, Bolu, ozenginnuriye@yahoo.com*

[3] *School of Physical Therapy and Rehabilitation, Abant İzzet Baysal University, Bolu, ptyesim@yahoo.de*

[4] *Department of Child and Adolescent Mental Health and Disorders, İzzet Baysal Faculty of Medicine, Abant İzzet Baysal University, Bolu, yusuf26es@hotmail.com*

Nocturnal enuresis, known as "bed wetting", is a urinary incontinence that occurs during sleep in children with age of 5 or older. This is a distressing process either for the children and their families. Nocturnal enuresis without any other lower urinary tract symptoms (except for

nocturia), is defined as monosymptomatic nocturnal enuresis (MNE).

The purpose of this study was to examine the efficacy of physiotherapy and rehabilitation on a MNE case.

16 year old boy with MNE was included in the study. After the physical and socio-demographic data of the participant was obtained, symptoms related to urinary incontinence were assessed by the Bladder and Bowel Dysfunction Questionnaire (BBD-Q), and the quality of life was assessed by the Pediatric Urinary Incontinence Quality of Life Score (Pin-Q). Assessments were performed twice as pre and post intervention. Physiotherapy and rehabilitation program was applied to the case for 6 weeks as one day a week. Each session consisted of pelvic floor muscle training with biofeedback (Myomed 632® - Enraf-Nonius, Delf, The Netherlands), balance and posture exercises. Balance and posture exercises were also given as home programs.

Quality of life (57 points before the intervention, 37 points after the intervention) and symptoms (25 points before the intervention, 7 points after the intervention) related to urinary incontinence of the patient was improved.

Despite the fact that urinary incontinence is a condition that severely affect the quality of life yet it is not being mentioned in Turkish society especially in adolescences. We consider that the physiotherapy and rehabilitation program might be an efficient treatment approach for the reduction of MNE complaints and improvement of quality of life in the adolescents.

Keywords: pediatric incontinence, bedwetting, exercise

GENÇ YETİŞKİNLERDE GÜNLÜK AKTİVİTE SEVİYESİ İLE DENGE VE DÜŞME RİSKİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Pelin ATALAN[1], Gizem GENÇ[2], Cansu GENÇER[2], Fettah SAYGILI[1], Hülya Tuna [2], Özgür BOZAN[3]

1: Adnan Menderes Üniversitesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü/AYDIN

2: Dokuz Eylül Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu/İZMİR

3: Dr. Fizyoterapist/İZMİR

Denge, kişinin ağırlık merkezini iç ve dış kuvvetlere karşı destek yüzeyi içerisinde tutabilme yeteneğidir. Denge, statik ve dinamik denge olmak üzere ikiye ayrılır. Dengeyi etkileyen çeşitli faktörler literatürde sıklıkla araştırılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; sağlıklı genç yetişkinlerdeki gün içi aktivite seviyesinin düşme indeksi ve statik denge parametreleri ile ilişkisini incelemektir.

Çalışmaya 18-25 yaş arası 42 sağlıklı birey (27K, 15E) dahil edildi. Düşme indeksi ve statik denge parametreleri sabah 8.30 ve akşam 17.30 saatlerinde Tetrax statik postürografi cihazı ile değerlendirildi. Katılımcıların günlük genel fiziksel aktivite seviyesi ise adımsayar ile ölçüldü.

Katılımcıların düşme indeksi ortalamaları sabah için 32.48 (±23.17), akşam için ise 32.76 (±21.35) olarak ölçüldü (0-36: alçak düşme riski, 37-58: orta düşme riski, 59-100: yüksek düşme riski). İki ölçüm ortalaması arasında rakamsal bir farklılık gözlense de istatiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadı ($p>0.05$). Katılımcıların gün içinde attıkları adım sayısı ile gün sonundaki düşme riski ve basınç merkezi salınımları (gözler açık-kapalı sert zemin, gözler açık-kapalı yumuşak zemin) arasında da anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>0.05$).

Katılımcıların sabah ve akşam denge ile ilişkili ölçüm parametreleri birbirine yakın değerleri göstermektedir. Fiziksel aktivite düzeyi sağlıklı gençlerin düşme riski üzerinde etkili olan parametrelerden biri değildir. Bu çalışmada sağlıklı genç bireyler yalnızca düşme riski ve diğer statik denge parametreleri açısından değerlendirilmiştir. Gelecekteki çalışmalarda farklı yaş gruplarında yapılacak dinamik denge parametreleri ölçümlerinin de literatüre önemli katkısı olacaktır.

Anahtar kelimeler: Düşme Riski, Düşme İndeksi, Denge, Adımsayar

ORAL PRESENTATION ABSENCE OF HORIZONTAL FISSURE OF RIGHT LUNG

Mehmet İlkay KOŞAR*, Ceren UĞUZ GENÇER*,
Hasan TETİKER*

**Department of Anatomy, Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Medicine, Mugla,Turkey*

hasantetiker@gmail.com

The right lung is divided into three lobes names superior, middle, inferior by the oblique and the transverse (horizontal) fissures. The fissures in the lung asistance even expansion of lung tissue and serve as a reliable landmark on the lung. Occasionally, an extra fissure divides a lung or a fissure is absent.

The anomaly of fissures pattern has been studied by researchers on CT scans, where as, there are fewer studies on gross anatomical specimens. In this study, evaluation of the cadaver dissection findings in a absence of horizontal fissure of the right lung case, is aimed.

We report a case with routine cadaver dissection findings in the Department of Anatomy that shows anormal fissure pattern.

In the present case, which was during the routine cadaver dissection detected, we report absence of horizontal fissure of the right lung in a 60 year old male cadaver. Also the right lung is divided into two lobes by the oblique fissure. We observed that the left lung normally fissure pattern

The position of fissures of the lung is clinically important anatomic landmarks for surgeons performing lobectomy and segmentectomy, radiologists in interpreting the MRI and CT scans.

Key Words: Anatomical variation, Lung, Lobe, Fissure

FİZYOTERAPİ VE REHABİLİTASYON BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN GELENEKSEL VE TAMAMLAYICI TIP (GETAT) UYGULAMALARINA YÖNELİK FARKINDALIĞI, TUTUM VE İNANÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet ÖZKESKİN[1]; Begüm SARIPINARLI[1] Fadime KÜÇÜK[1]

[1]*Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü*

Dünyada ve ülkemizde geleneksel ve tamamlayıcı tıp (GETAT) uygulamaları modern tıp yaklaşımları ile birlikte hasta tedavisine destek olmak amacıyla kullanılmaktadır. Literatürde bu uygulamalarla ilgili kanıta dayalı çalışmalar ise yetersizdir. Fizyoterapi ve rehabilitasyon eğitiminde kabul görmüş bazı uygulamalar müfredatta yer alsa da genelde mezuniyet sonrası kurslar ile eğitimi verilmektedir.

Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin GETAT uygulamalarına yönelik farkındalığı, tutum ve inançlarının değerlendirilmesidir.

Öğrencilere, GETAT'la ilgili soruları içeren anket uygulandı.

Yaş ortalamaları 22.15±1.64yıl olan 95 öğrenci alınmıştır. Öğrencilerin %48'i GETAT bilgisinin olduğunu, %48'i, doğru uygulanmadığını, %46.3'ü fizyoterapiyle kombine kullanılabileceğini, %83.8'i lisans derslerinde daha fazla bilgi verilmesi gerektiğini, %56.7'si kanıta dayalı olmadığını, %68.4'ü GETAT'ın modern tıbbın yararlanabileceği yöntemleri içerdiğini, %82.1'i hastanın beklentileri, sağlık inançlarının tedavi sürecine entegre edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Öğrenciler en çok eğitimini almak istedikleri uygulamaları ise sırasıyla manuel terapi, kinezyobantlama, kayropraksi olarak bildirmiştir.

Öğrencilerin GETAT'a yönelik genel bir farkındalığı olduğu, mesleğe özel bazı GETAT uygulamalarının eğitimini almak istedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca bütüncül hasta tedavisi kapsamında, bazı hareket ve egzersiz temelli uygulamaların fizyoterapi programına dahil edilmesini ve alanla ilgili kanıta dayalı çalışmaların arttırılması gerektiğini düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp; Fizyoterapi ve Rehabilitasyon; Farkındalık, Tutum, İnanç

FİZYOTERAPİ PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN BÖLÜME YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Nadir Tayfun ÖZCAN1, Tuba İNCE PARPUCU2, Ferdi BAŞKURT3, Zeliha BAŞKURT4

[1]*Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Öğr.Gör. email: nadirozcan@sdu.edu.tr*

[2]*Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Dr. Öğr. Üyesi, email: tubaparpucu@sdu.edu.tr*

[3]*Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Doç. Dr. email: ferdibaskurt77@gmail.com*

[4]*Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Doç. Dr. email: zelihatulum@gmail.com*

Umut, bireyin gelecekte amaçları gerçekleştirme ve başarıya ulaşabilmesiyle ilgili olumlu beklentileri olarak tanımlanabilir ve bireye karşılaşabileceği olumsuz yaşantılarla baş edebileceği duygusunu verdiğinden ruh sağlığını olumlu etkiler. Üniversitede mesleğin isteyerek seçilmesinin, okunan programdan memnun olmanın veya iş bulma olasılığının yüksek olmasının v.b faktörlerin beklentiler, umutlar ve ruh sağlığı üzerindeki önemi büyüktür.

Isparta Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Fizyoterapi Programı (ISHMYOFP)' nda öğretim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin ve sosyo-demografik değişkenler ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmaya 166 ISHMYOFP'de okuyan 1.ve 2.sınıf öğrencileri katılmıştır. Demografik veriler kaydedildikten sonra, umutsuzluk düzeyi Beck Umutsuzluk Ölçeği(BUÖ) ile değerlendirilmiştir

166 öğrencinin(123 Kadın ve 43 Erkek;104 1.Sınıf ve 62 2.sınıf),27(%16.3)'si 16-18 yaş aralığında,129(%77.7)'u 19-21 yaş aralığında ve 10(%6.0)'unun 22 yaş ve üstü olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin 94(%56.6)'ünün sağlık meslek lisesinden,72(%43.4)'sinin diğer liselerden mezun olduğu,99(%59.6)'unun bölümü isteyerek tercih ettiği,26(%15.7)'sının istemeyerek tercih ettiği ve 41(%24.7)'inin kararsız olduğu; tercih etme nedeni olarak öğrencilerin 45(%27.1)'inin mesleği sevdiği için, 46(%27.7)'sının geçerli bir meslek olduğu için tercih ettiği; 117(%70.5)'sinin mesleği saygın bulduğu;

60(%36.1)'ının mesleğin güvenli bir gelecek sağlayacağını,78(%47.0)'inin kararsız olduğu;90(%54.2)'ının geleceği belirsiz gördüğü;120(%72.3)'sinin mesleği yapmak isteği saptanmıştır. Öğrencilerin BUÖ'den aldığı ortalama puan 5.15±4.83'dür(puan aralığı=0-20).Öğrencilerin 85(%51.2)'inin umutsuz olmadığı,81(%%48.8)'nin ise hafif ve ileri düzey arasında değişen düzeylerde umutsuz olduğu saptanmıştır.

BUÖ puanları ile cinsiyet, genel not ortalaması, bölümün isteyerek tercih edilmesi durumu, bölüm memnuniyeti, mesleksel uyum, mesleki saygınlık, mesleğin güvenli gelecek sağlaması, mesleğin gelecekteki durumu ve mesleği yapmak isteme durumu arasında anlamlı bir ilişki bulundu.

BUÖ sonuçlarına göre ISHMYOFP öğrencilerinin "hafif umutsuzluk" düzeyinde oldukları belirlendi. Umutsuzluğa akademik başarı, mesleki saygınlık, bölümden memnun olma gibi birçok faktörün etkili olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin öznel iyilik durumunu belirlemede önemli olabilecek umutsuzluk durumlarını belirlemek ve değiştirilebilir faktörler için önlem alabilmek gereklidir

Anahtar Sözcükler: Fizyoterapi, Umutsuzluk, Eğitim

EPİGALLOKATEŞİN GALLAT VE OBEZİTE ÜZERİNE ETKİSİ

Hilal Toklu1, Mehmet Çavdar2

1 Erciyes Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Kayseri, Türkiye, tokluhilal@hotmail.com

2 Cumhuriyet Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü,Sivas, Türkiye, mcavdar@cumhuriyet.edu.tr

Yeşil çay, dünyanın en popüler içeceklerinden biridir. Obezite ve bir çok hastalığın önlenmesi ve tedavisinde yararlı etkilere sahip olduğuna inanılmaktadır. Yeşil çayın anti-obezite etkileri esas olarak polifenol içeriğine atfedilmektedir.

Yeşil çayın ana bileşenleri, epigallokateşin gallat (EGCG), epigallokateşin, epikateşin gallat gibi kateşinleri içermektedir.EGCG yeşil çayda en çok bulunan kateşindir ve lipogenez sırasında adiposit farklılaşması ve proliferasyonunu azaltma yoluyla vücut ağırlığının azaltmasında en etkili biyoaktif bileşen olarak kabul edilir.

Yeşil çay ve polifenolik bileşenlerinin antiobezite etkisi, pankreatik lipazın modülasyonu, de novo lipogenezin inhibe olması, yağ asidi oksidasyonunun ve kahverengi yağ dokusundaki termogenezin artması gibi farklı mekanizmalarla açıklanmıştır.

Yeşil çay ekstraktının (kateşinler ve EGCG bakımından zengin), obeziteyi ve hafif derecedeki inflamasyonu azalttığı ve yüksek yağlı diyetle beslenen farelerde bu anti-inflamatuar etkisine ilaveten, kahverengi yağ dokusunun beyazlamasını önlediği ve beyaz yağ dokuda kahverengileşmeye katkı sağladığı gösterilmiştir.Chen N et al tarafından yapılan bir çalışmada yeşil çayın ve EGCG'nin yüksek yağlı diyetle beslenen farelerde vücut yağını azalttığı ve yağsız kütleyi artırdığı bulunmuştur. Başka bir çalışmada, yüksek yağlı diyetle beslenen farelerde, obezite ile ilişkili karaciğer yağlanması markerlarını da azalttığı, fekal lipid atımını artırdığı, vücut ağırlığı kazanımını, hem iskelet kasındaki genlerin yağ oksidasyonu ile ilgili artırarak, hem de diyetten yağ emilimini azaltarak modüle ettiği bulunmuştur.

Sonuç olarak bu konuyla ilgili çalışmalarda, genel olarak yeşil çayın kapsül formları kullanılmıştır. Doğal ve kapsül formlarının farklı matrislerde ve biyo etkinlikte olduğu düşünüldüğünde, yeşil çayın yeşil çay çalışmalarında doğal formunda kullanılmasının etkinliği ve yeşil çay ekstraktının antiobezite etkisine olan katkısını daha iyi anlamak için gelecekteki çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: 1.Yeşil Çay 2. EGCG 3. Obezite

POSTERİOR SPİNAL FÜZYON CERRAHİSİ ADELOSAN İDİOPATİK SKOLYOZLU BİREYLERDE DENGE PARAMETRELERİNİ ETKİLER Mİ?

SİSTEMATİK DERLEME

Zilan BAZANCİR[1], Yasemin AKKUBAK[1], N. Tolgahan YILDIZ[1], Burcu TALU[2], Mehmet Fatih KORKMAZ[3]

[1]Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

[2]İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

[3]İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Bölümü

Günümüzde skolyoz cerrahisinde deformitenin üç boyutlu olarak düzeltilmesine imkan tanıyan, tüm eğrilik boyunca değişik noktalardan vertebraları kavrayan posterior enstrumantasyon sistemleri geliştirilmiştir. Hangi enstrumantasyon sistemi kullanılırsa kullanılsın, elde edilen düzelmeyi uzun vadede koruyabilmek amacıyla, entrumantasyon sınırları içinde kalan vertebralara füzyon yapmak şarttır. Skolyoz cerrahisi uygulanan bireyler üzerinde yapılan çalışmalarda bireylerin postüral kontrolünün sensoriomotor problemler nedeniyle bozulduğu tespit edilmiştir.

Posterior spinal füzyon cerrahisinin adelosan idiopatik skolyozlu bireylerde denge parametreleri üzerine etkisini inceleyen çalışmaları analiz etmek amacıyla planlanmıştır.

İncelemede farklı kombinasyonlarda "scoliosis", "scoliosis surgery" ve "balance" (postural control, postural alignment) kelimeleri kullanılarak PubMed, Embase, Scopus, the Cochrane Library, Web of Science veri tabanları değerlendirilmiştir. Çalışmaya; 2010-2016 yılları arasında İngilizce yayınlanan ve tam metnine ulaşılabilen çalışmalar dahil edilmiştir. Bu çalışma için yapılan taramada toplam 153 çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmaların seçilme kriterlerini posterior spinal füzyon cerrahisi uygulanan adelosan idiopatik skolyozlu bireyler ile cerrahi öncesi ve sonrası denge parametreleri ölçülen çalışmalar oluşturmuştur. Çalışmaların 5'i dahil edilme kriterlerini karşılamıştır.

İncelenen çalışmalarda preoperatif değerlendirmeler ve 1 hafta ile 2 yıl arasında değişen takipler yapılmıştır. Denge değerlendirmesinde gravite merkezi salınımları ve fonksiyonel uzanma testleri kullanılmıştır. Spinal füzyon cerrahisi sonrası adelosan idiopatik skolyozlu bireylerde, erken dönemde vücut salınımlarının arttığı ve dengenin bozulduğu, uzun dönemde ise denge parametrelerinde gelişmelerin olduğu belirlenmiştir.

Posterior **s**pinal füzyon cerrahisini takiben adelosan idiopatik skolyozlu bireylerde erken dönemde denge parametrelerinin anlamlı değişikliklerin olduğu ve ortalama 1 yıllık takip sonrası denge değerlerinin cerrahi öncesi döneme benzer sonuçlar verdiği belirlenmiştir. Spinal füzyon cerrahileri sonrası denge ve postüral kontrol parametrelerinin uzun vadede değerlendiren klinik çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Spinal Füzyon, Skolyoz, Denge

KÖK HÜCRELER

Hatice Kübra Başaloğlu*

** Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroşirürji Anabilim Dalı, 09100 AYDIN*

Kök hücreler, vücut içinde veya laboratuvar ortamında uygun şartlar sağlandığında birçok farklı hücre tipine dönüşebilen farklılaşmamış hücrelerdir. Bir canlının yaşamıyla ilgili bütün programı hücrelerindeki DNA moleküllerine şifrelenmiştir. Ancak bu şifreli bilgilerin sırları halen açıklanmış değildir. Canlı vücudundaki bütün hücrelerin ilk ana hücresine "kök hücre" adı verilir. Bu hücrelerde farklı hücrelere dönüşebilirler. Bu derlemede, kök hücrenin tarihçesi, tipleri, önemi ve uygulama alanları kısaca ortaya konulmuştur. Mitolojide, kök hücre kavramını ortaya koyan ilk hikaye Olimpos dağındaki ateşi, tanrılardan çalarak insanlığa hediye eden ve bunun üzerine Zeus tarafından cezalandırılan Prometheus Zeus tarafından Kafkas (Kaf) dağında bir kayaya bağlanıp karaciğeri her gün bir kartal tarafından yenilmesi şeklinde bir cezaya çarptırılan Prometheus'un karaciğeri her gün kendisini yenilemiştir. Bu hikayede anlatılan karaciğer hücrelerinin rejenerasyon yeteneği kök hücre kavramını ortaya atan ilk hikayedir. Kök hücreleri diğer hücrelerden ayıran iki temel özellik bulunmaktadır;

1-Bölünüp, çoğalabilme (proliferasyon) ve kendini yenileyebilme (rejenerasyon); Tekli

hücrelerden elden edilen embriyonik kök hücrelerinin 300-400 döngü boyunca çoğalabildikleri gösterilmiştir. Sonuçta meydana gelen hücrelerin özelleşmediği ve bu

nedenle de bu hücrelerin uzun dönemde kendilerini yenileyebilme yeteneğine sahip olduğu bildirilmiştir.2- Farklılaşabilme: İnsan ve memeli hayvanlardaki kök hücreleri birden fazla hücre tipine farklılaşabilirler. Bunlar; A-Totipotent:Tam bir bireyi oluşturabilecek kapasiteye sahip olan bu hücreler, sınırsız farklılaşma yeteneğine sahiptir. B-Pluripotent: Embriyonik gelişimde üç germ tabakasından köken alan ve yaklaşık 200 çeşit hücreye dönüşebilen hücrelerdir. C-Multipotent: Pluripotent hücrelerden daha sınırlı sayıda hücre tipine dönüşebilen ve tek bir yönde farklılaşmak üzere programlanmışhücrelerdir (7,8).

Pluripotent kök hücreleri (Erişkin kök hücreler), biraz daha özelleşmiş olan multipotent kök hücrelerine dönüşürler.

Kök Hücreleri: A- Embriyonik kök hücreler B- Embriyonik olmayan kök hücreleri

1- Erişkin kök hücreleri (a. Hematopoetik kök hücreleri (I. Kemik iliği kök hücreleri

II. Periferik kan kök hücreleri III. Kordon kanı kök hücreleri) b) Stromal kök hücreleri

c) Organlardaki kök hücreler) 2- Fötüs kök hücreleri 3- Kadavra kök hücreleri olarak sınıflandırırız.

Günümüzde çözümü olmayan pek çok hastalığın tedavisi için kök hücreler umut verici bir çözüm olacaktır. . Bu bildiride, mevcut bilgilerin gözden geçirilmesi, bu alanda araştırma yapanlara rehberlik edecektir.

Anahtar Kelimeler: Embriyonal kök hücre, kök hücre, totipotent

MOTOR İMGELEME BECERİSİNİN İNCELENMESİ

Ömer Kürşad KATIRCI[1], Banu BAYAR[2]

[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Muğla

[2]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Muğla

kursadkatirci@gmail.com,bbayar@mu.edu.tr

Motor imgeleme, bir hareketin henüz açığa çıkmadan zihinde gerçekleştirebilme yeteneği olarak tanımlanabilir. İmgeleme, çeşitli alanlarda motor beceri kazanma ve performans geliştirmeye yardımcı bir tekniktir. Ayrıca motivasyon ve özgüven arttırıcı etkiye sahiptir. Çalışmamızın amacı aynı yaş grubundaki sporcu ve sedanter bireylerin motor imgeleme becerilerini karşılaştırmaktır.

Çalışmamıza 23 sporcu ve 33 sedanter olmak üzere 56 gönüllü birey dahil edilmiştir. Gönüllüler çalışmaya katılmadan önce araştırma hakkında bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan form ile demografik bilgileri kaydedilmiştir. Motor imgeleme becerisi için Süreli Kalk ve Yürü (SKY) Testi için mental kronometre kullanılarak değerlendirilmiştir. SKY testinin tamamlanmasında geçen süre ve imgelenen süre arasındaki zamansal uyuşma delta zaman cinsinden hesaplanmıştır.

Çalışmaya katılan gönüllülerin yaş ortalaması 21,66±2,57 yıldır. Gönüllülerin 30'u erkek (%53,6), 26'sı kadın (%46,4) bireylerden oluşmaktadır. Vücut kompozisyonları incelendiğinde ortalama boy uzunlukları 1,70±0,11 m, vücut ağırlıkları 67,79±15,44 kg ve vücut kütle indeksleri (VKİ) 23,08±3,38 kg/m^2 olarak hesaplanmıştır. Sporcuların branşları incelendiğinde sıklıkla futbol, basketbol, boks ve kickboks ile ilgilendikleri belirlenmiştir. Sporcuların aktif olarak ortalama 8,43±5,16 yıl spor yaptıkları ve haftada 10,69±6,61 saat antrenman için zaman ayırdıkları görülmüştür. Gönüllülerin SKY testi skorları 6,41±0,86 dk ve mental kronometre sonuçları 4,24±1,15 dk olarak bulunmuştur. SKY testi ve mental kronometre sonuçları arasındaki zamansal uyuşma delta zaman cinsinden gruplar arasında karşılaştırıldığında sporcular lehine anlamlı fark görülmüştür ($p<0,05$).

Bireyin spor alışkanlığı ile motor imgeleme yeteneği arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu söylenebilir. İmgeleme hem sporcuların hem de spor takımlarının başarılarını artırmak amacıyla kullanılabilecek bir mental teknik olarak tüm branşların antrenman programlarında yer alabilecek niteliktedir. Bu anlamda imgelemenin performansa olan etkisinin kapsamlı çalışmalarla araştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Motor İmgeleme, Sporcu, Süreli kalk ve yürü testi

BOYUN EKSTANSÖR VE FLEKSÖR KAS KUVVETİ İLE SKAPULAR KASSAL ENDURANS VE ÜST EKSTREMİTE STABİLİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (PİLOT ÇALIŞMA)

Kübra Özdamar, Birol Önal, Saniye Aydoğan Arslan, Ayşe Abit Kocaman, Özge Vergili, Cevher Demirci

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Trapezius ve serratus anterior kasları Skapulanın stabilizasyonunu sağlayan temel kaslardandır. Literatürde Skapula ve boyun çevresi kasların üst ekstremite fonksiyonları ile ilişkili olduğu, derin servikal fleksör ve ekstansör kasların kas aktivasyonlarında düşüşün trapezius kası gibi yüzeysel kasların postüral görevler üstlenmesine ve bu kaslara binen yükün artmasına neden olduğu rapor edilmiştir.

Çalışmamızın amacı boyun ekstansör ve fleksör kas kuvveti ile skapular kassal endurans ve üst ekstremite stabilitesi arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Çalışmamıza 19 (8kadın, 11erkek) sağlıklı sedanter birey dahil edildi. Katılımcıların sosyo-demografik verileri kaydedildi. Skapular kassal endurans yüzükoyun değerlendirildi ve pozisyonu koruyabildiği süre kaydedildi. Üst ekstremite stabilitesi kapalı kinetik halka üst ekstremite stabilite testi ile boyun fleksör ve ekstansör kas kuvveti hand held dinomemetre ile değerlendirildi. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edildi.

Bireylerin yaş ortalaması 22.71±1.77 yıl, vücut kütle indeksi 23.36±3.31 kg/m^2 idi. Boyun fleksiyon kas kuvveti ile üst ekstremite stabilitesi arasında ilişki saptandı ($p < 0.05$). Boyun kas kuvveti ile skapula çevresi kassal endurans arasında ve boyun ekstansör kas kuvveti ile üst ekstremite stabilitesi arasında ilişki bulunamadı ($p>0,05$).

Çalışmamızın sonucunda boyun kas kuvvetinin skapula çevresi kassal endurans ve üst ekstremite stabilitesi ile ilişki bulunmamasının nedeni sağlıklı bireylerde yapılmış olması olabilir. Boyun fleksiyon ve ekstansiyon kas kuvveti üst ekstremite stabilite ve performansı üzerine önemli olduğunu düşünmekteyiz. Özellikle boyun problemi olan bireylerde skapula çevresi kaslarının da değerlendirilmesi ve rehabilitasyon programına eklenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Skapular Endurans, Kas Kuvveti, Stabilite

TÜRKİYEDE İLK KEZ TESPİT EDİLEN BİR MANTAR TÜRÜNÜN NEDEN OLDUĞU POLİNÖROPATİ : 2 VAKA RAPORU

Zülal Yılmaz[1], Hatice Yakut[1], Süleyman Kutluhan[2]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Isparta

[2]Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı, Isparta

Polinöropati periferik sinirlerin yaygın olarak tutulumu ile ortaya çıkan duysal, motor ve otonomik bozukluklarla giden klinik tabloya verilen genel bir addır. Genellikle periferik sinir aksonlarının distalden başlayarak proksimale doğru ilerleyen hasarı söz konusudur.

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Nöroloji Polikliniğine hapşırma, kırgınlık ve kuvvet kaybı şikayeti ile başvuran 46 ve 30 yaşındaki iki hasta ayaklarında şiddetli ağrı ve ödem tarif etmekteydi. Türkiye' de ilk defa tespit edilen bir mantarı yemeye bağlı zehirlendiği ortaya çıkan hastalara polinöropati tanısı konuldu. Hastanede kalış süresi boyunca 20 seans fizyoterapi programı uygulandı. Hastaların tedavi öncesi ve tedavi sonrası ağrı, fonksiyonel durum ve kas kuvveti değerlendirmeleri sırasıyla Vizüel Analog Skala (VAS), Fonksiyonel Bağımsızlık Ölçeği (FIM) ve Gross kas testi kullanılarak gerçekleştirildi. Hastaların ekstremite distallerindeki allodini şikayeti için desensitizasyon (duyarsızlaştırma) eğitimi verildi. Rehabilitasyon programında pasif eklem hareket açıklığı egzersizleri ilerleyen günlerde ise Proprioseptif Nöromüsküler Fasilitasyon (PNF) tekniklerinden bilateral olarak tut-gevşe aktif hareket ve ritmik başlatma kullanıldı.

Birinci olgu için tedavi öncesi VAS değeri istirahatte 10 iken tedavi sonrası 1 olarak değerlendirilmiştir. Gross kas kuvveti alt ve üst ekstremite için orta seviyeden iyi seviyeye yükselmiştir. FIM skoru tedavi öncesi 85 iken, tedavi sonrasında 126 olarak kaydedilmiştir. Kas kuvveti ve VAS değerlendirmelerindeki değişimleri aynı olan ikinci olgunun FIM skoru 72'den 126'ya yükselmiştir.

Bu hastalar için duyu tedavisinde desensitizasyon eğitiminin faydalı olduğu söylenebilir. Ayrıca kuvvetlendirme programının uygulanması bireylerin

fonksiyonel seviyesini arttırmaktadır. Sonuç olarak; rehabilitasyon programı bu hastalar için faydalıdır. Frekans ve gün sayısı düzenlemeleriyle program ayarlanabilir.

Anahtar sözcükler: Polinöropati, Rehabilitasyon

INVESTIGATION OF RELATIONSHIP BETWEEN FUNCTIONAL INDEPENDENCE LEVEL, SOCIAL APPEARANCE ANXİETY AND HOSPİTAL ANXİETY DEPRESSION IN NEUROLOGICAL DISABLED INDIVIDUALS

[1]Tuba Can AKMAN, [1] Aziz DENGİZ, [2]Fettah SAYGILI, [1] Mehmet DURAY, [1] Mustafa BURAK

[1] Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon YO, Denizli/TÜRKİYE.

[2] Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, AYDIN.

Functional independence is an important parameter that determines participation in life in neurologically disabled individuals.

The aim of this study is to examine the relationship between functional independence level, socialappearence anxiety and depression in neurologically disabled individuals**.**

This study was included 31 indivuduals who were followed up and treated in Neurology Department of Pamukkale University Hospital. Indivuduals sociodemographic features recorded with sociodemographic features form, functional independence levels by functional independence measure(FIM), social appearance anxiety were assessed by social appearance anxiety scale (SAAS), depression levels by hospital anxiety depression (HAD) questionnaire.

The mean age of the 31 participants (11 women, 20 men) in our study were 54,54±16,48 years, body mass index averages 25,49±4,09 kg / m2, SAAS averages 44,46±23,1 points, HAD anxiety averages 12,64±3,59, HAD depression averages 13,96±4,14, HAD averages 34.23±2.99 and FIM averages 88.85±36.72. While there was no significant difference between SAAS and FIM (p = 0,374, r = -0,18), HAD and FIM (p = 0,49 r = 0,13). Between SAAS and HAD (p=0,02, r=-0,39) significant difference and a weak to severe negative correlation was found.

The association of SAAS and HAD point with FIM scores in our study indicate that social appearence anxiety and depression may not effect the level of functional independence. The significant relationship between SAAS and HAD has shown that social anxiety and anxiety and depression levels may trigger each other. As a result, there is a need for more extensive research to determine the relationship between social anxiety, depression, and functional independence.

KARBON TETRAKLORÜR İLE OLUŞTURULAN KARACİĞER HASARINDA MDA AKTİVİTESİ ÜZERİNE *TRİBULUS TERRESTRİS*'in ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Naci Ömer Alayunt[1], Zafer Çambay[2]

[1]Banaz Meslek Yüksekokulu Uşak Üniversitesi naci.alayunt@usak.edu.tr

[2.] Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Fırat Üniversitesi zcambay@firat.edu.tr

CCl_4 neden olduğu akut hasarın yanında uzun süre kullanımında siroza kadar uzanan kronik hasarlar da oluşturmakta ve CCl_4 ile deneysel oluşturulan karaciğer hasarı insanlardaki karaciğer hasarına uygunluk göstermektedir. CCl_4'ün lipid peroksidasyonunu artırarak oksidatif stres oluşturduğu bilinmekte ve bu da antioksidanlar ve oksidanlar arasında dengenin, oksidanlar lehine bozulmasına neden olmaktadır. Tribulus terrestris, Hindistan'da sık rastlanan Tribulus cistoides, Tribulus terrestris (TT) ve Tribulus alatus olmak üzere 3 türü vardır. Avrupa ve Afrika'nın güney kısmında, Asya'nın batı kısmında, Çin, Japonya, Kore'de yaygın olarak bulunan bir bitkidir. Demir dikeni adı dışında çoban çökerten, çarık dikeni, demir bıtırağı ve deve çökerten gibi isimler ile de anılmaktadır.

Sunulan bu çalışmada CCl_4 toksikasyonuna, Tribulus terrestris bitki ekstraktının temel bileşenlerinin koruyucu etkisinin lipit peroksidasyonunun belirteçlerinden biri olarak kabul edilen Malondialdehit (MDA) düzeylerine etkisinin araştırılması amaçlanmaktadır

Çalışmada 35 adet 8-12 haftalık Wistar-Albino erkek rat kullanıldı. Ratlar her grupta 7 adet olmak üzere beş gruba ayrıldı. Kontrol grubundaki ratlar 14 gün standart yemle beslenmiştir. 1.gruba sadece standart yem ile CCl4

verilmiştir. Grup 2 : CCl4+ 0,5 g/kg Tribulus terrestris Grup 3 : CCl4+ 1 g/kg Tribulus terrestris Grup 4 : CCl4+ 2 g/kg Tribulus terrestris intraperitonal olarak verilmiştir. Deney sonunda tüm sıçanlar uygun ortam ve şartlarda dekapite edilerek kan örnekleri alınmıştır.

Kontrol grubunda MDA sonuçları düşük, sadece CCl4 verilen 1. grupta MDA değerleri anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($P<0.05$). 4.grupla kontrol grubu MDA değerleri arasında anlamlı bir farklılık gözükmemektedir ($P>0.05$). 2.ve 3. Grup MDA değerleri arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır.. ($P>0.05$)

Çalışmadan elde edilen bulguların karbontetraklorürün toksikasyonundan korunma ve toksikasyon sonucunda organizmada oluşan lipid peroksidasyonu göstergesi olan MDA düzeyini düşürdüğü saptanmıştır CCl4 intoksikasyonunun zamana bağlı olarak organizma tarafından tolere edildiği ve Tribulus terrestris bitki ekstraktının CCl4 ile oluşturulan karaciğer hasarı üzerine uygun dozlarda verildiği zaman yararlı olabileceği görülmüştür

Anahtar Kelimeler: Karbon tetraklorür, Tribulus terrestris, MDA, Karaciğer hasarı

PERİFERİK ARTER HASTALARINDA, KAS KUVVETİ, DENGE VE FONKSİYONEL MOBİLİTE DÜZEYİNİN YÜRÜME KAPASİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Hazal Yakut[1], Didem Karadibak[1], Sadık Kıvanç Metin[2], Dündar Özalp Karabay[2], Tuğra Gençpınar[2]

1: Dokuz Eylül Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, İzmir

2: Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü Kalp Ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı, İzmir

Periferik arter hastalığı (PAH); ilerleyici aterosklerozun sonucu abdominal aort ve bifurkasyon seviyesinin distalindeki arterlerde daralma ve tıkanıklık ile kendini gösteren ve öncelikle alt ekstremitelerde arteriyel lezyonlarla karakterize damarsal bir hastalık olarak tanımlanmaktadır. PAH'ta en sık görülen durum yürüme kapasitesindeki düşüştür ve ilerleyen arteriyel lezyonlarla birlikte fonksiyonel bozukluklar görülmektedir.

PAH hastalarında; kas kuvveti, denge ve fonksiyonel mobilite düzeyinin yürüme kapasitesi üzerindeki etkisini incelemekti.

Çalışmaya Dokuz Eylül Üniversitesi Kalp ve Damar Cerrahisi polikliniğine başvuran Fontaine Sınıflandırmasına göre evre 1-2 olan 50 PAH hastası dahil edildi. Hastaların demografik ve klinik bilgileri kaydedildi. Hastaların yürüme kapasitesi; Yürüme Mesafesinin Azalması Ölçeği (YMÖ) ve 6 dakika yürüme testi (6DYT), fonksiyonel mobilite düzeyleri; tekrarlı otur-kalk testi ve zamanlı kalk-yürü testi ile, kas kuvveti (Quadriceps Femoris ve Tibialis Anterior kası); Hand-held dinamotre ile, denge; Biodex denge sistemi ile değerlendirildi.

Çalışmaya dahil edilen bireylerin %11.8'i kadın, %88.2'si erkekti ve yaşlarının ortalaması 59.86±9.85 yıl idi. YMÖ anketi ve 6DYT ile zamanlı kalk yürü testi ($p=<0.001$, $r= -0.706$, $r= -0.756$), tekrarlı otur-kalk testi ($p<0.001$, $r= 0.705$, $r= 0.793$) kas kuvveti (Quadriceps femoris kası: $p<0.05$, $r=0.290$, $r=0.309$, tibialis anterior kası: $p<0.05$, $r=0.344$, $r=0.403$) ve denge ($p<0.05$, $r= -0.341$, $r= -0.357$) arasında anlamlı bir korelasyon bulundu.

PAH hastalarında fonksiyonel mobilite düzeyi, kas kuvveti azaldıkça ve denge kötüleştikçe yürüme kapasitesi düşmektedir. Bu nedenle PAH hastalarında fonksiyonel kapasitenin belirleyicisi olan yürüme kapasitesinin geliştirilmesinin hedeflendiği tedavi programlarında fonksiyonel mobilite, kas kuvveti ve denge uygun değerlendirme yöntemleri ile değerlendirilmeli ve uygun tedavi yaklaşımları ile geliştirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Periferik Arter hastalığı, Fonksiyonel Mobilite, Denge, Yürüme Kapasitesi, Kas Kuvveti

IHSLC 2018

SAĞLIKLI BİREYLER VE PARKİNSON HASTALARINDA BEDEN KİTLE İNDEKSİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE İLE İLİŞKİSİ

Burçin AKTAR[1], Berril DÖNMEZ ÇOLAKOĞLU[2], Birgül BALCI[1],

burcinaktar@gmail.com, berril.donmez@deu.edu.tr, birguldonmez@gmail.com

[1]Dokuz Eylül Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, İzmir

[2]Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı, İzmir

Sağlığın geliştirilmesinde, bireylerin bağımsızlığını ve mobilitesini etkilediği bilinen fiziksel aktivitenin önemi giderek artmaktadır. Parkinson hastalarında obezite ve fiziksel inaktivite birlikteliği sıklıkla tartışılmaktadır. Fakat literatüre bakıldığında beden kitle indeksi (BKİ) ile fiziksel aktivite arasındaki ilişkiyi inceleyip, bunu sağlıklı bireyler ile Parkinson hastalarında karşılaştıran çalışmalar kısıtlıdır.

Sağlıklı bireyler ve Parkinson hastalarında BKİ'yle fiziksel aktivite, fonksiyonel mobilite arasındaki ilişkiyi incelemekti.

Katılımcıların demografik bilgileri kaydedilerek BKİ, vücut ağırlığı/boy² (kg/m²) formülünden hesaplandı. Ardışık 7 gün boyunca kullandıkları SenseWear aktivite monitörüyle fiziksel aktivite parametrelerine ait metabolik eşik değer (MET/hafta) ve fiziksel aktivite süresi (3-MET-dk/hafta) elde edildi. Fonksiyonel mobiliteleri süreli kalk yürü testi (SKYT, saniye) ile, egzersiz kapasiteleri 6 dakika yürüme testiyle (6 DYT, metre) değerlendirildi. Her iki grubun verileri normal dağılmadığından parametreler arasındaki ilişki "Spearman korelasyon", gruplar arasındaki farklılık "Mann-Whitney U" testiyle analiz edildi. Tanımlayıcı istatistikler ortanca olarak verildi.

Çalışmamıza 47 sağlıklı birey ile 50 Parkinson hastası alınmış olup yaşları ile BKİ ortancası sırasıyla 63.00 (57.00-68.00) ve 27.73 (24.91-29.74) ile 65.50 (57.75-72.00) ve 28.87 (25.94-30.85) idi. Gruplar arasında BKİ (p=0.096), fiziksel aktivite parametrelerine ait MET (p=0.254) ve fiziksel aktivite süresi (p=0.817) açısından anlamlı fark yoktu. SKYT (p=0.000) ve 6 DYT (p=0.000) açısından gruplar arasında anlamlı farklılık vardı. Sağlıklı bireylerin BKİ ile MET (r= -0.445, p=0.002; orta), fiziksel aktivite süresi (r= -0.404, p=0.005; orta), 6 DYT (r= -0.300, p=0.041; zayıf) arasında negatif yönde, anlamlı ilişki saptanırken SKYT (r=0.324, p=0.026) arasında pozitif yönde, zayıf, anlamlı ilişki saptandı. Parkinson hastalarında BKİ ile değerlendirilen tüm parametreler arasında anlamlı ilişki saptanmadı (p>0.05).

Sonuçlarımıza göre sağlıklı yetişkin bireylerin BKİ'leri fonksiyonel mobilite düzeyini azaltarak sedanter yaşam tarzına yol açabilir. BKİ'nin Parkinson hastalığı için risk faktörü olduğuna dair tartışmalar devam etse de çalışmamızda fiziksel aktivite seviyesini etkilediği ortaya çıkmamıştır. Fakat buna neden olabilecek faktörlerin daha ayrıntılı değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Sağlıklı Yetişkin, Parkinson Hastalığı, Beden Kitle İndeksi, Fiziksel Aktivite

KOKSARTROZLU HASTALARIN YAŞAM KALİTELERİNİN İNCELENMESİ

Özge İPEK*, Banu BAYAR*, Kılıçhan BAYAR*

**Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü*

ozgeipek@mu.edu.tr, bbayar@mu.edu.tr, kbayar@mu.edu.tr

Koksartroz özellikle geriatrik bireylerde kalça ekleminin dejenerasyonu sonucu ağrı ve hareket limitasyonuna yol açan bir hastalıktır. Hastalığın ilerlemesiyle bireyin bağımsızlık düzeyinde meydana gelen azalma aynı zamanda yaşam kalitesinde de ciddi bozulmalara neden olmaktadır.

Çalışmamızın amacı koksartroz tanısı almış hastaların yaşam kalitelerini değerlendirmekti.

Çalışmaya koksartroz tanısı almış 36 gönüllü birey dahil edildi. Araştırma hakkında bilgilendirilip sözlü ve yazılı onamları alındıktan sonra çalışmaya katılmaya gönüllü olan bireyler örneklemi oluşturdu. Sosyodemografik form ile gönüllülerin demografik bilgileri, kronik hastalıkları ve alışkanlıkları kaydedildi. Yaşam kalitesinin değerlendirilmesinde koksartrozlu hastalarda geçerlik çalışması yapılmış 8 alt boyut ve 36 maddeden oluşan SF-36 yaşam kalitesi anketi kullanıldı. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 22.0 paket programı ile yapıldı.

Çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 61,15±7,10 yıldı. Gönüllülerin 21'i kadın, 15'i erkekti. Ortalama boy uzunlukları 1,58±0,81 m, vücut ağırlıkları 80,22±10,9 kg, vücut kütle indeksleri 30,61±3,71 kg/m² olarak hesaplandı. Kronik hastalıkları incelendiğinde 11'inin

hipertansiyon, 9'unun diabetus mellitus tanısı aldığı görüldü. Gönüllülerin düzenli fiziksel aktivite alışkanlıkları yoktu. SF-36 Fiziksel Fonksiyon toplam skor ortalamaları 55,6 ± 18,4; SF-36 Fiziksel Rol toplam skor ortalamaları 75,5±28,0; SF-36 Emosyonel Rol toplam skor ortalamaları 69,2±51,7; SF-36 Enerji/Yorgunluk toplam skor ortalamaları 68,31±21,2; SF-36 Emosyonel İyilik toplam skor ortalamaları 73,9±21,4; SF-36 Sosyal Fonksiyon toplam skor ortalamaları 79,6±18; SF-36 Ağrı toplam skor ortalamaları 68,2±30,1 ve SF-36 Genel Sağlık toplam skor ortalamaları 72,5±20,4 bulundu. Cinsiyete göre SF-36 alt grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktu (p>0,05).

Koksartrozlu hastaların yaşam kalitelerini etkileyen değiştirilebilir faktörlerin belirlenmesi önemlidir. Bu anlamda hastalara egzersiz alışkanlığının kazandırılmasının ağrıyı azaltıp, fonksiyonelliği ve yaşam kalitesini arttıracağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Koksartoz, yaşam kalitesi, SF-36

İDİYOPATİK PARKİNSON HASTALARINDA FİZİKSEL ETKİNLİK DÜZEYİ İLE DENGE PERFORMANSLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Aybüke Cansu KALKAN[1], Turhan KAHRAMAN[2], Birön Onur ÜĞÜT[2], Berril DÖNMEZ ÇOLAKOĞLU[3], Arzu GENÇ[1]

1 Dokuz Eylül Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, İzmir

2 İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İzmir

3 Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı, İzmir

acansukalkan@hotmail.com turhan.kahraman@yahoo.com onur.ugut@gmail.com berril.donmez@deu.edu.tr arzu.genc@deu.edu.tr

Fiziksel inaktivite ciddi sağlık sorunlarına yol açan önemli bir risk faktörüdür. Parkinson hastalığının neden olduğu fiziksel dizabiliteyle birlikte bireylerin fiziksel aktivite seviyeleri azalmakta ve sedanter bir yaşam tarzı gelişmektedir. Parkinson hastalırında postüral kontrol ve dengede bozulmalar sık görülür ve bu bozulmaların fiziksel etkinlik düzeyini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

İdiyopatik Parkinson hastalarında fiziksel etkinlik düzeyi ile denge performansları arasındaki ilişkiyi belirlemekti.

Çalışmaya İdiyopatik Parkinson hastalığı tanısı almış olan 50 birey dahil edildi. Hastaların klinik değerlendirmesi Modifiye Hoehn-Yahr Ölçeği (MHYÖ) ve Birleşik Parkinson Hastalığı Derecelendirme Ölçeği (BPHDÖ) ile belirlendi. Fiziksel etkinlik düzeyi Fiziksel Etkinliğin Hızlı Değerlendirilmesi Anketi (FEHD) ile değerlendirildi ve hastalar aktif ve inaktif olmak üzere iki gruba ayrıldı. Denge performansları Berg Denge Ölçeği (BDÖ) ve bilgisayarlı denge ölçüm cihazı kullanılarak uygulanan Kararlılık Sınırları Testi (KST) ve Dengenin Kliniğe Uyarlanmış Duyusal Etkileşim Testi (DKUDET) ile değerlendirildi.

Hastaların 36'sının inaktif (%72) ve 14'ünün aktif (%28) olduğu belirlendi. Fiziksel açıdan aktif ve inaktif gruplar arasında yaş (p=0,638), MHYÖ (p=0,794) ve BPHDÖ (p=0,866) puanları açısından anlamlı fark yoktu. DKUDET (p=0,002) ve KST-Yön Kontrolü (p=0,035) ve BDÖ (p=0,033) açısından aktif ve inaktif gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı.

Yaş, hastalık evresi ve hastalık semptomlarının şiddeti açısından benzer gruplarda inaktif bireylerin aktif bireylere göre denge performanslarının daha düşük olduğu gösterildi. Hastalığın ilerleyici özelliği de düşünüldüğünde Parkinson hastalarında sekonder komplikasyonların açığa çıkmaması açısından uygun denge rehabilitasyon programlarıyla hastaların fiziksel etkinlik düzeylerinin artırılması amaçlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Fiziksel etkinlik düzeyi, Denge, Parkinson

GENÇ ERİŞKİN BİREYLERDE PEKTORALİS MİNÖR UZUNLUĞU İLE KOR ENDURANSI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: PİLOT ÇALIŞMA

Muhammet Özalp[1], Ertuğrul Demirdel[2], Tahir Fatih Dikici[3], Meryem Sevim[4]

1. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Kozaklı Meslek Yüksekokulu, Nevşehir, ozalpmuhammet87@gmail.com

2. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara, ertudemirdel@yahoo.com

3. Alanya Alaattin Keykubat Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Alanya, tahirfatif_99@hotmail.com

4. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Ankara, fzt.meryemsevim@outlook.com

Vücudun biyomekaniği kinetik bir zincir içerisinde işlemekte olup, bir bölgedeki patolojik değişiklikler diğer bölgeleri de etkileyebilmektedir. Buna istinaden pektoralis minör kasının uzunluk-gerim ilişkisi kinetik zincir aracılığıyla kor enduransını da etkileyebileceği düşünülmektedir.

Çalışmamız, sağlıklı bireylerde pektoralis minör kas uzunluğu ile kor enduransı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Çalışmamıza 18-25 arası genç erişkin bireyler alınmıştır. Pektoralis minör uzunluğu sırtüstü pozisyonda yatak-akromion arası mesafe ölçülerek değerlendirildi. Gövde kas endurans ları McGill'in gövde kas endurans testleri (gövde fleksiyon testi, gövde ekstansiyon testi, dominant ve non-dominant taraf lateral köprü testleri) ile değerlendirildi. İstatiksel analiz için Pearson Korelasyon Analizi kullanıldı.

Çalışmaya yaş ortalamaları 20,64±2,11 yıl olan 80 birey alındı. Pektoralis minör uzunluğu için yapılan değerlendirmede yatak-akromion arası mesafe dominant tarafta 8,79±2,24cm, non-dominant tarafta ise 8,37±2,25cm ölçüldü. Bireylerin kor endurans ları gövde fleksiyon testinde 57,18±34,86sn, gövde ekstansiyon testinde 84,10±37,88sn, dominant taraf lateral köprü testinde 48,15±24,02sn ve non-dominant taraf lateral köprü testinde 45,15±23,30sn olarak ölçüldü. Yapılan istatistiksel analizde dominant taraf pektoralis minör uzunluğu ile gövde kor enduransının ilişkili olmadığı bulundu ($p>0,05$). Non-dominant taraf pektoralis minör uzunluğu ölçümünde ise yatak-akromion arası mesafe ile non-dominant taraf lateral köprü test süresi arasında hafif-orta kuvvette, negatif yönlü bir ilişki olduğu ($r=-0.247$; $p<0,05$), pektoralis minör uzunluğunun artmasının non-dominant taraf lateral kor kaslarının enduransını olumlu etkilediği belirlendi. Non-dominant taraf pektoralis minör uzunluğunun gövde fleksiyon testi, gövde ekstansiyon testi ve dominant taraf lateral köprü testi ile ilişkisinin olmadığı bulundu ($p>0,05$)

Bu çalışma sonucuna göre non-dominant taraf pektoralis minör kas uzunluğunun, non-dominant taraf lateral kor kaslarının enduransını olumlu etkilediği bulundu. Bu sonuç, kas kısalıklarının erken dönemde tespiti ile uygun esnekliğin sağlanmasının, birçok fonksiyonel aktivitede önemli etkiye sahip kor kaslarının enduransına etkisi açısından önemli olduğunu düşündürmüştür. Pektoralis minör kas uzunluğu-kor endurans ilişkisinin inceleneceği, daha fazla katılımcı ile yapılacak farklı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar sözcükler: Pektoralis minör uzunluğu, kor endurans

DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU (DEHB) BULUNAN ÇOCUKLARDA POSTÜRAL KONTROLÜN YÖNETİCİ İŞLEVLER ve SEÇİCİ DİKKAT İLE İLİŞKİSİ – ÖN ÇALIŞMA

Nurullah BÜKER[1], Umit AKAY[1], Gökhan YÖYLER[2], Yeşim ŞENGÜL[1]

[1]Dokuz Eylül Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu

[2]Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

nurullahbuker@gmail.com; gokhan.yoyler@gmail.com; yesimsalik@gmail.com

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), dikkatsizlik, hiperaktivite ve dürtüsellik semptomlarının görüldüğü, çocuklarda en sık rastlanılan nörogelişimsel bozukluklardan biridir. DEHB; önemli akademik, sosyal ve psikiyatrik sorunlara yol açabilmektedir. Bunun yanısıra DEHB' de serebellar etkilenim de bildirilmiştir.

Çalışmanın amacı DEHB hastalarında postüral kontrolün yürütücü işlevler ve seçici dikkat ile ilişkisini incelemektir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Polikiliniğine başvuran 7-13 yaş arası 14 erkek çocuk çalışmaya dahil edildi. Postural kontrol, ikili görev verilerek (dual task) ve ikili görevsiz şekilde Balance Master denge ve performans test cihazı (NeuroCom SystemVersion 8.1.0, NeuroCom® International Inc. USA) ile, seçici dikkat kağıt üzerinde d2 Dikkat Testi ile ölçüldü. Yönetici işlevler için her çocuğa Wisconsin kart eşleme testi uygulandı.

Çocukların yaş ortalaması 9,64±1,74(ort±SD) idi. Tek ayak denge, çift ayak denge, ikili görev verilirken (dual task) tek ayak denge ve çift ayak denge skorları hem Wisconsin test skorları ile hem de d2 Dikkat Testi skorları ile istatistiksel olarak ($p<0,05$) negatif ilişkili bulundu.

DEHB tanısı alan çocuklarda psikiyatrik sorunların dışında serebellar fonksiyonlar da etkilenmektedir. Bu çocukların egzersiz veya spora yönlendirilmesi postural kontrol parametrelerinin, yönetici işlevlerin ve seçici dikkat parametrelerinin gelişimine olumlu katkı sağlayabilir.

Anahtar Sözcükler
DEHB, Postüral Kontrol, Seçici Dikkat

MEME KANSERİ İLE İLİŞKİLİ LENFÖDEMLİ BİREYLERDE KOMPLEKS DEKONJESTİF FİZYOTERAPİNİN ÖDEM, YAŞAM KALİTESİ VE ÜST EKSTREMİTE FONKSİYONLARINA ETKİSİ: PİLOT ÇALIŞMA

Elif Duygu, Yeşim Bakar

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Bolu

elifduygu@gmail.com, ptyesim@yahoo.de

Meme kanseri kadınlarda en sık görülen kanser türü olmakla birlikte tanı konulan kanserlerin yaklaşık %30'unu oluşturmaktadır. Güncel tedaviler ile hayatta kalma oranları yaklaşık %90 civarındadır. Ancak kanserDuygusal İstismar ile ilgili Son 10 Yılda Yapılmış Hemşirelik Çalışmaları Derlemesi

Bu derleme; Duygusal istismar ile ilgili son 10 yılda yapılmış hemşirelik çalışmalarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem; Konu ile ilgili orijinal araştırmalara ulaşmak için 20.02.2018-09.03.2018 Google Akademik Türkçe veri tabanı taranmıştır. Kullanılan anahtar sözcükler, Türkçe anahtar sözcükler olarak, " Duygusal,istismar, hemşirelik" ile çeşitli kombinasyonlar yapılarak tamamlanmıştır. Çalışma; Türkçe yapılmış ,katılımcıları duygusal istismar gören çocuk ve etkileri olup, yılı 2007-2017 tarihi arasında olan, konusu "Duygusal istismara ilişkin yapılmış çalışmalar "olan araştırma desenini nitel ve/veya nicel yöntemlerin oluşturduğu, tam metin makaleler dahil edilmiştir. Türkçe dilinde yazılmış olan, katılımcıları duygusal istismarla ilişkili olmayan konusu " Duygusal istismar" olmayan, araştırma deseni derleme olan ve tam metnine ulaşılamayan makaleler çalışmanın dışlanma ölçütlerini oluşturmuştur.

Bulgular; Google akademik veri tabanı taranarak yürütülen araştırmada, öncelikle ulaşılan makalelerin başlıkları/özetleri incelemeye alınmıştır (n=6.130). Hemşirelikle ilgili olan çalışmalar taranmıştır.(n:1270) Seçilen araştırmalardan çalışmanın amacına uygun olanlar belirlenmiştir. Yapılan taramalar sonucunda 10 tane duygusal istismar ve ihmal konusunu hemşirelik ile birlikte içine alan çalışma kullanılmıştır. Çalışmalara anne ve babalar(n=1829), ebe ve hemşirelik öğrencileri(n=1271), hekimler(n=112) ve ebe, hemşireler(n=163) katılmıştır. Çalışmalarda ölçüm aracı olarak Bilgi Formu, Çocuk İhmali ve İstismarının Belirti ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçek Formu, Sosyo-demografik Özellikler Formu, Duygusal İstismar Farkındalık Ölçeği, Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Çocuk İhmal ve İstismarına İlişkin Algıları Anketi, İstismar Anket Formu kullanılmıştır. Çalışmalar sonucunda ise duygusal istismar konusunda toplumda yeterli bilinç gelişmemistir. Sağlık çalışanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalıklarının yeterli düzeyde olmadıkları görülmüştür.Hemşirelerin aldıkları eğitimi istismar ve ihmal vakalarını tanılamak için kullanmadıkları, ancak istismar vakası ile karşılaştıklarında bu durumu doktora ve polise bildirdikleri bulunmuştur.

Sonuç; Aile içinde , toplumda ve okulda normal kabul edilen bazı davranışlar duygusal istismar içermektedir.Bu davranışların çocuğun fiziksel ve ruhsal yönden gelişimine zarar verdiği görülmektedir.Çocuk haklarının sağlanması ve çocukların duygusal istismardan korunması günümüzün önemli sorunlarındandır.Ancak

ülkemiz mevzuatlarında konuya ilişkin yeterli düzeyde düzenleme bulunmamaktadır.

Öneriler; Ülkemizin büyük çoğunluğunu çocuk ve genç nüfusun oluşturduğu göz önünde bulundurulursa çocukların istismarı konusunun ne kadar önemli olduğu görülmektedir.Devlet duygusal istismara uğrayan çocuğu korumalı, istismarlarını önlemeli ve duygusal istismara maruz kalan çocukların tedavisini amaçlayan programlar hazırlamalı.Fiziksel ve cinsel istismarda olduğu gibi kesin, açık ve caydırıcı cezaları öngören özel yasal düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.Konu medyada ve daha fazla yer almalı, toplum bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı,konu hakkında daha fazla müdahale ve ilişki belirleme çalışmaları yapılmalı.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik,Duygusal,İstismar

THE EFFECT OF PRACTICE ON COMPATIBILITY OF STRAIN RATIO MEASUREMENTS IN SONOELASTOGRAPHY OF BREAST LESIONS

Funda DİNÇ ELİBOL, İbrahim Önder YENİÇERİ

Muğla Sıtkı Koçman University Medical School, Department of Radiology, Muğla, Turkey

fundaelibol@mu.edu.tr, onderyeniceri@hotmail.com

Elastography is one of the imaging modality in evaluating of breast lesions which displays hardness of the lesion. Sonoelastography quantifies the hardness of a lesion in relation to the surrounding tissue (1,2). It is useful in differentiating between benign and malign tumors by measuring the strain ratio which the strain of the target lesion and the fatty tissue in the breast when subjected to mechanical stress. Elastography can increase the specificity of differing malign lesions from benign lesions (3,4).

The aim of this study was to investigate any training effect on the compatibility of strain ratio (SR) measurements in ultrasound elastography of breast lesions in a radiologist with no experience about elastography.

Between December 2016 to July 2017, 58 consecutive patients with 68 breast lesions were evaluated with sonoelastography before ultrasound-guided breast biopsy. Two times strain ratio was measured by a radiologist with no experience about elastography. Measurements were recorded to data archive system of the hospital. Intraclass correlation coefficients (ICC) of the first 20 subjects were compared with the ICC coefficients of the next 20 subjects.

For the first 20 cases, the ICC coefficient between two consecutive measurement results was 0.131 ($p = 286$) for the single measurements and 0.232 ($p = 286$) for the mean, for the second 20 cases, ICC coefficient was 0.657 ($p = 0.001$) for the single measurements and 0.793 ($p = 0.001$) for the mean. Although the ICC coefficients of the first 20 cases were significantly lower, there was a significant improvement in the latter 20 cases.

Although elastography is incorporated into BI-RADS ultrasound lexicon and provides valuable information about the hardness of the lesion, there is a significant interobserver and intraobserver variability occurs (5,6). It is known that training and education about this imaging modality improve the compatibility of the results (5). A learning period of this modality is required. With our results, to maximize compatibility of operators measurements, a training period of least 20 patients should be recommended for breast strain elastography. We should keep in mind that compatibility of SR measurements depends on the practice of the radiologist.

Keywords: Breast Lesions, Elastography, Strain ratio measurement, Learning period, Compatibility

ADOLESAN DİŞİ RATLARDA İZOTRETİNOİNİN FOLLİKÜL AKTİVASYONUNDAKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Emniyet Sert A. A. [1.a], Özoğul C. [1.b], Sarıbaş G. S. [2.c], Akarca Dizakar S. Ö. [1.d], Kaçamak P. [3.e],

[1] *Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, Ankara.*

[2] *Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, Kırşehir.*

[3] *Bozok Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, Yozgat.*

A.asliemniyet@gmail.com***, b.*** ozogulcandan@gmail.com ***, c.*** sanemarik@gmail.com***,***

d.ozenakarca@gmail.com***,e.***bylj88@gmail.com

Akne yağ bezlerinin ve kıl köklerindeki piloseböz folliküllerin fonksiyonel inflamasyonu ve lezyonu ile sonuçlanan bir cilt hastalığıdır[1]. İsotretinoin klinikte akne tedavisinde etkin olarak kullanılan bir preparattır[2].Forkhead Transkripsiyon Faktörleri ailesinden olan FOXO3 proteini ise primordial folliküldeki oositten olgun oosit oluşması sürecinde anahtar rol oynamaktadır. İnaktif primordial folliküldeki oositlerde çekirdekte ifade edilirken aktivasyonun başlamasıyla sitoplazmada ifadelenmeye başlar[3]. Oosit maturasyonu süreci başladığında aktive olan primordial folliküllerdeki ve primer folliküllerdeki oositlerin sitoplazmalarında yüksek derecede ifadelenir[4]. Bu bilgiler FOXO3' ün , oosit maturasyonu aşamasında moleküler bir anahtardır gibi işlev gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmamızda amaç, farklı dozlarda uygulanan izotretinoin'in adolesan rat ovaryumundaki oosit aktivasyonuna olan etkisini incelemektir.

Bu çalışmada GÜDAM' dan sağlanan 200-250 gram ağırlığında 32 adet adolesan Wistar albino cinsi ratlar kullanıldı. Denekler randomize olarak 4 gruba ayrıldı.

Grup 1: (n=8) Kontrol Grubu (30 gün boyunca günde 1 kez gavaj stresi oluşturulan grup)

Grup 2: (n=8) Susam Yağı Grubu (30 gün boyunca günde 1 kez gavaj ile uygulanan çözücü grubu)) (vol 1.42 ml)

Grup 3: (n=8) Düşük Doz İzotretinoin Grubu (30 gün boyunca gavaj ile 7,5 mg/kg/gün etken madde uygulanan grup) (1.42 ml vol)

Grup 4: (n=8) Yüksek Doz İzotretinoin Grubu (30 gün boyunca gavaj ile 15 mg/kg/gün etken madde uygulanan grup (1.42 ml vol)

Alınan ovaryum doku örnekleri Bouin solüsyonu ile tespit edildi. Alışılmış takip yöntemlerinden geçirilen örneklerden alınan 4 µm'lik kesitlerde immünohistokimyasal olarak anti-FOXO3. (FoxO3a (Ser253) Polyclonal Antibody- Bioss-bs-3140R) antikoru ile işaretlendi.

Kontrol grubundaki ve çözücü grubundaki FOXO3 ifadelenmesi inaktif primordial folliküllerde yer alan oositlerin çoğunda çekirdekte gözlenirken, aktive olduğu düşünülen bazı primordiyal follikül oositlerinde ve gelişen erken folliküllerdeki oositlerde kuvvetli sitoplazmik tutulum göstermekteydi.

Düşük doz izotretinoin uygulanan grupta bulgular kontrol grubu bulgularıyla özdeş olmakla birlikte FOXO3 immüntutulumları kontrol grubu ve çözücü grubuna göre daha zayıftı.

Yüksek doz izotretinoin grubunda ise sitoplazmik FOXO3 immün tutulumu gösteren aktive oosit gözlenmedi bu tip oositlerde immüntutulum çekidekte ve zayıf olarak belirlendi.

SONUÇ

Çalışmamızdan elde edilen bulgular yüksek doz izotretinoin uygulamasının FOXO3 ün primordial folliküllerde yer alan oositlerin çekirdeklerindeki ifadelenmesini zayıflattığı ve FOXO3' ün sitoplazmik geçişini inhibe ederek oositlerin gelişim aktivasyonlarını engellediği şeklinde değerlendirilmiştir

PREMETÜRE BEBEKLERE YAPILAN İNVAZİV İŞLEMLER SIRASINDAKİ AĞRIYI AZALTMADA İŞİTME DUYUSUNA (SES'E) YÖNELİK GİRİŞİMLERİN ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME

Ayşe Kahraman

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Bornova İzmir

Bu çalışma prematüre bebeklerin ağrısını azaltmaya yönelik kullanılan işitsel girişimler ile ilgili 2007-2018 yılları arasında yayınlanmış çalışmaların gözden geçirilmesi ve çalışmalardan elde edilen verilerin sistematik biçimde incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu incelemede, "Prematüre bebeklere uygulanan invazivişlemler sırasında işitme duyusuna (ses'e) yönelik girişimler nelerdir? "Prematüre bebeklere uygulanan invaziv işlemler sırasında işitme duyusuna (ses'e) yönelik yapılan girişimlerin ağrı üzerine etkileri nelerdir?"odak sorusuna yanıt aranmıştır. Pubmed, Science Direct, Cochrane Library, PsychINFO, Proquest arama motorlarında, prematüre bebek (preterminfants, prematureinfants, pretermbaby, prematurebaby)ses (voices-noise), ağrı (pain), ağrılı işlem (painfulprosedure)anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Konuyla ilgili 42 ulusal ve uluslararası yayına ulaşılmış olup araştırmaya dahil edilme kriterlerine uygun olarak 14 yayın çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. İşitsel girişimlerin büyüme, taburculuk süresi, fizyolojik ve davranışsal parametrelere etkisini inceleyen çalışmalar ile derleme ve sistematik derlemeler çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmaya dahil edilen tüm yayınlar çalışma yöntemleri ve bulguları açısından sistematize edilerek incelenmiştir.

Bu sistematik inceleme sonunda prematüre bebeklere invaziv işlemler sırasında ağrıyı azaltmada, müziğin (klasik ve yöresel müzikler, ninni), anne karnındaki seslerin (beyaz gürültü) ve annenin kaydedilmiş sesinin kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca kulak tıkacı ile sesin azaltılması ve anne karnında maruz kalınan müziğin doğum sonrası da dinletilmesi gibi girişimlerde uygulanmıştır. Ağrı yönetiminde ses'e yönelik girişimler ile tatlı solüsyonların (glikoz ve sukroz) karşılaştırıldığı 4 çalışmada gruplarda anlamlı farklılığın olmadığı, iki çalışmada müziğin ağrıyı azaltmada etkili olduğu, kanguru bakımı ile müzik terapinin daha etkili olduğu saptanmıştır. Anne karnında maruz kalınan müziğin doğum sonrası da ağrıyı azalttığı belirlenmiştir. Beyaz gürültü ve kulak tıkacı ile ses azaltmanın da ağrıyı azalttığı, iki çalışmada kaydedilmiş anne sesinin etkili olmadığı sadece bir çalışmada etkili bulunduğu saptanmıştır.

Ağrılı girişimlerde ses'e yönelik girişimlerin kontrol grupları ile karşılaştırıldığında ağrıyı azalttığı fakat ağrıyı azaltmada farklı girişimler kullanıldığında gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Çalışma sonucunda etkin ağrı yönetiminde ses'e yönelik girişimlerin diğer girişimler ile kombine edilerek kullanılması sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: ses, ağrı, prematüre.

2-AMİNO-6-METİL PİRİDİN-METAL HALOJEN KOMPLEKSLERİYLE MODİFİYE EDİLMİŞ ANTİBAKTERİYAL MİKROLİFLERİN ELEKTROEĞİRME YÖNTEMİYLE ELDESİ

Derya KILIÇ[1], Aslıhan CESUR TURGUT[2], Ruken Esra DEMİRDÖĞEN[3], Fatih Mehmet EMEN[4], Ali İhsan KARAÇOLAK[4], Zeynep YILDIRIM[4]

[1]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Malzeme Teknolojileri Mühendisliği Bölümü, 15100 BURDUR, klc.derya13@gmail.com*

[2]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bilimsel ve Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi, 15100 BURDUR,acesur@mehmetakif.edu.tr*

[3]*Çankırı Karatekin Üniversitesi, Fen Fakültesi, Kimya Bölümü, 18100 ÇANKIRI, rukenesrademirdogen@yahoo.com*

[4]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Malzeme Teknolojileri Mühendisliği Bölümü, 15100 BURDUR,femen106@gmail.com*

Nozokomiyal enfeksiyonlar genellikle hastanelerden bulaşan ve penisilin, ampisilin, metisilin, gb. antibiyotiklere karşı dirençli olan organizmaların sebep olduğu önemli bir morbidite, ölüm ve ekonomik kayıp nedenidir (Haley, 1985). Uygun N- ve O- elektron donörları taşıyan biyoaktif piridin türevlerinin ve hidroksipiridinlerin, aminopiridinlerin, ve pikolinik asidin (piridin-2-karboksilik asit) apoptozisi ve immün sistem yanıtlarını indükleyerek önemli antiviral, antifungal ve antibakteriyel aktivite gösterdiklerini ortaya çıkartmıştır(Tomioka vd., 2007).

Bu çalışmada, ML_2Cl_2 (L: 2-amino-6-metil piridin; M:Ni (II), Cu(II), Co(II)) kompleksleriyle fonksiyonelleştirilmiş ve elektroeğirme yöntemiyle antibakteriyel özellik gösteren mikrolifler elde edilmiştir.

*Bu çalışma TÜBİTAK (Proje no:116Z295) ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü (Proje No:0432-YL-17) tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Piridin türevleri, Mikrofiberler, Antibakteriyel tekstil

IN SILICO INVESTIGATION OF IBUPROFEN AND TELOMERASE ENZYME INTERACTION

Ayşe Gül Mutlu[1], Ülkü Bayhan[2], İnanç Yılmaz[2], Hülya Yıldız[3]

[1]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Art and Science, Department of Molecular Biology and Genetics

[2]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Art and Science, Department of Physics

[3]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Art and Science, Department of Biology

One of the most commonly used non-steroidal anti-inflammatory drugs, ibuprofen, has been associated with a reduction in some age-related pathologies. However, the lifetime enhancing effects of ibuprofen have been shown in some studies. However, it is still unclear how this effect has taken place. Especially in studies performed on *Saccharomyces cerevisiae*, *Caenorhabditis elegans* and *Drosophila melanogaster*, this lifetime enhancing effect has been clearly demonstrated.

The effects of Ibuprofen on cancer cells have also been investigated on several cancer cell lines. In some studies, ibuprofen has been shown to reduce cell numbers and induce telomerase inhibition in neoplastic cell lines, while in some studies it has been shown that other NSAIDs do this effect, but ibuprofen has not been associated with a reduction in the number of cancer cells and no effect on telomerase inhibition. Whether or not telomerase activation is associated with increased lifespan effect of ibuprofen has never been investigated. In conclusion, there are few and conflicting results about the effects of Ibuprofen on the telomerase enzyme in the literature.

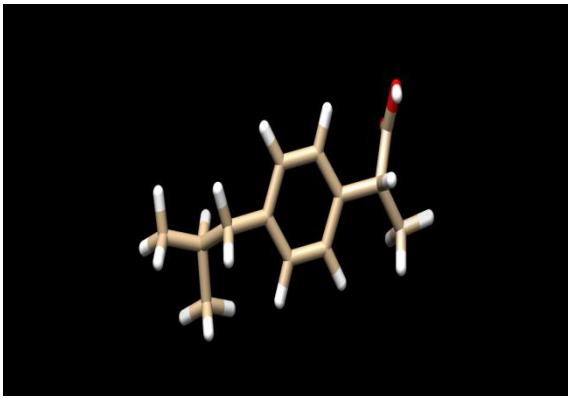

It is possible that there is an interaction with the ibuprofen and telomerase enzyme activity which is known to be effective on both cancer and aging. In this molecular docking study, the interaction of telomerase and ibuprofen *in silico* media was demonstrated. In Calculations section was used AutoDock 4.0 MGLTools package relationships. Results were shown as Table.

Iterations	Binding Energy	Inhib Constant	Intermol Energy	Total Internal	RefRMS	Hydrogen
1	-7.25	4.83	-8.74	-0.38	27.54	LYS151(p)
2	-7.33	4.26	-8.82	-0.41	27.51	LYS151(p)
3	-7.36	4.05	-8.85	-0.35	27.62	LYS151(p)
4	-7.37	3.96	-8.86	-0.42	27.46	LYS151(p)
5	-7.03	7.07	-8.52	-0.36	27.87	LYS151(p)
6	-7.2	5.23	-8.7	-0.43	27.99	ARG512(p), LYS151(p)
7	-7.01	7.22	-8.51	-0.41	28.09	ARG512(p), LYS151(p)
8	-7.4	3.79	-8.89	-0.38	27.82	ARG512(p), LYS151(p)
9	-7.2	5.3	-8.69	-0.39	27.48	LYS151(p)
10	-6.72	11.82	-8.21	-0.37	31.91	LYS38(p)

Experimental studies on whether ibuprofen affects telomerase enzyme activity in healthy subjects were initiated in our laboratory.

Keywords: İbuprofen, telomeraz, molecule-ligand interactions, Docking calculations.

DENTİJERÖZ KİST: BİR OLGU RAPORU

Tuğba YİĞİT,. Üyesi Umut YİĞİT

Dentijeröz kistler, sürmemiş dişleri çevreleyen epitelden köken alan, radiküler kistlerden sonra en sık görülen odontojenik kistlerdir. Tedavisinde öncelikle ilgili diş veya dişlerin çekimi ve kistin enükleasyonu önerilmektedir. Büyük kistlerin tedavisinde alternatif bir yaklaşım olarak marsüpiyalizasyon yöntemi uygulanabilmektedir. Marsüpiyalizasyonda kist kavitesi, açılan bir pencere aracılığıyla ağız boşluğu ile birleştirilir. Çalışmada, dentijeröz kist nedeni ile süremeyen daimi dişlerin tedavisinde marsüpyalizasyonun alternatif bir tedavi yöntemi olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Olgu raporu: 8 yaşında kız çocuğu, yüzündeki şişlik ve ağrı nedeniyle kliniğimize getirilmiştir. Daha önce birkaç kere diş hekimine gitmiş ve hastaya antibiyotik idamesi önerilmiş, şikayetlerin geçmemesi üzerine kliniğimize konsülte edilmiştir. Hastadan alınan anamnez sonucunda, sistemik olarak sağlıklı olduğu öğrenilmiştir. Klinik

muayenede, hastamızın alt çenesinin sağ tarafında bir ay önce gelişen ve ara ara ağrı eşlik eden farkedilir bir kemik ekspansiyonu dikkat çekmiştir. Şişlik bölgesindeki 84 numaralı dişte derin çürük bulunmaktadır. Yapılan radyografik incelemede kemikteki ekspansiyonun sebebinin 43 ve 44 numaralı dişlerde gelişen dentijeröz kist olduğu tanısına varılmıştır.

Hastanın ilgili bölgesinde adrenalinli lokal anestezik ile bölgesel olarak parestezi sağlandı. Kist kavitesi temizlendikten sonra steril cerrahi eldiven, kist kavitesinin, ağıza rahat açılacağı kısmına obturatör vazifesi görecek şekilde yerleştirilip 5.0 vicril sütur ile stabilize edildi. Hastaya uygun antibiyotik, analgezik-antienflamatuar ve antibakteriyel topikal sprey reçete edilerek postoperatif önerilerde bulunuldu. Hasta ikişer gün aralıklar ile üç hafta takip edildi. Kist kavitesinde sağlıklı epitel oluşumu sağlandıktan sonra cerrahi eldiven çıkarıldı. Tedavi sonucunda klinik ve radyografik kontrollerde kist kavitesinin tamamen yok olduğu ve kiste bağlı süremeyen gömülü kalmış daimi dişlerin ağızdaki yerine kavuştuğu tespit edildi.

Marsüpyalizasyon tedavisi, geniş kistlere müdahalede daha konservatif bir yöntem olduğu için, özellikle pediatrik diş hekimliğinde, bu lezyonların gelişmekte olan diş germlerine yakınlığı göz önünde bulundurulduğunda daha kullanışlı bir yöntem olarak dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dentijeröz kist, marsüpyalizasyon.

AĞIZ MUKOZASINDAKİ DİŞETİ BÜYÜMESİ: PYOJENİK GRANULOMA

Umut Yiğit,
Uşak Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi

Piyojenik granüloma vasküler tümörler içinde yer alan iyi huylu bir lezyondur. Deri ve mukozada gelişmekle birlikte en sık tespit edildği yer oral mukozadaır. Oral mukozada ise en sık görüldüğü yer dişetidir. Dişetindeki bütün reaktif lezyonların %30-60'ını kapsamaktadır. Gelişmesinde travma, damar duvarı enfeksiyonları, hormonal faktörler, yabancı cisimler, hipertansiyon ve zayıf oral hijyenin etken olduğu bildirilmektedir. Tüm yaş gruplarında ve her iki cinste de görülebilir. Pembeden koyu kırmızıya kadar değişen, yüzeyden kabarık, saplı/sapsız, düzgün yüzeyli, genellikle tek başına granüler ya da lobuler tarzdadır. Büyüklüğü birkaç mm.den 3 cm.ye kadar ulaşabilir. Kesin tanı histopatolojik incelenmeyle konulabilir.

Ağız içerisinde dişeti büyümeleri şikayetiyle kliniğimize sevk edilen çok sayıda gingival hiperplazi olgusundan üç tanesinin tanı ve tedavisinin takibini amaçlamaktadır.

Farklı yaş ve cinsiyet gruplarındaki sistemik sağlıklı, sigara kullanmayan üç hasta dişetindeki büyüme ve kanama şikayetiyle kliniğimize başvurdu. Ağız içi muayenesinden sonra pyojenik granüloma öntanısı konuldu. Başlangıç tedavisi olarak hastaya oral hijyen eğitimi verildi, plak ve diş taşları uzaklaştırıldı. Lezyonun ağızda görülebilecek diğer patolojik oluşumlardan ayırıcı tanısını yapabilmek için lokal anestezi altında lezyon bisturi yardımıyla eksizyonel biyopsi ile alınan doku histopatolojik incelemeye gönderildi.

Genellikle ağrısızdır, yavaş ve asemptomatik gelişir. Aşırı damarlanması nedeniyle kanamaya meyillidir . Travmaya bağlı olarak lezyonun yüzeyinde ülserasyonlar görülebilir. Histolojik olarak endotelyal ve fibroblastik proliferasyon ile nötrofil, plazma hücresi ve lenfosit gibi enflamatuvar hücrelerin yoğun şekilde görüldüğü granülasyon dokusuna benzer. Rekürans oranı %0-43.5 olarak verilmiştir ve özellikle hamilelikte rekürans riskinin oldukça yüksektir.

Bu olgu raporunda doğru tedavi yaklaşımının uygulanması ve muhtemel etkenlerin tümüyle uzaklaştırılması sonucunda bir yıllık takipte rekürans görülmeksizin estetik ve fonksiyonel açıdan yeterli ve başarılı bir sonuç elde edildi. Piyojenik granülomun tedavisinde klinik ve histolojik bulguların ışığında doğru teşhis temel alınarak yapılan etkili tedavi planlaması ve uygulamasının önemi bir kez daha görülmektedir.

Anahtar Sözcükler ,
Pyojenik Granüloma, Dişeti Büyümesi

TÜRKİYEDE SAĞLIK BİLİMLERİNDE (HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ, SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ, SAĞLIK YÜKSEKOKULU, SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU) HİSTOLOJİ VE EMBRİYOLOJİNİN YERİ

Hatice Kübra Başaloğlu*

** Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji-Embriyoloji Anabilim Dalı, 09100 AYDIN*

Sağlıkla ilgili fakülte ve yüksekokullardan mezun olan öğrenciler Lisans Üstü eğitim yapmak için Histoloji ve Embriyoloji anabilim dallarına başvurabilmektedirler. Lisans üstü eğitim için başvuran bu öğrencileri mülakata aldığımızda bazı fakülte ve yüksekokullarda Histoloji ve Embriyoloji dersini almadıklarını hatta aynı üniverstenin iki yüksekokulundan birinde bu dersin olduğunu, diğerinde olmadığını görmekteyiz.

Meslek Yüksekokullarının bazı bölümlerinden mezun olanlar laboratuvar teknisyeni olarak (Histoloji,patoloji,hemotaloji)çalışmaktadırlar. Bu bölümlerden bu dersi kaldırdılar. Bu çalışmada Histoloji ve Embriyoloji dersinin verilmesinin gerekliliği konusunda nasıl daha faydalı olunabileceği sorusuna cevap aranmıştır. Üniversitelerin sağlıkla ilgili bölümlerinin eğitim ve öğretim programları incelenmiştir. Son yıllarda hızla gelişen hücre bilimindeki ilerlemelerin ışığında Histoloji ve Embriyoloji biliminin, kısa tanımını şöyle özetlenebilir. Histoloji, hücre yapısı (moleküler ve mikroskopik), hücre genetiği ve biyokimyasının oluşturduğu multidisipliner kavramın içindedir. İnsan organizmasındaki yaklaşık 200 farklı hücre tipinin mikroskobik ve moleküler yapıyla bağlantılı işlevlerini tanımlayan bir temel bilim alanıdır. Hücreler, hücrelerin oluşturduğu dokular, dokulardan oluşan organlar ve sistemler şeklindeki yapılanmanın insan organizmasının normal işleyişi içindeki önemini yapısal kriterler bazında ortayakoyar.

Embriyoloji, İnsan organizmasının gelişimini; intrauterin gelişimi ve sistem bazındaki gelişimsel bozuklukların nedenlerini açıklar. İnsan organizması erken gelişiminin invitro ortamda başarılması ve ilişkili laboratuvar tekniklerinin uygulanması Histoloji-Embriyolojinin klinik uygulamaya yönelik bir uğraşı alanıdır. İnsan organizmasındaki temel yapı olan hücreden başlayarak doku organ ve sistemlerin mikroskobik (ışık ve Elektron mikroskobu) yapılarını incelemektedir. Normal yapının oluşumunu, sürekliliğini , yapıdaki sapmaların neden olacağı patolojileri anlamak için, teorik ve mikroskobik düzeyde bilgilendirmektedir.Temel bilimlerde önemli bir yeri olan bu bilim dalının sağlıkla ilgili bölümlerde ne kadar yer aldığının incelenmesi yapılmıştır.

Bu bildiride, sağlıkla ilgili fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarında histoloji ve embriyoloji dersinin varlığı yada yokluğu durumu gözden geçirilerek ileride yapılacak değişikliklere rehberlik etmesi amaçlanmıştır.

COMPARISON OF FALLING, PHYSICAL ACTIVITY AND FEAR AVOIDANCE BELIEFS IN ELDERLY PEOPLE WITH AND WITHOUT HYPERTENSION

Eylem TÜTÜN YÜMİN[1], Alp ÖZEL[1], Meral SERTEL[2]

[1]Abant Izzet Baysal University, School of Physical Therapy and Rehabilitation, Bolu

[2]Kırıkkale University, Faculty of Health Science, Department of Physical Therapy, Kırıkkale

Eylem TÜTÜN YÜMİN, eylemtutun78@hotmail.com

Alp ÖZEL, ptalpozel@gmail.com

Meral SERTEL, fzt_meralaksehir@hotmail.com

Hypertension is considered as one of the most important health problems in the population over 65 years of age. Our society is getting older and the balance and physical activity of the elderly person is decreasing.

This study was designed to compare the beliefs of falling, physical activity and fear avoidance in elderly individuals with and without hypertension.

A total of 125 subjects were included: 57 (46%) elderly individuals with hypertension in the study and 68 (54%) elderly individuals without hypertension were included. Socio-demographic information of the individuals participating in the study was recorded and then individuals were assessed for fear of falling by using the Tinetti Fall Effect Scale, the fear avoidance level, the Fear Avoidance Questionnaire, and the physical activity level Physical Activity Scale for the Elderly (PASE).

The age and body mass index (BMI) values of the subjects included in the study were 72.4 ± 7 years, 26.66±4.23 kg/m^2 for individuals with hypertension and 70.88±6.1 years and 26.87±4.90 kg/m^2 for individuals

without hypertension, respectively. When gender distributions of the groups were examined, 70% of the individuals with hypertension were female and 46% of the non-hypertensive group were female. While 84% of individuals with hypertension were living with their family, 79% of individuals without hypertension were living with their family. As a result of the statistical analysis, there was no difference between the groups in terms of age mean and BMI ($p>0.05$). The mean fear of falling in the group with hypertension was 35.16±22.83, the mean of physical activity was 151.97±66.49, and the fear avoidance average was 28.98±16.14. Mean non-hypertensive group fear of falling was 23.96±14.59, mean physical activity was 187.57±70.56, and fear avoidance was 28.21±13.75. Statistical analysis revealed that there was a significant difference between the groups in terms of falling and physical activity parameters ($p<0.05$), but there was no difference in fear-avoidance beliefs ($p>0.05$).

The relationship between increased inactivity with age and cardiovascular diseases such as hypertension has been reported in the literature. As a result of this study, it was seen that the elderly individuals with hypertension had less physical activity and higher fear of falling. Regular physical activity is important for the protection of the health of elderly individuals and for reducing the fear of falling.

Keywords: Elderly, Hypertension, Physical activity, Fear of fall

FUTBOLCULARDA FONKSİYONEL HAREKET VE BAZI PERFORMANS PARAMETRELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

[1]Fatma ÜNVER, [2]Halil KORKMAZ, [1]Fatih Kayhan TELEF

[1]Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon YO, Denizli

[2]İstanbul Gedik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul

funver@pau.edu.tr, halil.korkmaz@gedik.edu.tr, kayhantelef48@gmail.com

Alt ekstremite Y-Denge Testi (YBT) ve fonksiyonel hareket taraması (FMS), sporcularda ve farklı populasyonlarda yaralanma riskini taramak için önerilen spesifik testlerdir. Sıçrama performansında asimetri indeksi de yaralanmaları öngörmek için kullanılır. Fakat bu tesler arasındaki ilişki net değildir.

Bu çalışmanın amacı futbolcularda fonksiyonel hareket, denge, sıçrama ve sürat performansları arasındaki ilişkiyi incelemekti.

Çalışmaya 19 profesyonel futbolcu gönüllü olarak katıldı. Sporcuların alt ekstremite uzunlukları kaydedilip, ısınma için 5dk serbest koşu verildi. Tanita ile yağ ölçümleri kaydedildi. Sporcuların sürat; 10m ve 30m sürat testi ile, dinamik denge ; Y Denge Testi (YBT) ile yapılarak, YBT kompozit skoru kaydedildi. Sıçrama ölçümleri durarak uzun atlama testi (hop test) ve vertikal sıçrama sağ, sol ve çift ayak olmak üzere My Jump 2 programı (for iOS) kullanılarak test edildi. Sporcuların Functional Movement Screen (Fonksiyonel Hareket Taraması) yapılarak total skor kaydedildi. Testler arası ilişki Pearson korelasyon analizi kullanılarak yapıldı.

İstatistiksel analiz sonucunda sağ durarak uzun atlama testi ile Y denge testi sağ posteromedial ($p= 0.021$; $r= 0.526$), posterolateral ($p= 0.013$; $r= 0.561$), ve sol durarak uzun atlama testi ile sol posteromedial ($p= 0.024$; $r= 0.514$), posterolateral ($p= 0.579$; $r= 0.009$) komponentleri arasında anlamlı bir ilişki bulundu.

Futbolcularda fonksiyonel hareket, dinamik denge ve diğer performans parametrelerini etkilememektedir. Dinamik dengenin zor komponentleri ile tek adım sıçrama performansı arasındaki orta düzey ilişki tekrarlayan dinamik instabilite riski taşıyan bireyleri tanımlamak için için kullanılan sıçrama testlerinin yanında YBT testinin de dizin dinamik stabilitesi hakkında fikir verebileceğini düşündürmektedir. Bunun için sıçrama testi ölçümleri ve YBT performansının rolünü açıkça tanımlamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Sözcükler: Denge, Sürat, Sıçrama, Fonksiyonel hareket

KANSER HÜCRE ÖZELLİKLERİ VE KANSER PROGRESYONUNDAKİ ÖNEMİ

Erkan KAHRAMAN[1]

[1]*Ege Üniversitesi, Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu*

erkan.kahraman@ege.edu.tr

Kanser genel olarak, gen ifadesinde çoklu değişiklikler nedeniyle meydana gelen, hücrelerin kontrolsüz ve sınırsız çoğalma yeteneği elde ettiği malign bir durum olarak tanımlanmaktadır. Genetik materyal olan DNA'nın işlevinde meydana gelen bu değişiklikler, kanserleşme süreci içerisine giren hücrelere bazı yeni özellikler kazandırmaktadır. Bu özellikler 2000 yılında Hanahan ve Weinberg tarafından altı başlık altında toplanarak "Hallmarks of Cancer" olarak isimlendirilmiş ve bu altı özelliğin çoğu kanser türü için ortak olduğu ifade edilmiştir. Kanser progresyonuna giren hücrelerin, büyümeyi baskılayıcı sinyallerden kaçtığı, programlanmış hücre ölümünden korunduğu, sınırsız çoğalma yeteneği edindiği, bağımsız olarak kendi kendine büyüme sinyalleri ürettiği, sürekli bir anjiogenez oluşturma yeteneği kazandığı ve sonrasında ise doku invazyonu ve metastatik yetenekler elde ettiği, bu altı özellik içerisinde tanımlanmıştır.

Moleküler biyoloji ve genetik alanında meydana gelen gelişmeler ve daha ileri düzeyde yapılan kanser çalışmalarıyla birlikte, bu altı özelliğin yetersiz kaldığı ve dört adet özelliğin daha eklenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. 2011 yılında yapılan güncelleme ile kanser hücrelerinin immün hücreler tarafından yıkımdan kaçtığı, kendi enerji mekanizmasını yeniden düzenlediği, tümör başlatıcı inflamatuar mikroçevrenin rolü, genomik instabilite ve mutasyonların avantajını kullanma yetenekleri, kanser hücrelerinin özellikleri içerisine eklenmiş ve sayı ona çıkartılmıştır. Ayrıca kanser gelişiminde, değişen mikro çevrenin özelliklerinin ve kanser kök hücreleri, perisitler, endotel hücreler, immun inflamatuar hücreler, kanser ilişkili fibroblastlar gibi mikro çevrede bulunan hücrelerin oynadığı roller vurgulanmıştır. Kanser belirteçleri arasına eklenmese de son yıllarda yapılan çalışmalarla mikro RNA'lar, uzun kodlamayan RNA'lar, obezite, kanser ve metabolizma gibi görüşlerde resme dahil edilerek çerçeve genişletilmiştir.

Sonuç olarak teknolojideki ilerlemeler ve paralelinde gelen bilimsel gelişmeler, kanser hücresinin ve mikro çevresinin özelliklerini daha iyi anlamamıza, tanı ve tedavide daha ileri düzeye ulaşmamıza büyük katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda kanser biyobelirteçlerinin en iyi şekilde okunması kanser progresyonunda kritik önem taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kanser, Kanser Biyobelirteçleri, Hallmarks of Cancer

UŞAK ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ KURAMSAL SINAV SORULARININ ZORLUK VE AYIRT EDİCİLİKLERİNİN ZAMANA GÖRE DEĞİŞİMİ

Rahşan ILIKÇI SAĞKAN *, Aynur KARADAĞ , Hasan ASKER, Barış UZUNOK

Uşak Üniversitesi, Tıp Fakültesi, 64000, Uşak, Türkiye

Ölçme değerlendirmede kuramsal soruların zorluk ve ayırt edicilik endeksleri soruların sınavla tutarlılığı açısından önemli parametrelerdir. Biz de fakültemizde 2017-2018 akademik yılı başından itibaren KEYPS sistemi tarafından her sınav için hesaplanan zorluk ve ayırt edicilik endekslerini gözlemlemekteyiz. Elektronik sistemle yapılan sınavlarda sınavın hemen bitiminde zorluk ve ayırt edicilik endeksleri hesap edilerek öğretim üyelerimizle paylaşılmaktadır. Bu araştırmada soruları konusunda geribildirim alan öğretim üyelerimizin sorularının zaman geçtikçe ayırıcılık ve zorluk açısından nasıl değiştiğini belirlemeyi amaçladık.

Uşak Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki 27 öğretim üyesi tarafından akademik yıl başından itibaren KEYPS sistemi üzerinden sorular elektronik ortamda hazırlanmakta ve yine elektronik olarak yapılan sınavların sonunda eğiticiler kendi sınav soruları hakkında zorluk ve ayırt edicilikleri açısından geribildirim alabilmektedirler.

Bu araştırmada 6 ay boyunca yapılan 3 kuramsal sınavda eğiticiler tarafından hazırlanılan kuramsal soruların sınav sonrası hesaplanan zorluk ve ayırt ediciliklerinin her sınav için ortalaması hesaplanmış ve birbirleri ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmada sınavlarda soruların endekslerinin sadece ortalamalar arasındaki farkları gözlemsel olarak karşılaştırılmış, herhangi bir istatistik yapılarak ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığı hesaplanmamıştır.

Toplam 27 öğretim üyesi 3 ders kurulu için sınav oluşturmuştur. Her sınavda 100 kuramsal soru sorulmuştur.

1. Sınavda ayırt ediciliği 0 olan soru sayısı 13 tür ve bunlardan 4 adetinin zorluğu da 0 olarak bulunmuştur. Geri kalan soruların zorlukları 1 veya 1'e yakın olarak tespit edilmiştir.

2. Sınavda ayırt ediciliği 0 olan soru sayısı 12 dir ve bunlardan 3 adetinin zorluğu da 0 veya 0'a yakın olarak bulunmuştur. Geri kalan sorulardan zorlukları 1 veya 1'e yakın olarak tespit edilen 6 soru mevcuttur. Diğer 3 soruda ise ayırt edicilik 0 olmakla birlikte zorlukları kabul edilebilir sınırdadır.

3. Sınavda ayırt ediciliği 0 olan soru sayısı 8 dir ve bunlardan sadece 1 adetinin zorluğu da 0'a yakın olarak bulunmuştur. Geri kalan sorulardan zorlukları 1 veya 1'e yakın olarak tespit edilen 6 soru mevcuttur. Diğer 1 soruda ise ayırt edicilik 0 olmakla birlikte zorluğu kabul edilebilir sınırdadır.

Sınavların ortalama zorluk dereceleri 0,6 civarında mükemmele yakın tespit edilmişken, ayırt ediciliğin her sınavda bir öncekine nazaran daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Soruların mükemmele yakın olan zorluk endekslerinin ortalamalarında önemli bir değişiklik olmazken, ayırt ediciliklerinin giderek artması soruların sınav sonrası yapılan analizlerinin eğiticiler tarafından gözlenebilir olmasının olumlu bir sonucunun olduğunu düşündürmektedir. Ancak bu etkinin daha net olarak belirlenebilmesi için daha uzun süreli gözlemlere gereksinim vardır.

Anahtar Sözcükler
KEYPS sistemi, soru endeksi, elektronik sınav

SAĞLIKLI YETİŞKİNLERDE YAŞ İLE BİRLİKTE DENGE İLE İLİŞKİLİ DUYUSAL İNTEGRASYON DEĞİŞİMİNİN İNCELENMESİ

Kader Çekim[1], Arzu Güçlü Gündüz[1], Çağla Özkul[1], Gökhan Yazıcı[1]

[1]*Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara, Türkiye*

Yaşın ilerlemesiyle birlikte denge ile ilişkili sensorial sistemlerde ortaya çıkan yetersizlikler ve bu sistemler arasındaki integrasyonun bozulması dengeyi olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu çalışmada sağlıklı yetişkinlerde yaş ile birlikte dengeden sorumlu duyusal sistemlerde meydana gelen değişimin denge ile ilişkisini incelemek amaçlandı.

Çalışmaya yaşları 22 ile 59 arasında değişen 30 sağlıklı birey (ort±ss=37±12.3 yıl) dahil edildi. Denge Modifiye Sensori Organizasyon Testi (MSOT) ile değerlendirildi. MSOT görsel, somatosensori ve vestibüler sistemlerin dengeye katkılarını ve birbirleri ile integrasyonlarını incelemektedir. Test 4 farklı durumda yapılmaktadır: 1; gözler açık-sert zemin, 2; gözler açık-yumuşak zemin, 3; gözler kapalı-sert zemin, 4; gözler kapalı-yumuşak zemin.

Yaş tüm MSOT durumları ile ilişkili bulundu, en kuvvetli ilişkinin ise durum 4'de olduğu görüldü (sırası ile r =0.530, 0.557, 0.469, 0.581, $p<0.05$).

Çalışmamızın sonuçları sağlıklı yetişkinlerde yaş ilerledikçe dengenin bozulduğunu göstermektedir. Özellikle, görsel ve somatosensori duyular azaldığında postüral salınımların arttığı, vestibüler sistemin postüral salınımlardaki artışı kompanse etmekte zorlanmaya başladığı sonucuna varıldı. Buradan yola çıkarak, sağlıklı yetişkinlerin egzersiz rutinlerinin sadece aerobik ve kuvvetlendirme hedefli programları değil, aynı zamanda dengeyi ve denge ile ilişkili duyusal sistemleri geliştirmeye yönelik egzersiz metodlarını da içermesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Denge, Duyusal İntegrasyon, Yaş

SAĞLIKLI YETİŞKİNLERDE UYGULANAN GLÜTENSİZ DİYETİN MAKRO VE MİKRO BESİN ÖĞESİ YETERSİZLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Sueda Beyza DİNÇER[1], Merve PEHLİVAN[2], Gökçe ÇAKMAK[3]

[1] *Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Kırklareli, TÜRKİYE*

[2]*Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Kırklareli, TÜRKİYE*

[3]*Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Kırklareli, TÜRKİYE*

Glüten; buğday, arpa, çavdardaki glütenin ve gliadin proteinlerinin belirli oranlardaki karışımından oluşan protein kompleksidir (1). Glüten tüketimi ile ilişkili hastalıklar; çölyak hastalığı, çölyak dışı glüten duyarlılığı, dermatitis herpetiformis, glüten ataksisi ve

buğday alerjisidir. Bu hastalıkların tedavisi veya semptomlarının giderilmesi için bireylerde glütensiz diyet uygulamaları yapılmaktadır (2). Son dönemlerde ise toplumda glütensiz diyet uygulamaları belirgin bir popülerlik kazanmıştır. Bu durumun nedenleri arasında; bir hastalığı tedavi etmek, hastalığın gelecekteki riskini en aza indirmek ve toplumdaki ünlü insanların ağırlık kaybı da dahil olmak üzere glütensiz diyetin sağlığa yararlı olduğu iddiaları gösterilebilmektedir. Bu durum sonucunda buğday ve glüten içeren gıdalardan kaçınma ve tüketicilerin glütensiz ürünleri daha fazla satın alma eğilimi artmaktadır (3). Bununla birlikte glütensiz diyetin sadece glütensiz olmasından ziyade sağlıklı olması, makro ve mikro besin öğesi yetersizliklerini veya aşırılıklarını önlemesi gerekmektedir. Fakat glütensiz ürünlerin içeriklerinden ve/veya hastalık durumunda oluşabilecek malabsorbsiyondan kaynaklı glütensiz diyet uygulamaları makro ve mikro besin öğesi yetersizliklerine neden olabilmektedirler (4).

Bu derlemenin amacı, son dönemlerde popüleritesi çok yüksek olan glütensiz diyet uygulamasının makro ve mikro besin öğeleri yetersizlikleri üzerine etkisini

Propriosepsiyon, dinamik durumlarda eklem stabilitesinin korunmasında önemli rol oynar. Bu duyu, görsel ve vestibüler girdilerle birlikte, postüral ve motor kontrol için gerekli merkezi sinir sisteminin motor komutlarının oluşmasını sağlar. Yürüme kabiliyetinin görsel, vestibüler, proprioseptif ve somatosensoriyel fonksiyonlara bağlı olduğu bilinmektedir. Propriosepsiyonun ana bileşenlerinden eklem pozisyon hissi (EPH), önceden belirlenmiş pozisyonları yeniden oluşturma ve algılama yeteneğidir. Servikal omurgadan anormal bilgilerin, sensorimotor kontrol sistemi içindeki girdilerin entegrasyonunu etkileyebileceği öne sürülmüştür.

Çalışmamız, sağlıklı bireylerde servikal bölge EPH ile yürüyüşün zaman-mesafe özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Çalışmaya herhangi bir sağlık problemi olmayan bireyler dahil edildi. Servikal bölge EPH, CROM cihazı ile değerlendirildi. Boyun hareketlerinde referans 30˚ olarak belirlendi. Hedef pozisyon için istenen hareket aktif olarak üç kez tekrarlandı. Hedef pozisyon için bireyin hareketi üç kez tekrarlaması istenerek, yanılma dereceleri kaydedildi. Üç ölçümün ortalaması alındı. Yürüyüş değerlendirmesinde ayak izi yöntemi kullanıldı. Yürüyüşün zaman-mesafe karakteristikleri (adım uzunluğu, çift adım uzunluğu, adım genişliği, ayak açısı, kadans) belirlendi. Yürüyüş hızı, "(çift adım uzunluğu x kadans)/120" formülü ile hesaplandı. İstatistiksel analiz için Spearman Testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ kabul edildi.

Çalışmaya yaş ortalamaları 25,75±4,41 yıl olan 20 birey alındı. Bireylerin servikal bölgede sapma miktarı ortalamaları sırasıyla fleksiyonda 1,46±1,78˚, ekstansiyonda 1,83±2,99˚, sol lateral fleksiyonda 1,23±1,35˚, sağ lateral fleksiyonda 0,91±1,03˚, sol rotasyonda 2,05±2,42˚ ve sağ rotasyonda 1,83±2,00˚ ölçüldü. Bireylerin ortalama adım uzunluğu dominant tarafta 62,30±6,48cm, non-dominant tarafta 61,67±6,07cm, çift adım uzunluğu 122,55±13,63cm, adım genişliği 9,48±2,47cm, ayak açısı dominant tarafta 9,70±3,54˚, non-dominant tarafta 9,45±4,52˚, kadansı 124,90±10,39adım/dk ve yürüyüş hızı 1,27±0,15m/sn idi. Servikal bölge eklem pozisyon hiss ile yürüyüşün zaman-mesafe özellikleri arasında ilişki olmadığı bulundu ($p>0,05$).

Çalışmamızda sağlıklı bireylerin servikal bölge EPH ile yürüyüşün zaman-mesafe özellikleri arasında ilişki olmadığı görüldü. Ağrı, eklem hareket açıklığı ve kas kuvvetindeki değişikliklerin servikal bölge propriosepsiyonuna etkileri de dikkate alınarak, boyun problemi olan bireylerin de dâhil edildiği daha fazla katılımcıyla yapılacak çalışmalarla farklı sonuçlar elde edilebilir.

Anahtar sözcükler: Boyun eklem pozisyon hissi, yürüyüş.

BİLATERAL TOTAL DİZ PROTEZİ UYGULANAN HASTALARINDA KAPALI KİNETİK ZİNCİR EGZERSİZLERİNİN AĞRI ŞİDDETİ VE EKLEM HAREKET AÇIKLIKLARINA ETKİSİ

Elif Kıraç[1], Nihal Gelecek[2], Murat Tomruk[3]

[1] Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, elifkiracc@gmail.com

[2] Dokuz Eylül Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, nihal.gelecek@deu.edu.tr

[3] Dokuz Eylül Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, fztmurattomruk@gmail.com

Total diz protezi (TDP) uygulamaları, konservatif tedaviyle iyileşmesi mümkün olmayan diz eklemi hastalarının tedavisinde uygulanan cerrahi yöntemlerden biridir. Cerrahi sonrası fizyoterapi ve rehabilitasyon uygulamaları ilk 24 saat içinde başlanır ve temel amaç ağrının azaltılması, eklem hareket açıklığının arttırılması ve en erken dönemde mobilitenin tekrar kazanılmasıdır. Çalışmalarda hastane içi ve taburcu olduktan sonraki dönemde fizyoterapi programlarında en sık açık kinetik zincir egzersizleri (AKZE) programlarda yer alırken kapalı kinetik zincir egzersizlerinin (KKZE) daha az tercih edildiği görülmektedir.

Hastane içi başlanan KKZE programının TDP uygulaması sonrası gelişen ağrı ve diz eklemi hareket açıklığı üzerine etkilerini belirlemekti.

Aynı cerrahi ekip tarafından bilateral TDP uygulanan toplam 36 hasta basit rastgele örnekleme yöntemi ile KKZE grubu (n=18) ve AKZE grubu (n=18) olmak üzere iki gruba ayrıldı. Postoperatif ilk 3 gün tüm hastalara aynı rutin fizyoterapi programı uygulanırken 4. günden itibaren gruplarına göre AKZE ve KKZE'den oluşan programa devam edildi. Hastaların istirahatteki ağrı şiddeti Görsel Analog Skalası (GAS, 0-10), eklem hareket açıklığı evrensel gonyometre ile aktif ve pasif olarak ölçüldü. Ölçümler postoperatif 3. gün ve 6. hafta yapıldı.

Grupların ilk değerlendirmeleri arasında demografik özellikler, beden kütle indeksi, eklem hareket açıklıkları (fleksiyon, ekstansiyon) ve ağrı şiddetleri açısından anlamlı fark yoktu ($p>0.05$). 6 haftalık takip sonunda her iki grupta da aktif ve pasif fleksiyon ve ekstansiyon hareket açıklıklarında anlamlı artış belirlenirken ($p<0.05$), ağrı şiddetinde ise meydana gelen değişikliklerin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görüldü ($p>0.05$).

Çalışma sonuçlarımız postoperatif erken dönemde KKZE egzersizlerinin verilmesinin semptomları arttırmadığını, hareket açıklığını arttırmada AKZE egzersizlerine benzer etkilere sahip olduğunu gösterdi. Bu sonuçlar KKZE'lerinin erken dönemde TDP fizyoterapi programlarına güvenli olarak eklenebileceğini düşündürmekle birlikte uygulamaların ağrı şiddeti üzerine etkinliği ile ilgili daha kesin sonuçlar için ileriki çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Sözcükler: Diz Protezi, Egzersiz, Kapalı Kinetik Zincir, Eklem Hareketi, Ağrı.

İDİYOPATIK PARKİNSON HASTALARINDA ZAMANLI KALK YÜRÜ TESTİ'NİN NORMAL VE KOGNİTİF FORMUNUN MENTAL VE KOGNİTİF FONKSİYONLARLA OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Birön Onur ÜĞÜT[1], Aybüke Cansu KALKAN[2], Turhan KAHRAMAN[1], Berril DÖNMEZ ÇOLAKOĞLU[3], Arzu GENÇ[2]

1 İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İzmir

2 Dokuz Eylül Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, İzmir

3 Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı, İzmir

Parkinson Hastalığı; tremor, rijidite, bradikinezi gibi motor semptomlara ve mental bozukluklar, gastrointestinal sistem bozuklukları, uyku bozuklukları ve kognitif bozukluklar gibi non-motor semptomlara neden olan ilerleyici nörodejeneratif bir hastalıktır. Zamanlı Kalk Yürü Testi (ZKYT) Parkinson hastalarında yaygın olarak kullanılan güvenilir ve yararlı bir mobilite ölçüm testidir. ZKYT'nin kognitif fonksiyonlarla ilişkili olduğu bilinmesine rağmen ZKYT'ye eklenen ikincil kognitif bir görevin kognitif fonksiyonları yansıtma kapasitesi net olarak bilinmemektedir.

Çalışmamızın amacı; İdiyopatik Parkinson hastalarında ZKYT ve ZKYT-kognitif görev'in mental ve kognitif fonksiyonlarla olan ilişkisinin incelenmesidir.

Çalışmaya 43 idiyopatik Parkinson Hastası dahil edildi. ZKYT normal ve kognitif form olarak uygulandı. Hastaların mental ve kognitif durumları Mini Mental Test

ve Birleşik Parkinson Hastalığı Derecelendirme Ölçeği'nin (BPHDÖ) mental (BPHDÖ-I) alt ölçek puanı kullanırak değerlendirildi. Hastaların klinik değerlendirmesi BPHDÖ ve Hoehn&Yahr Evrelemesi kullanılarak yapıldı.

Cinsiyet dağılımı kadın 14 (%32,6) ve erkek 28 (%65,1) olarak belirlendi. Katılımcıların yaş ortancası 68 (60-73) yıl, hastalık evresi (Hoehn&Yahr Evrelemesi) ortancası 2 (2-2,5), Mini Mental Test ortancası 29 (27-30), BPHDÖ-I ortancası 2 (1-3), ZKYT-kognitif ortancası 11,18 (9,17-12,4) sn, ZKYT ortancası 8,53 (7,57-9,58) olarak bulundu. ZKYT- skorları ile; Mini Mental Test skorları arasında negatif yönde orta (rs=-0,305, p<0,05) ve BPHDÖ-I skorları arasında pozitif yönde yüksek (rs=0,505, p<0,05) korelasyon bulundu. ZKYT ile MMT arasında anlamlı bir korelasyon bulunmadı (p>0,05) ve ZKYT ile BPHDÖ-I (mental altbaşlık) arasında orta (0,479, p<0,05) düzeyde korelasyon bulundu.

ZKYT ile MMT arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ve ZKYT ile BPHDÖ-I arasında ZKYT-kognitif'e göre daha düşük korelasyon olduğu gösterildi. Sonuç olarak ZKYT'ye eklenen ikincil kognitif bir görevin Parkinson hastalarındaki kognitif ve mental fonksiyonlardaki etkilenimi daha iyi yansıtabileceği düşünülmektedir.

DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARDA NÖROBİLİŞSEL EGZERSİZ PROGRAMININ(NEP) YÖNETİCİ FONKSİYONLAR ve REAKSİYON ZAMANINA ETKİSİ-PİLOT ÇALIŞMA

Umit AKAY[1], Nurullah BÜKER[1], Gökhan YÖYLER[2,] Yeşim ŞENGÜL[1]

[1]*Dokuz Eylül Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu*

[2]*Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Anabilim Dalı*

umitakayy@gmail.com; gokhan.yoyler@gmail.com; yesimsalik@gmail.com

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) bulunan çocuklarda farklı koordinasyon, kuvvetlendirme egzersizleri veya bilişsel egzersizler uygulanmaktadır. Fakat çeşitli motor koordinasyon egzersizlerinin kullanıldığı; görsel, işitsel ve bilişsel görevler içeren multimodal egzersizlerin kullanıldığı nörobilişsel egzersiz programı(NEP) uygulaması bulunmamaktadır.

Çalışmanın amacı haftada 1 saat, 10 haftalık nörobilişsel egzersiz programının DEHB tanılı çocuklarda yönetici fonksiyonlar, reaksiyon zamanı(RZ) ve dikkat üzerine etkisini incelemektir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğine başvuran ve yeni DEHB tanısı alan, ebeveyn tarafından egzersiz programına katılımının onaylandığı 7-11 yaş arası 5 erkek çocuk çalışmaya dahil edildi. Egzersiz programı olarak haftada 1 saat, 10 haftalık nörobilişsel egzersiz programı ve evde hastanın her gün kendi başına uygulayacağı ev egzersiz programı verildi. Egzersiz öncesi ve sonrası kognitif fonksiyonlar için Stroop testi, RZ için Ruler Drop Testi(RDT) uygulandı.

Çocukların yaş ortalaması 8,71±1,34(Ort±SD) idi. Tüm hastaların egzersizleri tamamladı. Egzersiz sonrası yapılan testler egzersiz öncesi yapılan testlerle karşılaştırıldı. Stroop testi tamamlama süresi (p<0,05) ve RZ testinde (p<0,05) istatistiksel olarak anlamlı fark oluştu. Stroop testinin diğer tüm parametrelerinde her hastada gelişme görülmesine rağmen anlamlı bir fark oluşmadı.

Literatürde DEHB hastalarında kognitif fonksiyonlarda etkilenim ve reaksiyon zamanında gerileme bildirilmiştir. Özellikle aerobik egzersizlerin bu fonksiyonlarda olumlu etkiler gösterdiği çalışmalarda belirtilmiştir. Bu çalışma multimodel NEP uygulamalarının da bu fonksiyonlarda olumlu katkılar yapabileceğini desteklemektedir. Ayrıca NEP uygulamalarının diğer egzersizlere göre daha eğlenceli uygulamalar olması çocuklarda uygulanabilirliğini daha avantajlı hale getirmektedir. Daha fazla örneklem büyüklüğünün olduğu, farklı egzersiz tipleriyle karşılaştırılan araştırmalara gereksinim vardır.

Anahtar Sözcükler

DEHB, Stroop Testi, Reaksiyon Zamanı

HIV VE EGZERSİZ

Atiye KAŞ[1], Orçin TELLİ ATALAY[2], Aysun YAĞCİ ŞENTÜRK[3], Harun TAŞKIN[4], Ali YALMAN[5]

[1]*Pamukkale Üniversitesi, Sarayköy Meslek Yüksekokulu, Denizli, akas@pau.edu.tr*

[2]*Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi Ve Rehabilitasyon YO, Denizli, orcint@pau.edu.tr*

[3]*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Trabzon, aysunsenturk@ktu.edu.tr*

[4]*Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi Ve Rehabilitasyon YO, Denizli, fzt_harun@hotmail.com*

[5]*Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi Ve Rehabilitasyon YO, Denizli, yalman_ali@yahoo.com*

HIV enfeksiyonu bireylerin bağışıklık sistemini zayıflatmakla birlikte aynı zamanda diğer sistemleri de olumsuz etkilemektedir.Sıklıkla fırsatçı enfeksiyonlar ve yorgunluk görülür, fiziksel aktivite, kassal fonksiyon ve yaşam kalitesi azalır.Ayrıca tedavisinde kullanılan antiretroviral terapi de birçok sistem üzerinde iyatrojenik komplikasyonlar oluşturur.Bunlar da tükenme, lipodistrofi, metabolik fonksiyonlarda bozulma, kardiyak disfonksiyonu, osteonekrozis/avasküler nekroz ve gastrointestinal sistem bozukluklarını tetikler.

Bu derleme HIV enfeksiyonlu bireylerde egzersizin etkisinin incelendiği farklı sonuç bildiren çalışmaları bir araya getirmek amacıyla yapıldı.

HIV salgın olduğu ilk dönemlerde(1980'ler) sağlık profesyonelleri; bireylerin zaten bağışıklık fonksiyonlarının bozulduğunu ve egzersizin de bağışıklık sistemini baskılayacağını düşünerek egzersize karşı çıkıyorlardı.Bu konuda son yıllarda yapılan araştırmalarda farklı sonuçlar bildirilmiştir.Egzersizin bağışıklık sistemi üzerine önemli etkisi olmadığını gösteren bazı çalışmalar vardır.Fakat düzenli orta şiddette egzersiz programının bireylerdeki psikolojik stresi, anksiyete ve depresyon semptomlarını azalttığı ve bağışıklık fonksiyonlarına olumlu etki sağlayarak yaşam kalitesini artırdığını kanıtlayan çalışmalar da vardır.Bu çalışmalar egzersiz ile lökositlerin uyarıldığını, lenfoid organlar ve dolaşım sistemindeki efektör hücrelerin dağılımlarının arttığını, hemodinamik değerlerin arttığını ve sempatik sinir sisteminin aktive olduğunu belirtmişlerdir.Özellikle HIV enfeksiyonunda CD4+ hücre sayısının artığı gösterilmiştir.

Ayrıca egzersizin yorgunluk belirtilerinin daha geç oluşmasını sağladığı gibi iyatrojenik kökenli komplikasyonlara da olumlu etki sağladığı bildirilmektedir.Düzenli egzersiz programı oluşturulmuş, aerobik egzersiz, kuvvetlendirme ve esneklik egzersizleri yapan HIV enfeksiyonlu bireylerde anksiyete de depresyon bulgularının azalarak emosyonel durumlarının iyileştiği belirtilmektedir.Bunun yanında insülin direnci ve visseral yağlanmada azalma; kas kitlesi ve kuvvetinde artma; vücut kompozisyonunda düzelme; kardiyovasküler uygunluk ve fiziksel fonksiyonlarda artma sağladığı gözlenmiştir.Tükenme bulguları olan olgularda vücut kompozisyonu ve fiziksel fonksiyonların daha fazla iyileştiği bildirilmektedir. Tüm bu iyileşmelerle fiziksel aktivite düzeyinin arttığı, bireylerin günlük yaşam aktivitelerinde kolaylık sağlandığı ve yaşam kalitelerinin arttığı kanıtlanmıştır.

Sonuç olarak egzersizin kontraendike olduğu ortopedik komplikasyon ve patolojiler olmadığı sürece; HIV enfeksiyonlu bireylerin orta şiddetli kuvvetlendirme, esneklik ve aerobik egzersiz eğitimi içeren rehabilitasyon programına ihtiyaçları vardır.Bu rehabilitasyon programı bireylerin genel sağlık düzeylerini artırarak daha uzun ve üretken bir yaşam sürmelerini sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Human immunodeficiency virus, İnsan bağışıklık yetmezlik virüsü, Rehabilitasyon, Fonksiyonel kapasite, Fiziksel aktivite.

SAĞLIKLI GENÇ ERİŞKİNLERDE ALT EKSTREMİTE, GÖVDE KAS KUVVETİ, ENDURANSI VE FİZİKSEL AKTİVİTE ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Güzin KARA, , Fettah Saygılı, , Emre BASKAN,

[1]*Pamukkale Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Denizli,*

e-posta: guzin1196@yahoo.com

[2]*Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Aydın,*

e-posta: fsaygili@adu.edu.tr

[3]*Pamukkale Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Denizli,*

e-posta:ebaskan@hotmail.com

Sağlıklı genç erişkinlerde fiziksel aktivite düzeyinin iyi olmasının günlük yaşamda çok kullanılan büyük kas gruplarına da olumlu etki yapacağı düşünülmektedir. Bu kas grupları genellikle alt ekstremite ve gövde kas gruplarını içermektedir.

Sağlıklı genç erişkinlerde alt ekstremite ve gövde kas kuvveti, enduransı ve fiziksel aktivite arasında ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca fiziksel aktivite düzeyinin alt ekstremite ile gövde kas kuvveti ve enduransını ne düzeyde etkilediği de incelenmiştir.

Çalışmaya yaş ortalaması 22,53±1,34 yıl olan 45 sağlıklı genç erişkin birey (K=28,E=17) dahil edilmiştir. Katılımcıların fiziksel aktiviteleri Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi(UFAA) ile, alt ekstremiteden M. Gluteus Maximus, M. Quadriceps Femoris, M. Gastrocinemius kasları ile sırt ekstansörlerinin kas kuvveti Power Track Manuel Muscle Tester ile değerlendirilmiştir. Üst abdominal ve alt abdominal kaslarının kuvvetleri manuel kas testi ile değerlendirilmiştir. Gövde ve alt ekstremite kaslarının enduranslarının değerlendirilmesi için ise, maksimum plankta durma süresi kaydedilmiştir, dinamik abdominal endurans testi, çömelme testi(maksimum tekrar sayısı) yapılmıştır.

Sağlıklı genç erişkinliklerde alt ekstremite ve gövde kas kuvvetleri ile enduransları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki bulunurken($p\leq0,05$), fiziksel aktivite ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Sadece sağ, sol M. Gastrocnemius ve sırt ekstansör kas grubunun kuvvetleri ile fiziksel aktivite arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur($p\leq0,05$).

Sağlıklı genç erişkinlerde yaptığımız ölçümler, kas kuvveti ve enduranstaki iyilik halinin birbirini olumlu etkilediğini göstermektedir. Buna karşılık olguların fiziksel aktivite düzeylerinin yüksek olması, kas kuvveti ve enduransa yansımadığı gibi bazı kas gruplarında negatif sonuçlar verebilmektedir. Fiziksel aktivite her ne kadar sağlıkla ilgili farklı parametrelere etki etse de kas kuvvet ve enduransını korumak ve arttırmak için yeterli değildir.

Anahtar Sözcükler: Genç Erişkin, Fiziksel Aktivite, Kas Kuvveti, Endurans, Gövde ve Alt Ekstremite.

POLİKİSTİK OVER SENDROMU VE OBEZİTE İLİŞKİSİ

[1]Merve Köksal, [2]Mehtap Ünlü Söğüt

[1]Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Samsun Eğitim Araştırma Hastanesi, Beslenme ve Diyet Birimi, SAMSUN

[2]Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, SAMSUN

e-mail: mrvkoksal@gmail.com

e-mail: mehtap.sogut@omu.edu.tr

Polikistik over sendromu (PKOS) en sık üreme dönemindeki kadınlarda rastlanmakta olup, PKOS'luların yaklaşık %50'si obezdir. PKOS'a bağlı olarak obezitenin üremeyi etkilediği bildirilmektedir.

PKOS ve obezite ilişkisinin güncel literatür bilgisi ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

"Pubmed, EBSCO, Science Direct ve Google Akademik" veri tabanları kullanılarak, konu ile ilgili son 5 yıla ait makaleler taranmıştır.

PKOS üreme çağının herhangi bir döneminde ortaya çıkabilen, kronik seyreden ve gelecekte yaşam kalitesini düşürebilen kompleks bir hastalıktır. Yapılan çalışmalarda polikistik over morfolojisi sıklığı %40'ın üzerindedir ve genel oran %28 olarak belirtilmiştir. PKOS'da obezite sıklığı %40-60 arasında değişmektedir. Obezite temel olarak vücut yağ oranının artmasıyla ilişkilidir. Obezitenin PKOS'un nedeni mi yoksa hastalığın bir sonucu mu olduğu halen tartışmalıdır. PKOS için ilk olarak önerilen tedavi yaşam tarzı değişikliğidir. PKOS'lu kadınların % 44-57'sinde yaşam tarzı değişikliği ve ağırlık kaybı sonrası; menstrual döngü veya yumurtlama fonksiyonlarında iyileşme olduğu belirlenmiştir. PKOS'lu morbid obez bireylerde (BKI>40), bariatrik cerrahi obezite açısından etkili bir tedavidir. Bariatrik cerrahinin anlamlı kilo kaybı ile ilişkili olarak; PKOS'un komplikasyonlarında da iyileşme sağladığı gösterilmiştir. Beslenme tedavisi sonucunda sağlanacak %5-10 ağırlık kaybı ile PKOS'lu kadınlarda; yumurtlama sıklığında artış, üreme fonksiyonlarında iyileşme ve serbest androjen indeksi, testosteron, hiperlipidemi, hiperglisemi ve insülin direnci gibi faktörlerde azalma saptanmıştır.

PCOS'lu bireylerde yapılan çalışmalarda; enerji kısıtlaması ve sağlıklı beslenme önerilerinin vücut ağırlığı, BKİ, bel çevresi, hirşutizm skorunda azalma ve menstruasyon düzeninde önemli ölçüde iyileşme

sağladığı belirlenmiştir. Ayrıca normal ağırlıkta olan PKOS'lu kadınlarda yeterli ve dengeli beslenmenin sağlanarak ağırlığın optimum aralıklarda tutulması; fazla kilolu veya obez olan PKOS'lu bireylerde ise 3 ay içinde %5-10 ağırlık kaybı sağlanması PKOS'un semptomlarının azalması ve iyileştirilmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak PKOS'lu bireylerin tedavisinde jinekolog ve diyetisyen iletişimi ile multidisipliner bir yaklaşım oldukça önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Polikistik over sendromu, Obezite, Beslenme

PRACTICES THAT IMPROVE QUALITY OF LIFE IN FOOT DROP DISEASE

Gül Fatma Türker[1], Hatice Akman[2]

[1] Süleyman Demirel Üniversitesi, Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği, gulturker@sdu.edu.tr

[2] Süleyman Demirel Üniversitesi, Biyomedikal Mühendisliği, haticeakman@sdu.edu.tr

Foot drop disease is one of the most common problems in rehabilitation clinics. Because your foot muscles do not work, your leg is a crawl walking form. Patients with foot drop may have difficulty lifting or lifting the foot upward from the wrist. Walking in this way can make it difficult for the person to walk, it can cause obstacles and fall. Diseases that often cause low stool; paralysis, stomach pain and multiple sclerosis. In the majority of foor drop patients, muscle and nerve in the leg are intact, there is a defect in the transmission in the central nervous system. In foot drop patients, normal walking is deteriorating as a result of foot uncontrollable. Because the patient is on the ground, he can not walk fast, it is difficult to climb up stairs and on the slopes and faces danger of falling. Devices and apparatuses for walking used in foot drop patients are being developed.

Ankle-Foot-Ortesis (AFO) is frequently used as an aid device in the ambulance of foot drop patients. Another method used to assist walking in patients with foot drop disease is Functional Electrical Stimulation (FES) devices. These systems must be used continuously by patients. Otherwise, orthopedic disorders such as joint disorders and foot deformity may occur in the disease process. In this study, assist systems for the walking of foot drop patients were investigated. The positive and negative aspects of the devices and apparatuses in use are examined.

Key words: *Foot drop, ortesis, stimulation.*

PULMONER REHABİLİTASYON PROGRAMI UYGULANAN KONTROLSÜZ ASTIM HASTALARINDA EGZERSİZ KAPASİTESİNDEKİ KAZANIM İLE İLİŞKİLİ FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

İlknur Naz Gürşan[1], Hulya Sahin[2]

[1]İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

[2]Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İzmir Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Pulmoner rehabilitasyon (PR) kronik solunum hastalarının fiziksel ve emosyonel durumlarını düzenlemeyi ve sağlığı geliştirici kalıcı davranışlar sağlamayı hedefleyen çalışmalar bütünüdür. Toplumda en sık karşılaşılan kronik solunum yolu hastalıklarından biri olan astımda tedavinin primer amacı; semptomlar ve fonksiyonel bozukluklar gibi astım belirtilerinin ne derece azaldığını ve tedavinin amacına ne kadar ulaşabildiğini ifade eden astım kontrolünün sağlanmasıdır. Ancak uygulanan çok sayıda tedavi yöntemine rağmen astım hastalarında kontrol düzeyi düşüktür.

PR uygulamalarının astım hastalarında fonksiyonel sonuçlar üzerine olumlu etkileri gösterilmiş olmakla birlikte, kontrolsüz astım hastalarında egzersiz kapasitesindeki kazanım ile ilişkili faktörler bilinmemektedir. Bu nedenle bu çalışmadaki amacımız astım hastalarının büyük kısmını oluşturan kontrolsüz astım hastalarına uygulanan PR programı sonrası egzersiz kapasitesindeki kazanımla ilişkili faktörleri belirlemektir.

Çalışmaya 26' sı kadın toplam 27 astım hastası dahil edildi [Ortanca yaş: 55(49,60) yıl]. Tüm hastalara 8 hafta toplam 16 seans süren solunum, aerobik ve kuvvetlendirme egzersizlerinden oluşan PR programı uygulandı. Hastaların PR öncesi ve sonrası değerlendirmelerinde; altı dakika yürüme mesafeleri, Astım Kontrol Testi, MMRC Dispne Skalası, Hastane Anksiyete ve Depresyon Testi, St. George Solunum Hastalıkları Anketi skorları kaydedildi.

Hastaların program sonunda solunum fonksiyon testi parametrelerinde ve oksijenasyonlarında bir değişiklik olmazken (p>0,05), astım kontrol testi, altı dakika yürüme mesafesi, dispne algısı, yaşam kalitesi parametreleri, anksiyete ve depresyon ölçümlerinde anlamlı iyileşme kaydedildi (p<0,05). PR sonrası altı dakika yürüme mesafesindeki kazanımın başlangıç ölçümleri ile ilişkisi incelendiğinde FEV1 ile pozitif yönde, rezidüel volüm ve mMRC dispne skoru ile negatif yönde korelasyon gösterdiği sonucuna varıldı (sırasıyla; r=.0,404, r=-0.434, r=-0.404, p<0,05).

Kontrolsüz astım hastalarında PR programı; astım kontrolü, egzersiz kapasitesi, dispne algısı, yaşam kalitesi, anksiyete ve depresyonda iyileşme ile sonuçlanmaktadır. Bu hasta grubunda PR öncesi düşük dispne hissi ile dinamik hiperinflasyon durumu ve yüksek FEV1 değeri, program sonunda egzersiz kapasitesindeki yüksek kazanımla ilişkilidir.

Anahtar Sözcükler: Astım; Egzersiz Kapasitesi; Pulmoner Rehabilitasyon

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜRLER ARASI DUYARLILIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ahsen Sultan UYGUN1 , Ayşe KARAMAN2 , Ecem Nur BOZKURT3 , Derya SULUHAN4

1.Sağlık Bilimleri Üniversitesi, ahsenygn@gmail.com

2. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, aysenur333506@gmail.com

3. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, ecem-bozkurt35@hotmail.com

Problem Tanımı: Kültürlerarası duyarlılık, çok farklı kültürlerin birleştiği toplumlarda hemşirelik bakımının temelini oluşturan önemli unsurlardan biridir. Profesyonel hemşirelik uygulamaları için lisans düzeyinde mezunların sahip olması gereken yeterlilikler içerisinde kültüre duyarlı bakım verme ön plana çıkmaktadır.

Amaç: Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin sağlığı koruma, geliştirme ve hasta bakımında kültürler arası duyarlılığının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı, kesitsel bir çalışma olarak dizayn edilen bu çalışma, Gülhane Hemşirelik Fakültesi'de 1-9 Mart 2018 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Çalışmanın evrenini hemşirelik öğrencilerinin tamamı (n=415), örneklemini ise çalışmaya dahil edilme kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 249 öğrenci oluşturdu. Veriler, Veri Toplama Formu ve Kültürler Arası Duyarlılık Ölçeği (KADÖ) ile kullanılarak elde edildi. Elde edilen veriler SPSS 18.0 paket programında uygun istatistiksel yöntemlerle analiz edildi. Sonuçlar %95'lik güven aralığında, anlamlılık p<0.05 düzeyinde değerlendirildi.

Bulgular: Araştırmaya katılan Çalışmaya katılan öğrencilerin %81.7'si (n=203) kadın; %43.7'si 1.sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin KADÖ toplam puan ortalaması 93.88±12.78, birinci sınıf öğrencilerinin 86.97±11.22, üçüncü sınıf öğrencilerinin 86.35±10.45 dördüncü sınıf öğrencilerinin ise 87.53±11.03'tür. Ölçeğin alt ölçek boyutları incelendiğinde; iletişimde sorumluluk alt boyutundan 16.50±8.32, kültürel farklılıklara saygı alt boyutundan 27.52±9.12, iletişimde kendine güvenme alt boyutundan 16.03±7.82, iletişimden hoşlanma alt boyutundan 21.83±2.21 ve iletişimde dikkatli olma alt boyutundan 10.79±3.54, puan aldıkları belirlendi. Dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin üçüncü ve birinci sınıf öğrencilerine göre ölçek toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı fark oluşturmadığı belirlendi (KW=1.709; p=0.317). Klinik uygulama yapan öğrencilerin klinik uygulama yapmayan öğrencilere göre ölçek toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı fark oluşturduğu belirlendi (Z=1.783; p=0.027).

Sonuç: Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılıklarının yüksek olduğu, klinik uygulama yapmanın kültürler arası duyarlılığı olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu nedenle; hemşirelik öğrencilerinin ilk yıldan itibaren ders müfredatına kültüre duyarlı bakım verme konuları eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kültür, Farkındalık, Bakım, Hemşirelik öğrencisi

THE IMPORTANCE OF THE IMAGING MODALITIES FOR THE MACROANATOMICAL AND HISTOLOGICAL STUDY OF THE RABBIT ADRENAL GLANDS

Rosen Stefanov Dimitrov[1], Kamelia Dimcheva Stamatova-Yovcheva[1], Omer Gurkan Dilek[2], David Gospodinov Yovchev[3]

[1] Department of Veterınary Anatomy, Histology and Embryology, Faculty of Veterınary Medicine, Trakia University, Stara Zagora, BULGARIA

[2] Department of Anatomy, Faculty of Veterinary Medicine, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, TURKEY

[3] Department of Veterinary Anatomy, Histology and Embryology, Faculty of Veterinary Medicine, Trakia Unıversıty, Stara Zagora, BULGARIA

Introduction: The rabbit adrenal glands are paired ellipsoid organs. The right gland is located close to the right kidney, while the left is in a distance to the left kidney. The capsule of the glands is two-layered. It is composed of cellular and fibrous layer. The cortex is constructed by three zones: zona glomerulosa, zona fasciculata and zona reticularis. The medullar part has outer and inner zone, drawn up by neurosecretory cells. Nowadys the morphological specifics of the rabbit adrenal glands are investigated by the routine imaging modalities such as radiology, CT, US and MRI.

Objectives: The imaging anatomical features of the glands are used as base to determine their topography, anatomical closeness and histological features.

Methods: The adrenal glands of twelve sexually matured, healthy clinically New Zealand rabbits have been studied. The used methods were anatomical, routine histology, Radiology, CT, US and MRI. Strict protocol for imaging of the glands has been followed in compliance with European ethical guidelenes.

Results: The glands' radiological and CT features defined their position to right and left kidneys. The right adrenal gland was oval, norm-attenuatted finding, located close to the right kidney. The left adrenal gland was in a distance to the left kidney. It was oval and normattenuated. US features of the gland, demonstared variability of darkness, contrast and greyscale specifics, proved by the histiological specifics of the glands' three compartments: capsule, cortex and medulla. MRI pecularities of the glands defined them as norm-intensive, distincted anatomically to the right and left kidneys.

Discussion and Conclusion: The data for histological and anatomical features of rabbit adrenal gland were defined and added by used imaging modalities. Radiology, CT and MRI are modern alternatives to determine the glands' topography and anatomical features. US images of the stuided organs were relevant to glands' histological compartments.

Keywords: Rabbit, Adrenal Glands, Imaging Modalities, Anatomy, Histology

SOSYAL ALANDA EMZİRME: BİR ANNE HAKKIDIR!

Sibel Peksoy*, Dilek Uludaşdemir*

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara/Türkiye

d.uludasdemir@gmail.com

Giriş: Doğum sonu dönemde annede yaşanan en önemli değişimlerden biri emzirme sürecine hazırlıktır. Emzirmenin anne (İnvolüsyon sürecini hızlandırma, kanamayı azaltma, meme kanserine karşı koruma gibi) ve yenidoğan için (Anne-bebek bağlanması, besin ve enerji ihtiyacını sağlama, enfeksiyonlardan koruma gibi) birçok yararı bulunmaktadır.

Amaç: Emzirmenin sağladığı faydalar nedeniyle, uluslararası birçok kuruluş (DSÖ, UNİCEF, USAID, SIDA) emzirmenin desteklenmesi için bir araya gelmişlerdir. Bu kuruluşların ortak kararı ile emzirmenin özendirilmesi ve desteklenmesi için "Innocenti Bildirgesi" 1990 yılında birçok ülkenin katılımı ile kabul edilmiştir. Bu bildirgede yenidoğanın ilk altı aylık yaşamında anne sütü ile beslenmesi gerektiği, iki yaşına kadar da ek gıdalarla birlikte anne sütüne devam etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte; emzirme oranlarının artırılması, emzirmenin devamlılığının sağlanması, emzirmenin kolaylaştırılması için gerekli ortamın sağlanması da verilen tavsiyeler arasında yer almaktadır. Bu kapsamda günümüzde "sosyal alanda emzirme" anneler açısından giderek önem kazanmasının yanında, popüler bir anlayışı da beraberinde getirmiştir. Bu derlemede amaç sosyal alanda emzirme için farkındalık sağlanmasıdır.

Yöntem: Bu çalışma bir literatür derlemesidir.

Bulgular: "Sosyal alanda emzirme" giderek önem kazanmaya başlamış olmasına rağmen, bu konuda yapılan literatür incelemeleri; annelerin nadir olarak halka açık ortamlarda emzirebildiğini, ailelerin/çevrenin olumsuz bakış açısına sahip olduğu, emzirmenin aynı zamanda sosyal yaşamı sınırladığına ortaya koymaktadır. Sosyal alanda emzirmeye karşı gelişen ön yargı emzirme oranlarına azalmasına da bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle annelerin yaşadığı bu sorunlara dikkat çekmek amacıyla birçok alanda (Sosyal medya, çeşitli meslek grupları gibi) farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu farkındalığın amacı, sosyal alanda emzirmenin desteklenmesi için toplumun bilinçlendirilmesidir.

Tartışma ve Sonuç: Annelerin emzirmenin yararları hakkında bilgilendirme, doğumdan sonra emzirmeye özendirilme, çalışma saatlerinde çocuğunu emzirme, özel durumlarda emzirme haklarının yanında; "sosyal alanda emzirme"si de anne hakkı olarak değerlendirilmelidir. Sağlıklı anne ve sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde sosyal alanda emzirmenin desteklenmesi de en temel hak olarak görülmeli ve toplumun bilinci oluşturulmalıdır.

Anahtar kelimeler: Emzirme, sosyal alan, emzirmenin desteklenmesi, farkındalık oluşturma.

LYME DISEASE

Mehmet Çağrı KARAKURUM, Şima ŞAHİNDURAN, Reyda KIYICI

Department of Internel Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur-Turkey

Lyme disease is a zoonotic disease transmitted by ticks in Ixoides-genus and caused by a spirochete named Borrelia burgderferi. The disease was first seen in children in Lyme village in the United States. At first, the disease was thought to be juvenile rheumatoid arthritis, but the observation of the epidemy it was called Lyme arthritis. Later, multisystemic forms of the disease were also seen. The ticks take spirochete from mice and then continue their lives on animals such as mice, birds or other mammal animals Infection is more common, especially in the summer months, starting from the spring months to the autumn months when the ticks are active. People are infected via tick bite usually found in rural areas. The incubation period is variable and is between 3-32 days. First itchy, painless and profusely raised lesion that starts and spreads from the bite site of the tick. Then systemic findings develop. Clinical findings of the disease are evaluated in two groups; early disease and late disease.

Erythema migrans, a skin lesion unique to early stage disease is valuable in the diagnosis. It is important to serologically demonstrate the IgG antibodies against Borrelia burgdorferi and DNA from Borrelia burgdorferi in the synovial fluid by PCR.

With the presence of I. ricinus in many regions in our country, the first case of Lyme disease in our country has been reported after 1990. Studies on the epidemiology of the disease in our country and its role in infectious infection are continuing.

Key words: Lyme disease, tick, zoonosis

ENDOSKOPİ İŞLEMLERİNDE MÜZİK UYGULAMALARI VE ETKİLERİ: BİR SİSTEMATİK EŞLEŞME ÇALIŞMASI

Yeliz AKDAŞ KOCABAŞ[1] Yeliz CİĞERCİ[2] Öznur GÜRLEK KISACIK[2]

[1] *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Öğrencisi*

[2] *Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyon Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü*

Endokopi, başlangıçta ağırlıklı tanı amaçlı kullanılmakta iken, günümüzde teknolojideki gelişmelere paralel olarak daha çok tedavi amaçlı yapılan bir invaziv girişimdir.

Endoskopi işlemleri, bir ışık kaynağı varlığında, insan bedenindeki içi boş lümenleri ve boşlukları gözlem yoluyla inceleme ve bu alanlardaki sorunları belirleme imkanı sağlar. Ancak bu işlem hastalar açısından incelendiğinde, oldukça zor ve stresli bir deneyimdir. Bu nedenle günümüzde, endoskopi işlemlerinde; anksiyete ve ağrının azaltılması, stres yanıtı sonucu ortaya çıkan hemodinamik değişikliklerin minimuma indirilmesi, hasta memnuniyetinin arttırılması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesinde bütüncül yaklaşım uygulamaları önemlidir. Tamamlayıcı ve alternatif tedavi, hastalara temel tıp bütünlüğü çerçevesinde sağlığı korunması, hastalıkların tanılanması ve tedavisi olarak tanımlanmaktadır. Sağlıkta müzik uygulamaları ise tamamlayıcı ve alternatif tedaviler içinde uygulama kolaylığı, düşük maliyeti ve tercih edilebilirliği yüksek aynı zamanda noninvazivdir ve yan etkisi yoktur.

Bu çalışmada, sistematik eşleşme yönteminden faydalanılarak, endoskopi işlem sürecinde müzik uygulamalarını içeren çalışmaların incelenmesi ve bu alandaki eğilimlerin ortaya konması amaçlanmıştır.

Çalışmanın evrenini Ocak-Şubat 2018 tarihleri arasında, herhangi bir tarih aralığı verilmeden "endoscopy", "gastroscopy", "colonoscopy", "broncoscopy", "cystoscopy", "music", "music therapy", "music medicine", "music listening" "music intervention" anahtar kelimeleri ile "web of science", "sciences direct", "scopus", "ebscho" veri tabanları taranarak ulaşılan 144 makale oluşturmuştur. Dahil edilme kriterleri olarak; endoskopi işlemleri sürecinde müzik terapi ya da sağlıkta müzik uygulamaları amacı ile planlanmış, kullanılan müzik çalışması prosedürü (müziğin uygulanma yolu, türü, süresi gibi) belirtilmiş olan, yayın dili Türkçe ve İngilizce olan, tam metnine ulaşılabilen 15 araştırma bu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Çalışmaların 1997-2017 yılları arasında dağılım gösterdiği, çoğunluğunun Asya kıtasındaki araştırmacılar tarafından yapıldığı, 12 çalışmanın uygulamalı araştırma özelliği taşıdığı ve çalışma yapılan hasta gurubunun gastrointestinal sistem endoskopisi yapılan hastalar olduğu görülmüştür. Çalışılan müzik türünün sıklıkla klasik müzik, jaz ve country müzik olduğu, 9 çalışmada müziğin işlem sürecinde dinletildiği, çalışmaların büyük çoğunluğunda müziğin kan basıncı, nabız, kandaki oksijen doygunluğu, ağrı ve anksiyete üzerine etkisinin incelendiği tespit edilmiştir.

Çalışmalarda müziğin endoskopi işlemi uygulanan hastaların ağrı ve anksiyetelerinin azaltılmasında önemli bir tamamlayıcı tedavi olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Endoskopi, gastroskopi, kolonoskopi, sistoskopi, bronkoskopi, sağlıkta müzik uygulamaları, Müzik terapi, Müzik dinleme

VENTRİKÜLER DESTEK CİHAZI VE ÖZ YETERLİK

Çiğdem ÇETİN[1], Fatma CEBECİ[2]

Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Doktora Öğrencisi1

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Öğretim Üyesi2

E mail: cgdmctn07@gmail.com

fatmacebeci@gmail.com

Kalp yetmezliği yaşamı tehdit eden bir sağlık problemi olarak bilinmektedir. Türkiye'de kalp yetersizliğinin prevelansını belirlemek için yapılan HAPPY araştırmasına göre; yaklaşık 2,5 milyon erişkin bireyde kalp yetmezliği mevcuttur. Ülkemizde prevelans batılı ülkelere göre daha yüksek seyretmektedir. Son dönem kalp yetmezliği bulunan hastaların tedavi yöntemlerinden biri olan ventrikül destek cihazı (VAD) bireylere yeni bir yaşam şansı sunmaktadır.

Bu çalışma ventriküler destek cihazı olan bireylerde öz yeterliliğin önemini ortaya koymak amacıyla literatür derleme olarak yapılmıştır.

Türkçe ve İngilizce olarak Google Scholar, EBSCOHOST veri tabanlarından ilgili olabilecek çalışmalar ele alınmıştır.

Son dönem kalp yetmezliği hasta sayısında artış ve yeterli kadavra donör bulunamaması, yeni bir tedavi yöntemi olarak VAD'ı gündeme getirmiştir. Kullanımı sırasında enfeksiyon, cihazın bozulması, kanama, tromboembolizm, sağ kalp yetmezliği, gastrointestinal sistem kanamaları, serebral kanama gibi komplikasyonlar yaşanabilmektedir. VAD sonrası hastanın yakından takip edilmesi önemlidir. Geç dönemde en sık kablonun ciltten çıkış yerinde enfeksiyonlar açısından, hasta ve yakını yara yeri bakımı yönünden bilgilendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca bireylere verilen eğitimin içeriğinde; cihaz ekipmanıyla başa çıkma, pansuman değişimi, enfeksiyon belirtileri, güç kaynağını değiştirme, ilaçların özellikle Warfarin kullanım amacı, unutması durumunda yapması gerekenler, nabız ve tansiyonun normal aralıkları, elektrik kesintisi, cihazın alarm vermesi ve acil durumlarda neler yapılması gerektiği yer almalıdır. Verilen eğitimin hayata geçirilmesi için bireyin öz yeterliğinin yüksek olması gerekmektedir. Öz yeterlilik; çeşitli öğrenme deneyimleri aracılığıyla hastalardan beklenen becerilerin, başarılı ve güvenli bir

şekilde tamamlanma yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Öz-yeterlik benlik saygısı ve öz güvenle ilgili olsa da, daha çok belirli bir hedefe ulaşabilmenin algılanması ya da yargılanmasıyla karakterizedir. VAD cihazı yerleştirilen hastalarda öz-yeterlilik, uyum ve hasta sonuçları arasındaki bağlantı henüz netlik kazanmamasına rağmen, öz yeterliğin cihazın yerleştirilmesinden önce ve hastaneden taburcu edilmeye hazırlık sırasında edinildiğini ifade edilmektedir.

VAD sonrası bakım ve ev ortamındaki izlemin kompleks olması nedeniyle, öz yeterliğin güçlendirilmesi için sağlık bakım vericileri bilgi, destek ve danışmanlık rolleriyle bireyi bakıma aktif olarak katmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Ventriküler Destek Cihazı, Öz Yeterlilik, Bakım

BEBEKLERDE GÜVENLİ UYKU ORTAMININ SAĞLANMASINDA HEMŞİRENİN ROLÜ

İlknur YILDIZ [1]

1 Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Sivas, ilknuryildiz@yahoo.com.tr

Hiçbir sağlık sorunu olmayan bir yaşın altındaki bebeklerin ani ve beklenmedik ölümü olarak tanımlanan Ani Bebek Ölüm Sendromu (ABÖS), genellikle uyku sırasında olmaktadır. Bebeğin uyku pozisyonu ve uyku çevresi ile ABÖS arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Güvenli bir uyku ortamında sırt üstü yatan bebeklerde ABÖS riskinin azaldığı belirlenmiştir. Bu nedenle birçok ülkede güvenli uyku ve sırt üstü yatış pozisyonu hakkında halkı bilgilendirme kampanyaları başlatılmıştır. Amerikan Pediatri Akademisi (APA) (2005) sağlıklı bebeklerde ani beklenmeyen ölümleri azaltmak için bebeklerin uyku çevresine yönelik 11 öneri tanımlamıştır. Daha sonra APA (2016) tarafından güncellenerek yayınlanan rehberde yalnızca sırt üstü yatış pozisyonunun kullanılması, sert bir uyku yüzeyinin olması, beşikte yumuşak objelerin bulundurulmaması, yatak paylaşımının olmaması, bebeğin sigara dumanına maruz bırakılmaması ve emzirmenin sürdürülmesi konularında öneriler bulunmaktadır.

Güvenli olmayan uyku çevresinde gerçekleşen ani bebek ölümlerinin önlenebilir olduğu düşünülmektedir. ABD'de uyku ile ilişkili bebek ölümleri önemli bir sorun olarak ele alınmaktadır. Ülkemizde güvenli uyku ortamına ilişkin araştırmalar sınırlı olmakla birlikte yapılan bir çalışmada 0-24 ay arası bebeği olan annelerin uyku ortamı ve pozisyonu hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı belirlenmiştir. ABÖS'ün önlenmesinde ebeveynlerin güvenli uykuya yönelik bilgilerinin ve farkındalığının arttırılması önemlidir. Çalışmalarda bebeğin uyku pozisyonu hakkında ebeveynlerin hemşireleri dinlediği ve model aldığı belirlenmiştir. Ebeveynlerin güvenli uykuya yönelik önerileri anlamasında ve uygulanmasında hemşirelerin model olması ve öğretimi kritik rol oynar. Güvenli uyku eğitiminin doğumdan hemen sonra başlatılması, hastanede kalınan sürede model olunarak devam ettirilmesi ve taburculuk eğitimlerinde yer alması önerilmektedir. Ayrıca Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde (YYBÜ) çalışan hemşirelerin ebeveynleri güvenli uyku konusunda eğiterek, taburculuğa hazırlaması gerektiği bildirilmektedir. ABÖS ve uykuyla ilişkili ölümlerin önlenmesi ya da azaltılması ebeveynlerin, sağlık profesyonellerinin ve toplumun güvenli uyku önerilerine uyumunu ile sağlanabilir. Kurumlarda sağlık profesyonelleri arasında ortak bir uygulama sağlamak amacıyla güvenli uyku politikasının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Güvenli Uyku, Ani Bebek Ölüm Sendromu, Ebeveyn, Hemşire.

FİZİKSEL AKTİVİTENİN PSİKOSOSYAL SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

Ayşe AKGÖZ*, Ayşegül ILGAZ**

** Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye, aysedagistan@akdeniz.edu.tr*

*** Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye, ailgaz@akdeniz.edu.tr*

Günümüzde sık görülen hareketsiz yaşam tarzı, sağlık üzerine olumsuz etkileri nedeniyle önemli bir halk sağlığı problemidir. Sağlık Bakanlığı tarafından 2011'de yapılan "Kronik Hastalıklar Risk Faktörleri Araştırması"na göre de Türkiye genelinde kadınların %87'si, erkeklerin %77'sinin yeterli ölçüde fiziksel aktivite yapmadığı belirlenmiştir. Bu oranlar, hareketsiz yaşam tarzının ülkemiz için ciddi boyutlarda olduğunu ve düzenli fiziksel aktivitenin yaşamın önemli bir parçası olması

gerektiğini ortaya koymaktadır. Düzenli fiziksel aktivitenin sağlığın tüm boyutları üzerinde olumlu etkisi olup, psikososyal sağlık üzerine de olumlu etkileri vardır. Bu derlemede düzenli yapılan fiziksel aktivitenin psikososyal sağlık üzerine etkilerini ortaya koymak amaçlanmaktadır.

"Fiziksel aktivite", "psikososyal sağlık", "psikososyal etki", anahtar kelimeleri kullanılarak güncel veri tabanlarında arama yapılmış ve aşağıda yer alan bulgular elde edilmiştir.

Yapılan çalışmalarda fiziksel aktivitenin psikososyal sağlık üzerine olumlu etkilerinin olduğu görülmüştür. Bireyin kendini iyi hissetmesi ve mutlu olabilmesi, olumlu düşünebilme ve stresle başa çıkabilme yeteneğini geliştirmesi, sosyal ilişkilerde gelişme, benlik saygısı ve özgüvende artma bu etkilerden bazılarıdır. Yapılan bir çalışmada, fiziksel aktivitenin bireylerin öz yeterliliğinin gelişmesine katkı sağlayarak kendilerini yeterli ve iyi hissetmelerini sağladığı ve bu sayede bireylerin fiziksel kapasitelerinin arttığı ortaya koyulmuştur. Ayrıca yürüyüş gibi orta yoğunluktaki aktivitelerin özellikle de grup halinde yapılan yürüyüşlerin psikososyal etkiler açısından daha yararlı olduğu belirtilmiştir. Düzenli yapılan fiziksel aktivitenin depresyonun başlamasını önlediği, depresif belirtileri azalttığı, anksiyete belirtileri ve panik bozukluğu düzelttiği görülmüştür. Ayrıca bu yararlı etkilerin meditasyon ve gevşeme egzersizleriyle aynı etkiyi yarattığı belirtilmiştir.

Toplumda yaşayan bireylerin psikososyal sağlıklarını geliştirmek amacıyla güncel rehberlerin önerileri doğrultusunda bireyler düzenli ve farklı fiziksel aktivitelere teşvik edilmeli, bu aktivitelerin etkisini kapsayan girişimsel araştırmalar yapılmalıdır. Ayrıca toplum ruh sağlığını korumak ve geliştirmek için özellikle birinci basamak sağlık çalışanları tarafından fiziksel aktiviteye teşvik edilen bireyler fiziksel aktivitenin hem fiziksel hem de psikososyal etkileri açısından gözlenmelidir.

Anahtar Sözcükler: "Fiziksel aktivite", "psikososyal sağlık", "psikososyal etki"

ERKEKLERE YÖNELİK YENİ KONTRASEPTİF YÖNTEMLER AİLE PLANLAMASININ GELECEĞİ OLABİLİR Mİ?

Figen KAZANKAYA[1], Aylin Taner[1], Özlem DEMİREL BOZKURT[1]

[1]Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

fgnrdgn@hotmail.com, aylintaner@gmail.com, ozdemboz@hotmail.com

Son yıllarda aile planlaması yöntemleri ile ilgili önemli gelişmeler meydana gelmekte, erkeklere yönelik yeni kontraseptif yöntemler üzerinde araştırmalar yapılmaktadır. Bu derlemenin amacı, çiftlere aile planlaması danışmanlığı verecek sağlık çalışanlarının erkeklere yönelik yeni kontraseptif yöntemler hakkında farkındalık yaratmaktır. Erkeklere yönelik kondom ve vazektomi gibi etkili yöntemlere yeni alternatifler olarak geliştirilen; hormonlu bir yöntem olan Ment® ve hormonsuz yöntemlerden Vasagel TM, Spermastop, IVD, Bimek SLV ve aşılar tanıtılacaktır.

MENT®, testosteronu andıran sentetik bir steroidden üretilen, üst kol derisinin altına yerleştirilen bir yıllık implanttır. Erkek kontrasepsiyonundaki özellikle hormonal yöntemler hayvan çalışmalarında denenmekte ve hala deneysel aşamadadır. Vasalgel TM bir diğer bilinen adıyla RISUG, jel formunda olup, uzun etkili, hormonsuz ve geri dönüşümlüdür. Spermler polimer ile karşılaştığında spermatozoon membranının bozulmasına ve motilitesini yitirmesine sebep olmakta, böylelikle kontraseptif özelliği ortaya çıkmaktadır. Bir diğer hormonsuz yöntem olan SpermaStop®, özellikle skrotum seviyesinde olacak şekilde, özel olarak üretilen bir iç çamaşırı içine yerleştirilen, esnek, yumuşak, konforlu ve pil ile çalışan bir termal peddir. Yöntemin başarılı olabilmesi için en az iki saat boyunca giyilmesi gerekmektedir. IVD (Intra Vas Device), vas deferens içine yerleştirilen küçük tüp şeklindeki silikon cihazdır. Semen akışını engellemek için çok küçük bir delikten yerleştirilir böylelikle vas deferenslerin kesilmesi söz konusu olmadan geri dönüşümü mümkün bir yöntem olmaktadır. Bimek SLV yönteminde, spermatik kanala bir valf monte edilmekte ve açma-kapama tuşu kullanılarak sperm akışı engellenmektedir. Cinsel ilişki öncesinde sperm gelmesini istemeyen erkekler, her iki vas deferense takılan cihazın kapama tuşuna basarak

sperm geçişini önlemektedir. Fakat bazı uzmanlar tarafından bu yöntemin sperm kanallarındaki dokulara zarar vererek yan etkilere sebep olabileceği hatta infertiliteye yol açabileceği yönünde görüşler vardır. Son 20 yılda, erkeklerde fertilitenin baskılanmasında aşı çalışmaları da büyük ilgi görmektedir. İmmunokontrasepsiyon amacıyla genellikle GnRH, FSH, LH ile bu hormonların reseptörleri ve spermlere spesifik proteinlere karşı aşı geliştirme çalışılmaları devam etmektedir.

Aile planlaması hizmetlerinde istenilen başarıya ulaşabilmek, farkındalığı yükseltmek ve erkeklerin katılımını arttırabilmek önemlidir. Bu bağlamada sağlık çalışanlarının erkeklere yönelik kontraseptif yöntemler hakkında çiftlere danışmanlık verilmesi için yenilikleri takip etmesi ve bilgi sahibi olması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Erkek kontrasepsiyon yöntemleri, yenilikler, inovasyon, üreme sağlığı, hemşire.

SERVİKS İNTRAEPİTELİYAL NEOPLAZİ VE SKUAMÖZ HÜCRELİ KANSERİ-HPV İLİŞKİSİ: 10 YILLIK TEK MERKEZ DENEYİMİ

Hülya TOSUN YILDIRIM

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Dünyada serviks kanseri görülme sıklığı açısından yedinci sırada olmakla birlikte kadınlarda özellikle gelişmekte olan ülkelerde meme kanserinden sonra ikinci en yaygın görülen kanserdir. Servikal karsinom gelişiminde en önemli etkeni HPV olduğu kabul görmüştür. Doğurganlık çağı süresince kadınların çoğu bir veya daha çok HPV tipi ile enfekte olur fakat bu enfekte kadınların çok azında önce displazi, sonrasında kansere dönüşüm izlenmektedir.

Çalışmanın amacı, tanı amaçlı serviks biyopsisi alınan olguların sonuçlarını epidemiyolojik verilerine göre analiz etmek ve HPV sonuçları ile ilişkisini değerlendirmek idi.

Bu çalışma, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Antalya eğitim ve Araştırma hastanesi Patoloji kliniğinde değerlendirilen 2007-2017'ye kadarki 10 yıllık süreci kapsamaktadır. Olguların yaşı, HPV sonuçları biyopsi raporları ve tanıları ile birlikte değerlendirilmiştir.

Çalışma 16-82 yaş arası (ortalama 38) değişen 318 kadını kapsamaktadır. Olguların 155'i düşük dereceli skuamöz intraepiteliyal neoplazi (LSIL), 124'ü yüksek dereceli skuamöz intraepiteliyal neoplazi (HSIL) ve 29'u skuamöz hücreli karsinom (SCC) tanısı almıştır. HSIL ve SCC'da yüksek risk HPV DNA pozitifliği daha yüksek oranda bulunmuştur.

Rutin smear ve yapılacak HPV DNA analizi ile serviks kanseri erken dönemde yakalanabilir. Patoloji saptandığı durumda hastanın takip ve tedavi planlaması açısından kadın hastalıkları hekimine yönlendirilmesi hem kadın sağlığı açısından hem de serviks kanserinin önlenebilmesi açısından hayati derecede önemlidir. Hastane temelli bu çalışmamızda saptadığımız bulgular, HPV enfeksiyonun prekanseröz ve kansere ilerlemesinde, özellikle gelişmekte olan ülkelerde önemli bir sağlık problemi olduğunu göstermektedir

MIGRATION POTENTIAL OF FOOD PACKAGING MATERIALS TREATED WITH COLD PLASMA TECHNOLOGY

Özge Gökçe[1,2], Damla Bayana[3], Oğuz Gürsoy[4], Yusuf Yılmaz[4]

[1]Akdeniz University, Institute of Natural and Applied Sciences, Department of Food Engineering, Antalya, E-mail: ozgegokce@mehmetakif.edu.tr

[2]Mehmet Akif Ersoy University, Scientific and Technological Application and Research Center, Burdur

[3]Ege University, Institute of Natural and Applied Sciences, Department of Food Engineering, İzmir

[4]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Engineering and Architecture, Department of Food Engineering, Burdur

Studies on food processing have recently focused on non-thermal technologies and applications. Cold plasma, one of the non-thermal methods, is used to describe the fourth state of matter and composed of electrons, negative and positive ions and neutral particles in basic and excited states. Plasma, which contains equal number of positive and negative charged carriers, is electrically neutral and conductive. Corona discharges, dielectric barrier discharges and plasma jets are used to generate cold atmospheric plasma (CAP) at atmospheric pressure. This process is carried out at around 30-60°C, and CAPs are able to inactivate a wide variety of microorganisms such as bacteria, fungi, viruses and spores. Different gas types such as nitrogen, oxygen, argon, helium and ambient air are used to produce CAPs. Potential use of CAPs

includes surface sterilization in food packaging technology; however, changes in chemical and physical structure of packaging materials may cause undesired mechanical and mass transfer effects like permeability and migration.

The aim of this study was to review recent researches on the potential migration from packaging materials treated with CAPs to foods.

Studies on the basis of CAPs, their application on food packaging materials and potential migration from these materials into foods were presented in the light of recent studies.

CAP application results in cross-linking, functional group formation, and degradation in polymers, and these are influenced by plasma generating conditions, polymer composition, and types of plasmagenic gases (e.g. argon, oxygen, nitrogen and fluorine). In the literature, cross-linking was reported to prevent the migration of additives and other low-molecular substances. In a study, low migration rate of di-2-ethylhexyladipate and epoxidized soybean oil was reported for argon plasma treatment with plasticized PVC films, and 5 min of treatment decreased migration rate from 15.8% to 3%. CO2 and especially N2 were the less efficient gases. Inert gas plasmas with Ar and He were reported to induce polymer cross-linking. Ar plasma, with a higher radiative energy transfer than He plasma, seemed to induce more cross-linking than He plasma.

CAP treatment appears to have a potential use in packaging surface cleaning and disinfection. This treatment causes cross-linking and degradation in polymers, and similar effects are also expected on biomolecules. However, plasma chemical process is not fully understood yet. Migration is a health issue as well as a legal problem in most countries. The European Union and the US Food and Drugs Administration have initiated global control through positive lists of substances that can be used, while restricting substances with toxic potential. Chemical analyses are inimitable to predict and determine migration in foods. Effect of CAP on the migration of additives into food or formation of breakdown products are highly dependent on processing conditions, and detailed investigation on migration from packaging materials treated with CAPs is recommended.

Keywords: Plasma, Food Safety, Migration, Health

POTENTIAL USAGE OF BACTERIOPHAGES AS ANTIBACTERIAL AGENTS IN CHEESE PRODUCTION

Firuze Ergin[1], Özge Gökçe[2,3], Ahmet Küçükçetin[1], Oğuz Gürsoy[4]

[1]Akdeniz University, Faculty of Engineering, Department of Food Engineering, 07058, Antalya, Turkey

[2]Akdeniz University, Institute of Natural and Applied Sciences, Department of Food Engineering, 07058, Antalya, Turkey, E-mail: ozgegokce@mehmetakif.edu.tr

[3]Mehmet Akif Ersoy University, Scientific and Technological Application and Research Center, 15030, Burdur, Turkey

[4]Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Engineering and Architecture, Department of Food Engineering, 15030, Burdur, Turkey

Foodborne diseases are a significant public health issue that lead an approximate three million people die every year in the world. Although cheese rarely can cause foodborne diseases, some outbreaks resulting from the consumption of cheese have been reported. Cheeses are reservoirs for pathogenic bacteria such as *Salmonella enteritidis*, *Listeria monocytogenes*, and *Staphylococcus aureus*. The current methods employed to prevent food contamination may be insufficient, therefore, scientists are trying to develop and new methods and approaches to inactivate pathogens in foods. Bacteriophages are defined as bacterial viruses that can infect and inactivate specific target bacteria. They are used as biocontrol agents to decrease viable number of bacterial cells within food such as cheese, and thus reduce potential for foodborne diseases. In this study, we have focused on usage of bacteriophages as biocontrol in cheese production.

Keywords: Bacteriophage, Foodborne pathogen, Cheese

ÖĞRENCİ HEMŞİRELERE GÖRE KLİNİK HEMŞİRELERİN EĞİTİME KATKISI

Sultan TAŞ BORA*, Kadriye BULDUKOĞLU**

**Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye, sultantas9@gmail.com*

*** Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye, kadriyebuldukoglu@gmail.com*

Giriş ve Amaç: Öğrencilerin klinik ortamdaki olumlu deneyimleri öğrenmelerini olumlu etkilemektedir (Elçigil ve Sarı, 2011). Öğrenciler deneyim eksikliği nedeniyle hemşireler tarafından bir engel olarak görülebilmektedir. Yanı sıra mesleki sorumluluklarının farkında ve eğitime katkıda bulunan hemşireler de bulunmaktadır. Öğrencilerden alınan geri bildirimlerle klinik öğrenmenin iyileştirilebileceği düşünüldüğünden bu derlemede öğrencilerin klinik hemşireleriyle ilgili algılarını araştıran makaleler gözden geçirilmiştir.

Yöntem: Çalışmada, Ulakbim Türk Tıp Veri Tabanı "öğrenci hemşire", "klinik hemşire", "klinik eğitim"; Pub Med ve Web of Science ise "nursing student", "clinic nurse" ve "clinical education" kelimeleri ile taranmış, konuyla ilgili ülkemizde yapılan ve tam metnine ulaşılan araştırma makaleleri incelenmiştir.

Bulgular: Bu derlemede yedi makale incelenmiştir. Bulgular, klinik hemşirelerin öğrenmeye destek olma durumu, öğrencilere karşı tutumları ve iletişim özellikleri ile ilgili öğrencilerin algılarını yansıtmaktadır. Öğrenciler, hemşirelerin uygulamalı öğrenimlerine katkı sağlamadığını (Gözüm ve ark., 2000; Karadağ ve ark., 2013; Biçer ve ark., 2015; Aydın ve ark., 2017), mesleği sevme konusunda kendilerini olumsuz etkilediklerini (Kostak ve ark., 2012), mesleki gelişmeleri takip etmediklerini (Gözüm ve ark., 2000), derslerde anlatılan ile kliniklerde hemşirelerce yapılan uygulamalar arasında farklılıklar olduğunu ifade etmiştir (Serçekuş ve Başkale, 2016). İki çalışmada ise öğrenciler hemşirelerin kendilerine bilgiyi kullanmada yardımcı (Karadağ ve ark., 2013) ve hemşirelik bakımında rol model olduklarını belirtmiştir (Kostak ve ark., 2012). Öğrenciler hemşirelerin kendilerini meslektaş olarak görmediklerini (Serçekuş ve Başkale, 2016), iş yükünü azaltan bir eleman olarak gördüklerini belirtmiştir (Kapucu ve Bulut, 2011; Aydın ve ark., 2017). İletişimle ilgili olarak, hemşirelerle iletişimlerinin orta düzeyde olduğu (Aydın ve ark., 2017) azarlama ve emir verme gibi olumsuz iletişim ile karşılaştıkları (Serçekuş ve Başkale, 2016), hemşirelerin sorgulama ve eleştirilerinin kendilerinde güvensizliğe yol açtığı belirlenmiştir (Kapucu ve Bulut, 2011).

Sonuç ve Öneriler: Sonuç olarak, öğrenci hemşirelerin, klinik hemşirelerin eğitime katkısını olumsuz olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Hemşirelere destekleyici bir iş ortamı yaratan ve ülkemizde henüz çok yeni olan mentorluk uygulamalarının hastaneler ve eğitim kurumlarında yaygınlaştırılmasının teorik ile uygulama arasındaki ilişkiyi güçlendireceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Öğrenci hemşire, klinik hemşire, klinik eğitim.

THE EFFECT CIDR® APPLICATION ON THE FERTILITY OF MERINO EWES AT THE OUT OF BREEDING SEASON

Şükrü GÜNGÖR, Muhammed Enes İNANÇ, Ayhan ATA

Mehmet Akif University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Reproduction and Artificial Insemination, Burdur, Turkey

This study has been conducted to determine the effects of intravaginal CIDR® (Zoetis) application at the out of breeding season (April-May) in Bayindir-Burdur. 30 Merino ewes were used in this study. At the beginning of the study (0. Day) a single dose of intramuscular 1ml/40kg Activate® (Alke Chemikal) applied. Following the removal of vaginal apparatuses (12.day), intramuscular 500 IU PMSG was injected the every ewes. Also vaginal resistance were monitored 0. Day and 14. Day with the help of conductivity meter. Pregnancy was diagnosed ultrasound scanning 60 day after the breeding.

The vaginal resistance values were decreased clearly at the breeding day ~ 80 ohm (0.day) to ~ 50 ohm. Also CIDR application was impressively effect on oestrus (100%) and pregnancy rate (73.3 %) which were similar the out of breeding season.

It was identified that 12 day CIDR oestrus synchronization protocols can be used on Merino ewes during the out of breeding season. Also ewes vaginal resistance values would be beneficial effects in determining of the oestrus and breeding time.

Key words: CIDR, synchronization, pregnancy, vaginal resistance

EFFECTS OF DIAZEPAM ON BIOTESTER ORGANISMS

Schröder Verginica[1], Iancu Irina Mihaela[1], Georgeta Pavalache[1],

[1]Faculty of Pharmacy, Ovidius University of Constanta, Romania

Benzodiazepines are the most prescribed pharmaceuticals as depresses of the nervous system. Among these, the group of benzodiazepines with special relevance to diazepam, is the most extensively studied as potential environmental contaminants. Diazepam has been detected in WWTP originating from hospitals as well as in effluents from municipal WWTP plants.

The purpose of the present study is to identify whether the diazepam solutions generate any effects at tested specie and from what concentrations these were recorded at crustaceans organism. The adults of *Gammarus pulex balcanicus* (Crustacea Amphipoda) were tested according to GamTox protocol for aquatic toxicity.

Diazepam injectible solutions (5mg/mL) were purched from Terapia SA.Cluj Napoca, Romania. For testing, four dilutions were used: 1 µg/mL, 2 µg/mL,10 µg/mL and 20 µg/mL. The behavior and mortality were evaluated at 12, 24, 36, 48, 72 hours from start.

The lethal effects (30 %) were presented in the first 12 hours of the exposure at 20 µg/mL at diazepam concentrations. In the next time more extensive physiology reponses and the specimens mortality were gradualy recorded. LD50 was recorded at 7,8 µg/mL, after 36 hours. The more lethal effects (LD 85 and LD100) were recorded at higher than 10 µg/mL concentrations.

In conclusions, the diazepam solutions induced changes quickly and more extensive on the physiology of the bio tester organism, which becoming in 12- 48 hours a toxic substance with effects on all vital process. These results are representative data about benzodiazepines effects at aquatic crustacean species, in current context when the effects of pharmaceuticals as potential contaminant at these aquatic comunities were little known.

Keywords: diazepam, aquatic crustacean, *Gammarus*, pharmaceuticals

COMPARATIVE PHARMACO-CHEMICAL STUDY BETWEEN BACTERIOSTATIC SULPHAMIDES AND ANTIDIABETIC SULPHAMIDES

Georgeta Pavalache**[1]**, Schröder Verginica[1]

[1]Faculty of Pharmacy, Ovidius University of Constanta, Romania

The scientific literature contains numerous studies on bacteriostatic sulfamides and antidiabetic sulphamides (pharmacological research, clinical studies, physico-chemical aspects, synthetic methods, etc.). It has been found, however, that there was no comparative study performed between the two classes of sulfonamides in chemical structure, namely the relationship between chemical structure and pharmacological action between two classes of substances.

The aim of the paper is therefore to supplement the literature with a comparative study which highlights the similarities and structural differences of the two sulfamide classes and the implications of these structural comparisons in the pharmacological action of the studied substances.

Bacteriostatic and oral anti-diabetic sulphamides have in the basic structure the aromatic ring and the sulfonyl group. The sulfonyl group cannot be replaced by any other group. If the sulfanyl group is acylated, the sulfamides obtained act only on certain pathogens.

Replacement of the benzene ring with another aromatic ring or aliphatic chain leads to the formation of compounds with appreciable pharmacological activity.

Particularly important is the para- position of the two substituents on the benzene nucleus, which is absolutely necessary. Moving into the ortho- or meta- positions of the substituents of the compounds presenting the same groups in the para-, forms inactive sulfamides.

The amino group is very important for pharmacological activity, since every modification of it, other than the production of prodrugs, leads to decreased activity.

Substitution of the amino group with other radicals gives inactive sulfamides.

The comparison of the two classes of drugs confirms the close relationship between the chemical structure and the pharmacological action. In other words, small structural changes can lead to totally different pharmacological actions and the inclusion of new substances in different classes of drugs.

Keywords: Bacteriostatic Sulfamides, Antidiabetic Sulfamides, Chemical Structures

IHSLC
2018